

**የግርክሲዝም ሴኒኒዝም
መዝገበ ቃላት**

**ኩራዝ አባታሚ ድርጅት
አዲስ አበባ ፣ ኢየጸረጽ**

SHOUT
SHARE IT

መግቢያ

ቃላት ይወለዳሉ፤ ያድጋሉ፤ ይራባሉ፤ አንዳንዶቹ ደግሞ የማደግና የመራባት ዕድል ሳይገኙባቸው በአጭሩ ይቀጫሉ። ይህ የበው ልጅ ታሪኩን፣ የዕለት ተዕለት ክንውኑን፣ ዕውቀትና ልምዱን፣ በአጠቃላይ ባህሉን በሚገለጽበትና እርሰበርሱ በሚገባበት መሣሪያው ማለትም በጽንጽ ውስጥ ተደጋግሞ የሚታይ ከስተት ነው።

የበው ልጅ ተፈጥሮን በይበልጥ እየገራና በቁጥጥሩ ሥር እያደረገ ሲሔድ፣ በየጊዜው አዳዲስ የተፈጥሮና ማኅበራዊ ሕጎችን እየተገነዘበ፣ የአዳዲስ ጥናቶች ባለቤት እየሆነ ልምዱን እያዳበረና የዕውቀት አድማሱን እያበሩ ይሔዳል። የበው ልጅ ማኅበራዊ ግንኙነት፣ የሚከተለው ፍልስፍና፣ ወግና ልማዱ፣ ለምርት ተግባር የሚገባለባቸው መሣሪያዎችና የአመራረት ዘዴዎች፣ በአንድ ደረጃ ላይ የሚቆሙ ሳይሆኑ የሚያድኑና የሚሰወጡ ናቸው።

የሚገኙትን አዳዲስ ዕውቀቶችና ልምዶች የሚያገነዝብርቁ ጽንሰ ሐሳቦችን የሚገልጹ አዳዲስ ቃላት የመፍጠር ፍላጎትም ለሰሚከሰት ጽንጽ ያንኑ ያህል እያደገ ይሄዳል።

እያንዳንዱ ወቅት፣ ዕውቀትና ልምድን ለማዳበር የራሱ የሆነ አስተዋጽኦ ሲኖረውም፣ የበው ልጅ ያሳስባቸው ዘመናት ሁሉ በአኩል ደረጃ ዛሬ ላለበት ከፍተኛ የሳይንስና ቴክኖሎጂ ዘመን አብቅተውታል ማለት ያስቸግራል። ሥርነቀል ማኅበራዊ አንቅስቃሴዎች የሚታዩባቸው፣ አዳዲስ ሐሳቦች የሚፈልቁባቸውና ነባሮቹም በፋትና ምልዓት የሚያገኙ ቆቸው አንዳንድ ዘመናት አሉ። ለአዳዲስ ጽንሰ ሐሳቦች አዳዲስ ቃላት የመፍጠሩም ሆነ እነዚህን ጽንሰ ሐሳቦች በዝርዝርና በጥልቀት የማብራራቱ ፍላጎትም ከሌሎች ይልቅ ጪእነዚህ ዘመናት አይሉ ይታያል።

አዳዲስ ጽንሰ ሐሳቦችን የሚያገነዝብርቁ አዳዲስ ቃላትን የመፍጠር ፍላጎት መኖሩና የቃላትም መፈጠር የማይታለፍ ቢሆንም ችግሮችም አሉበት። እያንዳንዱ ግሰሰብ፤ በድንጋጌዎች ተቋም ለአንድ ጽንሰ ሐሳብ የራሱን ስያሜ ከሰጠ ማለትም የስያሜ አሰጣጥ ደንብና ሥርዓት ሳይከተል የመሰለውን ካደረገ መግባባት ሲኖር አይችልም። በአብዛኛው ተቀባይነት ያገኙ አዳዲስ ስያሜዎች ሙሉ በሙሉ እንዲሠራባቸውና ከመደበኛው ቋንቋ መድበስ ቃላት ውስጥ አንዲካተቱ ለማድረግ መዝገብ ቃላት ማዘጋጀትና ማሰራጨት፤ በመገናኛ ጪዙጋን ማስተዋወቅ፤ ወዘተ. አስፈላጊ ነው።

የኢትዮጵያ አብዮት ከተቀጣጠለ ከ1966 ወዲህ ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ለማስተማር የሚያገዙ በርካታ መጻሕፍት ወደአማርኛና ወደሌሎችም የኢትዮጵያ ቋንቋዎች ተተርጉሞታል። ይህ ተግባር ለተወሰኑ ዓመታትም ቢሆን አንድ አስተባባሪ ማዕከል ሳይኖረው ቁተለያዩ ግለሰቦችና ቡድኖች ሲከናወን ቆይቷል። ስለዚህም ጽንሰ ሐሳቦችንና መልዕክቶችን በትክክልና ወጥነት ባለው መልክ በማስተላለፍና በስያሜ ቃላት ዘኩል የታዩት ችግሮች ቀላል አልነበሩም።

ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሳይንስ አንደመሆኑ በየትኛውም ቋንቋ ሲገለጽ ሳይንሰነቱን እንዳያጣ ብርቱ ጥንቃቄ መደረግ አለበት። በተለይ ለዚህ ሳይንስ ገድፈሐሳብ ኅብረተሰቡ ሆነ ቋንቋው እንግዳ በሆኑበት አካባቢ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ እጅግ አስፈላጊ ነው።

በዚህ ረገድ ገና ከአብዮታችን መባቻ ጀምሮ አንዳንድ ጥረቶች መደረጋቸውና የማይናቅ ጠቀሜታ መገኘቱ ፅዕን ነው። ሆኖም ጉዳዩ ጠለቅ ያለ ትኩረት የሚያሻው በመሆኑ ለዚሁ ይረዳ ዘንድ ይህ መዝገበ ቃላት ሲዘጋጅ ችሏል።

የአትዮጵያ አብዮታውያን ለአብዮቱ አንድ ማዕከል ፈጥረው በኢትዮጵያ ሠርቶአደሮች ፓርቲ አደራጅ ኮሚሽን (ኢሠፓአኮ) ሥር ለመሰባሰብ ሲወሰኑ፤ ይህ ድርጅት ከነበሩት ሁለት ዓላማዎች አንዱ “...በኢትዮጵያ ስፊ ሕዝብ መካከል የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ፍልሰፍና እንዲሠራጭና እንዲስርጽ ማድረግ” የሚል ነበር። ይህንን በተግባር ለመግለጥ በሚደረጉት ጥረቶች፤ በተለይም በጽንሰ ሐሳቦች ፍቺና በቃላት አጠቃቀም ረገድ ወጥነት እንዲኖር ልዩ ልዩ እርምጃዎች ተወስደዋል። እነዚህም እርምጃዎች ለርዕዮተ ዓለሙ በጥራት መሰራጨት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል።

ይሁን እንጂ ለታቀደው ዓላማ ሙሉ በሙሉ በሚፈለገው መልክ መከናወን ይህ ብቻ በቂ ሆኖ አልተገኘም። ስለዚህም የኢሠፓአኮ ማዕከላዊ ኮሚቴ ርዕዮተዓለም መምሪያ አንድ ማርክሳዊ ሌኒኒዊ መዝገበ ቃላት ለማዘጋጀት አቀደ። ለመነሻም እንዲሆን በኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዳሚ የተጠናቀረ 600 ያህል ቃላት ያሉት ረቂቅ መዝገበ ቃላት ተመረጠ። የቀረበው ረቂቅ በቅርጽም ሆነ በይዘቱ ተሻሽሎና ተጨማሪ ጽንሰ ሐሳቦችን ይዞ እንዲወጣ ተወሰነ። በዚሁ መሠረት ከኢሠፓአኮ ማዕከላዊ ኮሚቴ ጽ/ቤት፣ ከየካቲት 66 ፖለቲካ ት/ቤት፣ ከኢትዮጵያ ቋንቋዎች አካዳሚና ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የተውጣጣ አንድ የዝግጅት ኮሚቴ ተቋቁሞ ሥራው በ1973 ተጀመረ። ቅድሚያ በሚሰጣቸው ልዩ ልዩ ተግባሮች ምክንያት ዝግጅቱ በተፈለገው ፍጥነት ሊከናወን ባይችልም በብዙዎች አስተዋጽኦ እነሆ ሲጠናቀቅ በቅቷል።

ይህ የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መዝገበ ቃላት ብዙ ጊዜ እንደምንገለገልባቸው መዛግብተ ቃላት፤ ቃላትን ከፍችዎቻቸው ጋር በማጉዳኘትና ከተቃራኒዎቻቸው ጋር በማመሳከት የሚወሰን አይደለም። በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሳይንስ ውስጥ በተደጋጋሚ የሚያጋጥሙ ቃላት ተመርጠው እያንዳንዱ ቃል ያቀፈውን ጽንሰ ሐሳብ ወይም እያንዳንዱ ቃል እንዲያንፀባርቅ የሚፈለገውን ጽንሰ ሐሳብ በማብራራትና በመተንተን የሚያቀርብ ነው። ይህ ስልት አምብዛም የተለመደ ባይሆንም ለቃላት ወይም ለሐረግ መፍቻነት ብቻ ሳይሆን አንባቢ ስለእያንዳንዱ ጽንሰ ሐሳብ ጠለቅ ያለ ግንዛቤ ያገኝበታል ተብሎ ይታመናል።

ይህ የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መዝገበ ቃላት የሳይንሳዊ ኮሚኒዝም፣ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚና የፍልሰፍና ጽንሰ ሐሳቦች የሚያንፀባርቁ ቃላትን፤ እንዲሁም በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሳይንስ ውስጥ ተዘውትረው የሚጠቀሱ ሰሞችን ያካተተ ነው። የቃላቱም ሆነ የሰሞቹ አደራደር በአማርኛ ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት ሆኖ ተመሳሳይ ድምፅ ያላቸው ሆሄያት በአንድ ተራ ተሰባስበው እንዲቀመጡ ተደርጓል።

የመዝገበ ቃላትን አጠቃቀም በሚመለከት የሚከተሉትን ነጥቦች ማጤን አስፈላጊ ነው።

- ሀ. በመዝገበ ቃላት ውስጥ የተካተቱ ቃላት በአብዛኛው ሲሠራባቸው የቆዩና ተቀባይነት ያገኙ ናቸው።
- ለ. አንድን ጽንሰ ሐሳብ እንዲያንፀባርቁ በየአካባቢው በዘፈቀደ ሲነገሩ ከነበሩት ቃላት ውስጥ የበለጠ ተቀባይነት ያላቸውንና በቀላሉ ሊሰመዱ የሚችሉትን መርጠናል።
- ሐ. ስያሜ ላልነበራቸውና ቢኖራቸውም በተወሰነ ክልል እንጂ ስፊ ተደማጭነት ላልነበራቸው ጽንሰ ሐሳቦች አዳዲስ ስያሜ ስጥተናቸዋል።
- መ. አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ለአዳዲስ ስያሜዎች የሰያሜውን ሥርወ ቃልና ፍች ለመጠቀም ተሞክሯል።
- ሠ. ሰንጽጽር እንዲረዳ ነባሮቹም ሆኑ አዳዲሶቹ ስያሜዎች ከእንግሊዝኛ አቻዎቻቸው ጋር በአማርኛና በእንግሊዝኛ ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት በመዝገበ ቃላት የመጨረሻ ገጾች በዝርዝር ቀርበዋል።
- ረ. የዘመን አቆጣጠርን በተመለከተ አ.አ.ት.አ. ካልተባለ በቀር በጉርጉርተሳውያን መሠረት ነው።

አንድን መዝገበ ቃላት ለማዘጋጀት የቱንም ያህል ጊዜ፣ ጉልበት፣ ዕውቀትና ገንዘብ ቢጠይቅም ታትሞ መውጣቱ ብቻ የመጨረሻ ግብ ሊሆን አይችልም። በስፋት ግልጋሎት ላይ መዋሉን ማረጋገጥ፣ በየጊዜው መገምገምና ማሻሻል ይገባል። ይህም ግርክሳዊ ሌኒኖዊ መዝገበ ቃላት ለተዘጋጀበት ዓላማ መብቃቱን ማረጋገጫው ዘዴ ይኸው ነው።

በአገራችን ፍትሐና ብልጽግና የሰፈነበት አዲስ ኅብረተሰብ ለመገንባት የኢትዮጵያ መሪዎች ፓርቲ (ኢሠፓ) የቀየሰው ትልምና የሚሰጠው አመራር ተግባራዊነት ወሳኝ መሆኑ ግልጽ ነው። ለዚሁ መሳካት የማርክሲዝም ሌኒኒዝም በሰፊው መስራጫት የማይቃረኑ ሁኔታ ሲሆን ይኸው በበለጠ ተግባራዊ ይሆን ዘንድ ይህ መዝገበ ቃላት ድርሻ እንደሚያበረክት እውነት ነው።

አበጋጅ ኮሚቴው

ሁለተኛው ኢንተርናሽናል (Second International)

አንደኛው ኢንተርናሽናል ከፈረሰ በኋላ ከ1889—1914 ለነበረው የወዝአደሮች ዓለም አቀፋዊ የትግል ድርጅት የተሰጠ መጠሪያ ነው።

ሁለተኛው ኢንተርናሽናል የአውሮፓና የአግሪካ ሠራተኞችን የሶሻሊስት ፓርቲዎች የሚወክሉ 393 መልእክተኞች ተካፋይ የሆኑበት በሐምሌ 1889 ፓሪስ ከተማ በተደረገው የመጀመሪያው ጠቅላላ ጉባኤ ተመሠረተ። ስህለተኛው ኢንተርናሽናል መመሥረት የነበሩት ቅድመ ሠኔታዎች ከካፒታል የመጀመሪያ ደረጃ ግለትም ከነፃ ውድድር ወደ ሞኖፖል ካፒታል ወይም ወደ ኢምፒሪያሊዝም በሚደረገው የሽግግር ወቅት የሠራተኛው ጉቅናቱ ማደግና በአንደኛው ኢንተርናሽናል ዝግጅት ሳቢያ የሠርቶ እደር ፓርቲዎች በብዙዎቹ የአውሮፓ ሀገሮች መቋቋምና የግርክሳዊ ሐሳቦች መስራጫት ናቸው። ኢንግላንድ ሁለተኛው ኢንተርናሽናል እንዲቋቋም ከፍተኛ ጥረት አድርጓል።

ሁለተኛው ኢንተርናሽናል በ1889 ተመሥርቶ በአንደኛው የዓለም ጦርነት መጀመሪያ ላይ (1914) ነባራዊ ህልውናው እስከአከተ መበት ወቅት ድረስ የአከናወናቸውን ተግባራት በሁለት ከፍሎ ግየት ይቻላል።

አንደኛው ሁለተኛው ኢንተርናሽናል ከተመሠረተበት ጊዜ አንሥቶ በ1896 በሰንደን አራተኛው ጠቅላላ ጉባኤ እስከተደረገበት ድረስ ያለው ነው። በዚህ ወቅት ኤንግላንድ በኢንተርናሽናሉ ዘንድ ከፍተኛ ተደማጭነት ስለነበረው ማኅበሩ በተከታታይ በተደረጉት ጉባኤዎች በአመዛኙ ግርክሳዊ እጽዋ ይዞ ለመቆየት ችሏል።

አራቱ ጉባኤዎች ካስተላለፏቸው ውሳኔዎች መካከል ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው፡

1. የሰዎችን ሰዓት የሥራ ቀን በአስቸኳይ እንዲወሰንና ሚያ ደይ የወዝአደሮች የትግል መሣሪያ ሆኖ በዓለም አቀፍ ደረጃ እንዲከበር ማድረግ፤
2. ጦርነት የካፒታሊስት ሥርዓት የማይቀር ውጤት መሆኑንና ሰላም የሚገኘው በሶሻሊዝም መሆኑን በውሳኔ ማሳወቅ፤
3. የኢኮኖሚና የፖለቲካ ትግል ቅንጅትን አስፈላጊነት በውሳኔው ማሳለፍ፤
4. የፖለቲካ መብት የካፒታልን የበላይ ገዥነት ማስወገጃና ሥልጣን የመገጠቂያ መሣሪያ መሆኑን ማረጋገጥ፤
5. ሥርዓት አልበኞችን ከሁለተኛው ኢንተርናሽናል ማስወገድ።

ሁለተኛው በ1896 ለገደን ላይ ከተካሄደው አራተኛው ጉባኤ በኋላ በኢንተርናሽናሉ ውስጥ አድርባዮች ሰርገው በመግባት አመራሩን በመያዛቸውና በተጨማሪም በሞኖፖል ካፒታሊዝም መስፋፋት ምክንያት የወዝአደሩ መሳፍንት እየተጠናከሩ በመምጣታቸው ሁለተኛው ኢንተርናሽናል ሳይን ሳዊውን የትግል አቅጣጫ በመሳት የውድቀቱን ጉዳይ የተያያዘበት ነው።

በመስከረም 1896 በፓሪስ በተደረገው አምስተኛ ጉባኤ ላይ የፈረንሳይ ሶሻሊስት መሪ ሚሊራ ለመደበች አርቅ በመቆመና የአድጋሪው የቡርጂ መንግሥት የሥልጣን ተካፋይ በመሆኑ ሲወገዝ፣ ካውትስኪና በርን ስታይን ግን አሱን በመደገፍ ለአድርባዮች በር ከፈቱ። በመጨረሻም በአድርባዮች የቀረበው ውሳኔ እደቀ።

ከዚህም በኋላ በተከታታይ በተደረጉት ጉባኤዎች በመጀመሪያ የሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌበር ፓርቲ፣ በኋላም የቦልሼቪክ ፓርቲና ሌሎችም ሐቀኛ ግርክሳውያን ከአድርባዮች ጋር ባደረጉት ትግል ብዙ ትክክለኛ ውሳኔዎች ሊተላለፉ ቢችሉም ተግባራዊ የሆኑት ግን በከፊል ነበር።

ለምሳሌ በነሐሴ 1907 በእጃቸው ጋር የተደረገው ሰባተኛው ጉባኤ በባሕርይ ከፍተኛ ጥረት ለጦርነት ዝግጅት የሚደረግ ወጪን በመቃወም፣ መደበኛው ጦር በሕዝባዊ ሚሊሺያ እንዲተካ በመጠየቅ ውሳኔ አስተላልፏል፤ በኢምፔሪያሊስቶች መካከል ጦርነት ቢነሣ ሶሻሊስቶች የፖለቲካና የኢኮኖሚ ቀውሱን ካፒታሊዝምን ለመጣል ሊጠቀሙበት እንደሚያስፈልግም አስታውቋል።

እንደዚሁም ስምንተኛውና ዘጠነኛው ጉባኤዎች ጦረኝነትን በመቃወም፣ የእስያን ሕዝቦች የብሔራዊ አርነት ትግል በማድነቅና በመደገፍ ትክክለኛ ውሳኔዎችን አስተላልፈው ነበር። በተለይም ዘጠነኛው ጉባኤ ያጸደቀው “የባዝል ማኒፌስቶ” በሚል አጠራር የሚታወቀው ውሳኔ “ሶሻሊስት ፓርቲዎች ሁሉ በኢምፔሪያሊዝም ላይ የማያቋርጥ ትግልና የአንድነት ተግባር እንዲያካሂዱ የጉባኤው ተካፋዮች በጥብቅ ይጠይቃሉ” የሚል ነበር።

ነገር ግን በአንደኛው የዓለም ጦርነት መጀመሪያ ላይ አድርባይ ሶሻሊስት ፓርቲዎች የጉባኤዎቹን ውሳኔዎች በተግባር ላይ በማዋል ፋንታ የጦር በጀት በማጽደቅ ለየሀገራቸው ኢምፔሪያሊስት ቡርጂዚ አጉባዒዎች ለምሳሌ የጀርመን ሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ ተወካዮች የቡርጂዛው መንግሥት ለጦርነት ዝግጅት ያቀረበውን በጀት አጸደቁ። የቤልጅግ፣ የእንግሊዝ፣ የፈረንሳይና የሌሎችም ሀገሮች ሶሻሊስት ፓርቲዎች ይህንኑ ፈለግ ተከተሉ። በአብዛኛው መሪዎቹ የቡርጂ መንግሥት ካቢኔ አባላት በመሆን የኢንተርናሽናሉን ውሳኔዎች በመጣስና በማፍረስ ወዝ አደሩን ሙሉ በሙሉ ጦርነቱ ውስጥ ግንዱት። ስለዚህም የሁለተኛው ኢንተርናሽናል ገቢራዊ ህልውና በ1914 አከተመ።

የሶሻሊስትና የሠራተኛ ፓርቲዎችን አራራ በመያዝ በሁለተኛው ኢንተርናሽናል የአድርባይነትና የከላሽነት አዝማሚያ ፍራምዱ ከነበሩት መካከል ካውትሰኪ፣ በርንሲታይን፣ ሂንደማን፣ ማክዶናል፣ ተማስ ቫንደርጂልድና ባወር ሊገኙበት በሁለተኛው ኢንተርናሽናል የተከሰተውን ይህንን ከላሽነትና አድርባይነት ለመቋቋም ሌኒን፣ ሜሪንግ፣ ሉክሰምበርግ፣ ፕሌክሳን፣ ሊብክኔቭት፣ ብላጉቪና ሌሎችም ከፍተኛ ትግል አድርገዋል።

ሁለተኛ ደረጃ ቅራኔ (Secondary Contradiction)

በአንድ በተወሰነ የሂደት ወቅት ላይ ለጊዜውም ቢሆን ተቻችሎ፣ ቀዝቀዝ ብሎ ዋንኛ ደረጃን ሳይዝ መለስተኛ በሆነ የመካረር ደረጃ ላይ የሚገኝ ቅራኔ ነው።

ይህ የቅራኔ ደረጃ በአንድ በተወሰነ የዕድገት ወይም የትግል ወቅት የሚኖረውን ሁኔታ የሚያሳይ እንጂ ሁልጊዜም በዚህ ሁኔታ የሚከሰት አይደለም። የቅራኔዎች ቦታ እንደየትግሉ ይዘትና እንደየግንኙነቱ ባሕርይ ይለዋወጣል። በተገላቢጦሽ ዋነኛ የነበረው በሂደት ላይ ቦታውን ቀይሮ ወደ ሁለተኛ፣ ሁለተኛው ደግሞ ወደ ዋነኛ ቅራኔነት የሚለወጡበት ሁኔታ አለ።

በአጠቃላይ አመለካከት መሠረታዊ ቅራኔዎች አንድ አንደኛ ደረጃ ቅራኔ፣ ሌሎች ደግሞ እንደየሁኔታው አንድ ሁለተኛና አንድ ሦስተኛ ደረጃ ቅራኔ ይታያሉ። ግን ሁልጊዜም መሠረታዊ ቅራኔዎች ሁሉ አንደኛ ደረጃ ቅራኔዎች ናቸው ወይም በአንድ በተወሰነ ወቅት በአንደኛ ደረጃ የሚታዩት ቅራኔዎች ሁልጊዜ መሠረታዊ ናቸው ማለትም አይደለም። የሀገራችንን ሁኔታ ብንወስድ ፊውዳሊዝም ሆነ ኢምፔሪያሊዝም የኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ መሠረታዊ ጠላቶች በመሆናቸው በነሱና በኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ መካከል ያለው ቅራኔ መሠረታዊ ወይም የማይታረቅ ቅራኔ ነው። ግን በአንድ ወቅት እንበል በየካቲት ሕዝባዊ አብዮት መጀመሪያ ላይ ዋነኛው ቅራኔ በፊውዳሊዝምና በኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ መካከል የነበረው ነው። በኋላ ግን በሂደት ላይ አንደኛውን ቅራኔ በአብዮታዊ ትግል እየፈታን ፊውዳሊዝም እንዳያንሰራራ ሆኖ ሲመሰስ፣ ይልቁንም የአብዮታዊው መንግሥትና የኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ ፀረ ኢምፔሪያሊስት አቋም ይበልጥ እየተጠናከረ ሊመጣ ከኢምፔሪያሊዝም ጋር የነበረው ቅራኔ ተካርሮ ወደ አንደኛነት ደረጃ ከፍ እያለ መጣ። ትግሉም በቀጥታና በተዘዋዋሪ ከፖለቲካዊና ከኢኮኖሚያዊ ተፅዕኖ አልፎ ከኢምፔሪያሊዝም ኃይሎች ጋርም ባይሆን የነሱ መሣሪያ ከሆኑት ተስፋፊዎች፣ ገንጣዮችና ከሌሎችም ፀረ አብዮት ኃይሎች ጋር የትጥቅ ፍልሚያን ጭምር

እስከተለ = ባንዳሉም ቀድሞ በአንደኛ ደረጃ ይታይ የነበረው በፊውዳሊዝምና በሰፊው ሕዝብ መካከል የነበረው ቅራኔ ወደ ሁለተኛ ደረጃ ዝቅ አለ። በተለይም አሁን ባለንበት ደረጃ የኢምፔሪያሊዝምና የፊውዳሊዝም ፋሽያ ከሆነው ከቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም ጋር የሚደረገው ትግል የፊውዳሊዝም ሥርዓት ርዕሰ ሐሳብ ለግጽዳት ከሚደረገው ትግል የጠነከረ ስለሆነ የቅራኔዎች ደረጃ መሸጋሸግ ይታያል።

የካፒታሊስቲን ንብረተኝነት ሁኔታ በመለከት በሁለቱ መሠረታዊ ኃይሎች ግልትም በካፒታልና በተለበት (በካፒታሊስቲና በወዝአደሩ) መካከል ያለው ቅራኔ የተኛው ወይም በአንደኛ ደረጃ የሚታይ ነው። የከንፍቱም የሥርዓት የብዝሃነት ግንኙነት መሠረትና የካፒታሊዝም ህልውና የሚወስንበት ግንኙነት ይህ በመሆኑ ነው። ሌሎች ቅራኔዎች ለምሳሌ በፊውዳሊዝም መደብ ርዕሰ ሐሳብና በቡርጂዚው፣ በወዝአደሩና በንጹህ ከበርቱ ንብረት፣ በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መካከል ወዘተ... ያሉት ቅራኔዎች በሁለተኛ ወይም በመለበትኛ ደረጃ የሚታዩ ናቸው።

(ቅራኔን፣ አንደኛ ደረጃ ቅራኔን ይመለከታል።)

ሁለታዊነት (Dualism)

በዓለም ውስጥ የሚገኙ ነገሮችና ከስተቶች የህልውና መሠረት አንዱ ከሌላው ነፃ የሆነና ምንም ግንኙነት የሌላቸው፣ ውሳኔ የአኩላነት ደረጃ ያላቸው ማለትም ቁስአካልና መንፈስ ናቸው። የሚል ፍልስፍና ነው። ሁለታዊነት ቁስአካል በመንፈስ ላይ ያልተመሠረተ እንዲሁም መንፈስ በቁስአካል ላይ ያልተገነባ፣ በርሱም የማይወሰን አድርጎ የሚያቀርብ ንድፈ ሐሳብ ነው። ሁለታዊነት ቁስአካላዊ አንዳዊነት ንግ ሆነ ሐሳባዊ አንዳዊነትን ይቃወማል።

ሁለታዊነት የአንዳዊነት ተቃራኒ ፍልስፍና ነው። አንዳዊነት የግናቸውም ህልውና ያለው ነገር መሠረት ቁስአካል ወይም

መንፈስ ነው ሲል ሁለታዊነት ግን ሁለቱም በአኩላነት መሠረቶች ናቸው ይላል። ይሁንና ይህ ፍልስፍና ቁስአካልና ሐሳብ በአኩላ ደረጃ የዓለም መሠረቶች ናቸው ቢልም የኋላ ኋላ ሁለቱም በአንድ መለኮታዊ ኃይል እንደተፈጠሩ ስለሚናገር ሁለታዊነት በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ ይጠቃለላል።

(አንዳዊነትን፣ ካርቲኦፕሮኒዝምን ይመለከታል።)

ሁለንታዊ (Universal)

ይህ ጽንሰ ሐሳብ የፍልስፍና ፈርጅ የሆነ፣ በግንዛቤ ዕድገት ሂደት ውስጥ የተከሰተና በዓለም ውስጥ ያሉት ነባራዊ ግንኙነቶች ግልትም ከስተቶች የሚመሳሰሉበትንና አንድ የሚሆኑበትን ባሕርይ የሚያመለክት ነው። ነገሮች ከሌሎች ነገሮች የሚለያቸውን ባሕርይ ሲይዙና በብቸኝነት ሲታዩ የግላዊነት ባሕርይ ይኖራቸዋል። ይሁንና እነዚህ ግላዊ ባሕርይ የሚታይባቸው ነገሮች የጋራ የሆኑ ባሕርያት ሊኖሩአቸው ይችላሉ። ይህም ግላዊው ነገር አጠቃላይ የሆኑ ባሕርያት ይይዛል ማለት ነው። አጠቃላይ ባሕርያትና ገጽታዎች አንዳንድ ጊዜ በተወሰኑ ነገሮች ላይ ሊያተኩሩ ስለሚችሉ ልዩ ባሕርይ ይይዛሉ። እነዚህ ባሕርያትና ገጽታዎች በማንኛውም ነገርና ከስተት ሁሉ ሲገኙ ሁለንታዊ ይሆናሉ።

እያንዳንዱ ሰው የራሱ የሆነ ችሎታ፣ ልማድ፣ ፍላጎት፣ ዝንባሌ፣ የአነጋገር ስልት ወዘተ... አለው። እነዚህ ግላዊ ባሕርያት እንዳሉት ሁሉ ሰው የአንድ መደብ አባል፣ የአንድ ሀገር ዜጋ ወዘተ... በመሆኑ ደግሞ ከሌሎች ጋር የሚዛመድባቸው ሁለንታዊ ባሕርያትም አሉት።

ግላዊ፣ ልዩና ሁለንታዊ ባሕርያት የማይነጣጠሉና እርስ በርስ የተያያዙ ናቸው። በመሀከላቸው ያለው ልዩነት ዲያሌክቲካዊና ተወራራሽ ነው። ይህም ማለት ማንኛውም ነገር ግላዊ በመሆኑ ሁለንታዊ ነው። ሁለንታዊ ደግሞ ከግላዊ ውጭ ስለማይኖር ግላዊና ሁለንታዊ ተወራራሽ ፈርጆች ናቸው።

(ፈርጆችን፣ አርቅፋትን ይመለከታል።)

ሁልአምላክነት
(*Pantheism*)

የእግዚአብሔርን ሰብአዊ ባሕርይ በመካድ እግዚአብሔር ከተፈጥሮ ጋር አንድነው የሚል የፍልስፍና አስተምህሮ ነው። ሁልአምላክነት ተፈጥሮ በንቁ አምላክ የተፈጠረና ከአምላክም ውጭ የሚገኝ ነው የሚለውን አመለካከት አይቀበልም። እንደ ሁልአምላክነት ተፈጥሮና አምላክ አይለያዩም፤ በሁለቱ መካከል ያለው ግንኙነት የመንሥኤና የተገብሮት ግንኙነት አይደለም። የተፈጥሮ ኃይልና እንቅስቃሴ እንዲሁም ተፈጥሮአዊ ነገሮች በሙሉ የሚገልጹት የአምላክን ኃይልና ምንነት ነው። ይህ አመለካከት የአምላክን ዲበተፈጥሮአዊ ባሕርይ የሚክድ በመሆኑ ከሃይማኖት ተከታዮች ብዙ ተቃውሞ ደርሶበታል።

(ሰፒናጥን፣ አምላክኛነትን ይመለከታል።)

ሁሰርል፣ ኤድመንድ
(*Husserl, Edmund*)

ከ1859 እስከ 1938 የኖረና ወቅቱም ሐሳባዊ ፍልስፍና በከፍተኛ ቀውስ ውስጥ የተዘፈቀበት በመሆኑ ሐሳባዊነትን ከቀውስ ለማውጣት የሥነ ክስተት ንድፈ ሐሳብ በመቀመጥ በጀርመን ብቻ ሳይሆን በሌሎች ሀገሮችም በሐሳባዊነት ፍልስፍና ውስጥ ከፍተኛ ሚና የተጫወተ ጀርመናዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። ሁሰርል በጉይቲንቲንና በፍራይቡርግ ፕሮፌሰር ሆኖ ሠርቷል። ፍልስፍናው በአፍላጦንና በላይብኒትዝ አስተሳሰቦች ላይ የተመሠረተ ነው። ፍልስፍናውም ላይንሳዊ ጥራት እንዳለው ሁሰርል ከመግለጹም በላይ “ንጹህ” ሥነ አመክንዮ ለመፍጠር የሥነ አመክንዮ ፈርጆችንና ሕግጋትን “በንጹህ” መልካቸው መተርጉም ያስፈልጋል ይላል።

በፍልስፍና አጽሙም ገለልተኛ ሆኖ ለመቅረብ “ንጹህ ንቃተ ኅሊና” በማለት ከኑባሬና ከግለሰቡ ንቃተ ኅሊና ነፃና የበላይ ከሆነ ንቃተ ኅሊና ላይ ለመድረስ ሞክሯል። በእርሱ አባባል “ንጹህ” ማለት ደንግል፣ ቁባ ሲሆን ንጹህ ንቃተ ኅሊናም አፍላጦን “ንጹህ ሐሳብ” ብሎ የጠራውን ጽንሰ ሐሳብ ለመገንዘብ የሚያስችል ነው።

ይሁንና ይህ “ንጹህ ሐሳብ” ፍች እንጂ በራሱ ህልውና የለውም ይላል።

በአጠቃላይ ሁሰርል የግንዛቤ ተገብሮ ከግለሰቡ ንቃተ ኅሊና ውጭ ህልውና የለውም ስለሚል ኅሊናዊ ሐሳባዊ ነበር። እውነታ የሚታወቀው በጭልታ እማካይነት ነው ማለቱም ዕውቀት በግለሰቡ ስሜት የሚወሰን መሆኑን ይገልጻል። ይህም ግላዊነት ለህልውናነት መከሰት ድጋፍ ሰጥቷል።

(ሥነ አመክንዮን፣ ክስተትን፣ ህልውናነትን ይመለከታል።)

ሂንዱዲዝም
(*Hinduism*)

ከመካከለኛው ዘመን አጥቢያ ጀምሮ እስከአለንበት ዘመን የሀንድ ፍልስፍና፣ ግብረገብና ሃይማኖት የተመሠረቱበት የሐሳቦችና የጽንሰ ሐሳቦች ሥርዓት ሂንዱዲዝም ይባላል። የሂንዱዲዝም አመለካከት ቪሽኑና ሲቫ በተባሉት አምላኮች አምልኮት ላይ የተመሠረተ ሲሆን የሀንዳውያንን አመለካከቶችንና ሃይማኖታዊ ሥርዓቶችንም የሚያጠቃልል ነው። ለሂንዱዲዝም መከሰት ምክንያት የሆነው ከክርስቶስ ልደት በፊት በ6ኛውና በ4ኛው ምዕት ዓመት የነበረው የንጽረተ ዓለም ቀውስ ነው። የሂንዱዲዝም የጽሑፍ ምንጮች በሳንስክሪት የተጻፉ በጥንትና በመካከለኛው ዘመን የኖሩ የሀንድ የሃይማኖት፣ የፍልስፍናና የሥነ ጽሑፍ ምሁራን ድርሰቶች ናቸው።

እትማን— የግለሰብ ነፍስ፣ ብራሐማን—የዓለም ነፍስ የሂንዱዲዝም መሠረታዊ ፈርጆች ናቸው። እነዚህ ነፍሶች በነባራዊነት ይኖራሉ፤ ከበታ፣ ከጊዜና ከምክንያት ሕግም ነፃ ናቸው ስለሚል አመለካከቱ በአጠቃላይ የሚያንፀባርቀው የነባራዊ ሐሳብዊነትን አጃም ነው። የማንኛውም ሂደት የመጨረሻ ዓላማ የእትማን ከተፈጥሮ መላቀቅና ከብራሐማን ጋር መዋሃድ ነው። ነፍስ ከተፈጥሮ ጋር ያለው ግንኙነት የሚገዛው በካርማ ሕግ ነው። እትማን አካላዊ ነገር ውስጥ ሲገባ መጥፎ ወይም ጥሩ የሆኑ ተግባሮች ይፈጽማል። የካርማ ሕግ የሚገልጸው ነፍስ ከባዊ በሆነ መንገድ በማያጽርጥ በመወለድና በመምት ሂደት ውስጥ መሆኑንና የመጪው የመወለድ ሁኔታ ለም

ላሊ ሰው ሀብታም ወይም ደህ ሆኖ የሚወለድ በፊት ነፍሱ በፈጸማቸው ጥሩ ወይም ሙጥሮ ተገባርቶ አንፃር በሽልማት ወይም በቅጣት ሙልክ የሚወሰን መሆኑን ነው።

የሂንዱኢዝም ሐሳቦችና ጽንሰ ሐሳቦች የሚያጠናክሩትና የሚያጠናክሩት የህንድን የኳሲት ሥርዓት ነው። ይህ ሥርዓት ማኅበራዊ መደቦች በተለይም የበታች መደቦች ክልሎች መደቦች ጋር አንዳይቀላቀሉ የሚከለክል ነው። በመሆኑም ሂንዱኢዝም ሀብታማነትንና ድህነትን መለኮታዊ ሽልማት ወይም ትጣት አድርጎ በማቅረብ የመደቦች ክፍፍል በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት እንዲኖረው ያደርጋል።

ሂዩም : ዴቪድ
(Hume, David)

ከ1711 — 1776 የኖረ ፡ የዘመናዊ ጦር ግራንት ፍልስፍና መሥራች በመሆን የታወቀ የእንግሊዝ ገሊናዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። “እን ትሪቴዝ ኦቭ ሂዩምን ኔቸር” ፡ “አን ኢልድ ኮንስርኒንግ ሂዩምን አንደርስታንዲንግ” ፡ “ፖለቲካል ዲሰኮርስ” ፡ “ዲያሎግ ኢን ኖቼራል ሪሲዶን” በሚባሉት ጽሑፎች ውስጥ የጦርጣሪነት መሠረታዊ ሐሳቦችን የተመረና ያስፋፋ ከመሆኑም በላይ የፍልስፍናው ጠቃሚነት በዝርዝር ለመግለጽ ጥክሯል።

አንድ ሂዩም አባባል የግስብና የመመራ ሙር ችሎታ ትክክለኛውን አቅጣጫ ይዞ ጠቃሚ ሊሆን የሚችለው በመጀመሪያ ደረጃ የችሎታችንን ድንበር በትክክል ሰናውቅ ነው። በተለይም ከሰው ዓቅም በላይ የሆኑ ትን ረቂቅና ዲበአካላዊ ጥያቄዎች በመተው ገንዛቢያችን በተጨባጩ ላይ ብቻ አንዲ ወድን ስናደርግ ነው። ጠቃሚ የሆነ ዕውቀት ልማተን የምንችለው = የዕውቀት ፋይዳ የሚለካው ለተገባር በሚሰጠው አገልግሎት እንጂ በረቂቅነቱ ወይም በውስጣዊ ጥልቀቱ አይደለም። አንድ ሂዩም አባባል የሰው ልጅ ኃይሉም መሣሪያውም ስለሌለው ስለ ነባራዊ እውነታ ምንነት ሊያውቅ ከቶ አይችልም። ለዚህም አባባሉ የሚያቀርባቸው ምክኒያዊ ሙረጃዎች የሚከተሉት ናቸው።

የዕውቀት መነሻ በሕዋሳት አማካይነት የምናገኛቸው ሕውሰቶች ናቸው። እነዚህ ሕውሰቶች ነገሮች በኛ ላይ የሚፈጥሯቸው ገሊናዊ ክስተቶች እንጂ ነገሮችን ይመስላሉ ማለት አይደለም። አንደኛ ፡ ሕውሰት በመሆናቸው በኛ ገሊና ውስጥ ብቻ የሚኖሩ ስለሆኑ ፤ ሁለተኛ ፡ እኛም ከራሳችን ወጥተን ሕውሰቶቻችን ከነገሮች ጋር መስማማታቸውን ማረጋገጥ የማንችል በመሆናችን የተመሳሳይ ነቱ ጉዳይ በኛ በኩል መልሰ ሊያገኝ አይችልም። በእዚህ ጉዳይ ላይ ትክክለኛው ፍልስፍናዊ አቋም ከኛ ውጭ ያለው ነገር ሐሳብም ይሁን ቄስአካል የማይታወቅ መሆኑን መግለጹ ነው።

አንድ ሂዩም አባባል ሕውሰታዎች እየቆዩ ሲሄዱ ደብዛዛና ቅርጥዊ እየሆኑ ወደ ረቂቅ ሐሳብ እንደሚለወጡ እናያለን። በተጨማሪም የልምድን ድግግሞሽ እየተከተሉ ሐሳቦች አርስ በእርሳቸው ይተሳሰራሉ። ሆኖም ይህ መተሳሰር ከልምድ የሚመነጭ እንጂ አንድ ሐሳብ ከሌላው ሐሳብ ጋር የሚተሳሰረው በሥነ አመክንዮአዊ መስተጋብር አንፃር አይደለም። ለምሳሌ የመንሥኤንና የተገብሮትን ግንዛቤ እንውሰድ። ነባራዊ ሐሳባውያን እንደሚሉት ከሆነ አንድ ነገር መንሥኤ ነው ሌላው ተገብሮት ነው የምንለው በሁለቱ መካከል ያለውን የግዴታ ግንኙነት በማስተዋል ነው። አንድሂዩም አባባል ነባራዊ ከሆነ ግዴታ ላይ ግንዛቤያችን ሊደርስ ከቶ አይችልም። አንድን ኳስ በእግር ስንመታው ወደፊት ሲንቀሳቀስ እናያለን። ይህ ከልምድ የምናውቀው እንጂ ከግዴታ የምንረዳው አይደለም። ምክንያቱም ኳሱ ሲመታ ወደኋላ ወይም ወደገሬ ወዘተ... የሚንቀሳቀስ ሊሆን ይችላል የሚለው አግራጭ አሁንም ይሰማናል። ወደፊት መሄዱ ግዴታ ሆኖ ስለማይታየን ኳሱ ቢመታ ወደፊት ይሄዳል ብለን ስንበይን አነጋገራችን ከልምድ የተገኘ መሆኑን እንረዳለን። ግዴታ ያለ የሚመስለን ከመደጋገም የተነሣ በልምድ የሐሳቦች መያያዝ ኃይለኛና ጠንካራ በመሆኑ ነው። በአጠቃላይም ሕግ የምንለው ከልምድ የምናገኘውን የሐሳቦችን መቆላለፍ በመሆኑ የተፈጥሮ ሕግ ማለት ነባራዊ የተፈጥሮ ሕግ ማለት ሳይሆን የሐሳቦችን መያያዝ ማለታችን ነው። ሲል ሂዩም ገልጿል። ሆኖም ይህ የሐሳቦች መያያዝ ከነባራዊው እውነታ ጋር ስምምነት ከሌለው አንድነት ዕውቀት ለተግ

ባር ሊያገለግል ይችላል ለሚሰው ጥያቄ ሂይማ ሲመልስ በዓለም ሥርዓትና በሐሳብ ሥርዓት መካከል ያለው መስማማት ከየት እንደሚመነጭ ለማወቅ አይቻልም በማለት ተናግሯል ። ሆኖም የሰው ልጅ መኖር፣ መን ተሳታፊ ስላለበት ተፈጥሮ የእምነት ኃይል ሰጥታዊነት በገሊናችን ውስጥ ያለው የሐሳብ ሁኔታ የነባራዊው እውነታ ግልባጭ እየመሰ ሰን በሙሉ እምነት እንድንንቀሳቀስ የሚ ያደርገን ይህ ከልምድ የሚገኘው እምነት ነው ። ነገም ፀሐይ ትወጣለች ስንል ይህ አነ ጋገር ምክትያዊ ሳይሆን ከልምድ የመጣ እምነት ነው ።

ሂይማ ሃይማኖትን ፣ ገብረገብን ፣ ውበት ገና ገብረተሰብን ሲያጠና ይህንን ጠርጣሪነት እንፀባርቃል ። ሃይማኖት የሚመነጨው ከም ክትያዊ ግንዛቤ ሳይሆን ከመፍራትና ተስፋ ከመሻት በመሆኑ የእንዚአብሔር መኖር አለመ ኖር በዕውቀት የሚደረሰበት ሳይሆን የእምነት ጉዳይ ነው ሲል ተናግሯል ። ሥነ ምግባርን በሚ መስክትም የገብረገባዊ ፋይዳዎችን እንገራዊነት በመጠቀም ጥሩ ፣ መጥፎ ፣ ውብ ፣ ጥፋ የተባ ሉትን የምናገኛቸው ከምክትያዊ ግመዛዘን ሳይሆን እንደየጊዜው ፣ እንደየሁኔታው ስሜቶ ችችንን በመከተል ነገር ግን ግንባራዊ ይዘት እንዲኖራቸው ምክትያዊ ትርፅ በመስጠት የም ንደነገጋቸው ግላዊና ስሜታዊ አስተሳሰቦች ናቸው ሲል እንፀባርቃል ። በፖለቲካ መስክም አጥብቀን መዋጋት ያስብን ተናናዊ አመለካ ከቶችን ነው ሲል ሂይማ ተናግሯል ። የማገብ ራዊ ኦር ሥርዓትን አስመልክቶ በየጊዜው የሚሰነዘሩት ሐሳቦችና አንዱ ከሌላው ትክክ ለኛ ነው በማለት የሚነሡ ክርክሮች እስካሁን ከግጭትና ከረብሻ በስተቀር ያስገኙት ጠቃሚ ውጤት የለም ። መንግሥት የሚኖረው ትክክል በመሆኑ አይደለም ፤ ሥርዓት እንዲኖር አስፈ ላጊ በመሆኑ ብቻ ነው ። ተቀሳይነትም የሚኖ ረው ለሁሉም የሚጠቅመውን ሥርዓት ሲያሰክብር ነው ። ሥርዓትም ግለት ሁሉም በግላዊነቱ የሌላውን ግላዊነት ሳይነካ እንደ ልቡ መንቀሳቀስ መቻሉ ነው በማለት ሂይማ ነፃዊ አመለካከቱን ገልጿል ።

ሂይማ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የተጫወ ተው ሚና ከፍተኛ ቦታ ሊይዝ የቻለው የጠርጣ ሪነቱን አዝማሚያ እስከ መጨረሻ በማድረሱ ነው ። በተለይም መንፈሳዊ ጉዳዮችን ምንም

ምክትያዊ መሠረት የላቸው ግለሰብና ከእምነት ብቻ የሚመነጨ አድርጎ ግትረቡ ሐሳባውያ ንን ሳያስደነግጥ አልተረም ነበር ። ዲበእካ ላዊ የሆኑ ጉዳዮችን ወደ ጉን በመተው ለተግባር ጠቃሚ የሆነ ዕውቀት መሻት አለ ብን ብሎ መናገሩ በፍልስፍና ውስጥ ሰፍኖ የነ በረውን የአውጠንጣኝነት አዝማሚያ እንዲዋጋ አድርጎታል ። ሆኖም የሂይማ ጠርጣሪነት ሐሳባውያንን ቢያስደነግጥም ጨርሶም ተስፋ የሚያስቆጣቸው አልነበረም ። እንዲያውም የነባራዊው እውነታ ግንዛቤ ሊኖረን አይች ልም በማለት ዕውቀትን ከእምነት ላይ በማ ሳረፍ ሳይንሳዊነቱን መካፋ ሂይማ ለሐሳባው ያን በቀጥታ ወገናዊ መሆኑን ያሳያል ። ጠርጣ ሪነት ምትንም ከምት ሳይለይ ሁሉንም አብረ እደመሰሰሁ ብሎ መነሳቱ የሚጠቅመው ሐሳባዊነትን ነው ። ምክንያቱም በመጨረሻ ሁሉን ነገር የሚተው ስእምነት በመሆኑ ፣ እምነት ደግሞ ለሐሳባውያን ሁሉም አገልጋይ በመሆኑ ፣ አመለካከቱ የሚጠቅመው እነሱ ነው ። የሂይማ ጠርጣሪነትም ዝም ብሎ የፈለቀ አይደለም ፤ የሥነ ምግባርና የፖለቲካ አመለ ካከቱን ሰናይ የሚያንፀባርቀው ነፃዊነትን ነውና ። የግላዊ ጥቅም የበላይነትን መሻት ፣ ግንባራዊ ሥርዓት ለዚህ ጥቅም አስከባሪ እንዲሆን ግድረግ ለካፒታሊስት ሥርዓት የሚጠቅም አመለካከት መሆኑ ግልጽ ነው ። ቀናና አያስፈልግም በማለት የሐሳብ ግጭቶ ችን ግጥላላት ሥር ነቀል የሆነ የለውጥ አቅ ጣጫ እንዳይቀየረና የገብረተሰቡ ለውጥ ከጥገና እንዳያልፍ መደንገግ ነው ።

(ጥላሽነትን ፣ ጠርጣሪነትን ይመለከታል ።)

ሂይት

(Process)

ከእንድ ደረጃ ወደ ሌላ ደረጃ ፣ ከዝቅ ተኛ ወደ ከፍተኛ ፣ ከቀላል ወደ ውስብስብ በመሸጋገር ፣ በግደግ ወይም በመለወጥ ላይ የሚገኝ የማንኛውም ነገር ክንዋኔ ነው ። ለምሳሌ ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም የሚደ ረገው ሽግግር የገብረተሰቡ ዕድገት ታሪክ ሂይት ነው ።

(ትስቃሊን ፣ ዕድገትን ይመለከታል ።)

ሃይማኖት
(Religion)

ሃይማኖት ዓለምን በማናቸውም ረገድ ለመምራትና ለመተንተን የሚያልም፣ ተፈጥሮ ከሷ በላይ በሆነ መለኮታዊ ኃይል የምትገዛና የምትመራ ናት በሚል ቀናና ላይ የተመሠረተ ኢሳይያስዊ አመለካከት ነው። በቀናናዎች ላይ የተመሠረተ በመሆኑም እምነቱን ለማይከተሉ ዘለቂታቸው የከፋ የሚሆን አስመስሎ በማቅረብና በመለኮታዊ ኃይል በማስፈራራት ሰዎች በጭፍን እንዲያምኑ በማድረግ ትከክለኛነቱን ለማረጋገጥ የሚጥር የሳይንሳዊ ዕውቀት ፍጹም ተግራሪ የሆነ አመለካከት ነው። ሰዎች ስለራሳቸውና ስለአካባቢያቸው ምንነት በጣም ዝቅተኛ ዕውቀት በነበራቸው ጊዜ የመታመማቸውና የመሞታቸው ምክንያት ምን እንደሆነ ባለመረዳት ሁኔታዎችን የሚቆጣጠርና የሚገዛ አንድ ኃይል እንዳለ አድርገው ያመልኩ ነበር። የመሬት መንቀጥቀጥ፣ የሰደድ እሳት፣ የጉርፍን፣ የመብረቅን ምንነት ባለመረዳታቸው የተነሣ አለ የሚሉትን ኃይል ይማፀኑ ነበር። በአጭሩ የተፈጥሮ ከስተቶች ኃይልነት፣ የሰውም በተፈጥሮ ኃይል ሥር መውደቅ፣ ስለነርሱም ፀቂ ዕውቀት ማጣት የአምልኮ መሠረት ነው። ኅብረተሰብ ወደተሸለፍና ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ሽግግር ባደረገ መጠን ሃይማኖትም የተለያዩ መልኮችን እየያዘ መጥቷል።

ኅብረተሰብ በመደብ ከመከፋፈሉ በፊት ግልትም በጥንታዊ ጋርዮሽ ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የነበሩት የአምልኮ ዓይነቶች ነፍሳዊ ነትና ሥነ ተረት ተብለው የሚጠሩት ነበሩ። በዚህ ወቅት የሰው ልጅ በመሥራት ኃይሉ አማካይነት አራሱን ከተፈጥሮ መለየት የቻል ቢሆንም በተፈጥሮ ላይ ግን ገና ቁጥጥር ለማድረግ አልቻለም ነበር። ስለሆነም ሰዎች ስለራሳቸው ሆነ ስለተፈጥሮ የነበራቸው ዕውቀት እጅግ ዝቅተኛ ነበር። ግዑዝ ነገሮችን ሁሉ ሕይወትና እእምሮ ያላቸው አድርገው በመገመት ለሚገጥሟቸው የተለያዩ ችግሮችና ጉዳዮች የተለያዩ ጣዖቶችን እየሠሩና ንግርት ወይም ተረት እየፈጠሩላቸው መንፈሳዊ ሕይወታቸውን ይመሩ

ነበር። በዚህም መሠረት ለውሃ ሙላት፣ ለጦርነት፣ ለሰላም፣ ለፍትህ ወዘተ... የተለያዩ ጣዖቶችና ንግርት ነበሯቸው። በጭሩ በዚህ ዝቅተኛ የኅብረተሰብ ዕድገት ደረጃ የኅብረተሰቡ ሕይወት ልዩ ልዩ ገጽታዎች የሚመሩት በአምልኮ ጣዖት ነበር።

ከረጅም ጊዜ በኋላ ግን የሰው ልጅ በተለያዩ እቅጣጫ በተፈጥሮ ላይ ቁጥጥሩን እያሳደገና እያሰፋ በመምጣት ለልዩ ልዩ የአምልኮ ጣዖቶች ተሰጥተው የነበሩት ችሎታዎች በአንድነት ሆነው በአንድ ረቂቅ ጣዖት ወይም አምላክ (ፈጣሪ፣ አግዚአብሔር፣ አላህ፣ አንድ ኃይል ወዘተ...) በአዲስ የሃይማኖት አስተምህሮ ላይ በመመሥረት ተጠቃልለዋል። በዚህም መሠረት በሁሉም ረገድ ፍጹም በሆነ ማለትም የፍጹም ዓዋቂ ነት፣ የፍጹም ሚዛናዊነት፣ የፍጹም ደግነት ወዘተ... ችሎታ ባለው አንድ ረቂቅ ኃይል እምነት ላይ የተመሠረቱ ሃይማኖቶች ተቀኝተዋል። ባለ አንድ አምላክ ሃይማኖቶች ከአምልኮ ጣዖቶች (ሥነ ተረት) እምነት በዕድገት ሂደት የመነጨ ይሁኑ እንጂ ኅብረተሰቡ በመደብ ከመከፋፈሉ የተነሣ በማኅበራዊ ሚናቸው አንፃር ከቀድሞው የተለየ ግልጋሎት አላቸው። በመደብ ኅብረተሰብ ውስጥ ሰው ቁጥጥሩን በተፈጥሮ ላይ ከበፊቱ በበለጠ ስለአሳደገ የሃይማኖት ዋናው ምንጭ እንደቀድሞው ተፈጥሮአዊ ሳይሆን ማኅበራዊ ሊሆን ችሏል።

በሰዎች ላይ የሚደርሰው ጭቆናና ብዝነት፣ እርዛትና ስቃይ እየከፋ ሲሄድ ችግሮች እንደ “የእርባ ቀን ዕድል” ይተረጎማሉ። ሰዎች በማኅበራዊ ሕይወታቸው ውስጥ የሚያስፈልጓቸውን ነገሮች “በወዲያኛው ዓለም” እንደሚያገኙአቸው አድርገው ይገምታሉ። ገነትንም በወተት፣ በማርና በማናቸውም በዚህ ዓለም ባላገኙአቸው ጥሩ ነገሮች እንደተሞላች አድርገው በዓይነ ጎሊናቸው በመመልከት በተስፋ ይኖራሉ። በዚህ ኅብረተሰብ ውስጥ ሃይማኖት ሰው በላይ ላይ የተጫኑበትን ማኅበራዊ ኃይሎች በተለይም የብዝሃ ግንኙነቶችን የሚያንፀባርቅበትና የሠርቶ አደሩ ሕዝብ ዝቅተኛ የገታት ጎሊና ደረጃ የሚገለጽበት ነው። ሃይማኖት ገዥ መደቦች የሚጠቅማቸውን ሥርዓት ለማቆ

የትና ለማጠናከር ዋነኛ የርዕዮተዓለም መሣሪያም በመሆን ሰፊውን ሕዝብ አደንዝዘውና አደንቁረው ለመግዛት እንዲቻላቸው ለማድረግ ያገለግላል ። በተለይም በኢምፔሪያሊዝም የዕድገት ደረጃ ላይ ብዝበዛን ለማሰንበት ሲባል በጣም የረቀቁና አወናባጅ ፣ አደንዛኹና አዘናጊ የሆኑ በርካታ የሃይማኖት መሰከች እየተፈጠሩ በተለያዩ መንገዶች እንዲሰራጩ ይደረጋል ።

ፍልስፍናዊ ሐሳባዊነት ለማሰተማር እንደሞከረው ሃይማኖት የአንድ ዘላለማዊ መለኮታዊ ኃይል ነፀብራቅ በመሆን የተከሰተ ሳይሆን የተለየ የማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና መልክ ነው ።

ሃይማኖት ዝንተናለም የነበረና ዝንተዓለምም የሚኖር አይደለም ። የሰው ልጅ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገትን እያፋጠነና እያዳበረ በተፈጥሮ ላይ ቁጥጥሩን እያጠናከረ ሲሄድ የሃይማኖት ማኅበራዊ መሠረት የሆኑት ጭቆናና ብዝበዛ ከነርሱም ጋር በዝባኹ መደበኛ ሲጠፉ ሃይማኖትም አብሮ ይከሰማል ። ይህ እውን ሊሆን የሚችለው ደግሞ በኮሚኒስት ኅብረተሰብ ግንባታ ሂደት ውስጥ ብቻ ነው ። ስለሆነም ከሶሻሊስት አብዮት ድል በኋላ ሃይማኖት ቀስ በቀስ በኅብረተሰብ መንፈሳዊ ሕይወት ውስጥ ያለውን ተፅዕኖ አያጣ ይሄዳል። ይሁንና የሃይማኖት መጥፋት ወይም መደምሰስ ቅጽበታዊ ሂደት አይደለም ። ይህ ተግባር ማለትም ሰፊውን ሕዝብ በኢሉማኒነት መንፈስ የማነጹ ተግባር ሰፊ የሳይንስን ዕውቀት ፣ የማርክሳዊ ሌኒኖዊ ርዕዮተዓለም ትምህርትንና ፕሮፓጋንዳን ባልተቋረጠ ሁኔታ አጠናክሮ ማካሄድን ይጠይቃል ።

(ነፍሳዊነትን ፣ ኢሉማኒነትን ፣ ሥነ ተረትን ፣ ሥነ መለኮትን ይመለከታል ።)

ሄልቪትዮስ ፣ ክሎድ አድርየን
(*Helvétius Claude Adrien*)

ከ1715—1771 የኖረ ዕውቅ የፈረንሳይ ቁስአካላዊ ፈላስፋ ነው ። ከታወቁት ጽሑፎቹ መሀከል “ደ ሌስፕሪ” (1758) እና “ደ ሎም” (1773) ይገኙበታል ። ሄልቪትዮስ የሎክን ሕውስታዊነት ከሐሳባዊ ይዘቱ በማላቀቅ የራሱ ፍልስፍና መሠረት አድርጎ ተጠቅሞበታል ።

እንደሱ አስተሳሰብ በነባራዊነት የሚኖረውን ቁስአካል የምንገነዘበው በሕዋሳት አማካይነት ነው ። ትውስታ ዘላቂነት ያለው ፣ ነገር ግን ደክም ያለ ሕውስታ ሊሆን የግንዛቤም አንጻራዊነት ነው በማለት ገልጾታል ። በሄልቪትዮስ አመለካከት ሐሳብ ራሱ የሕውስታዎች ጥምረት ውጤት ነው ።

ሄልቪትዮስ ማኅበራዊ አካባቢ የሰዎችን ባሕርይ (ጠባይ) ለመለወጥ (ለማሳደግ) ከፍተኛ ሚና እንዳለው ያምናል ። የካፒታሊስቲ ግንኙነት የፈውዳሉን ግንኙነት መተካት እንዳለበት ቢቀበልም የሰዎች ንቃተ ኅሊናና ጠንካራ ሰሜቶች የማኅበራዊ ዕድገቶች አንቀሳቃሽ ኃይሎች ናቸው የሚል አምነት ነበረው ።

ሄልቪትዮስ አካባቢ የሰውን ጠባይ ለመግራት ወሳኝ ኃይል ስለመሆኑ ፣ በግሰሰብና በማኅበረሰብ ፍላጎቶች መካከል ሊኖር ስለሚችለው መጣጣምና እንዲሁም የሰው የማሰብ ችሎታ በተፈጥሮ እኩል ስለመሆኑ አስመልክቶ በሰነዘራቸው ሐሳቦች ለተምኔታዊ ሶሻሊዝም መንገድ ጠርጓል ። ሆኖም ስለሐሳብና ስለሰው የነበረው ግንዛቤ ጮርቃ ነበር ።

(ሕውስታዊነትን ይመለከታል ።)

ሄራቅሊጦስ (የኤፌሶን)
(*Heraclitus of Ephesus*)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ544—483 የኖረ ጥንታዊ የግሪክ ቁስአካላዊና ዲያሌክቲካዊ ፈላስፋ ነው ።

በሄራቅሊጦስ አመለካከት በዓለም የመጀመሪያው ነገር ወይም የዓለም ምንጭ እሳት ነው ፤ እሳት በማንም የተፈጠረ አይደለም ፤ የነበረና ሁልጊዜም የሚኖር ነው ። ዓለም በእንቅስቃሴና በማያቋርጥ ሂደት ላይ ትገኛለች ፤ ነገሮች ወደ ተቃራኒያቸው ይለዋወጣሉ ፤ ትግል የሁሉም ነገር መገኛ ነው ። ሁሉም ነገር የሚመነጨው ከቅራኔ ሕግ ነው ፤ ቅራኔ አውዳሚ ሳይሆን ነገሮች ባሕርይ እንዲኖራቸው ያደርጋል ፤ ለምሳሌ ላይ ታች ፣ ሙቀት ቅዝቃዜ ፣ ቀን ሌሊት ፣ ሕይወትም ሞት ነው ። ምክንያቱም አንዱ ወደ ሌላ ይለወጣልና ።

የዕውቀት መነሻ ሕዋሳት ናቸው ፤ በማሰብ የማይታወቅ ነገር የሰዎች ምክንያቱም

የወጡ ነገር ምንጭና ምንነት የሚገለጸው በቅሪት እንደነትና ትግል ሕግ ነው፤ ስለዚህም ህይወት ሙሉ በሙሉ ልትታወቅ ትችላለች የሚል የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ አለው።

ፔራትሊሙስ የመደብ ምንጩ ከመኳንንት ሲሆን ተራማጅ አመለካከት ነበረው፤ የፋሽዝዝምን ያልተጻፈ ልማዳዊ ሕግ በደንብ በጥንቃቄ የሚገለጽ ሕግ መለወጥ ያስፈልጋል የሚል አጽም ነበረው።

ፔራትሊሙስ የዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን መረታ ልሳብ በግርድፋና በእንጥፍ የወጣ ሙሉን ሴኒን ገልጾልኝ። በእርግጥም የቅሪትነትን አንድነት ፍጹሟዊ አድርጎ በሙሉ የዕድገትን ሕግጋት ሊረዳ ይልቃል ነበር፤ በተለይም ቅሪትነትን እድገት ለአዲስ ክስተት መንግሥት መሆኑን ባለመገንዘቡ ቅሪትነት በዕድገት ላይ ሕግ አንዳሉ አድርጎ በመመልከት የአዲስ ነገሮችን መፈጠር ሊያጤን አልቻለም።

(የዲያሌክቲክስ ሕግን ይመለከታል።)

ሄግሊያኒዝም
(Hegelianism)

በሄግሊያኒዝም የተቀመጠው ነባራዊ ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስ ሄግሊያኒዝም ይባላል። ይህ ፍልስፍና በይዘቱም ሆነ በቅርቡ የተሟላ ከሙሉም በላይ ሐሳባዊ ፍልስፍናን አጠቃቅ የመጨረሻ መልኩንና ወሰኑን የሰጠው ሙሉን በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ታላቅ ቦታ የያዘ ነው።

የሄግሊያኒዝም መነሻውና መድረሻው ልሳብ ነው። ሐሳብ ከተፈጥሮ ተለይቶ መታየት እንዳለበትና የራሱ ህልውናና ሕግጋት እንዳሉት ሄግሊያኒዝም ያምናል። በዚህ ፍልስፍና መሠረት የሐሳብ ዋናው ፍላጎት የራሱን ምንነትና የራሱን የተሟላ ንቃት ግራና ግጥሟት ነው። ዕውቀት ደግሞ የዐዋቂነትና የታዋቂነት ግንኙነት ስለሚጠይቅ ሐሳብ እራሱን ለግወቅ ሲል ወደ ተቃራኒው ማለት ወደ ተፈጥሮ ይቀየራል። ሆኖም በተፈጥሮ ውስጥ ታስሮ አይቀርም። ዘዴው ተፈጥሮን እንደ መሰናክል በመጠቀም ባሽና ራሱን ለመውጣት በመሆኑ የሚያደርገው ትግል ያለውን ውስጣዊ ጅሎታና ፋይዳ ትንጅት ባለው መንገድ እንዲገለጽ ያደርገዋል። ስለራሱ ምንነት ክፍጹማዊ ዕውቀት

ላይ ይደርሳል። ተፈጥሮ ባለው የተሳሰረ መዋቅርና የስፋት ጠባይ ሐሳብን ከዋናነት ረቂቅነት ወደ ዓይነት ይለውጣል፤ ከዚያም ቅሪትነትን በሽረት ሽረት ሕግ በመፍታት ሐሳብ በአሸናፊነት ወደ ራሱ እንድንት ይመለሳል። ሐሳብ በአሸናፊነት ሲወጣ የሚከሰተው ወይም የሚኖረው በመጀመሪያ ደረጃ በፍልስፍና ከዚያም በመንግሥት ውስጥ ሲሆን እንዲሁም ባልተሟላ ሁኔታ በውበትና በሃይማኖት ውስጥ ይንፀባረቃል። በሄግሊያኒዝም አመለካከት የፍልስፍናና የመንግሥት ታሪክ የሐሳብ እንቅስቃሴና የበላይነት አመጣጥ ታሪክ ነው።

እንደ ምሳሌ መንግሥትን እንውሰድ። ተፈጥሮን ለመቆጣጠር ግለሰቦች የሚያደርጉት ትግል በነሱ ውስጥ ፋክክር ስለሚፈጥር ኅብረተሰቡ በገዢና በተገዢ ይክፋፈላል። በዚህ ሁኔታ ውስጥ የአንዱ ነፃነት የሚመሠረተው የሌላውን ነፃነት በመግፈፍ ነው። ይህ ቅሪት ሊፈታ የሚችለው መንግሥት በበላይነት ኅብረተሰቡን ሲመራ ነው። መንግሥት ከግለሰቦች በላይ የሆነ ሁለንተናዊ አጽም ያለው የኅብረተሰቡ የበላይ ዳኛና አስተዳዳሪ ነው። በመሆኑም መንግሥት በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች በማለፍ በካሮታሊስቲ ዲሞክራሲ አሠራር ውስጥ እውነተኛ መልኩን ያገኛል። ይህ የሚገልጸው በመዋቅሩና በአሠራሩ መንግሥት የነፃነት ጽንሰ ሐሳብ ነባራዊ እውነታ መሆኑን ነው። ነፃነት ረቂቅ ፍላጎት መሆኑ ቀርቶ በሕግ ተደንግጎና በተደራጀ ኃይል ላይ ተመሥርቶ መክሰቱ የራሱን ዕውቀትና ህልውና እንዳገኘ የሚያስረዳን ይሆናል። ተፈጥሮ ያስከተለውን ግጭት በበላይነት የሚዳኝ ኃይል መገኘቱ ሐሳብ በአሸናፊነት የራሱን ሥርዓት ሊመሠርት መቻሉን ያስረዳል ይላል።

በሄግሊያኒዝም አባባል ታሪክ የምንለው የሰውን ልጅ ታሪክ ሳይሆን የሐሳብ ታሪክ መሆኑ ግልጽ ነው። የሰው እንቅስቃሴና ግላነት በራዊ ኑሮ የሚገልጹት የሐሳብን ፍላጎትና ሂደት ነው። በተፈጥሮና በሰው እንዲሁም በሰዎች መሀል ያለው ቅሪትነት ትግል ከመደብ ክፍፍል የሚመጣ ሳይሆን ሐሳብ እራሱን ለግወቅ የሚፈጥረው ውስጣዊ ቅሪት ነው። ሰው መሣሪያ እንጂ የራሱ ባለቤት ሆኖ የራሱን ፍላጎት የሚያስፈጽም አይደለም። ይህ የሐሳባዊ ፍልስፍና መጨረሻ አጽም መሆኑ

ገልጽ ነው ። ምክንያቱም ሐሳብ ወይም እግዚአብሔር በሌላ ዓለም የማይኖርና በእሸናፊነትና በበላይነት የፈጠረውን ዓለም ለመግዛት የሚፈልግ ከሆነ የሰውን ልጅ የሱ ዕድገት መግሪያ ግድረጉ የማይቀር ነው ።

ማርክስ እንዳለው የሄግል ትልቁ እስተዋጽኦ የዲያሌክቲክስ አመለካከትንና ሕጎችን ገልጾትና ቅንጅት ባለው መልክ ግስፋመጡ ነው ። ትልቁ ድክመቱ በሐሳባዊነት ላይ በመመሥረቱ ዲያሌክቲክሱ የቆመው በእግሩ ላይ ሆነ በጭንቅላቱ መሆኑ ነው ። ዲያሌክቲክስ የሐሳብ እንቅስቃሴ ብቻ ሆኖ በመተርጉሙ በእርግጥም በጭንቅላቱ እንዲቆም ተገዷል ። እንደ ሄግልያኒዝም ቅራኔና ትግል ቁሳዊ ይዘትና ፍች የላቸውም ፤ የሚገልጹት የሐሳብ ግጭቶችን ሲሆን ምንጫቸውም እራሱ ሐሳብ ነው ። ሐሳብ እራሱን የማወቅ ዓላማ ብቻ ያለውና ከተጨባጩ የተለየ ረቂቅ በመሆኑ የዲያሌክቲክስ ዕውቀትም ከተጨባጩ ውጭ መሆኑ አልቀረም ። ነገሮችን ረቂቅ በሆነ አመለካከት ይነካቸዋል እንጂ ተጨባጭነታቸውን ሊገነዘብና ጥጋ ሊሰጣቸው አይችልም ። የሰው ልጅ ተጨባጭ ሁኔታ ከሐሳብ ጥያቄና ፍላጎት ውጭ በመሆኑ ነው የወዛደሩን መደብ ሁኔታ ወደ ጉን በመተው ለሄግ ሊያኒዝም የካፒታሊስት ሥርዓት መከሰት የታሪክ መጨረሻ የመሰለው ። በሌላ እነጋገር ሐሳብ እራሱን እንደ ነባራዊ እውነት በመውሰዱ እራሱን ለማወቅ የሚያደርገው ጥረት ዕውቀትን ከተጨባጩ ይለየዋል ፤ ነባራዊነትና ተግባራዊነትም ያሳጣዋል ።

በወዛደሩ መዝገበዝና መጨቅን የካፒታሊዝም እስከፈ ሁኔታ በይፋ እየታየ ሄግ ሊያኒዝም ሐሳብ እራሱን ዐወቀ ፤ ታሪክ እበቃ ብሎ መናገሩ የሚያስረዳን ከተጨባጩ የራቀ መሆኑን ብቻ ሳይሆን የፍልስፍናውን ቀጥተኛ የመደብ አቋም ነው ። ምክንያቱም የሐሳብ የበላይነት የሚከሰተው በካፒታሊስት አገዛዝ ከሆነ ሐሳብ የተባለው የሚያመለክተው የገዥውን መደብ ጥቅምና የበላይነት ፍላጎት መሆኑ ገልጽ ነው ። የሐሳብ የበላይነት የብዝበዛን ሥርዓት ግረጋ ገጥኖ ሕጋዊ ግድረግ እንደሆነ የሄግልያኒዝም አቋም በተጥታ ያስረዳል ።

ሄግልያኒዝም በዲያሌክቲክስ አስተሳሰብ መጠተው በእንደ በኩል ተራማጅ እመለካከት ሊሰጠው ሲችል ዲያሌክቲክሱ በሐሳብ የበላይነት ላይ መመሥረቱ ፍልስፍናውን

የተዛባ አድርጎታል ። ይህ ሁኔታ የፍልስፍናው ተከታይ ወይም አስተካካይ ነኝ ብለው ለተነሡ ፈላስፎች በሁለት መከፈል ምክንያት ሆኗል ። የቀኝና የግራ ሄግልያኒዝም ተብሎ የፍልስፍናው መከፈል የሚያስረዳን ሄግልያኒዝም የማይጣጣሙ አዝማሚያዎች እንደነበሩት ነው ።

ሆኖም ሄግልያኒዝም ያሰገኘውን የዲያሌክቲክስ አመለካከት እርምጃ አስተካክሎ በትክክል ሊጠቀምበት የቻለው ማርክስ ነው ። የሐሳብ የበላይነትና ፋይዳ የተመሠረቱት በወዛደሩ የሥራ ኃይል ብዝበዛ ላይ መሆኑን ማርክስ በመረዳቱም የሠራተኛው መደብ ግለትም የሀብቱ እምራች በበላይነት የመንግሥት ሥልጣን እንደሚገባውና ታሪካዊ ተልዕኮውም መደብ አልባ የሆነ ኅብረተሰብ መመሥረት መሆኑን የሚያስረዳ የቁስእካላዊ ዲያሌክቲክስን ንድፈ ሐሳብ ለመቅረብ ችሏል ።

(ሐሳባዊነትን ፣ ሄግልን ፣ ፍጹማዊ ሐሳብን ፣ ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስን ይመለከታል ።)

ሄግል ፡ ጊዮርግ ቪልሄልም ፍሪድሪሽ (Hegel, Georg Wilhelm Friedrich)

ከ1770 እስከ 1831 የኖረ ፣ ከታላላቆቹ የጀርመን ብሉይ ፈላስፎች መካከል ጉልቶ የሚታይና በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የሐሳባዊ ዲያሌክቲክስን መሠረታዊ ሐሳብ የቀመረ ነባራዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። የሄግል ፍልስፍና መሠረታዊ ሐሳብ ከሰዎች ኅሊና ውጭ በነባራዊነት የሚገኝ “ፍጹማዊ ሐሳብ” የሚባል የዓለም መሠረትና ፈጣሪ የሆነ ነገር አለ የሚል ሲሆን ዕድገቱም ዲያሌክቲካዊ ነው በሚል ሐሳብ ላይ የተገነባ ነው ። ከሄግል ዐበይት ሥራዎች ውስጥ “ፌኖሚኖሎጂ ኦቭ ዘ ማይንድ” “ዘ ላይንስ ኦቭ ሎጂክ” ፣ “ዘ ሂስቶሪ ኦቭ ፊሎሶፊ” እና “ዘ ፊሎሶፊ ኦቭ ራይት” የተባሉት ይገኙበታል ።

(ሄግልያኒዝምን ይመለከታል ።)

ሀልውናነት (Existentialism)

በ20ኛው ምዕት ዓመት በተለይ በአውሮፓ የተስፋፋ ሐሳባዊ ፍልስፍና ነው ። የሰው ሀልውና ከተፈጥሮአዊ ክስተቶች

ወደ የሆነ የራሱ የተለየ እውነታ ያለውና ይህም የተነሣ ልዩ ግንዛቤ የሚጠይቅ ጉዳይ መሆኑን ለግሳሙን የሚጥር ፍልስፍና ነው።

ፍልስፍናው ሐሳባዊነትንና ቁስለካል ነትን የሚታወቅ እንደሆነ ይናገራል። የሚያገባው የክርክር ነጥብም እንደሚከተለው ነው። ፀህልውናነት አባባል በቁስለካዊም ሆነ በሐሳባዊ ፍልስፍና የሰው ልጅ ኑሮ ምንነት የሚወሰነው ከሱ ውጭ በሆኑ ምክንያቶች ነው። ህልውናን እንደግንኛውም ተፈጥሮአዊ ክስተት በመቁጠር ከሱ ውጭ በሆነ እውነታ የሚገዛና የሚገለጽ መሆኑ በቁሳሁኑ ተተናታኝ ፍልስፍናዎች ታምናበታል። ሐሐሳባዊ ፍልስፍና ወሳኝ ኃይል ልብስ ሲሆን ለቁስለካልነትም ቁስለካል መሆኑ ይታወቃል። እነዚህ አመለካከቶች በምክንያቱ ላይ ቢለያዩም ህልውናን ውጤትና ድረጃ እንጂ መነሻ አድርገው አስተዋወቀው ገሀድ ነው። ህልውናን ሕይወት ይባላል ምክንያት በመወሰናቸው ስለሆነ ምንነት ከተሳሳተ አመለካከት ላይ እንዲደርሱ ተገደዋል።

እንደህልውናነት አባባል የሰውን ሕይወት ከተፈጥሮ የሚለየው ዋናው ቁም ነገር በግዴታ ሕግ ያልመዛኑ ጉዳይ ነው። ግንኛውም ንብረት በግዴታ የሚገዛ ሲሆን ሰውን ግን የኒታት ገሊናው መኖር ከግዴታ ግዛት ውጭ ስለሚያደርገው የሰው ህልውና የሚገዛው በምርጫ ችሎታ ሆኖ እናገኘዋለን። እንደገና ነገር ጥሩ ወይም መጥፎ፣ እውነት ወይም ሀሰት የሚያደርገው ህልውና ነው። ልጅነት ጥሩ ወይም መጥፎ የሆነ ነገር የሆነ፣ እነዚህን ፍቶዎች ለመስጠት የሚችልው የምርጫ ችሎታ ወይም ህልውናዊ ምክንያት ብቻ ነው። በመሆኑም ህልውና ንብረት ውጭ በሆነ ምክንያት ሊገለጽ አይችልም። ህልውናነት እራሱን የቻለ ራሱን ይቆይ ብቻ ሊያስረዳ የሚችል የተለየ እውነት ነው።

ህልውናነት ሁለት አመለካከቶችን አጣጥሮ የያዘ ነው። እነሱም ሃይማኖታዊ ህልውናነትና አእምሮአዊ ህልውናነት ናቸው። የመጀመሪያው አግዚአብሔር ለሰው ልጅ ሙሉ ነገን በጥቆታል የሚል ሲሆን፣ ሁለትኛው አግዚአብሔር ባለመኖሩ ሰው ለሚሠራው ሁሉ ብቸኛ ተጠያቂ ነው ይላል።

ህልውናነት ከሐሳባዊነትና ከቁስለካል ነት በሻገር እንደ ሦስተኛ አግራጭ የሚቀርብ ፍልስፍና ነው። ነገር ግን የህልውናነት መነሻ የሰው ገሊናዊ ባሕርይ በመሆኑና ይህም ንቃት ገሊና የራሱ ህልውና ኖሮት የሰውን ልጅ ኑሮ የሚመራ ተደርጎ በመታሰቡ ፍልስፍናው ከሐሳባዊነት የተለየ አመለካከት እንደሌለው እንረዳለን። በእርግጥ ሰው የመምረጥ ችሎታ አለው፤ ሆኖም በነባራዊ ሕግጋት ግዴታ ደግሞ የሚገዛ መሆኑም ሊካድ አይችልም። እንደገና ሰው ቡርካ ወይም ወዘደር የሚያደርገው የግለሰብ ምርጫ አይደለም። ሰውን በመደብ የሚከፋፍለው ከሱ ፍላጎት ውጭ የሆነው የምርት ግንኙነት ሁኔታ ነው። በመሆኑም ህልውና ከተጨባጩ ተገንጥሎ ሊታሰብ አይችልም።

በሌላ በኩል የሰው የምርጫ ችሎታ ጠቃሚ ወይም ተግባራዊ ሊሆን የሚችለው ባለው ቁሳዊ ኃይል ላይ የተመሠረተ ሲሆን ነው። ሰው ነፃ ነው ወይንስ አይደለም የሚለው ጥያቄ ከተጨባጩ ውጭ ሊቀርብ አይችልም። ሰው በምን ግዴታ እንደሚገዛ ካወቀ ነው በዕውቀቱና ባለው ቁሳዊ ኃይል ግዴታውን ተቆጣጥሮ ለፍላጎቱ ምቹ የሚያደርገው። ግዴታ ከሌለ የነፃነት ጥያቄ ሊነሣ አይችልም፤ ምክንያቱም ካለግዴታ መብት ትርጉም የለውምና። የሁለቱ ዲያሌክቲካዊ ቅሬታ የሚፈታው በታሪካዊ ሂደት ይሆናል ማለት ነው።

የህልውናነት ዋና ድክመት ህልውናን ምሥጢራዊ ወይም ከሳይንሳዊ ዕውቀት ውጭ የማድረግ ሁኔታ ነው። ህልውናን በሳይንሳዊ ግንዛቤ የማይገለጽ አድርጎ መውሰድ የህልውናነትን መደባዊ ይዘት የሚያንፀባርቅ እቋም ነው። የካፒታሊስት ሥርዓት ታሪካዊ ተልዕኮ ማብቃትና፣ የህልውናው አጠያያቂነት በይበልጥ መከሰት፣ ለተወሰኑ ግለሰቦች የራሳቸው ህልውና አጠያያቂ ሆኖባቸዋል። በሥርዓቱ ውስጥ የተፈጠረው ቀውስ በግለሰቡ ውስጥ ስለሚንፀባረቅ ሊምክንያዊ ወይም ሊሳይንሳዊ የሆነ አስተሳሰብ ግስክቲሎ አይቀርም። በቀውስ የተወጠረ ግንባራዊ ኑሮ ለህልውና የሚሰጠው ፍቶ የተዛባ ስለሚሆን ከሱ ውጭ ግለሰቡ የራሱ የሆነ ትርጉም ለመፍጠር ፍላጎት ያድርበታል። ሆኖም ህልውናን ከነባራዊ ሕግጋት ውጭ ማድረግ ጭፍን

የኑር አምልኮት ከመፍጠር በስተቀር ሌላ ውጤት ሊኖረው አይችልም ። የእርጊው መፍረከረክ ቋሚ መሠረት ስለሚያሳጣው ኑር አልጠጥም ይላል ፤ ተስፋ መቁረጥንም ያስከትላል ። ይህንኑ ሁኔታ ነው ሀልውናነት የሚገልጸው ።

(ገዴታንና አጋጣሚን ፣ ኪርከጋርድን ፣ ሳርትርን ይመለከታል ።)

ሆልባች ፡ ፓውል ሃንሪ ዲትሪክ
(Holbach, Paul Henri Dietrich)

ከ1723 — 1789 የኖረ ፣ ከእንደ ጀርመናዊ ባላባት ቤተሰብ ተወልዶ አብዛኛውን ዕድሜውን በፈረንሳይ ያሳለፈ የፈረንሳይ ኢሎጂ ቁስለካላዊ ፈላስፋ ነው ። “ለ ሲስቴም ደ ላ ናቱር” (1770) የተባለው በጣም የታወቀበት መጽሐፉ በፈረንሳይ ፓርላማ ትእዛዝ ባደባባይ እንዲቃጠል ተደርጓል ።

በእነዚህና በሌሎችም ጽሑፎቹ ውስጥ ሃይማኖትንና በተለይም የበርክሌይን አስተምህሮዎች በመቃወም ሐሳባዊነት ግንም ሰው ሊጨብጠው የማይችልና መሠረት የሌለው ምናባዊ ፈጠራ ነው ሲል ተናግሯል ። ሃይማኖትም በአብዛኛው ከድንቁርናና ከፍርሃት የሚመነፍና ለአንጻንጽም የግታለያ መሣሪያ ነው ብሏል ።

በሌላ በኩል ቁስለካላ ግለት በማናቸውም ሁኔታ በሕዋሶቻችን ላይ ተፅዕኖ የሚያሳድር ግንኙነትም ነገር ነው ። ቁስለካላ ሲለወጠና ሊከፋፈሉ የማይችሉትን አቶሞች ያካተተ ሲሆን የነዚህም አቶሞች ዓይነተኛ ጠባይ ስፋት ፣ ክብደትና ቅርፅ ያላቸው መሆኑ ነው ። የቁስለካላ ባሕርይ የሆነው ቅስቃሴም አካሎች በስፍራ ውስጥ የሚያደርጉት ቀላል ተናክላታዊ ቅስቃሴ ነው ይላል ።

ሆልባች ሰው የተፈጥሮ ክፍልና ለተፈጥሮም ሕግጋት ተገዥ ነው ስለሚል የወሳኛዊነትን ፍልስፍና የሚደግፍና የነገሮችን አነሣ ሥና ፍጻሜ በተናክላታዊ መንገድ የሚተረጉም ነው ። በሱ አመለካከት ዕድል (አጋጣሚ) የሚባለው በራሱ ነባራዊነት የሌለውና መነሻው ምን እንደሆነ ለጊዜው ለማናውቀው ለማናቸውም ክስተት የምንሰጠው ስያሜ ነው ።

በሥነ ዕውቀት አመለካከቱ ወደሕውስታዊነት በማዞንበል ዓለምን ግወት አይቻልም የሚለውን የኢታዊቲነትን አጽም ተቃውሟል ። በፖለቲካ አመለካከቱም ሕገ መንግሥታዊ የዘውድ አገዛዝን ሲደግፍ በተለይ ደግሞ አብራሂ የሆነ የዘውድ አገዛዝን ይመርጣል ።

በእንደ ወቅት ሰፍኖ የሚገኝ አስተሳሰብ ዓለምን ይገዛታል ፤ በታሪክ ውስጥ ወሳኝ ሚና የሚጫወቱት ሕግ አውጭዎች ናቸው ፤ ለሰው አርነት መሣሪያው ትምህርት ነው ፤ የመንግሥት አምባገነንነት መሠረቱ የሰዎች ድንቁርና ነው ወዘተ. . . በግለቱ ሆልባች ቁስለካላዊ ነበር ቢባልም ስለገብረተሰብ የነበረው አመለካከት በአጠቃላይ ሲታይ ሐሳባዊ ነው ።

(ተናክላታዊ ቁስለካላነትን ይመለከታል ።)

ሆብስ ፡ ቶማስ
(Hobbes, Thomas)

ከ1588—1679 የኖረ አንግሊካዊ ቁስለካላዊ ፈላስፋ ሲሆን በ17ኛው ምዕት ዓመት የተካሄደው የእንግሊዝ ቡርሂ አብዮት በፍልስፍናው ውስጥ ተንፀባርቋል ። ዋና ዋና ጽሑፎቹ “ዴ ሲቪ” (1642) እና “ሊቪያታ” (1651) ናቸው ። ሆብስ የተናክላታዊ ቁስለካላነትን አስተምህሮ ከግስፋቴም ሌላ የቤከን ቁስለካላዊ ፍልስፍና ሥርዓት ለማስያዝ ጥክሯል ።

እንደ ሆብስ አባባል ዓለም በተናክላታዊ እንቅስቃሴ ሕግጋት የሚገዙ አካሎች አጠቃላይ ድምር ውጤት ናት ። በተጨማሪም የሰውንና የአራዊትን ልቡናዊ ሕይወት የተናክላታዊ እንቅስቃሴ ውጤት አድርጎ ስለሚረዳ ሕይወት ሙሉ ሙሉ በውጫዊ ኃይል የሚገዛ ውስብስብ ተናክላት ነው ይላል ። ከዚህም በመነሣት 1/ ነፍስ እንደ ራሱን የቻለ ልዩ ነገር ሆኖ እንደግ ይኖርና እግዚአብሔርም የሰው ምናባዊ ፈጠራ እንደሆነ ፣ 2/ ቁሳዊ አካሎች እንደ ወጥ ነገሮች እንደሆኑ ፣ 3/ በነገሮች መካከል ያለው የዓይነት ልዩነት ነባራዊነት እንደሌለውና ተናክላታዊ እንቅስቃሴ በእንጉላችን ውስጥ የሚፈጥረው ንቢናዊ ክስተት እንደሆነ ይገልጻል ።

በዕውቀት አጽም ሐሳብ በሰው አእምሮ ውስጥ በእግዚአብሔር “ይታተማል”

የግልጽን የደካርትን ሐሳብ የሚቃወም ነው። ሐሳብ ከሕውስታ እንደሚመነጭ አድርጎ በሙሉና አንዱን ሐሳብ ከሌላው ሐሳብ ጋር በማወዳደር፣ በመገጣጠምና በመከፋፈል ፅዕነት እንደሚገኝ አስተምሯል።

ፆብስ የጎበረተሰብ መነሻው መስኮት ነው። የግልጽን አመለካከት በመቃወም የጎብረተሰብ መሠረት “የሰዎች ማኅበራዊ ኮንትራት” (ሰሻል ኮንትራት) ነው። የግልጽን ሐሳብ ይደግፋል። የማኅበራዊ ኮንትራትን ምንነት ሲያስረዳ ሰው በተፈጥሮው ማኅበራዊ ባለሙያነት ጎበረተሰብ ሰው ሠራሽ መሆኑ ሰዎች በገዛ ፈቃዳቸው የሚፈጥሩት ግንባር (ጎበረት) ነው። ሰው ጎበረተሰብን ከሙያዊና በፊት የግል ሕይወቱን ለማቆየትና ለመጠቀም የሚረዳውን ግንኙነትና ጠቃሚና ሕይወቱን ነገር የመፈጸም ነፃነት ነበረው። በተፈጥሮ “ሰው ለሰው አጥፊው” በመሆኑ ሰዎች ለሰላም ሊኖሩ የሚችሉት በመካከላቸው እንደ ዓይነት በሕግ የሚገዛ ማኅበራዊ ኮንትራት ሲመሠርቱ ነው። ከዚህም የተነሣ ሰዎች መሆኑን በሚፈጠረው “ማኅበራዊ ኮንትራት” መሠረት ጎበረተሰብ ሊከሰት፣ ሊቆየት፣ አለቃዎች፣ ሹሞች ወዘተ... ሌሎችን ለማስከበር (በኃይልም ቢሆን) ብቅ ልታል፣ ፈላጊ ይላል። ስለሆነም ጎበረተሰብ ሰዎች ጠብቅና ነፃነታቸውን በገዛ ፈቃዳቸው ለሰላም ሲሉ የሚያውቁትን ሰላምም ከሚያስገኝባቸው ጠቀሚታዎች አባላት ሁሉ የሚፈጽሙበት ሥርዓት ነው ይላል።

ፆብስ በፖለቲካዊ አመለካከቱ ፍጹማዊ የሙድ አገዛዝን ቢመርጥም ስለዘወድ አገዛዝ በሚሰጠው ትንታኔ ውስጥ አንዳንድ ፊደሎች ነክ ሐሳቦችን እንፀባርቃል። ዘውዳዊ አገዛዝን የመረጠበት ዋናው ምክንያት እገዛ ከሁሉ የተሻለ ሆኖ አግኝቶት ሳይሆን ጠንካራ የመንግሥት ሥልጣን እንዲኖር ይመኛቱ ነበር። የመንግሥት ሥልጣን ከሕንጻሊቱ ቡርሂ መደብ ፍላጎት ጋር ተስማሚ መሆን አለበት ማለቱ ይህንኑ የሚያስረዳ ነው።

ፆብስ ቀስኦካዊ ፈላስፋ ቢሆንም የጎበረተሰብ ግንዛቤው ግን የተሳሳተ ነበር። ምክንያቱም ሰው በተፈጥሮው ማኅበራዊ መሆኑን በመከዳና ጎበረተሰብን “የሰዎች ሕያውነት ውጤት” አድርጎ ማቅረቡ ነው።

ይህ ስለጎበረተሰብ ያለው አመለካከት የቡርኪዲውን ግላዊነት የሚያገፅባርቅ ነው።
(ተናክላታዊ ቀስኦካልነትን ይመለከታል)

ሆ ቺ ሚን

(Ho Chi Minh)

ከ1890—1969 የኖረ የቬትናም ኮሚኒስት ፓርቲ መሥራችና መሪ ነበር። ሆቺሚን ከወጣትነት ጊዜው ጀምሮ ለአብዮታዊ ተግባራት የቆመ ነበር።

ሆቺሚን በሥራ ምክንያት ፈረንሳይ ውስጥ በነበረበት ወቅት የካፒታሊስት ሥርዓት ምን ያህል ሠርተክረኛነት ሕዝብ ለሥቃይና ለመከራ እንደዳረገውና የዓለም ወዛደሮች በተለም፣ በቋንቋና በባህል ቢለያዩም ብቃቸው አንድ መሆኑን በቅርብ ተገነዘበ። በአፍሪካና በእስያ የኢምፔሪያሊስት መምጣት ምን ያህል ሥቃይና ውርደት በእነዚህ ሕዝቦች ላይ እንዳደረሰ ተረዳ። በዚህም ምክንያት ሆቺሚን የቬትናም ሕዝብ ጠላት የፈረንሳይ ኢምፔሪያሊዝም እንጂ የፈረንሳይ ሰፊ ሕዝብ አለመሆኑን ደጋግሞ ገልጿል። ሆቺሚን በ1917 በፈረንሳይ ወዝአደሮች ትግል ውስጥ በቀጥታ ተሳታፊ በመሆን የፈረንሳይ ሶሻሊስት ፓርቲ አባል ሆነ። ከዚህም በላይ በፈረንሳይ የቬትናም አርበኞችን ማኅበር በማቋቋም በፈረንሳይ ይኖሩ የነበሩትን ቬትናማውያን በማንቃትና በማስተማር ለሀገራቸው ነፃነትና ክብር እንዲታገሉ ያነግግ ነበር።

የጥቅምቱ የሩሲያ አብዮት ለአያሌ ዓመታት በዓለም ሰርና የነበረውን የኢምፔሪያሊዝም ብቸኛ የበላይነት ሰባብሮ አዲስ ዘመን በማብሰሩ ሆቺሚን የጀመረውን ትግል ከግብ ለማድረስ የሰልፔሾችን ፈለግ መከተል አንዳለበት አመነ።

በሆቺሚን አስተሳሰብ የቬትናም ብቻ ሳይሆን የሌሎች ቅኝ ተገዥ የሆኑ ሀገሮች ነፃነት የሚገኘው የወዝአደሩን የአብዮት ጉዳዩ በመከተል ብቻ እንደሆነ አጥብቆ ያምን ነበር። የነዚህ ሀገሮች ብሔራዊ ነፃነት ከማኅበራዊ ነፃነት ጋር መያያዙንና ይህም ነፃነት ከሶሻሊዝምና ከኮሚኒዝም ጋር በጥበቅ የተሳሰረ መሆኑን አስገንዝቧል።

ሆቺሚን ከ1924—1930 በቻይናና በቬትናም በመዘዋወር ለዚህ ውስብስብ ትግል ግንባር ቀደም አመራር ሊሰጥ የሚችለውን ግርክሳዊ ሴኒናዊ ፓርቲ ለማቋቋም ከፍተኛ ትግል አደረገ። በመጀመሪያም የቬትናም አብዮታዊ ወጣቶች ግንባር የተባለውን በማቋቋም “ወጣት” በተባለው ጋዜጣ ወጣቱን ለትግል ተሰቅሶ። በዚህ ዓይነት ከብዙ ፓርቲና ትግል በኋላም በ1930 የኢንዶኔዥያ ኮሚኒስት ፓርቲን (ኋላ የቬትናም ሠራተኞች ፓርቲ፣ ዛሬ ደግሞ የቬትናም ኮሚኒስት ፓርቲ) መሠረተ።

በ1935 ሞስኮ ውስጥ የተካሄደው የኮሚኒስቶች ስብሰባ አንድ ሰፊ ፀረ ኢምፔሪያሊስት የሆነ ዲሞክራሲያዊ ግንባር እንዲቋቋም በወሰነው መሠረት ሆቺሚን ቬትሚን የተሰኘውን ሰፊ ፀረ ኢምፔሪያሊስት ግንባር በማቋቋም መላውን ሕዝብ በትግሉ ለማሳተፍ ችሏል።

ዲያን ቢያን ተ በተባለው ታሪካዊ ስፍራ የቬትናም አርበኞች የፈረንሳይን ጦር በማሸነፋቸው ፈረንሳይ በጀኔቩ ሰዎችን መሠረት የቬትናምን አንድነት በማወቅ የሰላም ውል ፈረመች። ነገር ግን ከ1955 ጀምሮ የአሜሪካ ኢምፔሪያሊዝም በፈረንሳይ አግር በመተካት የደቡብን ክፍል ለመቆረሰ የጦር ሰፈር በመሥራትና በውስጥ አርበኞች በመጠቀም ጦርነት ከፈተ። የቬትናም ሕዝብ በዓለም ተራማጅና ሰላም ወዳድ ኃይሎች እየታገዘ በቆራጥነት እብሪተኛውን የአሜሪካ ኢምፔሪያሊዝም ተቋቋመ። ከግማሽ ሚሊዮን ወታደሮች በላይና በብዙ ቢሊዮን የሚቆጠር ገንዘብ ቢያፈሰም የቬትናምን ሕዝብ ሊያንበረከክ አልቻለም። ሕዝቡም ይህን ድል ሊቀዳጅ የቻለው በቬትናም ኮሚኒስት ፓርቲ አመራር ነው። የዚህ ፓርቲ ዝነኛ መሪ የነበረው ሆቺሚን የሕይወት ዘመኑን በሙሉ በትግል ያሳለፈና ታሪኩም ከቬትናም ሕዝብ የትግል ታሪክ ጋር በትርብ የተሳሰረ ታላቅ መሪ ነበር።

ፈላግ ግትር (Die-hard)

ፊደላስ ነባራዊ ሁኔታዎች በሚጠይቁት ማገድ ሐሳቡን ለመለወጥ የማይሻ፣ ፊደላስ ለስተሳሰብን የሙጥኝ ብሎ የሚይዝ ፈላግ ግትር ይባላል። ሐሳብ ግትር ግርዘ ሲሆን ልኒኒዝምን ከተጨባጭ ሁኔታዎች ጋር አጣጥቶ ተግባራዊ ከማድረግ ይልቅ ተናኝ እንደሆነ አድርጎ የሚወሰድ ነው። ይህ ግድነቱ አጽም በየትኛውም መልክ ሲሆን አብዮትን ከፋኛ ሊጎዳ ስለሚችል እብ የታወቀን አጥብቀው ይዋጉታል።

(ተናኝነትን ይመለከታል።)

ሐሳባዊነት (Idealism)

ማፈሰ ወይም ንግሥ ከቁሰአካል ቅድሚኛና የበላይነት አለው የሚል የፍልስፍና ፊደላስ ነው። ሐሳባዊነት፣ ንቃተ ንግሥን ከቅድሚያ ግለም ነጥሉ በመመልከት የተጨባጭ ግለም ህልውና ወደመጠራጠርና የሕይወት ተፈጥሮን በከፊልም ሆነ በሙሉ የግወት ችሎታን ወደመካድ ያመራል። ከዚህም የተነሣ ሐሳባዊነት በሰው ልጅ የዕውቀት ዕድገት ሂደት ውስጥ ዕንቅፋት እየሆነ ሳይገሰንና ቴክኖሎጂን ይገታል።

ሐሳባዊነት ቀደም ሲል በአምልኮት የተጀመረ ሲሆን የኋላ ኋላ ግን ሥርዓት ይሙያዝ የተከሰተ የፍልስፍና ዘርፍ ነው። ግሪም በአምላክ እንደተፈጠረች፣ በሰፍራና በጊዜም እንደተወሰነች (ግለትም ፍጻሜ እንዳላት) አድርጎ የሚመለከተው ሃይማኖትም ሐሳባዊነት ፍልስፍና ውስጥ የታቀፈ ነው።

ሐሳባዊነት በተለይም በአምልኮ ገጽታው ይበልጣል ስፍና የሚታየው በኋላ ቀር ንብረተኞች ውስጥ ነው። ይሁን እንጂ የምርት ኃይሎች በዳብራቸውና ሳይንስና ቴክኖሎጂ በተሰፋባቸው የካፒታሊስት ንብረተኞች

ችም ውስጥ በዝባኸ መደበኛ ለሥርዓታቸው ህልውና መቀጠል በሚያመች መልክ ረቂቅ የሆኑ የሐሳባዊነት አመለካከቶችን እያሰራጨ ሕዝቡ በተጨባጭ ሁኔታ ላይ እንዳያተኩር በማድረግ በመደብ መግሪያነት ይገለገላቸዋል።

ሐሳባዊውያን ፈላስፎች ስለተፈጥሮና ስለሰውነት አንዳንድ ንድፈ ሐሳቦችን በማንግብትና የግንዛቤን ሂደት ለመረዳት በመፈለግ ብዙ የተለያዩ አዝማሚያዎችን ያንፀባርቃሉ። ሆኖም እነዚህን የተለያዩ የሐሳባዊነት አመለካከቶች ከሁለት ከፍሎ መመልከት ይቻላል። እነዚህም 1/ ነባራዊ ሐሳባዊነት 2/ ንግሥዊ ሐሳባዊነት ናቸው። የሁለቱም አመለካከቶች መሠረታዊ መነሻ መንፈስ በቁሰአካል ላይ የበላይነት አለው የሚል ነው።

ነባራዊ ሐሳባዊውያን የተጨባጭ ግለም መሠረት እንደ ሰዋዊ ወይም ኢሰዋዊ የሆነ ታላቅ አእምሮ ያለው መንፈስ ነው ብለው ያምናሉ። በአንፃሩ ንግሥዊ ሐሳባዊውያን የተጨባጭ ግለም መሠረቱ እንደ ታላቅ መንፈሳዊ ኃይል ሳይሆን የያንዳንዱ ግሰሰብ አእምሮ ነው ብለው ያምናሉ።

እንደ ንግሥዊ ሐሳባዊነት ተጨባጭ ግለም ከሰው ልጅ የማወቅ ወይም የመንገዝብ ሂደት ውጭ ራሱን ችሎ ሊገኝ እይታልም። ቁሰአካላዊውም ግለም አለ የምንለው በአእምሮአችንና በሕውስታችን ውስጥ ብቻ ነው። በነባራዊና በንግሥዊ ሐሳባዊነት መካከል ያለው ልዩነት ጉልህና ግልጽ አይደለም። ብዙ የነባራዊ ሐሳባዊነት ጠባያት በንግሥዊ ሐሳባዊነት ውስጥ ይንፀባረቃሉ። በሌላ በኩል ደግሞ ብዙ ንግሥዊ ሐሳባዊውያን ከማያፈናፍን የአስተሳሰብ ጣብቂያ ለማምለጥ የነባራዊ ሐሳባዊነትን አጽም ይደሳሉ።

የነባራዊ ሐሳባዊነት አስተምህሮ በመጀመሪያ የመነጨው ከምሥራቅ ቢሆንም ብሉይ ነባራዊ ሐሳባዊነት የአፍላጦን ፍልስፍና ነው። ሃይማኖትና የሥነ ተረት አስተሳሰቦች የአፍላጦንና በአጠቃላይ የጥንታዊው ነባራዊ ሐሳባዊነት ዋና ጠባ

የች ነበሩ ። ነባራዊ ሐሳባዊነት ከሃይማኖትና ከሥነ ተረት ጋር ያለው ዝምድና እስከ ዘመናችን መጀመሪያ ድረስ ቆይቷል ። በተለይም ፍልስፍና በክርስትናና በእስልምና ሃይማኖት (ሥነ መለኮት) ተፅዕኖ ሥር በወደቀበት በመካከለኛው ዘመን ይህ ዝምድና በጣም ጉልቶ የሚታይ ጠባዩ ነበር ። ስለነባራዊ ሐሳባዊነት በሰፊው ከአተቱት መካከል እንደቅዱስ እውግስጦስና እንደ ቶማስ አኩናስ የመሳሰሉት የሃይማኖት መሪዎች ይገኙበታል ። ኅሊናዊ ሐሳባዊነት ደግሞ የግለኝነት ስሜቶች እየበረቱ ሲሄዱ ከደካርነት ጀምሮ በቡርኻ ፍልስፍና ውስጥ እያደገ መጥቷል ። በኋላም ካንት፣ ፊኸተ፣ ሼሊንግና በተለይም ሁል አቀፍ የሆነውን የዲያሌክቲካዊ ሐሳባዊነትን ሥርዓት የቀመረው ሄግልና ሌሎችም ሐሳባዊነትን በልዩ ልዩ ዘርፉና መልኩ አራምደውታል ።

የቡርኻው መደብ በመጀመሪያ ላይ ያሳየውን የተራማጅነት ጠባይ እየተወደደ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን መዋጋት በጀመረበት ጊዜ በቡርኻዚው አካባቢ ተስፋ መቆረጥ፣ በሰው ልጅ የማሰብ ችሎታና በወደፊት የተሰፋው ብሩህነት ላይ መጠራጠር እየተስፋፋ ሄደ ። በተጨማሪም የካፒታሊዝም እስከፊገጽታዎች በጉልህ መታየት ሲጀምሩ በሐሳባዊነት አስተሳሰብም ውስጥ የተለያዩ ለውጦች ተከስተዋል ። ከእነዚህም የአመለካከት ለውጦች ውስጥ እንደ ህልውናነት፣ እንደ ተጨባጭነትና እንደ ኒዮቶሚዝም ያሉት በምሳሌነት የሚጠቀሱ ናቸው ።

(ኅሊናዊ ሐሳባዊነትን፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል ።)

ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስ (Idealist Dialectics)

በአንደኛ ደረጃ የሚመለከተው የሄግልን ዲያሌክቲክስ ነው ። ሄግል በፍልስፍና አቋሙ ሐሳባዊ ሆኖ ሳለ የሚጠቀምበት የምርምርና የአስተሳሰብ ዘዴ ዲያሌክቲክስ ነበር ። ይህም ግለት ሄግል ለመጀመሪያ ጊዜ የዲያሌክቲክስን አስተሳሰብና ሕጎች ሥርዓት ባለው ሁኔታ በማስቀመጥ ከሙሉ ግንዛቤ ደረጃ ላይ ሊያደርሳቸው ችሏል ። ሆኖም ሐሳባዊ ከመሆኑ የተነሣ ዲያሌክቲክስን የቁስአካል አንቅስቃሴና ዕድገት ሕግ አንደ

ሆነ ሳይሆን ዓለምን በበላይነት እንደሚገዛ በገዛ እራሱ የሚኖር የሐሳብ አንቅስቃሴና ዕድገት አድርጎ ተርጉሞታል ። በዚህም አመለካከት ተፈጥሮ ከሐሳብ የመነጨ ቅራኔ እንደሆነና የዲያሌክቲክስም እንቅስቃሴ ሐሳብ ተፈጥሮን አሸንፎ የበላይነቱን የሚያረጋግጥበት መሣሪያ ነው በማለት ተናግሯል ። በመሆኑም ፍልስፍናው የተገላበጠሽ የሆነ ንጽረተ ዓለምን የሚገልጽ ነው ።

ማርክስ ይህንኑ በመገንዘብ ዲያሌክቲክስ ትክክለኛ መልኩን እንዲይዝ ሄግል የገለበጠውን በማስተካከል የሐሳብ ዲያሌክቲክስ የቁስአካል ዲያሌክቲክስ ነፃብራቅ መሆኑን አስረድቷል ።

(ሄግሊያኒዝምን፣ ቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስን፣ ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስን ይመለከታል ።)

ሐሳብ (Idea)

የእሳቦትነትና የነባራን ግንኙነት የሚገልጽና በፍቾችና በምንነት ሊተረጉም የሚችል የፍልስፍና ፈርጅ ነው ። በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ለሐሳብ የተለያዩ ትርጉሞች ተሰጥተውታል ። ሐሳብ የሚኖረው በአእምሮ ውስጥ ብቻ ነው የሚለው አመለካከት በሁለት አዝማሚያዎች ይከፈላል ። ከነገሮች የመጣና የነገሮች ምስል ነው የሚለው እንዲሁም አዝማሚያ ሊሆን ሁለተኛው በነገሮች ምክንያትነት የመነጨ ቢሆንም ሐሳብ እራሱን የቻለ ኅሊናዊ ክስተት ነው የሚለው ነው ። የመጀመሪያው አቋም የሚገልጸው ግልብ እውነታዊነትን ሲሆን ሁለተኛው የኅሊናዊ ሐሳባውያንን አቋም ነው ። በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የተከሰተው ሌላው አመለካከት የነባራዊ ሐሳባውያን አቋም ነው ። በነሱ አመለካከት ሐሳብ የነገሮች ውስጣዊ ምንነት በመሆኑ በነባራዊነት የሚኖር ነው ።

ስለ ነባራና ስለ እሳቦት ግንኙነት ትክክለኛውን መልስ የሰጠ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ነው ። የነባራዊ ሐሳባውያን አመለካከት የመነጨው ነገሮችን በተገላበጠሽ ከማየት ነው ። ሐሳብ ነፃብራቅ መሆኑ ቀርቶ በነባራዊነት ያለና እድራጊም ሆኖ መታየቱ ስህተት ነው ። ሆኖም ይህ አመ

ሐላቦች የያዘው አንድ ነጥብ አለ፤ ይኸውም ሐላቦች ነገሮችን የመለወጥ ችሎታ አለው የግልፅ ነው። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ያህን ነጥብ በመያዝ ሐላብን የግንዛቤ ወጪት በግድረግና ከተግባር መመንጫ ቲን ወግሳየት የሐላብን ትክክለኛ ሚና ያሳያል። የጎሊናዊ ሐሳባውያን አቋም የግሪኮች ወደ ኢታዊቂነት በመሆኑ የተሳተ ነው። አቋማቸው የሚታረመውም ሐላብ ጎሊናዊ ቢሆንም ያለ ነባራዊው ዓለም ውስጥ ወይም ይዘት እንደሌለው በማስ ገንዘብ ነው። ሐሳብ የነባራዊው እውነታ ነገረት በመሆኑ የሚገልጸው የኑባራን ውስ ጣዊ ሕጎችና ግንኙነቶች ነው።

(ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን፣ ነገረትን ይመለከታል።)

ሐላቦች ግጥምጥሞሽ (የ—) (Association of Ideas)

በልቡና ውስጥ አንድ ሐሳብ ከሌላ ሐላብ ጋር በመያያዝ በራሱ ግፊት ለአካም ሐላቦችን የመገለጽን ሁኔታ የሚያመለክት ደንብ ሐሳብ ነው። ለምሳሌ ደመና ስናይ ዌናግን እናስባለን፤ እንጠብቃለን። የሐሳቦች ግጥምጥሞሽ ከሦስት ሕጎች አንፃር የሚፈ ጽፍ ነው። እነሱም 1/ መመሳሰል (ለም ሳሌ የአንድን ሰው ፎቶግራፍ ስናይ ሰውየ ግን ያሳስበናል)፤ 2/ በጊዜና በቦታ መነ ፃፋት (የአንድን ቤት ክፍል ስናይ ጉኑ ያለ ግን ክፍል ያስታውሰናል)፤ 3/ የመንገድ ሕና የተገብሮት ግንኙነት (ጢስ ስናይ እሳት እሌ እንላለን) ናቸው።

በሥነ ልቡናና በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የእስተሳሰብን ሥርዓት በግጥምጥሞሽ ሕግ እስረዳለሁ የሚል የሥነ ዕውቀት አዝማ ግሪክ ተክሰቷል። ሥነ ዕውቀቱ የሚያንፀባር ተው ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን ነው፤ ምክንያቱም እሳቤት ከአንድ ሐሳብ ወደሌላ የሚሸጋገረው ለሥነ አመክንዮ ሕጎች ሳይሆን በልምድ ቡተን የሐሳቦች ግጥምጥሞሽ ብቻ ነው ስለሚል ነው። የሐሳብንና የእውነታን ሥነ አመክንዮ ሥርዓት የሚክድና የሐሳብን ሂደት ተናክራታዊ የሚያደርግ ነው። ዳሳሾች የዚህ ሥነ ዕውቀት አራማጆች ናቸው። ግርክሲዝም የሐሳቦች ግጥምጥሞሽን የሚክድ

አይደለም። ሆኖም ከምክንያዊና ከነባ ሬዊ ሕጎች አኳያ የሚፈጸም መሆኑን በቅድሚያ እንድንገነዘብ ይጠይቃል።

(ዳሳሾችን፣ ሂደቱን፣ በርካሌደን ይመለከ ቷል።)

ሐሳዊ መሢህ (Demagogue)

ሐሳዊ መሢህ ማለት በሐሰት የሚናገር የሚ ደልል፣ የተናገረውን የሚክድ ማለት ነው።

ተወዳጅነትና ተቀባይነት ለማግኘት ሲሉ የውሸት ተስፋ ለሚሰጡ፣ በሕዝብ ስብ ሰባዎች ላይ እውነትነት በሌለው የመግሳ እን ጋገር ለሚጠቀሙና ለማግበራዊ ዕድገት ዕንቅ ፋት የሚሆኑ ሌሎች ተመሳሳይ ድርጊቶችን ለሚያከናውኑ ወገኖች የተሰጠ መጠሪያ ነው።

ሐሳዊ መሢህነት ደግሞ በሠራተኛው ንቅናቄ ውስጥ በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነት ለማግኘት ሲሉ ሊጨበጥ የማይችል ተስፋ የሚሰጡ፣ ያልሆነውን ሆነ ብለው ሕዝቡን በማምነስ የሚደልሉና እውነትን በማጣመም ወደተሳሳተ አቅጣጫ የሚመሩ የቡርጂዚ ፖለ ቲከኞችና የጥቅም ተባባሪዎቻቸው የሚያራ ምዱት ስብከት ነው። ይህ ዓይነቱ አቀራ ረብ በተለይ በምርጫ ወቅትና በአጠቃላ ይም በቡርጂዚው ዜና ማሰራጫዎች የተለ መደ ነው።

ሕሡም (Ugly)

ሕሡም የግዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙም የከፋ፣ ከቶ፣ መጥፎ፣ ጥፋ ማለት ነው።

የውበት ተቃራኒ የሆነና የሰውን የጥ ላቻ፣ የአምቢታ ወዘተ... ስሜቶችን የሚገ ልጽ የሥነ ውበት ፈርጅ ነው። በማግበራዊ ኑሮ ውስጥ ሕሡም የሚያመለክተው የሰው ነፃ እንቅስቃሴ መቀጨቱን ወይም በሚያ ጣምሙና በሚያዘቡ ማግበራዊ ኃይሎች ሥር መውደቁን ነው። በዚህ ፍቺው መሠረት ሕሡም የመደብ ትግል ስሜታዊ ክስተት

ነው ። በአንፃሩም በሥነ ውበት ውስጥ የሕሡም መታየትና መገለጽ በሰዎች ዘንድ የውበትን ፍላጎት ይፈጥራል ፤ ነፃ ለመውጣት የሚያደርጉትንም ትግል ያጠናክራል።

(ሥነ ውበትን ይመለከታል ።)

ሕውስታ

(Sensation)

የሰሚት አካላት የሚያከናውኑትን ተግባር ፡ ማሸተትን ፣ ማየትን ፣ መስማትን ፣ መጻሰስን የሚገልጽ ፣ ሕዋስ ከሚል የግዕዝ ቃል የመጣ ነው።

ነባራዊው ዓለም በሰው ሕዋሳት ላይ የሚያደርሰው የመጀመሪያውና ቀጥተኛው ተግባር ነው ። የአካባቢው የተለያዩ ተፅዕኖዎች በሕዋሳት ተቀባይነትና በነርቭ አውታሮች አስተላላፊነት ከአንገሩ ሲደርሱ ወደ ሕውስታ ይቀየራሉ ። ሕውስታ ከቁስ አካላዊው ዓለም የሚመነጭ በመሆኑ በሁለተኛ ደረጃ የሚታይ ነው ። ውጭ ካለው ቀስቃሽ ነገር ባሕርይና ከተቀባዩ የነርቭ አውታር ዓይነት አንፃር ሕውስቶች በአምስት ዓይነት ይከፈላሉ ። እነርሱም ከማየት ፣ ከመስማት ፣ ከማሸተት ፣ ከመቅመስ ፣ ከመንካት የምናገኛቸው ሕውስቶች ናቸው ። እነዚህም ሕውስቶች የተለያዩ ናቸው ፤ ቀለም ከከብደት ፣ ከብደት ከድምፅ ወዘተ... ይለያል ። ካሉን ሕውስቶች ሁሉ ዳብሮ የሚገኘው ሕውስት ከማየት የምናገኘው ነው ።

ነባራዊውን ዓለም የማወቅ ሂደት የሚጀምረው ከሕውስታ ነው ። ከዚህም አኳያ ሕውስታ ሁለት ዓይነት ሚና ይኖረዋል ። በመጀመሪያ ደረጃ ስለነገሮች ምልክት ወይም መረጃ ይሰጠናል ። ለምሳሌ የብረት ቅላት መቀትን ያመለክታል ። እነዚህ መረጃዎች ለኑሮ የምንፈልጋቸውን ወይም አጥፊ በመሆናቸው መሸሽ ያለብንን የነገሮችን ጠባዮች ይገልጻሉናል ። በሁለተኛም በልባዊ ደረጃ በአንገራችን ውስጥ የሚፈጠረው የነገሮች ምስል አካል በመሆን በነባራዊ ዓለም ውስጥ የሚገኙትን ግንኙነቶች ያስተላልፋል ።

(ልባዊን ፣ ነፃብራቅን ፣ ሕውስታዊነትን ይመለከታል ።)

ሕውስታዊነት

(Sensationalism)

የዕውቀት ምንጭ ሕውስት ብቻ ነው የሚል የሥነ ዕውቀት አስተምህሮ ነው ። ይህ ሥነ ዕውቀት ሕውስታዎች የነባራዊው ዓለም ነፃብራቅ መሆናቸውን የሚቀበል ከሆነ የሕውስታዎች ምንጭ ከነሱ ውጭ የሚገኝ ቁስአካል ነው ከሚል መደምደሚያ ላይ ስለሚደርስ ወደ ቁስአካልነት ያመራል ። ነገር ግን ሕውስታዎችን ጎሊናዊ ብቻ በማድረግ ከውጭ ምንጫቸው ጋር ማገናዘብ አይቻልም የሚል ከሆነ የሚያመራው ወደ ኢታዊቂነትና ወደ ጎሊናዊ ሐሳባዊነት ነው ።

ስለሆነም ሕውስታን የዕውቀት መነሻ ማድረግ ብቻ ቁስአካላዊ የሆነ ፍልስፍና ለመመሥረት አያበቃም ። የሕውስታን ትክክለኛ ሚናና ትርጉም ማሳየቱ ጠቃሚ ቢሆንም ወደ ሕውስታዊነት ማዘንበሉ ግን ትክክል ካለመሆኑም በላይ ሐሳባዊነትን ለመዋጋት አይጠቅምም ። ሕውስታ ዕውቀትን ከሚያስገኛልን መሣሪያዎች አንዱ መሆኑንና ከነዚህ መሣሪያዎች (እርቅቆት ፣ ተግባር ፣ ሥነ አመክንዮ ወዘተ...) ጋር በጣም ሲሠራ ብቻ ትክክለኛውን ሚና የሚጫወት መሆኑን ማስረዳት ያስፈልጋል ።

(ዳላሽነትን ፣ ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን ፣ ኢታዊቂነትን ፣ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን ፣ በርክሌ ይን ፣ ሂዩምን ይመለከታል ።)

ሕዝባዊ ሠራዊት

(People's militia)

ከጭቁን መደበኛና የነብረተሰብ ከፍሎች የተውጣጣ ፣ ወታደራዊና ርዕዮተዓለማዊ ትምህርት የተሰጠው ፣ የሀገር ፀጥታ ከወሰጥም ሆነ ከውጭ ሲደፈርስ ወታደራዊ ተግባር የሚያከናውን ፣ በሰላም ጊዜ በመደበኛ ሥራው ላይ የሚገኝ መደበኛ ሠራዊት ያልሆነ የታጠቀ ሕዝባዊ ኃይል ነው ።

የሕዝባዊ ሠራዊት ዓይነተኛ ተግባር የሰፊውን ሕዝብ ጥቅምና ፍላጎት መንከባከብና መጠበቅ ነው ። ሕዝባዊ ሠራዊት በሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም የታጠቀ ፣ ለማንና ለምን እንደሚዋጋ

ጭንባ የተገነዘበ በመሆኑ በድርጅታዊ አቋሙና በወጊያ ብቃቱ ተጠናክሮ የሀገርን እንደነት፣ ነፃነትና የሰፊውን ሕዝብ አብዮት ጭጠበት ረገድ ከፍተኛ ሚና ያለው ታላቅ ኃይል ነው።

ሕዝባዊ ቁጥጥር
(People's Control)

በሰላላሲትና የዕድገት ፈለጋቸውን ጫፊ አትጣጫ በቀየሱ ሀገሮች ሠርቶ እያሮ ሕዝብ ንቁ ተሳትፎ ብሔራዊ ሀብትን ልማትከባከብና ለመጠበቅ፣ ዲሲፕሊንና ሕግ እንዲከበር፣ መንግሥታዊና ሕዝባዊ ድርጅቶች ፀተናጀና በተቀላጠፈ አሠራር ሕዝቡን የሚያገለግሉ መሆናቸውን ለመከታተል፣ ልማትተግርና ለመቆጣጠር የተዘረጋ የቁጥጥር ሥርዓት ነው።

ሕዝባዊ የቁጥጥር ሥርዓት በተዘረጋ ጭኝው ሀገሮች በሕዝብና በመንግሥት ይዘታ ሥር የዋሉት የሀብት ግፍሪያ መሣሪያዎች ፍሬያግ በመሆን ለሰፊው ሕዝብ የበለጠና የተሻለ ጥቅም እንዲሰጡ ግድረግ ዋንኛ ግላግው ነው። ይህም በሥልጣን ያለአግባብ መውተም፣ በልዩ ልዩ ሕገ ወጥ መንገድ የሕዝብንና የመንግሥትን ንብረት ለግል ጥቅም ግጥል፣ የአሠራር ዝርዝርክነትን ለማስወገድና ሠርቶ አደሩ ሕዝብ ምርትንና ምርታማነትን እያሳደገ ራሱን በራሱ ተቆጣጥሮና ራሱን የመምራት ባህሉን አዳብሮ ጭብሐራዊ ሀብት አጠባበቅና አስተዳደር ተግባሮች ሙሉ ተካፋይ ለመሆን ያስችለዋል።

በሀገራችንም ይህንኑ ተግባራዊ ለማድረግ እንደ ኢት. አ. በ1973 በአብዮታዊው መንግሥት በወጣው የሠርቶአደሩ ቁጥጥር ኮሚቴ አዋጅ ለዚህ ዓላማ ከግብ መድረስ ተገቢው ሥልጣንና ኃላፊነት ያለውና ማዕከላዊ አመራር የሚሰጥ የሠርቶ አደሩ ቁጥጥር ኮሚቴ በሀገር አቀፍ ደረጃ ተቋቋሟል። ከዚህም በላይ የከፍለ ሀገር፣ የአውራጃ፣ የወረዳ የቁጥጥር ኮሚቴዎችና በልዩ ልዩ ድርጅቶችም መሠረታዊ የቁጥጥር ኮሚቴዎች እንዲዋቀሩ ተደርጓል።

ሕዝባዊ አመፅ
(Insurrection)

ለፈውን ሕዝብ ከበዝባኝ መደቦች ለማላቅትና ሙሉ መብቱን ለማጥናፅና በአንድ ወቅት በቁጣ የሚነሣ ሕዝባዊ የፖለቲካ እንቅስቃሴ ነው። ሕዝባዊ አመፅ በጠንካራ አብዮታዊ ድርጅት ከተመራ ፍትህና እኩልነት የሰፈነበት ንብረተሰብ ለመመሥረት ወደሚያስችል ግብ የሚያመራ ይሆናል። ለሕዝባዊ አመፅ ግብ መምታት የፓርቲው ትክክለኛ መሥመር መከተል፣ የአብዮታዊ ሁኔታዎች መሟላት፣ የፓርቲው በሰፊው ሕዝብ መካከል ዘልቆ መግባትና በሰፊው ሕዝብ መታቀፍ፣ የቆራጥ ካድሬዎች መኖር፣ የጠላትንና የራሱን የኃይል አሰላለፍ በሚገባ ማጤን አስፈላጊ ሁኔታዎች ናቸው።

ከላይ የተጠቀሱትን ሁኔታዎች መሠረት አድርጎ በሚነሣ ሕዝባዊ አመፅ ውስጥ ሊተኮርባቸው የሚገቡ ጉዳዮች አሉ። ከነዚህም የመጀመሪያው ጠላትን እስከ መጨረሻው ለመጋፈጥና ለመቋቋም ቁርጠኛ ካልሆኑ በስተቀር አመፅ መጀመር በጠላት ክፉኛ የሚያስመታና አብዮታዊ እንቅስቃሴ ውገም ከፋኛ ወደኋላ የሚጉትት መሆኑ ነው። ሕዝባዊ አመፅ እንደ ጊዜ ከተጀመረ ከስትራቴጂ አንፃር የአጥቂነት ቦታ በመያዝ ሳያቋርጥ በተጠቃሚ መልክ መቆጠል ይኖርበታል። በታሪክ ተደጋግሞ እንደታየው የሕዝባዊ አመፅ ከአጥቂነት ወደ ተከላካይነት ማዘንበል አደገኛ በመሆኑ የሚያስፈልገውን መሥዋዕት ከፍሎ የበላይነቱን ማረጋገጥ አለበት። በቁርጠኝነት ወደፊት መግፋት፣ የጠላት ኃይል ሲበታተን ዕረፍት ነሥቶ በየቦታው መምታትና ምንም እንስተኛ ቢሆን በየጊዜው አዳዲስ ድሎችን ማስቆጠር አስፈላጊ ነው። እንዲሁም በየጊዜው የሚገኙት ድሎች በሚያስገኙት የዋራ ጥንካሬና አመች ሁኔታ በመጠቀም ሕዝቡን በበለጠ ወደ ትግሉ መሳብና ጠላት ኃይሉን አሰባስቦ እንደገና እንዳያንስራራ ጊዜ ሳይሰጡ ሽንፈቱን በማከታተል የመጨረሻ ተስፋውን አስቆርጦ በቁጥጥር ሥር ግጥል የሕዝባዊ አመፅ ዓይነተኛ ዓላማ ነው።

(አብዮትን፣ ተናሥለትን፣ ስትራቴጂንና ታክቲክን፣ ነባራዊ ሁኔታን፣ ኅሊናዊ ሁኔታን ይመለከታል።)

“ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም
(“People’s” Capitalism)

በካፒታሊስት የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች ውስጥ ሠራተኞች የአነስተኛ አክሲዮኖች ባለቤቶች እየሆኑ በመምጣታቸው የግል ሀብት ባለቤትነት ከጥቂቶች ወደ ብዙኀን እጅ እየገባ በመሄዱ ካፒታሊዝም ወደ “ሕዝብ” ካፒታሊዝምነት እየተለወጠ ነው የሚለው የቡርጂን ንድፈ ሐሳብ “ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም ይባላል ።

“ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም ወይም የ“ካፒታል ዲሞክራሲያዊ መሆን” የሚለው የቡርጂን ንድፈ ሐሳብ በ1940ዎቹ ውስጥ የተጀመረና ከዚያም በኋላ በቡርጂን አፈቀላጤዎች በሰፊው የሚሰበክ ነው ። የዚህ ንድፈ ሐሳብ መሥራች ተብለው ከሚታወቁት መካከል አሜሪካዊውን ኢኮኖሚስት ናድላርን ፣ ኢጣሊያዊውን ኢኮኖሚስት ኤም ሳል ቫዶሪን ፣ ምዕራብ ጀርመናዊውን ኢኮኖሚስት ኤርሃርድን ለመጥቀስ ይቻላል ። ከነዚህ ሌላ በተለይ አሜሪካዊው ጆን ኬኔዝ ጋልብሪዝ በካፒታሊዝም ውስጥ አያደገ በመሄድ ላይ ያለው የአነስተኛ አክሲዮን ባለቤቶች ቁጥር በካፒታሊስት ባለብዙ ብሔር ኩባንያዎችና ድንበር ዘለል ኩባንያዎች ውስጥ ወሳኝ ተፅዕኖና ሚና እያስከተለ በመሆኑ ካፒታሊዝም “ሕዝባዊ” እየሆነ መጥቷል በማለት ላይ ይገኛል ።

በካፒታሊስት የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች ውስጥ የአክሲዮን ባለቤቶች የሆኑት በዓመታዊው የአክሲዮን ባለቤቶች ጠቅላላ ጉባኤ ላይ የመገኘት መብት ስላላቸውና በዚህም መሠረት በኩባንያው ውስጥ የአነስተኛ አክሲዮን ባለቤቶች የሆኑትም በዚሁ ጠቅላላ ጉባኤ ላይ ሊገኙ የሚችሉ በመሆናቸው የቡርጂን አፈቀላጤዎች ይህንን ሁኔታ ካፒታሊዝም “ዲሞክራሲያዊ” ሆነ ፣ ካፒታሊዝም ወደ “ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም ተለወጠ በማለት ይሰብካሉ ። ነገር ግን በነዚህ ዓይነቶቹ የካፒታሊስት ድርጅቶች ውስጥ ባለቤትነቱ ያው ካፒታሊስታዊ ነው ። ይዞታው የግል ካፒታሊስትም ሆነ የቡድን ካፒታሊስት መሆኑ የካፒታልን የበላይነት አይሰርዘውም ። እንዲያውም እንደዚህ ዓይነቶቹ የካፒታሊስት ድርጅቶች የከፍተኛ የፋ

ይናንስ ካፒታሊስቶች ይዞታና ቁጥጥር በከፍተኛ ደረጃ የሰፈነባቸው ናቸው ።

በአክሲዮን ባለቤቶች ጠቅላላ ጉባኤ ላይ ሁሉም ድምፅ የመስጠት መብት አለው ይባላል ። ሆኖም የድምፁ የመብት ደረጃ እንደይዞታው ከፍተኛነትና አነስተኛነት ይለያያል ። የአነስተኛ አክሲዮን ባለቤቶች በዛያለ ቁጥር ሲኖራቸው የድምፅ መብታቸው የመወሰን ዓቅም የለውም ። በአንፃሩ ጥቂቶቹና ከፍተኛ የአክሲዮን ይዞታ ያላቸው ግን የድምፅ መብታቸው የመወሰን ዓቅም ያለው ነው ። ከዚህም በላይ እነዚህ ጥቂቶች የኩባንያውን የዕለት ተዕለት ሥራ ፖሊሲ የሚያወጡና የአመራር አካላት የሚሰይሙና የሚሾሙ ናቸው ።

በአንዳንድ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ጥቂት ወዛደሮች ከዕለት ጉርሳቸው በመቆጠብ ዝቅተኛ ዋጋ ያለውን አክሲዮን ቢገዙ ወይም ገንዘባቸውን በቁጠባ ባንክ ቢያስተምሩ ወዛደሮቹ በካፒታሊስት ገብረተሰብ ውስጥ ያላቸውን ማገበራዊና ኢኮኖሚያዊ ስፍራ አይለውጠውም ። ካፒታሊስቶቹ አነስተኛ ገቢ ላላቸው ወገኖች አክሲዮን በመሸጥ ካፒታላቸውን ያሳድጋሉ ። ይህም ዘዴ የጥቂት የፋይናንስ ካፒታሊስቶችን ጥቅምና የበላይነት ለማስጠበቅና ለማጠናከር ይጠቅማል ። አነስተኛ ገቢ ያላቸው ሰዎች በካፒታሊስት ኩባንያዎች ውስጥ አክሲዮን መግዛት ኩባንያዎቹ ብዝበዛ የሚያካሂዱ የመሆናቸውን ባሕርይ አይለውጠውም ።

“ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም የሚለው የቡርጂን ንድፈ ሐሳብ ዓላማ ወዛደሩ የካፒታል “የወል ባለቤት” ሆኗል እያሉ ወዛደሮቹን ለመደለልና ለመከፋፈል ቡርጂዎች የሚጠቀሙበት ዘዴ ነው ። ከዚህም ሌላ በወዝአደሩ ውስጥ ውዥንብር በመንዛት ወዝአደሩ ከካፒታሊስቱ ጋር “ተመሳሳይ ዓላማ” አለው በማለት ወዝአደሩ የሚያካሂደውን ፀረ ካፒታሊስት ትግል እንዲተው ለማድረግ የሚሰራው ንድፈ ሐሳብ ነው ። የቡርጂን አፈቀላጤዎች በዚህ ንድፈ ሐሳብ አማካይነት ካፒታሊዝም “ዘላለማዊ” መሆኑን የሚያስተምረውንና በዚህም የተነሣ ወዝአደሩን ለፀረ ካፒታሊስት ትግል የሚያዘጋጁ ውን ሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን ለመዋጋት የሚጠቀሙበት ዋና ዘዴ ነው ። የቡርጂን አፈ

ተጠቃሚዎች እምነት ካፒታሊዝም የግል ይዞታ መሠረቱን ሳይለቅ ሠራተኛውን በማቀፍ ወደ ሕዝባዊነት ይለወጣል እንጂ ኮሚኒስቶች እንደሚሉት አይጠፋም የሚል ነው። ከዚህ ንድፈ ሐሳብ ጋር የተሳሰረው ሌላው የቡርጂ ንድፈ ሐሳብ የካፒታሊስቶች የጋራ አካል የሆነ ኩባንያ የሚመራው በተቀጠሩና የካፒታል ባለቤቶች ባልሆኑ፣ ዓላማቸው የጠቅላላውን ኅብረተሰብ ፍላጎት ለማርካት በሆነ ግንጀሮች በመሆኑ የካፒታል ባለቤቶች ተፅዕኖ ተቀቶአል የሚለው ንድፈ ሐሳብ ነው። ይህም ግንጀሮቹን የሚሸሙትና የሚሸሩት በካፒታሊስት የጋራ አካሉ የኩባንያዎች ውስጥ የመቆጣጠሪያ አካላት ባለቤቶች የሆኑት በጣት የሚቆጠሩት የፋይናንስ ካፒሊስቶችና ታላላቆቹ ካፒታሊስቶች ናቸው።

ሕዝባዊ ውሳኔ (ውሳኔ ሕዝብ)

(Referendum)

በአንድ ሀገር ውስጥ ከፍተኛ ሕገ መንግሥታዊ፣ ሕጋዊና ሌሎችም ላይ ያሉ ብሔራዊና ዓለምአቀፋዊ ጉዳዮችን የሚመለከት ፖሊሲ ወይም አቋም በሕዝብ ድምፅ የመጨረሻ ውሳኔ የሚያገኝበት አሠራር ነው። ስለሕዝባዊ ውሳኔ አፈጻጸም በዓለምአቀፍ ደረጃ የጋራ መርሆችና አመለካከቶች ቢኖሩም፣ ይኸው የሚካሄድበት ሁኔታና በአፈጻጸም መከተል የሚገባው ሥርዓት በእያንዳንዱ ሀገር ሕግ መሠረት ይደነገጋል።

ሕዝባዊ ውሳኔው እንደቀረበው ጉዳይ፣ እንደሚከናወንበት ሁኔታና እንደሚፈጸምበትም አካባቢ የሚከተሉት መልኮች ይኖሩታል፡

አዲስ ሕገ መንግሥት ለማጽደቅ ወይም ያለን ሕገ መንግሥት ለማሻሻል የሚዘጋጁ አንቀጾች ረቂቅ ሕዝቡ የውሳኔ ድምፅ የሚሰጥበት ሕገ መንግሥታዊ ውሳኔ ሕዝብ ይባላል።

በረቂቅ ሕግ ላይ ሕዝቡ ምርጫውን እንዲገልጽ የሚደረግበት ደግሞ የሕግ ሕዝባዊ ውሳኔ ሲባል፣ አንድ ከፍተኛ ርምጃ እንዲወሰድ ሲፈለግ በድርጊቱ ላይ ሕዝቡ አቋም እንዲወሰድበት የሚቀርበው ልዩ ውሳኔ ሕዝብ፣ አንዲሁም የአንድ ሀገር የተለ

ያዩ ክፍሎች የጋራ አቋም መውሰዳቸውን ለማረጋገጥ ሁሉም ድምፅ የሚሰጡበት ሕዝባዊ ውሳኔ ይባላል።

እነዚህ ሁሉ የቀጥተኛ ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ መግለጫ ስልቶች ሲሆኑ በእያንዳንዳቸው አፈጻጸም ሕዝቡ የሚያደርገው ተሳትፎ እውነተኛነትና የውጤቱ አስተማማኝነት ግን ውሳኔ ሕዝብን በሚመራው መንግሥት መደባዊ ይዘትና የድርጊት ዓላማ ይወሰናል። ለምሳሌ አንዳንድ የቡርጂ ሴሪኞችና አምባገነን ኃይሎች ሕዝባዊ ውሳኔው የሚካሄድበትን ሁኔታ ለራሳቸው በሚያመች መልክ ከአቀንባበሩ በኋላ ለይሰሙላ ውሳኔ ሕዝብ በማቅረብ ዓላማቸው ሕዝባዊ ድጋፍ ያለው ለማስመስል ይጠቀሙበታል። በሶሻሊስት ሀገሮች ደግሞ ሕዝባዊ ውሳኔን በትክክለኛ የሕዝባዊ ዲሞክራሲ መድረክነቱ ይጠቀሙበታል።

ሕዝባዊ ዲሞክራሲ

(People's Democracy)

ኢምፔሪያሊዝም በተዳከመበትና የኃይል ሚዛኑ ወደ ሶሻሊዝም ባጋደለበት ወቅት የሶሻሊስት አብዮት የተለየ ዕድገት የተንፀባረቀበትና ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በብዙ የምሥራቅ አውሮፓና በአንዳንድ የእስያ ሀገሮች የተከሰተ አዲስ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ቅርፅ ነው። ሕዝባዊ ዲሞክራሲ የተከሰተው በእነዚህ ሀገሮች በተካሄዱት ሕዝባዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮቶች በመሆኑ የሀገሮቹን የተለዩ ታሪካዊና ብሔራዊ ሁኔታዎች ያንፀባርቃል። በእነዚህ አብዮቶች በአንድ በኩል በኢምፔሪያሊስቶች፣ በውስጥ ትላልቅ ቡርጂዚዎችና የመሬት ከበርቱዎች፣ በሌላም በኩል በእነዚህ ኃይሎች በተጨቆኑ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች መካከል የነበሩት ቅራኔዎች የተፈቱ ሲሆን ትግሉም የተመራው በወዝአደሩ መደብና በግንባር ቀደም ድርጅቱ በኮሚኒስት ፓርቲው ነው።

ሕዝባዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ጥልቀት እያገኘ ሲሄድ የማምረቻ መሣሪያዎች በሕዝብና በመንግሥት ይዞታ ሥር በመዋል የቡርጂዚውን ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ የበላይነት በማዳከም ለማኅበራዊ ይዞታ መስፈንና ለሕዝባዊው ሥልጣን መጠናከር አመች ሁኔታን ለመፍጠር አስችሏል።

በገጠር የተካሄዱት የመሬት ይዞታ ለውጦችም የፊውዳል ቅሪቶችን በማጥፋት የወዝ አደሩንና የአርሶአደሩን ኅብረት በማጠናከር ለሕዝባዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ዕድገት ትልቅ አስተዋጽኦ አድርገዋል። በዚህ መሠረት በነዚህና በሌሎችም መስኮች የተደረጉት ዲሞክራሲያዊ ሰውጦች ሰነዚህ አብዮቶች ወደ ሶሻሊስት አብዮት መሸጋገር መሠረት ሆነዋል። በዚህም ክእነትም የሕዝብ ዲሞክራሲያዊ የበላይ ገዥነት የነበረው የሕዝባዊ ዲሞክራሲ ሥልጣን የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት ሚና መጫወት ጀመረ።

ሕዝባዊ ዲሞክራሲ በአጠቃላይ መልኩ ይህን ቢመስልም የአብዮቱ ሂደት በእያንዳንዱ ሀገር የራሱ ልዩ ጠባዮች ነበሩት። ስለዚህ ሕዝባዊ ዲሞክራሲ በየሀገሩ የሚይዘው መልክ የተለያየ ቢሆንም ስፊ መደባዊ መሠረት ያለውና (የወዝአደሩንና የአርሶአደሩን ብቻ ሳይሆን ክቡርሻውም መደብ የተወሰነውን ክፍል ይጨምራል) በእንፃራዊ መንገድ ሲታይ በሰላማዊ ሁኔታ ወደ ሶሻሊስት አብዮት የሚያድግ ነው። ይህ ስፊ መደባዊ መሠረት አብዮቱ እንደ ፓርላማ ባሉት ዲሞክራሲያዊ የፖለቲካ ተቋሞች ለመጠቀም አስችሎታል። በዚህም መሠረት ዛሬ በብዙዎቹ የሕዝባዊ ዲሞክራሲ ሀገሮች ከኮሚኒስት ፓርቲው ሌላ የሶሻሊስት ግንባታን በመደገፍ እገዛ የሚያደርጉና የኮሚኒስት ፓርቲውን አመራር የሚቀበሉ ብዙ ፓርቲዎች እንዲሁም የነዚህን ፓርቲዎችና የሰፊውን ሕዝብ ኅብረትና አንድነት ለማጠናከር የሚረዱ ሕዝባዊ ግንባሮች መኖር የሕዝባዊ ዲሞክራሲ ዓይነተኛ ገጽታዎች ናቸው። በነዚህ ሀገሮች የቀድሞውን መንግሥታዊ መዋቅር ለማፈራረስ ረጅም ጊዜ የወሰደ መሆኑም ሌላው የዚህ ሂደት ነፃብራቅ ነው። በአሁኑ ጊዜ የሕዝባዊ ዲሞክራሲ ሀገሮች የዳበረ ሶሻሊዝም በመገንባት ለኮሚኒዝም ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት በመጣል ላይ ናቸው።

(ዲሞክራሲን ፣ ግንባርን ፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነትን ፣ ይመለከታል።)

ሕዝባዊ ድርጅት (Mass Organization)

ከሙያ ፣ ከሥራ መስክ ፣ ከቦታ ፣ ከዕድሜ ፣ ከአካባቢ ወዘተ... ግንኙነት በመነሣት ሰዎች

የጋራ ጥቅማቸውን ለማስጠበቅ የሚፈጥሩት አንድነት ወይም ኅብረት ሕዝባዊ ድርጅት ይባላል። ለምሳሌ አኢወማ ፣ አኢሴማ ፣ መኢገማ ፣ ኢጋማ ወዘተ... ሕዝባዊ ድርጅቶች ናቸው።

ሕዝባዊ ድርጅቶች አባላቱ ለተወሰነ የጋራ ዓላማ የሚደራጁባቸው መዋቅሮች ቢሆኑም የተለያዩ የኅብረተሰብ ክፍሎችን ስለሚያቅፉ ለአንድ የተወሰነ መደብ ጥቅም የቆሙ አይደሉም። ስለሆነም ምንም እንኳን ሕዝባዊ ድርጅቶች ከፖለቲካ ውጭ ባይሆኑም አቋማቸው የብዙኀን ድርጅት እንጂ የፖለቲካ ድርጅት ወይም ፓርቲ አለመሆኑን ያስረዳል። ሚናቸውም በተወሰነ ክልል የሚገታ ነው። ሆኖም የአባሎቻቸው ፍላጎት የሠርቶ አደሩ ሕዝብ አጠቃላይ ፍላጎት አካል በመሆኑ ዓላማቸው ከሠራተኛው ፓርቲ ዓላማ ጋር የሚደጋገፍ እንጂ የሚፃረር አይሆንም። የወዛደሩ የበላይ ገዥነት በተረጋገጠባቸው ሀገሮች የፓርቲና የመንግሥት የልማት ዕቅድ ማስፈጸሚያ በመሆን ከፍተኛ ሚና ይጫወታሉ። ከዚህም የተነሣ በውስጣቸው የሚያስባበቧቸውን ሠርቶ አደሮች ከመንግሥትና ከግንባር ቀደም የፖለቲካ ድርጅት ጋር የሚያገናኙ ድልድዮች በመሆን ከፖለቲካ ድርጅቱ በሚያገኙት አመራር የጋራ ትግላቸውን ለማራመድ ከፍተኛ አስተዋጽኦ የሚያደርጉ መድረኮች ናቸው። ፓርቲውም አባላቱን ከነዚህ ሕዝባዊ ድርጅቶች ውስጥ ይመለምላል፤ በአባላቱ አማካይነት ደግሞ ሕዝባዊ ድርጅቶችን ለዓላማውና ለዕቅዱ ማስፈጸሚያ ያውላቸዋል።

(የሙያ ማኅበራትን ይመለከታል።)

ሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ (የ—) (People's Defense Committee)

በአብዮታዊ ሁኔታ ውስጥ የተወለደና በሕዝብ ተመርጦ በተወሰነ ክልል (በቀበሌ በማምረቻ ፣ በማከፋፈያና በአገልግሎት ሰጭ ድርጅቶች ወዘተ...) ውስጥ የሚቋቋም ፣ ማንኛውንም የሕዝብና የመንግሥት ንብረት እንዲሁም የአካባቢውን ሕዝብ ደኅንነትና ሰላም የሚጠበቅ ፣ አብዮትን ከመደብ ጠላቶች ጥቃት የሚከላከልና በክልሉ ካለው የአመራር አካል (ሰምሳሌ የቀበሌ ጽሕፈት ቤት) የሚ

መጣውን መመሪያና ውሳኔ የሚያስከብር የታጠቀ የጥበቃ ኃይል ነው።

የሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ አብዮት ባካሄዱ ሀገሮች በልዩ ልዩ መመሪያ ሥራ ላይ የዋሉ ሲሆን በሀገራችንም ከየካቲቱ ሕዝባዊ አብዮት ጋር ተያይዞ የከተማ ቦታንና ትርፍ ቤትን እንዲሁም የገጠር መሬትን ለሕዝብ ባደረጉት አዋጆች መሠረት ሰፊው ሕዝብ ራሱን በራሱ የማስተዳደርና የመምራት መብት ለመጎናጸፍ በመቻሉ በከተማና በገጠር ቀበሌ ማኅበራት እንዲሁም በትላልቅ የግምረኛ፣ የማከፋፈያና በሌሎች የአገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች ውስጥ ተቋቁሞ ሕዝባዊውን አብዮትና የእናት ሀገርን ህልውናና ነፃነት እንዲሁም የሕዝብንና የመንግሥትን ንብረት በመጠበቅ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል። በዚህም መሠረት የሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ ቀስ በቀስ ከመደብት ጉዳይ መፋፋሪያና ከአብዮቱ የዕድገት ደረጃ አንፃር በየወቅቱ በተወሰዱት የግጠናከሪ ሕገደረጃዎች እያደገና እየተጠናከረ መጥቷል። በተለይም በኢሠፓኦል አመራር የሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ ከፍተኛ ትኩረት ተሰጥቶት የአብዮት ጥበቃ ኮሚቴ በመባል ግልጽ የሆነ መመሪያ እንዲኖረው በመደረጉ አጽፎ፣ አመራሩና አሠራሩ ተጠናክሮ በገቁ ሕዝባዊ ተሳትፎ የተጣለበትን አብዮታዊ ተግባር በማከናወን ላይ ይገኛል።

ሕይወታዊነት (Vitalism)

ሕይወትና የሕይወት አንቅስቃሴ ሂደት የሚመነጨው ኢቁስአካላዊ ከሆነ ኃይል ነው። የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና አዝማሚያ ነው። ሕይወታዊነት ሕይወትና አንቅስቃሴው በአካላዊና በኬሚካላዊ ሕጎች መገዛቸውን የሚክድ ነው። በሕይወታዊነት አካባቢ ሕይወት ነፍስ ከሌለው ነገር በዓይነት የሚለይ በመሆኑ በድን ከሆነ ነገር ሊመነጭ አይችልም። በመሆኑም ሕይወትና ሕይወታዊ ክስተቶች ሕይወታዊ ከሆነ ጥንተ ገፊት ወይም ኃይል እንደመነጨ መቀበል ይኖርብናል። በተለይም ሕይወታዊ ክስተቶች የሚያሳዩት የግብ ክንዋዜና የዘር መተላለፍ ሁኔታ ቁሳዊ እንዳልሆኑ ያስረዳል።

ዳናል = ይህም ሲባል ሐሳብ ወይም መንፈስ በቀጥታ የሕይወት ምንጭ ነው። ግለት አይደለም ይላሉ። በሕይወታዊነት አመለካከት የሕይወት ሂደትና ክስተቶች ሙሉ በሙሉ ንቁ ባለመሆናቸው ከመንፈስ የተለዩ ናቸው።

ሕይወታዊነት ሕይወትን ምሥጢራዊ ከማድረግ በስተቀር ስለሕይወት አመጣጥና ምንነት የሚሰጠው ግልጽ ዕውቀት የለውም። በተለይም በድን በሆነና ሕይወት ባለው መካከል ሽግግር ሊኖር አይችልም ብሎ በቅድሚያ መናገሩ የሕይወትን አመጣጥ እንዳይረዳ አድርጎታል። በአንፃሩም ሳይንስ የሕይወታዊ ክስተቶችን ቁሳዊነትና በቁስአካል ሕጎች መገዛታቸውን በይበልጥ እያስገነዘበ መምጣቱ የሕይወታዊነትን አመለካከት አዳክሞታል። አፍላጦን፣ አርስጣጣሊስና፣ በርግሰን የዚህ ፍልስፍና አራማጆች ነበሩ።

ሕገ መንግሥት (Constitution)

የመንግሥትን እደረጃጀት፣ ባሕርይና አመራር በአንፃሩም የጎብረተሰቡን አካሎች መብትና ግዴታ በማሳወቅ ማድረግ የሚገባቸውንና የማይገባቸውን ለይቶ የሚደነግግ መሠረታዊ የሕግ ቅምር ነው። ምንም እንኳን በአንዳንድ ምዕራባውያን ሀገሮች በተለይም በእንግሊዝ ባልተጻፈ ሕገ መንግሥትና በሌሎች ሕጎች የመጠቀም ልምድ ቢኖርም መንግሥታት በተወሰኑ ሥርዓቶች መሠረት የሚሻሻል የተጻፈ ሕገ መንግሥትና ሌሎችም ከዚሁ ጋር የተያያዙ ሕጎች ሊኖሯቸው ይችላሉ። ይሁን እንጂ በጠርነትና በከፍተኛ የጎብረተሰብ ቀውስ ወቅት ወይንም ደግሞ በአንድ ሀገር የመንግሥት መሠረታዊ ለውጥ ሲደረግ የነበረው ሕገ መንግሥት ተሸር ከአዲሱ መንግሥት አደራጃጀት ጋር የሚጣጣም ሌላ በቦታው እስኪተካ ድረስ ሕገ መንግሥት የማይኖርበት ሁኔታም ይኖራል።

ሕገ የጎዥ መደቦች ፍላጎትና ጥቅም የማስከበሪያ መሣሪያ ስለሆነ ይዘቱ እንደ የሥርዓተ ማኅበሩ ይለያያል። በዚህም መሠረት

በባሪያ አሳዳሪው ኅብረተሰብ ውስጥ የባሪያ አሳዳሪውን፣ በፊውዳሉ ኅብረተሰብ የፊውዳሉን፣ በካፒታሊስቲክም ኅብረተሰብ የካፒታሊስቲክን፣ በሶሻሊስቲክ ኅብረተሰብ ደግሞ የሠራተኛውን መደብ ጥቅምና ፍላጎት የሚያስከብር ነው።

መደቦች፣ ቡድኖችና ሌሎችም የኅብረተሰቡ ክፍሎች በኅብረተሰብ ያላቸው ስፍራ በሕግ ይወሰናል። ሕግ በየደረጃውም የኅብረተሰብን ማኅበራዊ ግንኙነቶችና ጠባይ እንዲሁም ቅርፅ ይገልጻል። ከዚህም ሌላ ሕግ በአንድ ወቅት አንድ ሀገር በዓለም አቀፍ ደረጃ ከጐረቤት ሀገሮችና ከሌሎች መንግሥታት ጋር ያለውን ግንኙነት ያመለክታል።

መንግሥት ያለ ሕግ ተግባሩን እንደ ማያከናውን ሁሉ ሕግ ደግሞ ያለ መንግሥት ተግባራዊ ሊሆን አይችልም። መንግሥት እስካለ ድረስ ሕግ ይኖራል፤ የሕግ መኖርም የመንግሥትን መኖር ያመለክታል። ሕግ የመደብ መጨቆኛ መሣሪያ በመሆኑ የኅብረተሰቡን የምርት ግንኙነት ለውጥ በመከተል አብሮ ይለወጣል። መንግሥት ዘላለማዊ እንዳይደለ ሁሉ ለመንግሥት መከሰት ምክንያት የሆነ የግል ሀብት እየጠፋ ሊሄድ ሕግም ከመንግሥት ጋር ይከሰማል።

(ሕጋዊ ንቃተ ኅሊናን፣ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል።)

ሕጋዊ መድረክ (Legal Forum)

ሕጋዊነት ያለው የመማርና የማስተማር፣ የመወያየትና የመከራከር በአጠቃላይ ሐሳብንና አቋምን ለማሳወቅና ሌሎችንም በዚሁ አሳምና ድጋፍ ለማግኘት የመቻል መብት ወይም ይህንን መብት ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል ሁኔታ ነው። አብዮት በተካሄደባቸው ሀገሮች ታጋዮች ከሚጠቀሙባቸው የትግል ስልቶች አንዱ የሆነ፤ ሕጋዊ ሰውነት ባለው መንገድ በአደባባይ የፖለቲካና የርዕዮተዓለም ትግል የሚደረግበት፣ የወዛደሩን የበላይ ገዥነት ለማረጋገጥ ሊባል ከአድጋሪዎችና ከቀልባሾች ጋር ፖለቲካዊ ክርክር የሚካሄድበት ነው።

አብዮታዊ መድረክ ሰፊው ሕዝብ እንዲነቃ፣ እንዲደራጅና እንዲታጠቅ፣ ብሎም

ለወሳኙ ፍልሚያ ዝግጁ እንዲሆን ለማድረግና በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ለማስታጠቅ በአብዮቱ ሂደት የሚከሰቱትን ሁኔታዎች ለማስገንዘብ፣ የአብዮትና የፀረ አብዮት ወገኖችን አሰላለፍና የወቅቱን የኃይል ሚዛን ለመገምገም፣ በአጠቃላይም አብዮቱን የሚመለከቱ ነጥቦችን በማንግባት ውይይትና ክርክር የሚደረግበት በመሆኑ ክፍተኛ ግምት የሚሰጠው የፖለቲካ መሣሪያ ነው። በሀገራችንም የተለያዩ ሕዝባዊ ድርጅቶችና እንደ ውይይት ከበብ የመሳሰሉት የአብዮታዊ መድረክነት ሚና የሚጫወቱ ናቸው።

አብዮታውያን በሕጋዊ መድረክ በመጠቀም የሰፊውን ሕዝብ ዓላማ የሚያራምዱት መድረኩ ትግላቸውን የሚያጠናክርና ወደፊት የሚያራምድ እስከሆነ ድረስ ብቻ ነው። በሕጋዊ መድረክ መጠቀሙ ለአብዮቱ ወገኖች ሳይሆን ለአድጋርያንና ለፀረ አብዮተኞች ጊዜና ፋታ የሚሰጥና የሚያጠናክራቸው ከሆነ ግን በኅብረት በሕገ ወጥ መንገድ መታገልን ይመርጣሉ። በአንድ አብዮታዊ ሁኔታ ውስጥ ሕጋዊና ሕጋዊ ያልሆነ የትግል ስልትን መከተል ያለ ቢሆንም የትኛውን መንገድ መቼ መጠቀም እንደሚቻል የሚወስነው ትግል በሚካሄድበት ሀገር ያለው ነባራዊና ኅሊናዊ ሁኔታ፣ እንዲሁም በወቅቱ ያለው የኃይል አሰላለፍ ነው።

(ኅቡእን ይመለከታል።)

ሕጋዊ ማርክሲዝም (Legal Marxism)

በ1890ዎቹ ዓመታት በሩሲያ ናርዲዝም (“ሕዝባዊነት”) የተሰኘው የንዑስ ከበርቲ አመለካከት በፕሌሻኖቭ፣ በሌኒንና በሌሎችም ማርክሳውያን ጨርሶ በተመታበትና ማርክሲዝም በመስፋፋት ላይ በነበረበት ጊዜ በአንዳንድ ቡርጂ ምሁራን አካባቢ የተከሰተ አዝማሚያ ነው። በትሩቭ፣ ቱጋን ባራኖቭስኪ፣ ቡልጋኮቭና በርድያዬቭ የታወቁ የሕጋዊ ማርክሲዝም ተጠሪዎች ነበሩ። ሕጋዊ ማርክሳውያን በአፍ የማርክሲዝም ደጋፊዎች ነን ቢሉም በተግባር ግን ፀረ ማርክሳዊ ነበሩ። በዚህ አቋማቸው የሠራተኛውን መደብ እንቅስቃሴ ለቡርጂዚው ጥቅም አሳልፎ ለመስጠት የተነሡ፣ የሶሻሊስትን

አባቶች አስፈላጊነትና የወዛደሩን የበላይ ገዥነት ያልተቀበሉ፤ በካፒታሊዝም ላይ ትክል ለማድረግና እንዲያረግጥ ጥሪ ከግድረግ ይልቅ ካፒታሊዝምን በማወደስ ወዛደሩ ራሱ መለሰ ለካፒታሊዝም እንዲያጉበድድ ያስተገሩ በፈላጭ ቆራጩ የቂሳር መንግሥት ፈቃድ በሚወጡ መጽሐቶችና ጋዜጦች ላይ አሳሳች ጽሑፎችን በማውጣት ሕዝቡን ያመናብዱ የነበሩ አስመላይ ግርክሳውያን ናቸው።

ኢጋዊ ግርክሳውያን የሩሲያ ለዘብተኛ ፎርሻዚ አፈቀላጤዎች ናቸው። ስለሆነም ምንም እንኳን ናርድኒኮችን የተቃወሙ ቢሆኑም ከገፁ ለከበርቴው ወይም ከገበሬው ሶሻሊዝም ወደ ወዛደራዊ ሶሻሊዝም የተሸጋገሩ ላይም ወደ ቡርጂክ ለዘብተኛነት ያዘቀጡ ልሳላውያን ናቸው።

(አሙላዊ ተራግጅንናርዲዝምን ይመለከታል።)

ኢጋዊ ንቃተ ገሊና (Legal Consciousness)

የላዕላይ መዋትር አካል የሆነና በመደብ ፀተክቶራሊ ጎብረተሰብ ውስጥ ሰዎች ግን ፎሪዊ ኑርን አስመልክተው ሕጋዊ ነው እይደለም፤ ትክክል ነው እይደለም ፀግሎት የሚሰጡትን ብያኔ የሚመለከት ነው። እኔሩ ልሳላውያን አመለካከት ግንበራዊ ሕጎች መለኮታዊ ምንጭ ያላቸው በመሆኑ ወይም ደግሞ በሁለንታዊነታቸው ከመደቦች ወላይ በመኖራቸው የጎብረተሰቡን አባል ፀግሎት በእኩልነት የሚያገለግሉ ናቸው። ያሁን ግለት ሕጎች የተሳሳተ ፍች ወይም ያሁን ሊኖራቸው ቢችሉም በመሠረቱ ግን በሕግነታቸው ከመደቦች በላይ ናቸው። ይህ ልዩነት በብዝሃነት ሥርዓት ውስጥ የሕግን ሚናዊ ጠባይ ለግዝናጋት የሚጥር ነው።

ሆኖም የሕግ መደባዊ ምንጭ ሊካድ እይደለም። ለምሳሌ የሰውን ጉልበት መበዘዝ ለፎርሻዚው ሕጋዊ ሆኖ ሲታየው ለወጭራ ግን ኢጋዊ ወይም ትክክል እይደለም። የክል ጉዳሪትን የሚያስከብሩ ሕጎች በሙሉ የፍሚናቸው የቡርጂካውን ጎብረተሰብ ሥርዓት ፀግሎት ለቡርጂካው ጠቃሚ የሆኑትን ፀግሮት ግንኙነቶች ግስከበር ብሉም ግጦና ይርገዝ ግላዲግ ነው። ሕጉም በሕገነቱ ብቻ

የሚሠራ ባለመሆኑ አስከባሪና አስፈጻሚ ኃይል ያስፈልገዋል። በዚህ የተነሣ በሕግና በመንግሥት መካከል የጠበቀ ግንኙነት አለ። ለሕግ አስፈጻሚ ኃይል ግስፈለጉም የሚገልጸው የሕግን የመደብ ይዘት ነው። የመደብ ሥርዓት አስከሶ ድረስ ሕግ የአስገዳጅነት ጠባዩን አይተውም።

በኮሚኒስት ሥርዓት ውስጥ የመንግሥት መከሰም የሕግንና የሕጋዊ ንቃተ ገሊናን መከሰም ያስከትላል። ይህ ግለት ግን ኮሚኒዝም ሥርዓት የለውም ግለት እይደለም። ሥርዓቱ በኃይልና በመደብ ጭቆና ላይ የተመሠረተ ባለመሆኑ ሕግና ሕጋዊ ንቃተ ገሊና ያላቸውን የግስገዳድ ፍች ያጣሉ። ኮሚኒስታዊ ንቃተ ገሊና የሚገልጸው ራሱን በራሱ የማስተዳደር ደረጃን በመሆኑ ሕግና ሕጋዊ ንቃተ ገሊና ከግለሰቦች ነፃ በሆኑና በዳበሩ ግብረገባዊና ባህላዊ አመለካከቶች ይተካሉ ግለት ነው። ሕግ ከውጭ ሆኖ በኃይል የሚገዛ ሳይሆን ግለሰቦች በውስጣዊ ፍላጎትና ነፃ በሆነ መንገድ ወደው የሚያከናውኑት ይሆናል።

(ኮሚኒዝም፣ ላዕላይ መዋትርን ይመለከታል።)

ሕግ (Law)

ሕግ በነገሮችና በክስተቶች መካከል ያሉ ውስጣዊ፣ መሠረታዊ፣ አስፈላጊና ጽሚ ግንኙነቶችን የሚገልጽና የነገሮችን ተፈጥሮአዊ ዕድገት የሚወስን ነው። በክስተቶች ወይም በቁሳዊ ነገሮች ባሕርያት መካከል የሚገኙ መንግሥቱንና ተገብሮትን እንዲሁም ተደጋጋሚ ግንኙነቶችን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው።

ውጫዊና አጋጣሚ፣ አስፈላጊና ተደጋጋሚ ያልሆኑና በክስተቶች መካከል ያሉ ግንኙነቶች በሕግ የሚገለጹ ግንኙነቶች አይደሉም። ምክንያቱም ከነገሩ ወይም ከክስተቱ ውስጣዊ ባሕርይ የግይመነው በመሆናቸውና ለክስተቱ ዕድገት ወይም መለወጥ አይቀረ ባለመሆናቸው ነው።

ሕግ በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ ተፈጻሚነት ያገኛል። ለሕጉ የሚያስፈልጉ ሁኔታዎች ሲገኙ ግን በነዚህ ሁኔታዎች ውስጥ

ሕጉ ሙሉ በሙሉ ተፈጻሚነት ይኖረዋል ። የሰንደ ዘር እርጥበት ፣ ሙቀትና አፈር ካገኘ ሰንደ ያበቅላል እንጂ ሌላ ነገር አያበቅልም ፤ መደቦች እስካሉ ድረስ መደቦችና የመደቦች ግንኙነት ቢቀየርም የመደብ ትግል በመደብ ኅብረተሰቦች ውስጥ ይኖራል ፤ ይህም የኅብረተሰብ ዕድገት ሕግ ነው ። የሸቀጥ ምርት እስካለ ድረስ የእሴት ሕግ ተፈጻሚነት ይኖረዋል ። ስለሆነም ሕግ የነገሮችን ባሕርይ በውል የሚያሳይና በመካከላቸው የሚገኙትንም መሠረታዊና አበፈላጊ ግንኙነቶች የሚገልጽ ነው ።

በሌላም በኩል የሕጉ ተፈጻሚነት በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ በመሆኑ እነዚህን ሁኔታዎች መፍጠር የሕጉን ተፈጻሚነት ከይሁንታ ወደ እውነታ ለማሸጋገር ያስችላል ። ሕጉ በነባራዊ ዓለም ውስጥ በሚገኙ ነባራዊ ነገሮችና ክስተቶች መካከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚገልጹ በመሆናቸው ነባራዊ ናቸውና ክስዎች ገሊናና ፍላጎት ውጭ ተፈጻሚነት አላቸው ። ይሁን እንጂ ሰው በተግባራዊ ከንዋኔው ውስጥ በሚያውቃቸው ሕግጋት ይጠቀማል ፤ ሕጉ ተፈጻሚ በሚሆኑባቸው ሁኔታዎች ላይ ተፅዕኖ በማሳደር በተፈጻሚነታቸው ባሕርይና ውጤቶች ላይ ለውጥ ለማድረግ ይችላል ። በኅብረተሰብ ውስጥ ሕጉ ተፈጻሚነት የሚያገኙት ለሾች ዐውቀውትም ሆነ ላያውቁት በሚያከናውኑት የመፍጠር ወይም የማጥፋት እንቅስቃሴ አማካይነት ነው ። ስዎች ሕጉን የመፍጠር ችሎታ ባይኖራቸውም የሕጉን የተፈጻሚነት መስክ ከፍላጎታቸውና ከጥቅማቸው አንፃር የማጥበብ ወይም የማስፋት ችሎታ ግን አላቸው ። ስለሆነም ስዎች የማገበራዊ ሕይወት ሕጉን በመረዳት ዓላማ ባለው እንቅስቃሴያቸው አማካይነት በታሪክ ዕድገት ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድሩ ይችላሉ ። ሕጉን ማወቅ በታሪክ ግስጋሴ ላይ ተፅዕኖ ለማሳደር ቢረዳም የሕጉን ዕውቀት ግን ረቂቅ አስተሳሰብን ፣ ከክስተቱ ወደ ፍሬ ነገሩ ስርዓት መግባትንና የሚያስፈልጉትን ከማያስፈልጉት ባሕርያት ነጥሉ ማየትን ይጠይቃል ።

በነባራዊው ዓለም ውስጥ ተፈጻሚነት ያላቸው በርካታ ሕጎች ይገኛሉ ። እነዚህም ሕጎች ተፈጻሚነት በሚያገኙበት ዘርፍ

ወይም ባላቸው የአጠቃላይነት መጠንና ደረጃ በልዩ ልዩ መልክ ይከፈላሉ ። ስለዚህም ግላዊ (የተወሰኑ) ፣ አጠቃላይና ሁለንታዊ ሕጎች ተብለው ይከፈላሉ ። ግላዊ የሚባሉት ሕጎች በተወሰኑ ክስተቶች መካከል ያሉ ግንኙነቶችን ብቻ ወይም የቁስ አካልን የተወሰኑ ባሕርያት ብቻ የሚገልጹ ናቸው ። አጠቃላይ የሚባሉት ሕጎች ደግሞ ስፋ ባሉ ሁኔታዎች ውስጥ የሚታዩና ዓበይት ክስተቶችና ነገሮች ያሏቸውን አጠቃላይ ግንኙነቶች የሚገልጹ ናቸው ። ለምሳሌ አጠቃላይ ሕጎች ሕይወት ያላቸውንና ሕይወት የሌላቸውን ነገሮች ፣ በአንድ ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ ያሉ ነገሮችንና ክስተቶችን ግንኙነት የሚገልጹ ናቸው ። ሁለንታዊ የሚባሉት ሕጎች ደግሞ የኢያሌክቲካዊ ዕድገት ሕጎች ሲሆኑ እነርሱም በቁስአካል ዕድገት ሁለንታዊ ባሕርያትና አዝማሚያዎች መካከል የሚታዩትን ሁለንታዊ ግንኙነቶች የሚገልጹ ናቸው ።

ሕጉ በኅብረተሰብ ውስጥ የሚከሰቱ በት ሁለት ገጽታ አላቸው ። አንደኛው ቀደም ብሎ ተገልጿል ። ሁለተኛው ግን የመንግሥት ሕጎችን የሚመለከት ነው ። ሕጉ ግንኙነቶችን የሚገልጹ እንደመሆናቸው የንብረት ግንኙነቶችን የሚገልጹ (የወንጀልና የፍትሕብሔር) ሕጎች አሉ ። እነዚህም ሕጎች (በገዢው መደብ ፍላጎትና ጥቅም ተወስነው) የገዢው መደብ ፍላጎት ማስከበሪያ በመሆን በሥነ ሕግ አማካይነት ይገለጻሉ ፤ የአስገዳጅ ደንብነትንም መልክ ይይዛሉ ። የሕጋዊ ደንቦች ልዩ ባሕርይ በመንግሥት የሚደነገጉና በመንግሥት ኃይል አማካይነት ተፈጻሚነት የሚያገኙ መሆናቸው ነው ። ይህ ዓይነቱ ሕግ የላዕላይ መዋቅር ከፍል እንደመሆኑ በኅብረተሰቡ ስፍናና የሰላይነት ይዞ በሚገኘው የምርት ግንኙነት ላይ የሚመሠረትና በርሱም የሚወስን እንዲሁም ይህንን የምርት ግንኙነት በግጠናክር የገዢውን መደብ የሚያገለግል ነው ። ስለሆነም በታሪክ ውስጥ የታዩት የሕግ ዓይነቶች ከሥርዓተ ማኅበራት ጋር የሚጣጣሙ ናቸው ። እያንዳንዱም ሥርዓተ ማኅበር በምርት ግንኙነቶች የሚወስን የራሱ የሆነ ሕግ አለው ።

(ተፈጥሮን ፣ ላዕላይ መዋቅርን ፣ ፍሬነገርና ክስተትን የኢያሌክቲክስ ሕጎችን ፣ የተፈጥሮ ሕግጋትን ይመለከቷል)

ጊስና ግለጊስ

(Criticism and Self-criticism)

ግርክሲዝም ሌኒኒዝምን መመሪያቸው ያደረጉ አብዮታዊ ፓርቲዎችና ሌሎች የሥራተኛ ድርጅቶች አብዮታዊ ተግባራቸውን በሚያካሂዱበት ጊዜ በማወቅም ይሁን ባለማወቅ የሚፈጽሙትን ስህተት በግልጽ እያነሡ ዲሞክራሲያዊ በሆነ መንገድ የሚተቻቹበት፣ የሚወቃቀሱበት፣ የሚተራረሙበትና ትምህርት የሚወስዱበት ዘዴ ጊስና ግለጊስ ይባላል። ጊስና ግለጊስ በመመሪያቸው መሠረት ሕዝባዊ ዓላማቸውን ከግቡ አንዳያ ደርሱና ተግባራቸውን በትክክል እንዳይፈጽሙ ዕንቅፋት የሚሆኑባቸውን ስህተቶችና ድክመቶች የሚያስወግዱበት፣ የድርጅታቸውን ዲሞክራሲያዊ አመራር የሚያጠናክሩበት፣ የግል ወይም የቡድን ፈላጭ ቆራጭ ነት። አድርባይነትንና ለዘብተኝነትን የሚዋጉበት ውስጣዊ የትግል መሣሪያ ነው።

ጊስና ግለጊስ በሚደረግበት ጊዜ ፓርቲው ባጠቃላይ ወይም የፓርቲው አካላት ወይም አባላት የፈጸሟቸውን ስህተቶችና የተከሰቱትን ድክመቶች እያነሡ እርስ በርስ ይተቻቹት ይተራረማሉ፤ ይማግራሉ፤ ሥራቸውንም በትክክል በመገምገም ለስህተታቸው መፍትሄ ይሻሉ። ከሚኒስታዊ ጊስና ግለጊስ በካፒታሊስቲክ ኅብረተሰብና ድርጅቶች ውስጥ ከሚታየው በግል ጥቅም ማሳደድና ፋክክር ላይ ከተመሠረተውና የኅብረትና የመደጋገፍ ስሜት ከሌለው ግብዝና እፍራሽ ነቀፋ ፍጹም የተለየ ነው። በሶሻሊዎች ኅብረተሰብ ውስጥ ጊስና ግለጊስ የሶሻሊዝም የማይባረሩ ቅሪቶች መፍቻና የአዲስ ኅብረተሰብና የአዲስ ሰው መገንቢያ መሣሪያ ነው።

ከሚኒስታዊ ጊስ ቲም በቀል የሌለበት፣ ውስጥ ላይ የተመሠረተ፣ የተፈጸመውን ስህተት ለማረም ሲባል የሚቀርብ እንጂ የተሳተፈውን ወገን ለማዋረድ፣ ሞራሉን ለመቆር፣ ተስፋ ለማስቀረጥና እርባና ቢስ ሆኖ እንዲቀር ለማድረግ ስብብ ፈልገው የሚያ

ጠፉ ተንኮለኞች መሣሪያ አይደለም። ጊስ ለፓርቲው ዕድገትና መሻሻል እንጂ ድርጅቱን የሚጉዳና አባላቱን የሚበቃትን መሆን አይገባውም። ስለሆነም ጊስ ሲቀርብ የሚቀርብበትን ጊዜ፣ ቦታና ጊስ የሚቀርብበት አካል ወይም ግለሰብ ያለበትን ሁኔታ ማጤንና ወደ ባለ ጥፋት የሚገፋፋው እንዳይሆን ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይገባል። ጊስ አድራጊው ብቻ ሳይሆን ጊስ የሚቀርብበትም አካል ወይም ግለሰብ ምንም ዓይነት ቅሬታ ሳይሰማው ጊሱን መቀበል ብቻ ሳይሆን በቀረበ ለት ጊስ መሠረት አመለካከቱንና አሠራሩን በማስተካከል ለመጠናከር ቀና ጥረት ማድረግ አለበት። በአጠቃላይ ጊስ ለማድረግም ሆነ ለመቀበል ከፍተኛ ንቃትና ብስለት ይጠይቃል።

ጊስ፣ እፍራሽም ገንቢም ገጽታ አለው። እፍራሽ ጊስ የተፈጸሙትን ጥቃቅን ስህተቶች ምክንያት አድርጎ የግርክሲዝም ሌኒኒዝምን ፈር ለማሳት፣ ድርጅቱን ለማዳከም፣ አባላቱን ለመበታተን፣ የተሠሩ ሥራዎችን ለማንኳስ፣ ተስፋ ለማስቀረጥና ግለሰቦችን ለመጉዳት የሚቀርብ ትችትና ነቀፋ ነው። በአኳያው ደግሞ ገንቢ ጊስ ስህተትንና ድክመትን ለመጠቀምና ለማረም እንዲቻል በቀና አስተሳሰብ የሚሰነዘር ወቅሳ በመሆኑ ለመሻሻልና ለዕድገት ጠቀሜታ አለው። ይህም ስህተቶች ሳይደብሰበሱ ያለምንም ይሉኝታ በግልጽ እንዲወጡ፣ ምክንያታቸው ታውቆ የሚታረሙበትን መንገድ በውይይት ለመፈለግ ሲባል የሚቀርብ አጠናካሪ ትችት ነው።

በማርክሳዊ ሌኒኒያዊ ፓርቲ አሠራር ጊስ በሌሎች ላይ ብቻ ሳይሆን በራስም ላይ ይካሄዳል። ግለ ጊስ ራስን በራስ መተቸት፣ መውተስ፣ ሳይፈሩና ሳይፍሩ የራስን ስህተትና ድክመት በራስ ተነሣሥቶ ይፋ አውጥቶ መናገርና ዓላማንና ተግባርን የሚያደናቅፍ፣ ድርጅቱን የሚጉዳ ስህተት መፈጸሙን ተገንዝቦ በትንና በአብዮታዊ መንፈስ ራስን በራስ መውተስና ከስህተትም በመማር ለመታረም ዝግጁ መሆንን ያረጋግጣል። ሌኒን እንዳለው አንድ የፖለቲካ ፓርቲ በራሱ ላይ

የሚያካሂደው ትክክለኛ ጊስ ሐቀኝነቱንና በር ግጥም ለመደቡና ለሠርቶአደሩ ሕዝብ ጥቅምና ደገንነት መቆሙን ለማየት ከሚያስችሉ መንገዶች ዋነኛው ነው።

ኃብር

ኃብር ፡ በወላንድ ውስጥ የሚገኝ አንድ ግብረ ኃይል ነው። በወልባ ደረጃ የተደራጁ የአምራቾች ገብረት ሥራ ማገበራት በውህደት ወላንድ ሲመሠርቱ እያንዳንዱ የአምራቾች ገብረት ሥራ ማገበር (ወልባ) መሆኑ ቀርቶ የወላንድ ኃብር ወይም ግብረ ኃይል ይሆናል። አንድ ኃብር በአማካይ 800 ሄክታር ይዞታና 500 አባላት ይኖሩታል። የአምራቾች ገብረት ሥራ ማገበራት በረጅም የዕድገት ደረጃ ሂደት ውስጥ ኃብር የሚመሠርቱት ግብርና በከፍተኛ ቴክኖሎጂ እየተረዳ ሰፊና ጥቅል የሆነ የእርሻ ሥራ ክፍፍል ለምሳሌ የከብት ርቢ ፣ የዶሮ ርቢ ፣ የአክርዕት ምርት ወዘተ... ሲፈጠር ነው። እንደአስፈላጊነቱና ለሥራ አመች በሚሆን መንገድ ኃብር በሥራ የሥራ ቡድኖች ሊኖሩት ይችላሉ።

(ወልባን ይመለከታል።)

ኃይል ማቀላቀል (በ—)

(Annexation)

በከፊልም ሆነ በሙሉ አንድ መንግሥት የሌለውን መንግሥት ግዛት በኃይል በመጠቀም በቁጥጥሩ ሥር የማድረጉን ሁኔታ ያመለክታል። ይህም አድራጉት በአብረት የሚፈጸም ነው። ግዛቱን በኃይል የያዘውም መንግሥት በያዘው ግዛትና ሕዝብ ላይ ሙሉ ሥልጣን ይኖረዋል። የጀርመን ናዚዎች በ1938 አስትሪያን ፣ በ1939 ደግሞ ብዙ የቴኮክሎቫኪያን ግዛቶች በኃይል መያዝና የጀርመን ግዛት አካል ማድረግ ፣ የፋሺስት ፕሪቶሪያ መንግሥት ከ1968 ጀምሮ ናሚቢያን በኃይል ይዞ እስከዛሬ መቆየት ፣ የጽዮናዊት እስራኤል የአረብ ግዛቶችን በቁጥጥሯ ሥር በማዋል አልሰቅም ማለት ወዘተ... ለዚህ ምሳሌ ሊሆኑ የሚችሉ ናቸው። እዚህ ላይ መታወቅ ያለበት በሁለት ሀገሮች መካከል በሚደረግ ስምምነት ፣ በግዥ ፣ በኪራይና በመሳሰሉት ተይዘው የሚገኙ ግዛቶች በኃይል እንደተያዙ

የማይቆጥሩ መሆናቸው ነው። ኢምፔሪያሊስቶችና አድገሮት ኃይላት በየጊዜው በአብረት ተነሣሥተው የሌላውን ግዛት በኃይል መያዛቸው ዛሬም አልፎ አልፎ የሚታይ ቢሆንም ድርጊቱ በዓለም አቀፍ ሕግ በጥብቅ የተከለከለና የተወገዘም ነው።

ገሊና

(Conscience)

ገሊና የሰው ልጅ በገብረተሰብ ውስጥ ሲኖር ስለአካባቢው የሚኖረው ግንዛቤና በገብረተሰቡ ውስጥ ያለውን ኃላፊነት የሚያውቅበት ፣ ግለሰቡም ስለራሱ ድርጊትና ጠባይ የሚያጤንበት ልዩ ልዩ መልክ ያለው ስሜታዊ ክስተት ነው። ገሊና በተፈጥሮ የሚገኝ ሳይሆን የሰው ልጅ በገብረተሰብ ውስጥ ባለው ስፍራ ሊጫወተው ከሚገባው ሚና ጋር አብሮ የሚፈጠርና የሚያድግ ነው። ለምሳሌ የኑሮው ሁኔታ ፣ ገጠመኝና አስተዳደጉ ወዘተ... ገሊናው እንዲጉለም ያደርጉታል። አንድ ግለሰብ ለፈጽመው የሚገባውን ተግባር ማከናወኑን መገንዘቡ ገሊናው ነው። በአንፃሩም ተግባሩን ባለማሟላቱ ጸጸት ያድርበታል። ይህም ገሊና ነው። ግለሰቡ በገብረተሰቡ የሚፈለገበትን ግዴታ እንዲያሟላ ገሊና የግፊት ኃይል ሆኖ ይሠራል።

(ሥነ ምግባርን ይመለከታል።)

ገሊናዊ

(Subjective)

በሰው ንቃተ ገሊና ውስጥ የነባራዊው ዓለም ነፀብራቅ የሆኑ ፣ ግላዊና ማገበራዊ ኑሮን የሚገልጹ አስተሳሰቦች በሙሉ ገሊናዊ ይባላሉ። ገሊናዊ በንቃተ ገሊና ውስጥ ብቻ የሚከለት አምላላዊ ህልውና ያለው ነገር ነው።

ነባራዊው ከገሊናዊው የሚለየው ነባራዊው ከንቃተ ገሊና ውጭ በመሆኑ በራሱ ነፃ ህልውና ያለው መሆኑ ነው። ገሊናዊ ከንቃተ ገሊና ውጭ ህልውና የሌለው በመሆኑ የንቃተ ገሊና ክስተት ነው። ገሊናዊ የነገሮች አምሳል ብቻ በመሆኑ የራሱ ህልውና የሌለው ቢሆንም በተግባር ነባራዊ ሊሆን ይችላል። ሰዎች ነባራዊውን ዓለም

ዘመናዊ ለነሱ ተሰማሚ የሚያደርጉት በገ ቆ እንትሰቃሌ አግካይነት በመሆኑ ይህ ገቆ እንትሰቃሌ ያዘለው ዕቅድ ፡ ፍላጎትና ዕውቀት በተግባር ሲተረጉም ገሊናዊ የነበረው ነገራዊ ሆነ ግለት ነው ።

(አምላክ ፡ ነባራዊን ይመለከታል ።)

ገሊናዊ ሁኔታ

(Subjective Condition)

የግንባራዊ ሕይወት ነባራዊ ሁኔታዎችን ለማቀየት ፡ ለመለወጥና ለማሳደግ ሰዎች (ሕፃናት ሕዝብ ፡ መደበኛ ፡ ፓርቲዎች) የሚያደርጉት ገቆና ዓላማ ያለው እንትሰቃሌ ነው ። የአብዮት ገሊናዊ ሁኔታዎች ዋና ዋና ገጽታዎች የፖለቲካ ጉቃትን ፡ ድርጅትንና ሰራው ሕዝብ በግንባር ቀደሙ አብዮታዊ ፓርቲው አመራር ሥር ሰትግል ያለውን ቁርጠኝነት ፡ ዝግጁነትና ፍላጎት ያጠቃልላሉ ።

አብዮት እንዲፈነዳና ግቡንም እንዲጠቃ ከነባራዊ ሁኔታ ሌላ የገሊናዊ ሁኔታ ተግልተ መገኘትም የገድ አስፈላጊ ነው ። ጥናታዊ ግንባራዊ አብዮት የነባራዊና የገሊናዊ ሁኔታዎች እንድንትና ተባባሪነት ሲያስፈልጉትም የገሊናዊ ሁኔታ በተግላጭ ልዩነትና በሰላ የመገኘቱ አስፈላጊነት ግን የሚታሰቡት አብዮት ዓይነተኛ ባሕርይ ነው ።

ገሊናዊ ሁኔታ ዘርዘር ባለ መልኩ ሲታይ ሕይወቱን በድል አድራጊነት ከግቡ ለማድረግ የሰራውን ሕዝብ አብዮታዊ ጉቃት ፡ ዘግቆነትና ቆራጥነት ፡ አብዮታዊ ኃይሉችን በተናጠል ሳይሆን አስባስቦ በአንድነት እንዲታገሉ የሚያደርግ ድርጅት መኖርን ያመድቃል ። ይህም አብዮታዊ ፓርቲ በትግል የተፈተነ ፡ በቂ ልምድ ያለው ፡ ታከቷኛ ሰትራቲጂውን በመቀየሩና በተግባር በተፈጥሮ ትክክለኛነቱን ሲያሳይና የሰራውን ሕዝብ ድጋፍና ትብብር ሲያገኝ ገሊናዊ ሁኔታ ተግልቷል ይባላል ።

ነባራዊ ሁኔታ ወሳኝ ቢሆንም ከንዋኔ የሚያገኘው በገሊናዊ ሁኔታዎች አግካይነት ነው ። ገሊናዊ ሁኔታ በተራው የወሳኝነት ሚና የሚናፈው ለከንዋኔው የሚያስፈልጉት ነገራዊ ሁኔታዎች በሰለውና ተመቻችተው

ሲገኙልቸ ብቻ ቢሆንም ገሊናዊ ሁኔታዎ ነባራዊ ሁኔታን የማመቻቸት ሚና ሊጫወት ይችላል ። የገሊናዊ ሁኔታ ተፅዕኖ ጉልቶ የሚታየው ከአንድ ሥርዓተ ግንባር ወደ ሌላ አዲስና ተራማጅ ሥርዓተ ግንባር ሽግግር በሚደረግበት ወቅት ነው ። በሶሻሊስት አብዮትና ከዚያም በግንባታው ውስጥ በግና ቸውም የግንባራዊ ሕይወት ዘርፍ የሚታይ ዕድገት በዕቅድ ላይ የተመሠረተና ለተግባራዊነቱም የሰፊው ሕዝብ ተሳትፎ የሚያስፈልገው በመሆኑ የገሊናዊ ሁኔታ አስፈላጊነት ጉልቶ ይታያል ።

ካፒታሊዝም ዐድጎ ወደ መጨረሻው ደረጃ ግለትም ወደ ኢምፒሪያሊዝም ደረጃ በተሸጋገረበትና ከዚህም የተነሣ በተለይ በሰላኝነት ሀገሮች የሶሻሊስት አብዮት ነባራዊ ሁኔታ ተግልቶ በሚገኝበት ወቅት አብዮት አስመካሄዱ የገሊናዊ ሁኔታን ወሳኝነት ከመቸውም ጊዜ አጉልቶ ያሳያል ። ይህም ግለት ገሊናዊ ሁኔታ በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ አሁን ያለውን የወሳኝነት ሚና ብቻ ሳይሆን ገሊናዊ ሁኔታ ከነባራዊ ሁኔታ ጋር ሁልጊዜ በእኩል ሊራመድ የማይችል መሆኑንም ጭምር የሚያሳይ ነው ።

(ነባራዊ ሁኔታን ይመለከታል ።)

ገሊናዊ ሐሳባዊነት

(Subjective Idealism)

ከነባራዊ ሐሳባዊነት ጋር አግባብ የለኝም የሚልና ይህንኑ አመለካከት የሚቃረን ፡ በአንገሩም ከነባራዊ ሐሳባዊነትና ከቆስ አካልነት የተሻለ አመለካከት አለኝ በማለት አራሱን እንደሦሰተኛ አግራጭ አድርጎ የሚያቀርብ ሐሳባዊ የፍልስፍና አዝማሚያ ነው ።

የገሊናዊ ሐሳባዊነት መሠረታዊ አስተሳሰብ አሳቦት ሊገናኝ የሚችለው ከገሊናዊ ክስተቶች ጋር ብቻ ነው የሚለው ነው ። ገሊና ከራሱ ክልል መውጣት በሰማይቸል የግንዛቤ መነሻ ተደርጎ መወሰድ ያለበት ነባራዊው ዓለም ሳይሆን ለግንዛቤ የሚቀርቡት ሕውስታዎችና ሐሳቦች ናቸው ። ልናውቅ የምንችለው ገሊናዊ ነገርን ብቻ በመሆኑ ለኛ የዓለም መኖርና ምንነት በገሊናዊ እይታው ብቻ የሚወሰን ነው ።

በጎሊናዊ ሐሳባዊያን አመለካከት የሕውስታዎችና የሐሳቦች ምንጭ ምንድነው የሚለው ጥያቄ መልስ ሊያገኝ አይችልም ። በእነሱ አመለካከት ቁስአካላውያንና ነባራዊ ሐሳባዊያን ለዚህ ጥያቄ የሚሰጧቸው የተለያዩ መልሶች አንዳቸውም ሊረጋገጡ አይችሉም ። የሕውስታዎችና የሐሳቦች ምንጭ ቁስአካል ነው የሚለው የቁስአካላውያን መልስ ሊረጋገጥ አይችልም ፤ ምክንያቱም ከራሳችን ጎሊና መውጣት የማንችል እስከሆን ድረስ ቁስአካል በነባራዊነት ለመኖሩ መረጃ የሰንም ። ነባራዊ ሐሳባዊያን የሚሉትም ከተጨባጩ የራቀ ነው ። ሐሳብ እኛ ውስጥ እንዳለ እና ውቃስን እንጂ ከኛ ውጭ በነባራዊነት በመኖር የሕውስታዎችና የሐሳቦች ምንጭ ለመሆኑ ምንም ማስተማመኛ የሰንም ይላሉ ።

ለዕውቀት ዋጋ መስጠት ያለበት በነባራዊነቱ ወይም የነባራዊው ትክክለኛ ግልባጭ በመሆኑ አይደለም ። የዕውቀት ተደራጊ ጎሊናዊ ክስተቶች በመሆናቸው ማወቅ ማለት የነዚህን ክስተቶች የአመጣጥ ፣ የሥርዓትና የሰውነት ሕጎችን ማጤን ማለት ነው ። ዕውቀት የሚለካው ለተግባር በሚሰጠው ጥቅም እንጂ የነባራዊውን ዓለም ምሥጢር በመፍታቱ አይደለም ። ጎሊናዊ ሐሳባዊነት ዕውቀትን ጎሊናዊ ብቻ በማድረግ የሚያመራው ወደኢታዊቂነት ነው ።

በጎሊናዊ ሐሳባዊያን አመለካከት ቁስአካልነትና ነባራዊ ሐሳባዊነት ቀናናዊ አስተሳሰቦች ናቸው ። የዓለምን ምሥጢር አናውቃለን ማለታቸው የሰው የዕውቀት ችሎታውሱን መሆኑን ባለመገንዘባቸው ነው ። ስለዚህም ሰዎች ካፈሯቸው አስተሳሰቦች ውስጥ ረቂቅና አከራካሪ የሆኑትን ወደጎን በመተውጠቃሚያ የሆኑትን ብቻ ማስቀረት ይኖርብናል ።

ጎሊናዊ ሐሳባዊያን የዓለም ምሥጢር ለሰው ልጅ ታዋቂ አይደለም በሚል ሳቢያ ትክክለኛው አስተሳሰብ ከቀናና የራቀ ነፃዊ አመለካከት መያዝ ነው የሚለው አቋማቸው ኅብረተሰብ ፣ ተፈጥሮና ሰዎች እራሳቸው ለሰዎች ምሥጢራዊና እንግዳ ሆነው እንዲታዩ የሚያደርግ ነው ። ለሕጎች ጎሊናዊ ፍችብቻ በመስጠት ሰዎች በነገሮች እይታ ብቻ እንዲወሰኑ የሚገፋፋ ነው ። ሰው በነባራዊነት የሚያውቀው ነገር ከሌለ የሚመሰሰውን ፣

የሚታዘዘውንና የሚነገረውን ሞቀበል ብቻ ነው ። ሰው ስለእውነት ፣ ስለስህተት ፣ ስለጥሩና ስለክፉ ወዘተ... ልዩነት በትክክል የሚያውቀው ነገር የሰው ማለት ነው ።

ይህ አመለካከት ለበዝባኝ መደብ አገዛዝ አመች ነው ። እውነት የማይታወቅ ከሆነ ፣ ስለመብትና ስለግዴታም ሰው የሚጠይቀው ፣ የሚከራከረውና የሚታገለው ነገር የሰው ። የጎሊናዊ ሐሳባዊነት ውስጠ ምሥጢር ሰውንና ኅብረተሰብን ጥርጣሬ ውስጥ በመከተት ልቅ በሆነ አስተሳሰብ ውስጥ እንዲዋኹ ማድረግ ነው ።

(ፍልስፍናን ፣ ካንትን ፣ በርከሌይን ፣ ሂጅምን ፣ ኢታዊቂነትን ፣ ተጨባጫዊነትን ፣ ነባራዊነትን ይመለከታል ።)

ጎሩያን ምስፍና (የ—)

(Aristocracy)

በኅብረተሰቡ ውስጥ ከፍተኛ ቦታ ባላቸውና “ምርጥ” ነን በሚሉ ጥቂት በዝባኝ ሰዎች የመንግሥት ሥልጣን የተያዘበት የአገዛዝ ቅርፅ ነው ። ይህ አገዛዝ በአብዛኛው እውን የሆነው በባሪያ አሳዳሪውና በፈውዳሉ ሥርዓተ ማኅበሮች ውስጥ ነው ።

የጎሩያን ምስፍናን መንግሥታዊ አመራር የሚደግፉ ባለሥልጣናትና የፖለቲካ ፈላስፎች (አፍላጣን ፣ ስፒኖዛ ፣ ሆብስ ወዘተ...) የሰነዘሩአቸው አስተያየቶች በተለያዩ ገጽታዎች ቢቀርቡም ሁሉም የሚነሡት ከአንድ መሠረታዊ ሐሳብ ነው ። ይህም የሀገር አስተዳደርና የመንግሥት ሥልጣን አመራር ውስብስብ በመሆኑ ከፍተኛ ችሎታና ልዩ ሰዎችን የሚጠይቅ ነው ፤ ስለዚህም ከማንኛውም ዜጋ የተውጣጣ ኃይል ሊያካሂደው አይችልም ። የዚህ ዓይነት ኃላፊነት በትውልድ ስተመረረጠ ፣ በተለየ ስነታቸውና የችሎታ ብቃታቸው ለላቁ ስተወሰኑ ምርጥ ሰዎች ብቻ መስጠት አለበት የሚል ነው ። እርግጥ እያንዳንዱ የመንግሥት ሥልጣን በጎሩያን መሳፍንት የተያዘበት ሀገር እንደ ታሪካዊ ዕድገቱና በወቅቱ እንደሰፈነው ተጨባጭ ሁኔታ አንዳንድ የተለዩ ባሕርያት ታይተውበታል ። በዚህ ረገድ የጥንታዊ ስፓርታ ፣ የሮም ፣ የካርቱጅ ፣ በኋላም የእንግሊዝ ፣ የፈረንሳይና የሩሲያ ፈውዳላዊ ሥርዓቶችና ሌሎችም ሲጤኑ አንዱ

ይበልጥ በሥርወ ትውልድ ሐረግ ላይ ያተኮረ ሌላው ደግሞ አንዳንድ ሰዎች በጀግንነት፣ በጋብቻ፣ በኢኮኖሚ ኃይላቸውና በመሳሰሉት የሚታከሉበት ሌላው ደግሞ በተወሰኑ የቤተመንግሥት አካባቢ ውሳኔና ምርጫ ሕላውና ለዚህ ሰፊ ያለ ተሳትፎ የሚደረግበት ሆኖ ይገኛል።

ይሁን እንጂ የጎረቤት ምስፍና መሠረታዊ ጭርቅ ወርቅ አደሩን ሕዝብ የመናት፣ ከፖለቲካና ከአስተዳደር ሕይወት ጨርሶ የማግለል፣ ሕዝቡ በምርጫ እንደራሴዎች የሚወከልበትን ሁኔታ የመከላከል ወይም የማጥበብ ወይም ምርጫ ለይስሙላ ቢኖርም ተመራጮችን ሥልጣንና ተሰሚነት መንግሥት፣ በነዚህና በመሳሰሉት ስልቶችም በመጠቀም የጥቂት “ምርጥ ዜጎች”ን አምባገነንነት በማስፈን መርቶ አደሩን ሕዝብ መጨቆንና መቃወም ነው።

በትድመ አብዮት ኢትዮጵያ የዘር ግንድ እየቆጠሩ በፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ ሥር ንጉሣውያን ቤተሰብ፣ መሳፍንት፣ መኳንንት ወዘተ... በመባባል የፈውዳሉ ሥርዓት ሕጋዊነት ሲሞክሩና በአእምሮ ሆነ በጉልበት ሥራ አስተዋጽኦ ሳያደርጉ፣ ባለመረጃነት የሀገሪቱ ሀብትና ንብረት ሲንደላቀቁ የገደቡት አድጋርያን ሁኔታም ይህንኑ ይመስላል ነበር። ጳጳር በሆነችው ሀገር ጥቂት ጎሩ ያን መሳፍንት በዚያ መልክ ሊዘባከሩ የቻሉት ሕገ-መንግሥት ለችግርና ለጉስቱልና በመዳረግ ሕዝቡ ብዝበዛ የመረረው ሕዝብ እንደ ኢት. ዲ. በ1966 በአመፅ ተነሣሥቶ ገርሰሷቸዋል።

ገብአ
(Clandestine)

ድብት፣ ምሥጢር፣ ይፋ ያልሆነ ማለት ነው። በፖለቲካ አጠቃቀሙ ብዙውን ጊዜ ሕጋዊነት አስገዳጅነት በስውር እንጂ በፊት የግድራ፣ ሕጋዊ መድረክ የሌለው፣ ወጭ ለውስጥ የሚታገል ተቀናቃኝ ኃይል ነው። በዓላማና በይዘት ቢለያዩም አብዮታው ያገኘ ሆኑ ፀረ አብዮታውያን በዚህ የትግል ሕልት የሚጠቀሙ መሆናቸው ይታወቃል።

(ሕጋዊ መድረክን ይመለከታል።)

ጎብረት ሥራ ማኅበር (የ—)
(Cooperatives)

አነስተኛ የኢኮኖሚ ይዘታ ወይም ገቢ ያላቸው ግለሰቦች ገንዘባቸውን ወይም የማምረቻ መሣሪያቸውንና ጉልበታቸውን በማስተባበር ምርታቸውን ለማሳደግና የኑሮ ደረጃቸውን ከፍ ለማድረግ ወይም የተሻለ አገልግሎት ለማግኘት በፈቃደኝነት የሚያቋቁሙት ድርጅት ጎብረት ሥራ ማኅበር ይባላል።

ሰው አብዛኛውን ሥራ የሚሠራው በጎብረትና በትብብር መሆኑ የታወቀ ነው። በሀገራችን በማኅበራዊም ሆነ በኢኮኖሚያዊ መስክ በጋራ መረዳጃ ማኅበራት ማለትም እንደ ዕድር፣ እንደ ዕቁብ፣ እንደ ወንፈል፣ እንደ ጅጌ፣ እንደ ደቦ በመሳሰሉት መሳተፍ የተለመደ ነው። ሆኖም የጎብረት ሥራ ማኅበራትን ከነዚህ ልማዳዊ መረዳጃ ማኅበራት የሚለያቸው የተወሰነ ቁጥር ያላቸውን ግለሰቦች በአባልነት የሚያትፉ ሆነው ለአንድ የተወሰነ ግብ፣ አንገራዊ ዘለቂታና ጠቀሚታ ላለው ዓላማ በጋራ የሚያስልፉ የኢኮኖሚ አካል ድርጅት መሆናቸው ነው።

የጎብረት ሥራ ማኅበራትን ይዘት፣ ሚና፣ ቦታና ዕድገት የሚወስነው የሚገኙ በት የምርት ግንኙነት ነው። በዚህም መሠረት የካፒታሊስትና የሶሻሊስት ጎብረት ሥራ ማኅበራት ይገኛሉ። ከካፒታሊስት ሥርዓት ማኅበር በፊት በነበሩት ሥርዓት ማኅበራት የጎብረት ሥራ ማኅበራት አልነበሩም።

የጎብረት ሥራ ማኅበራት መቋቋም የጀመሩት የካፒታሊስት ሥርዓት ማኅበር አያደገ በሄደበት በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ ነበር። በዚህ ወቅት በወዝአደሩ ላይ ይካሄድ የነበረው ብዝበዛ እየተባባሰ በመምጣቱ በቡርጂዚውና በወዝአደሩ መካከል የነበረው ቅራኔ ተፋፍሞና ተካሮ ነበር። ስለዚህም በጎብረት መደራጀት ወዝአደሩ በወቅቱ ይደርስበት የነበረውን ብዝበዛ ለመከላከል የፈጠረው ዘዴ ነው።

የጎብረት ሥራ ማኅበራት ወዝአደሩን አሰባስቦ በማኅበር የመሥራት ልምድ እንዲያገኝ በማድረግና አንዳንድ ውሱን የሆኑ ጊዜያዊ ችግሮችን በመቋቋም ረገድ ያገለገሉ

ለውጥ

(Change)

ቄስአካል ፡ ጎብረተሰብና የሰው አስተሳሰብ ጥያቄ የሚያደርጉት ወይም የሚያሳዩት የመጠን ወይም የዓይነት ቅየራ (መቀየር) ማለታል። ለውጥ ይባላል ። ለውጥ እንደ ቅድመ ፡ እንደ ጊዜና እንደ ቦታ ሌላው የቄስአካል የህልውና ገጽታ ነው።

ለውጥ ማንኛውንም አካልና ከሰተት ፡ ማንኛውንም ቅስቃሴና (እንቅስቃሴ) መስተጋጫ ያትቀላል ። ስለሆነም ለውጥ እንደ ቄስ አካል ሁለንታዊ ፡ ፍጹማዊ ፡ ዝንተናለማዊና ልጠር ወይም ሊጠፋ የማይችል ነው። ለውጥ በተለያዩ ቅርፆች ፡ ይዘቶች ፡ ሥርዓቶች ወዘተ... ውስጥና መሀከል ባለው መስተጋጫ አማካይነት ይከናወናል ። የሰውነት አቅጣጫና የውጤቱ ባሕርይ የተለያየ ሊሆን ይችላል ። ስምሳሌ ፡ ውሀ ወደ በረዶ ፡ ወደ እንፋሎት ይለወጣል ። ሰው ሲሞት ወደ ሕይወትና ወደ ሌሎች ንጥረ ነገሮች ይለወጣል ። የካፒታሊስት ሥርዓት ወደ ሶሻሊዝም (ኮሚኒዝም) ይለወጣል።

ይሁንና የሐሳባውያን የለውጥ ትርጉም ከዚህ የተለየ ነው። እንዳንዶቹ የለውጥን ማና ሲከፉ ፡ ሌሎቹ ደግሞ የለውጥን ማና ሲተባበሩም እንኳ የመጠን ብቻ እንጂ የዓይነት ለውጥ እንደማይኖር ፡ ዕድገትን ደግሞ የመጠን መጨመር ብቻ እንደሆነ አድርገው ይወስዳሉ ። የዚህ ለውጥ ምንጭም ጭንቀት ኃይል ነው ይላሉ ። ነገር ግን የሰው ፡ የጎብረተሰብ እንዲሁም በአጠቃላይ የተፈጥሮ ዕድገት አመጣጥ የሐሳባውያንን አመለካከት አሳይንሳዊነት በግልጽ ያሳያል ። ልምሳሌ ሰው ከእንስሳነት አሁን ወደአለበት ክፍተኛ የዕድገት ደረጃ መድረሱ የዓይነት ለውጥ መኖሩን በገሀድ ይመሰክራል ። ይህም ለውጥ የሚመጣው በያንዳንዱ ቄስአካል ወይም ማንበራዊ ግንኙነት ውስጥ ከሚካሄደው የነገሮች አሰሳብናና ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ፡ ትግል ወይም ፍጭት እንጂ ሐሳባውያን እንደሚሉት ከውጭ በሚመጣ መግፈሳዊ ኃይል አይደለም ። ልምሳሌ በአንድ

ቄስአካል ውስጥ ያሉ የተቃራኒዎች ባሕርያት ትግል የለውጡ ምንጭ ነው ። በጎብረተሰብም ውስጥ በመደበኛ መካከል የሚካሄደው ውስጣዊ ትግል እንደቅራኔው ሁኔታ የተስያዩ ለውጦችን ያስከትላል።

(ቄስአካልን ፡ የቅራኔዎች አንድነትና ትግል ሕግን ይመለከታል።)

ለዘብተኝነት

(Liberalism)

በግርክሳዊ ሴኒዮዊ ፓርቲ ውስጥ የተሰለፉ አባላት ለፓርቲው ደንብና ሥርዓት ገድቶለሽ በመሆን ወይም በይሉኝታ በመያዝ ወዘተ... የሚያሳዩት የምንችላለንበት ስሜት ነው።

በሠራተኛው እንቅስቃሴ ውስጥ ለዘብተኝነት በብዙ ዓይነት መንገዶች የሚከሰት ሲሆን ምንጩም የንዑስ ከበርቴው ራስ ወዳድነት ነው ። የለዘብተኝነት ምልክቶች በሚከተሉት ነጥቦች ሊጠቃለሉ ይችላሉ ። ድርጅቱንና አጥፊ ግለሰቡን ራሱንም ቢሆን የሚጉዳ ስህተት ሲሠራ እያዩ በዓይነት ፡ በዝምድናና በአጠቃላይም ባለመቃረን ሲሉ ነገሩን አድበስብሶ ማለፍ ፡ ፊት ለፊት በግልጽ ጊስ ከማቅረብ ተቆጥቦ ውስጥ ውስጡን ሐሜት ማካሄድ ፡ ከጎብረተሰቡ ጥቅም ይልቅ ለግል ጥቅም መገዛት ፡ ራሱን አስካል ነካ ድረስ ማንኛውንም ስህተትና የሰፊውን ሕዝብ ደኅንነት የሚጉዳ ድርጊት ሲፈጸም እያዩ እንዳላዩ ሆኖ ማለፍ ፡ ስህተትን በትክክል ማረም ሲቻል ለመወደድ ሲባል መሠረተ ቢሰ መከላከያ ማቅረብ ፡ ለራሱ ሐሳብ ብቻ ከፍተኛ ግምት በመስጠት የድርጅቱን ትዕዛዝ አለማከበርና ዲሲፕሊን አለመጠበቅ ፡ ለአንድነት ፡ ለዕድገትና ለሥራ መቃናት ሲባል በመሠረታዊ ጉዳዮች ላይ በግልጽ ከመወያየትና ከመከራከር ያልቅ በግለሰብ ላይ ጠብ መጫርና የቆየ ቂምን ለመወጣት መጥከር ፡ ገለልተኛ በመሆን የተሳሳተ ትችት እየሰሙና ፀረ አብዮት ቅስቀሳ ሲደረግ እያዩ ሁኔታውን በወቅቱ ከመጠቀምና ከማጋሰጥ መቆጠብ ፡ በሰፊው ሕዝብ

መሃል እያሉ የሕዝቡን ችግር በግጥናት ለመፍትሔው ተገቢውን ቅስተሳና ጥረት አለግድረግ፤ ዕቅድ የሌለው የግብር ይውጣ ሥራ መሥራት፤ ራሱን የአብዮት ባለውሰታ አድርጎ በመቁጠር ቀላል ሥራዎችን መናቅና በአንፃሩ ግን ለከፍተኛ ሥራዎች ደግሞ ደካማ ሆኖ መገኘት፤ የሠሩትን ስህተት እያወቁ ለመገለጽና ለማረም አስመራለግ ናቸው። በአጠቃላይ ለከብተኝነት የአድርባይነት መከላከያ ሲሆን የርዕዮተዓለም ትግልን የማይቀበል፤ የፖለቲካ ድርጅትን አንድነት የሚያናጋና ጠላትን ብቻ የሚጠቅም አድጋሪ ፈለግ ነው።

(አድርባይነትን ይመለከታል።)

ሉዓላዊነት

(Sovereignty)

ሉዓላዊ የግዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙ የበላይነት ያለው ግለት ነው።

አንድ መንግሥት የውስጥና የውጭ ፖሊሲውን ለመንደፍና በተግባር ላይ ለግዋል ያለው የመጨረሻው ከፍተኛና ነፃ የሆነ ሥልጣን ወይም ኃይል ነው። ሕገ መንግሥታዊ ሕግን በሚመለከት ረገድ ሉዓላዊነት የሚለውን ቃል በአሥራ ስድስተኛው ምዕት ዓመት በጥቅም ላይ ያዋለው ጥን ቦላ የተባለ ፈረንሳዊ ምሁር ነበር። ከዚያም በተገኘው ከፊውዳሊዝምና ከነገሥታት የሥልጣን ፍጹማዊነት ጋር በሚያደርገው ትግል የሕዝብን ድጋፍ ለማግኘት ሲል የሉዓላዊነትን ጽንሰ ሐሳብ በሰፊው ተጠቅሞ በታል። መደባዊ እንደሆነው አንደ መንግሥቱ ሥልጣን ጠባይና እንደ ኅብረተሰቡ የኢኮኖሚ መዋቅር ሉዓላዊነትም በተለያዩ ግንባራዊና ኢኮኖሚያዊ ሥርዓቶች የተለያዩ ይዘት ይኖረዋል። በሶሻሊስት ሀገሮች የሉዓላዊነት መሠረት የሕዝብ ሥልጣን ነው።

ሉዓላዊነት የሚገለጸው በአንድ መንግሥት አሠራር ሲሆንም በይፋ ገልጽ ሆኖ የሚታየው ግን ነፃ የመሆን መብትን ጨምሮ መንግሥት በሚታይበት የመብት ሥርዓት ነው። መንግሥት ሥልጣኑንና የበላይነቱን የሚያረጋግጠው ባለው ኃይል ነው። በአንድ ኅብረተሰብ የመንግሥት ሙሉ ሥልጣን የሚታወቀው በሥራ ላይ

በሚያውላቸው ሕጎችና ደንቦች፤ ለመንግሥት ሹማምንት፤ ለሕዝባዊ ድርጅቶችና ለዜጎች በሚሰጣቸው መብቶችና በሚጥላቸው ግዴታዎች ነው። ይህም የመንግሥትን ኃይል ከሌላው ለምሳሌም ከቤተሰብና ከግንባራዊ ቡድኖች ሥልጣን የተለየ ያደርገዋል። በኅብረተሰብ የሕይወት ዘርፍ ሁሉ የሥልጣን ተፅዕኖ ሲያሳድርና ሲያስፈልገው በኃይል ሊጠቀም የሚችል መንግሥት ብቻ ነው።

የአንድ መንግሥት የሀገር ውስጥ የሉዓላዊነት ሙሉነት ከውጭ ኃይል ነፃ ከመሆኑ ጋር በቅርብ የተሰሰረ ነው። አንድ መንግሥት በውጭ ኃይል ተፅዕኖ ሥር እስከ ወደቀ ድረስ በሀገር ውስጥ የሚኖረው ሉዓላዊነት ውስን ይሆናል ማለት ነው። የተሟላ ሉዓላዊነት አንድ መንግሥት በዓለም ዓቀፍ ግንኙነቶች ሕጋዊ ጉዳዮች ላይ የራሱን አጽም እንዲይዝ ያስችለዋል።

(መንግሥትን፤ ሂፕሮክሊን ይመለከታል።)

ላ ሜትሪ፣ ገፍሊየ አፍጆ ደ

(La Mettrie, Julien Offroy de)

ከ1709—1751 የኖረ የፈረንሳይ ተናክላታዊ ቁስአካላዊ ፈላስፋ ነው። የደካር ትን ሁለታዊነት በመተው በተለይ የሐሳብን የበላይነት በመሰረዝ፤ ተናክላታዊ አስተሳሰቡን ብቻ በማስቀረት የሁሉ ነገር መሠረትና ምንጭ ቁስአካል ነው በማለት ተናግሯል። በቁስአካላዊ አጽሙ ከፈረንሳይ፤ በጋላም ከሆላንድ እንዲባረር ተደርጓል።

በደረሰቸው ጽሑፎች ውስጥ በተለይም “ሉም ማሺን” (የሰው አሠራር እንደማሺን ነው) በተባለው መጽሐፍ ውስጥ ነገሮች፤ ሰውና ሐሳቡ ሳይቀሩ የቁስአካል እንቅስቃሴ ውጤት መሆናቸውን አሰረድቷል። በዚሁ አመለካከት ላይ በመመርኮዝ እግዚአብሔርና ነፍስ ምንም እውነታ የሌላቸው ነገሮችናቸው በማለት ተናግሯል።

ሆኖም ሊያሌከቲካዊ አስተሳሰብ ስላል፤ በረው በተናከላታዊ እንቅስቃሴ ብቻ የከስተቶችን አመጣጥ ለማስፈላት መዋከሩ ዓይነተኛ ድክመቱ ነበር።

(ካርቲዩያኒዝምን፤ ተናክላታዊ ቁስአካልን ትን ይመለከታል።)

ላሳሊዝም

(Lassallism)

በጀርመን ሠራተኛ መደብ እንቅስቃሴ ውስጥ የተከሰተ፣ በንዑስ ከበርቱው ሶኻሊስት ፌዴራሊስት ላሳሊ (1825—64) የተቀመረና ከፍተኛ ላሳሊዝም ጋር በሚደረገው ፍልሚያ ከመደቡ ትግል ይልቅ የመደብ እርቅን በመስበክ ከፍተኛ ተፅዕኖ ያደረገ አድርባይ አጃም ነው። ላሳሊ መላውን አውርፓ ካጥለቀሰ ቀው ከ1848ቱ ቡርጂ ዲሞክራሲያዊ አብዮት በጸላ በጣም ተጻክሞ የነበረውን የጀርመን ሠራተኛ እንደገና በፖለቲካ ለማደራጀት በተደረገው ትግል ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል። በ1863 “አጠቃላይ የጀርመን ሠራተኞች ግንባር”ን በማጽጸም ፕሮግራሙንና ታክቲኩን ቀይሷል። በዚህም መሠረት ላሳሊ የሕዝቡን የመቻረጥና የመመረጥ መብት ግልጽነት የፖለቲካ ፕሮግራሙ ሲሆን የሠራተኞችን በመንግሥት ድጋፍ በአምራቶች ጥቅርት ሥራ ግንባራት መደራጀትና በነዚህም አማካይነት ቀስ በቀስ ከካፒታሊዝም ወደ ሶኻሊዝም መሸጋገር ደግሞ የኢኮኖሚ ፕሮግራሙ አድርጎ ወስዷል። ይህ አጃሙም ክፉ ፎን ቢስግርክና ከፕራሲያ አድጋሪ ጋይሎች ጉን አስልርታል።

የላሳሊ የፍልስፍና አመለካከት ሐሳባዊ ሲሆን ለዚህ አጃሙም ትክክለኛ ማረጋገጫ አድርጎ ያቀረበው የሄግልን አስተሳሰብ ነው። መንግሥትንም የተመለከተው ከመደቦች በላይ እንደሆነ አድርጎ ነው። በሥነ ጥበብና በሥነ ጥግላት የግልጽነት ምክንያት አመለካከት ይጋራል። ሌላው ተርቶ ሠራተኛው ጊዜያዊ ተቅመን ለግስከበር በራሱ ድርጅት ተደራጅቶ የሚያደርገውን ትግል ስለማይቀበል ትግሉን እንደ ፋይዳቢስ ነገር አድርጎ ቆጥሮታል። ይህንኑ አጃሙን “አይረን ሎው ኦፍ ዊጅስ” በሚለው ንድፈ ሐሳቡ ትክክለኛ አስመስሎ ለማቅረብ ሞክሯል። ግርክስ እነዚህን የተሳሳቱ የላሳሊን አስተሳሰቦች “በጉታ ፕሮግራም ላይ የተሰነዘረ ሒስ” በሚለው ጽሑፉ፣ ሌኒንም “ፊሎሶፊካል ናትቡክስ” በተሰኘው መጽሐፉ አጃሙን ነቅፈውታል።

(አድርባይነትን፣ ጠጋኝነትን ይመለከታል።)

ላዕላይ መዋቅር

(Superstructure)

ላዕላይ መዋቅር በጥበብና በሕይወት ውስጥ የሚገኙ የኢኮኖሚ ግንኙነቶች ነፃበራቅ የሆኑትን ሐሳቦች፣ ድርጅቶችና ተጽዋቶች የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው። ላዕላይ መዋቅር ፖለቲካዊ፣ ሕጋዊ፣ ግብረገባዊ፣ ውበታዊ፣ የይግናታዊ፣ ፍልስፍናዊ ወዘተ... የግንባራዊ ንቃት ገለፍ መልኮችን የሚያጠቃልል ነው። እነዚህም የግንባራዊ ንቃት ገለፍ መልኮች የሚከናወኑባቸው ወይም የራሳቸው የሆኑ ፋሳዊ ክስተቶች ማለትም እንደ መንግሥት፣ እንደ ቤተ ሃይማኖት፣ እንደ ባህል ተጽዋቶች፣ እንደ ትምህርት ቤቶችና እንደ ፍርድ ቤቶች የመሳሰሉ ድርጅቶችና ተጽዋቶች አሏቸው።

የግንባራዊ ንቃት ገለፍ መልኮች በሙሉ በልዩ ልዩ መንገድና ደረጃ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን የሚያንፀባርቁ ቢሆንም እንዳንደቁ ለምሳሌ ፖለቲካዊና ሕጋዊ የንቃት ገለፍ መልኮችና ከነሱም ጋር ተያይዘው የሚገኙት ድርጅቶች ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን በተጥቃና ወዲያውኑ የሚያንፀባርቁ ናቸው። ሌሎች እንደ ዜጎች፣ እንደ ፍልስፍና ወዘተ... ያሉት ደግሞ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን በተዘዋዋሪና በረክም ጊዜ የሚያንፀባርቁ ናቸው። ከዚህም የተነሣ ከኢኮኖሚያዊ መሠረቱ ጋር ያላቸው ግንኙነት የሚመሠረተው በፖለቲካው አማካይነት ነው። ይህም ላዕላይ መዋቅሩ በመሠረቱ የሚወሰን ቢሆንም የተወሰነ አንፃራዊ ነፃነት እንዳለው ያሳያል።

ላዕላይ መዋቅራዊ ግንኙነቶች የግንባራዊ ንቃት ገለፍ መልኮች ግንኙነቶች ናቸው። ይህም የላዕላይ መዋቅራዊ ግንኙነቶችን ነፃራዊ ከሆኑት ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች የተለዩ ያደርጋቸዋል።

እያንዳንዱ ግንባራዊ ሥርዓት የራሱ የሆነ ላዕላይ መዋቅርና መሠረት አለው። የግንባራዊ ሥርዓት ለውጥ የላዕላይ መዋቅርና የመሠረት ለውጥን ያስከትላል። ይሁን እንጂ የእያንዳንዱ ግንባራዊ ሥርዓት ላዕላይ መዋቅር የተገነባበትና የሚያንፀባርቀው ኢኮኖሚያዊ መሠረት እንዲጠናከር፣ እንዲስፋፋና ዕድሜው እንዲራዘም ይታገላል። ለዚህም

ነው የላዕላይ መዋቅር አካል የሆነው የመን ግሥት ሥልጣን ጥያቄ የአንድ ማኅበራዊ አብዮት ዋነኛ ጥያቄ ነው የሚባለው ። ሆኖም ላዕላይ መዋቅሩ የተገነባበት ኢኮኖሚያዊ መሠረት ሲሰጠው ላዕላይ መዋቅሩ ወዲያውኑና አብሮት ሙሉ በሙሉ ባይሰጠውም ቀስ በቀስ የሚሰጠው ክፍሎች እሉት ።

(ንቃተ ገሊናን ፡ ርዕዮተዓለምን ፡ መሠረትና ላዕላይ መዋቅርን ፡ መሠረትን ፡ አብዮትን ይመሰክራል ።)

ላይብኒትዝ ፡ ጉትፍሪድ ቪልሄልም (Leibniz, Gottfried Wilhelm)

ከ1646 እስከ 1716 የኖረ ፡ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ታላቅ እስተዋጽኦ ያደረገ ፡ በፊዚክስ ፡ በሥነ እመክንዮ በተለይም በማቴማቲክስ ባደረገው ምርምርና ባገኛቸው ግኝቶች ሁለንታዊ እድናቆትን ያተረፈ ጀርመናዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። የፍልስፍናው መሪ ሐሳብ ሁለንታዊ መግባባት የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ይህ ሐሳብ ተገልጾ የሚገኘው “ሞናዶሎኒ” ፡ “ቴኦደሲ” ፡ “ጂስኮርስ እን ሚታፈዚክስ” በሚሉት ጽሑፎቹ ውስጥ ነው ። እንደ ላይብኒትዝ አባባል ይህ ሐሳብ እስካሁን ድረስ በፍልስፍና ውስጥ የተነሡትን የእመ ለካክት ልዩነቶች የሚያስታርቅ ነው ።

የልዩነቱ ምንጭ የሚገኘው በሁለታዊ ነት ላይ ነው ። ፈላስፎች ቁስእካልንና መን ፈሰን በጣም ልዩ የሆኑ ነገሮች በማድረግ አራርቀው ከማሰባቸው የተነሣ ስለዓለም አንድነት ሲጠየቁ የተዛባ መልስ ስመስጠት ተገደዋል ። ስምሳሌ ዴካርት ቁስእካልንና መንፈስን ለያይቶ ካስቀመጠ በኋላ ማገናኘትና ማስማማት ስለተገኘው የሱ ተከታይ የሆነው ስፒኖዛ ሐሳብንና ቁስእካልን የአንድ ነገር የማይነጣጠሉ ጠባዮች በማድረግ እግዚአብሔርንና ተፈጥሮን በማዋሃድ የእግዚአብሔርን መለኮታዊነት ከደሏ ። ይህ ልዩነት ሊታረቅ የሚችለው ነገሮች መንፈሳዊም ሆኑ ቁስ እካላዊ ፡ ከአንድ ነገር የተሠሩ ሲሆኑና በነገሮች መካከል የሚታየው የጠባይ ልዩነት ከሁለታዊነት የሚመነጭ ሳይሆን ከራሱ ከነገሩ ግላዊ መሆን የመጣ ሲሆን ነው ። ይህን ነገር ላይብኒትዝ “ሞናዶ” ብሎ ስይሞታል ። ማንኛውም ነዋሪ ነገር ግላዊ በመሆኑ እሱም

ደግሞ በሚያቅፋቸው መጨረሻ በሌላቸው ግላዊ ነገሮች ሊከፋፈል ስለሚችል ሞናዶች ቁጥር ስፍር የላቸውም ። እነዚህ ቁጥር ስፍር የሌላቸው ግላዊ ሞናዶች ተሰባስበው ግዙፍና የተሰያዩ ባሕርያት ያሏቸው ነገሮችን ፡ ረቂቅና ራሳቸውን ዐዋቂ የሆኑ ገሊናዎችን ሊፈጥሩ የሚችሉት እርስ በርስ ከሚያግባባቸው ሕግ እኳም የተዋቀሩ አንደሆነ ነው ። ቁስእካል የሞናዶ አነስተኛው ደረጃ ከመሆኑ በስተቀር ከእእምርእዊ ባሕርያት ውጭ የሆነ ነገር አይደለም ። እንደ ላይብኒትዝ አባባል እነዚህ ግላዊ ሞናዶች እርስ በርስ ሊሰማሙ በሚችሉበት ደረጃ ሁሉ ሊዋቀሩ የሚችሉት ፡ ሁሉም ሞናዶች በግላዊነታቸው ጸንተውና ተዋቅረው እንደ ሥርዓት ያለውና በሁለንታዊ ሕጉ የሚገዛ ዓለም ሊመሠርቱ የሚችሉት ለዕውቀቱና ለሕሳብታቸው ገደብ የሌለው ፍጹም ጥበበኛ አምላክ ሲኖር ብቻ ነው ።

ይህ ፍልስፍና በቀጥታ የሚቃወመው ተናክላታዊ እመለካከትን ነው ። ተናክላታዊነት እንደሚለው አንድ ነገር የሚሰጠው ፡ የሚንቀሳቀሰው በሌላ ነገር ሲነካ ግስትም አንዱ መንሥኤ ሌላው ተገብሮት በመሆን ሲገናኙ ነው ። በላይብኒትዝ አባባል ይህ እመለካከት የዘለለው ነገር ቢኖር ነገሮች ሁሉ ግላዊ በመሆናቸው አንዱ ነገር በሌላው ላይ ተፅዕኖ ሊኖረው እንደማይችል ነው ። ነገሮች የሚነካኩ የሚመስሉ ከግላዊነታቸው ሳይወጡ በፕሮግራምና በመግባባት ስለሚሠሩ ነው ። ስምሳሌ ነፍስንና ሥጋን እንደሰድ ፡ ስነፍስ በሰሜትና በሐሳብ የሚገለጸው ነገር ሁሉ በሥጋዊ እንቅስቃሴ ይተረጉማል ። ፍርሐት መንቀጥቀጥን ያስከትላል ፤ በተገላቢጦሽም በሽታ የመሠቃየትን ስሜት ይፈጥራል ። ይህ ሁኔታ አንዱ በሌላው ላይ በሚያደርገው ቀጥተኛ ተፅዕኖ የሚፈጠር ይመስላል ። እንደ ላይብኒትዝ አባባል መምሰሉ የሚያስረዳው የሁለቱን መነካካት ሳይሆን ሁለቱም በረቀቀና ጥበብ በተሞላው ሁኔታ በቅድሚያ እንዲሰማሙ ተደርገው የተሠሩና በፕሮግራም የሚንቀሳቀሱ መሆናቸውን ነው ። አንዱ የሚደርስበትን ሌላው የሚገልጸው ከመነካካት የመጣ ሳይሆን ሁለቱም በግላዊነታቸው የተሰማሙ ሆነው በመፈጠራቸው ነው ።

በቅድሚያ ሁሉ ነገር የታቀደ ከሆነ ሰው ነፃ አይደለም ግስት ነው የሚለው

አስተሳሰብ ላይብኒትዝን ያስቸገረው ቢሆንም የሰው ነፃነት የሚመሠረተው ከግላዊው ባሕርይ ባለመውጣቱ ማለትም በሌላ ኃይል ተፅዕኖ ሥር ባለመውደቁ ነው ሲል መልሷል። ከዚህም በተረፈ እግዚአብሔር በፕሮግራሙ ጥናቶችን ሲያዋቅር በይበልጥ ሊሰማው የሚችሉትን የሚመርጥ በመሆኑ ይህ የተሻ ልውን የመምረጥ ችሎታ ለሰውም የተሰጠ ነው። በላይብኒትዝ አስተሳሰብ ይህ የምንኖርበት ዓለም ከብዙ ሊኖሩ ከሚችሉ ዓለሞች የተሻለው በመሆኑ ነው። በእግዚአብሔር ተመርጦ እውን የሆነው ። ማንኛውም ነገር ህልውና የሚኖረው በቂ ምክንያት ስላለው ነው። የአንድን ነገር ህልውና ከይሁንታ ወደ እውነታ የሚለውጠው በቂ ምክንያት ከመግባት አኳያ ከሁሉ የተሻለውን ሁኔታ ሙሉ መቻሉ ነው።

ሁለንታዊ መግባባት የሚለው ጽንሰ ፈሳሽ በሐሳባውያን መካከል የሚታየውን ልዩነት፣ በሃይማኖትም በኩል በፕሮቴስታንቱ ፋቸና በካቶሊኮች መካከል የተነሳውን ጥቅት፣ በተለያዩ የአውሮፓ መንግሥታት መካከል የሚደረጉ ጦርነቶችን እንዲሁም ዩጉዝራተሰብ ውስጥ የሚታየውን የመደብ ክፍፍልና ግጭት ለማስታረቅ የሚጠቅም ፈላብ ነው ብሎ ላይብኒትዝ ይገምት ነበር። ሆኖም በጊዜውም ቢሆን ሐሳቡ ተቀባይነት አላገኘም ነበር። ከሐሳባውያንና ከሥነ መለኮታውያን የተሰነዘረው ዋናው ተቃውሞ ሁሉ ነገር የሚሰማማ ከሆነ፣ ስምምነቱንም የነደፈው አምላክ ከሆነ፣ ጥፋት፣ ችግር፣ ወሽታ፣ ሞት፣ ጦርነትና የመሳሰሉት ነገሮች እንዴት ሊኖሩ ችሉ የሚል ነበር። አምላክን ራሱን ተሳሳቸና ለነዚህ ነገሮች ተጠያቂ ከማድረግ ሌላ አማራጭ ላይብኒትዝ አልሰጠም ይገለጽ ተወቅቷል። በአጠቃላይ ሳይነካካ፣ ሳይደራረስ፣ ነገር ግን በቅድሚያ በፅቅድ እንዲገባባ በመደረጉ ማንኛውም ነገር ህልውናው ሳይደፈር በአንድ ዓለም ውስጥ ራሱን ሊገልጽ ይችላል የሚለው አመለካከት ጥልቀት ያለው ቢመስልም ከተጨማሪና ከሚታየው ሁኔታ ጋር ግን ማዛመድ የማይቻል ነው። አመለካከቱ የነገሮችን በርስ በርስ ቅራኔ ውስጥ መነከርን የሚከድ መሆኑ ብቻ ሳይሆን ሥርዓት የሚገኘው ከመግባባት ነው የሚልው መላምት ራሱ አጠያያቂ መሆኑ ነው። ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት የሚያስተምረው ቅራኔ ራሱ አንድነትን የሚጠይቅና በዚህም

የተነሳ የሥርዓት መሠረት መሆኑን ነው። የተናከለታዊ አመለካከትን ውሳኔነት ማየቱ ጥሩ ሲሆን “በቅድሚያ የተዘጋጀ መግባባት” በሚል ዲበአካላዊና ሐሳባዊ አጽም መተካቱ ግን ሲመረጥ አይችልም። ከቅራኔ ሕግ እንደምንረዳው የአዲስ ነገሮች መከሰት በቅድሚያ የተወሰነ ፕሮግራም ከንውን ሳይሆን የተፈጥሮ ዕድገትን የሚያመለክት ነው።

በእርግጥ ዕድገት በፕሮግራም ሲመራ ነው ሙሉ ተፈጻሚነት የሚያገኘው ። ሆኖም ፕሮግራም የማውጣቱ ሥልጣን የሰው የራሱ ካልሆነና ሥልጣኑ ለሌላ ኃይል ከተሰጠ ሰው ራሱን በራሱ የመወሰን መብቱ ተነፍቷል ማለት ነው። ይህ ፕሮግራም የሚለው ሐሳብ ጠቃሚ ቢሆንም የአውጭ ነቱን ሥልጣን ላይብኒትዝ ለአምላክ መስጠቱ የሚያሳየን ሳይሆን የሚኖርበትን ሁኔታ አንደማይቆጣጠር ነው። ሰዎች ተፈጥሮን ሆነ ኅብረተሰብን መቆጣጠር ባለመቻላቸው የሚደርስባቸው ነገር ሁሉ ከሌላ ኃይል የመጣ ውሳኔ ይመስላቸዋል። በተጨማሪ በላይብኒትዝ አስተሳሰብ ቁስለካል የሞናድ የመጨረሻ ዝቅተኛ ደረጃ መሆኑን ስናይ በስምምነት ኑሩ የሚለው መርህ የበላይ አገዛዝ ሥርዓትን የሚደግፍ መሆኑን እንረዳለን። አምራቹ ሕዝብ በቁስለካላዊነቱ የበታችና ተገዥ እንዲሆን ከመጠየቅ በስተቀር ፍልስፍናው ሌላ ማኅበራዊ ፍቶ የለውም።

(አጻፋኝነትን፣ ተናክለታዊ ቁስለካልነትን፣ ካርቲኸያኒዝምን፣ ስፒናካን ይመለከታል።)

ሴሴፌር

(Laissez-faire)

ሴሴፌር በጥሬ ትርጉሙ ሰዎች እንደ ፈለጉ ይሁኑ፤ አትከልክሏቸው፤ ቁጥጥር አታድርጉባቸው ማለት ነው። በኢኮኖሚ ጽንሰ ሐሳብነቱ በ18ኛው ምዕት ዓመት የፈረንሳይ ቡርጂየ የኢኮኖሚ ሊቃውንት በወቅቱ በኢንዱስትሪው ክፍለ ኢኮኖሚ ውስጥ የመንግሥትን ቁጥጥርና ጣልቃ ገብነት በመቃወም ለወሰዱት አመለካከት የሰጡት ስያሜ ነው። የሴሴፌር የኢኮኖሚ አመለካከት መንግሥት ስላምንና የንብረትን ይዞታ በመጠበቅ ብቻ ተወስኖ ካፒታሊስቶች እንደፈለጉ እንዲሠሩ መተው እንጂ በኢኮኖሚ ውስጥ ጣልቃ መግ

ባቱን በጽኑ የሚቃወም አመለካከት ነው ። የሴሴፈርን የኢኮኖሚ አመለካከት በሰፊው ያብራራውና ለአጠቃላይ የኢኮኖሚ አመለካከትም አንደመሠረት ድንጋይ አድርጎ የተቀበለው አንግሊዛዊው የኢኮኖሚ ሊቅ አዳም ስሚዝ (1723—1790) ነው ። የስሚዝ የሴሴፈር ወይም አሱ አንደተጠቀመበት ‘የተፈጥሮ ነፃነት’ ጽንሰ ሐሳብ የኢኮኖሚክስ ዕውቀት በግል ጥቅሙ ላይ የተመሠረተ የተናጠለ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ተጠቃሎ በመጨረሻ የኅብረተሰቡን ጥቅም የሚያሳድግ ነው ከሚል አስተሳሰብ የሚመነጭ ነው ።

በስሚዝ አመለካከት ነፃ ውድድርና ነፃ ንግድ የኢኮኖሚ ጽንሰ ሐሳብ አልፋና አሚጋ በመሆናቸው ነፃ የሆነ የሸቀጦች፣ የገንዘብ ብና የሥራኃይል ዝውውር አስካለ ድረስ የኅብረተሰቡ ቁሳዊ፣ የገንዘብም ሆነ የሰው ኃይል አጠቃቀም በትክክለኛ መንገድ ይከናወናል ። በዚህ አመለካከት መሠረት በወቅቱ አዳም ስሚዝ በአንግሊዝ ሀገር የሥራ ኃይል አንቅስቃሴን ይገድቡ የነበሩ አርምጃዎችንና መንግሥት በኢንዱስትሪና በንግድ ውስጥ ያደርግ የነበረውን ጣልቃ ገብነት በጽኑ በመቃወም፣ የሀገር ውስጥም ሆነ የውጭ ንግድ ልቅና ነፃ በሆነ መንገድ መካሄድ አንዳለበት ያስተምር ነበር ።

ይህ አመለካከት በሂደተ ምርት ውስጥ በሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት የሚዘነጋ ከመሆኑም በላይ ኢኮኖሚ ለኅብረተሰቡ ፍላጎት መሟላት አትኩሮት ማድረግና በዕቅድ መመራት አለበት ከሚለው ማርክሳዊ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተሳሰብ ጋር በፍጹም ተፃራሪነት የቆመና የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ሥርዓት አልባ አንዲሆን የሚያደርግ ነው ። በግላዊ ጥቅምና በስግብግብነት ላይ የተመሠረተው የካፒታሊስት ኢኮኖሚ መሠረተ ሐሳብም ይህ ሴሴፈር ነው ።

(ማርክስ-ኒሊዝምን፣ ከላሱታዊነትን፣ የእሴት ሕግን፣ ለሻሊስት የኢኮኖሚ ዕቅድን ይመለከታል ።)

ሴኒኒዝም (Leninism)

የሩስያና የዓለም ወዝህደሮች አብዮታዊ መሪና መምህር በነበረው ቫላዲሚር ኢሊዩች ኡሊያኖቭ ሴኒን የተቀመረና የዳበረ የዘመን ኢኮኖሚያዊ ማርክሲዝም ነው ። ሴኒኒዝም ባጠቃላይ የወዝህደሩ አብዮትና የወዝህደሩ የበላይ ገዥነት ንድፈ ሐሳብና ታክቲክ ነው ። የወዝህደሩ አብዮት መሠረታዊ ይዘት የወዝህደሩ የበላይ ገዥነት በመሆኑ የሴኒኒዝም መነሻ ወይም ፍሬ ሐሳብ በወዝህደሩ የበላይ ገዥነት አመሠራረትና ስፍነት ላይ የሚያተኩር ነው ። ባጠቃላይ ይህ ትርጉም የሴኒኒዝምን ታሪካዊ ምንጭ፣ ዓለም አቀፋዊ ባሕርይና ከካርል ማርክስ አስተምህሮዎች ጋር ያለውን አንድነት በትክክል የሚያንፀባርቅ ነው ።

ሴኒን ማርክሲዝምን በሩስያና በዓለም አቀፍ የሠራተኛው ሕዝብ ትግል ልምድ ላይ በመመሥረት በጊዜው ከነበረው አዲስ ታሪካዊ ሁኔታ ጋር ሳይንሳዊ በሆነ መንገድና ፈጠራ በተሞላበት ስልት በማገናዘብ አዳብሮታል ። በዚህም ማርክሲዝምን ለማሳበርና ለማበልጸግ ባደረገው ታላቅ አስተዋጽኦ ሳይንሱ ማርክሲዝም ሴኒኒዝም ተብሎ ሊጠራ ችሏል ።

ሴኒን ለማርክሲዝም ዕድገት ያበረከ ታችው ታላላቅ አስተዋጽኦዎች ከሞላ ጉደል ስለ ኢኮኖሚያዊ ስለወዝህደሩ አብዮትና ስለ አዲሱ ዓይነት ፓርቲ ባፈለቃቸው ንድፈ ሐሳቦች ዙሪያ ሊጠቃለሉ ይችላሉ ።

ሴኒን በወቅቱ ተጨባጭና ታሪካዊ ሁኔታና ተግባር ላይ ሳይንሳዊ ምርምር በማካሄድ፣ ካርል ማርክስ በታላቁ ጽሑፉ በ“ካፒታል” ያካሄደውን የካፒታሊስት ስልተምርት ትንተና በመቀጠል የካፒታሊዝምን ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ዕድገት የሚገዙትን ሕጎች ዕውቀት አዳብሯል ። በዚህ ጥናቱም ካፒታሊዝም ውስጣዊ ቀውሱን ለመቋቋም ብሔራዊ ድንበሩን በመዝለል ወደኢኮኖሚያዊ ሲዝም ማለትም ወደ ካፒታሊዝም ከፍተኛውና የመጨረሻው የዕድገት ደረጃ መሸጋገሩን አሳይቷል ። በዚህም በኢኮኖሚያዊ ሲዝም ደረጃ በተከሰተው የካፒታሊዝም ያልተመጣጠነ ዕድገት የተነሣ የሰሻሊስት አብዮት በአንድ ጊዜ በሁሉም ሀገሮች የሚካሄድ ሳይሆን በጥቂት ሀገሮች ወይንም በአንድ ሀገር ብቻ ባጠቃላይ የኢኮኖሚያዊ ሲዝም ሰንሰለት በላላበት ቦታ በተከታታይ ድል ሊያደርግ መቻሉን አብሰሯል ።

ከላይ ከተገለጸው ፍሬ ሐሳብ ጋር በተያያዘ ሴኒን በኢምፔሪያሊዝም ወትት የቡርጂዲያኒዝም ሲሆን በተደጥሰው ልዩ ሊካሄድ አለመቻሉንና በዚህም አብዮት ውስጥ የወዛደሩን ግንባር ቀደም አመራር መያዝና ዲሞክራሲያዊ አብዮቱን በግጥናቀት መደሰሻሊስት አብዮት የመሸጋገር ሕጉችንና ሕንቀሳቃሽ ኃይሎችን በመግለጽ የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ንድፈ ሐሳብ አቀን ዋጪጽ። ከዚህም በመነሣት ካፒታሊዝም በግንባር ባላደገባቸው ሆነ በትድመ ካፒታሊስት የዕድገት ደረጃዎች ውስጥ የሚገኙ ወጪዎች የውስጥ ተራግጽ ኃይሎችና የውጭ ወጪሊስት ሀገሮችን ኅብረት ካገኙ ካፒታሊዝም በመዝለል የሰሻሊስት ኅብረተሰብን ሊገቡ እንደሚችሉ አመልክቷል።

ፍተጫግሪም ሴኒን ከግርክሲዝም መረተ ሐሳቦች በመነሣት የአዲሱን የወዝ ሕይወት ፓርቲ አወቃቀር፣ አደረጃጀትና አሠራር አስተምህሮዎች አቀነባብሯል። አዲሱ ግንባር ፓርቲም የሰሻሊስት አብዮት ብቸኛ መሪና አደራጅ ኃይል መሆኑንና ያለዚህ ፓርቲ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ብሎም የኮሚኒስት ኅብረተሰብ ምሥረታ ከተወች አውን ሊሆን እንደሚችል በግልጽ በግላዩት የሰሻሊስት አብዮትን ንድፈ ሐሳብ አባብሯል።

(ግርክሲዝም ሴኒኒዝም፣ ሴኒን፣ ፓርቲን፣ ኢምፔሪያሊዝም፣ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ እድገትን ይመለከታል።)

ሴኒናዊ የፓርቲ ሕይወት ድንጋጌዎች

(*Leninist Standard of Party Life*)

ዳክላም ኮሚኒስት ንትናቱ ውስጥ በንድፈ ሐሳብና በተግባር ስፋትና ጥልቀት እያገኙ በመምጣት በሴኒን ይበልጥ ተቀናብረውና ተባብረው ላራ ግርክሲዝም ሴኒኒዝምን መረጃቸው ያደረጉ ኮሚኒስትና የሠራተኛ ፓርቲዎች የሚመሩባቸው መሠረታዊ ድንጋጌዎች ናቸው። ከነዚህም መካከል የፓርቲ አመራር አካላት በምርጫ መጽደቅና ለመረጣቸው ከፍል ተጠያቂ መሆን፣ የመወያየት መብት መረጋገጥ፣ የኒሰና የገሰገሰ መስራት፣ የፓርቲ ሕይወት ግልጽ የመሆን አስፈላጊነትና ከሕዝብ ጋር የተረበሰ የጠባቂ ጥገኛ

ነት መፍጠር፣ የወል አሠራር መጠናከር፣ የፓርቲ አባላት ርዕዮተዓለማዊና ድርጅታዊ አንድነት ዋስትና ግግኝት፣ በፓርቲ ተግባራት ውስጥ የሁሉም ኮሚኒስቶች ተሳትፎ መኖር፣ ለኮሚኒዝም ዓላማዎችና ለድል አድራጊነታቸው ፍጹም ታማኝና ተገዥ መሆን የሚሉት ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

(ዲሞክራሲያዊ ግዕዝላዊነትን፣ ዲሊፕሊንን፣ ፓርቲን ይመለከታል።)

ሴኒን፣ ቭላዲሚር ኢ.ሊች

(*Lenin, Vladimir Ilyich*)

ከ1870—1924 የኖረ፣ የግርክስና የሕን ግልበ ግንባር ቀደም ደቀ መዝሙር፣ የሩስያና የዓለም ወዛደሮች መሪ፣ የሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲንና የሶቭዬትን መንግሥት የመሠረተ ታላቅ አብዮታዊ መሪና መምህር ነው።

ሴኒን ግርክሲዝምን በጥልቀት መርምሮ በግጥናት ለሳይንሱ መስፋፋትና መጻበር ታላቅ አስተዋጽኦ አድርጓል። ግርክሲዝምን ከአዲሱ ታሪካዊ ሁኔታ አንፃር ፈጠራ በተሞላበት አኳኋን በግጥናት በሩሲያ አብዮቶችና በዓለም አቀፍ የሠራተኛው ሕዝብ አብዮታዊ እንትስቃሲዎች ተግባራዊ ልምድ ላይ ተመሥርቶ ተወባባሪ ትርፅ በመስጠት ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል። ሴኒን ከግርክስና ከሕንግልስ ሞት በኋላ የቀስአካላዊ ዲሞክራሲ ክስን ጸንሶ ሐሳቦች ግለትም የዲሞክራሲክስን፣ የሥነ አመከንዮንና የዕውቀትን ንድፈ ሐሳብ ለግጥና፣ ለግጥናትና ለግጥራት ብዙ ጥረት አድርጓል። በታሪካዊ ቀስአካላት ንድፈ ሐሳብ ላይ በመመሥረትም ሴኒን የሰሻሊስት አብዮትን ንድፈ ሐሳብ በግልጽ በግላዩት ስለወዛደሩ መደብ ታሪካዊ ተልዕኮ በተሰይሞ ስለወዛደሩ የበላይ ገዥነትና ስለወዛደሩ ፓርቲ ሳይንሳዊ የሆኑ አመለካከቶች በመንደፍ ለተግባራዊ እንትስቃሲው ተገቢውን መመሪያ ሰጥቷል። ሴኒን ግርክሲዝምን ከበራሾችና ከከላዮች ለመጠበቅ ትልቅ ትግል አካሂዷል። ዕውቅ ከሆኑ ጽሑፎችም መካከል “ግፊሪያሊዝም ኤንድ ኢምፔሪያሊዝም”፣ “ፌሶሪዝም ናትቡ ክስ”፣ “ዘ ዲሞክራሲዝምን እሸ ካፒታሊዝም ኢን ራሽያ”፣ “ኢምፔሪያሊዝም፣ ዘ ሆስት ስቲጅ እሸ ካፒታሊዝም”፣ “ዘ ስቲት ኤንድ ሪቮሉሽን”፣ የተባሉት ይገኙበቸዋል።

ሴኒን ባጠቃላይ የግርክሲዝምን ንድፈ ሐሳቦች ያዳበረና በተግባርም የተረጉሙ ሲሆን በሚከተሉት ጉዳዮች (መስኮች) ማለትም ስለመደቦችና ስለመደብ ትግል ፣ ስለ መንግሥትና አብዮት ፣ በሶሻሊስት አብዮት ዘመን ስለሰፊው ሕዝብ ሚናና የኮሚኒስት ኅብረተሰብ ግንባታ ፣ በሰፊው ሕዝብ ፣ በፓርቲውና በመሪዎች መካከል ስለሚኖረው ግንኙነትና ስለ ሶሻሊስት ሥነ ጥበብ መርሆች ያካሄዳቸው ምርምሮችና ያፈለቃቸው ንድፈ ሐሳቦች ዋነኛ አስተዋጽኦዎቹ ናቸው ።

(ሴኒኒዝም ፣ ግርክሲዝም ሴኒኒዝምን ይመስላል ።)

ልምድ

(Experience)

ተደጋጋሚ ከሆኑ ሕውስታዊ መረጃዎች የምናገኘውን ዕውቀት የሚገልጽ የፍልስፍና ፈርጅ ነው ። በዳሳሽችና በሕውስታውያን አስተሳሰብ የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ ልምድ ነው ። ስለነገሮች ልናውቅ የምንችለው ከሕውስታችን በመነሣት በመሆኑና አንድ ነገር በእርግጥ ይህ ዓይነት ጠባይ አለው ብለን ለመናገር የምንችለው በተደጋጋሚ ሲገለጽልን በመሆኑ ልምድ የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ ነው ። ለምሳሌ የእሳትን የግቃጠል ጠባይ የምናውቀው ከልምድ ነው ። ማለትም በተደጋጋሚ ከሚያሳድርብን ሕውስታ ነው ። ይላሉ ።

ሆኖም ይህ አመለካከት ወደ አሳሳቾች መደምደሚያ ማለትም ወደ ኅሊናዊነትና ወደ ኢታዊነት አቋም የሚወስድ ነው ። ምክንያቱም ልምድ የነገሮችን ውጫዊ መልክ ያሳያል እንጂ ለምን እንዲህ እንደሆኑ ጠልቆ ለመመርመር አያስችልም ። ይህም ድክመት የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ አመክንዮ ነው ለሚለው ሐሳባዊ ለሆነው ምክንያዊነት መከሰት መንሥኤ ሆኗል ።

በዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አመለካከት ልምድ አስፈላጊና ጠቃሚ ቢሆንም የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ አይደለም ። ምክንያቱም ዕውቀት በምርምር አማካይነት ከውስጣዊ ግንኙነቶች ላይ መድረስ ሰላለ በት በአእምሮአዊ ሥራ ማለትም በመላምት፣ በአርትቆት፣ በአስተዋጽኦ፣ በብያኔ፣ በመከራ ወዘተ... ይጠቀማል ። ዕውቀት ሲከሰት የሚ

ችለው ታዋቂውን በማስተዋል ብቻ አይደለም ። አዋቂው አራሱ አድራጊ ሆኖ መቅረብ ይኖርበታል ።

(ዳሳሽነትን ፣ ምክንያዊነትን ፣ ጥበብን ፣ ዕውቀትን ይመለከታል ።)

ልሳን

(Organ)

አንድ ድርጅት ወይም ተቋም ዓላማውን የሚያሳውቅበት ፣ ለዚህም ዓላማው መራመድ አባላቱን ወይም ኃይሉን ለማስተባበርና የሕዝቡንም ድጋፍ ወይም ትብብር ለማግኘት እያዘጋጀ በሰብአዊ ወይም በይፋ የሚያሰራው ብቸኛ ጋዜጣ ነው ።

ይህ ለማንኛውም ድርጅት በአጠቃላይ የሚነገር ቢሆንም በተለይ የአንድ ማርክሳዊ ሴኒናዊ የፖለቲካ ድርጅት ልሳን የድርጅቱን ርዕዮተዓለም በማሰራጨት ፣ ድርጅታዊ ተግባራትን በማስተባበርና አጠቃላይ የትግል አትጣጫንና የየወትሩንም የትግል ስልት እያሳወቀ ለበለጠ ውጤት ኃይልን በማቀነባበር ረገድ ከፍተኛ ሚና ይጫወታል ። ይልቁንም ድርጅታዊ መዋቅር በሰፊው ባልተዘረጋበትና ባልተጠናከረበት ደረጃ ላይ ልሳን የርዕዮተዓለም መድረክ ብቻ ሳይሆን የድርጅታዊ መመሪያም ማዕከል የመሆን ሚናን በመጫወት ኃይሉን በዙሪያው እያስተባበረ ድርጅታዊ አንድነትን በማጠናከር የሚያበረክተው ድርሻ የላቀ ነው ። ይህንንም በሚመለከት አብዮታዊው ምሁር ሴኒን ገዚህ ዓይነቱ ጋዜጣ ንቁ ቀስቃሽና ፕሮፓጋንዲስት ብቻ ሳይሆን ንቁ አደራጅም እንደሆነ ገልጿል ። ከዚህ ዓይነቶቹ የፖለቲካ ድርጅት ልሳናት የበልጩኮችን ልሳን “ኢስክራንና” የኢሠፓን ማ/ኮ ልሳን “ሠርቶ አደርን” መጥቀስ ይቻላል ።

ልቡና

(Psyche)

ልቡና የግዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙም ዕውቀት ፣ ግስተዋል ማለት ነው ።

በአድራጊና በተደራጊ መስተጋብር ውስጥ የአድራጊውን ውስጠ ሁኔታ ፣ ከንዋኔዎችና ችሎታዎች የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

ፅኑነት አነጋገር ልቡና በውስጣዊ ልባዊ ጭንቀትነት ሳይሆን ከስተቶች (ሕውስ ያን፡ ልባዊ፡ ስሜቶችን፡ ምናብንና ጽንሰ ሕሳቦችን ወዘተ ...) የሚያጠቃልል ነው። ይህም የልቡናን ፍልስፍናዊ ፍች ከሳይንሳዊ ፍች ሙለየት ጠቃሚ ነው። በፍልስፍና ውስጥ ከፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ ጋር ጭናቃ ሐሳብ፡ ገሊና፡ ግንዛቤ የሚለውን ፍች ይይዛል። በዚህ ጊዜ ልቡና መታየት ምልክት የሕሳብ ከፍተኛ የአደራጃጀት ደረጃ ደረጃ ተደርጎ ነው። ዋናው ተግባሩም ነገራዊውን ዓለም በምስሎችና በጽንሰ ሐሳቦች ግንባራነት ነው። በሳይንሳዊ ፍችው የልባዊ ሕሳብ ሥነ ሕይወታዊ (የሕዋሳት ነርቭ፡ ደገጉል ወዘተ ...) ማኅበራዊ (ጽንጽ፡ ጭናቃ ወዘተ ...) መሠረቶችና የአሠራራ ጭናቃ ሕግጋት የሚጠኑበት የምርምር ተደራጊ ይሆናል።

(ልባዊን ይመለከታል)

ልባዊ

(Perception)

ልባዊ ከግዕዝ የመጣ ቃል ሲሆን ትርጉሙም ልብ ግድረገ፡ ግብተዋል ግለት ነው።

ነገራዊው ዓለም በሕዋሳት ላይ በሚያደርግ ተፅዕኖ በገሊናችን ውስጥ የሚፈጠረው የነገሮች ነፃነት ልባዊ ይባላል። ሕይወታዎች የልባዊ ጥንተ ነገሮች ሲሆኑ ልባዊ የሚገለጸው በማየት፡ በማዳመጥና በመንካት ነው። በዕውቀት ሂደት ውስጥ ከፍተኛውን ሚና የሚጫወተው የማየት ልባዊ ነው። የማየት ልባዊ ስለ ነገሮች የሚፈጠሩ ምስል ከማዳመጥና ከመንካት የሚፈጠሩትን ሕውስታዎች የሚያጠቃልል በመሆኑ የሳቢረ ነው። በሕውስታዎች መካከል ያሉትን ግንኙነቶች በማገናዘብ ስለሚያስችልም ልባዊ ወደ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀት የሚያመራ ነው። በመሆኑም ልባዊ የሚሰጠው ምልል በትርጉሞች ጽንሰ ሐሳቦችን (ሰው፡ ጭናቃ ወዘተ...) በይዘትነቱ ግንኙነቶችን በመጠቀም የንድፈ ሐሳብ መሠረት በመሆን በግንዛቤ ሂደት ውስጥ ያለው ድርሻ ከፍተኛ ነው።

(ሕውስታን፡ ግንዛቤን ይመለከታል)

ልብወለዳዊነት

(Romanticism)

ይህ አመለካከት ከምክትያዊ ግንዛቤ ይልቅ በይበልጥ ስለነገሮች ጠልቆ የማወቅ ችሎታ ያላቸው ስሜቶች ናቸው የሚል ነው። ልብወለዳዊነት ተፈጥሮአዊ ግፊቶች የአገናኝነት ችሎታ አላቸው በማለት ለደመናኛላዊና ለምናባዊ ስሜቶች ቅድሚያ የሚሰጥ ነው። የነገሮችን ውስጠ ምሥጢር ለማወቅ በተለይም ዲበተፈጥሮአዊ መንገዶችውን ለመገንዘብ የሚቻለው በፍቅር አማካይነት ነው። በማለት ሰዎች ከተፈጥሮና ከኪነ ጥበብ ሥራዎች እንዲሁም ከሃይማኖት ልምዶች ጋር ተማልሎታዊ ግንኙነት እንዲኖራቸው ግፊት አድርጓል።

ሆኖም ልብወለዳዊነት በሁለት አዝማሚያዎች የተከፈለ ነበር። አንደኛው አዝማሚያ ፀረ ቡርሻዚ አጽም ያለው ቢሆንም ስለካፒታሊዝም የሚሰጠው ትችት አድጋሪ ነበር። የሥርዓቱን መጥፎ ጉን እንጂ ተራማጅ ጉኑን ባለመገንዘቡ ወደኋላ ማለትም ወደ ፊውዳሊዝም የመመለስ ምኞት ሊፈጥር ሞክሯል። ሁለተኛው አዝማሚያ ተራማጅ ነበር። ስሜቶችን በማጉላት፡ አሳዛኝ ሁኔታዎችን በመፍጠር በኪነ ጥበባዊ ሥራዎች ውስጥ የቡርሻ ጎብረተሰብ ቅሪትዎችን ለማሳየትና ተምኔታዊ በሆነ መንገድ ቢሆንም ለተሻለ ሁኔታ ሰዎች እንዲነግሡ ግፊት ለመፍጠር ሞክሯል።

ልውውጥ

(Exchange)

ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል ባለበት ጎብረተሰብ ውስጥ በተለያዩ የሥራ መስኮች የተሰማሩ የጎብረተሰቡ አባላት ያፈሯቸውን የተለያዩ ምርቶች ሲቀያየሩ ድርጊቱን ልውውጥ እንለዋለን።

በጥንታዊ የጋርዮሽ ጎብረተሰብ ውስጥ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኝ ስለነበር ልውውጥ የተሰፋ አልነበረም፤ እንዲያውም በመጀመሪያ ላይ የሥራ ክፍፍል ተፈጥሯዊ (በያታና በዕድሜ ላይ የተመሠረተ) በነበረበት ወቅት እያንዳንዱ ቤተሰብ፡ ቤተ ዘመድ፡ ጎሣ ወዘተ... ራሱን የቻለ

በለነበር ልውውጥ አልነበረም ። የሥራ ክፍ ፍል ከተፈጥሯዊ ወደ ማኅበራዊ ደረጃ ሲያድግ ልውውጥም ቀስ በቀስ እየተስፋፋ መጣ ።

የልውውጥ ምንጭ ወይም መነሻ ተረፈ ምርት ሲሆን በመጀመሪያ ላይ የተከሰተውም ይህንን ከፍጀታ በላይ የሆነ ምርት ለሌላው ሰጥቶ የተለየ ምርት ሰፍላጉት ማሟያ በመውሰድ ነበር ። ልውውጥ የሸቀጥ መለዋወጥን መልክ የወሰደው ግን በኅብረተ ሰቡ ውስጥ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል እየተ ሰፋፋና የማምረቻ መሣሪያዎች እየተሻሻሉ ፣ ተረፈ ምርት እየዳበረ መምጣት ከጀመረ ወዲህ ነው ። በዚህም ሁኔታ እያንዳንዱ ሰው ሸቀጡን ለማምረት ላፈሰሰው የሥራ ኃይል ተመጣጣኝ የሥራ ኃይል የወጣበት ሌላ ሸቀጥ በልውጥ ማግኘቱን ማረጋገጥ ጀመረ ።

ልውውጥ አንድ ሸቀጥ በሌላ አንድ ሸቀጥ ቀጥታ ከሚለዋወጥበት ዝቅተኛው የእሴት መልክ ጀምሮ በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች ውስጥ ከተጓዘ በኋላ ዛሬ በወረቀት ገንዘብ አማካይነት ወደምንለዋወጥበት ደረጃ ቢደርስም የልውውጡ መሠረት ሸቀጡን ለማምረት የወጣው ማኅበራዊ እስፈላጊ የሥራ ጊዜ ነው ። የሸቀጥ ምርት ዋነኛ የምርት መልክና የሰው የሥራ ኃይልም ሸቀጥ በሆነበት በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ልውውጥ ገንፍ ይታያል ። በካፒታሊስት ሥርዓት ቡርጂዚው የወዝኦደሩን የሥራ ኃይል በዝቅተኛ ዋጋ (ምንዳ) በመግዛትና ምርቱን በከፍተኛ ዋጋ በመሸጥ (ከፍተኛ የጠቀሚታ እሴት ያለውን የወዝኦደሩን የሥራ ኃይል እሴት ዝቅተኛ በሆነ ሸቀጥ በመለወጥ) በዚህ ሂደት ልውውጥ ውስጥ ወዝኦደሩ የፈጠረውን ተረፈ እሴት በመውሰድ ይበዘብዘዋል ።

ዛሬ ኢምፒሪያሊዝም በፈጠረው ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል ኋላ ቀር ሀገሮችን ለካፒታሊስት ፋብሪካዎች የሚያገለግሉ ጥሬ ዕቃዎችን እንዲያመርቱ በማድረግና እነዚህን ሸቀጦች በዝቅተኛ ዋጋ በመግዛት ፣ የራሳቸውን የኢንዱስትሪ ሸቀጦች በከፍተኛ ዋጋ በመሸጥና በዚህም የተዛባ የንግድ ግንኙነት በመፍጠር ካፒታሊስቶች ከፍተኛ ብዝበዛ ያካሂዳሉ ።

የሸቀጥ ልውውጥ የኮሚኒስት ሥርዓት ማኅበር የመጀመሪያ ደረጃ በሆነው በሶሻሊዝም ውስጥም ይኖራል ። ምክንያቱም

በዚህ ደረጃ ጠቅላላውን የኢኮኖሚ ይዘታ ወደ አንድ ወጥ ሕዝባዊ ይዘታነት መለወጥና ምርትንም በተትረፈረፈ ሁኔታ ማቅረብ ስለማይቻል ነው ። በመሆኑም በዚህ ደረጃ በሚኖሩት ሁለት የማኅበራዊ ይዘታ ቅርፆች መካከል የሚኖረው የኢኮኖሚ ግንኙነት የሸቀጥ ግንኙነት ይሆናል ። የሸቀጥ ግንኙነት በሶሻሊዝም ውስጥ ያለ ቢሆንም በካፒታሊስቱ ዓለም ውስጥ ካለው የሸቀጥ ልውውጥ ግን በዓይነት የተለየ ነው ። ምክንያቱም በሶሻሊዝም ውስጥ ያለው የሸቀጥ ምርት ፡

ሀ. በሶሻሊስት ይዘታ ላይ የተመሠረተና አዲስ ዓይነት ግንኙነት የሚያንፀባርቅ በመሆኑ ፤

ለ. በማዕከላዊ ዕቅድ የሚመራና የሠራተኛውን ሕዝብ ፍላጎት የተንተራሰ እንጂ በካፒታሊዝም ውስጥ እንዳለው የሸቀጥ ምርት በትርፍ ላይ የሚያተኩርና ሥርዓት አልባ በሆነ መንገድ የሚከናወን ባለመሆኑ ፤

ሐ. የሸቀጥ ምርት በሶሻሊዝም ውስጥ ሁለንታዊ ስለአይደለ በመሠረቱ በካፒታሊዝም ውስጥ ካለው የሸቀጥ ምርት በዓይነት የተለየ በመሆኑ ነው ። (ሁለንታዊ አይደለም ስንል በሶሻሊዝም ውስጥ የመንግሥት ማምረቻ ድርጅቶችና ሕንጻዎች ፣ መሬት ፣ የሥራ ኃይልና የመሳሰሉት አይሸጡም አይለወጡም ማለታችን ነው ።)

የሸቀጥ ልውውጥ የሚያከትመው የተመረተውን ምርት በሽያጭና በግዥ መልክ ለተጠቃሚው ማዳረስ እስፈላጊ በማይሆን በት ፣ ከእያንዳንዱ አንድ ችሎታው ለእያንዳንዱ እንደፍላጎቱ የሚለው መርህ ሥራ ላይ በሚውልበት በኮሚኒስት ኅብረተሰብ ብቻ ነው ። በዚህ የዕድገት ደረጃ ምርትና ክፍፍል ሙሉ በሙሉ ማኅበራዊ ከመሆናቸውም በላይ ምርት በጥራት ፣ በዓይነትና በመጠን የኅብረተሰቡን ፍላጎት ለማርካት ከሚችልበት ሁኔታ ላይ ይደርሳል ።

ልውውጥ እሴት (የ—)

(Exchange Value)

የአንድ ሸቀጥ በገበያ ውስጥ በተወሰነ መጣኔ ከሌሎች ሸቀጦች ጋር የመለዋወጥ

ዲራይ የልውውጥ አሴት ይባላል ። ለምሳሌ ደብረ ግርቀስ ከተማ የአንድ ኩንታል ጤፍ ዋጋ ብር 40 ነው እንበል ፤ የአንድ ሊትር ዳታ ዋጋ ብር 5 ፤ የአንድ ብርድ ልብስ ዋጋ ደግሞ ብር 20 ነው እንበል ። በእነዚህ ዋጋዎች መሠረት የአንድ ኩንታል ጤፍ ዋጋ 8 ሊትር ዘይት ወይም 2 ብርድ ልብስ ለመግዛት ያስችላል ። ስለዚህ በዚህ ምሳሌ መሠረት የአንድ ኩንታል ጤፍ የልውውጥ እሴት 8 ሊትር ዘይት ወይም 2 ብርድ ልብስ መሆኑ ነው ።

በዚህ ዓይነት በዕለት ተዕለት ሕይወታችን ውስጥ ዕቃዎች ሲለዋወጡ እናያለን ። እርግጥ የሚለዋወጡት ዕቃዎች የተለያዩ የጠቀሚታ እሴት ያላቸው ናቸው ። ስለዚህ ስልጠናው መካሄድ የተለያዩ ዕቃዎች በተወሰነ ጊዜ እኩልነት ማግኘት አለባቸው ። ማናቸውም የልውውጥ አሴት ያላቸው ሸቀጦች ወቱ የጋራ ወይም የወልታ ባሕርይ የሥራ ኃይል ውጤት መሆናቸው ነው ። ስለዚህ ሕንጻ ሸቀጥ ከሌላው ሸቀጥ ጋር ሊመዛዘንና የልውውጥ መጠን ሊተመንለት የሚችለው እያንዳንዱ ሸቀጥ የተወሰነ የሥራ ኃይል ውጤት በመሆኑ ነው ። ስለሆነም የሸቀጦች የልውውጥ አሴት የሚወሰነው ሸቀጦቹን ልግግረት በፈሰሰው አስፈላጊ ማግበራዊ የሥራ ኃይል ወይም ጊዜ ነው ።

(የሥራ ኃይልን ይመለከታል ።)

ልዩነት ኪራይ (የ—)
(Differential Rent)

የእርሻ ሠራተኞች ከሚፈጥሩት ተረፈኝነት ውስጥ መሬትን በሞናፖል በግል ባለቤትነት ለያዙ ባለመሬቶች የሚከፈል ካፒታሊታዊ የመሬት ኪራይ የሚይዘው አንድ ሙልክ የልዩነት ኪራይ ይባላል ። የልዩነት ኪራይ ለማግኘት የሚያስችሉ ምክንያቶች ሦስት ናቸው ። እነዚህም የተለያዩ ማሳዎች ጭነት ለምንት መበላለጥ ፣ ማሳዎች ከመግበያ ቦታዎች ያላቸው ርቀት መለያየትና ካፒታሊስቶች የማሳዎቹን ምርታማነት ለማሳደግ የሚያደርጓቸው ወጪዎች ናቸው ። የተለያዩ ማሳዎች በአፈር ለምንት በመበላለጥና ማሳዎች ከመግበያ ቦታዎች ያላቸው ርቀት በመለያየት የሚገኘው የልዩነት ኪራይ አንድ ሲባል ፤ ካፒታሊስቶች የማሳደግ

ዎቹን ምርታማነት ለማሳደግ በሚያደርጓቸው ወጪዎች አማካይነት የሚገኘው ደግሞ የልዩነት ኪራይ ሁለት ይባላል ።

የልዩነት ኪራይ ከሚገኝባቸው ምክንያቶች አንደኛው የተለያዩ ማሳዎች በአፈር ለምንት መበላለጥ ነው ። አንደኛው ተወቀው በእርሻ ተግባር ዋነኛውን ሚና የሚጫወተው መሬት ነው ። መሬት ከሌሎች የምርት መገልገያዎች የሚለይበት ዋና ምክንያት እንደሌሎቹ የምርት መገልገያዎች የሥራ ውጤት ባለመሆኑና መጠኑ የተወሰነና እንደተፈለገ መጠኑን ለማሳደግ አለመቻሉ ፣ በማንኛውም ህገር ውስጥ ያለው መሬት ለም ፣ ለምጠፍና ጠፍ መሆኑ ነው ። ለም የሆኑ ማሳዎች መጠን የተወሰነ በመሆኑ ከእነዚህ ማሳዎች የሚገኘው ምርት ፍላጎትን ሙሉ በሙሉ ሊያረካ አይችልም ። ስለዚህ ካፒታሊስቶች በለምነታቸው ዝቅተኛ የሆኑትን ማሳዎች ለማልማት ይገደዳሉ ። ሆኖም ካፒታሊስቶች እነዚህን ማሳዎች በምርት ሥራ ላይ ለማዋል ፈቃደኛ የሚሆኑት ወጭአቸውን ሸፍነው ካፒታላቸውን በሌላ መስክ ቢያውሉ ኑር ሊያገኙ የሚችሉትን አማካይ ትርፍ ሊያስገኝላቸው በሚችል ዋጋ ምርታቸውን ለመሸጥ ሲችሉ ነው ። አማካይ ትርፍ ካላገኙበት ግን ካፒታላቸውን ወደ ሌላ የሥራ መስክ ለማዛወር ይገደዳሉ ።

ካፒታሊስቶች እነዚህን ከማልማት ይልቅ ካፒታላቸውን ወደሌላ መስክ ሲያዛወሩ የእርሻ ምርት እጥረት ይፈጠራል ። ስለዚህም የእርሻ ምርት የገበያ ዋጋ ከፍ ይልና ጠፍነት የሚያጠቃቸውን ማሳዎች ማልማት አማካይ ትርፍ ሊያስገኝ ስለሚችል ካፒታሊስቶቹ እነዚህን ማሳዎች ለማልማት እንደገና ፈቃደኛ ይሆናሉ ። በጠፍ መሬት ላይ የፈሰሰው ጉልበት ለም አፈር ባላቸው ማሳዎች ላይ ከፈሰሰው ጉልበት ምርታማነት ጋር ሲነፃፀር ከፍተኛ ነው ። በማንኛውም ዓይነት ማሳ ላይ የተመረተ አንድ የእርሻ ምርት ዓይነት የገበያ ዋጋው አይለያይም ። ስለዚህ ጠፍነት የሚያጠቃቸውን ማሳዎች በምርት ተግባር ላይ ያዋሉ ካፒታሊስቶች የሚያገኙት አማካይ ትርፍ ለም ማሳዎችን በምርት ተግባር ላይ ያዋሉ ካፒታሊስቶች የሚያገኙት የትርፍ መጠን ከአማካይ ትርፍ ይበልጣል ። ይህም በአፈሩ ለምንት ምክንያት የሚገኘው ተጨማሪ ትርፍ

ለካፒታሊስቲ የሚቀር ሳይሆን በልዩነት ኪራይ መልክ ለባለመሬቱ የሚገባ ነው። የዚህም ምክንያት ባለመሬቶች በሰላም መሬቶች ሳይ የሞኖፖል ባለቤትነት ያላቸው መሆኑ ነው።

ልዩነት ኪራይ የሚገኝበት ሁለተኛው መንገድ ማሳዎች ከገበያ ቦታ ያላቸው የርቀት ልዩነት ነው። ለምሳሌ አፈር ባላቸው ማሳዎች ላይ የሚመረተው ምርት መጠን የጎብረተሰቡን ፍላጎት ሙሉ በሙሉ ለማርካት ባለመቻሉ የለምነታቸው ደረጃ ዝቅተኛ የሆኑ ማሳዎች እንደሚታረሱ ሁሉ፣ በገበያ አቅራቢያ የሚገኙ ማሳዎች ምርት በቂ ባለመሆኑ ከገበያ ቦታ ርቀው የሚገኙ ማሳዎችንም ማረስ አስፈላጊ ይሆናል። እነዚህ ማሳዎች ከገበያ በራቁ መጠን የማጓጓዣ ወጪያቸው ይጨምራል። ከመገበያያው ቦታ እጅግ ርቆ የሚገኘውን እርሻ የሚያካሂደው ካፒታሊስት ወጪውን ሸፍኖ አማካይ ትርፍ ማግኘት ይኖርበታል። ለዚህ ካፒታሊስት አማካይ ትርፍ ለማስገኘት የሚችለው የገበያ ዋጋ ደግሞ በገበያው አቅራቢያ የሚገኘውን እርሻ ለሚያካሂደው ካፒታሊስት ተጨማሪ ትርፍ ያስገኛለታል። ምክንያቱም በገበያው አቅራቢያ የሚገኘውን እርሻ የሚያካሂደው ካፒታሊስት ምርቱን ወደ ገበያው ለማጓጓዝ የሚያወጣው ወጪ እነሱት ስለሆነ ነው። አሁንም ባለመሬቶች በገበያ አካባቢ በሚገኙ የእርሻ መሬቶች ላይ የሞኖፖል ባለቤትነት ያላቸው በመሆናቸው ይህን ተጨማሪ ትርፍ በልዩነት ኪራይ ስም ይወስዳሉ።

ሦስተኛው ልዩነት ኪራይ የሚገኝበት መንገድ ካፒታሊስቶች የተከራዩዋቸውን ማሳዎች ምርታማነት ለማሳደግ ከሚያደርጉት ወጪ ጋር የተያያዘ ነው። ካፒታሊስቶች ማሳዎቹን ከባለመሬቶች ላይ ከተከራዩ በኋላ ትርፋቸውን ለማሳደግ የማሳዎቹ ምርታማነት እንዲጨምር ጥረት ያደርጋሉ። አዳዲስ የአውራሮ ዘዴዎችን በሥራ ላይ ያውላሉ። በዘመናዊ የእርሻ መሣሪያዎች፣ በማሳበሪያ፣ በመስኖ ውሀ ይጠቀማሉ። በአንፃሩ እነዚህንና የመሳሰሉትን ተግባራት ለማከናወን ተጨማሪ ወጪ የማያስወጡ በተለይ ለምሳሌ አፈር ያላቸውን ማሳዎች የተከራዩ ካፒታሊስቶች ከሌሎቹ የተለየ ተጨማሪ ትርፍ ሊያገኙ ይችላሉ። ሆኖም ካፒታሊስቶቹ ይህን ተጨማሪ ትርፍ የራሳቸው ለማድረግ የሚችሉት ለተወሰነ ጊዜ ብቻ ነው። ምክንያቱም ባለመሬቱ መሬቱን ለካፒታሊስቲ ሲያከራይ ውል የሚዋዋለው ለተወሰነ ጊዜ በመሆኑ ነው። የውሉ ዘመን አልቆ አዲስ ውል ሲፈረም ግን የመሬቱ ምርታማነትና የካፒታሊስቲ ገቢ የጨመረ መሆኑን በመገንዘብ ካፒታሊስቲ ያገኘው የነበረው ተጨማሪ ትርፍ ወደ ልዩነት ኪራይ ይለወጣል።

ልዩነት ኪራይ ምንጭ የሆኑት ለምሳሌ እንደ ማሳ ለምነት ልዩነት ያሉት፣ በሶሻሊስቲክም ሥርዓት ውስጥ ይኖራሉ። ሆኖም በካፒታሊስቲ ሥርዓት የሚፈጠረው ልዩነት ኪራይ ብቸኛ ተጠቃሚ ትላልቅ ባለመሬቶች ሲሆኑ መሬት የሰፊው ሕዝብ ገብረት በሆነበት በሶሻሊስቲ ሥርዓት ውስጥ ግን የሚፈጠረው ልዩነት ገቢ ተጠቃሚ ሰፊው ሕዝብ ነው።

(ፍጹማዊ ኪራይን ይመለከታል።)

ልዩና ሁለንታዊ
(The Particular and Universal)

በአካባቢያችን ያለ ማናቸውም ክስተት ከሌሎች የሚለይበትንና የሚመሳሰልበትን ባሕርያት የሚገልጹ ዲያሌክቲካዊ ፈርጆች ናቸው።

ልዩ የምንለው አያንዳንዱ አካል ወይንም ክስተት በጠባይ፣ በጊዜና በቦታ ከሌላው የሚለይበትን ባሕርይ ነው። ይሁንና በተፈጥሮ ነገሮች በተናጠል የሚኖሩና እርስ በርሳቸው የማይገናኙ አይደሉም። አያንዳንዱ ነገር ከሌሎች ጋር የሚያመሳሰለው ሁኔታ እለ። ከሌሎች ጋር የወል ባሕርያትን ይጋራል። ይህ በነገሮች መካከል ያለ ተመሳሳይነት በአንድ አካል ውስጥ በሚገኙ ልዩ ልዩ ክፍሎች ወይም በሁለት አካሎች መካከል ያለ ግንኙነትና ተመሳሳይነት የክስተቶች ሁለንታዊ ባሕርይ ነው። ለምሳሌ ለማንኛውም ዛፍ የወል ጠባይ የሆኑ እጠቃላይ ባሕርያት ሲኖሩ፣ ግራርን ከባህር ዛፍ የሚለዩ ልዩና ግላዊ ባሕርያትም አሉ።

ልዩ ጠባዩች አንድን አካል ወይንም ክስተት ከሌሎች አካሎችና ክስተቶች የሚለዩትን ያህል ሁለንታዊ ደግሞ አንድን ነገር ከሌሎች ጋር ያመሳሰላል። ልዩና

ዕለታዊ ዲያሌክቲካዊ በሆነ ቅንጅት በያንዳንዱ ነገር ውስጥ ይኖራሉ ። ግላዊ ከሁሉ ጋር ፡ ሁለንታዊም ከግላዊ ጋር እንጂ ተነጣጥለው አይኖሩም ። አንድን ሰው ከጠቅላላው ሰው ፡ ጠቅላላውን ሰው ከእንስሳት ፡ እንስሳትን ሕይወት ካላቸው ነገሮች ፡ ሕይወት ያልውን ነገር ደግሞ ከጠቅላላው ተፈጥሮ ጋር የሚያስተሳስሩና የሚለዩ የግልና የጋራ ባሕርያት አሉ ። በልዩና በሁሉንታዊ መካከል የሚገኘውን ዲያሌክቲካዊ አንድነትና ወለድነት ማወቅ ሳይንሳዊ ምርምር ለማካሄድና ውስብስብ የሆኑ ችግሮችን ለመፍታት ያገለግላል ።

(ፈርጆችን ፡ ሁለንታዊን ይመለከታል ።)

ሉክ ፡ ፩ን

(Locke, John)

ከ1632 — 1704 የኖረ ፡ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ገንቢ አስተዋጽኦ ያደረገ የእንግሊዝ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። በነበረው የጻላ ሽንት አቋሙ ፍልስፍና ከአውጠንጣኝነትና ከተምህርት አዝማሚያ ተሳቆ ትኩረቱን ወደተጨባጩ እንዲያዞር የታገለ ፈላስፋ ነው ።

ሉክ በይበልጥ የታወቀው ሥነ ፅውቀትን እውልከቱ ባደረገው ጥናት ሲሆን “አን እልይ ኮንሰርኒንግ ሂዩማን አንደርስታንዲዝም” የሚለው ዓቢይ ጽሑፉ ውስጥ የጥናቱን ውጤት አብራርቷል ። በጽሑፉ ውስጥ በተለይም የደካርትን “አብረው የተወለዱ ሐሳቦች” የሚለውን አመለካከት በመቃወም ሐሳቦች የሚመጡት ከልምድ ፡ የዕውቀትም ፡ ምንጭ ልምድ እንደሆነ ለማስረዳት ሞክሯል ። የዕውቀት ትክክለኛነትና ጠቃሚነት የሚለ

ካው ስተግባር በሚሰጠው አገልግሎት እንደሆነና የሰው ልጅ ከዲበአካላዊ አስተሳሰብ ተሳቆ ተጨባጩን ለማወቅ መጣር እንዳለበት ገልጿል ።

የጆን ሉክን አቋም ዘመናዊ ያደረገው በመወለድና በማደግ ሳይ ያለውን የሙከራዊ ሳይንስን አመለካከት በማብራራቱና በመደገፉ ነው ። በሥነ ፅውቀት መስክ የተምህር ነትን አመለካከት እንደተቃወመ ሁሉ በፖለቲካውም መስክ የፈውዳሉን ፍጹማዊ አገዛዝ በጥበቅ ነቅቷል ። ነፃ የሆነ አቋም በመያዝ ፍጹማዊነትን ለማጥፋት የፓርላማን ፖለቲካዊ ሥልጣን ማጠናከር አስፈላጊ መሆኑን አስተምሯል ። ይህ አመለካከቱ ለቡርኪው የፖለቲካ ሥርዓት ዕድገት ዓይነተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ።

ሆኖም የሉክ ዘመናዊ አቋም የተመሠረተው ዳሰሳዊ በሆነ አመለካከት ሳይ በመሆኑ ሥነ ፅውቀቱ ውስጥና እርስ በርስ የሚቃረን ነበር ። በአንድ በኩል የልምድን ወሳኝነት ሲያረጋግጥ በሌላ በኩል የሰው ፅውቀት የዓለምን ምሥጢር ጠልቆ ለመረዳት እይታልም የሚል እምነት ነበረው ። ልምድ የነገሮችን መከታተል ቢያሳይም ምሥጢራቸውን የማይናገር በመሆኑ የሰው አእምሮ ከባድ ጥያቄዎችን ለመመርመር እንዳልተፈጠረ ያስረዳል በማለት ተናግሯል ። እንደሉክ አባባል ጠቃሚ ሳይንስ ልንመሠርት የምንችለው ለዕለት ተግባር የሚበቃንን ፅውቀት እንድናገኝ ከእግዚአብሔር የተሰጠንን ኃይል ወሰኑን በማወቅ ከክልሉ ሳንወጣ ሰናሰብ ነው ። በዚህ አመለካከቱ ሉክ የዘመናዊ ኢታዋቂነት ፍልስፍናን የቀየሰ ነው ማለት ይቻላል ።

(ዓላሽነትን ይመለከታል ።)

መላምት

(Hypothesis)

ነገሮችን ተመልከተን በምናገኛቸው ሕውስታዊና የመነሻ መረጃዎች እማካይነት ስለውሰጣዊ ምንነታቸው ፣ ግንኙነታቸውና አወቃቀራቸው ለማወቅ የምናደርገው የግንዛቤ ሙከራ መላምት ይባላል ። መላምት ከሐሳብ ዝም ብሎ የሚፈልቅ ሳይሆን መነሻ መሠረቱ ከነባራዊው ዓለም ከምናገኘው ሕውስታዊ ግንዛቤና ሕዋሶቻችን ከሚሰጡን መረጃዎች ነው ። የመረጃዎቹ ዋና ባሕርይ ሁኔታዎችን በተለያዩና በተነጣጠሉ ማለትም በግላዊ መልካቸው የሚያሳዩን በመሆናቸው የነገሮችን ውስጣዊ ግንኙነት ለመገንዘብ ራሳቸው በቂ አይደሉም ። ለምሳሌ አንድ የፈረስ ቤት ብናገኝ የተበታተኑትን ፍርስራሾች መልሶ ለማዋቀርና አንዱን ከሌላው ለማገናኘት መነሻ የሆነ መሪ ሐሳብ (ግምት) እንዲኖረን ያስፈልጋል ። ሆኖም በአንድ ጊዜ ቤቱን መልሰን የምንገነባበት ትክክለኛው ሐሳብ ሳይከሰትልን ይችላል ። በሙከራ መልክ ልዩ ልዩ ሐሳቦችን በማፍለቅ የማያዛልቁትን በመተው ፣ የሚበጁትን በመያዝ ሐሳባችን ቀስ በቀስ ጥራትና ትክክለኛነት ያገኛል ፤ ቤቱንም መልሰን እናቋቋማለን ። ዕውቀትም እያደገና እየሰፋ የሚሄደው በዚህ ሁኔታ ነው ። ከሕውስታዊ መረጃዎች በመነሣት የነገሮችን ውስጣዊ ግንኙነት ለመገንዘብ መላምትን እንደመነሻና እንደ መንደርደሪያ አድርገን እንጠቀምበታለን ። ይህን እንጂ የመላምት ትክክለኛነት የሚረጋገጠው በመላምቱ መሠረት በምናደርገው ምርምር እማካይነት ነገሮችን መልሰን ስንፈጥርና ትክክለኛነቱን በተግባራዊ ውጤት ስናረጋግጥ ነው ።

(ዕውቀትን፣ ጭብጥን፣ አርቅቆትን ይመለከታል።)

መልማት ላይ ያሉ ሀገሮች (በ—)

(Developing Countries)

ቀደም ሲል የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ቅኝ ግዛት ወይም የእጅ አዙር ቅኝ ግዛት

የነበሩ ፣ ዛሬም በዚህ ሁኔታ ላይ የሚገኙ ፣ ከዳበሩ ካፒታሊስትና ሶሻሊስት ሀገሮች ውጭ ያሉ የአፍሪካ ፣ የላቲን አሜሪካና የእስያ ሀገሮች በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች በመባል ይታወቃሉ ። ከሶሻሊስት ሀገሮችና በኢምፔሪያሊዝም ቀጥተኛ የፖለቲካ ተፅዕኖ ሥር ከሚገኙት በዘረኞች ከሚተዳደረው የደቡብ አፍሪካ ሪፐብሊክ ፣ ከጃፓንና ፣ ከእንዳንድ የእስያ ሀገሮች በሰተቀር በእነዚህ እህጉራት ውስጥ የሚገኙ ሀገሮች አብዛኛዎቹ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ናቸው ። ከዚህ በፊት “ያለበሙ ሀገሮች” ፣ “የሦስተኛው ዓለም ሀገሮች” እየተባሉ ይጠሩ የነበሩት ሁሉ “በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች” በሚለው ስያሜ ተጠቃልለዋል ።

በመልማት ላይ ካሉ ሀገሮች መካከል ከጥንት ጀምሮ የፖለቲካ ነፃነታቸውን አስከብረው የኖሩና በቅርቡ የፖለቲካ ነፃነታቸውን የተጉናፁት ሀገሮች ይገኙባቸዋል ። ከእነዚህም ውስጥ ቁጥራቸው በርካታ የሆኑ ሀገሮች ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ ቅኝ አገዛዝ ተፍረክሮት ባብዛኛው ባከተመ በት ወቅት የፖለቲካ ነፃነታቸውን የተቀዳጁ ናቸው ። በማንበራዊና በኢኮኖሚያዊ ዕድገት ደረጃቸውም እነዚህ ሀገሮች በአመዛኙ የቅድመ ካፒታሊስት የምርት ግንኙነት የሰፈነባቸው ሲሆን ዓመታዊ የነፍስ ወከፍ ገቢያቸው እጅግ ዝቅተኛ ከሆነ ኋላ ቀር ሀገሮች እንሥቶ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በመካከለኛ ደረጃ እስከዳበረባቸው ሀገሮች ድረስ ይገኙባቸዋል ።

በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ለብሔራዊ ነፃነት ባካሄዱት ትግል ነፃነታቸውን ሊጎናፁት ችለዋል ፤ ይህን እንጂ ብዙዎቹ በተለያዩ ደረጃ የዓለም ካፒታሊስት ኢኮኖሚ ተቀጥላ በመሆን ከዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ጋር በአኩልነት ላይ ያልተመሠረተ ግንኙነት በመመሥረታቸው በኋላ ቀርነት ወጥመድ ተጠምደው ይገኛሉ ። ስለዚህም ትግላቸው በተቀዳጁት ነፃነት ብቻ የሚያበቃ ሳይሆን በማገበራዊና በኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ላይ ትኩ

ረት የሚያደርግና በዚህም መስክ ድል አስ
ከተገኘ ድረስ የሚቀጥል ነው። ይህ ትግል
ከአምፒሪያሊዝም ጭቆናና ብዝበዛ ነፃ የመ
ውጣት ዓላማ ያለው ነው።

በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ መጠነኛ የም
ርት ኃይሎች ዕድገት መታየቱ ባይካድም
የሕዝባችን ኢኮኖሚ አሁንም ሕላቀርና በእ
ርሻ ላይ የተመሠረተ ነው። ለአምፒሪያ
ሊዝት ሀገሮች ጥሬ ዕቃ ለማቅረብ ተብሎ
ከሚካሄደው ከማዕድን ቁፋሮ ባሻገር በተለይ
ከቴክኖሎጂ መጻበር ጋር በቅርብ የተሳሰ
ረት የምህንድስናና የፍብረት ኢንዱስትሪ
ዎች እምብዛም ናቸው። የለሙ ካፒታሊስት
ሀገሮች የነፍስ ወከፍ ገቢና በመልማት ላይ
ያሉ ሀገሮች የነፍስ ወከፍ ገቢም ንጥጥር
እንደ ለመቶ ሲሆን ይህም የነፍስ ወከፍ
ገቢ እያደር ሲራራት ይታያል።

በሚገኙበት ሕላቀር ሥርዓትና በእም
ፒሪያሊዝም ተፅዕኖ ምክንያት የብዙዎቹ
መልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ማገበራዊና
ኢኮኖሚያዊ ዕድገት የተገታ ነው። በእነ
ዚህ ሀገሮች ውስጥ የሚገኙ ሕዝቦች በአ
ጭኛው የኑሮ ደረጃቸው እጅግ ዝቅተኛ
መሆኑ ረገብ፣ በሽታ፣ ማይምነትና ሥራ
ኢጥነት በከፍተኛ ደረጃ ይታዩባቸዋል።

በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ
ፀተልያየ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚገኘው ካፒታ
ሊዝም የዓለም ካፒታሊስት ኢኮኖሚ ተቀጥ
ላና ጥገኛ በመሆኑ ዕድገቱ አዝጋሚ ነው።
አምፒሪያሊስት ሀገሮች የኢኮኖሚ የበላይ
ነትን በመያዝ፣ በመልማት ላይ ባሉ ሀገ
ሮች ውስጥ የሞኖፖሎች ገብረት በመፍ
መር፣ ከእነዚህ ሀገሮች ጋር የተዛባ የን
ግድ፣ የገንዘብና የፋይናንስ ግንኙነቶችን
ፀግካሄድ፣ እነዚህ ሀገሮች ባለከፍተኛ
ፅዳና የሳይንስና የቴክኖሎጂ ጥገኞቻቸው
እንዲሆኑ በማድረግ፣ ባጠቃላይም የእጅ
እጭር ትኝ አገዛዝን በማጠናከር የበታችና
ጥገኞቻቸው ሆነው እንዲቀሩ ለማድረግ
የግዴባዎቻቸው ደባ የለም።

በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ
ከሚገኙ ሕዝቦች መካከል ከሕላቀርነትና
ከጥገኝነት ለመላቀቅ የካፒታሊዝም ዕድገት
ፈልጎ ሲያዋጣቸው የማይችሉ መሆኑን
የተረፉ ሀገሮች ቁጥር በመጨመር ላይ
ይገኛል። ወዝላደሮች፣ አርሶ አደሮችና
ሌሎችም የገብረተስቡ ክፍሎች ሶሻሊስት

የዕድገት ፈለግን ለመከተል በመታገል ላይ
ይገኛሉ። ይህንንም ትግል በግንባር ቀደም
ነት የሚመሩት የኮሚኒስትና የሠራተኛ ፓር
ቲዎች ቁጥር እየጨመረ ነው።

(ኢኮኖሚካልና የዕድገት ፈለግን ይመለከታል።)

መሠረተ ልማት (Infrastructure)

መሠረተ ልማት የእርሻንና የኢንዱስትሪን
ክፍላት ኢኮኖሚ የሚያገለግሉ ልዩ ልዩ
የኢኮኖሚ ቅርንጫፎችን በጥቅሉ ለማመል
ከት በኢኮኖሚ ነክ ጽሑፎች ውስጥ ከቅርብ
ጊዜ ወዲህ በሥራ ላይ የዋለ ቃል ነው።
በመሠረተ ልማት ውስጥ የሚጠቃለሉት
መንገዶች፣ ወደቦች፣ ድልድዮች፣ አውሮፕ
ላን ማረፊያዎች፣ መጋዘኖች፣ ቦዮች፣ የኃይል
ማመንጫዎች፣ የባቡር ሃዲዶች፣ ልዩ ልዩ
የመጻፍኛ አውታሮች፣ የውሃና ፍሳሽ ተቋ
ሞች፣ የትምህርትና የጤና አገልግሎቶችና
የመሳሰሉት ናቸው።

ቃሉ በመጀመሪያ ያመለከት የነበረው
በግንባር የተሰለፉ ወታደሮችን የሚያግዙና
ድጋፍ ሰጪ የሆኑ እንደ ሰንት ዝግጅት፣
እንደ መሣሪያ ማከማቻ በቃዎች፣ እንደ ተዋጊ
አውሮፕላን ማረፊያዎችና የመሳሰሉትን ሲሆን
ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ግን ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ
ተቋሞችን በማመልከት ትርጉሙ ከልማት
ጋር ሊያያዝ ችሏል።

በመሠረተ ልማት ውስጥ የሚጠቃለሉ
ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ተቋሞች የአንድን ሀገር
ቁሳዊ ሀብት በማሳደግ ረገድ በሚጫወቱት
ሚና ምርታዊና ኢምርታዊ መሠረተ ልማት
ተብለው ይከፈላሉ። ምርታዊ መሠረተ
ልማት የሚባሉት ከቁሳዊ ምርት ጋር በቀ
ጥታ የተገናኙ እንደ መንገዶች፣ እንደ ባቡር
ሃዲዶች፣ እንደ ኃይል ማመንጫዎችና እንደ
መጋዘኖች የመሳሰሉትን ሲያጠቃልል፣ በአም
ርታዊ መሠረተ ልማት ውስጥ የሚጠቃለ
ሉት ደግሞ ከቁሳዊ ምርቱ ጋር ቀጥተኛ
ባልሆነ መንገድ የሚገናኙ እንደ ትምህርትና
እንደ ጤና አገልግሎቶች የመሳሰሉት ናቸው።

በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ያለውን
መሠረተ ልማት የተለየ የሚያደርገው ያለው
ሁለት ዓይነት ባሕርይ ነው። በአንድ በኩል
የኢኮኖሚ ቅልጥፍናና በአጠቃላይም በእርሻ፣

በኢንዱስትሪ፣ በኮንስትራክሽንና በመሳሰሉት ቁሳዊ ምርት በሚመረትባቸው ክፍላት ኢኮኖሚ ተረፈ እሴት ለማስገኘት የነዚህ ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ አውታሮች መኖር አስፈላጊ ሲሆን ይህም የሙአለ ንዋይን በሥራ ላይ መዋል አስፈላጊ ያደርገዋል፤ በሌላ በኩል ግን በእነዚህ መስኮች ከሚያስፈልገው ሙአለ ንዋይ ከፍተኛነት አንፃር ለካፒታሊስቶችም በፍጥነት ትርፍ የሚያስገኝ ባለመሆኑ ሊበማሩበት አይፈልጉም። ይህም ሁኔታ ለካፒታሊስት ምርት አስፈላጊ የሆኑ የመሠረተ ልማት አውታሮች መዘር ጋት በአብዛኛው በካፒታሊስት መንግሥታት እንዲካሄድና ለዚህም የሚያስፈልገው ወጪ በመንግሥት በጀት እንዲሸፈን አድርጎታል። ስለሆነም እነዚህን አውታሮች ለመዘርጋት አስፈላጊ የሆነው ወጪ በታከሰ መልክ በሠርቶ አደሩ ሕዝብ ጫንቃ ላይ እንዲወድቅ ተደርጓል። ዛሬ በኢምፔሪያሊስት መንግሥታት እጅ የእነዚህ መሠረተ ልማት አውታሮች መከማቸት በዓለም ላይ ሰላምን ለማድረስ ያላቸውን ፍላጎት ለማርካት በሚያስችላቸው መንገድ ይበልጡኑ ከወታደራዊ ጠቀሚታቸው አንፃር በማደራጀት ላይ ሰላተኩሩ ለከፍተኛ የሀብት መባከንና ለሠራተኛው ሕዝብ ኑሮ ማሽቆልቆል ምክንያት ሆኗል።

በሶሻሊዝም ውስጥ ግን የመሠረተ ልማት አውታሮች ስርጭት የተመጣጠነ ክፍላት ኢኮኖሚያዊና አካባቢያዊ ዕድገት እንዲኖርና የሕዝቡን የኑሮ ደረጃ ለማሳደግ ካለው ተቀዳሚ ዓላማ አንፃር በማዕከላዊ ዕቅድ አማካይነት ደረጃ በደረጃ በተስተካከለ መንገድ የሚዘረጉ በመሆናቸው ለተፋጠነ የኢኮኖሚ ዕድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ የሚያበረክቱ ናቸው።

በኋላቀር ሀገሮች ውስጥ የመሠረተ ልማት ዕድገት በአጠቃላይ ሲታይ እንደ ሌሎቹ የኢኮኖሚ ክፍሎች ሁሉ ያልዳበረ ሲሆን ያለውም ቢሆን በኢምፔሪያሊስቶች ግፊት ለውስጥና ለውጭ ካፒታሊስቶች ሙአለ ንዋይ በሚያመች መንገድ እንዲዘረጋ የተደረገ በመሆኑ ከእነኝህ ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት ፍላጎት ጋር በአብዛኛው የተጣጣመ አይደለም።

መሠረታዊ ቅራኔ
(Basic Contradiction)

ከከስተቶች መጸነስ እስከ መከሰም የሚዘልቀውና በዚህ ሂደት ውስጥ ወሳኝን ሚና የሚጫወተው ቅራኔ መሠረታዊ ቅራኔ ይባላል። በተፈጥሮ፣ በኅብረተሰብና በሰዎች ውስጥ ለሚታየው ቅስቃሴና ዕድገት ቅራኔዎች አንቀሳቃሽ ሞተሮች ቢሆኑም ቅራኔዎች ሁሉ ለከስተቱ መወለድና ማደግ፣ ብሎም መከሰም እኩል ሚጃ አይጫወቱም። የወሳኝነት ሚና የሚጫወተው መሠረታዊ ቅራኔ ነው። የዚህ ቅራኔ መፈታትም አዲስ ክስተት ያስከትላል። ሕይወት በሌላቸው ነገሮች ውስጥ ለአዳዲስ ንጥረ ነገሮች መከሰትና መጥፋት መንሥኤው ሁለት ልዩ ባሕርያት ያሏቸው ንጥረ ነገሮች መዋሃድ ወይም መለያየት ነው። ለምሳሌ ውሃ እንዲኖር እክስጂንና ሀይድሮጂን የተባሉት አቶሞች መዋሀድ አለባቸው። ሁለቱ ሲለያዩ ውሃ አይኖርም። ከዚያ ውጭ ግን ውሃ ከውጫዊ አካሎች ጋር የሚያደርገው መስተጋብር ውሃነቱን አይለውጠውም። ሕይወት ባላቸው ነገሮች ውስጥም ለህልውና ወሳኝን ሚና የሚጫወተው በአሮጌ ሕዋሶች መወገድና በአዳዲስ መተካት፣ ጠቃሚ ምግብን ከአካል ጋር የማዋሃድና የማይፈለገውን የማስወገድ ውስጣዊ ሂደት ነው። ይህ ተቃራኒ ባሕርይ ያለው ሂደት ሲያቆም ሕይወት ያቆማል። በኅብረተሰብ ዕድገትም እንዲሁ ወሳኝ ሚና የሚጫወት ቅራኔ አለ። ይህም በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መካከል ያለው ቅራኔ ነው። ለምሳሌ በካፒታሊስቱ ኅብረተሰብ በምርት ኃይሎች ማኅበራዊ ባሕርይና በምርት ግንኙነቶች ግላዊ ባሕርይ የተነሣ እነዚህን ሁለት ክፍሎች በሚወክሉት በወዝአደሩና በካፒታሊስቱ መካከል መሠረታዊ ቅራኔ አለ። የካፒታሊስቱ ሥርዓት እስካልድረሰ ይህ መሠረታዊ ቅራኔ ይኖራል። የዚህ ቅራኔ መፈታትም የሚከሰተው በማኅበራዊ አብዮት እንደምርት ኃይሎች ሁሉ የምርት ግንኙነቱን ማኅበራዊ (በጋራ አምርት በጋራ የመጠቀም) ባሕርይ እንዲኖረው በማድረግ ሲሆን ይህም በዓይነቱ ልዩ የሆነ የኅብረተሰብ ሥርዓትን (ሶሻሊዝም) መከሰት ያስከትላል። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ መሠረታዊ ቅራኔ ሊኖር የሚችለው በመሠረታዊ መደቦች መካከል ነው። ለምሳሌ በባሪያ አላጻፈው ሥርዓት

በባሪያ አሳዳሪውና በባሪያው መካከል ፡ በፊውዳሉ ሥርዓት በመሬት ባለቤቱና በገባሩ መካከል ፡ በካፒታሊስቱ ሥርዓት በካፒታሊስቱና በወዝአደሩ መካከል ማለት ነው ።

በዓለም አቀፍ ደረጃ ካሉ በርካታ ቅራኔዎች ሁሉ የዘመናችን መሠረታዊ ቅራኔ ለአዲስ ሥርዓት የሚታገሉ አብዮታዊ ኃይሎችን ባቀፈው በሶሻሊዝምና የታሪክን ሂደት ለመግታት የሚሞከሩ እድገት ኃይሎችን በሚወክለው በኢምፔሪያሊዝም መካከል ያለው ነው ።

(የቅራኔዎች እንደነትና ትግል ሕገ፡ የዲያሌክቲክስ ሕጎችን ይመለከታል ።)

መሠረታዊና ኢመሠረታዊ መደቦች

(Basic and Non-Basic Classes)

በመደብ በተከፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ለኅብረተሰቡ ዋናና ወሳኝ በሆነው ስልተምርት ውስጥ የሚገኙት መደቦች መሠረታዊ መደቦች ይባላሉ ። ተፃራሪ በሆነ የመደብ ኅብረተሰብ ውስጥ መሠረታዊ መደቦች የሚለዩት ከምርት መገልገያዎች ጋር ባላቸው ግንኙነት ነው ። በአንድ በኩል የማምረቻ መሣሪያዎች ባለቤት የሆነው በዝባዥ መደብ በሌላ በኩል ኅብረት አልባ በመሆን ብዝሃ የሚፈጸምበት አምራች መደብ የኅብረተሰቡ መሠረታዊ መደቦች ናቸው ማለት ነው ። ለምሳሌ በባሪያ አሳዳሪው ስልተምርት ውስጥ ባሪያ አሳዳሪውና ባሪያው ፡ በካፒታሊስት ስልተምርት ውስጥ ቡርጂዚውና ወዝአደሩ መሠረታዊ መደቦች ናቸው ።

መሠረታዊ የተባሉበት ምክንያት የመደቦቹ ግንኙነት የማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓትን ምንነትና የብዝበዛውን ዓይነትና ስልት የሚወስን በመሆኑ ነው ። በባሪያ አሳዳሪው ስልተምርት ውስጥ በባሪያውና በባሪያ አሳዳሪው መካከል ያለው የብዝበዛ ግንኙነት የሚፈጸመው ባሪያው የባሪያ አሳዳሪው የግል ኅብረት በመሆኑ ነው ። የካፒታሊስትን ስልተምርት የወሰድን እንደሆነ አምራቹ መደብ ማለትም ወዛደሩ ነፃ ሲሆን የማምረቻ መሣሪያዎች ባለቤት ባለመሆኑ ግን የሥራ ኃይሉን ለመሸጥ የሚገደድበት ነው ። የኅብረተሰቡ አጠቃላይ ፖለቲካዊ ሥርዓትና

የአመለካከት ዓይነት የሚወሰኑት በመሠረታዊ መደቦች ግንኙነት ነው ። የስልተምርት ለውጥ የሚከሰተው በመሠረታዊ መደቦች መካከል በሚካሄደው የመደብ ትግል ነው ።

ኢመሠረታዊ መደቦች የሚባሉት ደግሞ መሠረታዊ መደቦችን ባቀፈው ስልተምርት ውስጥ የማይጠቃለሉ ነገር ግን ከነሱ ጋር በአንድ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ውስጥ የሚገኙት ናቸው ። ኢመሠረታዊ መደቦች በኅብረተሰቡ ዋነኛ ስልተምርት ውስጥ የተሰማሩ አይደሉም ማለት ነው ። ከዚህም የተነሣ አጠቃላይ ሚና ኖሯቸው የኅብረተሰቡን ታሪካዊ ሂደት የሚወስኑ አይደሉም ። በመደብ ትግል ውስጥ ጥቅማቸውን በራሳቸው ብቻ ለማራመድ ስለማይችሉ ብዙውን ጊዜ ወላዎይ አቋምና አመለካከት ያላቸው ናቸው ። ትግሉ ወሳኝ ደረጃ በሚደርስበት ወቅት ከአንዱ መሠረታዊ መደብ ጉን ለመሰለፍ የሚገደዱ መደቦች ናቸው ። ለምሳሌ በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ኢመሠረታዊ መደቦች ተብለው የሚጠሩት አነስተኛ ገበሬዎች ፣ የእጅ ሥራ ባለሞያዎች ፣ አነስተኛ ነጋዴዎች ወዘተ...ናቸው ።

(መደብን ይመለከታል ።)

መሠረታዊ ፍላጎቶች

(Basic Necessities)

በአንድ ኅብረተሰብ ማኅበራዊ ሕይወት ውስጥ ወሳኝና አስፈላጊ የሆኑ ቁሳዊ ፍላጎቶች መሠረታዊ ፍላጎቶች ይባላሉ ። እነዚህ ቁሳዊ ፍላጎቶች እንደ መጠለያ፣ እንደ ምግብ፣ እንደ ልብስ ወዘተ... ያሉት ሲሆኑ እነሱም ያለ ማኅበራዊ እርባታ ሊሟሉ የማይችሉ ናቸው ።

ማኅበራዊ ምርት በኅብረተሰቡ ውስጥ መሠረታዊ ፍላጎቶች የሚነሡበትንና የሚዳብሩበትን አጠቃላይ ሁኔታ ይወስናል ። በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚከሰቱ የኢኮኖሚ ፍላጎቶች ዕድገት በኅብረተሰቡ ውስጥ ካለው ተጨባጭ የምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃ ጋር የተያያዘ ነው ።

የኅብረተሰቡ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ የዕድገት ደረጃ እያደገ ሲሄድ መሠረታዊ ፍላጎቶቹም እንደዚሁ እያደጉ ይሄዳሉ ። ለምሳሌ በጥንታዊ የጋርዮሽ ኅብረተሰብ ውስጥ ያለው መሠረታዊ ፍላጎት በባሪያ

አሳዳሪውና በፊውዳሉ ኅብረተሰብ ውስጥ ካሉት መሠረታዊ ፍላጎቶች ያነሰ ነው። በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ያለው የመሠረታዊ ፍላጎት ደረጃ ደግሞ በቅድመ ካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ከተከሰቱት እጅግ የላቀ ነው።

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ያለውን ቁሳዊ ፍላጎት የማርካት ሂደት በምርትና በፍጆታ መካከል ባሉት ግንኙነቶች የሚገለጽ ነው። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ መደቦችና የኅብረተሰቡ ክፍሎች የሚኖሯቸው ፍላጎቶች የተለያዩና ተፃራሪ ናቸው። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ኢኮኖሚው በማዕከላዊ ቅድድ የሚመራ፣ ዕድገቱም ሚዛናዊና የተመጣጠነ በመሆኑ ግላዊና ማኅበራዊ ፍላጎትን ለማቀናጀትና ለማስማማት አመች ሁኔታ ይፈጠራል።

ባንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ባለው የማምረት ችሎታ መሟላት የሚችሉና መሟላትም የሚገባቸው ፍላጎቶች የኅብረተሰቡ ተጨባጭ ፍላጎቶች ናቸው። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ በየጊዜው ያሉትን ተጨባጭ ፍላጎቶች እያጤኑ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገትን በምርት ሂደት ውስጥ ተግባራዊ በማድረግ መሠረታዊ ፍላጎቶችን በይበልጥ ሰማሟላትና የኑሮ ደረጃን በየጊዜው ለማሻሻል ያስችላል።

መሠረት (ታህታይ መዋቅር) (Basis)

በኅብረተሰብ ውስጥ በሰዎች መካከል በምርት፣ በልውውጥ፣ በክፍፍልና በፍጆታ መሰከቻ ያሉትን ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው። በኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ክስተቶች፣ አስተሳሰቦች፣ አመለካከቶችና እነዚህም የሚከናወኑባቸው ድርጅቶችና ተቋሞች በመሠረቱ ላይ የሚገነቡና በርሱም የሚወሰኑ ናቸው። ለምርት ኃይሎች ዕድገት አመችና ተስማሚ የሆኑ የምርት ግንኙነቶች (ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች) ስለሚያስፈልጉ የምርት ኃይሎች ዕድገት የምርት ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን ለውጥ ያስከትላል። የኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችም ለውጥ የመሠረትን ለውጥ ያስከትላል።

በቅድመ ሶሻሊስት ሥርዓቶች ውስጥ በርካታ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች አሉ። የአርጌው (የቀድሞው) ሥርዓት የምርት ግንኙነቶች፣ በወቅቱ ያለው ሥርዓት የምርት ግንኙነቶችና የወደፊቱ ሥርዓት ጥንሰሰ የምርት ግንኙነቶች አብረው ይገኛሉ። ይሁን እንጂ ኢኮኖሚያዊ የሆኑት የምርት ግንኙነቶች በሙሉ በአንድ በተወሰነ የዕድገት ደረጃ ላይ ለሚገኝ ኅብረተሰብ ላዕላይ መዋቅር መሠረት ሆነው አያገለግሉም። በዚህ ጊዜ መሠረት ተብለው የሚጠሩት ኢኮኖሚያዊ የሆኑት የምርት ግንኙነቶች ላዕላይ መዋቅሩ የተገነባባቸው ግንኙነቶች ብቻ ናቸው። ያለፈው ሥርዓት ርዝራዥና የወደፊቱ ሥርዓት ጥንሰሰ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ግን የኅብረተሰቡ ኢኮኖሚያዊ ክፍሎች ተብለው ይጠራሉ። በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ክስተቶች፣ አስተሳሰቦች፣ አመለካከቶችና ከነርሱም ጋር ተያይዘው የሚገኙት ተቋሞችና ድርጅቶች በምርት ግንኙነቱ የሚወሰኑ እንደመሆናቸው መጠን በአንድ ጊዜ አንድ ዓይነት የምርት ግንኙነት ብቻ የበላይነትን ይዞና ስፍና የሚገኝ ይሆናል። ይህም የምርት ግንኙነት የላዕላይ መዋቅሩ መሠረት ነው።

የምርት ኃይሎች ዕድገት የሚፈጥረው የምርት ግንኙነት የኅብረት ይዞታውን የግል ወይም የወል ሊያደርገው ይችላል። የምርት መገልገያዎች ይዞታ የግል በሚሆንበት ኅብረተሰብ (በባሪያ አሳዳሪው፣ በፊውዳሉና በካፒታሊስቱ ሥርዓት) ውስጥ የሰው በሰው ብዝበዛና ጭቆና ይኖራል። የምርት መገልገያዎች ይዞታ የወል ወይም ማኅበራዊ በሆነ በት ኅብረተሰብ ውስጥ (ጥንታዊ ጋርዮሽና ኮሚኒዝም) የሰው በሰው መበዝበዝና መጨቆን አይኖርም። እኩልነት፣ መረዳትና የወል ጥቅም የሚከበርበት ሥርዓት ነው።

(ላዕላይ መዋቅርን፣ የምርት ግንኙነቶችን ይመለከታል።)

መሠረትና ላዕላይ መዋቅር (Basis and Superstructure)

መሠረትና ላዕላይ መዋቅር በኅብረተሰብ ውስጥ በኢኮኖሚያዊና በሌሎች ማኅበራዊ ግንኙነቶች መካከል ያለውን ቁርኝት የሚገ

ልዩ የታሪካዊ ቁስአካልነት ፈርጆች ሲሆኑ ሁለቱም በአንድ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ውስጥ ታቅፈው የሚገኙ ናቸው። መሠረት ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችን ሲያመለክት ላዕላይ መዋቅር ደግሞ የማኅበራዊ ንቃተ ጎሊናን ልዩ ልዩ መልኮችና ቁሳዊ ገጽታቸውን (ድርጅትን፣ ተቋምን፣ መንግሥትን፣ ፓርቲን ወዘተ...) የሚያጠቃልል ነው።

ላዕላይ መዋቅር በመሠረቱ ላይ የተገኘው፣ መሠረቱን የሚያንፀባርቅ፣ መሠረቱን እንዲጠናከርና እንዲስፋፋ የሚያገለግል ነው። ላዕላይ መዋቅር በኅብረተሰቡ ውስጥ በፍፍና የፀላይነትን ይዞ የሚገኘው ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት (መሠረት) ነፃበራቅ እንደመሆኑ ዕድሜው፣ አጠቃላይ ባሕርይና ለውጡ ይኢኮኖሚያዊ ግንኙነቱ ለውጥ ይወስናል። ሆኖም ላዕላይ መዋቅር ልዩ ልዩዎቹን የማኅበራዊ ንቃተ ጎሊና መልኮችና የነርሱም ቁሳዊ ገጽታዎች የሆኑትን ድርጅቶችን፣ ተቋሞችንና መንግሥትን የሚያቅፍ በመሆኑ ይኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ተጨባጭ ሁኔታ ጋር በአኩላ ደረጃ ላይ ላይገኝ ይችላል። ይህም የላዕላይ መዋቅርን እንፃራዊ ነፃነት ያሳያል። ላዕላይ መዋቅር በመሠረቱ የሚወፀን ቢሆንም መልሱም በመሠረቱ ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድር ይችላል። ላዕላይ መዋቅር በመሠረቱ ዕድገት የሚያመቹ ሁኔታዎችን በመፍጠር ዕድገቱን የማፋጠን አለበለዚያም የግያመቹ ሁኔታዎችን በመፍጠር ለመሠረቱ ዕድገት ዕንቅፋት ሊሆን ይችላል።

መሠረት (ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች) በመደብ ጎብረተሰቦች ውስጥ ቅራኔን ያቀፈ ነው። በኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ባሕርይ የተገኘ በተፃራሪ መደቦች መሀከል የሚኖረው ቅራኔ የኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶቹ ነፃበራቅ ጭንቀት በላዕላይ መዋቅርም ውስጥ ይከሰታል። በመዝአደሩ መደብና በቡርሻው መደብ ፓርቲዎች መሀከል በሚደረገው ትግል (የርዕዮተዓለም፣ የፖለቲካ) በወዝአደሩ መደብ የሙያ፣ የመረዳጃ፣ የብዙኃን ድርጅቶችና በካርታሊስቱ መንግሥትም መሀከል በሚካሄደው ትግል ይገለጻል። የዚህም ትግል ውጤት የወዝአደሩን መደብ አሸናፊነት ካሕተለ በማኅበራዊ አብዮት አማካይነት ኢኮኖሚያዊ መሠረቱ ይለወጣል። በቡርሻዚው የፀላይነቱን ካላባ ግን መዋቅሩን በመጠቀም መሠረቱ ይበልጥ እንዲጠናከርና እንዲለዩል

ያደርጋል። ይህም የመሠረትና የላዕላይ መዋቅር ዲያሌክቲክስ ነው።

እያንዳንዱ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የራሱ የሆነ የመሠረትና የላዕላይ መዋቅር ቅንጅት አለው። የማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ለውጥም የሁለቱንም ለውጥ ያስከትላል። ሆኖም መሠረቱ ከላዕላይ መዋቅር አንፃር ሲታይ ከሞላ ጉደል በአፋጣኝ ሲለወጥ ላዕላይ መዋቅሩ እንፃራዊ ነፃነት ስላለው ዘግይቶ ይለወጣል። በተለይም ከኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ጋር የቅርብ መያያዝ የሌላቸው ከፍሎች ለምሳሌ ባህላዊ አመለካከቶች ዘግይተው ይለወጣሉ። ፖለቲካዊና ሕጋዊ የላዕላይ መዋቅር ከፍሎች ግን ወዲያው ይለወጣሉ።

(መሠረትን፣ ላዕላይ መዋቅርን፣ ታሪካዊ ቁስአካልነትን፣ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓትን ይመለከታል።)

መስተጋብር

(Interaction)

ነገሮችና ክስተቶች እርስ በርሳቸው ወይም አንዱ በሌላው ላይ በሚያሳርፉት ተፅዕኖ፣ በተለያዩ ቁሳዊ ነገሮችና ክስተቶች መሀከል የሚገኝ ግናቸውም ግንኙነትና መያያዝ እንዲሁም አንዱ የሌላውን እንቅስቃሴ በማፋጠን ወይም በመግታት ለአንድ ሂደት የሚያደርገውን ጠቃሚ ወይም ጉጂ አስተዋጽኦ የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው። መስተጋብር የግናቸውንም ቁሳዊ ነገሮች ሥርዓት፣ ህልውናና አወቃቀር፣ እያንዳንዱ ቁሳዊ ሥርዓት ከሌሎች በርካታ ቁሳዊ ሥርዓቶችና በነርሱም ውስጥ ከሚገኙ አካሎች ጋር በሚያደርገው ግንኙነት የሚያስከትላቸውን ባሕርያት ወይም የሚፈጥራቸውን አዲስ ነገሮች ቅርፅና ይዘት የሚገልጽ ነው።

መስተጋብር የግናቸውም ነገር ህልውና የሚከስትበት እንደመሆኑ ከመስተጋብር ውጭ ህልው ሆኖ የሚገኝ ነገር የለም። መስተጋብር በቁሳዊ ሥርዓቶች ውስጥ የሚፈጠሩት የመንሥኤና የተገብሮት ግንኙነቶች በማያቋርጥ ሁኔታ የሚከሰቱበት ሂደት ነው። ይህንንም የመስተጋብር ሁለንታዊ ባሕርይ በተለይ የቁስአካልን እንቅስቃሴ በምናጤንበት ጊዜ በሚገባ መንገድ ይቻላል።

ለምሳሌ ከእንቅስቃሴ ዓይነቶች ተናክሎታዊ እንቅስቃሴን፣ ሙቀትን፣ ብርሃንን፣ የኤሌክትሪክ ኃይልን፣ ማግኒቲዝምን፣ የኬሚካል ውህደትንና መነጣጠልን፣ የአካላት ቅንብርን ወዘተ... ብንመለከት በተለያዩ ገጽታዎች የሚከሰቱት እንቅስቃሴዎች አጠቃላይ ድምር ሳይለወጥ ነገር ግን አንዱ ወደሌላው የሚሸጋገርበት፣ አንዱ የሌላውን ባሕርይና ምንነት የሚወስንበት፣ በአንድ ሁኔታ መንሥኤ የሆኑት በሌላ ሁኔታ ተገብሮት እየሆኑ ለምሳሌ ተናክሎታዊ እንቅስቃሴ ወደ ሙቀት፣ ወደ ኤሌክትሪክ ኃይል፣ ወደማግኒቲዝም፣ ወደ ብርሃን ወዘተ... ሲለወጥ በተገላቢጠሽ እነዚህ ደግሞ ወደሱ የሚለወጡበትን የያዘ ግንኙነትና እንቅስቃሴ ማለትም መስተጋብራዊ ሂደትን መረዳት ይቻላል።

ተፈጥሮ በአጠቃላይ አጅግ የተለያዩና በርካታ የሆኑ ቁሳዊ አካላት በተለያዩ መልኮች ተያይዘውና ውሁድ ግንኙነት ፈጥረው የሚገኙበት ሥርዓት ነው። ይህ ከከዋክብት አስከ አቶሞች ያሉበት ሥርዓት ልዩ ልዩ ቁሳዊ አካላት በተለያዩ ግንኙነቶች ተቀነባብረው የሚገኙበት እንደመሆኑ ደግሞ አንዱ ቁሳዊ አካል በሌላው ላይ የሚያስከትለው ተፅዕኖ አለ። እንዲያውም ለእንቅስቃሴ መንሥኤ የሚሆነው ይህ የቁሳዊ አካላት ውስጣዊ ግንኙነት፣ መተሳሰርና አንዱ በሌላው ላይ ወይም ከሌላው ጋር የሚፈጥረው ተፅዕኖ ነው።

በተፈጥሮ ውስጥ አንዳችም ድርጊት በተናጠል አይከናወንም። ስለሆነም እያንዳንዱ ነገር ከሌላው ጋር ባለው ግንኙነት ወይም ከሌላው በተያያዘ ሁኔታ የሚደርስ በትን መስተጋብራዊ የይዘት ወይ የቅርፅ ለውጥ ከዚህም ጋር የእንቅስቃሴን አያሌና የተያያዙ መስተጋብራዊ ባሕርያት ሳይገነዘቡ ስለሁኔታዎች ትክክለኛ አመለካከት መቅረፅ አይቻልም። የሳይንሳዊ ሶሻሊዝም ርዕዮተዓለማዊ አመለካከት አንዱ ዋነኛ መሠረት የሆነው የዲያሌክቲክስ ዋነኛ ሕግም የሁለንታዊ መስተጋብራዊ ግንኙነት የሆነው ከዚህ የተነሣ ነው።

(የዲያሌክቲክስ ሕግን፣ ፈርጆችን፣ ሥርዓትን ይመለከታል።)

መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ (Inductive Logic)

መስተጋብአዊ የግዕዝ ቃል ሊሆን ትርጉሙም የሚሰበሰብ፣ ሰብሳቢ ግለት ነው።

ከአንድ መለስተኛ መረጃ ወይም ሐሳብ ወደ ከፍተኛና አጠቃላይ እንዲሁም ከቀላል ወደ ውስብስብ፣ ከተናጠል ወደ አጠቃላይ ሐሳብ ሽግግር የሚደረግበት የትንታኔና የሐሳብ ሥነ አመክንዮአዊ ሂደት መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ ይባላል። አንድ አስባሰብ ደረጃም የተሟላ ወይም ከፊል መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ ሊሆን ይችላል።

የተሟላ መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ ማለት የነገሮችን ወይም የክስተቶችን ስብስብ በተናጠል በማጥናትና በጥናቱ ግኝት ላይ በመመሥረት ስብስቡን ከሚመለከት አጠቃላይ ከሆነ የመደምደሚያ ሐሳብ ላይ መድረስ ማለት ነው። በዚህ መልክ የሚገኝ የመደምደሚያ ሐሳብ አባላቱን በሙሉ በዝርዝር በማጥናት የሚገኝ ነውና ትክክለኛነት ያለው ቢሆንም የአገልግሎቱ መስክ ግን ጠባብ ነው። ምክንያቱም ተፈጻሚ ሊሆን የሚችለው አነስተኛ ቁጥርና ሊጠኑ የሚችሉ አባላት ባሉት ስብስብ ላይ ብቻ በመሆኑ ነው።

ከፊል መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ በጣም በርካታ አባላትን ያቀፈ ስብስብን በሚመለከት አባላቱን በሙሉ በማጥናት ሳይሆን ከነርሱ ውስጥ ከፊሎቹን ብቻ በማጥናትና በውጤቱም ላይ በመመሥረት ስብስቡን በሞላ ከሚመለከት አጠቃላይ መደምደሚያ ሐሳብ ላይ መድረስ ማለት ነው። የስብስቡ ጥቂት አባላት ስብስቡን የሚወክሉ ባሕርያትን እንደሚያንፀባርቁ ተደርጎ ለመደምደም ቢቻልም የዚህ መደምደሚያ ትክክለኛነት ግን የበለጠ ጥናት የሚጠይቅና በተከታታይ ምርምር መረጋገጥ ያለበት ነው። ከዚህ ዓይነት ችግር ለመላቀቅ ግን ለናሙና የሚመረጡትን አባላት መሠረታዊ ግንኙነቶችና የእርስ በርስ መደጋገፍ በበቂ ጥጥናት ያስፈልጋል። በዚህም ጊዜ ትኩረት መደረግ ያለበት በሚጠኑት አባላት መሠረታዊ ባሕርያትና ፍሬ ሐሳቦች ላይ ሊሆን ይገባል። ስለ

ግን የዚህ ዓይነቱ ከፊል መስተጋብአዊ ሥነ-መከንየ ዋነኛ ባሕርይ የከስተቶችንና የገርቶችን መሠረታዊ ግንኙነቶች ግልጽ የማድረግ ዘዴ መሆኑ ነው።

ለምሳሌ ውሀና ሕይወት ግንኙነት ሕፃናት ከሚለው ሕውስታዊ መረጃ በመነጥት ሕይወት ባለበት ቦታ ውሀ አለ። ስለዚህ ያለውሀ ሕይወት ሊኖር አይችልም ማለት አጠቃላይ ሐሳብ ለመሸጋገር ይችላል። ይህ ግን ፍጹሟዊ አይደለም።

(ሥነ አመክንዮን፣ ምንጩታዊ ሥነ አመክንዮን፣ ጊዮሎጂካዊ ሥነ አመክንዮን ይመሰክራሉ)

ጦሪ

(Tragic)

ጦሪ የግዕዝ ቃል ሲሆን ትርጉሙም የሚያሳዝን፣ የሚያበላጭ፣ የሚከነክን ማለት ነው።

በኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ በግለሰብ ውስጥ በኅብረተሰቡ መካከል ያሉትን ቅሪቶች፣ በውበትና በሕሳም መካከል የሚካሄደውን ትግል የሚገልጽ የሥነ ውበት ፈርጅ ነው። ጦሪ የሚያንፀባርቀው ለጊዜው ሊፈቱ ያልችሉ ቅሪቶችን ነው። በመሆኑም አስፈላጊ በሆነ ታሪካዊ ሁኔታና በሰዎች ተካሄደው እንቅስቃሴ መካከል የሚኖረው አለመጣጣም በተለይ የሚጠቀስ ጦሪ ሁኔታ ነው። ጦሪ የጭንቀትና የሥቃይ ስሜቶችን የሚቀስቅስና ብዙውንም ጊዜ የቅሪቱን ውስብስብነት ወደ ሞት የሚወስድ ነው።

የጦሪ ምክንያት በማኅበራዊ ኃይሎችና በኅብረተሰብ የዕድገት ሕጎች መካከል የሚነሡት ግጭቶች እንደሆኑ ማርክሳዊ ሥነ ውበት ያስረዳል። ለምሳሌ አንድ ተራማጅ መደብ ከሁኔታዎች አለመብሰል ወይም አለመቻቸት የተነሣ በትግሉ ማሸነፍ ሲያቅተው ጦሪ ሁኔታ ይፈጠራል፤ ወይም ደግሞ የአረጅው መደብ አንዳንድ አባሎች የመደባቸውን መውደቅ በመረዳት ተራማጅ በሆነው መደብ ውስጥ በመቀላቀል የነበራቸውን ሥልጣን ለማስቀረት ሲታገሉ ማየት ጦሪ ይሆናል።

ጦሪ ሐዘን የሚፈጥር ቢሆንም ሥነ ውበታዊ ደስታንም ያቀፈ ነው። ለዚህ ደስታ ምክንያት የሚሆኑት ጦሪ የሚፈጥረው የስሜቶችና የንቃተ ጎሊና ጥራት፣ መጥፎ ነገ

ሮችን አስመልክቶ የሚያስከትለው ጥላቻና ለፈቃድ የሚሰጠው ድፍረት ናቸው። በሰባ ሊስት ሥርዓት ግንባታ ውስጥ አዲስ የተጋደሉ ሁኔታ ተፈጥሯል። የኮሚኒስት ሥርዓት አይቀራ መሆኑን የተገነዘቡና በሕዝብ ኃይል ላይ ሙሉ አምነት ያላቸው የታጋይ አብዮታዊ ጀግኖች ፈቃድ በጣም አስቸጋሪ፣ አደገኛና ውስብስብ ከሆነ ሁኔታ ጋር የሚያደርገው ትግልና ትግሉ የሚፈጥራቸው ቅሪቶች ለጦሪ ሁኔታ መንሥኬ ናቸው።

(ሥነ ውበትን ይመለከታል።)

መሬት ከበርቴ (የ—)

(Landlord)

የስፋፊ መሬት ባለቤት የሆኑ፣ በምርት ተግባር ምንም ተሳትፎ ሳያደርጉ ሌሎች ማለትም ገባሮች ወይም ጭስኞች የደከሙበትን ምርት የሚያጋብሱ ሰዎችን የሚያጠቃልል መደብ ነው። የዚህ መደብ አባሎች መሬት በማሳረስ፣ በማከራየት፣ በመግዛትና በመሸጥ እንዲሁም ገንዘብና እህል በወለድ በማበደር ከፍተኛ ሀብት የሚሰበስቡ ከባሪያው ሥርዓተ ማኅበር ቀጥሎ በተከሰተው በፈውዳሉ ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የሚገኙ የገዥ መደብ አባላት ናቸው።

ንጉሣውያን ቤተሰብ፣ መሳፍንት፣ መኳንንት፣ ከፍተኛ የቤተ ክህነት ባለሥልጣኖች፣ የብዙ መሬት ባለቤት የሆኑ ባለባቶችና ሌሎችም የነዚህ ሁሉ የጥቅም ተካፋዮች በዚህ መደብ ውስጥ የሚጠቃሉበት ሆኖቸው የለውጥ ከፍተኛ ዕንቅፋት ናቸው። በታሪክ እንደታየው በብዙ ሀገሮች ተራማጅና አብዮታዊ ኃይሎች ይህን አድጋሪ መደብ ከሥልጣን ለማስወገድ መሥዋዕትነት የተመላው ትግል አካሂደዋል።

(መደብን፣ ፈውዳሊዝምን ይመለከታል።)

መብትና ግዴታ

(Right and Duty)

ሰዎች በሚገኙበት ማኅበራዊ ሥርዓት ውስጥ ባላቸው ቦታና ኃላፊነት ማድረግ ያለባቸውንና ሊደረግላቸው የሚገባውን የሚገልጹ ፈርጆች ናቸው። የመብትና የግዴታ ስፋትና ግንኙነት የሚወሰነው በማኅበራዊ ሁኔታ ነው።

ሐሳባውም ይህን ሐቅ ስለማይቀበሉ ስለመብትና ስለግዴታ ያላቸው አመለካከት የተዛባ ነው ። በነሱ አባባል ሰው ፣ ሰው በመሆኑ ብቻ ተፈጥሮአዊ መብቶች አሉት ። በዚህም አመለካከታቸው መሠረት ሰው በተፈጥሮ በማንበራዊና በታሪካዊ ዕድገት የሚወሰን መሆኑን ስለማይገነዘቡ በግዴታና በመብት መካከል ያለውን መስተጋብር ሊረዱ አልቻሉም ። በእርግጥ በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የመብትና የግዴታ ግንኙነት ሚዛናዊ ሊሆን አይችልም ። የገዥው መደብ መብቱ የሰፋ ፣ ግዴታው ያነሰ ሲሆን የተገዥው መደብ ደግሞ ግዴታው የበዛና መብቱ በዚያው አንፃር የጠበበ ነው ። መብት የሚገልጸው የበላይነትን በመሆኑ ግዴታ የተጨቋኝነትን ፍች ይይዛል ። ይህ በተሸፋፈነ መደባዊ አመለካከት ሲገለጽ የመብቱ ስፋት ከገለበሱ ኃላፊነትና አስተዋጽኦ ስፋት እንደሚመነጭ ተደርጎ ይነገራል ። ትክክለኛ ግንዛቤው ግን ይህ የግዴታና የመብት የተዛባ ግንኙነት የሚያንፀባርቀው የምርት ግንኙነትን ሁኔታ ነው ። ባለንብረትና ንብረት አልባ የሆኑት ግዴታንና መብትን አስመልክቶ እኩል ከሆነ ሚዛን ላይ ሊቀመጡ አይችሉም ።

የሁለቱን ግንኙነት በትክክል ሊያዋቅር የሚችለው የኮሚኒስት ሥርዓት ብቻ ነው ። የማምረቻ መሣሪያዎች ከግል ይዞታ መላቀቅ ሰዎች እኩል መብት እንዲኖራቸው ያደርጋል ። የተራድኦ ግንኙነት ሰዎችን የጋራ ኃላፊነት ተገዥ ስለሚያደርግ የግዴታቸው መሠረት ይሆናል ። ግዴታ ማለት በግድ መሥራት ሳይሆን መብት ለማግኘት ገለበሱ የሚያደርገው ማህበራዊ አስተዋጽኦ ነው ። መብት ደግሞ ገለበሱ ነፃ ዕድገት እንዲያገኝ ከኅብረተሰቡ የሚሰጠው ነው ። የገለበሱ ግዴታ የኅብረተሰቡ መብት ነው ፤ የገለበሱም መብት የኅብረተሰቡ ግዴታ ነው ። የተራድኦ ግንኙነት መብትንና ግዴታን ያስማማል ማለት ነው ። ይህ የግዴታና የመብት መስተጋብራዊ ግንኙነት የራስን በራስ ግስተዳደር መርህ እውን የሚያደርግ በመሆኑ የሰው ባህልና ንቃተ ገሊና ከከፍተኛ ደረጃ ላይ መድረሳቸውን የሚያመለክት ነው ።

(ኮሚኒዝም ፣ ሥነ ምግባርን ይመለከታል ።)

መንሥኤና ሁኔታ (Cause and Condition)

ሁኔታ ከተገብሮት ቀድሞ የሚገኝ ነገር ግን በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የተገብሮት ወሳኝ ክስተት አይደለም ። ሁኔታ የአንድ ነገር ውስጣዊ ቅሬታ የሚከናወንበት አካባቢ ነው ። ሁኔታ ውስጣዊ ቅሬታ የሚከናወንበት ውጫዊ ቅሬታም ሊሆን ይችላል ። ሁኔታ በርካታ ነገሮች ለአንድ ነገር መገኘት አስፈላጊ ሆነው ነገር ግን አንዱ ወሳኝ ሆኖ ሌሎች እራሳቸው በራሳቸው የወሳኝነት ሚና ባይኖራቸውም ለነገሩ ወይም ለድርጊቱ መከናወን ወይም ለተገብሮቱ መገኘትና መግለጽ ባለባቸው ነገሮች መስክ ሊገኝ ይችላል ።

መቀት ፣ አፈርና እርጥበት ስንዴን ወደ ቡቃያነት እንዲለወጥ ቢያስፈልጉም የሰንዴው ወደ ቡቃያነት የመለወጥ ጉዳይ የውስጣዊ ባሕርይ ተገብሮት እንጂ በተጠቀሱት ነገሮች መንሥኤነት አይደለም ። አለበለዚያ የተጠቀሱት ነገሮች ሁኔታዎች መሆናቸው ቀርቶ መንሥኤዎች ከሆኑ ማናቸውንም ስንዴን መሰል ነገር ወደ ቡቃያነት መለወጥ በቻሉ ነበር ። የሥራ ተገብሮች ፣ የሥራ ማከናወኛ ቁሳቁሶችና ሥራ አንድ ላይ ሀብት ለማፍራት ቢያስችሉም ከሥራ ተገንጥለው ሀብቱ ብቻቸውን ሀብት ሊያፈሩ አይችሉም ።

መንሥኤ ከተገብሮት ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት ያለውና በጊዜ እንፃር ተገብሮትን በመቅደም ብቻ የሚገኝ ሳይሆን ተገብሮትም እንዲኖር ወይም እንዲገኝ በቀጥተኛ መንገድ የሚወስንም ጭምር ነው ። ሁኔታ ግን ተገብሮትን በጊዜ እንፃር ቢቀድምም በቀጥተኛ መንገድ አይወስንም ። ይሁን እንጂ ያለ ሁኔታ ተገብሮት ከቸውንም ሊታሰብ አይችልም ።

መንሥኤ ፣ ሳቢያና ሁኔታ እንዲሁም በተወሰነም መስክ መንደርደሪያ ተገብሮትን በመቅደማቸው ተመሳሳይ መለሰው ቢታዩም ልዩነት አላቸው ።

ሳቢያና ሁኔታ ተገብሮትን ቀድሞ መገኘታቸውና ተገብሮትን የማይወስኑ መሆናቸው ተመሳሳይነታቸው ሲሆን ልዩነታቸው ግን ሁኔታ ለተወሰነ ተገብሮት የገድ መገኘት ወይም መግለጽ ያለበት መሆኑ ነው ። ለእ

ንድ ግንብራዊ አብዮት የገድ ነባራዊና ግራዊ ሁኔታዎች በተለያየ የብስለት ደረጃ በሆነ መሆኑን አላባቸው ። ሳቢያ ግን እንደ ድርጊቱ ወይም እንደተገብሮቱ አለበለ ይሆን እንደታረካዊ ሁኔታው የተለያየ ሊሆን ይችላል ።

የውጫዊ ስምምነት መፍረስ ስበብ የግድረገ ሊኖርባለሁት ሊጣሊያ ሊትዮ ጽያን ልትወር ችላለች ። የውጫዊ ስምምነት ባይፈርስም ኖሮ ሊጣሊያ ሊትዮጽያን መውረድ የማይቀር ነበር ። ስለዚህ የውጫዊ ስምምነት ለሊትዮጽያ መውረር ስበብ እንጂ መንግሥት ወይም ሁኔታ አልነበረም ።

(ፈርጆችን ይመለከታል ።)

መንግሥትና ተገብሮት (Cause and Effect)

ተገብሮት ተገብረ ከሚለው ቃል የተገኘ ሊሆን ትርጉሙም ድርጊት ፣ ከንውን ግለት ነው ።

መንግሥት ግለት አዲስ ከስተትን የሚያስገኝ ከርሱም ጋር ካለው ግንኙነት እንግር ሲታይ ቀድሞት የሚገኝ ከስተት ነው ። ተገብሮት መንግሥት የሚያስከትለውና የርሱም ድርጊት የሚፈጥረው ከስተት ነው ። መንግሥት ራሱ የሌላ ከስተት ተገብሮት በመሆኑ መንግሥትና ተገብሮት ተለዋዋጭ ናቸው ። ማናቸውም መንግሥት ተገብሮትን ቀድሞ የሚገኝ ይሆንም ማናቸውም ተገብሮትን ቀድሞ የሚገኝ ከስተት ግን የተጠቀሰው ተገብሮት ምክንያት ነው ግለት እይደለም ። ለምሳሌ የተወረወረ ደንጋይ ወደ መሬት ይወድቃል ። ሆኖም ለደንጋይ ወደ መሬት መውደቅ ምክንያት የደንጋይ መወርወር ሳይሆን የመሬት ስበት ነው ። ውርወራው ከደንጋይ መውደቅ የሚቀድም ሲሆንም የተገብሮቱ መንግሥት እይደለም ።

መንግሥት ተገብሮትን የሚያስከትል ሲሆንም ከተገብሮቱ ጋር የሚወራረስ ነው ። እንደ ድርጊት በአንድ ጊዜ መንግሥትና ተገብሮት ሊሆን የሚችል ከመሆኑም በላይ በአንድ ወቅትና ሁኔታ መንግሥት የነበረው በሌላ ወቅትና ሁኔታ ተገብሮት ሊሆን ይችላል ። እንዲሁም ተገብሮት ወደ መንግሥት ሊለወጥ ይችላል ። ተገብሮት በመንግሥት በመወሰን ብቻ የሚቀር ሳይሆን ተገብሮት መልሶ በመንግሥትው

ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድር ይችላል ። ካፒታሊዝም (መንግሥት) በገጠር ውስጥ ዘመናዊ እርሻን በማስፋፋት ገበሬውን ወደ ወዝአደርነት ቢለውጠውም (ተገብሮት) የወዝአደሩ ቁጥር መጨመር በተራው የቡርጂዚውን ትርፍ በማሳደግ የካፒታሊዝምን ዕድገት ያፋጥናል ።

ማናቸውም ከስተት የተወሰነ መንግሥት ተገብሮት እንጂ መንግሥት የሌለው ተገብሮት ከቸውንም ሊኖር አይችልም ። የመንግሥትና የተገብሮት ግንኙነት ውስጣዊ ፣ ነባራዊና ሁለንታዊ ነው ።

እንደ መንግሥት በርካታ ተገብሮቶችን ሊያስገኝ የሚችለውን ያህል እንደ ተገብሮት ደግሞ በርካታ መንግሥቶች ሊኖሩት ይችላል ። ሆኖም እነዚህ መንግሥቶች በሙሉ ተገብሮቱን በማስገኘቱ ረገድ አኩል ሚና አይጫወቱም ።

መንግሥት ከሳቢያ ይለያል ። ሳቢያ እንደንድን ድርጊት ቀድሞ የሚገኝና ድርጊቱም እንዲፈጸም የሚያስችል ግን ይህንን ድርጊት በገድ የማያስከትል ወይም የማይወስን ከስተት ነው ። በሳቢያና በተገብሮት መሀከል ያለው ግንኙነት ውጫዊና መሠረታዊ ያልሆነ ነው ። ለምሳሌ የውጫዊ ስምምነት ከአድዋ ጦርነት የቀደመ ሲሆንም የስምምነቱ መፍረስ ግን የአድዋ ጦርነት ምክንያት አይደለም ። የጦርነቱ ምክንያት የጣሊያን ሊኖርባለሁትም የመስፋፋት ፍላጎት ነበር ። በሳቢያና በተገብሮት መካከል ያለው ግንኙነት ውጫዊ እንዲሁም የአጋጣሚ ጉዳይ ሊሆን ይችላል ።

(ፈርጆችን ይመለከታል ።)

መን ፣ ቶማስ (Mun, Thomas)

ከ1571—1641 የኖረ እንግሊዛዊ ኢኮኖሚስትና የዳበረ ሜርካንታሊስት አስተሳሰብ መሥራች ነው ። መን “ኢስት ኢንዱያ ካምፓኒ” የተባለው ኩባንያ ዲሬክተርና የእንግሊዝ መንግሥት የንግድ ኮሚሽነር በመሆን ሠርቷል ።

“ኢንግላንድስ ትሬዥር ባይ ፎሪን ትሬድ” በሚል ርዕስ በ1664 በታተመው መጽሐፍ ውስጥ ለገቢ ንግድ ከሚወጣው ወጪ ከወጭ ንግድ የሚገኘው ገቢ እንዲበልጥ ማድረግ ያሻል የተሰኘውን ሐሳብ በመ

ደገፍ ግብራሪያ ሰጥቷል ። ካርል ማርክስ የመንግሥት ሥራ የሚርከንቲሊዝም ወንጌል ሊሆን የበቃ የዘመኑ ትልቅ ሥራ ነው ሲል ገልጾታል ።

መን እንደቀደመት ሚርከንቲሊስቶች ሁሉ ሀብትንና ገንዘብን እንድ አድርጉ ይመ ለከታል ። ይሁንና ቀደምት ሚርከንቲሊስቶች በየዓመቱ ወደ ሀገር የሚገባው የወርቅና የብር መጠን ከሀገር ከሚወጣው እንዳይበ ልጥ ማድረግ ያሻል ያሉትን ሐሳብ ግን አልተቀበለውም ። እንደመን አስተሳሰብ ሀብትን (የወርቅን ክምችት) ማሳደግ የሚቻ ለው በቀጥታ በወርቅና በብር ዝውውር ላይ በሚጣል ገደብ ሳይሆን ወርቅንና ብርን በሚያስገኘው የውጭ ንግድ መስክ የወጪ ንግድን ከገቢ ንግድ በማስበለጥ መሆን ይኖርበታል ባይ ነው ። መን ወርቅንና ብርን የሚያያቸው እንደ “ከቡር ድንጋይነታቸው” ብቻ ሳይሆን እንደዝውውር መሣሪያነታ ቸውና እንደካፒታልነታቸውም ጭምር ነው ። (ሚርከንቲሊዝምን ይመለከታል ።)

መንደርደሪያና ክትያ
(Ground and Consequence)

በሁለት ሐሳቦች መካከል ያለ ግንኙ ነት ። አንዱ ሐሳብ ከሌላው ሐሳብ የሚንደረ ደር ፣ ከርሱም ጋር ሳይፋለስ ወይም የዚህን ሐሳብ ይዘት ሳያናጋ ሐሳቡን ሥርዓት ባለው መንገድ በማዋቀርና በማዳበር የሚደመድም ሐሳብ ማለት ነው ። ሁለት ሐሳቦች ካላቸው ግንኙነት አንፃር ሲታዩ የመጀመሪያው መንደርደሪያ ሲሆን ቀጥሎ የሚመጣውና ከመንደርደሪያው የሚመነጨው ሐሳብ ክትያ ይባላል ። ስለዚህ በመንደርደሪያና በክትያ መካከል ያለው ግንኙነት የሐሳቦች ግንኙ ነት ነው ።

በመንደርደሪያና በክትያ መካከል ያለው ግንኙነት በሁለት ሐሳቦች መካከል ያለ ግንኙ ነት ሲሆንም ሐሳቦችና በመሀከላቸው ያለው ግንኙነት ግን የእውነታ ነፃነት ናቸው ። በመንደርደሪያና በክትያ መካከል ያለው ግን ኙነት የሐሳብ ግንኙነት እንደመሆኑ የሁለቱ ግንኙነት ትክክለኛነት በሐሳቦች ትክክለኛ ነት የሚወሰን ነውና ከእውነታ ጋር ሊመሳ ሰሉ ወይም ሊቃረኑ ይችላሉ ። ክትያ

ሐሳቡ ከመንደርደሪያው ሐሳብ ተነሥቶ ፣ እርሱንም በማያፋልስ ሁኔታ ሥነ አመክንዮ አዊ በሆነ መንገድ ቢዋቀርም ክትያው ግን የተሳሳተ ሊሆን ይችላል ።

መንደርደሪያ

ሰው ሁሉ ሟች ነው ፤
አበበም ሟች ነው ፤
ስለዚህም አበበም ሰው ነው ።

ይህንን ምሳሌ ካለን ዕውቀት አንፃር ሳይሆን ከምሳሌው ሐሳብ ብቻ በመነሣት ብንተነትን ክትያ ሐሳቡ የመንደርደሪያ ውን ሐሳብ የማያፋልስና እርሱንም አዳብሮ በሥነ አመክንዮአዊ ሥርዓት የሚደመድም በመሆኑ ትክክል ነው ። በሌላ አንፃር ግን ክትያ ሐሳቡ ከእውነታ ጋር የሚቃረን በመሆኑ ትክክል ወይም እውነት አይደ ለም ። ምክንያቱም በዚህ ምሳሌ ውስጥ አበበን ሰው ያደረገው ሟችነቱ ሲሆን ሟች የሚሆን ሕይወት ያለው ነገር በሙሉ ግን ሰው አይደለም ።

(ፈርጆችን ይመለከታል ።)

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም
(State Monopoly Capitalism)

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም በካፒ ታሊስት ሞኖፖል ኃይልና በቡርሻው መን ግሥት ኃይል ጥምረት የሚፈጠር ከፍተኛው የሞኖፖል ካፒታሊዝም ቅርፅ ነው ። ለመ ጀመሪያ ጊዜ ቃሉን የተጠቀመበትና ንድፈ ሐሳቡን ያጠናቀረው ሌኒን ሲሆን እሱም ሞኖፖል ካፒታሊዝም ወደ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ማደጉ የማይቀር መሆ ኑን አሳይቷል ።

የመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም መፈጠርና መዳበር መሠረቱ በካፒታሊስቱ ስልተ ምርት ውስጥ የሚገኙ የማይታረቁ ቅራኔዎች በተለይም በምርት ማሰራጨ ኑነትና ካፒታሊስቱ ምርቱን የገሉ በማድረጉ መካከል ያለው ቅራኔ እየከረረ መሄድ ነው ። በዚህ ሁኔታ የቡርሻው መንግሥት ሞኖፖ ሉችን የተዘፈቁባቸው የማይታረቁ ቅራኔዎች ከሚያስከትሉባቸው ችግር ለማውጣት ጣልቃ

ገዢነቱን ያጠናክራል ። ሞኖፖሎች የዓለምን ገቢያ በመከከለቸው ለመቀራመት በሚያደርጉት አየተካሄረ በመሄድ ላይ በሚገኘው ውድድርም የቡርጂዛውን መንግሥት ድጋፍ ይጠይቃሉ ። የካፒታሊዝም አጠቃላይ ቀውስ እየተካሄረ መምጣትም የመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝምን ዕድገት አፋጥኖታል ። ወደሶሻሊዝም እያደሰ በመምጣት ላይ ያለውን የዓለም ኃይል አስላለፍ ለመግታት በሚያደርጉት ከንቱ መከራ የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ገዢ መደብ አባላት የሞኖፖል ኃይልና የቡርጂ መንግሥታት ኃይል ጥምረት እንዲጠናከር ያደርጋሉ ። እንዲሁም ሞኖፖሎች በቡርጂ መንግሥታት ረዳትነት በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮችን ሠርቶ አደር ሕዝቦች በቡርጂ ርዕዮተዓለምና ፖለቲካ ቁጥጥር ሥር በማዋል የብዝሃ ሥርዓቱን ለማቆየት ይጥራሉ ።

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ከሞኖፖሎች መዳበር ጋር ማቆጥቆጥ የጀመረው በያዝነው ምዕት ዓመት መጀመሪያ እካባቢ ላይ ነው ። ሁለቱ የዓለም ጦርነቶችና በጦርነቶቹ መካከል በነበረው ጊዜ ውስጥ የታየው ታላቁ የዓለም ኢኮኖሚ ቀውስ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም እንዲያብር ረድተዋል ። ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም አዳዲስ ገጽታዎችን በመያዝ ሊስፋፋ ችሏል ። እንቅስቃሴውንም ከሶሻሊስቱ ዓለም ጋር ከሚደረገው ትግል ጋር በበለጠ በማገናከል ላይ ይገኛል ።

በአሁኑ ጊዜ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ልዩ ልዩ ቅርፆችን ይዞ ይገኛል ። የቡርጂ መንግሥት በመንግሥታዊ በጀት ፣ በደገማ ፣ በታክስ ፣ በብድርና በገንዘብ ፖሊሲ ፣ በሸቀጦች ዋጋና በምንዳ ፖሊሲ እንዲሁም በሌሎች ኢኮኖሚ ነክ እንቅስቃሴዎቹ አማካይነት የብሔራዊ ገቢ ከፍፍል ተጠቃሚ ሞኖፖሊስቶች እንዲሆኑ ያደርጋል ። የቡርጂ መንግሥት ለሞኖፖሊስቶች እንደ አንድ ዋና የሸቀጥ ማራገፊያ ያገለግላል ። በሞኖፖሊስቶችና በቡርጂ መንግሥት መካከል በሚደረገው ውል መሠረት ሞኖፖሎች የጦር መሃደያዎችን በገፍ እያመረቱ በከፍተኛ ዋጋ ለቡርጂው መንግሥት በመሸጥ ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ እንደሚያገኙ የታወቀ ነው ። የቡርጂው መንግሥትም የውጭ ፖሊሲውን ፣ በተለይም የአጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ ፖሊሲ ውጥ ለማራመድ በሞኖፖል ካፒታል ይገለ

ገላል ። የቡርጂ መንግሥትና የሞኖፖል ካፒታል ተወካዮች ባንድነት ዓለምን በመከከላቸው ዳግመኛ ለመከፋፈል በሚያደርጉት መሯሯጥ ዓለም አቀፍ ኅብረቶችንና ስምምነቶችን እንዲሁም ካፒታሊስት ኅብረትን ይፈጥራሉ ። ያጠናክራሉ ።

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የሚይዘው አንድ ሌላ ቅርፅ በሞኖፖሎች ተወካዮችና በቡርጂ መንግሥታት ባለሥልጣኖች መካከል የሚፈጠረው ኅብረት ነው ። የመንግሥት ባለሥልጣኖች በኮርፖሬሽኖች ውስጥ ቁልፍ ቦታዎችን እንዲይዙ ያደረጋል ። የኮርፖሬሽን ከፍተኛ ኃላፊዎች ሞኖፖሊስቶችም በመንግሥታዊ መዋቅር ውስጥ በአመራር ደረጃ ሥራ ይመደባሉ ። በዚህ አኳኋን በመንግሥታዊ መዋቅር ውስጥ በመግባት ጥቅማቸውን ያስጠብቃሉ ።

የቡርጂው መንግሥት ራሱ ከብሔራዊ ገቢና ከሀገሪቷ የምርት ኃይሎች ከፍተኛ የሆነውን ክፍል በቀጥታ በቁጥጥር ሥር የሚያውል መሆኑ አንድ ሌላ የመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ዋና ቅርፅ ነው ። የቡርጂው መንግሥት በበጀት ይዞ የኢኮኖሚ ድርጅቶችን በማቋቋም እንዳንድ ድርጅቶችን ከግል ይዞታ ወደ መንግሥት ንብረትነት በግዥ በማዛወርና በሞኖፖሊስቶች ድርጅቶች ውስጥ የአክሲዮን ባለቤት በመሆን የምርት ኃይሎች ባለንብረት ይሆናል ። ይህ የቡርጂው መንግሥት የምርት ኃይሎች ባለንብረትነት የሞኖፖሊስቶችን ጥቅም የሚያዳብር እንጂ ጥቅማቸውን የሚገረር አይደለም ። የቡርጂው መንግሥት እንደ ኃይል ማመንጫና መጓጓዣ የመሳሰሉትን ተቋሞች አቋቁሞና ከግል ካፒታሊስቶች ገዢ ከሠርቶ አደሩ ሕዝብ በሚሰበሰብ ታክስ እየደገመ በማካሄድ አገልግሎታቸውን ለሞኖፖሊስቶች በአነስተኛ ዋጋ እንዲያቀርቡ ያደርጋል ። ከግል ንብረትነት ወደ መንግሥት ንብረትነት በግዥ የሚያዛውራቸው ድርጅቶችም በአብዛኛው የከሰሩ ወይንም ሊከሰሩ የተቃረቡ ሲሆኑ የባለቤትነቱ ዝውውር ዋና ዓላማም ሞኖፖሊስቶቹ ካፒታላቸውን ይበልጥ አትራፊ ወደሆኑ መስኮች ለማዛወር ማስቻል ነው ። በሞኖፖሊስቶች ድርጅቶች ውስጥ የአክሲዮን ባለቤት በመሆንም የቡርጂው መንግሥት ጥቅሙን ከሞኖፖሊስቶች ጋር በቅርብ በማስተሳሰር ድርጅቶቹ ደገማ

እንዲያገኙ፡ በአነስተኛ ወለድ ብድርና የብድር ቅድሚያ እንዲሰጣቸው፡ አነስተኛ ታከስ እንዲከፍሉ በማድረግ ትርፋቸውን እንዲያሳድጉ ይረዳቸዋል ። የቡርጂው መንግሥት በንብረትነት ከያዛቸው የምርት ኃይሎች የሚያገኘውንም ገቢ በአብዛኛው ሞኖፖሎችን ለመደገግና ከሞኖፖሎች ልዩ ልዩ ሸቀጦችን ለመግዣ ያውለዋል ።

መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ባንድ በኩል የምርት ኃይሎች የዳበሩበትና ማኅበራዊ አመራረት ከላቀ የዕድገት ደረጃ ላይ የደረሰበት ነው ። ይህም ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም ለመሸጋገር ቁሳዊ ቅድመ ሁኔታ የተመቻቸበት ሲሆን መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም በሌላ በኩል የሠርቶ አደሩ ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ የበለጠ እንዲቆረቁዝ የሚያደርግ ነው ። ሞኖፖሊስቶች ከቡርጂ መንግሥት ጋር በማበር በሠራተኛው መደብና በገበሬዎች ላይ የሚፈጽሙት ጭቆናና ብዝበዛ እየተባባሰ ሲሄድ በበዝባኝና በተበዝባኝ መደቦች መካከል ያለው ቅራኔ የበለጠ እየተካረረ ይሄዳል ። ይህም ለሶሻሊስት አብዮት ኅሊናዊ ሁኔታን ለማሟላት የሚረዳ ነው ።

(ኢምፔሪያሊዝምን ይመለከታል ።)

መንግሥታዊ ሶሻሊዝም

(State Socialism)

በአንዳንድ ሀገሮች ሥርዓተ ማኅበሩ ካፒታሊስት ሆኖ የመንግሥቱ ሥልጣን በቡርጂ መደብ እጅ እንዳለ የተወሰኑ የማምረቻና የአገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር እንዲውሉ ይደረጋል ። በዚህ ወቅት “እነዚህ ውድድርና ላልተገደበ የግል ባለቤትነት” የቆሙ የካፒታሊስት ሥርዓት አቀንቃኞች የተወሰኑ የኢኮኖሚ ተቋሞች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር መዋላቸውን ብቻ በመመልከት ሥርዓቱ ሶሻሊስት እንደ ሆነ እድርገው ለማቅረብ ይሞክራሉ ። ሁኔታውንም “መንግሥታዊ ሶሻሊዝም” በሚል ይገልጹታል ።

ይህ ጽንሰ ሐሳብ የቡርጂ የጥገና ለውጥ አስተሳሰብና የአድርባይነት ውጤት ነው ። ይህም አመለካከት አንድ መንግሥት በኢኮኖሚው ውስጥ ጣልቃ በመግባት በይዞታ ወይም በቁጥጥር በሚያደርገው

ርገው ተሳትፎ ወይም ተፅዕኖ ብቻ ሶሻሊዝም እንደሚገነባ ይቀበላል ። የካፒታሊስቱ መንግሥት አንዳንድ የኢኮኖሚ ተቋሞችን በባለቤትነት ከያዘና ቁጥጥሩን ካጠናከረ የቡርጂው መደብ በ“ነፃ ውድድር” ሳቢያ በሠርቶ አደሩ ሕዝብ ላይ የሚያደርሰውን የኢኮኖሚ ብዝበዛና ማኅበራዊ ቀውስ ማሰቀረት፡ በዚህም ገዥው መደብ ከላይ ሶሻሊዝምን የሚያስፍንበት ሁኔታ መፍጠር ይቻላል የሚል ሲሆን ይህም በንዑስ ከበርቱ ተምኔታዊ ሶሻሊስቶች አስተሳሰብ የተበከለ ነው ። የዚህ ዓይነት አስተሳሰብ እራማጅ ከነበሩት መካከል የፈረንሳይ ብላንክ፣ የጀርመኑ ሮድቤርቱስና ላሳል ይገኙበታል ።

(ተምኔታዊ ሶሻሊዝምን፣ ሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን ይመለከታል ።)

መንግሥታዊ ካፒታሊዝም

(State Capitalism)

መንግሥታዊ ካፒታሊዝም የሚለው ጽንሰ ሐሳብ በካፒታሊስት ዕድገት ሂደት የገንዘብ ካፒታሊስቶች ከቡርጂው መንግሥታዊ ቢሮክራሲ ከፍተኛ ክፍሎች ጋር ያላቸውን የጥቅም መተሳሰር እንዲሁም የፖለቲካን ሥልጣንና የኢኮኖሚን ኃይል ቅንጅት የሚያሳይ ነው ። የመንግሥታዊ ካፒታሊዝም ይዘት የሚገለጸው ባለው መንግሥት የመደብ ጣይባ፣ በወቅቱ ተጨባጭና ታሪካዊ ሁኔታ፣ መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ባለበት ሀገር ውስጥ በሰፊነው የኢኮኖሚ አጠቃላይና ልዩ ሁኔታዎች ነው ። በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የነበረው መንግሥታዊ ካፒታሊዝም በወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ዘመን ካሰውና እንዲሁም በአሁኑ ጊዜ በኋላቀር ሀገሮች ከሚገኘው መንግሥታዊ ካፒታሊዝም የተለየ መልክ አለው ።

በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የነበረው መንግሥታዊ ካፒታሊዝም የቡርጂውን መንግሥት የካፒታል ክምችት ስማፋጠን በካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ውስጥ ጣልቃ ለመግባት የሚገደድበት ሁኔታ ነበር ። በዚያ ወቅት መንግሥታዊ ካፒታሊዝም በይዘቱ በመንግሥት ኃይል እማካይነት በተለያየ መንገድ ካፒታሊስቶች የሚያስፈልጋቸውን ርካሽ ጉልበት በቀላሉ ሊያገኙ የሚችሉበት

ትን ሁኔታ ማመቻቸትን፣ ይህም ርካሽ ጉልበት ከፍተኛ ተረፈ እሴት ሊያስገኝ እንዲችል የሥራ ሰዓትንና ሁኔታን በሚመልከት ለካፒታሊስቶች ሕጋዊ ድጋፍ መስጠትን፣ የመንግሥትን መሬት ለግለሰብ ካፒታሊስቶች ማደላደልን፣ ቅኝ ግዛቶች መያዝንና መዘረፍን፣ የግል ካፒታሊስቶች ጭነት እነስተኛ ካፒታል ሊያቋቋሟቸው የገደባቸውንና ለካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ መስፋፋት አመች ሁኔታ ሊፈጥሩ የሚችሉትን እንደ ባቡር ሐዲድና እንደ መንገድ የሚሳሰሉትን ማስፋፋትን፣ የኃይል ማመንግሥት መሥራትንና ትላልቅ ከተሞችን መንግሥት ሞኖፖል ማቋቋምን፣ ካፒታሊስቶች ከመንግሥት ድጋግ እንዲያገኙ ግድረገንና በእነስተኛ ወለድ ከፍተኛ ጭድር ሊያገኙ የሚችሉበትን ሁኔታ መፍጠርን፣ የሀገር ውስጥ ካፒታሊስቶች በውጭ ሀገር ካፒታሊስቶች ውድድር እንዳይዳከሙ የሚከላከል ታሪፍ መጣልንና የመሳሰሉትን ፈርማዎች መውሰድን የሚያጠቃልል ነበር።

በካፒታሊስት ሀገሮች የነበረው መንግሥታዊ ካፒታሊዝም በአሁኑ ጊዜ በነዚህ ካፒታሊስት ሀገሮች ካለው መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም በዓይነት የተለየ ነው። የካፒታሊስት ሀገሮችን በሚመለከት መንግሥታዊ ካፒታሊዝም በካፒታሊዝም የመጀመሪያ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚከሰት ነው። የመጀመሪያው (መንግሥታዊ ካፒታሊዝም) ከግል ካፒታሊስቶች የከምችት ዓቅም ደካማነት የተነሣ የቡርጂው መንግሥት የካፒታልን ክምችት ለማፋጠን ከወሰደው እርምጃ የመነጨ ሲሆን መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የተከሰተው ግን በሞኖፖሎች የበላይነት ሥር የተከማቸውን የደለበ ካፒታል መሠረት በማድረግ ነው። በመጀመሪያው ሁኔታ ካፒታሊስቱ መንግሥት በኢኮኖሚው ውስጥ ጣልቃ የሚገባው አልፎ አልፎና ሥርዓት በሌለው ሁኔታ ሲሆን በመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ወቅት ግን መንግሥት በካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ውስጥ ጣልቃ የሚገባው ካፒታሊዝም አሁን በደረሰበት የዕድገት ደረጃ ላይ በዓለም የሶሻሊስት ሥርዓት መዳበርና በኢምፔሪያሊዝም የቅኝ እገዛዝ ሥርዓት መፈረስ የተነሣ የደረሰበትን አጠቃላይ ቀውስ ለማስታገስ በመሆኑ ጣልቃ ገብነቱ የሚካሄደው በማያቋርጥና በተቀናጀ መልክ ነው።

ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም በሚደረገው ሽግግርና በወዝአደሩ የበላይ ገዢነት መንግሥት ሥር መንግሥታዊ ካፒታሊዝም እንደ እንደ ይዞታ የሚኖር ሲሆን ይህ ይዞታ በወዝአደሩ መንግሥት ቁጥጥር ለሶሻሊስት ኢኮኖሚ ዕድገት አስተዋጽኦ የሚያደርግ ነው። የሚከሰተውም ለውጭ ካፒታል ኮንሴሽን በመስጠት፣ የመንግሥት የኢኮኖሚ ተቋሞችን በማከራየት፣ በጋራ አክሲዮን ተቋምና በመንግሥት ተቋሞች የተመረቱ ሽቀጦችን የግል ነጋዴዎች በኮሚሽን እንዲያከፋፍሉ በማድረግ፣ በአጠቃላይ የመንግሥት የኢኮኖሚ ዓቅም ደካም ብሎ በሚገኝባቸው በተወሰኑ የኢኮኖሚ ዘርፎች ውስጥ መንግሥት ከግል ካፒታል ጋር በተወሰነ ስምምነት አማካይነት አብሮ በመሥራት መልክ ነው።

የመንግሥታዊ ካፒታሊዝም ይዞታ ወደ ሶሻሊዝም በሚደርገው የሽግግር ወቅት የሶሻሊስቱን ኢኮኖሚ በማደራጀትና በማዳበር ረገድ አስተዋጽኦው ከፍተኛ ነው። የምርት ኃይሎች በጣም ከዳበረ የዕድገት ደረጃ ላይ ሳይደርሱ ወደ ሶሻሊዝም የሚደረገውን ሽግግር በተያያዙት ሀገሮች ውስጥ (ለምሳሌ ሩሲያ በ1917) በሽግግር ወቅት ከሚኖሩት ከግል የካፒታሊስት ይዞታ፣ ከእነስተኛ የሽቀጥ ምርት ይዞታና ከጥንታዊ የኢኮኖሚ ይዞታ ይልቅ የመንግሥታዊ ካፒታሊዝም ይዞታ ተራማጅ የሆነና ለሶሻሊዝም ይዞታ የሚቀርብ ነው። የግል የኢኮኖሚ ይዞታው የመንግሥታዊ ካፒታሊዝምን ፈር መከተሉ የሽግግሩን ወቅት ሊያፋጥነው ይችላል። ምክንያቱም የዚህ ዓይነት ይዞታ መስፋፋት የቡርጂዚውን የገንዘብ ክምችት፣ የዕውቀት፣ የልምድና የድርጅታዊ አሠራር ስልት ለሠራተኛው መደብ ጥቅም ግልጋሎት እንዲውል ከማድረጉም በላይ ለሶሻሊስቱ ኢኮኖሚ መሠረት የሆነው የተስፋፋ የማሽን አመራረት እንዲዳብር ይረዳል።

በኋለኛው ወይም ታዳጊ ሀገሮች ውስጥ ደግሞ መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ለየት ያለ መልክ አለው። በነዚህ ሀገሮች መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ማለት በኢኮኖሚው መስክ መንግሥታዊ የኢኮኖሚ ተቋሞችንና ድርጅቶችን ማቋቋም፣ በኢኮኖሚው ዘርፍ የሀገር ውስጥንም ሆነ የውጭ የግል ካፒታልን እንቅስቃሴ ለመቆጣጠር የሚያስችል የኢኮኖሚ እርምጃ መውሰድ፣ በሀገር አቀፍ ደረጃ

ለኢኮኖሚው ዕድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ሊኖራቸው ለሚችሉ ትላልቅ ፕሮጀክቶች ሥራ አስፈላጊ የሆነውን የሰው ኃይልና ገንዘብ የማስባስብ እርምጃዎችን የሚያጠቃ ልል ነው።

በታዳጊ ሀገሮች የመንግሥታዊ ካፒታሊዝም ኢኮኖሚ ይዘት ሀገሮቹ እንደሚከተሉት የዕድገት ፈለግ (ማለትም ካፒታሊስት ወይም ሶሻሊስት የዕድገት ፈለግ፣ እንደ መንግሥታዊ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ይዘትና አዝማሚያ እንዲሁም ሠራተኛው ሕዝብ ባለው ተሳትፎ) የተለያየ ይሆናል። የካፒታሊስቱን የዕድገት ፈለግ በሚከተሉ ታዳጊ ሀገሮች ውስጥ መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ከብሔራዊ ቡርጂው መደብ ጥቅም ጋር የሚጣጣምና የሠራተኛውን መደብ ጥቅም የሚገረር ነው። ከዚህም በተጨማሪ በነዚሁ የካፒታሊስቱን የዕድገት ፈለግ በሚከተሉ ታዳጊ ሀገሮች ውስጥ የብሔራዊ ቡርጂዚው ግብዓት የተወሰነና ትላልቅ ፕሮጀክቶችን በሕዝብ ለመደገም የሚችል ባለመሆኑ ይህንን ችግር በማቃለል ረገድ መንግሥታዊ ካፒታሊዝም ከፍተኛ ሚና ይጫወታል። የሶሻሊስቱን የዕድገት ፈለግ በሚከተሉ ሀገሮች መንግሥታዊ ካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ዕድገትን ለማፋጠንና ይህንን የዕድገት ፈለግ የሚከተሉ ሀገሮች የዓለም ካፒታሊስት ኢኮኖሚ ጥገኝነታቸውን ለመቀነስ የሚረዳ ነው።

መንግሥታዊ ዱማ
(State Duma)

ከ1905—07 በተካሄደው በሩስያ ቡርጂዲሞክራሲያዊ አብዮት ወቅት በሕዝቡ ጥያቄና ግፊት የተነሣ የሰፊውን ሕዝብ ዲሞክራሲያዊ መብት ለማረጋገጥ መሣሪያ ይሆናል በሚል ሽፋን በቁሳሩ መንግሥት የተቋቋመ የሕግ ምክር ቤት ወይም ሽንጉ ነው። ምክር ቤቱ ወይም ሽንጉው የይስሙላ እንጂ ምንም ሥልጣን ያልነበረውና የተቋቋመውም በሕዝቡ ቀጥተኛ ተሳትፎ ሳይሆን በተዘዋዋሪና በተወሳሰበ የምርጫ አፈጻጸም ነበር። ከዚህም በላይ የመምረጥና የመመረጥ ዕድል የተሰጠው ለብዙኃኑ ሠራተኛና ገበሬ አልነበረም። ከሩሲያ ብሔራዊ ውጭ የነበሩ ብሔሮችና ብሔረሰቦች አልተ

ሳተፉበትም። በመሆኑም ምርጫው ለጥቂት ዘውዶች፣ ለመሳፍንትና መኳንንት፣ ለመሬት ከበርቴዎች፣ ለቡርጂዚያውና ለግብረ አበርቻቸው ብቻ በመሆኑ ዱማው ሙሉ በሙሉ የአድጋሪ ገዥ መደቦች መሣሪያ ነበር ለማለት ይቻላል።

በዚህ መሠረት የመጀመሪያው ዱማ ከሚያዝያ—ሐምሌ 1906፣ ሁለተኛው ከየካቲት—ሰኔ 1907 ቆይተው በቁሳሩ መንግሥት እንዲፈርሱ ተደረገ። ከዚያም በኋላ እንደ ገና የተቋቋሙትና ከ1907—1912 እንዲሁም ከ1912—1917 የቆዩት ዱማዎችም ቢሆኑ የቂሳሩን ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ በሚደግፉ ዘውዶችና ጸሎት መቶዎች የተሞሉ ስለነበሩ ለሕዝብ የፈጸሙት የረባ ተግባር አልነበረም።

በልጄቪኮች በዱማው መድረክ በመሳተፍ የቂሳሩን መንግሥት አድጋሪ ፖሊሲና ለዘብተኛ ቡርጂዎች ለዚህ መንግሥት ያደርጉት የነበረውን ስውር ድጋፍ ለማጋለጥ ተጠቅመውበታል። በ1914 በዱማው ውስጥ የነበሩ በልጄቪኮች የኢምፔሪያሊስቱን ጦርነት (እንደኛው የዓለም ጦርነት) በጽኑ በመቃወማቸው የእስራት ቅጣት ተበይናባቸው ታስረው ነበር።

መንግሥት
(State)

ኢኮኖሚያዊ የበላይነት ያለው መደብ ፖለቲካዊ ድርጅት ሲሆን ዓላማውና ተግባሩም በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ያለውን ሥርዓት ለማስጠበቅና ለማጠናከር፣ የሌሎች መደቦችን ተቃውሞና አሻፈረኝ ባይነት ለማፈን የሚያገለግል የመጨቆኛ መሣሪያ ነው። ሆኖም መንግሥት ኢኮኖሚያዊ የበላይነት ያለውን መደብ ፍላጎትና ፖለቲካዊ ጥቅም የሚያስጠብቅ የሥልጣን መዋቅር ብቻ ሳይሆን የመደብ ኅብረተሰብን ፖለቲካዊ አደረጃጀት፣ በመደቦች፣ በማኅበራዊ ክፍሎችና ቡድኖች እንዲሁም እነዚህ ማኅበራዊ ኃይሎች በጨቋኝና በተጨቋኝ የግንኙነት ሥርዓት ውስጥ ያላቸውን ስፍራ የሚያመለክት ነው።

መንግሥት ሥልጣኑን በኃይል ከሚያስከብርባቸው መሣሪያዎቹ (ፖሊስ፣ ወታደር፣ ሕግ፣ እስር ቤት ወዘተ...) ሌላ ርዕዮተ ዓለማዊ መሣሪያዎችም (ትምህርት ቤት፣ የሃይማኖት ተቋሞች፣ የዜና ማሠራጫዎች

የወላ ማዕከሎች ወዘተ...) አሉት ። እንደ ወታደር፣ ፖሊስ፣ ፍርድ ቤት ወዘተ... ያሉት ጋደቶች ኅብረተሰቡን በኃይል ከገዥው መደብ ጥቅም አኳያ የሚያስገድድባቸው ሲሆኑ ርዕዮተዓለሙ ደግሞ የአገዛዙን ሕጋዊነት፣ እስላላኒነትና ጠቃሚነት የሚያረጋግጥበትና የኅብረተሰቡን ኅሊናዊ ሕይወት የሚገራበት ማሪያ ነው ። ከዚህ አንፃር ሲታይ መንግሥት የውጭና የውስጥ ተግባሮች ያሉት ሲሆን ከውስጥ ተግባሮቹ ዋነኛው ገዥው መደብ በኢኮኖሚው የበላይነት አማካይነት የተቀናጀውን የሳላይ መዋቅር የበላይነት ግጦናክርና ማስከበር ነው ። በተጨማሪም መንግሥት ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ተግባሮች አሉት፤ አጠቃላይ የኢኮኖሚ ዕቅድ ይቀይሳል ። እንደ መንገድ፣ እንደ ድልድይ፣ እንደ ትምህርት ቤት ወዘተ... ያሉትን መሠረተ ልማቶች ያከናውናል ። አስተዳደርን በሚመልከት በገዥው መደብና በተለያዩ ማኅበራዊ ክፍሎች መካከል ያሉትን ልዩነቶችና ቅሬታዎች ይፈታል፤ በተፃራሪዎች መካከል የሚነሱትን የማይታረቁ ቅሬታዎች ከገዥው መደብ ጥቅምና ከሥርዓቱ ዕድገት ጋር በማይቃረን መንገድና የተጨቋኝ መደቦችን አመፅ በማያስነግ ሁኔታ ለማብረድ ጥረት ያደርጋል ። መንግሥት የሚያራምደውም የውጭ ፖሊሲ የሀገር ውስጥ ፖሊሲውና ተግባሩ ነፃነቱን ነው ።

መንግሥት በቅድመ መደብ ኅብረተሰብ ውስጥ የነበረውን የአረጋውያን (አዛውንቶች) እስተዳደር በመተካት ከመደቦች መፈጠር፣ ከማምረቻ መሣሪያዎች በግል መያዝ፣ ከማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል ማደግና መስፋፋት ጋር ተያይዞ የመጣ ፖለቲካዊ ድርጅት ነው ። መንግሥት ከማይታረቅ የመደቦች ቅሬታ የመነጨ በመሆኑ ሁሉም የነበረና የሚኖር ሳይሆን በኅብረተሰብ የዕድገት ሂደት ውስጥ የተከሰተና ከመደቦች መጥፋት ጋር አብሮ የሚከሰም ነው ። እንደ ስልተ ምርት እንደ መንግሥት ብቻ ሲኖረው በርካታ የአገዛዝ ወይም የአስተዳደር መልክ ሊኖረው ይችላል ። ለምሳሌ በቡርዟው ኅብረተሰብ ውስጥ የተከሰቱት መንግሥቶች በዓይነታቸው ቡርዟ ሲሆኑ በቅርፅ ሪፑብሊካዊ፣ ሕገ መንግሥታዊ የዘውድ አገዛዝ ወዘተ... ሊሆኑ ይችላሉ ። በሶሻሊስት ሥርዓት ውስጥ የወዛደሩ መንግሥት አድጋሪዎችና ፀረ አብዮት እን ቅስቃሴዎችን መደምሰባ እንጂ የመበዝበዣ መሣሪያ አይደለም ። ምክንያቱም የወዝላደሩ

መደብ ፀረ ብዝበዛ በመሆኑና የማምረቻ መሣሪያዎችም ከግል ካፒታልነት ወደ ወል ንብረትነት የተለወጡ በመሆናቸው ነው ። ስለ ማኅበራዊ መሠረት ያለው የሽግግር መንግሥት በሰፊነት በብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ደረጃም ቢሆን መንግሥት የመበዝበዣ መሣሪያ ሳይሆን እንደየሀገሩ ተጨባጭ ሁኔታ የተወሰኑ መደቦችንና የኅብረተሰብ ክፍሎችን ጥቅም የሚያራምድ ወገናዊ ድርጅት ነው ።

ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊ ኅሊናዊ ዕድገት ከከፍተኛ ደረጃ ላይ በሚደርስበት ግለትም በኮሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ኅብረተሰቡ ራሱን በራሱ ለማስተዳደር ስለሚበቃ የመንግሥት ታሪካዊ አስፈላጊነት ያከትማል ።

(ሳላይ መዋቅር፣ ፖለቲካዊ ትግልን ይመስክራል ።)

መንግሥት በጀት (በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም) (የ—)

(State Budget—Under Capitalism and Socialism)

በአንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ መንግሥት ከልዩ ልዩ ምንጮች አገኛለሁ ብሎ የሚጠበቀው ገቢና በዚህ ገቢ ላይ በመመሥረት ልዩ ልዩ ሥራዎችን ለማካሄድ የሚያወጣው የወጪ ግምት ወይም ፕሮግራም የመንግሥት በጀት ይባላል ። የአንድን ሀገር መንግሥት የበጀት ይዘት የሚወስነው ያለበት ሥርዓተ ማኅበር፣ የመንግሥቱ ይዘት፣ የቆመለት ዓላማና ተግባር ነው ።

በካፒታሊዝም የመንግሥትን በጀት በዝባዥ መደቦች የኢኮኖሚና የፖለቲካ የበላይነታቸውን ለመጠበቅ ይጠቀሙበታል ። በካፒታሊስት ሀገሮች የመንግሥት በጀት በአብዛኛው የሚውለው ምርታዊ ላልሆኑ ተግባራት በተለይም የጦር መሣሪያዎችን ለማስፋፋትና ሌሎች የመጨቆኛ መሣሪያዎችን ለማጠናከር ነው ።

ዛሬ በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ከመስፋፋቱ የተነሳ መንግሥት በኢኮኖሚ ዘርፍ የሚያደርገው ተሳትፎ ጨምሯል፤ በመሆኑም በመንግሥት እጅ የሚገባው የብሔራዊ ገቢ መጠን አደጓል ።

በካፒታሊስት ሀገሮች የመንግሥት በጀት ዋነኛ ምንጭ ቀረጥ ነው ። ከቀረጥ

የሚገኘው ከ85—95% ሲሆን ይህም ቀረጥ የሚወድቀው በአብዛኛው በሰፊው ሕዝብ ማለትም በወዝላዶ፣ በገበሬው፣ በቢሮ ሠራተኛው ወዘተ... ትከሻ ላይ ነው። በካፒታሊስት ሀገሮች የመንግሥት በጀት ገቢ ተለዋዋጭ ነው። በኢኮኖሚ ቀውስ ጊዜ ገቢው እነስተኛ ሲሆን ወጪው ግን ከፍተኛ ነው። በካፒታሊስት ሀገሮች አብዛኛውን ጊዜ ከወጪ ጋር ሲነፃፀር የበጀት ገቢ እጥረት ይታያል። ይህን የገቢ እጥረት ለመሸፈን መንግሥት ተጨማሪ ቀረጥ በሕዝቡ ላይ ይጥላል፤ ይበደራል፤ የወረቀት ገንዘብ ያትማል። ይህም የካፒታሊዝምን ውስጣዊ ቅሪጅ ያባስብዋል።

በካፒታሊስት ሀገሮች በአጠቃላይ ለማኅበራዊና ለባህላዊ ፍላጎቶች ማሟያ የሚወጣው በጀት እነስተኛ ነው። እንዳንድ ጊዜ የበጀት እጥረት ሲኖር ለማኅበራዊና ለባህላዊ ጉዳዮች የተያዘው በጀት ይቀነሳል ወይም እስከካፍተው ይሰረዛል።

በሶሻሊዝም የመንግሥት በጀት የሀገሪቱ የገንዘብ ምንጮች በሙሉ በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ውለው ብሔራዊ ምርት የሚሰፋፋበትና ሌሎች የኅብረተሰቡ የፍጀታ ፍላጎቶች የሚሟሉበት የገቢና የወጪ ድልድል አሠራር ነው።

በሶሻሊስት ሀገሮች ዋነኛው የመንግሥት በጀት ምንጭ ከመንግሥት ኢኮኖሚ ድርጅቶች የሚገኝ ትርፍ ነው። እንደዚሁም ከሽያጭ ታክስ፣ ከኅብረት ሥራ ማኅበራት የገቢ ቀረጥ፣ ከማኅበራዊ መድንና ከሌሎች ምንጮች ይገኛል። በሶሻሊስት ሀገሮች ከሕዝብ የሚገኘው ግብር እነስተኛ ከመሆኑም በላይ በየጊዜው በመቀነስ ላይ ያለ ነው፤ ወደፊትም በአጠቃላይ የሚቀር ይሆናል።

በሶሻሊስት ሀገሮች የመንግሥት በጀት የሚውለው ብሔራዊ ኢኮኖሚን ለማሳደግ፣ ማኅበራዊ፣ ባህላዊና የሳይንስ ፕሮጀክቶችን ለማስፋፋት፣ የሕዝቡን ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎቶች ለማሟላት፣ የመንግሥትን አስተዳደር ለማከናወን፣ ሀገርን ከጠላት ለመከላከልና የወዝላዶዊ ዓለም አቀፋዊነት ግዴታን ለመወጣት ነው። የሶሻሊስት በጀት አወጣጥ እንደየሀገሩ ሁኔታ ቢለያይም በሶሻሊስት ሀገሮች ብሔራዊ ኢኮኖሚን ለማስፋፋትና ማኅበራዊና ባህላዊ ጉዳዮችን ለማሟላት ከፍተኛ ወጪ ይደረጋል።

መንፈሳዊነት

(Spiritualism)

የግዙፉ ዓለም መሠረትና ምንጭ መንፈስ ነው፤ የሰው ነፍስም መንፈሳዊ ነው የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና እንዲገጽታ ነው።

ሰው መንፈሳዊና ሥጋዊ ባሕርያት ያሉት፤ መንፈሳዊ ባሕርይም በዓይነት ከሥጋዊ ባሕርይ የሚለይና ነፍስ ከቁሳዊው ሁኔታ ተላቆ የሚኖርና የራሱ ህልውና ያለው ነው። በመሆኑም ነፍስና ሥጋ ተመሳሳይ ዕድል የላቸውም፤ ሥጋ ሟችና ጠፊ ሲሆን ነፍስ ግን ዘላለማዊና መለኮታዊ ባሕርይ አለው ይላል። እርግጥ በዚህ ዓለም ውስጥ ነፍስ ለመንቀሳቀስና እራሱን ለመግለጽ በሰው ሥጋዊ አካል ቢጠቀምም ከሥጋ የተለየ ጠባይ፣ እውነታና መለኮታዊነትም አለው ይላል።

ቁስአካልነት “ነፍስ” ብሎ የሚጠራው የቁስአካልን ነፃነት በመሆኑና የራሱም ህልውናና እውነታ እንደሌለው በማስረዳቱ የመንፈሳዊነትን ፍልስፍና ይቃወማል። የመንፈሳዊነት ዋና መከራከሪያ ነጥብ ግን እንጉል የሐሳብ መግለጫና መሣሪያ እንጂ በራሱ የሚያስብ ስላይደለ ሐሳብ የሚጠነስ ሰው እንጉል ውስጥ አይደለም የሚል ነው።

መንፈሳዊነት ባለው ሐሳባዊ አቋም የተነሣ የነፍስንና የሥጋን እንደነትና ልዩነት በትክክል ሊገነዘብ አይችልም። ነፍስን ከቁሳዊ ሁኔታ የመገንጠል አቋሙ ሳይንሳዊ መሠረት የሌለውና ከእምነትና ከእምልኮ የመነጨ ነው። ሰው ከቁሳዊው ሁኔታ ውጭ መንፈሳዊ ኑሮ አለኝ ብሎ ማመኑ የሚያስረዳው ዓለማዊው ኑሮ እንዳልተዋሀደው ነው። ይህችን ዓለም ጥሎ ሌላ መንፈሳዊ ዓለም መመኘትም የዓለማዊ የኑሮ ሁኔታ ውስጣዊ ቅሪጅ ውጤት ነው። መንፈሳዊና ዓለማዊ ኑሮን ሙሉ በሙሉ ለማዋሀድ የሚቻለው ተፈጥሮን በመቆጣጠርና የመደብን ልዩነት በማጥፋት ነው። በመሆኑም መንፈሳዊ ፍልስፍና የሚሻረውና ስለቁሳዊና ስለመንፈሳዊ ዓለም ውህደት ትክክለኛ መልስ የሚገኘው የኮሚኒስት ሥርዓት ሲመሠረት ነው።

(የደማናትን ይመለከቷል።)

መካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎች
(Middle Strata)

በካፒታሊስት ሥርዓት በወዘለደሩና በቡርጂዚው መካከል የሚገኙ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች ናቸው። የእጅ ጥበብ ባለሙያዎች፣ ዝቅተኛ ነጋዴዎች፣ ትናንሽ የግምረኛ ድርጅቶች ባለቤቶችና መካከለኛ ገበሬዎች እንዲሁም የግል ሀብት የሌላቸውና ለካፒታሊስቶች ተቀጥረው ዕውቀታቸውን በመሸጥ የሚተዳደሩ ምሁራንና የቢሮ ሠራተኞችና የሙያ ሠራተኞች፣ በግለሰቦች ዲት ተቀጥረው የሚሠሩና ሌሎችም ከተለያዩ መደቦች የተንጠባጠቡ ክፍሎች ሁሉ በመካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎች ውስጥ ይጠቃለላሉ።

በአጠቃላይ መካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎች በኅብረተሰቡ ውስጥ በያዙት ማኅዲራዊና ኢኮኖሚያዊ ቦታ የተነሣ በፖለቲካ እዳማቸው አንድ ጊዜ ከሠራተኛው መደብ፣ ሌላ ጊዜ ደግሞ ከቡርጂዚዎች ጋር የመቆምን ባሕርይ ስለሚያንፀባርቁ ወላዋይነትና የአለመረጋጋት ባሕርይ ይታይባቸዋል። ከነዚህ ውስጥ አብዛኛዎቹ የካፒታሊስቱ ሥርዓት ቋሽበዛ እየከፋሩ የኑሮ ሁኔታቸውም እያዘቀጠ ሲሄድ ወደ ወዘለደርነት እየተለወጡ የሚገኙ ናቸው። ለሶሻሊዝም በሚደረገው ትግል ሠራተኛው መደብ መካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎችን እንደቅርብ አጋሮቹ ይመለከታቸዋል። በደረጃ ካፒታሊስት ሀገሮች ዛሬ እንደሚታየው የነዚህ የኅብረተሰብ ክፍሎች ወደሠራተኛው መደብ እየተቃረቡ የመምጣታቸው እርምጃ በመፋጠን ላይ ይገኛል። ዲታዳጊ ሀገሮችም ምሁራንና ሌሎችም የመካከለኛው የኅብረተሰብ ክፍሎች በብሔራዊ የእርነት ትግልና በሀገር ግንባታው ከፍተኛ ሚና ተጫውተዋል፤ እየተጫወቱም ናቸው።

(ገዑስ ከበርቴን፣ መሠረታዊና ኢመሠረታዊ መደቦችን ይመለከታል።)

መዋቅራዊነት
(Structuralism)

በአውሮፓና በአሜሪካ ከ20ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ጀምሮ የተስፋፋ ፍልስፍና ነው። ፍልስፍናው የተመሠረተው በሥነ ፈጠራና በሥነ ኅብረተሰብ ጥናቶች ውጤት

ላይ ነው። ኅብረተሰቡን በተለይም ታሪክ የሌላቸውን ኅብረተሰቦች ለማጥናት መዋቅር የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ወላኝ ሚና እንዳለው ፍልስፍናው ይናገራል። መዋቅር ማለት አንድ ራሱን የቻለ እውነታ በሚያቅፋቸው ክፍሎች የእርስ በእርስ ግንኙነትና ሥራ ምንነቱን የሚገልጽና ህልውናውን የሚጠብቅ ነገር ማለት ነው። ለምሳሌ የሰውን አካል ብንወስድ እራሱን የቻለ ሕይወት ያለው ነገር ሲሆን ይህ ሕይወት የሚንቀሳቀሰውና እራሱን የሚጠብቀው ባሉት የተለያዩ አካሎች የእርስ በእርስ ግንኙነት ነው። የእንግዳ አካል ብልሽት ለሁሉም ጠንቅ ይሆናል።

በመዋቅራዊያን አስተሳሰብ ይህ እመለካከት የኅብረተሰብ ሳይንሳዊ ጥናት መሠረት ነው። በኅብረተሰብ ውስጥ ግለሰቦች ይገኛሉ፤ እነዚህ ግለሰቦች ደግሞ በተለያዩ ክፍሎች (ለምሳሌ ሚስት፣ ባል፣ ልጅ፣ አባት፣ አሠራ ሠራተኛ፣ አስተማሪ፣ ተማሪ) ይመደባሉ። እነዚህ ክፍሎች በእርስ በእርስ ግንኙነታቸው አገልግሎት ይለዋወጣሉ። አንዱ ክፍል ብቻውን ሊኖር ካለመቻሉም በላይ አገልግሎት የመለዋወጡ ሁኔታ መዋቅሩን የሚገልጽና ህልውናውን የሚጠብቅ አሠራርና አደረጃጀት ነው። የበላይነት ያለው መዋቅር ነው። የኅብረተሰብ ሕግም መዋቅራዊ ነው። ሕግ ማለት ክፍሎቹ እንዴት እንደሚገናኙና በግንኙነታቸው መዋቅሩን እንዴት እንደሚገልጹና እንደሚጠብቁ መረዳት ነው።

ከዚህም ለመገንዘብ እንደሚቻለው መዋቅሩ ተለዋዋጭ ጠባይ ስለሌለው ከታሪክ ሂደት ውጭ ነው። ክፍሎቹም የራሳቸው ነፃነት ስለሌላቸው በግንኙነታቸው ያው መልሰው መዋቅሩን ስለሚያስቀምጡ ታሪካዊ ሚና የላቸውም። በእርግጥ ኅብረተሰብ ሊቀያየር ይችላል። ሆኖም ለውጡ በታሪካዊ ግፊትና ሂደት የተገኘ ሳይሆን የክፍሎቹ የተለያዩ የአቀነባበር ውጤት ነው። በቦታና በጊዜ የክፍሎች አወቃቀር ሊለያይ ይችላል። ነገር ግን አወቃቀሩ ከመዋቅሩ ፍላጎትና ጽሜ ሕግጋት ሊወጣ አይችልም። የቅርፅ እንጂ የይዘት ለውጥ ሊከሰት አይችልም። በመዋቅራዊነት መሠረት ታሪክ የሚባለው ጽንሰ ሐሳብ ለኅብረተሰብ ጥናት አስፈላጊ አይደለም።

ይህ የሚያስረዳን መዋቅራዊነት ማርክስ ሲዝምን ለመዋጋት የተነሣ ርዕዮተዓለም መሆኑን ነው። ታሪክን ተጨባጭነት የሌለው

ነገር ማድረግ የማርክስዝምን ዋና አመለካከት መቃወም ከመሆኑም በላይ የሠራተኛው መደብ ታሪካዊ ተልዕኮ ላይንሳዊ መሠረት የለውም ማለት መሆኑ ግልጽ ነው ። እዚህ ላይ መጠቀስ የሚገባው መዋቅር የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ከማርክስ የተወሰደ መሆኑን ነው ። ነገር ግን የማርክስ መዋቅር በራሱ ውስጣዊ ቅሪኔ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ የሚያፈርለው ኃይል አብሮ በውስጡ እንደ ሚገኝ አስረድቷል ። ለምሳሌ ካፒታል መዋቅር ነው ፤ ምክንያቱም የሚያቅፋቸው የምርት ግንኙነትና ማኅበራዊ ሥርዓት ራሱን ለመጠበቅና ለማሳደግ የሚጠቅሙ ናቸው። ሆኖም እራሱን ሲያሳድግ የሱን ተቃራኒና አጥፊ ኃይል ማለትም ወዛደሩን እያደራጀና እያሳደገ ስለሚመጣ ቋሚ ሳይሆን ኃላፊ መዋቅር ነው ። ይህን ዲያሌክቲካዊ አስተሳሰብ ነው መዋቅራዊነት የማይቀበለው ።

በመሆኑም የመዋቅራዊነት መደበዊ ተልዕኮ ግልጽ ነው። የታሪክን ጽንሰ ሐሳብ ሳይንሳዊ በሚመስል አቀራረብ ለመሻረ መመከር የካፒታሊስትን ሥርዓት ዕድሜ ለማራዘም የሚደረግ ጥረት ነው። መዋቅሩን ቋሚ ነገር አድርጎ መውሰዱ እሱን ለመቀየር የሚደረገውን ማንኛውንም ጥረት ከንቱ ወይም አደገኛ ለማስመሰል መሆኑ የማይካድ ነው። በሌላ መልኩ ደግሞ የሰውን ፍላጎትና ትግል ከንቱ አድርጎ ሰውን በመዋቅር ማስገዛት የሚገልጸው እራሱ መዋቅራዊነት የካፒታሊስት ሥርዓት የጭቆና ነፃብራቅ መሆኑን ነው።

(ባሕርዮችን ይመለከቷል ።)

መደባዊ ንጽረት

(Class Outlook)

በተወሰነ ማኅበራዊ ሥርዓት ውስጥ
እያንዳንዱ መደብ ማኅበራዊ ስፍራውን፣
ጥቅሙንና ፍላጎቱን የሚገልጽበት የራሱ
የሆነ የአመለካከት ሥርዓት ነው።

ለዎች ስለሚያከብሩት ነገሮች፣ ክስ ተቶችና ሁኔታዎች የሚቀርጹት አመለካከት ከቶች በሙሉ ተዳምረው ርዕዮተዓለም በመባል ይታወቃሉ። ርዕዮተዓለም በመሠረቱ የማገበራዊ ኑባሬ ነፁብራት በመሆኑ በተፃራሪ መደቦች በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የማገበራዊ ኑባሬ ነፁብራት ማለት

ትም ርዕዮተካለም ምን ጊዜም ቢሆን የመደብ ጠባይ ያለው ነው። የኅብረተሰቡ የተለያዩ መደቦች ንጽረትና ንድፈ ሐሳብ ያሉትን ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶችና ማኅበራዊ እውነታ ከመደቦች ጥቅም ፍላጎት አንፃር የሚያጠባረቁ ናቸው። ስለዚህም የመደብ ንጽረት በነባራዊ መሠረት ላይ የቆመና የአንድን መደብ ቁሳዊ ጥቅም፣ ፍላጎት፣ ምቹት፣ ስሜት ወዘተ... አጠቃላይ ነባራት የሚገልጽና በአንድ በተወወለነ ታሪካዊ ማኅበራዊ ግንኙነት ውስጥ የመደብ አባላት የያዙት ስፍራና የፍላጎታቸው ግንዛቤ ደረጃ ነው።

በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የበዝባዣንና የተበዝባዣን መደብ ሐሳቦች የሚያንፀባርቁ ፍጹም ተቃራኒ የሆኑ ሁለት ንጽረቶች ይኖራሉ ። ሆኖም በየትኛውም ወቅት ቢሆን የበላይነቱን የሚይዘው የመደብ ንጽረት የኢኮኖሚና የፖለቲካ የበላይነቱን የያዘው መደብ ንጽረት ነው ። የኅብረተሰቡ ቁላዊ ኃይል ተጠቃሚና የበላይ የሆነው መደብ የኅብረተሰቡ መንፈሳዊ ሕይወት ገዥ ኃይል አንደመሆኑ በኅብረተሰቡ ላይ የራሱን የመደብ ንጽረት በመጫን ባለው የማሰራጫ መንገድና ስልት በመጠቀም ለማስፋፋት ይጥራል ።

በቡርሻ ርዕዮተዓለማውያን አስተሳሰብ ማሳበራዊ ሐሳቦችና ንድፈ ሐሳቦች የመደብ ጠባይ የሌላቸውና አጠቃላይ ወይም ሁሉን ታዊ ባሕርይ ያላቸው ናቸው ። ይሁን እንጂ የቡርሻው መደብ ንጽረት አቀንቃኞች ሐሳቦቻቸውን በተለያዩ ዘዴዎችና ስልቶች አማካይነት በማሰራጨት የቡርሻውን መደብ ጥቅም ለመጠበቅና ለመንከባከብ ፣ በአንፃሩም ሠራተኛው ለአርነቱ የሚያደርገውን ትግል ለማደብዘዝና ፈር ለማለት ያሳስለሰ ጥረት ሲያደርጉ ይታያሉ ። የቡርሻዚው አፈቀላጤዎች የሚሰነዘሯቸው ሐሳቦች የፈለገውን ያህል ረቂቅና ሽፍን ቢመስሉም ዘሮ ዘሮ ለቡርሻው መደብ ወገናዊ ከመሆን አያመልጡም ። በሌላ በኩል ደግሞ ቡርሻዚው አመለካከቱን ለማሰራጨት ምንም አንኳን በተራቀቁ መማሪያዎችና ስልቶች ቢጠቀምም አመለካከቱ ከእውነት የራቀ በመሆኑ በሰፊው ሕዝብ ዘንድ የዘለቁታ ተቀባይነት ሊያገኝ አይችልም ።

ከታሪክ መድረክ የሚሰናበቱ መደቦች
አፈቀላጤዎች የማኅበራዊ ዕድገትን አርምጃ

እቅጣጫና ሂደት ለማጣመምና ለማውገርገር፣ ያረጀውንና ያፈጀውን እድገት ሥርዓት ለመጨበጥና ለማቆየት መፍጨርጨር ልማዳቸው እንደሆነ የጎብረተሰብ ዕድገት ታሪክ ያሳያል። በአንፃሩ ደግሞ የተራማጅ መደቦች ደጋፊዎች የሆኑ ክፍሎች የጎብረተሰቡን ማግበራዊ ግንኙነቶች በትክክል ለመተንተንና ለመተርጉም በሚያደርጉት ጥረት ታሪካዊ እውነትን የሚያራምዱ ንጽረቶች ልመቅሪያ እንደሚጥሩ ከታሪክ እንረዳለን። ይሁን እንጂ ከነማርክስ በፊት በጠባብ የመደብ ንጽረት ውሳኔነት የተነሣ ለጎብረተሰቡ እቅጣታዊ ለውጥ መሠረት የሚሆን ዘላቂና ሳይንሳዊ የመደብ ንጽረት ሊቀረፅ አልተቻለም ነበር። ይህ ተግባር ለመጀመሪያ ጊዜ ሊከናወን የቻለው በታላቆቹ የወዝአደር መደብ ርዕዮተዓለማዊያንና መሪዎች ግልትም በማርክስና በኤንግልስ አማካይነት ነው።

ማርክስዝም የሠራተኛው መደብ ሳይገባዊ ንጽረት ነው። የሠራተኛው መደብ ንጽረት የማግበራዊ እውነታ ትክክለኛ ነብራቅ ነው። የሠራተኛው መደብ ጥቅምና ፍላጎት ከነባራዊ ታሪካዊ እርምጃ ጋር የተጣጣመ በመሆኑም እውነተኛ ጥቅምቹ ገና ፍላጎቶቹን ከሌሎች መደቦች የሚደብቅበት ምንም ምክንያት የለውም። ስለዚህ ማርክስዝም ለዚህ መደብ ጥቅምና ፍላጎት የዘለቂታ መሟላት ያለውን ጽኑ የወጥኔነት አቋም ያለምንም ማድበስበስ በእቅተሳሰብም ሆነ በተግባር መሰክ በግልጽ ያራምዳል።

(መደብን፡ ርዕዮተዓለምን ይመለከታል።)

መደባዊ ፍልስፍና (Class philosophy)

በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ ውስጥ ፍልስፍና በመሠረቱ መደባዊ ይዘት አለው። ነገሮችንና ሁኔታዎችን ከመደብ አቋምና ጥቅም ጋር በማገናኘብ የሚመለከት ፍልስፍና መደባዊ ፍልስፍና ይባላል። እንዳንዶቹ ፍልስፍናዎች የመደብ ባሕርያቸውን ወይም የቆሙበትን መደብ ጥቅምና አቋም ለማንፀባረቅ ቢሞክሩም ከሁሉም ይበልጥ ግን የማርክሳዊ ፍልስፍና የወዝአደሩን መደብ ጥቅም፣ በጎብረተሰቡ ውስጥ ያለውን ስፍራና ወደ ሶሻሊ

ዝም ሽግግር በሚደረግበት ጊዜ ያለውን የመሪነትና የበላይነት ሚና በቀጥታና በግልጽ ያንፀባርቃል። ሐሳባዊ ፍልስፍና የእድገት ገዢ መደቦችን ጥቅምና የበላይነት የሚያንፀባርቅ መሆኑ ባይካድም ከመደብ ጥቅም በላይ እንደሆነና ወገናዊ መሰሉ ሳለመታየት ይሞክራል፤ ይሰብካልም።

መደባዊ ፍልስፍና ከመደቦች ጥቅም ጋር የተያያዘ፣ ይህንንም ጥቅም የሚያንፀባርቅ፣ የሚንከባከብ፣ ተቀባይነትም እንዲያገኝ የሚጥር፣ ተፃራሪ መደቦችንም ለመታገል የሚያገለግል መሣሪያ በመሆኑ የፖለቲካ ባሕርይ ሲኖረው ከመንግሥትም ጋር የተያያዘ ነው። ይሁን እንጂ መደቦች በሚከሰሱበት ጊዜ በከሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ፍልስፍና የፖለቲካ ባሕርይን ማለትም የመደብ ወገናዊነቱን ከመተው በቀር አይጠፋም።

(የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄን፡ ፍልስፍናን፣ የፓርቲ ፍልስፍናን ይመለከታል።)

መደብ (Class)

የጎብረተሰብን ማግበራዊ ክፍፍል የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው። ሰዎች በታሪክ በተወሰነ የማግበራዊ ምርት ሥርዓት ውስጥ በሚይዙት ስፍራ፣ ከምርት መሣሪያዎች ጋር (በአብዛኛው በሕግ የሚወሰንና የሚቀረፅ) ባላቸው ግንኙነት፣ በማግበራዊ የሥራ አደረጃጀት ውስጥ በሚጫወቱት ሚናና ከዚህም የተነሣ ከማግበራዊው ምርት በሚያገኙት ድርሻና መጠን በተለያዩ መደቦች ይከፋፈላሉ።

መደቦች የሰዎች ስብሰብ ቢሆኑም ማናቸውም የሰዎች ስብሰብ ግን መደብ አይደለም። ለምሳሌ ሴቶች፣ ወጣቶች፣ ብሔሮችና ብሔረሰቦች ወዘተ... በርካታ አባላት ያሉዋቸው ቡድኖች ቢሆኑም መደቦች አይደሉም። ምክንያቱም አንዳንዶቹ ተፈጥሮአዊ መሠረት ያላቸው በመሆኑና ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ደግሞ ለሰዎች እኩል አለመሆን ምክንያት ሊሆኑ ስለማይችሉ ነው። አንዳንዶቹ ማግበራዊ መሠረት ቢኖራቸውም እራሳቸውም ወሳኝ በሆነው ኢኮኖሚያዊ ልዩነት የተነሣ በመደብ የተከፋፈሉ በመሆናቸው ነው። መደቦች የሚፈጠሩት ሰዎች የወል ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ጥቅም እንዳላቸው ሲሆኑ

ቁና እነዚህን ጥቅሞቻቸውንም ከሌሎች ሰዎች ጥቅሞች የተለዩ ብቻ ሳይሆኑ ተግራሪ እንደሆኑ ተረድተው የወል ጥቅማቸውን በጋራ ለማስከበር ሲነሡ ነው። ስለሆነም የወል ኢኮኖሚያዊ ጥቅማቸውን መረዳትና የፖለቲካ ድርጅታቸውን መመሥረት፣ በርሱም መመራት የጎሊናዊ ሁኔታን መግለጥ ያለ ያል። የመደቦች በኢኮኖሚ ጥቅም መለያየት በፖለቲካ፣ በርዕዮተዓለም፣ በፍልስፍና፣ በባህል ወዘተ... ዘርፎች እንዲታገሉ ያደርጋቸዋል።

መደቦች ሁሉም የነበሩና የሚኖሩ ሳይሆኑ በማገበራዊ የምርት ዕድገት ሂደት ውስጥ የተከሰቱና የሚጠፉ ናቸው። የመደቦች መከሰት መንገዱ የማገበራዊ የሥራ ክፍፍል ማደግና የማምረቻ መሣሪያዎች በግል መያዝ ነው። የመደቦች መፈጠር ጎብረተሰቡን በገዥና በተገዥ፣ በበዝባዥና በተበዝባዥ ኃይሎች እንዲከፋፈል ያደርጋል። ፀረ ብዝሃነት አጽም ያለው የወዛደሩ መደብ በሶሻሊስት አብዮት አማካይነት ሥልጣን ሲጫብጥ በጎብረተሰቡ ውስጥ የሚታየውን መደባዊ ክፍፍል አየደመሰሰው ይሄዳል።

በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ ውስጥ በአንድ ወቅት ሰፍኖ የሚገኘው ስልተምርት ከሚፈጥራቸው መሠረታዊ መደቦች ሌላ መሠረታዊ ያልሆነም መደቦች ሊገኙ ይችላሉ። በቡርሂኒው ጎብረተሰብ ውስጥ የገበሬውን መደብ፣ በፊውዳሉ ጎብረተሰብ ውስጥ የቡርሂኒውን መደብ እንደምሳሌ መጥቀስ ይቻላል። ከነዚህም በተጨማሪ በአንድ ጎብረተሰብ ውስጥ መደብ ያልሆኑ ነገር ግን የወል ባሕርይ ያላቸው እንደ ተግራና እንደ አስተማሪ ያሉ ማገበራዊ ቡድኖች ይገኛሉ። በሌላም በኩል ደግሞ የአንድ መደብ አባላት የሆኑ ነገር ግን ከአጠቃላይ የመደብ ባሕርይና ጥቅም ባሻገር እርስ በርሳቸው የሚለያዩበት ባሕርይና ጥቅም ያላቸው ክፍሎች አሉ። ለምሳሌ የቡርሂኒው መደብ አባላት ሆነው ግን የራሳቸው የተለየ ጥቅምና ባሕርይ ያላቸው የሞናፖል ቡርሂኒዚ፣ የኢንዱስትሪ ቡርሂኒዚ፣ የንግድ ቡርሂኒዚ ወዘተ... የሚባሉ ክፍሎች ይገኛሉ። በወዝላደሩም ውስጥ የኢንዱስትሪ ወዝላደር፣ የእርሻ ወዛደር፣ በገበሬው ውስጥ ደግሞ ከፍተኛው፣ መካከለኛውና ዝቅተኛው ገበሬ የሚባሉ ክፍሎች ይገኛሉ።

የገቢ መጠንና ዓይነት የመደብ ውጫዊ ገጽታ ሲሆን የሚወሰነውም ሰዎች ከምርት መገልገያ መሣሪያዎች ጋር ባላቸው ግንኙነት ነው። በጎብረተሰብ የዕድገት ሂደት ውስጥ በተለያዩ ደረጃዎች ላይ የጎብረት ይዞታው ዓይነት መለዋወጥ የመደቦቹን ዓይነት፣ የብዝሃነቱን ስልትና በመደቦቹ መሀከል የሚደረገውን ትግል ይሰውጠዋል። በዚህም ሂደት ውስጥ የመደቦች ህልውና መሠረት የሆነው የግል ይዞታ መጥፋት በአንድ ደረጃ ላይ (በኮሚኒስት ስልተምርት) የማይቀር የታሪክ ግድታ ይሆናል። ስለሆነም በማምረቻ መሣሪያዎች በግል መያዝ ምክንያት የመጣው የመደብ ክፍፍል የወል ይዞታ ሲፈጠር ይጠፋል፤ ይህም ማለት በገጠርና በከተማ፣ በጉልበትና በአካሄድ ሥራ መካከል ያሉት ልዩነቶች ይወገዳሉ ማለት ነው።

(ታሪካዊ ቁስለካልነትን፣ መሠረታዊና ኢመሠረታዊ መደቦችን ይመለከታል።)

መደብ ትግል (የ—)
(Class Struggle)

ጥቅማቸው የማይጣጣም ወይም ተቃራኒ የሆኑ መደቦች የሚያደርጉትን ትግል የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው። ከባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ጀምሮ የጎብረተሰብ ታሪክ የመደብ ትግል ታሪክ ነው። በማርክሲዝም ሌኒኒዝም አመለካከት ጎብረተሰብ ተቃራኒ በሆኑ መደቦች መከፋፈሉና የመደቦች ትግል ማካሄዱ የዕድገቱ መሠረትና አራማጅ ኃይል ሆኖ ቀይቷል። የዚህ አመለካከት ሳይንሳዊነት ትም የሚረጋገጠው ትግሉ ከቡርሂኒ ጎብረተሰብ ላይ ሲደርስ በማይቀር ሁኔታ ወደ ወዝላደሩ የበላይ ገዥነት በማምራት መደቦችን የሚያጠፋ ጎብረተሰብ እንደሚመሠረት ማስረዳቱ ነው። ይህም ማለት መደቦችን ያመጣ ታሪካዊ ሁኔታ መደቦች ሚናቸውን ሲያጠናቅቁ መልሶ ያስወግዳቸዋል።

ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊና ርዕዮተዓለማዊ ትግሎች የመደብ ትግል ዋና ዋና ትርያዎች ናቸው።

በወዝላደሩ የበላይ ገዥነት ብቻ ሠራተኛው ሕዝብ ከብዝሃነት የሚላቀቅ በመሆኑ በቡርሂኒው ጎብረተሰብ ውስጥ ወሳኝነት

ደው ፖለቲካዊ ትግል ነው። ኢኮኖሚያዊና ርዕዮተዓለማዊ ትግሎች ለዚህ ለፖለቲካ ግልትም የመንግሥት ሥልጣን ለመያዝ ይረዳል። ትግል አጋዥ ኃይል ናቸው። ግልቶች ዘመን ወዘለደሩ የሚታወቁ ከጥናታዊ ልሳኦች ጋር በመሆኑ ዲሞክራሲያዊ ኃይሎች በሙሉ ከወዘለደሩ መደብ ጋር ይሰለፋሉ።

የወዘለደሩ የበላይ ንጉሥነት ሲመሠረት የመደብ ትግሉ አዳዲስ መልኮችን ይይዛል። ሕዝቡም 1/ የበዝባዥ መደቦችን መፍጨር ጨርገዋል፤ 2/ የወዘለደሩና የቡርጂዚው ትግል መጨረሻ ምዕራፍ የሆነውን የመሣሪያ ትግል ግክሄድ፤ 3/ ንብረውንና ወዝሕደር ያልሆኑትን የሠራተኛ ክፍሎች በወዝሕደሩ አመራር ሥር ግድረገ፤ 4/ የቡርጂዚ ግልጥያዎችን አዲሱ ሥርዓት አንዲጠቀምባቸው ግድረገ፤ 5/ ሰዎችን በአዲሱ ሶሻሊዲዝም የሥራ ዲሲፕሊን ግስተማርና ግንጽ ናቸው።

የሶሻሊዝም የመጨረሻ ድል የመደብ ትግልን ከዳር አድርሶ ንብረተሰቡ ፖለቲካዊ፣ ግንባራዊና ርዕዮተዓለማዊ አንድነት እንዲጥራ ያደርጋል። ሆኖም የውስጥ ትግሉ ይቃወም ከካፒታሊስት ሀገሮች ጋር የሚደረገው የመደብ ትግል ግን ይቀጥላል።

(መደብን፣ ርዕዮተዓለማዊ ትግልን፣ ፖለቲካዊ ትግልን፣ ኢኮኖሚያዊ ትግልን ይመለከታል።)

መደብ ንቃተ ኅሊና (የ—)

(Class Consciousness)

ግንባራዊና ኢኮኖሚያዊ ከስተቶችንና ልደተቶችን ከመደብ ጥቅም አንፃር የሚመለከትና የሚተነትን የአስተሳሰብ ሥርዓት ነው። ግንኙነትንም ግንባራዊ ሕይወትና ከስተት የሚያጠናና የሚተነትን አመለካከት፣ ፍልሰፍና፣ ርዕዮተዓለም ወዘተ... ወገናዊ አንደኛን በመረዳት የመደብ ንቃተ ኅሊና ተግባር የዚህ ሁኔታ ተገዥ ለማድረግ ያስችላል። ይህ ንቃተ ኅሊና ከዕለት ተዕለት ኑሮና ከተግባር ባሻገር ከጥናትና ከምርምር የሚገኝ በመሆኑ በአንድ መደብ አባላት በሙሉ ሳይሆን በመደቡ ግንባር ቀደምና ርዕዮተዓለማዊያን የሚቀረፅ ነው። የመደቡ ርዕዮተዓለም፣ ፍልሰፍና ወዘተ... በሰራው ሕዝብ ውስጥ ሲሰራጭና በንድፈ ሐሳባዊ ትንታኔና ዕውቀት ላይ የተመሠረተ አመለካከት ሲፈጥር የተ

ቀነባበረ ንቃተ ኅሊና ይሆናል። በመሆኑም የመደብ ንቃተ ኅሊና ሰዎች የመደባቸው ጥቅም ከሌሎች መደቦች ጋር ተፃራሪ ወይም የግደፃረር መሆኑን ለመረዳትና የመደብ ጥቅማቸውን ለማስከበር የሚረዳቸውን ሁኔታ ለመፍጠር እርምጃ ለመውሰድ ያገለግላል።

(ንቃተ ኅሊናን፣ የመደብ ትግልን፣ መደባዊ ንጹረትን ይመለከታል።)

መደብ ዕብረት (የ—)

(Class Collaboration)

ዐበረ፣ እንደ ሆነ፣ በሐሳብ በሥራ ገጠመ ግለት ነው።

በዓለም አቀፍ የሠራተኛው መደብ ንቅናቄ ውስጥ የተከሰተና ሊታረቁ የግደችሉ ተፃራሪ ወገኖችን ግለትም የወዝአደራንና የካፒታሊስቲን መደብ ፍላጎቶች ለማስታረቅ የሚሻ የጠጋኞች የቅልበሳ 'ንድፈ ሐሳባዊ'ና ተግባራዊ መመሪያ ነው። ይህ ሲባል ግን ሊታረቁ በግደችሉ ተፃራሪ መደቦች መካከል ምንም ዓይነት ዕብረት መቼም ጊዜ ሊኖር አይችልም ግለት አይደለም። ለምሳሌ ብሔራዊ ነፃነትን ለማስከበር፣ ፋሺዝምን ለመደምሰስ፣ ከቅኝ አገዛዝ ቀንበር ለመውጣት በሚወሰዱ እርምጃዎች ላይ የተፃራሪ መደቦች አቋም ተመሳሳይ ከሆነ ለጋራ ጥቅማቸው ሲሉ ተስማምተው ለተወሰነ ጊዜ አብረው ሊሰለፉ ይችላሉ። ይሁን እንጂ በአንደኛው ያለው ጊዜያዊ ስምምነት ወቅት እንኳ ሲሆን ሠራተኛው መደብ ድርጅታዊ ነፃነቱን ነቅቶ መጠበቅ አልበት። ስለዚህ ሠራተኛው መደብ ከጠላት መደቦች ጋር የዚህ ዓይነት ዕብረት ሲመሠርት ግንኙነቱን፣ ዓላማውንና የፖለቲካ መሥመሩን የማያስተውል፣ ወቅታዊ መሰናከሎችን ለማሸነፍና የመደብ ትግሉን ወደፊት ለማራመድ የሚረዳውን ሆኑ እርግጠኛ ሊሆን ይገባል።

(ጠጋኝነትን፣ ከላሽነትን ይመለከታል።)

መድልዎ

(Segregation)

ሰዎችን በዘራቸው፣ በቀለማቸው፣ በእምነታቸውና በመሳሰሉት በተመደበ ሰፍራ እንዲኖሩ የመወሰነ፣ በተለየ ግንባራዊ ድርጅቶችና ተቋማት (ለምሳሌ ትምህርት ቤት፣

ቤተ ክርስቲያን፣ መናፈሻና መዝናኛ ሆቴል ወዘተ...) ተነጥሰው እንዲገለገሉ የማድረግ ተግባር ነው።

ዘርን፣ ሙያን፣ ልምድንና ሃይማኖትን አጣምሮ የያዘው እጅግ የከፋው መድልዎ በህንድ የሚሠራበት የካስት ሥርዓት ነው።

የመድልዎ ዋና ዓላማው የፖለቲካ የበላይነት ያለውን ወገን፣ ቡድን ወይም የኅብረተሰብ ክፍል ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ደረጃ የላቀ ማድረግና ይህንንም የበላይነት መጠበቅ ነው። ስለዚህም በአካልና በስፍራ መለያየትን ወይም ማግለልን ብቻ ሳይመለከት ይችላል። በተለይ ኢንዱስትሪዎች በተስፋፋቸው ዘመናዊ ከተሞች የተለያዩ ዘሮችን በአካልና በስፍራ መለያየት አስቸጋሪ ከመሆኑም ሌላ በዝባዥ የገዥ ክፍሎችን ጥቅምም ሊጉዳ ስለሚችል መድልዎ በአብዛኛው የሚሠራበት በተቋሞች፣ በአገልግሎቶችና በልዩ ልዩ ማኅበራዊ ከንቀኔዎች አማካይነት ነው። ገዥ ወገኖች ከሚጠቀሙባቸው ተቋሞች የተገለሉት ልዩ ልዩ አገልግሎት የተነፈጉት፣ ከልዩ ልዩ ማኅበራዊ ከንቀኔዎች የተሰዩት ወገኖች የበታችና ተገዥ ሆነው እንዲቆዩ ይገደዳሉ። በሁለቱ ወገኖች መካከል የአካልና የስፍራ ቅርበት ሊኖር ቢችልም በዚህ ዓይነት መድልዎ በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ ይኖራል ማለት ነው።

ለመድልዎ መሠረቱ የግል ሀብት ባለቤትነት መስፈን ስለሆነ መፍትሔ ሊያገኝ የሚችለው በሶሻሊስት ኅብረተሰብ መመሥረት ነው።

(አፓርታይድን፣ ጽዮናይትን፣ ዘረኝነትን ይመለከታል።)

መጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት

(Primitive Accumulation of Capital)

የምርት ማከናወኛ ባለቤትነት የነበራቸውን አነስተኛ አምራቾች ከምርት መገልገያ ባለቤትነታቸው በማፈናቀልና የሥራ ኃይላቸውን በመሸጥ እንዲበዘበዙ፣ ሀብት በጥቂቶች እጅ እንዲከማች የማድረግ ሂደት

የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት ይባላል። ይህ ሂደት የምርት መገልገያዎችንና ገንዘብን ወደ ካፒታልነት የለወጠ ሂደት ሲሆን ሰከፒታሊስት ስልተ ምርት ቅድመ መነሻ የነበረ ነው። ማርክስ የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት ማለት አምራቹን ሕዝብ ከምርት ማከናወኛ መሣሪያዎች ባለቤትነት ቀስ በቀስ ማግለል ማለት ነው ሲል ገልጾታል።

ለመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት መነሻ ምክንያቶች የምርት ኃይሎች መዳበር፣ የሸቀጥ—ገንዘብ ግንኙነት መስፋፋትና ሰፊ ያሉ ብሔራዊ ገበያዎች መቋቋም ነበሩ። በፊውዳሉ ስልተ ምርት ውስጥ የሸቀጥ—ገንዘብ ግንኙነት መስፋፋት አነስተኛ ሸቀጥ አምራቾች እየከሰሩ እንዲሄዱ አደረገ። በሌላ በኩል በዚህ ወቅት የምርት ኃይሎች ማደግና የፋብሪካ አመራረት መስፋፋት በዛያሰ የቅጥር ሥራ ኃይል መገኘትን ጠየቀ። በዛያሰ የቅጥር ሥራ ኃይል አነስተኛ ሸቀጥ አምራቾችን በኢኮኖሚ ተፅዕኖ ማከሰርና ከምርት መገልገያ ባለቤትነታቸው ማፈናቀል ሰከፒታሊዝም ማደግ ወሳኝነት ነበረው።

አነስተኛ አምራቾችን ከምርት መገልገያ ባለቤትነታቸው የማፈናቀሉ ሁኔታ እንደየሀገሩ የተለያየ ቢሆንም ዓይነተኛው በእንግሊዝ የተከናወነው ነው። የእንግሊዝ ቡርጂ መደብ በአሥራ ስምንተኛው ምዕት ዓመት ያወጣው “አስከፊ ሕጎች” በመባል የሚታወቀው ሕግ ገበሬዎችን ከመሬታቸው በማፈናቀሉ ለካፒታሊስቶች ተቀጥረው እንዲሠሩ በማድረግ እንደምሳሌ የሚጠቀስ ነው። ስፋፊ የመሬት ይዞታ የመፈጠሩ ሂደት በገጠር ሰከፒታሊዝም መስፋፋት ብቻ ሳይሆን በከተማም ለታዳጊ ኢንዱስትሪዎች አስፈላጊውን የሰው ኃይል በማስገኘት በኩል ከፍተኛ ድርሻ እበርከቷል።

የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት ሌሎችም ገጽታዎች አሉት። የአውሮፓ መንግሥታት በወቅቱ ሰከፒታሊ መከማቸትና መዳበር እንዲሁም ለወዝአደሩ ቁጥር መብዛት አጋዥ የሆኑ ሕጎችን በማውጣት የሀገር ውስጥ ካፒታሊስቶች በውጭ ሀገር ካፒታሊስቶች ውድድር እንዳይዳከሙና የሀገር ውስጥ ገበያ እንዳይጣበብ የተለያዩ ከላሎታዊ እርምጃዎችን በመውሰድ በተለይ

ከ16ኛው እስከ 18ኛው ምዕት ዓመት ድረስ ባለው ወቅት ለካፒታል መከማቸት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል። ቅኝ ግዛቶችን በማስፋፋትና የንግድ ጦርነቶችን በማካሄድ ለካፒታል መዳበርና ለካፒታሊዝም መስፋፋት አስፈላጊ ሁኔታዎችን በማመቻቸት ረገድ ከፍተኛ ሚና ተጫውተዋል። የባሪያ ንግድን በማስፋፋት በተለይ እንግሊዝ፣ ሆላንድና ሲፓኝ በቅኝ ግዛቶቻቸው ውስጥ በተቋቋሙት ላይ እርሻዎችና የማዕድን ስፍራዎች ውስጥ የባሪያን ጉልበት አስከፊና አሰቃቂ በሆነ መንገድ መበዝበዛቸው የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ከምችት አንደኛው ገጽታ ነበር። ከዚህም በላይ ቅኝ ገዢዎች በቅኝ ግዛት ሥር ካዋሉዋቸውና በአጠቃላይ በዕድገት ደረጃዎች ወደኋላ ከቀሩት ሀገሮች ጋር ያካሄዱት የነበረው ያልተመጣጠነ ንግድና ዘርፊያ ለካፒታል ከምችት በከፍተኛ ደረጃ ረድቷቸዋል። በአጠቃላይ የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ከምችት አየተባለ የሚታወቀው የካፒታሊስት ሥርዓት ሙሉ በሙሉ ከመዳወር በፊት ለሦስት መቶ ዓመታት ያህል ሲከናወን ቆይቷል። በንግድ መስፋፋት የጀመረው ካፒታል ወደ ዓይነተኛው ባሕርይና ቅርፁ ወደ ኢንዱስትሪ ካፒታል ለማድግ ችሏል። የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ከምችት በሂደቱም በከፍተኛ ብዝበዛ አማካይነት ለካፒታሊስት ስልተ ምርት መከሰትና መዳበር አስፈላጊውን ከምችት አዘጋጅቷል። እንዲሁም የዝጊደሩም ሆነ የቡርጂዛው መደቦች ቅርፃቸውን እንዲይዙ ከማድረጉም በላይ ለካፒታሊስቱ የምርት ግንኙነት መንሰራፋት ኢኮኖሚያዊ ሁኔታዎችን አመቻችቷል።

(ሶሻሊስት ከምችትን፣ የምርት መገልገያዎችን፣ ቅኝ ግዛትን፣ ይመለከታል።)

መገንጠል (Secession)

ከአንድ መንግሥታዊ አስተዳደር ወይም ሀገር በስምምነት ወይም በኃይል መለየት መገንጠል ይባላል።

የመገንጠል ጥያቄ ሁለት ወይም ብዙ ብሔሮች ባሉበት መንግሥት ውስጥ በጩታና መንግሥት ሥር ያለ የተጨቅነ ብሔር

ከሚደርስበት አስከፊ ብዝበዛና ጭቆና ለመላቀቅ የራሱን መንግሥት በማቋቋም መብቱን ለማስከበር የሚያነሣው ጥያቄ ነው። ይህም ጥያቄ ጭቁን ብሔሮች በአድጋሪው መንግሥት ሥር ፈጽሞ ለመኖር በማያስችላቸው አስከፊ ሁኔታ ውስጥ ሲገኙ አንድ አንድ መፍትሔ አድርገው የሚያነሡት ነው። የጭቁን ብሔር በርግ መደብ ግን የጨቋኙን ብሔር ጨቋኝ መደብ ጭቆና በማስታከክ የራሱን ብሔር ጭቁን መደብ ከጨቋኝ ብሔር ጨቋኝ መደብ አላቀ በራሱ የኢኮኖሚ፣ የፖለቲካና የአስተሳሰብ ተፅዕኖ ሥር ለማዋልና ለመበዝበዝ የሚያነሣው ጥያቄ ነው። በዚህም አድጋሪ አቋሙ የጨቋኝ ብሔርን ጭቁን መደብ ጭምር የጭቁን ብሔር የመደብ ጠላት አድርጎ ያቀርባል። በዚህም ለመላው ብሔረሰብ የጋራ ጥቅም በሚል ሽፋን የሁለቱን ብሔሮች ጭቁን መደቦች የትግል አንድነት ይበርካል።

ማርክሳውያን የብሔርን የመገንጠል ጥያቄ የሚመለከቱት ከአጠቃላይ የካፒታል ተፅዕኖ፣ ከኢምፔሪያሊዝም መዳከምና ከወዛደራዊው አብዮት መጠናከር አንፃር ነው። የነርሱ ዓላማ ምን ጊዜም ጭቆናን በማንኛውም መልኩ ማስቀረትና የሁሉም ብሔሮች ሕዝቦች የተሟላ ነፃነት፣ መብትና እኩልነት እንዲከበር ማድረግ ነው። የብሔር ጥያቄ በዚህ ዲሞክራሲያዊ ይዘቱ ይህንን ሁኔታ ለመፍጠር በሚደረገው ትግል አስተዋጽኦ አስከፊና ድረስ የማርክሳውያንን ድጋፍ ያገኛል። ይህንን የሚቃረን ሆኖ በፀረ አብዮት አመራር ሥር ሲወድቅ ግን ፀረ ወዛደር በመሆኑ እስከ መጨረሻው ይታገሉታል።

የመገንጠል መብትን ማወቅና መብቱ በሥራ እንዲተረጎም መታገል የተለያዩ ነገሮች ናቸው። ማርክሳውያን የመገንጠልን ጉዳይ በመርህ ደረጃ የሚቀበሉት ቢሆንም በተግባር እንዲተረጎም የሚታገሉበት ጊዜ እንዳለ ሁሉ በሥራ ላይ እንዳይውል የሚታገሉበት ጊዜም ይኖራል። የመገንጠል መብት ተግባር ላይ መዋል አስፈላጊነት ከወቅቱ የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚና የታሪክ ሁኔታዎች አንፃር መገምገም አለበት። የብሔር ጥያቄ ለብቻው ራሱን እንደቻለ ላይሆን የአጠቃላይ የመደብ ትግል አካል እንደሆነ ተደርጎ መታየት አለበት። ለምሳሌ በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ አካባቢ ፖላንድ ከቄሳራዊት

ሩሲያ እንድትገነጠል ማርክስ ይሰጥ የነበረው ድጋፍ ትክክለኛ ነበር። በዚያን ጊዜ በሩሲያና በተቀሩትም የስላቭ ሀገሮች ዲሞክራሲያዊ የሆኑ የሕዝብ ንቅናቄዎች ባለመኖራቸው በአውሮፓ ዲሞክራሲ እንገር የፖላንዱ ንቅናቄ ትልቅ አስተዋጽኦ ነበረው። በኋላ ግን የዚህ አጭም ትክክለኛነት አክትጧል። ምክንያቱም በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ በሩሲያም ሳይቀር የሠራተኛውና የሌሎች ዲሞክራሲያዊ ንቅናቄዎች በመፋፋማቸው፣ ፖላንድም ወደዚፒታሊዝም በመሸጋገራቸው ቀድሞ የነበራትን ቦታ በማጣቷ የተለየ ሁኔታ ተፈጠረ። ከዚህም የተነሣ የፖላንድ ሶሻሊስት ፓርቲ የሩሲያና የፖላንድ ወዛሬዮች የመደብ ትግል ኅብረት ይፍጠሩ ብሎ የፖላንድን ንዑስ ከበርቱ ብሔረተኝነት በማውገዝ የወሰደውን አጭም ሴኒንም ደግሮታል።

(የብሔር ጥያቄን ይመለከታል።)

መጠን ለውጥ (የ—) (Quantitative Change)

ግንኙነቱም ለውጥ በመጠን ለውጥ ላይ የተመሠረተ ወይም ከሱ የሚመነጭ ነው። የመጠን ለውጥ ማለት ነገሩ ዓይነቱን ሳይቀይር መጠኑ ብቻ ሊጨምር ወይም ሊቀንስ ነው። ይህ የመጠን መጨመር ወይም መቀነስ በብዙ መልኮች ማለት በቁመት፣ በስፋት፣ በኃይል፣ በመዋቅራዊ ቅሬቴ ውስጥ ውዘተ ... ሊከሰት ይችላል።

በዲበአካላውያን አመለካከት በተፈጥሮ ውስጥ የሚታየው የለውጥ ዓይነት የመጠን ለውጥ ብቻ ነው። ይህ አጭም የሚገልጸው ለዲበአካላውያን ዓለም እንደተፈጠረ በመሆኑ የነገሮች ዓይነታዊ ለውጥ ሊኖር እንደማይችል ነው። ሆኖም ሊካድ የማይችል ነገር ቢኖር የመጠን ለውጥ በተወሰነ ደረጃ ላይ ወደዓይነት ለውጥ እንደሚያመራ ነው። ይህም ሊሆን የሚችለው የመጠን መጨመር ወይም መቀነስ በተወሰነ ደረጃ ላይ የነገሩን ውስጠ ችሎታና ጠባይ ስለሚቀይረው ነው።

(ከመጠን ወደ ዓይነት ከዓይነት ወደመጠን ለውጥ ሕግን ይመለከታል።)

መጠን ወደ ዓይነት ከዓይነት ወደ መጠን ለውጥ ሕግ (ከ—)

(The Law of Transformation of Quantity into Quality and Vice Versa)

ይህ ሕግ ከዲያሌክቲክስ መሠረታዊ ሕጎች አንዱ ነው። ማንኛውም ነገር በመጠንና በዓይነት ይገለጻል፤ ሕጉ የሚያጠናው በነሱ መካከል ያለውን ግንኙነትና አንዱ ወደሌላው የመቀየሩን ሁኔታ ነው።

በዲበአካላውያን አስተሳሰብ በመጠንና በዓይነት መካከል ልውውጥ ሊኖር አይችልም። ዓይነት ከመጠን የተለየ በመሆኑ አንዱ ወደሌላው ሊቀየር አይችልም። አንድ ነገር መጠኑ ሲለውጥ ትንሽ ወይም ትልቅ ይሆናል እንጂ ዓይነቱን አይቀይርም። ለምሳሌ ዛፍ ትልቅ ወይንም ትንሽ ሊሆን ይችላል፤ እውነቱ ግን መጠኑን እንደፈለገ ቢቀይርም ወደሌላ ነገር እንደማይለወጥ ነው። ይህ የዲበአካላውያን አመለካከት የሚገልጸው ዓለምና በዓለም ውስጥ ያሉ ነገሮች ከዕድገት የተገኙ ሳይሆን እንዳሉ የተፈጠሩና በተሰጣቸው ባሕርይ ለሁሌም እንደሚጸኑ ነው።

አስተሳሰቡ በቀላል ልናያቸው ከምንችላቸው ሁኔታዎችም ጋር አይገጥምም። ከልምድ እንደምናየው መጠን ሲጨምር ወይም ሲቀንስ ከተወሰነ ደረጃ ላይ ሌላ ከሰተት እንደሚያስከትል ነው። ለምሳሌ ውሃ ሲሞቅና የመቀቱ መጠን እየጨመረ ሲሄድ በተወሰነ ደረጃ ላይ ውሃው ወደእንፋሎት ይቀየራል። ከዚህ የምንረዳው ነገሮች ሁሉ የራሳቸው ወሰን እንዳላቸው ነው። ወሰኑን ሲተላለፉ አመርታ በማሳየት የዓይነት ለውጥ ያደርጋሉ።

የዓይነት ለውጥ የተባለበትም ምክንያት ነገሩ በፊት ያልነበሩትን ጠባዮች ስለሚያሳይ ነው። ለውጡ የመጠን ብቻ ሳይሆን የችሎታና የጠባይም በመሆኑ የዓይነት ለውጥ ይባላል። አንፋሎት ከውሃ የተለየ ችሎታና ጠባይ አሉት።

ሕጉ የተመሠረተው በነገሮች ውስጣዊ ባሕርይ ላይ ነው። የአንድ ነገር ጠባይና ባሕርይ የሚወስነው በሚያቅፋቸው ብናኝ ነገሮችና ተጋጣሚዎች ነው። የመጠን ለውጥ እነዚህን ብናኞችና ተጋጣሚዎች በቁጥር በማብዛት ወይም በመቀነስ ወይም ደግሞ

ኃይላቸውን በመጨመር ወይም በማሳነስ በተወሰነ ደረጃ ላይ የነገሩ ዓይነት እንዲለ ወጥ ያደርጋል ። የመጠን ለውጥ በመጠንና በዓይነት መካከል ያስከተለው አለመጣጣም በዓይነት ለውጥ ይስተካከላል ማለት ነው ። ይህ የሚያስረዳን ዓይነትና መጠን ውህደት እንዳላቸው ነው ። አንድ ነገር የሚያቅፋቸው የብናኞች መጠን የነገሩን ዓይነት ሲወስን የነገሩ ዓይነት ደግሞ የሚገልጸው የብናኞቹን ውስጣዊ ግንኙነትና መዋቅር ነው ። በመሆኑም የዓይነት ለውጥም በመጠን ለውጥ ይገለጻል ።

የዚህ ሕግ ፍች ቁስአካላዊ መሆኑን በቀጥተኛ መንገድ ያሳያል ። ነገሮች ሁሉ የቁስአካል የተለያዩ መልኮችና በዕድገት ተዋረድ የተያያዙ መሆናቸውን የሚያስረዳ ሕግ ነው ። ተፈጥሮአዊ ነገሮች ሰውም ጭምር ፣ በዓይነት የተለያዩት በአንድ ፈጣሪ ፍላጎት ሳይሆን መጠን ወደዓይነት ፣ ዓይነት ወደመጠን በመቀየር ነው ። አብዮት ከመጠን የሚመጣ የዓይነት ለውጥ ነው ። ቅራኔዎች በየጊዜው እየሰፉና እየተወሰሱ ሲሄዱ ፈንጂ የሆነ ሁኔታ በመፍጠር ኅብረተሰቡ በአመርታ ወደ አዲስ ሁኔታ መሸጋገሩ የዓይነት ለውጥ ነው ።

(እመርታን፣ የኢያሌክቲክስ ሕጎችን ይመለከታል።)

መፈብረክ

(Manufacture)

ከቀላል የካፒታሊስት ትብብር ያደገ የካፒታሊስት አመራረት ሁለተኛው የዕድገት ደረጃ ነው ። መፈብረክ በሥራ ክፍፍልና በእጅ ባለሙያዎች ቴክኒክ ላይ የተመሠረተ የካፒታሊስት አመራረት ሲሆን ከቀላል የካፒታሊስት ትብብር ሊያድግ የቻለው በሁለት መንገድ ነው ።

አንደኛው መንገድ ካፒታሊስቱ በተለያዩ የሙያ ዘርፍ የተሰማሩ ባለሙያዎችን በአንድ የሥራ ቦታ በማሰባሰብ አንድ ዓይነት ጀቀጥ እንዲያመርቱ ማድረጉ ነው ። ለምሳሌ ግሪግ ለማሠራት ካፒታሊስቱ የሠረገላ ጉማ ጫማዎችን ፣ የብረት ሠራተኞችን ፣ የሶፋ መቀመጫ ሠራተኞችን ፣ የመስታወት ሠራተኞችንና ሌሎችንም ለሠረገላ ሥራ የሚያስፈልጉ ሠራተኞችን በአንድ ላይ ያሰባሰባል ማለት ነው ። ሁለተኛው መንገድ ደግሞ ካፒታሊስቱ

በአንድ ሙያ ላይ የተሰማሩ በዛ ያሉ ሠራተኞችን በማሰባሰብ በተወሰነ የሥራ ድርሻ መሠረት አንድ ሽቀጥ እንዲሠሩ ያደርጋል ። ለምሳሌ መርፌ ለመሥራት አንዱ ሽቦውን ያመቻቻል ፤ ሌላው ሽቦውን ይቆርጣል ወዘተ... በዚህ መሠረት እያንዳንዱ ሠራተኛ በመርፌው ሥራ ውስጥ አንድ አነስተኛ ድርሻ ይኖረዋል ማለት ነው ።

በሁለቱም መንገድ ቢሆን ሽቀጥ የሚመረተው በሥራ ክፍፍል ላይ ተመሥርቶ ነው ። ማለትም አንድ ቀድሞው ሠራተኛው የሚሠራው መላ ሽቀጡን ሳይሆን የሽቀጡን የተወሰነ አካል ብቻ ነው ማለት ነው ። በዚህ ወቅት የተከሰተው የሥራ ክፍፍል የሥራ ምርታማነት በይበልጥ እንዲያድግ አደረገ ። በሥራ ክፍፍሉ መሠረት የተለያዩ የግምረቻ መሣሪያዎች ለተወሰኑ ሥራዎች በተደጋጋሚ የሚያገለግሉ በመሆናቸው ለአነዚህ የግምረቻ መሣሪያዎች መሻሻል አመች ሁኔታ ተፈጠረ ። የግምረቻ መሣሪያዎች መሻሻልና የሠራተኞች በተወሰኑ ሥራዎችና የሥራ ዘርፎች መሠልጠን የማግበራዊ ሥራን ምርታማነት ይበልጥ እንዲያድግ አደረገ ።

በሌላ በኩል ይህ ዓይነት የካፒታሊስት አመራረት ካፒታል በሥራ ላይ ያለውን የበላይነት ይበልጥ ከማጠናከሩም በላይ ለካፒታሊስቱ ብዝበዛ አመች ሁኔታን ፈጠረ ። መፈብረክ ወዝአደሩን እጅግ በጣም ከማድከምም በላይ አእምሮውም እንዲደነዝዝ ፣ በአእምሮና በጉልበት ሥራ መካከልም የነበረው ልዩነት ይበልጥ እንዲሰፋ ያደርጋል ።

መፈብረክ ከፍተኛ የምርት ኃይሎች ዕድገትን ቢያስገኝም መሠረቱ (የእጅ ባለሙያዎች ቴክኒክ) በእጅ የሚንቀሳቀሱ መሣሪያዎች ነበሩ ፤ ይህ ያልጻበረ ቴክኒካዊ መሠረት በወቅቱ በሀገር አቀፍ ደረጃ ብቻ ሳይሆን በዓለም አቀፍ ደረጃም እያደገ የሚሄድን ገበያ ፍላጎት ለማርካት የሚችል ከፍተኛ ምርት ለማስገኘት አልቻለም ።

የግምረቻ መሣሪያዎች ለረጅም ጊዜ ይሠሩ የነበሩት በእጅ ባለሙያዎችና በእጅ በሚንቀሳቀሱ መሣሪያዎች ነበር ። ይህ ሁኔታ ግን ቀደም ሲል ወደተጠቀሰው ችግር አመራ ። ካፒታሊስቶች የሚያገኙትን ትርፍ በይበልጥ ለማሳደግ የግምረቻ መሣሪያዎችን ማሻሻል ነበረባቸው ። በዚህ መሠረት የግምረቻ መሣሪያዎች በሌሎች ግምረቻ መሣሪያ

ያዎች ተሠርተው መውጣታቸው የግድ ሆነ ። የማምረቻ መሣሪያዎችን በእጅ ከመሥራት በሌሎች የማምረቻ መሣሪያዎች መሥራት ሲጀመር የካፒታሊስት አመራረት ከመፈብረክ ደረጃ ወደ ማሽን ምርት ደረጃ ተሸጋገረ ።

የካፒታሊዝም የመፈብረክ የዕድገት ደረጃ ለተስፋፋ የማሽን አመራረት መፈጠር ሁኔታዎችን አመቻችቷል ። አንዳንድ በእጅ የሚንቀሳቀሱ የማምረቻ መሣሪያዎችን በማስተዋወቅ የሥራ ከንዋኔ እንዲቀላጠፍና እንዲቃለል አድርጓል ። የሥራ ከፍፍል ለተለያዩ ሥራዎች የሚያገለግሉ መሣሪያዎች በማሽን ተሠርተው እንዲወጡ አመች ሁኔታን ፈጥሯል ። ለተስፋፋ የማሽን አመራረት የሚያስፈልገውን የሠለጠነ የሰው ኃይልም በማፍራቱ ረገድ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ።

(ቀላል የካፒታሊስት ትብብርን፣ የማሽን ምርትን ይመለከታል ።)

መፈንቅለ አገዛዝ

(Coup d'Etat)

በአንድ ሀገር ውስጥ ግለሰቦች ወይም ቡድኖች በኃይል በመጠቀም የሚያካሂዱት ድንገተኛ የመንግሥታዊ አገዛዝ ለውጥ ነው ። መፈንቅለ አገዛዝ በመደብ ትግል ላይ ያልተመሠረተ የሰፊው ሕዝብ ተላትፎ የሌለበትና በአንድ መደብ አባሎች፣ ግለሰቦች ወይም በቡድኖች መካከል የሚደረግ የሥልጣን ሽሚያ ነው ። በዚህም መፈንቅለ አገዛዝ ከአብዮት ይለያያል ።

መንግሥታዊ አገዛዝ በአንድ ሀገር በከፍተኛ ደረጃ የመንግሥቱን የዕለት ተዕለት የአስተዳደር ሥራ የሚመራ፣ የተወሰኑ ሰዎች ያሉበት አካል እንደመሆኑ የመንግሥት የተለየ ክፍል ነው ። ስለዚህም መንግሥት ሳይለወጥ አገዛዙ ሊለወጥ ይችላል ። ዛሬ በአሜሪካ (ዩ. ኤስ. ኤ.) አንዴ ዲሞክራቲክ ፓርቲው፣ ሌላ ጊዜ ደግሞ ሪፑብሊካን ፓርቲው እየተፈራረቁ የአገዛዙን ስፍራ ይይዛሉ ። መንግሥቱ ግን ዞር ዞር ያው በካፒታሊስቱ መደብ እጅ ነው ። ይህ በምርጫ መልክ የሚከናወን የአገ

ዛዝ ለውጥ ቢሆንም፣ በኃይል በመጠቀም የሚደረገውም የመንፈቅለ አገዛዝ ውጤት ያው ነው ። ስለዚህ አንድ መንግሥታዊ አገዛዝ ሌላውን በኃይል ሲተካ ሁኔታውን መፈንቅለ መንግሥት ብሎ ከመለየም ይልቅ መፈንቅለ አገዛዝ ማለቱ የበለጠ ትክክለኛነት ይኖረዋል ። ምክንያቱም በመፈንቅለ አገዛዝ የተወገደው የገዥው መደብ ሳይሆን በወቅቱ በሥልጣን ላይ ያሉት መንግሥቱን በበላይነት የሚመሩት ሰዎች ናቸው ። የመንግሥት ለውጥ የሚመጣው በአብዮት እንጂ በአገዛዙ መለወጥ አይደለም ። አብዮታዊ የመንግሥት ለውጥ ተደረገ የሚባለው የነበረው አድጋሪ መደብ ተደምስሶ በቦታው ይጨቅን የነበረው መደብ ሥልጣን ሲጨብጥ ብቻ ነው ።

(አብዮትን ይመለከታል ።)

መፈክር

(Slogan)

የአንድን ትግል ወይም አንቅስቃሴ የቅርብም ሆነ የሩቅ ዓላማና አቅጣጫ ለማመልከት በአጭር ሐረግ ወይም ዐረፍተ ነገር የሚቀርብ መሪ ሐሳብ ነው ። መፈክር በጉልህ ተጽፎ በሕዝብ ሊታይ፣ በቃል ሊሰማ፣ ወይንም በመገናኛ መሣሪያዎች ሊገለጽ ይችላል ።

መፈክር አንድ ሕዝባዊ ትግል የቆመ ለት ዘላቂ ዓላማና ትግሉ፣ በየጊዜው ከሚደርስበት ደረጃ አኳያ የሚለነዘር በመሆኑ ስትራቴጂያዊና ታክቲካዊ ግብ አለው ። የስትራቴጂው መፈክር የረጅም ጊዜን የትግል አቅጣጫ የሚተልምና በዚህ ዓላማ መሠረት ሕዝቡን የሚቀሰቅስ የፕሮፓጋንዳ መፈክር ነው ። ለምሳሌ “ኢምፔሪያሊዝም፣ ፊውዳሊዝምና ቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም በጭቁን ሕዝቦች ክንድ ይደመሰሳሉ!”፣ “ዓለም የሠርቶ አደሮች ትሆናለች!”፣ የሚሉት የስትራቴጂ መፈክሮች ናቸው ። በሌላ በኩል ደግሞ የወቅቱን የትግል ስልት የሚያመለክቱ፣ እንደጊዜው፣ እንደቦታውና እንደሁኔታው አመችነት የሚቀ

ርቡ በረጅም የትግል አቅጣጫ እንደ እርምጃ ወደፊት የሚያራምዱ ወቅታዊነትና ተግባራዊነት ያላቸው የታከቲክ መፈክሮች አሉ። ከነዚህም ውስጥ “ሁሉም ነገር ወደ ጦር ግንባር!”፣ “ለሠራተኛው ፓርቲ ምሥረታ ወደፊት!” የሚሉት ወቅታዊነት ላላቸው አብዮታዊ ተግባሮች ሰፊውን ሕዝብ የሚያነሳሡ የታከቲክ መፈክሮች ናቸው።

(ፐሮፓጋንዳ፣ ትስቀላን ይመለከታል።)

ሙአለ ንዋይ

(Investment)

ትርፍ ለማግኘት ሲባል ካፒታልን ከሞላ ጉዳል ረዘም ላለ ጊዜ በእንዳስትሪ፣ በጸርሻ፣ በትራንስፖርት፣ በኮንስትራክሽንና በመሳሰሉት የኢኮኖሚ መስኮች የጥቀል ክንዋኔ ሙአለ ንዋይ ይባላል። ሙአለ ንዋይ በሁለት ይከፈላል። እነሱም የገንዘብ ሙአለ ንዋይና እውን ሙአለ ንዋይ ናቸው።

የገንዘብ ሙአለ ንዋይ የሚባለው ለአረፃፍት፣ ለአከሲዮኖችና ለሌሎች የዋስትና ልንዶች ግዥ የሚውል ካፒታል ሲሆን እውን ሙአለ ንዋይ የሚባለው ደግሞ ልሕንጃዎች፣ ለልዩ ልዩ ማሸናፊያ ለመሳሰሉት ጳጢያን ብረቶች ግዥ የሚውለው ካፒታል ነው።

በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ከሙአለ ንዋይ ጋር የተያያዙ የገንዘብ እንቅስቃሴዎችን የሚያካሂዱ ወይም የሚቆጣጠሩ የንግድና የሙአለ ንዋይ ባንኮች ይገኛሉ። እንደ ቁጠባ ባንኮች፣ እንደ መድን ድርጅቶች፣ እንደጠረታ ገንዘብ አስቀማጮች ወዘተ... ያሉት የገንዘብ ማከማቻ ተቋሞች እያሌ ሞናፖሊስቶች ለሙአለ ንዋይ የሚጠቀሙ ባቸው ተጨማሪ አካሎች ናቸው።

ሙከራዊ ሳይንስ

(Experimental Science)

በአውሮፓ የፊውዳሊዝም መውደቅና በቡርጂው ሥርዓት ቀስ በቀስ መተካት የፈጠረው የአመለካከት ለውጥ ያስከተለው “ሙከራ” በመባል የተሰየመው አዲስና ጠቃሚ የሆነ የምርምር ዘዴ የሳይንስ መሠረት

መሆኑን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው። እውጠ ንጣኝ የነበረው የፊውዳሊዝም ርዕዮተዓለም ለሳይንስ ዕድገት እመች አልነበረም። የቡርጂዚው የምርት ኃይሎችን የማሳደግ ፍላጎት ተግባራዊ ሊሆን የሚችለው በተጨማሪ ዕውቀት አማካይነት በመሆኑና ንድፈ ሐሳቦችና ጽንሰ ሐሳቦች ለተግባር የሚያገለግሉት በሙከራ የተፈተነ ግንዛቤ ውጤት ሲሆኑ ብቻ በመሆኑ የቡርጂዚው አመለካከት ለሙከራዊ ሳይንስ መጽነስ ዓይነተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

ሙከራ የተፈጥሮ ሳይንስ የጥናት ስልት ወይም ዘዴ ነው። ሙከራ ግለት መላምት ማፍለቅ ብቻ ሳይሆን መላምቱ የሚረጋገጥበትንም ሁኔታ አብሮ ማዘጋጀት ግለት ነው። ሙከራ ነገሮችን ከማስተዋል የተለየ ነው፤ ምክንያቱም ሙከራ በመላምት የሚመራ በመሆኑ ነገሮችን ዝም ብሎ የሚመለከት ሳይሆን ዕቅድ አዘል አድራጎትን የመግለጽ ግለትም ነገሮችን የማመቻቸት፣ የመለካት፣ የማወዳደር ወዘተ... ባሕርይ አለው። ሙከራ ቀጥተኛ የሆነ ቴክኒካዊ ፍቺና መሠረት ስላለው የሚከናወነው በላቦራቶሪ ውስጥ ነው። በሙከራ ዘዴ በመጠቀሙ ነው የተፈጥሮ ሳይንስ ከፍተኛ ዕድገት ተግባራዊነትና ተደማጭነት ያገኘው።

ሙያ ማኅበራት (የ—)

(Professional Associations)

ተመሳሳይ ሙያ ያላቸው ሰዎች የሚሰባሰቡባቸውና ለአባላቱ ጥቅም መከበርና ለሚወክሉትም ሙያ መዳበር የቆሙ የብዙኃን ድርጅቶች የሙያ ማኅበራት ይባላሉ።

የሙያ ማኅበራት ከሌሎች ሕዝባዊ ድርጅቶች የሚለዩት የአባሎቻቸው መመዘኛዎች ዕድሜ፣ የታ ወይም የሥራ ቦታና የመሳሰሉት ሳይሆኑ በአንድ የተለየ ሙያ የሠላጠኑና የተሰማሩ መሆናቸው ነው። ለምሳሌ የመምህራን፣ የጋዜጠኞች፣ የደራስያን፣ የጤና ባለሙያዎች ማኅበራት የመሳሰሉትን መጥቀስ ይቻላል።

በሶሻሊስት ገብረተሰብ የሚገኙ የሙያ ማኅበራት ምንም እንኳ ለአባሎቻቸው ጥቅም መከበርና ለሚወክሉት ሙያ መዳበር ጥረት ቢያደርጉም ቅድሚያ የሚሰ

ጡት ለዚህ መሟላት መሠረት ለሆነው ለጎብረተሰቡ የጋራ ዕድገት ነው ። በዚህ የጋራ መድረካቸው አማካይነት አባላቱ ከመያቸው ጋር የተያያዘ ሳይንሳዊ ምርምርን ያበረታታሉ ፤ የፈጠራ ችሎታቸውንም ያዳብራሉ ። ሶሻሊዝም የሠርቶ አደሩን ሕዝብ በየዘርፉ መደራጀት የሚያበረታታ በመሆኑ የሙያ ማኅበራትም መጠናከር ለአጠቃላይ ግቡ እንደሚያግዝ በማመን ዕድገታቸውን በሚቻለው ሁሉ ይደግፋል ። ለዚህም እውን መሆን ፓርቲው ርዕዮተዓለማዊና ድርጅታዊ አመራር በመስጠት ሂደታቸው ከጠቅላላ የሠርቶአደሩ ዕድገት ዓላማ ጋር መያያዝን ያረጋግጣል ።

(ሕዝባዊ ድርጅትን ፡ ፓርቲን ይመለከታል ።)

ሚል ፡ ጄምስ

(Mill, James)

ከ1773—1836 የኖረ አንግሊዛዊ የታሪክና የኢኮኖሚ ተመራማሪ ነው ። ጄምስ ሚል የጆን ስትዋርት ሚል አባት ነው ።

ጄምስ ሚል በአንግሊዝ ሀገር በወቅቱ በኢኮኖሚ ዘርፍ የፊውዳሉን ሥርዓት ቅሪት የተቃወመና ለታዳጊው የካፒታሊስት መደብ ጥቅም የቆመ ምሁር ነበር ። “ኤለመንትስ ኦፊ ፖለቲካል ኢኮኖሚ” ከተሰኘው መጽሐፉ ለመገንዘብ እንደሚቻለው የጄምስ ሚል የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ከሪካርዶ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተሳሰብ አንዳንድ ነገሮችን ቢወስድም የሪካርዶ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት ዋነኛና መሠረታዊ መነሻ ለሆነው የእሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብ ጨርሶ በታ ያልሰጠው ከመሆኑም በላይ የሪካርዶን የኢኮኖሚ አስተሳሰብ ያጣመመና ዋጋቢስ ያደረገ ነው ።

በሌላም በኩል ጄምስ ሚል ከብሔራዊ ገቢ ውስጥ የምንዳ ድርሻ የሚወሰነው በባህላዊ ፡ በታሪካዊ ፡ በማኅበራዊና በኢኮኖሚያዊ የዕድገት ደረጃ ሳይሆን በተፈጥሮ ሁኔታዎች አማካይነት እንደሆነ ለማሳመን ሞክሯል ።

ሚል ፡ ጆን ስትዋርት

(Mill, John Stuart)

ከ1806—1873 የኖረ የአንግሊዝ ፈላስፋ ፡ ኢኮኖሚስትና ክፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣን የነበረ ሰው ነው ።

የጆን ስትዋርት ሚል የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተሳሰብ እንደ አባቱ እንደ ጄምስ ሚል የደቢድ ሪካርዶ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተምህሮ ተፅዕኖ ያለበት ነው ። ጆን ስትዋርት ሚል የካፒታሊስት ሥርዓት ውጤት የሆኑትን አምልኮ ገንዘብን ፡ የሀብት አለመመጣጠንን ፡ የሠርቶ አደር ሕዝቦችን የኑር ደረጃ ዝቅተኛነትን የሚቃወም ቢሆንም ቅዋሚው ከቡርዟ ጥገናዊ ለውጥ አላለፈም ። በ1865 በጸፈውና “ፕሪንሲፕልስ ኦፊ ፖለቲካል ኢኮኖሚ” በተሰኘው መጽሐፉ ውስጥ በጊዜው የነበረውን የቡርዟ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት በተቀነበባረ መልክ አስቀምጧል ።

በወቅቱ ተስፋፍቶ በነበረው በብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ውስጥ ተከሰቶ ከነበረው ቅሪድ ለማምለጥ በማሰብ ጆን ስትዋርት ሚል የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን አስተምህሮ ከተዛባውና ከተምታታው ከሌደ ፡ ከኖሰው ፡ ከሲኒየርና ከተማሰ ሮበርት ማልተስ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ጋር ለመቀላቀልና ለማዳቀል ሙከራ አድርጓል ። ይህንንም በማስመልከት ማርክስ በጆን ስትዋርት ሚል የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ላይ ጊስ ሰንዝሯል ።

ሚና

(Role)

ግለሰብ ፡ ቡድን ፡ ወይም ድርጅት በጎብረተሰብ ውስጥ በልዩ ልዩ መስክና ደረጃ የሚያከናውነው ወይም የሚጠበቅበት ተግባራዊ ድርሻ ነው ። በበጎ ገጽታው ሲታይ እንደ ሰው ከቤተሰብ ጀምሮ በሥራ ቦታውና በአጠቃላይም በጎብረተሰብ ውስጥ በተወሰነ ወቅት ወይም በየጊዜው የሚፈጽማቸው ጠቃሚ ሥራዎች አሉ ። የተለያዩ ማኅበራዊ ፡ ፖለ

ቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ቡድኖችና ድርጅቶችም እንደዚሁ ከቆሙለት ዓላማ እንግር በየፊናቸው በሚያከናውኗቸው ተግባሮች የሚጫወቱት ሚና አለ። በዚህም መሠረት ለምሳሌ ስለ አንድ ዜጋ ወይም መሪ ፣ ስለሠራተኛው ማኅበር ወይም ስለሠራተኛው መደብ ፓርቲ ፣ አንድ ዓለም አቀፍ ድርጅት በሚያከናውነው ተግባር ስለሚኖረው ሚና መናገር ይቻላል ።

ማኅበራዊ ሕግጋት (Social Laws)

በማኅበራዊ ሕይወት የተለያዩ ዘርፎች ውስጥ በሚገኙ ማኅበራዊ ክስተቶችና ሂደቶች መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚገልጹ ሕግጋት ናቸው ። እነዚህ ማኅበራዊ ክስተቶች (የማምረት ፣ የልውውጥ ፣ የፍጆታ ፣ የከፍፍል ወይም የምርት ግንኙነቶች ተግባር ፣ ማኅበራዊ አብዮት ፣ የኅብረተሰብ ዕድገት ወዘተ...) ከሰዎች ፍላጎትና ገሊና ውጭ የሚገኙ እንደመሆናቸው በመሀከላቸው የሚገኙ ግንኙነቶችንና እነዚህንም ግንኙነቶች የሚገልጹት (የሚገዙት) ሕግጋት ከሰው ፍላጎትና ገሊና ውጭ የሚገኙ ናቸው ።

ማኅበራዊ ሕግጋት ከተፈጥሮ ሕግጋት የሚለዩባቸው ባሕርያት አሏቸው ። የመጀመሪያው ለማኅበራዊ ክስተቶች ማኅበራዊ ምክንያት ያላቸው መሆኑ ነው ። ማለትም ማኅበራዊ ክስተቶች የሰዎችን ዓላማ ያለው ንቁ ከንዋኔን የሚጠይቁና በሰዎች መሀከል የሚካሄዱትን መስተጋብሮች የሚያጠቃልሉ ናቸው ። ለዎች ዓላማ ያለው ንቁ እንቅስቃሴ የሚያደርጉ እንደመሆናቸው እንቅስቃሴያቸውን ከመጀመራቸው በፊት ዕቅድ የማውጣት ፣ የተግባራቸውን ውጤቶች በቅድሚያ የመመልከት ፣ ለዓላማቸው መሳካት የሚያስፈልጉትን ሁኔታዎች የመፍጠርና የመጠቀም ችሎታ አላቸው ። ከዚህም የተነሣ የሚያደርጓቸው እንቅስቃሴዎች ፍላጎታቸውን የሚያረኩ ፣ በተፈጥሮ ላይ ያላቸውን የበላይነትና ቁጥጥር ከፍ የሚያደርጉ ማኅበራዊ ፣ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ችግሮቻቸውን የሚፈቀላቸውና የሚያቃልሉ ላቸው በመሆናቸው ማኅበራዊ ጠቀሜታ አላቸው ።

ሁለተኛው የማኅበራዊ ክስተቶች ባሕርይ እንዳሉ የሚለዋወጡ ፣ የማይደጋገሙና እያንዳንዳቸው የራሳቸው የሆነ ልዩ ባሕርይና ገጽታ ያላቸው መሆኑ ነው ። ለምሳሌ የፈረንሳይና የእንግሊዝ ቡርሻ አብዮቶች በቡርሻ አብዮትነታቸው ተመሳሳይ ቢሆኑም የተካሄዱበት ወቅት ፣ ያስገኟቸው ውጤቶች ፣ የተሰተፉባቸው መደቦችና የነዚህ መደቦች የኃይል ሚዛን አስላለፍ ወዘተ... የተለያዩ በመሆናቸው ክስተቶቹ በነበራቸው ልዩ ባሕርይና መልክ አልተደጋገሙም ። ሆኖም እነዚህና ተመሳሳይ ማኅበራዊ ክስተቶች ባይደጋገሙም ማኅበራዊ ሳይንሶች የሉም ማለት አይደለም ፤ ምክንያቱም ክስተቶቹ የሚገዙት በነባራዊና በሁለንታዊ ማኅበራዊ ሕግጋት ነው ። እንደ ተፈጥሮአዊ ክስተቶች ሁሉ በታሪክ ውስጥ የማኅበራዊ ክስተቶችን እሳቦት የግላዊነትና የሁለንታዊነት ፈርጆች ባሕርይ በጥምና ማገናዘብ ያስፈልጋል ።

በመጨረሻም የማኅበራዊ ክስተቶችና የማኅበራዊ ሕግጋት ዕውቀት ይዘት የመደብጥቅምን የሚያንፀባርቅ በመሆኑ የማኅበራዊ ሕግጋት (የድርጊቶችና የክስተቶች) ፍልስፍና ትንታኔ ፍች ወገናዊ የሆነ የመደብ ባሕርይ አለው ።

የማኅበራዊ ክስተት ተመራማሪዎች በተወሰነ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚገኙ የአንድ የተወሰነ መደብ ወይም ማኅበራዊ ቡድን አባላት ናቸው ። ስለሆነም ለማኅበራዊ ክስተቶች በሚሰጡት ትንታኔ ላይ አባል ሆነው የሚገኙበት መደብ ወይም ማኅበራዊ ቡድን ፍልስፍና ከፍተኛ ተፅዕኖ ያሳድራል ። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ተመራማሪዎች ስለማኅበራዊ ክስተቶች ያላቸው ግንዛቤ የተለያየ ብቻ ሳይሆን ተቃራኒም ሊሆን ይችላል ። እንዳንዶቹ (በሚገኙበት መደብ ጥቅም ወይም ነባራዊ ሁኔታ ተከልለው) የመደብ ኅብረተሰቦችን ሲያወድሱ ሥርዓቱ ለወለዳቸው ችግሮችም የሚሰጡት መፍትሔ ሥርዓቱን የሚያሻሽል እንጂ የሚለውጥ አይደለም ። ሌሎቹ ደግሞ የሥርዓቱ ተጠቃሚ ባለመሆናቸው ማኅበራዊ ሥርዓቱ እንዲሻሻል ብቻ ሳይሆን መሠረታዊ ወይም አብዮታዊ በሆነ መንገድ እንዲለወጥ የሚታገሉ ናቸው ። ስለሆነም ማኅበራዊ

ሕገጋት ነባራዊነት ቢኖራቸውም የትንታኔ ያቸው ፍች ግን የመደብ ባሕርይ አለው ።

(ማኅበራዊ አብዮትን ፣ የምርት ግንኙነቶችን ፣ ተግባርን ፣ ሕገን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ ምርት ክፍል አንድኛ ክፍል ሁለት (የ—)

(Department I and Department II of Social Production)

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የምርት መገልገያዎችን የሚያመርቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች ባጠቃላይ የማኅበራዊ ምርት ክፍል አንድ ሲባሉ የፍጆታ ዕቃዎችን የሚያመርቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች ደግሞ በአጠቃላይ የማኅበራዊ ምርት ክፍል ሁለት በመባል ይታወቃሉ ። ማኅበራዊ ምርት በእሴት መልኩም በሁለት መንገድ የሚገለጽ ሊሆን ይችላል የማኅበራዊ ምርት አከፋፈል ግን ከቁሳዊ ቅርፁ አንፃር የቀረበ ነው ።

የክፍል አንድ ምርቶች ሰማምረት ተግባር የሚውሉ ጥሬ ዕቃዎች ፣ ማሽኖች ፣ የምርት መሣሪያዎች ፣ ነጻጅ ፣ የኤሌክትሪክ ኃይልና የመሳሰሉት ሲሆኑ የክፍል ሁለት ምርቶች ደግሞ የሰዎችን ፍላጎት በቀጥታ የሚያረኩ አንደምግብ ፣ አንደ ልብስ ፣ አንደ ጫማ ፣ አንደ መኖሪያ ቤት የመሳሰሉት የፍጆታ ዕቃዎች ናቸው ። ስለዚህ ሁለቱ የማኅበራዊ ምርት ክፍሎች የሚለዩት ምርቶቻቸው ከሚውሉበት ጥቅም አንፃር ነው ። የክፍል አንድ ምርቶች ምርት ለማምረት ፣ የክፍል ሁለት ምርቶች ደግሞ የሰዎችን ፍላጎት በቀጥታ ሰማርካት ይውላሉ ።

ማኅበራዊ ምርት በሁለቱ ክፍሎች መካፈሉን ለመጀመሪያ ጊዜ የገለጸው ካርል ማርክስ ነው ። በማንኛውም ኅብረተሰብ ውስጥ የሚካሄድ ዋናው የምርት ዓይነቶች ለውውጥ በእነዚህ በሁለት ክፍሎች መካከል የሚካሄድ በመሆኑ የማንኛውም ኅብረተሰብ ማኅበራዊ ምርት በሁለት ክፍሎች ይከፈላል ።

(ቀላል እርባታን ፣ የተስፋፋ እርባታን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ ትምክህተኝነት (Social Chauvinism)

በዓለም አቀፍ ሶሻሊስት እንቅስቃሴ ውስጥ የተከሰተ የአድርባይነት አዝማሚያ ነው ። ማኅበራዊ ትምክህተኝነት በተሰይሞ ተጠናክሮ የታየው አብዛኛዎቹ የሁለተኛው ኢንተርናሽናል ፓርቲዎች መሪዎች ዓሰምአቀፋዊውን የወዝአደሮች የትግል አንድነት ፖሊሲ ከደው ሰየመንግሥቶቻቸው ኢምፔሪያሊስታዊ ፖሊሲ በቆሙበት በአንደኛው የዓለም ጦርነት ወቅት ነበር ። እነዚህ የሁለተኛው ኢንተርናሽናል ፓርቲዎች መሪዎች ወዝአደሩ “እናት ሀገርን መከላከል” በሚሰው መፈክር ሥር ተሰልፎ የኢምፔሪያሊስቱ ጦርነት ተሳታፊ እንዲሆን የመደብ ዕርቅን ሰብከዋል ።

ለምሳሌ በአንደኛው የዓለም ጦርነት ጊዜ ቦልጄቪኮች ሌሎች አብዮታውያን ኢምፔሪያሊስታዊውን ጦርነት ወደአብዮታዊ የመደብ ጦርነት ለመለወጥ ሲታገሉ በአውሮፓ የሚገኙ አብዛኛዎቹ የሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲዎችና መሪዎቻቸው ወደማኅበራዊ ትምክህተኝነት በማዝቀጥ በሶሻሊዝምና ሀገርን በመከላከል ሽፋን ሠራተኛው መደብ ለየሀገሩ ቡርጂዚ እንዲያገቡድ አድርገዋል ።

ከነርሱም ውስጥ የመሀል ሰፋሪነት አቋም ያራምዱ የነበሩት ደግሞ ነገሮችን በዝምታ በማሰፍ ፣ አለበለዚያም ማርክሳዊ ሐረጎችን በማነብነብ የማኅበራዊ ትምክህተኝነትን የከሰደት ድርጊት ትክክለኛ እንደሆነ አድርገው ለማቅረብ ሞክረዋል ። ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላም ቀኝ ከንፍ ማኅበራዊ ዲሞክራቶች በሚከተሏቸው ፖሊሲዎች ማኅበራዊ ትምክህተኝነትን ሲያንፀባረቁ ይታያሉ ።

(ማኅበራዊ ዲሞክራሲን ፣ ሁለተኛው ኢንተርናሽናልን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ ኑባሬ (Social Being)

ኅብረተሰብን በሚመለከተው የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ ግለትም በቁስአካልና በንቃት ኅሊና መሀከል ያለው ግንኙነት አንጻሩ ወሳኝ ክፍል ነው ። ማኅበራዊ ኑባሬ የኅብረተሰብ ቁሳዊ ሕይወትን ፣ ቁሳዊ የሆኑ ክስተቶችን ፣ የሀብት ምርትንና በዚህም ሂደት

ውስጥ በሰዎች መሀከል የሚፈጠሩ ግንኙነቶችን የሚመለከት ፈርጅ በመሆኑ በኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ የኅሊናዊ ክስተቶች መሠረት ነው።

ማኅበራዊ ኑባሬ በሰዎች መሀከል በቁላዊ ሀብት ምርትና ክፍፍል ሂደት ውስጥ የሚፈጠሩ ግንኙነቶችን ማለትም የምርት ግንኙነቶችን (በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የመደብ ግንኙነቶችን ወይም በመደብ አልባ ሥርዓት ውስጥ ደግሞ የጋር የሽ ግንኙነቶችን) ያጠቃልላል። ሆኖም የምርት ግንኙነቶች የማኅበራዊ ኑባሬ ዋነኛ ወሳኝ ክፍል ቢሆኑም ማኅበራዊ ኑባሬ በሰዎች መሀከል የሚፈጠሩ ቁሳዊ ግንኙነቶችንም (በባልና በሚስት፣ በአባትና በልጅ፣ የዕለት ተዕለት ኑሮና ባህላዊ ግንኙነቶችንም) ያጠቃልላል።

ሰዎች በኅሊናዊ ሕይወታቸው ውስጥ የሚቀርጹባቸው ሐሳቦች፣ ዝንባሌዎች፣ ግምቶች፣ ማኅበራዊ ሥነ ልቡናዎች (ፍልስፍና፣ ኪነታዊ አስተሳሰቦች፣ ሃይማኖት፣ ሥነ ምግባራዊ አመለካከቶች ወዘተ...) የሚመነጨትና የሚያንፀባርቁት እኗኗራቸውን፣ ማኅበራዊ ሕይወታቸውንና እርስ በርሳቸውና ከተፈጥሮ ጋር ያላቸውን ግንኙነቶች ነው። በመሆኑም ማኅበራዊ ኑባሬ ቀዳማዊና ወሳኝ ሲሆን ማኅበራዊ ኅሊና ደግሞ የርሱ ነፃብራቅና በአጠቃላይ በመጨረሻው ላይ ሲታይ በርሱ የሚወሰን ነው። ለምሳሌ በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ አስተሳሰቦች፣ ርዕዮተዓለማዊ ግንኙነቶች፣ ተራ አስተሳሰቦች (ወጦች፣ ፈሊጦች) የሚመሠረቱትና መልሰውም የሚያንፀባርቁት የተገኙባቸውን ቁሳዊ ግንኙነቶች ማለትም ማኅበራዊ ኑባሬን ነው። ይህንን ሲገልጽ ነው ማርክስ ማኅበራዊ ኑባሬ በማኅበራዊ ኅሊና የሚወሰን ሳይሆን ማኅበራዊ ኅሊና ራሱ በማኅበራዊ ኑባሬ የሚወሰን ነው ያለው። በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ ግን የማኅበራዊ ኑባሬን ወሳኝነት ባለማጤን ማኅበራዊ ኅሊና የኅብረተሰብ ሕይወት ወሳኝ እንደሆነ ተደርጎ ይወሰዳል።

ሆኖም በማኅበራዊ ኑባሬና በማኅበራዊ ኅሊና መሀከል ያለው ግንኙነት በርካታ መልኮችና ውስብስብ ባሕርያት ያሉት ነው። ከኅብረተሰብ ዕድገት ጋር ማኅበራዊ ሕይወት እያደገና አየተስፋፋ ሲሄድ በዚያው መጠን

በሁለቱም መሀከል ያለው ግንኙነት ይበልጥ የተወሳሰበ ይሆናል። ለምሳሌ በጥንታዊ የጋር የሽ ሥርዓት ውስጥ በሰዎች መሀከል የነበሩ ቁሳዊ ግንኙነቶች ቀጥተኛ ውጤት የነበረው ማኅበራዊ ኅሊና በመደቦች መካከት፣ ከዚህም ጋር በፖለቲካ፣ በሕግ ወዘተ... ግንኙነት መፈጠር የተነሣ ማኅበራዊ ኑባሬ በሰዎች አእምሮ ላይ የወሳኝነቱን ሚና የሚጫወተው በመንግሥት፣ በሕጋዊና በፖለቲካዊ ወዘተ... ግንኙነቶች አማካይነት ነው። በዚህ ሁኔታ ውስጥ ማኅበራዊ ኅሊናን በሰዎች መሀከል ከሚገኙት ቁሳዊ ግንኙነቶች ብቻ ለመረዳት መሞከር የግንኙነቶቹን ግንዛቤ ግልብና ተናክሎታዊ ያደርገዋል።

(የምርት ግንኙነቶችን፣ ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊናን ይመለከታል።)

ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና
(Social Consciousness)

በተግባር ሂደት ውስጥ ሰዎች ስለ ነባራዊ ዓለምና ስለማኅበራዊ ኑሮአቸው (ማኅበራዊ ህልውናቸው) በአእምሮአቸው ውስጥ የሚቀርጹባቸው ልዩ ልዩ መልክ ያላቸው ነፃብራቆችን ያመለክታል። ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና ሰዎች በአስተሳሰባቸው የሚቀርጹባቸውን ፖለቲካዊ፣ ሕጋዊ፣ ሥነ-ወበታዊ አስተሳሰቦችን፣ ጽንሰ ሐሳቦችንና ፍልስፍናዊ፣ ሥነ ምግባራዊ፣ ሃይማኖታዊ ወዘተ... ንድፈ ሐሳቦችን ያጠቃልላል።

በቁስአካልና በንቃተ ኅሊና መሀከል ያለው ግንኙነት ከኅብረተሰቡ አንፃር ሲታይ በማኅበራዊ ኑባሬና በማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና መሀከል ያለው ግንኙነት ነው። ሐሳባዊ ፍልስፍና የኅብረተሰብ ሕይወት በማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና ይወሰናል ይላል። ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና ሰዎች ስለማኅበራዊ ህልውናቸው በኅሊናዊ ሕይወታቸው ውስጥ የሚቀርፁት ነፃብራቅ እንደመሆኑ ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና ማኅበራዊ ኑባሬን ይወስናል ለማለት አይቻልም።

ማኅበራዊ ኑባሬ ቁሳዊ ክስተቶችን የሚመለከት በመሆኑ ነባራዊ ነው። ሰዎች ስለማኅበራዊ ህልውናቸው ያላቸው አስተሳሰብ ግን የኑሮአቸው ነፃብራቅ ነው። የማኅ

በራዊ ንቃተ ኅሊናችን ይዘት በማኅበራዊ ህልውናችን ላይ ተፅዕኖ ያሳድራል ። የአስተሳሰባችን ይዘት ስለኑሮአችን ያለን ግንዛቤ ነውና ። ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና በማኅበራዊ ኑባሬ ይወሰናል ቢባልም ቅሉ ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና አንፃራዊ ነፃነት የለውም ማለት አይደለም ።

የማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና አንፃራዊ ነፃነት የሚገለጠው ቁስአካላዊ የኅብረተሰብ ሕይወት ለውጥ በማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና ውስጥ ወዲያውኑ አዳዲስ ክስተቶችን የማይፈጥር በመሆኑ ነው ። ምክንያቱም ኅሊናዊ ክስተቶች ሰዎች በሚያጠራቅሟቸው መረጃዎች (ተፈጥሮአዊና ማኅበራዊ) ላይ የሚመሠረቱና የራሳቸው የሆነ የዕድገት ሥነ አመክንዮ ያላቸው በመሆኑ ነው ። በሌላ በኩልም ኅሊናዊ ጽንሰ ሐሳቦች የሚያንፀባርቁት ቁስ አካላዊ ክስተት በሌለበት ወቅት እንኳን ያለመጥፋት ፣ ያለመለወጥ ወይም ዘግይቶ የመለወጥ ባሕርይ አላቸው ። በአሮጌዎቹ ጽንሰ ሐሳቦችና በአዳዲሶቹ መሀከል የሚካሄደው ትግል በተለይም አዲሱ ቁስአካላዊ ሕይወት የሚፈጥራቸው ክስተቶች ናቸው ። አሮጌዎቹን እንዲጠፉ ፣ ሙሉ በሙሉ እንዲለወጡ የሚያደርጓቸው ። ይህ በማኅበራዊ ኑባሬና በማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና መሀከል ያለውን ልዩነት በተለይም የማኅበራዊ ንቃተ ኅሊናን አንፃራዊ ነፃነት ያሳያል ።

ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና በማኅበራዊ ኑባሬ የሚወሰንና እርሱንም የሚያንፀባርቅ ቢሆንም ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና መልሶ በማኅበራዊ ኑባሬ ላይ ተፅዕኖ የማሳደር ችሎታ አለው ። ይህም የአንፃራዊ ነፃነቱ አንዱ ገጽታ ነው ። በተለይም ሕጋዊና ፖለቲካዊ አስተሳሰቦች ከኅብረተሰቡ ታሪካዊ የዕድገት ደረጃ ጋር ሲጣጣሙ ለዕድገት የሚረዱ አመች ሁኔታዎችን በመፍጠር በኅብረተሰቡ ቁስ አካላዊ ሕይወት ዕድገት ላይ አፋጣኝ ተፅዕኖ ሊያደርጉ ይችላሉ ። ለምሳሌ የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መሰራጨት ንቁ ዲሲፕሊንን ያጠናክራል ፤ ሳይንሳዊ ዕውቀት በማሳደግና የፈጠራ ችሎታን በማሻሻል የምርት ኃይሎች እንዲያደጉ ይረዳል ።

(ማኅበራዊ ኑባሬን ፣ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ (Socially Necessary Labour Time)

በተወሰነ የምርት ዘርፍ በአንድ ወቅት አምራቹ ክፍል ባለው አማካይ ዕውቀትና የምርታማነት ደረጃ ፣ አንድ የተወሰነ ሸቀጥ ለማምረት የሚወስድበት የሥራ ጊዜ ነው ። ለምሳሌ በአንድ መንደር አሥር ሰንደል ጫማ ሠሪዎች ቢኖሩና ተመሳሳይ የሆኑ ሰንደል ጫማዎች ለመሥራት ሰባቱ ለእያንዳንዱ ሰንደል ጫማ አራት ሰዓት ቢፈጅባቸው ፣ በዚህ ሁኔታ አንድ ሰንደል ጫማ ሠርቶ ለማውጣት የሚወስደው ማኅበራዊ ተቀባይነት ያለው የሥራ ጊዜ አብዛኞቹ የፈጅባቸው አራት ሰዓት የሥራ ጊዜ ነው ማለት ነው ። በመሆኑም ይህ አራት ሰዓት የሥራ ጊዜ በዚያ መንደር ውስጥ በወቅቱ ባለው የሰንደል ጫማ አምራቾች የሥራ ችሎታና የአሠራር ዘዴ ፣ የማምረቻ መሣሪያዎች የቴክኒክ ደረጃ አንፃር እንደማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ይወሰዳል ማለት ነው ።

የማናቸውም ሸቀጥ እሴት የሚወሰነው በዚህ በማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ነው ። ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ከሠራተኛው የሥራ ችሎታና ከቴክኖሎጂ ዕድገት ጋር እየቀነሰ የሚመጣ በመሆኑ የሸቀጦችም እሴት ከማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ መጠን መለወጥ ጋር አብሮ የሚለወጥ ይሆናል ።

(ትርፍ የሥራ ጊዜን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ አብዮት (Social Revolution)

በማኅበራዊ የዕድገት ሂደት ውስጥ አሮጌው ማኅበራዊ ሥርዓት ተወግዶ አዲሱ ፣ ተራማጁና ታዳጊው ማኅበራዊ ሥርዓት የሚተካበት መሠረታዊ ለውጥ ማኅበራዊ አብዮት ይባላል ። አድጋሬው መደብና የእርሱም መጠቀሚያ የነበረው የኢኮኖሚ ሥርዓት የሚፈርሱበት ፣ በምትካቸውም አዲሱና ተራማጅ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ሥርዓት የሚመሠረትበት እመርታዊ የኅብረተሰብ ዕድገት ወቅት ነው ። ከአንድ የመደብ ኅብረተሰብ ወደ ሌላኛው መደብ ኅብረተሰብ የሚደረገው ሽግግር ያለ ማኅበራዊ አብዮትና ያለ ሰፊው

ሕዝብ ተሳትፎ ሊከናወን የሚችል አይደለም ። የአዲስ ሥርዓት ቅድመ ሁኔታዎች በአሮጌው ሥርዓት ውስጥ ከተጸነሱ በኋላ የሚያሳዩት አዝጋሚ ለውጥ ከፍተኛው ደረጃ ላይ ደርሶ በእመርታ አዲሱ አሮጌውን ሥርዓት በመሻር የሚተካበት ወቅት ነው ።

ማኅበራዊ አብዮት የመደብ ኅብረተሰብ ዕድገት አይቀራና አስፈላጊ ውጤት ነው ። ማኅበራዊ አብዮት በአሮጌው የምርት ግንኙነቶችና በአዲሶቹ የምርት ኃይሎች መሀከል ያለውን ቅራኔ የሚፈታ ሲሆን ይህም ቅራኔ ለአዲሶቹ የምርት ኃይሎች ዕድገት የሚያመቹ የምርት ግንኙነቶችን ይመሠርታል ። ማኅበራዊ አብዮት የምርት ግንኙነቶች ከምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃና ባሕርይ ጋር መጣጣም አለባቸው የሚለው የመጣጣም ሕግ የሚረጋገጥበት የማኅበራዊ ዕድገት ደረጃ ነው ።

በኅብረተሰብ ዕድገት ሂደት ውስጥ የአሮጌው ሥርዓት ተጠቃሚ የሆኑት መደቦች በመንግሥት አማካይነት የአሮጌው ሥርዓት ኢኮኖሚያዊ መሠረቶች (የምርት ግንኙነቶች) እንዳይለወጡ ሲታገሉ ተራ ግጅ መደቦች ግን በማኅበራዊ ሁኔታ አስገዳጅነት በወቅቱ ጊዜው አልፎበት የሚገኘውን የመንግሥት ሥርዓት ለመገርሰስ ይታገላሉ ። ለዚህ ነው የማናቸውም የማኅበራዊ አብዮት መሠረታዊ ጥያቄ የመንግሥት ሥልጣን ጥያቄ ነው የሚባለው ። ለዚህም ማኅበራዊ አብዮት የመደብ ትግልን ወደ ከፍተኛ ደረጃ የሚያደርስና የመደብ ሹም ሽርን የሚያስከትል ነው ። የአብዮት ወቅት የተፋፋመ የማኅበራዊ ዕድገት ደረጃ ነው የሚባለው በቅድመ አብዮት በፖለቲካው መስክ ተሳትፎ ያልነበረው ሰፊው ሕዝብ በትግሉ ውስጥ ንቁ ተሳትፎ ማድረግ ስለሚጀምር ነው ።

ማኅበራዊ አብዮት ከመፈንቅለ አገዛዝ ይለያል ። መፈንቅለ አገዛዝ የምርት ግንኙነቶች ሳይለወጡ የፖለቲካ ሥልጣን ከአንድ መደብ የተወሰነ ክፍል ወደ ዚህ መደብ ሌላ ክፍል ሲሸጋገር ነው ። መፈንቅለ አገዛዝ የመንግሥትን የበላይ አባላት ወይም ግለሰብ ብቻ በሌላው መተካት ማለት ነው ።

ማኅበራዊ አብዮቶች እንደሚያፈርሱትና እንደሚገነቡት ሥርዓትና እንዲሁም እንደሚሳተፉባቸው መደቦች ይለያያሉ ። የቡርካው መደብ የፊውዳሉን ሥርዓት አፍርሶ የካፒታሊስቱን ሥርዓት የሚገነባበት ማኅበራዊ አብዮት የቡርካ አብዮት ሲባል በወዝአደሩ መሪነት የካፒታሊስቱን ሥርዓት አፍርሶ የሰው በሰው ብዝበዛ የሌለበት የሶሻሊስት ሥርዓት የሚገነባበት አብዮት የሶሻሊስት ወይም የወዝአደሩ አብዮት ይባላል ።

በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም የካፒታሊስት ሀገሮች ያልተመጣጠነ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ሁኔታ መኖር አብዮት በተለያዩ ሀገሮች ውስጥ በተለያዩ ጊዜ እንዲፈነዳ ያደርጋል ። ስለሆነም ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም የሚደረገው ሽግግር በአንድ ወቅት በአንድ ወይም በጥቂት ሀገሮች ውስጥ ብቻ የሚደረግ ሽግግር ይሆናል ።

አሁን ባለንበት ዘመን ከሶሻሊስት አብዮት ሌላ ብሔራዊ የአርክትና ዲሞክራሲያዊ የነፃነት እንቅስቃሴዎች ከፍተኛ ሚና አላቸው ። በአጠቃላይ ሲታይ አሁን ያለንበት ዘመን የወዝአደሩ አብዮት ዘመን ነው ። ሆኖም በተለያዩ ሀገሮች ውስጥ የአብዮቱ ዕድገት ይሁንታዎች በተለያዩ ሁኔታዎች ማለትም በሠራተኛው መደብና በአጋሮቹ ኃይል ላይ ፣ በሌላ በኩል ደግሞ በአድጋሪ መደቦች የአልሞት ባይ ተጋዳይነት ደረጃ ላይ ይመሠረታል ።

(አብዮትን ፣ የመደብ ትግልን ፣ የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲክስን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት (Socio-Economic Formation)

አንድ ኅብረተሰብ የተመሠረተበት የስልተምርት ባሕርይ በሚጠይቀው መሠረት ኅብረተሰቡ የሚያቅፋቸው የተለያዩ ክፍሎችና ክስተቶች በተጣመረና ሥርዓት ባለው ሁኔታ የሚሠሩና በተወሰኑ ሕጎች እንፃር የሚያድጉ መሆናቸውን የሚገልጽ የኅብረተሰብ ጥናት መሠረታዊ ፈርጅ ነው ። የማኅበራዊ ሥርዓት አካል የሚቀረፀው የታሪክ ሂደት ውጤት በሆኑት በምርት ግንኙነቶች ሲሆን

ሙሉ አካሉ የሚገነባው የተለያዩ የኅብረተሰብ ክፍሎችና ክስተቶች የእርስ በእርስ ግንኙነቶች በሚፈጥሩት ጥምርና ውስብስብ መዋቅር ነው።

ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የሚለው ፈርጅ በመጀመሪያ ደረጃ የሚገልጸው ኅብረተሰብ ጥምር አውነታ እንደሆነ ነው። ማንኛውም የኅብረተሰብ ክፍልና ክስተት (ቋንቋ፣ ብሔር፣ ግብረገብ፣ ሕግ፣ መንግሥት ወዘተ..) በተጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ከስልተምርት ጋር የተያያዙና በሱም የሚወሰኑ ከመሆናቸውም በላይ በእርስ በእርስ ግንኙነቶችም የተሳሰሩ ናቸው። ኅብረተሰብ የግለሰቦች ወይም ደግሞ የማኅበራዊ ክስተቶች ተናክላታዊ ስብሰብ ባለመሆኑ ማንኛውንም ክፍል ወይም ክስተት ነጥሎ ማየት አይችልም። ማንኛውም ክፍል ወይም ክስተት ከሌሎች ጋር የሚጣመር መሆኑንና የሚጫወትውም ሚና የሚወስነው በሚያደርጋቸው ግንኙነቶች መሆኑን የሚያስረዳው ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የሚለው ፈርጅ ነው።

ፈርጁ በአይታ የሚለያዩ ኅብረተሰቦች ያላቸውን መሠረታዊ ተመሳሳይነት ለመገንዘብና በወል ባሕርይ ውስጥ ለመመደብ የሚጠቅም ነው። ለምሳሌ በአቀማመጣቸው፣ በተፈጥሮ ሀብታቸው፣ በባህላቸው፣ በቋንቋቸው፣ በፖለቲካ ቅርፃቸው ወዘተ... የሚለያዩ ሀገሮች ባላቸው መሠረታዊ የካፒታሊስት የምርት ግንኙነት አንፃር በካፒታሊስት የዕድገት ደረጃ ላይ ይገኛሉ ማለት ይቻላል። ማለትም ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የሚለው ፈርጅ መሠረታዊና ተደጋጋሚ በሆኑ ሕጎች አንፃር ኅብረተሰቦችን ለማጥናት የሚጠቅም ነው።

ይህ የወል ባሕርያትን በማስተዋል ኅብረተሰቦችን በአንድ የዕድገት ደረጃ ውስጥ ለማስለፍ የሚያስችል ፈርጅ በአንፃሩም በዕድገት ደረጃቸው አኳያ የተለያዩ ኅብረተሰቦችን ለመለየት ይጠቅማል። ማለትም ጽንሰሐሳቡ በታሪክ ሂደት ውስጥ ወሳኝና ሁለንተኛው የሆኑ የዕድገት ምዕራፎችን ለመተንተን ያስችላል። የኅብረተሰብ ታሪክ የሚከሰተው አንድ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ከፍተኛ በሆነው እየተተካ ታሪኩ ወደ ውስብስብነት እየተለወጠ ሲሄድ ነው። በዚህም ሂደት ውስጥ አምስት መሠረታዊ የሆኑ ደረ

ጃዎች ይገኛሉ። እነዚህ የዕድገት ደረጃዎች በመጀመሪያ የሚለዩት በምርት ግንኙነቶች ነው። ነው። የባሪያ አሳዳሪ፣ የፊውዳልና የካፒታሊስት ሥርዓቶች ተፃራሪ መደቦችን ያቀፉና ብዝበዛ የሚካሄድባቸው ሲሆኑ የጥንታዊ ጋርዮሽና የኮሚኒስት ሥርዓቶች ግን ብዝበዛ የሌለባቸው፣ ሰዎች በጋራ ጥቅም የሚተዳደሩባቸው ናቸው። የእነዚህ አምስት ሥርዓቶች መከታተል ተጨባጭ የዕድገት ሕግ ሲሆን እንደ ሁኔታው አንዱን ደረጃ በፍጥነት የማለፍ ሁኔታ ሊከሰት ይችላል።

በአጠቃላይ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የሚገልጸው የታሪካዊ ሂደትን አንድነትና ሙሉነት ነው። ሀገሮች የተለያዩና ግላዊ ታሪካዊ መንገዶችን የሚከተሉ ቢሆኑም በአንድ የዕድገት ሕግ የሚገዙና በተመሳሳይ ሂደት ውስጥ የሚያልፉ መሆናቸውን ማለትም ታሪክ በሕግ የሚገዛ መሆኑን የሚያስረዳ ነው። በተጨማሪም ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት የተለያዩ የታሪክ ዕድገት ደረጃዎች የዓይነት ልዩነት ያላቸው ሥርዓቶች መሆናቸውን የሚገልጽ ጽንሰሐሳብ ነው።

(ስልተ ምርትን፣ ታሪካዊ ቁስአካልነትን፣ ማኅበራዊ ሕግጋትን ይመለከታል።)

ማኅበራዊ ካፒታል
(Social Capital)

በአንድ ካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ካፒታሊስቶች በአጠቃላይ ያላቸው የካፒታል መጠን ማኅበራዊ ካፒታል ይባላል። በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ እያንዳንዱ የማምረቻ ድርጅት በአንድ ካፒታሊስት ወይም ቁጥራቸው በተወሰነ ካፒታሊስቶች በግል በመያዙ ክሌሎች አምራች ድርጅቶች የተለየ ሆኖ እንደሚሠራ የታወቀ ነው። ነገር ግን በእያንዳንዱ የማምረቻ ድርጅት ውስጥ የሚካሄደው አንቅስቃሴ በሌሎች የማምረቻ ድርጅቶች ውስጥ ከሚካሄዱ አንቅስቃሴዎች ጋር የሚያያዝበትም ሁኔታ አለ። ለምሳሌ በአንድ ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ ውስጥ የሚካሄደው የማምረት ተግባር ለፋብሪካው የሚያገለግሉ መሣሪያዎችን በሚያመርቱ ድርጅቶች፣ ጥጥ በሚመራባቸው አርሻዎች፣ በጨርቃ ጨርቅ ፋብሪካው

ውስጥ ተቀጥረው ለሚሠሩ ሠራተኞች የፍጆታ ዕቃዎች በሚያመርቱ ድርጅቶችና በመሳሰሉትም ድርጅቶች ውስጥ ከሚካሄደው የግምረት ተግባር ጋር የተሳሰረ ነው ።

ማኅበራዊ ካፒታል የምንለው በአንድ የካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙትን እነዚህን እርሰ በርሳቸው የተሳሰሩና የግል ካፒታሊስቶች በተናጠልም ሆነ የተወሰነ ቁጥር ያላቸው ካፒታሊስቶች በጋራ ባለቤት ነት የያዙትን ካፒታል በጥቅል ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ካፒታሊስቶች በዚህ መልክ አንድ የተባበረ መደብ በመፍጠር ሠርተክደሩን ይበዘብዙታል ። የማኅበራዊ ካፒታል ማደግም ካፒታሊስቶች በአጠቃላይ በወዛደሩ ላይ የሚያካሂዱትን ብዝሃዊ ማባባሳቸውን ያመለክታል ። ስለዚህ የሠራተኛው መደብ ከብዝሃዊ ሙሉ በሙሉ ለመላቀቅ ይችላል ዘንድ የካፒታሊስቱን መደብ በአጠቃላይ መታገል ያለበት መሆኑ ግልጽ ነው ።

በካፒታሊስቱ ሥርዓት በአንድ በኩል በእያንዳንዱ የግምረቻ ድርጅት ውስጥ የሚካሄደው እንቅስቃሴ በሌሎች የግምረቻ ድርጅቶች ውስጥ ከሚካሄዱ እንቅስቃሴዎች ጋር በዚህ ዓይነት የተያያዘ ነው ይባላል እንጂ በሌላ በኩል ግን በብሔራዊ ኢኮኖሚ ደረጃ ምንም በዕቅድ የሚመራ የምርት አደረጃጀት የለም ፤ ሊኖርም አይችልም ። በዚህ ምክንያት የኢኮኖሚው እንቅስቃሴ በአጠቃላይ ሥርዓት አልባ ይሆንና የተመረተው ሸቀጥ ዓይነትና መጠን ከኅብረተሰቡ ፍላጎት ጋር የማይጣጣም ይሆናል ። በእንዳንድ የኢኮኖሚ ክፍሎች ሸማኞች ከሚፈልጉት በላይ ይመረታል ። በሌሎች የኢኮኖሚ ክፍሎች ደግሞ ሸማኞች የሚፈልጉት ዓይነትና መጠን አይመረትም ። ይህም አስመጣጣም በሚባባ ስበት ጊዜ የሚመረቱት ሸቀጦች በወቅቱ ተሸጠው የግምረት ተግባር በተፈለገው ደረጃ እንዳይቀጥል ዕንቅፋት በመሆን የኢኮኖሚ ቀውስ ያስከትላሉ ።

(ግላዊ ካፒታልን ይመለከታል ።)

ማኅበራዊ ዲሞክራሲ
(Social Democracy)

በ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻ ላይ በዓለም ሠራተኞች እንቅስቃሴ ውስጥ የተከሰ

ተውን አድርባይ ንድፈ ሐሳባዊና ተግባራዊ እንቅስቃሴ የሚያራምዱ የጠጋኝ ፓርቲዎች አጠቃላይ የፖለቲካ አዝማሚያ ነው ። ለምሳሌ በእስትሪያ ሌበር ፓርቲ ፣ በፈረንሳይ ሶሻሊስት ፓርቲ ፣ በጀርመን ሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ ወዘተ... የዚህ አዝማሚያ አራማጆች ናቸው ። በመደብ ጠላት ፊት መርበድ በድ ፣ ሕጋዊነት በሚል ስበብ ጠንከር ያሉ ተግባራዊ እርምጃዎችን ከመውሰድ መቆጠብ ፣ በአጠቃላይ ለካፒታሊስቶች ማኅበራዊ ድና የሠራተኛውን መደብ መከዳት የማኅበራዊ ዲሞክራሲ መለያዎች ናቸው ።

ማኅበራዊ ዲሞክራሲ ከአነሣሠ አብዮታዊ አቋም የነበረውና ለሶሻሊስት አስተሳሰቦች መሰራጨት ፣ ለሠራተኛው ማኅበራት መስፋፋትና መጠናከር የሚታገል ነበር ። እላ ግን ቀስ በቀስ በውስጡ ከላሽና አድርባይ አዝማሚያዎች እያየሉ በመምጣታቸው አብዛኛዎቹ ማኅበራዊ ዲሞክራሲያዊ ፓርቲዎች ከአብዮታዊ ትግል ይልቅ ከቡርጂዎች መደብ ጋር የመደብ ዕርቅ እንዲፈጠር ፣ ለመሠረታዊ ለውጥ ሳይሆን ለጥገናዊ ለውጦች መታገልን ዋንኛ ስልታቸው አደረጉ ። ካፒታሊዝም ከጊዜ በኋላ ታሪካዊ ሚናውን ተጫውቶ የሚያልፍ ሳይሆን እየተሻሻለና እየዳበረ በራሱ ወደ ሶሻሊዝም እንደሚያድግ ተደርጎ ተወሰደ ። በዚህም አቋሙ ማኅበራዊ ዲሞክራሲ በእያንዳንዱ ህገርና በአጠቃላይም በዓለም አቀፉ የሠራተኛው አብዮታዊ እንቅስቃሴ ላይ ከፍተኛ ጉዳት አድርጓል ።

ነገር ግን በዚህ በማኅበራዊ ዲሞክራሲ ንቅናቄ ውስጥ በሐቀኛው መሥመር ጸንተው የቆሙት ግራ ከንፍ ማኅበራዊ ዲሞክራቶች (ለምሳሌ በሌኒን የተመሩት የሩሲያ ማኅበራዊ ዲሞክራቶችና የሌሎችም ህገሮች አብዮታውያን) ይህን አድርባይ አቋም አስከመጩ ረሻው በቆራጥነት ታግለዋል ። ከታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት በኋላም በጠጋኝ ማኅበራዊ ዲሞክራሲያዊ ፓርቲዎች ውስጥ የነበሩት አብዮታዊ ኃይሎች ከአድርባዮች በመለየት በኮሚኒስት ኢንተርናሽናል (ሦስተኛው ኢንተርናሽናል) ውስጥ ተሰባስበዋል ። ኮሚኒስት ፓርቲዎች በተቻላቸው ሁሉ አድርባይነትን እየተከላከሉ ለሠራተኛው መደብ የበላይነት ቆራጥ ትግል ማድረጋቸውን ቀጠሉ ። የፋሺዝም አደጋ ባንገጥበበበትም ወቅት የአድኅሮትን ኃይል ለመዋጋት የዲ

ሞክራሲያዊ ኃይሎች መስባሰብ አስፈላጊ በመሆኑ ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ ከማኅበራዊ ዲሞክራሲ ኃይሎች ጋር በመተባበር ፋሺዝምን ተዋግተዋል ።

የካፒታሊዝም አጠቃላይ ቀውስ እየተባባሰ በመሄድ ላይ ባለበት በዛሬው ሁኔታም በማኅበራዊ ዲሞክራሲ ውስጥ የተለያዩ አዝማሚያዎች ሲንፀባረቁ ይታያሉ ። ባለፉት ጥቂት ዓመታት የግራ ኃይሎች እንቅስቃሴ እያደገ መምጣት በካፒታሊስት ሀገሮች ከፍተኛ ተደማጭነት ባላቸው ማኅበራዊ ዲሞክራሲያዊ ፓርቲዎች ፖሊሲ ላይ አንዳንድ ጤናማ አዝማሚያዎችን አስከትሏል ። የነዚህ ፓርቲዎች አባሎች የብዙ ካፒታሊስት ሀገሮች መንግሥታት አባሎችና መሪዎች በመሆናቸው ይህ ሁኔታ መጠነኛም ቢሆን አንዳንድ ጥገናዊ ለውጦችን ለማምጣት እንደሚረዳ ይታመናል ። ይህም በሚሆንበት ጊዜ ከሚኒስት ፓርቲዎች በአንድ በኩል ከላሽነትንና አድርባይነትን ያስአንዳች ለዘብተኝነት እየተዋጉ በሌላው በኩል ደግሞ ለሠራተኛው መደብ በአጠቃላይም ለሠርቶአደሩ ሕዝብ ጥቅም እንዲሁም ለሰላምና ለማኅበራዊ ዕድገት ሲሉ ለጊዜውም ቢሆን እንደሁኔታው ከማኅበራዊ ዲሞክራሲያዊ ኃይሎች ጋር ለመተባበር ይገደዳሉ ።

(ጠጋኝነትን ይመለከቷል ።)

ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም (Social Darwinism)

የዳርዊንን ንድፈ ሐሳብ በቀጥታ ለኅብረተሰብ ጥናት በማዋል በ19ኛው ምዕት ዓመት የተቀመረ አስተምህሮ ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም ይባላል ። ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም “ተፈጥሮአዊ ማጣሪያና ለህልውና መታገል”ን የማኅበራዊ ዕድገት ዋነኛ አንቀሳቃሽ ኃይል አድርጎ የተነሣና ዛሬም ያለ አመለካከት ነው ።

በአንዳንዶቹ አመለካከት በኅብረተሰብ ውስጥ ተፈጥሮአዊ ማጣሪያ በትክክለኛ መልኩ ተፈጻሚነት የነበረው ቀደም ባለው ጊዜ ነበር ። ዛሬ ግን ከሳይንስና ከቴክኖሎጂ እርምጃና ግስጋሴ የተነሣ ለህልውና መታገል ወሳኝነት የለውም ፤ ምክንያቱም በቀድሞ

ሁኔታዎች ይጠፋ የነበረው በሚደረግለት እንክብካቤ ህልውናውን ለመጠበቅ አመች ሁኔታ ተፈጥሮአዊ ብለው ያምናሉ ። የዚህ ንድፈ ሐሳብ አራማጆች በቀድሞው ሁኔታ ጠፊ የነበሩት ሁሉ ዛሬ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ባስገኘው ውጤት ሳቢያ ህልውና አግኝተው ከጠንካራው እኩል ለመኖር ችለዋል ይላሉ ። ባጠቃላይ ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም የካፒታሊዝምን ሥርዓት ዘላለማዊና የማይሻር ባሕርይ ለማረጋገጥ የሠራተኛውንና የሠርቶአደሩን ሕዝብ ዲሞክራሲያዊ መብቶች ለመገጠት ፣ ዲታዎችንና ጀግኖችን ዲበኩሉ አድርጎ ለማቅረብና ሠራተኛውንና ሠርቶአደሩን ሕዝብ ባጠቃላይ እንደ ሁለተኛ ደረጃ ዜጋ ለመመደብ የሚጥር አድጋሪ አመለካከት ነው ። አስተምህሮው በተለይም የካፒታሊዝምን ሥርዓት ህልውና ፋሺስታዊ በሆነ ኃይል ጭምር በመጠቀም ለማረጋገጥና ለማቆየት በሚሹ ክፍሎች ይገለጻል ። ስለዚህ ፍልስፍናው ዛሬ የፋሺዝምና የዘረኝነት አስተሳሰቦች መነሻ በመሆን የሚያገለግል ነው ።

(ዳርዊኒዝምን ፣ ፋሺዝምን ፣ አፓርታይድን ይመለከቷል ።)

ግልባ

በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ የመጀመሪያ ደረጃ የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበርን ለማመልከት የተሰየመ ቃል ነው ። የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር የዕድገት ደረጃ የሚለካው በማኅበሩ ከልል ውስጥ ካሉት ጠቅላላ የምርት ማከናወኞች ምን ያህሉን ማኅበሩ የጋራ እንዳደረገና ማኅበሩ ለአባላቱ ገቢውን የሚያከፋፍለው በምን ሁኔታ እንደሆነ በማጤን ነው ።

አብዛኞቹ ገበሬዎች የገታት ደረጃቸው እስኪዳብርና ግላዊ አስተሳሰባቸው ቀስ በቀስ እስኪወገድ ድረስ የእርሻ መሬታቸውንና መሣሪያዎቻቸውን ሙሉ በሙሉ በማኅበሩ ቁጥጥር ሥር እንዲያውሉ ለማድረግ ፈቃደኝነት በአንድ ጊዜ ማግኘት አዳጋች ሊሆን ይችላል ። ስለዚህ ግልባ (የመጀመሪያ ደረጃ የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር) አስፈላጊ ይሆናል ።

በግልባ ደረጃ እያንዳንዱ አባል ቤተ
ሐዘ ለግል መጠቀሚያ እስከ ሁለት ሺህ
ኳረ ሜትር መሬት ይሰጠዋል ። ሌላውን
መሬት ግን ማህበሩ ይዞታው ከማድረጉም
ሌላ በግል ይዞታ ሥር ባሉት የእርሻ እንስ
ሳትና መሣሪያዎች ደግሞ የመጠቀም መብት
ይኖረዋል ። በዚህ ደረጃ ማህበሩ በግል ይዞታ
ሥር በሆኑት የእርሻ እንስሳትና መሣሪያ
ዎች ሲጠቀም ለባለንብረቶቹ ኪራይ ይከፈላ
ቸዋል ። ማህበሩ በኪራይ ለሚጠቀምባቸው
የጭነትና የእርሻ እንስሳት በቂ ጥንቃቄ ባለ
መወሰዱ ቢሞቱ ተገቢውን ግምት ለባለንብ
ረቱ ይከፍላል ። ስለዚህ በግልባ ደረጃ
የአንድ አባል ገቢ የሚወስነው በሚሠራው
ሥራ መጠንና ጥራት ብቻ ሳይሆን በተጨ
ማሪ ለማህበሩ ባከራያቸው የእንስሳትና የመ
ሣሪያዎች መጠንን ነው ። በመሆኑም “ከእያን
ዳንዱ እንደ ችሎታው ለእያንዳንዱ እንደ
ሥራው” የሚለው የሶሻሊስት የክፍፍል
መርህ በዚህ ደረጃ ሙሉ በሙሉ ሥራ ሳይ
እይውልም ።

(ወልባን ፡ ወላንድን ይመለከቷል ።)

ግልተስ ፡ ቶማስ ሮበርት
(Malthus, Thomas Robert)

ከ1766—1834 የኖረ ፡ እንግሊዛዊ የግ
ልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሥራች ነው ።
ግልተስ በ1793 ከካምብሪጅ ዩኒቨርሲቲ በሥነ
መለኮት ዲግሪውን አግኝቶአል ። ከ1793 እስከ
1803 ባለው ጊዜ ውስጥም ስሪ በምትባል
ሥፍራ በደብር አለትነት ሲያገለግል ከ1805
እስከ 1834 ባለው ጊዜ ውስጥ በኢስት
ኢንዲያ ኮሌጅ በዘመናዊ ታሪክና በፖለቲካዊ
ኢኮኖሚ መምህርነት ሠርቷል ።

ግልተስ በካፒታሊዝም ሂደተ ዕድገት
ውስጥ የተከሰተው የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ
ሠራዊትና በላዊ ምርት ያስከተለውን ቀውስ
ለማቃለልና የካፒታሊዝምን የማይቀር ውድ
ቀት ለጊዜውም ቢሆን ለማዘግየት አያሌ
ጥገናዊ የኢኮኖሚ መፍትሔዎችን የሰነዘረ
ምሁር ነው ።

ግልተስ በካፒታሊዝም ውስጥ የተፈጠ
ረውን “የበላዊ” ምርት ቀውስ በካፒታሊዝም

ውስጥ ያለውን ክፍፍል በማሻሻል ማስወ
ገድ ይቻላል የሚል እምነት ነበረው ። ቡር
ኳዚው የሚያገኘውን ትርፍ ሁልጊዜ ለማከ
ማቸት የሚፈልግ በመሆኑና ይህ ደግሞ
በምርትና በገበያ መካከል ያለውን “የተመ
ጣጠነ” ዕድገት ስለሚያዛባ ገቢው በመጠኑ
መቀነስ ፡ በሌላ በኩል የወዝእድሩም መደብ
ገቢ ለኑሮ በሚያስፈልገው መጠን መገ
ታት አለበት ባይ ነው ። ስለዚህ እንደግል
ተስ አስተሳሰብ በካፒታሊዝም ውስጥ የተ
ከሰተውን የበላዊ ምርት ቀውስ ለማስወገድ
የሚቻለው ለፍጆታ ብቻ የሚውለው የመሬት
ከበርቴው ገቢ ማደግ ሲችል ነው ። ይህም
የገቢ ክፍፍል የምርትና የገበያውን ዕድገት
እኩል እንዲጓዙ ለማድረግ ይረዳል የሚል
የተሳሳተ እምነት ነበረው ።

ሌላው የግልተስ ዝና የገነነበት ኢኮኖ
ሚያዊ አስተሳሰብ ስለሕዝብ ቁጥር ዕድገት
የሰጠው አስተያየት ነው ። ማልቲስያዊ የተ
ሰኘው የቡርኳ የሕዝብ ቁጥር ዕድገት
ንድፈ ሐሳብ ስያሜውን ያገኘውም ከግል
ተስ ነው ። “እን ኤሴይ ኦን ዘ ፕሪንሲፒል ኦቭ
ፖፑሌሺን” በተባለው መጽሐፉ ውስጥ በካፒ
ታሊስት ሀገሮች ውስጥ የሚገኙት ሥራ
አጦች ሥራ ሊያው የቻሉት በተባኾኑ ከት
ትል የማደግ አዝማሚያ ባለው በሕዝብ
ቁጥርና በተደማሪ ከትትል በሚያደገው
ለለው ልጅ መሠረታዊ ፍላጎት እርከታ
በሚውለው ምርት መካከል ምን ጊዜም
በሚኖረው የመዛባት የተፈጥሮ ዝንባሌ እንጂ
ከካፒታሊስት ስልተ ምርት ባሕርይ በመነጫ
ምክንያት እይደለም የሚል አስተያየት ሰን
ዝሯል ።

ግልተስ በሰው ልጅ የመራባት ፍጥነ
ትና ለህልውናው አስፈላጊ በሆኑ ምርቶች
ዕድገት መካከል የሚኖረውን ያለመጣጣም
ሐሳብ ከሰነዘረ በኋላ “ፈጣሪ” የፈጠረ
ውን ችግር ራሱ መፍትሔ ስጥቶታል ብሎም
ያምናል ። በግልተስ እምነት ይህ መፍትሔ
በሕዝብ ቁጥር ዕድገት ላይ በተፈጥሮ ተቆ
ጣጣሪነት የሚሠሩት እንደ ጦርነት ፡ እንደ
በሽታ ፡ እንደ ድርት ፡ እንደ ረሀብ የመሳ
ሰሉት ናቸው ። የሰው ልጅ ችግሩን እውቆና
ተገንዝቦ መውሰድ ያለበትን እርምጃ ግል
ተስ “የመከላከያ ገደብ” ሲለው ለምሳሌ
ሰዎች ድንግላዊ በመሆን ወይንም ጋብቻን
ዕድሜያቸው ከገፋ በኋላ በመፈጸም በሚወ

ሰዓት አርምጃ የሕዝብን ቁጥር ዕድገት መቋቋም ይቻላል ባይ ነው።

የተግባር ርብርብ ግልተኛ የሕዝብ ቁጥር ዕድገት ንድፈ ሐሳብ ከታሪክ አንፃር ሲታይ አንድ ቁም ነገር አለው። ይኸውም ካፒታሊዝም ገና በማቆጣጠር ላይ በነበረበት ጊዜ “ሥራ አጥነት” በሥርዓቱ ውስጥ ሊኖር አይችልም የሚለውን የጊዜውን የቡርጂያ ምሁራንን አባባል መሃረፍ ነው። ግልተኛ ካፒታሊዝም ያቀፋቸው ውስጣዊ ቅራኔዎች ገሀድ መውጣት በጀመሩበት ወቅት የኖረ ግለሰብ በመሆኑ “ሥራ አጥነት” በተፈጥሮ ያለ ችግር ነው የሚል ሰንኩል አስተሳሰብ ቢኖረውም “ሥራ አጥነት” መኖሩን ተቀብሏል። ለዚህም ነው ካርል ማርክስና ፍሬደሪክ ኤንግልስ ግልተኛነታቸውን በተዛባ መንገድ ይሁን እንጂ የካፒታሊዝምን ቅራኔዎችና ድክመቶች በገሀድ ያሳያል ያሉት።

ግመዛዘን ሥርዓት በዕቅድ (የ—)
(System of Balance in Planning)

በዕቅድ የግመዛዘን ሥርዓት የአንድ ሀገር የተለያዩ የኢኮኖሚ ዘርፎች ለምሳሌ፣ ፋብሪካዎች፣ የትራንስፖርት፣ አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች፣ የመንግሥት እርሻዎች ወዘተ... የሚጠበቅባቸውን ግብ ለማሟላት ይቻላቸው ዘንድ የሚያስፈልጋቸው የሰው ኃይል፣ ጥሬ ዕቃ፣ ገንዘብና የመሳሰሉት በቅድሚያ መሟላት መቻላቸውን ለማወቅ የሚረዳ የአሠራር ስልት ነው።

ለምሳሌ በአንድ ሀገር በ10 ዓመት ውስጥ አንድ መቶ ሺቢቶች ለመሥራት ቢታቀድ፣ መጀመሪያ ቤቶቹን ለመሥራት ያለው የአሠራር ቴክኒክ፣ የሰው ኃይል፣ ፋይናንስ እንዲሁም ለሕንፃ ሥራ የሚያገለግሉ ዕቃዎች ዓይነትና ብዛት መታወቅ አለበት። ነገር ግን ለምሳሌ የሕንፃ መሣሪያ ዕቃዎችን የሚያመርቱ ድርጅቶች የተፈለገውን ያህል ለማቅረብ አለመቻላቸው ከታወቀ ለሕንፃ ሥራ የሚያገለግሉ ዕቃዎች የሚያመርቱና የሚያከፋፍሉ ድርጅቶችን ለማስፋፋት ዕቅድ ይወጣል። በዕቅድ የግመዛዘን ሥርዓትም ዝባትን ለማስወገድ ከመርዳቱም በላይ በአጠቃላይ ዕቅዶች በተሰተካከለ መንገድ ሥራ ላይ መዋላቸውን ለማረጋገጥ ያገለግላል።

በዚህ ሁኔታ በዕቅድ የግመዛዘን ሥርዓት ከብሔራዊ ዕቅድ አንሥቶ እስከ አንድ የኢኮኖሚ ድርጅት ዕቅድ ድረስ ያለውን ሁሉ የሚያጠቃልል ይሆናል።

ዕቅድ አውጪ አካሎች ዕቅድ ሲያወጡ የቁሳቁስ፣ የፋይናንስና የሰው ኃይል ሚዛን ያወጣሉ። የቁሳቁስ ሚዛን፣ በጣም አስፈላጊ የሆኑት ምርቶች ለምሳሌ ብረት፣ የማሽን መሣሪያዎች፣ ከሰል፣ ነጻጅ፣ እህል፣ ቅቤ የመሳሰሉትን ያጠቃልላል። ሚዛኑ በሚሠራበት ጊዜ የእያንዳንዱ ምርት ምን ጭና ብዛት ከመጠናቱም በላይ ምርቱ ከገብረተሰቡ ፍላጎት ጋር ሲነፃፀር ያለው ሁኔታም አብሮ ይታያል። የፋይናንስ ሚዛን የብሔራዊ ገቢን ሚዛን፣ የሕዝቡን ገቢና ወጭ፣ የመንግሥቱን ባጀትና የመሳሰሉትን ያጠቃልላል። የሰው ኃይል ሚዛን ለብሔራዊ ኢኮኖሚው የሚያስፈልገውን የሰው ኃይል በመቆየ አንፃር በየክፍላቱ ኢኮኖሚው በአጠቃላይ የሚመለከት ሲሆን እንደዚሁም ለብሔራዊ ኢኮኖሚው ግንባታ የሚያስፈልገውን የሰው ኃይል ምንጭ ያጠናል።

ከቁሳዊ፣ ከገንዘብና ከሰው ኃይል ሚዛኖች ጋር የተገናዘበ አጠቃላይ የብሔራዊ ኢኮኖሚ ሚዛንም ይወጣል። ይህ የብሔራዊ ኢኮኖሚ ሚዛን በተለያዩ ክፍላቱ ኢኮኖሚ መካከል መኖር የሚገባውን የተሰተካከለ ግንኙነት ያመለክታል። ይህም በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ የሚታየውን የአመራረት ግብታዊነት የሚያስወግድና ለተመጣጠነ ማህበራዊ ኢኮኖሚያዊ ዕድገት መሳካት የሚረዳ የአሠራር ስልት ነው።

ግምረት
(Production)

በሥራ ኃይል በመጠቀም ተፈጥሮን ለውጦ የሰውን ልጅ ቁሳዊ ፍላጎት ለማርካት የሚችሉ ዕቃዎችን ወይም ምርት መገልገያዎችን መሥራት ግምረት ይባላል። የዚህ የግምረት ሂደት ውጤት የሆኑት ዕቃዎች ወይም ቁሶች ደግሞ ምርት ይባላሉ። ግምረት የሰው ልጅ ተፈጥሮን ለራሱ በሚጠቅመው መልኩ የሚለውጥበትና በሂደቱም ውስጥ ራሱንም የሚያጉለብትበት እንቅስቃሴ እንደመሆኑ የማያቋርጥና ከሰው ልጅ ህል

ውና ጋር የተቆራኘ ተግባር ነው ። ስለዚህ ግምረት የኅብረተሰብ ህልውናም ሆነ ዕድገት መሠረት ነው ።

የሰውን ልጅ ቁሳዊ ፍላጎት ለማርካት የሚካሄደው የግምረት ሂደት በባሕሪው ምንጊዜም ማኅበራዊ ነው ። የግምረት ባሕርይ ማኅበራዊነት የሥራ ማኅበራዊነትን የሚያንፀባርቅ ነው ። ሰዎች በግምረት ተግባር ላይ የሚሰማሩት ከሌሎች ተገልለውና ተለይተው ሳይሆን ከሌሎች የኅብረተሰቡ አባሎች ጋር በመተባበርና በመተጋገዝ ነው ። ይህም በመሆኑ በግምረት ሂደት የአንድ ግለሰብ ሥራ ፍሬ ለመስጠት ወይም ውጤት ለማሳየት በሌሎች አያሌ ግለሰቦች ሥራ መሳካት የሚወስን ነው ። ስለሆነም የአንድ ግለሰብ ሥራ ምንጊዜም ቢሆን የአጠቃላይ የኅብረተሰቡ ሥራ ጥረት ግልትም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ለኅብረተሰቡ ህልውና አስፈላጊ የሆኑ ዕቃዎችን የሚያመርተው የማኅበራዊ ሥራ አንድ ከፍል ነው ።

ግምረት ከከፍፍል ፣ ከልውውጥና ከፍጆታ ጋር የተቆራኘ ወይንም ከነርሱ ተነጥሎ ሊታይ የማይችልና በነርሱም ላይ የወሳኝነት ሚና ያለው ነው ። ምክንያቱም አንድ ነገር ሊለወጥ ፣ ሊከፋፈል ወይንም ለፍጆታ ሊውል የሚችለው ሲመረት ብቻ በመሆኑ ነው ። ከዚህ አንፃር ሲታይ ምርት መነሻ ነጥብ ሲሆን ፍጆታ መድረሻ ፣ ከፍፍልና ልውውጥ ደግሞ ሁለቱን የሚያገናኙ ናቸው ። ምርት ምንጊዜም ከከፍፍል ፣ ከልውውጥና ከፍጆታ ጋር ያለው ግንኙነት በስልተ ምርቱ ዓይነት የተለያዩ መልኮች ይኖሩታል ። ለምሳሌ በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ ያለው አመራረት ፣ ከፍፍል ፣ ልውውጥና ፍጆታ በሰሻሊዝም ካለው አመራረት ፣ ከፍፍል ፣ ልውውጥና ፍጆታ የተለየ ነው ።

(ሥራን ይመለከታል ።)

ግምረቻ መሣሪያዎች (የ—)

(Instruments of Production)

ከምርት መገልገያዎች መካከል የሰዎች ፈጠራ የታከለባቸውና በምርት ሂደት ውስጥ የጎኝ ስፍራ ያላቸው የፋብሪካ ማሽኖች ፣

የእርሻ መሣሪያዎችና የመሳሰሉት የግምረቻ መሣሪያዎች ይባላሉ ። ፍሬ-ፍሬን ከመሳሰሉት ከእጅ ሌላ የተለየ የግምረቻ መሣሪያ ከማይጠይቁት የምርት ዓይነቶች በስተቀር የሰው ልጅ መሠረታዊ ፍላጎቶችን ለማርካት ከሁሉም በፊት የግምረቻ መሣሪያዎች እንዲኖሩት ያስፈልጋል ። ስለሆነም የሰውን ልጅ ዕድገት ከግምረቻ መሣሪያዎች ዕድገት ለይቶ ማየት ያስቸግራል ።

የግምረቻ መሣሪያዎች የሰው ልጅ በተፈጥሮ ላይ ያለውን የበላይነትና የደረሰበትንም የዕድገት ደረጃ የሚያመለክቱ ናቸው ። ስለዚህም በኅብረተሰብ ዕድገት ታሪክ ውስጥ የተለያዩ ወቅቶችን ወስዶ አንዱን ከሌላው መለየት የሚቻለው በጊዜው በተመረተው የምርት ዓይነት ላይሆን ኅብረተሰቡ በተጠቀመባቸው የግምረቻ መሣሪያዎች ዓይነት ነው ። ለምሳሌ በቆሎን ወይም ማናቸውንም የእርሻ ሰብል ዓይነት ብንወስድ ሰብል በእንጨት መቆፈሪያ ፣ በበሬ ወይም በሌሎች እንስሶች በሚጉተት ማረሻ ወይም በትራክተር ሊመረት ይችላል ፤ ሆኖም ከተመረተው ሰብል ዓይነት ይልቅ የተመረተበት የግምረቻ መሣሪያ ዓይነት ኅብረተሰቡ የሚገኝበትን የዕድገት ደረጃ ያመለክታል ።

ግምረቻ ወጪ (የ—)

(Cost Price of Production)

ካፒታሊስቱ ለምርት መገልገያዎችና ለሥራ ኃይል መግዣ ያወጣው ካፒታል ወይንም የቋሚ ካፒታልና የተለዋዋጭ ካፒታል ድምር የግምረቻ ወጪ ይባላል ።

የግምረቻ ወጪ ከተመረተው ሸቀጥ ተረፈ እሴት መጠን ያንሳል ። ምክንያቱም ተረፈ እሴቱ ባልተከፈለ ወይንም በተበዘበዘው የወዝአደሩ ትርፍ የሥራ ጊዜ ስለሚመረት በካፒታሊስቱ የግምረቻ ወጪ ውስጥ ስለማይደመር ነው ። ለዚህም ነው ካርል ማርክስ አንድን ሸቀጥ ለግምረት በካፒታሊስቱ ወጪና በኅብረተሰቡ ወጪ መካከል ልዩነት አለ ያለው ። የካፒታሊስቱ ወጪ የሚለካው ባወጣው የካፒታል መጠን ሲሆን ሸቀጡን ለግምረት የወጣው የኅብረተሰቡ ወጪ የሚለካው ግን በፈጀው የሥራ ጊዜ መጠን ነው ።

የማምረቻ ወጪ ባጠቃላይ በቡርጂዚው ወጪ መልክ ስለሚታይና በጽሁፍ በተለዋዋጭ ካፒታል መካከልም ልዩነትን ስለማያሳይ ፡ የተረፈ እሴትንም ምንጭ የጠቅላላው ካፒታል ወጪ አድርጎ ስለሚያቀርብ በካፒታሊዝም ውስጥ ያለውን ብዝበዛ ይሸፍናል ።

ማርሻል ፡ አልፍሬድ

(Marshall, Alfred)

ከ1842- 1924 የኖረ ፡ በካምብሪድጅ ዩኒቨርሲቲ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ፕሮፌሰር የነበረና የካምብሪድጅን ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተምህሮ የመሠረተ እንግሊዛዊ ኢኮኖሚ ስት ነው ። ማርሻል ስለኢኮኖሚክስ መሠረተ ሐሳቦች ፡ ስለ ኢንዱስትሪ ፡ ስለንግድና ስለገንዘብ ልዩ ልዩ መጻሕፍትን ጽፏል ። ካላተማቸው መጻሕፍት መካከል በይበልጥ የታወቀለት “ፕሪንሲፕልስ ኦፍ ኢኮኖሚክስ” የተሰኘው በ1890 የታተመው ነው ።

ማርሻል ራሱን የሪካርዶ ተከታይ አድርጎ ቢቆጥርም የሪካርዶን አስተሳሰብ የተረጎመው በተዛባ መንገድ ነው ። ስለማምረቻ ዋጋ ፡ ስለአቅርቦትና ፍላጎት ፡ ስለምርታማነትና ስለቁጠባ ክርሱ በፊት ተስንዝረው የነበሩትን ግልብ ንድፈ ሐሳቦች በጊዜው በመስፋፋት ላይ ከነበሩት ተጨማሪ እርካታ ከተሰኙው ሐሳባዊ ንድፈ ሐሳብና ከተጨማሪ ምርታማነት ጋር በማያያዝ በተለይ ስለሸቀጠች ዋጋና ክፍፍል አወሳሰን የሰነዘራቸው አስተሳሰቦች በቡርጂ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ውስጥ አስካሁን ድረስ ከፍተኛ ቦታ ይዘው ይገኛሉ ።

እንደማርሻል አስተሳሰብ አቅርቦትና ፍላጎት በአንድነት የአንድን ሸቀጥ ዋጋ ይወስናሉ ። ከፍፍልንም በሚመለከት በካፒታሊስቱ ሥርዓት ሠራተኛው ፡ ባለካፒታሉ ፡ ባለመሬቱና የማምረትን ተግባር የሚያደራጀው ለማምረት ተግባር በሚያደርጉት አስተዋጽኦ ልክ የአንድን የካፒታሊስት ድርጅት ገቢ በመካከላቸው ይከፋፈላሉ በማለት የካፒታሊስቱ ሥርዓት ከብዝበዛነት እንደሆነ ፡ በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ልዩ ልዩ መደቦች ጥቅማቸው የግዴጋዊና ቅራኔም በመካከላቸው እንደሌለ አድርጎ ለማቅረብ ሞክሯል ።

የአዝጋሚ ዕድገት ንድፈ ሐሳብ የኅብረተሰብ ዕድገት የሚመራበት ብቸኛ ንድፈ ሐሳብ ነው በማለት ማርሻል ያምናል ። በዚህም ላይ በመመሥረት የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ያለ ውጣ ውረድ የሚያድግና ዘለላለ ግዊነት ያለው ነው የሚል የተሳሳተ አስተሳሰብ ሊሰነዝር ችሏል ።

ማርክሲዝም

(Marxism)

ስለተፈጥሮ ፡ ስለኅብረተሰብና ስለሰው አስተሳሰብ በካርል ማርክስና በፍሪደሪክ ኤንግልስ የተቀነባበረውና የተቀመረው ሳይንሳዊ ንድፈ ሐሳብ ማርክሲዝም ይባላል ። ማርክሲዝም በሦስት ውሁድ ክፍሎች የተገነባ ሲሆን እነዚህም ማርክሳዊ ፍልስፍና ፡ ሳይንሳዊ ኮሚኒዝምና ፡ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ናቸው ።

(ማርክስ ፡ ኤንግልስ ፡ ሴኒን ፡ ማርክሲዝም ሴኒኒዝም ፡ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ፡ ታሪካዊ ቁስአካልነትን ይመለከታል ።)

ማርክሲዝም ሴኒኒዝም

(Marxism-Leninism)

ፍልስፍናዊ ፡ ኢኮኖሚያዊ ፡ ግንባራዊና ፖለቲካዊ አመለካከቶችን በተሟላና በተናጀ ሁኔታ የሚያጠቃልልና በማርክስ ፡ ኤንግልስና በሴኒን የተቀመረ አብዮታዊ አስተምህሮ ማርክሲዝም ሴኒኒዝም ይባላል ። አስተምህሮው የሠራተኛውን መደብ መሠረታዊ ጥቅሞች የሚያንፀባርቅና የመደቡን ታሪካዊ ሚና ግለትም ኮሚኒዝምን ለመመሥረት የሚያስፈልጉ ንድፈ ሐሳባዊ መመሪያዎችንና ተግባራዊ ዕቅዶችን ያቀፈ ነው ።

ማርክስና ኤንግልስ ዲያሌክቲካዊና ታሪካዊ ቁስአካልነትን በመመሥረት በፍልስፍና ውስጥ አብዮታዊ የአመለካከት ለውጥ በግስ ከተላቸው ፡ ለፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንሳዊ መሠረትና የአጠናኝ ዘዴ በመስጠታቸው ፡ ለሶሻሊዝም አመሠራረት ሳይንሳዊ መንገድ በመቀየላቸው የአስተምህሮው መሥራቻ ናቸው ። ሴኒን በበኩሉ የማርክሲዝምን አስተምህሮና የእጠናን ዘዴ በማጸበር በተለይም

ለዘመነ ኢምፔሪያሊዝም ተስማሚ የሆነውን አብዮታዊ ንድፈ ሐሳብና የትግል ዘዴ በመቀየስና የሩሲያ ሶሻሊስት አብዮት መሪ በመሆን አስተምህሮውን በተግባር የተረጉመ በመሆኑ ይህ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አስተምህሮውን ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ተብሎ እንዲጠራ አድርጎታል ።

(ማርክስን፣ ሌንንግልን፣ ሌኒንን ይመለከቷል ።)

ማርክስ፣ ካርል

(Marx, Karl)

ከ1818 — 1883 የኖረ ፣ የቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስን ፍልስፍና፣ ሳይንሳዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚንና ሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን ከፍሬደሪክ ሌንንግልስ ጋር የቀመረና የመሠረተ ጀርመናዊ የዓለም ወዛደሮች መሪና መምህር ነው ።

ካርል ማርክስ ከመካከለኛው ቡርጂሊዮስቲክ የመጣ ቢሆንም ንፍቅ ተማሪ ሳለ ተራማጅ ለሆኑ አስተሳሰቦች የተለየ ዝንባሌ ነበረው ። በጊዜው በሄግል ፍልስፍና ውስጥ ማለትም ወጣት ሄግልያውያን በሚባሉት ክፍሎች ይራመድ የነበረው የግራ አዝማሚያም ለማርክስ መንፈሳዊ ዕድገት አስተዋጽኦ ነበረው ። ይሁንና የሄግል ፍልስፍና በውስጡ ያስታራቂነት አዝማሚያዎችን በመያዙ፣ ለወጣ አጥባቂ ፖለቲካ ያጉበደበ በመሆኑ፣ መርሆቹ ካሉት ነባራዊ ማኅበራዊ ግንኙነቶች የተገነጠሉ በመሆናቸውና በዚህም የተነሣ ተግባራዊ ተልዕኮ ሊኖራቸው ባለመቻሉ አመለካከታቸው ከማርክስ ተራማጅ አመለካከት ጋር ሊጣጣም አልቻለም ። በሌላም በኩል ማርክስ ከሱ በፊት በቁስአካላዊ ፍልስፍና ውስጥ (በፎየርባኸም ጭምር) ይንፀባረቅ የነበረውን ዲበአካላዊ ጠባይ በመጎረጠ ቁስአካልነትን ከዲበአካላዊ ጠባይ ሙሉ በሙሉ አሳቅቶታል ። በዚህም ጎሳ ሳቢያ ወደ ሳይንሳዊ ቁስአካላዊ አመለካከት ሊሸጋገር ችሏል ። ለዚህም ስለተጨባጭ ኢኮኖሚያዊ ዕድገቶችና በፎየርባኸ ፍልስፍና ላይ ያካሄደው ጥናት ወሳኝ ሚና ተጫውቷል ። በጠቃላይ ካርል ማርክስ የሄግልን ዲያሌክቲክስና የፎየርባኸን ቁስአካልነት በመለወጥና በማዋህድ የዲያሌክቲካዊና የታሪካዊ ቁስአካልነትን ፍልስፍና

ቀምሯል ። ፍልስፍናውም በውስጡ ቁስአካልነትንና ዲያሌክቲክስን ፣ የተፈጥሮንና የኅብረተሰብን ቁስአካላዊ ግንዛቤ ፣ የኑባሬንና የዕውቀትን ግንኙነት ፣ የንድፈ ሐሳብንና የተግባርን አንድነት ያካተተ ሳይንሳዊ ፍልስፍና ነው ።

ካርል ማርክስ የአዲሱን ሳይንሳዊ አመለካከት ዋነኛ መርሆች በሚከተሉት ጽሑፎቹ ውስጥ አስፍሯቸዋል ። “ዘ ኢኮኖሚክ ሌንድ ፊሎሶፊካል ማኑስክሪፕትስ ኦቭ 1844” ፣ “ዘ ሆሊ ፋሚሊ” ፣ “ዘ ጀርመን አይዲኦሎጂ” ፣ “ዘ ፖሊቲክ ኦቭ ፊሎሶፊ” እና በተለይም በዝነኞቹ “የኮሚኒስት ማኒፌስቶ” “በካፒታል” ውስጥ አዲሱን ንጽረተዓለም ቀምሯል ።

በዚህም የማኅበራዊ ሕይወት መስክን አካቶ ያቀፈውን ዘላቂ የቁስአካልነት አጠቃላይ የዕድገት ንድፈ ሐሳብ የሆነውን ዲያሌክቲክስን ፣ የመደብ ትግልን ንድፈ ሐሳብና የእኩልነት ኅብረተሰብ መሥራች የሆነውን የወዛደሩን መደብ አብዮታዊ ፣ ዓለምአቀፋዊና ታሪካዊ ሚና ነድፎአል ። ማርክስ በሳይንሳዊ ንድፈ ሐሳብ አፍላቂነቱ ብቻ የተወሰነ ሳይሆን ለወዛደሩ መደብ ታሪካዊ ተልዕኮ እውንነት በግንባር ቀደምትነት በመሰለፍ ታግሏል ። በ1848ቱ የቡርጂሊዮስ አብዮት ልምድና በመጀመሪያው የወዝአደሩ መንግሥት በፓሪስ ኮሚዩን ልምድ ጥናት ላይ በመመርኮዝ “ከሪቲክ ኦቭ ዘ ጉታ ፕሮግራም” በሚለው ጽሑፉ የሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን ንድፈ ሐሳብ የበሰጠ አዳብሯል ። ዋነኛ ትኩረቱንም በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መስክ ላይ በማድረግ መላ ሕይወቱን ለዚሁ ተግባር በማዋል በሦስት ቅጽ የተጠቃለለውን “ካፒታል” የተባለውን ታላቅ ሥራ አበርክቷል ። በዚህ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሥራውም ካፒቲሊዝምን ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ በመጎረጠ የወዛደሩን መደብ ንቃተ ኅሊና በማሳደግና በማግባር ለወደፊቱ የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታ ሳይንሳዊ መሠረት ጥሏል ። በተጨማሪም በዚሁ ሥራው ውስጥ የዲያሌክቲካዊ ምርምር ዘዴን በመከተልና የታሪክን ቁስአካላዊ ግንዛቤ ፍሬ ነገር በማንፀባረቅ የፍልስፍናውን መሠረተ ሐሳቦች ትክክለኛነት በተግባር አሳይቶበታል ። ባጭሩ ማርክስ በካፒታል ሥራው የፍልስፍና መሠረታዊ ንድፈ ሐሳቦች ከመላምትነት ወደ ሳይንስነት እንዲ

ለወጡ አድርጓል ። የእስከ ዛሬውም ታሪካዊ ልምድ እንዳሳየው የማርክስ ርዕዮተዓለም ብቃት ያለው የዓለም መገንዘቢያና የመለወጫ መሣሪያ መሆኑን በተግባር በማስመስከር የማርክስን ሥራ ሕያውነት አረጋግጧል ።

(ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ይመለከታል ።)

ማሽን ምርት (የ—)

(Machine Production)

የማሽን ምርት በመፈብረክ ደረጃ ያደገ በካፒታሊስት አመራረት ሦስተኛው የዕድገት ደረጃ ነው ። በዚህ ደረጃ ሸቀጥ የሚመረተው በእጅ በሚንቀሳቀሱ መሣሪያዎች ሳይሆን በሞተር ኃይል በሚንቀሳቀሱ የማምረቻ መሣሪያዎች ነው ። ይህ የአመራረት ዘይቤ የሥራ ክፍፍል በከፍተኛ ደረጃ የተስፋፋበት ከመሆኑም በላይ ለካፒታሊዝም ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት በመጣል የካፒታሊስት ስልተ ምርት በፊውዳሉ ስልተ ምርት ላይ የበላይነትን እንዲጉናፀፍ ረድቷል ።

ማርክስ እንደመሰከተው አንድ ዘመናዊ የሆነ ማሽን ሦስት ክፍሎች አሉት ። እነሱም አንቀሳቃሽ የሆነው ሞተር ፣ የኃይል ማስተላለፊያውና የማምረቻ መሣሪያው ክፍሎች ናቸው ። የማምረቻ መሣሪያው የማሽን አመራረት ዋንኛው ክፍል ሲሆን ይህ ክፍል የሥራ ተገብሮችን በመለወጥ በሥራ ኃይል ለማካይነት ሸቀጡ የሚመረትበት ክፍል ነው ።

በዚህ መሠረት የተቋቋመው የካፒታሊስት ፋብሪካ ከፍተኛ ዘመናዊ የምርት ድርጅት ሲሆን የተመሠረተውም በተለያዩ ማሸኛች ቅንብር ነው ። በአሁኑ ወቅት የማሽን አመራረት የተለያዩ ክፍሎች በሳይንስና በቴክኖሎጂ ዕድገት ምክንያት በከፍተኛ ደረጃ እየዳበሩ መጥተዋል ። የአውቶሚሺን መስፋፋት ለማሽን አመራረት ቀደም ሲል ከተጠቀሱት ሦስት ክፍሎች በተጨማሪ አራተኛ ክፍል እንዲጨምር አድርጓል ። ይኸውም የቁጥጥርና የቅንጅት ክፍል ነው ። በአሁኑ ወቅት የማሽን አመራረትን በይበልጥ የሚቆጣጠሩት ለዚሁ ተግባር የተሠሩ የተለዩ መሣሪያዎች ናቸው ።

የማሽን ምርት እዚህ ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ ቢደርስም የሠራተኛውን ወሳኝ

ሚና ሊተካ አልቻለም ። እንዲያውም ሥራ ይበልጥ ውስብስብ እየሆነና የሠራተኛውም ምርታማነት እያደገ መጥቷል ። ሠራተኛው የምርቱን ሂደት ፣ የማምረቻ መሣሪያዎቹ በትክክል መሥራት አለመሥራታቸውን ይቆጣጠራል ። የመሣሪያዎችን የተዛባ አሠራርና ብልሽት ወዘተ... ያስተካክላል ።

የማሽን አመራረት ከፍተኛው የካፒታሊስት የሥራ አደረጃጀት መልክ ነው ። በዚህ ደረጃ በካፒታልና በሥራ ኃይል መካከል ያለው ቅራኔ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ይደርሳል ። የካፒታሊስት የማሽን አመራረት በሂደተ ምርት ውስጥ ማሽንና ሠራተኛው በተገራሪነት እንዲቆሙና ሠራተኛው የማሽኑ ተገዥ እንዲሆን ያደርጋል ። በካፒታሊስት ሥርዓት ማሽን ሠራተኞችን በከፍተኛ ደረጃ ለመበዝበዝና ለካፒታሊስቶች ከፍተኛ ተረፈ እሴት ለማስገኘት የሚረዳ ነው ።

(መፈብረክን ፣ የኢንዱስትሪ አብዮትን ይመለከታል ።)

ማላ ትሴ-ቱንግ

(Mao Tse-tung)

ከ1893—1976 የኖረ ፣ ከገበሬ ቤተሰብ የተወለደ የኮሚኒስት ቻይና መሥራች ነበር ።

ማላ ራሱ እንደሚናገረው አስተሳሰቡን በማርክሳዊ ፍልስፍና ያጠናክረው በ1920 ሊሆን በዚሁ ጊዜ “ኮሚኒስት ማኒፌስቶን” አንብቦ ከሌሎች ጋር ተወያይቶበታል ። በዚህም ዓላማ በመነሣሣት በቻይና ልዩ ልዩ ከተሞች በመዘዋወር ከማንቃቃቱም በላይ የሺክ የማዕድን ሠራተኞችን እድማ በዝግ ጅት ረድቷል ።

ማላና ሌሎችም ታጋዮች ቻይናን ከነበረችበት የክፍል ቅኝ ግዛት ቀንበርና ከኋላ ቀርነት አላቆ ወደተሻለ የዕድገት ደረጃ ለማድረስ በነበራቸው ዓላማ መሠረት የኮሚኒስት ፓርቲን አመራር አስፈላጊነት የተገነዘቡ ነበሩ ። በመሆኑም በ1919 ቤጂንግ ውስጥ በፈረንሳይ ለጋሲዮን በሚገኘው የሴቶች ትምህርት ቤት ቅጥር ግቢ ውስጥ ተሰብስቦ በው የቻይናን ኮሚኒስት ፓርቲ መሠረቱ ።

ከ1927 ጀምሮ ማላ በገጠር ውስጥ ከገበሬዎች ጋር በመተባበር የደፈጣ ውጊያውን ማካሄድ ጀመረ ።

ኮሚኒስት ፓርቲው በነፃ አውጭው ጦር ብዙ ከፍላጎት ሀገርን ነፃ በማውጣት ጸሐብዮቱ ኃይሎች ቁጥጥር ሥር አዋለ ። ከዚህ ጋርም ነፃ በወጡት መንደሮችና ክፍሎች የጤናና የትምህርት አገልግሎት እንዲያገኙ ባለሙያዎችን በማስማራት የገጠሩን ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ ለማሻሻል ያልተቆጠበ ጥረት በማድረጉ የሕዝቡን ድጋፍና ንቁ ተሳትፎ ለማግኘት ችሏል ። በዚህ ከፍተኛ የለውጥ ግስጋሴ በመደናገጥም ቻንግ ካይ ሼክ ሕዝባዊውን ትግል በኃይል ለመግታት ብዙ መከራ አድርጓል ። ነፃ የወጡትን አካባቢዎች በወታደሮች በማስከበብ ስንትና ትጥቅ እንዳይደርሳቸው ለማድረግ ባይሳካሉትም ተደጋጋሚ እርምጃዎችን ወስዷል ።

ከዚህ የተነሣ በ1934 ሕዝባዊው ነፃ አውጭ ጦር (ቀይ ጦር) ለትጥቅ ትግሉ ስትሬቲክያዊ ይዞታውን ለማጠናከር በወሰደው እርምጃ በመላው ዓለም ተደናቂነትን ያገኘውንና “ረጅም ጉዞ” (1934—35) የተሰኘውን የአግር ጉዞ ጀመረ ። በዚህም በብዙ ሺህ የሚቆጠር ሕዝብ ሴት፣ ወንድ፣ ሕፃን፣ ሽማግሌ ሳይል ጓዙን ይዞ ሌትና ቀን 3,000 ግይልስ በችግርና የጠላትን ጥቃት እየተከላከለ ብዙ ጉዳት ከደረሰበት በኋላ ሞንጉሊያ አጠገብ ሻንሲ ከምትባል ክፍለ ግዛት ደረሰ ። በጉዞውም ወቅት ከፍተኛ የፕሮፓጋንዳ ሥራ ከመሠራቱም በላይ በትጥቁም ትግል ድሎች ተገኝተዋል ። ከዚህ ጉዞ መጨረሻ እስከ 1947 ድረስ ማእ ትግሉን የመራው በዚህ ክፍለ ግዛት ውስጥ ካለው ከይናን ሆና የደፈጣ ውጊያውንና ሀገሪቱን ነፃ የማውጣቱን ተግባር መምራት ቀጠለ ።

በዚህ ወቅት የጃፓን ጦር ቻይናን መውረር ጀምሮ ስለነበር ማእ ከቻንግ ካይ ሼክ ጋር ግንባር ፈጥሮ በሀገራቸው ላይ የተነሣውን ጠላት ለመዋጋት ተነሣ ። በትብብሩ መሠረት ኮሚኒስት ፓርቲውና ኮሚንታንግ ለተወሰነ ጊዜ በአንድ ላይ ሆነው ጃፓኖችን ቢወጉም ትብብሩ እስከመጨረሻው ሊቀጥል አልቻለም ። ኮሚኒስት ፓርቲው በዚህ ጊዜ በአንድ በኩል የጃፓን ወራሪዎችን እየተዋጋ ሲያባርር በሌላ ወገን ደግሞ በየደረሰበት መንደር መሬት ለድሀ ገበሬዎች በማከፋፈልና ልዩ ልዩ የልማት ሥራዎችን በማካሄድ መላ ሀገሪቱን ነፃ የማውጣቱን ተግባር ተያያዘው ። ይህንን የተረዳው ቻንግ ካይ ሼክም ኮሚኒስት ፓርቲውን ለማዳከምና

ከተቻለውም ለማጥፋት እያሌ ዘመቻዎች ቢያደርግም አብዮቱ ሴራውንና ጥቃቱን ሁሉ እየደመሰሰ ወደፊት ገፋ ። በመጨረሻም በ1949 ማእና ተከታዮቹ በድል አድራጊነት ቢጁንግ በመግባት ቻንግ ካይ ሼክን ዛሬ ታይዋን ወደምትባለዋ የቻይና ደሴት አባረው ሥልጣን በመያዝ ቻይናን በሶሻሊስት የዕድገት ጉዳና መምራት ጀመሩ ።

የማእ ትሴቱንግ ሕይወት የቻይና ሕዝብ ከአካሄደው ረጅም አብዮታዊ ትግል ጋር በጥብቅ የተቆራኘ በመሆኑ በቻይና ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ስፍራ አለው ። ማእ በኮሚኒስት ፓርቲው አማካይነት ለትግሉ አመራር በመስጠት ብቻ ሳይወሰን ስለደፈጣ ውጊያ ስልት፣ ስለ አዲሱ ዲሞክራሲ፣ ስለቅራኔ፣ ስለተግባር ወዘተ... ጽሑፎችን እቅርቧል ። ይሁን እንጂ እያደር ከማርክሲዝም ሌኒኒዝም ጋር የማይጣጣም አስተሳሰብ በመሰንዘርና በተግባርም የሶሻሊስቱን ጎራ ለመከፋፈል በመሞከሩ ከየአቅጣጫው ነቀፈታ ተሰንዝሮበታል ።

ማዕቀብ
(Sanction)

የፖለቲካና የኢኮኖሚ አገዳሲ ሲሆን ሕጋዊ በሆነ የውሳኔ ኃይል ተጠቅሞ አንድን ሰው፣ ሀገር ወይም ተቋም ከያዘው አፈንጋጭ አስተሳሰብ ወይም ድርጊት እንዲመለስ፣ የሚጠበቅበትን መሥመር እንዲከተል ወይም ለትክክለኛው ሕግ ተገዥ እንዲሆን ለማድረግ በፖለቲካና በኢኮኖሚ አገዳ አማካይነት የሚወሰን ቅጣት ነው ። ይህ ዓይነቱ ቅጣት በተለይ የሚጣለው ዓለም አቀፋዊ ውሳኔዎችን በማያከብር ወገን ላይ ሲሆን በሙሉ ተፈጻሚነት ሊያገኝ የሚችለው የውሳኔው ደጋፊዎች ቅጣቱ ከተጣለበት ወገን ጋር ያላቸውን የኢኮኖሚና የፖለቲካ ግንኙነት ሲያቋርጡና እንዲሁም ሕገወጥ ድርጊቱን በማንኛውም ቦታና ጊዜ በማጋለጥና በማውገዝ ሲተባበሩ ነው ።

ማኪያቪሊ ፡ ኒኮሎ ዲ ቤርናርዶ
Machiavelli, Niccolo di Bernardo

ከ1469 እስከ 1527 የኖረ የታዳጊውን የቡርጂሮስ ርዕዮተዓለም ያንፀባረቀ ኢጣሊያዊ ፖለቲከኛና ፈላስፋ ነው። በማኪያቪሊ አመለካከት የጥበረተሰብ ዕድገት የሚወሰነው በእ

ገዚአብሔር ፈቃድ ላይሆን በተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ሲሆን የታሪክ ግፊት ኃይሎችም ቁሳዊ ጥቅምና የሥልጣን ፍላጎት ናቸው። ይህም በመሆኑ በተራው ሕዝብና በገዥ መደቦች መካከል አይቀራ የሆነ የጥቅም ግጭት አለ ሲል ተናግሯል። እንደግዚያቪሊ አስተሳሰብ ገዥው መደብ የበላይነቱን መጠበቅ የሚችለው ከፊውዳል መኳንንት የእርስ በእርስ ግጭት ተላቆ ብሔራዊ መሠረት ያለው ሥልጣን ሲመሠርት ነው። በፖለቲካ ትግል ውስጥ ቁም ነገሩ አሸናፊ ሆኖ መገኘት በመሆኑ የፖለቲካ ሰው ይህን ውጤት ለማግኘት በማንኛውም ዘዴ (ውሸት፣ ጭካኔ ወዘተ...) መጠቀም አለበት በማለት ፖለቲካን ከግብረገብዊ አመለካከት ውጭ ለማድረግ ጥሯል። በመሆኑም የግዚያቪሊ ታሪካዊ አስተዋጽኦ መንግሥትን መሆን ካለበት ላይሆን በእውነነቱ ለመመለከት ያደረገው ሙከራ ነው።

ግዚዚሪያ ወጪ (የ—) (Cost of Circulation)

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የንግድ ዘርፍ ውስጥ ሸቀጦችን ወደ ገንዘብ ለመለወጥ በሚደረገው የንግድ ሥራ የሚወጣው ወጪ የግዚዚሪያ ወጪ ተብሎ ይጠራል። ይህ ወጪ ሸቀጦች ወደ መጨረሻው ተጠቃሚ ዘንድ እንዲደርሱ ያስችላል። የንግድ ካፒታሊስቱም በሸቀጡ ውስጥ የተጠናቀረውን ተረፈ እሴት ወደገንዘብ በመቀየር ጥቅሙን እንዲያገኝ ያስችለዋል።

የንግድ ካፒታሊስቱ ሸቀጦቹን ለተገልጋዮች ለማቅረብ በሚያደርገው እንቅስቃሴ ውስጥ ሁለት ዓይነት የግዚዚሪያ ወጪዎች አሉ። እነርሱም ተጨማሪ የግዚዚሪያ ወጪ እና የተጣራ ወይም ንጹህ የግዚዚሪያ ወጪ ናቸው።

(ተጨማሪ የግዚዚሪያ ወጪን፣ የተጣራ የግዚዚሪያ ወጪን ይመለከታል።)

ሚርካንቲሊዝም (Mercantilism)

ሚርካንታይል ግለት ንግድ ወይም የንግድ እንቅስቃሴ ግለት ሲሆን ሚርካንቲ

ሊዝም ደግሞ በተራ ትርጉሙ በንግድ ላይ የሚያተኩር አመለካከት ግለት ነው።

የሚርካንቲሊዝም የኢኮኖሚ አመለካከት ሁለት ገጽታዎች አሉት። እነዚህም እንደኛው የኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ፣ ሌላው ደግሞ የኢኮኖሚ ፖሊሲ በመሆን ከ15ኛው እስከ 18ኛው ምዕት ዓመት ድረስ በተለያዩ የአውሮፓ ሀገሮች በተግባር ላይ የዋሉ ናቸው።

በኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ ገጽታው ሚርካንቲሊዝም ለቡርጂው ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ቅድመ መነሻ የሆነ፣ ንግድ በዓለም ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ በከፍተኛ ደረጃ ተስፋፍቶ በነበረበት ወቅት የአውሮፓ መንግሥታት በወቅቱ ለነጋዴዎች እንዲሰማሙ ላወጧቸው የኢኮኖሚ ፖሊሲዎች የንድፈ ሐሳብ ድጋፍ ለመስጠት የተነሣ የኢኮኖሚ አመለካከት ነው። ከዚህም በመነሣት በፖሊሲነቱ መንግሥታት በአጠቃላይ በኢኮኖሚና በተለይም በንግድ እንቅስቃሴዎች ውስጥ ጣልቃ እየገቡ ለብሔራዊ ቡርጂዚ ዕድገት ሁኔታዎችን የሚያመቻቹበት ስልት ነው።

የሚርካንቲሊዝምን የኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ በማስፋፋቱ ረገድ ከታወቁት የእንግሊዝ ኢኮኖሚስቶች መካከል ቶማስ መን (1571—1641) የተባለውን ምንኛው ነው። ንድፈ ሐሳቡን ወደ ኢኮኖሚ ፖሊሲነት በመተርጎም በተግባር ላይ ያዋሉት አብዛኞቹ የአውሮፓ ሀገሮች ቢሆኑም የሚርካንቲሊዝምን የኢኮኖሚ ፖሊሲ በመንደፍና በዚህ በሚገባ በመጠቀም የታወቀው ደግሞ በ17ኛው ምዕት ዓመት የነበረው የፈረንሳይ የገንዘብ ሚኒስትር ኮልበር ነው።

ሚርካንቲሊዝም ሸቀጦች የሚመረቱበትን ሂደትና ይኸውም ሂደት የሚገዛበትን መሠረታዊ ሕግ ወደጉን ትቶ በሸቀጦች ሂደተ ዝውውር ላይ ብቻ የሚያተኩር ነው። ትንተናውም በአንድ ሀገር ውስጥ ሊጠራቀም የሚችለው በወርቅ፣ በብርና በከበሩ ማዕድናት ከምችት ላይ የተመሠረተ ሲሆን የኢኮኖሚ ሕጎችም የተመሠረቱት በንግድና በገንዘብ ልውውጥ፣ በአጠቃላይም በሸቀጦች የዝውውር ሂደት ውስጥ ነው። ከሚል የኢኮኖሚ ግምገማ የሚነሣ፣ ገንዘብ በብዛት በንግድ መስክ መሰራጨት በጀመረበት ወቅት ገና የነበረ የኢኮኖሚ አመለካከት ነው። በሚር

ካንቲሊዝም ወቅት በሀገር አቀፍ ደረጃ ገንዘብ በብዛት በማከማቸቱ ሂደት መንግሥት ከፍተኛ ሚና ስለነበረው ሚርካንቲሊዝም በሌላ ገጽታው መንግሥት በኢኮኖሚ ውስጥ ጣልቃ በመግባት የሀገር ውስጥ ነጋዴዎችን ከውጭ ውድድር ለመከላከል እንዲረዳ ያደረገ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ነበር ።

ሚርካንቲሊዝም በተለይ በኢኮኖሚ ገደፈ ሐሳብነቱ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን የገግድ ተመጣጣኝነትን እንደሚያጠና ሳይንስ አድርጎ የሚመለከት ፡ ሀብት ሲባል ወርቅና ነሐስ ግለት እንደሆነ አድርጎ የሚተረጎምና ገንዘብንና ካርታልን አንድ እንደሆኑ አድርጎ የሚወስድ አመለካከት ነው ። ሚርካንቲሊስቶች የአንድ ሀገር የሀብት ምንጭ ነው ብለው የሚያመለክቱት የከበሩ ግዕድናትን መሆኑም ከዚህ የተነሣ ነው ። ስለሆነም የመጀመሪያዎቹ ሚርካንቲሊስቶች ወርቅና ነሐስ በተለያዩ መንገዶች ከውጭ ወደ ሀገር በብዛት እንዲገቡና ከሀገር ውስጥም አንዳ ይወጡ ይከላከሉ ነበር ። ይህንንም የኢኮኖሚ ፖሊሲ ተግባራዊ ለማድረግ በመንግሥት የአስተዳደራዊ እርምጃዎች (ተፅዕኖ) ይጠቀሙ ነበር ። የኋለኞቹ ሚርካንቲሊስቶች ደግሞ የአንድን ሀገር የወጪ ንግድ ከገቢው ንግድ በማበላለጥ የሀብት ምንጭ ነው ብለው የሚያምኑበት ወርቅና ብር መካበት አለበት ይላሉ ። የወጪ ግድግዳም ለማስፋፋት በመንግሥት የአስተዳደራዊ እርምጃዎች በቀጥታ ከመጠቀም ይልቅ ወደ ውጭ የሚላኩ ዕቃዎችን ለሚያመርቱና ይህንንም ወደ ውጭ ለሚላኩ ድርጅቶች ተስማሚና አመች የሆነ የኢኮኖሚ ሁኔታ መፍጠርን ይመርጣሉ ። የሚርካንቲሊዝም የኢኮኖሚ አመለካከት መሠረታዊ ድክመት ሀብት ከምርት መስክ የሚገኝ ሳይሆን በሂደተ ዝውውር ውስጥ እንደሚፈጠር አድርጎ መውሰዱና የኢኮኖሚ ግንኙነቶችን በዚሁ አንፃር መመልከቱ ነው ።

ሚንቬቪች (Mensheviks)

የሩሲያ ማኅበራዊ ዲሞክራያዊ ሌበር ፓርቲ በ1903 ሁለተኛ ጉባኤውን ባደረገበት ጊዜ ከሁለት ተከፈለ ። በፓርቲው ማዕከላዊ አካላት ምርጫ አብዛኛውን ድምፅ ያገኘውና በሌኒን የተመራው አብዮታዊ ክንፍ

በልጅቪክ (ብዙኀን) ሲባል ፡ እነስተኛ ድምፅ ያገኘውና በማርቶቭ የተመራው አድጋሪ ክንፍ ሚንቬቪክ (ጉዕሳን) ተባለ ።

ከ1905 እስከ 1907 ባለው የሩሲያ አብዮት ወቅት ሚንቬቪች የወዳደሩን መሪነት ፡ የአርሶአደሩን አጋርነት እንዲሁም የቡርጂው ዲሞክራሲያዊ አብዮት ወደ ሶሻሊስት አብዮት ለመሸጋገር መቻሉን ተቃውመዋል ። በተጨማሪም ለዘብተኛውን ቡርጂዚያን የአብዮቱ መሪ ለማድረግና ወዘአደሩ ከቡርጂዚዉ ጋር ስምምነት እንዲፈጥር አብዮቱ በቂሳና መንግሥት ከተመታ በኋላም አብዛኛዎቹ ሚንቬቪች በኅቡእ የሚሠራውን አብዮታዊ ፓርቲ ለመበታተንና በጠጋኝ የቡርጂ ፓርቲ ለመተካት ጥረዋል ። በአንደኛውም የዓለም ጦርነት ጊዜ ሚንቬቪች የማኅበራዊ ትምክህተኝነት አቋም ፖሊሲ በመያዝ የኢምፔሪያሊስቶችን ጦርነት ደግፈዋል ። በመጨረሻም ከቦልቬቪች ጋር በአብዮት ጉዳይ ጨርሶ ለመጓዝ የሳይችሉ በመሆናቸው በጥር 1912 በፕራግ በተደረገው የፓርቲው ስድስተኛ የመላሩሲያ ስብሰባ ላይ ከፓርቲው ተወግደዋል ።

የየካቲት 1917 የቡርጂው ዲሞክራሲያዊ አብዮት ድል ካደረገ በኋላ ሚንቬቪች የቡርጂው ጊዜያዊ መንግሥት አባል በመሆን የመንግሥቱን ኢምፔሪያሊስታዊ ፖሊሲ በመደገፍ ለሶሻሊስት አብዮት የሚደረገውን ዝግጅትና ትግል ተፃርረዋል ። ከጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት በኋላም ሚንቬቪች በግልጽ ፀረ አብዮት ፓርቲ በመሆን የሶቭዬትን ሥልጣን ለመገልበጥ በታለመው ሴራና አመፅ ተካፍለዋል ። በዚሁ ሁሉ ግን ሚንቬቪች ለሶሻሊዝም የሚደረገውን የትግል ሂደት ሊገቱ አልቻሉም ።

(በልጅቪክን ይመለከታል ።)

ሚይ ዴይ (May Day)

የዓለም ሠራተኞች “የሁሉም ሀገር ሠራተኞች ተባበሩ!” በሚለው ያወዘአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህ መሠረት መብታቸውንና ጥቅማቸውን ለማስከበር በዓለም

አቀፍ ኢምፔሪያሊዝምና በአድገሮት ኃይሎች ላይ ትግላቸውን፣ መደባዊ አንድነታቸውንና የጋራ ዓላማቸውን የሚገልጹበት ቀን ነው።

ወዝአደሮች ካፒታሊስቶች ይፈጽሙባቸው የነበረውን አሰከፊ ብዝበዛ በተለያዩ መንገዶች ሲታገሉ ቆይተዋል። በ1856 የአውስትራሊያ ወዝአደሮች የሥራ ሰዓት በቀን ከ8 ሰዓት እንዳይበልጥ የሚልና ሌሎችም የማሻሻያ ጥያቄዎችን አቀረቡ። ሌሎችም ይህንኑ ፈሰግ በመከተል ልዩ ልዩ ውሳኔዎችን በማስተላለፍ የጋራ አቋማቸውን አጠናክረዋል። በመሆኑም ከ1880ዎቹ ዓመታት በኋላ የአሜሪካና የአውሮፓ ወዝአደሮች አድማና አመፅ በተናጠል በፋብሪካዎች አካባቢ መወሰኑ ቀርቶ በተቀነሰበረ ጥሪ እየዳበረና መደባዊና ድርጅታዊ ይዘቱም እየጉላ ሊመጣ ችሏል።

በዚህ ሂደት የወዝአደሩ ትግሎች የተፋፈሙት በተለያዩ ቦታዎች ቢሆንም በተለይ በሚያ መጀመሪያ በ1886 የኢንዱስትሪ ከምችት በነበረበት የአሜሪካ መካከለኛ ምዕራብ ከተማ በቬካን የተደረገው የሥራ ማቆም አድማ ከፍተኛው ነበር። በመሆኑም በሠራተኛው መደብ አመፅ የተደናገጡት ቡርጂዚዎች በላቸው መንግሥታዊና ወታደራዊ ኃይል በመጠቀም በወዝአደሩ ላይ ገደብ የለሽ ጭፍጨፋ አካሄዱ። ከቬካን የሠራተኛው ማኅበር ንቅናቄ መሪዎችም አራት ግንባር ቀደም ታጋዮችን ሰቀሉ፤ ሌሎችንም ሰሥቃይና ለአሥራት ዳረጓቸው።

ይሁን እንጂ የካፒታሊስቶቹ የአፈና ጥረት የሠራተኛውን መደብ ሊገታው አልቻለም። እንዲያውም ትግሉ እየተጠናከረ ሄዶ በ1888 የአሜሪካ ሠራተኞች ፌዴሬሽን በሴንት ሉዊስ ከተማ ተሰብስቦ ለሰምንት የሥራ ሰዓት በተጀመረው ትግል ሊገፋበት ከመወሰኑም በላይ በ1890 የሥራ ቀን እንዲያጥር የሚጠይቅ የሠራተኛው ሀገር አቀፍ አድማ ተመታ።

ሐምሌ 14 ቀን 1889 በፓሪስ ውስጥ የሠራተኛውና የሶሻሊስት እንቅስቃሴ በአንደኛው ኢንተርናሽናል መፍረስ የደረሰበትን የመሪ ድርጅት አጦት ለማስወገድ የተደረገው የሁለተኛው ኢንተርናሽናል የሠራተኛው

ኞች ድርጅት መመሥረቻ ጉባኤ ቀደም ሲል የተደረጉትን የሠራተኛውን ትግሎች በማውሳትና በተለይም የሴንት ሉዊስን ውሳኔ በመደገፍ ሚያ አንድ ቀን 1890 ሊደረግ የታሰበው የሠራተኛው አቋም መግለጫ በዓለም አቀፋዊ ሰልፍ እንዲደገፍና የየሀገሩ ሠራተኞች እንደየተጨባጭ ሁኔታቸው የትግል አንድነታቸውን እንዲያንፀባርቁ ውሳኔ አስተላለፈ። ከዚያ ወዲህ ሚያ ደዴ በአውሮፓና በአሜሪካ የወዝአደር ቀን ሆኖ መከበር ቀጠለ።

ከዚያ በተከታታይ በተከበሩ የሚያ ደዴ በዓላት የሠራተኛው ጥያቄ እየሰፋና ይበልጥም መደባዊ ይዘቱ እየጉላ መጣ። ምንም እንኳ በሁለተኛው ኢንተርናሽናል ሂደት ውስጥ የታዩት ውጣ ውረዶች በዚህም በዓል አከባበር ባሕርይ ላይ ተፅዕኖ የነበራቸው ቢሆንም ሚያ ደዴ ከሠራተኛውም መደብ የትግል ዕድገት ጋር እየተጠናከረ ዛሬ የዓለም ሠርተ አደር ሕዝቦች የዓለም አቀፍ ትግላቸውን ዓላማ የሚያሳውቁበት፣ ከንዳቸውን የሚያስተባብሩበት ዋነኛ መድረክ ለመሆን በቅቷል።

ሚያ ደዴ በካፒታሊስት ሀገሮች ጉልተ እንዳይከበር፣ ወይም ተደበሰብሶ እንዲቀርብ ካፒታሊስቶች በልዩ ልዩ ረቂቅ ዘዴዎች ይጠቀማሉ። ሶሻሊስትና ተራማጅ ኃይላት ሥልጣን በያዙባቸው ሀገሮች ግን ቀኑ በብሔራዊ ደረጃ በከፍተኛ ድምቀት ይከበራል። ለምሳሌ በኢትዮጵያ እንደ ኢት. አ. ጥር 2 ቀን 1967 ሚያ ደዴ ከሀገሪቱ ብሔራዊ በዓላት አንዱ እንዲሆን ከተወሰነ ወዲህ በታላቅ ድምቀትና ስሜት በየዓመቱ ይከበራል።

ምሁራን
(Intelligentsia)

ዶክተሮችን፣ መሐንዲሶችን፣ የሕግ ሰዎችን፣ ኢኮኖሚስቶችን፣ ከያንያንን፣ ደራስያንን፣ መምህራንንና የመሳሰሉትን በአእምሮ ሥራ ላይ የተሰማሩትን የሚይዝ የኅብረተሰብ ክፍል ነው። በካፒታሊስቱ ኅብረተሰብ ውስጥ ምሁራን ራሱን በቻለ የተለየ መደብ የሚጠቃለሉ ሳይሆኑ ከተለያዩ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች የተውጣጡ፣ በሠልጡ ኑበት መያዝ ዕውቀታቸውን በመሸጥ የሚኖሩ ናቸው።

የቡርዟው ምሁራን ከፍተኛው ክፍል በኑሮ አቋሙም ሆነ በአስተሳሰቡ ብዙውን ጊዜ ከገዢ መደቦች ጋር የሚጣመር ነው። በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የመደብ ትግል እየተስፋፋና እየከረረ ሲሄድ አብዮታዊ ምሁራን ማርክሲዝም ለኒኒዝምን በመቀበል ከሠራተኛው መደብ ጉን ተሰልፈው ንቁ የትግል ተሳትፎ ሲያደርጉ፣ አድጋሪዎቹ ግን ለካፒታሊስት ሥርዓት ጥብቅና በመቆም አብዮታዊውን እንቅስቃሴ ይወጋሉ። አብዮታዊ ምሁራን በአብዮታዊ ትግል ውስጥ የሚኖራቸው ከፍተኛ ሚና በሶቪዬት ኅብረትና በሌሎች ሶሻሊስት ሀገሮች እንዲሁም እስከዛሬ በፀረ ኢምፔሪያሊዝም የብሔራዊ አርነት ንቅናቄ ውስጥ ባደረጉት ንቁ ተሳትፎና በሰጡት አብዮታዊ ዲሞክራሲያዊ አመራር በግልጽ ታይቷል።

በካፒታሊስት ሀገሮች ዛሬ ምሁራኑ በቁጥር እያደጉ ቢሄዱም በኅብረተሰቡ ውስጥ ቀድሞ የነበራቸው ቦታና የኑሮ ደረጃ ግን በማሽቆልቆል ላይ ይገኛል። ምሁራን በምርት ቦታና በመንፈሳዊ ተቋሞች ሁሉ አገልግሎታቸውን የሚሰጡ ቢሆንም በአሁኑ ጊዜ በካፒታሊስት ሀገሮች እንደሚታየው የቀድሞውን ጥቅምና ሥራቸውን አጥተው በኑሮ ሁኔታቸው ወደሠራተኛው መደብ እየተቃረቡ በመሄድ ላይ የሚገኙት ቁጥራቸው በየጊዜው ሲጨምር እንጂ ሲቀንስ አይታይም።

ምርታዊ ሥራ ፡
(Productive Labour)

በአንድ ኢኮኖሚ ውስጥ ቁሳዊ ሀብት ለማምረት የዋለ ሥራ ምርታዊ ሥራ ይባላል። ይህም የምርት መገልገያዎችንና የፍጆታ ዕቃዎችን ለማምረት የዋለን ሥራ ያጠቃልላል። ምርታዊ ሥራ በኢንዱስትሪ፣ በእርሻ፣ በኮንስትራክሽንና በመሳሰሉት ቁሳዊ ሀብት በሚመረትባቸው የሥራ መስኮች ላይ በመዋል አዲስ ቁሳዊ ሀብት እንዲፈጠር ያደርጋል። የምርት ዕድገት መስፋፋት ከምርታዊ ሥራ ማደግ ጋር የተያያዘ ነው። በአንድ ሀገር በምርታዊ ሥራ የሚሳተፈው የኅብረተሰቡ ክፍል ቁጥር መብዛት ለብሔራዊ ሀብት ማደግ ወሳኝ ከሆኑት ምክንያቶች አንዱ ነው።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የካፒታሊስቱትርፍ ምንጭ ምርታዊ ሥራ ነው። አምራቹ ወዝ

አደር በምርታዊ ሥራ በሚያደርገው ተሳትፎ ለካፒታሊስቱ አዲስ ሀብት በመፍጠር ትርፍ ያስገኛል። ካፒታሊስቱ ከሚያገኘው ትርፍ ውስጥ የተወሰነውን የበለጠ ትርፍ ለማግኘት በሚረዳ መንገድ በተጨማሪ በምርታዊ ሥራ ላይ የሚሰማሩ ሠራተኞችን በመቅጠርና በተጨማሪ የምርት መገልገያዎች በመታገዝ የካፒታል ክምችቱን ያዳብራል። በምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩት ወዝአደሮች ቁጥር መብዛትና የሥራ ምርታማነት ማደግ በቀጥታ የካፒታሊስቱን ቁሳዊ ሀብት ማደግ ያስከትላል። ካፒታሊስቶች በምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩትን ሠራተኞች የሥራ ዕምቀት እንዲጨምር በማድረግ የሚመረተውን ቁሳዊ ሀብት ያሳድጋሉ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ በምርታዊ ሥራ መስክ የሚመረተው ቁሳዊ ሀብት ለካፒታሊስቱ መደብና ለአጋሮቹ ጥቅምና ድሎች የሚውል ነው። በአንፃሩ ቁሳዊ ሀብቱን የፈጠረው ወዝአደር የተጉሳቆለ ኑሮ ይኖራል።

በሶሻሊስት ሥርዓት ውስጥ በምርታዊ ሥራ የተሰማራው ሠርቶ አደር የሚሠራባቸው የምርት መገልገያዎች በኅብረተሰቡ የጋራ ባለቤትነት ይዞታ ሥር ያሉ በመሆናቸው የሚመረቱት ቁሳዊ ሀብቶች የጠቅላላው ሠርቶ አደር ሕዝብ ሀብት ናቸው። ስለዚህም በምርታዊ ሥራ የሚመረተው ቁሳዊ ሀብት የኅብረተሰቡን አባሎች ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎት ለማሟላትና የኅብረተሰቡን ዕድገት ለማፋጠን ይውላል።

(ኢምርታዊ ሥራን ይመለከታል።)

ምርት ኃይሎች (የ—)
(Productive Forces)

የምርት መገልገያዎችና እነዚህን የሚያንቀሳቅሰው የሰው ኃይል በጥቅል የምርት ኃይሎች ይባላሉ። የምርት መገልገያዎች ማለትም የሥራ ተገብሮችና የሥራ መገልገያዎች በራሳቸው የምርት ውጤት ሊያስገኙ አይችሉም። ቴክኖሎጂው ምንም ያህል የተራቀቀ ቢሆን ያለ ሰው ዋጋ የለውም። በመጀመሪያም ያለ ሰው ተሳትፎ የሥራ ተገብሮች ወደማምረቻ መሣሪያነት ሊሰወጡ አይችሉም። ስለሆነም በምርት ኃይሎች ውስጥ ሰው ወሳኝ ኃይል ነው። የምርት ኃይሎች

በንግል ከምርት መገልገያዎች ጋር የሰው የምርምር ውጤት የሆኑትን ሳይንስን፣ ቴክኖሎጂንና ጥበብን ያጠቃልላል።

የምርት ኃይሎች ሰው ተፈጥሮን የራሱ መጠቀሚያ ለማድረግ የሚያካሂደውን ትግል ይገልጻሉ። ሰው የተፈጥሮን ባሕርይ ይበልጥ እየተገነዘበና ለጠቀሚታው እያዋለ የሚሄደው በምርት ኃይሎች ዕድገት አማካይነት ነው። በምርት ኃይሎች ውስጥ ዋናውና ወሳኙ ሰው ነው። የምርት ኃይሎች በለልተኛ ምርት ውስጥ ካሉት መዋቅሮች ዋነኞቹና ከፍተኞቹ የኅብረተሰብ ዕድገት መሠረቶች ናቸው። የማምረቻ መሣሪያዎች መሻሻል የሰዎች ጥረት ውጤት እንደመሆኑ ሁሉ ከማምረቻ መሣሪያዎች መሻሻል ጋር የአምራቹም ሕዝብ መብቱን ምርታማነት ያድጋል።

የምርት ኃይሎች ዕድገት መሠረት ሰው ፍላጎቱን ለማሟላትና ኑሮውን ከጊዜ ወደ ጊዜ በማሻሻል ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ ለመድረስ የሚያደርገው ጥረት ነው። ከዚህም የተነሣ የምርት ኃይሎች በየጊዜው የመሻሻልና የመቀየር ባሕርይ አላቸው። ተፃራሪ መደቦች ባሉበት ኅብረተሰብ ውስጥ በምርት ሂደት እየተሻሻሉና እየዳበሩ በሚሄዱት የምርት ኃይሎችና የጉታችነት ሚና በሚጫወተው የምርት ግንኙነት መካከል የሚኖረው ቅራኔ የመጨረሻ መፍትሔ የሚያገኘው በሶሻሊስት አብዮት ነው። በዚህም አብዮት የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች የሚጣጣሙበት አዲስ ለልተምርት ይወለዳል። ለምሳሌ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ የነበረው የፊውዳል የምርት ግንኙነት ለምርት ኃይሎች ዕድገት ከፍተኛ ዕንቅፋት ሆኖ ቆይቶ ነበር። አብዮታችን ይህንን አድጋሪ የምርት ግንኙነት በማለወጥ ለምርት ኃይሎች ዕድገት አመች ሁኔታን ፈጥሯል።

(የምርት ግንኙነቶችን፣ ስልተምርትን ይመለከታል።)

ምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲክስ (የ—)

(Dialectics of Productive Forces and Relations of Production)

በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መካከል ያለውን መስተጋብርና የእርስ

በርስ የመወላለን ሁኔታ የሚገልጽ የማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓቶች መሠረታዊ ሕግ ነው። የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች የስልተምርት የማይነጣጠሉ ክፍሎች እንደመሆናቸው የምርት ግንኙነቶች የሚወሰኑት በምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃ ሲሆን የምርት ግንኙነቶች በበኩላቸው የምርት ኃይሎችን ዕድገት ይመራሉ።

የምርት ግንኙነቶች በአንድ ወቅት የምርት ኃይሎችን የሚያሳድጉ ናቸው። ለምሳሌ በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ በተለይም በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የአምራቹ መደብ መበዝበዝና የፍጆታ ችሎታው መቀነስ ተፈፊ ምርት ለማከማቸትና የምርት ኃይሎችን ለማሳደግ ይጠቅማል። ሆኖም ይህ የምርት ግንኙነቶች ሁኔታ የምርት ኃይሎች እያደጉ በሄዱ ቁጥር ተቃራኒ ተገብሮት በመፍጠር በተወሰነ ደረጃ ላይ ለዕድገታቸው መሰናክል ይሆናል። ለምሳሌ ካፒታሊዝም ብዙ ሸቀጦች ያመርታል፤ ነገር ግን ብዙነትን የሚበዝብዝ ከመሆኑ የተነሣ ሸቀጦችን ለመግዛት ባለመቻሉ ኅብረተሰቡ በኢኮኖሚያዊ ከዚያም በማኅበራዊ ቀውስ ውስጥ ይወድቃል። ማለትም የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች አለመጣጣምና መጋጨት ኅብረተሰቡን ወደ አብዮታዊ ሁኔታ ይወስደዋል።

የአብዮት ዐቢይ ተግባር የምርት ግንኙነቶችን በመለወጥ ከምርት ኃይሎች ጋር ተመጣጣኝ አድርጎ ቀውሱን መፍታት ነው። መፍትሔውም የብዝበዛ መሠረት የሆነውን የግል ይዘታ ወደ ወል ንብረትነት በመለወጥ ሶሻሊስታዊ የሆነ የምርት ግንኙነት መመሥረት ነው። አብዮቱ በምርት ማኅበራዊነትና በከፍፍል ግላዊነት መካከል ያለውን የካፒታሊዝም ቅራኔ ይፈታል። ይህም የሚሆነው የምርት ኃይሎች በደረሱበት ማኅበራዊ ደረጃ አንፃር የምርት ግንኙነቶችን ማኅበራዊ ማለትም ሶሻሊስታዊ በማድረግ ነው። የምርት ግንኙነቶች ከብዝበዛ መላቀቅ የኅብረተሰቡን ፍላጎት በአጠቃላይ ለሚሟላት የሚያስችል ሁኔታ ስለሚፈጥር ለምርት ኃይሎች ማደግ ከፍተኛ ግፊት ይሰጣል።

የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ግጭት የዕድገት ሕግ በመሆኑ በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥም ይከሰታል። ሆኖም ግጭቱ አብዮታዊ ሁኔታ የሚፈጥርና አብዮታዊ

መፍትሔ የሚጠይቅ አይደለም ። በዝባዥ መደቦች የጠፋበትና የጋራ ብልጽግና የሰፊ ነበት በመሆኑ የምርት ግንኙነቶች እንዳሉ እንዲቀሩ ወይም እንዳያድጉ የሚፈልጉ ኃይሎች ባለመኖራቸው ትራኒው በዕቅድ ፣ በውይይትና በንቁ ውሳኔ የሚፈታ ነው ።

ይህ በማርኬስ የተቀነባበረው የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲክስ የታሪክ ሂደትን ቁሳዊ መሠረትና ግፊት የሚያረጋግጥ ነው ። ሐሳባዊያን በተለያዩ አነጋገር ቢሆንም ታሪክን የተመለከቱት የሐሳብና የዕውቀት ዕድገት ውጤት አድርገው ነው ። ሆኖም ይህ የሐሳብ ዕድገት ከየት እንደመጣ ማስረዳት ስለተሳናቸው የታሪክ ንድፈ ሐሳባቸው ምሥጢራዊ ሆኖ ቀርቷል ። ማርኬስ የሐሳብ ዕድገት የሚመጣው ከምርት ኃይሎችና ከምርት ግንኙነቶች አለመጣጣምና ሐሳቦችም ኃይል የሚኖራቸው አዲሱን የምርት ግንኙነቶች ሲያንፀባርቁ መሆኑን ማስረዳቱ በአጠቃላይ የማገበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓቶችን የታሪክ ሂደት ላይንሳዊ ዕውቀት ለሰው ልጅ አስገኝቷል ።

(የምርት ኃይሎችን ፣ የምርት ግንኙነቶችን ፣ ታሪካዊ ቀስአካልነትን ይመለከታል ።)

ምርት መገልገያዎች (የ—)
(Means of Production)

ቁሳዊ ሀብት ለማምረት ሰው የሚጠቀምባቸው የሥራ መገልገያዎች ወይም የማምረቻ መሣሪያዎችና የሥራ ተገብሮች ባንድነት የምርት መገልገያዎች ይባላሉ ።

ለምሳሌ ባገራችን ገበሬው ሰብል ለማምረት የሚጠቀምበት በሬ ፣ ጥፈር ፣ ቀን በር ፣ ወገል ፣ ማረሻ ፣ ገጀራ ፣ ግጭድ ወዘተ... የሥራ መገልገያዎች ሲሆኑ መሬትና (እንደ ሁኔታው) ዘር ደግሞ የሥራ ተገብሮች ናቸው ። እነዚህ በጥቅል የምርት መገልገያዎች ይባላሉ ።

የምርት መገልገያዎች ለምርት ሥራ ሂደት አስፈላጊ በመሆናቸው ለአንድ ኅብረተሰብ ህልውና ቁሳዊ መሠረቶች ናቸው ። ስለሆነም የአንድ ኅብረተሰብ የቁሳዊ ሕይወት መሠረት በመሆናቸው የኅብረተሰቡ አባላት በምርት መገልገያዎች ላይ ያላቸው የይዞታ

ሁኔታና የምርት ውጤት ድርሻቸውንና (ገቢ) በኅብረተሰቡ ውስጥ የሚኖራቸውን ማገበራዊ ስፍራ ይወስናሉ ።

ለምሳሌ በጥንታዊ ጋርዮሽ ኅብረተሰብ ውስጥ የምርት መገልገያዎች በጋራ ይዞታ ሥር ስለነበሩ የምርት ውጤቶች በአባላት መሀከል በእኩልነት መከፋፈል ችለዋል ። ይሁንና የተቀሩት የምርት መገልገያዎች በግል ኅብረትነት በተያዙባቸው ሥርዓተ ማገበሮች ምዝብር መደቦች (ባሮች ፣ ገባሮች ፣ ወዝአደሮች) ከአመራሪነት ምርት ድርሻቸው ዝቅተኛ ሲሆን የበዝባዥ መደቦች (ባሪያ አሳዳሪዎች ፣ ፊውዳሎች ፣ ቡርጋዚያዎች) ድርሻ ግን ከፍተኛ ነው ። በኅብረተሰብ ውስጥ ተበዝባዥ መደቦች ዝቅተኛ ስፍራ በመያዝ ሲናቁና ሲወፈቁ የበላይነቱን ግን በዝባዥ መደቦች በመያዝ ይንደላቀቃሉ ።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የምርት መገልገያዎች በጋራ ይዞታ ሥር ስለሚሆኑ ብዝበዛ አይኖርም ፤ በኅብረተሰቡ አባላት መካከል ያለው ግንኙነትም በእኩልነትና በወንድማማችነት ላይ የተመሠረተ ነው ።

(የሥራ ተገብሮችን ፣ የሥራ መገልገያዎችን ይመለከታል ።)

ምርት ሥርዓት አልባነት (የ—)
(Anarchy of Production)

የምርት ሥርዓት አልባነት ዕቅድ በሌለበት የኢኮኖሚ ሥርዓት ውስጥ በግል አምራቶች የሚመረቱ ሸቀጦች ለእዚህ ሸቀጦች ካለው ማገበራዊ ፍላጎት ጋር የማይጣጣምበት ፣ በዚህም ምክንያት የማገበራዊ ምርት እርባታ በየጊዜው የሚሰናከል በትና የኢኮኖሚ ቀውስ የሚፈጠርበት ሁኔታ ነው ። የምርት ሥርዓት አልባነት የግል ሀብት የሰፈነበት ፣ ሸቀጥ አመራሪነት ጻይነትና ጠባይ ሲሆን ሁለንታዊ ገጽታውን ይዞ በተሟላ መልኩ የሚከሰተው ግን በካፒታሊስት ሥርዓተ ማገበር ነው ።

የምርት ሥርዓት አልባነት እነግሥ ከአነስተኛ የሸቀጥ ምርት ዕድገት ጋር የተያያዘ ነው ። እነስተኛ ሸቀጥ በማምረት ላይ የተሰማራው ግለሰብ በገበያ ውስጥ ስለሌለው ፍላጎትም ሆነ በገበያ ላይ ሊሸጥ ስለመቻሉና

አለመቻሉ ፡ ሌሎች ተመሳሳይ ሸቀጥ አምራቾች ስለሚያመርቱት ሸቀጥ መጠን ምንም እያውቅም ። በዚህ ዓይነት ሥርዓት በሌለው የአመራረት ዘዴ በተለያዩ የምርት ዘርፎች መካከል ማግበራዊ የሥራ ኃይል የሚሰራጭበት መጠንና በፍላጎትና በአቅርቦት መካከል ያለው ግንኙነት ይዛባል ። ማለትም በገበያ ውስጥ ያንዳንድ ሸቀጦች አቅርቦት ከፍላጎት በላይ ሲሆን የሌሎች ሸቀጦች አቅርቦት ደግሞ ከፍላጎት በታች ይሆናል ።

በአነስተኛ የሸቀጥ ምርት ደረጃ የሸቀጥ ምርትና ማግበራዊ የሥራ ክፍፍሉ ያልዳበረ ነው ። በዚህም ምክንያት የተዋሃደ ብሔራዊ ገበያ ሊፈጠር ስለማይችል በዚህ ደረጃ የሚከሰተው የምርት ሥርዓት አልባነት ወደ አጠቃላይ የኢኮኖሚ ቀውስና ወደ ማግበራዊ ምርት ተናጎነት እያመራም ።

የምርት ሥርዓት አልባነት ከፍተኛ የሆነ ተፅዕኖ የሚከሰተው በካፒታሊስት ሥርዓት ማግበራዊ ነው ። የምርት ሥርዓት አልባነት የካፒታሊዝም መሠረታዊ ቀውስ የሆነው “የበላጥ ምርት” ቀውስ የሚገለጽበት ዓይነተኛ መልክ ነው ። የካፒታሊዝም መሠረታዊ ቅሪጅ በአመራረቱ ማግበራዊነትና በምርቱ ውጤት ከፍፍል ግላዊነት መካከል ባለው ቅሪጅ ይገለጻል ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ እያንዳንዱ የካፒታሊስት ተቋም በምርት ሂደት ሥራ ላይ በሚያውለው የማሸን ቴክኖሎጂ ከፍተኛነትና በምርት አደረጃጀቱም ቀልጣፋነት የተነሣ በሚኖረው ከፍተኛ የሥራ ምርታማነት ተመርተው ወደ ገበያ የሚገቡ ሸቀጦች መጠን እጅግ ከፍተኛ ነው ። ይሁንና በካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ውስጥ በአጠቃላይ የምርት ሥርዓት አልባነት የሰፊነ በመሆኑ ማግበራዊ ምርትን በዕቅድ ለመምራት አይቻልም ። በመሆኑም በገበያ ውስጥ የማግበራዊ ምርት ሙሉ በሙሉ አለመጣራት ለተስፋፋ እርባታ ጤናማ እንቅስቃሴ አይፈጥርም ።

እያንዳንዱ ካፒታሊስት የገበያውን ዓቅም ለማወቅ በማይችልበት ሁኔታ የግል ትርፍን ለማካበት ካለው ፍላጎት ብቻ በመነሣት ምርቱን የሚያሳድግ በመሆኑ በተ

ለያዩ ዘርፎች መካከል መኖር የሚገባው ሚዛናዊ ግንኙነት በየጊዜው ይኖጋል ። በዚህ ሁኔታ ማግበራዊ ምርትን ለማጣራት የሚያጋጥሙት ችግሮች ከካፒታሊዝም ዕድገት ጋር እየጨመሩ ይሄዳሉ ። በካፒታሊዝም የምርት ሥርዓት አልባነት ከውድድሩ ጋር የተሳሰረ ነው ። የካፒታሊስት ውድድር የሚያስከትለው ሥርዓት አልባነት ምርት ተጨባጭ በሆነ ፍላጎት ላይ ሳይመረኮዝ እንዲመረት ያስገድደዋል ።

በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም በሞኖፖል ተቋሞች ውስጥ ባለው የምርት አደረጃጀትና በኢኮኖሚው ውስጥ በአጠቃላይ ሰፍኖ በሚገኘው የምርት ሥርዓት አልባነት መካከል ያለው ቅሪጅ በይበልጥ ይከራል ።

የምርት ሥርዓት አልባነት የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ዓይነተኛ ባሕርይ እንደመሆኑ ተፅዕኖው የአንድን ሀገር ክልል በማለፍ በዓለምአቀፍ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ፡ ከዚህም በሚመነጨው ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ግንኙነትና ይህ ግንኙነት በሚያጠቃልላቸው ሀገሮች ውስጥ ሁሉ ይንፀባረቃል ። የዓለምአቀፍ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ያልተመጣጠነ ዕድገት የሚመነጨውም በዚሁ በዓለምአቀፍ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ተንሰራፍቶ በሚገኘው የምርት ሥርዓት አልባነት ነው ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ሰፍኖ የሚገኘውን የምርት ሥርዓት አልባነት በመንግሥታዊ ሞኖፖል ቁጥጥር ሥር በማድረግ ለማስወገድ ወይም ተፅዕኖውን ለመቀነስ ይቻላል በማለት የቡርጂ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ቢሰብክም ፡ የቡርጂ መንግሥታትም ይህንን ምክር ተቀብለው የምርት ሥርዓት አልባነትን የመቆጣጠሪያ ስልት እናወጣለን ቢሉም በኢኮኖሚው ውስጥ ሰፍኖ የሚገኘውን የምርት ሥርዓት አልባነት ሊያስወግዱ ቀርቶ ተፅዕኖውንም ሊቀንሱ አልቻሉም ።

ምርት ግንኙነት (የ—)

(Relations of Production)

ስዎች በማግበራዊ የምርት ሥራና ምርት ከመመረት አስከፍሮ በሚያደር

ገፁ እንቅስቃሴ ውስጥ እርስ በርሳቸው የሚያደርጓቸው ጠቅላላ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች የምርት ግንኙነቶች ይባላሉ ። ሰዎች በምርት ሂደት ውስጥ ከተፈጥሮ ጋር ብቻ ሳይሆን እርስ በርሳቸውም ግንኙነት ለመፍጠር ይገደዳሉ ። በማኅበራዊ ግንኙነትም አግካይነት የምርት ተግባር ይከናወናል ።

የምርት ግንኙነት ባሕርይ በምርት መገልገያዎች ባለቤትነት ይወሰናል ። የምርት መገልገያዎቹ በግል ባለቤትነት የተያዙ ከሆኑና የሚያመርቱት ባለቤቶቹ ካልሆኑ በአምራቾችና በባለቤቶቹ መካከል ያለው ግንኙነት በብዝሃነት ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ይሆናል ። ከዚህ በተቃራኒ ደግሞ ሰዎች ከምርት መገልገያዎቹ ጋር ያላቸው ግንኙነት በጋራ ማኅበራዊ ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ ከሆነ በሰዎቹ መሀከል ያለው ግንኙነት በመተባበርና በመደጋገፍ ላይ የተመሠረተ የእኩልነትና የወንድማማቾችነት ግንኙነት ይሆናል ።

የምርት ግንኙነት በተጨማሪና በቂ ሳይመሠረት ላይ የተገነባና በኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ ከሌሎችም ጠቅላላ ማኅበራዊ ግንኙነቶች ሁሉ ወሳኝነት ያለው ነው ። ሌሎች ማኅበራዊ ግንኙነቶች የምንሳቸው ለምሳሌ የቤተሰብ ግንኙነት፣ የሃይማኖት ግንኙነት፣ የሥጋ ወይም የደም ግንኙነት፣ የብሔረሰብ ግንኙነት ወዘተ... ናቸው ። ሆኖም ለነዚህ ዓይነቶቹ ማኅበራዊ ግንኙነቶች ሁሉ ዋነኛው መሠረቱ የምርት ግንኙነት ነው ። ከጠቅላላ የማኅበራዊ ግንኙነት ውስጥ የምርት ግንኙነትን ለይቶ ማወቅና ማጥናት የታሪክ ሂደትን በትክክል ለመረዳትና የኅብረተሰብ ዕድገትን ለማቀድና ማኅበራዊ ሕይወትን ለማበልጸግ ያስችላል ።

(ስልተ ምርትን፣ የምርት ኃይሎችን ይመለከታል ።)

ምትሀት (Illusion)

ምትሀት ፡ ሳይሆን የሆነ መስሎ ፣ ግዙፍ ነሥቶ ፣ መልክ ገዝቶ የሚታይ ነገር ፣ ሐሰት ወይም የሚታልል ነገር ማለት ነው ።

ምትሀት የተጣመመ ፡ የተሳሳተ የእውነት ልባዊ ወይም ግንዛቤ ማለት ሲሆን በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ቁስአካላዊና ሐሳባዊ

ውያን ልዩነታቸውን ፡ እንዲያው ከሌላው ትክክል መሆኑን ለመግለጽ የተጠቀሙበት ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

በሐሳባዊውያን አመለካከት ቁስአካላዊነት ምትሀት ነው ። ምክንያቱም ለነሱ የቁስአካል ቀዳሚነት በተለይም ቁስአካል የሐሳብ ፈጣሪ ሆኖ መታየቱ የተሳሳተ የእውነት ግንዛቤ ነው ። ለዚህም የሚያቀርቡት መረጃ ቁስአካላዊውያን ሙሉ በሙሉ እምነት የሚጥሉባቸው ሕዋስታዊ መረጃዎች ብዙውን ጊዜ ምትሀታዊ መሆናቸውን በመግለጽ ነው ። ለምሳሌ ፀሐይን ትገሽ ነገር አድርጎ የሚያሳየን የዓይን ሕዋስ ምትሀታዊ ነው ። ከተሳሳተው ግንዛቤ ወደትክክለኛው የምንተላለፈው በምክትያዊ አስተሳሰብ ሕዋሱን በማረም መሆኑ ለሐሳባዊውያን ይህ የሚያስረዳው ምክትያዊ ሐሳብ ብቻ የእውነት ምንጭ መሆኑን ነው ።

በእንግሮም በቁስአካላዊውያን አመለካከት ሐሳባዊነት ፍጹም የሆነ ምትሀት ነው ። ሐሳብ ራሱን ችሎና ባለሙሉ ሥልጣን ሆኖ ዓለምን ፈጥሯል የሚለው ሐሳባዊ እነጋገር የዓለም የተገላቢጠሽ ግንዛቤ በመሆኑ ምትሀት ነው ። በእርግጥ ሕዋሳት የተሳሳቱ ሊሆኑ ይችላሉ ፤ ሆኖም የሚሰጧቸው መረጃዎች እርስ በእርስ ሊተራረሙና በተግባር ሊረጋገጡ የሚችሉ ናቸው ። የሐሳባዊውያን ጽንሰ ሐሳቦች ግን (ነፍስ፣ እግዚአብሔር፣ የሐሳብ የበላይነት ወዘተ...) ምናባዊና ዲበተፈጥሮአዊ ከመሆናቸው የተነሣ ጨርሶ ሊረጋገጡ የማይችሉ ናቸው ።

ይህን የቁስአካላዊውያንን አጽም በማስፋት፣ በተለይም የምትሀትን ማኅበራዊ ምንጭ በማሳየት ለጽንሰ ሐሳቡ ከፍተኛ ፍች የሰጠው ማርክስ ነው ። በማርክስዝም አመለካከት የሐሳባዊውያን ምትሀት የሚመነጨው ከአስተሳሰብ ስህተት ብቻ አይደለም ። ለስህተቱ ማኅበራዊ ወይም መደባዊ ምክንያትና ፍች አለው ። ማርክስ እንዳስረዳው ንቃተ ኅሊና ምትሀታዊ ሐሳቦችን የሚያመነጨው ምድራዊ መሠረቱ በቅራኔ በመወጠሩ ነው ። ቅራኔው ኑሮንና ንቃተ ኅሊናን የሚያለያይ በመሆኑና ለቅራኔው ለጊዜው ምድራዊ መፍትሔ ባለመገኘቱ ንቃተ ኅሊና ከምድራዊ ኑሮ በመለየት የራሴ ህልውናና ዓለም አለኝ ወደሚለው ሐሳባዊ ምትሀት ያመራል ። በሌላ በኩል የሐሳብ የበላይነት ሊታመንበት የሚችለው ሐሳብ ምድራዊ ሳይሆን መለኮታዊ ተልዕኮ እንዳ

ለው ሲታመንበት በመሆኑ የሐሳብ ቀዳማ ይነት ለመደብ አገዛዝ አስፈላጊ ምትህት ነው። ይህ የምትህት ትንተና በግልጽ የሚ ያስረዳውም ቁሳዊ ኑሮንና መንፈሳዊ ኑሮን ሊያዋህድ የሚችለው የኮሚኒስት ሥርዓት አሳቦትን ከምትህት ነፃ የሚያደርግ መሆኑ ነው።

(ሐሳባዊነትን ይመለከታል ።)

ምናብ

(Imagination)

አንድን ነገር በሐሳብ ውስጥ ግየት ግለት ነው።

ከእውነታ ከተገኙ ስሜቶች በመነሣት እውን ያልሆነ አዲስ ስሜታዊ ወይም ሐሳ ባዊ ምስል በኅሊና ውስጥ መፍጠር ምናብ ይባላል። ምናብ የሚገኘው ከተረትና ከሥራ ሲሆን ሥራም ካለምናብ ግባዊና ፍሬያማ ሊሆን አይችልም። ምናብ በፈቃድ ወይም ከፈቃድ ውጭ ሊከሰት ይችላል፤ እንዲሁም ሙሉ በሙሉ ፈጠራ ሊሆን ወይም በቅጂ ብቻ ሊወሰን ይችላል። ለሳይንሳዊ ምርምር ስሥነ ጥበብ፣ ለሃይማኖት ወዘተ... ግንዛቤ ጠቃሚ የሆነ የማጠቃለል ሚናም ሊጫወት ይችላል።

ለሳይንቲስቱ ምናብ መላምቶችን ለማ ቀነባበር፣ ምድል ጽንሰ ሐሳቦችን ለመቅረፅ፣ የመከራ ሐሳቦችን ለማመንጨት ይጠቅመ የል። ምናብ በተለይ በሥነ ጥበብ ውስጥ የሚጫወተው ሚና ከፍተኛ ነው። በሥነ ጥበብ ውስጥ ምናብ የሚያገለግለው ለማጠ ቃለል ብቻ አይደለም፤ ኪነ ጥበብ የሰውየውን የእውነታ ግንዛቤ የሚገልጹ ሥነ ውበታዊ የሆኑ ምስሎችን ለማፍለቅ ይጠቅማል። ለዎች መሆን አለበት ብለው የሚፈልጉት ነገር ሁሉ የምናብ ውጤት ነው። ምናብ ከቅዠትና ከሕልም የተለየና ከገብረተሰብ ፍላጎት ጋር የተያያዘ በመሆኑ ኑሮን ለማወ ቅና ለመለወጥም ይጠቅማል።

ምንነትና እይታ

(Essence and Appearance)

ምንነት የማንኛውንም ነገር አስፈላጊና የተስጥሊ ጠባዮች የሚያንፀባርቅ የፍልስፍና

ፈርጅ ነው። ምንነት የሚገልጸው የአንድን ነገር ውስጣዊና በይበልጥ ቋሚ የሆኑትን ጠባዮችና ግንኙነቶች ሲሆን የነገሩን አመ ጣጥ፣ ባሕርይና የዕድገት አቅጣጫ የሚወስን ነው። እይታ የሚያመለክተው በተጥታ ለሕዋሳት የሚገለጹትን የአንድን ነገር የተለያ ዩና ተለዋዋጭ የሆኑ ውጫዊ መልኮችንና ግንኙነቶችን ነው። እይታ ምንነት ራሱን የሚገልጽበት መንገድ ወይም ሁኔታ ነው። ሐሳባውያን ስለነዚህ ፈርጆች ያላቸው

አስተሳሰብ የተሳሳተ ነው። ነባራዊ ሐሳባው ያን ምንነት ከእይታ ውጭ እንደሚገኝ አድርገው ሲወስዱ ኅሊናዊ ሐሳባውያን ደግሞ እይታን ኅሊናዊ ብቻ በማድረግ ምንነትን ሊታዋቂ ነው ይላሉ። ሕውስታውያን ደግሞ ሁለቱን በማዋሃድ ልዩነታቸውን ይከላሉ።

ምንነትና እይታ አንድነት አላቸው። የማይገለጽ ምንነት እንደማይኖር ሁሉ ምንነትን የማያንፀባርቅ እይታም ሊኖር አይችልም። በተጨማሪም አንድነታቸውን የሚያረጋግጠው አንዱ ወደ ሌላው የመቀየሩ ሁኔታ ነው። በአንድ ወቅትና ሁኔታ ምንነት የነበረው በሌላ ወቅትና ሁኔታ ወደ እይታ ይቀየራል። በተገላበጠሽም እይታ የነበረው ወደ ምንነት ይለወጣል። ለምሳሌ ዘር ወደ እይታ (አካል) ይቀየራል፤ እይታ ደግሞ ዘርን ይስጣል።

የምንነትና የእይታ አንድነት የተመወረተው በውስጣዊ ቅራኔ ላይ ነው። ምንነት ወላጃ ሲሆን እይታ ተወላጃ ነው። እይታ በተጥታ የሚገለጽ ሲሆን ምንነት የተደበቀ ነው። እይታ በመልክ ብዛት ከምንነት ይበልጣል፤ ሆኖም ይበልጥ ውስጣዊነት ያለው ምንነት ነው። የአንድ ነገር ምንነት ሁሌም አንድ ሲሆን በተለያዩ እይታዎች ግን ሊገለጽ ይችላል። እይታ በይበልጥ ተለዋዋጭ በመሆኑ ያው እይታ ከተለያዩና ተቃራኒም ከሆኑ ምንነቶች ሊመነጭ ይችላል። እይታ ባልተስተካከለና ባልተጣራ ሁኔታ ምንነትን ሊያንፀባርቅ ይችላል። ምንነት እራሱ ቅራኔ አዘል በመሆኑ በእይታና በምንነት መካከል ያለው ቅራኔ ከራሱ ከምንነት ቅራኔ ጋር ተደምረው ነው የአንድን ነገር የዕድገት ጉዳና የሚቀይሱት።

ዲያሌክቲከስ የዲበአካልን አጽም በመታወም ምንነት ተለዋዋጭነት እንዳለው ይቀበላል። የእይታና የምንነት ቅራኔ የዕው

ቀትን ውስብስብና ተቃራኒ ሂደት የሚያስረዳን ነው። የውጭው መልክና የነገሩ ውስጣዊ ምንነት ባይለዩ ኖሮ ሳይንስና ምርምር እስፈላጊ ባልሆኑ ነበር። የዕውቀት ዓላማ በማያጽርጥ ሁኔታ ከእይታ ወደ ምንነት መሸጋገርና ምንነቱ ለምን በዚህ እይታ እንዴት እንደተገለጸ ማስረዳት ነው። ይህ የምንነት ፅውቀት የሚገኘው በረቂቅ ሐሳቦች አማካይ ነት ነው።

ለምሳሌ በእንደ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚታዩት የተለያዩ የኑሮ ደረጃዎች እይታ ሲሆኑ የነዚህን ልዩነቶች ምክንያትና ዓይነተኛ መልኮች የሚያስረዳው የምርት ገንጽነቶች ሁኔታ የኅብረተሰቡን ምንነት የሚገልጽ ነው።

(ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን፣ አፍላጣንን፣ ኢታዊቲነትን፣ ፈርጃችን ይመለከታል።)

ምንዳ

(Wages)

ምንዳ በካፒታሊዝም ውስጥ የሥራ ኃይል ዋጋ ነው። በካፒታሊዝም ውስጥ የወዘአደሩ የመሥራት ችሎታ ወይንም የሥራ ኃይል እንደማንኛውም ሸቀጥ ለገበያ የሚቀርብ በመሆኑ እሴት አለው። የሥራ ኃይል እሴት የሚወስነው ለወዘአደሩ መሠረታዊ ፍላጎት ማርኬያ የሚያስፈልጉ ሸቀጦችን ለማምረት በሚወጣው ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ነው።

ምንዳ የዚህ ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ የገንዘብ መልክ ነው። ወዘአደሩ እካላዊ፣ ባህላዊና ማኅበራዊ ፍላጎቶች ለሎት። እነዚህንም ፍላጎቶችን ማርካት ወይም ማሟላት ይኖርበታል። የወዘአደሩ ቁሳዊ፣ መንፈሳዊና ባህላዊ ፍላጎቶች መሟላት አለባቸው ቢባልም ይህ ሁኔታ እንደየሀገሩ የዕድገት ደረጃ የሚወስን ነው። ለምሳሌ ባልዳበሩ የካፒታሊስት ሀገሮችና በዳበሩ የካፒታሊስት ሀገሮች ለወዘአደሩ የሚከፈለው ምንዳ በጣም የተለያየ ነው። እንደአሜሪካ፣ እንደ እንግሊዝ፣ እንደጀርመንና እንደካናዳ በመሳሰሉት የዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ወዘአደሩ የሚገኘው ምንዳ ባልዳበሩ እንደ ጥብብ፣ እንደኬንያና እንደብራዚል ከመሳሰሉት

የካፒታሊስት ሀገሮች ከሚከፈለው ምንዳ እጅግ የላቀ ነው።

በቅድመ ማርክስ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ውስጥ ምንዳን እንደጠቅላላ የሥራ ዋጋ የመመልከት አጽም በመኖሩ እንደ አጽም ስሜዝና እንደ ዴቪድ ሪካርዶ ያሉት ምሁራን እንኳን በሥራና በሥራ ኃይል መካከል ያለውን ልዩነት መረዳት ተስፏቸው ነበር። በካፒታሊዝም ውስጥ የቡርጂዚው የትርፍ ምንጭ ምን እንደሆነ ለማሳየት አልቻሉም። ወዘአደሩ የሚሸጠው የሥራ ኃይሉን እንጂ ሥራውን፣ በምንዳ መልክ የሚከፈለውም የሥራ ኃይሉን ዋጋ እንጂ የሥራውን ዋጋ አለመሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ ያሳየው አብዮታዊው ምሁር ካርል ማርክስ ነው። ማርክስ ይህንንም ልዩነት ማሳየት መቻሉ ወዘአደሩ የሚከፈለው ምንዳ ከሥራ ኃይሉ ውጤት ውስጥ የተወሰነው ክፍል ብቻ እንደሆነና የተቀረው ግን በትርፍ መልክ ወደ ካፒታሊስቱ ኪስ የሚገባ መሆኑን እንዲገነዘብ አድርጉታል። በካፒታሊዝም ውስጥ የብዝበዛው ምንጭ ያልተከፈለ የወዘአደሩ የሥራ ጊዜ መሆኑንም በግልጽ አሳይቷል።

በሶሻሊዝም ምንዳ የሥራ ኃይል ዋጋ ሳይሆን በቁሳዊ የምርት መስክ የተሰለፉ አምራቾች ለአመራሪነት አስፈላጊ ምርት እንደሥራቸው ጥራትና መጠን የሚሰጣቸው ክፍያ ነው። የምርት መገልገያዎች በእዝብ የጋራ ባለቤትነት ሥር ያሉ በመሆናቸው የአምራቾች ተረፈ ምርት ወደግለሰቦች ኪስ የሚገባ ሳይሆን ባጠቃላይ ለኅብረተሰቡ ጥቅም በሚሰጡ መስኮች ላይ የሚውል ነው።

(የጊዜ ምንዳን፣ የቁርጥ ሥራ ምንዳን፣ የይስሙላ ምንዳን፣ እውን ምንዳን ይመለከታል።)

ምንዳ ደረጃ አወሳሰን ሥርዓት በሶሻሊስት ሀገሮች (የ—)

(Grading System of Wages in Socialist Countries)

በሶሻሊዝም ምንዳ አስፈላጊ ሥራ ለመሥራት ለወጣው የሥራ ኃይል ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት በሥራ መጠንና ጥራት በገንዘብ መልክ ለሠራተኛው የሚከፈል የተወሰነ ክፍያ ነው። በሶሻሊዝም የሥራ ኃይል

ሸቀጥ ባለመሆኑ የሚገዛ ወይም የሚሸጥ አይደለም። ስለዚህ ምንዳ የሥራ ኃይል ዋጋ ሳይሆን ቁሳዊ ሀብት እንደ ሥራ መጠንና ጥራት የሚከፋፈልበት የከፍተኛ ዓይነት ነው። በሶሻሊዝም የደመወዝ ደረጃ አወሳሰን ሥርዓት ዋና ዋና ዘዴዎች የተወሰነ ሥራን ከተወሰነ አማካይ የሥራ ጊዜ አንፃር ማወዳደርና ሥራን እንደክብደቱና እንደሠራተኛው ችሎታ በደረጃ መከፋፈል ናቸው።

መንግሥት ጠቅላላውን የምርት መጠን በግጤን እንዲሁም የግለሰቦችና የጎበኝ ረተ ሰቡን ፍላጎት በማየትና በማመዛዘን ምንዳ በምን ያህል መጨመር እንዳለበት ይወስናል። በሶሻሊዝም የምንዳ አከፋፈል ቀላልና ግልጽ በሆነ ሥርዓት ወጥቶ ሁሉም ሠራተኛ እንዲረዳው ይደረጋል።

በሶሻሊዝም ሁለት ዓይነት የምንዳ ቅርፆች አሉ። እነሱም የጊዜ ምንዳና የቁርጥ ሥራ ምንዳ ናቸው።

በቁርጥ ሥራ ምንዳ መሠረት የሠራተኛው ምንዳ የሚወሰነው በሚያስገኘው ምርት ውጤት ነው። ይህም የአከፋፈል ዘዴ የኅብረተሰቡ ምርት እንዲጨምርና የሠራተኛውም ገቢ ከፍ እንዲል ያደርጋል። በዚህ የአከፋፈል ዘዴ ለኮከብ አምራቾች ልዩ የገንዘብና የሌሎች ሽልግጥቶች ስጦታ ይደረጋል።

የጊዜ ምንዳ ከፍተኛ የሚደረገው በተሠራባቸው ለዓቶችና በሥራ ችሎታ መጠን ነው። የጊዜ ምንዳ ሥራ ላይ የሚውለው የሥራን ውጤት በአገዝ ለመተመን በማይቻልበት የሥራ ዓይነት ላይ ነው። ለምሳሌ ሥራ አስኪያጆች፣ መሳንዳሶች፣ የቢሮ ሠራተኞች የሚከፈላቸው በጊዜ ተመን መሠረት ነው። ሆኖም እንደውጤታማነቱ በፋብሪካ ውስጥ በሚሠሩ ሠራተኞችም ሊሠራበት ይችላል። በጊዜ ተመን የሚሠሩ ሠራተኞችን ለማበረታታት፣ ወጪን በመቀነስ የምርቱን ዕቅድ ላሟሉ ወይም ከዕቅድ በላይ ሥራቸውን ላከናወኑ የገንዘብና ሌሎች የማበረታቻ ሽልግጥቶች ይሰጣሉ።

ምንጩታዊ ሥነ አመክንዮ (Deductive Logic)

መንጩ ግለት ፈለቀ፣ ወጣ ግለት ሲሆን ምንጩታዊ የሚያረጋጅ፣ የሚያወጣ ግለት ነው።

ምንጩታዊ ሥነ አመክንዮ ከአንድ ወይም ከአንድ ከሚበልጡ አጠቃላይ መንደርደርያ ሐሳቦች በመነሣትና በነርሱም ላይ በመመርኮዝ ዝርዝር መደምደሚያ ሐሳብን በማፍለት የዚህን ሐሳብ ትክክለኛነት በሥነ አመክንዮአዊ ሥርዓትና ትንታኔ መሠረት የማረጋገጥ ወይም የማሳየት ስልት ነው።

ምንጩታ ተደምብለው በአንድ ነገር ውስጥ ከታቀፉ ሐሳቦች በመነሣትና ከሥነ አመክንዮአዊ ሕግጋት ጋር ሳይቃረን ወደ ጠባብ ወይም ወደ መለስተኛ መደምደሚያ ሐሳብ ሽግግር የሚደረግበት የትንታኔ፣ የክርክር፣ የውይይት ወዘተ... ዘዴ ነው። ለምሳሌ በምርቱ ተግባር ላይ ያልተሳተፈበትን የሌሎችን የሥራ ውጤት መመዝበር ብዝበዛ ነው። ከሚለው አጠቃላይ ሐሳብ በመንደርደር የሠራተኛውን ምርት ቡርሻዚው፣ የገበሬውን ምርት ፈውዳሉ መመዝበራቸው ብዝበዛ ነው። ወደሚለው መለስተኛ መደምደሚያ ሐሳብ ለመድረስ ይቻላል።

ምንጩታዊ ሥነ አመክንዮ አጠቃላይ መሰለው ከሚታዩ ሐሳቦች በመነሣት የሕይወትን ተጨባጭ ሁኔታዎች ለማጤንና በነርሱም ላይ ተመሥርቶ የበለጠ ምርምር ለማድረግ ወይም የተወሰነ እርምጃ ለመውሰድ የሚረዳ ዘዴ ነው። ሆኖም በዚህ መንገድ የተደረሰባቸው መደምደሚያዎች ከጊዜ፣ ከስፍራ፣ ከሁኔታ፣ ከልምድና ከተግባር ለውጥ ጋር መገናኘብና ከለውጡም የተነሣ በሚገኙ አዳዲስ መረጃዎች መሠረትም መዳበር ይኖርባቸዋል። አለበለዚያ ግን የምንጩታዊ ሥነ አመክንዮ ስልት ከመረጃና ከተግባር ውጭም በሚገኙ ሐሳቦች ላይ በመመሥረት ትክክለኛነታቸው ሊረጋገጥ ከማይችሉና ከጊዜ ጋር ካልተገናኙበት የተሳሳቱ መደምደሚያዎች ላይ ሊያደርስ ይችላል። ለምሳሌ በአንድ ወቅት ቡርሻዚው አብዮታዊ ሆኖ በመታየቱ ምንጊዜም ቢሆን አብዮተኛ ነው። ከሚለው መደምደሚያ ላይ መድረስ ስህተት ይሆናል፤ ምክንያቱም ኢምፔሪያል

ሠም ከተከሰተ ጆምሮ የቡርሻዚው አብዮተኛ ነት አክትሟልና ።

(መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮን ፣ ሥነ አመክንዮን ፣ ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮን ይመለከታል ።)

ምክንያ

(Rationalization)

አንድን ሁኔታ ፣ ከስተት ወይም አስተሳሰብ ከአመክንዮ ጋር በማስማማትና በማስታረቅ ትክክለኛነቱን ማረጋገጥ ማለት ነው። አንድን ሁኔታ ጠንቅቆ ለመረዳት የሚቻለው ለሁኔታው መከሰት ምክንያት ከሆነው ድርጊት ወይም ከስተት በመነሣት ፣ ትንታኔ በመስጠትና ግንኙነታቸውን በመግለጽ በመሆኑ የነገሮችን ግንዛቤ ከአመክንዮ ሕግጋት አንፃር ለማግኘት የምናደርገው የሕሳብ ጥረት ምክንያ ይባላል። ከስተቶችን ከማስተዋል አልፎ ምክንያታቸውን ፣ አመጣጣቸውን ፣ ውስጣዊ ግንኙነታቸውንና ሚናቸውን አብጠርጥሮና አቀነባብሮ ማሰብ የምክንያ ዋነኛ ጥረት ነው።

ለምሳሌ (በሥነ ምግባር ውስጥ) አንድን ጥሩ ወይም መጥፎ ተግባር ከፈጸምን በኋላ ይህ ተግባር ለምን እንደተፈጸመ ራሳችንን በመጠየቅ ድርጊቱን ለመፈጸም የገፋፋንን ሁኔታና ምክንያት ለማግኘትና ለመግለጽ የምናደርገው ጥረት ሁሉ ምክንያ ይባላል።

(አመክንዮን ይመለከታል ።)

ምክንያዊነት

(Rationalism)

ሥነ ዕውቀትን በሚመለከት በአመዛኙ በሐሳባዊ ፍልስፍና መርህ ላይ የተመሠረተ ንድፈ ሐሳብ ነው። በምክንያዊነት መሠረት ዕውቀት የሚገኘው በሕዋሳት አማካይነት ሳይሆን በተፈጥሮ ከሐሳብ መመሪያዎች ወይም ከአመክንዮ ነው። ሕዋሳት ስለነገሮች ልዩ ልዩ ባሕርያት (ክብደት ፣ ቁመት ፣ ቀለም ወዘተ...) መረጃዎችን ቢሰጡ

ጡም የነዚህን ባሕርያት ምክንያቶች ግን ሊገልጹ አይችሉም የሚል ንድፈ ሐሳብ ነው። ለምሳሌ እውሮፕላን በመሬት ላይ ሆኖ ሲታይ ትልቅ ይመስላል ፤ በሰማይ ላይ ሲታይ ደግሞ ቁመቱ ያንሳል። የእውሮፕላኑ ቁመት መቀያየር እውን አለመሆኑን የምናውቀው በተፈጥሮ ያለን ያስተሳሰብ መርህ ማለትም ያለመለዋወጥ መርህ በቅድሚያ እኛው ውስጥ ስለሚገኝ ነው። ይህም በመሆኑ የዕውቀት ምንጭ አመክንዮ እንደሆነ እንገነዘባለን። የዕውቀት ምንጭ አመክንዮ በመሆኑ ዕውቀት ከውጭ የሚመጣ ሳይሆን እኛው ውስጥ ያለ ነው የሚል አስተምህሮ ነው።

እንደምክንያዊነት ግወቅ ማለት ነገሮችን በማጥናት ፣ በመግር ሳይሆን በተፈጥሮ ያለንን ዕውቀት ማለትም አመክንዮን በመጠቀም ስለነገሮች ትክክለኛውን ብያኔ መስጠት ነው። አንድ ጻፋ ሁኔታውን ካደመጠ በኋላ በሕጉ መሠረት እንደሚፈርድ ሁሉ አመክንዮም በማይለዋወጡ ዘላለማዊ የተፈጥሮ ሕጎች አንፃር ስለ ከስተቶች ትክክለኛውን ፍርድ ይሰጣል ፤ ማለትም የነገሮችን ምንነትና ምክንያት ይገልጻል ፤ ምክንያቱም ነገሮች እራሳቸው ከሐሳብ የሚመነጨና በሐሳብ የሚገዙ በመሆናቸው ነው። የዕውቀት ትክክለኛነት የሚለካው ዘላለማዊ በሆኑ የሥነ አመክንዮ ሕጎች ነው። የተሳሳተ ሐሳብ ሊኖረን የሚችለው የአመክንዮን ሕጎች ሳናከብር ስንቀርና እኛ ውስጥ ያለው ሐሳብ ከሐሳብ ሕጎች ጋር ሳይጣጣም ሲቀር ነው። እውነት የሚፈጠረው የሁለቱ መስማማት ሲከሰት ነው ይላል።

ከላይ በተጠቀሰው ትንታኔ እንደሚታየው ምክንያዊነት ሐሳባዊ ሥነ ዕውቀት ነው። ምክንያቱም አመክንዮ የዕውቀት ምንጭ ነው ማለት ሐሳብ ተጻግይ ወይም ነገሮችን የፈጠረ ሐሳብ ነው የሚለውን መርህ በቅድሚያ መቀበል ነው ማለት ነው። የዚህም ንድፈ ሐሳብ ድክመት ይኸው መሠረታዊ ሐሳብ ነው። ምክንያቱም ዕውቀት ከሐሳብ የሚመነጭ ከሆነ የዕውቀት ይዘት ነባራዊ መሆኑ ስለሚቀር ነው። ዕውቀት ያለንን ሐሳብ ግወቅ ሳይሆን በአእምሮአችን ውስጥ የሚገኝ የነባራዊ እውነታ ነፃብራቅ ነው። አገልግሎቱም እውነታን መለወጥ ነው።

በምክንያዊነት አስተሳሰብ ግን ዕውቀት ከእውነታ (ከነገሮች) ጥናት የሚገኝ ባለመሆኑ ስለ እውነታ ትክክለኛ ግንዛቤ ካለመፍጠሩም ሌላ በእውነታ ላይ ምንም ዓይነት ኃይል እንዳይኖረው ያደርጋል ። ስለሆነም ምክንያዊነት ሐሳባዊ ፍልስፍናን ያጠናክራል ። የዚህም ማስረጃ ነገሮችን (እውነታን) በማውገርገር ባለቤታቸው ሐሳብ ነው ማለቱ በቂ ነው ። ይህንን ሐሰት ለማጋለጥም ጭምር ነው ማርክሲዝም ዕውቀት (ሐሳብ) የነገሮች ነፃነቱን ነው የሚለው ። ዕውቀትን ከተግባር መገንጠል ሌላው የምክንያዊነት የተሳሳተ እመለካከት ነው ፤ ምክንያቱም ተጨባጭነት የሌለው ነገር በመታሰቡ ብቻ ህልውና እንዳለው በመቆጠሩ ዕውቀትን ወደ እምነትና ወደ አምልኮት ይለውጠዋል ።

የዚህ ንድፈ ሐሳብ የመደብ ይዘት ግልጽ ነው ። የሐሳብ ሕጎች ነገሮችን ይገዛሉ ማለት በምርት ከንውን ውስጥ የማይሳተፈውን የገዥ መደብ የፖለቲካና የበላይነት ሥልጣን ማጠናከርና ሕግዊ ማድረግ ነው ። በእእምሮ ሥራ ብቻ የተስማራው የገዥ መደብ የምርት ውጤት ተጠቃሚ መሆን “ሐሳብ” ስለሚያውቅ ያዛል ይገዛል፤ ተግባርንና ነገሮችን የርሱ አገልጋይ ያደርጋል ከሚለው አስተሳሰብ ጋር በቅርብ ይዛመዳል ። የሐሳባዊ ፍልስፍና ሥነ ዕውቀት ዋነኛው ምሥጢር ዕውቀትን ከእገዛዝ ጋር በማዋህድ የገዥው መደብ መሣሪያ ማድረጉ ነው ።

(ሥነ ዕውቀትን ፡ አመከገጥን ፡ ዳሳሽነትን ይመለከታል ።)

ጥር ፡ ቶማስ (More, Thomas)

ከ1478—1535 የኖረ እንግሊዛዊ ተምኔታዊ ሶቬያሊስት ነው ። ቶማስ ጥር የኖረው ካፒታሊዝም ጨቅላ በነበረበት ዘመን ቢሆንም በብዝበዛ ላይ የተመሠረተና ለጥቂቶች ብቻ የቆመ መሆኑንና ለሰው በተለይም ለሠራተኛው ሕዝብ እውነተኛ ሰብአዊ ኑሮ ሊያስገኝ እንደማይችል ተረድቷል።

ከዚህ እመለካከት በመነሣት “ዩተርያ” በሚለው ጽሑፉ ውስጥ የግል ንብ

ረት እስካለ ድረስ ሠራተኛው ያፈራው ሀብት ለጥቂቶች ብቻ እንደሚጠቅም ፣ የሰው እኩልነት ፣ ደስታ ፣ አካዛዊና መንፈሳዊ ዕድገት እውን ሊሆን እንደማይችልም ፣ ማኅበራዊ ፍትህ ምትህታዊ እንደሚሆንና የኅብረተሰቡን ጉዳዮች ንቁ በሆነ መንገድ ለመምራት እንደማይቻል አስረድቷል። በመሆኑም የግል ይዞታን በወል ንብረትና ሥራ ላይ በተመሠረተና በዲሞክራሲያዊ አመራር በተዋቀረ ኅብረተሰብ መተካት ያስፈልጋል ሲል ተናግሯል ።

“ዩተርያ” ብሎ ከሰየመው ምናባዊ ደሴት ላይ ባቀደው ኅብረተሰብ ውስጥ ሕዝቡ የካፒታል ተገዥ ላይሆን የእእምሮንና የጉልበትን ሥራ እያጣመረ በጋራ የሚሠራ ነው ፤ የሥራውንም ፍሬ በጋራ ማከማቻ ውስጥ ያስቀምጣል ፤ ሳይከፍልም የሚያስፈልገውን ነገር ሁሉ ከዚያው ይወስዳል ። ቶማስ ጥር ፍላጎትን ውሱን አድርጎ የተመለከተ ቢሆንም ይህ የሚያስረዳው “እያንዳንዱ እንደፍላጎቱ” ከሚለው ኮሚኒስታዊ የከፍፍል መርህ ግንዛቤ ላይ መድረሱን ነው ።

(ተምኔታዊ ሶቬሊዝምን ይመለከታል ።)

ጥንተሕደያ ፡ ሻርል ዶ (Montesquieu, Charles de)

ከ1689 — 1755 የኖረ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። ከደረሳቸው መጻሕፍት ውስጥ በይበልጥ ታዋቂ ያደረገው “ደ ሌስ ፕሪ ደ ልዋ” የሚባለው ነው ። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የኅብረተሰብን ሕግ እመጣጥና አመሠራረት ለመረዳት የተለያዩ ሀገሮችን ሁኔታ በማወዳደር ጥናት አድርጓል ።

ጥንተሕደያ ከጥናቱ ያገኘው ውጤት በኅብረተሰቦች ውስጥ ያሉት ማኅበራዊ ሕግ ጋት የተለያዩ ቢሆኑም በሰው ፈቃድ ላይ የተመሠረቱ እንዳልሆኑ ነው ። በእጠቃላይ የሕግጋቱ መንፈስ እንድ ሊሆን እንግራዊነታቸው የሚመነጨው ግን ከሕዝቡ ጠባይ፣ ከመንግሥቱ ባሕርይ ፣ ከእካባቢውና ከኢኮኖሚው ሁኔታ መሆኑን ለማሳየት ሞክሯል ።

ሞንተስኪየ ፍጹማዊ የፊውዳል አገዛዝን አጥብቆ የሚቃወም ነበር ። የፖለቲካ ፍልጮናውም በሥልጣን ከፍፍል ላይ የተመሠረተ ሲሆን ሥልጣን በሕግ አውጪ ፣ በአስፈጻሚና በተርጓሚ መለያየቱ የፖለቲካ ነፃነት መሠረት ነው የሚል ነበር ። ሞንተስኪየ በዚህ ፍልስፍናው በወቅቱ ለቡርጂው ዲሞክራሲ መከሰት አስተዋጽኦ ቢያደርግም የቡርጂውን መንግሥት ከሁሉም ምርጥ አድርጎ መውሰዱ ፣ ሃይማኖተኛነቱና አካባቢውን ወሳኝ እድርጉ መገመቱ ሐሳባዊነቱን ያሳያል ።

ጥናፖል ትርፍ (የ—) (Monopoly Profit)

ሞናፖሊስቶች ባላቸው ዓላማና በሚያደርጉት እንቅስቃሴ መሠረት የሚያገኙትና አንድን የተወሰነ የካፒታል መጠን በሥራ ላይ በማዋል በውድድር ሁኔታ በአማካይ ሊገኝ ከሚችለው ትርፍ ብልሟ ያለው ትርፍ የሞናፖል ትርፍ በመባል ይታወቃል ። ሞናፖሊስቶች ከአማካይ ትርፍ በተጨማሪ የሚያገኙት የሞናፖል ትርፍ ከፍል የሞናፖል ልዕለ ትርፍ ይባላል ።

ማንኛውም ካፒታሊስት ትርፍ የማሳደግ ዓላማ ያለው መሆኑ የታወቀ ነው ። ሆኖም ጭቅድ መሆኑ የፖሊስቲክም በልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ክፍሎች ውስጥ አንድን የተወሰነ የካፒታል መጠን በሥራ ላይ በማዋል የሚገኘው ትርፍ መጠኑ አማካይ ትርፍ የመሆኑን አዝማሚያ ነበረው ። ይህ ሁኔታ በሞናፖል ካፒታሊዝም መሠረታዊ የሆነ ሰው ለሰው አሳየ ። በምርት ፣ በዝውውርና በሌሎችም መስኮች የተሰማሩትና ተወዳዳሪዎቻቸውን እየደመሰሱ ኃይላቸውን ያጠናክሩት ሞናፖሎች ያለማቋረጥ ልዕለ ትርፍ ማግኘት ችለዋል ። ይህም የሞናፖል ልዕለ ትርፍ ቋሚ የሆነ የሞናፖሊስቶች ትርፍ አካል ሆኖ ይገኛል ።

የሞናፖል ትርፍ ምንጮች በርካታ ናቸው ። አንዱ ዋና የሞናፖል ትርፍ ምንጭ በሞናፖል ድርጅቶች ውስጥ አዳዲስ የማምረቻ መሣሪያዎችንና የማምረት ዘዴዎችን በሥራ ላይ በማዋል ፣ የሥራ ዕቃዎችን በማሳደግ ፣ ለወራተኞቻቸው ከሥራ ኃይል እሴት በታች

የሆነ ምንዳ በመከፈል የሚካሄድ ብዝበዛ ነው ። ሞናፖሎች በሸቀጦች ዝውውር አማካይነት በሌሎች ድርጅቶች ውስጥ የሚፈጠር የተረፈ እሴትን ከፍል የራሳቸውም በማድረግ ትርፋቸውን ያሳድጋሉ ። ይህንንም የሚያደርጉት በአንድ በኩል የሚያስመርቷቸውን የምርት መገልገያዎችና የፍጆታ ዕቃዎች ለልዩ ልዩ የኅብረተሰብ ክፍሎች በከፍተኛ ዋጋ በመሸጥና ከአርሶ አደሩና ከሌሎች ጥቃቅን ሸቀጥ እምራቾች ጥሬ ዕቃዎችን በዝቅተኛ ዋጋ በመግዛት ነው ። በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ሕዝቦች ላይ በልዩ ልዩ ዘዴዎች የሚካሄድ ብዝበዛም አንድ ሌላ ዋና የሞናፖል ትርፍ ምንጭ ነው ። ሞናፖሊስቶች በመልማት ላይ ወዳሉ ሀገሮች ካፒታል በማሸጋገር እምራቾችን በዝቅተኛ ምንዳ ቀጥረው በከፍተኛ ደረጃ በመበዝበዝ ፣ በአኩልነት ላይ ባልተመሠረተ የንግድ ፣ የፋይናንስና የገንዘብ ግንኙነት አማካይነትና በሌሎችም ዘዴዎች ከፍተኛ ትርፍ ያገኛሉ ።

(ሞናፖልን ይመለከታል ።)

ሞክራቲየ ፣ አንቲን ደ (Montchretien, Antoine de)

ከ1575 — 1621 የኖረ “ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ” የሚለውን ቃል በኢኮኖሚክስ ጥናት ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀመ የሚርካን ቲሊዝም አስተሳሰብ አራማጅ ነበር ። ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የሚለውን ቃል አስፍሮ የተገኘው በ1615 በጻፈው “ትሪቲስ ኦን ፖለቲካ ኢኮኖሚ” በተሰኘው ጽሑፍ ውስጥ ነበር ።

ሞክራቲየን በፈረንሳይ ውስጥ የፕሮቲስታንት እምነት ተከታይ ስለነበር በወቅቱ በነበረው የፖለቲካ ችግር የተነሣ ወደ እንግሊዝ ሀገር ተሰድዶ ለአራት ዓመታት ያህል ቆይቷል ። በእንግሊዝ ሀገር በቆየበት ጊዜ የእንግሊዝን የካፒታሊስት ኢኮኖሚና ፖለቲካ ዕድገት በማየት በኢኮኖሚ ፖሊሲ ጉዳዮች ላይ ከፍተኛ ትኩረት በመስጠት ጥናቱንና ምርምሩን በበፋት ተያያዘው ። በእንግሊዝ ውስጥ በወቅቱ የነበሩት የፈረንሳይ የፕሮቲስታንት ሰደተኞች የእደ ጥበብ ሙያ

ያላቸው ስለነበሩና እነርሱ የሚሠሩዋቸው የእደ ጥበብ ውጤቶች ለእንግሊዝ ከፍተኛ ገቢ ማስገኘታቸውን በማየት ፈረንሳይ እነዚህን ዜጎችን እንዲሰደዱ በማድረግ ያጣቸውን ገቢ በማጤን ከፍተኛ ብሔራዊ ቁጭት በሞክራቲየን ላይ አደረገ ሞክራቲየን በእንግሊዝ ውስጥ ለአራት ዓመታት ያህል ብቻ ከቆየ በኋላ ወደ ፈረንሳይ በመመለስ የብሔራዊ ኢንዱስትሪና የብሔራዊ ንግድ መስፋፋት ዓላማን በመደገፍ በወቅቱ ቡርጂዚውንና ንዑስ ከበርቴውን ይወክል ለነበረው ለ“ፓርላማው ሦስተኛ ክፍል” ዘ ሰርድ እስቴት ጥቅምና ፍላጎት በከፍተኛ ደረጃ ይታገል ጀመር ።

ሞክራቲየን በፓሪስ ከተማ ውስጥ የግሉ የሆነ የእደ ጥበብ መሥሪያ ድርጅት በመክፈት፣ የእደ ጥበብ ውጤቶችን በመሸጥ

መኖር ጀመረ ። በዚህ ሥራውም ላይ እያለ ከፍተኛ የኢኮኖሚ ጥናት ያካሂድ ነበር ። የጽሑፉ ዋና ዓላማ ኢኮኖሚ በመንግሥት ወይም በብሔራዊ ደረጃ መታየት ያለበት ጉዳይ ነው የሚል ሲሆን የሀገርና የመንግሥት ዋናው የገቢ ምንጭ ደግሞ የውጭ ንግድ ነው የሚል ነበር ። በጽሑፉም ውስጥ የፈረንሳይ መንግሥት የፈረንሳይ ፋብሪካዎችንና ነጋዴዎችን በከፍተኛ ደረጃ ማገዝና መርዳት አለበት በማለት ጠይቋል ። ከዚህም በተጨማሪ ከሌሎች ሀገሮች ወደ ፈረንሳይ በሚገቡ ሽቀጦች ላይ ከፍተኛ የገቢ ቀረጥ እንዲጣል አጥብቆ ተሟግቷል ። የዚህ ጥያቄም ዓላማ የፈረንሳይ ፋብሪካዎች በሀገራቸው ገበያ ውስጥ ከውጭ አቅራቢዎች በሚመጣ ፋክከር እንዳይጉዱ የሚል ነበር ። ሞክራቲየን የፈረንሳይ ንጉሥ የሉዊ አሥራ ሦስተኛ አማካሪ ሆኖም ሠርቷል ።

ሠራተኛ ግንባር (የ—) (Trade(s) Union)

በአንድ የሥራ ቦታ ወይም በተለያዩ የሥራ መስኮች የተሰማሩ ሠራተኞች ጥቅ ማቸውን ለማስከበር የሚመሠርቱት የአንድነት ድርጅት የሠራተኛ ግንባር ይባላል። የሠራተኛ ግንባር ወዝአደሮች ከካፒታል ጋር ያደረጉት የረዥም ጊዜ የትግል ውጤት ነው። በካፒታሊስቲክ ሥርዓት ውስጥ ሠራተኛው የመደብ ጥቅሙን ተገንዝቦ በተቆጋጠረ ሁኔታ ትግል ማድረግ ሲጀምር ትኩረት ያደረገው ግንባርን በማቋቋም ላይ ነው። ወዝአደሮች በካፒታሊስቶች የሚደርሱ ሕሳቦችን ብዝበዛ በመቃወም ለማግበራዊና ልሥራ ሁኔታዎች መሻሻል (ለምንዳ ጭማሪ፣ ልሥራ ሰዓት መቀነስ፣ ለካሣ፣ ለጡረታ መብት ወዘተ...) ዲሞክራሲያዊ ጥያቄዎችን በማቅረብ በማግበራቸው መሪነት እንዲሟሉ ሕሳቦችው በልዩ ልዩ መንገድና ዘዴ ይታገላሉ።

በሠራተኛው ግንባር ደረጃ የሚካሄድ ደው ፀረ ካፒታሊስት ትግል በመሠረቱ ኔክላኮሚ ጥያቄ የማያልፍና አብዛኛውን ጊዜም ግብታዊነት የሚያጠቃው ነው። የሠራተኛው ንቃተ ጎሊና ከጊዜ ወደ ጊዜ እየቆጠረ ሲሄድ ግን በማግበሩ ያሟቀርበው ጥያቄ በኢኮኖሚ ላይ ብቻ ማትከሩ ቀርቶ ፖለቲካ ነክ ጥያቄዎችንም ጭምር የሚያነሣ ይሆናል። በዚህ የትግል ሂደት ውስጥ በሠራተኛው መደብና በካፒታሊስቲክ መደብ መካከል ያለው ቅሬታ እየተባባሰና እየከረረ ይሄዳል። በመጨረሻም የሠራተኛው የፖለቲካ ትግል በተደራጀና በተቀነባበረ መንገድ መካሄድ፣ ለካፒታሊስቲክ የምርት ግንኙነት መለወጥና ለሠራተኛው ብዝበዛና ጭቆና መወገድ የመደብ የፖለቲካ ድርጅት ወይም የፓርቲ አመራር ወሳኝ ይሆናል። በዚህ ረዥምና የተወሳሰበ ትግል ውስጥ የሠራተኛው ማግ

በራት ሠራተኛው ራሱን በራሱ የግብተኛደርና የኢኮኖሚ ሥራ አያያዝ ጥበብ የሚተስምባቸውና ኮሚኒዝምን የሚግርባቸው ልዩ ትምህርት ቤቶች ናቸው።

የሠራተኛው ግንባር ሕጋዊ በሆነ መንገድ ለመጀመሪያ ጊዜ የተመሠረተው በ19ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ አጋማሽ ላይ በእንግሊዝ ነበር። ሕገም ከካፒታሊዝም መበፋፋት ጋር በሌሎች ሀገሮች የሠራተኛው ግንባራት እየተበፋፉ መጡ።

ካፒታሊዝም በደረጃባቸው ኢምፒሪያ ሊበት ሀገሮች የሠራተኛውን አድግና አመፅ በመፍራት የምርጥ ሰርገዚዎች ከቅኝ ግዛት ሀገሮች በገፍ ከሚያገኙት የምርጥ ትርፍ መደለያ በመስጠት የሠራተኛው ትግል በጊዜያዊ የኢኮኖሚ ጥያቄ ላይ ብቻ እንዲያተኩር፣ ከፖለቲካ ትግል እንዲዘናጋና እንዲርቅ በማድረግ ትግሉን ያዳክማሉ። በነዚህ ሀገሮች የሠራተኛው ኑሮ የተሻሻለና የበለጠ መሆኑን ለማሳመን በጥቅም አከፋፈልም ሆነ በእስተሳሰብ ከሰርገዚዉ የማይለዩ የወዛደር መሳፍንት ከራሱ ከሠራተኛው በመመልመል በማግበራት አመራር ላይ ያስቀምጣሉ፤ በነርሱም አማካይነት ሠራተኛውን በማወናበድ የእድገት ዓላማቸው ተባባሪና ደጋፊ ያደርጉታል።

የሠራተኛ ግንባራት በሶሻሊስት ሀገሮችም አሉ። ነገር ግን የሶሻሊስት ሀገሮች የሠራተኛ ግንባራት በካፒታሊስት ሀገሮች ካሉት የሠራተኛ ግንባራት በዓላማና በግብ የተለዩ ናቸው። በሶሻሊስት ሀገሮች የምርት መገልገያዎች የሕዝብ ንብረት በመሆናቸው በዝባዕነትና ተበዝቦች የለም፤ የማምረት ዓላማም ምርትን በዕቅድ በማሳደግ የጎበከረተ ሰቡን ፍላጎት ማሟላት ነው። የሠራተኛ ግንባራትም ሕዝባዊ ድርጅቶች እንደመሆናቸው የፓርቲውን መመሪያ በመከተል አንድ ሌሎች ሕዝባዊ ድርጅቶች ለንብረተሰቡ የጋራ ጥቅምና ዕድገት የሚታገሉ ናቸው።

የሠራተኛው መደብና የአርሶ አደሩ ጎብረት (የ—)

(Alliance of the Working Class and the Peasantry)

በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ ውስጥ ጩቋኝ መደቦች ለጋራ ዓላማቸው መሳካት በተሰያዩ መንገዶች ጎብረት ይፈጥራሉ ። ይህ በታሪክ ተደጋግሞ የታየ ሐት ነው ። በዝባኙ መደቦች ለፀረ ሕዝብ ዓላማቸው እንደሚተባበሩ ሁሉ ጭቁን መደቦች ከሚደርስባቸው አስከፊ ብዝሃነትና ጭቆና ስሙሳቀት በሚያደርጉት ፍልሚያ የትግል አንድነት ይፈጥራሉ ። በታሪክ ከታዩት የምዝብር መደቦች ጎብረት ትልቁና ታሪካዊ ተልዕኮ ያለው በወዝአደሩና በሠርቶ አደሩ ሕዝብ በተለይም አርሶ አደሩ በብዛት በሚገኝበት ሀገር በሠራተኛው መደብና በአርሶ አደሩ መካከል የሚመሠረተው ዘላቂነት ያለው ጎብረት ነው ።

በካፒታሊስትም ሆነ በክፊል ካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ሠራተኛው መደብ በግንባር ቀደም ፓርቲው መሪነት ከአርሶአደሩ መደብ ጋር የቀረበና የጠበቀ ጎብረት በመፍጠር አድጋሪ ሥርዓትን ገርሶ ለመጣል ይታገላል ። በተለይ በፊውዶ ካፒታሊስት የዕድገት ደረጃ ላይ በሚገኙ ሀገሮች ውስጥ የአርሶ አደሩ ቁጥር እጅግ ከፍተኛ በመሆኑ ሠራተኛው መደብ ከእምፔሪያሊዝም፣ ከፊውዳሊዝምና ከቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም ጋር የሚያደርገውን ትግል ብቻውን ስማካሄድና ሶሻሊዝምን ስመገንባት አይችልም ። በእንደዚህ ያሉ ጎብረተሰቦች ውስጥ አርሶ አደሩ የጎብረተሰቡ አብዛኛው ከፍል በመሆኑ በዚህ አብዮታዊ ትግል ከፍተኛ አብዮታዊ ሚና ይፃረዋል ። በሠራተኛው መደብ ፓርቲ የሚደራጅና የሚመራ በመሆኑም አርሶአደሩ ዋና አጋር ኃይሉም ይሆናል ። የሠራተኛው መደብ የፖለቲካ ሥልጣን መግለጫና የሶሻሊዝም መገንቢያ መሣሪያ የሆነው የወዝአደሩ የበላይነትንም የሚመሠረተው በሁለቱ መደቦች ጠንካራ ጎብረትና የትግል አንድነት ላይ ነው ።

በሶሻሊስት ሥርዓት ውስጥ ያለው አርሶአደር በፊውዳልና በካፒታሊስት ሥርዓቶች

ውስጥ ካለው አርሶአደር በንቃቱ፣ በባህሉ የዕድገት ደረጃው፣ በአኗኗሩና በፖለቲካ ተሳትፎው በአጠቃላይ በዓላማውና በተግባሩ በጣም የተለየ ነው ። የሶሻሊስቱ ሥርዓት አርሶአደር በሶሻሊስት የጎብረት ሥራ ማግበራት የተደራጀ፣ ለሶሻሊስት የምርት ግንኙነት በገጠሩ መሰረት የሚታገልና በአዲስ ጎብረተሰብ ግንባታ ውስጥ በሚያደርገው ንቁ ተሳትፎ ከጋላ ቀር አስተሳሰብና ከግል ሀብት ቁራኛነት ተላቆ ወደወዝአደርነት እየተለወጠ የሚሄድ ነው ። ለዚህም የግንባር ቀደም የሠራተኛው መደብ አመራር ወሳኝ ነው ።

የሠራተኛው መደብና የአርሶ አደሩ ጥንካሬ ምንጭ በመካከላቸው የሚፈጠረው ጎብረትና የትግል አጋርነት ነው ። በትግል አርማቸው ላይ ደምቀው የሚታዩት ማጭድና መደሻ የሚያመስክቱትም ይህንኑ መደባዊ ጎብረትና የትግል አጋርነት ነው ።

(ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን፣ ግንባርን ይመለከታል ።)

ሠርቶ አደር (Working People)

ሠርቶ አደር የሚለው አጠራር በፋብሪካና መስል ድርጅቶች ውስጥ የሚሠሩ ሠራተኞችንና ሌሎችንም፣ ማለትም ሰውን ሳይበዘብዙ እንደችሉታቸው በተሰያዩ የሥራ መስኮች ተሰማርተው በጥረታቸው የሚተዳደሩትንም የሚያትፍ ነው ። በዚህ መሠረት ሠርቶ አደር የሚሰው ቃል ባላቸው ችሎታ ሠርተው ደምዝ የሚያገኙ ምሁራንን፣ የቢሮ ሠራተኞችን፣ ጸሐፊዎችን፣ መሰዋዊ ለባሾችን፣ ሌላውን ሳይበዘብዙ ባላቸው የማምረቻ መሣሪያ በመጠቀም ሠርተው ራሳቸውን የሚያስተዳድሩ ገበሬዎችን፣ የእጅ ጥበብ ሠራተኞችንና ሌሎችንም በተመሳሳይ ሁኔታ የሚተዳደሩትን ያጠቃልላል ።

በሕዝባዊ አብዮት ውስጥ ስሠርቶ አደሩ ሕዝብ ዓላማ ከግብ መድረስ የሠራተኛው መደብ በራሱ ማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ ተደራጅቶ አመራር መስጠቱ ወሳኝ ነው ። ሠራተኛው መደብ የግል ሀብት ስሜት ያልተቆራኘው በመሆኑ ስብዝሃና ለጭቆና ዋና መንግሥት

ሥራ የሆነው የግል ሀብትና ከዚህ ጋር ተያይዞ የመጣው የመደብ ጭቆና ጨርሶ እንዲጠገን በግንባር ቀደም የሚታገል ኃይል ነው። ከሠርቶ እድሮችም ውስጥ ንቃተ ገሊና ችውና ተግባራዊ ተሳትፎአቸው በፈቀደላቸው መጠንና የሠራተኛው መደብ ፓርቲ አባልነት መለኪያዎችን ባሟሉ ቁጥር የማር ክሳዊ ሴኒናዊ ፓርቲ አባላት የመሆን መብት አላቸው። ስለዚህ የሠራተኛው መደብ ዓላማ የሠርቶ እድሩ ሕዝብ ዓላማ ነው።

(ወዝአደርን ይመለከታል።)

ሥራ

(Labour)

ሰው መሠረታዊ ፍላጎቶችን ለማሟላት የተፈጥሮን ልዩ ልዩ ክፍሎች የሚለውጥበትና አዳዲስ ቁሶችን ወይም ነገሮችን የሚፈጥርበት ዓላማ ያለው የማምረት ሂደት ሥራ ይባላል። ማርክስ ስለሥራ ምንነት ሲያብራራ ሥራ በመጀመሪያ ሰውና ተፈጥሮ የሚሳተፉበት፣ ሰው በራሱ እነሣሽነት በእርሱና በተፈጥሮ መካከል የሚፈጠረውን ተደጋጋሚ ቁሳዊ ድርጊት የሚቆጣጠርበትና የሚያርቅበት ሂደት መሆኑን ገልጿል። ሰው የተፈጥሮ የራሷ አንዱ ኃይል ሆኖ ራሱ መልሶ ከተፈጥሮ ጋር በመታገል የተፈጥሮን ልዩ ልዩ ክፍሎች (ፍሬዎች) ለራሱ ፍላጎቶች ማርክስ ለማዘጋጀት ከንዶችንና ቅልጥሞችን፣ እስከምሮውንና እጆችን፣ የሰውነቱን ተፈጥሮአዊ ኃይል ያንቀሳቅሳል ይላል። ሥራ ለሰው ልጅ የሰውነት ቅፅ የሰጠውና የህልውናው መሠረት መሆኑን በማስገንዘብ ኢንግልስ ሰውን ሰው ያደረገው ሥራ መሆኑን ተናግሯል። በመሆኑም ሥራ፣ ሰው ከእንስሳ የሚለይበት ልዩ ባሕርይ ነው። ሥራ በተመረተ ሸቀጥ ወይም ዕቃ ውስጥ የተጠናቀረ ያለቀ ድርጊት ከመሆኑም በላይ የአሴት ፈጣሪም ነው። የሸቀጥ ምርት ባለበትና በተስፋፋበት ሁኔታ ሥራ በተጨማሪና በረቂቅ፣ በግልና በማኅበራዊ ገጽታው ይከሰታል።

ሰዎች ለሥራ ያላቸው አመለካከትና ግምት እንደየሥርዓተ ማኅበሩ ይለያያል። በዝባዥ መደቦች ባሉበት ሁኔታ ሥራ ለጭቁን መደቦች የተተወና የተናቀ ነው። በተለይ በባሪያው አሳሳሪና በፊውዳሉ ሥርዓቶች ውስጥ ይህ ሁኔታ በገሃድ የታየ ነው። ለም

ሳለ በቅድመ አብዮት ኢትዮጵያ የግብርናና የእደ ጥበብ ሥራ የገብረተሰቡ ህልውና የተመሠረተበት ሆኖ ሳለ የፊውዳሉ ሥርዓት ባህልና አመለካከት እነዚህን አምራች ክፍሎች ዝቅ አድርጎ የሚያይ፣ ገበሬውን አፈርገፈ፣ እደ ጠቢቡን ጠይብ፣ ቡዳ በማለት የሚያንቋሽሽ ነበር። የሥራን ከቡርነት የባህላችን አካል ለማድረግ ከፍተኛ ጥረት የተደረገው ከአብዮታችን ፍንዳታ ወዲህ ነው።

በካርታሊስት ሥርዓት የሀብት ፈጣሪ የወዝአደሩ መደብ ሆኖ ሳለ የቡርጂዊ መደብ የምርት መገልገያዎች ባለቤት በመሆኑ የወዝአደሩን የሥራ ኃይል ይበዘብዛል። ቡርጂዊዊው ለሀብት ከፍተኛ ፍትርና አምልኮት ያለው ሲሆን ይህንን ሀብት ለፈጠረው ወዝአደር ግን ያለው ግምት ዝቅተኛ ነው። የኮሚኒስት ኅብረተሰብ የመጀመሪያው ደረጃ የሆነው በሻሊዝም የሥራ ከቡርነት የሚረጋገጥበት፣ ወዝአደሩም ከብዝሃነት ነፃ የሚሆንበት፣ “ከእያንዳንዱ እንደሆነው” የሚለው መርህ ተግባራዊ የሚሆንበት ሥርዓት ነው። ሥራ ለመኖር ሲባል በግዴታ የሚከናወን ድርጊት መሆኑ ቀርቶ የሕይወት ተቀዳሚ ፍላጎት የሚሆነው የሰዎች እውነተኛ እኩልነትና ነፃነት በሚረጋገጥበት በኮሚኒስት ኅብረተሰብ ይሆናል።

(ተጨማሪ ሥራን፣ ረቂቅ ሥራን፣ ሥራን፣ የሥራ ኃይልን ይመለከታል።)

ሥራ ኃይል (የ—)

(Labour Power)

በምርት ሂደት ውስጥ ሰው ለሥራ ያለው አካላዊና አእምሮአዊ ችሎታ የሥራ ኃይል ይባላል። ይህ ለመሥራት ያለ ችሎታ በማንኛውም ኅብረተሰብ ውስጥ ቁሳዊ ሀብትን ለማምረት ዓይነተኛና አስፈላጊ ወይም ወሳኝ ነገር ነው።

የሥራ ኃይልና ሥራ የተለያዩ ነገሮች ናቸው። ሥራ በሸቀጥ ውስጥ በአጠቃላይ

የተጠናቀረና ያስቀ ድርጊት ሲሆን የሥራ ኃይል ግን ለመሥራት የተዘጋጀ፣ የሁኔታዎችን መግለጻት የሚጠብቅ ያልተፈጸመ ድርጊት ነው። ወዝእደሩ ለካፒታሊስቲ የሚሸጠው ሥራውን ሳይሆን ከሌሎች የምርት መገልገያዎች ጋር ሲዋሃድ እሴት ብሎም ተረፈ እሴት የሚፈጥረውን የሥራ ኃይሉን ነው።

ይህ በሥራና በሥራ ኃይል መካከል ያለው ልዩነት በካፒታሊስት ሥርዓት የትርፍ ሁሉ ምንጭ ምንድን ነው የሚሰው ጥያቄ የሚፈታበት ቁልፍ የሆነ ጽንሰ ሐሳብ ነው። በሁለቱ ቃላት መካከል ያለውን መሠረታዊ ልዩነት ለመጀመሪያ ጊዜ ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ በማብራራት የካፒታሊዝምን ምሥጢር ይፋ ያወጣው ካርል ማርክስ ሲሆን ይህም ለኢኮኖሚ ሳይንስ ካደረጋቸው እስተዋጽኦዎች መካከል ከፍተኛውን ቦታ የሚይዝ ነው።

የሥራ ኃይል ሸቀጥ ሊሆን የበቃው በካፒታሊስት ሥርዓት ነው። በዚህ ሥርዓት ውስጥ ሸቀጥ ሊሆን የቻለበትም ምክንያት 1ኛ/ ወዝእደሩ ከምርት መገልገያ ባለቤትነት በመወገዱና ለመኖር የሥራ ኃይሉን ለመሸጥ በመገደቱ፣ 2ኛ/ ወዝእደሩ በግለሰብ ደረጃ የሥራ ኃይሉን ሰፈለገው ቀጣሪ ለመሸጥ ወይም ሳስመሸጥ “መብት”ና “ነፃነት” ያለው በመሆኑ ነው።

በካፒታሊስት ሥርዓት የሥራ ኃይልን ሸቀጥ የሚያደርጉ ሁኔታዎች በተፈጥሮ ሕግ አስገዳጅነት የመጡ ሳይሆኑ የፈውዳሉ ሥርዓት መፈራረስ ያስከተላቸው የኢኮኖሚ ይዞታ ሰውጦችና የኅብረተሰብ የታሪክ ዕድገት ውጤቶች ሆነው ነው።

በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የሥራ ኃይል ሸቀጥ እንደመሆኑ ማናቸውም ሸቀጥ የሚኖሩት ጠባዮች ይኖሩታል። እነርሱም የሥራ ኃይል የጠቀሟታ እሴትና የሥራ ኃይል የልውውጥ እሴት ናቸው።

በሶሻሊስት ሥርዓት ውስጥ የምርት መገልገያዎች የግል ባለቤትነትና የቅጥር ሥራ ስለማይኖር የሥራ ኃይል ሸቀጥ መሆኑ ያከትማል።

(የሥራ ኃይል የጠቀሟታ እሴትን፣ የሥራ ኃይል (የልውውጥ) እሴትን ይመለከታል።)

ሥራ ኃይል (የልውውጥ) እሴት (የ-)
(Exchange Value of Labour Power)

የሥራ ኃይል እሴት የሚወሰነው እንደገና ወዝእደር በሕይወት ለማቆየትና እንዲሠራ ለማድረግ የሚያስችሉትን የራሱንና የቤተሰቡን መሠረታዊ የሆኑ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ፍላጎቶች ለማርካት እንዲሁም በሙያ የሠ ለጠነበትን ወጪ ለመሸፈን በሚያስፈልጉት ነገሮች እሴት ነው።

የሥራ ኃይል እሴት እንደ የተወሰነ ሀገር በደረሰበት ታሪካዊ የዕድገት ደረጃ የወዝእደሩን መደብ ባህላዊ ፍላጎት ለማርካት የሚያስፈልጉ ነገሮችን እሴትም ይጨምራል። ማርክስ ይህንን ጉዳይ አስመልክቶ ሲጽፍ እንደሌሎች ሸቀጦች ሳይሆን የሥራ ኃይሉን እሴት በመወሰን ረገድ ታሪካዊና ሥነ ምግባራዊ ሁኔታዎች እንደሚጨመሩበት እስረድቷል።

እንደማናቸውም ሸቀጥ በካፒታሊስት ሥርዓት የሥራ ኃይል እሴት የሚወሰነው ይህንን የሥራ ኃይል በማደስ ወዝእደሩ እየሠራ እንዲቆይ ለማድረግ የሚያስችሉ ሸቀጦችንና አገልግሎቶችን ለማግኘት መሥራት በሚያስፈልገው ማኅበራዊ የሥራ ጊዜ መጠን ነው። በሌላ አነጋገር የሥራ ኃይል እሴት የሚወሰነው ለወዝእደሩና ለቤተሰቡ ኑሮ አስፈላጊና መሠረታዊ በሆኑ ሸቀጦች እሴት ነው።

የእነዚህ ሸቀጦች እሴት ደግሞ ከቴክኖሎጂ ዕድገትና ከምርታማነት መጨመር ጋር የሚቀንስ በመሆኑ፣ በዚያው መጠን የሥራ ኃይል እሴትም ይቀንሳል። በሌላ በኩል በተለይ በካፒታሊዝም የመጀመሪያ ዕድገት ደረጃ እንደታየው፣ የሴቶችና የሕፃናት በምርት መስክ በብዛት መስማራት የቤተሰብን ገቢ በማሳደግ የሥራ ኃይል እሴትን የመቀነስ እዝማሚያ አሳይቶ ነበር።

የሥራ ኃይል እሴት በገንዘብ ሲተመን የሥራ ኃይል ዋጋን የሚያስገኝ ሲሆን በካፒታሊዝም ይህ የሥራ ኃይል ዋጋ ምንጻ በመባል ይታወቃል።

ሥራ ኃይል የጠቀሚታ እሴት (የ—)
(Use Value of Labour Power)

የሥራ ኃይል የጠቀሚታ እሴት የሥራ ኃይሉን የሚሸጠው ወዝአደር በሂደተ ምርት ውስጥ ለካፒታሊስቱ ተረፈ እሴት የመፍጠር ችሎታው ነው። ለምሳሌ አንድ ወገአደር በቀን ስምንት ሰዓት ቢሠራና ከሰዎችቱ ልማት ውስጥ አራቱ ለራሱና ለቤተሰቡ ኑሮ የሚያስፈልጉ ነገሮችን ለማግኘት ወይም የራሱን ጌራት ለመተካት የሚሠራበት፣ የተቀረውም ጌራት ሰዓት ተረፈ እሴት የሚፈጥርበት ጊዜ ቢሆን ይህ ተረፈ እሴት የሚፈጥርበት ጊዜ የወዝአደሩን የሥራ ኃይል የጠቀሚታ ጌራት ያስገኛል። የተረፈ እሴት ብሎም የትርፍ ምንጭ በመሆን ከምርት መገልገያዎች በግል ከመያዝ ጋር ለካፒታሊስቱ ብዝሃ መሠረት የሆነውም ይኸው የሥራ ኃይል መባይ ነው።

(የጠቀሚታ እሴትን፣ የሥራ ኃይል የልውወጥ እሴትን ይመለከታል።)

ሥራ መገልገያዎች (የ—)
(Means of Labour)

ሰው የሥራ ተገብሮችን በሂደተ ምርት ውስጥ ለመለወጥ ወይም ለማምረት በቀጥታ የሚጠቀምባቸው የማምረቻ መሣሪያዎችና ቁተታታ በሂደተ ምርት ውስጥ ባይጠቀምባቸውም ለምርት መከናወን አስፈላጊ የሆኑ መገልገያ ነገሮች ሁሉ የሥራ መገልገያዎች ይባላሉ። የሥራ መገልገያዎች በሞተር ኃይል የሚንቀሳቀሱትንና ሌሎችንም የማምረቻ መሣሪያዎችን፣ ለምርት ተግባር የሚያገለግሉ ሕንፃዎችን፣ መሬትን፣ መንገድን፣ መጋዘንን፣ የትራንስፖርት መገልገያዎችን፣ የመስኖ መገልገያዎችን፣ የኃይል ምንጭንና የመሳሰሉትን ያጠቃልላሉ። ለምሳሌ በሀገራችን አብዛኛው ገበሬ የሚጠቀምባቸው የማምረቻ መሣሪያዎች በሬ፣ ጥፈር፣ ቀንበር፣ ወገል፣ ማረሻ መዝተ... ሲሆኑ በቀጥታ ለማምረት ተግባር ባይውሉም ለሂደተ ምርት መከናወን የሚያስፈልጉ ለምሳሌ ስልቶች ጉተራ፣ አህያና የመሳሰሉት አሉ። እነዚህም በአንድነት የገበሬ የሥራ መገልገያዎች ናቸው።

ሥራ ግቆም አድማ (የ—)
(Strike)

ወዝአደሮች አንድን የሥራ ሁኔታ በመቃወም ያ ሁኔታ ካልተሰወጠ እንደሚባል ሰት የሚወስዱት አቋም የሥራ ግቆም አድማ ይባላል። አድማ በካፒታሊስት ህገሮች የሚገኙ ወዝአደሮች በላያቸው የተጣለውን ጭቆናና ብዝበዛ ለመዋጋት ከሚጠቀሙባቸው የትግል መሣሪያዎች አንዱ ነው።

የወዝአደሩ የሥራ ግቆም አድማ ዓላማ ኢኮኖሚያዊ ወይም ፖለቲካዊ ሊሆን ይችላል። የሥራ ግቆም አድማ ከሰድስት መቶ ዓመት በላይ ታሪክ አለው። ለምሳሌ በአውሮፓ የመጀመሪያው የሥራ ግቆም አድማ የተካሄደው በ1345 በኢጣሊያ በፍሎራንስ ከተማ ውስጥ በሱፍ ፀጉር አበጣሪነት ይሠሩ በነበሩ ሠራተኞች ሲሆን የተመራውም ቸዮቶ ብራንዲኒ በተባለ ወዝአደር ነበር። ይህ ወዝአደር ለመደቡ ሲታገል በጊዜው በነበሩ ባለሥልጣናት ተረሽኗል።

ከ16ኛው እስከ 18ኛው ምዕት ዓመት የተካሄዱ የሥራ ግቆም አድማዎች በይበልጥ ኢኮኖሚያዊና ግብታዊ ነበሩ። እያደርገን ወዝአደሩ ንቃተ ኅሊናው እየዳበረና ዲሲፕሊኑ እየጠነከረ ሲሄድ የሥራ ግቆም አድማዎችም በይበልጥ እየተደራጁና የፖለቲካ ዓላማም እየያዙ መጥተዋል።

ለምሳሌ በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ በእንግሊዝ የወዝአደሩ የሥራ ግቆም አድማ እንቅስቃሴ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ ነበር። በሩሲያም ከተካሄዱት ዓበይት የወዝአደሩ አድማዎች አንዱ በጥቅምት 1835 በካዛን ውስጥ እስኪን በተባለው ፋብሪካ ይሠሩ የነበሩ ወዝአደሮች ያካሄዱት ነው።

ከልምድ ከተገኙ የሥራ ግቆም አድማ ስልቶች ዋና ዋናዎቹ በአንድ ድርጅት ውስጥ በየክፍሉ አልፎ አልፎ ሥራ ግቆምና ዕንቅፋት መፍጠር፣ በአጠቃላይ ከሥራ ቦታ ሳይለዩ ሥራን ማቀዝቀዝ፣ የሥራ ቦታውን (ለምሳሌ ፋብሪካውን) መያዝና ለተወሰነ ጊዜ በወዝአደሩ ቁጥጥር ሥር ማዋል፣ አሠራሩን እካል ሳያስታውቁ ከሥራው ቦታ ድንገት መውጣት፣ የሌላ ቦታ ወዝአደር

አድማ ሲያደርግ የድጋፍ አድማ ማካሄድ ወዘተ ... ናቸው ። እነዚህንና እነዚህን የመሳሰሉ በየዘመናቱ የተካሄዱ የወዘአደሩ አድማዎች ለወዘአደር የሠራተኛ ማኅበራት መፈጠር ምክንያት ሊሆኑ ለሠራተኛው ሕዝብ የፖለቲካ ፓርቲዎች መከሰትም አመች ሁኔታን ፈጥረዋል ። በተጨማሪም የወዘአደሩን መደባዊ ንቃተ ኅሊና ከፍ በማድረግ ለሶሻሊስታዊ ርዕዮተዓለም አዘጋጅተውታል ።

ቡርጂዚው አድማዎችን ለማከሸፍ ያልተቆጠበ ጥረት ያደርጋል ። ዲሞክራሲያዊ መብቶችን ያፍናል ፤ በኃይል ይጠቀማል ፤ ፀረ አድማ ደንቦችን ያወጣል ። የቡርጂዊው ርዕዮተዓለማዊውን አድማን ወትቱ ያለፈበት ፀረ ዕድገትና ኅብረተሰብን የሚጉዳ ተግባር ነው በማለት ወዘአደሩን ከትግሉ ለማዘናጋትና በወዘአደሩና በካፒታሊስቱ መካከል ያለውን ቅራኔ ለማድበስበስ ይጥራሉ ። ማርክሳዊ ምሁራን ግን አድማ በወዘአደሩና በካፒታሊስቱ መካከል ያለውን መደባዊ ቅራኔ ለማጉሰትና ቡርጂዚውን ለመዋጋት የሚረዳ ዓይነተኛ መሣሪያ ነው ብለው ያስተምራሉ ።

(ፖለቲካዊ የሥራ ግፉም አድማን ይመለከታል ።)

ሥራ ማከናወኛዎች (የ—)

(Instruments of Labour)

ከሥራ መገልገያዎች መካከል የሰዎች ፈጠራ የታከለባቸውና በምርት ሥራ ላይ ዋነኛ ግልጋሎት ያላቸው መሣሪያዎች ሰዎች ሳሌ የፋብሪካ ማሸናፊያ ፣ የእርሻ መሣሪያዎች ወዘተ... የሥራ ማከናወኛዎች ይባላሉ ። ሰው በሂደተ ምርት ውስጥ የሚታገዝባቸውና በእርሱና በሥራ ተገብሮች መካከል አድርጎ የሚጠቀምባቸው የማምረቻ መሣሪያዎች የሥራ ማከናወኛዎች ናቸው ። የሰው ልጅ ራሱን ከአውራ ለመከላከልና የሚፈልጋቸውን ነገሮች ለመቋረጫና ለመፍለጫ የሠራቸው የድንጋይ መጥረቢያዎችና የእንጨት ቀስትና ጦር ከተፈጥሮ ያገኛቸውን ቁሶች በማሻሻል የሠራቸው የመጀመሪያዎቹ የማምረቻ መሣሪያዎች ናቸው ። የማምረቻ መሣሪያዎች የሰው ልጅ የደረሰበትን

ቁሳዊ የዕድገት ደረጃና በተፈጥሮ ላይ ያለውንም የበላይነት የሚያመለክቱ በመሆናቸው ወሳኝ ሚና የሚጫወቱ ናቸው ። ካርል ማርክስ እንዳለው የተለያዩ የኅብረተሰብ የኢኮኖሚ ዘመን አንዱ ከሌላው የሚለየው በጊዜው በተመረተው ምርት ሳይሆን በማምረቻ መሣሪያዎች ዓይነት ነው ። ለምሳሌ በቀሎ በበሬ ወይም በትራክተር ሊመረት ይችላል ። ስለሆነም የማምረቻ መሣሪያዎች ዓይነት ኅብረተሰቡ በተፈጥሮ ላይ ያለውን የበላይነት ደረጃና የአምራቹንም ሕዝብ ምርታማነት ያመለክታል ።

(የሥራ መገልገያዎችን ይመለከታል ።)

ሥራ ምርታማነት (የ—)

(Productivity of Labour)

የሥራ ምርታማነት በአንድ በተወሰነ የሥራ ጊዜ በአንድ አምራች የሚመረቱት የጠቀሜታ እሴቶች መጠን ማለት ነው ። ለምሳሌ አንድ አምራች በአንድ የሥራ ሰዓት ውስጥ አንድ ጥንድ ጫማ ሲያመርት ይህ የሥራ ምርታማነቱን ያሳያል ። በአንድ በተወሰነ ወቅት በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ያለን የሥራ ምርታማነት ከሚወስኑት ሁኔታዎች ውስጥ የሚከተሉት ይገኛሉ ።

- ሀ. የአምራቶቹ አማካይ የምርት መጥፋት ደረጃ ።
- ለ. የሳይንስና የቴክኖሎጂ የዕድገት ደረጃና በሂደተ ምርት ውስጥ ያለው ተግባራዊነት ፤
- ሐ. የምርት ሥራው ማኅበራዊ አደረጃጀት ፤

እነዚህ ሁኔታዎች እየተሻሻሉና እየዳበሩ በሄዱ ቁጥር የሥራ ምርታማነት ያድጋል ። የሥራ ምርታማነት ማደግ አንድ ምርት ለማምረት የሚፈጀውን ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ሰዓት መቀነስንና በተመረተው ምርት ውስጥ የተጠናቀረው እሴት ማነስን ያስከትላል ። በምሳሌ ለመግለጽ ተደምሲል በነበረ የሥራ ምርታማነት አንድ አምራች በአንድ ሰዓት ውስጥ አንድ ጥንድ ጫማ ያመርት የነበረ ቢሆንና አሁን ባደገ የሥራ ምርታማነት ሁኔታ በአንድ የሥራ ሰዓት ውስጥ

ጥንድ ጫማ ቢያመርት አሁን በያንዳንዱ ጥንድ ጫማ ውስጥ ያለው እሴት የማግኘት ስዓት እሴት ይሆናል ። ቀድሞ ግን በአንድ ጥንድ ጫማ ውስጥ የነበረው እሴት የአንድ ስዓት እሴት ነበር ። ስለዚህ በአንድ ምርት ውስጥ የተጠናቀረው እሴት እያነሰ መሄዱ የሥራ ምርታማነት ማደጉን ያመለክታል ።

የሥራ ምርታማነት የዕድገት መጠን እንደየሰልተ ምርቱ የተለያየ ነው ። በጥንታዊ ጋርዮሽ ስልተ ምርት ውስጥ የሥራ ምርታማነት መጠን እጅግ ዝቅተኛ ነበር ። ዘመናዊ የማሽን የምርት ሥራ በተከሰተበት ወቅት የሥራ ምርታማነት ዕድገት ከፍተኛ እመርታ አሳይቷል ። በዘባዥ መደቦች ባሉበት ጎብረተሰብ ውስጥ ከሥራ ምርታማነት ዕድገት የሚገኙ ውጤቶች በቀጥታ የበዘባዥ መደቦችን ድሎትና ጥቅም ለማሟላት ሲውሉ በሰላሊነት ሥርዓት ግን የሠራተኛውን ሕዝብ እያደገ የሚሄድ ፍላጎት በይበልጥ ለማሟላት ያገለግላሉ ።

የካፒታሊስት ስልተ ምርት ከቀደምት ስልተ ምርቶች በተሻለ ሁኔታ የምርት ኃይሎችና የሥራ ምርታማነት የሚያድጉበትን ሁኔታ ቢፈጥሩም ሥራ አጥነትን ስለሚያስከትልና የተወሰኑ የምርት መገልገያዎችን ማምረት ከሚችሉት በታች እንዲያመርቱ ስለሚያደርግ አጠቃላይ የሥራ ምርታማነትን ዕድገት ያቀጥጣል ። የሰላሊስት ስልተ ምርት ግን አጠቃላይ የሥራ ምርታማነት ዕድገት እንዲያገኝ አስፈላጊና አመች ሁኔታዎችን ያሟላል ። በዚህም የሥራ ምርታማነት በየጊዜው እያደገ አንዲሄድ ያደርጋል ።

ሥራ ተገብሮች (የ—)
(Objects of Labour)

የሰው ልጅ በጉልበቱና በመሣሪያዎች አማካይነት የሚያስፈልጉትን ነገሮች ለማምረት በሂደተ ምርት ውስጥ ወደ ዕቃነት የሚለውጣቸውና የሥራ ኃይሉን የሚያውልባቸው ተፈጥሮአዊ ሆኑ ሰው ሠራሽ ቁሶች ሁሉ የሥራ ተገብሮች ይባላሉ ። የሥራ ተገብሮች በሦስት መልክ የሚገኙ ቁሶችን ያጠቃልላሉ ። እነዚህም ፡

- 1. የሰው ጉልበት ሳይፈስባቸው በተፈጥሮ የምናገኛቸው ቁሶች (ለምሳሌ እፈርና ውሃ) ፡

- 2. ባሕርያቸውን በሥራ ኃይል ሳንለውጥ ከአካባቢያችን በመቁረጥ ፡ በመቆፈር ፡ በማሥገር ወዘተ... የምናገኛቸው ቁሶች (ለምሳሌ ፡ እንጨት ፡ ማዕድንና አሣ) ፡
- 3. የሰው ጉልበት የፈሰሰባቸውና ዕቃ ለማምረት የምንጠቀምባቸው ጥሪ ቁሶች ፡ ለምሳሌ ቁሳዊ ነገሮችን ለማምረት የሚያገለግሉ የሲንቴቲክ ዕቃዎች ናቸው ።

ሥራ አጥነት
(Unemployment)

ሥራ አጥነት ከካፒታሊዝም ስልተ ምርት ውስጣዊ ባሕርይ የሚመነጭና ከሠርተ አደሩ ሕዝብ የተወሰነው ከፍልሊሰማራ የሚችልበት ሥራ ከማጣቱ የተነሣ ተረፈ ሕዝብ የሚሆንበት ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ክስተት ነው ። የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገት በካፒታሊስት ከምችት ሂደት ውስጥ ከሥራ ኃይል ይልቅ የተሻሻሉ ዘመናዊ የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ጥቅም ላይ የሚውሉበትን ሁኔታ ስለሚፈጥር አንፃራዊ በሆነ መንገድ ለሥራ ኃይል ያለው ፍላጎት እንዲቀንስና በኢኮኖሚው ውስጥ ሥራ ለማግኘት የማይችል ተረፈ ሕዝብ አንዲፈጠር ያደርጋል ። በተጨማሪም የሥራ ስዓት መርዘምና የሥራ ዕምቀት መጨመር ለሥራ አጠች ቁጥር መበርከት አስተዋጽኦ አለው ።

በካፒታሊዝም ውስጥ ይህ ክስተት ላይ ላይን ሲታይ በካፒታሊስት የሥራ ኃይል ገበያ ውስጥ በሥራ ኃይል ፍላጎትና በሥራ ኃይል አቅርቦት መካከል የሚፈጠር አለመጣጣም ሲሆን መሠረታዊው ምክንያቱ ግን ከካፒታሊዝም ውስጣዊ ቅራኔ የሚመነጭ ነው ። በ-ርዥዚዎች ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት ያላቸው ፍላጎትና በመካከላቸው ያለው ውድድር በየጊዜው የተሻሻሉ መሣሪያዎችን ሥራ ላይ በማዋል የወዝአደሩን ቁጥር ለመቀነስ ፡ የምንጻ ወጭያቸውን ለማሳነስ አንዲጥሩ ስለሚገፋፋቸው ይህ እርምጃ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ያለው የሥራ ኃይል ሙሉ በሙሉ በሥራ ላይ ለመሰማራት የማይችልበትንና ሥራ አጥነት የሚከሰትበትን ሁኔታ ያፈጥራል ።

በካፒታሊዝም ውስጥ በየጊዜው የሚፈጠረው የኢኮኖሚ ቀውስ የሥራ ኃይል ፍላጎት በበለጠ እንዲቀንስና የሥራ አጠቃቀም ቁጥር እንዲበረከት እስተዋጽኦ ያደርጋል ። የሥራ አጠቃቀም ቁጥር ከጊዜ ወደ ጊዜ እየበረከተ መሄድም በሥራ ላይ ተሰማርተው የሚገኙ ወዝአደሮች ምንዳ እንዲቀንስ፣ የሚካሄድባቸው ብዝበዛ እያደገ እንዲሄድ ያደርጋል ። የኑሮና የሥራ ሁኔታቸው እንዳይቀየር በሆነ መንገድ ከጊዜ ወደ ጊዜ እያቀለፀ ይሄዳል ። ስለዚህም ሥራ አጥነት የካፒታሊስት ስልተምርት ውጤት ብቻ ሳይሆን ለካፒታሊስት ስልተምርት መኖርም እጅግ አስፈላጊ ሁኔታ ነው ።

ወዝአደሩ ሥራ አጥነት የሚያስከትለውን ችግር ለመቀነስ በተለያዩ መንገዶች ታግሏል ፤ በመታገልም ላይ ይገኛል ። ይሁንና የትግሉ ውጤት ፍሬያማ የሚሆነው ሥራ አጥነት በሚያስከትላቸው ችግሮች ላይ ብቻ በማተኮር ሳይሆን ለሥራ አጥነት መንሥኤ የሆነውን ካፒታሊስታዊ የምርት ግንኙነት ማስወገድ ሲቻል ነው ።

ሥራ አጥነት በኋላቀር ሀገሮችም ውስጥ ጉልተው ከሚታዩት ማኅበራዊ ችግሮች መካከል አንዱ ነው ። የነዚህ ሀገሮች የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ከዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚገኙ ከመሆናቸውም የተነሣ ያላቸውን አምራች የሰው ኃይል ሙሉ በሙሉ ሥራ ላይ ለማስማራት አለመቻላቸው አንዱ የሥራ አጥነት ምንጭ ነው ። ከዚህም በላይ ኢኮኖሚያቸው በኢምፔሪያሊስቶች ተፅዕኖ ሥር የሚገኝ በመሆኑ የሚጠቀሙበት ቴክኖሎጂ ይህን ብሔራዊና ማኅበራዊ ችግራቸውን ከሚቃሰል አኳያ የተቀየሰ ባለመሆኑ የሥራ አጥነት ችግር ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተባባሰ ሊሄድ ይታያል ።

የሥራ አጥነት ችግር ለዘለቄታው የሚወገደው የምርት መገልገያ መሣሪያዎች የሕዝብ በሚሆኑበትና የሥራ ኃይል ሙሉ በሙሉ ጥቅም ላይ ሊውል በሚችልበት በሶሻሊዝም ውስጥ ብቻ ነው ።

ሥራ ዕምቀት (የ—) (Intensity of Labour)

የሥራ ዕምቀት በአንድ በተወሰነ የሥራ ጊዜ የሚፈሰ የሥራ ኃይል መጠን ነው ።

በአንድ በተወሰነ የሥራ ጊዜ ውስጥ የሚፈሰው የሥራ ኃይል ሲጨምር የሥራ ዕምቀት ጨመረ እንላለን ። በአንጻሩ ደግሞ በአንድ በተወሰነ የሥራ ጊዜ ውስጥ የሚፈሰው የሥራ ኃይል መጠን ሲቀንስ የሥራ ዕምቀት ቀንሶ ይባላል ።

የሥራ ዕምቀት በማሳደግ የምርት ውጤትን ከፍተኛ ይቻላል ። ለምሳሌ አንድ አምራች በአንድ የሥራ ሰዓት በአማካይ የሥራ ዕምቀት ደረጃ አንድ ጥንድ ጫማ ያመርታል እንበል ። በሌላ ጊዜ ደግሞ በአንድ የሥራ ሰዓት ውስጥ የሥራውን ዕምቀት ደረጃ በማሳደግ ሁለት ጥንድ ጫማ ያመርታል እንበል ። በዚህ ዓይነት የሥራ ዕምቀቱን በማሳደግ በዚያው በአንድ ሰዓት ውስጥ ተጨማሪ ጥንድ ጫማ ሊያመርት ችሏል ። በዚህ ምሳሌ መሠረት በአንድ ጥንድ ጫማ ውስጥ የተጠናቀረው እሴት በአማካይ የሥራ ዕምቀት ደረጃ የአንድ ሰዓት እሴት ነው ። በሁለቱ ጥንድ ጫማ ውስጥ የተጠናቀረው እሴት ደግሞ ምንም እንኳን ሥራው የተከናወነው በአንድ ሰዓት ውስጥ ቢሆን፣ የሥራው ዕምቀት ደረጃ በመጨመሩ በአማካይ የሥራ ዕምቀት ደረጃ ሲሰላ የሁለት ሰዓት እሴት ነው ። ስለዚህም የሥራ ዕምቀትን በማሳደግ የሚገኘው ጠቅላላ እሴት መጠን ሲጨምር በእያንዳንዱ ምርት ውስጥ የተጠናቀረው እሴት መጠን ግን አይለወጥም ። ካፒታሊስቶች የሥራ ዕምቀትን በማሳደግ ወዝአደሩን እያደከሙ ያሠሩታል ። የሚፈጠረውንም አጠቃላይ የእሴት መጠን በማሳደግ ብዝበዛውን ያባብሱታል ። በዚህ ዓይነት ወዝአደሩ በካፒታሊስቶች የሚደረግበት ብዝበዛ የአእምሮ ጉዳት በቀላሉ እንዲደርስበት ያደርጋል ። እነዚህን ሁሉ ለመቋቋም የተለየ ትግሎች ያካሂዳል ።

በሶሻሊስት ሥርዓት እያንዳንዱ አምራች ዜጋ የላቡ ውጤት ተጠቃሚ ራሱ መሆኑን ስለሚያውቅና ንቃተ ጎሊናውም ከፍተኛ በመሆኑ ተግባሩን በትጋት ያከናውናል ። ሆኖም ከሥራ ዕምቀት ከመጠን በላይ ማደግ የተነሣ የእካልና የእእምሮ ጉድለት እንዳይደርስበት አስፈላጊው ጥንቃቄ ይደረጋል ። ስለዚህም በሶሻሊስት ሥርዓት ማኅበር ውስጥ የሥራ ዕምቀቱ መጠን ከተወሰነ ደረጃ በላይ እንዲያልፍ አይደረግም ።

በሶሻሊስት ሥርዓት ማኅበር ውስጥ

በዘመናዊና በሳይንሳዊ የምርት ሥራ አደረጃጀት ስልቶችና የአመራረት ዘዴዎች በመጠቀም እያንዳንዱ አምራች የሥራ ዕምቀቱን ከመጠን በላይ ሳያሳድግ የምርት ውጤት መጠኑን ያሳድጋል ።

ሥራ ክፍፍል (የ—)
(Division of Labour)

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የተለያዩ የሥራ ዓይነቶች መከናወን የኅብረተሰቡን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎት ለማሟላት ያስችላል ። በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የተለያዩ የሥራ ዓይነቶች መስፋፋት በኅብረተሰቡ ውስጥ ከተደረሰበት የምርት ኃይሎች ዕድገት ደረጃ ጋር የተያያዘ ነው ። ከፍተኛ የምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃ በሚገኝበት ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የሥራ ዓይነቶች እጅግ በጣም ብዙ ናቸው ።

የኅብረተሰብ ዕድገት ደረጃ እጅግ ዝቅተኛ በሆነበት ሁኔታ የነበረው የሥራ ክፍፍል የተፈጥሮ የሥራ ክፍፍል ነበር ፤ ይህም በየቦታና በዕድሜ ላይ የተመሠረተ ነበር ። በዚያን ወቅት ይህ ዓይነቱ የሥራ ክፍፍል የሥራ ምርታማነትን ለማሳደግ ዋና መሣሪያ ሆኖ አገልግሏል ። ከተፈጥሮ የሥራ ክፍፍል በኋላ የተከሰቱት የሥራ ክፍፍሎች በየደረጃው የምርት ኃይሎች ዕድገት አስገኝተዋል ፤ የሥራ ምርታማነትንም አስከትለዋል ።

የመጀመሪያው ዋነኛ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል የከብት አርቢዎች ከእርሻ ተለይተው የወጡበት ሁኔታ ነበር ። ሁለተኛው ዋነኛ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል ደግሞ የእደጥበብ አምራቾች ከእርሻ ሥራ ተለይተው የወጡበት ሲሆን ሦስተኛው ዋነኛ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል የንግድ ሥራ ከምርት ሥራ ተለይቶ የወጣበት ሁኔታ ነበር ። በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ የምርት መገልገያዎችን በግል ባለቤትነት መያዝ ከተጀመረ በኋላ ከታከሉት ልዩ ልዩ ማኅበራዊ ለውጦች ጋር ተያይዞ የአእምሮና የጉልበት ሥራ መለየትም ተከትሏል ። እነዚህ ከላይ የተጠቀሱት የሥራ ክፍፍሎች እያንዳንዳቸው የሥራ ምርታማነትን በማሳደግ በኩል ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል ።

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚደረግ የሽቀጥ ልውውጥ በኅብረተሰቡ ውስጥ የሥራ

ክፍፍል መኖሩን ያመለክታል ። በኅብረተሰብ ውስጥ የሥራ ክፍፍል መኖር ደግሞ ለምርት ዕድገት ወሳኝ ከመሆኑም በላይ የኅብረተሰቡን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎት ለማሟላት ያስችላል ። የምርት ሥራ ክፍፍል በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ብቻ ሳይሆን በዓለም አቀፍ ደረጃ በአንድ ሀገርና በሌላ ሀገር ወይም በአንድ ሀገርና በብዙ ሀገሮች መካከል ሊደረግ ይችላል ።

በካፒታሊስቲክ በሶሻሊስቲክ ሥርዓት ውስጥ ያለው ዓለምአቀፍ የሥራ ክፍፍል ይዞታ የተለያየ ነው ። በካፒታሊስቲክ ዓለም ውስጥ ያለው የሥራ ክፍፍል ሀብታሞችንና የበለጸጉትን ካፒታሊስት ሀገሮች የበለጠ ሀብታም እያደረገና እያዳበረ ሲሄድ የካፒታሊስቲክ የዕድገት ጉዳና የሚከተሉትን ጎሳ ቀር ሀገሮችን ደግሞ እያቆረቆዘና ጥገኛ እያደረጋቸው ይሄዳል ። በመሀከላቸውም ያለው ጠቅላላ ግንኙነት በእኩልነት ላይ ያልተመሠረተ በመሆኑ አንደኛው የማምረቻ መሣሪያዎችና ቴክኖሎጂ አቅራቢ ሲሆን ሌላው የጥሬ ዕቃ አቅራቢ ይሆናል ። በሶሻሊስት ዓለም ውስጥ ያለው ሶሻሊስታዊ የሥራ ክፍፍል በእኩልነት ላይ የተመሠረተ ፣ የጋራ ጥቅምንና የጋራ ብልጽግናን የሚያዳብር ፣ የያንዳንዱን ሀገር ሕዝብ የኑሮ ደረጃ ለማሻሻልና ለማሳደግ በመታገል ላይ የተመሠረተ የሥራ ክፍፍል ነው ። የሶሻሊስቲክ ዓለም የሥራ ክፍፍል የያንዳንዱን አባል ሀገር አመች የኢኮኖሚ ሁኔታ በማሳደግና ጎሳቀር የሆነውን የኢኮኖሚ ክፍሉን በማዳበር ላይ የተመሠረተ የሥራ ክፍፍል ነው ።

የሥራ ክፍፍል በአንድ የምርት ድርጅት ውስጥ ሊከናወን ይችላል ። ይህ ዓይነቱ የሥራ ክፍፍል በድርጅቱ ውስጥ ያለውን ጠቅላላ ሥራ ለማሳደግና ለማሻሻል አመች ሁኔታን ይፈጥራል ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ በየምርት ድርጅቱ ዘርፍ አንድ ዓይነት ሥራ ብቻ ሁልጊዜ የሚሠሩ ወዛደሮች ሥራቸውን ከመስልቸትና ከመጥላት ደረጃ ላይ ይደርሳሉ ። የሌሎችም ሥራዎች ዕውቀት ስለማይኖራቸው ባጠቃላይ የሚኖራቸው የሥራ ዕውቀት አነስተኛ ይሆናል ። እነዚህ ሁኔታዎች በካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የወዝአደሩን ምሬት ያባብሱታል ።

በሶሻሊስት ሥርዓተ ማኅበር እያንዳንዱ አምራች በሚሰማራበት ሙያ የሠለጠነበት

የሥራ ዕውቀት እንዲኖረውና ስለሌሎችም ሁኔታዎች መሠረታዊ ዕውቀት እንዲያገኝ በልዩ ልዩ መዋቅሮች አማካይነት ይሠለጥናል ። በተለይም በሠራተኛው ማኅበርና በፓርቲው አማካይነት እያንዳንዱ አምራች በፖለቲካዊ፣ በባህላዊና በማኅበራዊ መስኮች የሚያደርገውን እንቅስቃሴ እንዲያዳብር ይደረጋል ።

ሥርዓት (System)

በአንድ ቅንብር ውስጥ በሚገኙ ክፍሎችና አካሎች መሀከል ያለው መያያዝና ግንኙነት በሕግ የሚመራ መሆኑን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

ማንኛውም ቁስአካላዊ ነገር ወይም ሐሳብ በውስጡ የተለያዩ ክፍሎችን ያቀፈ በመሆኑ ሥርዓት ያለው ወይም እራሱ ሥርዓት ነው። ሆኖም ሥርዓቱ በውስጡ ባቀፋቸው ነገሮችና በነርሱም መሀከል ባሉት ግንኙነቶችና ባሕርያት አማካይነት ሊገለጽ ቢችልም የሥርዓቱ ምንነት ግን ውስጡ ባሉት ልዩ ልዩ ክፍሎች ወይም ግንኙነቶች ብቻ ሊገለጽ አይችልም ። ምክንያቱም የነርሱ ድምር ውጤት አይደለምና ነው ።

የማንኛውም ሥርዓት ጥናት በሥርዓቱ ውስጥ የታቀፉትን ክፍሎች መደመር ሳይሆን በመሀከላቸው ያሉትን ውስብስብ ግንኙነቶች መተንተን አለበት ። ለጥናቱም ሲባል በሥርዓቱ ውስጥ ከታቀፉት ክፍሎች ውስጥ የተወሰኑትን “ነጥሉ” ለማጥናት ይቻላል ። ሆኖም ጥናቱ አንዱ የሥርዓቱ ክፍል ከሌሎቹ ክፍሎች ጋር ያለውን ግንኙነት የሚያገናኝብ ሊሆን ይገባል ። ይህም “የተነጠለው” ክፍል በተራው በርካታ አካሎችን ያቀፈ በመሆኑ እራሱም ሥርዓት ያለው ወይም ሥርዓት ነው ። የትልቁ ሥርዓት አንድ ክፍል የሆነው ሌሎች አካሎችን የሚያቅፍ በመሆኑ ራሱም ሥርዓት ነው ። ለምሳሌ ኅብረተሰብን ብንወስድ የተለያዩ መደቦችን ማቀፉ የራሳቸው ሥርዓት ባላቸው ክፍሎች የተከፋፈለ መሆኑን ሲያሳይ ኅብረተሰቡ ግን ተነሱ ድምር ሳይሆን የውስብስብ ግንኙነታቸው መሠረት ነው ።

ትንሹ ሥርዓት የትልቁ ሥርዓት አካል፣ ትልቁም በተራው ከርሱ የሚበልጠው ሥርዓት አካል በመሆኑ ማንኛውም ነገር በሥርዓት ውስጥ ተቀናጅቶ የሚገኝ ነው ። የዚህ ዓይነቱ የሥርዓት ቅንጅት ነባራዊ እንጂ በዘፈቀደ የነገሮች መሳካት ውጤት አይደለም ። ማንኛውም ሥርዓት በሕግጋት የሚመራና የሚሠራ ነው ። ሆኖም የሕግጋቱ ዓይነትና ባሕርይ ተፈጻሚ እንደሚሆኑበት ሥርዓት ባሕርይ የተለያየ ነው ።

በአንድ ሥርዓት ውስጥ የሚገኝ ከፍል ሲለወጥ በአጠቃላይ አካል (ሥርዓት) ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድርና ሥርዓቱ በጠቅላላው ይለወጥ ዘንድ የሚረዳውን ቅድመ ሁኔታ ያመቻች እንጂ ሥርዓቱን የሚለውጥ አይደለም ። ነገር ግን የአጠቃላይ ሥርዓት መለወጥ በውስጡ የሚያቅፋቸውን ነገሮች (በእኩልና ሁሉንም ወዲያው ባይሆንም) እንዲለወጡ ያደርጋል ። ለምሳሌ የካቢኔ መቀያየር አንድን የኅብረተሰብ ሥርዓት አይቀይረውም ፤ የምርት ግንኙነት ለውጥ ግን ሥርዓቱን ይለውጠዋል ።

ማንኛውም ሥርዓት ከተለያዩ በርካታ ሥርዓቶች ጋር ስለሚገናኝ ማንኛውም የቁስ አካል ክፍል በሁለንታዊ ሥርዓት ውስጥ ይገኛል ። ቁስአካል ከሥርዓት ውጭ ስለማይገኝ ዕውቀት፣ አስተሳሰብ፣ ንድፈ ሐሳብ ወዘተ... በሥርዓት መገለጻቸው ይህንኑ ነባራዊ እውነታ ማንፀባረቅ ነው ።

(ትንታኔን ፣ ንድፈ ሐሳብን ፣ መስተጋብረን፣ ቁስአካልን ይመለከታል ።)

ሥርዓት አልበኝነት (Anarchism)

ማንኛውንም ዓይነት ሥልጣን ወይም መንግሥት፣ የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት መንግሥት ጨምሮ ፣ የሚቃወምና የመንግሥትን መጥፋት የሚሻ ንዑስ ከበርቲያዊ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ አመለካከትና አዝማሚያ ነው ። ፍልስፍናዊ መሠረቱም ግለሰቦችነት፣ ገሊናዊነትና በነባራዊ ሁኔታዎች ሕግጋት ላይ ያልተመሠረተ ባዶ ፈቃደኝነት ነው ።

ሥርዓት አልበኝነት አነስተኛ የግል ንብረት ባለቤትነትን ቢደግፍም በሰፋፊ የምርት ይዘታ ላይ የተመሠረተውን የኅብረተ

ሰብ ዕድገት ሂደት ግን ይቃወማል ። የበዝባኝ መደብ መንግሥት የመጨቆኛ መሣሪያ ቢሆንም የወዝአደሩ መንግሥት ደግሞ ሰጥብረተሰቡ ነፃ የመውጫ መሣሪያ መሆኑን አይረዳም። ከዚህም የተነሣ በእመፅ፡ ረብሻ በመፍጠር፡ ቦምብ በመወርወር ወዘተ... መንግሥትን ለማጥፋት ይጣጣራል ። ይህም ጥረት የኅብረተሰብ ዕድገት ሕግጋትን ነባራዊነት ካለመረዳት የሚመነጭ ነው ።

ግርክሲዝም ሌኒኒዝም የመንግሥትን ክስመት በመቀበሉና በዚህም ሥርዓት አልበኝነት ከግርክሲዝም ጋር የተጣጣመ መስሎ ቢታይም የመንግሥትን ክስመት በሚመለከት ረገድ በሁለቱም መካከል መሠረታዊ ልዩነት አለ ። የወዝአደሩ መንግሥት ታሪካዊ ሚና ብዝበዛንና መደቦችን ግጥፋት ሲሆን መደብ ባለበት ኅብረተሰብ ውስጥ ለመንግሥት ክስመት መቆም ግን ሳይንሳዊነት የሌለውና እንዲያውም የቡርዟውን መንግሥት ዕድሜ የሚያራዝም ይሆናል ። ስለሆነም ሥርዓት አልበኝነት መደብ ነፃ የመደብን ትግል የማይቀበል፡ ምዝበራንና የምዝበራን መሠረት የማይረዳ በመሆኑ ፀረ ብዝበዛ የሆኑ መፈክሮችን ከማንሣት በሻገር ስለማያልፍ የወዝአደሩን የፖለቲካ ትግል ያዳከማል፤ ኃይላቸውንም ይከፋፍላል ። በዚህም አጭረው የቡርዟው ሥርዓት አገልጋይ ይሆናል ።

የሥርዓት አልበኝነት ዋነኛ መሥራቾች ጀርመናዊው ካስተር ሽሚት (ማክስ ሾቲርናር)፣ ፈረንሳዊው ጆሴፍ ፕራዶንና ሩሲያዊው ሚካኤል ባኩኒን ሲሆኑ በአብዛኛው በላቲን ሀገሮችም ማለትም በኢጣሊያ፣ በስፓኝ፣ በላቲን አሜሪካ ሀገሮች ውስጥ ይታያል ። ሥርዓት አልበኝነት በዛሬውም ወቅት ልዩ ልዩ ገጽታዎችን ይዞ በአያሌ ሀገሮች፣ በወዝአደሩና በተራግጅ ንቅናቄዎች ውስጥ የተከሰተ ሲሆን ፀረ ቦልሼቪዝምነቱ፣ ፀረ ዲሲፕሊንነቱ፣ ፀረ ኮሚኒዝምነቱና ፀረ ሶቭዬትነቱ ዓይነተኛ መለያዎቹ ናቸው ።

ሥርወ መንግሥት (Dynasty)

ከአንድ ቤተሰብ የዘር ግንድ በተከታታይ የወጡና አንድን ሀገር በአንድ የፖለቲካ አቅጣጫ የሚገዙ መሪዎች የዘር ሐረግና

የግዛታቸው ዘመን ነው ። ይህም በባሪያ አሳዳሪውና በተለይም በፊውዳሉ ሥርዓት ውስጥ ነፃ የሚታይ ነው ። ለምሳሌ በአንግሊዝ የስቴዋርት፣ በጀርመን የሆሄንዞሊን፣ በሩሲያ የሮማኖቭ፣ በኢትዮጵያ የዛጉዌና የሰለሞን የሚባሉ ሥርወ መንግሥቶች እንደነበሩ ታሪክ ይናገራል ።

ሥነ ልቡናዊ ዘይቤ

(Psychological make-up)

የአኗኗር ስልት፣ አካባቢያዊና የአብሮ አደግ ልማድ፣ የተለመደ ወግና ሥርዓት፣ እምነትና ፈሊጥ ወዘተ... ሆነው በኅብረተሰቡ አእምሮ ውስጥ የሚፈጥሩት ወይም የሚቀርፁት ስሜት ነው ። እነዚህ ከላይ የተዘረዘሩት የልምድ ፕሮቅዎች የሰዎችን አእምሮ በመግራት በአመለካከታቸው ላይ ተፅዕኖ የሚያደርጉ ናቸው ።

ሥነ መለኮት

(Theology)

በመለኮታዊ ፀጋ ተገኝተዋል በተባሉት ሐሳቦች ላይ በመመሥረት የአምላክን ባሕርይና ተግባራት የሚያጠና ሃይማኖታዊ አስተምህሮ ነው ።

የጥናቱም ይዘት የእግዚአብሔርን ባሕርይና በእግዚአብሔርና በሰው መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚመለከት ሲሆን የሰዎችን ጭፍን እምነት በሚጠይቁ ቀናናዎች ላይ የተመሠረተ ነው ። ባጭሩ ሥነ መለኮት በአንድ በተወሰነ ሃይማኖት ውስጥ ያሉ ቀናናዎችን ሥርዓት የሚያስይዝና የሚገልጽ ነው ። ለምሳሌ የክርስትና ሥነ መለኮት በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የተመሠረተ የተለያዩ ቀናናዎችን፣ ግብረገቦችንና አምላኮችን ወዘተ... ያቀፈ ነው ።

የሥነ መለኮት አስተሳሰቦች ሁለት መነሻዎች አሏቸው ። አንደኛው መነሻ ስለራሱ ታዋቂነት መለኮታዊ ምሥጢርን በተመረጡ ሰዎች አማካይነት በራዕይ የሚገልጥና የሚያስተላልፍ አምላክ አለ የሚል ነው ። ይህም አመለካከት ከሳይንስና ከሳይንሳዊ አመለካከት ጋር የሚፃረር ነው ። ሁለተኛ መነሻው

ደግሞ ከሐሳባዊ ፍልስፍና የሚመነጨው ሃይማኖታዊ ፍልስፍና በሚያስገኛቸው አስተሳሰቦች ላይ መመሥረቱ ነው። ሃይማኖታዊ ፍልስፍናም ሥነ መለኮትን ከሳይንስ ጋር ለማዛመድና እንደማይቃረኑ አድርጎ ለማሳመን ይሞክራል። ሆኖም ሥነ መለኮት መሠረታዊ እውነት ተጨባጭ መሆን አለበት የሚለውን ሳይንሳዊ መርህ የማይከተልና በማይለወጡ ቀኖናዊ ጽንሰ ሐሳቦች ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ከሳይንስ ጋር ጨርሶ ሊጣጣም አይችልም።

(ሃይማኖትን ፡ ሐሳባዊነትን ፡ ቀኖናዊነትን ፡ አማኒነትን ይመለከታል።)

ሥነ ምግባር (Ethics)

የሰውን ተግባር አስመልክቶ የጥሩና የመጥፎ ፡ መሆን ያለበትና የሌለበት ወዘተ... ሳይንስ ነው። ሥነ ምግባር መሆን የሚገባውን የሚደነግግ ሲሆን የግብረገብነትን ንድፈ ሐሳቦችንም ያጠቃልላል። የመጀመሪያው የጠቃሚነትን ፡ የጥሩነትንና የመጥፎነትን ጥያቄዎችና የሰዎች ጠባይ የሚመራበትን ግብረገባዊ ደንብ የሚቀርብ ፡ በዚህም ጊዜ ሰዎች ሊጣጣሩላቸው የሚገባቸውን ፡ ለሕይወት ትርጉም የሚሰጡትንና ጥሩ የሚባሉትን ባሕርያት ለማሳየት የሚሞክር የሥነ ምግባር ክፍል ነው። የግብረገብነት ንድፈ ሐሳብ ደግሞ የግብረገብነቱን ፍሬ ሐሳብ አነሣሥና ዕድገት እንዲሁም የግብረገብነት መለኪያዎችን ፡ ታሪካዊ ባሕርያቸውን የሚወስኑ ሕግ ጋትን የሚመለከት ነው። መሆን የሚገባውን የሚደነግገው ሥነ ምግባርና የግብረገብነት ንድፈ ሐሳቦች በተለያዩ ነጥቦች ላይ ቢያተኩሩም የማይነጣጠሉ ናቸው።

ሥነ ምግባር በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ውስጥ ብቅ ያለና የግብረገብ ባሕርያት አስተምህሮ ሲሆን ግብረገብ ግን በጥንታዊ ጋር የሽሥርዓት ውስጥም የነበረ ነው። ስለሆነም ግብረገብ ከሥነ ምግባር ይቀድማል። ከዚህም የተነሣ ሥነ ምግባር የፍልስፍና አካል የሆነ ንድፈ ሐሳብ ነው። የፍልስፍና ንድፈ ሐሳብ በመሆኑም በቁስአካላዊና በሐሳባዊ የሥነ ምግባር አስተሳሰቦች ይከፈላል፤ በሁለቱም መሀከል ትግል ይካሄዳል። ቁስአካላዊውን በሥነ

ምግባር ውስጥ የተከሰቱትን ሥነ መለኮታዊ አመለካከቶች በተለይም ሥነ መለኮታዊና ሐሳባዊ የሕይወት ትርጉምን በመታገል የግብረገብ መለኪያዎች “ምድራዊ” መንሥኤ ያላቸው መሆኑን ያሳያሉ።

ለሥነ ምግባራዊ አስተሳሰቦች ዕድገት ከፊውዳሉ ሥርዓት ይልቅ ካፒታሊዝም ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል። ቡርጂዚው አብዮታዊ በሆነበት ወቅት የነበሩ የቡርጂሮች ተዓላማውያን በተለይም ካንትና ሄግል ሐሳባዊ ቢሆኑም ከፍተኛ ግምት የሚሰጣቸው ሥነ ምግባራዊ አስተሳሰቦችን አፍልቀዋል። ተምኔታዊ ሶሻሊስቶችም ቢሆኑ በበኩላቸው በዓለሙት ፍትህ በሰፈነበት ጎብረተሰብ ውስጥ ይከሰታሉ ያሏቸውን ሥነ ምግባራዊ አስተሳሰቦችን ቀምረዋል።

ማርክሳዊ ሥነ ምግባር ቀደም ብለው ከተቀመሩት ሥነ ምግባራዊ ንድፈ ሐሳቦች ውስጥ ጠቃሚ የሆኑትን በመውረስ በዚህ ረገድ በሚታየው ዕድገት ውስጥ አዲስ ምዕራፍ ከፍቷል። ከማርክስ በፊት የነበሩት ፈላስፎች ስለ ሥነ ምግባር የነበራቸው አመለካከት ሐሳባዊ ነበር፤ ምክንያቱም የሰው ንቃተ ጎሊና ከዳበረ ፡ አስፈላጊው ትምህርት ከተሰጠው ወይም የመንግሥት ቅርፅ ከተለወጠ ሥነ ምግባራዊ አስተሳሰቦች በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት ይኖራቸዋል ብለው ያምኑ ነበርና ነው። ማርክስና ኤንግልስ ግን ግብረገብ የሚወሰነው በማኅበራዊ ሥርዓት መሆኑንና የታሪክ ዕድገት ውጤትም እንደሆነ አስተምረዋል። በተጨማሪም ሌኒን ከኮሚኒዝም ግንባታ ጋር ሊዛመድ የሚችለውን ሥነ ምግባር በማዳበር ረገድ አስተዋጽኦ አድርጓል።

የቡርጂያ ሥነ ምግባር በዲበአካልና በሐሳባዊነት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ የሰብአዊነትን ፡ የፍትህንና የጥሩነትን ጥያቄዎች ረቂቅ በሆነ መንገድ ከመመልከቱም በላይ ሥነ ምግባራዊ ጠቀሚታዎችን ከእውን የሕይወት ሁኔታዎች ገንጥሎ ያያቸዋል። ግላዊነትንም በመሰበክ የወል ወይም ማኅበራዊ ሥነ ምግባርን ይቃወማል።

(ሰናይና እኩይን ይመለከታል።)

ሥነ ተረት
(Mythology)

ነገሮችን በማጋነን ወይም አስደናቂ ፍጡሮችን በመፍጠር ወይም ደግሞ አስገራሚ ተረቶችን በማውሳት የተፈጥሮና የሳጢኒስቲክ ሁኔታ በምሳሌ የሚገለጽበት ዜጌ ሥነ ተረት ይባላል ። ሥነ ተረት ከጥንት የመጣ ሲሆን ዋና ምንጩም ምናብ ነው ። ልተፈጥሮና ለጎብረተሰብ ኃይሎች ዲበ ተፈጥሮአዊ መልክና ፍች በመስጠት በሰዎች ዘንድ ኃይለኛ ስሜቶችን (አድናቆትን፣ ፍርሃትን፣ ሐዘንን ወዘተ...) የሚቀሰቅስ ነው ። ሥነ ተረት በዲበተፈጥሮአዊ አዝማሚያው የሃይማኖትን ጥንተ ነገሮች ያቀፈ ቢሆንም ሥነ ውበታዊ ፍችም አለው ። ከሚቀሰቅሳቸው ሥነ ውበታዊ ስሜቶችና ከሚጠቀሙበት ምናባዊ ፈጠራ አንፃር ሥነ ተረት ንቁ ያልሆነ የእውነታ ሥነ ጥበባዊ አመለካከት ነው ለማለት ይቻላል ።

(ምናብን ፣ ሥነ ውበትን ይመለከቷል ።)

ሥነ ኑባሬ
(Ontolgy)

የኑባሬን አጠቃላይ መርህ ፣ አወቃቀርና ሕግጋት የሚያጠና ሲሆን መሠረታዊ ሐሳቡም የማናቸውም ነገር የመኖር መሠረት የሚገለጸው በከስተቱ (ቀለሙ ፣ መጠኑ ወዘተ...) ሳይሆን የከስተቶቹ ተሸካሚ በሆነው ባሕርዮት ነው የሚል የፍልስፍና አንድ ክፍል ነው ። ሥነ ኑባሬ በአንድ በተወሰነ ዘመን ውስጥ የሚገኙ የፍልስፍና ፈርጆችን ሥርዓት የሚያስይዝና ስለ እውነታም ብተገኘው ዕውቀት ሳይ በመመሥረት ስለእውነታ አጠቃላይ ግንዛቤ የሚሰጥ ነው ። ከዚህ አንፃር ሲታይ ማናቸውም ፍልስፍናና ባጠቃላይ ይህ ማናቸውም ንድፈ ሐሳባዊ ሥርዓት የሚመሠረተው በሥነ ኑባሬ ጽንሰ ሐሳቦች ላይ ነው ። ሆኖም ስለእውነታ በየጊዜው የሚቀረፀው የግንዛቤ ደረጃ ሲያድግ የሥነ ኑባሬም ግንዛቤ በዚያው መጠን ይዳብራል ።

በቅድመ ማርክሳዊ ፍልስፍና ውስጥ ሥነ ኑባሬ የሚያጠናው ስለኑባሬ ባጠቃላይ ማለትም ከግላዊ ክስተቶች ውጭ በመሆኑ የዲበአካል አቻ ተደርጎ ይወሰድ

ነበር ። በዚህ መልክ ለሥነ ኑባሬ ይህን ፍች የሰጠው አርስጣጣሊስ ነበር ። ከዚያም በመካከለኛው ዘመን ተምህርአዊ ፈላስፋዎች በአርስጣጣሊስ ዲበአካላዊ አስተሳሰብ በመጠቀም የሃይማኖትን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ የሚረዳ የሥነ ኑባሬ አስተምህሮ ቀምረዋል ። ከ16ኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ ግን ሥነ ኑባሬ የዲበአካል አንዱ ክፍል በመሆን የማናቸውም ህልው ነገር ዲበ ሕውስታዊና ኢቁስአካላዊ የሆነው መዋቅር አስተምህሮ አንደሆነ ተደርጎ ተወስዷል ።

በሆብስ ፣ በስፒኖዛና በሎክ ከዚያም በ18ኛው ምዕት ዓመት በነበሩ ቁስአካላውያን አማካይነት ሥነ ኑባሬ የተለየ ግንዛቤ አግኝቷል ። ይህም ተቃራኒ አስተምህሮ በምርመራዊ ሳይንስ ውጤት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ሥነ ኑባሬን ዲበሕውስት ወይም የነገሮች ኢቁስአካላዊ መዋቅር ነው የሚለውን የቀድሞ ግንዛቤ አፋልሶታል ።

የጀርመን ብሉይ ሐሳባዊ ፈላስፎችም የሥነ ኑባሬ ፍች በአንድ በኩል ትርጉም የለሽና ከንቱ የሐሳብ ድግግሞሽ ነው ሲሉ በሌላ በኩል ግን ከዲበአካል የተሻለ ትርጉም እንዲያገኝ ሞከረዋል ። በዚህም በሁለተኛው አስተሳሰብ መሠረት የሥነ ኑባሬን ፍች ሄግል ደግሞ በሥነ አመክንዮ ለመተካት ጥሮአል ። የሄግል የሥነ አመክንዮ ሥርዓት በሐሳባዊነት ላይ የተመሠረተ ቢሆንም ሥነ ኑባሬን የሥነ አመክንዮ (የዲያሌክቲክስ) እና የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ውህደት አድርጎ አቅርቦት ነበር ።

ማርክሲዝም ሥነ ኑባሬን ፣ ሥነ ዕውቀትንና ሥነ አመክንዮን በማዋሃድና በሳይንሳዊ ግኝቶች በመጠቀም ተጨባጭ ማለትም ቁስአካላዊና ዲያሌክቲካዊ የሆነ የዓለም ግንዛቤ ቀምሯል ።

(ዲበአካልን ፣ ባሕርዮትን ፣ ሄግሊያኒዝምን ይመለከቷል ።)

ሥነ አመክንዮ
(Logic)

አርስ በርሳቸው የተያያዙና የማይፋለሱ ሐሳቦች ከአንድ መንደርደሪያ ሐሳብ በመመንጨትና ከርሱም ጋር በመያያዝ በተወሰኑ

የአስተሳሰብ ሕግጋት መሠረት ወደ ትክክለኛው መደምደሚያ የሚያመሩበትን ሁኔታና የዚህም ውጤት ሆኖ የሚቀረፀውን የሐሳብ ቅርፅና ሥርዓት የሚያጠና ሳይንስ ነው።

በቅድመ ማርክሳዊ ፍልስፍና ውስጥ ሥነ አመክንዮ ከሥነ ምግባርና ከውበታ ጋር ተዳምሮ ሌላው የፍልስፍና እንደ አካል በመሆን ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ተብሎ ይጠራ ነበር። ያጠናው የነበረው የእሳቦትን መዋቅራዊ ክፍሎችና የተወሰኑ መደምደሚያዎች (ብያሄዎች) ከሌሎቹ መደምደሚያዎች የሚመነጨባቸውን ሕግጋት ነበር። እነዚህም ሕግጋት የሚያሳዩት በእንደ መደምደሚያ ውስጥ ባሉ ሐሳቦች መሀከል ያሉትን መሠረታዊ ግንኙነቶች ነው።

በሥነ ነባራ፣ በሥነ ዕውቀትና፣ በሥነ አመክንዮ መካከል ቀደም ለሉ ፈላስፎች የፈጠሩትን ልዩነት በመሻር በመሀከላቸው ያለውን ግንኙነትና እንደነት ለመጀመሪያ ጊዜ ለማሳየት የሞከረው ሄግል ነበር። ሆኖም ሄግል ሐሳባዊ በሆነ መንገድ ሐሳብንና ነባራን እንደ እንደሆኑ አድርጎ በመውሰድ የእሳቦት ሕግጋት የእውነታም ሕግጋት ናቸው ብሏል። ምክንያቱም በእርሱ አስተምህሮ መሠረት ማናቸውም ነገር የሐሳብ ነፃብራቅ ነበርና ነው። በእርሱ አመለካከት ጠቅላላው የነባራ ዕድገት ሐሳቦችን የመገንዘብ ሂደት በመሆኑ ፍልስፍናን ወደ ሥነ አመክንዮ ለውጦታል።

ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ የእሳቦት ተግባሮች የማይለወጡና ትክክለኛውም አስተሳሰብ ከቅራኔ የነፃ ነው የሚል ሲሆን ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ግን የተመሠረተው በተቃራኒዎች ውህደት ላይ በመሆኑ የእንቅስቃሴና የለውጥ ግንዛቤ ነው። ማለትም ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ በማያቋርጥ ዕድገትና ለውጥ ላይ ያለው ነባራዊ ዓለም እንዴት እንደሚንፀባረቅ የሚያሳይ ሳይንስ ነው። ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ የአስተሳሰብ ቅርፆችን ዕድገትና የጽንሰ ሐሳቦችን አነሣሥ፣ እንቅስቃሴና ባሕርያትን የሚያጠና ነው።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፍልስፍና መሠረት ነባራና ግንዛቤ የማይነጣጠሩና ውህደት ያላቸው ቢሆኑም ፍጹማዊ እንደነት የላቸውም።

የዚህም ውህደት መሠረት በነባራዊው ዓለምና የርሱም በንቃተ ነገረና ውስጥ በተግባር አማካይነት የመንፀባረቁ ዲያሌክቲክስ ነው። ለዚህም ነው በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፍልስፍና ውስጥ ዲያሌክቲክስ፣ ሥነ አመክንዮና የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ እንደ ናቸው የሚባለው። ምክንያቱም እውነታ በዲያሌክቲክስ ሕግ የሚገዛ በመሆኑ በሐሳብ አማካይነት ሊንፀባረቅ የሚችለው ሐሳብ ራሱ በዲያሌክቲክስ ሕጎች ሊገዛ ነው። (ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮን፣ ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮን ይመለከታል።)

ሥነ ዕውቀት (Epistemology)

የዕውቀት ጥናት ምርምር ንድፈ ሐሳብ ግለት ነው። ጥናቱ የሚያተኩረው በዕውቀት ምንነትና መሠረቶች ላይ ሲሆን በተለይም የዕውቀትን ወሰንና ትክክለኛነቱን የሚመዝኑ ነጥቦችን ይመረምራል። እውነታ ከነባራዊ ሁኔታ ጋር ምን ግንኙነት አለው? የዕውቀት መነሻና መሠረቶች ምንድናቸው? የዕውቀት ስሜት አመጣጡ እንዴት ነው? የዕውቀት ዳር ድንበሩ እስከየት ነው? እውነትነቱስ በምን ይለካል? የሚሉትን ጥያቄዎች የሚያጠና የፍልስፍና ክፍል ሥነ ዕውቀት ይባላል።

በሐሳባዊ ፍልስፍና አመለካከት የዕውቀት ምንጭ ሐሳብ በመሆኑ አስቀድሞ ከሐሳብ ድንጋጌዎች በመነሣት የነባራዊ እውነታ ይዘት በቀጥታ ከነዚህ ድንጋጌዎች እንደሚገኝ ሆኖ ይቀርባል። ይህም የሚያመለክተው ነባራዊው እውነታ የራሱ ህልውና እንደሌለውና የሚገዛውም በሐሳብ ድንጋጌዎች መሆኑን ነው። በሐሳባዊ ፍልስፍና አመለካከት የዕውቀት መሠረቶች የሐሳብ ድንጋጌዎች በመሆናቸው በሐሳባዊ ፍልስፍና የዕውቀት ስፋትና እውነትነት የሚወሰነው በሐሳብ ኃይል ጥራትና ጥበብ፣ በሥነ አመክንዮአዊ ትክክለኛነት ይሆናል።

በዲያሌክቲካዊ ቁስእካልነት አመለካከት ግን የዕውቀት ምንጭ ቁስእካል ነው። ቁስእካል የራሱ ህልውናና የራሱ ሕግጋት ያሉትና ከሰው ስሜትና ሐሳብ ነፃ በመሆኑ የሐሳብ ድንጋጌዎች የሚገዙት ሳይሆን እነዚህ ድንጋጌዎች ከሱ የሚመነጩና የሱ

ነፀብራቅ መሆናቸውን ያስረዳል ። ዕውቀት ተፈጥሮንና አካባቢን ለመቆጣጠር የሚረዳ ነው ። ዕውቀት የሚገኘው በግለሰብ ጥረት ብቻ ሳይሆን ዋናው መሠረቱ የገብረተሰቡ ፍላጎት በመሆኑ ቀጥታ ማገበራዊ ይዘት ያለው ነው ። የዕውቀት ወሰን ይህ ነው የማይባል ፤ ታዲያ ታሪካዊ መሆኑን የሚያስረዳን የሰው ልጅ ፍላጎትና ቆሳዊ ኃይል እያደገ ሲሄድ ዕውቀትም አብሮ ስፋትና ጥልቀት ማግኘቱ ነው ። ይህም የሚያመለክተው የእውነት መለኪያ ተግባር መሆኑን ነው ። አንድ ሐሳብ ትክክለኛነቱ የሚረጋገጠው ለተግባር በሚሰጠው አገልግሎት ሲሆን ይህን አገልግሎት ሊሰጥ የሚችለው የነባራዊ እውነታ ትክክለኛ ግንዛቤ ሲሆን ብቻ ነው ።

የሰው ልጅ አካባቢውን የማንፀባረቅ ችሎታው በተግባር ግፊት የተነሣ የመንቀሳቀሻው ሜዳ በሰፋ ቁጥር ረቂቅ ሐሳቦችን እስከ መገንዘብ ድርሷል ። ስሜታዊ ሆኑ ረቂቅ ሐሳቦች በአጠቃላይ የነባራዊ ሁኔታ ነፀብራቅ ናቸው ።

(ዕውቀትን ፣ ዳሰሳዊ ዕውቀትን ፣ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን ፣ አንፃራዊና ፍጹማዊ እውነትን ይመለከታል ።)

ሥነ ክስተት

(Phenomenology)

በ20ኛው ምዕት ዓመት በጀርመናዊው ፈላስፋ በኤድመንድ ሁሰርል የተመሠረተ ብዙ ተከታዮች ያሉት ሐሳባዊ ፍልስፍና ነው ። የፍልስፍናውም መሠረታዊ ጥያቄ የሰው ህልውናና ምንነት ሲሆን ለዚህ ጥያቄ ትክክለኛውን መልስ የሚያስገኝ አዲስ የአስተሳሰብ ዘዴ አለኝ የሚል ፍልስፍና ነው ።

አንድ ሥነ ክስተት አባባል እስካሁን ፍልስፍና የተጠቀመባቸው ሁለቱ ዘዴዎች ልዩና ተቃራኒ ናቸው ። አንዱ የሰው አስተሳሰብና ሁኔታ የሚወስኑት በውጭ ኃይሎች (በአካባቢው ፣ በማገበራዊ ኑሮ ፣ በኢኮኖሚ ወዘተ...) ነው የሚል ሲሆን ይህ ዘዴ ሰውን ተግባራትና ተወሳኝ በማድረግ የሰው ዕውቀት ነባራዊ እውነት ላይ ሊደርስ አይችልም ለማለት ተገድዷል ። ሁለተኛው ደግሞ ሰውን ምንም የሚወስነው የውጭ ኃይል የለም የሚል ሲሆን የሰው ተወሳኝ አለመ

ሆን እውነትን ከሐሳባችን ውስጥ ብቻ የምናገኝ በማድረግ ዘዴው የተጨባጩን ነፃ መሆንና የልምድን አስፈላጊነት መካዱ አልቀረም ።

የነዚህ አስተሳሰቦች ድክመት ዋናው ምንጭ የመነጣጠላቸው ሁኔታ ነው ። በአንፃሩ ሁለቱም የእውነትን አንዱን ክፍል የሚገልጹ በመሆናቸው ማዋሃድና ማስማማት ያስፈልጋል ። ክስተት የሚለው ጽንሰ ሐሳብ በሁለቱ መዋሃድ ማለትም የሰው በውጭ መወሰንና የሰውን የውስጥ ነፃ ህልውና አብሮ በማሰብ የሚገኝ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ክስተት ማለት ሰው በሚገኝበት ተጨባጭ ሁኔታ አማካይነት ነገሮች ገሲናዊ ፍች በማግኘት ለዕውቀት የመቅረባቸውን ሁኔታ የሚገልጽ ነው ። ክስተት ፍች ያለው ጭብጥ ማለት ሲሆን ሥነ ክስተት ደግሞ የክስተቶችን ፍሬ ነገርና ፍች የማንበብና የመገንዘብ ዘዴ ነው ።

ለምሳሌ የሰው ኃይለኛ ስሜት የሆነውን ፍርሃትን እንውሰድ ። በፊት በነበረው አስተሳሰብ ለፍርሃት ሁለት የተለያዩ ምክንያቶች ይሰጡታል ። አንዱ ፍርሃት የሚሰማን ሰውነታችን በሚያሳዩቸው ሁኔታዎች (መንቀጥቀጥ ፣ የልብ በፍጥነት መምታት ወዘተ...) የመረበሽ ስሜት ይፈጠርብናል ሲል ተቃራኒው ደግሞ እነዚህ የሰውነት ሁኔታዎች ከማሰብ ግንዛቤ የሚመነጩ ማለትም ሁኔታው አደገኛ መሆኑ በመታመኑ የሚፈጠር ሥጋዊ ክስተቶች ናቸው ይላል ። አንድ ሥነ ክስተት አባባል በመጀመሪያ ደረጃ የፍርሃት ፍች ምን እንደሆነ ሳይታወቅ ሐሳባዊ ወይም ሥጋዊ ምክንያት አለው ብሎ ክርክር መፍጠሩ ትክክል አይደለም ። በእርግጥ ከተጨባጭ ሁኔታው ሰው የፍርሃት ስሜት ሊኖረው አይችልም ፤ ሁኔታው ብቻውን በራሱ የአስፈሪነት ስሜት ሊፈጥር አይችልም ፤ የአስፈሪነት ፍች ከሰው ገሲና ማግኘት አለበት ። ይህም ፍች የሚሆንበት ምክንያት ዕቅድ አዘል በመሆኑ ነው ። ለምሳሌ አንድ ሰው አደገኛ እውሬ ቢያጋጥመው ከፍርሃት የተነሣ ገሲናውን ሊስት ይችላል ። በእርግጥ ገሲናውን መሳቱ ከአደጋው አያድነውም ፤ ሆኖም አደጋው እንዳይሰማው እንዳያውቀው ለማድረግ ችሏል ። መረበሽ ከመወሰን ወይም ከመፍረድ ብቻ የሚመጣ ሳይሆን በራሱ ፍች ያለውን ተግባርና ዕቅድ የሚገልጽ ክስተት ነው ። ይህን ዕቅድ ማግኘትና ማወቅ የሥነ ክስተት ዋና ዓላማ ነው ።

ማንኛውም የሰው እንቅስቃሴና ተግባር (ዕውቀት ፡ ሐዘን ፡ ደስታ ፡ ፍቅር ፡ ቋንቋ ፡ ኅብረተሰብ ወዘተ...) ዕቅድ ያዘለ በመሆኑ ሥነ ክስተት የሰው ሳይንስ መሠረታዊ ፍልስፍና ነው ። ነገሮች በራሳቸው ታዋቂ ፣ አሳዛኝ ፣ አስደሳች ወዘተ... አይደሉም ፤ እነዚህ ጠባዮች ፍች የሚኖራቸው ከኛ ጋር የዕቅድ ግንኙነት ሲኖራቸው ብቻ ነው ።

እንደምንመለከተው ሥነ ክስተት ሐሳባዊና ቁስአካላዊ ፍልስፍናን ለማስታረቅ የሚጥር ወይም ሦስተኛ መንገድ አለ የሚል ፍልስፍና ነው ። የቁስአካልነት አመለካከት ላስገኘው የሰው በውጭ ኃይል መወሰን ጉዳይ ቦታ በመስጠት ነገር ግን የሐሳባዊነት ረቂቅ አዝማሚያን በማረምና ሁኔታዎችን የሐሳብ ዕቅድ ተገኝ በማድረግ የሐሳባዊ ፍልስፍናን መሠረታዊ እምነት ለማቆየት የታቀደ ፍልስፍና መሆኑ ግልጽ ነው ።

በእርግጥ ሥነ ክስተት የሚለው ሙሉ በሙሉ ተቀባይነት የለውም ማለት አይደለም ። ለምሳሌ ቦታ ስንል በአውነትም ፍች አዘል ነው ፤ ምክንያቱም ቦታ ስንል ለኛ ርቀት ፣ ቅርበት ፣ ሰፋት ወዘተ... ያለው ማለት ነው ። ዋናው ጥያቄ ከፍችው ላይ ሳይሆን ከፍችው ምንጭ ላይ ነው ። ምክንያቱም ሐሳብ ነፀብራቅ መሆኑ ቀርቶ የፍች ለጭነት ፍጹም ሥልጣን ካለው የሚሰጠው ፍች እንዴት ቁስአካላዊ ወይም ወሳኝ ሊሆን ይችላል? ማንኛውም ሁኔታ አስፈሪ ሊሆን የሚችለው በዘፈቀደ አለመሆኑ ከታወቀ ሐሳብ ስለ አስፈሪው ሁኔታ መረጃ ይሰጣል እንጂ ዕቅዱን አያወጣም ። ማለትም ችሎታ የሚሰጠን የምንገኝበት ሁኔታ ዕቅድም ይሰጠናል ። መወሰን ማለት ይህ ሲሆን ሐሳብ ደግሞ ይህን በትክክል ሲገልጽ ነው እውነተኛና ተግባራዊ ዕውቀት ሊሰጥ የሚችለው ።

ለቡርጂዚው ዕቅድ የሚሰጠው ሐሳብ ነው ወይስ ያለው ቁስአካላዊና ማኅበራዊ ኃይል? የወዛደሩ ዕቅድ ውሱን መሆን የሚመነጨው ከመጨቆን አይደለምን? በአንፃሩም ለወዛደሩ አብዮታዊ ዕቅድ የሚሰጠው በሚገኝባቸው የምርት ኃይሎች ውስጥ በሚጫወተው ግንባር ቀደም ሚና አይደለምን? የሁኔታን አሰገዳጅነት ስንረዳ ነው ስለስዎች እንቅስቃሴ ፣ ተግባርና አስተሳሰብ ትክክለኛውን ፍች ልንገነዘብ የምንችለው ። ከሕግ

ጋት የማፈንገጥ አዝማሚያ በግልጽ ስለሚታይበት የሥነ ክስተት ሐሳባዊነት አያጠራጥርም ። በዚሁ በሐሳባዊነቱ ተጨባጩን ነባራዊ ዕውቀት በማድበስበስ ኅሊናዊ ትርጉም ለመስጠት መሞከሩ የገዥው መደብ ተርጓሚነቱን ራሱ ያረጋግጣል ።

ሥነ ውበት

(Aesthetics)

ስለ ውበት ምንነትና ፣ አመጣጥ ፣ የዕድገትን ሕግና ሚና ዘርዘር በማጥናት ስለኪነጥበብ አጠቃላይ ግንዛቤ የሚሰጥ የፍልስፍና ክፍል ነው ። ሥነውበት እንደማንኛውም ፍልስፍናዊ ጥያቄ በቁስአካላዊና በሐሳባዊ አቀራረብ የተከፈለ ነው ፤ የንድፈ ሐሳብ ታሪኩም የሚገልጸው የሁለቱን ትግል ነው ።

ስለውበት ምንነትና ነባራዊነት ሐሳባዊውን ሁለት የማይጣጣሙ አመለካከቶችን ስንዝረዋል ። እንደነባራዊ ሐሳባዊውን ውበት ነባራዊ ሲሆን የሚገልጸውም የሐሳብን ጠባዮችና ችሎታዎች ነው ። በነሱ አመለካከት ቁስአካል ውበትን ለመግለጽ እንደ ጥሬ ዕቃ ያገልግል እንጂ በራሱ የውበት ፍች የለውም ። በኅሊናዊ ሐሳባዊውን አስተሳሰብ ውበት ኅሊናዊ ነው ፤ ማለትም ውበት የነገሮች ነባራዊ ጠባይ አይደለም ። ውበት የምንለው ለሚት እስከሆነ ድረስ የኅሊናን ውስጣዊ ሁኔታ እንጂ የነገሮችን ነባራዊ ሁኔታ የሚገልጽ አይደለም ይላሉ ። ወጣም ወረደ በሁለቱ የሐሳባዊነት አዝማሚያዎች የተሰጠው የውበት ፍች መንፈሳዊ ብቻ ነው ። በዚህም አቋማቸው ውበት ከቁስአካላዊ ኑሮ ጋር ያለውን ግንኙነትና የሚጫወተውን ትክክለኛ ሚና ሊገነዘቡ አልቻሉም ። ውበት የደሰታ ምንጭ መሆኑን እንጂ የእውነታን ግንዛቤ ማቀፉን አልተረዱም ። በመሆኑም በነሱ ዘንድ ኪነጥበብ ምናባዊና አዝናኝ ከመሆን በስተቀር ቁም ነገር አዘል አይደለም ።

ሥነ ውበት የሚቀሰቅሳቸው ስሜቶች (ደስታ ፣ ሐዘን ፣ ሣቅ ፣ ንዴት ወዘተ...) ከሰው ተጨባጭ ኑሮ ጋር ባይያያዙ ኖሮ ለሰዎች ፍች ባልሰጡ ነበር ። እነዚህ ስሜቶች የሚመነጨት ከቁሳዊ ኑሮ ሁኔታ በመሆኑ የሥነ ውበት ግንዛቤያዊ ተልዕኮ ሊካድ አይችልም ። በሌላ በኩል የኪነ

ጥበብ ሥራዎች የሚቀርቡት ለጎብረተሰቡ በመሆኑ የማገናኘትና የመግለጽ ማለትም ማገበራዊ ፍች አላቸው። በኪነ ጥበባዊ ምስል ውስጥ የሚንፀባረቁት ሐሳቦችና ሰሜቶች የማገበራዊ ኑሮ ሁኔታን የሚገልጹ በመሆናቸው ሥነ ውበት የመደብ ትግልን የሚያገኝበት ነው። ብዙውን ጊዜ ኪነጥበብ አማቂ፣ አሳዛኝ፣ አስደሳች ወዘተ... አድርጎ የሚያቀርባቸው ሁኔታዎች የሚገልጹት የገጽውን መደብ አመለካከቶች ከመሆኑም በላይ በኪነ ጥበባዊ ዘዴ በመጠቀም ገዢው መደብ ራሱን በማዋገስ ለራሱ ፋይዳ ይሰጣል፤ በዚህም ከሕዝብ ጎሊናዊ ተቀባይነትን ለማግኘት ይጥራል።

ይህ የኪነ ጥበብ ማገበራዊ ሚና የሚገልጸው ሥነ ውበት ከእውነታ ጋር ያለውን የትርብ ግንኙነት ነው። ማርክሲዝም ሥነ ውበትን የላዕላይ መዋቅር ከፍል በማድረግ በኑሮ ሁኔታ የሚወሰንና እሱን የሚያንፀባርቅ ለመሆኑ አጠቃላይ ንድፈ ሐሳባዊ መመሪያ ቀምሯል። ውበት ከኪነ ጥበብ ሥራዎች የምናገኘው ሰሜት በመሆኑና እነዚህም ሥራዎች የሰው የሥራ ውጤት በመሆናቸው ውበት ነባራዊ ፍች አለው። የሰዎችን ሕይወታዊ ግፊት፣ ጥቅምና ከብር፣ አስደናቂ፣ አሳዛኝ ወዘተ... በሆነ መልክ የሚያቀርቡ በመሆናቸው ሥነ ውበታዊ ሰሜቶች የሰውን ንቃተ ጎሊና ያዳብራሉ፤ ለተሻለ ሁኔታ ፍላጎትን ይፈጥራሉ። በመሆኑም የውበት ርዕዮተዓለማዊና ትምህርታዊ ሚና ከፍተኛ ነው። የውበት መጨረሻ ፍች የሚገልጸው የሰው ደስታው ራሱ ሰው መሆኑን ነው። ምክንያቱም ውበት ሰው ሰሰው የሚሰጠው ደስታ በመሆኑ የሰውን የውስጥ አንድነትና መተሳሰርን ስሜታዊ በሆነ መንገድ ቀርቦ የሚያቀርብ ነው።

ሥነ ውበት ግንዛቤ ያዘለ ነው ሲባል ከሳይንሳዊ ግንዛቤ የሚለይበት ነጥብም አለው። ውበት የሚቀርበው በኪነ ጥበባዊ ሥራዎች በመሆኑ የነገሮች ንድፈ ሐሳባዊ ነፃብራቅ ብቻ ሳይሆን በቀጥታ ፈጠራ በሆነ ተግባርና የቴክኒክ ክንውኖች ላይ የተመሠረተ ነው። ቁስአካላዊ ነገሮችን (ድምፅ፣ ቀለም፣ ድንጋይ ወዘተ...) በመቅረብ የተለየና የተደራጀ መልክ እንዲኖራቸው ማድረግን ይጠይቃል። በሌላ በኩል ውበት ንድፈ ሐሳቦችን፣ ጽንሰ ሐሳቦችን

የሚያንፀባርቅ ቢሆንም ስለነገሮች የሚሰጠው ዕውቀት ንድፈ ሐሳባዊ አይደለም። ከሥነ ውበታዊ ቅርፆች የሚመነጭ ጎሊናዊ ሁኔታ በመሆኑ ውበት ስሜታዊ ነው። የነገሮችን አሳዛኝ፣ አማቂ፣ አስደሳች ወዘተ... የመሆን ምክንያት የማይገልጽ ቢሆንም አሳዛኝ፣ አስደሳች፣ አማቂ ወዘተ... ስሜት በመፍጠር ስለነገሮች አቋምና አመለካከት እንዲኖረን ያደርጋል። በእነዚህ በሚቀሰቅሳቸውና በሚፈጥራቸው ኃይለኛ ሰሜቶች ሥነ ውበት ግንዛቤያዊ ተልዕኮ እንዳለው ሳመረዳት ይቻላል።

(ኪነ ጥበብን ይመለከታል።)

ሥነ ግብ (Teleology)

ማንኛውም ተፈጥሮአዊ፣ ማገበራዊና ጎሊናዊ ነገር ያለውና የሚኖረው፣ አመጣጡና ምንነቱ የሚወሰነው በሚያከናውነው ግብ ነው የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍናን አጠቃላይ አመለካከት የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው። ግብን ቀዳሚ ስለሚያደርግ ተፈጥሮን በአጠቃላይ ለግብ አገልጋይ መሣሪያ አድርጎ የሚመለከት ነው። በዚህ አመለካከት መሠረት ግብን የሚፈጥረው መሣሪያው አይደለም፤ ይልቁንም የግብ በቅድሚያ መኖር ለመሣሪያው ምክንያት ነው።

ይህ አመለካከት ጠንካራ መሠረት አለኝ የሚለው በተለይ የእንስሳትና የሰው ክንዋኔዎች በግብ መመራታቸውን በማስመልከት ነው። ሕይወት ያለው ነገር ሁሉ ፍላጎቱን ለማርካት አመቺ የሆኑ የአፈጻጸም መሣሪያዎች አሉት። ለምሳሌ፣ ዓይን ለማየት ይጠቅማል፤ የዓይንን አመጣጥ፣ ጠባይና አሠራር ሊያሰረዳን የሚችለው የሱፈጣሪ የሆነው የማየት ግብ ነው። ዓይን ዝም ብሎ ከጭፍን ከንዋኔ ወይም ከዕድል የተገኘ አይደለም። የሚያስፈልገውን ሁኔታ ሁሉ እስባስቦና ተሰማሚ መሣሪያ አድርጎ የቀረፀው የማየት ግብ ነው።

ሥነ ግብ የሚቃወመው በተለይ ተናክላታዊ ቁስአካልነትን ነው። በሥነ ግብ አመለካከት ተናክላታዊ ቁስአካልነት ሕይወት ያላቸውን ውስብስብ ክስተቶች በተናክላታዊ መንገድ ብቻ ለማስረዳት ያደረገው ጥረት

ከንቲ ነው። ቃላት በዕድል ተሰብስበው መጽሐፍ መሆን እንደማይችሉ ሁሉ በሥነ ግብ እመለካከትም ቁሳዊ ብናኞች በጭፍን ሁኔታ ተገጣጥመው ሕይወት ያለው ነገር ሲፈጥሩ ጨርሶ አይችሉም። በተለይ የውስብስብ ነገሮችን ውስብስብነት ልንረዳ የምንችለው በግብ የሚመራ የሂደት ውጤት መሆናቸውን በመቀበል ነው።

ሥነ ግብ እዘውትሮ የሚቃወመው የተናከሉ ቃላት ቁስአካልነትን ድክመት ነው። ተናክሎ ቃላት ቁስአካልነት ሁሉን ነገር ውስብስብ ክስተቶችንም ጭምር በተናክሎታዊ አሠራር አስረዳለሁ ማለቱ ሰህተት ነው። ይህ ማለት ደግሞ ሥነ ግብ ትክክል ነው ማለት አይደለም። ሥነ ግብ የሐሳባዊ ፍልስፍናን ድክመትና መሠረታዊ ሰህተት የሚያንፀባርቅ ነው። በቁስአካል የዕድገት ሂደት ውስጥ የተገኙት መሣሪያዎች ግብን ማምጣታቸው ተክዶ በተገላቢጠኝ ማለትም ተገብሮት ወደ መንሥኤ በመቀየር የግብ ተገብሮት ማድረግ የሐሳባውን የተለመደ አስተሳሰብ ነው። የተፈጥሮ ዕድገት በሳይንሳዊ መረጃ መረጋገጥ ሥነ ግብን መሠረት አሳጥቶታል። በመሆኑም የቅራኔ ሕጎች ተፈጥሮን ወደ ውስብስብ ደረጃ በመውሰድ ሕይወት ያላቸውና በግብ የሚመሩ ነገሮች ሊከሰቱ ችለዋል የሚለው የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አመለካከት ትክክል ሆኖ ይገኛል።

(ተናክሎታዊ ቁስአካልነትን ፡ ሐሳባዊነትን ይመለከታል።)

ሥነ ፋይዳ

(Axiology)

የፋይዳዎችን አመጣጥ ፡ ይዘት ፡ ፍች ፡ ተፅዕኖ ወዘተ... የሚያጠና የፍልስፍና ክፍል ሲሆን በሐሳባዊና በቁስአካላዊ አቀራረብ የተከፈለ ነው። ኅሊናዊ ሐሳባውያን የፋይዳዎችን ነባራዊነት በመካድ ጥሩ ፡ መጥፎ ፡ ውብ ወዘተ... ስንል የምንገልጸው የነገሮችን ነባራዊ ጠባይ ሳይሆን የራሳችንን ውስጣዊና ኅሊናዊ ስሜትና ብያኔ ነው ይላሉ። ነባራዊ ሐሳባውያን ግን ፋይዳዎችን በማዕረግ ከተፈጥሮ አጅግ የላቁ በማድረግ ምግጫቸው መንፈሳዊው ዓለም ነው ይላሉ። ራሳቸውን ችለው በነባራዊነትም የሚኖሩ አድርገው ይመለከቷቸዋል።

ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሰለፋይዳ የሚሰጠው ግንዛቤ የተመሠረተው በፋይዳዎች ማንበራዊና ታሪካዊ ጠባይ ላይ ነው። ፋይዳ ኅሊናዊ ብቻ አይደለም፤ ምክንያቱም የሚገኘው ከሰው ድካምና የሥራ ውጤት በመሆኑ ነው። ፋይዳ ሰዎች በግብረት የሚያገኙትና በግብረት የሚቀበሉት ክስተት ነው። ሰው በታሪክ ሂደት ውስጥ የሚያፈልቃቸው በመሆኑ ነባራዊ ሐሳባውያን እንደሚሉት ፋይዳዎች ከሰዎች በፊት የሚኖሩ አይደሉም። የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታ ለሰው ደስታንና ነፃነትን የሚሰጥ በመሆኑ ከፋይዳዎች ሁሉ ክፍተኛው ነው።

(ፋይዳን ይመለከታል።)

ሦስተኛው ኢንተርናሽናል

(Third International 1919-1943)

እንደ አንደኛውና እንደ ሁለተኛው ኢንተርናሽናሎች ይህም ኢንተርናሽናል የወዝአደሩ ዓለም አቀፋዊ የትግል ድርጅት ሲሆን ብዙውን ጊዜ በአጭር አጠራር ኩፒንተርን በመባል ይታወቃል።

ሦስተኛው ኢንተርናሽናል ይፋ በሆነ መንገድ መጋቢት 1919 በሞስኮ ከሃያ አንድ ህገሮች በመጡ ሠላሳ አምስት የወዝአደሩ የፖለቲካ ድርጅቶች ተመሥርቶ ሥራውን ይጀምሮ እንጂ ሐሰቡና ዝግጅቱ ቀደም ካለ ጊዜ ጀምሮ ሲብላላና ሲካሄድ ቆይቷል። ከዚህ በላይ በሌላ ስፍራ እንደተመለከተው ሁለተኛው ኢንተርናሽናል አንደካውትሰኪ ፡ እንደሻይደማን ፡ እንደ ሎንደን ወዘተ... በመሳሰሉ አድርባዮች ከላሾች አመራር ሥር በመዋሉ አነሌኒን አብዮታውያን ማርክሳውያንን የሚያሰባሰብ አዲስ ኢንተርናሽናል እንደሚያስፈልግ አስቀድመው ተገንዝበውት ነበር። በኢምፔሪያሊስቶች የተቀሰቀሰው አንደኛው የዓለም ጦርነት በ1914 ሲጀመር ከሁለተኛው ኢንተርናሽናል መሪዎችና አባል ፓርቲዎች አብዛኞቹ ጦርነቱን በመደገፋቸው ዓለም አቀፋዊው የወዝአደሩ አንድነት ህልውናውን አጣ። በልቬቪቶቻና ከሌሎችም ሀገሮች የወዝአደር ፓርቲዎች ሐቀኞቹና አብዮተኞቹ ከአድርባዮች በመለየት ቀስ በቀስ መሰባሰብ ጀመሩ። በ1915ና በ1916

ዑለት ስብሰባዎችን በዚመርሻልጽና በኬን ታል (በስዊስ) አድርገው ለአዲሱ ኢንተርናሽናል ዝግጅት ሲያደርጉ ቆዩ ። በልጄኔጅኮች በጥቅምት 1917 ሶሻሊስት አብዮት አካሂደው በጥር 1918 በርከት ያሉ ኮሚኒስቶችን ጭፍትሮግራድ ስብሰባው ስለአዲሱ ኢንተርናሽናል ምሥረታ ተወያዩ ። ከላይ እንደተመለከተው የኮሚኒስት ፓርቲዎች ተወካዮች በመጋቢት 1919 ሞስኮ ላይ ተሰብስበው ሦስተኛውን ኢንተርናሽናል መሠረቱ ። ከሐቀኛ ግርክሳውያን ውስጥ ካርል ሊብክኔፕትንና ፡ ሮዛ ሉክሰምበርግን የመሳሰሉት ይገኙባቸዋል ። ሦስተኛው ኢንተርናሽናል ከበፊቱ ሁለት ኢንተርናሽናሎች ልዩ የሚሆንበት ወዝአደሩ ሥልጣን በጫበጠበት ወቅት የተካሄደ መሆኑ ነው ። ኮሚንተርን ባደረጋቸው ጉባኤዎቹ የሚከተሉትን ዋና ዋና ተግባራት አከናውኗል ።

የመጀመሪያው የኮሚንተርን ጉባኤ

ኮሚንተርን በመጀመሪያው ጉባኤው ከታላቁ የጥቅምት 1917 የሶሻሊስት አብዮት በኋላ የነበረው ወቅት የካፒታሊስት ሥርዓት የሚወድቅበት ፣ የወዝአደሩ አብዮት የሚያብብበትና ድል የሚቀዳጅበት በመሆኑ ፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዢነት ምን እንደሆነና አስፈላጊነቱ በሚገለጽበት ፣ ወዝአደሩ ከክፊል ወዝአደርና ከደሃ ገበሬ ጋር የጠበቀ ትብብር በሚፈጥርበት ፣ የካፒታሊስት ሀገር የወዝአደር የትግል ድርጅቶችን ከጭቁን ሕዝቦች ፀረ ኢምፔሪያሊስት የትግል ንቅናቄዎች እንደዚሁም ሶሻሊስት ሀገሮች እርስ በርሳቸውና ከወዝአደሩና ከጭቁን ሕዝቦች የትግል ድርጅቶች ጋር የትግል እንድንታቸውን በሚመሠርቱበትና በሚያጠናክሩበት የሶሻሎች ዓይነት ሥርዓት በየሀገሩ በሚቋቋምበት ሁኔታ ላይ ተወያይቶ ውሳኔ አሳልፏል ።

ከያንዳንዱ አባል ፓርቲ አንዳንድ ተወካይ ፣ ከተወካዮች አምስት አባላት ያሉበት ቢሮ አቋቁሟል ፤ ግሪጥሪ ዜናቸዬቭ የመጀመሪያው ፕሬዚዳንት ፣ አንጂሊካ ብላቫኖቭ የመጀመሪያው ፀሐፊ ሆነው ተመርጠዋል ። ፕሮግራሙንም አጽድቋል ።

ሁለተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

በ1920 (ነሐሴ) የተደረገው 2ኛው የኮሚንተርን ጉባኤ ደንቡን ፣ በዲሞክራሲያዊ

ግዕዝላዊነት ላይ የተመሠረተውን ድርጅታዊ መዋቅሩንና አባል ለመሆን መሟላት ያለባቸውን 21 ነጥቦች አፀደቀ ። ከነዚህም ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው ፡—

- የወዝአደሩን የበላይ ገዢነት መቀበል፤
- ከመሐል ስፋሪዎችና ከጠጋኞች ጋር የነበረውን ግንኙነት ሙሉ በሙሉ ማቋረጥ ፤
- ሕጋዊና ሕጋዊ ባልሆነ የትግል ስልት መጠቀም ፤
- በገጠር፣ በጦር ኃይል፣ በሙያ ማኅበሮችና በፓርላማ ውስጥ ያላሰለሰ ትግል ማድረግ ፤
- ዲሞክራሲያዊ ግዕዝላዊነትን መቀበልና ሥራ ላይ ማዋል ፤
- የኮሚንተርንን ውሳኔዎች ማከበርና ሥራ ላይ ማዋል ፤
- ለሶሻሊስት ሀገሮች ተገቢውን ድጋፍ መስጠት ፤

ከነዚህም ሌላ ሁለተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ በብሔራዊ ቅኝ ግዛታዊ ጥያቄ ላይ የሌረንን በኩረ ሐሳብ አጽድቋል ።

ሦስተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

ከሐምሌ 22 — ነሐሴ 12 ፣ 1921 የተካሄደው ሦስተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ ዓለም አቀፍ የወጣት ኮሚኒስት ሊግንና ቀዩን ዓለም አቀፍ የሠራተኛ ማኅበር አጸደቀ ። የቡርጂዚውን ኅብረትና ፋሺስታዊ ድርጊት ለመቋቋም የሠራተኞች ግንባር መፈጠር እንዳለበት አሳሰበ ።

አራተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

ከኅዳር 9 እስከ ታኅሣሥ 5 ፣ 1922 የተካሄደው አራተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ በሁንጋሪና በኢጣልያ የተከሰተው ፋሺስታዊ አምባገነንነት ሊያስከትል በሚችለው አደጋ ላይ ከፍተኛ ትኩረት በማድረግ ፋሺዝምን ለመቋቋም የሠራተኞች ኅብረት ግንባር እንዲፈጠር ጥሪ አደረገ ።

አምስተኛ የኮሚንተርን ጉባኤ

አምስተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ (1924) በማንሠራራት ላይ የነበረውን ፋሺዝም ለመቋቋምና ድል ለመምታት በየሀገሩ የኮሚኒስት ፓርቲዎች እንዲቋቋሙና በሪዕዮተኛነትና በድርጅት የበልሼቪኮችን አርአያ እንዲከተሉ መመሪያ አወጣ። በመከሰት ላይ የነበረውን ትርጉህከዝምንም መዋጋት ጀመረ።

ስድስተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

ስድስተኛው ጉባኤ (1928) መደብ ለመደብ ፍልጫ (ክላስ ቨርሰስ ክላስ) የሚለውን አዲስ የትግል ታክቲክ በመቀየስ ወዝአደሩ አጋሮቹን አሰባሰቦና አሰልፎ የቡርጂዚውን ጭቆናና ብዝበዛ እንዲቋቋም መመሪያ አወጣ።

ሰባተኛው የኮሚንተርን ጉባኤ

ሰባተኛው ጉባኤ የፋሺዝምን መሰፋፋት ለመቋቋም የሚያስችል የሕዝባዊ ኃይሎች ግንባር የሚቋቋምበትን ዘዴ ቀይሶ በብዙ የአውሮፓ ሀገሮች እስከ 1939 ድረስ ፋሺስቶችን ለመቋቋም ተችሏል።

በ1943 (ሰኔ) በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ወቅት ፀረ ፋሺስት ግንባሩን በማጠናከር ድልን ለመቀዳጀትና የኮሚንተርን አባላት የሶቪዬት መሣሪያዎች ናቸው ተብለው ይወነጀሉና ችግር ይደርስባቸው ስለነበር እነዚህን ኮሚኒስት ፓርቲዎች ቡርጂዚዎች ከሚያደርሱት ጥቃት ለማዳንና በሁለተኛው

የዓለም ጦርነት ወቅት የተፈጠረውን ፀረ ፋሺስት ግንባር ለማጠናከር ሲባል በሰኔ ወር 1943 ሦስተኛው ኢንተርናሽናል እንዲፈርስ ተደረገ።

በሦስተኛው ኢንተርናሽናል አመሠራረትና አመራር ግንባር ቀደም ሚና ከተጫወቱት መካከል፡— ሌኒን፣ ስታሊን፣ ዲሚትሮቭ፣ ሊብክኔቭትና ሮዛ ሉክሰምበርግ ይገኙባቸዋል።

ሦስቱ ጣምራ ጠላቶች
(The Triad Enemies)

የሠርቶአደሩ ሕዝብ ቀንደኛ ጠላቶች የሆኑት ፊውዳሊዝም፣ ኢምፒሪያሊዝምና የነዚህ የሁለቱ ውላጅ የሆነው ቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም ናቸው። በተለይ ገና በማደግ ላይ ያሉት ሀገሮች ያሉበት የኅብረተሰብ የዕድገት እርከን በአመዛኙ ከፊል ፊውዳልና ከፊል ካፒታሊስት ነው። በነዚህ ሀገሮች ያሉ ሠርቶ አደር ሕዝቦች ከሚደርሰባቸው ጭቆናና ብዝበዛ ነፃ ለመውጣትና የዕድገት አቅጣጫቸውን በሶቪዬት ፈር ለመቀየስ ትግል በሚያደርጉበት ጊዜ እነዚህ ሦስት ጠላቶች በአንድ ወገን በመሰለፍ ይዋጋቸዋል። ስለዚህ ሠርቶ አደሮች ይህን ፀረ ሦስት ጣላትም ፀረ ፊውዳል፣ ፀረ ኢምፒሪያሊስትና ፀረ ቢሮክራሲያዊ ካፒታሊስት አቋም በመያዝና እነዚህን የጋራ ጠላቶቻቸውን በአንድነት ሆነው በመታገል ምዝቦራና ጭቆና የሌለበትን ሶቪዬት ኅብረተሰብ ለመመሥረት በቁርጠኝነትና በመሥዋዕትነት ይታገላሉ።

(ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ይመልከታል።)

ሰላማዊ ስልፍ

(Demonstration)

ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ጉዳዮችን አስመልክቶ በአደባባይና በይፋ የሚደረግ ትዕይንት ሕዝብ ነው። ሰዎች ደስታቸውንም ሆነ ቅሬታቸውን ለማሳወቅ በጉልህ የተጻፉ መፈክሮችን በመያዝና በቃልም በግሰማት በርካታ ሰዎች በሚገኙባቸው እደባባዮችና ዋና ዋና መንገዶች እየተዘዋወሩ ድጋፍ የሚሰጡበት ወይም ተቃውሞ የሚያሰመጡበት ስልት ነው።

ለምሳሌ በቅድመ አብዮትና በአብዮቱ የመጀመሪያ ወቅት የኢትዮጵያ ተማሪዎችና ሌሎችም የኅብረተሰብ ክፍሎች አድጋሪውን መንግሥትና ሥርዓት በመቃወም ያደረጓቸው ሰላማዊ ስልፎች የተቃውሞ ሲሆኑ መሬትን ለስፊው የገጠር ሕዝብ ያደረገውንና የከተማ ቦታና ትርፍ ቤት አዋጆችን በመደገፍ በየቦታው የተደረጉት ሰላማዊ ስልፎች ሰፊው ሕዝብ ከልብ የተሰማውን ደስታ የገለጸባቸውና ሙሉ ድጋፉን ለአብዮቱ የሰጠባቸው ነበሩ።

ሰላማዊ ሽግግር

(Peaceful Transition)

ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም (ከሚኒዝም) ለመሸጋገር በሚደረገው ሕዝባዊ ትግል የወቅቱ ተጨባጭ ሁኔታ ሲፈቅድ ከፍተኛ አመፅ፣ የርስ በርስ ጦርነትና ጥፋት ሳያስከትል ሊደረግ የሚችል አንዱ የአብዮታዊ ሽግግር ቅርፅ ነው። በታሪክ እስከ ዛሬ የዚህ ዓይነቱ አብዮታዊ የሽግግር ዘዴ ብዙም የታየ ባይሆንም ሊኖር አንድሚችል ግን አይካድም። ይህም የሚሆነው የወዝ አደሩ የኃይል ሚዛን አይሉ ሲገኝ፣ የገዢው መደብም በኃይል ሲዳከምና፣ በሌሎችም የወቅቱ ተጨባጭ ምክንያቶች በወዘደሩ ላይ ግልጽ የሆነ የማጥቃትና የአፈና ርምጃ ለመውሰድ ሲሳነው ነው። ይህም ቡርጂዚው አቋሙን

አለዝቦ ሲገኝ ትግሉ ለተራማጅና ለአብዮታዊ ኃይሎች ምቹ ይሆናል። ነገር ግን በነዚህ መለስተኛ ድሎች በመጠቀም ትግሉን ይበልጥ በማፋፋም አድጋሪውን ገዥ መደብ ይበልጥ ለማዳከም ካልተቻለ ሰላማዊ አብዮታዊ ሽግግር ሊከናወን አይችልም። ሁኔታው ከተቀየረ ትግሉ የመረረና ሕዝባዊ አመፅን የሚያስከትል ሊሆን ይችላል።

ሰላማዊ ሽግግር ፋብሪካዎችን፣ ባንኮችንና መሰል የኢኮኖሚ ዘርፎችን ቀስ በቀስ የሕዝብ በማድረግ፣ የሀገሪቱን የኢኮኖሚ ፖሊሲ በዲሞክራሲያዊ መንገድ በመቀየስ፣ በመምራትና በመቆጣጠር፣ በምርት ዕቅድና አፈጻጸም የሠራተኛውና የመላው ሠርቶ አደር ሕዝብ ተሳትፎ አንዲኖር በማድረግ፣ በአጠቃላይ የኅብረተሰቡን ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ጉዳዮች በዲሞክራሲያዊ መንገድ በመምራት ሊከናወን የሚችል የሥርዓት ለውጥ ነው። ባለንበት ዘመን የሶሻሊስት ሥርዓት መጠናከር፣ የቅኝ አገዛዝ መንኮታከት፣ በትላልቅ ካፒታሊስት ሀገሮች የተራማጅ ኃይሎች መጠናከርና የአብዮታዊ ንቅናቄው ማኅበራዊ መሠረት እየሰፋ መሄድ፣ ከዚህ ጋርም ከሚኒስትሮችና ተራማጅ ኃይሎች በቡርክው ፓርላማ ውስጥ ገብቶ በመሳተፍና በዲሞክራሲያዊ ተቋሞች በመጠቀም ተደማጭነታቸውን እያሰደጉ መሄድ ለሰላማዊ አብዮታዊ ሽግግር መኖር ሁኔታዎችን የሚያመቻቹ ናቸው። ይህም ሆኖ ግን በአንድ አብዮት ሂደት ውስጥ በአንድ ደረጃ ላይ አድጋሪ ገዥ መደቦች አብዮታዊውን ንቅናቄ በኃይል ለመምታት ሊነሡ ስለሚችሉ የአብዮቱ ወገኖች አብዮታዊ የትጥቅ ትግል ዘዴን ለመከተል የሚገደዱበት ሁኔታ ሊኖር መቻሉ መዘንጋት የለበትም።

ሰላማዊ ሽግግር በአዝጋሚ ሂደት ካፒታሊዝምን መለወጥ ይቻላል ከሚለው የማኅበራዊ ዲሞክራቶች አድርባይ አቋም የተሰየ ነው። ሰላማዊ ሽግግር ሂደቱ ዝግ ያለና ሰላማዊ ይምሰል እንጂ አድጋሪው መደብ ሥልጣኑን ካልለቀቀ ወደ አመጣዊ አብዮታዊ ሽግግር የሚመራ ይሆናል። የዚህም ሽግግር ዓላማ ወዛደሩን

ሙሉ ሥልጣን ለማስጨበጥ ስለሆነ ከተወሰነ ሂደት በኋላ የገዢውን መደብ ዓቅም አሳጥቶ ወዛደሩን ሥልጣን ለመረከብ ወደሚችል በት ደረጃ ያደርሰዋል ።

(አብዮታዊ ሽግግርን ይመለከታል ።)

ሰላም አብሮ የመኖር መርህ (በ—) (Peaceful Co-existence)

የተለያዩ ርዕዮተዓለም የሚከተሉ ሀገሮች በመግባዳትና በመተባበር በሰላም ለመኖር የሚፈጥሩት ግንኙነት በሰላም አብሮ የመኖር መርህ ይባላል ።

በሰላም አብሮ የመኖር መርህን መቀየስ አስፈላጊ ሆኖ የተገኘበት ዋና ምክንያት የሶሻሊስት አብዮት እንቅስቃሴ በዓለም ላይ በተመባሳይ ፍጥነት አለማደጉ ነው ። በሩሲያው የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት በሶቭዬት ኅብረት የሶሻሊስት መንግሥት ሲመሠረት በዙሪያው የሚገኙ ሀገሮች የካፒታሊስቲክ ሥርዓት የሚከተሉ ነበሩ ። ስለዚህ ቅሪቲዎች ተካርረው የመጋፈጥ ሁኔታ ቢፈጠርና ብዙዎች ካፒታሊስት ሀገሮች ቢረባረቡበት ለጋው አብዮት አደጋ ላይ እንደሚወድቅ በመገንዘብ ሌኒን የሶሻሊስት ሶቭዬት ኅብረትን ህልውና ለመጠበቅና ለሶሻሊስት ግንባታ አመች ሁኔታን ለመፍጠር በሰላም አብሮ የመኖርን መርህ መቀየስ ነበረበት ።

በሰላም አብሮ የመኖር መርህ ሦስት የተሳሳቱ ትርጉሞች ተሰጥተውታል ። የመጀመሪያው የተሰነዘረው ከቀኝ ከንፍ ቡርሂዎች ሲሆን ፍሬ ሐሳቡም በሰላም አብሮ የመኖር መርህ አብዮትን በሰው ሰማዛመት እንዲያመች ከሚኒስቶች የፈጠሩት ታክቲክ ወይም ወጥመድ ነው የሚል ነው ። ይሁን እንጂ ከሚኒስቶች አብዮት የአንድ ሀገር ውስጣዊ ሁኔታ የሚወልደው ነው ብለው ስለሚያምኑ የአብዮትን ከሀገር ሀገር መዛመት ጨርሶ አይቀበሉም ። ሁለተኛው የተሳሳተ ትርጉም ከተራማጅ መሰል (ሊበራል) ቡርሂኒዎች የመነጨው ሲሆን በነዚህ አመለካከት በሰላም አብሮ የመኖር መርህ በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም መካከል የሚካሄደውን የተጠቃሚ ፖለቲካዊና ርዕዮተ

ዓለማዊ ትግል ለማዳከምና ለማጥፋት ፣ ብሎም ሁለቱን ሥርዓቶች ለማቀራረብና በመካከላቸው ያለውን ልዩነት አቻቸው እንዲዋሀዱ ለማድረግ የታቀደ ዘዴ ነው የሚል ነው ። ይሁን እንጂ ካፒታሊዝምና ሶሻሊዝም ተፃራሪ ሥርዓተ ማኅበሮች በመሆናቸው በመካከላቸው ያለው ልዩነት ተወግዶ ውህደት ይፈጥራል የሚለው አባባል ተቀባይነት አይኖረውም ። ሌላው ሦስተኛው ትርጉም በተለያዩ “የግራ” ከንፍ ቡድኖች የተሰነዘረ ሲሆን ዋናው አቋሙም ይህ መርህ ሶሻሊስት ሀገሮች በዓለም ላይ የሚካሄደውን አብዮታዊ ትግል እንዳይደግፉ ስለሚያደርግ የወዝአደራዊ ዓለምአቀፋዊነትን ዓላማ ከመቃወሙም በላይ ፀረ ኢምፔሪያሊዝም እንቅስቃሴ በሰፊው እንዳይካሄድ ዕንቅፋት ይሆናል የሚል ነው ። እነዚህ ግራ አክራሪ ቡድኖች በሰላም አብሮ የመኖር መርህ ፈንታ ውጥረትን ፣ በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም መካከል በየአቅጣጫው የፊት ለፊት ግጭት መፍጠርንና አብዮትን በኃይል ማዛመትን ይመርጣሉ ።

በታሪክ ተደጋግሞ እንደታየው ግን በሰላም አብሮ የመኖር መርህ የዓለምን ሶሻሊስት አብዮት ሂደት ለማፋፋም የሚረዳ እንጂ የሚያዳከም አይደለም ። ሰላም ለሶሻሊስት ኅብረተሰብ ግንባታና ለተፋጠነ ዕድገት አመች ሁኔታን ይፈጥራል ። የተፋጠነ ዕድገት የተጠናከረ ሶሻሊስታዊ ሥርዓትን ለመፍጠር ያስችላል ። የተጠናከረ የሶሻሊስት ሥርዓት ደግሞ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የሶሻሊስት አብዮትን ሂደት የማጠናከር ዕድሉ ወይም ችሎታው የበለጠ ይሆናል ።

(ዴሞክራሲን ይመለከታል ።)

ሰላም አክራሪነት (Pacifism)

በማንኛውም ዓይነት ጦርነት መካፈልንና መሥዋዕት መሆንን የሚቃወም ፣ በደፈናው የሰላምን ፍላጎት የሚገልጽ የቡርሂኒ አሳሳችና ለዘብተኛ አዝማሚያ ነው ። ሰላም አክራሪነት ስለጦርነት ባለው ሐሳባዊ ግንዛቤ ትክክለኛ ጦርነትን ትክክለኛ ካልሆነ ጦርነት መለየት ስለሚሳነው በተባበረ የሰፊው ሕዝብ ትግል

ኢምፔሪያሊዝምን መደምሰስና ሶሻሊዝምን መመሥረት የሰላም ብቸኛ ዋስትና መሆኑን አይቀበልም። ቡርጂዎች የራሳቸውን የጦር ነት ፖሊሲና ዝግጅት በመሸፈን ጭቁን ሕዝቦች ለሰላም፣ ለዲሞክራሲ፣ ለብሔራዊ ነፃነትና ለሶሻሊዝም የሚያደርጉትን ትግል ለማፈናገፍ ሕዝቦችን የሚያወናብዱት በዚህ ሰላማዊነት በሚል ውዥንብር ነው። ይህ የተሳሳተ የሰላም ስሜትና ግንዛቤ በተለይ በአንደኛው የዓለም ጦርነት ጊዜ የ“ጎሊና ተቃውሞ”፣ በጦርነቱ ውስጥ “አለመሳተፍ” በሚሉ ማንኛውንም ጦርነት እንደ “ጋጢ አት” በሚቆጥሩ አስተሳሰቦች ሰፊው ሕዝብ ትክክለኛ አቋም ይዞ በፀረ ኢምፔሪያሊስቱ ጦርነት ውስጥ ንቁ ተሳትፎ እንዳያደርግ ተፅዕኖ አድርጓል። በሰላም ሰላም አከራሪ ነት የጦርነትን ቁሳዊ መሠረትና መደባዊ ይዘት ካለመረዳቱም በላይ የተሟላ ሰላም ከሶሻሊዝም ተነጥሎ ሊታይ የማይችል መሆኑን ባለመገንዘብ በሰላም ስም በጦር ነት ላይ ያለው አቋም በእርግጥም ሰላምን የሚያጠናክር ሳይሆን ጭቁን ሕዝቦች በኢምፔሪያሊዝም ላይ የሚያካሂዱትን ጦርነት በማዳከም የኢምፔሪያሊስቶችን የጦርነት ፖሊሲ የሚያጠናክር አዝማሚያ ነው።

ሰላም ውል (የ—)

(Non Aggression Pact or Peace Treaty)

በጦርነት ላለመፈላለግ፣ አንዱ በሌላው ላይ በኃይል ከመጠቀም ለመቆጠብና ልዩነቶችን በውይይትና በዕርቅ ለመፍታት በመንግሥታት መካከል የሚደረግ ስምምነት ነው። የዚህ ዓይነቱ ስምምነት በሚመለከታቸው መንግሥታት መካከል አንደተነሣው ችግር ዓይነትና ጥንካሬ እያንዳንዱ ሀገር (ወይም ከሁለቱ አንዱ) የወቅቱን የኃይል አሰላለፍና የራሱንም ዐቅም ገምቶ በጊዜያዊነት የሚያደርገው ወይም ችግሩን ለዘለቄታው ለመፍታት የሚያስችል ሊሆን ይችላል።

ለምሳሌ በመጋቢት 1918 አዲሱ የሶቭዬት መንግሥት ገና ባልተጠናከረበት፣ ወታደራዊ ይዘታው በጣም በተዳከመበት ወቅት በጀርመን ተፅዕኖ በሁለቱ ሀገሮች መካከል የተደረገው የብሬስት ሊቲቭስክ የሰላም

ውል ለጊዜው ሩሲያ ከግዛቷ የተወሰኑትን ክፍሎች ለጀርመን ለመልቀቅ የተገደደ ቸበት ነበር። ይህ ስምምነት ለሶቭዬት መንግሥት ጊዜና ፋታ በመስጠቱ የሶቭዬት መንግሥት አቋሙን ካጠናከረ በኋላ ውሉን ውድቅ ሊያደርገውና የተወሰዱበትንም ግዛቶች ሊያስመልስ ችሏል።

ሰላም ፕሮግራም (የ—)

(Peace Programme)

በ1971 በሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲ 24ኛ ጉባኤ ለሰላምና ለዓለም አቀፍ ኅብረት፣ ለሕዝቦች ብሔራዊ ነፃነትና ማኅበራዊ ዕድገት የተነደፈ የትግል ፕሮግራም ነው። በዚህ መሠረት የሰላም ፕሮግራም የሚከተሉት ዓላማዎች አሉት፡

—በደቡብ ምሥራቅ እስያ ጦርነቶች ሊቀሰቀሱ የሚችሉባቸውን ሁኔታዎች ማስወገድ፤ በዚህም ረገድ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በሚፈጥራቸው አመች ሁኔታዎች ሁሉ በሚገባ በመጠቀም ማንኛውንም የወረራ እርምጃ በአፋጣኝ መግታት፤ በዓለም አቀፍ ሕግ መሠረትም ችግሮችን በሰላማዊ መንገድ በመፍታት ፈንታ በኃይል መጠቀምን ማውገዝ፤ —ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት (1939—45) በኋላ በአውሮፓ የተደረገውን የሀገሮች ድንበር ለውጥ በሙሉ ልብ መቀበልና በአውሮፓ የጋራ ደኅንነትን ማረጋገጥ፤

—የኮከሊየር፣ የኬሚካልና የባክቲሪየሎጂካል የጦር መሣሪያዎች በሥራ ላይ እንዳይውሉ ማድረግ፤ የኮከሊየር ጦር መሣሪያዎች መከራ ማንም በየትም ቦታ እንዳያደርግ ለማቆም መቻል፤ ከኮከሊየር ጦር መሣሪያ ነፃ የሆኑ አካባቢዎች እንዲመሠረቱ መታገልና የኮከሊየር ጦር መሣሪያ ባለቤት የሆኑ መንግሥታት ሁሉ ይህን ትጥቃቸውን እንዲፈቱ ጥረት ማድረግ፤

—የጦር መሣሪያን እሽቅድምድም ለማቆም በየሀገሩ የሚገኙት የውጭ የጦር

ሰፈሮች አንዲነሡ ማድረግና በተለይ እንደ መካከለኛው አውሮፓ በመሳሰሉ ወታደራዊ ግጭት ሊነሣ በሚችል ባቸው አካባቢዎች ለጦር ኃይሎችና ለመሣሪያዎች ቅነሳ የሚደረገውን ትግል ማጠናከር ፣ በአጋጣሚና ሆን ተብሎ በሚፈጸም ወታደራዊ ትንኮሳ ጦርነት እንዳይቀሰቀስ የሚያስችል ዘዴና መንገድ መፈለግ ፤

- በተባበሩት መንግሥታት ውሳኔዎች መሠረት የቅኝ አገዛዝ ቅሪቶችን ጨርሶ ማጥፋትና ዘረኝነትንና አፓርታይድን መታገል ፤
- በጋራ ትብብርና ጥቅም አካባቢን ለሕይወት በሚሰማሚ ሁኔታ በመጠበቅ የተፈጥሮ ሀብቶችን መጠቀም ፣ የመጓጓዣና የመገናኛ አገልግሎቶችን ማስፋፋትና ማዳበር ፣ እጅግ አሳሳቢ የሆኑትን በሽታዎች ማጥፋት ፣ ወደ ሕዋወና ወደ ውቅያኖሶች በሚደረገው ጉዞ ፣ በጥናት ፣ በምርምርና በሌሎችም መስኮች ለጋራ ደኅንነትና ጥቅም መንግሥታት ተብብረው የሚሠሩበትን ሁኔታ መፍጠር ።

ይህ የሰላም ፕሮግራም በ1976 እና በ1981 በሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲ 25ኛና 26ኛ ጉባኤዎች ተሻሽሎና ዳብሮ ቀርቧል ።

ሰሜን አትላንቲክ ቃል ኪዳን ድርጅት

(North Atlantic Treaty Organization, NATO)

ሶቭሊስት ሀገሮችን ስመዓረርና ብሔራዊ የአርነት ንቅናቄዎችን ለማፈን የሰሜን አትላንቲክ ካፒታሊስት መንግሥታት ያቋቋሙት ወታደራዊና ፖሊቲካዊ ኅብረት ነው ። ኔቶ በአሜሪካ ግፊትና ጉት ጎታ በሚያዝያ 1949 በአሜሪካ ፣ በእንግሊዝ ፣ በፈረንሳይ ፣ በቤልጅግ ፣ በሆላንድ ፣ በሉክሰምበርግ ፣ በካናዳ ፣ በኢጣሊያ ፣ በፖርቱጋል ፣ በኖርዌይ ፣ በዴንማርክና በአይስላንድ ዋሽንግተን ውስጥ ተመሠረተ ። በ1952 ግሪክና ቱርክ የኔቶ አባል ሀገሮች

ሲሆኑ በ1954 ጀርመን ፈዴራል ሪፐብሊክም የዚሁ ድርጅት አባል ሆናለች ። በታኅሣሥ 1981 የኔቶ አባል ሀገሮች ተወካዮች ስፓኝ የኔቶ አባል ሀገር እንድትሆን የሚያስችላትን ውሳኔ በፈርማቸው አጽድቅዋል ።

በዚሁ ወቅት አሜሪካ በሶቭዬት ኅብረትና በዋርሶ ቃል ኪዳን ሶቭሊስት ሀገሮች ላይ የሚሳይሉትና የኑክሊየር ጦር መሣሪያዎች ለማጥመድ የሚያስችላትን ውሳኔ አሳልፏል ። የዚህ ውሳኔ ዓላማ ኔቶ በዋርሶ ቃል ኪዳን ድርጅት ላይ ወታደራዊ የበላይነት እንዲኖረው ማድረግ ነው ። ይሁን እንጂ ይህ ድርጊት የጦር መሣሪያ አሽቅድድምን በማባባስ ዓለምን በሰጋት ላይ እየጣለ ነው ።

ከኔቶ አባል ሀገሮች መካከል ፈረንሳይ ከድርጅቱ ወታደራዊ ኅብረት በ1966 ስትወጣ ግሪክም የፈረንሳይን ፈለግ በመከተል በ1974 ከወታደራዊ ኅብረቱ ራሷን አግልላለች ።

የኔቶ ከፍተኛ ውሳኔ አውጪ አካል የሰሜን አትላንቲክ ምክር ቤት ሲሆን የምክር ቤቱ የዕለት ተዕለት ሥራ የሚከናወነው በአባል ሀገሮች ቋሚ ልዑካን ነው ። የድርጅቱ ጽሕፈት ቤት የሚገኘውም በብራስልስ ነው ።

ሰርጎገብ

(Infiltrator)

በወታደራዊ ሳይንስ በጠላት ሠራዊት መሥመር ውስጥ ሸምቆ በማለፍ በሰተጀርባ አደጋ እየጣሰ የጠላትን ኃይል አሰላለፍ የሚበታትን ልዩ ሥልጠና ያሰው የሠራዊት አባል ወይም አካል ነው ። በሀገርም ሆነ በዓለም አቀፍ ደረጃ የሰላምንና የመረጋጋትን መጠናከር የማይፈልጉ አያሌ ኃይሎች በአሁኑ ወቅት እየተበራከቱ በመምጣታቸው ቃሉ የነሱ ምግባር መግለጫ ጭምር ሆኗል ። በዚህ ትርጉሙ ሰርጎገብ ያንድን ሀገር ፀጥታና መረጋጋት ለማደፍረስ አንድ አድጋሪ መንግሥት ወይም ድርጅት እያስታጠቀ ወደ ሌላ ሀገር የሚያስማራውና ሸምቆ እየገባ በሕዝብ ላይ የወንጥብና ተግባር የሚፈጽም የጥፋት መልክተኛ ነው ።

በአሁኑ ጊዜ ሰርገብነት የኢምፔሪያሊዝም ግፊት ዓይነተኛ መሣሪያ ነው። በመንግሥታት መካከል በሰላም አብሮ የመኖር ጭህ እንዲሰፍን፣ ሉዓላዊነትና ብሔራዊ ዳርድን በር እንዲከበር፣ በመካከላቸው የሚነሡ ጥቂቶችና አለመግባባቶች በሰላማዊ መንገድ እንዲፈቱ የሚያዙት ዓለም አቀፍ ሕጋዊ መሪያዎች ተፈጻሚነት እንዳያገኙ ኢምፔሪያሊዝም ከሚጠቀምባቸው የጠብ አጫሪነት ዘዴዎች አንዱ ሰርገብነት ነው።

ከዚህም በላይ ሰርገብነት ሀገርንና አብዮትን ለመብታትን በትጥቅ መስክ የሚሰለፍ ብቻ ሳይሆን በረቀቀ ዘዴ በሕዝቡ መካከልና በአጭቱ ሰፈር ገብቶ በፖለቲካ ውዥንብር ሕዝቡን የሚያሸብር፣ የኢኮኖሚ አሻጥር የሚፈጽምና የሀገርን ነፃነትና አንድነት በከፍተኛ አደጋ ላይ የሚጥል አድጋሪ ተልዕኮ ጭምር ያለው ነው። በዚህ መልኩ ሰርገብነት ለሕዝብ ተቆርቋሪና አብዮተኛ መሰሉ በረቀቀ ዘዴ በመግባት ከውስጥ አብዮትን የሚዳርሱ አሰመሳይ ነው።

(አስመሳይ ተራማጅን ይመለከታል።)

ሰብነት (Personalism)

ሰብአ—ነፍስና ሥጋ ያለው፣ ነፍሱ ከሥጋው አንድ የሆነ፣ ሥጋ ብቻ ወይም ነፍስ ብቻ ያልሆነ ሰብ ማለት ተፈጥሮ ካሰገኛቸው እውነታዎች ሁሉ የተሰየ ሰታ፣ ሚና፣ ችሎታና ክብር ያለው ፍጡር ነው የሚል በ20ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ የተሰፋፋ ሃይማኖታዊና ሐሳባዊ ፍልሰፍና ነው። ይህ የሰብ ልዩ ባሕርይ የፍልሰፍና አስተሳሰብ ዋና መመሪያ መሆን አለበት ስለሚል ሰብን የተፈጥሮ ግዕዝና መድረሻ አድርጎ ይወስዳል። መላው ተፈጥሮ እርስ በርሱ የተሳሰረና የተዋቀረ ሲሆን ሰብ ግን አንድ ነፃና ማዕከላዊ የሆነ የእንቅስቃሴ፣ የአስተሳሰብ፣ የፍላጎት፣ የስሜት ምንጭ አለው። ሌሎች ነገሮች የሚልጥወው፣ አንዱ በሌላው የሚተካ ሲሆን ሕብ ግን ባለው ግላዊ ባሕርይ የተነሣ በሌላ የማይተካ ነው።

በሰብነት ፍልሰፍና መሠረት የሰውን መንፈሳዊና ሥጋዊ ባሕርይ በአንድነታቸው ግድግዳ ስለሚያስፈልግ ሰው በቁስ አካል ወይም በሕሳብ ብቻ የማይገለጽ ስለሆነ ሰብ የሚያ

ደርገው የሁለቱ ውህደት ነው። ቁስአካል የሐሳብ ተገዥና ምሰል ብቻ ሳይሆን ሰብ እራሱን የሚገልጸውና ችሎታውን ነባራዊ የሚያደርገው በቁስአካል አማካይነት ነው ስለሚል ሰብነት የሐሳባዊ ፍልሰፍና ተቃዋሚነቱን ይገልጻል። በሌላ በኩልም ቁስአካል ውያን እንደሚሉት ንቢና የቁስአካል ነፃነት ራት ሳይሆን የእንቅስቃሴ ምንጭ በመሆኑ የቁስአካል ውጤት ሆኖ ሊቆጠር አይገባም ይላል። እንደ ሰብነት አባባል ሰብ የቁስ አካል ወይም የሐሳብ ተገዥ ሳይሆን የነፃነቱ መሠረት ሰብ በሥጋዊ አካሉ ከነባራዊ እውነታ ጋር ተግባራዊ ግንኙነት መፍጠሩና በዚህም ጊዜ የሚያሳየው የእንቅስቃሴ ምክንያት ደግሞ ከመንፈሳዊነቱ መመንጨቱ ነው።

ሰብነት ሰው ሰብ ነው በማለት ለሰው ነፃነትና ክብር የሚከራከር ቢመስልም የሰውን ነፃነትና ክብር ከሰማይ እንደወረደ እንጂ የታሪክ ዕድገትና የሰው የሥራ ችሎታ ውጤት አድርጎ ስለማይቀበል ዓላማውን መልሶ ይሸራል። የሰብ ክብርና ነፃነት የሚመሠረት በትንና የሚወሰንበትን ማኅበራዊ ግንኙነት መዘንጋቱ የፍልሰፍናውን ሐሳባዊነት ያሳያል። የመብትና የግዴታ ዓይነትም ሆነ ሰፋት በምርት ግንኙነቶቹ ዓይነት የሚወሰን በመሆኑ ታሪካዊና ማኅበራዊ ነው። ሰብ የተፈጥሮ ፀጋ ሳይሆን ማኅበራዊ ፋይዳ በመሆኑ ከመደብ ትግል ሂደት ውጭ የሚታይ አይደለም።

ሰው በተፈጥሮው ሰብ ነው ማለት ሰው ከማኅበራዊ ሕይወት ሁኔታው ውጭ ነፃነትና ክብር አለው ማለት በመሆኑ ጨቋኝ ሥርዓትን ማድበስበስ የሰብነት ሰውር የመደብ ተልዕኮ መሆኑን ይጠቁማል። በመደብ በተከፋፈሉ ሥርዓቶች ውስጥ የአምራቹ ዜጋ መብትና ክብር መገፈፍና የዚህም ምክንያት የምርት ግንኙነቶቹ ዓይነት መሆኑን ካለመግለጽ አልፎ እንዲያውም የሰውን ሰብ መሆን በረቂቅ አመለካከት ላይ መመሥረት ማለት የነገሩ መደብ ተባባሪ መሆን ማለት ነው።

ሰብአዊ መብት (Human Rights)

ሰዎች መሠረታዊ ፍላጎታቸውንና ጥቅማቸውን ለማስከበር በሕግ የሚኖሯቸውን መብቶች ሁሉ የሚያጠቃልል ሰፊ ጽንሰ ሐሳብ ነው። የመደብ ኅብረተሰብ ታሪክ

አንደኛው መብት ስነዚህ መብቶች መሪ ጋንጥ ለዘመናት ከፍተኛ መሥዋዕትነት የተከፈለበት ትግል ሲካሄድ ቆይቶአል ። አያሌ ምሁራንና የፖለቲካ መሪዎችም ስለ ሰብአዊ መብቶች በየበኩላቸው ያሏቸውን እስተሳሰቦች በየወቅቱ ገልጸዋል፤ እየገለጹም ናቸው።

በታኅሣሥ 10 ፣ 1948 የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ጠቅላላ ጉባኤ መሠረታዊ የሰው ልጅ መብቶች የሚል ሰነድ አውጥቷል። በዚህ ታሪካዊ ሰነድ ውስጥ የሰፈሩት መርሆች ሁሉ ሕዝቦችና መንግሥታት ሊታገሉላቸው የሚገቡ ናቸው። በዚህም መሠረት ሰዎች ያላንዳች ተፅዕኖ በእኩልነት ለመኖር ለማግበራዊ ደኅንነት ፣ ለሰብአዊ ክብርና ለፍትህ ያሏቸው መብቶች ተጠቅሰዋል። ከዚህም በተጨማሪ ሰዎች ሠርቶ ለመኖር ፣ ለእኩል ሥራ እኩል ክፍያ ለማግኘት ፣ ሐሳባቸውን በንግግርና በጽሑፍ ለመግለጽ ፣ ለመሰብሰብና ለመደራጀት ፣ ሠርቶ ለማረፍና በአግባቡ ለመደሰት ፣ ለመማርና በኅብረተሰቡ ማኅበራዊ ሕይወት ውስጥ ለመሳተፍ ሊኖሯቸው የሚገቡትን ማግበራዊና ኢኮኖሚያዊ መብቶች ይዘረዝራል። በአጠቃላይ በሰው ልጅ ላይ የሚካሄዱት የቀሰም ፣ የዘር ፣ የየይማኖት ፣ የፆታ ፣ የሀገር ልዩነትና ኢሰብአዊ ድርጊቶች መሠረታዊ መብቱን ስለሚገቡት መወገድ ያስባቸው ናቸው።

ሰብአዊ መብቶችን ተግባራዊ የማድረግ ሁኔታ አንደኛው የጥበብ ሰብአዊ መብት ሲሆን ማለትም አንደኛው ማግበራዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ሥርዓቱ ይለያያል። በዚህ መሠረት በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ሰብአዊ መብቶች በሕግ የሚታወቁ ብቻ ሳይሆኑ በተግባርም የተረጋገጡ ናቸው። ለዚህም የሠርቶ አደሩ ሕዝብ መንግሥት ዋስትና ይሰጣል። በመሆኑም በዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት መርህ መሠረት ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በመንግሥታዊ አስተዳደርና በማግበራዊ ጉዳዮች ሰፊ ተሳትፎ የሚያደርግበትን ሁኔታ ይፈጥራል። የዜጎች ኢኮኖሚያዊ ዋስትናም ብሔራዊ ኢኮኖሚው በሕዝባዊ ይዞታ ሥር መሆኑና የሕዝቡን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎቶች ለማርካት በማዕከላዊ ዕቅድ አየተመራ ማደግ ነው።

በካፒታሊስት ሀገሮች መብታቸው በተሟላ ሁኔታ የሚከበርላቸው ሀብታሞች ብቻ ናቸው። ምንም እንኳን የቡርጂ መንግሥታት

ለዜጎቻቸው የይስሙላ እኩልነትና ነፃነት ቢሰፍቱም አንደኛው ከሆነ ግን መደባዊ አቋማቸው ዛሬ በሀገሮቻቸው ውስጥ የሚታዩትን ሥራ አጥነት ፣ ዘረኝነትና የዘር መድልዎ የመሳሰሉትን አስከሬ ማግበራዊ ችግሮች ለመፍታት የሚያስችሏቸው አይደሉም። ይህ አየታወቀ ኢምፔሪያሊስቶች ሕዝቦችን ለማሳመን በየዕለቱ በሚያደርጉት የሀሰት ፕሮፓጋንዳ የሶሻሊስት ሀገሮችን እውነታ በማዛባት በነዚህና በተራማጅ ሀገሮች ሰብአዊ መብት ፍርሶ አንደኛው በካፒታሊስት ሀገሮች ግን ይበልጥ እያበበ በመሄድ ላይ አንደኛው ይሰብካሉ። ይህም ሆን ብሰው ሕዝቦች ከጭቆናና ከብዝበዛ ለመላቀቅ ከኢምፔሪያሊዝምና ከአድግሮት ጋር የሚያደርጉትን ትግል ለማለዘብና ከትክክለኛው የትግል ፈር ለማዛነፍ የሚያካሂዱት የርዕዮተዓለም ትግል ነው። በዚህም ሕዝቦች ለብሔራዊና ለማግበራዊ ነፃነት የሚያደርጉትን ትግል “አንደኛው” በመቁጠር ሲወነጀቱ ይገኛሉ። ሐቁ ግን በሶሻሊስት ሀገሮች ዜጎች ሁሉ የመማር ፣ የመሥራት ፣ የማረፍና የመደሰት መብታቸው ተረጋግጧል። የዕድገት ጉዳዮቸውን በሶሻሊስት የዕድገት ፈር የቀየሱት ሀገሮችም ዓላማ ሕዝቦቻቸውን ከኢምፔሪያሊዝም ብዝበዛና ተፅዕኖ ፍርሶ ነፃ በማውጣት ሰብአዊ መብቶቻቸውን በተጨማሪ ማረጋገጥ ነው።

(ሰብአዊነት ፣ ዲሞክራሲ ፣ ነፃነትን ይመለከታል።)

ሰብአዊነት
(Humanism)

የሰውን ህልውናና ክብር በማስመልከት ሰው ራሱን ለመግዛትና እሱነቱን በራሱ ኃይል የበለጠ እውን ለማድረግ የሚችል ፍጡር ነው የሚልና ለዚህም የሰው መብት መከበር እቅማሰው የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና ዘርፍ ነው።

ከዘመነ ተሃድሶ ጀምሮ የፍልስፍናን ጥያቄ ከእግዚአብሔር የበላይነት ይልቅ በሰው ህልውና ምርምር ላይ አንዲያተኩር በማድረግ ሰብአዊነት ለቡርሻው ሥርዓት መጠናከር ያገለገለ ንድፈ ሐሳብ ነው። በፈውዳሉ ሥርዓት ውስጥ ፍልስፍና የየይማኖት እገልጋይ ሆኖ ሥነ መለኮት በበላይነት ይገዛ ስለነበር ዋናው ጥያቄ በእግዚአብሔር ጉዳይ ላይ

ያተኮረ በመሆኑ ለሰው የተሰጠው ቦታና ሚና በጣም ዝቅተኛ ነበር ። በመሆኑም የፊውዳሉ ሥርዓት መውደት ፍልስፍናን ከሃይማኖት ቀጥተኛ ተፅዕኖ በማላቀቁ ሰው ከፊውዳሉ ጨለማ ሥርዓት መውጣቱና የራሱን ሕይወት የመወሰን መብት መጨበጡ የሚገለጽበት ዓይነተኛው አስተሳሰብ የሰብአዊነት ፍልስፍና በመሆን ብቅ ለማለት ቻለ ። ሰብአዊነት ሰውን ለሚመለከቱ ጥያቄዎች ቅድሚያ በመስጠት የሰውን ክብር ፣ መብትና ጥቅም በይፋ እያስታወቀ ለሰው ተከራካሪ ሆኖ የተነሣ ፍልስፍና ነው ። በመሆኑም ይህ ፍልስፍና ሃይማኖትን የሚቃወም ባይሆንም በኅብረተሰብ ውስጥ ሰው የሚገባውን ክብርና ቦታ መያዝ እንዳለበት በተለይም የራሱን ኑሮ ያለምንም የውጭ ተፅዕኖ ለመወሰን እንደሚችል በማስተጋባት ሰው የማንም መሣሪያ ሳይሆን ተፈጥሮና ማኅበራዊ ሕይወት የርሱ አገልጋይ መሆን እንዳለባቸው ይሟገታል ።

ይህ ፍልስፍና በእርግጥም ተራማጅ የሆነ አመለካከት ቢታይበትም በውስጡ ግን የሚፋለሱ ሐሳቦችን ያዘለ ነው ። ለምሳሌ የሰብአዊነት ሰው ለማንም መሣሪያ መሆን የለበትም ቢልም ፍልስፍናው የተስፋፋበት የካፒታሊስቲ ሥርዓት ግን ሰው የካፒታሊስቲ አገልጋይና መሣሪያ ሆኖ የሚቆጠርበት ሥርዓት በመሆኑ ነው ። ይህም ሰብአዊነት ስለሰው የሚናገረው በረቂቅ አስተሳሰቦች ክልል ውስጥ ብቻ ተወስኖ እንጂ ከሥርዓቱ ተጨባጭ ሁኔታ በመነሣት እንዳልሆነ ያሳያል ። ሰብአዊነት ሰው የሚለው ማኅበራዊ ሰውን ሳይሆን ግለሰቡን ብቻ ነው ። ስለሆነም በሰብአዊነት አስተሳሰብ የሰው ክብርና መብት በግል ይዘታ ላይ የተመሠረተ መሆናቸው ግልጽ ይሆናል ። ካፒታሊዝም ቡርጂዚውን የምርት መሣሪያዎች ባለቤትና የወዳጅን ጉልበት ደግሞ የግል ሸቀጥ በማድረጉና ይህንን ሁኔታ ሕጋዊ እንዲሆን የግለሰቦች ክብርና መብት የሚለውን አስተያየት መመሪያ አድርጉ መውሰድ በማስፈለጉ ሰብአዊነት ለዚህ ግላዊ አመለካከት አመች መሠረት ሊሆን ችሏል ። በግል ስለሰው እኩልነት ፣ ነፃነትና መብት ግልብጥ የካፒታሊዝም ግላዊ ባሕርይ የሰው ልጅ መብት አስከባሪ አድርጎ ማቅረብ መሆኑ ግልጽ ነው ። እዚህ ላይ የተረሳው መሠረታዊ ነጥብ ግን ሰው ማኅበራዊ መሆኑን

ኑና የሰው መብትም የሚመነጨው ከማኅበራዊ ሥርዓቱ መሆኑ ነው ። ስለዚህም የሰውን መብትና ክብር ግለሰብ የሚቻለው ግላዊነት የሰፈነበትን የካፒታሊስት ሥርዓት በማፍረስ የሰፈነበት ሥርዓትን በመገንባት ይሆናል ። አንዱን ቡርጂዚዝ ፣ ሌላውን ደግሞ ወዛደር የሚያደርገው ሥርዓት ግለሰቦችን በመደብ የሚከፋፍል በመሆኑ በዚህ ሁኔታም ግለሰቦች እኩል ክብርና መብት ሊኖራቸው ስለማይችል በዚህ ሥርዓት ውስጥ የሰውን ክብርና መብት ለማስከበር የሚደረገው ጥረት ከንቁና አሳሳቅ መሆኑን መገንዘብ እያዳግትም ።

(ሰፈረሰት ሰብአዊነትን ይመለከታል ።)

ሰናይና እኩይ

(The Good and the Evil)

ሰናይ = መልካም ፣ ውብ ፣ ደግ ፣ በጎ ፣ በመልካም ሆነ በጠባይ ደስ የሚያሰኝ
እኩይ = የክፉ ክፉ ፣ መጥሮ

ሰናይና እኩይ የማኅበራዊ ከስተተችንና የሰውን ተግባር ገብረገባዊ ብያሌ የሚገልጹ የሥነ ምግባር ፈርጆች ናቸው ። ገብረተሰቡ ወይም ተራማጁ መደብ ገብረገባዊ አድርጎ በመውሰድ ሰዎች መከተልና ማክበር አለባቸው የሚላቸው ሕጎች ፣ ልምዶች ፣ አስተሳሰቦች ፣ ደንቦች ወዘተ... ሰናይ ሲባሉ ጎጂ በመሆናቸው የተነቀፉና ሰዎች ሊርጁባቸው የሚገባቸው ነገሮች እኩይ በመባል ይታወቃሉ ።

በዝባዥ መደቦች በአምላካዊ ትዕዛዝ ወይም በጲበአካላዊ መርሆች ላይ በመመሥረት ሰናይና እኩይ ዘላለማዊ ሁለንታዊ ባሕርይ እንዳላቸው ይናገራሉ ። ይህ አመለካከት የብዝሃነት ሥርዓት ኃላፊ ሆኖ እንዳይታይና ተጠያቂ እንዳይሆን የሚረዳ መሆኑ ግልጽ ነው ።

ሐሳባዊ ፍልስፍና ለሰናይና ለእኩይ የሚሰጠው ፍቅር መንፈሳዊ ነው ። ገብረ ገብን ከቁሳዊ ሁኔታና ከሰዎች ቁሳዊ ኑሮ በመነጠል ሰናይና እኩይ የሚለዩት ከሚሰጡት ሐሳብ ጥራትና የሐሳብ የበላይነትን ለማስፈጸም ከሚኖራቸው ሚና አንፃር መሆኑን ይናገራል ። ሰናይ ማለት የሐሳብ የበላይነትን

የሚያገዝ፤ የሚያረጋግጥ ግለት ሲሆን እኩይ ደግሞ ሐሳብን ተገዥ የሚያደርግ ነው። ለምሳሌ ነፍስ ሥጋን መቆጣጠር ሲችል ነው ሰው ግብረገባዊ ኑሮ የሚኖረው። በአንፃሩም ቄስአካላዊ ፍልስፍና ሰሰ ናይና ለእኩይ ምድራዊ ፍች በመስጠት ከደስታ አኳያ መደንገግ እንዳለባቸው ይገልጻል። ሰናይ ግለት ደስታን የሚያስገኝ፤ እኩይ ለደስታ ዕንቅፋት የሆነ ነው የሚል ትርጉም ሰጥቷል።

በማርክሲዝም ሌኒኒዝም መሠረት ሰናይና እኩይ ዘላለማዊና ግላዊ ሳይሆኑ የታሪክ ሂደት ውጤቶች ናቸው። የአንድ ኅብረተሰብ ግብረገባዊ አመለካከት የሚመሠረተው ካለው የምርት ግንኙነቶች ሁኔታ በመሆኑ የሰናይና የእኩይ ፍች ታሪካዊና ማኅበራዊ ነው። ደስታ የሚመነጨው ሰው ከሰው ጋር ባለው ግንኙነት በመሆኑ መሠረቱ ማኅበራዊ ነው። ኅብረተሰቡን ወደፊት የሚያድምድና የሰዎችን ፍላጎት የሚያሟላ ሁሉ ሰናይ ሲሆን እኩይ ለዚህ ሂደት ዕንቅፋት የሚሆን ግንኛውም ነገር ነው። በተለይም ጎታችና አድጋሪ ጠባይ ያላቸው ድርጊቶች፤ ሕጎች፤ አስተሳሰቦች ወዘተ... እኩይ በሚለው ፈርጅ ውስጥ የሚመደቡ ናቸው። በአንድ ወቅት ተራማጅ በመሆኑ ሰናይ የነበረው በሌላ ወቅት ወደመሰናክልነት ተለውጦ እኩይ መሆኑ የሚያስረዳው በሰናይና በእኩይ መካከል ያለውን ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ነው።

(ሥነምግባርን፤ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል።)

ሰን ሲሞን፣ ክሎድ አንሪ ደ ሩቭሯ (Saint Simon, Claude Henri de Rouvroy)

ከ1760—1825 የኖረ በፈረንሳይ አብዮት ወቅት ከጃኩቢኖች ጋር የጠበቀ ግንኙነት የነበረው፤ በአሜሪካም ውስጥ ለነፃነት በተደረገው ጦርነት የተሳተፈ ፈረንሳዊ ተምኔታዊ ሶሻሊስት ነው። ሰን ሲሞን የፈረንሳይ ቄስአካላውያን አመለካከት ተከታይ ሲሆን አምላክኛነትንና ሐሳባዊነትን በተለይም የጀርመን ሐሳባዊነትን አጥብቆ የሚቃወም ነው።

ኅብረተሰቡን በማሳደግ ረገድ የወላጅ ዊነት ፍልስፍና ከፍተኛ ሚና አለው ለሚለው አመለካከት ሰን ሲሞን ከመቆመም በላይ ታሪክ የሕግ ተገዥ ነው የሚለውን ሐሳቡን ለማሳመን ከፍተኛ ጥረት አድርጓል። በሱ እምነት እንደተፈጥሮ ሳይንስ ሁሉ ታሪክም ለሰው ልጅ ርምዶት አስተዋጽኦ ግድረግ ይኖርበታል።

በሰን ሲሞን አመለካከት እያንዳንዱ ማኅበራዊ ሥርዓት በታሪክ ውስጥ አንድ ርምጃ ነው። ያም ሆኖ የኅብረተሰብ ዕድገት አንቀሳቃሽ ኃይሎች የሳይንሳዊ ዕውቀት ርምዶት፤ ግብረገብና ሃይማኖት ናቸው። በዚህ መሠረት ታሪክ ሦስቶ ደረጃዎችን ያልፋል። እነሱም የባሪያ አሳዳጅ የፌውዳል ኅብረተሰቦችን የሚሸፍነው የሃይማኖት የበላይነት የሰፈነበት የሥነ መለኮት ዘመን፤ ፌውዳላዊና ሥነ መለኮታዊ ሥርዓት ተቀባይነት አጥፋ የተንኮታኮተበት ዲሞክራሲያዊ ዘመን፤ እንዲሁም መጨው ኅብረተሰብ በሳይንስ ላይ የሚመሠረትበት የተጨማሪ ዊነት ዘመን ናቸው።

ሰን ሲሞን ለታሪክ ያለው አመለካከት ሐሳባዊ ይሁን እንጂ ማኅበራዊ ርምዶት ተጨባጭ ሂደት ነው የሚለውን አመለካከቱን እንዲሁም በኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ ሀብትና መደቦች ሰለሚጫወቱት ሚና የሰነዘረውን የመጠቀ ግምት ሊያፋልስበት አልቻለም። ከሁሉም በላይ በሥነ ኅብረተሰብ ጥናቱ ውስጥ የሰነዘረው ጽንሰ ሐሳብ እያንዳንዱ ማኅበራዊ ሥርዓት ከርሱ በፊት የነበረው ታሪካዊ ዕድገት ግኝት መሆኑን ለማለት ረድቷል።

በሰን ሲሞን አመለካከት የወደፊቱ ኅብረተሰብ የሚመሠረተው የግል ሀብትና የመደቦች ህልውና እንደተጠበቀ ሆኖ ሳይንሳዊ አደረጃጀትና ዕቅድ ባለው ትላልቅ ኢንዱስትሪ ላይ ይሆናል። የበላይነቱን ሚና የሚጫወቱት ሳይንስና ኢንዱስትሪ፤ ሳይንቲስቶችና ባለኢንዱስትሪዎች ናቸው። በሁለተኛ ደረጃ የሚከተሉትም ሠራተኞች፤ ነጋዴዎችና ባለባንኮች ናቸው። የኢንዱስትሪው ዕቅድ የሚወጣው የኅብረተሰቡን ብዙኃን አባላት በተለይም የድሆችንና በዝቅተኛ ኑሮ የሚኖሩትን ጥቅም እንዲጠብቅ ተደርጎ

ነው ፡ ግንኛውም ሰው የመሥራት መብቱ የተጠበቀ ሲሆን የሥራውም ዓይነት በች ሎታው መጠን ይሆናል ።

ሰን ሲሞን ስለመጪው ኅብረተሰብ የአስተዳደር ሥርዓት የሰነዘረው አስተያየት ከፍተኛ ግምት የሚሰጠው ነው ። በመጪው ኅብረተሰብ ውስጥ በሰዎች ላይ የሚካሄደው የአገዛዝ ሥርዓት በጉዳዮችና በምርት አስተዳደር ይተካል የሚለው ግምቱ የሚደነት ሲሆን የአዲሱ ኅብረተሰብ ገንቢ የመሆን ታሪካዊ ተልዕኮ ያለው ወዝአደሩ መሆኑንና የማኅበራዊ አብዮትን አስፈላጊነት ሊገነዘብ አለመቻሉ ግን ሰን ሲሞንን ተምኔ ታዊ አስኝቶታል ።

(ተምኔታዊ ሶኻሊዝምን ይመለከቷል ።)

ሰው

(Man)

በሥነ ሕይወታዊ አመለካከት ሰው የተፈጥሮ ዕድገት ከፍተኛው ውጤት ነው ። ሰው ከዳበሩ እንስሳዎች የሚለየው በማሰብና በንግግር ችሎታው ነው ። እንስሳች ጩካካባቢያቸው ላይ ያላቸው ከንዋኔ በደመኑፍስ የሚወሰን ሲሆን የሰው ከንዋኔ ግን የሚወሰነው በሰሚቶቹ ፣ በፍላጎቶቹና በፈቃዱ እንዲሁም ሰው ስለ ተፈጥሮና ስለኅብረተሰብ ሕግጋት ባለው የዕውቀት ደረጃ ነው ።

ሐሳባውያን እነዚህን ከላይ የተጠቀሱትን የሰው መለያ ነጥቦች ፍጹማዊ በማድረጋቸው ነው የሰው ምንነት ከአመክንዮ ፣ ከኅሊና ፣ ከሃይማኖት ወዘተ... ይገኛል የሚሉት ። ለውን ከእንስሳ የሚለየው ነጥብ ግን ሰው ተፈጥሮን ለመቀየር ባለው ግብ የግምረቻ መሣሪያዎችን ግምረት መቻሉ ነው ። እንስሳች ከተፈጥሮአዊው ሁኔታ ጋር ተስማምተው የሚኖሩ ሲሆኑ ሰው ግን ባለው የግምረት ችሎታ ተፈጥሮን ለሱ ተስማሚ የሚያደርግ ነው ።

ሰው ከሰዎች ተለይቶ ሊኖር አይችልም ። ሰው በተወሰኑ ማኅበራዊ ሁኔታዎች የሚቀረፅ በመሆኑ ትክክለኛ ትርጉም የምናገኘው ከማኅበራዊ ኑሮ ሳንገነጥለው የማኅበራዊ ኅንጻኖች ድምር ውጤት አድርገን ስንመለከተው ነው ። የሰውን ተግባር የሚያንቀሳቅስና እውንና ነባራዊ ኃይሉን የሚቀርፅ የሰው ቁስአካላዊ ኑሮ ሁኔታ መሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ ያስተማረው ማርክሲዝም ነው ። ምንነቱን የሚገልጹ የሰው መለያ ጠባዮች (ንቃተ ኅሊና ፣ መንፈሳዊ ኑሮ ፣ በግምረቻ መሣሪያዎች የመጠቀም ችሎታው) በሙሉ የማኅበራዊ ሥራ ውጤቶች ናቸው ። ትክክለኛውንና ተጨባጭ ባሕርዩን ልንገነዘብ የምንችለው የሰው ባሕርይ በተወሰነ ታሪካዊ ማኅበራዊ ሥርዓት መወሰኑን ስንቀበል ነው ። በዚህ ጊዜም መመልከት የሚኖርብን ሰው በታሪክ ሂደት ውስጥ የተከማቸውን ባህል የሚወርስ በመሆኑ ሰው አራሱ የሰዎች ትብብር አጠቃላይ ውጤት መሆኑን ነው ።

በመጨረሻም ይህ ያለፈውን ባህል የመውረስ ችሎታው የሚወሰነው ባለው የምርት ባሕርይ ነው ። ተፃራሪ መደቦች ባሉበት ሥርዓት ውስጥ ያለው የሥራ ክፍፍል ሁኔታ የሰውን አካላዊና መንፈሳዊ ችሎታዎች በአንዳንድ ነፃ በሆነ መንገድ ሊያሳድጋቸው አይችልም ። የአእምሮና የጉልበት ሥራ መለያየትና መፃረር የሚገልጸው ሰው የሚያዳብረው አንድ ጉኑን ብቻ መሆኑን ነው ። የብዙኀኑ መበዝበዝና መጨቆን ሰዎች በማኅበራዊ ኑሮ ውስጥ ንቁ ተሳትፎ እንዳያደርጉ ያግዳቸዋል ። በሰዎች ታሪክ የተጠራቀመውን ባህላዊ ሀብትም እንዳይወርሱ ያደርጋቸዋል ። ሰው የተሟላ ዕድገት አግኝቶ የግል ስጦታዎቹንና ፍላጎቶቹን ሊያዳብር የሚችለው በኮሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ብቻ ነው ።

(ሶኻሊስት ሰብአዊነትን ፣ ንቃተ ኅሊናን ፣ ተግባርን ይመለከቷል ።)

ሰውኛነት

(Anthropomorphism)

ሕይወት ላላቸውና ለሌላቸው ተፈጥሮ አዊ ነገሮችና ከስተቶች ፣ የሰውን ሥነ ልቡናዊ ባሕርያት ፣ አካላዊ ቅርፅ ፣ የሰብአዊነት ገጽታ የሚያጉናፅፍ አመለካከት ነው ። በተለይም በጥንታዊ የጋርዮቭ ሥርዓት ውስጥ (አስከተወሰነም ደረጃ ሲሆን በአሁኑም ወቅት) የሰው ልጅ ስለዓለም ምንነት በቂ ዕውቀት ባልነበረው ጊዜ ወይም በራሱና

በአካባቢው በሚገኙ ክስተቶች መካከል ያሉትን መሠረታዊ ልዩነቶች ጠንቅቆ ባልተረፋበት ጊዜ ሕይወት የሌላቸውን ነገሮች ሕይወት እንዳላቸው፣ እንደሚሞቱና ገጠመኝ እንዳላቸው አድርጎ በመውሰድ ሰብአዊ ባሕርይ የሚሰጥ አመለካከት ነው።

በማገበራዊ ገጽታው ሰዎች ያላቸውን ባሕርይና ችሎታ ለአንድ ኃይል በማገናጸፍ ይህንን ኃይል በማምለክ ከሱ በጉድርጊትን ሲወጡ የሚያገባቸውት ሰውኛነትን ነው።

ሱቦትኒክ (Subbotnik)

በሩሲያ ቋንቋ ሱቦታ (ትዳሜ) ከሚለው የመጣ ሲሆን በትርፍ ቀን ያለክፍያ የሚደረግ የነፃ ሥራ አገልግሎትን ያመለክታል። የሩሲያ ሠራተኛ መደብ የዕድገት ጉዳናውን በሶቫሊዝም ዓላማዎች ላይ ማራመዱን በተያያዘባቸው የመጀመሪያዎቹ ዓመታት ውስጥ በፈቃደኝነት ተነሣሥቶ የፈጠራ ችሎታውንና የሥራ ጀግንነቱን ያስመስክረው በኮሚኒስት ሱቦትኒክ ነበር። ሱቦትኒክ ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በማገበራዊ ሂደተኛነት ውስጥ ለሥራ የሚኖረውን ኮሚኒስታዊ አመለካከት የተረፀበት ትምህርት ቤቱም ነው።

ኮሚኒስት ሱቦትኒክ ለመጀመሪያ ጊዜ እውን የሆነው በ1919 ሲሆን በወቅቱ ሩሲያ በውጭ ወራሪዎችና በውስጥ ፀረ አብዮተኞች ውጥረት ላይ ነበረች። መላው ዜጋ በአንድ በኩል የሶቫሊስት እናት ሀገሩን ደገንነት ለመጠበቅ በግንባር ሲዋደት በሌላ በኩል ደግሞ ኢኮኖሚውን ለማሳደግ ብርቱጥረት እንዲያደርግ ታሪካዊ ጥሪ የተላለፈበት የፈተና ጊዜ ነበር። ይህንን ዓላማ መሠረት በማድረግ በሞሰኮ ካሳን የባቡር ሐዲድ ውስጥ የሚሠሩ ኮሚኒስቶች ሚያዝያ 12 ቀን 1919 ቅዳሜ ዕለት ለአሥር ሰዓት ነፃ አገልግሎት ሰጡ። ከጥቂት ቀናት በኋላም 205 የባቡር ሐዲድ ሠራተኞች የተሳተፉበት ሕዝባዊ ሱቦትኒክ ተካሄደ። በዚያው ወራት በሞሰኮና በሌሎችም ከተሞች የሚገኙ ሠርቶ አደሮች አርአያነቱን ተከተሉ። እንጉሲቃሴው በወታደራዊ ክፍሎችና በመሳሪያ ሀገራትም በመሰፋፋቱ የሱቦትኒክ ተቀባይነት እያደገ መጣ።

ይህንን በማየት በ1920 የተካሄደው የፓርቲው ዘጠነኛ ጉባኤ “የሜይ ዲይን” በዓል ምክንያት በማድረግ ሱቦትኒክ እንዲዘጋጅ ውሳኔ በማስተላለፍ ሠርቶ አደሮች ሁሉ ዕለቱን በሥራ አሰቡት። ታላቁ የቦል ሼቪክ ፓርቲ መሪ ሌኒንም ከሬምሊን ቤተ መንግሥት ውስጥ በተደረገው የኮሚኒስት ሱቦትኒክ ላይ ተሳትፏል። ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በሱቦትኒክ አማካይነት ከቀሰመው ልምድና ካስገኘው ውጤት በመነሣት ሌኒን “ታላቅ አጀማመር” በሚለው ጽሑፉ ትንተና አቀረበ። ጽሑፉ በብዙ ብሔረሰቦች ቋንቋዎች በመዘጋጀቱም የሱቦትኒክ ዓላማና ተግባር በሰፊው ታወቀ። ብሔራዊ ኢኮኖሚን ለመገንባት፣ ሀገሪቱን በኢንዱስትሪ ለማበልጸግና የባህል አብዮትን ለማካሄድ በተደረገው ጥረት ሠራተኛው ሕዝብ በኮሚኒስት ሱቦትኒክ አማካይነት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

ዛሬም በሶቪዬት ኅብረት ውስጥ የሚከበሩ የተለያዩ ሕዝባዊ በዓላትን ምክንያት በማድረግ ዜጎች ሁሉ የሚሳተፉበት ሱቦትኒክ በሀገር አቀፍ ደረጃ ተዘጋጅቶ በርካታ ተግባሮች ይከናወናሉ። የሱቦትኒክ አሠራር ይዘትና ባሕርይ በሶቫሊስት የሥራ ውድድር መርህና ድርጅታዊ መዋቅር ላይ የተመሠረተ ነው። በሠርቶ አደሩ ሕዝብ ጥቅምና ፍላጎት ላይ ተመሥርቶም በተግባር በመገለጡ እያሌ የፈጠራ ሥራዎችንና አዳዲስ የምርምር ውጤቶችን አስገኝቷል። የምርት ኃይሎችም በከፍተኛ ደረጃ እያደጉ በመሄዳቸውና ግንኙነቱም ሶቫሊስት ፈር በመያዙ የሥራ ምርታማነት በይበልጥ ሊዳብር ችሏል።

የሶቪዬት ሠርቶ አደር ሕዝብ በሌኒናዊ ፓርቲው ግንባር ቀደምት እየተመራ በሱቦትኒክ የጀመረውን የፈቃደኝነት ጥረት ዛሬም በመቀጠል ለኮሚኒዝም ምሥረታ የሚያበቃውን ቴክኒካዊና ቴሳዊ መሠረቱን በማጠናከር ላይ ይገኛል።

(ሶቫሊስታዊ የሥራ ውድድርን ይመለከታል።)

ሲስሞንዲ፣ ሲሞንድ ደ (Sismondi, Sismonde de)

ከ1773 — 1842 የኖረ ፣ ካፒታሊዝም ዘለዓለማዊና ቀውስ አልባ የሆነ ሥርዓት ነው የሚለውን የቅድመ ማርክስ ፖለቲካዊ

ኢኮኖሚ ምሁራን አባባል ስህተተኛነት ለማሳየት የሞከረና በፈረንሳይ የንዑስ ከበርቲ ሶቫሊዝም መሥራች የሆነ ግለሰብ ነው።

የሲሰጥንዲ ኢኮኖሚያዊ ንድፈ ሐሳቦች እንደአዳም ስሚዝና እንደ ዴቪድ ሪካርዶ አስተሳሰቦች የማርክሳዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ምንጭ ናቸው ባይባልም በካፒታሊስት ሥርዓት ላይ የሰነዘረው ነቀፋ ግን ለማርክሳዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መመሥረት የበኩሉን አስተዋጽኦ ያደረገ ነው።

በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንስ ዕድገት ውስጥ ለሲሰጥንዲ ትልቅ ቦታ የሚሰጠው ከላይ እንደተጠቀሰው ካፒታሊዝም ቀውስ አልባ ሥርዓት ያለመሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ ለማሳየት ጥረት ማድረጉ ነው። እንደ ሲሰጥንዲ አባባል የካፒታሊስቶች ዓላማ ትርፍ በመሆኑ አስከተቻላቸው ድረስ ወዝ አደሮችን ይበዘብዛሉ። በተጨማሪም “በተፈጥሮ እርባታ ሕግ” ምክንያት (የሥራ ኃይል) አቅርቦት ከፍላጎቱ በላይ በመሆኑ ቡርክዚው በወዝአደሩ ገቢ ላይ የበለጠ እንዲሟን አመች ሁኔታን ይፈጥራል። የወዝአደሩ ገቢም ማንሰና በቀን እስከ 14 ሰዓት ድረስ እየሠራ ከሚያስገኘው ተጨማሪ ምርት ጋር አኩል አለማደግ በላጥ ምርትን ያስከትላል የሚል ነው። ሲሰጥንዲ ከዚህ አስተሳሰብ በመነሣት በራሳቸው ጉልበትና የምርት ማከናወኛ መሣሪያ የሚያመርቱ አነስተኛ የሸቀጥ አምራቾች እንዲበረከቱ ማድረግን እንደመፍትሔ ያቀርባል።

የሲሰጥንዲ አስተሳሰብ የካፒታሊስት ክምችት የሚያስከትለውን የህብት በጥቂቶች እጅ መከማቸትና የሌላው የኅብረተሰብ ክፍል ገቢ እያሸቀለቀለ ሄዶ “የበላጥ ምርት” ቀውስ መከሰትን ለመቋቋም እንደ መፍትሔ ያየው በታሪክ ሂደት ወደኋላ በመመለስ አነስተኛ የሸቀጥ አምራቾችን መፍጠርን ነው። በመሆኑም የሲሰጥንዲ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚያዊ አስተሳሰብ በመሠረቱ ከታሪክ አንፃር ሲታይ አድኃሪ ነው።

ይህም ግለት ከታሪክና ከፍልስፍና አንፃር ለንድፈ ሐሳባቸው ያረጃና ያፈጁ ማገበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓቶችን እንደ ጥዴል ለሚወስዱ የተሰጠ ትርጉም መሆኑን ለኒን ገልጿል።

ሲኒየር ፡ ናሳው ዊሊያም
(Senior, Nassau William)

ከ1790—1864 የኖረ ፡ በ1811 በእንግሊዝ ሀገር በአክሰርርድ ዩኒቨርሲቲ ትምህርቱን የፈጸመና ኋላም በ1830 የግስተማር ተግባሩን አጃርጦ ከፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣን በመሆን ብዙ የመንግሥት የኢኮኖሚና የፖለቲካ ጉዳዮችን ያብራራ የኢኮኖሚ ሲቅ ነው።

ሲኒየር ከጽናታው የፖለቲካ ኢኮኖሚ መጻሕፍት ውስጥ “እን አውት ሳይን ኦቭ ዘ ሳይንስ ኦቭ ፖለቲካል ኢኮኖሚ” ፡ “ሌተርስ እን ዘ ፋክተሪ አክቲቭ” የተሰኙት በተለይ የሚጠቀሱ ናቸው።

ሲኒየር ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን የተፈጥሮ ፡ የምርትና የከፍፍል ሳይንስ አድርጎ ይገልጻል። ስለዚህም ጥናቱን የሚጀምረው ሀብትን በመተንተን ሲሆን በርሱ አመለካከት ሀብት የተወሰነ ፍላጎቶችን እርከኒና ጠቃሚ መጠኑ የተወሰነና ወደሌላ ሰው እጅ ሊተላለፍ የሚችል መሆን አለበት ብሎ ያምናል። ሲኒየር ካፒታሊዝም ሥራን ራሳቸውን የቻሉ የሀብት ምንጮች የተለያዩና የማይገናኙ የገቢ ዓይነቶች አድርጎ ይቆጥራቸዋል። በርሱ አመለካከት ሠራተኛውም ፡ ካፒታሊስቱም አስተዋጽኦ ያደርጋሉ። ሠራተኛው ጊዜውንና ጉልበቱን መሥዋዕት በማድረግ ጠቃሚ ሀብቶችን ሲያመርት ካፒታሊስቱ ለምርትና ለልውውጥ ተግባር መሣሪያዎችን ለማቅረብ ሲል የራሱን የግል ፍጆታ በብዛት መሥዋዕት ያደርጋል ብሎ ያምናል። ሲኒየር ትርፍን የሥራ አስኪያጅ ገቢና የብድር ወለድ በማለት ከሁለት ይከፍለዋል። ወለድ የግል ፍጆታን መሥዋዕት በማድረግ ለተከፈለ ወጪ የሚከፈል ሲሆን የሥራ አስኪያጅ ገቢ ደግሞ ለአመራር የሚከፈል ደግሞ ነው ብሎ ያምናል። በዚህም መንገድ ሲኒየር የተረፈ እሴት ልዩ ልዩ ክፍል የሆኑትን የሥራ አስኪያጅ ገቢንና የወለድን ውስጣዊ ይዘትና አንድነት ለመሸፋፈንና አሳስቶ ለማቅረብ ሞክሯል። ሲኒየር ሞኖፖልን የሚመለከተው ግንም ሊያስቀረው እንደማይችል የተፈጥሮ ሂደት አድርጎ ነው። ጠፍ መሬቶችን በማረስ ምክንያት የመሬት ኪራይ ስለሚጨምር ምንዳ ያድጋል ፡ ትርፍ ግን እየቀነሰ ይሄዳል የሚለውን የሪካርዶን አስተሳሰብ ሲኒየር ይቀበላል። ይህ ደግሞ ለኢንፍላቲን

ዕድገት አደገኛ በመሆኑ ሲኒየር በኢኮኖሚ ለዘብተኝነት መንፈስ በኢንዱስትሪ የለሙ ሀገሮች ከእርሻ አምራች ሀገሮች ስንዴ ከቀረጥ ነፃ ማስገባት አለባቸው ይላል ። ማር ክስ በሲኒየር የተሳሳቱ አስተሳሰቦች ላይ በካ ፒታል ቅጽ አንድ ውስጥ ጊስ አቅርቧል ።

ሲንዲካሊዝም

(Syndicalism)

ሠራተኛውን ከካፒታል ጭቆና ለማሳ ቀቅና ኅብረተሰቡን በአዲስ መልክ ለማደራ ጀት ያለው ብቸኛ መሣሪያ የሠራተኛው ማኅበር ነው የሚል በ19ኛው ምዕት ዓመት በሠራተኛው ንቅናቄ ውስጥ ብቅ ያለ አድ ጋሪ የንዑስ ከበርቴ የፖለቲካ ፈለግ ነው። ሲንዲኬት የሠራተኛ ማኅበር ማለት ሲሆን ሲን ዲካሊስቶች ሠራተኛው በሠራተኛ ማኅበራት አማካይነት ጠቅላላ የሥራ ማቆም አድማ በማድረግ ያለ ሕዝባዊ አብዮት የማምረቻ መሣሪያዎችንና ምርትን በቁጥጥር ሥር ማድ ረግ ይቻላል ብለው ሰለሚያምኑ በፖለቲ ካው ትግል መጠመድ አስፈላጊ እንዳልሆነ ይናገራሉ ። ስለዚህም የሠራተኛውን የፖለ ቲካ ትግል ባለቀበላቸው የወዝአደሩን ፓርቲ ግንባር ቀደም ሚናና የወዝአደሩን የበላይ ገዥ ነት አስፈላጊነት አያምኑም ።

(አናርኮሲንዲካሊዝምን ይመለከታል ።)

ሲንዲኬት

(Syndicate)

ሲንዲኬት ከካርቲል ይልቅ ከፍ ባለ ደረጃ አንድ ዓይነት ሸቀጥ የሚያመርቱ የካ ፒታሊስት ድርጅቶች ኅብረት የሚፈጥሩበት የሞኖፖል ቅርፅ ነው ። የሲንዲኬት አባል ድርጅቶች በመካከላቸው በተደረሰው ስም ምነት መሠረት የተመደበላቸውን የምርት መጠን በየፊናቸው ከሌሎች የሲንዲኬት አባል ድርጅቶች ነፃ በመሆን ያመርታሉ ። ሆኖም ያመረቱትን ሸቀጥ በየግላቸው ለመሸጥ አይችሉም ።

የሲንዲኬት አባል ድርጅቶች ስምምነት በተደረሰበት ኮታ መሠረት ያመረቱትን ምርት በጋራ ላቋቋሙት የንግድ ተቋም ያስረከባሉ። የንግድ ተቋሙም የተረከበውን ምርት ቀደም

ሲል ስምምነት በተደረሰበት የሞኖፖል ሞጋ ሸጦ ከየአባል ድርጅቱ በተረከበው የምርት መጠን መሠረት ገንዘቡን ያከፋፍላል ። በተ ጨማሪም የንግድ ተቋሙ ለአባል ድርጅቶች አስፈላጊ የሆኑ ጥሬ ዕቃዎችን የሞኖፖል ጋይ ሉን በመጠቀም በአነስተኛ ዋጋ ገዝቶ እንደ ፍላጎታቸው ያከፋፍላቸዋል ።

(ሞኖፖልን ፣ ካርቲልን ይመለከታል)

ሳርትር ፣ ገን ፖል

(Sartre, Jean Paul)

ከ1905 እስከ 1981 የኖረ ፣ ኢአግኒ ያዊ ህልውናነትን የመሠረተና ያስፋፋ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። “ሌትር ኤ ለኒያ” ብሎ በደረሰው መጽሐፉ ውስጥ የፍል ሰፍናውን መሠረታዊ አስተሳሰብና አቋም ጠለቅና ስፋ ባለ ሁኔታ ገልጿል ።

ሆኖም በ2ኛው የዓለም ጦርነት ማግ ስት ከማርክሳዊ ፍልስፍና ጋር በመተዋወቁ የፍልስፍናውን ንድፈ ሐሳባዊ ጥልቀትና አብ ዮታዊ ተግባር ስለተረዳ የማርክሲዝም ፍል ሰፍና ተከታይ መሆኑን በይፋ አስታውቋል ። ነገር ግን በፊት የነበረውን ፍልስፍና ሙሉ በሙሉ መተው ስላልፈለገ “ከራቲክ ደ ላ ሬዝ ዲያሌክቲክ” በሚለው መጽሐፉ ውስጥ ማርክሲዝምንና ህልውናነትን ለማ ስታረቅ ሞክሯል ።

ሳርትር በብዙ የፖለቲካ እንቅስቃሴና ትግል ውስጥ ተካፍሏል ። ሆኖም ያደረጋቸው ትግሎች በራሱ ስም ወይም በተወሰኑ በርሱ ተከታይ ቡድኖች አማካይነት ብቻ ነበር ። በፓርቲ በተቀናጀ ትግል ውስጥ መግባት ባለመፈለጉ የትግሉ ውጤት ውሱን ሆኖ ቀርቷል ።

(ህልውናነትን ይመለከታል ።)

ሳንሱር

(Censorship)

አንድ ሐሳብ ወይም የሰዎች የፈጠራ ውጤት ለሕዝብ ከመሰራጨቱ በፊት ተገቢ ነቱንና ጠቃሚነቱን ለማረጋገጥ በሕግ በታ ወቀ አካል የሚደረግ ቁጥጥር ነው ። በሳን ሱር አማካይነት የሚካሄደው ቁጥጥር ዓይነ

ተኛ ዓላማ ኅብረተሰቡን ይጉዳሉ የሚባሉ አስተሳሰቦችን መከላከል ነው ።

ሳንቡር እንደ መንግሥት የቆመሰትን ዓላማ ከሚጠብቅባቸው ዘዴዎች እንዱነው ። እንደ መንግሥት የሀገርን እንድነት ፣ ነፃነትና ክብር ግስክበር ፣ የሕዝቡን አጠቃላይ ክብረ ሳሊና ወዘተ...መጠበቅ ፣ እነዚህንና ሌሎችንም ለኅብረተሰቡ ጠንቅ ይሆናሉ የሚላቸውን ነገሮች በማንኛውም መንገድ እንዳይሰራጩ ይከላከላል ።

ከዚህም በተጨማሪ እንደ ኅብረተሰብ በዘልማድ የሚጠብቃቸው የሚፈቀዱና የማይፈቀዱ ሁኔታዎች እሉ ። እነዚህም እየንዳንዱ የኅብረተሰብ አባል ከሕፃንነቱ ጀምሮ እንዲቀበላቸው የሚደረጉ ምግባራት ናቸው።

ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም

(Scientific Ideology)

በማርክስና በኤንግልስ የተቀመረውና በሌኒን የዳበረው የወዝአደሩ ርዕዮተዓለም ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም ይባላል ። የሳይንሳዊነቱ መሠረት የወዝአደሩን ጥቅምና የታሪክን እርምጃ ከነባራዊ ማኅበራዊ ግንኙነቶችና ሕግጋት አንፃር ማሳየቱ ነው ።

(ርዕዮተዓለምን ፣ ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ፣ መደባዊ ንጽረትን ይመለከታል ።)

ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም

(Scientific Communism)

ካፒታሊዝምን ለመጣል የሚጠቅሙ ዘዴዎችንና መንገዶችን ፣ አዲሱን የኮሚኒስት ሥርዓት ለመገንባትና ሰውን በሁለንታዊ ዕድገት ለማነጽ መፈጠር ያለባቸውን ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊና ባህላዊ ሁኔታዎችን የሚያጠና ሳይንስ ነው ። ሳይንሱ ውስብስብ የሆነውን የኮሚኒስት ሥርዓት ሂደት የሚመረምር በመሆኑ ሰው የኅብረተሰቡን ሂደት ንቁና ግባዊ በሆነ መንገድ እንዲቆጣጠር የሚያስተምር ነው ። ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም የማርክሲዝም ሌኒኒዝም አንዱ ክፍል ሲሆን ከፍልስፍናና ከፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የሚለየው የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታን አጠቃላይ ሕግጋት የሚያጠና መሆኑ ነው ።

የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታን የሚመረምር በመሆኑ ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም በመጀመሪያ የሚያስተምረው ባለው ነባራዊ ቅራኔ ሳቢያ የካፒታሊዝም ውድቀት እይቀራ መሆኑንና በሶሻሊስት አብዮት የሚተካው የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ደግሞ እውን ሊሆን የሚችለው በወዝአደሩ የበላይ ገዢ መንግሥት ብቻ መሆኑን ነው ። የኮሚኒስትን ኅብረተሰብ እውን ለማድረግ ልንከተላቸው የሚገቡንን ሕጎችና ዘዴዎች የሚያጠና በመሆኑ የኮሚኒስት ኅብረተሰብ ዋና ጥያቄ የሆነው የሰውን ሁለንታዊ ዕድገት ጥያቄ ተግባራዊ የሚያደርጉትን ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊና መንፈሳዊ ሁኔታዎችን ያስተምራል ። የሰው ቁሳዊና የፈጠራ ችሎታዎች ፣ ፍላጎቶችና አዝማሚያዎች ውስብስብ በሆነው በኮሚኒስት ማኅበራዊ ግንኙነቶች ውስጥ እንዴት እንደሚገለጹና እንደሚዳብሩ ያጠናል ።

የኅብረተሰብ ዕድገት የሚከናወነው በነባራዊ ሕጎች አማካይነት በመሆኑ ሰዎች የነዚህን ሕጎች ግንዛቤ ማግኘት ግባዊና ድርጅታዊ እንቅስቃሴያቸውን እንዲያሳድጉ ያደርጋቸዋል ። ሳይንሳዊ ኮሚኒዝምም ለኮሚኒዝም ግንባታ አመች የሚያደርገውን የነባራዊ ሕጎችና የሳሊናዊ ሁኔታዎችን መስተጋብር ያስተምረናል ።

በአጠቃላይ ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም በኮሚኒስት ግንባታ ሂደት ውስጥ ንቁና ግባዊ የሆኑ የአመራር ፣ የቁጥጥርና የአስተዳደር ስልቶችን የሚያጠና ሳይንስ ነው ።

(ማርክሲዝም ፣ ሌኒኒዝምን ይመለከታል ።)

ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስ

(Scientific Dialectics)

ከሄግል ተወስዶና ከሐሳባዊነት አቋሙ ተላቆ ፣ ተስተካክሎና ትክክለኛው ቁስለካላዊ መሠረት ተስጥቶ በማርክስ ፣ በኤንግልስና በሌኒን የተቀረፀው ዲያሌክቲክስ ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስ ይባላል ።

ሳይንሳዊ የተባለበትም በሁለት ምክንያቶች ነው ። እንደኛው ከላይ እንደተገለጸው በቁስለካላዊ ይዘቱ ማለትም የሐሳብ የበላይነትን በመሻር ዋነኛው የፍልስፍና አምብርት ሐሳብ እራሱ የሚያገፅግርቀው የቁስለካልን

ወይም የነባራዊ እውነታን እንቅስቃሴና ዕድገት ነው በሚል መርህ ሳይ በመመሥረቱ፤ ይህ ዲያሌክቲክስ የነባራዊ እውነታ ትክክለኛ ግንዛቤ በመሆኑና በየጊዜው እያደገ፤ እየተጠናከረና እየበለጸገ የሚሄድ በመሆኑ ሳይንሳዊ ነው ። ሁለተኛው እውነታን በትክክል በማንፀባረቅ የሚገኝ ዕውቀት ደግሞ በተግባር ሳይ በመዋል ከፍተኛ ጠቀሜታ ያለው በመሆኑ ለሰው ልጅ በተሰይሞ ለሠራተኛው መደብ እብዮታዊ እንቅስቃሴና የትግል መመሪያ ንድፈ ሐሳብ ሆኖ ያገለግላል ። ተፈጥሮንና ኅብረተሰብን ለመቀየር፤ የሠራተኛውን መደብ ታሪካዊ ተልዕኮ እንዲያግዝ፤ በዚህም ጊዜ ሚናውን እንዲጫወት ለእዲሱ ሥርዓት መከሰትና መጠናከር የሚያስፈልገውን ትግልና እመለካከት ከተጨባጩ ሁኔታ ጋር በማገናዘብ ትክክለኛውን መመሪያ የሚሰጥም በመሆኑ ሳይንሳዊ ዕውቀት ነው ።

(ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስ፣ የዲያሌክቲክስ ሕግ፣ ዲያሌክቲካዊ ቆሰእካልነት፣ የጀርመን ብሉይ ፍልስፍናን ይመለከታል ።)

ሳይንስነት (Scientism)

የሳይንስ በተለይም የተፈጥሮ ሳይንስ ዕውቀት ከፍተኛ የሰው ልጅ የባህል ፋይዳ እንደሆነና ሰውም ስለእካባቢው ለሚኖረው ግንዛቤ በቂ መሠረት ሆኖ የሚያገለግለው ነው የሚል አመለካከት ነው ። ሰው በባህል ዘርፍ ግስጋሴ የሚያደርገው፤ የህልውና መሠረታዊ የሆኑ ጥያቄዎችን ሊፈታና ብቃት ያላቸውን የተግባር ዕቅዶች ሊያወጣ የሚችልው በሳይንሳዊ ዕውቀት ሲመራ ብቻ ነው ።

ሳይንስነት የተፈጥሮ ሳይንሶችን፤ የአስተሳሰብ ስልቶችንና አጠቃላይ የአጠናን ዘዴዎችን ፍጹማዊ ባህል አድርጎ የሚወሰድ፤ ከዚህም የተነሣ የስብሊዊና የፍልስፍና ጠቀስ ጥያቄዎች ለግንዛቤ ምንም ጠቀሜታ የለውም የሚል ነው ። ይህ አመለካከት በዳበረ መልኩ የተከሰተው በ19ኛው ምዕት ዓመት በቡርኪው ባህል ውስጥ ሲሆን ተቀ

ናቃዎችም ተነሥተውበታል ። ሳይንስ የሰውን ልጅ መሠረታዊ ችግሮች ለመፍታት የማይችል፤ እንዲያውም ለሰው ልጅ ባዕድና ጠላቱ ከመሆኑም በላይ ለባህል ምንም ዓይነት ጠቀሜታ የማይሰጥ ስለሆነ ሳይንስን ወሳኝ እድርጉ መቁጠር የሰውን ችሎታ በጠባቡ መግታት ነው የሚሉ ፀረ ሳይንስ አመለካከት ያላቸው ተቃዋሚዎች እንዲፈጠሩ ምክንያት ሆኗል ።

እነዚህ አመለካከቶች ሳይንስ በግንባራዊ ሕይወት ውስጥ ያለውን ሚና ዝቅ ስለሚያደርጉ ከሌሎች የግንባራዊ ንቃተ ኅሊና መልኮች ጋር ያለውን ግንኙነትና በሰዎች እመለካከት ውስጥ ያለውን ስፍራ ስለማያሳዩ የተዛቡና የተጋነኑ እመለካከቶች በመሆናቸው ማርክሳዊ ሴኒናዊ ፍልስፍና ያወጣዋል ። ከዚህም በተጨማሪ ግንባራዊ ሳይንሶች በግንባራዊ ዕድገት ውስጥ ያላቸውን ሚና ስለማይቀበሉ ይታገላቸዋል ።

ሴቶች ቀን (የ—)

(International Working Women's Day)

የዓለም ሠርቶ አደር ሴቶች ለሰላም፤ ለዲሞክራሲና ለሶሻሊዝም በሚያደርጉት ትግል አንድነታቸውን ለማጠናከር በየዓመቱ መጋቢት 28 ወይም 29 (ማርች 8) የሚያከብሩት ቀን ነው ። ይህ ቀን እንዲከበር ውሳኔ የተላለፈው የታወቀው ጀርመናዊት የዓለም አቀፍ ኮሚኒስት ንትናቂ መሪ ከላራ ትዜትዚን በ1910 በኮፐንሃገን ለተደረገው ለሁለተኛው ዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የሴቶች ጉባኤ ባሳሰበችው መሠረት ነው ። ዓላማውም የየታ ጭቆና ከመደብ ጭቆና የማይነጠል በመሆኑ በዓለም ያሉ ሠርቶ አደር ሴቶች ከሚደርስባቸው ድርብ ጭቆና ለመላቀቅ ወዝአደሩ ከቡርኪዚው ተፅዕኖ፤ ጭቆናና ብዝሃነት ነፃ ለመውጣት በሚያደርገው ትግል ተካፋይ እንዲሆኑ ነው ። ይህ ቀን የዓለም ሠርቶ አደር ሴቶች ወደትግሉ መስክ ያልገቡትን ጭቁን ሴቶች የሚቀረጡበት፤ ከእምፔሪያሊዝም ጋር የሚያደርጉትን ትግል የሚያድሱበትና አንድነታቸውን የሚገልጹበት ነው ። ማርች ስምንት ለመጀመሪያ ጊዜ የተከበረው በ1911 በጀርመን፤ በእስትሪያ፤

በዴሞክራሲክና በሰላማዊነት ሲሆን በሩሲያም ለመጀመሪያ ጊዜ በ1913 ተከብሯል። በሀገራችንም ለመጀመሪያ ጊዜ የተከበረው በኢ.አ. 1968 ነበር።

(የሴቶች ጥያቄን ይመለከታል።)

ሴቶች ዓለም አቀፍ ዲሞክራቲክ ፌዴሬሽን (የ—)

(Women's International Democratic Federation)

ሴቶችን ያለምንም የዘር፣ የብሔረሰብ፣ የሃይማኖትና የፖለቲካ እምነት ልዩነት የሚያሰባስብ ዓለም አቀፍ ድርጅት ነው። ድርጅቱ ሴቶችን አብረው እየታገሉ የዜግነት፣ የእናትነትና የሠራተኛነት መብታቸውን እንዲያስከብሩና ለሕፃናት ደኅንነት መጠበቅ፣ ለሰላም፣ ለዲሞክራሲና ለብሔራዊ ነፃነት መረጋገጥ የሚታገል ነው።

የሴቶች ዓለምአቀፍ ዲሞክራቲክ ፌዴሬሽን በታኅሣሥ 1945 በፓሪስ ከተማ በተካሄደው ዓለም አቀፍ የሴቶች ጉባኤ የተመሠረተ ሲሆን ከመቶ ሀገሮች በላይ የተውጣጡ ከ120 በላይ የሆኑ የሴቶች ድርጅቶችን በአባልነት ያቅፋል። የአብዮታዊት ኢትዮጵያ የሴቶች ማኅበርም (አኢሴማ) የዚሁ ድርጅት አባል ነው።

ድርጅቱ ከሌሎች ዓለም አቀፍ ድርጅቶች ጋር በመተባበር በግሉ የሴቶችን ሁኔታ፣ የሕፃናትን ደኅንነት፣ የኢምፔሪያሊዝምን ወረራ በመቃወምና ለዓለም ሰላም የሚደረገውን እንቅስቃሴ በመደገፍ በየጊዜው ስብሰባዎች እያካሄደ አቋም እንዲወስድባቸው ያደርጋል። በተለያዩ የዓለም ክፍሎች የሚካሄዱትን ፀረ አፓርታይድ፣ ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ዲሞክራሲያዊ እንቅስቃሴዎች ይረዳል። የዓለም ሴቶችም ድጋፍ እንዲሰጡ የተለያዩ ዘመቻዎች እንዲካሄዱ ያስተባብራል።

የድርጅቱ የበላይ አካል በየአራት ዓመቱ የሚካሄደው ጉባኤ ነው። ጉባኤው የድርጅቱን ፕሮጀክትና በየዓመቱ እየተሰበሰበ ድርጅቱን የሚመራ ምክር ቤት ይመርጣል። በዓመት ሁለት ጊዜ እየተሰበሰበ አመራር የሚሰጠው ደግሞ ቢሮው ነው። የድርጅቱ የቀን ተቀን ሥራ በዋና ፀሐፊው እየተመራ

በሴክሬታሪያቱ ይከናወናል። የሴቶች ዓለም አቀፍ ዲሞክራቲክ ፌዴሬሽን ዋና ጽሕፈት ቤት በጀርመን ዲሞክራቲክ ሪፑብሊክ በበርሊን ከተማ ይገኛል።

ሴቶች ጥያቄ (የ—)

(Women's Question)

ሴቶች በተፃራሪ መደባዊ ሥርዓት ውስጥ ከመደብ ተፅዕኖ ሌላ በጾታቸው ምክንያት ከሚደርሰባቸው ውስብስብ ማኅበራዊ ችግሮች ለመላቀቅና መብታቸውንና እኩልነታቸውን ለማስከበር የሚያቀርቡት ጥያቄ ነው። በወንዶችና በሴቶች መካከል የሚታዩት አንዳንድ ተፈጥሮአዊ ልዩነቶች የሴቶችን የበታችነት የሚያመለክቱ ባይሆኑም በመደብ ኅብረተሰብ ሴቶች በሃይማኖትና በባህል ተፅዕኖ ምክንያት በቤተሰብና በኅብረተሰብ ውስጥ ዝቅተኛ ቦታ ይሰጣቸዋል። ሴቶች በካፒታሊስት ሥርዓት እነስተኛ ክፍያ እንዲያገኙ መደረጋቸው፣ በቤተሰብና በኅብረተሰብ ውስጥ ዝቅተኛ ቦታ በመሰጠታቸው የተጣለባቸውን ማኅበራዊና ባህላዊ ተፅዕኖ በመቃወም የሚያነሱባቸው ጥያቄዎች እንዲከረሩ አድርጓቸዋል። በዚህም የተነሳ ጥያቄዎቹ የአጠቃላይ ኅብረተሰብ ጥያቄና በተለይም የሠራተኛው መደብ ጥያቄ አካል ሆነዋል።

ሌኒን ስለሴቶች ጥያቄ በሰጠው ትንተና ላይ የኅብረተሰቡ ግማሽ እካል የሆኑት ሴቶች በካፒታሊዝም ድርብ ጭቆና የወደቀባቸውና በጣም ዲሞክራሲያዊ በሆነው ቡርጂ ሪፑብሊክ እንኳ ሴቶች በመጀመሪያ ደረጃ በሕግ ፊት ከወንዶች ጋር ፍጹም እኩልነት የተነፈጋቸው ከመሆኑም በላይ በቤት ውስጥም በመሆን በጣም ሕላቀር፣ ከባድና አስልቶ በሆነ የማድቢት ሥራ፣ በልጅ አሳዳጊነትና በአጠቃላይ በቤት አገልጋይነት እንዲወስኑ መደረጋቸውን አብራርቷል።

በማንኛውም የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚና የማኅበራዊ ኑሮ ዘርፍ የሴቶች እኩልነት የሚረጋገጠው ሙሉ መብታቸውና ጥቅማቸው ተጠብቆ በትምህርት፣ በሥራ፣ በደሞዝ፣ በጡረታ ... ከወንዶች ጋር ሊኖራቸው የሚገባው እኩልነት በተግባር ሲገለጽ ነው።

ይህንን ተግባራዊ ለማድረግ ደግሞ ሴቶች ተደራጅተው መታገል ይኖርባቸዋል ። የሴቶች ጥያቄ የመደብ ትግል አካል እንደ መሆኑ ሌሎች ለመደብ ጭቆና መጥፋት የሚታገሉ መደቦችና የገብረተሰብ ክፍሎች ከጉናቸው ቆመው ይታገላሉ ። የሴቶች ጥያቄ የተሟላ መልስ ሊያገኝ የሚችለው ማንኛውም ጭቆናና ብዝበዛ በሚወገድበት በሶሻሊስት ሥርዓት ብቻ ነው ።

ሴይ : ገኘን ባቲስት
(Say, Jean Baptiste)

h1767—1832 የኖረ ፡ የፈረንሳይ የኢኮኖሚ ተመራማሪና የግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ዋነኛ አራማጅ የነበረ ነው ።

ሴይ መንግሥት በኢኮኖሚ ውስጥ የሚያደርገውን ተሳትፎ የሚቃወምና ለነፃ ንግድ የቆመ ነበር ። ከ1819 ጀምሮ ሴይ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መምህር ነበር ። ስለፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ያለውን አመለካከት ከገለጸባቸው ጽሁፎቹ መካከል ዋነኛውን ቦታ ይዞ የሚገኘው “እ ትሪቲስ እን ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ” በሚል ርዕስ በ1803 የጻፈው መጽሐፍ ነው ።

ሴይ ምንም እንኳን በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት የአጻም ስሚዝ ተከታይና ደቀ መዝሙር ነኝ ቢልም ብሎ ይፈታል ። ሴይ የካፒታሊስትን ምርት የሚመሩት ሕጎች ዘላለማዊነት ያላቸው ናቸው ብሎ ያምናል ። በሱ አመለካከት እሴት የሚወሰነው በሥራ ኃይል ሳይሆን በጠቀሚታ ፡ በምርት ወጭ ፡ በአቅርቦትና በፍላጎት መሠረት ነው ። ከአጻም ስሚዝ የኢኮኖሚ አስተምህሮም እንዳንድ ከፍሎችን በመውሰድ “ለምርት አስፈላጊ የሆኑ ነገሮች” የተሰኘውን ጽንሰ ሐሳብ ፈጠረ ። በዚህም መሠረት ሴይ እሴት በመፍጠር ረገድ ሥራ ፡ ካፒታልና ተፈጥሮ እኩል ሚና እንደሚጫወቱ አድርጎ አቀረበ ። በመሆኑም ሴይ የካፒታሊስት ምርት በብዝበዛ ላይ ያልተመሠረተ ለማስመስል ሞክሯል ።

ሴይ ካፒታሊዝምን እንደዘላለማዊ ሥርዓት አድርጎ ስለሚመለከት በዚህ ሥርዓት

የሚኖረው ቀውስ እንዳንድ ሸቀጦችን በሚመስከት ረገድ በከፊል የሚከሰት የበላጥ ምርት ቀውስ እንጂ አጠቃላይ የሆነ የበላጥ ምርት ቀውስ አይኖርም ብሎ ነበር ። ሴይ “አቅርቦት የራሱን ፍላጎት ይፈጥራል” የተሰኘውን የገበያ ሕግ ቀምሯል ። በዚህም ጽንሰ ሐሳብ መሠረት በአጠቃላይ የተመረተው ምርት በገበያ ውስጥ ወዲያውኑ በግዥና በሽያጭ (በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል) እኩልነት ያገኛል ።

ሴይ የሸቀጥ ምርት ዕድገት በራሱ በልውውጥ እሴትና በጠቀሚታ እሴት መካከል ቅራኔ እንደሚፈጥር ፡ ይህም ገንዘብ እንደተለየ ሁለንታዊ ሸቀጥ ሆኖ እንዲከሰት እንደሚያደርግና በሽያጭና በግዥ መካከል እኩልነት ወዲያውኑ ሊገኝ እንደማይችል ሊገነዘብ አልቻለም ።

(ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን ይመለከታል ።)

ስልተ ምርት
(Mode of Production)

ሰዎች ፍላጎታቸውን ለማርካት እንዴትና በምን እንደሚያመርቱ ፡ ያመረቱትን እንዴት እንደሚከፋፈሉ ፡ በምርትና በልውውጥ ሂደት በሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት የሚያጠቃልለው የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ቅንብር ስልተ ምርት ይባላል ። ስልተ ምርት በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲካዊ ቅንጅት የተዋቀረ ነው ። የምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃ ሰዎች በተፈጥሮ ላይ ያላቸውን የበላይነትና ቁጥጥር ሲያመለከት የምርት ግንኙነቶች ደግሞ ሰዎች በማምረት ሂደት ውስጥ እርስ በርሳቸው ያላቸውን የኢኮኖሚ ግንኙነት ያሳያል ።

በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መካከል ያለው መስተጋብር በእንድነትና በቅራኔ ላይ የተመሠረተ ነው ። የምርት ኃይሎች ከደረሱበት የዕድገት ደረጃ ጋር የሚጣጣምና የዕድገት ደረጃቸውን የሚያግዝ የምርት ግንኙነት ካለ የምርት ኃይሎችን ዕድገት ያፋጥናል ። ይህ ከሌለ ግን በምርት ግንኙነት

ቅና በምርት ኃይሎች መሀከል የሚካሄደው ትግል ከተካሄደ ደረጃ ላይ በመድረስ የምርት ግንኙነቱ የሚለወጥበትን ሁኔታ ይፈጥራል። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መሀከል የሚፈጠረው የተካሄደ ቅሬታ የሚፈታው በማኅበራዊ አብዮት ነው። በዚህም ምክንያት ከምርት ኃይሎች ሁኔታ ጋር የሚጣጣም የምርት ግንኙነት ይከሰታል። የአዲስ ምርት ግንኙነት መከሰት የአዲስ ስልተ ምርትን መከሰት ያስከትላል።

እስከዛሬ ድረስ ባለው የሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ አምስት ስልተ ምርቶች ተከስተዋል። እነዚህም የጥንታዊ ጋርዮቭ ስልተ ምርት፣ የባሪያ አሳዳሪ ስልተ ምርት፣ የፊውዳል ስልተ ምርት፣ የካፒታሊስት ስልተ ምርትና የኮሚኒስት ስልተ ምርት ናቸው። የባሪያ አሳዳሪው፣ የፊውዳሉና የካፒታሊስቱ ስልተ ምርቶች ብዙ በዛ የሚካሄድባቸው ስልተ ምርቶች ሲሆኑ ብዙበዛ የሚያከትሙ በኮሚኒስት ስልተ ምርት ውስጥ ነው።

የስልተ ምርቶች ታሪካዊ መከታተልና አንዱ ስልተ ምርት የፈተኛውን ስልተ ምርት የሚተካው በምርት ግንኙነትና በምርት ኃይሎች መሀከል ባለው የተቃርኖና የመጣጣም ሕግ መሠረት ነው። የኮሚኒስት ስልተ ምርት በማኅበራዊ የበለጠነት ይዞታ ላይ በተገነባ የምርት ግንኙነት የተዋቀረ በመሆኑ በምርት ግንኙነትና በምርት ኃይሎች መካከል የሚከሰቱ የማይባረሩ ቅሬታዎች በዕቅድ በተቀነ ባበረ ዘዴ እየተፈቱ ስለሚሄዱ ዕድገታቸው ሳያቋርጥ ይቀጥላል።

(የምርት ግንኙነትን፣ የምርት ኃይሎችን፣ የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲከስን፣ ሶሻሊዝምን ይመለከታል።)

ሰሚዝ ፡ አዳም

(Smith, Adam)

ከ1723—1790 የኖረ የስኮትላንድ ተወላጅና የ18ኛው ምዕት ዓመት የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ግምባር ቀደም ምሁር ነው።

አዳም ሰሚዝ ገና በ14 ዓመቱ ግላስጎ ዩኒቨርሲቲ በመግባት የሥነ ምግባር ፍልስ

ፍና በኋላም ወደ ኦክስፎርድ ዩኒቨርሲቲ ተዛውሮ ለስድስት ዓመታት ኢብሳና ሥነ ፈለክ (ኦስትሮኖሚ) አጥንቷል። ከ1751 ጀምሮ እስከ 1763 በግላስጎ ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር የነበረ ሲሆን፣ በሚቀጥሉት ሁለት ዓመታትም በፈረንሳይ ውስጥ በመኖር ታዋቂ ከነበሩት ፊዚዮክራቶች እንደነኪኒና እንደነቱርጉ እንዲሁም እንደነሄልቪትዮስ ከመሳሰሉት ፈላስፎች ጋር በቅርብ ለመገናኘትና ከአስተሳሰባቸውም ጋር በቅርብ ለመተዋወቅ ዕድል አግኝቷል። እሴት የሚፈጠረው እንደፊዚዮክራቶች አባባል በእርሻ መስክ በተሰማራው ጉልበት ብቻ ያለመሆኑን ቢያሳይም በአጠቃላይ ፊዚዮክራቶችን “በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ውስጥ ለእውነት የተቃረቡ እነርሱ ናቸው” በማለት ገልጿል። ከ1778 ጀምሮ ለአሥር ዓመታት በኢዶንብራ የጉምሩክ ኮሚሽነር ሆኖ ሲሠራ ከ1787 እስከ ዕለተሞቱ ድረስ በግላስጎ ዩኒቨርሲቲ በዲሬክተርነት አገልግሏል።

አዳም ሰሚዝ በቅድሚያ ያሳተመው ጽሑፍ “ዘ ቲየሪ ኦቭ ሞራል ሴንቲሚንትስ” የተሰኘ ሲሆን በዚህ ሥራውም የሰው ልጅ በተፈጥሮው እኩል ስለሆነ የሥነ ምግባር መርሆችም በዚህ እኩልነት ግንዛቤ ላይ የተመሠረቱ መሆን አለባቸው ብሏል። የዚህ ሥራው ጉልህነት የአዳም ሰሚዝን የፍልስፍናና የኢኮኖሚ አስተሳሰብ አመሠራረትና ዕድገት የሚያሳይ ነው።

ሁለተኛውና ዋነኛው የአዳም ሰሚዝ ጽሑፍ “ኢን ኢንኳየሪ ኢንቱ ዘ ኔቸር ኤንድ ኮዝ ኦቭ ዌልዝ ኦቭ ዘ ኔቸን” የተሰኘው መጽሐፉ ነው። በዚህም መጽሐፉ ውስጥ አዳም ሰሚዝ የሚርከንቲሊስቶችን ኢኮኖሚያዊ አስተሳሰብና የካፒታሊዝምን ዕድገት ያጫናግፋ የነበሩትን የፊውዳሊዝም ቅሪት አስተሳሰቦችን በጽኑ ተዋግቷል። በወቅቱ ተራማጅ የነበረውን የኢንዱስትሪ ቡርጂዚውን ጥቅም ሙሉ በሙሉ በማንፀባረቅ መንግሥት በኢኮኖሚ ውስጥ የሚያደርገውን ጣልቃጠነት በመግረር ለ“ሴሴፈር” የኢኮኖሚ ፖሊሲ ተሟግቷል።

አዳም ሰሚዝ የኢኮኖሚ አስተሳሰቡ መሠረት የሆኑትን መንደርደሪያ ሐሳቦች እንደሚከተለው ያስቀምጣቸዋል። ከሰው ልጅ ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ በስተጀርባ ያለው

መሠረታዊ ዓላማ ተቅም ነው፤ ይህን የግል ተቅምን ፍላጎት ለማርካት ግን የሰው ልጅ ሥራውንና የሥራውን ውጤት ከሌሎች ጋር እንዳለዋወጥ ይገደዳል፤ ሁሉም ለየራሱ ተቅም የሚለዋወጥ ቢሆንም ይህ ድርጊት ምንም ዓይነት ተፅዕኖ ካልተደረገበት የሥራ ክፍፍልን የሚያዳብርና ኅብረተሰቡን ባጠቃላይ ለማበልጸግ የሚችል የራሱን “የተፈጥሮ ሥርዓት” የሚፈጥር ሰውር እጅ ነው።

የሰውን ከእንድ እካባቢ ወደሌላ መንቀሳቀስ የሚገቱ ሕጎች እንዲሻሩ የተሟገተው፤ መሬት መሸጥ መለወጥ አለበት የሚለውን አጽም አጥብቆ ያራመደው፤ ነፃ የውጭ ንግድ ፖሊሲ እንዲኖር ማናቸውም በኢንዱስትሪ መስክ የወጡ የመንግሥት አዋጆች እንዲሻሩ የጠየቀውና በአጠቃላይም ለ “ሌሊ ፈር” የኢኮኖሚ ፖሊሲ አጥብቆ የተሟገተው ከእነዚህ መንደርደሪያ ሐሳቦች በመነሣት ነው።

አዳም ሰሚዝ የሰው ልጅ በኢኮኖሚ መስክ የሚኖረውን ተሳትፎ የሚመለከተው እንደተለያየ የረዥም ጊዜ የኅብረተሰብ ዕድገት ታሪክ ውጤት ሳይሆን እንደዘለ ዓለማዊና ተፈጥሮአዊ የሰው-ልጅ ባሕርይ ውጤት አድርጎ ነው። በመሆኑም የሰውን ልጅ ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ ባለበት ኅብረተሰብ ከልል ውስጥ ከማጥናት ይልቅ ብቻውን “የኢኮኖሚ ሰው” (በገበያ ሁኔታ የሚመራ ሰው) ከሚል ተነሥቶ ለማጥናት ያደረገው መከራ የኢኮኖሚ ሕጎችን ማሳበራዊ ባሕርይ እንዳይረዳና የተፈጥሮ ሕጎች ናቸው የሚል የተሳሳተ አጽም እንዲወሰድ አድርጎታል።

አዳም ሰሚዝ የማኅበራዊ አሰራላጊ የሥራ ጊዜን ጽንሰ ሐሳብ በማብራራት የእሴት ሥራ ንድፈ ሐሳብን ያዳበረ ቢሆንም በሥራና በሥራ ኃይል መካከል ያለውን ልዩነት ባለመረዳቱና የቡርጂዚውን የትርፍ ምንጭ በዚህ ንድፈ ሐሳብ ከልል ውስጥ መግለጽ ባለመቻሉ ይህ ንድፈ ሐሳብ በካፒታሊዝም ውስጥ አይሠራም ወደሚል የተሳሳተ መደምደሚያ ደርሷል። በአዳም ሰሚዝ አስተሳሰብ በካፒታሊዝም ውስጥ የሸቀጦች እሴት የወጪዎች ድምር ማለትም ትርፍ የወዝአደሩ ምንጻና የመሬት ኪራይ ነው።

በአዳም ሰሚዝ አባባል በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንስ ዕድገት ውስጥ ከፍተኛ ቦታ የሚያ

ሰጠው የካፒታል ክምችት የእንድ ሀገር የሀብት ምንጭ መሆኑን በማስመልከት ያደረገው ትንተና ነው። ሰሚዝ የእንድ ሀገር ሀብት በሁለት መንገዶች የሚያድግ መሆኑን አጥብቆ አስተምሯል። እንደኛው በሥራ ክፍፍል መሰፋፋት የሚገኘው የሥራ ምርታማነት ዕድገት ሲሆን ሌላው ደግሞ የእምራች ሕዝብ ቁጥር ማደግ ውጤት ነው ይላል። አዳም ሰሚዝ በጥናቱ ውስጥ ለሥራ ክፍፍል ከፍተኛ ትኩረት ሰጥቶታል።

ሁለተኛው ለእንድ ሀገር ሀብት ዕድገት አስተዋፅኦ ያደርጋል ብሎ ያመነበት በምርት መስክ የሚሰበሰረው ሕዝብ ቁጥር ኢኮኖሚ ራች ከሆነው ቁጥር ጋር ሲነፃፀር እያደገ መሄዱ ነው። ከዚህም አስተሳሰብ በመነሣት አዳም ሰሚዝ በጊዜው የቡርጂዊዝም ሆነ የወዝአደሩን መደቦች ተቅም የሚያንፀባርቅ ነቀፋ ኢኮኖሚያዊ በሆነው የፈውዳሉ መደብ ላይ ሰንዘሯል። ይህ አጽም ከታሪክ እንግድ ሲታይ ከፍተኛ ጉልህነት ያለውና ተራማጅ ነበር።

አዳም ሰሚዝ የካፒታሊስት ክምችት በእንድ ሀገር የሀብት ዕድገት ውስጥ ያለውን ቦታ በትክክል በያስቀምጥም የካፒታሊስት ክምችትን ውስጣዊ ባሕርይና ታሪካዊ ዝንባሌም በትክክል ሊረዳ ባለመቻሉ ካፒታሊዝም ዘላለማዊ ሥርዓት ነው ከሚል የተሳሳተ መደምደሚያ ላይ ደርሷል።

ባጠቃላይ የአዳም ሰሚዝ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት በሳይንስ ዕድገት ውስጥ ከፍተኛ ቦታ የሚሰጠውና የማርክሲዝም እንዲሁ ምንጭ የሆነው የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሠረት ነው።

(ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን፣ ሌሊርን ይመለከታል።)

ሰማዊ ምንጻ (Nominal Wages)

ወዝአደሩ በገንዘብ መልክ የሚቀበለው ምንጻ ነው። ወዝአደሩ መሠረታዊ ፍላጎቱን የሚያረኩ ሸቀጦችን የሚገዛውና ሌሎች ወጪዎችን የሚያወጣው ከዚህ ምንጻ ነው።

በካፒታሊስቱ ሥርዓት የዚህ ዓይነት ምንጻ መሠረታዊ ትራኔ ለወዝአደሩ ከሚያሰፈልጉ ሸቀጦች ዋጋ ጋር በቀጥታ

ያልተዛመደ መሆኑና የወዝአደሩን እውን የኑሮ ደረጃ ለማሳየት አለመቻሉ ነው ። ለምሳሌ በ1970 ብር 100 የነበረው የአንድ ወዝ አደር ምንዳ በ1975 ወደ ብር 110 ዐድጎ በዚህ ጊዜ ውስጥ የወዝአደሩን መሠረታዊ ፍላጎት የሚያረኩ ሸቀጦች ዋጋ በ30% ከፍ ጬል የወዝአደሩ የይስሙላ ምንዳ ያደገው 10% ብቻ በመሆኑ ከሸቀጦች ዋጋ ጋር አልተዛመደም ማለት ነው ። በዚህ ሁኔታ የገንዘቡ የመግዛት ኃይል መቀነስ የወዝ አደሩን የኑሮ ደረጃ ዝቅ ያደርገዋል ።

የምርት መገልገያዎች በጥቂቱ የገብረተ ሱብ ክፍል በተያዙበት፣ የምርት መሠረታዊ ግላማ ትርፍ በሆነበትና ምርት በዕቅድ ሳይሆን ሥርዓት አልባ በሆነ መንገድ በሚመረ ትበት፣ የሸቀጦች ዋጋ ውጣ ውረድና የገንዘብ ቀውስ በስፈነበት በካፒታሊስት ስልተ ምርት ውስጥ ስማዊ ምንዳና እውን ምንዳ ምንጊዜም አኩል ሊሆኑ አይችሉም ።

በሶሻሊዝም ውስጥ ግን የብሔራዊ ገቢ ስርዓትና የሸቀጦች ዋጋ በማዕከላዊ ዕቅድ የሚመሩ በመሆናቸው “ከእያንዳንዱ አንደኛው ታው፣ ለእያንዳንዱ እንደ ሥራው” በሚለው የሶሻሊስት ክፍፍል መርህ መሠረት እያንዳንዱ ሠራተኛ የሚያገኘው የገንዘብ ምንዳና የመግዛት ዓቅሙ የተጣጣሙ ናቸው ።

(እውን ምንዳን ይመለከታል ።)

ስማዊነት

(Nominalism)

ጽንሰ ሐሳቦች ነባራዊና ሁለንታዊ እውነታን የማይገልጹና የእያንዳንዱ ነገር መጠሪያ ስም ብቻ እንደሆኑ አድርጎ የሚመለከት በመካከለኛው ዘመን የተከሰተ ፍልስፍናዊ አዝማሚያ ነው ።

በስማዊነት አስተምህሮ መሠረት ህልውና ያላቸው ግላዊ ነገሮችና ግላዊ ጠባቦቻቸው ብቻ ናቸው ። እነዚህን አስመልክቶ በሐሳባችን ውስጥ የምንገርግባቸው አጠቃላይ ጽንሰ ሐሳቦች የነዚህን ነገሮች ሁኔታ አያንፀባርቁም፤ በራሳቸውም የሚኖሩ አይደሉም ። ስማዊነት ባንድ በኩል የሚገልጸው የነገሮችን ቀዳማዊ ነትና የጽንሰ ሐሳቦችን ደጋራዊነት በመሆኑ ቁስላካላዊ አዝማሚያ አለው ። በሌላ በኩል ግን ስማውያን ጽንሰ ሐሳቦች የሚገልጹት ነባራዊ ባሕርያትን መሆኑንና ግላዊነት ከሁለንታ

ዊነት ተነጥሎ እንደማይታይ አስመንገዘባቸው ዓይነተኛ ድክመታቸው ነው ። ይህም በመሆኑ ነው በርከሌይንና ሂዩምን የመሳሰሉት ንባላዊ ሐሳባውያን ነባራዊ እውነታን ለመካድ በስማዊነት የተጠቀሙት ።

(እውነትን፣ ንባላዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል ።)

ስታሊን፣ ጆሴፍ ሺሳሪዮቭ

(Stalin, Joseph Vissarionovich Dzhugashvili)

ከ1879—1953 የኖረው የጆርጅያ ተወላጅ የሆነው ስታሊን አብዮታዊ ተግባራቱን የጀመረው ገና ቴፍሊስ በተባለው ስፍራ በአንድ መንፈሳዊ ኮላጅ ውስጥ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን በመከታተል ላይ ሳለ ነበር፣ በሩሲያው ሰሻል ዲሞክራቲክ ሌበሪ ፓርቲ በገቡለ የጥናት ቡድን ውስጥ በአባልነት የተመዘገበውም በ1898 ገና ተማሪ ሳለ ነበር፣ በዚህም ተሳትፎው ምክንያት ከትምህርት ቤቱ በመባረሩ ከዚያን ጊዜ አንሥቶ ሙሉ ጊዜውን ለትግልና ለተግባራዊ ተሳትፎ አውሏል ። በዚህም ወቅት የትራንስ ኮኬሽያንን የወዝአደር ትግል በመሪነት በማደራጀትና አርአያም በመሆን ትግሉን በቦልሼቪኮች መሥመር ለማሳደግ ችሏል ።

ከ1904 ጀምሮ ደግሞ የቦልሼቪኮች አባል በመሆን በተለያዩ ገብሎ አብዮታዊ ትግሎች ውስጥ ከመሳተፉም በላይ በተሳይም ከሚንሼቪኮች ጋር በተደረገው ክርክርና ትግል በቆራጥነት ታግሏል ። ስታሊን ከሌኒን ጋር ለመጀመሪያ ጊዜ የተገናኘው በ1905 ፊንላንድ ውስጥ በተደረገው የፓርቲው ጠቅላላ ስብሰባ ላይ ነበር ። በዚህና በተከታይም ዓመት ስቶክሆልምና ለንደን ውስጥ በተደረጉት ጉባኤዎች ውሳኔ መሠረት ወዝአደሮች በተከማቹበት በባኩ ከተማ ወዝአደሩን በቦልሼቪኮች መሥመር በማደራጀት ረገድ ጠንካራ አመራር ሰጥቷል ። ሆኖም የአድጋሪው መንግሥት ፀጥታ እስከ ባሪዎች ስላሳደዱት በ1911 ወደ ፔትሮግራድ ተዛውሮ እንዲሠራ ተደርጓል ። በ1912 ቦልሼቪኮች ፕራግ ውስጥ ባደረጉት ስብሰባ ስታሊንን በሌለበት የፓርቲው ማዕከላዊ ኮሚቴ አባል እንዲሆን መርጠው ከፍተኛ

ኃላፊነት የሚጠይቀውን የቦልሼቪክ ፓርቲን ሥራ በፔትሮግራድ እንዲያካሂድ አድርገዋል።

በ1919 አዲስ የተቋቋመው የፓርቲው ፓሌቲክ ቢሮና የሠራተኛውና የገበሬው ቁጥጥር “እርግቢር” አባል እንዲሆን ሲመረጥ የተሳተፈውና የኃላፊነቱም ደረጃ ከፍ ብሏል። በ1922 ስታሊን የፓርቲው ማዕከ ከላዊ ኮሚቴ አንደኛ ዋና ፀሐፊ ሆኖ ይህ ንጉሥ ሌኒን ፅሰተ ሞቱ ድረስ አከናውኗል።

ሌኒን በ1924 ከሞተ በኋላ ስታሊን የመሪነቱን ቦታ ይዞ ከቀኝ ጎታኞችም ሆነ ከግራ ተሰፊንጣሪዎች ያጋጠሙትን ዕንቅፋቶች እየተቋቋመና በተለይም የትሮትስኪንና የተከታዮቹን መሰሪ የውስጥ ቅስቀሳና ፈተና በቆራጥነት ድል በመምታት ፓርቲውን በትክክለኛ መሥመር አራምዷል። ሀገሪቱን ከሁለተኛው የኢምፔሪያሊስቶች ወረራ መከላከል ብቻ ሳይሆን ፋሺዝምን ለመግታትና በምሥራቅ አውሮፓ ሶቫዲዝምን ለማስፋፋት በተደረገው ሕዝባዊ ትግል ውስጥ ቆራጥና ውጤታማ አመራር ስጥቷል። ሶቭዬት ኅብረት በኢንዱስትሪ የበለጸገችና በዘመናዊ ዕድገት የመጠቀች ሀገር እንድትሆን የማይናወጥ መሠረት የጣለላት ስታሊን ነው። የወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት ግዴታውንም በማያወሳውል መንገድ በመወጣትና ይልቁንም ከቀኝ አገዛዝና ከኢምፔሪያሊስት ኃይሎች ነፃ ለመውጣት የሚታገሉ ሕዝቦችን በመደገፍ ረገድ ሶቭዬት ኅብረት ግንባር ቀደም ድርሻ እንድታበረክት ያደረገው ጀሴፍ ስታሊን ነው። በዚህ ረገድ ከምሥራቅ አውሮፓ ከፍሎች በተጨማሪ እንደሕዝባዊት ቻይና፣ ሕዝባዊት አልባኒያ፣ ዲሞክራቲክ ኮሪያና ሺዬትናም የመሳሰሉትን ሀገሮች ማውሳት በቂ ይሆናል።

ስታሊን ከወጣትነት ጊዜው ጀምሮ እስከሞተበት ጊዜ ድረስ ለሠራተኛው መደብ ዓላማዎች መራራ ትግል ሲያካሂድ ከፍተኛ መሥዋዕትነት የከፈለ፣ ሶቭዬት ኅብረትንና የዓለም ኮሚኒስት ንቅናቄን በፈተና ወቅቶች ሁሉ በመምራት ለድል ያበቃ፣ በንድፈ ሐሳብ አስተዋጽኦው በተለይ ሰለብሐር ጥያቄ ባደረገው ጥናትና ትግተና ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ያላበረሰና በተግባራዊ ተሳትፎውም ግንባር ቀደም ኮሚኒስትነቱን ያረጋገጠ ነበር።

ስታካኖቪዝም (Stakhanovism)

በሶቭዬት ኅብረት አሌክሲ ስታካኖቭ የተባለ የማዕድን ሠራተኛ ነሐሴ 30፣ 1935 በአንድ የሥራ ፈረቃ ከሚጠበቅበት በላይ ከፍተኛ የከሰል ምርት በማምረቱ በዚህ ስው ስም የተሰየመ የምርት ውጤት ማሳደግ እንቅስቃሴ ነው። በዚህን ጊዜ ስታካኖቭ አዲስ የሥራ ቅንጅትና የተሻሻሉ መሣሪያዎችን ፈጥሮ 102 ቶን ከሰል በአንድ ፈረቃ እንዲመረት በማድረጉ ምርቱ ከተመደበው ድርሻ በአሥራ አራት እጅ በልጦ ተገኝቷል። በዚህ መሠረት የምርት ድርሻ ከብረውስን በመሰበር ረገድ ባበረከተው አስተዋጽኦ በርሱ ስም መጠራት የጀመረው የስታካኖቭይት እንቅስቃሴ በመላ ሀገሪቱ ተዳረሰ።

የስታካኖቭይትን እንቅስቃሴ ምሳሌ በማድረግ አዳዲስ የቴክኖሎጂ ውጤቶች እንዲገኙ፣ ሥራ በአዲስ መልክ እንዲያራጅ፣ ሂደተ ምርቱና ከፍፍሉም በሥርዓት እንዲመራ፣ ምርታማነት ከፍ እንዲልና የሠራተኛውም ሕዝብ የኑሮ ደረጃ እንዲሻሻል አመች ሁኔታዎች ተፈጠሩ። ከየብሔረሰቡ የተገኙ አያሌ ሳይንቲስቶችና መሐንዲሶች በዚህ ውስጥ በንቃት በመሳተፋቸውም ከጊዜ ወደ ጊዜ በርካታ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ውጤቶች ተገኝተዋል። በዚህ ዓይነት የስታካኖቭይት እንቅስቃሴ ለሶቫዲስት የሥራ ውድድር ይበልጥ መስፋፋትና መደርጀት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

(ሶቫዲስታዊ የሥራ ውድድርን ይመለከታል።)

ስትራቴጂና ታክቲክ (Strategy and Tactic)

ስትራቴጂ በአንድ በተወሰነ የትግል ደረጃ አንድ አጠቃላይ ግብ ለመምታት የሚደረግ የዕቅድና የተግባር ቅንብር ሲሆን ታክቲክ ደግሞ ያንን አጠቃላይ ግብ ለመምታት በቅርብ ከሚደረጉ የዕቅድና የተግባር ቅንብሮች

አንዱ ነው ። ግላዲን «የዓለም ከሚኒስት ጉዳዮች፣ የስትራቴጂና የታክቲክ ንድፈ ሐሳብ» በሚለው መጽሐፍ የስትራቴጂና የታክቲክን ልዩነት ሲያብራራ ስትራቴጂ ጸሐፊዎች በአንድ ጦርነት ላይ ለማሸነፍ የሚደረግ የሐሳብና የተግባራት ቅንብር ሲሆን፣ ታክቲክ ደግሞ በጦርነቱ በአጠቃላይ ለማሸነፍ ከሚደረጉ ብዙ ውጊያዎች ጠቅላይ እያንዳንዱን ለማሸነፍ የሚደረግ የቅርብ ትግል ቅንብር መሆኑን ገልጿል ።

ስትራቴጂና ታክቲክ የአንድ ትግል ውለት ገጽታዎች ቢሆኑም የተለያዩ ይዘት አላቸው ። ለምሳሌ የስትራቴጂ ይዘት በአጠቃላይ የወቅቱን የኃይሎች አሰላለፍ ለይቶ ግወት፣ የጠላትን አቋም በሚመለከት የወገን ኃይል የሚያተኩርበትን የትግል አቅጣጫ መወሰን፣ እንዲሁም አንድ የስትራቴጂ ወቅት ሲከናወን ሁኔታዎችን እንደገና በመገምገም አዲስ ስትራቴጂ መቀየስ ነው ።

ታክቲክ የወቅቱን ተግባራት በቅርብ ለማከናወን የሚያስችል ስልት በመሆኑ የቅርብ ሁኔታዎች ሲለዋወጡ ከስትራቴጂ ይበልጥ እንደአስፈላጊነቱ ይለዋወጣል ።

ሌሎች የኮሚኒስቶች ስትራቴጂና ታክቲክ ገጽታዎች ከልምድ የመማርና የማስተግር፣ ከሐዘብ ጋር የመሥራትና አመራር የመስጠት፣ በአንድ የትግል ሂደት ውስጥ ላለው ሁኔታ ትክክለኛውን የትግል ስልት መቀየስ፣ የጠላትን ስትራቴጂና ታክቲክ ጠንቅቆ የማወቅ ችሎታዎች ናቸው ።

ስትራቴጂያዊ የጦር መሣሪያ ቅንሳ ድርድር
(Strategic Arms Limitation Talks)

የስትራቴጂያዊ ጦር መሣሪያዎች ቅንሳ ድርድር፣ (ሶልት—Salt) የጠቅላላው የጦር መሣሪያ ቅንሳና የዴታንት ሂደት አንድ ክፍል ሲሆን ኃያላን መንግሥታት በተለይም አሜሪካና ሶቪዬት ኅብረት ያሏቸውንና የሚሠሩዋቸውን እጅግ ከፍተኛ ስትራቴጂያዊ

ግምት የሚሰጣቸውን የጦር መሣሪያዎች መጠን ለመወሰን ወይም ለመቀነስ የሚያካሂዱዋቸውን ድርድሮችና የሚያደርጉዋቸውን ውሎች ይመለከታል ። ሶልት ወይም የስትራቴጂያዊ ጦር መሣሪያዎች ቅንሳ ድርድር ውይይት እንደሚደረግባቸው ዘርፎች ዓይነት ሶልት አንድ፣ ሶልት ሁለት፣ ሶልት ሦስት እየተባሉ በደረጃ ተመድበዋል ። ሆኖም የስትራቴጂያዊ ጦር መሣሪያዎች ቅንሳ ድርድር በዓለም ወታደራዊ የበላይነትን ለመያዝ በሚጥረው በአሜሪካ መንግሥት አብሪተኛነትና እምቢተኛነት ምክንያት ተግባራዊ ሊሆን አልቻለም ።

(የጦር መሣሪያ ቅንሳን፣ ዴታንትን ይመለከታል ።)

ስቶይሲዝም
(Stoicism)

በቆጵሮሱ ተወላጅ በዜና የተመሠረተ፣ ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ2ኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ በመስፋፋት ተከታዮችን ያፈራ የቄስአካልነት አዝማሚያ የነበረው ፍልስፍና ነው ። ይህ ስም ዜና ያስተምርበት ከነበረው ስቶይስት በመባል በአቴንስ ውስጥ ከታወቀው ቦታ የመጣ ነው ።

የስቶይሲዝም ሥነ ዕውቀት የተገነባው በከረረ ሕውስታዊነት ላይ ነው ። በዚህ ሕውስታዊነት የተነሣ ስቶይስቶች ሁለንታዊነት ነባራዊነት የለውም በማለት ከተከታታይ ልባጭ የሚመነጭ የሐሳብ ውጤት ነው ሲሉ ተናግረዋል ። በስቶይስቶች አስተሳሰብ የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ ሕውስታ ነው ። ይህም ሕውስታዊነት በሥነ ነባራ አመለካከታቸው እውንነት ያሰው ቄስአካል ብቻ ነው ብሎ ለመናገር ነፋጽቷቸዋል ። እውን ማለት አካል ያለው ነገር ብቻ ነው በማለት ተቃራኒ በሆነ አስተሳሰብ እግዚአብሔር፣ ነፍስ፣ ስናይና እኩይ የሚባሉትም አካል አላቸው ብለው ያምኑ ነበር ።

ስቶይሲዝምን በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ታዋቂ ያደረገው ግን የሥነ ምግባር ንድፈ ሐሳብ ነው ። በስቶይሲዝም አመለካከት ስናይ ነት የሚገኘው ማንኛውም ነገር ከራሱ ተፈ

ጥር ጋር ተስማምቶ ሲኖር ብቻ ነው። ተፈ ጥር ወሳኝ ጋይል ሲሆን የሚያሳየውም ሥር ዓት ምክንያቱ ነው። ስለሆነም ፋይዳ ምች ተፈጥሮአዊ መሠረት አላቸው፤ የሚ ገልጹትም ደንብና ትክክለኝነትን ነው። አንድ ዛፍ ትክክለኛ መልኩን ሳይዝ ሲቀር እንደሚጠላ ሁሉ የሰው አድራጎችና ተቋ ሞቶም ከትክክለኛ ባሕርያቸው ሲርቁ ይነቀ ፋሉ።

ይህ ስሁሉ ነገር የራሱ ደንብና ሥርዓት አለው የሚለው አስተሳሰብ ስቶይስቶችን ከሰ ሞፖሊታን አመለካከት እንዲኖራቸው አድ ርጓቸዋል። ሰዎች በዘር ወይም በተፈጥሮ አንድ በመሆናቸው ሁሉም የአንድ ሁለንታዊ ጎብረተሰብ አባል ናቸው። ይህም አስተሳሰብ የሚያንፀባርቀው በጥንታዊት ግሪክ በክተማ አካባቢ ተመሥርቶ የነበረው ማኅበራዊና ፖለቲካዊ አንድነት እየፈረሰ መሄዱን ነው። አመለካከቱም ለሮማ ግዛት አጼ አመቾ ሆኖ በመገኘቱ ስቶይሲዝም በሮማውያን ዘንድ ተቀባይነት ሊያገኝ ችሏል።

በስቶይስቶች አስተሳሰብ ሰው ምንነቱን የሚጨብጠው ግዳጁን ሲወጣ ነው። ግዳጅ ማለት የራሱ ጥቅምን መፈለግ አይደለም። ደስታም የሚገኘው ስሜቶችን በመቀስቀስ ሳይሆን በመጨቅን ነው። ምክንያቱም ጭቆና የአእምሮ ፅረፍት ይሰጣል። ሰው ለምንም ነገር ገድ እንዳይኖረው መጣር አለ በት። ገድ ሳይኖረው ሲቀር ነው ዓለምን እንዳለ የሚቀበለውና ከራሱ ተፈጥሮ ጋር ተስማምቶ ሲኖር የሚችለው። ቁም ነገሩ ጌታ ወይም ደህ፣ ነፃ ወይም ባሪያ ወዘተ... መሆኑ አይደለም፤ ምክንያቱም ወሳኝ በነዚህ ነገሮች ላይ ያለን ውስጣዊ አመለካከት ወይም ግድለሽነት ነው። በመሆኑም የረጋና ትክክ ለኛ ኑሮ የሚገኘው ስሜቶችን በአጠቃላይ በማስወገድ በግድለሽነት ላይ የተመሠረተ ኑሮ በመኖር ነው።

ስቶይሲዝም በጉ ጉኖች አሉት። በተ ለይም ሰዎች በተፈጥሮ አንድ በመሆናቸው በእኩልና በሁለንታዊ ሕጎች ሥር መተዳ ደር አለባቸው የሚለው አመለካከት የባሪያ አሳዳሪውን ሥርዓት የሚነቅፍ ኒበር። ጠባብ የጉጉ ስሜቶችን በመቀጋት ዓለምአቀፍ አመለ ካከቶችን ማራመዱ ሌላው የስቶይሲዝም ጥሩ አዝማሚያ ነው። ሆኖም ስቶይሲዝም ስለ

ሥነ ፅውቀት ሆነ ስለትባራ የነበረው አመለ ካከት የተዛባና ጥልቀት የሌለው ነው። በተ ለይም አካላዊና ኢአካላዊ(ፀብራቆች) ክስተ ቶችን መለየት አለመቻሉ ቁስአካላዊነቱን ግልብ አድርጎታል። በሌላ በኩል የባሪያ አሳዳሪውን ሥርዓት የነቀፈ ቢሆንም ሊታገ ለውና ሊያወድመው አልፈለገም። እንዲያ ውም ግድለሽነትን በማስፋፋት ሰዎች ሥርዓ ቱን እንዲቀበሉት የሚገፋፋ ሆኗል። በአጠ ቃላይ ስቶይሲዝም የሚያራምደው የራሱና የሰሜት ጭቆና ሥነ ምግባር የሚያንፀባርቀው የባሪያ አሳዳሪውን ሥርዓት ነው።

ስፍራና ጊዜ (Space and Time)

ስፍራ በቅስታሴ ላይ ያለ የቁስአካል ነባራዊ ሁኔታ ነው። ስፍራ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ የነገሮችን ጣምራ ህልውናና መለ ያየት እንዲሁም አንዱ ከሌላው ጋር ያለውን ግንኙነት (በርቀትና በቅርብነት፣ በአቅጣጫ ወይም በአኳያ) ይገልጻል። አጭር ይሁን ረጅም፣ ጠባብ ይሁን ሰፊ፣ ከፍተኛም ይሁን ዝቅተኛ ማንኛውም ነገር መጠን አለው። ነገሮች ሁሉ እንደየባሕርያቸው የራሳቸው የሆነ ወርድ፣ ቁመትና ይዘት ስለአላቸው በተወሰነ ቦታ ላይ መገኘትና የተወሰነ ስፍራ መያዝ ዓይነተኛ ጠባያቸው ነው። ይሁን እንጂ በአ ንድ በተወሰነ ስፍራ ረገተው የሚኖሩ አይ ደሉም። ያለግጽረጥ ይንቀሳቀሳሉ፤ እርስ በርስ ቦታ ይለዋወጣሉ፤ ይዘዋወራሉ። በዓ ለም ውስጥ በቅስታሴ ላይ ያልሆነ ነገር የለም፤ በቅስታሴ ላይ ያለው ቁስአካል ደግሞ ከስፍራና ከጊዜ ውጭ ሊንቀሳቀስ አይችልም።

ጊዜ እንደ ስፍራ በንቅስታሴ ላይ ያለ የቁስ አካል ነባራዊ ሁኔታ ነው። ጊዜ የቁስ አካላዊ ሂደቶችን የዕድገት ደረጃ ተከታታይ ነት፤ የደረጃዎችን ፍርረት፣ ለመቆየት መቻል ንና በዚህም በደረጃዎቹ የማደግን ዓይነተኛ ጠባይ ያመለክታል። ስፍራና ጊዜ የጋራ ጠባያቸው ነባራዊ፣ ዘለዓለማዊ፣ ወሰንያለሽ፣ መጀመሪያና መጨረሻ የሽመሆናቸው ነው። የስፍራ ወሰንያለሽነት ሲባል በፈለግነው አቅጣጫ ተነሥተን ብንጓዝ የስፍራ ወሰን የሚሉት አያጋጥመንም፤ ጭራሽ ወሰን የለ ውም ማለት ነው። ስፍራና ጊዜ የቁስአካል

ህልውና ቅርፆች ቢሆኑም የተለያዩ ናቸው ። ተመሳሳይነት ቢኖራቸውም ልዩነት አላቸው ። ስፍራ ባለሦስት ጉን (ወርድ፣ ቁመትና ከፍታ) ሲሆን ጊዜ ደግሞ ባለአንድ አቅጣጫ ጉንና የማይቀለበስ ሆኖ ከኃላፊ ወደ አሁኑ፣ ከአሁኑ ወደ መጨው የሚጓዝ ነው ። ለምሳሌ በስፍራ ውስጥ አንድ ሰው አካሉን ከቀኝ ወደ ግራ፣ ወይም ከግራ ወደ ቀኝ ሊያንቀሳቅስ ወይም ወደ ላይ ሊዘል ወይም ወደታች ሊያጉነብስ ወዘተ... ሲችል ከጊዜ አንፃር ግን የትናንቱን ወደ ዛሬ፣ የዛሬውን ወደትና ገብ ሊያዛውር እይታልም ። ስፍራና ጊዜ ከቁስአካል የማይገነጠሉ በመሆናቸው ነባራዊ ናቸው ። ይሁን እንጂ የነርቡ ነባራዊነት ከቁስ አካል ውጭ ትርጉም የለውም ።

ስፒኖዛ፣ ባሩክ
(*Spinoza, Baruch*)

ከ1632—1677 የኖረ፣ ወደሆላንድ ከተሰደዱ የፖርቱጋል አይሁድ ቤተሰብ የተወለደ ፈላስፋ ነው ። የፍልስፍናው ይዘት ይሁዳዊነትን ይፃረራል ተብሎም በይፋ ተወግዷል ። ስፒኖዛ ከብርኖ ሀብት አልፈላግም በማለት እንዲሁም የአስተሳሰብ ነፃነቱን ለመጠበቅ ሲል የፍልስፍና አስተማሪ እንዲሆን ከህይድልበርግ ዩኒቨርሲቲ የተላከለትን ጥሪ ባለመቀበል የመነጽር መስታወት በመቅረቡ የኖረና ሁልአምሳከነትን ያዳበረ ፈላስፋ ነው ።

ስፒኖዛን በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ በይበልጥ ታዋቂ ያደረገው ተፈጥሮንና እግዚአብሔርን አዋህዶ አንድ ናቸው ብሎ መናገሩ ነው ። በዚህም እመለካከቱ ቁስአካላዊ ነው ተብሎ ይገመት ነበር ። የደረሰው ዋናው ጽሑፍ “ኤቴከስ” የሚለው ሲሆን በዚሁ ጽሑፍ ውስጥ ስለእግዚአብሔር መንፈሳዊነት ብቻ እስካሁን የተነገረው ትክክል እንዳልሆነና እግዚአብሔር ፍጹም የማያልቅና የማይወሰን ኃይል በመሆኑ ተፈጥሮን ከሱ ነጥሎ ማየት እንደማይቻል ተናግሮአል ። ተፈጥሮ ከእግዚአብሔር ውጭ ከሆነ እግዚአብሔር የእሱ ባልሆነ ነገር ታገደ፣ ተወሰነ ማለት ከመሆኑም በላይ አንድን ነባራዊ የሆነ ጠባይ ከሱ መቀነስ ነው ።

እንደ ስፒኖዛ አባባል ከእግዚአብሔር ጠባዮች እኛ የምናውቃቸው ሐሳብና ዝርጋታ

(extension) ወይም ቁስአካል ናቸው ። እነዚህን የነባሪ ጠባዮች አንዱን ፈጣሪ፣ ሌላውን ተፈጣሪ፣ አንዱን መንግሥት፣ ሌላውን ተገብርት አድርገን ማየት የለብንም ፤ ይልቁኑ የሐሳብ ሥርዓትና ቁስአካላዊ ሥርዓት አንድ እንደሆኑ ማወቅ ይኖርብናል ። ሁለቱም የሚገልጹት ያው የእግዚአብሔርን አንድነት በመሆኑ ሐሳብ ከቁስአካል ውጭ ያለ ሳይሆን የቁስአካል ሌላው መልክ ወይም ውስጣዊ ገጽታ ነው ። ለምሳሌ እንቅስቃሴን ብንወስድ በውጫዊነቱ በሥጋዊ ክስተት፣ በውስጣዊነቱ ደግሞ በስሜት ይገለጻል ።

እንደ ስፒኖዛ አመለካከት እግዚአብሔር የተፈጥሮ ክስተቶች አንድነት፣ የአመጣጣቸውና የአኳኋናቸው መሠረታዊ አንቀሳቃሽ ሕግ ነው ። ከዚህም የተነሣ ማንኛውም ነገር የሚመነጨው ከግዴታ ብቻ ነው ። እግዚአብሔርን በሰው ምስል የሚገለጽ እንደሰው ፍላጎት፣ ምኞትና ዕቅድ ያለው ነገር አድርገን ማስብ የለብንም ። ፍላጎትና ምኞት የሚገልጹት ውሱንነትን በመሆኑ ለእግዚአብሔር ተመጣጣኝ የሚሆነው ከራሱ ውስጣዊ ሕግ ጋትና ምንነት በሚመነጭና ሊቀር በማይችል ሁኔታ እራሱን ሲገልጽ ነው። ዓለም በፍጹማዊ ግዴታ የማይገዛ የሚመስለን ነገሮችን በተናጠል ስለምናያቸው ነው ። ይህም ስለ ነገሮች ምክኒያዊ የሆነ ዕውቀት እንደሌለንና ሕውስታዊ አመለካከት ብቻ እንዳለን ያስረዳል ። ዓለምን በአንድነቱ ስንመለከተው ማንኛውም ነገር መንግሥት ያለው ማለትም በግዴታ የሚገዛ መሆኑን እንረዳለን ።

በስፒኖዛ አስተሳሰብ የዕውቀት ሚና ሰውን ከተገዥነት ወደነፃነት መውሰድ ነው ። ነፃነት ማለት ከግዴታ መውጣት ሳይሆን ግዴታን ተረድቶ በዚያው መሠረት መኖር ነው ። የሰው ተገዥነት የሚመነጨው ከዕውቀት ማነስ ማለትም ከምክኒያዊ ዕውቀት ደረጃ አለመድረስ ነው ። ተገዥ መሆን በስሜት መራራት ነው ፤ ምክንያቱም ስሜት የሚመነጨው ነገሮች በተናጠል በኛ ላይ ባላቸው ተፅዕኖ ነው ። በምክንያት ካለመረዳታችን የተነሣ የሚደርስብን ነገር ሁሉ ለኛ እንግዳ ስለሚሆንብን ሐዘን፣ ቅሬታ፣ ብስጭት ወዘተ... የመሳሰሉትን ስሜቶች ይፈጥርብናል ። ነገር ግን ምክንያቱን ማለትም ግዴታ

ዊነቱን ከተረዳን የራሳችንን ተሳትፎ እንድናክልበት ስለሚገባን ተገዥ ሳንሆን በተጥታ ተሳታፊ ሆነን ፍላጎታችንን ከእግዚአብሔር ጋር በማዋህድ የሱን ዘላለማዊ ደስታ እንድንቀምስ ያደርገናል ።

በፖለቲካ መስክም ስፒናዛ ተመሳሳይ አመለካከት ነበረው ። ፖለቲካው ስፒናዛ ስሜት መጨመር የለብንም ። ሁሉ ነገር በግዴታ ስለሚገዛ ሰናይ ሆነ እኩይ የሚባል ነገር እንደሌለ ሁሉ የመንግሥት ምንነት የሚገለጸው ከግዴታ አንፃር ነው ። የኅብረተሰብ አመሠራረት የሚያስረዳን ማንኛውም ግለሰብ የራሱ የሆነ ጠባይና ኃይል ቢኖረውም ብቻውን ሆኖ ተፈጥሮን ለመቋቋም እንደማይችል ነው ። በዚህም የተነሣ ሰው ኅብረት ለመፍጠር ይገደዳል ። መንግሥት የምንለው የዚህ ኅብረት የተደራጀ መልክ ነው ። ማንኛውም ግለሰብ የራሱን ግለትም የግሉን ኃይል ለመንግሥት ያስረከባል ፤ በሌሎችም ትብብር ኃይሉ ያንኑ ያህል ያድጋል ። ይህም ግለት አንድ መንግሥት በይበልጥ ኃይለኛ የሚሆነው ግለሰቦች ያላቸውን ኃይል በብዛት ወደሱ ሲያዛውሩ ነው ። ለመንግሥት የሚሰጠው ሥልጣን የግለሰቦች ነፃነት መሠረት ግለትም መብት ሆኖ ሲመለስ መንግሥት ኃይለኛና ቋሚ ይሆናል ። በዚህ ግንዛቤ ንጉሣዊና ፍጹማዊ አገዛዝን በጥብቅ በመቃወም የመንግሥት ሚና የግለሰቦችን ምክንያዊ ነፃነት መጠበቅና ማክበር ነው ሲል ተናግሮአል ።

የስፒናዛ ፍልስፍና የግዴታን ጽንሰሐሳብ እስከመጨረሻው ድረስ ሰናጤን የምንደርስበት አመለካከት ነው ። ለዕድል ፣ ለአጋጣሚ ወይም ደግሞ ለኅሊናዊ ምርጫ ቦታ አለመስጠቱ ቁስአካላዊ ያደረገው ቢመስልም ሁሉን ነገር በግዴታ ብቻ ለማስረዳት በመሞከሩ ተፈጥሮን ከእግዚአብሔር ጋር አዋህዶ ለማሰብ ተገዷል ። ግዴታ ወደ አጋጣሚ ፣ አጋጣሚ ወደግዴታ የሚቀየር መሆኑን ተረድቶ ቢሆን ኖሮ የእግዚአብሔርን ኃይል መቀቀስ ባላስፈለገውም ነበር ። ደግሞም ሁሉ ነገር ከግዴታ ብቻ የሚመነጭ ከሆነ ጊዜና ታሪክ ፍቅ ያጣሉ ፤ በዚህ ሁኔታ ግዴታ ግለት የተወሰነ ፣ ያለሰላት ግለት በመሆኑ ወደዘላለማዊ አስተሳሰብ ስለሚመራ አዲስ ሁኔታዎችን መፈጠርና የዕድገት እንቅስቃሴዎችን መገንዘብ አዳጋች ይሆናል ። ለምሳሌ ስፒናዛ ራሱ እንደሚለው ሐሳብ ዘላለማዊና የቁስአካል ሌላው ገጽታ

አይደለም ፤ ሐሳብ የተገኘው ከተፈጥሮ ዕድገት ነው ። በመሆኑም የሐሳብ ወይም የዕውቀት ሚና ግዴታን ተገንዝቦ ለእሱ ብቻ ተገዥ መሆን አይደለም ። የዕውቀት ትክክለኛው አስተዋጽኦ ሰው የሚገኝበትን ተጨባጭ ሁኔታ ለመቀየር ለሚያደርገው ተግባራዊ እንቅስቃሴ አስፈላጊውን ድጋፍ መስጠት ነው ። ግዴታን ብቻ በመገንዘብ የሚኖረን ነፃነት ኅሊናዊነት እንጂ ነባራዊነት የለውም ። ነፃነት ነባራዊ የሚሆነው ግዴታን ተገንዝቦ በተግባራዊ እንቅስቃሴ የተሻለ ሁኔታ ለማስገኘት ጥረት ሲደረግ ነው ።

በሌላ በኩል ግላዊ የሆነ ነፃነት ግለትም ከኅብረተሰቡ ሁኔታ ውጭ የሆነ ነፃነት ሊኖር አይችልም ። በዚህ አኳያ ስለነፃነትና ስለኅብረተሰብ ስፒናዛ የነበረው አቋም የቡርጂ መሆኑ ግልጽ ነው ። መንግሥት የተቋቋመው ግለሰቦች በተናጠል የነበራቸውን ኃይል በውክልና በመስጠታቸው ነው የሚለው አባባል ለዚህ በቂ ማስረጃ ነው ። መንግሥት በውል ፣ በስምምነት የሚመሠረት እንዳልሆነና ጨቋኝነቱ የሚመነጨው በውል (ከንትራት) አለማክበር እንዳልሆነ ለመገንዘብ በቅድሚያ የመደብ አገዛዝ መሣሪያ መሆኑን መረዳት ያገኛል ።

ስፒናዛ እራሱን ለማጻንና ነፃ ለማውጣት በግል የሚያደርገው ጥረት የራሱን አስተሳሰብ ግለትም የተፈጥሮን አንድነት የሚቃረን ነው ። ሁሉ ነገር አንድ ከሆነ ነፃነት የወል እንጂ የግል ሊሆን አይችልም ። ትክክለኛው አስተሳሰብ አንድ ሰው ለኅብረተሰቡ በግል ያለውን ኃይል ማስረከብ ሳይሆን በግል ያለው ኃይል እንደ ኅብረተሰቡ ሁኔታ በድርሻ የሚያገኘው መሆኑ ነው ። ይህም ግለት በተፈጥሮ ፣ ከማኅበራዊ ኑሮ ውጭ ፣ ግለሰቡ አንድ ቀን እንኳን የሚያኖረው ኃይል የለውም ። ከዚህ የምንረዳው ስፒናዛ በግላዊነቱ የተነሣ የነበረውን ቁስ አካላዊ አዝማሚያ ከግቡ ለማድረስ አለመቻሉን ነው ።

(ሁልአምላክነትን ይመለከቷል ።)

ስፓርታኪስት (ስፓርታሲስት)

(Spartakist - German) (Spartacist - English)

ካርል ሊብክኔኽት የተባለ ማርክሳዊ ጀርመናዊ ከ1918—1919 በጀርመን ውስጥ ከሮዛ

ሉክሰምበርግና ከሌሎችም ጋር በመሆን በአቋቋሙ ስፓርታኩስ ቡድን (የስፓርታኩስ ኅብረት) በተባለ ንቡእ ግርክሳዊ የፖለቲካ ድርጅት ውስጥ አባል ሆኖ የሚታገል ሰው የሚጠራበት ስም ነው። ስፓርታኩስ ከ1918 እስከ 1919 በነበረው ጊዜ ውስጥ የካርል ሊብክኔኸት የብዕር ስሙ ስለነበር ስፓርታኩስ ማለት የስፓርታኩስ፣ ማለትም የካርል ሊብክኔኸት ተከታይ ማለት ነው። በታሪክም ይህ ስያሜ በደቡብ ኢጣሊያ የባሮችን አመፅ ከመራው ማለትም ከስፓርታኩስ ስም ጋር የተያያዘ ነው።

የካርል ሊብክኔኸት ትግል በሦስት ዓላማዎች ላይ ያተኮረ ነበር። እነዚህም፡ አንደኛ ከ1848 ጀምሮ በጀርመን እያደገ የመጣውን የወዝአደሩን ትግል ማጠናከር፣ ማቀነባበርና መቻራት፤ ሁለተኛ በጀርመን ግርክሲዝም ተግባራዊ እንዲሆንና የወዝአደሩን ትግል መመሪያ ይኸው ፍልስፍና ሆኖ ወዳደራዊ ግለሰብነትን እንዲጠናከር ጥረት ማድረግ፣ ሦስተኛ ጦረኝነትን መዋጋት ናቸው።

የሊብክኔኸት ዋና ዓላማ በሩሲያ የተካሄደውን የጥቅምት 1917 አብዮት ዓይነት በጀርመንም ማካሄድ ነበር። ለዚህም ዓላማው መሳካት መላውን በጀርመን ሕዝብ በተለይም ወጣቱን ለመቀስቀስ ከፍተኛ ጥረት አድርጓል። በጓዳም በጀርመን ኮሚኒስት ፓርቲ እንዲቋቋም ወላጅ ሚና ተጫውቷል። ይህ ኮሚኒስት ፓርቲ በጊዜው የነበሩ ተራማጆችን ለማስባሰብ ሞክሮ ሳይሳካላት ቀርቷል። በመጨረሻም በፓርቲውና በጊዜው በነበረው መንግሥት መካከል ግጭቶች ተፈጥረው ብዙ ደም መፋሰስን አሳክተዋል። በዚህ ጊዜ ሊብክኔኸትም ሆነ አባላቱ አጥብቀው ይቃወሙት በነበረው ታከቲክ ማለትም በመሣሪያ ኃይል መጠቀም በመጀመሩ ተቃዋሚ ፀረ አብዮት ቡድኖችን ቀስቀሰ። በመጨረሻም ጥር 15 ቀን 1919 ሊብክኔኸትና ሮዛ ሉክሰምበርግ በቅጥር ነፍስ ገዳዮች ተገደሉ።

ስፔንሰር ፡ ሄርበርት
(Spencer, Herbert)

ከ1820 — 1903 የኖረ የእንግሊዝ ሐላቂ ፈላስፋ ነው።

ስፔንሰር የተጨባጭነት ፍልስፍና ተከታይ ሲሆን ፍልስፍናው የተመሠረተው በተፈጥሮ አዝጋሚ ለውጥ ንድፈ ሐሳብ ላይ ነው። በደረሰባቸው መጻሕፍት ውስጥ (ለምሳሌ ፕሪንሰፕል ኦፊ ኒው ሲስተም ኦፊ ፊሎሶፊ፣ ዘ ክላሲኬሽን ኦፊ ዘ ሳይንስ፣ ፕሪንሰፕል ኦፊ ሞራሊቲ). ይህንን የአዝጋሚ ለውጥ ንድፈ ሐሳብ ለማብራራትና የነገሮችን ምንነት ለመረዳት ንድፈ ሐሳቡ ጠቃሚና ወሳኝ እንደሆነ ለማሳየት ሞክሮ አለ።

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ይበልጥ የታወቀው የአዝጋሚ ለውጥ ንድፈ ሐሳብን ለኅብረተሰብ ጥናት መጠቀሚያ ማድረጉ ነው። ኅብረተሰብ ለውጥና ዕድገት እንደሚኖረው ይህም ዕድገት ኅብረተሰብን ወደ ውስብስብ አደረጃጀት እንደሚወስደው ለማስረዳት ጥሮ አለ። ሆኖም አመለካከቱ የጠራ ሰላልነበረ የተፈጥሮንና የኅብረተሰብን ልዩነት ለመገንዘብ አልቻለም። ስፔንሰር በአቋሙም ግለሰብኛና ፀረ ሶሻሊስት በመሆኑ የመደብ ትግልን ሁኔታና ሕግጋት ሊረዳና ሊቀበል አልፈቀደም።

(ተጨባጭነትን ይመለከታል።)

ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድር
(Socialist-Emulation)

የሶሻሊስት ምርት ግንኙነት ገጽታ የሚገለጽበት፣ የተወሰነን ዕቅድ በወቅቱ ለማግኘት ወይም ከዕቅድ በላይ ለግዝናወን፣ በአጠቃላይ ወጪን በመቀነስ ምርትን ከፍ ለማድረግ በሠራተኛው መካከል የሚደረግ ጓዳዊ ውድድር ነው። በሶሻሊስት ሥርዓት ሠራተኛው ሕዝብ ሥራ የሚሠራው ፍላጎቱን ለማግኘት፣ ከብዝበዛ ነፃ በሆነ ሁኔታ ለራሱና ለኅብረተሰቡ ጥቅም አስተዋጽኦ ለማድረግ ነው።

ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድር በካፒታሊዝም ሥር እንዳለው ውድድር በሠራተኞች ዘንድ መመቀኛችንን እያስከትለም። ሠራተኛው ሥራውን የማጣት ሥጋት ስለሌለበት ነፃ ምን እሆናለሁ አይልም። ኑሮውና ደኅንነቱ የሚወስነው በጋራ ጥረት መሆኑን ይገነዘባል። ስለዚህም የእያንዳንዱ ግለሰብ የሥራ ውጤት ማደግ የኅብረተሰቡን ጥቅም ያሳድ

ጋል = ይህም የጋራ ዓላማ የጋራ ጥረትን ይጠይቃል ፤ የሶሻሊስት ማንቃዊያ መሠረት የሆነውን ጓዳዊ ትብብር ያጠናክራል ።

ሠራተኛው ሕዝብ ሥራ የሚሠራው ለራሱና ለጎብረተሰቡ ጥቅም በመሆኑ እያንዳንዱ ሠራተኛ ምርትን በብዛትና በጥራት ለማምረት ፣ ምርታማነትን ለመጨመር ፣ ምርትን የሚያሳድግ አሠራር ለመፍጠር ባለው ቅጥታ ሁሉ ይጠቀማል ።

ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድር ጥራትን ለማሻሻል፣ ወጪን ለመቀነስ ፣ የማምረቻ መሣሪያን በጥንቃቄ ሥራ ላይ ለማዋልና ጥሬ ዕቃን በቁጠባ ለመያዝ ይረዳል ።

ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድር ቁሳዊና የሞራል ማበረታቻን ያጠቃልላል ። ይህም ሠራተኛው የሥራ ውጤትን በብዛትና በጥራት እንዲያሳድግ ያደርገዋል ። የበለጠ ውጤት የሚያስገኘው ከፍተኛ ቁሳዊ ማበረታቻ ያገኛል ፤ የክብር የምስክር ወረቀትና ሚዳሊያ ይስጠዋል ። ስሙ በክብር መዝገብ ላይ ይሰፍራል ። ውጤቱም በዜና ማሰራጫዎች በሰፊው ይገለጻል ። በሥራ እንቅስቃሴ አቸው ከፍተኛ ውጤት ያገኙ ግለሰቦችና ድርጅቶች እንደምሳሌ ሆነው ይቀርባሉ ። በእር እያንዳንዱ መቅረባቸው ሌሎችን ለሥራ ይጋብዛል ። እርዳታ የሆኑ ግለሰቦችና ድርጅቶች ያስገኙት የሥራ ውጤት ፣ ለውጤቱ ምክንያት የሆኑት ነጥቦችና የተጠቀሙባቸው የአሠራር ዘዴዎች በዝርዝር ለሠራተኛው ሕዝብ ይገለጻሉ ። የሙያ ማህበሮችና ሕዝባዊ ድርጅቶች ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድርን የማካሄድ ዓቢይ ሚና አላቸው ።

ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድር በተለያዩ መልክ ይካሄዳል ። ለምሳሌ በ1919 በሶቭዬት ኅብረት የተጀመረው የሱቦትኒክ ንቅናቄ ለጎብረተሰቡ ጥቅም ከሥራ ሰዓት ውጭ በፈቃደኝነት የመሥራት እንቅስቃሴ በታሪክ ምሳሌነት ያለው ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድር ዓይነት ነው ። በሀገራችንም ይኸው በትርፍ ሰዓት በነፃ የመሥራትና ኮከብ አምራቶችን የመሸለምና የማስተዋወቅ ልምድ እየተሰፋ በመሄድ ላይ ይገኛል ።

ሶሻሊስት የሸቀጥ ምርት (Socialist Commodity Production)

ከሶሻሊስት አብዮት በኋላ የሚከሰት ፣ በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ምርት ለገበያ የሚመረትበት ሂደት ነው ። ሶሻሊስት የሸቀጥ ምርት የሚመለከተው የሠራተኛውንና የጎብረት አራሹን መደቦች ምርት ነው ። በሶሻሊስት የሸቀጥ ምርት ወቅት አምራቹ መደብ የምርት መገልገያዎች ባለቤት በመሆኑ የምርት ማግበራዊ ጠባይ የተሟላ ይሆናል ።

በሶሻሊስት ሥርዓት የምርት መገልገያ መሣሪያዎች የሕዝብ ከመሆናቸውና የሰው የሥራ ኃይል ሸቀጥ መሆኑ ከማክተሙ ጋር ሁለት የይዘታ መልኮች ማለትም የመንግሥትና የጎብረት ይዘታዎች በመኖራቸው የሸቀጥ ምርት በምርት መገልገያዎች የጋራ ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ ነው ።

በሶሻሊስት የሸቀጥ ምርት ወቅት በተለይ ለፍጆታ የሚያገለግሉ ዕቃዎች እንደ ካፒታሊስት የሸቀጥ ምርት ለትርፍ ብቻ ሳይሆን በቅድሚያ የተጠቃሚውን ሕዝብ ፍላጎት ለማርካት የሚመረቱ ቢሆኑም ለተጠቃሚው ሕዝብ የሚደርሱት በገበያ ውስጥ በሸቀጥ—ገንዘብ ልውውጥ አማካይነት ነው ። እንደ ትርፍና ብድር የመሳሰሉ የኢኮኖሚ ፈርጆች በሶሻሊስት ሸቀጥ ምርት ወቅት ይኖራሉ ። ባሕርያቸው ግን በካፒታሊዝም ውስጥ ካለው የተለየ ነው ። በሶሻሊስት የሸቀጥ ምርት ወቅት እንደ መሬት ፣ እንደ ዋና ዋና የምርት መገልገያዎችና እንደ ሥራ ኃይል ያሉት የሚሸጡ የሚለወጡ ባለመሆናቸው የሸቀጥ ምርት ተገብሮች ከመሆን የተገለሉ ናቸው ።

በሶሻሊዝም ውስጥ የሸቀጥ ምርት እንዲኖር ያስፈልገበት ምክንያት ሁለት የተለያዩ የሶሻሊስት ይዘታዎች ማለትም የመንግሥትና የጎብረት ይዘታዎች በመኖራቸውና በነዚህም በሁለቱ ይዘታዎች መካከል ያለው ግናቸውም ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት በሸቀጥ ገንዘብ ግንኙነት ፣ በገንዘብና በልውውጥ አማካይነት እንዲከናወን ሁኔታዎች ስለሚያስገድዱ ነው ። ከኮሚኒዝም የዕድገት ደረጃ እስከሚደረስ ምርትን ከፍላጎት በላይ ለማምረት እስከ

ሚቻልበት ጊዜ ድረስ ምርትን ለሠራተኛው ሆነ ሰነብረት አራሹ መደብ ለማዳረስ የሚቻለው “ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ለእያንዳንዱ እንደሥራው” በሚለው የሶሻሊስት የምርት ውጤት ከፍፍል መርህ በመሆኑና ይህንንም መርህ ተግባራዊ ለማድረግ የሚቻለው በሽቀጥ—ገንዘብ ግንኙነት አማካይነት ብቻ በመሆኑ ነው። በሶሻሊስት የዕድገት ደረጃ የሽቀጥ ገንዘብ ግንኙነት የሚኖረው በመንግሥት ይዞታውና በኅብረት ይዞታው ብቻ ሳይሆን በመንግሥት ይዞታው ውስጥ ባሉ የተለያዩ የማምረቻ፣ የማከፋፈያና የገንዘብ ተቋሞች ነው።

ሶሻሊስት የሽቀጥ ምርት በምርት መገልገያዎች የጋራ ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ ስለሆነ ዕድገቱ በዕቅድ የሚመራ ነው። በካፒታሊስት የሽቀጥ ምርት ወቅት እንዳለው ሳይሆን በሶሻሊስት የሽቀጥ ምርት ወቅት አምራቹ ከምርት መገልገያዎች ባለቤትነት የተገለለ አይደለም። በሶሻሊስት የሽቀጥ ምርት የሠራተኛው የሥራ ኃይል ሽቀጥ ባለመሆኑ በገበያ ውስጥ ለሽያጭና ለሽግግር አይቀርብም። በሶሻሊስት የሽቀጥ ምርት ወቅት የምንዳ ባርነት ባለመኖሩ የሠራተኛው መደብ የሥራ ኃይሉን የመደቡ የጋራ ሀብት ከሆኑ የምርት መገልገያዎች ጋር በማቀናጀት የሚሠራው ሰነድ ደረጃ መሻሻልና ለሀገር ብልጽግና ነው።

ሶሻሊዝም እየዳበረ ሄዶ በገጠርና በከተማ መካከል ያለው ልዩነት ሲጠፋ፣ በሶሻሊዝም የዕድገት ደረጃ ያሉት ሁለቱ ይዞታዎች ሲጠቃለሉና መደቦች ሲያከትሙ፣ የምርት ኃይሎችን ከፍተኛ ዕድገት በማስገኘት ምርትን ከፍላጎት በላይ በማምረት “ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ለእያንዳንዱ እንደፍላጎቱ” የሚለውን የኮሚኒስት የከፍፍል መርህ ተግባራዊ ለማድረግ ሲቻል የሶሻሊስት የሽቀጥ ምርት ይከሰማል።

(ካፒታሊስታዊ የሽቀጥ ምርትን ይመለከቷል።)

ሶሻሊስት የአኗኗር ዘይቤ (Socialist Way of Life)

የሶሻሊስት ሀገሮች ሠርቶ አደሮች የኑሮ ሁኔታ ዋና ዋና ገጽታዎች ድምር ውጤት ነው። እነዚህም ገጽታዎች የሰው በሰው መበዝበዝ መወገድ፣ የከፍፍል በሥራ ጥራትና መጠን መወሰን፣ እውነተኛው የሠርቶ አደሩ ሕዝብ የፖለቲካ ነፃነት መረጋገጥና

የመብቱና የሰብአዊ ክብሩ ዋስትና ማግኘት፣ በሕዝቦች መካከል ጠንካራ የወንድማማችነትና የኅብረት መንፈስ መኖር፣ የአድላዊነት መጥፋት፣ ምርትን የማሳደግ ጥረት ከሕዝቡ ፍላጎት ጋር መጣጣም፣ የሶሻሊስት ሥነ ምግባር መስፈን፣ በሁሉም ሀገሮች ሠርቶ አደሮች መሀከል ዓለምአቀፋዊ አንድነት መፈጠርና ለዓለም ሰላም ሳያስልሱ መታገል ናቸው። ሶሻሊስት የአኗኗር ዘይቤ የሚረጋገጠውም በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ የሚመራው ሠራተኛው መደብ የፖለቲካ ሥልጣን ሲይዝና የምርት መገልገያዎች በማኅበራዊ ይዞታ ሥር ሲውሉ ነው።

ሶሻሊስት ሰብአዊነት (Socialist Humanism)

ሶሻሊስት ሰብአዊነት ከቡርጂው ሰብአዊነት በይዘትም በዓይነትም የተለየ ነው። የሰው ክብር ሆነ ነፃነት በግላዊ ሥርዓት ውስጥ ሊከበሩ አይችሉም የሚለው አመለካከት የሶሻሊስት ሰብአዊነት መንሥኤ ሐሳብ ነው። ሰው ማኅበራዊ ፍጡር በመሆኑ ነፃነቱና ክብሩ በተጨማሪ ሊረጋገጥለት የሚችለው ማኅበራዊ ኑሮ ከመደባዊ ሥርዓት ሲላቀቅ ብቻ ነው። ገዥና ተገዥ፣ በዝባዥና ተበዝባዥ ባሉበት ሥርዓት ውስጥ ሰው ክብርና ነፃነት ሊኖረው ይችላል ብሎ ማሰብ ከንቱና አላባች አመለካከት ነው። ሶሻሊስት ሥርዓት ብቻ ነው ሰብአዊነት መረጋገጥ ተጨባጭ መሠረት ሊሰጥ የሚችለው።

በመሆኑም ሶሻሊስት ሰብአዊነት እንደ ቡርጂው በግላዊ ጥቅም ላይ የተመሠረተ አይደለም። የሰውን የማይነጣጠሉ ሁለት ባሕርያት ማለትም ግላዊነትንና ማኅበራዊነትን የሚያዛምድ አስተሳሰብ ነው። ሰብአዊነት የሚመለከተው ግለሰቡን ሳይሆን ማኅበራዊ ግለሰቡን ነው። ማኅበራዊ ግለሰብ ማለት የሱ ጥቅም የሁሉም ጥቅም የሆነ፣ የሁሉም ጥቅም የግለሰቡ የሆነ፣ በሙሉ ትብብር ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ውጤት ነው። ኅብረተሰቡ ለግለሰቡ ነፃነት፣ ክብር፣ መብት ወዘተ... መከበር አመች ሁኔታ ይፈጥራል፤ ግለሰቡ ደግሞ በበኩሉ ለኅብረተሰቡ ደኅንነት አስተዋጽኦ ያደርጋል።

የሶሻሊስት ሰብአዊነት ዋናው ፍላጎት የግለሰቡን የተሟላ ኑሮ ማለትም ሁለንታዊ

ነቱን ማረጋገጥ ነው ። ይህም ሁለንታዊነት የሚገለጸው በግለሰቡ ማኅበራዊ እንቅስቃሴ ነው ። የሰውን ሁለንታዊ ችሎታ በሥራ ለመተርጉም በመጀመሪያ ደረጃ በአእምሮና በጉልበት ሥራ መካከል ያለውን ልዩነት በሂደት ለማስቀረት ይጥራል ። በኅብረተሰቡ ውስጥ አብዛኛው ሰው በጉልበት ሥራ ብቻ ከተወሰነ ስብአዊነት ሊረጋገጥ አይችልም ። ሰው የማሰብ ፣ የመወሰን ፣ የማቅድ ፣ የመፍጠር ችሎታውን ካልተጠቀመበት በግማሽ አካሉ ብቻ እንደሚኖር እውን ነው ። ይህን ሁኔታ ለማለፍ የሚቻለው የማምረቻ መሣሪያዎች እንዲሁም ማኅበራዊ ሥርዓቱ የግል ጥቅም ማስከበሪያ መሆናቸው ሲቀር ነው። የማምረቻ መሣሪያዎች በማኅበራዊ ባለቤትነት ሥር ሲተዳደሩ ነው ለኅብረተሰቡ አገልጋይና ለግለሰቡ ሁለንታዊነት መከሰት መሠረት የሚሆኑት ።

ከዚህ መረዳት የሚቻለው ሶሻሊስት ስብአዊነት ለግለሰቡ ከፍተኛ ደረጃና ሚና የሚሰጥ መሆኑን ነው ። ግለሰብ በተወሰነ የመደብ ጥቅም መታሰሩ በመቅረቱ ችሎታው ሰፊ ያለ ማኅበራዊ ግብ ያገኛል፤ ከዚህም የተነሣ ከመቼውም ይበልጥ ዕድገት ይኖረዋል ። አንድ ግለሰብ ለሌላው ተቃራኒው መሆኑ ቀርቶ ረዳቱ በመሆኑ ማለትም በአጠቃላይ አነጋገር ኅብረተሰቡ የግለሰቡ አካልና ምርኩዝ በመሆኑ ችሎታውና ኃይሉ በዚያው መጠን ይሰፋለታል ። ብቻውን ተገንጥሎ ለራሱ ኑሮ የሚሯሯጥ ግለሰብ መሆኑ አብቅቶ ለሰው ዘር አጠቃላይ ዕድገት አንቀሳቃሽ ኃይል ይሆናል ። እኔ ፣ እሱ የሚለውን አልፎ እኛ ሲል ግላዊነትን ወደ ማኅበራዊ ግለሰብነት ደረጃ መቀየሩን የሚያረጋግጥ ይሆናል ።

(ስብአዊነትን ይመለከቷል ።)

ሶሻሊስት ንብረት (Socialist Property)

የሶሻሊስት ኅብረተሰብ አባል የሆኑ ሠርቶ አደሮች የሥራ ተገብሮችንና የማምረቻ መሣሪያዎችን በጋራ የያዙበት የንብረት ዓይነት ሶሻሊስት ንብረት ይባላል ። በጥንታዊ የጋር የሽ ሥርዓት የወል ንብረት ቢኖርም ሲላ ቀር ሲሆን በአንፃሩ ግን የሶሻሊስት ንብረት የሚከሰተው ቴክኖሎጂና ባህል በዳበሩበት ወቅት

ነው ። ሶሻሊስት ንብረት በሁለት ይከፈላል ። እነዚህም የኅብረት ሥራ ማኅበር ንብረትና የመንግሥት ንብረት ናቸው ።

የኅብረት ሥራ ማኅበር ንብረት የማኅበሩ አባሎች በወል የያዙት ንብረት ነው ። ይህ የንብረት ዓይነት በአንድ በተወሰነ ወቅት ባለው የምርት ግንኙነት ላይ ይመሠረታል ። የኅብረት ሥራ ማኅበር ከካፒታሊስት ሥርዓት ዕድገት ጋር የተከሰተ ሲሆን በዚህ ሥርዓት ውስጥ የኅብረት ሥራ ማኅበር ንብረት በመሠረቱ የግል ንብረት ነው ። በሶሻሊስት ሥርዓት የኅብረት ሥራ ማኅበር ንብረት አንድ ዓይነት የሶሻሊስት ንብረት ሲሆን የማምረቻ መሣሪያዎች በወል የተያዙበት ፣ አንዱ በሌላው የማይበዘበዝበትና ምርት ዕቅድ ባለው ሁኔታ የሚመረትበት ነው ።

የኅብረት ሥራ ማኅበር ንብረት የገበሬዎች አምራቾች ፣ የእደጥበብ ባለሙያዎችና የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራትን ንብረት ያጠቃልላል ። በአብዛኛዎቹ የሶሻሊስት ሀገሮች ውስጥ የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት በጣም ጠቃሚ የሆኑ የማምረቻ መሣሪያዎችንና የሥራ ተገብሮችን (ማሽኖችን ፣ ሕንፃዎችን ፣ ከብቶችን ወዘተ ...) በጋራ ሀብትነት ይይዛሉ ። ይህ የሚያመለክተው የነዚህ የማምረቻ መሣሪያዎችና ቁሳቁሶች የባለቤትነት ይዞታ የመላው ኅብረተሰብ ሳይሆን የአንድ ወይም ቁጥራቸው የተወሰነ የኅብረት ሥራ ማኅበራት ንብረት መሆኑን ነው ። የኅብረት ሥራ ማኅበራት ንብረት የወል ንብረት ፣ የአንድ ወይም ቁጥራቸው የተወሰነ ማኅበራት ንብረት ከመሆን አልፎ ቀስ በቀስ የመላው ሕዝብ ንብረት ወደ መሆን ይሸጋገራል ። ይህ ሊሆን የሚችለው በኅብረት ሥራ ማኅበራት ውህደት ብሎም በመንግሥት ይዞታ ሥር በመታቀፍ ነው ። በሌኒኖዊ መርህ ላይ የተመሠረቱ የኅብረት ሥራ ማኅበራት በኢትዮጵያም ውስጥ በማበብ ላይ ይገኛሉ ።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ሌላው የንብረት ዓይነት የመንግሥት ንብረት ነው ። የሶሻሊስት ሀገሮች የምርት መገልገያዎችና አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች በይበልጥ የተያዙት በመንግሥት ነው ። እነዚህም ፋብሪካዎች ፣ የትራንስፖርት ተቋሞች ፣ ባንኮች የንግድ ተቋሞች ፣ የባህል ማዕከሎች ፣ ትምህርት ቤቶችና የመሳሰሉት ናቸው ። እያንዳንዱ

ንዱ የኅብረተሰብ አባል በእነዚህ የምርት መገልገያዎች አማካይነት ለመሥራት ይችላል ። በሥራውም መጠን ክፍያ የማግኘት መብት ይኖረዋል ። ስለሆነም ሠራተኛው ሕዝብ ከመንግሥት ኅብረት ጋር ያለው ግንኙነት በእኩልነት ላይ የተመሠረተ ነው ። በኢትዮጵያም ስፋፊ አርሻዎችና ኢንዱስትሪዎች በመንግሥት ይዞታ ሥር መዋል የመንግሥት ኅብረት እንዲመሠረት አድርጓል ።

ሶሻሊስት አብዮታውያን

(Socialist Revolutionaries)

በ1901 መጨረሻና በ1902 መጀመሪያ ላይ የተለያዩ ናርዲያዊ ቡድኖችንና ከበቦችን በማጣመር በሩሲያ የተመሠረተ የንዑስ ከበርቱ ፓርቲ ነው ። ሶሻሊስት አብዮታውያን የገበሬውን ጥያቄ በሚመለከት ባወጡት ፕሮግራማቸው የካፒታሊስቱ ሥርዓት እንዳለሆኖ እያንዳንዱ የገበሬ ቤተሰብ ለማረስ በሚችለው መጠን መሬት እንዲሰጠው ጠይቀዋል ። ሶሻሊስት አብዮታውያን ገበሬውን እንደአብዮቱ ዋና ኃይል በመቆጠር በአብዮቱ ውስጥ የሠራተኛውን መደብ ግንባር ቀደም ሚና የካዱ ፣ ማርክሲዝምን የተዋጉና በግለሰብ ሽብር የዘውድ ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝን ለመጣል የተነሡ ናቸው ።

ከመጀመሪያው የሩሲያ ቡርጂዲያዊ ራሲያዊ አብዮት ሽንፈት በኋላ ብዙዎቹ የሶሻሊስት አብዮታውያን ተከታዮችና በአመራር ላይ የነበሩት ግለሰቦች የቡርጂዚውን ለዘብተኛ አቋም በመያዛቸው ፓርቲው መዳከም ጀመረ ። በ1906 ቀኙ ከንፍ ከዋናው ፓርቲ በመገንጠል በቁሳሩ መንግሥት በሕግ ታውቆ “ሕዝባዊ የሠራተኛ ሶሻሊስት ፓርቲ” በሚል ስያሜ ተቋቋመ ። ይህ ፓርቲ ማንኛውንም አብዮታዊ ጥያቄ ወደጎን በመተው ባካሄደው ፀረ አብዮት እንቅስቃሴ ከካደቶች ፓርቲ እምብዛም የሚለይ አልነበረም ።

በስቶልፒን የአድጎሮት ዓመታት (በ1907—10) ቀንደኞቹ የሶሻሊስት አብዮታውያን መሪዎች ወደሰዘብተኝነት አዘቀጡ ። በየካቲቱ በቡርጂዲያዊ ራሲያዊ አብዮት ወቅትም ሶሻሊስት አብዮታውያን የጊዜያዊው ቡርጂዲያ መንግሥት ደጋፊ በመሆን ከሜንቬቬቶችና ከካደቶች ፣ ከቡርጂዚዎችና

ከፊውዳሎች ጋር አብረው ለሶሻሊዝም የሚደረገውን የሠራተኛውን አብዮታዊ ትግል በግልጽ ተዋግተዋል ። የፓርቲው መሪዎችም በአድጋሪው የቡርጂዲያ መንግሥት መዋቅር ውስጥ ቁልፍ ቦታዎችን በመያዝ በየገጠሩ አምፀው ከፊውዳሎች በመንጠቅ መሬት የያዙትን ገበሬዎች በኃይል በማስለቀቅ የገበሬውን ፀረ ፊውዳል ትግል ተፃርረዋል ። ከ1917 የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት በኋላም ሶሻሊስት አብዮታውያን ለኢምፔሪያሊስቶች ጣልቃ ገብነት ፣ ለነጭ ሠራዊት ጠንካራ ድጋፍ በመስጠትና በፀረ አብዮት ድርጊት በመስማራት በሶቭዬት ባለሥልጣኖችና በኮሚኒስት ፓርቲው መሪዎች ላይ ከፍተኛ የሽብር ዘመቻ አካሂደዋል ።

ሶሻሊስት አብዮት

(Socialist Revolution)

የበዝባኝ መደቦችን የበላይነት ለማስወገድና የወዝአደሩን መደብ የበላይ ገዥነት ለማስፈን የሚካሄድ ሕዝባዊ አመፅ ሶሻሊስት አብዮት ይባላል ። ሶሻሊስት አብዮት በቅድሚያ ከሚያከናውናቸው ተግባራት መካከል ዋነኛው ፣ በግንባር ቀደም ፓርቲ መሪነት ከበዝባኝ ገዥ መደብ ሥልጣን መንጠቅ ነው ። ከዚህም በኋላ የወዝአደሩ መደብ ይህን ሥልጣን እያስፋፋና እያዳበረ ከመሄዱ ጋር የግል ይዞታን በወል ይዞታ በመተካት የሰውን በሰው መበዝበዝ እያስወገደ መደብ አልባ ኅብረተሰብ የሚመሠረትበትን መንገድ ይጠርጋል ።

ሰፊውን ሠርቶ አደር ሕዝብ ዳር እስከ ዳር የሚያቅፈው የሶሻሊስት አብዮት ተግባር በውስብስብነቱና በጥልቀቱ ከአለፉት አብዮቶች ሁሉ የሳቀና የተለየ ነው ። የዚህ አብዮት ውጤት የሚሆነው የአዲስ ኅብረተሰብ ግንባታም በተለያዩ ደረጃዎች ውስጥ ያልፋል ። የዚህ ግንባታ የመጀመሪያው ደረጃ ሶሻሊዝም ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ ኮሚኒዝም ነው ።

ሶሻሊስት አብዮት እንዲሳካ በማርክሳዊ ሴኒያዊ ንድፈ ሐሳብ የሚመራ የሠርቶ አደሩ ግንባር ቀደም ድርጅት አመራር ፣ የወዝአደሩና የአርስ አደሩ መደቦች ትብብርና የሰፊው ሕዝብ አብዮታዊ ተሳትፎ አስፈላጊ ናቸው ።

የሶሻሊስት ኅብረትና የሌሎችም ሀገሮች የሶሻሊስት ግንባታ ልምድ እንዳሳየው፣ የአብዮቱ በሠራተኛው መደብ መመራትና የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት መመሥረት የቡርጂዚውን መንግሥታዊ መዋቅር ሰባብሮ አዲስ የሆነ መንግሥታዊ መዋቅር መዘርጋት፣ የሠራተኛውና የገበሬው መደቦች መተባበር፣ የካፒታሊስት ይዘታ መወገድና እርሻን ወደ ሶሻሊስታዊ ይዘት መለወጥ፣ የኢኮኖሚ ዕድገት በዕቅድ መመራት፣ የባህል አብዮት መካሄድ፣ የብሔረሰቦችና የብሔሮች ጭቆና መወገድ፣ የሶሻሊስት ድሎች መጠበቅና የወዝአደራዊ ዓለማቀፋዊነት መጠናከር የሶሻሊስት አብዮት ዋና ዋና ተግባራት ናቸው።

የምርት ኃይሎች የዕድገት ደረጃ፣ የሕዝቡ ጠቅላላ የባህል ደረጃ፣ በሀገር ውስጥም ሆነ በዓለም አቀፍ ደረጃ ያለው የኃይሎች አሰላለፍ፣ እነዚህና ሌሎችም ጉዳዮች ደግሞ አንድ ሀገር የሚያካሂደውን ሶሻሊስት አብዮት ወይም አንድ ሀገር ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም ሽግግር የሚያደርግበትን ልዩ መልክ የሚወስኑ ይሆናሉ። አብዮቱን የሚመራው ግንባር ቀደም የፖለቲካ ድርጅት ስልቱን የሚቀይሰውም እነዚህን ልዩ ባሕርያት መሠረት በማድረግ ነው።

ሌኒን የካፒታሊዝምን ኢምፔሪያሊስታዊ ደረጃ በመተንተንና አዳዲስ መሠረተ ሐሳቦችን በማመንጨት የሶሻሊስት አብዮት ንድፈ ሐሳብን የበለጠ አዳብሯል። ሌኒን ካቀረበቸው ሐሳቦች መካከልም ወዝአደሩ መጀመሪያ በአንድ ሀገር ወይም በብዙ ሀገሮች አብዮት አካሂዶ ድልን ሊቀዳጅ የሚችል መሆኑ፣ ይህ ደግሞ የተለያዩ የማኅበራዊ ኢኮኖሚና ፖለቲካ ሥርዓት ያላቸው ሀገሮች ጉን ለጉን መኖርን እንደሚያስከትል፣ የቡርጂወ-ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት በወዝአደሩ የበላይ ገዥነት አማካይነት ወደ ሶሻሊስት አብዮት እንደሚሸጋገር፣ የካፒታሊስት ሀገሮች ሠርቶ አደሮች ትግልና የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎች የተሳሰሩ ስለመሆናቸው፣ አብዮታዊ ሁኔታ ነባራዊና ጎሊናዊ ሁኔታዎችን ስለማጣመሩ የሚሉት ይገኙበታል። በዚህ ሂደት ግን የግንባር ቀደም የፖለቲካ ድርጅት ጠንካራ አመራር ወላጃ ነው።

(ፓርቲን፣ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ይመለከታል።)

ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል (Socialist International)

ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በፊት “የሠራተኛና ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል” ይባል የነበረውን ድርጅት የተካውና አሁን ሶሻል ዲሞክራሲያዊ ፓርቲዎች የተሰበሰቡበት ዓለም አቀፍ ድርጅት ነው። የተቋቋመው በምዕራብ ጀርመን በፍራንክፊርት (አም ማይን) ከተማ ውስጥ በ1951 ነው። የድርጅቱ መሠረታዊ ዓላማ “ዲሞክራሲያዊ ሶሻሊዝምን” እውን ማድረግ ሲሆን ይህም ማለት በአዝጋሚ ሂደት ያለመደብ ትግልና ያለሶሻሊስት አብዮት ካፒታሊዝምን ቀስ በቀስ ወደ ሶሻሊዝም መለወጥና የግል ይዘታ ባለበት ሁኔታ ወዝአደሩ ሥልጣን እንዲይዝ ማድረግ ነው። ስለሚል የማርክሲዝምን ንድፈ ሐሳብ መሠረታዊ ሕግጋት አይቀበልም።

የሶሻሊስት ኢንተርናሽናል ተከታዮች በተለይ በታሪካቸው መጀመሪያ ወቅት ላይ ላዩን ለሰላም የቆሙ ቢመስሉም በተግባር ግን የኔቶን አቋም በመደገፍ የፀረ ሶሻሊስት ሀገሮችን አቋም በመውሰድና የካፒታሊስት ሀገሮችን የወረሻነት አቋም በማጠናከር ቀዝቃዛው ጦርነትና በዚህም የዓለም ውጥረት እንዲባባስ አድርገዋል። ይህ ድርጅት በመሠረቱ ፀረ ኮሚኒስት አቋም ያለው ቢሆንም አልፎ አልፎ አንዳንድ ጤናማ አዝማሚያዎች ይታያበታል። ቀደም ሲል ሁለት ተቃራኒ አቋሞች ነበሩት። በአንድ በኩል ለኔቶ ታማኝነቱን ሲገልጽ በሌላ በኩል ደግሞ የዓለም ሠርቶአደሮች ለዓለም ሰላም የሚያደርጉትን ትግል ይደግፍ ነበር። በኋላ ግን የኃይል ሚዛን ወደ ሶሻሊዝምና ወደ ዓለም ሰላም እያመዘነ ሲመጣ ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል አቋሙን ከዚህ ሁኔታ ጋር ለማገናዘብና ከዚህም የተነሣ በሰላም አብሮ የመኖር መርሆችን፣ የሶሻሊስት ኅብረት የሰላም ፖሊሲን፣ የአፍሪካ፣ የእስያና የላቲን አሜሪካ ሕዝቦች የነፃነት ትግሎችን ለመደገፍ ተገደል። ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል በ1960ዎቹ የመጀመሪያ ዓመታት ላይ አሜሪካ በቪዬትናምና በሌሎች የኢንዶቻይና ሕዝቦች ላይ ያካሂደችውን ወረራ ደግፎ ነበር። በ1960ዎቹ የመጨረሻና በ1970ዎቹ የመጀመሪያ ዓመታት ግን ወረራውን አውግዞታል።

የሶሻሊስት ኢንተርናሽናል መሪዎች ድርጅቱ ከኮሚኒስት ፓርቲዎችና ከሌሎች ተራማጅ ጋዴሎች ጋር መቀራረብ እንዳይፈጥር ብርቱ ጥረት ቢያደርጉም ብዙዎቹ አባል ፓርቲዎች በየግላቸው ከብዙ የኮሚኒስት ፓርቲዎች ጋር የጋራ ስምምነቶችን መሥርተዋል። ድርጅቱ ከኮሚኒስቶች ጋር ያለውን ግንኙነት ከጊዜ ወደ ጊዜ እያሻሻለ ቢመጣም አሁንም ቢሆን እንደመሪዎቹ አቋምና እንደጊዜው ሁኔታ የርሱም አቋም ይለዋወጣል።

ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል በ1978 በተደረገው ጥናት 57 ፓርቲዎችን ያጠቃለለ ነበር። ከነዚህም 42ቱ ሙሉ አባላት ሲሆኑ 15ቱ ተመልካች አባላት ነበሩ።

ከዚያም ወዲህ ድርጅቱ ለአፍሪካ አህጉር የተሰየ ትኩረት በመስጠት በ1981 በቱኒስ ባደረገው ጉባኤ የሶሻሊስት ኢንተርናሽናል የአፍሪካ ቅርንጫፍን አቋቁሟል። ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል ይህን የአፍሪካ ቅርንጫፍ የመሠረተው ለሁለት ዓባይነት ዓላማዎች ነው። አንደኛው ማርክሲዝም ሌኒኒዝም በአፍሪካ እንዳይሰፋፋ መከላከል ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ከዚህ ጋር ተያይዞ ሶቭዬት ኅብረት በአፍሪካ ተቀባይነት እንዳይኖራት ማድረግ ነው።

የድርጅቱን መዋቅር በሚመለከት ከፍተኛው የሥልጣን አካል ጉባኤ ሲሆን ይህም በየሁለት ዓመቱ ይሰበሰባል። ከጉባኤ ቀጥሎ ያለው አካል “ቢሮ” ሲሆን ይህም እንደ ማዕከላዊ ኮሚቴ ሆኖ የሚሠራ የሙሉ አባል ፓርቲዎች ተወካዮች የሚገኙበት ነው። ሌላው አካል ሴክራታሪያት ሲሆን ይህም የድርጅቱን የዕለት ተዕለት ተግባር የሚያከናውን ነው። ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል “ሶሻሊስት አፈርስ” የሚል መጽሔት አለው።

(ማኅበራዊ ዲሞክራሲን ይመለከቷል።)

ሶሻሊስት ኢኮኖሚ ዕቅድ (የ—) (Socialist Economic Planning)

የኢኮኖሚ ዕቅድ ከተጨባጩ ሁኔታ በመነሣት የተወሰነን ዓላማ ከግብ ለማድረስ የሚከናወን ሥራ መቼ? የት? እንዴትና

በማን? እንደሚሠራ በቅድሚያ ለመወሰን የሚያስችል የአሠራር ስልት ሲሆን በኅብረተሰቡ ውስጥ ያሉት ልዩ ልዩ ክፍላተ ኢኮኖሚ ተደጋጋፊ ሆነው ለማደግ እንዲችሉ የሚረዳ አሠራር ነው።

የሶሻሊስት ዕቅድ ዋና ዓላማ በአጠቃላይ የኅብረተሰቡንና የግለሰቦችን ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎት ማሟላት ነው። ሶሻሊስት ኢኮኖሚ እንደ ካርታሊስት ኢኮኖሚ በትርፍ ላይ የተመሠረተና በዘፈቀደ የሚመራ አይደለም። ዓላማው በአጠቃላይ የኅብረተሰቡንና የግለሰቦችን ቁሳዊና ባህላዊ ዕድገት በከፍተኛ ደረጃ ማዳበር እንደመሆኑ የኢኮኖሚ ውሳኔዎች የሚመሠረቱት በሚያስገኙት ትርፍ ሳይሆን የኅብረተሰቡን መሠረታዊ ፍላጎት ለማርካት ከማስቻላቸው አንፃር ነው።

ሶሻሊስት ዕቅድ ባለው ሀብት የኅብረተሰቡን ፍላጎቶች ማሟላትን፣ የኅብረተሰቡን ቁሳዊ ሃብት፣ ጉልበትና ገንዘብ ምደባና አጠቃቀም በአጭርና በረዥም ጊዜ መወሰንን፣ ክምችትና ፍጆታ በተፈለገው ሁኔታ ቅንጅቱ እንደተጠበቀ ሆኖ ከፍተኛ የኢኮኖሚ ዕድገት የሚገኝበትን መንገድ መተለምን፣ በልዩ ልዩ የኢኮኖሚ መስኮች መካከል ሚዛናዊና የተስተካከለ የዕድገት ግንኙነት እንዲኖር ማድረግንና ዕቅዱን ለመፈጸም የሚረዱ ተፈላጊ የቴክኒክ፣ የፋይናንስ፣ የሰው ኃይልና የመሳሰሉት ሁኔታዎች መሟላታቸውን ማረጋገጥንና የዕቅዱን አፈጻጸም መቆጣጠርን ያጠቃልላል።

የምርት መገልገያዎች በመንግሥትና በሕዝብ ይዞታ ሥር መዋልና የሠራተኛው መደብ የፖለቲካ ሥልጣን መጨበጥ በኅብረተሰቡ ፍላጎት ላይ የተመሠረተ ዕድገት ለማስገኘት መሠረት ይጥላል። በዚህ መሠረት የምርት ኃይሎችን በከፍተኛ ደረጃ ለማዳበር የሚያስፈልገው ክምችት መጠንና የክምችቱም ስርጭት የሚወሰነው እንደ ገበያው ሁኔታ ሳይሆን የኅብረተሰቡን የአጭርና የረዥም ጊዜ ፍላጎት በማመዛዘን ሰፊው ሕዝብ በአወሳሰቡ በየደረጃው በሚሳተፍበት ዕቅድ አማካይነት ነው። ስለዚህ የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ዕድገት ከማናቸውም ዓይነት ቀውስና ዝብት ነፃ በመሆን በከፍተኛ ደረጃ እየዳበረ የሚሄድ ኢኮኖሚ ነው።

የምርት መገልገያዎች በማኅበራዊ ይዘታ ሥር መሆንና ምርት በማኅበራዊ ሁኔታ መከናወኑ የግድ የኢኮኖሚን ዕቅድ አስፈላጊነት ይጠይቃል ። የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ዕቅድ የኅብረተሰብን ዕድገት ሕጐች በተለይ የሶሻሊዝም ኢኮኖሚን ሕጐች በትክክል ዐውቆ በመጠቀም ላይ የተመሠረተ ነው ። ሶሻሊስት ዕቅድ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን የተከተለና ዕቅዱም ከጸደቀ በኋላ እንደ ሕግ ተፈጻሚነት የሚኖረው ነው ።

ሶሻሊስት ዕቅድ በማምረቻ መሣሪያዎችና በፍጆታ ዕቃዎች፣ በኢንዱስትሪና በእርሻ ዕቃዎች አቅርቦትና በሕዝቡ ገቢ፣ በምርትና በፍጆታ፣ በምርትና በከምችት መካከል ያለው ግንኙነት ሚዛናዊና የተመጣጠነ መሆኑን ያረጋግጣል ። እንዲሁም የምርት ኃይሎችን ስርጭትና ከሌሎች ሶሻሊስት ሀገሮች ጋር መኖር የሚገባውን የሥራ ክፍፍል ይተልማል ። ስለሆነም የሶሻሊስት ዕቅድ መላ ኢኮኖሚውን የሚያጠቃልልና ዓላማውም ለኮሚኒዝም ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት መጣል ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት የምርት መገልገያዎች በግል በመያዛቸውና እያንዳንዱ ካፒታሊስት የኅብረተሰቡን ፍላጎት ለማርክት ሳይሆን ዓላማው ለራሱ ብቻ ትርፍን ማካበት በመሆኑ በመሠረቱ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በማኅበራዊ ዕቅድ የሚመራ አይደለም ። ቅይጥ የኢኮኖሚ ይዘታዎች ባሉበት በሽግግር ወቅት መንግሥታዊና ማኅበራዊ የኢኮኖሚ ይዘታዎች ደረጃ በደረጃ እየሰፋ በሄዱ መጠን የሶሻሊስቱን ዕቅድ የሚያቅፈው የኢኮኖሚ ክፍል በዚያው መጠን እየሰፋ ይሄዳል ። የሽግግር ወቅቱም በሚገባደድበት ጊዜ ሶሻሊስት ዕቅድ የተሟላ መልኩን ይይዛል ።

ሶሻሊስት ኢኮኖሚ ጥምረት (የ—)
(Socialist Economic Integration)

የሶሻሊስት ዓለምአቀፍ የሥራ ክፍፍልን መሠረት በማድረግ በሶሻሊስት ሀገሮች መካከል የሕዝቦችን ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎቶች ለማሟላትና ክፍ ለማድረግ፣ ቀስ በቀስ የተስተካከለ የኢኮኖሚ ዕድገት በአባል ሀገሮች መካከል ለማስገኘት የሚደረግ የኢኮኖሚ ትብብር የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ጥምረት ይባላል ።

ዛሬ ይህን ተግባር የሚያስተባብረው ሶሻሊስት ሀገሮች አባል የሆኑበት የጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት እየተባለ የሚጠራው ዓለም አቀፍ ድርጅት ነው ።

የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ጥምረት ዓላማዎች የአባል ሀገሮችን የምርት ኃይሎች ማሳደግ፣ የምርት ግንኙነቶችን ማዳበር፣ ከፍተኛ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ውጤት ማስገኘት፣ ማኅበራዊ ምርትን ከከፍተኛ ደረጃ ላይ ማድረስ፣ ንግድ እንዲስፋፋና እንዲጠናከር ማድረግ ናቸው ። ከዚህም በላይ ሶሻሊዝም በካፒታሊዝም ላይ የኢኮኖሚ የበላይነት እንዲጎድናፀፍ ማድረግ ነው ።

የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ጥምረት በዕቅድ የሚመራ፣ በፈቃደኝነትና በዓለምአቀፍ ወዝ አደራዊነት መርሆች ላይ የተመሠረተ ሲሆን የአባል ሶሻሊስት ሀገሮችን በኢኮኖሚ፣ በባህል፣ በፖለቲካ፣ በሪዕዮተዓለምና በወታደራዊ ጉዳዮች ላይ መተባበርን ይጠይቃል ።

በሶሻሊስት ሀገሮች መካከል የሚደረጉ የኢኮኖሚ ትብብሮች የብሔራዊ ኢኮኖሚ ዕቅዶችንና የውጭ ንግድ ማቀናጀትን፣ ብድር መስጠትን፣ የሳይንስና የቴክኖሎጂ እርዳታ ማድረግን፣ የኢኮኖሚ ግንባታ ልምዶች መለዋወጥን፣ የሰው ኃይል ማሰልጠንና የመሳሰሉትን ያጠቃልላሉ ። ስለዚህም በሶሻሊዝም ዕድገት ውስጥ የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ጥምረት የግድ አስፈላጊ ነው ።

ዛሬ በጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት አማካይነት አባል በሆኑ ሶሻሊስት ሀገሮች መካከል በልዩ ልዩ የኢኮኖሚ መስኮች በተለይም በምርት ተግባር የጠበቀ ግንኙነት እየተፈጠረ ነው ። የአንዱ ሀገር ብሔራዊ ዕቅድ ከሌሎች ሀገሮች ዕቅዶች ጋር በይበልጥ እየተቀናጀና እየተገናዘበ ነው ። ልዩ ልዩ ዓይነት ምርምሮችና የንግድ ሥራዎችም እንደዚሁ እየተቀናጁ ናቸው ። ኢንዱስትሪዎች በኅብረት በመቋቋም ላይ ይገኛሉ ።

(ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍልን ይመለከታል)

ሶሻሊስት እውነት
(Socialist realism)

እውነታን በአብዮታዊ አመለካከት በማየት ታሪካዊ ሁኔታን በተጨማሪም የሚያንፀባርቅ የሥነ ውበት ግንዛቤ ነው ። ይህ አመለካከት የተጸነሰው በወዝአደሩ ትግል

መፋፋምና በሩሲያ የሶሻሊስት ሂደት እብዮት ውስጥ ነው። ይህ ሥነ ውበታዊ አመለካከት ለመጀመሪያ ጊዜ በኪነ ጥበብ ሥራዎች ውስጥ ለወዘአደሮች የጀግንነት ቦታና ማዕረግ ሊሰጥ ችሏል። ሶሻሊስት እውነት የተመሠረተው ምንጊዜም ለሕይወት ታማኝ በመሆን ላይ ሲሆን ይህም ታማኝነት ከሚኒስታዊ አመለካከት ባዘሉ የኪነ ጥበብ ሥራዎች ይገለጻል። ለከሚኒስት ርዕዮተዓለም ታማኝ፣ ለሕዝብ ወገናዊና እገልጋይ መሆን፣ ሶሻሊስት ሰብአዊነትንና ዓለም አቀፋዊነትን ማራመድ፣ ቅርጻዊነትንና ገሊናዊነትን መቃወምና ምንጊዜም ባለሙሉ ተስፋ ሆኖ መገኘት የሶሻሊስት እውነትን መሪ አስተሳሰቦች ናቸው።

ሶሻሊስት እውነትን ተግባራዊ ለማድረግ ስለሰው ኑሮ፣ ስለሰው አስተሳሰቦችና ስሜቶች ጥልቀት ያለው ዕውቀት ከማስፈለጉም በላይ ማንኛውንም አዲስ የኑሮ ሁኔታን መቀበልና በጥሩ ኪነ ጥበባዊ ምስል መቅረፅ መቻሉ አስፈላጊ ይሆናል። ይህ ሲሆን ብቻ ነው ሶሻሊስት እውነትን ስራውን ሕዝብ ለማስተማር ተወዳዳሪ የሌለው መሣሪያ ሊሆን የሚችለው።

(ሥነ ውበትን፣ ኪነ ጥበብን ይመለከታል።)

ሶሻሊስት ክምችት (Socialist Accumulation)

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ከሚፈጠረው ብሔራዊ ገቢ ውስጥ የሕዝቡን ኅብረት ለማበልጸጊያ፣ በተለይም ለምርት ሥራ ማስፋፈያና ለሕዝቡ የኑሮ ደረጃ የማያቋርጥ ዕድገት ቁሳዊ ቅድመ ሁኔታዎችን ለመፍጠሪያ የሚውል ሀብት ነው። የሶሻሊስት ክምችት ምንጭ ምርት እንደመሆኑ ሁሉ የሚውለውም የሶሻሊስት ኢኮኖሚን የተስፋፋ እርባታ ሂደት ለማጠናከር ነው።

የሶሻሊስት ክምችት ሂደት የሚጀምረው ሠራተኛው ሕዝብ ሥልጣን ከያዘበት ወቅት እንሥቶ ነው። በዚህ ረገድ በመጀመሪያ ትላልቅና ዘመናዊ የኢንዱስትሪ ተቋሞችን በመንግሥት ይዞታ ሥር በማዋል እንደዋና የሶሻሊስት ክምችት ምንጭ ይፈጠራል። የሶሻሊስትን ኢኮኖሚ ለመገንባት የሚያስፈ

ልጉትን ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ሁኔታዎች ለማሟላት በሚደረገው ረዥም የሽግግር ወቅትም በልዩ ልዩ ዘዴዎች አማካይነት የሶሻሊስትን ክምችት የማጠናቀሩ ሂደት ይከናወናል።

ክምችት በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ በተቀነባበረና ሥርዓት ባለው መንገድ በተረፈ ምርት በሚገባ መጠቀምን የሚጠይቅ ነው። የሶሻሊስት ክምችት ማደግ በመሠረቱ ከሥራ ምርታማነት ማደግና ተጨማሪ አምራች ሠራተኞችን በኢኮኖሚው ውስጥ ከማሰማራት ይመነጫል። የዚህም የሶሻሊስት ክምችት ወይንም የማምረት ችሎታ መስፋፋትና በኢኮኖሚው ልዩ ልዩ ክፍሎች ውስጥ የሚኖረው የሰርጭት ሁኔታ በማዕከላዊ ዕቅድ አማካይነት ተቀናጅቶ የሚካሄድ ነው።

ሶሻሊስት ኢኮኖሚ በማዕከላዊ ዕቅድ እየተመራ የሚያሳየው የማያቋርጥ ዕድገት ከሶሻሊስት ክምችትም ማደግ ጋር የተያያዘ ነው። ከሶሻሊስት ኢኮኖሚ ባሕርያት እንዲያከምችት ዕድገት መጠን በኢኮኖሚው ውስጥ ከሚሰማራው የሰው ኃይል ዕድገት መጠን የበለጠ መሆኑ ነው። ይህም ለሥራ የደረሰውን ዜጋ በሙሉ በሥራ መስክ ለማሰማራት ያስችላል።

ለክምችት የሚውለው ሀብት መጠንና ለሕዝቡ ፍጆታ የሚውለው ሀብት መጠን በየጊዜው በተገቢው መንገድ በብሔራዊው ዕቅድ ይወሰናል። ለምሳሌ ባሁኑ ጊዜ በዳበሩት የሶሻሊስት ሀገሮች ውስጥ ከብሔራዊ ገቢ ውስጥ በአማካይ ከ20 — 30% ለክምችት ሲውል ቀሪው ለሕዝቡ ፍጆታ ይውላል። ይህም የኢኮኖሚውን ያለማቋረጥ ማደግና የሕዝቡን የኑሮ ደረጃ ያለማቋረጥ መሻሻል በተግባር ለማረጋገጥ የሚያስችል ነው።

በሶሻሊስት ክምችት ዕድገት ላይ ተፅዕኖ ከሚያደርጉ ሁኔታዎች ውስጥ የሥራ ምርታማነት፣ በምርት ሥራ የተሰማራው የሰው ኃይል መጠን ዕድገት፣ በኢኮኖሚው ውስጥ ያለው ለምርት ተግባር የሚውል ሀብት ዕድገት፣ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገት፣ ለምርት ተግባር የሚውለውን ሀብት ኢኮኖሚያዊ በሆነ መንገድ የመጠቀም ችሎታ ናቸው።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ለክምችት የሚውለው ሀብትና ለሕዝቡ ፍጆታ

የሚውለው ሀብት ማግበራዊ ባሕርይ አንድ ነው ። በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የሚካሄደው የተስፋፋ አርባታ ተጨማሪ የማምረቻ መሣሪያዎችንና የፍጆታ ሸቀጦችን ለማግኘት ያስችላል ፤ የተገኘው ተጨማሪ የማምረቻ መሣሪያ ደግሞ ለአዳዲስ የምርት ሥራዎች ሲውል የከምችት መጠን ብቻ ሳይሆን የፍጆታ ዕቃዎችም ምርት ያድጋል ። በዚህ አኳኒን የሶሻሊስት ኢኮኖሚ የተስፋፋ አርባታና ከምችት በየጊዜው እያደገ የሚሄደውን የኅብረተሰቡን ፍላጎት ማርኪያ መሣሪያ በመሆን ያገለግላሉ ።

ወደ ሶሻሊዝም በሚደረግ የሽግግር ወቅት በተለይ መንግሥታዊና የኅብረት ይዞታዎችን በማስፋፋትና በማጠናከር እንዲሁም በእነዚሁ ይዞታዎች ውስጥ ምርታማነትን በማሳደግ ከምችትን ማዳበር እጅግ አስፈላጊ ነው ። በሽግግር ወቅት መንግሥት ከግል ይዞታ ልዩ ልዩ ዘርፎች ቦታ ከስና በሌሎችም ዘዴዎች አማካይነት የሚያገኘውም ሀብት እንደሌላ የከምችት ምንጭ ሆኖ ለሶሻሊስት ኅብረተሰብ ግንባታ ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት ለመጣል ማገልገል ይኖር ቦታል ።

ሶሻሊስት ክፍፍል መርህ (የ—) (Principle of Socialist Distribution)

የሶሻሊስት ክፍፍል መርህ “ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ለእያንዳንዱ እንደ ሥራው” የሚል ነው ።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ አንድ ሰው በኅብረተሰብ ውስጥ የሚኖረውን ቦታና የኑሮ ሁኔታ የሚወስነው የሥራ ውጤት ብቻ ነው ። እያንዳንዱ የኅብረተሰብ አባል ለኑሮ አስፈላጊ የሆኑትን ዕቃዎች የሚያገኘው በሥራው አስተዋጽኦ መጠንና ጥራት መሠረት ይሆናል ፤ ይህም የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ሕግ ነው ። በሶሻሊዝም ያለው የሀብት ክፍፍል “ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ለእያንዳንዱ እንደሥራው” በሚለው መርህ ላይ የተመሠረተበት ምክንያት የምርት ኃይሎች በሚፈለገው ደረጃ ያልዳበሩ በመሆናቸው በገጠርና በከተማ ፣ በአእምሮና በጉልበት ሥራ ፣ በሠለጠነና ባለሠለጠነ ጉልበት መካከል ያለው ልዩነት ባለመወገዱ ነው ።

ይህ መርህ ሳይሠሩ ይኖሩ ለነበሩት ቦታ የማይስጥ ፣ ብዙ ለማግኘት የበለጠ ለመሥራት ፍላጎት የሚያሳድር ፣ የሠራተኛውን ችሎታ የሚያሻሽልና የነፍስ ወከፍ ምርት እንዲጨምር የሚያበረታታ ፣ የአሠራርን ቴክኒክ የሚያሻሽልና የሶሻሊስትን የሥራ ዲሲፕሊን የሚያስተምር ነው ።

ለእኩል ሥራ እኩል ክፍያ በሚለው የሶሻሊስት የክፍፍል መርህ ላይ የቦታ ፣ የዕድሜ ፣ የዘርና የብሔረሰብ ልዩነት ምንም ዓይነት ተፅዕኖ አይኖረውም ፣ ክፍፍል እንደ ሥራ መጠን ቢሆንም የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ዕድገት እንዲንቀሳቀስና እንዲበለጸግ የኅብረተሰቡ አባላት የተመረተውን ምርት ሙሉ በሙሉ አይከፋፈሉም ። እያንዳንዱ በሥራው መጠን የሚከፈለው ከሚገኘው ጠቅላላ ምርት ውስጥ የኅብረተሰቡን ፍላጎት ለማሟላት ለሚያስፈልጉ ጉዳዮች ለምሳሌ ተጨማሪ ምርትን ለማስፋፋት ፣ የምርት መሣሪያዎችን ለመጠገን ፣ ለመጠባበቂያ ፣ ትምህርት ቤቶችን ፣ ሆስፒታሎችን ወዘተ... ለማካሄድና ለማስተዳደር ፣ መሥራት የማይችሉትን ሰዎች ለመደገፍና ኅብረተሰቡን ከጠላት ለመከላከል የሚያስፈልጉ ወጪዎች ከተቀነሱ በኋላ ነው ።

ሶሻሊዝም (Socialism)

የኮሚኒስት ሥርዓት የመጀመሪያው ምዕራፍ የሆነና የወዝአደሩ መደብ ፖለቲካዊ ፣ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ የበላይነት የሚረጋገጥበት ሥርዓት ነው ። በመሆኑም ሶሻሊዝም ክፍተኛ የሆነ የመደብ ትግል የሚካሄድበት ምዕራፍ ነው ።

ሶሻሊዝም ከሌሎች ሥርዓቶች የሚለየው በካፒታሊዝም ውስጥ የቦታችና ተበዝባዥ የነበረው የወዝአደሩ መደብ ገዥ መደብ መሆኑ ነው ። በሕዝባዊ አመፅ የሚመጣና ለመጀመሪያ ጊዜ ለሠራተኛው ሕዝብ ጥቅምና ነፃ መውጣት የቆመ ሥርዓት በመሆኑ በወዝአደሩ መሪነት ብዙኀኑን የሚያቅፍ ነው ። በዚህ ባሕርይ ሶሻሊዝም አዲስ የሆነ የመንግሥት ፣ የማኅበራዊ ኑሮና የኢኮኖሚ አደረጃጀቶችን እንዲሁም መንፈሳዊ አመለካከቶችን ያዘለ ነው ።

በፖለቲካዊ አደረጃጀት የሶሻሊዝም ዓይነተኛ ባሕርይ ዲሞክራሲ በቡርሻ ሥር ዓት ውስጥ ከነበረው ቅርፃዊነት ተሳቆ ሠራተኛው የበላይነቱን የሚያረጋግጥበት መሣሪያ መሆኑ ነው። ዲሞክራሲ ሠራተኛው ሕዝብ ከጭቆናና ከብዝበዛ የሚላቅበት ማለትም በብዝባዥ መደቦች ላይ የበላይነት ኖሮት እነሱን የሚደመስበት የፖለቲካ መሣሪያ ነው። ይህ ዲሞክራሲ በዓላማውም ሆነ በአሠራሩ የሚያረጋግጠው መንግሥት የብዙዎች መሆኑን ነው። መንግሥት ለጥቂቶች የሚቆም ኃይል መሆኑ መቅረቱ አዲስ ባሕርይ፣ አደረጃጀትና ተልዕኮ ይሰጠዋል። ፀረ ሕዝብ ኃይሎችን የሚዋጋና የሚጨቁን በመሆኑ መንግሥት ነው። ለብዙዎች የቆመ በመሆኑ ደግሞ በመከሰም ሂደት ውስጥ ያለ መንግሥት ነው። ይህም ባሕርይ በትክክል የሚገለጸው መንግሥት ያለውን ሥልጣን ደረጃ በደረጃ ወደ ሕዝባዊ ድርጅቶች በማስተላለፍ ሂደት ነው። በቡርሻው መንግሥት ውስጥ የአስፈጻሚ፣ የሕግ አውጪና የሕግ አስከባሪ ሥልጣኖች የተከፋፈሉና ጠቅላላ አሠራራቸው ከላይ ወደታች የሚሄድ በመሆኑ ከሕዝብ ቁጥጥር ጭምር ናቸው። በሶሻሊዝም ውስጥ የፖለቲካ ሥልጣን የሚመሠረተው በሕዝብ ቀጥተኛ ተሳትፎ በመሆኑ በየደረጃው የሦስቱ ሥልጣኖች ውህደት ይታያል። ይህም የሚያሳየው መታዘዝና ተገዥ መሆን በራስ አስተዳደር ሂደት እየተተካ መምጣቱን ነው። የሶሻሊስት መንግሥት ዓይነተኛ ጣቢያ ሥልጣን ወደ ራስ አስተዳደር መለወጥ በመሆኑ የቢሮክራሲን ቀስ በቀስ የመጥፋት ሁኔታ ያመቻቻል። ሥልጣንም ስለማይከፋፈል በየደረጃ በምርጫ የተመሠረቱት የአመራር ክፍሎች በሕዝብ ቁጥጥር በየጊዜው የሚለኩ ናቸው። በየደረጃው የሚገኙ መንግሥታዊና ሕዝባዊ የአመራር ሥርዓቶች የሚመሩት በዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት ነው። ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት የሚያረጋግጠው የሶሻሊዝምን መርህ ማለትም የጥቂቱ ለብዙዎች ውሳኔ ተገዥ መሆንን ሲሆን ብዙዎች በፀረ ሕዝብ ኃይሎች እንዳይከፋፈሉ የሚያደርግና በዲሲፕሊን ላይ የተመሠረተን አንድነት የሚያጥብቁት የአሠራር ስልት ነው። በዚህ ፖለቲካዊ አደረጃጀት ውስጥ የወዝአደሩ ፓርቲ ቦታና ኃላፊነት በታሪካዊው ሚና አንፃር ይወሰናሉ። ፓርቲውም የመደቡን ግንባር ቀደም ኃይሎች

የሚያቅፍ በመሆኑ የወዝአደሩን መደብ ታሪካዊ ሚና ማለትም የመደብ አልባ ኅብረተሰብን አመሠራረት ከግብ ለማድረስ የሚያስፈልጉትን ንድፈ ሐሳባዊ መመሪያዎችን የሚሰጥና ስትራቴጅንና ታክቲኮችን የሚቀይስ ነው። ፓርቲው በመንግሥት ሕጋዊና አስተዳደራዊ መዋቅሮች በመጠቀም የሠራተኛው ሕዝብ ዘላቂ ግብ እውን እንዲሆን አመራር ይሰጣል ማለት ነው።

በኢኮኖሚያዊ አደረጃጀቱ ሶሻሊዝም የሚሻው ሠርቶ አደሩን ከጭቆና በማላቀቅ ኢኮኖሚያዊ ነፃነትን ማጥናፀፍ ነው። ይህ ዓላማ በሁለት ዓባይነት እርምጃዎች ይከናወናል። እነሱም የማምረቻ መሣሪያዎችን ከግል ወደ መንግሥት ይዞታ በመለወጥ ለአጠቃላይ ኅብረተሰብ ዕድገት የሚረዱ የምርት ግንኙነቶች መመሥረትና የምርት ኃይሎችን በአፋጣኝ በማሳደግ ወደ ኮሚኒዝም ለመሸጋገር የሚያስችል አስፈላጊ ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት መጣል ናቸው።

የማምረቻ መሣሪያዎችን በመንግሥት ይዞታ ሥር ማድረጉ በአንድ በኩል የቡርሻዊውን የኢኮኖሚ ሥልጣን ለመስበር የሚጠቅም ሲሆን በሌላ በኩል በሚፈጥረው የማሰባሰብና የቁጥጥር ችሎታ ምርት በማዕከላዊ ዕቅድ እንዲመራና ዕቅዱም ከሕዝብ ፍላጎት አንፃር እንዲነደፍ ያደርጋል። የኅብረተሰቡ ኢኮኖሚያዊ ኑሮ በገበያ ሕግ መገዛቱ ያቆማል ማለት ነው። የማምረቻ መሣሪያዎችን ከግልና ግብ ትርፍ ከሆነ ይዞታ ማላቀቁ በተራድኦ የሚመሩ የምርት ግንኙነቶችን ለመመሥረት ያስችላል። ወዝአደሩ ለግል ጥቅምና ለትርፍ መሥራቱ ስለሚያበቃ የሥራ ኃይሉን ሻጭ መሆኑም አብሮ ይቀራል። ከዚህም ጋር የብዝበዛው ሁኔታ ያከትማል። ወዝአደሩ የኅብረተሰቡ ሙሉ አካልና የሚሠራውም ለአጠቃላይ የኅብረተሰቡ ብልጽግና በመሆኑ በሚያደርገው አስተዋጽኦ መጠን ድርሻውን ያገኛል። ይህ ድርሻ በፍጆታ ብቻ ሳይሆን በአገልግሎትም (ነፃ ሕክምና፣ ነፃ ትምህርት ወዘተ...) የሚተረጎም ነው።

በሶሻሊዝም የምርት ኃይሎችን በአፋጣኝ የማሳደጉ ሁኔታ እውን ሊሆን የሚችልበት ዋናው ምክንያት የምርት ኃይሎች

ኛና የምርት ግንኙነቶች ተፃራሪ መሆናቸው ቀርቶ ተፈጽሞአዊ ግንኙነት ሁለቱን ተደጋጋሪ ኃይል ስለሚያደርጋቸው ነው። የምርት ግንኙነቶች ከብዝበዛ በመላቀቃቸው፣ ሠራተኛው ለራሱ ጥቅም እንዲያመርት በማድረጋቸውና በአሠራራቸው ሰዎችን የሚያሰባስቡና የወል ኃይል የሚፈጥሩ በመሆናቸው የምርት ኃይሎችን የሚሳደግ ሚና አላቸው። የምርት ኃይሎችን የሚያንቀሳቅሰው የግለሰብ ጥቅም ሳይሆን አጠቃላይ የኅብረተሰቡ ፍላጎት በመሆኑ የዕድገት ግፊት ያንኑ ያህል የሚያይል ነው። በመግለጻቸው ይዘታ አግካይነት ምርት በአጠቃላይና በማዕከላዊ ዕቅድ መመራት መቻሉ ሳይንሳዊ የሆነ የአሠራር ዘዴ ስለሚቀይስ ስለከፋጣኝ ዕድገት ሌላው መንገድ ነው።

በመንፈሳዊ ኑሮ ረገድ ሶቫዲዝም የሚመራው በአንድ ዓቢይ ጉዳይ ነው። ይህም ብዙኃኑ ራሱን በራሱ ለማስተዳደር የሚችልበትን አመለካከት መስጠት ግለትም የሕዝቡን ንቃት ጎሊናና ባህል ከፍተኛ ደረጃ ላይ ማድረስ ነው። የተራድኦ ግንኙነት በሚፈቅደው መሠረት የጉልበትና የአእምሮ ሥራ በይበልጥ እንዲቀራረቡ ማድረግ መቻሉ የሠራተኛውን ሕዝብ ዕውቀትና ባህል ለማሳደግ አመች ሁኔታ ይፈጥራል። የጉልበት ሥራንና ዕውቀትን በምርት ከንዋኔ ውስጥ ለማዋሃድ የሚደረገው ጥረት ትምህርት የጥቂቶች የተለየ መብት እንዳይሆን ያደርጋል። ይህ ትምህርት በአጠቃላይ የሚመሠረተው በማርክሲዝም ሌኒኒዝም አመለካከት ላይ ሲሆን የባህል ማሳደግ ሁኔታ እውን የሚሆነው የሰው ልጅ እስካሁን በሥነ ጽሑፍ፣ በኪነጥበብ፣ በሳይንስ፣ በፍልስፍና ወዘተ... ካከማቻቸው ምርጥ ሥራዎች ጋር ሕዝቡ ትውውቅ ሲኖረው በመሆኑ ትምህርቱ ሁሉን ታዊ ቅርፅና ይዘት ይኖረዋል። የዚህ ባህል ቁም ነገር ሰው፣ ተግዥና ግላዊ ከሚያደርጉት ልምዶችና አመለካከቶች ተላቆና ግዴታውንና መብቱን በትክክል አገናዝቦ የራሱ አስተዳዳሪ ሊሆን የሚችል ማኅበራዊ ግለሰብን መፍጠር ነው። ለዚህ ባህል መሠረት የሆነው ተፈጽሞአዊ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት ትምህርት ለሁሉ እንዲዳረስ የሥራ ጊዜን የመቀነስ ሁኔታን ደረጃ በደረጃ እውን ያደርገዋል።

ሶቅራጥስ
(Socrates)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ469—399 የኖረ ጥንታዊ ሐሳባዊ የግሪክ ፈላስፋ ነው። ሶቅራጥስ ፍልስፍናውን በጽሑፍ አስፍሮት ባይገኝም እንደነአፍላጣንና እንደነአርስጣጣ ሊስ ያሉትን ብዙዎቹን ጥንታዊ የግሪክ ፈላስፎች ስላስተማረ ፍልስፍናው በእነዚህ ፈላስፎች አግካይነት ሊታወቅ ችሏል። ሶቅራጥስ ከታወቀበቸው ዓቢይት ጉዳዮች እንደኛው የፍልስፍና ዋና ነጥብ ተፈጥሮን ግጥናት ሳይሆን ስለሰው ግወቅ ነው የሚለው ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ “እኔ የግወቀው አለግወቄን ነው” በማለት ስለሁሉ ነገር መጠየቅን የፍልስፍናው መሠረት ማድረጉ ነው።

የዕውቀት ዓላማ ንድፈ ሐሳባዊ ሳይሆን ተግባራዊ ነው። ለበጎ ተግባር ምንጩ ሰው ራሱን ግወቁ ነው ብሏል። ይህ ዓይነቱ የመጠየቅ አዝግሚያ የፍልስፍናን የአጠናን ዘዴ ወደ ጥያቄና መልስ ግለትም ወደ ውይይት እንዲያመራ አድርጎታል። በውይይትም ወቅት ቅሬታዎች ይገለጣሉ፤ ስህተቶችም ይወገዳሉ፤ አርግጦች አለመሆንና አለመርካት የሐቀኛ እውነት ፍለጋ መሠረት ነው የሚል አጠቃላይ አስተሳሰብ ነበረው።

ሰዎች በራሳቸው ከፋ አይደሉም፤ ምክንያቱም ከፋት የሚመነጨው ከድንቁርና በመሆኑ ከፋት በዕውቀት ሊጠፋ ይችላል የሚል አመለካከት ነበረው።

ሶቅራጥስ የጥያቄ አቀራረቡና አመለካከቱ ቀናጭ አስተሳሰቦችን የሚተችና ልማዳዊ አስተሳሰቦችን የሚያፋልስ በመሆኑ በነበሩት ባለሥልጣናት የሞት ፍርድ ተፈርዶበታል። ሆኖም በወቅቱ የነበረውን ሐሳባዊ አመለካከት የሚቃወም አልነበረም። እንዲያውም በአግዚአብሔርና በነፍስ ዘላለማዊ ነት የሚያምን ስለነበር ሐሳባዊ ፍልስፍናን አጠናክሯል።

(አፍላጣንን ይመለከታል።)

ሶቭዬት
(Soviet)

ሶቭዬት ግለት በሩሲያና ትርጉሙ ምክር ቤት እንደማለት ነው። ይህ ቃል በፖለቲካ ይዘቱ ተግባራዊ መሆን የጀመረው

በ1905ቱ የሩሲያ አብዮት ወቅት ሲሆን አጠቃ ተሙም በአብዮቱ ሂደት የሠራተኛው ንቅናቄ እየተስፋፋ ይሆንኑ ንቅናቄ የሚያስተባብሩ ልዩ ልዩ ኮሚቴዎች በተፈጠሩበትና እነዚህም ቀስ በቀስ ወደ ሠራተኞች ምክር ቤቶች እያደጉ በመጡበት ወቅት ነው።

ይህ ሁኔታ በ1917ቱ የየካቲት አብዮት ይባላል የተደራጀ መልክ በመያዝ አዳዲስ የሠራተኛውና የመለዩ ለባሾች ምክር ቤቶች ተወካዮች ተመርጠው በኋላም እነዚህ በበኩላቸው የመላ ሩሲያን ጉባኤ ሲጠሩ ችለዋል። ይህም ጉባኤ “ሥልጣን ሁሉ ለሶቭዬቶች” የሚለውን የቦልሼቪኮች መፈክር ጭገጽደት የአዲሱን ሥልጣን መሠረት ጥሏል።

አዲሱ የሶቭዬቶች መንግሥት ሲመሠረት ደግሞ እነዚህ ሶቭዬቶች ከታችኛው የአስተዳደር እርከን እስከላይኛው በሚዘልቀውና እንደፒራሚድ በሚዋቀረው የመንግሥቱ አመራር የሥልጣን አካላት ውስጥ ፆምርሜ ኃላፊነት በመያዝ፣ በአጠቃላይም የሠራተኛውን መደባዊ አደረጃጀት ወደ መንግሥታዊ አደረጃጀት በማሸጋገር የወዝአደሩ የበላይ ነገሩን መግለጫ ዋና መዋቅር ሆነዋል።

በ1917 የቂሳሩ መንግሥት ከተገረሰሰ ጀምሮ እስከ ጥቅምት ወር ድረስ ጊዜያዊ የቡርጂ መንግሥት ቢቋቋምም በሌላ በኩል ሶቭዬቶች በመጠናከር ሥልጣኑን በጋራ ይዘው ቆይተዋል። በመጀመሪያ ደረጃ ላይ በሶቭዬቶች ውስጥ በብዛት የነበሩ ሜንሼቪኮችና ሶቭዬቶች አብዮታውን ሶቭዬቶች ጊዜያዊ ውን መንግሥት ለመቆጣጠር የሚረዱ ዲሞክራሲያዊ መድረኮች ብቻ እንደሆኑ አድርገው ጭቁጠር ሥልጣን እንዳይወስዱ ይከላከሉ ነበር። በሰኔ ወር የመጀመሪያው የመላ ሩሲያ ሠራተኞችና መለዩ ለባሾች ሶቭዬቶች ጉባኤ ከተካሄደ በኋላ ግን ሁኔታው ተለወጠ። በሌኒን የሚመራው የቦልሼቪኮች ፓርቲ “ሥልጣን ሁሉ ለሶቭዬቶች” የሚለውን አቋም በማጠናከርና ይህም በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነትን ጭግግኝቱ በጎዳር ወር መጀመሪያ ላይ የተደረገው ሁለተኛው የመላው ሩሲያ ሶቭዬቶች ጉባኤ የሕዝባዊ ኮሚሲኖች ምክር ቤት የመንግሥቱን ሥልጣን እንዲይዝ ሲያደርግ፣ ልኒንንም የዚሁ ምክር ቤት ሲቀመንበር አድርጎ መረጠው። ከዚህ በኋላ የቀጣናና የአካ

ባቢ ሶቭዬቶችም ይዘት ተለውጦ የመንግሥቱ ሥልጣን መዋቅር ዘርፎች ሆኑ።

ልኒን በአንድ ወቅት ስለሶቭዬቶች እንዳመለከተው ሶቭዬቶች የመንግሥቱ ተግባራት መምሪያና ማስፈጸሚያ አዲስ መሣሪያዎች ናቸው። ሶቭዬቶች ግንባር ቀደሙ ድርጅት ቀድሞ ከፖለቲካ ሕይወትና ከታሪክ ተገልጦ የቆዩትን ጭቁን መደቦችን ለማነሣሣት፣ ለማሠልጠን፣ ለማስተማርና ለመምራት የሚችልባቸው መሣሪያዎች ሲሆኑ፣ በውስጣቸው የሚያገለግሉትም ሠራተኞች በሕዝቡ የተመረጡ፣ ሲያስፈልግም ያለምንም ቢርክራሲያዊ ውጣ ውረድ በሕዝቡ ፈቃድ የሚሻሩ ስለሆኑ፣ ይህ አሠራር ቀድሞ ከነበሩት ሁሉ ዲሞክራሲያዊ ነው።

በእነዚህ የአብዮቱ ዓመታት በሌሎችም የአውሮፓ ሀገሮች አብዮታዊ እንቅስቃሴዎች ተስፋፍተው ስለነበር የሶቭዬቶችም አሠራር በተለያዩ ገጽታዎች ተንፀባርቋል። በተለይም በጀርመን፣ በኦስትሪያ፣ በሀንጋሪ፣ በመጠኑም በእንግሊዝ ሶቭዬቶችን በማቋቋም ልዩ ልዩ የጎብረተስቡን ከፍሎች ለአብዮታዊ ትግል ለማደራጀት ተሞክሯል። ሆኖም በእነዚህ ሀገሮች የሶቭዬት አደረጃጀት ከዳር ሊደርስ አልቻለም። በቻይናም በሕዝባዊው አብዮት ሂደት ውስጥ የሩሲያው የሶቭዬቶች ልምድ በስፊት ጥቅም ላይ ውሏል።

ዛሬ በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ ሶቭዬቶች እንደፒራሚድ ከታች እስከላይ በተዋቀረ አደረጃጀታቸው የመንግሥት ሥልጣን ዋነኛ መዋቅር ናቸው። ይህም መዋቅር ከመሠረታዊ መንደሮች ተነሥቶ በከተሞች፣ በወረዳዎች፣ በአውራጃዎች፣ በቀጣናዎች፣ በሪፑብሊኮች ከዚያም በብሔራዊ ደረጃ እስከ መላ ሶቭዬት ኅብረት ሶቭዬቶች ጉባኤ ድረስ ይዘልቃል። በያንዳንዱ ደረጃ የሶቭዬቶች ጉባኤ ደረጃውን ጠብቆ ሙሉ የሕግ አውጪነትና አስፈጻሚነት ሥልጣን አለው። ይህንንም ሥልጣን በአጠቃላይ ጉባኤዎች መካከል ባለው ጊዜ ተግባራዊ የሚያደርጉት በጉባኤው የሚመረጡት አስፈጻሚ አካላት ናቸው።

(ዲሞክራሲን፣ መንግሥትን፣ ዲሞክራሲያዊ ግዕዝነትን ይመለከታል።)

ሶቭዬት ኅብረት ኮ. ፓርቲ (የ—)
(Communist Party of the Soviet Union)

የሶቭዬት ኅብረት የሠራተኛው መደብና የመላው ሶቭዬት ሕዝብ ክፍተኛው የፖለቲካ ድርጅት ነው። የሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲ (ሶ. ህ. ኮ. ፓ) የሶቭዬት ኅብረት ርዕዮተዓለማዊና ፖለቲካዊ ግንባር ቀደም መሪና አንቀሳቃሽ ኃይል ፣ የኅብረተሰቡ የፖለቲካ ሥርዓት ማዕከል ፣ የሁሉም መንግሥታዊና ሕዝባዊ አካሎች እምብርት ነው። ሶ. ህ. ኮ. ፓ. በፈቃደኝነት ላይ በተመሠረተ ሁኔታ ከሠራተኛው መደብ ፣ ከኅብረት እርሻ እርሶ አደሮች ፣ ከምሁራንና ከተቀሩትም ሠርቶ አደር ክፍሎች በፖለቲካ ንቃታቸውና በሙያ ብቃታቸው የታወቁትንና ለኮሚኒዝም ዓላማ ጽኑ እዳም ያላቸውን ሠርቶ አደሮች በማሰባሰብ ለአንድ ዓላማ የሚያታግል ነው።

ሶ. ህ. ኮ. ፓ. የተመሠረተውና የተደራጀው በሌኒን ነበር። በ1898 የመጀመሪያው ጉባኤ ከተካሄደ በኋላ የሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌቨር ፓርቲ በሚለው ስም ሲጠራ ቆይቶ በሁለተኛው ጉባኤ ላይ በቦልሼቪኮችና በሚንሼቪኮች መካከል በተከሰተው ልዩነት ምክንያት ቦልሼቪኮች ከአድርባዮቹ ሚንሼቪኮች ራሳቸውን ለመለየት ፓርቲውን የሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌቨር ፓርቲ (ቦልሼቪክ) ብለውት ነበር። ኋላም የሩሲያ ኮሚኒስት ፓርቲ (ቦልሼቪክ) የመላ ኅብረት የቦልሼቪኮች ኮሚኒስት ፓርቲ ተብሏል። በዚህ ዓይነት ስያሜውን ከአብዮቱ ዕድገት ጋር በማጣጣም መጥቶ የዛሬ ስሙን ያገኘው በ1952 በተደረገው የፓርቲው 19ኛ ጉባኤ ላይ ነበር።

በሁለተኛው ጉባኤ 1903 ላይ የአደቀው የፓርቲው የመጀመሪያ ፕሮግራም ዓላማ አድርጎ የተነሣው በሩሲያ ሶሻሊስት አብዮትን ማካሄድና የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት መመሥረት ነበር። ከ1917ቱ ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት በኋላም በ8ኛው ጉባኤ (1919) የሶሻሊስት ግንባታ ፕሮግራም ፣ ከዚያም በ22ኛው ጉባኤ (1961) ለሶቭዬት ኅብረት የኮሚኒዝም ግንባታ ፕሮግራም በማውጣት ተግባራዊ አድርጓል።

በ1981 የተካሄደው 26ኛው የፓርቲ ጉባኤም አሁን በሥራ ላይ ያለው ፕሮግራም

ተሻሸለ በውስጥ በሀገሪቱ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ሕይወት ላይ የታየትን ለውጦች ፣ በዓለም አቀፍ ደረጃም በበላም አብሮ የመኖር ፖሊሲ ሃይት ውስጥ ያጋጠሙትን ችግሮች እንዲሁም ከዚህ አንፃር የፓርቲውን የረጅም ጊዜ ተግባሮች የሚጠቁም አዲስ የፕሮግራም ረቂቅ እንዲዘጋጅ ወስኗል።

ሶ. ህ. ኮ. ፓ. የሩሲያን ወዝአደሮችና ደግገብሬዎች በቂሳሩ የዘውድ አገዛዝና በካፒታሊስቶች ላይ እነሣሥቷል። ይህም ትግል በጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት ድል ማድረግ ግቡን መትቷል። በፓርቲው መሪነት የሶቭዬት ሠራተኛ መደብ አጋር በሆነው በአርሶ አደሩ በመታገዝ በውስጥ ፀረ አብዮተኞችና በኢምፔሪያሊስቶች ከተቀነባበረው ወረራና የአብዮት ቅልበሳ ሲራ በአሸናፊነት ሊወጣ ችሏል። በሰጠውም አብዮታዊ አመራር የሰው በሰው መበዝበዝ በሀገሪቱ ውስጥ አክትሟል። ሶሻሊስት ኢንዱስትሪና የኅብረት እርሻዎች ሊሰፋፋና ሊደራጁ ችለዋል። በተካሄደው የባህል አብዮትም የሶቭዬት ሕዝብ ማኅበራዊ ፣ ፖለቲካዊና ርዕዮተዓለማዊ አንድነት በጠንካራ መሠረት ላይ ተገንብቷል። በዚህ ኃይሉም ሶሻሊዝምን ለማጥፋት የተነሣውን ፋሺዝምን ለመምታት ችሏል። የሶቭዬት ሕዝብ የዳበረ ሶሻሊዝም ከገነባ በኋላ በአሁኑ ጊዜ ለኮሚኒዝም ግንባታ ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት በመጣል ላይ ይገኛል።

በተግባራዊ እንቅስቃሴው ሶ. ህ. ኮ. ፓ በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ይመራል። ሥራውንም በዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት መርህ ያከናውናል። መሠረታዊ ዓላማውም ለሶቭዬት ሕዝብ የተሟላ ዕድገት ማስገኘትና እያደገ የሚሄደውን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎቱን ማርካት ነው።

ሶ. ህ. ኮ. ፓ. አመራር የሚሰጠው ከላይ ንሳዊ ማኅበራዊ ዕድገት ሕግጋት አንፃር ሕዝቡን በአብዮታዊ አስተሳሰብ በማነፅ፣ በማደራጀትና በኮሚኒስት ግንባታው በንቃት እንዲሳተፍ በማድረግ እንዲሁም በአባላቱ አማካይነት ሁሉንም መንግሥታዊና ሕዝባዊ ድርጅቶች አሳምኖ ፖሊሲውንና ውሳኔዎቹን በማስፈጸም ነው። ሀገሪቱ የምትመራበት ማኅበራዊ ፣ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ፖሊሲ ሁሉ በፓርቲው አመራር ይወጣል።

ፓርቲው በግንኛውም ተግባራዊ እን ትስቃሲው በፕሮግራሙና በደንቡ ይመራል። ከፍተኛ የአመራር አካሉም በየአምስቱ ዓመት የሚሰበሰበው ጉባኤ ሲሆን በጉባኤዎች መካከል አመራር የሚሰጠው ደግሞ ማፅከ ፋዊ ኮሚቴው ነው። ሶ. ጊ. ኮ. ፓ. ወደ 18 ሚሊዮን የሚጠጉ አባላት አሉት። ከነዚህም ውስጥ ከግማሽ በላይ የሚሆኑት ሠራተኞችና አርሶ አደሮች ናቸው።

ሶ. ጊ. ኮ. ፓ. የዓለም አቀፍ ኮሚኒስት ጉቅናቱ አካልና ትልቁ ኃይል እንደመሆኑ

ለገንዘብና ለሰራተኛ መታለሙ ያሳስለሰ ጥረት ያደርጋል። በውጭ ግንኙነቱ ከአህት ሶሻሊስት ሀገሮች ጋር ያለውን ወዳጅነትና ኅብረት፣ ከታዳጊ ሀገሮች ጋር ያለውን ትብብር ይበልጥ ለማጠናከር እንዲሁም ከካፒታሊስት ሀገሮች ጋር በአኩልነትና በጋራ ጥቅም ላይ ለተመሠረተ ግንኙነት ማደግ ይታገላል። ይህም ለዓለም ሰላም፣ ለሕዝቦች ብሔራዊና ግንባራዊ ነፃነት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አለው።

(በልጅኪን፣ ለኒኒዝን ይመለከታል።)

ረቂቅ ሥራ

(Abstract Labour)

በግናቸውም የሸቀጥ ምርት ሂደተ ሥራ ውስጥ የሚፈሰው ወይም የሚውለው የሰው የሥራ ኃይል በዓይነት ሳይሰይ ረቂቅ ሥራ ይባላል ።

እያንዳንዳቸው የተለያዩ ተጨባጭ ሥራ ውጤቶች የሆኑ ሸቀጦች የተለያዩ ባሕርይ ቢኖራቸውም ሸቀጦች ሁሉ የወል ባሕር ይም አላቸው ። ሸቀጦች ሁሉ በጥቅል የሰው የሥራ ኃይል ግስትም የሰው ልጅ የአእምሮ ፣ የአካልና የሕዋሳት ኃይል ውጤቶች ናቸው ።

ዕቃዎች ሁሉ በጥቅላቸው የሰው የሥራ ኃይል ውጤት በመሆናቸውም ፣ በእያንዳንዱ ዕቃ ወይም ሸቀጥ ውስጥ መጠኑ ይለያይ እንጂ ዓይነቱ አንድ የሆነ ረቂቅ ሥራ አለ ። ይህ በሸቀጦች ውስጥ በዓይነቱ ተመሳሳይ የሆነ የሰው የሥራ ኃይል መገኘት ሸቀጦች ሊለዋወጡ የሚችሉበትን ሁኔታ ይፈጥራል ። ስለሆነም የሸቀጦች የልውውጥ አሴት መሠረት ረቂቅ ሥራ ነው ።

በኅብረተሰብ የዕድገት ታሪክ ውስጥ ረቂቅ ሥራ ህልውናውን ያገኘው ከሸቀጦች ምርት መስፈን ጋር ነው ። በተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ ወቅት የምርት መገልገያዎች በወል በመያዛቸው ፣ አምራችም የሥራቸውን ውጤት የሚከፋፈሉት በእኩልነት በመሆኑ የምርታቸውን የልውውጥ አሴት መጠን መተመን አስፈላጊ አልነበረም ። በመሆኑም በዚያን ወቅት ረቂቅ ሥራ እንደ አንድ ፈርጅ ሆኖ ሲከሰት አልቻለም ። ረቂቅ ሥራ ከሸቀጥ ምርት ጋር የተከሰተ እንደ መሆኑ የሸቀጥ ምርት በሚያከትምበት በኮሚኒዝም የዕድገት ደረጃ የሚጠፋ ታሪካዊ ፈርጅ ነው ።

(ተጨባጭ ሥራን ፣ ግንባራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜን ይመለከታል)

ሩሶ ፣ ገን ገን

(Rousseau, Jean-Jacques)

ከ1712 — 1778 የኖረ ፣ ከፈረንሳይ ዘመን አብርሃት ምሁራን መካከል የግራ ዝንባሌ የነበረው ታዋቂ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። ሩሶ በኅብረተሰብ ጥናት ፣ በኪነ ጥበብና በትምህርት መስክ ስፊ የንድፈ ሐሳብ አስተዋጽኦ አድርጓል ።

በፍልስፍና እምነቱ ቁስአካልና መንፈስ በየራሳቸው ዝንተ ዓለም የሚኖሩ ናቸው ብሎ በማስተማር ሁለታዊነትን አራምዷል ። እንዳንድ ግብረገባዊ አስተሳሰቦች በተፈጥሮ ያሉ ቢሆንም ዋናው ዕውቀት በሕዋሳት አማካይነት የሚገኘው ነው ብሏል ።

ኅብረተሰብን በሚመለከት ሩሶ በወቅቱ ተራማጅ አመለካከት ነበረው ። የፊውዳል መደባዊ ግንኙነትንና ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝን አጥብቆ በመቃወም ለቡርጂው ዲሞክራሲ ተከራክሯል ። በተፈጥሮ ሰው ሰሰው አጥፊው አይደለም ፤ ሰዎች ሁሉ ሲወሰዱ እኩልና ነፃ ናቸው በሚለው አመለካከቱ በሰዎች መካከል ብብንና መበላለጥን ያሰከ ተለው የግል ሀብት መፈጠር መሆኑን እስተምሯል ። በተጨማሪም በ1762 በጻፈው “ስ ኮንትራ ሶሲያል” በተሰኘው መጽሐፍ የኅብረተሰብ መሠረት ማኅበራዊ ስምምነት መሆኑን ሲያስተምር የግል ሀብት መከማቸት ይህን ስምምነት ወደ ግጭት እንደቀየረው አስረድቷል ፤ ለዚህ ግጭት መፍትሔም የአጠቃላይን ሕዝብ ፍላጎት የሚያሟላ ከሁሉ በላይ የሆነ መንግሥት ሲቋቋም እንደሆነ ገልጿል ። ሩሶ እርግጠኛ የፊውዳል ሥርዓተ ትምህርት በመቃወም ትምህርት ሰሥራ ከበሬታ ያለውን ገቂ ዜጋ ማሠልጠን አለበት ብሎ ተከራክሯል ።

ሩሶ በአስተሳሰቡ የሐሳባዊነትንና የንዑስ ከበርቱ ገድፈ ሐሳቦችን አንፀባርቋል ። የኅብረተሰብ ስምምነት መፋለስ ምክንያት የግል ሀብት መሆኑን ቢያምንም የግል ሀብት ሙሉ በሙሉ እንዲጠፋ ሳይሆን በእ

ነበትኛ ይዘታ ብቻ እንዲወሰን በመፈለጉ ከሁሉም ማለትም ከመደብ በላይ የሆነ መን ግሥት ሊኖር ይችላል ብሎ በማመኑ፣ ኅብረተሰብ ተፈጥሮአዊ ሳይሆን በስምምነት እንደሚገኝ አድርጎ በመቁጠሩ ግላዊና የቡርሻ አመለካከቱን አንፀባርቋል ። ቢሆንም በወቅቱ በተሟወተው ተራማጅ ሚና የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መሥራቾች አድንቀውታል ።

ሪካርዶ ፡ ዴቪድ (Ricardo, David)

ከ1772—1823 የኖረ የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ዕውቅ ምሁርና በኢንዱስትሪ አብዮት ወቅት በእንግሊዝ የመሬት ከበርቴውን መደብ በመቃወም የቡርሻውን መደብ ጥቅም ያስተጋባ ግምባር ቀደም የቡርሻ ርዕዮተዓለም አራማጅ ነው ።

ሪካርዶ ከሀብታም የነጋዴ ቤተሰብ የተወለደ ሲሆን እርሱም ቢሆን ከ1793 እስከ 1812 ድረስ በንግድ ዓለም በተለይም በአካሊዮን ሽያጭና ግዥ መስክ ተሰማርቶ በመቆየት ከሀብታም የእንግሊዝ ነጋዴዎች አንዱ ለመሆን የበቃ ነበር ። ከ1812 ጀምሮ እስከ ዕለተሞቱ ድረስ ግን ስሜቱ ወደፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት እያዘነበለ በመምጣቱ ጊዜውን በአብዛኛው ለምርምር በማዋል ለማርክሲዝም አንዱ ምንጭ ለሆነው የእንግሊዝ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ዕውቅ ምሁር ሲሆን በቅቷል ።

የሪካርዶ ዋነኛ ጽሑፍ በ1817 የታተመው “ዘ ፕሪንሲፕልስ ኦፕ ፖለቲካል ኢኮኖሚ ኤንድ ታክሴሽን” በሚል ርዕስ ያዘጋጀው መጽሐፍ ነው ። የሪካርዶን ሥራ በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንስ ዕድገት ውስጥ ጉልህ ስፍራ የሚያሰጠውና ልዩም የሚያደርገው በካፒታሊዝም ውስጥ ያለውን የኢኮኖሚ ግንኙነት የአሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብ መሠረትነት ለመመርመር ጥረት ማድረጉና በካፒታሊዝም ውስጥ ያሉ መሠረታዊ መደቦች የሚጋጭ ወይም ተፃራሪ የኢኮኖሚ ጥቅም ያላቸው መሆኑን ለማሳየት መሞከሩ ነው ።

ምንም እንኳን ከላይ እንደተጠቀሰው ሪካርዶ ጥናቱን በእሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብ

ላይ መመሥረቱ ከአዳም ሰሚዝ የሚለየው ቢሆንም ንድፈ ሐሳቡን በሚመለከት አዳም ሰሚዝም ንጥመውት የነበሩትን ችግሮች በመፍታት ረገድ ሪካርዶም ያደረገው ወይም ያበረከተው የተለየ አስተዋጽኦ አልነበረም ። በተለይም እንደአዳም ሰሚዝ ሁሉ ዴቪድ ሪካርዶም ወዝአደሩ ለቡርሻዚው የሚሸጠው ሥራውን ነው ከሚለው የተሳሳተ መንደር ደሪያ ሐሳብ የሚነሣ በመሆኑ የቡርሻዚውን የትርፍ ምንጭ በዚህ ንድፈ ሐሳብ ክልል ውስጥ ለመግለጽ አልቻለም ። በተጨማሪም በነፃ ውድድር ካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የካፒታሊስቶች የትርፍ መጠን ከወጣው ካፒታል ጋር በቀጥታ መዛመዱን ከእሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብ ጋር ለማጣጣም ሳይችል ቀርቷል ። ከላይ የተጠቀሱትን በንድፈ ሐሳቡ ውስጥ የነበሩትን ተቃርኖች ለመጀመሪያ ጊዜ ያሳየው ካርል ማርክስ ነው ።

ካርል ማርክስ ወዝአደሩ ለቡርሻዚው የሚሸጠው ሥራውን ሳይሆን የሥራ ኃይሉን መሆኑን ይህም የሥራ ኃይል ሽያጭና ግዥ የሚከናወንበትን ታሪካዊ ሁኔታ በማብራራት በተረፈ አሴት ንድፈ ሐሳቡ ሁኔታውን ግልጽ አድርጎታል ። ቡርሻዚውም የሚያገኘውን የትርፍ መጠን ካወጣው ካፒታል ጋር የማመጣጠኑን ሁኔታ በአማካይ ትርፍና በማምረቻ ዋጋ ንድፈ ሐሳቦቹ ላይ በመመርኮዝ አብራርቶታል ።

ሪካርዶ በውጭ ንግድ ረገድም በእንግሊዝ የኢንዱስትሪ አብዮት ወቅት የኖረ ግለሰብ ስለሆነ እንደአዳም ሰሚዝ ሁሉ ለነፃ የውጭ ንግድ ፖሊሲ አጥብቆ ተሟግቷል ። ይህንኑ አቋሙን ለማጠናከርም በውጭ ንግድ ከንዋኔ ውስጥ ከፍፁማዊ ኢኮኖሚ ጥቅም በተጨማሪም በተለያዩ ለውጭ ንግድ በሚቀርቡ ሽቀጦች ምርት ላይ በመሠልጠንም አንፃራዊ የኢኮኖሚ ጥቅም መገኘት መቻሉን በአህዝ በመደገፍ ለማብራራት ሞክሮአል ። ይህንን አንፃራዊ የኢኮኖሚ ጥቅም ንድፈ ሐሳብ ካርል ማርክስ በመርህ ደረጃ ትክክል መሆኑን ጠቁሞአል ።

የገንዘብ ንድፈ ሐሳብም በሚመለከት ሪካርዶ በጊዜው ከነበሩት የቡርሻ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ምሁራን በላቀ ሁኔታ አብራርቷል ። ወርቅና ብር እንደ ማንኛውም ሽቀጥ ሁሉ እሴታቸው በምርት መስክ እነርሱን ለማምረት በፈሰሰው ማንበራዊ አሰፈላጊ የሥራ

ጊዜ የሚወሰን መሆኑንም አጥብቆ አስገንዝቧል። ነገር ግን በዝውውር መስክ ያለው የወርቅ ወይም የብር መጠን ከፍ ሲል የሸቀጦች ዋጋ አብሮ ከፍ እንደሚልፍ አቅርቦታቸው ዝቅ ሲል ደግሞ የሸቀጦችም ዋጋ አብሮ የሚያንስ ነው በማለት እንደነደሸድ ሂደም ሁሉ የገንዘብ መጠን ንድፈ ሐሳብን አስተጋብቷል። በዚህ ረገድ የሪካርዶ መሠረታዊ ስህተት የገንዘብን ተግባር እንደዝውውር መሣሪያነት ብቻ ከመመልከት የመነጨ ነው።

ሪካርዶ እንደሌሎች የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ቀደምት ምሁራን ሁሉ ካፒታሊዝም ዘለዓለማዊ የሆነና የራሱ ውስጣዊ መመጣጠን ያለው ቀውስ አልባ ሥርዓት ነው የሚል እምነት ነበረው። የዚህ እምነት መሠረት ራሱ ካፒታሊዝም ገና በማበብ ላይ የነበረ ሥርዓት እንጂ በሰላም በውስጡ ያቀፋቸውን ቅሬታዎች በገንድ ማውጣት የጀመረበት ጊዜ አለመሆኑና ለቡርካው መደብ የነበረው አጠቃላይ ድጋፍ በጥናቱ ላይ ተፅዕኖ ያሳደረበት መሆኑ ይገመታል። ካርል ማርክስ በካፒታሊስት ክምችትና በእርባታ ሕጎች ላይ በመመርኮዝ ካፒታሊዝም አላፊና ጠፊ እንዲሁም በቀውስም የተወጠረ ሥርዓት መሆኑን አስተምሯል። ታሪክም ይህንኑ ሐቅ ገንድ አውጥቶታል።

ሪፐብሊክ

(Republic)

የአንድ ሀገር መንግሥት ከፍተኛዎቹ የሥልጣን ቦታዎች በምርጫ የሚያዙበት የመንግሥት አወቃቀር ቅርፅ ነው። ይህም በሁለት መልክ ማለትም በፓርላማ ወይም በፕሬዚዳንት ሥርዓት ይዋቀራል።

በፕሬዚዳንት ሥርዓት የሚዋቀረው ሪፐብሊክ ፣ ለምሳሌ እንደዩናይትድ ስቴትስ ፣ እንደ አርጀንቲናና እንደ ፈረንሳይ የርዕሰ ብሔርነቱና የርዕሰ መንግሥትነቱ ሥልጣን ተጣምሮ በሕዝብ በተመረጠ ፕሬዚዳንት ይያዛል። የዚህ ዓይነት የመንግሥት አመራር አንዳንድ ጉልህ ባሕርያት አሉት ፤ ለምሳሌ ከፓርላማ ምርጫ በተለየ ሥነ ሥርዓት ፕሬዚዳንቱን የመምረጥና የመንግሥቱን አመራር

የማቋቋም ፣ መንግሥቱ ለፓርላማ ያለውን ተጠሪነት የመወሰን እንዲሁም ፕሬዚዳንቱ የፓርላማው የሥራ ጊዜ ከመፈጸሙ በፊት የፓርላማውን አባላት የማስናበት ሥልጣን ያለው መሆን አለመሆኑ ጥቂቶቹ ናቸው።

በፓርላማ ሥርዓት የሚዋቀረው ሪፐብሊክ ዋነኛ መርህ የመንግሥት ክፍተኛ ሥልጣን የፓርላማው ሆኖ የመንግሥቱ አመራር በጋራ ለፓርላማው ተጠሪ መሆኑ ነው። በዚህ ሥርዓት የመንግሥት አመራር በሥልጣን ላይ የሚቆየው የፓርላማው አብዛኛው ድምፅ ድጋፍ እስከኖረው ድረስ ብቻ ነው። ይህን ድጋፍ ሲያጣ የመንግሥቱ አመራር ሥራውን ይለቃል፤ ወይም በርዕሰ መንግሥቱ አማካይነት ፓርላማውን አለናብቶ አዲስ የፓርላማ ምርጫ እንዲካሄድ ያስደርጋል። በፓርላማዊ ሪፐብሊክ መንግሥታዊ አመራሩ የሚመሠረተው በፓርላማ ምርጫ ሥነ ሥርዓት ውስጥ ብቻ ነው። ይህም ማለት የመንግሥቱ አመራር የሚገኘው በፓርላማ ምርጫው አሸንፈው ከወጡት የሕዝብ እንደራሴዎች መካከል የሚያስፈልጉት ሚኒስትሮች ተወጣጥተው በሚመሠርቱት አካል ነው። በዚህ መልክ በሚውጣጣው አካል ውስጥ አብዛኛውን ቦታ የሚይዘው መሪው ፓርቲ ወይም ጥምር መንግሥት ነው። በፓርላማዊ ሪፐብሊክ የጠቅላይ ሚኒስትርነትን ቦታ የሚይዘው ከፍተኛ ድምፅ ያለው ፓርቲ መሪ ነው። ለዚህም ምሳሌ እንደ እንግሊዝና እንደኢጣሊያ ያሉትን መጥቀስ ይቻላል።

የሶሻሊስት መንግሥታት በቅርፅ የተለያዩ ስያሜዎች ቢኖሩአቸውም (ለምሳሌ ሶቭዬት ሪፐብሊክ ፣ ሕዝባዊ ሪፐብሊክ ፣ ሕዝባዊ ዲሞክራቲክ ሪፐብሊክ) ሁሉም በሶሻሊስት መርህ የሚመሩና ሕዝባዊ ተሳትፎን በምርጫ ሥርዓት ተግባራዊ የሚያደርጉ ናቸው። ለምሳሌ በሶቭዬት ኅብረት ሥልጣን የሕዝቡ በመሆኑ ሕዝቡ ይህንኑ ሥልጣን ተግባራዊ የሚያደርገው ከመሀሉ መርጦ በሚልካቸው የሕዝብ ተወካዮች (ሶቭዬቶች) ነው። እነዚህም ተወካዮች የሶቭዬት ኅብረት ሶሻሊስት ሪፐብሊክን ፖለቲካዊ መሠረት የሚያዋቅሩ ናቸው። ሌሎች መንግሥታዊና ሕዝባዊ አካሎች ሁሉ በሕዝቡ ተወካዮች ሥር ሲሆኑ ተጠሪነታቸውም ለነሱ ነው።

ራስን ታተ ገሊና

(Self-Consciousness)

ሰው ራሱን ከነባራዊው ዓለም ነጥሎ በማየት ስለራሱ ሰብእና፣ ከንዋኔዎች፣ ሰሜቶች፣ ሐሳቦች፣ ፍላጎቶችና ጥቅሞች የሚኖረውን አስተውሎት፣ በአጠቃላይ እኔ ማለት መቻሉን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው።

እንስሳ ከእንቅስቃሴውና ከከንዋኔው ጋር አንድ ነው። ከተፈጥሮ ጋርም የሚገናኘው የተፈጥሮ አንድ አካል በመሆን ብቻ ነው። ሌላ ግን ከተፈጥሮ ጋር የሚገናኘው በማኅፀራዊ ተግባራዊ ከንዋኔ አማካይነት ነው። ማለትም እንደእንስሳ ተፈጥሮን በቀጥታ የሚፈጅ ሳይሆን አምራች በመሆን በተወሰነ የሥራ ዓይነት ውስጥ በመመደብ፣ በማምረቻ መሳሪያዎች በመጠቀም፣ በምርቱ ውጤት ልውውጥ በማድረግ የሚኖር በመሆኑ ንቃተ ገሊናው እኔነትንና አስተዋይነትን ያጠቃልላል። ሰው የሥራ ችሎታ ስላለው ከተፈጥሮአዊ መስተጋብር እራሱን ሊለይ ይችላል። ምክንያቱም የሥራ ማለት ሰው በራሱ ፍላጎትና ችሎታ አንፃር ተፈጥሮን መቀየር ማለት ነው። ተፈጥሮንም ሲለውጥ የሚያገኘው ተጨማሪ ኃይል እራሱን ይለውጠዋል። ሌራሱ የሥራ ኃይል በፈጠራው ነባራዊ ውጤት ውስጥም የራሱን ምንነት በነባራዊ ነጭ ይመለከታል።

የሥራ ማኅበራዊ ተግባር በመሆኑ ሰው ስለራሱ የሚኖረው ንቃተ ገሊና የሚጀምረው እራሱን የአንድ ኅብረተሰብ አካል እድርጉ ፀመቁጠሩ ነው። የአንድ ማኅበር አባል እድርጉ እራሱን በማየቱ ነው ሌላውን የሱ ተመሳሳይ በማድረግ እንደሌላ ሰው የሚቆጥረው። ይህ ራስን ታተ ገሊና ሊከሰትና ሊቆጠር የቻለው በጽንጽ አማካይነት ነው። ጽንጽ ሰዎችን ሊያገናኝ የሚችለው በመሠረቱ አንድ ሰው የሚኖረው ለሰውና በሰው በመሆኑ ነው።

ራስን ታተ ገሊና ከንቃተ ገሊና የመነጨና የሱም ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ነው። በመጀመሪያ ሰው እራሱን በአድራጊነት ከተደራጊ ይለያል። በዚህ ጊዜ ንቃተ ገሊናው የሚያገፅበርቀው ጋርዮሻዊ አመለካከትን ይሆናል። በዚህ ደረጃ እኔ ማለት የአንድ ቡድን ወይም ጉዛ አባል ነኝ ማለት ነው።

ሥልጣኔ እያደገ ሲሄድ እኔ የሚለው ገለሰ በኝነትን እየያዘ ወደ ሰብእና እየተለወጠ ይመጣል።

ሐሳባዊ ፈላስፎች ለራስን ታተ ገሊና ከፍተኛ ግምት በመስጠት ዋና አንቀሳቃሽ ኃይልና የመንፈስ መለያ ጠባይ እድርገው ተመልክተውታል። የዘነጉት ነገር ቢኖር ራስን ታተ ገሊና የሰው ልጅ የዕድገት ታሪካዊ ውጤትና የመነጨውም ከሰው ማኅበራዊ ባሕርይ መሆኑን ነው።

(ንቃተ ገሊናን፣ ብይትውርናን ይመለከታል።)

ራሳዊነት
(Solipsism)

ሰውና ገሊናው ብቻ ይኖራሉ፤ ነባራዊው ዓለም ሕዝቡም ጭምር መኖራቸው የሚከሰተው በየገለሰቡ አእምሮ ወይም ገሊና ውስጥ ብቻ እንጂ ከዚያ ውጭ በራሳቸው ህልውና የላቸውም የሚል የገሊናዊ ሐሳባዊነት ንድፈ ሐሳብ ራሳዊነት ይባላል። ለምሳሌ ከእኔ በስተቀር ወይም ከእኔ ገሊና ወይም አእምሮ ውጭ አንዳችም በውን የሚኖር ነገር የለም በማለት የሌሎችን ነገሮች ህልውና ይከዳል። እንደነበርክሎይ፣ እንደነፈሸተ የመሳሰሉት ገሊናዊ ሐሳባውያን ራሳውያን ይባላሉ።

ራሳዊነት ከእኔ ውጭ ነባራዊው ዓለም ህልውና የለውም በማለት ለሳይንስና ለምርምር እንደዚሁም ለሰው ዕውቀት የዕድገት በር ዘገ በመሆኑ ገሊናዊ ሐሳባዊ ፈላስፎች ዲበ ግለሰብ፣ አጠቃላይና መለኮታዊ ህልውና እንደሌለ እድርገው ይቀበላሉ። በሌላ አባባል አንድ ከሁሉም በላይ የሆነ መለኮታዊ ኃይል አለ ወደሚለው የሐሳባውያን ማጠቃለያ ያመራሉ።

(ገሊናዊነትን፣ ገሊናዊ ሐሳባዊነትን፣ በርክሎይን ይመለከታል።)

ራስን መቻል
(Self-reliance)

አንድ ሀገር ለህልውናውና ለዕድገቱ በሌላው ላይ ሳይተማመን፣ ወይም የሌላው

ጥገኛ ሳይሆን ራሱን ችሎ መገኘት ማለት ነው። ራስን መቻል በተለይ ታዳጊ ሀገሮች በፖለቲካም ሆነ በኢኮኖሚ የሌሎች ያደጉ ሀገሮች ቅጥያ ሳይሆኑ እራሳቸው ለማኅበራዊ ኑሮ መሻሻል የሚያስፈልጋቸውን የግንባታ ስልት በመቀየስ እንደ ሕዝባቸው ጥረት፣ እንደሀብትና ማዕድናቸው ከምችት በአጠቃላይም በልማትም እንደደረሱበት ተጨባጭ ሁኔታ ዕድገታቸውን ማራመድ አስባቸው የሚል አስተሳሰብን ያዘሰ ነው።

ሆኖም አንድ ሀገር ራስን መቻል በሚለው መርህ ሲመራ ሙሉ በሙሉ ከሌሎች ሀገሮች ተነጥሎ፣ በማንኛውም መስክ ፍጹም ብቁነት ኖሮትና ቁሳዊም ሆነ መንፈሳዊ ፍላጎቶችን በራሱ ብቻ አሟልቶ ይገኛል ወይም መገኘት አለበት ማለት አይደለም። አንድ ሀገር ለሕዝቡ የሚጠቅመውን የማኅበራዊ ዕድገት ጉዳይ ከቀየሰ በኋላ ለዚህ የሚያስፈልገውን ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊም ሆኑ ሌሎች ግንኙነቶች ከሌሎች ሀገሮች ጋር ሲያካሂድ፣ ከዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል በመነጨ መስተጋብር በእኩልነት፣ በመከባበርና በመደጋገፍ ለተመጣጣኝ የጋራ ጥቅም በሚበጅ መልክ ሊመራ ይገባል ማለት ነው። ለዚህ ዓይነቱ የጋራ ጥቅም ማስገኛ ትብብር መስፈን ደግሞ ቀደም ሲል በቅኝ አገዛዝ ዘመን በሀገሮች መካከል የተዘረጉት የበዝባዥና የተበዝባዥ ወይም የበላይና የበታች ግንኙነቶችም የመንግሥታትን የሥልጣን ክብር በማይነካ መንገድ በሚካሄዱ ግንኙነቶች መተካት አለባቸው።

ራስን መቻል ከሁሉ በፊት ትኩረቱ በሀገር ቁሳዊና ቴክኒካዊ ሀብት በተለይም በሕዝቡ የጉልበትና የፈጠራ ኃይል መተግመንና ቁልፍና መሠረታዊ በሆኑ የህልውና ማስከበሪያ ተግባራት ረገድ በጥገኝነት ወይም በተቀጥላነት በሌሎች ላይ ከመንተራስ መሳቀን ይጠይቃል።

ይህም ሆኖ ዛሬ ዓለም በደረሰችበት የኢኮኖሚ፣ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ደረጃ የተሟላ ባለቤት ሆኖ መገኘት ስለሚያዳግት በተለይም ታዳጊ ሀገሮች ሰዕድገት ብዙ ነገሮች ስለሚያስፈልጓቸው ከላይ የተመለከተው ብሔራዊ መብታቸው ሳይነካ በዓለም አቀፍ ደረጃ የዓለማዊ እንድንት ካላቸውና ለሕዝቦች የጋራ ብልጽግና ከቆሙ ሀገሮች ጋር

መረዳዳትና መተባበር ይኖርባቸዋል። ይህ ዓይነቱ ትብብርም በኢኮኖሚ፣ በሳይንስ፣ በቴክኖሎጂ፣ በንግድና በመሳሰሉት መስኮች ተጨባጭ ጥቅም ከማስገኘቱም ሌላ ለሕዝቦች መቀራረብ፣ ለግጭቶች መወገድና ለዓለም ሰላም መከበር ዋስትና ይሆናል።

ራስንገዝነት
(Autonomy)

አውቶኖሚን ይመለከታል።

ርምዶት
(Progress)

ርምዶት—ተራመደ ከሚለው ግሥ የተወሰደ ነው።

የኅብረተሰብ ኑሮ ጠቅላላ ዘርፎች የሚያሳዩት ታሪካዊና ከፍተኛ የመዳበር ደረጃ ማለት ነው።

ርምዶት የፍልስፍና ፈርጅ ለመሆን የበቃው የቡርሂው ሥርዓት ተጠናክሮ የራሱ የሆነ ስልተ ምርት ከሰፈነ፣ የምርት ማኅበራዊነት ከተረጋገጠና የምርት ግንኙነት አዲስ ቅርፅ ካገኘ በኋላ ነው። ርምዶት የኅብረተሰብን ኢኮኖሚያዊ፣ መንፈሳዊና ባህላዊ ዕድገትን የሚያጠቃልል ነው።

በቡርሂው ፍልስፍና ውስጥ ስለ ርምዶት የተለያዩ እመለካከቶች ተሰንዝረዋል። አንዱ ንዶቹ ርምዶት የፍልስፍና ፈርጅነቱን የሚያጠናክሩት ሳይንሳዊ መመዘኛዎች ስለሌሉት ራሱን ችሎ ሊጸና የማይችል የኅሊናዊ አስተሳሰቦች ጥንቅር ነው ሲሉ ሌሎቹ ደግሞ ርምዶትን ማኅበራዊ ሰውነት በሚል በተደበሰበሰ ስያሜ ሊተኩት ይሻሉ። እንዲሁም ደግሞ አንዳንዶቹ ምንም እንኳን የርምዶትን ሳይንሳዊነት ባይክዱም በነሱ አገማመት ርምዶት በኅብረተሰብ ነጠላ ዘርፎች በተለይም በሳይንስና በቴክኖሎጂ አማካይነት የሚከሰትና ይህም ከስተት በካፒታሊስትም ሆነ በሶሻሊስት ምርት ግንኙነቶች የሚደርስ ስለሆነ ዘር ዘር ወደ ሁለቱ ሥርዓቶች መወራረስ የሚያመራ ነው ይላሉ።

በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ርምዶት ተጨባጭና ሕግን የተከተለ ሂደት ውጤት ነው። ርምዶት የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች፣ የመሠረትና የላዕላይ መዋቅሮች መስተጋብር ውጤት ነው። ለዚህ ነው ማርክስ

ርምዶት እንደወትሮው በተናጠል መታየት የሌለበት መሆኑን ያስተማረው ።

የርምዶት ሳይንሳዊ መለኪያዎች የሥራ ምርታማነት፣ የሠራተኛው ሕዝብ የዕውቀት እድገት መስፋት፣ የቁሳዊ ፍላጎት መጠን መበርከት፣ ተፈጥሮን ከቁጥጥር ሥር የማዋል ብልሃት መጻበር፣ በጭሩ የምርት ኃይሎች ዕድገት ነው። የምርት ኃይሎች በተስተካከለ ሁኔታ ሊያድኑ የሚችሉት ብዝበዛና ጭቆና፣ የግል ሀብት ወዘተ... በሌለበት የምርት ግንኙነት ውስጥ ነው።

ርዕዮተዓለማዊ ትግል (Ideological Struggle)

ርዕዮተዓለማዊ ትግል የመደብ ትግል እንደ ገጽታ ነው፤ በአንድ ወቅት ሰፍኖ የሚገኘው የምርት ግንኙነት እንዲቆይ በሚፈልጉና ይህ የምርት ግንኙነትና በርሱም ላይ ተገንብቶ የሚገኘው ሥርዓት እንዲለወጥ፣ በሌላ እንዲተካ በሚች መደቦች መሀከል የሚካሄደው የአስተሳሰብ (ፖለቲካዊ፣ ሕጋዊ፣ ፍልስፍናዊ) ልዩነት ግጭት ርዕዮተ ዓለማዊ ትግል ይባላል። ርዕዮተዓለማዊ ትግል በመደቦች መካከል የሚደረገውን ግብግብ የሚገልጽ በመሆኑ ወደ አመፅና ወደ አብዮታዊ እንቅስቃሴ ይለወጣል።

በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የቁሳዊ ምርት ማከናወኛዎች ባለቤትነት ያለው መደብ የኅሊናዊ ምርት ማፍሪያና ማሰራጫ መሣሪያዎች (ትምህርት ቤት፣ ጋዜጣ፣ ሬዲዮ) ባለቤት በመሆኑ ርዕዮተዓለሙን ለማሰራጨትና የበላይነቱን ለማሰጠበት በነዚህ መሣሪያዎች ይጠቀማል። ለምሳሌ ቡርጂዚው የካፒታሊስቲ ሥርዓት ዘላለማዊ እንደሆነና ከሰው ተፈጥሮ እንደሚመነጭ፣ ከዚህ የተሻለ ኅብረተሰብ ሊኖር እንደማይችል አስመስሎ በልዩ ልዩ መንገድና ዘዴ አድኃሪውን ርዕዮተዓለም ያሰራጫል። በዚህ አንፃር ወዝላደሩ የካፒታሊስቲ ሰልተ ምርት የጭቆናና የብዝበዛ ሥርዓት እንደሆነ፣ ፍትህ፣ እኩልነት፣ ወንድማማችነት፣ ነፃነትና ብልጽግና የሰፈነበት ኅብረተሰብ የሶሻሊስት ብሎም የከሚኒስት ኅብረተሰብ መሆኑንና ይህም የሚመጣው ወይም ተግባራዊ የሚሆነው የወዝላደሩ መደብ በግንባር ቀደሙ አዝማች ፓርቲው እየተመራ የቡር

ዣውን ሥርዓት ገርሰሰ ሲጥልና ግንባታውን ከግቡ ሲያደርስ መሆኑን ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ የሚተነትነውንና የሚያብራራውን ማርክሳዊ ሌኒኖዊ ርዕዮተዓለሙን ይዞ ይሰለፋል።

የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ምሁራንና የወዝላደሩ ፓርቲ የማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ሳይንስ ከተጨባጭ ሁኔታዎች ጋር በማገናዘብ የወዝላደሩንና የሰፊውን ሠርቶ አደር ሕዝብ ንቃተኅሊና ያዳብራሉ፤ ሰው በሰው የማይበዘበዝበት፣ ብልጽግና የሰፈነበት አዲስ ኅብረተሰብ ለመገንባት በሚደረገው ትግል ውስጥ ወዝላደሩ ከፍተኛ ሚና የመጫወት ታሪካዊ ኃላፊነት ያለበት መሆኑን በማስተማርና በማሳመን ርዕዮተዓለማዊ ትግል ያፋፍማሉ።

የወዝላደሩ ፓርቲ ውስብስቡን ርዕዮተዓለማዊ ትግል የሚያካሂደው ፊት ለፊት ከሚጋፈጠውና ከሚቋቋመው ከቡርጂዎው አድኃሪ ርዕዮተዓለም ጋር ብቻ አይደለም። የወዝላደሩ ፓርቲ የፖለቲካ ሥልጣን ከጨበጠ በኋላም ከ“ግራ” ና ከቀኝ የማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ካባ አጥልቀው ከሚመጡት ቀኖናውያን፣ አፈንጋጮችና አድርባዮችም ጋር ውስብስብና መራራ ትግል ያካሂዳል፤ በረዥሙና በመራራው የግንባታ ምዕራፍም ርዕዮተዓለማዊውን ትግል ይቀጥላል። ርዝራዥ አድኃሪ ርዕዮተዓለሞችንና ባህልን ይታገላል።

ርዕዮተዓለም የመደብ ትግሉ አካል እንደመሆኑ በኅብረተሰቡ ውስጥ ያለውን ቅራኔ ይፋ ለማወጣትና ከዚህም ቅራኔ መፈታት ጋር የሚመጣውን ከፍተኛና የተሻለ ሥርዓት በማሳየት የመደቦች የኃይል አሰላለፍ እንዲቀየርና ትግሉ እንዲፋፋም ስለሚያደርግ የርዕዮተዓለም ትግል በታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ሚና አለው። በሌላ በኩል ርዕዮተዓለማዊ ትግል የመደብ ትግል አካል በመሆኑ ከመደቦች ጋር አብሮ ይከሰማል።

(ርዕዮተዓለምን፣ ፍልስፍናን፣ የመደብ ትግልን፣ አብዮትን ይመለከታል።)

ርዕዮተዓለም (Ideology)

ርዕዮተዓለም ሰፊና ጠባብ ትርጉም አለው። ሰፊ ባለው ትርጉሙ ርዕዮተዓለም ማለት ማኅበራዊ ሕይወትን ከመደብ ጥቅም

እንግር የሚመለከት ንድፈ ሐሳባዊ ግንዛቤ ግልት ነው። በዚህ አገባቡ ሰዎች ስለማን በራዊ ሕይወት ያላቸውን አመለካከት ሥርዓት ባለውና አጠቃላይ በሆነ መልክ ቅርፅ የሚያስይዝ ነው።

ጠባብ ባለው ትርጉሙ ደግሞ ርዕዮተዓለም የማገበራዊ ንቃተ ገሊና ዘርፎችን (ሥነምግባር፣ ኪነትና ፍልስፍና) የመደብ ገጽታ የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው። ርዕዮተዓለም በዚህ ፍቺው የሚሰጠው እገልግሎት ማገበራዊ ግንኙነቶችንና ከስተቶችን ከተወሰነ መደብ ጥቅም እንግር መግለጽ ነው። በዚህም እገልግሎቱ በመደብ ገብረተሰቦች ውስጥ መደቦች የተለያዩ ብቻ ሳይሆኑ ተፃራሪም የሆኑ ማገበራዊ ጥቅሞች፣ ዓላማዎችና ተግባሮች እንዳሏቸው በመግለጽ የተለያዩ መደቦች በግዴታ የተለያዩ ርዕዮተዓለሞችን እንደሚያንፀባርቁ ያመለክታል።

ሆኖም የተለያዩ ርዕዮተዓለሞች ይኑሩ እንጂ የበላይነት የሚኖረው የገዢው መደብ ርዕዮተዓለም ነው። በሰፋትና በይፋ የመሰራጨትም ዕድል ያለው ይኸው ርዕዮተዓለም ነው። ጭቁን መደቦች በተለይም የወዝአደሩ መደብ የራሱን ጥቅም በራሱ ማስከበር ከሚችልበት ደረጃ እስከሚደርስ ድረስ በካፒታሊስቱ ርዕዮተዓለም ሊወናበድ፣ የራሱንም ጥቅም ሊፃረር ይችላል። ነገር ግን ወዝአደሩ ታሪካዊ ተልዕኮውን ተገንዝቦ ለዚህም ተልዕኮው መታገል ሲጀምር ከካፒታሊስቱ ርዕዮተዓለም ተፅዕኖ በመላቀቅ በሚከሰባዊ ልኒናዊ ርዕዮተዓለም መሣሪያነት የካፒታሊስቱን ርዕዮተዓለም ማጋለጥና መታገል ይጀምራል።

ርዕዮተዓለም የፖለቲካ፣ የሕግ፣ የሃይማኖት፣ የፍልስፍና ወዘተ... አስተሳሰቦች

ሥርዓት እንደመሆኑ የላዕላይ መዋቅሩ አካል ነው። ከዚህም የተነሣ የኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች ነፃብራቅ ይሆናል። በመሆኑም የርዕዮተዓለም ትግል በመደቦች መካከል የሚደረገው ትግል ነፃብራቅና የመደብ ትግሉ አንዱ መሣሪያ ነው።

ርዕዮተዓለም ሳይንሳዊ ወይም ኢሳይንሳዊ ሊሆን ይችላል። የኢሳይንሳዊነት ባሕርይ የሚመነጨው የምርት ኃይሎችን ዕድገት የሚያፍኑ፣ የሳይንሳዊ ዕውቀት መስፋፋትን የሚጠሉ፣ የሃይማኖትንና የአምልኮን መጠናከር የሚሹ አድጋሪ መደቦችን ጥቅም ከማንፀባረቁ ሲሆን ለማገበራዊ ሥርዓት ለውጥ፣ ለምርት ኃይሎች ዕድገትና ለሳይንሳዊ ዕውቀት መስፋፋት የሚታገሉ የሠራተኛ መደቦችንና የማገበራዊ ኃይሎችን ጥቅም ሲያንፀባርቅ ደግሞ ሳይንሳዊ ይሆናል። ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ለሠራተኛው መደብ መሠረታዊ ጥቅምና ታሪካዊ ተልዕኮ እንዲሁም ለማገበራዊ ነፃነትና እርምጃ የሚታገል በመሆኑ ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም ነው።

ርዕዮተዓለም እንደሌሎቹ የላዕላይ መዋቅራዊ ክፍሎች ሁሉ ከኢኮኖሚው ወላኝነት አኳያ ሲታይ እንግራዊ ነፃነት አለው። የርዕዮተዓለም ይዘትና ለውጥ በኢኮኖሚያዊው ሁኔታ በቀጥታ ስለማይገለጽና በርዕዮተዓለምና በኢኮኖሚያዊው ሁኔታ መካከል ያልተመጣጠነ የዕድገት ደረጃ በመኖሩ ለእንግራዊ ነፃነት ምክንያት ይሆናል። በተጨማሪም ርዕዮተዓለም በኢኮኖሚው ሁኔታ የማይገለጹ የራሱ የዕድገት ሕግጋት ያሉት ክስተት በመሆኑ ነው እንግራዊ ነፃነት የሚኖረው።

(ላዕላይ መዋቅር)፣ ማገበራዊ ንቃተ ገሊናን ይመለከቷል።)

ሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበር (የ—) (Consumers' Co-operatives)

ሽማግሌት ለኑሮ አስፈላጊ የሆኑትን ምርቶች ከብዝሃነት ነፃ በሆነ መንገድ ለማግኘት እንዲችሉና እንዲሁም ለኑሮ አስፈላጊ የሆኑ ምርቶችን እንደየሁኔታው እያመረቱ ለአባላቸውና እንዲሁም በአጠቃላይ ለኅብረተሰቡ ለማቅረብ በፈቃደኝነት የሚመሠርቱት ድርጅት ነው።

ለሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራት አጀማመር መንግሥት ወዘአደሩ ቡርደቱ ወኪሉ ከሚያደርሱበት፣ አትራፊ ነጋዴዎችም ከሚፈጽሙበት ብዝሃነት ለመዳን ያደረገው ጥረት ሲሆን ለኑሮ የሚያስፈልጉትን ሸቀጣ ሸቀጦች በተመጣጣኝ ዋጋ ለማግኘት እንዲችሉ ገንዘብ በማዋጣት የሚመሠርታቸው የጋራ ዕድገት መደጋገፊያ ማኅበራት ናቸው።

የመጀመሪያዎቹ የሠራተኛው እንዲሁም የገበሬው የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራት በ18ኛው ምዕት ዓመት ማብቂያና በ19ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ በቅድሚያ በእንግሊዝ፣ ከዚያም በፈረንሳይ፣ በጀርመን፣ በአጣልያና በሌሎች የአውሮፓ ሀገሮች ተስፋፋ። የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራት መጀመሪያ በፋብሪካ ውስጥ በሚሠሩ ወዘአደሮች ቢጀመሩም በሌሎች ማለትም በእርሶ አደሩ፣ አነስተኛ ገቢ ባላቸው የቢሮ ሠራተኞች ወዘተ... እየተቋቋሙ መስፋፋት ችለው።

የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራት አጀማመር ከሌሎች ኅብረት ሥራ ማኅበራት ቀደምትነት ያለውና በአውሮፓ ተጀምሮ በሌሎችም ሀገሮች እየተስፋፋ የመጣ ሲሆን ዛሬ በሶቫጊስት ሀገሮችና በአብዛኛው በካፒታሊስት እንዲሁም በታዳጊ ሀገሮች የቁጥሩ ብዛትና ይዘት ይሰያይ እንጂ በስፋት ተቋቁሞ የሚገኝ ሕዝባዊ ድርጅት ነው።

የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራት በመጀመሪያ በንግዱ ተግባር ላይ ያተኮሩ

ቢሆንም እንደየጥንካሬያቸው የሥራ ዘርፋቸውን በማስፋፋት የመዝናኛና የሆቴል ድርጅቶችን በመከፈትና አልፎ አልፎም በእርሻና በአነስተኛ እንዲሰትሪ የማምረት ተግባር ለምሳሌ ዳቦ በመጋገር፣ የታሸገ ምግብ በመሥራትና በመሳሰሉት ላይ ይሰማራሉ።

ዛሬ በአንዳንድ ሀገሮች የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበር ተግባር በገበያ የኅብረት ሥራ ማኅበርና በገንዘብ ቁጠባና ብድር የኅብረት ሥራ ማኅበር ተጠቃሉ ሲሠራ ይታያል። በእኛም ሀገር ቢሆን በገጠሩ የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበር ተግባር በመጀመሪያ ደረጃ ባሕርዩ በገበሬዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር ተጠቃሉ ይሠራል። በከተሞች ደግሞ የሕዝብ ሱቆች የዚሁ ጥንሰስነት ያላቸው ሆነው በማገልገል ላይ ይገኛሉ።

የምርት መገልገያዎች በግል ይዞታ ሥር በሆኑበት በካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የሚቋቋሙት የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራት በመጠኑም ቢሆን አባላቱ ከመሀል አትራፊዎች ብዝሃነት የሚያድኑና አንዳንድ አገልግሎቶች የሚሰጡ ቢሆንም የአባሎችን የዘለቂታ ጥቅም ለማስከበር የሚችሉ አይደሉም። ምክንያቱም በካፒታልና በጉልበት መካከል ያለው ቅራኔ ባለመወገዱና የንግዱም ሁኔታ በዚህ ላይ የተመሠረተ ስለሆነ ነው።

በሶቫጊስት ኅብረተሰብ ግን ንግድ በአብዛኛው የሚካሄደው በመንግሥታዊና በሕዝባዊ ድርጅቶች አማካይነት ሲሆን ግለሰቦች በንግዱ ዘርፍ የሚኖራቸው ሚና እየመነመነ የሚሄድ ነው። የመንግሥታዊና የሕዝባዊ ድርጅቶች ዓላማ ሶቫጊስት የሆነ ኢኮኖሚን በማጠናከር የሕዝቡን ፍላጎት ማሟላት ስለሆነ በነዚህ ተቋሞች የሚካሄደው ንግድ ትርፍን የማካበት ዓላማ የለውም። ከነዚህ ድርጅቶች የሚገኘው ትርፍ መልሶ የኅብረተሰቡን የጋራ ኑሮ ለማሻሻል የጋራ ከምችት የሚያስገኝ እንጂ የተወሰኑ ግለሰቦችን ጥቅም የሚያዳብር አይሆንም።

በሶቫጊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ንግድ በገጠርና በከተማ፣ በእርሻና በኢንዱስትሪ

መካከል መኖር የሚገባው ትክክለኛ የኢኮኖሚ ግንኙነት መጠበቁን የሚያረጋግጥ ነው። ሶሻሊዝምን በገንቡ ሀገሮች የንግድ ክፍለ ኢኮኖሚ በዚህ ሶሻሊስት መርህ እንዲመራ ለማድረግ የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራት ከፍተኛ አስተዋጽኦ እያደረጉና በማድረግም ላይ የሚገኙ ናቸው። ለዚህም ድርሻቸው መሟላት የሽማግሌት ኅብረት ሥራ ማኅበራት ከቀበሌ ጀምሮ እስከ ሀገር አቀፍ ደረጃ በራሳቸው መዋቅር ተደራጅተው በማዕከላዊ አመራር ማኅበራዊ የምርት ስርዓት ያካሂዳሉ።

በሀገራችንም በአሁኑ ደረጃ በገጠር የተቋቋሙት የገበሬዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበራትና በከተማም የከተማ ቀበሌ ነዋሪዎች የሕዝብ ሱቆች ለሽማግሌት የኅብረት ሥራ ማኅበራት ጥንስስ ለመሆን በሚቻልበት ሁኔታ በማገልገል ላይ ናቸው።

ሸቀጥ

(Commodity)

ለራሱ ፍጆታ ሳይሆን ለሽያጭ ወይም ለገበያ ተብሎ የሚመረትና የሰዎችን የተለያዩ ፍላጎት ለማርካት የሚችል የሰዎች የሥራ ኃይል ውጤት የሆነ ዕቃ ነገር ወዘተ... ሁሉ ሸቀጥ ይባላል።

ማናቸውም ሸቀጥ ሁለት ጠባዮች አሉት። እነሱም የጠቀሚታ እሴትና የልውውጥ እሴት ናቸው።

በኅብረተሰብ ዕድገት ሂደት ውስጥ ዕቃዎችን ለልውውጥ ማምረት የተጀመረው ጥንታዊ የጋርዮሽ ሥርዓት ማኅበር መፈራረስ ከጀመረበት ጊዜ አንሥቶ ነው። በጥንታዊ የጋርዮሽ ሥርዓት ማኅበር የመጨረሻ ደረጃ ወቅት የተፈጥሮ ኢኮኖሚ እየፈራረሰ ሲሄድ ቀደም ሲል እርሻ በኋላም የእደጥበብ ሥራ ተከሰተ። የተለያዩ የሥራ ዘርፎች መከሰት ለትርፍ ምርት መገኘት እመች ሁኔታን ፈጠረ። በመሆኑም ለሸቀጥ ምርት መከሰት ምክንያት የሆነው የማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል መዳበር ነው። የባሪያ አሳዳሪውና የፈውዳሉ ሥርዓቶች ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል በመዳበር ላይ የሚገኝባቸው ሥርዓት ማኅበሮች እንደመሆናቸው የሸቀጥ ምርት

ይመረትባቸዋል። ይሁንና የሸቀጥ ምርት በከፍተኛ ደረጃ ዳብሮና ተስፋፍቶ የሚገኘው በካፒታሊስት ሥርዓት ማኅበር ነው። በዚህ ሥርዓት ማኅበር ለልውውጥ የሚመረተው የማምረቻ መሣሪያና የፍጆታ ዕቃ ብቻ አይደለም። የሰው የእእምሮ ውጤቶችም ለምሳሌ ምርምራዊ ሥራዎች፣ ሥዕል፣ ሥነ ጽሑፍ ወዘተ... እንደ ሸቀጥ የሚለወጡ ሲሆኑ፣ በዚህ ሥርዓት ማኅበር የሰው የሥራ ኃይል ሳይቀር ሸቀጥ ነው።

የሸቀጥ ምርት በሦስት የተከፈለ መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል። እነሱም ቀላል የሸቀጥ ምርት፣ ካፒታሊስት የሸቀጥ ምርትና ሶሻሊስት የሸቀጥ ምርት ናቸው።

የሸቀጥ ምርት የሚጠፋው ሶሻሊዝም ወደ ከፍተኛው የኮሚኒዝም የዕድገት ደረጃ ደርሶ በገጠርና በከተማ፣ በእእምሮና በጉልበት ሥራ መካከል ያለው ልዩነት ከመጥፋቱ ጋር የሸቀጥና የገንዘብ ግንኙነት ሲያከትም ነው።

(ቀላል የሸቀጥ ምርትን፣ ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርትን፣ ሶሻሊስታዊ የሸቀጥ ምርትን፣ የጠቀሚታ እሴትን፣ የልውውጥ እሴትን ይመለከታል።)

ሸቀጥ በሸቀጥ ለውጥ (የ—)

(Barter)

የሸቀጥ በሸቀጥ ለውጥ ጥንታዊ የሆነ የሸቀጥ ልውውጥ መልክ ነው። ኅብረተሰብ በዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ በነበረበት ጊዜ የሸቀጥ ልውውጥ ሥርዓት የያዘ አልነበረም። አንድ ሸቀጥ በሌላ ሸቀጥ፣ አንድ ዕቃ በሌላ ዕቃ በአጋጣሚ ወይም እንደአስፈላጊነቱ ይለወጥ ነበር። ለምሳሌ አንድ በሬ በሁለት እንቅስ እህል፣ አንድ ጦር በአንድ ወይም ከዚያ በላይ በሆነ ሞፈር ወዘተ... ይለወጣል። በዚህ መሠረት አንድ ዕቃ የራሱን እሴት በሚለውጠው ዕቃ እሴት ይገለጽ ነበር። ይህ ሸቀጥን በሸቀጥ በቀጥታ የመለወጡ ሁኔታ ከሥራ ክፍፍል መስፋፋትና ለገበያ ከሚቀርበው ሸቀጥ መጠን መበዛት ጋር ቀስ በቀስ እየከሰመ በአንድ ሁለንታዊ እኩያ ወይም ገንዘብ አማካይነት ለሚካሄድ ልውውጥ ቦታውን እንዲላት ተገዷል።

በሸቀጥና በገንዘብ መካከል ግንኙነት ዓለበት ኢኮኖሚ ሁሉ የሸቀጥ ልውውጥ የሚከናወነው በመሠረቱ በገንዘብ አማካይነት ነው። የሸቀጥና የገንዘብ ግንኙነት የሚጠፋው በኮሚኒስት ስልተምርት ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ሲሆን በገንዘብ አማካይነት የሚካሄድ የሸቀጦች ልውውጥ ደረጃ በደረጃ መከሰም የሚጀምረው ግን በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ነው። ይህን ሂደት ከሚያፋጥኑ ሁኔታዎች አንዱ የማኅበራዊ ፍጆታ መጠን እያደገ መሄድ ነው።

በሶሻሊዝም ውስጥ ገንዘብ ያለው ሚና ዘካፈላል። ሥር ካለው የተለየ ነው። ዘካፈላል። ሥርዓት ሥር ገንዘብ እንደ ካፒታል በመሆን የሥራ ኃይልን ለመበዘበዝ ይውላል። በሶሻሊዝም ሥር ግን የማምረቻ መሣሪያዎችን በግል በመያዝ ሠራተኛን ቀጥሮ መበዘበዝ ስለማይቻል ገንዘብ በካፒታል መልክ ሊያገለግል አይችልም። ይልቁኑ ገንዘብ በዕቅድ ላይ የተመሠረተ ሶሻሊስት ኢኮኖሚን ለማራመድ ይጠቅማል። በዚህም መሠረት በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ገንዘብ እንደ እሴት መለኪያ፣ እንደ ሄውወር አማካይ፣ እንደ ክፍያ መሣሪያና እንደ ሶሻሊስት ክምችት መሣሪያ በመሆን ያገለግላል። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የገንዘብን ሁለንተናዊ እኩያ ተግባር የሚያሟላው ወርቅ ቢሆንም ከሀገሮች ጋር በሚደረግ ንግድ ወርቅ እምብዛም ለክፍያ አይውልም። ንግዱ የሚካሄደው ተመጣጣኝ ዋጋ ያላቸውን ሸቀጦች በመለዋወጥ ነው።

ቬሊንግ ፡ ፍሪድሪሽ ቬልሄልም
(Schelling, Friedrich Wilhelm)

ከ1775 እስከ 1854 የኖረ ፣ ከጀርመን ዕውቅ ብሉይ ሐሳባዊ ፈላስፎች ውስጥ አንዱ ሲሆን በየና ፣ በኤርላንግን በበርሊን ፕሮፌሰር ሆኖ የሠራና በሚያኒክ የሳይንስ እካዳሚ አባል የነበረ ፈላስፋ ነው። በተፈጥሮ ፍልስፍና ላይ በርካታ ጽሑፎችን ከማዘጋጀቱም ሌላ ስለተፈጥሮ የተሰነዘሩትን የካንትን አመለካከትና የላይብኒትዝን አስተ

ምህሮ በመጠቀምና በማቀናጀት በተፈጥሮ ውስጥ ዕድገት መኖሩን የሚያሳዩ ሐሳቦችን ሰንዘሯል። በሌላም በኩል የፊኸተን ጎሊናዊ ሐሳባዊነት ከራሱ ነባራዊ ሐሳባዊነት አስተሳሰብ ጋር በማዋህድ ሁለቱንም የሚያጣምር “የትራንስዴንታል ሐሳባዊነት ሥርዓት” ቀምሯል።

በቬሊንግ አስተሳሰብ ማናቸውም ፍልስፍና ለሁለት ጥያቄዎች መልስ መስጠት አለበት። እነርሱም ፣ እንደኛው ጥያቄ ንቁ ያልሆነው ተፈጥሮ (ቁስእካል) በዕድገቱ ሂደት እንዴት ጎሊናን ይወልዳል? የሚለውና ሁለተኛው ደግሞ እራሱ እድራጊ የሆነው ንቁ ጎሊና እንዴት ወደ ተደራጊ ይለወጣል? የሚሉት ናቸው። በእርሱ አመለካከት የመጀመሪያው “ጥያቄ” በተፈጥሮ ፍልስፍና የሚመለስ ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ “በትራንስዴንታል ሐሳባዊነት” እስተምህሮ የሚመለስ ነው።

ቬሊንግ ከፊኸተ ጎሊናዊ ሐሳባዊነት የተወሰኑ አስተሳሰቦችን ቢወስድም ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን የተረዳው የግለሰቦች ንቃት ጎሊና እንደሆነ አድርጎ ሳይሆን የሰው እእምሮ ስለተገብሮ ያለው ቀጥተኛ ነጽሮት ወይም “አእምሮአዊ ጭልታ” እንደሆነና ይህም “ጭልታ” ማናቸውንም የአስተሳሰብ ደረጃ እንደሚሸፍን አድርጎ ነው። ይህም “እእምሮአዊ ጭልታ” የብዙኃኑ ችሎታ ሳይሆን የጥቂት ምርጥ ሰዎች ተስጥኦ ነው ይላል። ጎሊና የራሱን ግብታዊነት ሲገነዘብ ነፃነቱንና የግዴታ ተገዥነቱን ይረዳል። የመንፈስና የተፈጥሮ፣ የእድራጊና የተደራጊ፣ የነፃነትና የግዴታ ቅንጅት የሚገለጸው በግለሰቡ ነፃ ክንዋኔ ይሆናል። ሆኖም ይህ ቅንጅትና የግለሰቡ ነፃ ክንዋኔ ከምክትያዊ ዕውቀት በላይ በመሆኑ ሊገለጽ የሚችለው በእምነት ብቻ ነው። ስለዚህም የታሪክና የሥነ ምግባር ዕድገት ዋስትና እግዚአብሔር ነው ይላል።

የቬሊንግ አስተምህሮ በታሪክ ውስጥ የነፃነትንና የግዴታን ዲያሌክቲክ ለማሳየት ጥረት ቢያደርግም በሐሳባዊነትና በተማልሉ አዊነት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ የታሪክን የዕድገት ጉዳዩ ለመተንበይ የማያስችልና በቀቢጸ ተስፋ ውስጥ የሚጥል ነው።

ቬሊንግ በተለያዩ ወቅቶች ከአንድ የሐሳባዊ ፍልስፍና አቋም ወደ ሌላው በመሸ

ጋገርና በመቀየጥ የተለያዩ አስተሳሰቦችንና አመለካከቶችን ለመፍጠር ሞክሯል ። ሆኖም ኤንግሊስ በወቅቱ ለነበሩ አቻዎቹ የፒሊን ግን ፍልስፍና አድጋሪነት አጋልጧል ።

ሽምቅ ውጊያ

(Guerrilla Warfare)

ጠላትን እያዳከሙ በረዥም ጊዜ ውስጥ ለማሸነፍ ወይም ጠላት ተዳክሞ ስላማዊ ድርድር እንዲጠይቅ ፊት ለፊት በመግጠም ሳይሆን ድንገተኛ አደጋ በመጣል የሚካሄድ የትግል ስልት ነው ። ይህ የትግል ዓይነት ፖለቲካዊ ፣ ማኅበራዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ሥነ ልቡናዊ ጠባዮች አሉት ። በዚህ ዓይነት ዘዴ የሚካሄድ ትግል ግቡን የሚመታው አብዛኛውን ጊዜ ከረዥም ትግል በኋላ ነው ። የተዋጊው ኃይል በሰውም ሆነ በትጥቅ በኩል ከተቃራኒው ወገን ጋር ሲነፃፀር አብዛኛውን ጊዜ መጠኑ አነስተኛ ነው ።

ተዋጊዎቹ በአስባበሳቸው እንደመደበኛ ጦር ተመስሳይ ያልሆኑ ፣ ባገኙት የጦር መሣሪያ የሚጠቀሙ ፣ ቋሚ የሆነ ሰፈር የሌላቸው ፣ በአብዛኛው አድፍጦ ጠላትን በማጥቃት ብቻ ሳይሆን የጠላትን ሞራልና የኢኮኖሚ ጥንካሬ ለማዳከም ልዩ ልዩ ስልቶችንም የሚጠቀሙ ናቸው ።

ሽምቅ ውጊያ በአጠቃላይ የተቃውሞ መግለጫ ነው ። ነገር ግን ተቃውሞው በሕዝቡ ላይ የተጫነውን የጭቆና ቀንበር ለማስወገድና ፍትህና እኩልነት የሰፈነበትን ማኅበራዊ ሥርዓት ለመመሥረት እንዲቻል የውስጥ አድጋሪ መንግሥትን ለመጣል ወይም ከባዕድ አገዛዝ ለመላቀቅ የሚካሄድ ፣ ወይም ጥቂት ወገኖች ለራሳቸው አድጋሪ ዓላማ በዚህ ስልት ተጠቅመው ያለውን ተራማጅና ሕዝባዊ ሥርዓት ለመጣል የሚያካሂዱት የትጥቅ ትግል ሊሆን ይችላል ። ስለዚህ ሽምቅ ውጊያ እንደማንኛውም የትጥቅ ትግል ስልት ተራማጅ ወይም አድጋሪ ዓላማና ገጽታ አለው ።

ሽምቅ ውጊያ ራሱን የቻለ የውጊያ ስልት ሆኖ ሊያገለግልም ይችላል ። በተለይ ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት ወዲህ ሽምቅ ውጊያ የሕዝባዊና የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴ ጦርነቶች ዓይነተኛ ቅርፅ ሆኗል ።

በቻይና ፣ በአልጄሪያ ፣ በኩባ ፣ በቬትናም ፣ በአንጎላ ፣ በሞዛምቢክ ፣ በጊኒ ቢሳውና በዚምባብዌ የተካሄዱት ሽምቅ ውጊያዎች ለዚህ ዓይነተኛ ምሳሌ ናቸው ። ብዙውን ጊዜ ጦርነቶች በሽምቅ ውጊያነት ተነግሦ ተው ወደመደበኛ ጦርነት እያደጉ ይሄዳሉ ።

ሽረት ሽረት ሕግ (የ—)

(Law of Negation of the Negation)

የዚህን ሕግ መንፈስና አሠራር ለመረዳት በቅድሚያ የሽረትን ትክክለኛ ሚና ማወቅ አስፈላጊ ነው ። ዲበአካላውያን እንደሚሉት ከሆነ ሽረት ማውረድ ፣ መደምሰስ ማለት በመሆኑ ሽረት የዕድገት ተቃራኒ እንጂ የሱ አራማጅ ሊሆን አይችልም ። በተጨማሪም እንደእነሱ አባባል ሻሪውን ነገር መልሶ መሻር የሚያመለክተው ዕድገትን ሳይሆን በፊት ወደነበረው ሁኔታ መመለስን ነው ። ይህ የሽረት ሽረት ሕግን አስመልክተው ዲበአካላውያን የሚሰጡት ትርጉም መታረም አለበት ።

ዕድገት ካለሽረት ሊፈጸም አይችልም ፤ ምክንያቱም አዲስ ነገር ሊከሰትና የበላይነት ሊይዝ የሚችለው ከአሮጌው ጋር በመታገልና እሱን በመደምሰስ ነው ። ዲበአካላውያን መሠረታዊ ለውጥን ስለማይቀበሉ ነው አዲሱን የአሮጌው ቅየራ አድርገው የሚተረጉሙት ። በሌላ በኩል ሌላውን የሻረ ነገር መልሶ ሲሻር ወደኋላ መመለስ የማይሆን በት ምክንያት የመጀመሪያው ሽረት አዲስ ሁኔታ ያስከተለ በመሆኑ ነው ። አዲሱ ሚናውን ካጠናቀቀ በኋላ ወደአሮጌነት ስለሚቀየር በተራው መሻር ይኖርበታል ። ይህ ግለት የሽረት ሽረት ሕግ በነገሩ ውስጥ የሚፈጸመውን የዕድገት ተከታታይነት የሚያሳይ ነው ። ማለትም በአዲሱና በአሮጌው ተከታታይነት ኖሮ ነገሩ በሂደት ውስጥ ያገኛቸውን የዕድገት ውጤቶች እንዲያጠቃልል የሚያስችለው የሽረት ሽረት ሕግ ነው ። ማጠቃለሉም ሊፈጸም የሚችለው ነገሩ አዲስ መልክ በመያዝ ወደከፍተኛ ደረጃ ሲሸጋገር ነው ።

ለምሳሌ ካፒታሊዝም ፊውዳሊዝምን ይሽራል ፤ የግል ንብረት ኖሯቸው የግል አምራች የነበሩትን ወደ ወዝአደርነት በመቀየር

ንብረት አልባ ያደርጋቸዋል ። ካፒታሊዝም እያደገ በሄደ ቁጥር የግል ንብረት በንብረተ ሰቡ ውስጥ እየመነመነና በጥቂት ሰዎች እጅ ብቻ እየተጠራቀመ ይመጣል ። ይህ ሁኔታ በሶሻሊዝም ሲሻር ንብረተሰቡ በፊት ወደነበረበት የግል ንብረት ሁኔታ ይመሰሰላል ማለት አይደለም ። ሶሻሊዝም በተመሠረተበት ማኅበራዊ የምርት ስልትና የማኅበራዊ ንብረት ይዘታ አንፃር አምራቹ በአስተዋጽኦው መጠን ድርሻውን በግል ንብረትነት ይጠቀምበታል ማለት ነው ። እንዲሁም ሐሳባዊ ፍልስፍና ጥንታዊ ቁስ አካልነትን ሲሸርና መልሶ በቁስ አካልነት ሲሻር ፍልስፍና ወደጥንታዊ ቁስአካልነት ይመሰሰላል ማለት አይደለም ። ከሽረት ሽረቱ የሚገኘው የዳበረ ማለትም ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት በመሆኑ ሻረው የበላይ ለመሆን የሚበቃው ሐሳባዊነት የበላይ በነበረበት ጊዜ ያጠራቀመውን የሰውን ልጅ የዕውቀት ታሪክ የሚያጠቃልል በመሆኑ ነው ።

የሽረት ሽረት ሕግ የሚያሳየን የዕድገት አቅጣጫን ነው ። ሽረት ለተሻለ ፣ ለበለጠ ነገር በመሆኑ የአንድን ነገር ታሪካዊ ሂደት የሚመራ ነው ። የአንድን ነገር የቀድሞውንና የመጨውን ሁኔታ ማለትም መነሻውንና መድረሻውን የሚያመለክት በመሆኑ የሽረት ሽረት ሕግ የዕድገት አጠቃላይ ሕግ ነው ።

(የዲያሌክቲክስ ሕጎችን ፣ ጥምጥማዊ ዕድገትን ይመለከታል ።)

ሽብር (Terror)

በመደብ ትግል ውስጥ ሽብር በተፃራሪ መደቦች መካከል የሚደረገው ሰላማዊ የትግል ስልት ሊሠራ ከማይችልበት ደረጃ ሲደርስ አንዱ ሌላውን ለማንበርከክና የበላይነቱን ለማረጋገጥ የሚያካሂደው የትጥቅ ትግል ነው ። ይሁንና አድጋሪ ኃይሎች በአብዮት ሰፈር የሚያካሂዱት ሽብርና የአብዮቱ ወገኖች በአድጋሪው ሰፈር ላይ የሚያደርጉት የትጥቅ አመፅ በይዘትም ሆነ በዓላማ ፍጹም የተሰያዩ ናቸው ።

ነጭ ሽብር አድጋሪ ገዥ መደቦች ሥርዓታቸው እንዳይለወጥ ወይም የተነጠቁትን

ሥልጣን በኃይል ለመመለስና ብዝበዛቸውን እንደገና ለማካሄድ በአብዮተኞችና በአብዮቱ ደጋፊዎች ፣ በአጠቃላይ በአብዮቱ ላይ የሚያካሂዱት አስቃቂ የሆነ የግፍና የጭካኔ ተግባር ነው ። ነጭ ጦር የሚባሉትም በሩሲያ ውስጥ ከ1918—21 በተካሄደው የርስ በርስ ጦርነት በኢምፔሪያሊስቶች ቀጥተኛ ርዳታ በመደገፍ ቀዩን ጦርና ባልቬሊኮችን ይዋጉ የነበሩ የፀረ አብዮት ወታደሮች ናቸው ። ኋላ በሶቭዬት ንብረት እንደታየው ትርትስካይቶችም በነጭ ሽብርቸው የታወቁ ናቸው ። በጀርመንም በ1933 ሂትለር ሥልጣን ከጨበጠ በኋላ በኮሚኒስቶችና በተራማጅ ኃይሎች ላይ ተመሳሳይ ሽብር አካሂዷል ። በሀገራችንም ከ1969 መጀመሪያ እስከ 1970 አጋማሽ ድረስ በተለይ በከተሞች በ “ኢ.ሕ. አ. ፓ.” የተካሄደው ነጭ ሽብር በአብዮቱ ላይ እደጋ አድርሶ ነበር ።

ቀይ ሽብር አብዮት በፀረ አብዮት ኃይላት የውጥር በሚያዘበትና የዘላቂነት ተስፋው እጅግ በጣም በሚያጠራጥርበት ወቅት አብዮቱን ከቅልበሳ ለማዳን ሌላ አማራጭ ዘዴ ሲጠፋ የአብዮቱ ወገኖች የመጨረሻ የፖለቲካ ውሳኔ በማድረግ በፀረ አብዮተኞች ላይ በይፋ የሚወስዱት የትጥቅ እርምጃ ወይም ቅጣት ነው ።

ተራማጅ ኃይሎች በፀረ አብዮትና በአድጋሪት ሰፈር የሚያደርሱት ሽብር አድጋሪውን ሥርዓት በመደምሰስ ብዝበዛንና ጭቆናን ለማጥፋት በመሆኑ በይዘቱ ተራማጅና ሕዝባዊ ነው ። ፀረ አብዮትና የአድጋሪት ኃይላት በአብዮቱ ሰፈር የሚፈጥሩት ሽብር ግን ሕዝቦች ለነፃነት ፣ ለሰላምና ለማኅበራዊ ዕድገት የሚያካሂዱትን የትጥቅ አመፅ በጦር ኃይል ፣ በፖለቲካና በኢኮኖሚ ተፅዕኖ በመግታት የአድጋሪውን ሥርዓት ዕድሜ ለማራዘምና ብዝበዛና ጭቆና እንዲቀጥል ለማድረግ ስለሆነ አድጋሪና ፀረ ሕዝብ ነው ።

ሽግግር ወቅት (የ—) (Transition Period)

የሠራተኛው መደብ የፖለቲካ ሥልጣን ከጨበጠበት ጊዜ አንሥቶ ንብረተሰቡ ለሰሻ

ሊሰት ግንባታ አስፈላጊውን ቴክኒካዊ ፣ ቁሳ ዊና ባህላዊ መሠረት አስከፊ ጥልቅ ድረስ የሚወስድበት ጊዜ የሽግግር ወቅት ይባላል ። በሌላ በኩል ከረዥሙ የኮሚኒስት ሥርዓተ ማኅበርን ከማስፈን ግብ አኳያ ሲታይ የዚሁ ሥርዓተ ማኅበር የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ሶሻሊዝም ራሱ እንደ ሽግግር ወቅት ይቆጠራል ።

በመጀመሪያው ትርጉም መሠረት ማንኛውም ኅብረተሰብ ከካፒታሊስት ወይም ከቅድመ ካፒታሊስት ስልተ ምርት ወደ ሶሻሊዝም ከመድረሱ በፊት በሽግግር ወቅት ውስጥ ማስፍ ይኖርበታል ። ምክንያቱም ከቅድመ ካፒታሊዝም ወደ ካፒታሊዝም በተደረገው ዕድገት የግል ባለንብረትነት ሳይጠፋ እንደ ዓይነት ብዝበሣ በሌላ ዓይነት ተተካ እንጂ መሠረታዊ የሆነ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ለውጥ አልተደረገም ። በአንገሩ ግን ካፒታሊዝም ተሽር የማምረቻ መሣሪያዎች በኅብረትና በመንግሥት ይዞታ ሥር የሆኑበት ሶሻሊስት የምርት ግንኙነት የግል ባለንብረትነት በሰፈነበት ሥርዓት ውስጥ ሊያድግ አይችልም ። ሶሻሊዝም ይህን ዕድገት ሊያገኝ የሚችለው የፖለቲካ ሥልጣን በሠራተኛውና በአጋር መደቦች በተያዘበትና የማምረቻ መሣሪያዎች ከግል ባለቤትነት ተሳቀው በምትኩ ንብረት የጠቅላላው ሕዝብ ማኅበራዊ ይዞታ በሚሆንበት ደረጃ ነው ። የዚህ የሽግግር ወቅት ማጠር ወይንም መርዘም እንደየሀገሩ ተጨባጭ ሁኔታ በተለይም የምርት ኃይሎች በደረሱበት የዕድገት ደረጃ ይወስናል ። በአንዱ ስትሪ እጅግ ወደፊት በተራመዱና የአመራሪቱም ሁኔታ በከፍተኛ ደረጃ ማኅበራዊ በሆነባቸው ሀገሮች የሽግግር ወቅት አጠር ያለ ሲሆን የኢኮኖሚ ደረጃቸው ዝቅተኛ የሆነ ሀገሮች ረዘም ባለ የሽግግር ወቅት ውስጥ ለማለፍ ይገደዳሉ ።

የሠርቶ እደሩ ሕዝብ ሶሻሊዝምን የመግንባት ዓላማ ከመቅጽበት የሚሟላ ሳይሆን የረዥም ጊዜ ትግልን የሚጠይቅ ነው ። ምክንያቱም የሠራተኛው መደብ የግንባር ቀደም ፓርቲውን አመራር በመቀዳጀትና አጋር መደቦችን በአንድነት አስልፎ በሚይዘው የፖለቲካ ሥልጣን ጠላቶቹን ሁሉ በቁጥጥሩ ሥር እያዋለ የበላይነቱን ለማረጋገጥ ፣ ከዚያም ባሻገር በታቀደ የግንባታ ትግል ማንኛውንም

ብዝበሣ በማስወገድ የጋራ ብልጽግናውን የሚያዳብርበትን መሠረት ለማጠናከር ሰፊ ትግል ማካሄድ ስለሚያስፈልገው ነው ።

ሶሻሊዝምን ለመገንባት በሽግግር ወቅት ውስጥ የሚገኙ ሀገሮች ሁሉ ተግባራዊ ሊያደርጓቸው የሚገቡ ሕግጋት አሉ ። ከእነዚህም ሕግጋት መካከል ጭቁን ሕዝቦች በሠራተኛው መደብ ግንባር ቀደም ማርክሳዊ ለኒኖዊ ፓርቲ መሪነት የበላይነታቸውን ማረጋገጥን ፣ ለዚህም የሠራተኛውንና የገበሬውን አጋርነት ማጠናከርን ፣ የምርት ማከናወኛዎችን የጠቅላላው ሕዝብ ማኅበራዊ ይዞታ እያደረጉ ካፒታሊስት ግንኙነትን ማጥፋትን ፣ በዚህ ረገድ በገጠር ደረጃ በደረጃ የመንግሥት እርሻዎችንና የገበሬዎች አምራቾች የኅብረት ሥራ ማኅበራት ማስፋፋትን ፣ ማንኛውንም የመደብ ፣ የብሔራዊነትና ሌሎችንም ጭቆናዎች ለማስወገድ መሠረታዊ ሰውጦች ማድረግን የመሳሰሉት ዋነኛውን ቦታ የሚይዙ ናቸው ። ደረጃ በደረጃ በባህል መስኮች አብዮት ማካሄድ ፣ በወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት በመመራት ከሶሻሊስትና ከተራማጅ ኅብረተሰቦች ጋር ትብብርን ማስፋፋትም በዚሁ ትግል ውስጥ ይጠቃሳሉ ።

የሽግግር ወቅት ኢኮኖሚ ቀደም ያሉት የምርት ግንኙነቶች ሙሉ በሙሉ የማይወገዱበትና አዲሱም ገና ያልተስፋፋ በት በመሆኑ ቅይጥ ይዞታ የሚታይበት ነው ። እነዚህም ዋና ዋናዎቹ ይዞታዎች የሶሻሊስት ፣ የአነስተኛ ሸቀጥ አምራችና የካፒታሊስት ይዞታዎች ናቸው ። የሶሻሊስት ይዞታ ገና በማደግ ላይ ቢሆንም የመንግሥትና የኅብረት ሥራ ማኅበራትን ንብረቶች የሚያጠቃልልና ለዕድገትም ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጠው ክፍል በመሆኑ በሽግግር ወቅትም ቢሆን መሪ ሚና ይጫወታል ። በአነስተኛ የሸቀጥ አምራችነት የሚከሰሉት ደግሞ አብዛኛውን የገበሬውን ክፍል ፣ የእደ ጥበብ ባለሙያዎችንና የአነስተኛ ነጋዴዎችን ፣ የሰዎችን ጉልበት በመበዝበዝ ሳይሆን በራስ ጥረት የሚጠቀሙ የጉጂ ኢንዱስትሪዎችን በመሳሰሉት ሥራዎች የተሰማሩትን ይይዛሉ ። ሦስተኛው በዚህ ደረጃ ጨርሶ ያልተወገደውና በዲሞክራሲያዊ አብዮት መመሪያ ገደብ የሚሠራው የካፒታሊስት ይዞታ በገጠርና በከተማ የሚገኙትን ከፍተኛ ባለንብረት

ቶች (በርግዚዎች) ያቀፈ ነው። ይህም በከተማዎች ውስጥ የግል ባለአንዱስትሪዎችን፣ ትላልቅና መካከለኛ ነጋዴዎችን፣ በገጠር ደግሞ ቀጥረው የሚያሳርሱ ሀብታም ገበሬዎችን ያጠቃልላል። ከነዚህ ዋነኛ ይዞታዎች ጸተጨማሪ በሽግግር ላይ ባሉ በአንዳንድ ግጥሞች እጅግ ጎሳ ቀር የሆነ (እባዊ) የኢኮኖሚ ግንኙነት ሊኖር ይችላል። ይህም በገበያ ጋር ምንም ዓይነት ወይም በጣም ጥቅተኛ የሆነ ግንኙነት ያላቸውን የገጠር ነጥሪዎች ያቀፈ ነው። ይበልጡንም ይህን የመሰለው ኢኮኖሚ በኢትዮጵያ ውስጥ እንደሚታየው ዘላቂነትና አንዳንድ አናሳ ብሔረሰቦችን ይመለከታል።

በዚህ የሽግግር ደረጃ የመደብ አስላለፍና የኃይል ሚዛን እንደዚሁም የመደብ ትግሉ ዓይነት ይለያይ እንጂ ተፃራሪ መደቦች ይኖራሉ። የሽግግር ወቅት መሠረታዊ ቅራኔ ጭነታሊዝምና በሶሻሊዝም ማለትም በቡርጂዚውና በወዝአደሩ መካከል ያለው ቅራኔ ነው። በሌላ በኩል እጅግ ወደፊት በተራመደው የፖለቲካ መዋቅርና ገና ጎሳቀር በሆነው ኢኮኖሚ መካከል መሠረታዊ ያልሆኑ ቅራኔዎች ይኖራሉ። እንደዚሁም ሰፋፊ የመንግሥት እርሻዎችና ዘመናዊ የኢንዱስትሪ ይዞታዎችና የተበታተኑ የአነስተኛ ገበሬዎች እመራረት በአንድነት መታየታቸውም ሌላ የዚሁ ዓይነት ቅራኔ የሚታይበት መስክ ነው።

ቅድመ ካፒታሊስት የምርት ግንኙነት የሰፈነባቸው ሀገሮች ሶሻሊዝምን ዘላቂ ግባቸው አድርገው ከታገሉና ለዚህም በሠርቶ እድሩ ሕዝብ የበላይነት የምርት ኃይሎችን የሚያሳድጉና ከብዝበዛ ነፃ የሆነ የምርት ግንኙነት የሚያስፍኑ ሥር ነቀል ማሳበራዊና ኢኮኖሚያዊ ለውጦችን በማድረግ ዕድገታቸውን አያቆዱ እስከተመዱ ድረስ ካፒታሊዝምን ዘልለው ወደ ሶሻሊዝም ሊሸጋገሩ እንደሚችሉ ማርክሲዝም ሌኒኒዝም በተግባር አረጋግጧል። ቅድመ ኢብዮጵያ ኢትዮጵያው የፊውዳል ምርት ግንኙነት ስፍናባት የነበረች ሀገር ስትሆን ዛሬ የዘውድ አገዛዝ ተገርሶ ለሠራተኛው መደብ ሥልጣን መያዝ እመች ሁኔታ የተፈጠረ ባት፣ መሬት ለአራሹ የሆነባት፣ ባንኮችና ኢንዱስትሪዎች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር የዋሉባት፣ ሕዝባዊ ድርጅቶች የተቋቋሙባት፣ በአጠቃላይ ሥር ነቀል ማሳበራዊና ኢኮኖ

ሚያዢ አብሮት ያካሄደችና የካፒታሊስት የዕድገት ጉዳዩን ሳትከተል ደረጃ በደረጃ ለሶሻሊዝም ግንባታ ሁለንታዊ መሠረት በምትጥልበት በሽግግር ሂደት ውስጥ የምትገኝ ሀገር ናት።

(ለውጥን፣ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን፣ ሶሻሊስት አብዮትን፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነትን ይመለከታል።)

ሽፍን ተረፈ ሕዝብ (Latent Surplus Population)

የአንፃራዊ ተረፈ ሕዝብ መልክ ሲሆን የሚያመለክተው ከውጭ ሲታይ ሙሉ በሙሉ በሥራ ላይ ያሉ የሚመስሉትንና ዳሩ ግን ለተሰማሩበት የሥራ መስክ ከሚያስፈልገው የሰው ኃይል ቁጥር በላይ በመሆናቸው ከዓቅም በታች እንዲያመርቱ የሚገደዱትን ነው። ይህ የአንፃራዊ ተረፈ ሕዝብ መልክ ጉልቶ የሚታየው በገጠር አካባቢ በእርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ ውስጥ በመሆኑ አንዳንድ ጊዜ የእርሻ ተረፈ ሕዝብ በመባል ይታወቃል።

ሽፍን ተረፈ ሕዝብ የሚፈጠረው ካፒታሊዝም ወደ እርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ እየገባ ሲሄድ ዘመናዊ የእርሻ መሣሪያዎች ሥራ ላይ መዋል ስለሚጀምሩ፣ ይህ ሁኔታ በእርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ ፍጹማዊና አንፃራዊ በሆነ መንገድ ለሥራ ኃይል ያለው ፍላጎት እየቀነሰ እንዲሄድ ስለሚያደርግ ነው። በተጨማሪም ይህ የአንፃራዊ ተረፈ ሕዝብ መልክ እነስተኛ መሬት ስላላቸው ሊያመርቱ ከሚችሉት በታች እንዲያመርቱ የሚገደዱ ገበሬዎችንና የእደ ጥበብ ባለሙያዎችን ያጠቃልላል።

የዚህ ዓይነት አንፃራዊ ተረፈ ሕዝብ ሽፍን የሚባልበት ዋናው ምክንያት ከላይ በተጠቀሱት ምክንያቶች ሳቢያ ትርፍ የሥራ ኃይል በእርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ ቢፈጠርና ገበሬዎቹ ወደ ሥራ አጥነት ደረጃ እንዲወርዱ ቢገደዱም በትናንሽ መሬቶች ላይ ስፍረው በቂ ሥራ ያላቸው በመምሰል ስለሚቆዩ ነው። ሽፍን ተረፈ ሕዝብ ከካፒታሊስት ስልተ ምርት ማቆጣጠር ጋር የሚከሰት በመሆኑ እንደ ዋነኛ የሥራ አጥነት መልክ ጉልቶ የሚታየው በጎሳቀር ሀገሮች ውስጥ ነው።

ሾፐንሀውር ፡ አርተር

(Schopenhauer, Arthur)

ከ1788 — 1860 የኖረ ፡ በበርሊንና በፍራንክፈርት ያስተማረ ሐሳባዊ የጀርመን ፈላስፋ ነው ። ዕውቅ ጽሑፉም “ዲ ቬልት አልስ ቬለ ኡንቸ ፎርሽቴሉንግ” የሚባለው ነው ። ሾፐንሀውር መታወቅ የጀመረው ከ1848 አብዮት በኋላ ቡርጁዚው የሕዝቡን አብዮታዊ እንቅስቃሴ በመፍራት ወደ አድጎርት ከተለወጠበት ወቅት አንሥቶ ነው ። ከዚህም የተነሣ አስተሳሰቡ ተፅዕኖ ማሳደር የጀመረው በኢምፔሪያሊዝም ወቅት ነው ። የቁስአካልነትና የዲያሌክቲክስ ተቃዋሚ በመሆኑ በዲበአካላዊ ሐሳባዊነት ሳይንሳዊውን የዓለም ግንዛቤ ይታገል የነበረው ። የዓለም ውጫዊ ገጽታ የንቃተ ጎሊና ክስተት ነው የሚለውን የካንትን አመለካከት የተቀበለ ነገር ግን “ነገር በውስጡ” የሚለውን ጽንሰ ሐሳብ በመተው የዓለም ፍሬ ነገር በጭፍንና

በኢምክኑያዊ ፍላጎት የሚገዛ ነው የሚል እምነትም ነበረው ። ዓለምን የሚገዛው ፍላጎት ኢምክኑያዊ በመሆኑ ስለተፈጥሮና ስለ ጎፁ ረተሰብ ሳይንሳዊ ግንዛቤ ሊኖር አይችልም ስለሚል የኢታዋቂነት ዝንባሌ ይታይበታል ። ስለሆነም የታሪክ ግስጋሴን መካድ፣ ለአብዮትና ለሕዝብ ካለው ጥላቻ የተነግሮ ገጽረተ ዓለሙ በቀቢጸ ተስፋ ሥር መውደቅ የሾፐንሀውር አመለካከት ዓይነተኛ ባሕርያት ናቸው ። ኑሮን ፍቾ የሌለው አድርጎ ስለሚረዳም የአፍራሽነት ወይም የአውዳሚነት ስሜትና አስተሳሰብ አለው ።

ስለውበትም ያለው አመለካከት ተራማጁን ኪነት የታገለና በምትኩም እውነታን የሚያንቋሽበትንና ለሕዝቡ መሠረታዊ ጥቅም ያልቆመውን የሥነ ውበት መሥመር የሚያራምድ ነበር ።

(ፈቃዳዊነትን ፡ ኢምክኑያዊነትን ይመለከታል ።)

ቀላል ሥራ

(Simple or Unskilled Labour)

ቀላል ሥራ ለአንድ የተወሰነ የሥራ ዘርፍ የተወሰነ ሥልጠናና ልምድ የማይጠይቅ ሥራ ነው። ጉድጓድ መቆፈር፣ ዕቃ መሸከም፣ መሳሳክ ወዘተ... ልምድንና ሥልጠናን የማይጠይቁ ሥራዎች በመሆናቸው የቀላል ሥራ ምሳሌዎች ናቸው። ቀላል ሥራ ሥልጠናና ልምድን የማይጠይቅ ሥራ ነው። በሚባልበት ጊዜ የተወሰነ የምርት ኃይሎች ዕድገትን መሠረት በማድረግ ነው። የምርት ኃይሎች እያደጉና የኅብረተሰቡ ባህል እየዳበረ ሲሄድ፣ ቀደም ሲል ልምድንና መጠኑን ሥልጠናን ይጠይቁ የነበሩ አንዳንድ ሥራዎች ወደቀላል ሥራነት ሊለወጡ ይችላሉ።

(ውስብስብ ሥራን ይመለከታል።)

ቀላል የሸቀጥ ምርት

(Simple Commodity Production)

ቀላል የሸቀጥ ምርት ከጥንታዊ የጋር የሽ ሥርዓተ ማገበር ማክተሚያ ጀምሮ የተከሰተ፣ በጥቂት የምርት መገልገያዎች የግል ባለቤትነትና በራስ ወይም በቤተሰብ ጉልበት ላይ የተመሠረተ ነው።

ቀላል የሸቀጥ ምርት በቅድመ ካፒታሊስት ሥርዓተ ማገበር ብቻ ሳይሆን በካፒታሊዝምና ሶሻሊዝምን ለመገንባት ቅድመ ሁኔታ በሆነው በሽግግርም ወቅት ውስጥ ይቀጥላል። ይሁንና በሽግግር ወቅትም ሆነ በማናቸውም ሥርዓተ ማገበር ውስጥ ቀላል የሸቀጥ ምርት የኅብረተሰብን ዕድገት የሚመራና የሚወስን አይሆንም።

ቀላል የሸቀጥ ምርት የገበሬውንና የእደጥበብ ባለሙያውን ምርት የሚመለከት ሲሆን የአነስተኛ ነጋዴውም ህልውና የሚከሰተው በዚሁ የሸቀጥ ምርት ወቅት ነው።

ቀላል የሸቀጥ ምርት በባሪያ አሳዳሪውና በፊውዳሉ ስልተ ምርቶች ውስጥ ዓይነተኛ መለያ ሳይሆንም በነዚህ ስልተ ምርቶች ውስጥ በዛ ያሉ አነስተኛ አምራቾች በመኖራቸው ተስፋፍቶ ይገኛል።

በካፒታሊስት ሥርዓት ቀላል የሸቀጥ ምርት በጣም የቆረቆዘና አነስተኛ የሆነውን የኅብረተሰብ ክፍል ያቀፈ ነው። በጣም በዛ ያለውን የኅብረተሰብ ክፍል በሚያቅፍበትም ወቅት (ለምሳሌ ከቅድመ ካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም በሚደረገው የሽግግር ወቅትና በአሁኑ ጊዜ በኢትዮጵያ ውስጥ እንዳለው ሁኔታ ማለትም ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት እስከሚገባደድበት ጊዜ ድረስ) ቀላል የሸቀጥ ምርት በአጠቃላይ ኢኮኖሚው ውስጥ የመሪነትና የወሳኝነት ሚና አይኖረውም። ይህ የሚሆንበትም ምክንያት ቀላል የሸቀጥ ምርት ለማደግ የሚያደርገው ጥረት እራሱን የሚያቆረቁዘውና ከነአካቱውም ህልውናውን የሚያሳጣው በመሆኑ ነው።

በቀላል የሸቀጥ ምርት ወቅት እያንዳንዱ አምራች የሥራው ውጤት ባለቤት ከመሆኑም በላይ ልውውጥ የሚካሄደው በመሠረቱ ለትርፍ ሳይሆን ፍላጎትን ለማርካት ነው። ከዚህ በተጨማሪ በቀላል የሸቀጥ ምርት ወቅት የሚመረተውም ምርት ጎሳቀር በሆኑ የምርት መሣሪያዎች በመሆኑ የሚገኘውም ምርት ይህን ያህል አጥጋቢ አይሆንም። በቀላል የሸቀጥ ምርት ወቅት ቅጥር የሥራ ኃይል ስለሌለ የሰው በሰው መበዝበዝ የተለመደ አይደለም።

(ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርትን፣ ሶሻሊስታዊ የሸቀጥ ምርትን ይመለከታል።)

ቀላል እርባታ

(Simple Reproduction)

እርባታ ሳይስፋፋ ቀደም ሲል በነበረበት መጠን እንደገና የመታደሱ ሂደት ቀላል እርባታ ይባላል።

በካፒታሊዝም ክልል ውስጥ የቀላል እርባታ ጽንሰ ሐሳብ የሚያመለክተው የተ

መረተውን ተረፈ እሴት ቡርሻዚው ሙሉ በሙሉ ለኢምፐርታዊ ፍጆታ የሚያውለው መሆኑን ነው ። ይህም ማስት ስምሳሌ ቡርሻዚው በዓመቱ መጨረሻ ላይ ያገኘው ተረፈ እሴት በትርፍ መልክ ብር 10,000 ሆኖ በዚህ ብር ተጨማሪ የምርት መሣሪያዎች ሳይገዛበት ወይም ተጨማሪ ወዝእደር ሳይቀጥርበት ሙሉ በሙሉ ለራሱና ለቤተሰቦቹ ልብስ፣ የቤት ዕቃና የመሳሰሉትን ለኢምፐርታዊ ፍጆታ የሚውሉ ሸቀጦችን የገዛበት እንደሆነ ነው ። ይሁንና ቡርሻዚው በመጀመሪያው ዓመት ያወጣው ካፒታል መጠን ብር 50,000 ከሆነና በእምስት ዓመታት በየዓመቱ ያገኘውን ብር 10,000 ትርፍ ለኢምፐርታዊ ፍጆታ በማዋል የምርቱ ተግባር ቀደም ሲል በነበረበት ደረጃ እንዲቀጥል ቢያደርግ ዋናውን በ5 ዓመት ጊዜ ውስጥ ይመልሳል ።

ቀላል እርባታ በካፒታሊዝም ውስጥ በእያንዳንዱ የካፒታሊስት የምርት ተቋም ወይም አልፎ አልፎ ለእውር ጊዜ በመላው የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ሊታይ ቢችልም በመሠረቱ በካፒታሊዝም ውስጥ የሚገኘው የእርባታ ዓይነት የተስፋፋ እርባታ ነው ። ካርል ማርክስ የተስፋፋ እርባታ የሚካሄድበትን ሁኔታ ለመመርመር ከቀላል እርባታ ትንታኔ የጀመረውም ለዚህ ነው ።

የሸቀጥ ምርት ዋንኛውን የምርት መልክ በያዘበት በካፒታሊዝም ውስጥ እርባታ በምርትና በዝውውር ሂደት ጥምረት የሚገለጽ ነው ። በዚሁ መሠረት ካርል ማርክስ በካፒታሊስት የተስፋፋ እርባታ ሥር የምርቱና የዝውውሩ ሂደት ጥምረት ምን እንደሚመስል ለማሳየት ትንታኔውን የጀመረው ቀላል እርባታ እንደጠቅላላው የካፒታሊስት የእርባታ ባሕርይ እንደሆነ፣ በካፒታሊዝም ውስጥ ሁለት መሠረታዊ መደቦች ብቻ እንዳሉና የተመረተው ሸቀጥ የሚዘዋወረው ባንድ ሀገር ክልል ውስጥ ብቻ እንደሆነ በመገመት ነው ። ይህንን ትንታኔ በትክክል ማስተዋል ይቻል ዘንድ ጠቅላላው ማህበራዊ ምርት በቁሳዊ መልኩ ሲታይ በምርት ማከናወኛ መሣሪያዎች (ክፍል አንድ) የምርት ዘርፍና በፍጆታ ዕቃዎች(ክፍል ሁለት) የምርት ዘርፍ የሚከፈል መሆኑን በቅድሚያ ማጤኑ ጠቃሚ ይሆናል ።

ክፍል አንድ 1*
 $4,000 \text{ ቋካ}^1 + 1,000 + \text{ካ}^1 + 1,000 + \lambda^1 = 6,000 \text{ ጠም}^1$

ክፍል ሁለት 1
 $2,000 \text{ ቋካ}^2 + 500 + \text{ካ}^2 + 500 + \lambda^2 = 3,000 \text{ ጠም}^2$

በዚህ እንዛዊ ምሳሌ መሠረት በኅብረተሰቡ ውስጥ ጠቅላላ እሴታቸው 9,000 የሆኑ ሸቀጦች ሲመረቱ ከዚህ ውስጥ እሴታቸው 3,000 የሆነው ለኢምፐርታዊ ፍጆታ የሚውሉ ሸቀጦችና እሴታቸው 6,000 የሚሆነው ደግሞ ፕሪ ዕቃዎች፣ የማምረቻ መሣሪያዎችና ኃይል ማመንጫዎች የመሳሰሉት ለምርት የሚያገለግሉ ሸቀጦች ናቸው ። ጠቅላላው ምርት በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ የተመረተውን ሸቀጥ መጠን የሚያሳይ ነው ብንል በዚያ አንድ ዓመት ውስጥ በወጣው የሥራ ጊዜ የተመረተው አዲስ እሴት በሁለቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች የተሰማሩ ወዝእደሮችና ቡርሻዚዎች በምንዳና በትርፍ መልክ የወሰዱት 3,000 ያህል ሊሆን የተቀረው 6,000 ግን ቀደም ባለው ጊዜ የተመረተው በሁለቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች በቋሚ ካፒታል መልክ የነበረውና እሴቱን በምርቱ ሂደት ውስጥ በሥራ ኃይል እማካይነት አዲስ ወደተመረቱት ሸቀጦች ያስተላለፈው ነው ።

ቀደም ሲል በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው ቀላል እርባታ ቡርሻዚው የተመረተውን ተረፈ እሴት በሙሉ ለኢምፐርታዊ ፍጆታ ሲያውሰው ነው ባልነው መሠረት የተመረተው ሸቀጥ ገበያ እማኝቶ ምርቱም ቀደም ሲል በነበረበት ደረጃ መታደስ የሚችለው የሚከተሉት ሦስት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ነው ።

ሀ/ በክፍል ሁለት የተመረተው ለኢምፐርታዊ ፍጆታ የሚውሰው ሸቀጥ መጠን በሁለቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች ከተሰማሩ ቡርሻዚዎችና ወዝእደሮች ጠቅላላ ገቢ ጋር እኩል ሲሆን (ቡርሻዚው ያገኘውን ትርፍ ሙሉ በሙሉ ለኢምፐርታዊ ፍጆታ ያዋለው በመሆኑና የወዝእደሩም ገቢ

*ቋካ = ቋሚ ካፒታል
 ተካ = ተለዋዋጭ ካፒታል
 ተλ = ተረፈ እሴት
 ጠም = ጠቅላላ ምርት

ከመሠረታዊ ፍላጎቱ እርካታ በላይ ሆኖ ለክምችት የሚውል ባለመሆኑ ፤ (በምሳሌያችን መሠረት ፤ ክፍል ሁለት) ጠቅላላ ምርት (3,000) = ክፍል አንድ 1,000 ተካ + 1,000 ተእ + ክፍል ሁለት 500 ተካ + 500 ተእ

ለ/ በክፍል አንድ የተሰማሩ ቡርጂዚዎችና ወዝአደሮች ባገኙት ገቢ ከክፍል ሁለት የሚገዟቸው የፍጆታ ዕቃዎች እሴትና ምርቱን ቀደም ሲል በነበረበት ደረጃ እንዲታደስ ለማድረግ ክፍል ሁለት ከክፍል አንድ መግዛት ከሚያ ሰፈልገው የምርት መገልገያ መሣሪያዎች እሴት እኩል ሲሆን ፤ ለምሳሌ ፡— ክፍል አንድ (1,000 ተካ + 1,000 ተእ) = ክፍል ሁለት (2,000 ቋካ)

ሐ/ የክፍል አንድ ጠቅላላ ምርት መጠን የሁለቱ ኢኮኖሚ ክፍሎችን የቋሚ ካፒታል (መሣሪያዎች ፣ ጥሬ ዕቃዎች ወዘተ...) ፍላጎት ቀደም ሲል በነበረበት ደረጃ ማሟላት ሲቻል ነው ። ለምሳሌ ፡— ክፍል አንድ ጠቅላላ ምርት (6,000) = ክፍል አንድ (4,000 ቋካ) + ክፍል ሁለት (2,000 ቋካ)

ይሁንና በካፒታሊዝም ውስጥ የምርት መሠረታዊ ዓላማ ትርፍን ማጋበስ ስለሆነና በተለያዩ የኢኮኖሚ ክፍሎች መካከል ቅንጅት ባለመኖሩ በእነዚህ ክላይ በጠቀሰናቸው ሦስት ሁኔታዎች መካከል ተመጣጣኝነት ሊኖር አይችልም ። ይህም በካፒታሊዝም ውስጥ ለሚከሰተው ቀውስ አንድ ዓይነተኛ ምክንያት ነው ።

(እርባታን ፣ የተሰፋፋ እርባታን ይመለከታል ።)

ቀላል የካፒታሊስት ትብብር
(Simple Capitalist Co-operation)

በኢንዱስትሪ ዘርፍ ካፒታሊዝም ማቆ ጥቆሞ የጀመረበት የአመራረት ስልት ሲሆን በአንድ ወይም በተያያዘ የምርት እንቅስቃሴ ሂደት በዛ ያሉ ሰዎች በአንድ ላይ ተሰብስበው የሚሠሩበት የሥራ አደረጃጀት ነው ።

ቀላል የካፒታሊስት ትብብር ከቀላል የሸቀጥ አመራረት ያደገ ሲሆን ከቀላል የሸቀጥ አመራረት የሚለይበትም በአንድ በተወሰነ የምርት እንቅስቃሴ ውስጥ በአንድ ቦታ ተሰብስበው በአንድ ካፒታሊስት ይዘታና በሱም ቁጥጥር ሥራ በሚሠሩት ሰዎች ብዛት ነው ። በቀላል የካፒታሊስት ትብብር የአመራረት ደረጃ የምርት መገልገያዎች ባለቤት የሆነው ካፒታሊስቱ ከፍተኛ ትርፍ ይሰበስባል ።

በዚህ ደረጃ የሥራ ክፍፍል የለም ፤ ሁሉም ሠራተኞች ተመሳሳይ ሥራ ይሠራሉ ። ሆኖም ግን ከእደ ጥበብ ምርት ይልቅ ቀላል የካፒታሊስት ትብብር ከፍተኛ ዕድገት አሳይቷል ። በእነሱተኛ የሸቀጥ ምርት ወቅት ጎልቶ ይታይ የነበረው በግልና ማኅበራዊ ተቀባይነት ባለው የሥራ ጊዜ መካከል የነበረው ልዩነት በቀላል የካፒታሊስት ትብብር ወቅት እየጠበበ ከመሄዱም በላይ የምርት መገልገያዎች በቁጠባ ሥራ ላይ እንዲውሉ አመች ሁኔታን ፈጠረ ። ለምሳሌ ሃያ ሰዎች ሊያሠራ የሚችል አንድ የሥራ ቦታ ማቋቋም ሁለት ሰዎች ሊያሠሩ የሚችሉ አሥር የተለያዩ የሥራ ቦታዎች ከማቋቋም ይቀላል ።

ቀላል የካፒታሊስት ትብብር ላልተቋረጠ የሥራ እንቅስቃሴ አመች ከመሆኑም በላይ ይህ ዓይነት አመራረት ከዚያ በፊት ከነበረው አመራረት የሥራ ምርታማነት በከፍተኛ ደረጃ እንዲጨምር አድርጓል ። በዚህም ሂደት የሥራ ኃይሉን እሴት በመቀነስ የአንፃራዊ ተረፈ እሴት መጠን እንዲጨምር አድርጓል ። በዚህ ደረጃ ካፒታሊስቶች ለተጨማሪ ተረፈ እሴት ያደረጉት ውድድርና ይኸው ውድድር ያስከተለው የምርት ኃይሎች ዕድገት ቀላል የካፒታሊስት ትብብርን ወደ መፈብረክ ደረጃ አሸጋግሯል ።

(ቀላል የሸቀጥ ምርትን ፣ መፈብረክን ይመለከታል ።)

ቀኖናዊነት
(Dogmatism)

በፍልስፍናና በሳይንስ ሁኔታዎችንና ነገሮችን ከስፍራና ከጊዜ ውጭ በመውሰድ እንደማይለወጡ ፣ ላንዴና ለመጨረሻ ጊዜ እንደተሰጡ አድርጎ የሚወስድ ፣ የእውነትን ተጨባጭነት የሚክድ ፣ ጊዜ ባለፈበት

ቸው አስተሳሰቦች የሚመራ አመለካከት ወይም አስተሳሰብ ቀናናዊነት ይባላል ። ቀናናዊነት መጠየቅንና መመራመርን ከሚገረረው ከጭፍን አምልኮትና ከእምነት (ሃይማኖት) ጋር በቅርብ የተዛመደ ነው ። በዘመናችን ቀናናዊነት ዓለም ፣ ጎብረተሰብ ፣ እውነታ ይለው ጣሉ ፣ ያድጋሉ የሚለውን ማርከሳዊ ትምህርት የሚቃረን የቡርዟ አስተሳሰብ ነው ። በወዘለደር እንቅስቃሴ ውስጥ ቀናናዊነት የሚከሰተው ማርከሲዝም ሌኒኒዝምን ከጊዜና ከስፍራ ውጭ ቀድሞ እንደነበረ ወይም በሌላ ስፍራና ሀገር በሥራ ላይ እንደዋሰነ ልክ በዚያው ሁኔታ ሥራ ላይ አውለዋለሁ ወይም እንደነበረ እጠብቀዋለሁ የሚል የተሳሳተ ግትር አስተሳሰብና አቋም ነው ። ቀናናዊነት እንደበራኽነትና እንደከላሽነት ለዓለም አቀፋዊው የወዘለደር መደብ እንቅስቃሴ አንድነትና ጥንካሬ ጠንቅ ነው ። ቀናናዊነት ቡድናዊነትንና ጠባብነትን በማበረታታትና በማስፋፋት የዓለምን ሠራተኛ እንቅስቃሴ ይከፋፍላል ። ቀናናዊያን ማርከሲዝም ሌኒኒዝምን ከተጨባጭና ከተንቀሳቃሽ ሁኔታ ጋር እንዳልተያያዘ አድርገው በመመልከት ወደ ሐሳባዊነት ፣ ወደ ፀረ ጂኖሴክቲካዊነት ወይም ወደ ጂበላካዊነት ይለውጡታል ። በእነሱን በት ወቅት በሶሻሊስት ሀገሮች ተጨባጭ ሁኔታና በዓለም አቀፍ ከስተቶች ላይ ትኩረት ከማድረግና እነዚህን ነባራዊ ሁኔታዎች ተንትኖ በመገንዘብ ትክክለኛና ሳይንሳዊ አቋም ከመውሰድ ይልቅ ቀናናዊያን በሰላም አብሮ መኖር ፣ ሰላማዊ ውድድር ፣ ሰላማዊ የሽግግር ወቅት የተሰኙትንና የመሳሰሉትን የማርከሲዝም ሌኒኒዝም መመሪያዎች ያንቋሽሹ፤ ይጥሳሉ ። በዚህም ድርጊታቸው ምዝብሮችና ጭቁኖች ከእምፔሪያሊዝምና ከአድግሮት ጋር የሚያካሂዱትን ትግል ያዳከማሉ ።

(አድርባይነትን፣ሐሳብ ግትርን ይመለከቷል ።)

ቀውስ

(Crisis)

በመጨመርና በመከማቸት ላይ ባለው የምርት መጠንና ውሱን በሆነው የሠራተኛው የመግዛት ኃይል መካከል ያለመጣጣም በመፈጠሩ ገበያ ያጡ ሸቀጦች ምርት እንዲቀንስ ወይም ጨርሶ እንዳይመረት

የሚደረግበት ፤ ከዚህም የተነሣ ሠራተኛው በገፍ ከሥራ ገበታው የሚባረርበትና የኑሮ ደረጃውም ከወትሮው የሚያሸቆለቁልበት የኢንዱስትሪ ዑደት የመጀመሪያ ደረጃ ቀውስ ይባላል ።

በማደግ ላይ ባለው የምርት መጠንና ውሱን በሆነው የሠራተኛው ሕዝብ ሸቀጣ ሸቀጦችን የመግዛት ኃይል መካከል ያለው ልዩነት ከፍተኛ ደረጃ ላይ ሲደርስ ቀውስ ይፈጠራል ። ካፒታሊስቶች ትርፍ ሊያስገኙ የሚችሉ ሸቀጦቻቸውን መሸጥ ሲያቅታቸው የሸቀጦች ክምችት መጠን ያድጋል ። ካፒታሊስቶችም ምርታቸውን ለመሸጥ በመካከላቸው በሚያደርጉት ከፍተኛ ውድድር ምክንያት የሸቀጦች ዋጋ ያሸቆለቁላል ። በዚህም የተነሣ የሚያስመርኩትን ሸቀጥ መጠኑን ይቀንሳሉ ወይንም ማስመረቱን ከነጭራሹ ያቆማሉ ።

በገበያ መቀዝቀዝና በሚመረተው ሸቀጥ መጠን መቀነስ ምክንያት የካፒታሊስት ድርጅቶች ከባንኮችና ከሌሎች ድርጅቶች የተበደሩትን ብድር መክፈል ያቅታቸዋል ። ይህም የባንኮችን ከሰረት ሊያስከትል ይችላል የሚል ፍርሀት በለሚፈጥር በባንኮች ተቀማጭ ገንዘብ ያላቸው ድርጅቶችና ግለሰቦች ገንዘባቸውን ከባንክ እንዲያወጡ ይገፋፋቸዋል ። በእንደ በኩል የንግድና የባንክ ብድር መጠን እየቀነሰ ሲሄድ በሌላ በኩል ደግሞ የብድር ፍላጎት እያደገ ስለሚሄድ የብድር ወሰድ መጣኔ ከፍተኛ ዕድገት ያሳያል ። በዚህ አኳኋን ቀውሱ በንግድና በኢንዱስትሪ ብቻ ሳይወሰን የገንዘብና የብድር ሥርዓቶችንም ይነካል ። በአጠቃላይ በቀውስ ጊዜ ማሳበራዊ የማምረት ሥርዓት ዝውውርና ልውውጥ ይኖራል ።

በቀውስ ጊዜ በተለይም አነስተኛና መካከለኛ መጠን ያላቸው ብዙ አምራች ድርጅቶች ፣ የንግድ ድርጅቶችና ባንኮች ከሰረው ይዘጋሉ ። ቁጥራቸው እጅግ ከፍተኛ የሆኑ ወዘለደሮች ከሥራ ይባረራሉ ። የሥራ አጡ ቁጥር በይበልጥ ይጨምራል ። የሠራተኛውም ሕዝብ የኑሮ ሁኔታ ያሸቆለቁላል ። ይህ ሁሉ የሠራተኛውን ሕዝብ የመግዛት ችሎታ የበለጠ ስለሚቀንሰው ካፒታሊስቶች አስመርተው በየመጋዘኑ ያከማቹትን ሸቀጥ በመሸጥ ረገድ ያለባቸውን ችግር ያባብሰዋል ።

በዚህን ጊዜ ካፒታሊስቶች የዋጋን ማሽቆልቆል ለመግታት ሲሉ እስመርተው በየመጋዘኑ ያስማማሉን ሸቀጣ ሸቀጥ በከፊል እስከማቃጠልና እስከማውደም ይደርሳሉ ። ሠራተኛው ሕዝብ ከባድ ችግር ላይ የወደቀ መሆኑን በመገንዘብ ካፒታሊስቶች ብዝበዛቸውን ያባብሱታል ። የሥራ ቦታም በበለጠ እስከፊና በበለጠ ለጤና ጠንቅ እንዲሆን ያደርጋሉ ። ካሽቆለቆለው የሠራተኛው ሕዝብ የመግዛት ኃይል ጋር በሚጣጣም መጠን የምርት ሂደትም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ቀስ በቀስ ይወድቃል ። በዚህ ደረጃ የሚመረተው የምርት መጠን ማሽቆልቆሉን ያበቃና የኢኮኖሚ ቀውስ ሁለተኛው ደረጃ የሆነው ዝቅጠት ይጀምራል ።

(የካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ቀውስን ፡ ዝቅጠትን ይመለከታል ።)

ቀዝቃዛ ጦርነት (Cold War)

ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት (1939—1945) በኋላ በሶቭየት ኅብረትና በሌሎች ሶሻሊስት ሀገሮች ላይ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የሚያካሂዱት አድጋሪ የማጥቃት ፖሊሲ ነው ። የቀዝቃዛ ጦርነት ዋና ዋና ፖሊሲዎች የተለያየ ማኅበራዊ ሥርዓት ባላቸው ሀገሮች መካከል በሰላም አብሮ የመኖር መርህ እንዳይኖር መቃወም ፣ ዓለምአቀፍ ውጥረት ይበልጥ እንዲባባስ ማድረግ፣ የተፋቶመ ፀረ ሶቭየት ወታደራዊ ጉራ መመሥረት ፣ የመሣሪያ እሸቅድድምን ማጣጣፍ ፣ በሌሎች መንግሥታት ግዛቶች ውስጥ ወታደራዊ ሰፈርን መመሥረት ፣ ከፍተኛ ጥፋት በሚያስከትሉ የጦር መሣሪያዎች በመጠቀም ጦርነት ለመቆስቆስ መዛትና የዓለምን ኢኮኖሚ ግንኙነት በማደፍረስ በሌሎች ሀገሮች ላይ ደባ መፈጸምና በነርሱ ቁጥጥር ሥር እንዲሆኑ መጥከር ናቸው ። በዓለም መድረክ ላይ የፖለቲካ ሚዛን ወደ ሶሻሊዝም ማጋደሉ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የቀዝቃዛ ጦርነት ዓላማቸው የማይባካ መሆኑን እንዲገነዘቡ አድርጓቸዋል ። በሶቭየት ኅብረትና በሌሎች ሶሻሊስት ሀገሮች እነሣሽነት በ1970ዎቹ ጥቂት ስምምነቶችን ለማድረግም ተገደዋል ። ይህም ከቀዝቃዛው ጦርነት ወደ ዴሞክራሲ ፖሊሲ የማ

ዘንበልን ምዕራፍ ከፍቷል ። ኢምፔሪያሊስቶች ወደ ቀዝቃዛው ጦርነት ለመመለስ መከራ ቢያደርጉም ሶሻሊስት ሀገሮችና ሌሎች ሰላም ወዳድ ኃይሎች ዴሞክራሲያዊ ዴሞክራሲያዊ ሀገራት በማካሄድ ላይ ይገኛሉ ።

(ዴሞክራሲ ፡ በሰላም አብሮ የመኖር መርህን ይመለከታል ።)

ቀያጭነት (Eclecticism)

ሊዛመዱ የማይችሉ ልዩ ልዩ ፍልስፍናዎችን ርዕዮተዓለሞችን ፣ እስተሳሰቦችንና መመሪያዎችን መራርጦ ለማስታረት የሚጥከር የፍልስፍና አመለካከት ነው ። ለምሳሌ ቄስአካልነትን ከሐሳባዊነት ፣ ማርክሲዝምን ከቡርዟ ርዕዮተዓለም ለማዛመድ ይሞክራል ። የቀያጭነት ዋና የአመለካከት ስህተት አንዱ ቄስአካል ወይም ከስተት በአንድ በተወሰነ ጊዜ ከእካባቢው ጋር ያለውን መሠረታዊ ግንኙነት ለይቶ ለማወቅ አለመቻሉ ነው ። ከዚህም የተነሣ የሁኔታዎችን ስንሰስታዊ ግንኙነት ለማጤን ስለሚያዳግተው በአንድ ታሪካዊ ወቅት ለሚከሰቱ ችግሮች ተገቢ መፍትሔዎችን ለማግኘት ይሳነዋል ።

ቀይ ጦር (Red Army)

በመደብ ትግል ውስጥ ተፈትኖ ያለፈ ፣ በወዳደሩ ርዕዮተዓለም የታጠቀ ከሠራተኛው ፣ ከገበሬውና ከተቀሩትም ሠርቶ እደሮች ከፍሎች የተውጣጣ በንቃቴና በውጊያችሉታውም ሆነ በጥራሉ ወደር የሌለው ፣ ለጽኑ ሕዝባዊ ዓላማ የቆመ ጥሬትና ብቃት ያለው የሶሻሊስት ጦር ኃይል ነው ። ቀይ ጦር በታሪክ የተከሰተው የሩሲያ ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት ድል ባደረገ ማግስት ነበር ።

ቀይ ጦር ለመጀመሪያ ጊዜ የራሱን መንግሥት በትግሉ የመሠረተውን የሩሲያን የሠራተኛና የገበሬ መደቦች ጥቅም የሚጠብቅ ሕዝባዊ ኃይል ሆኖ በኮሚኒስት ፓርቲው እመራር በሶቭየት መንግሥት ተቋቋመ ። ቀይ ጦር አዲሱን የሠራተኛውንና የገበሬውን መንግሥት ለመገልበጥ ያሰሩና ይፈታ ተኑ የነበሩትን የውስጥ ፀረ አብዮት ኃይሎችን

የደመሰሰና እንዲሁም የዚህን መንግሥት መቋቋምና መጠናከር አጥብቀው ይገረሩ የነበሩትን የኢምፔሪያሊስት ጣልቃ ገብ ወራሪ ኃይሎች በመመከት የአብዮታዊነት እናት ሀገሩን እንድንትና ነፃነት የመጠበቅ ታሪካዊ ኃላፊነቱን የተወጣ አብዮታዊ ኃይል ነበር። ለዚህ ጦር መመሥረት ፓርቲውና መንግሥቱ ትኩረት በመስጠት ከሠራተኛው፣ ከገበሬውና ከቀድሞው ሠራዊት መካከል ለአብዮቱ ዓላማ የቆሙትን ወገኖች በማደራጀት ቀዩን ጦር ለማቋቋም አዋጆች አወጡ።

የቀዩ ጦር ዋና ዓላማ በመደበዊ ንቃት ላይ ተመሥርቶ ለሠራተኛው ሕዝብ ልዕልና እስከ መጨረሻው በመሥዋዕትነት መታገል ነበር። ይህም ሠራዊት ከቡርጂው ነጭ አድጋሪ ሠራዊት በዓላማው፣ በይዘቱና በአመለካከቱ ፍጹም የተለየ፣ ብሔራዊና ዓለምአቀፋዊ ግዴታን በትክክል አጣጥሮ የያዘ እንዲሁም የሰውን ልጅ ከብዝበዛና ከጭቆና ጨርሶ ነፃ ለሚያወጣው የኮሚኒስት ኅብረተሰብ ግንባታ የቆመ ኃይል ነበር።

ይህም በሶቭዬት ኅብረት የመጀመሪያ የአብዮት አፍላ ዓመታት የተቋቋመው ቀይ ጦር በዚህ መጠሪያው እስከ ሁለተኛው የዓለም ጦርነት ድረስ ሊቆይ ችሏል። ዛሬ በታሪክ ዕድገትና በሁኔታዎች መለወጥ ምክንያት ከጊዜው ጋር በሚስማማ መልክ ልቆ መደራጀቱ የግድ አስፈላጊ በመሆኑ ዓላማው፣ ይዘቱና ተልዕኮው ከቀድሞው የተለየ ባይሆንም የሶቭዬት ቀይ ጦር ዛሬ የሶቭዬት ጦር ኃይሎች በመባል ይታወቃል። በሌሎች ሶሻሊስት ሀገሮችም ስያሜያቸው ይለያይ እንጂ በይዘትና በዓላማ ተመሳሳይ የሆኑና ይህንኑ ፈላጊ የተከተሉ ጠንካራ የሶሻሊስት መከላከያ ኃይሎች ተደራጅተው ይገኛሉ።

(አብዮታዊ ጦርን ይመለከታል።)

ቁስአካል

(Matter)

ከኅሊና ውጭ የሚኖር ነገር ግን በኅሊና ውስጥ የሚንፀባረቅ፣ ነባራዊ እውነታን የሚገልጽ የፍልስፍና ፈርጅ ነው። ቁስአካል አላቂነት የሌላቸው የተለያዩ ነባራዊ ክስተቶችን፣ ተገብሮችንና ሥርዓቶችን የሚያጠቃልል ሲሆን ለተለያዩ ግንኙነቶች፣

መስተጋብሮችና ሁኔታዎች እንዲሁም ለእንቅስቃሴ የተለያዩ ቅርፆች መሠረት ነው። ቁስአካልን ከተጨባጭ መልኩ ለይቶ ቅስቃሴ የሌለውና ልሙጥ የሆነ ነገር አድርጎ ማየት ለሁተት ይሆናል። ምክንያቱም ህልውናው የሚገለጸው በመዋቅራዊ አደረጃጀት ውስጥ በሚከሰቱ የተለያዩ ጭብጥ ቅርፆች በመሆኑ እነዚህ ቅርፆች የተለያዩ ጠባይ፣ ግንኙነትና የመዋቅር ውስብሰብነት የሚያሳዩና የሌላም ክፍተኛ ሥርዓት አካል ናቸው።

የቁስአካል ውስጣዊ ምንነቱ በተለያዩ ባሕርያቱና ግንኙነቶቹ የሚገለጽ በመሆኑ እነዚህን ባሕርያትና ግንኙነቶች ማወቅ ቁስአካልን ማወቅ ነው። የቁስአካል የውስብስብነት ደረጃ ለባሕርያቱና ለግንኙነቶቹ መስፋፋትና መብዛት ምክንያት ነው። ከውስብስብነቱ መጨረሻ ጫፍ ማለትም የማሰብ ችሎታ ካለው ሰውን ከመሰለ ፍጡር ላይ ሲደርስ የኅሊናዊ ክስተት ሁኔታ የተለየ ጠባይ ስለሚያሳይ ከቁስአካል ጋር ግንኙነት ያለው አይመስልም። የኅሊናንና የቁስአካልን ግንኙነት ማጤን ስለተሳናቸው በሁለቱ መካከል የሚታየውን ልዩነት ፍጹማዊ በማድረግ የተለያዩ ሐሳባዊና ሁለንታዊ አስተምህሮዎች ሊከሰቱ ችለዋል። በኢያሌክሳንደር ቁስአካልነት አመለካከት በኅሊናና በቁስአካል መካከል ያለው ልዩነት አንፃራዊና ከሁኔታ የመነጨ ነው። ልዩነቱ ፍች የሚኖረው ከፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ አንፃር ሲታይ ነው። ከዚህ ጥያቄ ከመነሳትና መልስ ከማግኘት ውጭ ልዩነቱ የራሱ የሆነ ፍች የለውም።

በፍልስፍና የተረጋገጠው የቁስአካል ነባራዊነት በሳይንስ የተለያዩ ግኝቶች ተጨባጭነትና ተጨማሪ መረጃ አግኝቷል። ሆኖም የፍልስፍና ፈርጁን ተፈጥሮአዊ ሳይንስ ከሚደርስባቸው የተለያዩ የቁስአካል መዋቅራዊ ህልውናዎች ጋር ማዋሀዱ ትክክል አይሆንም። ምክንያቱም የሳይንስ አዳዲስ ግኝቶች ስለቁስአካል ያለንን ዕውቀት በየጊዜው እየቀያየሩና ግንዛቤያችንን እያዳበሩ የሚሄዱ ሲሆን ፍልስፍናዊ ፍችው ግን ምንም ጊዜ የማይለወጥ ነው። ቁስአካልን በሆነ የጭብጥ ቅርፅ (አጥም፣ ሞልኪዩል...) ወይም በሆነ ባሕርይ (ኃይል፣ ቅስቃሴ...) መወሰን የማይቻል ነው። ምክንያቱም ግንኛውም ነገር ወይም ክስተት ቁስአካላዊ ማለትም የቁስአካል አንዱ ገጽታ ከመሆን በስተቀር አጠቃሎ ቁስአካልን ሊወክል አይችልም።

የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አመለካከት ጂቦሊካል ስለቁስአካል ከሚሰጠው ግንዛቤም የተሰየ ነው። የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አመለካከት ቁስአካል ነባራዊ ፣ ዘላለግኛና ከሰው ጎሊና ነፃ መሆኑን በመግለጽ ቂቻ የሚወሰን አይደለም። ቁስአካል ከቅስቃሴ ፣ ከቦታና ከጊዜ ውጭ እንደማይኖር እራሱን በራሱ ለማሳደግ የሚችልና በቁጥርም ሆነ በዓይነት አላቂነት የሌለው መሆኑን ጭምር ያስረዳል።

ቁስአካላውያን ለቁስአካል የሚሰጡት ፍልስፍናዊ ፍች ቁም ነገር ያዘለ ነው። ዘነሱ አመለካከት የዕውቀት ምንጭ ቁስአካል ነው። ይህም ማለት በጎሊናችን ውስጥ የሚቅረፀው ማንኛውም ሐሳብ ሁሉ የሚያመለክተው ከኛ ውጭ የሚገኘውን እውነታ ነው። የቁስአካል ነባራዊነት ነው ዕውቀትን ነባራዊ የሚያደርገው። የዕውቀትም ሳይንሳዊነት የሚመነጨው ከቁስአካል ነው። ምክንያቱም ፄአምልኮ ፣ ከሐሳባዊና ከሃይማኖታዊ አመለካከት ለመላቀቅ የምንችለውና ዕውቀታችንን ሙሉ ተግባራዊነት የሚኖረው የእውነታን ቁሳዊነት ስንቀበል ነው። በተለይም አንድ ነገር አለ ለማለት የሚችለው ለሕዋሳት ሲገለጽ ብቻ በመሆኑ ቁሳዊነት ሳይኖራቸው ነገር ግን አሉ ፣ ይኖራሉ ለሚባሉት ነገሮች የቁስአካል ብቸኛ ነባራዊነት ቦታ አይሰጣቸውም። ስለዚህ የቁስአካል ጽንሰ ሐሳብ ከእምነት የሚያላቅቀን ነው። ቁስአካል እንደመንፈስ የራሱ ፍላጎት ፣ ምኞትና ውሳኔ ኖሮት ሰውን የሚያዝ ባለመሆኑና በነባራዊነቱ ብቻ የቆመ በመሆኑ ሰው በራሱ ፍላጎት የሚኖር ፣ የራሱ ገዢና የዕድሉ ወሳኝ መሆኑን የሚያረጋግጥ የሰው ነፃነት መሠረት ነው።

(ፍልስፍናን ፣ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ፣ ጂቦሊካልን ፣ ነባራዊ እውነታን ይመለከታል።)

ቁስአካልነት
(Materialism)

የቁስአካልነት አጠቃላይ ፍቺና ሚና የሚገለጸው ከሐሳባዊነት ጋር ካለው ልዩነትና ትግል አንፃር ነው። ማንኛውም የአስተሳሰብ ሆነ የተግባር ጥያቄ ተቃራኒ በሆኑ ሐሳባዊና ቁስአካላዊ መልሶች ይተረጉማል።

በመሆኑም የቁስአካልነት ምንነት የሚገለጸው ከሐሳባዊነት በሚለዩት ጠባዮች ነው። ቁስአካልነት የተመሠረተው ዓለም ቁሳዊ ባሕርይ ያለውና ቁስአካልም ያልተፈጠረና ዘላለማዊ የሆነ ኑባራ ነው። በሚለው አስተምህሮ ላይ ነው። ማንኛውም ነገር ቁስአካላዊ ሆነ መንፈሳዊ የሚመነጨውና የሚያድገው ከቁስአካልና እሱን ከሚገዙ ሕጎች ነው። ነገሮች ሁሉ የቁስአካል የተለያዩ መልኮች ናቸው። ቁስአካል ነባራዊ እውነታ ነው። ከሐሳብ ፍላጎት ውጭ የሆነ ነፃ ህልውና ያለው ነው። የቁስአካል ነባራዊነት የሰውን ልጅ ዕውቀት ነባራዊ ያደርገዋል። ዓለምና ዓለምን የሚገዙ ሕጎች በሰው ሊታወቁ ይችላሉ።

ቁስአካልነት ሰዎች በአጠቃላይ ሳይንሳዊ አመለካከት እንዲኖራቸው የሚያደርግ ነው። ማለትም ከሐሳቦች ውስጥ ሰዎች ተጨባጭ የሆኑትንና በተግባር ሊረጋገጡ የሚችሉትን ሐሳቦች እንዲመርጡ ያደርጋቸዋል። ቁስአካልነት መንፈሳዊ ዓለም የሚባል የለም የሚል በመሆኑ ሰዎች ሙሉ ትኩረት ለምድራዊ ኑሮ ብቻ እንዲሰጡ ያደርጋል። እሱንም እንዲያሻሽሉና እንዲለውጡ ይገፋቸዋል። ማለትም ሰዎች ተራማጅ የሆኑ አስተሳሰቦች እንዲኖራቸው ያደርጋል።

ቁስአካልነት ለማንኛውም ነገር ቁሳዊ መሠረት ስለሚሰጥ ነገሮችን በተግባር ለመለወጥ ያለንን ችሎታ ያስገነዝበናል። በራሳችንም ኃይል እንድንተማመን ያደርገናል። ለሁሉ ነገር ቁሳዊ ምክንያት ስለሚሰጥና ዓለምን ታዋቂ ስለሚያደርግ የሐሳባውያንን ምሥጢራዊነትና ተማልሎአዊነት ያስወግዳል። መንፈሳዊ ምክንያቶችን በማስወገድ ሰዎችን ከአምልኮት ፣ ከጭፍን ተቀባይነትና ከፍርሃት ያላቅቃል። አብዮታዊ አመለካከት ኖሯቸው ታጋይ እንዲሆኑ ያደርጋቸዋል። ቁስአካልነት የሰዎችን ነፃነት ፣ ከብርና ደሰታ የምናየውና የምንገመግመው ከተጨባጩ ብቻ ተነሥተን መሆኑን ያስተምረናል። ምክንያቱም ቁም ነገሩ ሰው በሐሳቡ ስለራሱ ያለው አስተያየት ሳይሆን በቁሳዊነቱ ማለትም በእውን የሚገኝበት ሁኔታ ነው።

ከላይ የተጠቀሱትን የቁስአካልነት ጠባዮች ስንመለከት ይህ ፍልስፍና ለሠራተኛ መደብ ነፃ መውጣት አስፈላጊና አመች አመለካከት እንደሚሰጥ በቀላሉ እንረዳለን።

(ቁስአካልን ፣ ሐሳባዊነትን ይመለከታል።)

ቁርጥ ሥራ ምንዳ (የ—)
(Piece-Wages)

በተወሰነ ሥራ ውጤት መሠረት ለወዝ
አደሩ ከፍታ የሚደረግበት አንድ ዓይነት
የምንዳ መልክ ነው። ለምሳሌ ከፍታው በተ
መረተ ጥንድ ጫማ ቁጥር፣ በታሸገ ፓክ
ቁጥር፣ በጣቃ ጨርቅ ብዛት፣ በተጫነ ዕቃ
ከብደትና በመሳሰሉት መሠረት ይደረጋል።

የቁርጥ ሥራ ምንዳ የጊዜ ምንዳ የተለ
ወጠ መልክ ነው። ምክንያቱም ቡርሻዚው
ከፍታውን ከጊዜ ምንዳ ወደ ቁርጥ ሥራ
ምንዳ ከመለወጡ በፊት በጣም ጠንካራ
የሆኑ ወዝአደሮች በቀን የሚያመርቱትን
ምርት መጠን የሥራ ጊዜን መሠረት በማ
ድረግ ከሚከፍለው ምንዳ ጋር አነፃፅሮ
መጣኔውን የሚያወጣ ስለሆነ ነው።

ለምሳሌ አንድ የጫማ ፋብሪካ ያለው
ቡርሻዚ አከፋፈሉን ከጊዜ ወደ ቁርጥ ሥራ
ምንዳ ለመለወጥ ፈለገ እንበል። ይህን ለማ
ድረግ ግን ለአንድ ጥንድ ጫማ ስፈት፣
ለቆዳ መቁረጥ፣ ለአንድ ጥንድ ጫማ
ግሽግ ስንት እንደሚከፍል መወሰን አለ
በት። ከላይ ባነሳነው መንገድ ቡርሻዚው
ለነዚህ ሥራዎች መጣኔ የሚያወጣው ቀደም
ሲል በየክፍሉ ከነበሩት ወዝአደሮች መካከል
ጠንካራቹ በቀን ምን ያህል እንደሚያመር
ቱና ለዚያ ምን ያህል ይከፈላቸው እንደ
ነበር አስልቶ ነው። በስፈት ክፍል ያለ
ጠንካራ ወዝአደር በቀን አራት ጥንድ
ጫማዎች የሚሰፋ ከሆነና በወር የሚያገ
ኘው ምንዳ በየቀኑ ከሚያመርተው ምርት
መጠን ጋር ሲነፃፀር ለእያንዳንዱ ጥንድ
ጫማ ብር 0.50 ሲከፈለው የነበረ ከሆነ
ቡርሻዚው ይህንን የአዲሱ ከፍታው መጣኔ
ያደርገዋል ማለት ነው።

የቁርጥ ሥራ ምንዳ አንደኛው የምንዳ
መልክ ጉልቶ የታየው ቡርሻዚው የወዝ
አደሩን የቀን ሥራ ስዓት እንደፈለገው ማራ
ዘምና ማሳጠር ባልቻለበት፣ በወዝአደሩና
በቡርሻዚው መካከል የሚደረገው የመደብ
ትግል እየተፋፋ መመጣበት በካፒታሊስት
ዕድገት ደረጃ ላይ ነው። የቁርጥ ሥራ ምንዳ
ከጊዜ ምንዳ ይልቅ የወዝአደሩን መጠንበዝ
ይሸፍናል። ምክንያቱም ከፍታው የተወሰነ

ሥራ መጠን ሲፈጸም የሚደረግ በመሆኑ
ወዝአደሩ ለደከመበት ሁሉ የሚከፈለው
ስለሚያስመስል ነው።

(የጊዜ ምንዳን ይመለከታል።)

ቅስቀሳ
(Agitation)

አንድ ወይም ብዙ ሐሳቦችን ስሜት
በሚነካ ሁኔታ በማቅረብ የአድማጭንና
የተመልካችን መንፈስ በማነሣሣትና በማነ
ቃቃት ለእርምጃ ወይም ለተግባር መጋባዘ
ቅስቀሳ ይባላል። ቀስቃሹ የሚያቀርበው
ሐሳብ በአድማጭ ዘንድ ይበልታልና ተቀባ
ይነት የሚያገኘው በአብዛኛው ከሕዝቡ
የቅርብ የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚ፣ የማኅበራዊ
ኑሮ ወዘተ... ነገ ጉዳዮች ጋር የተያያዘ
ሲሆን ነው።

የፖለቲካ ቅስቀሳ ምንጊዜም የመደብ
ባሕርይ አለው። የኮሚኒስት ቅስቀሳ በመደ
ቦችና በፓርቲዎች መካከል በሚደረገው
ትግል ለፊውን ሕዝብ ለማነቃቃት እንደ
መሳሪያ ሆኖ የሚያገለግል ነው። ኮሚ
ኒስት ፓርቲ በቅስቀሳ የሚጠቀመው ሠርቶ
አደሩን ሕዝብ ከጉኑ በማለልና የተወሰኑ
ተግባራትን ለማከናወን፣ ወቅታዊ ችግሮችን
ለማብራራት፣ ሕዝቡን በማንቀሳቀስና በማ
ደራጀት ፓርቲውና ሕዝቡ ያጋጠሟቸውን
ችግሮች ለመፍታት ነው። የኮሚኒስት የፖለ
ቲካ ቅስቀሳ ሕዝቡን በሰፊውና በተቀነባበረ
መንገድ ስለሆነና የፖለቲካ፣ የኢኮኖሚና
የባህል፣ እንዲሁም ስለዓለም አቀፍ ሁኔታ
በትክክል እንዲያውቅ የማድረግ ዓላማ አለው።

ቅስቀሳ በተለያዩ ዘዴዎች ይካሄዳል።
ቅስቀሳ በአንድ ለአንድ ወይም በቡድን፣
እንዲሁም በሕዝብ መገናኛ ዘዴዎች የሚካ
ሄድ ነው። በዚህም መሠረት በትምህርታዊ
መግለጫዎች፣ በሕዝብ ስብሰባዎች ላይ በሚ
ደረጉ ንግግሮች፣ በረዲዮ፣ በቴሌቪዥን፣
በጋዜጣ፣ በመጽሐፋት፣ በተለያዩ ሥዕላዊ
መግለጫዎች፣ በፖስተሮች፣ በፊልሞና በተ
ወኔት በሌሎችም ዘዴዎች ይካሄዳል። ፓር
ቲው የባህልና የትምህርት ተጽዋችን ለቅስ
ቀሳ ዓላማም ይገለገልባቸዋል።

ቅስቀሳ ለሁሉም የገብረተሰብ ክፍሎች ጸሐፊው መልክና ይዘት የሚቀርብ ሳይሆን ከገብረተሰቡ የመደብ አቋም፣ የባህል፣ የትምህርትና የንቃት ደረጃ እንዲሁም የሥራ መስክ አኳያ የሚቀርብ ነው። ቅስቀሳ በትዕግሥት ማስተማርና በግልጽ ቋንቋ ማቅረብን ይጠይቃል። ከዚህም በስተቀር በቅስቀሳ የሚተላለፉ ሐሳቦች ከሰፊው ሕዝብ ድጋፍና ተቀባይነት የሚያገኙት ፍላጎቱንና ጥቅሙን የሚያንፀባርቁ ሲሆኑ ነው።

ቅስቀሳ ከፕሮፓጋንዳ ጋር በቅርብ የተያያዘ ነው። ፕሮፓጋንዳ ዘላቂነት ባለው ግላግ ላይ የተመሠረተ ሆኖ ሐሳቦችን ለሰዎች ጥልቀት ባለው ሁኔታ የማስተላለፍ ዘዴ ነው።

(ፕሮፓጋንዳን ይመለከታል።)

ቅስቃሴ
(Motion)

በጊዜና በቦታ ክልል ውስጥ የሚደረግ ግናቸውም የቁስአካል ለውጥ ነው። የቅስቃሴ መንገዶች፣ ምንጭ ወይም ሞተር በግናቸውም ነገር፣ ከስተት፣ ሂደት ወዘተ... ውስጥ የሚገኙ የተቃራኒዎች ትግል እንደመሆኑ ቅስቃሴና ቁስአካል ተለያይተው ሲኖሩ ወይም ሊታዩ አይችሉም። ቅስቃሴ ያለቁስአካል፣ ቁስአካልም ያለቅስቃሴ ህልውና የላቸውም። በመሆኑም እንደጊዜና እንደ ቦታ፣ ቅስቃሴም የቁስ አካል የህልውና ሌላው ገጽታ እንደሆነ እንገነዘባለን።

ቅስቃሴ ግናቸውም የተፈጥሮ ክፍል (ልዩ ልዩ ቁስአካላዊ ቅርፆችና ገጽታዎች) ገብረተሰብና የሰው አስተሳሰብም ጭምር በማያቋርጥ ሂደትና ለውጥ ላይ መሆናቸውን ያመለክታል። ከቅስቃሴ ውጭ የሆነ ወይም ፍጹም የማይንቀሳቀስ ነገር ወይም ከስተት የለም፤ አይኖርም። ለምሳሌ ስንዴ ይበቅላል፤ ያድጋል፤ ያብባል፤ ያፈራል። ከዚያ ይታወቃልና ይወቃል፤ ግማሹ ዳቦ ሆኖ ሲበሳ ከፊሉ ደግሞ እንደገና ይዘራና ይበቅላል። ግናቸውም ተክል ወይም ዘር እንደዚሁ ነው፤ እንስሳም ሰውም እንደዚሁ። ግናቸውም ሕያው የሆነ ነገር ይወለዳል፤ ያድጋል፤

ራሱን ይተካል፤ ያረጃል፤ ይሞታል፤ ፈራርሶ ወደ—ሌላ ነገር ይለወጣል። የማይንቀሳቀሱ ወይም በዘላለማዊ ዕረፍት ላይ ያሉ መስለው የሚታዩን እንደ ድንጋይ ያሉት ግዑዝ ነገሮች እንኳን ከመሬት፣ ከፀሐይ እንደዚሁም ከሌሎች የተፈጥሮ አካላት ጋር በልዩ ልዩ ደረጃ ይንቀሳቀሳሉ፤ ቀስ በቀስ ፈራርሰውም ወደ ሌላ ነገር ይለወጣሉ። እንግዲህ ቅስቃሴ ስንል ይህንን ሁሉ የሚያጠቃልል ነው። ቅስቃሴ እንደ ቁስአካል ዘላለማዊ ሲሆን፣ የተለያዩና አያሌ ገጽታዎች፣ ቅርፆችና ደረጃዎች አሉት።

የቅስቃሴ መልኮች አያሌና የተለያዩ ቢሆኑም ከዓይነተኛ ገጽታቸውና ከአጠቃላይ ሕግጋታቸው አንፃር 1/ የግዑዝ ነገሮች ቅስቃሴዎች፤ 2/ የሕያው ነገሮች ቅስቃሴዎች፤ 3/ የገብረተሰብ ቅስቃሴዎች ብሎ በሦስት ዓባይነት ክፍሎች ለመመደብ ይቻላል። በሌላ በኩል ደግሞ እነዚህ ቅስቃሴዎች ተናክላታዊ (በመነካካት፣ በመገፋፋት፣ በመጓተት ወዘተ... የሚከናወን)፣ አካላዊ (አንድ ነገር ከንድ ስፍራ ወደ ሌላ ስፍራ ሲዘዋወር የሚከናወን) ኬሚካላዊ (ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ንጥረ ነገሮች ባንድነት ተዋህደው አዲስ ዓይነት ነገር ሲፈጥሩ ወይም ሲሆኑ ወይም በብዙ ንጥረ ነገሮች የተገነባ አንድ ውሁድ ተበታትኖ ወደ ቀድሞ ንጥረ ነገሮቹ ሲመለስ የሚከናወን)፣ ሥነ ሕይወታዊ (አንድ ሕያው ነገር ሌሎች ነገሮችን ከራሱ ጋር ሲያዋህድና የማይፈላጋቸውን አውጥቶ ሲያስወግድ የሚከናወን)፣ ማንበራዊ (ገብረተሰብ ከዝቅተኛ ወደ ከፍተኛ፣ ከቀላል ወደ ውስብስብ ሲለወጥ የሚከናወን) በመባል ይታወቃሉ።

የተለያዩ የቅስቃሴ መልኮች እርስ በርስ ላቸው የተያያዙና የተወሳሰቡ ሲሆኑ የቁስ አካልን የዕድገት ደረጃዎች ያመለክታሉ። ከፍተኛውንና ውስብስቡን የዕድገት ደረጃ የሚያመለክተውን ቅስቃሴ ወደ ዝቅተኞቹ ለመለወጥ ባይቻልም ከፍተኛው ዝቅተኛውን ያጣመረና በላይ ላይ የተገነባ ነው። ለምሳሌ የሕያዎን ዓይነተኛ የቅስቃሴ መልክ የሆነው ሥነ ሕይወታዊ ቅስቃሴ በውስጡ ሌሎቹንም ያቀፈ ሲሆን ይህንን የቅስቃሴ መልክ የግዑዝነት ሆኖ ባሕርይ ወደ ሆኑት የቅስቃሴ መልኮች ማለትም ወደ ተናክላታዊ ወይም ኬሚካላዊ የቅስቃሴ መልኮች ለመለወጥ

አይቻልም ። በሌላ በኩል ስንመለከተው ልዩ ልዩዎቹ የቅስቃሴ መልኮች ከቁስአካል አወቃቀር ጋር ተያይዘውና ተወሳሰበው እናገኛቸዋለን ። እንደ ዓይነት የቁስአካል ቅስቃሴ ለሱ ተስማሚ የሆነ የአወቃቀርና የዕድገት ደረጃ አለው ። ቁስአካል ካንድ ቅርፅ ወደ ሌላ፣ ካንድ ሁኔታ ወደ ተለየ ሁኔታ ሲለወጥ የቅስቃሴው መልክና አወቃቀርም አብረው ይለወጣሉ ። የቁስአካል ለውጥና ዕድገት የልዩ ልዩዎቹ የቅስቃሴ መልኮች መከሰቻዎች ናቸው ።

(ቁስአካልን ፣ ቅራኔዎችን ፣ ለውጥን ይመለከታል ።)

ቅስቃሴ ቅርጾች (የ—) (Forms of Motion)

የነገሮችን ግንኙነቶችና የቅስቃሴአቸውን የተለያዩ መልኮች የሚገልጽ ጽንሰሐሳብ ነው ። በተፈጥሮ ውስጥ በዓይነት የተለያዩ ቁሳዊ ሥርዓቶች ከመታየታቸውም በላይ እያንዳንዱ ሥርዓት የሚገለጽበት የተለየ የቅስቃሴ ቅርፅ አለው ። ይህ ሁኔታ የወል ጠባይ ያላቸውንና ተመሳሳይ በሆኑ አጠቃላይ ሕጎች የሚገዙትን ቅስቃሴዎች በደረጃ ለመመደብ ያስችላል ። የቅስቃሴ ቅርጾች ከቀላል ወደ ውስብስብ የሚሄዱ በመሆናቸው አመዳደባቸው የሚገልጸው የተፈጥሮን የተለያዩ የዕድገት ደረጃዎችን ነው ።

ከቅስቃሴ ቅርጾች ውስጥ ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው ፡— 1/ ተናክላታዊ ቅስቃሴ ፣ ይህ ቅስቃሴ ከቦታ ቦታ መዘዋወርን የሚመለከት ሲሆን ሙቀትን ፣ ብርሃንን ፣ ኤሌክትሪክን ወዘተ... ያጠቃልላል ። 2/ ኬሚካላዊ ቅስቃሴ ፣ በመሠረቱ ቅስቃሴው የሚገልጸው የአቶሞችን የኦርብስ በአርብ ግንኙነቶች ነው ። 3/ ሥነ ሕይወታዊ ቅስቃሴ ፣ ቅስቃሴው የሕይወትን አመጣጥ ፣ አሠራርና ዕድገት ያጠቃልላል ። 4/ ማኅበራዊ ቅስቃሴ ፣ የኅብረተሰብና የሐሳብን ቅስቃሴ የሚመለከት ነው ።

የነዚህ ቅስቃሴዎች በተዋረድ መያያዝ የሚገልጸው ውስብስቡ ከቀላሉ መመንጨቱን በመሆኑ የተፈጥሮን ቁሳዊ እንድንት የሚያረጋግጥ ነው ። ኅብረተሰብ የቁስአካል ከፍ

ተኛ የዕድገት ደረጃ በመሆኑ ማኅበራዊ ክስተቶች ከሌሎች ይበልጥ ውስብስብነት አላቸው ። የዲያሌክቲክስ ሕግ እንደሚያስተምረው ውስብስቡ ቅስቃሴ የበታዥቹን ያጠቃልላል ። ለምሳሌ ሰው አካላዊ ፣ ኬሚካላዊና ሥነ ሕይወታዊ የቅስቃሴ ቅርጾችን ያጠቃልላል ።

ተናክላታዊ ቁስአካልነት የተሳሳተ አመለካከት የፈጠረው የተለያዩ የቅስቃሴ ቅርጾችን ደረጃ ሳይጠብቅ የበላዮቹን በተናክላታዊ ቅስቃሴ ብቻ አስረዳለሁ ማለቱ ነው ። ሐሳባዊነት ደግሞ የበላዩ ማለት የሐሳብ ቅስቃሴ የበታዥቹ ቅስቃሴዎች ፈጣሪ ነው የሚል የዕድገትን ውጤት ወደ ምክንያት የሚቀይር የተገሳቢጠሽ አመለካከት ነው ። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ቀላሉ ወደ ውስብስብ እንዴት እንደሚሸጋገር በማሳየት የዕድገትን ትክክለኛ ሂደት የሚያንፀባርቅ ንድፈ ሐሳብ ነው ።

(ተናክላታዊ ቁስአካልነትን ፣ የዲያሌክቲክስ ሕግን ይመለከታል ።)

ቅራኔ (Contradiction)

የማንኛውም ክስተት ፣ ቅስቃሴና ዕድገት መሠረት የሆነ የዲያሌክቲክስ ፈርጅ ነው ። በቁስአካል ፣ በሐሳብና በኅብረተሰብ ያለ ማንኛውንም ክስተት ፣ ውልደት፣ ዕድገትና ክስመት ብሎም በአዲስ ነገር መተካትን በሚመለከት ሁለት የፍልስፍና አመለካከቶች አሉ ። የሐሳባውያን አጠናን ወይም አመለካከት ዘይቤ የሆነው ዲበአካል እንደሚለው ማንኛውም ነገር የመጠን መጨመር ወይም መቀነስ እያሳየ የተለወጠ ከሚመስል በቀር የዓይነት ለውጥ አያደርግም ። ለእንዴና ለዘላለም “የተፈጠረ” ነው ። ለመጠን መጨመርና መቀነስ ምክንያት የሚሆነው በራሱ በክስተቱ ውስጥ ያለ ነገር ሳይሆን ውጫዊ ኃይል ነው ። ለምሳሌ ለኅብረተሰብ ማደግ ወይም ወደኋላ መጉተት የአየር ንብረትን ፣ የሕዝብ መብዛትንና ማነስን ፣ የተፈጥሮ ሀብት መኖርንና አለመኖርን የዲበአካላዊ አመለካከት ተከታዮች እንደዋና ምክንያት አድርገው ያቀርባሉ ።

የቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ አመለካከት ግን ከዚህ የተለየ ነው ። ዲያሌክቲክስ በቁስ

አካል፣ በሐሳብና፣ በኅብረተሰብ ያለ ማንኛውም ክስተት፣ በውልደት፣ በዕድገትና በክስመት ሂደት በሚኖረው ቅስቃሴ አንዱን ክስተት ከሌላው ጋር የተሳሰረና መስተጋብር ያለው አድርጎ ይመለከታል። ለክስተቶች መጸነስ፣ ማደግ፣ መክሰምና በሌላ አዲስ ነገር መተካት ዋናው ምክንያት ውጫዊ ኃይል ሳይሆን በራሱ በክስተቱ ውስጥ ያለው ተቃራኒነት ነው። የኅብረተሰብ ዕድገት ምንጭም በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መካከል ያለው ቅራኔ ነው። በአካባቢያችን ያለ ማንኛውም ክስተት የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ውሁድ ነው። የተቃራኒዎች በአንድነት መኖር የክስተቱ ህልውና መግለጫ ሲሆን በተቃራኒ ባሕርያቱ መካከል የሚደረገው የማያቋርጥ ትግል የቁስአካል፣ የአስተሳሰብና የኅብረተሰብ የዕድገት ምንጭ ነው። ቅራኔዎች የዲያሌክቲክስ መሠረት ናቸው። የቅራኔዎች እየዳበሩ መምጣትና መፈታትም ለአዳዲስ ክስተቶች መወለድ ምክንያት ይሆናል።

ቅራኔዎች ዐድገው አመርታ የሚያሳዩበት ሂደት ሁለት ደረጃዎች አሉት። የመጀመሪያው የቅራኔዎች መጸነስና ማደግ ሲሆን ሁለተኛው እነዚህ ቅራኔዎች ዳብረው መፍትሔ የሚያገኙበትና አዲሱ በአረጌው የሚተካበት ሂደት ነው። ቅራኔዎች ሁለንታዊና ልዩ ባሕርይ አላቸው። በማንኛውም ነገር ወይንም ክስተት ውስጥ ቅራኔዎች ይጸነሳሉ፣ በሂደትም ይከሰማሉ። በክስተቶች ውስጥ የቅራኔዎች መጸነስና መክሰም መኖር፣ ለዕድገትም ይህ ሂደት ወሳኝ መሆኑ የቅራኔዎች ሁለንታዊ ባሕርይ ነው። ይሁንና በአንድ ክስተት ውስጥ ቅራኔዎች የሚጸነሱበት፣ የሚወለዱበት፣ የሚያድጉበትና የሚፈቱበት ሁኔታ በሌላው ክስተት ውስጥ ካለው ሂደት ይለያል። ይህ የቅራኔዎች ልዩ ባህርይ ነው። ይህ ባይሆን ኖሮ የተለያዩ ክስተቶች ባልኖሩና አንዱ ከሌላው የተለየ ባልሆነ ነበር።

የቅራኔዎች ጠባይ፣ የዕድገት ቅርፃቸውና አቅጣጫ ሕይወት ባላቸውና በሌላቸው፣ በተፈጥሮና በኅብረተሰብ ውስጥ የተለያየ ነው። ይህም በሂደተ ለውጥ ውስጥ ካለው ክስተት ልዩ ባሕርይ የሚመነጭ ነው። ሕይወት ባላቸው ነገሮች ውስጥ የሚካሄደው ለውጥ ከዘር የተወረሱ ባሕርያትና ከውልደት በኋላ ከአካባቢ ጋር ራሱን ለማስማማት የሚ

ደረገው ትግል ውጤት አንደመሆኑ በጣም አዝጋሚና ረጅም ጊዜ የሚጠይቅ ነው። ለምሳሌ ሰው “አንትሮፖዶድ” ከተባለው የዝንጀሮ ዘር ተገንጥሎ አሁን ያለውን ቅርፅ ያዘት ለማግኘት ብዙ ሚሊዮን ዓመታት ወስዶበታል። የኅብረተሰብ ለውጥ ከዚህ ጋር ሲነፃፀር በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መካከል ያለው ቅራኔ በማገበራዊ አብዮት አማካይነት የሚፈታበት አጭር በሆነ ጊዜ የሚከናወን ሂደት ነው።

በቁስአካል፣ በሐሳብና፣ በኅብረተሰብ ውስጥ ቁጥር ስርና የሌላቸው ክስተቶች አሉ። እያንዳንዱ ክስተት ከሌላው ጋር ግንኙነትና መስተጋብር ስላለውም ክስተቶች ሁሉ አንድነትና ልዩነት አላቸው። ይህም ልዩ ልዩ ዓይነት ቅራኔዎች አንዲኖሩ ምክንያት ይሆናል። በዚህም የተነሣ አንድ ክስተቶች ሁሉ ልዩ ልዩ ዓይነት ለምሳሌ ተፃራሪና ኢተፃራሪ፣ ውስጣዊና ውጫዊ፣ መሠረታዊና ኢመሠረታዊ ወዘተ... ቅራኔዎች አሉ። የክስተቶችን አጠቃላይና ልዩ ባሕርያት፣ በመካከላቸው ያለውን ግንኙነትና መስተጋብር፣ የቅራኔዎቻቸውን ዓይነትና ደረጃ መለየት አስፈላጊ ነው። በአንድ አብዮታዊ ሂደት ውስጥ የቅራኔዎችን ጠባይና ደረጃ መገንዘብ የአብዮቱን ትክክለኛ ስትራቴጂና ታክቲክ ለመገደፍ ወሳኝነት አለው።

(ዲያሌክቲክስን፣ ዲበአካልን፣ የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግን ይመለከታል።)

ቅራኔ ሕግ (የ—) (Law of Contradiction)

በነገሮች ውስጥ ያለውን የተቃራኒዎችን አንድነትና ትግል እንዲሁም ከዚህ የተነሣ የሚፈጠረውን አንቅስቃሴ የሚመለከት ሕግ ነው። ይህም አንቅስቃሴ የማንኛውም ህልውና ዕድገትና ለውጥ መሠረት በመሆኑ የቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ መሠረት ወይም የዕድገት መሠረታዊ ሕግ ነው። ለማለት ይቻላል። በዚህ ሕግ የሚገዛ ግንኙነት በዘፈቀደ የሚከሰት ሳይሆን ከነገሮች ውስጣዊ ባሕርይ ጋር የተገናዘበ፣ አስፈላጊ፣ ረግቶ ለተወሰነ ጊዜ የሚቆይ፣ የመለወጥ ችሎታ ያለውና በተደጋጋሚ ተከስቶ ሊታይና ሊጠና የሚ

ችል መሆን አለበት ። የቅራኔ ሕግ ሁለንታዊ ግንኙነቶችን የሚያሳይና የህልውናና የዕድገትም ሕግጋት መሠረት ነው ። ይህ ሕግ እንቅስቃሴዎችን በመምራት በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ የዕድገታቸውን መሠረታዊ ባሕርያት የሚወስን ነው ።

በዚህ የዲያሌክቲካዊ ቁስአካላውያን ፍልስፋና መሠረት የዕድገት ወይም የሰው ጥዋና መንግሥቱ በነገሮች በራሳቸው ውስጥ ያለው ቅራኔ የሚፈጥረው እንቅስቃሴ ነው። በነገሮች ላይ ከውጭ የሚደርሱባቸው ተፅዕኖዎች ለለውጡ መከሰት በመንግሥቱ የሚያበረክቱት ድርሻ በሁለተኛ ደረጃ የሚታይ ነው ። በተለይም የአንድን ነገር ዕድገትና የዓይነት ለውጥ ምክንያት ለማግኘት በመጀመሪያ በውስጡ ያሉ ቅራኔዎችን ይዘትና ግንኙነት ማጤን ያስፈልጋል ። ከውጭ አካላትና ሁኔታዎች ጋር ያለውን ግንኙነት ማየት ከዚያ ቀጥሎ የሚመጣ ነው ።

ለዲያሌክቲካስ ሕግጋት መሠረት የሆኑትና በቅራኔ ሕግም ውስጥ ዋናዎቹ ዘርፎች የሚከተሉት ናቸው ።

- የቅራኔዎች ሁለንታዊነት ፡ የቅራኔዎች ልዩ ባሕርይና አንፃራዊነት ፡ የመጠን ወደ ዓይነት እንዲሁም በተገቢጦሽ የዓይነት ወደ መጠን ለውጥ ሕግና ፡ የሽረት ሽረት ሕግ ናቸው ።

ቅራኔዎች ልዩነትና ሁለንታዊነት(የ.)
(Particularity and Universality of Contradictions)

ሂደቶች በሙሉ በቅራኔ ላይ የተመሠረቱ በመሆናቸው ቅራኔ ሁለንታዊ ነው ። ሆኖም ቅራኔ አንድ ዓይነት ብቻ አይደለም ። የተለያዩ ቅራኔዎች አሉ ። ቅስቃሴ በተለያዩ ቅርፆች የሚከፈልና ተፈጥሮም በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች ውስጥ የሚገኝ በመሆኑ ቅራኔ የተለያዩ ጠባዮችን ያሳያል ።

ለምሳሌ የበድን ማለትም የኢድርጅታዊ ቁስአካል ቅራኔዎች ሕይወት ካላቸው ማለትም ከድርጅታዊ ቁስአካል ቅራኔዎች የተለዩ ናቸው ። የሕይወት ቅራኔ የተመሠረተው

ከአካባቢው ጋር በመስማማት ሂደት ውስጥ ሲሆን የኅብረተሰብ ቅራኔ የሚካሄደው በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መካከል ነው ። ይህ የቅራኔ ልዩነት የሚያስረዳው የቅራኔ አፈታት አንድ ዓይነት ሊሆን እንደማይችል ነው ።

እንዲሁም በአንድ ሂደት ውስጥ የተለያዩ ቅራኔዎች ሊፈጠሩ ይችላሉ ። ለምሳሌ ኅብረተሰብ በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች (ባሪያ አሳዳሪ ፡ ፊውዳሊዝም ፡ ካፒታሊዝም ወዘተ ...) ማለፉ የሚያሳየው የተለያዩ ቅራኔዎች ውጤት መሆኑን ነው ። ውጤቶቹም እንደ ቅራኔዎቹ ልዩነት የተለያዩ ናቸው ። የፊውዳሊዝም ቅራኔ ያመራው ወደካፒታሊዝም ሲሆን የካፒታሊዝም ቅራኔ ግን የሚያመራው ወደ ኮሚኒዝም ማለትም ወደመደብ አልባ ሥርዓት ነው ። የቅራኔዎችን ልዩ ጠባይ ማወቅ ለተግባር ወሳኝ ነው ። ምክንያቱም የቅራኔዎችን ሂደት ለማፋጠን ሆነ ተሰማሚውን ምላሽ ለመስጠት ልዩነታቸውን መገንዘብ አስፈላጊ ነውና ።

(ቅራኔን ይመለከታል ።)

ቅርፃዊ ሥነ አመክንዮ
(Formal Logic)

የአስተሳሰብን አወቃቀር ወይም ቅርፅ የሚያጠና ሳይንስ ነው ። ማለትም የአስተሳሰብን ተጨባጭ ይዘት አንጥሮ በመተው የቅርፁን ክፍሎች የሚያቆራኙትን አጠቃላይ ሁኔታዎች ብቻ መርጦ በማሰባሰብ የሚያጠና ሳይንስ ነው ። ዓይነተኛ ጥረቱም በምንጫታዊ ዘዴ በመጠቀም ዕውቀትን ለመገብዩት በሚደረገው ሙከራ ውስጥ ጠቃሚ የሆኑትን ሕግጋትና መርሆች መቀመር ነው።

የቅርፃዊ ሥነ አመክንዮ መሠረት የተጣለው በአርስጣጣሊስ ሊሆን ጥንታዊ ስቶይኮችና በጳላም የመካከለኛው ዘመን ተምህሮ አውያን ሰዕደገቱ የሚረዳ ጠቃሚ አስተዋጽኦ አድርገዋል ።

ቅርፃዊ ሥነ አመክንዮ ለቅርፅ ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጥ ነው ። ነገሮችን ወይም ከስተቶችን በተናጠል የሚያይ በመሆኑ ትክክለኛውን ጣምራ ህልውናቸውንና ግንኙነታቸውን ሊገነዘብ አይችልም ። አንድ ነገር በአንድ ወቅት ራሱን እንጂ ሌላ ነገር ሊሆን አይችልም ፤ ቅራኔ በሰዎች አስተሳሰብ ውስጥ

እንጂ በእውነታ ውስጥ የለም የሚል ነው። ሕዝቢያም ነው የነገሮችን ምንነት በተናጠል ሲገልጽ የቅራኔ አልባነትን ወይም የአንድ ነትን መርህ የሚጠቀመው ። ለምሳሌ አንድን የአቀበት ጉዳና ሲገልጽ፣ ጉዳናው በአንድ ጊዜ አቀበትና ቁልቁለት ሊሆን ስለማይችል ወደ ላይ ስንሄድ አቀበት ይሆናል፤ ስንመለስ ደግሞ ቁልቁለት ይሆናል በማለት አቀበትን ከቁልቁለት፣ ቁልቁለትን ደግሞ ከአቀበት ነጥሉ ለመረዳት ይሞከራል። በአንድ ነገር ውስጥ ቅራኔ መኖሩን ቢከድም ቅርፃዊ ሥነ አመክንዮ አሁንም ቢሆን በተወሰነ ደረጃ ተቀባይነት አለው።

(ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮን ይመለከታል።)

ቅርፃዊነት (Formalism)

በቡርሻው ኅብረተሰብ ውስጥ የተከሰተ የሥነ ወበት ንድፈ ሐሳብ ነው። በቅርፃዊነት አባባል የሥነ ወበት ሚና እውነታን ማንፀባረቅ ሳይሆን እዳዲስና ማራኪ የሆኑ ምናባዊ ቅርፆችን በመፍጠር ለሰው ነፃ የሆነ ደስታን ማስገኘት ነው። ይህ በኪነ ጥበብ ውስጥ ይዘትን ወደጎን ትቶ ለቅርፅ ብቻ ቅድሚያ የመስጠት ዝንባሌ ኪነ ጥበብ የመሰለ ይዘት የሌለውና በማኅበራዊ ጥቅሞችና አመለካከቶች የሚወሰን መሆኑን ለመካድ የሚደረግ ጥረት ነው። ኪነ ጥበብን ከቁሳዊ ኑሮ ነጥሉ በእኩምሮአዊ ደስታ ብቻ እንዲወሰን መሻት ስሙር በሆነ መንገድ የሚያንፀባርቀው የቡርሻዚውን ርዕዮተዓለም ነው።

(ሶሻሊስት እውነትን ይመለከታል።)

ቅኝ አገዛዝ (Colonialism)

ካፒታሊስት መንግሥታት በኃይል የወረሯቸውን ሀገሮች ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ነፃነት የገፈፉበትና በተገዥነት ቀንበር ሥር እንዲውሉ የተጠቀሙበት ሥርዓትና ፖሊሲ ነው።

በ20ኛው ምዕት ዓመት መባቻ ላይ ዋና ዋናዎቹ ቅኝ ገዥ ኃይላት (እንግሊዝ፣ ፈረንሳይ፣ ጀርመን፣ አሜሪካ፣ ኢጣሊያ፣ ጃፓን፣ ሆላንድ፣ አስፓኝ፣ ፖርቱጋልና ሌሎች)

ዓለምን በመካከላቸው ተከፋፍለዋት ነበር። ይህ ከፍፍል ጥሬ ዕቃንና የሰው ጉልበትን በርካሽ ለመበዝበዝ፣ ወደቅኝ ተገዥ ሀገሮች ሽቀጥና ሙእስ ንዋይ ለማስገባት እስኝሏቸዋል። በመሆኑም በቅኝ ግዛቶች ላይ የተካሄደው ብዝበዛ ለአምፔሪያሊስቶች ከፍተኛ ትርፍ አስገኝተዋል።

ከ2ኛው የዓለም ጦርነት በኋላ (1939-1945) በቅኝ ተገዥ ሀገሮች ውስጥ የሚገኙት ሕዝቦች በዓለም ሶሻሊዝም በተለይም በሶቭዬት ኅብረት ድጋፍና እርዳታ ላይ በመተማመን ባካሄዱት የብሔራዊ እርኅት እንቅስቃሴ የቅኝ አገዛዝ ሥርዓት ምሽግ ሲፈራርስ በቅቷል። ከ120 በላይ የሚሆኑ ከቅኝ አገዛዝ የብዝበዛና የጭቆና ቀንበር የተሳቀቁ ታዳጊ ሀገሮች የቅኝ አገዛዝን ቅሪት ለማውደምና እውነተኛ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ነፃነት ለመቀዳጀት ከንዳቸውን አንሥተዋል፤ ስለሆነም ዛሬ አሮጌው የቅኝ አገዛዝ ሥርዓት በመፈራረሱ ቅኝ ገዥዎች ነፃ በወጡት ታዳጊ ሀገሮች ውስጥ የበላይነታቸውን ለማረጋገጥ በእጅ እዙር ቅኝ አገዛዝ ዘዴ ለመጠቀም ጥረት እያደረጉ ናቸው።

(የእጅ እዙር ቅኝ አገዛዝን ይመለከታል።)

ቅኝ ግዛት (Colony)

በሌላ መንግሥት አገዛዝ ሥር የወደቀ ሀገር ቅኝ ግዛት ይባላል። በቅኝ ገዥ ሀገሮች ብዝበዛና ጭቆና ቀንበር ሥር ከወደቁት ሀገሮች መካከል አብዛኛዎቹ ሙሉ ቅኝ ግዛቶች ሲሆኑ፣ ጥቂቶቹ ደግሞ ከፊል ቅኝ ግዛቶች ናቸው። በተጨማሪም ጥገኛ ሀገሮችና ጥብቅ ሀገሮች በመባል የሚታወቁ የፖለቲካ ተፅዕኖ ያለባቸው ሀገሮችም አሉ።

ሕዝቡ ለነፃነቱ በሚያደርገው ትግል የፖለቲካ ብስለቱ እያደገ ስለሚሄድ ቅኝ ገዥዎች ይህን በመፍራት የትግሉንም ሂደት ለማቀዝቀዝ የበላይነታቸውን ሳያስነኩ እስከተወሰነ ደረጃ የራስ አስተዳደር መብት ይሰጣሉ። አንዳንድ ጊዜም የይስሙላ የሕግ ምክር ቤት በማቋቋም የቅኝ ግዛት ሕዝብ የሚተዳደርበት ሕግ ራሱ እንደሚያፈልቀውና በዚህም መብቱ ሙሉ በሙሉ እንደተከበረበት አድርገው ለማቅረብ ይሞክራሉ። ይህን የሚያደርጉት ግን ሰሕ

ዝቡ መብት ፡ ደገንነትና ዕድገት ተቆርቋረው ሳይሆን በረቀቀ ዘዴ ሕዝቡን ለመሸንገል ፡ የትግል በሚቱን ለማብረድና የብዝሃነትና የጭቆና ጊዜያቸውን ለማራዘም ነው ።
(ቅኝ አገዛዝን ይመለከታል ።)

ቋሚ ካፒታል (Constant Capital)

የምርት ማከናወኛ መሣሪያዎችን ማለትም ማሽኖችን ፣ ጥሬ ዕቃዎችን ፣ ነዳጅን ፣ ሕንጻዎችንና የመሳሰሉትን የሚያጠቃልል አንዱ የካፒታል ክፍል ነው ። ይህንን የካፒታል ክፍል ዓይነተኛ የሚያደርገው በምርት ክንዋኔ ውስጥ አሴቱ በመጠን የማይለወጥ መሆኑ ነው ። ካርል ማርክስ ይህን የካፒታል ክፍል ቋሚ ያለበትም ምክንያት አሴቱን ደረጃ በደረጃ ወይንም ባንድ ጊዜ አዲስ ወደሚመረተው ሸቀጥ በሥራ ኃይል አማካይነት የሚያስተላልፍ እንጂ በመጠን የማይለወጥ መሆኑን ለማመልከት ነው ።

ለምሳሌ በአንድ የማምረቻ ተቋም ውስጥ የተወሰነ ሸቀጥ ለማምረት የተለያዩ ማሽኖች ፣ ለሚመረተው ሸቀጥ የሚያገለግሉ ጥሬ ዕቃዎችና ወዝአደሮች ሊኖሩ ይገባል ። ከነዚህ ልዩ ልዩ ነገሮች ውስጥ ለወዝአደሮች ምንዳ ከሚከፈለው በስተቀር ለሌሎች የምርት መገልገያዎች መግዣ የሚወጣው የካፒታል ክፍል በጥቅሉ ቋሚ ካፒታል ይባላል ።

ካፒታልን በቋሚና በተለዋዋጭ ለመጀመሪያ ጊዜ ክፍሉ የተመለከተው ካርል ማርክስ ሲሆን የዚህም ዓይነት የካፒታል አከፋፈል ተረፈ እሴት የሚፈጠረው በሁሉም የካፒታል ክፍሎች ሳይሆን በተለዋዋጭ ካፒታሉ ክፍል ብቻ ማለትም ለሥራ ኃይል መግዣ በወጣው የካፒታል ክፍል ብቻ መሆኑን በማሳየት በቡርጂዚውና በወዝአደራ መካከል በብዝሃነት የተመሠረተውን ግንኙነት በግልጽ አሳይቷል ።

(ተለዋዋጭ ካፒታልን ይመለከታል ።)

ቋንቋ (Language)

የሰዎችን ግንኙነትና የዕውቀት ተግባር በምልክት ፣ መልክና ሥርዓት ባለው ሁኔታ የሚያስፈጽምና የሚገልጽ ነው ። በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ቋንቋ ሁለት መሠረታዊ ጥያቄ

ዎችን አሥነሥቷል ። አንደኛው ቃል ማለትም ስያሜ ተፈጥሮአዊ ወይም ነባራዊ መሠረት አለው ወይም ከስምምነት ብቻ የሚመነጭ ነው የሚለው ሲሆን ፣ ሁለተኛው ደግሞ አሳቦት ካለቋንቋ ፣ ቋንቋ ካለአሳቦት የማይገኝ በመሆኑ የተለያየ ህልውና አላቸው ወይንስ አንድ ናቸው የሚል ነው ።

በነባራዊ ሐሳባውያን አመለካከት ቃላት የሚገልጹት ሐሳብን ሲሆን ሐሳብ ደግሞ የነገሮች ውስጠ ምንነት በመሆኑ ቃላት ሰው ሠራሽ አይደሉም ። ሆኖም አሳቦትና ቋንቋ የተለያዩ ናቸው ፤ ቋንቋ የአሳቦት ውጫዊ ገጽታ በመሆኑ ነፍስ ከሥጋ አንደሚለይ ሐሳብም ከቋንቋ ይለያል ። በኅሊናዊ ሐሳብ ውያን አስተሳሰብ ግን ቋንቋ አስፈላጊ ሲሆን ከነባራዊ ነገሮች ምንነት የሚመነጭና እነሱን የሚገልጽ አይደለም ። የቃላት ምንጭ ስምምነት ነው ፤ ሰው ስንል ለነገሩ በስምምነት የምንሰጠው ስም እንጂ ምንነቱን የሚገልጽ አይደለም ። ለዚህም ማሰረጃ የሚሆነው አሁንም ቢሆን ከተሰማማን በሌላ ቃል ልንጠቀም የምንችል መሆናችን ነው ይላሉ ።

በእርግጥ በቋንቋ ውስጥ ስምምነት እንዳለ ሊካድ አይችልም ። ሆኖም ስምምነት ሲባል በግለሰብ ደረጃ የሚፈጸም ወይም የሚፈጠር አለመሆኑ በትክክል የሚያስረዳን ቋንቋ ማኅበራዊ መሠረት እንዳለው ነው ። ጎቃተኝ ህሊና ከቋንቋ ውጭ ሊኖርና ሲዳብር አይችልም ። ምክንያቱም ቋንቋ ከትውልድ ትውልድ የሚተላለፈውን ዕውቀት የሚያጠራቅም በመሆኑ ብቻ ሳይሆን ካለሱ አሳቦት ከረቂቅ ሐሳቦች ላይ ለመድረስ ስለማይችለው ነው ። ማንኛውም ቃል (ወንበር፣ሰው ወዘተ...) አጠቃላይ ነው ። ማለት ነባራዊ ሐሳባውያን እንደሚሉት ቋንቋ የሐሳብ መግለጫ ብቻ አይደለም ፤ የአሳቦት አስፈላጊ መሣሪያ እንጂ ። ይህም ሲባል ግን ሁለቱ አንድ ናቸው ማለት አይደለም ። ቋንቋ የራሱ ሕጎች ያሉት መሆኑ ብቻ ሳይሆን ሁለቱን አንድ ማድረግ የነባራዊውንና የኅሊናዊውን ልዩነት መሰረዝ ይሆናል ። ቋንቋ ቁሳዊ ሲሆን ሐሳብ ነፀብ ራቅ ነው ። የቋንቋ ዓይነተኛ ተግባር የሰውን ጎቃተኝ ህሊና ማኅበራዊ ማድረግ ነው ። የሰዎችን እንቅስቃሴና አስተሳሰብ የሚያገናኝና የሚያቀናጅ በመሆኑ ቋንቋ የማኅበራዊ ኑሮ ዋንኛው አካል ነው ።

(ጽንሰ ሐሳብን ፣ ንድፈ ሐሳብን ይመለከታል ።)

በ

በርከሌይ ፡ ጆርጅ

(Berkeley, George)

ከ1685—1753 የኖረ ፡ የዳሳሽነት ፍልሰፍና አራማጅና የቤተክርስቲያን ጳጳስ የነበረ እንግሊዛዊ ፈላስፋ ነው። በርከሌይ በፍልሰፍና ታሪክ ውስጥ ታዋቂ የሆነው ቁስአካል የሚባል ነገር ጨርሶ የለም ፤ አይኖርምም በማለት ኢቁስአካላዊ የሆነ ፍልሰፍና በመቀመጥ ነው። ይህን ፍልሰፍና “እ ትሪት ኮንሰርኒንግ ሂዩማን አንደርሰታንዲንግ” ፡ “ኤ ኒው ቲየሪ ኦቭ ቬሻን”፡ “ሰሪ ዲያሎግ ቢትዊን ሂሊን ኤንድ ፊሎሶፊ” በሚባሉት ጽሑፎች ውስጥ አብራርቷል።

በርከሌይ ከኢቁስአካላዊ ፍልሰፍና ላይ የደረሰው የጎሊናዊ ሐሳባዊ መርህን እስከ መጨረሻው በመከተል መሆኑን ይናገራል። ጎሊና ሊገናኝ የሚችለው እራሱ ውስጥ ከሚገኙ ሐሳቦችና ሕውሰቶች ጋር ብቻ ነው። ለጎሊና የሚቀርበው ማንኛውም ነገር ታዋቂ ሊሆን የሚችለው ሐሳብ ሲሆን ብቻ ነው። ምክንያቱም ከሐሳብ ውጭ የሆነ ነገር ለጎሊና ሊገለጽ አይችልም። በመሆኑም ከሐሳብ ውጭ የሆነ ወይም የተለየ ነገር ልናውቅና ልንረዳ አንችልም። ቁስአካል የሚባለው ነገር ከሐሳብ ውጭና የተለየ ነገር በመሆኑ ስለርሱ ምንም ዓይነት ግንዛቤ ሊኖረን አይችልም። ስለዚህም ቁስአካል አለ ብሎ መናገሩ እራሱን የቻለ ፈጠራ ነው። አንድ ነገር አለ ፤ ይኖራል ለማለት የምንችለው ስንሰብወው ማለትም በጎሊናችን ውስጥ በሐሳብነት ሲኖር ብቻ ነው። ህልውና ማለት ልንሰብወው የምንችል ነገር ማለት በመሆኑ ቁስአካልም ከሐሳብ የተለየና ልንሰብወው የማንችል በመሆኑ ህልውና የለውም። በሌላ በኩልም ቁስአካል ለሕዋሳት ተገለጭ ሆኖ ቅርፅ ፡ ቀለምና ክብደት ፡ ስፋት ፡ ወዘተ... አለው ብለን ስንናገር እራሳችንን መቃረን ይሆናል። ምክንያቱም የተዘረዘሩት ነገሮች ሕውስታዎች መሆናቸውን እያወቅን መልሰን እነዚሁት ነገሮች የቁስአካል ማለትም ስሜት የሌለው ነገር ጠባዮች ናቸው ብለን መናገር

ነገር ትክክል አይሆንም። ሐሳብ ነክ የሆነን ነገር ለቁስአካል መስጠቱ ትክክል ካልሆነ ፤ እኛም ደግሞ ከሐሳብ ውጭ የምናውቀው ነገር ከሌለ ለቁስአካል የምንሰጠው ምንም መለያ ነገር አይኖረንም። በመሆኑም እንደ በርከሌይ አባባል ቁስአካል ለኛ ዝም ብሎ ባይሆን ነገር ነው።

በበርከሌይ እስተሳሰብ ትክክለኛው አጽም ሕውስታና ሐሳብ ከቁስአካል ይመነጻሉ የሚለው ሳይሆን የባሕርይ ተመሳሳይነት በመከተል ሐሳብና ሕውስታ ሊመነጩ የሚችሉት ከመንፈስ ወይም ከመንፈሳዊ ባሕርያት ነው የሚለው ነው። ስለዚህም ሐሳቦች ሊመነጩ የሚችሉት ከሰው ወይም ከእግዚአብሔር ብቻ ነው። በተለይም ሰው ሳይፈቅዳቸው የሚለሙ ሕውስታዎች ሁሉ ምክንያታቸው እግዚአብሔር ነው። የእነዚህን ሕውስቶች የውስብስብነት ሁኔታ ፡ የእመጣጥ ሥርዓትና የእርስ በርስ መስማማት ስንመለከት በጉፊ ፈላጊና ጥበበኛ ከሆነ ፈጣሪ እንደሚመነጩ እንረዳለን። ዕውቀት ማለት ከልምድ በመነሣት የነዚህን ሐሳቦች እመጣጥ ፡ ሥርዓትና እወቃቀር ለተግባር እንደሚጠቅም አድርጎ መረዳት ነው። ዓለም የእግዚአብሔር ጳንጳ እንደመሆኑ የዕውቀት ሚና የዚህን የሚነገረንን ጳንጳ የተለያዩ ፍቾች መገንዘብ ነው።

የበርከሌይ ፍልሰፍና—የሐሳባዊነትን ውስጠ ምሥጢር በይፋ ያወጣ ነው። እራሱም እንደተናገረው ሐሳባዊነት በእምነቱ የጸና ከሆነ ለቁስአካል ቦታ ሊኖረው አይችልም። በሁለታዊነት በመመራት ለቁስአካል የሁለተኛ ደረጃ ህልውና ለመስጠት መጥክር ለሐሳባዊነት ተቃርኖ ነው። ምክንያቱም ሐሳብ ራሱን ችሎ የሚኖርና ባለሙሉ ሥልጣን እስከሆነ ድረስ የቁስአካል መኖርና ከሱ ጋር መቀናጀት አስፈላጊ አይደለም። ይህ ኢቁስአካላዊነት የሐሳባዊያንን ሁለታዊነት ቅራኔ በማጋለጥ ነው በርከሌይ በፍልሰፍና ታሪክ ውስጥ ታዋቂነት ያገኘው። ሆኖም የራሱ ፍልሰፍና ከቅራኔ ነፃ አይደለም። ህልውና ያለው የምንሰብወው ነገር ብቻ ነው ብሎ ከደነገገ በኋላ ከፍቃዱ ውጭ ለሚሰሙት

ሕውስታዎች ውጫዊ ምክንያት ግጥሚያት የግድ ስለሆነበት ስሕተት ጨርሶ ሊገለጥ የማይችለውን ምናባዊ የሆነውን ፍጡር እግዚአብሔርን አለ ብሎ መናገሩ እራሱ እንደ መሠረታዊ ቅሬታ ነው ። እንደመነሻው ከሆነ ፍልስፍናው ግምራት የነበረበት ወደ ጠርጣሪነት ነበር ፤ የማውቀው ሐሳቤን ብቻ ነው ካለ ከኔ ውጭ ስላለው ነገር የማውቀው ነገር የለም ቢል የተሻለ አመለካከት በሆነ ነበር ። ፍልስፍናው ከራሳዊነትም ሊወጣ አይችልም ። በርከሌይ አንድ ነገር አለ የሚለው ለሱ ሐሳብ ሲሆን ብቻ ከሆነ ይህ አባባል በራሳቸው የሚኖሩና የራሳቸው ህልውና ያላቸውን ግለሰቦች መኖርን የማይቀበል ሊሆን ነው ። ከኔ ሐሳብ ውጭ የማውቀው ነገር የለኝም ግለት ከኔ ውጭ ስለሌሎች ሰዎች በነባራዊነት መኖር አላውቅም ግለት ነው ። ከዚህ የምንረዳው ቁስአካልን ወይም የሱን ነፃ ህልውና መኪድ የሌሎችን ሰዎች መኖር መካድ እንደሚሆን ነው ። ምክንያቱም ሰዎች ከኔ ሐሳብ ውጭ አሉ ለግለት የምትለው ቁሳዊነት ሲኖራቸው ብቻ ነው ። የራሳዊነት ግንባራዊ ፍችም ገልጽ ነው ። ከራሴ ሐሳብ ውጭ የማውቀው ነገር የለም ለግለት የሚቻለው የተደላደለና ትግል የማይጠይቅ ኑሮ ውስጥ የምንገኝ ከሆነ ነው ። ሁሉ ነገር ተሳክቶ ማየት ዓለምን የሐሳብ መልክ ይሰጠዋል ። እንደተባለውም በርከሌይ ጳጳስ ስለነበረ ሁሉ ነገር ተዘጋጅቶ የሚቀር ብለት በመሆኑ የቁስአካልን መኖር ሊከድ ችሏል ። አባባሉ የሚገልጸው ከምርት ነፃ የሆነ ውን በሐሳብ ደረጃ ብቻ ከነገሮችና ከሰዎች ጋር የሚገናኘውን ሁሉ ነገር ለሱ ድሎት የተፈጠረ የሚመስለውን የገዢው መደብ ሁኔታ ነው ።

(ራሳዊነትን፣ ዳሳሽነትን፣ ገሊናዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል።)

በርግሰን ፡ አንጋ
(Bergson, Henri)

ከ1859—1941 የኖረ ፣ የጭልታዊነትና የሕይወታዊነት ፍልስፍና አራማጅ የሆነ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። “ማቲዌር ኤ ሚግረ” ፣ “ሌቪሊቢየን ከሪአትሪስ” ፣ “ሌደሱርስ ደ ላ ሞራል ኤ ደ ላ ሪሊጂየን” በተባሉት ዐባይት ጽሑፎች ውስጥ የሕይወትን ምንነት በቁስአካላዊ ምክንያት ለንግድ የማንችል መሆናችንና ሕይወት ያለው ጠባይ መንፈሳዊ ኃይልና ባሕርይ የሚያሳይ ነው የሚል መሪ ሐሳቡን አብራርቷል ።

በበርግሰን አስተሳሰብ ቁስአካል የራሱ ህልውና ያለውና በራሱ ሕግጋት የሚገዛ ሲሆን ሕይወት ደግሞ የተለየ ነባራ ነው ። ፍልስፍና ይህን የዓለም ሁለታዊነት መቀበል ይኖርበታል ። ሁለት ዓይነት አውነታም በመኖሩ ዕውቀት በሁለት መደቦች የሚከፈል ይሆናል ። ቁስአካል የሚገዛው በተናክለታዊ ሕጎች በመሆኑ ለሱ ተስማሚ የሆነው የዕውቀት ዓይነት በማቲዌላዊ ሥነ አምክንዮ የሚመራው ሳይንስ ተብሎ የሚታወቀው ነው ። ይህ ሳይንስ መንፈሳዊ ምክንያቶችን ሳይጨምር ቁስአካላዊ ክስተቶችን ያጠናል ። በሚያገኘውም ዕውቀት ሰው ተፈጥሮን መቆጣጠር እንዲችል ቴክኖሎጂያዊ ግኝቶችን ያዳብራል ።

ሕይወት ግን በተናክለታዊ ሕግ ስለማይገዛ የተለየ ግንዛቤ ይጠይቃል ። የሕይወት ዋናው ጠባይ እራሱን በማሳደግ የተለያዩ ችሎታዎችን ማካበት ነው ። ይህም ዕድገት የሚገኘው መጠን በመጨመር ሳይሆን ፈጠራ በሚጠይቅ ሁኔታ የዓይነት ለውጥ በማድረግ ነው ። የሕይወት አዝጋሚ ለውጥ የሚያሳየን ሕይወት እንዴት ፈጠራ በተሞላ በት ሁኔታ ከአነስተኛ ችሎታ ተነሥቶ ሰውን የሚያክል አሳቢ ፍጡር እንዳስገኘ ነው ። እንደ በርግሰን አባባል ይህን የዓይነት ለውጥና የፈጠራ ችሎታ ለመገንዘብ አዲስ የአስተሳሰብ ዘዴ መንደፍ ይኖርብናል ። ይህን ዘዴ ጭልታ ብሎ ሰይሞታል ። ሳይንስ ነገሮችን የሚያጠናው ከቦታ አኳያ ነው ። ግለትም ተናክለታዊ ከንዋኔን በመከተል ነገሮችን በምክንያትና በተገብሮት እንገር ይረዳል ። ጭልታ ግን ነገሮችን የሚመለከተው ከጊዜ አኳያ ነው ። የሚያየው የነገሮችን መነካካት ሳይሆን ውስጣቸው በመግባት እንዴት ሕይወታዊ ነገሮች እራሳቸውን በራሳቸው በመፍጠር እንደሚያድጉ ነው ። የለውጡ መንሥኤ ተናክሎት ሳይሆን የአንድ አደራጅ የሆነ ሕይወታዊ ግፊት ውጤት እንደሆነ ይረዳል ። ይህ ግፊት እንደኛ ውስጣዊ በመሆኑ ሁለተኛ ነገሮችን የሚደረድር ሳይሆን ከስተቶችን በማደራጀት ጨምቆ አዲስ ነገር የሚያወጣ በመሆኑ የሚገለጸው በጭልታ ብቻ ነው ።

የጎብረተሰብንም ሂደት የሚመራው ይኸው ሕይወታዊ ግፊት ነው የሚል እምነት በርግሰን ነበረው ። በሱ አባባል ጎብረተሰብ በሁለት ተቃራኒ አዝማሚያዎች የተወጠረ ነው ። አንደኛው ሰዎችን በቤተሰብ ፣ በጉሣ ፣ በብሔረሰብ የሚከፋፍል ነው ። ሁለተኛው ሰዎችን በማሰባሰብ አንድ የሆነ የሰው ልጅ ጎብረተሰብ ለመመሥረት የሚጥር ነው ። የመጀመሪያው አዝማሚያው በሚጠይቀው መሠረት የሰዎች ግብረገብና ማግበራዊ ፋይዳዎች ይቀረጻሉ ። ግዴታዎችም በትዕዛዝ መልክ ይነደፋሉ ። የሚገልጹትም ግለሰቡ የማግበሩ አባል ለመሆን የሚጠበቅበትን አመለካከትና ድርጊት ነው ። ሁለተኛው አዝማሚያ ከሕይወታዊ ግፊት የሚመነጨው ሲሆን ሁለንታዊ ግንዛቤዎችንና መብቶችን በማፍለቅ የተዘጋውን ጎብረተሰብ ለመክፈት ይጥራል ። ይህ አዝማሚያ የሚራመደው በአንዳንድ ምርጥ በሆኑና ጎብረተሰቡን የመምራት ችሎታ ባላቸው ታላላቅ ታሪካዊ ግለሰቦች ነው ። ለምሳሌ የክርስትና ሃይማኖትና የፈረንሳይ አብዮት ጉሣዊና ብሔራዊ ከሆኑ አመለካከቶች ባሻገር ሁለንታዊ ፍችና ተልዕኮ ያሳዩ ናቸው ።

የበርግሰንን ፍልስፍና ውስጠ ምሥጢር የምንረዳው ላይንስን በመወሰን ሕይወትና መንፈሳዊ ነገሮችን ከላይንሳዊ ዕውቀት በላይ ለማድረግ ካለው ፍላጎት አንፃር ስንመለከተው ነው ። የዚህም ፍላጎት ዋናው ምክንያት የሐሳባዊ ፍልስፍና መሠረታዊ እምነቶችን መጠጋያ በመስጠት ከቁስእካላዊ ፍልስፍና የሚሰነዘርባቸውን ጥቃት ለማከሸፍ ነው ። ሕይወትን ከቁሳዊ ፍች ማራቅና ምሥጢራዊ ማድረግ ጎብረተሰቡ በታላላቅ ነገር ግን ባይ በሆኑ ወይም ለተግባራዊነታቸው ቁሳዊ ኃይል ባልተሰጣቸው ስሜቶች ውስጥ እንዲዘናናና እራሱን እንዲያታልል ማድረግ ነው ። የሰው ዘር አንድነት ፣ የሰው እኩልነት ፣ የፈጠራ ደስታ ፣ የቅራጫዎች መወገድ ፣ የሰላም መሰፈን ፣ ዕድገት ፣ ነፃነትና የመሰሰ ሉትን ሐሳቦች ከቁሳዊ መሠረታቸው በመነጠልና ወደ አደንዛዥ ስሜት በመለወጥ ሰዎችን በባይ ለመደለል የሚጥር ፍልስፍና መደባዊ ፍችው ግልጽ ነው ። በእርግጥ በርግሰን ለሕይወት ተናክላታዊ ትርጉም በቂ አለመሆኑን መመልከቱ ጥሩ ሲሆን ትክክለኛ መልሱ ግን የሚገኘው ወደ መንፈሳዊ ምክንያት በማ

ዘንበል አልነበረም ። የዕድገት ፍልስፍና አራምዳለሁ ከተባለም ተገቢ የነበረው ቁስእካላ ከቀላል ወደ ውስብስብ እንደት እንደሚሻገር ማሳየቱ ነበር ። በቅድሚያ ለሕይወት መንፈሳዊ ባሕርይ ከተሰጠው ዕድገቱን እንዳልነበረ ማድረግ ነው ። በተጨማሪም እውነታ የሚገኘው በዕድገት ላይ ነው ከተባለ ፍጹም የሆነ አምላክ አለ ብሎ በቅድሚያ ማስቀመጡ ዕድገቱን ምናባዊ ማድረግ ነው ። በመሆኑም በርግሰን ሐሳባዊነትንና የአዝጋሚ ለውጥ ንድፈሐሳብን ለማስማማት ያደረገው ጥረት የተሳካ አይደለም ። በሌላ በኩል ጭልታ በዕውቀት ውስጥ ያለውን ሚና ማሳየቱ የሚደገፍ ሲሆን ወደ ሌላው ጫፍ በመሄድ ራሱን የቻለና ከሥነ ለመክንዮ ሕጎች በላይ እንደሆነ አድርጎ ማቅረቡ ዕውቀት እራሱን ለዐዋቂው ምሥጢራዊ የሚያደርግ በመሆኑ ተቀባይነት የለውም ። ዕውቀት እራሱ ምሥጢራዊ ከሆነ እንዲያሰረዳን የሰጠነውን ግለሰም መልሶ ምሥጢራዊ ከማድረግ በስተቀር ሌላ ውጤት ሊኖረው አይችልምና ።

(ጭልታዊነትን ፣ አዝጋሚ ለውጥን ፣ ሁለታዊነትን ይመለከቷል ።)

ቡርጂዚ

(Bourgeoisie)

ቡር (ከተማ) ከሚለው የፈረንሳይኛ ቃል የመጣ ሲሆን ፍችው ከተሟ ማለት ነበር ። ከዚያም ቀስ በቀስ በፊውዳሊዝም ሥርዓት መጨረሻ ላይ የገንዘብ ህብት ያለውና መሳፍንትን የሚቃወመው የጎብረተሰብ ክፍል መጠሪያ ሆነ ። አሁን ባለው አገባቡ የሚያመለክተው የምርት መሣሪያ ባለቤት የሆነውንና በምንዳ ሠራተኞችን ቀጥሮ የሚያሠራውን ዘመናዊውን የካፒታሊስቶች መደብን ነው ። ቡርጂዚ የካፒታሊዝም መሠረታዊ መደብና የወዝአደሩ ተፃራሪ ነው ።

ለቡርጂዚው መጸነሰና ማደግ ምክንያት የሆነው ታሪካዊ ሁኔታ የአሜሪካ ግኝትና የህንድና የቻይና ገበያዎች መክፈት ነው ። ይህ ሁኔታ ንግድንና ኢንዱስትሪን በጣም ያስፋፋ በመሆኑ በመውደቅ ላይ ባለው የፊውዳል ጎብረተሰብ ውስጥ ለነበረው አብዮ

ታዊ ክፍል ፈጣን ዕድገት ሰጥቷል ። ከዚያም በማሸን የማምረቻ መሣሪያዎች በመጠቀምና ብዙ ሀብት በማከማቸት መካከለኛ መደብ የነበረው የቡርጂዚ ክፍል ዘመናዊና እጅግ ሀብታም ወደ ሆነው የካፒታሊስቶች መደብ ተቀየረ ። የቡርጂዚው ኢኮኖሚያዊ ኃይል ባደገ ቁጥር የፖለቲካ ኃይሉም እየጨመረ በመሄዱ በመጨረሻም የመንግሥትን ሥልጣን ሙሉ በሙሉ መጨበጥ ችሏል ።

በታሪክ ሂደት ውስጥ ቡርጂዚው ክፍ ተኛ የሆነ አብዮታዊ ሚና ተጫውቷል ። የበለይነት ባንኮባቸው ሀገሮች ሁሉ የፊውዳልን ግንኙነቶችንና የነበራቸውን መንፈሳዊና ሃይማኖታዊ ፍች ውድቅ በማድረግ በገንዘብ ግንኙነቶች ተከቷቸዋል ። የቡርጂዚ የማይረካ የትርፍ ፍላጎትና የማያቋርጥ የእርስ በእርስ ውድድር የማምረቻ መሣሪያዎች በየጊዜው እንዲያድጉና ኅብረተሰቡም በማያቋርጥ እንቅስቃሴ ውስጥ እንዲጓዝ አድርጓል ። የገበያ ፍላጎት የካፒታሊዝም ግንኙነት በዓለም እንዲዘረጋና ጎሳቀር ሀገሮችም የካፒታል ተገዥ በመሆን ዘመናዊነትን እንዲቀምሱ አድርጓል ። የከተማን ነዋሪ በማብዛት ብዙ ሕዝብ ከጎሳቀር የገጠር ኑሮ ሊላቀቅ ችሏል ። ቡርጂዚ ሕዝብን በማሰባሰብ የምርት መሣሪያዎችን በማዕከል እንዲሠሩና የጥቂት ሰዎች ንብረት እንዲሆኑ በማድረግ ፖለቲካዊ ማዕከልነትን አጠናክሯል ። የተሰያዩ ክፍሎች በአንድ ብሔር ሥር እንዲሰባሰቡ በማድረግ የአንድ መንግሥት፣ የአንድ ሕግ፣ የአንድ ብሔራዊ መደብ ጥቅም ተገዥ ሊሆኑ ችለዋል ።

ሆኖም ይህ ቡርጂዚ የፈጠረው ክፍ ተኛ የማምረት ኃይልና የሀብት ክምችት ከቡርጂዚው የምርት ግንኙነቶች ጋር የሚጣጣም አልነበረም ። በአንድ በኩል ሀብት ሲከማች በሌላ በኩል ግን በየጊዜው ቁጥሩ እያደገ የሚሄደው የወዝአደሩ መደብ መበዝበዝና ለኢኮኖሚ ቀውስ በየጊዜው መጋለጥ ለቡርጂዚ ኅብረተሰብ የተረጋጋ ሥልጣንና የዕድገት ሂደት ሊሰጠው አልቻለም ። ሀብቱ ብዙ፣ ተጠቃሚዎቹ ግን ጥቂት መሆናቸው ቡርጂዚ ሊፈታው ከማይችለው ቅራኔ ውስጥ ኅብረተሰቡን ከቶታል ። ዘመናዊ የምርት መሣሪያዎች የሚፈጥሩት ማኅበራዊ የአመራረት ዘዴ ከቡርጂዚ የግል ንብረትና

የሥልጣን ተዋረድ ጋር የማይጣጣም ከመሆኑም በላይ እራሱ ቡርጂዚውን የሚያጠፋ፣ የምርት ኃይሎች የሚጠይቁትን ተስማሚ የምርት ግንኙነት ሊመሠርት የሚችል አብዮታዊ የወዝአደር መደብ በካፒታሊዝም ውስጥ ማደግ፣ መደራጀትና የራሱን አመለካከት መያዝ የቡርጂዚን ውድቀት አይቀራ አድርጎታል ።

(ካፒታሊዝምን፣ ወዝአደርን፣ የቡርጂዚ አብዮትን ይመለከታል።)

ቡርጂዚ አብዮት (የ—)

(Bourgeois Revolution)

በአዲሶቹ የምርት ኃይሎችና በአሮጌዎቹ የፊውዳል የምርት ግንኙነቶች (በተለይ በፊውዳል የምርት ግንኙነቶች ላይ ተዋቅሮ በሚገኘው ፖለቲካዊ ሥርዓት) መሀከል ያለውን ቅራኔ የፈታ፣ በቡርጂዚ መደብ ተመርቶ ገበሬውንና ወዝአደሩን አሰልፎ የፊውዳሉን ሥርዓት ያፈረሰና ካፒታሊዝምን የገነባ፣ በቡርጂዚው የተመራ ነገር ግን ቡርጂዚው ከመሳፍንቱና ከመኳንንቱ ጋር ተመሳጥሮ ወዝአደሩንና ገበሬውን የአብዮት ድል ተቋዳሽ እንዳይሆኑ ያደረገበት አብዮት የቡርጂዚ አብዮት ይባላል ። ይህ ፈርጅ በቅኝ ግዛቶችና በጥገኛ ሀገሮች ውስጥ የሚካሄደውን ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ፀረ ፊውዳል አብዮት ያጠቃልላል ። የዚህ ዓይነት አብዮቶች ፀረ ካፒታሊስት የሆኑ አንዳንድ እርምጃዎችን የመውሰድ ባሕርይ ቢታይባቸውም የካፒታሊስት ሥርዓት መሠረት የሆነውን የማምረቻ መሣሪያዎችን የግል ባለቤትነት ስለማይደሰሱ በአጠቃላይ ባሕርያቸው ከቀድሞዎቹ የሚለዩ አይደሉም ። የቡርጂዚ አብዮት በታሪክ በተለያዩ ሀገሮች ውስጥ በተለያዩ ጊዜያት የተከሰተ ቢሆንም ጉልቶ የታየው በ16ኛው ምዕት ዓመት ነው ።

በ16ኛው ምዕት ዓመት የተጀመረው ፊውዳሊዝምን የማፍረስ ሂደት እንደየሁኔታው በዓለምአቀፍ ደረጃ አልፎ አልፎ ሲካሄድ ይታያል ። በቅኝ ግዛትና በጥገኛነት በሚገኙ የአፍሪካ፣ የእስያና የላቲን አሜሪካ ሀገሮች የሚካሄዱት የቡርጂዚ አብዮቶች የዚህ ማሰረጃ ናቸው ። ይህም የቡ-

ርሻውን አብዮት የተለያዩ መደቦች ሊመሩትና ሊሳተፉበት እንደሚችሉ የሚያሳዩን ነው። በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ ላይ የቡርሻው አብዮት ብቸኛ መሪ ቡርሻዚው ሲሆን በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም ግን በአብዮቱ የዕድገት አቅጣጫና ጫት ላይ የወዝአደሩ መደብ ተፅዕኖ ከፍተኛ እየሆነ ከመምጣት አልፎ እንዲያውም በ1905 የሩሲያ አብዮት እንደታየው በአንዳንድ ሀገሮች ውስጥ በወዝአደሩ ተመርቷል።

የቡርሻ አብዮቶች ለአብዮቱ እንደሚያስልፏቸው መደቦችና እንደሚያስገኙባቸው ጫቶች፣ የቡርሻ አብዮትና የቡርሻ ዲሞክራሲያዊ አብዮቶች ተብለው ይከፈላሉ። የቡርሻ ዲሞክራሲያዊ አብዮት የሚባለው በቡርሻዚው ተመርቶ ወዝአደሩና ገበሬው የተሳተፉበት፣ ገበሬው ለመሬት ስሪት ለውጥ ከሚያደርገው ትግል ጋር የተዛመደበት፣ ሕዝባዊው ጥያቄ ከቡርሻዚው ጥያቄ ቢለይም ሰፊው ሕዝብ የሚሳተፍበት አብዮት ነው። በታሪክ ውስጥ ከነበራቸው ሚናና ከአንቀሳቃሽ ኃይሎቻቸው አንፃር ሲታዩ እርስ በርሳቸው የሚለያዩ በርካታ የቡርሻ ዲሞክራሲያዊ አብዮቶች ተካሂደዋል።

የቡርሻ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ዲሞክራሲያዊ ገጽታ አለው የሚባለው እስከ ተወሰነ ደረጃ ቢሆንም ለገበሬው ዲሞክራሲያዊ ጥያቄ መልስ ስለሚሰጥ ነው። ከ1789—94 የተካሄደው የፈረንሳይ የቡርሻ ዲሞክራሲያዊ አብዮት አንድ በቂ ምሳሌ ነው። በቡርሻዚው የተመራው አብዮት ፀረ ፌውዳል የነበረና ለቡርሻዚው የኢኮኖሚና የፖለቲካ የበላይነትን ያገኘበት አብዮት ነው። በወቅቱ ፀረ ፌውዳል የነበረ አብዮት የሚያመራው ወደ ካፒታሊዝም በመሆኑ አብዮቱ በቡርሻዚው መመራት ነበረበት።

ሌላው ደግሞ በኢምፔሪያሊዝም የመጀመሪያ ወቅትና በካፒታሊዝም የመጀመሪያ አጠቃላይ ቀውስ ጊዜ የተካሄደው የቡርሻ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ነው። በዚህ የኅብረተሰብ የዕድገት ደረጃ ላይ ካፒታሊዝም ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ በመሸጋገሩ ቡርሻዚው ካፒታሊዝምን የመገንባቱን የታሪክ ኃላፊነትና አብዮታዊነት ጨርሶ ወደ አድጋሪነት፣ ወደ ዕድገት ጉታችን የተሸጋገረበት ወቅት በመሆኑ በፀረ ፌውዳል አብዮት ውስጥ

ለመሳተፍና ለመራር ለመስጠት አልቻለም። ይልቁንም ከመሳፍንቱና ከመኳንንቱ ጋር አጋርነት ይፈጥራል። በዚህ ጊዜ የሚካሄደው አብዮት የወዝአደሩ መደብ ከገበሬው ጋር በሚፈጥረው አጋርነት የሚመራና ወደ ሶሻሊስት አብዮት ሊያመራና ሊያድግ የሚያስችል ሁኔታ የሚፈጥርበት ነው። የ1917 የካቲት አብዮት ለዚህ ዓይነተኛ ምሳሌ ነው።

በመጨረሻም በቅኝ ግዛትና በጥገኛ ሀገሮች ውስጥ በሁለተኛው የካፒታሊዝም የቀውስ ደረጃ ላይ የተካሄደው ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ፀረ ፌውዳል የቡርሻው ዲሞክራሲያዊ አብዮት ነው።

ቀደም ሲል እንደተገለጸው ወዝአደሩና ገበሬው የተሳተፉባቸው ከውጤታቸውም ተጠቃሚ የሆኑባቸውና በቡርሻዚው የተመሩት የቡርሻው ዲሞክራሲያዊ አብዮት መልኮች ሲሆኑ ሌሎች ደግሞ የወዝአደሩና የገበሬው ተሳትፎ በጣም “ያልጉላባቸው” እምብዛም ጥቅም ያላገኙባቸው የቡርሻ አብዮቶች ተካሂደዋል። ለምሳሌ የ1848 የጀርመን ቡርሻዚ የወዝአደሩን የትግል አጋርነት ቢፈልግም የኃይሉን መጠናከር ስለፈራ ከመሳፍንቱና ከመኳንንቱ ጋር አጋር በመሆን የመሬት ጥያቄን ለገበሬው በሚጠቅም ሳይሆን ለመሳፍንቱ በሚበጅ መንገድ መፍትሔ ሰጥቷል። እንዲሁም የእንግሊዝ ቡርሻዚ በአብዮቱ ውስጥ ገበሬውንና ወዝአደሩን በመከዳት የመሬትን ጥያቄ ለመሳፍንት በሚጠቅም ሁኔታ ከመፍታቱም በላይ ገበሬው ያለውን መሬት ከጥፋሮቹ በመንጠቁ ከ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻ አንጦቶ ገበሬው እንደ መደብ መኖሩ አከተመ።

(አብዮትን፣ ኢምፔሪያሊዝምን፣ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ይመለከታል።)

ቡንድ

(Bund)

ቡንድ የሚለው ቃል በይዲሽ ቋንቋ ንብረት ማለት ሲሆን በ1897 በቪልና ከተማና በምዕራብ ሩሲያ ግዛቶች ውስጥ የሚኖሩ የአይሁድ እደጥበብ ባለሙያዎች የመሠረቱት ንብረት ነው። ትክክለኛ መጠሪያው

“በሊቲዌንያ፣ በፖላንድና በሩሲያ የሚገኙ የአይሁድ ሠራተኞች ጠቅላላ ኅብረት” ነበር።

ድርጅቱ በመጀመሪያ የሶቫኢዝምን ፈር የተከተለና ይህንንም ሐሳብ የሚያራምድ ነበር። በመሆኑም የአይሁድ ወዝአደሮችን በሚያስመለከት ጉዳይ ላይ ብቻ ነፃነቱ እንደተጠበቀ ቆይቶ በሌሎች ጉዳዮች ረገድ ከሩሲያ ሶቫል ዲሞክራቲክ ሌበር ፓርቲ (ሩ.ሶ.ዲ.ሌ.ፓ.) ጋር ለመተባበር ራስገዝነት ያለው አባል ሆኖ ኅብረት ፈጠረ። ነገር ግን ቡንዱ የአይሁዶችን የጠባብነት መሥመር እያፋፋ መመገብ ጥቅም ሲሆን የመሥመር ልዩነት በውስጡ ተከሰተ። ከዚያ ወቅት ጀምሮ ቡንዱ ከሚንቬሺኮች ጋር ተደምሮ በግል ልሳኖቹ አማካይነት በልጅሺኮችን በግልጽ ከመቃወም ባሻገር ሩ.ሶ.ዲ.ሌ.ፓ. እንደ ወጥና ብሔር አቀፍ ፓርቲ በመሆን ፈንታ በብሔረሰብ መሥመር በአዲስ እንዲዋቀር ጥያቄ አቀረበ። ጥያቄው ተቀባይነት ማጣቱ እንደታወቀ ቡንዱ ከፓርቲው ተነጥሎ ከጽዮናዊነት እንቅስቃሴ ጋር ኅብረት ፈጠረ።

የበልጅሺክ አብዮት መፋፋም ግልጽ እየሆነ ሲሄድ ማለትም በ1906 ቡንዱ እንደገና ከሩ.ሶ.ዲ.ሌ.ፓ. ጋር በድጋሚ ኅብረት ፈጠረ። እሁንም ቢሆን ቡንዱ ከጠባብ ብሔረተኝነት መሥመሩ ምንም እልፍ አላለም። በተለይም “ብሔሮች የራሳቸውን ዕድል በራሳቸው ለመወሰን ያላቸውን መብት” በማስመልከት ፓርቲው ያቀረበውን ጥያቄ መሠረታዊ ይዘት በፍጹም ሊቀበል ባለመቻሉ የሁለቱ ድርጅቶች “ኅብረት” ትርጉም አልባ መሆኑ በመታወቁ በ1912 በፕራግ ላይ በተደረገው የመላው ሩ.ሶ.ዲ.ሌ.ፓ. ጉባኤ ላይ ቡንዱ ከኅብረቱ ተወገደ። ከ1914 ጀምሮ የጥቅምቱ አብዮት ድል አድርጎ የሶቭዬት መንግሥት እስከ ተቋቋመበት ጊዜ ድረስ ቡንዱ በበልጅሺኮች ላይ ያልተቆጠበና ያላስለስ ዘመቻ ከሀገር ውስጥም ሆነ ከውጭ ሀገር በማፋፋም ላይ ነበር። ነገር ግን የቡንድ መሪዎች የሚያካሂዱትን የጠባብነት ዘመቻ የተረዱት የቡንዱ ሰፊ አባላት ድርጅታዊ ህልውናቸውን ስር ዘው በ1921 የሩሲያ ኮሚኒስት ፓርቲ (በልጅሺክ) አባላት ሆነዋል።

ቡዋጊልቤር ፡ ፒየር (Boisguillebert, Pierre)

ከ1646 - 1714 የኖረ ፈረንሳዊ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚስት ነው። ቡዋጊልቤር የኢኮኖሚ ጥናቱን የጀመረው በ1670ዎቹ ነው። ግር ክስ «ኮንትሪቢዩሽን ቱ ዘ ከሪቲክ ኦቭ ፖለቲካል ኢኮኖሚ» በተባለው ጽሑፍ ውስጥ ለመቶ አምስት ዓመታት ያህል ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በእንግሊዝ በዊልያም ፔትና በፈረንሳይ በቡዋጊልቤር ተጀምሮ በእንግሊዝ በሪካርዶና በፈረንሳይ በሲስጥንዲ አበቃ በማለት አድናቆቱን ገልጿል።

ቡዋጊልቤር በፈረንሳይ የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሥራች የሚል ግምት ሊሰጠው የቻለው በተለይ የእሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብን በሚመለከት ባቀረበው ጥናታዊ አስተያየት የተነሣ ነው። በዚህ አስተያየቱ የገበያ ዋጋንና እውን እሴትን ለይቶ ከማቅረቡም ሌላ አንድ ሸቀጥ ለማምረት የሚፈጀውን ጊዜ እውን እሴት ብሎ ጠርቶታል። ቡዋጊልቤር በጥናቶቹ ውስጥ “የተሟላ የዋጋ አመሠራረት” የሚል ጽንሰ ሐሳብ በማስተዋወቅ ይህም ዋጋ፣ ወጪና ትርፍን እንደሚይዝና በነፃ ንግድ ውስጥም እንደሚሠራ በመግለጽ ጽፎአል።

የቡዋጊልቤር ሌሎች የኢኮኖሚ ጥናቶች ያተኮሩት በምስት ዋና ዋና ጉዳዮች ላይ ነበር። እነዚህም ፡

1. በወቅቱ በፈረንሳይ ውስጥ ሰፊ የታክስ መሻሻል ስለማስፈለጉ ፣ ይህም በወቅቱ ልዑላት ፣ መሳፍንቱና መኳንንቱ ከፍተኛ ገቢ ኖሯቸው ምንም ታክስ ስለማይከፍሉ ታክስ ይከፈሉ፤
2. ለሀገር ውስጥ ንግድ መጻበር መስናክል የነበሩት የከፍላተ ሀገር የጉምሩክ ቀረጦች ይነሡ ፤
3. ለእህል ንግድ የነፃ ገበያ ይከፈት የሚሉ ናቸው።

ከነዚህም ሌላ ቡዋጊልቤር በወቅቱ ስለነበረው የተመሳቀለ የፈረንሳይ የኢኮኖሚ ሁኔታና ስለፈረንሳይ የገጠር ሕዝብ የሥቃ

ይና የድህነት ኑሮ በሰፊው ጽፎአል ። በዚህ ጽሑፉ ውስጥ የነዚህ ሁሉ ችግሮች መሠረታዊ ምክንያቶች የፈረንሳይ መኳንንት ፣ መሳፍንትና ልዑላን እንደነበሩና የኢኮኖሚውም ሥርዓት ገበሬውን ከማሠቃየቱም ሌላ ገበሬው መሪ ቱን እንዳያለማና ምርቱን እንዳያስፋፋ ማነቁ እንደሆነበት ገልጿል ። በዚህ ጽሑፉም በግልጽ የንጉሥ ሉዊ አሥራ አራተኛን ፖሊሲ ተቃውሟል ።

በዋጊሊቢር ገንዘብን የማንኛውም ብሔራዊ ችግር መንሥኤ አድርጎ ይገምት ስለነበር እንደ መጥፎ ነገር አድርጎ ቆጥሮታል ። ሸቀጦች በውስጣቸው ባለው የተጨባጭና የረቂቅ ሥራ ቅሬታ መሠረት የሸቀጦች የገንዘብ መልክ አስፈላጊ መሆኑን አለመረዳቱ ዋናው ድክመቱ ሲሆን የካፒታልን የገንዘብ መልክ አለመገንዘቡ ሌላው ሲጠቀስ የሚችል ድክመቱ ነው ።

ቢሮክራሲ

(Bureaucracy)

ቢሮክራሲ ከግሪክ የመጣ ቃል ሲሆን ትርጉሙም ፤
ቢሮ—መሥሪያ ቤት
ክራሲ—ኃይል

ቢሮክራሲ የሚያመለክተው ሰዎች በመንግሥት መሥሪያ ቤቶችና በአንዳንድ ከፍተኛ ድርጅቶች ውስጥ በሚይዙት ቦታ የሚሰጣቸውን ኃላፊነትና ሥልጣን ሲሆን ከዚሁ ጋር የሚፈጠረውን የአስተዳደር መዋቅርና የአሠራር ዘይቤንም የሚያቅፍ ነው ። በመሆኑም ቢሮክራሲ በመሠረቱ የፖለቲካ ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

ቢሮክራሲ ከካፒታሊዝም ዕድገትና በተለይም ከፍተኛ የሥራ ከፍፍል ያለባቸውን የመዋቅር አውታሮችን ከያዙ ትላልቅ ድርጅቶች አሠራር ጋር የተያያዘ ነው ። የቢሮክራሲ አሠራር የሥልጣን እርከኖችና የደብዳቤ ልውውጥ የበዙበትን ጥቅም በቀላሉ ውሳኔ የማያገኙበትና በኃላፊነት መንግሥት ምክንያት የአፈጻጸም ውስብስብነት የጉላበት ፣ አዳዲስ የፈጠራ ሥራዎችንና የሥራ ማሻሻያ ዘዴዎችን እየተጠቀሙ ሥራን ከማቀላጠፍ ይልቅ ወግ አጥባቂነትና ለዘብተኝነት የሰፈነ

በት ነው ። በአጠቃላይ ሥርዓት ፣ ጥራትና ቅልጥፍና ካሰውና ለሠርቶ አደሩ ሕዝብ ጠቃሚ ከሆነው አሠራር አንፃር ሲታይ በጥልፍልፍና በዝርዝር የአስተዳደር ጉዳዮች ላይ የሚያተኩር የአሠራር ልምድ ነው ።

እንደማከስ ሼበር ያሉ ቡርሻ ምሁራን ቢሮክራሲን እንደአጠቃላይ የዕድገት ውጤትና እንዲያውም ለትላልቅ ድርጅቶች ሥራ መቀላጠፍ የሚያግዝ አሠራር አድርገው ለማቅረብ ይሞክራሉ ። እውነቱ ግን ቢሮክራሲያዊ አሠራር ቡርሻዚዎች መደባዊ ጥቅማቸውን ለማራመድ የሚጠቀሙበት ስልት ነው ።

በመሆኑም ይህ የቢሮ ወይም የአስተዳደር አደረጃጀት የካፒታሊስቱ ሥርዓት ያስከተለው እንደመሆኑ ሥርዓት ማንበሩ በሚለውጥበት ጊዜ አስተዳደራዊ መዋቅሮችና የአሠራር ግንኙነቶችም በዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት መርህ መሠረት እየተለወጡ ለሠርቶ አደሩ ገቁ ተሳትፎ በሚያመችና የሕዝቡን ጥቅም በሚያራምዱ አሠራሮች መተካት ግዴታ ነው ። ከዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት መርህ ሌላም እንደሰብራት ባሉትና በሌሎች የሶሻሊስት ሀገሮች መንግሥታዊ መዋቅሮች በሕዝባዊ ድርጅቶችና በመሳሰሉት አደረጃጀቶች ውስጥ ቢሮክራሲያዊ አስተዳደር እንዳይሰፍን መከላከያው ሶሻሊስት ስልት የምርጫ ፣ የደመወዝ ክፍያና እንዲሁም የቁጥጥርና ክትትል ሥርዓት በአዲስ መልክ መዘርጋት ነው ። በዚህ መርህ መሠረት ፤

—ምርጫ ሲባል በአንድ ድርጅት ወይም ሌላ መዋቅር የሚገኝ መራጭ አካል በአመራር ወይም በተለያዩ ዘርፎች የሚያገለግሉ አካላትን የመምረጥ ብቻ ሳይሆን እነዚሁ የተወሰኑ ላቸውን የጊዜ ገደብ ሲጨርሱ የመለወጥ ወይም የተጣለባቸውን ኃላፊነት በትክክል መወጣት ሲያቅታቸው በአግባቡ የመሻርና የመለወጥ መብት አለው ።

—ምንም እንኳ በየደረጃው እንደሚፈለገው ሙያ ከፍተኛነትና እንደ ኃላፊነቱም ከብደት የሰዎች ደሞዝ (ከፍያ) ቢለያይም በተቻለ መጠን በአንድ ገቁና ታታሪ ሠራተኛ ደመወዝና በሚመረጡ አካላት መካከል

ያለው የክፍያ ልዩነት በኑሮም ረገድ ሰፊ ልዩነት እንዳያሰከትል ጥንቃቄ ይደረጋል ።

—እነዚህና ሌሎችም አሠራሮች በሥርዓት መከናወናቸውንና በሶሻሊዝም ዓላማዎች የኅብረተሰቡን የጋራ ጥቅም የማይባረሩ መሆናቸውን ለማረጋገጥ የቁጥጥርና የክትትል ሥርዓትን ማሰፈን ደግሞ ዋነኛ መተማመኛ ነው ። ይህ የአሠራር መርህ ተግባራዊ የሚሆነው ግን እንደየሀገሩ ተጨባጭ ሁኔታና የአብዮቱ ዕድገትና የግንባታው ውጤት እንደሚደርስበት ደረጃ እየታየ በመሆኑ በአፈጻጸሙ ረገድ ብዙ ልዩነቶች ሊከሰቱ ይችላሉ ።

(ሶቭዬትን ፡ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን ፡ ሕዝባዊ ቁጥጥርን ይመለከታል ።)

ባህላዊ ብሔራዊ ራስገዝነት (Cultural National Autonomy)

በ1890ዎቹ ዓመታት የኦስትሪያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ መሪዎች በብሔር ጥያቄ ላይ ያራምዱት የነበረው አድርባይ አቋም ነው ። ይህ አቋም የአንድ ብሔር ወይም ብሔረሰብ አባላት የትም ይኑሩ የት ባሉበት ሀገር ውስጥ ብሔራዊ መለያቸውን የመጠበቅ መብት በክልል የማይወሰን በመሆኑ የእያንዳንዱን ብሔር ወይም ብሔረሰብ ትምህርታዊና ባህላዊ እንቅስቃሴዎች ለመቆጣጠር ሙሉ መብት ባለው አንድ ነፃ ብሔራዊ ማኅበር ወይም ድርጅት እንዲሰባሰቡ ይጠይቃል ። በዚህ መሠረት የሚቋቋመው ብሔራዊ ተቋም የሚፈቅደው መብት ሲታይ ደግሞ መሠረታዊ የሆነውን የኢኮኖሚ ባለቤትነትና የፖለቲካ ሥልጣን መጉናከፍ ላይ ሆኖ ባህሉን ብቻ “መጠበቅና ማዳበር” ነው ። ይህም መብት ተግባራዊነት የሌለው ከመሆኑም ሌላ ሕዝቦችን የሚያበልፋቸው በመደብ አንፃር ሳይሆን በብሔር ነው ። በመሆኑም የወዘአደሩን የመደብ አንድነትና ዓለም አቀፋዊነትን የሚያጸክም ፡ የሠራተኛውን ኃይል የሚበቃትን ብሔረተኝነትን የሚያስፋፋ ነው ።

ባህላዊ ብሔራዊ ራስገዝነት ለመጀመሪያ ጊዜ እንደ አቶ ባወርና ካርል ሪነር ያሉ የኦስትሪያ ማኅበራዊ ዲሞክራቶች በ1899 በብሩን ከተማ ባደረጉት ጉባኤ ላይ ለብሔሮች ጥያቄ መፍትሔ አድርገው አቅርበውት ነበር ። በሩሲያም የቡርጂካ አፈቀላጤዎች የነበሩ ደምሳሾች፣ ቡንዲስቶችና ሌሎችም አድጋሪ ኃይሎች ይመሁሉት የነበረ መፈክር ነው ። በሌላ በኩል ደግሞ ሌኒን በኦስትሪያ ማኅበራዊ ዲሞክራቶች የወጣው የባህላዊ ብሔራዊ አውቶናሚ ፕሮግራም ፍጹም ቡርጂዊና በተሳሳተ አስተሳሰብ ላይ የተመሠረተ ፡ ሕዝቦችን በልዩ መንግሥታዊ ተቋም ለመነጣጠል የታቀደ መሆኑን በተለያዩ ጽሑፎች ገልጿል ።

(የብሔር ጥያቄን ይመለከታል ።)

ባህል (Culture)

ኅብረተሰቡ በታሪካዊ ሂደት ውስጥ የፈጠራቸው ቁሳዊና መንፈሳዊ ፋይዳዎች ፡ እነሱንም ለማዳበርና ለመጪው ትውልድ ለማስተላለፍ የሚጠቀምባቸው ዘዴዎች ጭምር ባህል ይባላሉ ። ቁሳዊ ባህልን (ቁሳዊ ህብት፣ የማምረቻ መሣሪያዎች ወዘተ. ...) ከመንፈሳዊ ባህል (ሳይንስ፣ ኪነጥበብ፣ ፍልስፍና ወዘተ...) ለይቶ ማየት የተለመደ ቢሆንም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም መንፈሳዊ ባህል የኅብረተሰቡ ምርጥ ክፍል ፈጠራ ነው የሚለውን ሐሳባዊ አስተሳሰብ በመቃወም ቁሳዊ ምርት የባህል መሠረት መሆኑን አስገንዝቧል ። ባህል ታሪካዊ ክስተት በመሆኑ ዕድገቱ የሚወስነው በኅብረተሰቡ ሥርዓት ዕድገት ነው ። ታሪካዊነቱ የሚያረጋግጠውም የብዙኀኑ ክንዋኔ ውጤት መሆኑን ነው ።

መንፈሳዊ ባህል በቁሳዊ ሁኔታዎች የሚወሰን ቢሆንም አንፃራዊ ነፃነት ለላለው የራሱ የሆኑ የዕድገት ሕግጋት አሉት ። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ በተግባራዊ ግቦችም ሆነ በርዕዮተዓለማዊ ይዘቱ ባህል የመደብ ጠባይ አለው ። ይህም የኅብረተሰቡን አመለካከት በገዥና በተገዥ አመለካከቶች መክፈሉ ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓት

ውስጥ ሁለት የተለያዩ ባህሎች ይታያሉ ፤ እንዲያውም የቡርኪናፎ ባህልን ለላው ከዲሞክራሲያዊ ኃይሎችና ከተጨማሪው ሠራተኛ የሚመነጭ ሶሻሊስታዊ ባህል ነው ።

የሶሻሊስት ባህል ከቀድሞዎቹ ባህሎች ውስጥ ተራማጅና ጠቃሚ የሆኑትን አመለካከቶች የሚያጠቃልል ከመሆኑም በላይ የኮሚኒስት ርዕዮተዓለምን ፣ ሶሻሊስት ሰብአዊ ነትን ፣ ሳይንሳዊ ንጽረት ዓለምን ፣ ተራድኦ እዊ ግንኙነትን ፣ ዓለም አቀፋዊነትን ወዘተ... የሚያራምድ ነው ። የዚህ ባህል ዋና ዓላማ ሕዝቡን ከተገኙነት መንፈስ በማላቅት ራሱን በራሱ ለማስተዳደር ብቁ ማድረግ በመሆኑ ከቡርኪናዊ ባህል በዓይነት የሚለይ ነው ። በተጨማሪም የተለያዩ ብሔራዊ ባህሎች ያላቸውን ሀብት በመለዋወጥና ወደ ከፍተኛ ደረጃ በማሸጋገር በይዘቱና በቅርፁ በይበልጥ ዓለም አቀፋዊ የሆነ ባህል እንዲያፈላፍል የሚገባቸው ባህል ነው ፤ ማለትም የሶሻሊስት ባህል የመደብ አልባ ኅብረተሰብ ባህል ወደሆነው የሰው ልጅ ባህል የሚያሸጋግር ነው ።

(የባህል አብዮትን ፣ ሶሻሊዝምን ይመለከታል ።)

ባህል አብዮት (የ—)
(Cultural Revolution)

የሶሻሊስት አብዮት ዓቢይ ክፍል ሲሆን የትምህርትን ሥርዓት በመለወጥ ሰፊውን ሕዝብ ዕውቅ ከሆኑ ባህላዊ ሥራዎች ጋር በማስተዋወቅና በእጭር ጊዜ ውስጥ ንቃተ ኅሊናውን ከፍ በማድረግ በኢኮኖሚያዊ ፣ በማኅበራዊና በፖለቲካዊ ጉዳዮች ቀጥተኛ ተሳታፊ እንዲሆንና የራስ በራስ ማስተዳደር ችሎታውን እንዲያዳብር በአንፃሩም በሶሻሊስታዊ ባህል እንዲታነፅ የሚያደርግ ሂደት ነው ።

የባህል አብዮት ግብ በቡርኪናዊ ባህል ምትክ ሳይንሳዊ ባህል መፍጠር ቢሆንም ሠራተኛው ሕዝብ የቡርኪናዊን ባህል አሸ ተንጥሮ የሚጥልበት ወቅት አይደለም ። የሰው ታሪክ ያፈራቸውን ምርጥ ሥራዎችንና አመለካከቶችን በመውረስና አስፈላጊውን ጊስና እርማት በማድረግ የዕድገት ሕግ

በሚጠይቀው መሠረት የተወረሰውን ባህል ወደ ከፍተኛ ደረጃ የሚያደርስበት አብዮታዊ ሂደት ነው ።

የባህል አብዮት ሚና ሕዝባዊ የሆነ ባህል ማስገኘት በመሆኑ በፊት የገዥ መደቦች ንብረት የነበሩትን መንፈሳዊ ፋይዳዎችን ፣ የሳይንስና የኪነ ጥበብ ክንዋኔዎችን የሕዝብ ንብረት እንዲሆኑ ያደርጋል ። የሕዝቡን የትምህርት ደረጃ ከፍ በማድረግ ሳይንሳዊ አመለካከቶች እንዲኖሩትና የፈጠራ ችሎታዎቹንም እንዲያዳብር አመች ሁኔታ ይፈጥራል ። በመሆኑም የባህል አብዮት ከመቅጽበት የሚከናወን ሳይሆን ሰፊ ያለ ጊዜና ትግል የሚጠይቅ ሂደት ነው ።

የባህል አብዮት ቅድሚያ የሚሰጠው ሰፊውን ሕዝብ ለኮሚኒስታዊ ሥርዓት ታማኝ እንዲሆን ማድረግን ነው ። ለዚህም የሥራና የወል ንብረት ከቡርኪናዊ አስመልክቶ አስፈላጊው ግብረገባዊ አመለካከት እንዲኖረው ያደርጋል ። ከካፒታሊዝም የተወረሱት የጨቋኝ ባህል ቅሪቶችን እንዲያስወግድ ፣ የግለሰቡና የኅብረተሰቡ ሁለንታዊ ዕድገት ተደጋጋሪ መሆኑን እንዲረዳ ተገቢውን አመለካከት ይቀርጻል ። የነዚህ ኮሚኒስታዊ አመለካከቶች መሰራጨትና ሥር መስደድ የሕዝቡን ተሳትፎ ከፍ ስለሚያደርጉና የራስ በራስ አስተዳደርንና ዲሞክራሲያዊ መርሆችን ስለሚያስብቁ ለምርት ኃይሎችና ለምርት አደረጃጀት ዕድገት አመች ሁኔታን ይፈጥራል ።

(ባህልን ይመለከታል ።)

ባሕርዮት
(Substance)

ባሕርዮት ባሕርይ ከሚለው ቃል የወጣ ሲሆን ትርጉሙም የነገር ሁሉ ሥረ መሠረት ፣ ምንጭ ህላዌ ግለት ነው ።

ባሕርዮት የሚለው ጽንሰ ሐሳብ የሚገልጸው የከሰተቶችን እንቅስቃሴና ለውጥ ፣ ከቋሚ አውነታ ጋር ያላቸውን ግንኙነቶች ነው ። አንድ ነገር በሰፋት ፣ በቅርፅ በተለምና በቦታ ወዘተ...የሚገለጽ ቢሆንም እነዚህን ከሰተቶች የሚሸሸመው ነገር ወይም ሥረ መሠረታቸው ባሕርዮት ይባላል ። ሰፋትና

ቅርፅ የአንድ ነገር ገጽታዎች በመሆናቸው በራሳቸው ብቻ ሊኖሩ የሚችሉ እይደሉም የሚመኝና የሚፈልግ ሁሌም ቢሆን የሚያስብ ነገር ነውና ምኞትና ፍላጎትም ብቻቸውን አይገኙም።

የእነዚህ ሁሉ አቃፊ የሆነው ባሕርዮት ነው። የሚያቅፋቸው ከሰተቶች ተንቀሳቃሽና ተለዋዋጭ ሲሆኑ ባሕርዮት ግን ቋሚና የማይለወጥ ነው። ለምሳሌ አንድ ሰው እኔ ሲል በዕድሜና በኑሮ ከሚደርሱበት ለውጦች ባሻገር እነዚህን ለውጦች የሚያዝለውና የርሱ መሆናቸውን የሚገልጸው እኔ የሚለው ባሕርዮት ይሆናል። ቁሳዊ ክስተቶች ቢለዋወጡም ቁስአካል ግን አይቀየርም፤ እያንሰም፤ አይበዛምም።

ባሕርዮት የሚለው ጽንሰ ሐሳብ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ በርካታ ክርክሮችን አስነሥቷል። ሁለታዊ ሐሳባዊ ፍልስፍና ቁስአካላዊና መንፈሳዊ ባሕርዮትን ለይቶ የሚያይሲሆን አንዳዊ ሐሳባዊነት ግን የሚቀበለው የመንፈሳዊ ባሕርዮትን መኖር ብቻ ነው። የክርክሩ ዋና ነጥብ የባሕርዮትንና የክስተቶችን ልዩነት ከማወቁ ላይ ነበር። የአንድን ነገር ስፋቱን፣ ቅርፁንና ቀለሙን ባንድ ቃል ተጨባጭ የሚያደርጉትን ባሕርዮት ካነሣን ምን ይቀራል? ባሕርዮት ተብሎ በሚጠራው ምንድነው? ለሚሉት ጥያቄዎች መልስ ለመስጠት ችግር በመፈጠሩ ከነጭራሹ ባሕርዮት የሚባል ነገር የለም የሚሉ ፈላስፎች ብቅ ሊሉ ችለዋል። ከዚህም የተነሣ የተለያዩ ገጽታዎች ያሏቸው ሐሳባዊ የባሕርዮት ትርጉሞች ተፈጠሩ።

ማርክሳዊ ፍልስፍና ለጥያቄው የተለየና ትክክለኛ መልስ በመስጠት፣ ቁስአካል ሁሌም በእንቅስቃሴ ላይ የሚገኝ ነውና ቋሚ ወይም ግትር ቁስአካል የለም። እንቅስቃሴ የክስተቶች ምክንያት በመሆኑ ከእንቅስቃሴው ጭ ቁስአካል ከቶውንም ሊታሰብ እንደማይችል አሳየ። ነገር ግን የክስተቶች ውስጣዊ ግንኙነት ነገሮችን ስለሚቀርፅ የነርቡ አንድነትና አደረጃጀት መባል ያለበት ባሕርዮት ሳይሆን መዋቅር ነው በማለት መዋቅር ከክስተቶች ውስጣዊ መስተጋብር የሚገኝ መሆኑን አረጋገጠ። መዋቅር የማይታወቅ ወይም ምሥጢራዊ ነገር ሳይሆን የክስተቶች አንድነትና ውስጣዊ ሥርዓት ነው።

(ሥርዓትን ይመለከታል።)

ባለሞግዚት ግዛቶች (Trusteeship Territories)

ቀደም ሲል በቅኝ ገዥዎች ቁጥጥር ሥር ከነበሩት ሀገሮች መካከል “እራሳቸውን ለማስተዳደር የማይችሉ” ተብለው በተባበሩት መንግሥታት ፈቃድ ለአንዳንድ ሀገሮች በአደራ መልክ የተሰጡ ወይም በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት የበላይ ተመልካችነት ሥር እንዲቆዩ የተደረጉ ሀገሮች ናቸው። በዚህ መልክ እነዚህ በሞግዚት የሚተዳደሩ ሀገሮች ነፃ እስካልወጡ ድረስ ሕዝቦቹ ራሳቸውን በራሳቸው ለማስተዳደር እስኪችሉ በሚል ስበብ በባለእደራዎቹ መንግሥታት ሙሉ የእስተዳደር ሥልጣን ሥር ይቆያሉ።

እያንዳንዱ ሞግዚት ሀገር በተባበሩት መንግሥታትና በሞግዚትነት በሚያስተዳድረው ሀገር መካከል በሚደረገው ስምምነት መሠረት ይተዳደራል። በዚህም በሞግዚትነት እንዲያስተዳድር እደራ የተሰጠው ሀገርም በባለሞግዚቱ ሀገር ውስጥ መሠረታዊ የሰው ልጅ መብቶችንና ነፃነቶችን የማስከበር፣ ሕዝቡም ራሱን በራሱ እንዲያስተዳድር የማስቻልና በመጨረሻም ለሙሉ ነፃነቱ እንዲበቃ የማዘጋጀት ኃላፊነት ሲኖርበት በዚህም መሠረት በየዓመቱ ለተባበሩት መንግሥታት ሪፖርት ማቅረብ ይጠበቅበታል።

የተባበሩት መንግሥታትም የባለሞግዚት ሀገሮችን ሁኔታ በቅርብ ለመከታተል እንዲችሉ በየወቅቱ መልዕክተኞችን በመላክ ሁኔታዎችን እንዲመለከቱ ከማድረግም በላይ የባለሞግዚት ሀገሮችን ጉዳይ በሚከታተለው ምክር ቤቱ ለማካይነት ይቆጣጠራል።

ባለሞግዚት ሀገሮች ራሳቸውን ለማስተዳደር እስከሚችሉ ወይም ነፃ እስከሚወጡ ድረስ ባለእደራዎቹ መንግሥታት ሕግ የማውጣትና የማስተዳደር ሙሉ ሥልጣን አላቸው።
(ቅኝ ግዛትን ይመለከታል።)

ቫልራ፣ ሌዎ (Walras, Leon)

ከ1834—1910 የኖረ፣ የስዊዘርላንድ ተወላጅ ሲሆን በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት ውስጥ የማቲማቲክስ ዘዴን በስፋት መጠቀም ከጀመሩት ቡርጂ ኢኮኖሚስቶች

መካከል በግንባርተደምትነት የሚጠቀስ ነው ።
ቫልራ በሉዛን የኒቨርሲቲ ከ1870—90 በፕሮ
ፌሰርነት ሠርቷል ።

ቫልራ አጠቃላይ የኢኮኖሚ ተማዝኖ
የተሰኘውን ማቴማቲካዊ የኢኮኖሚ ሞዴል
የመሠረተ ነው ። የቫልራ ሞዴል በአንድ
ኢኮኖሚ ባጠቃላይ በመንደሩ ወጪ ፣ መል
ፅል ውጤት የሚገኝባቸውን ሁኔታዎች
የሚሻ ነው ።

ሆኖም ቫልራ የመሠረተው አጠቃላይ
የኢኮኖሚ ተማዝኖ ሞዴል ኢሳይንሳዊ
በሆነው በእርካታ የእሴት ንድፈ ሐሳብ
ላይ የተመሠረተ በመሆኑ በማቴማቲክስ
አገላለጽ ዘዴ የተሸፈነ የቡርሻው ርዕዮ
ተዓላም አንፀባራቂ ሞዴል ከመሆን አላመ
ለጠም ። ቫልራ የካፒታሊስት ምርት በዕድ
ገት ሂደቱ የሚያሳየውን ውስጣዊ ጠባይ
ሊረዳ ካለመቻሉም በላይ የዚህንም ስልተ
ምርት መሠረታዊ ቅራኔዎች አላጤነም ።

ባበፍ ፡ ግራኩስ

(Babeuf, Gracchus)

ከ1760—1797 የኖረ ፣ ፈረንሳዊ አብ
ዮተኛና የተምኔታዊ ሶሻሊዝም አራማጅ
ነው ። የባበፍ አቋም ከሌሎች ተምኔታዊ ሶሻ
ሊስቶች የሚለየው ካፒታሊዝምን ለመጣል
በኃይል መጠቀም ማስፈለጉን ማመኑ ነው ።
ሆኖም ተምኔታዊ በመሆኑ በሉ አስተሳሰብ
ጥቃቱ መፈጸም ያለበት ብዝበዛንና ሀብትን
በፍጹም የሚጠሉ ጀብደኞችና ሴረኞች የሆኑ
ገለሰቦች በሚያቋቁሙት ሥውር ቡድን
ነው ።

ባበፍና ተከታዮቹ በታላቁ የፈረንሳይ
አብዮት የተሳተፉ ሲሆን አብዮቱ የብዝበ
ዛን ቅርፅ የቀየረ እንጂ ብዝበዛን ያላጠፋ
መሆኑን ወዲያው ለመገንዘብ ችለዋል ።
ይህ የቡርሻ አብዮት ሕዝቡ በአብዮታዊ
የበላይ ገዥነት ሥልጣን ይዞ ደሀም ጌታም
የሌለበት ፣ የግል ንብረት የሚጠፋበት ፣
ሁሉም ለጋራ ጥቅም የሚሠራበት “የእ
ኩሎች ኅብረተሰብ” አብዮትን ያስከት
ላል ብለው ያምኑ ነበር ።

የባበፍ መሪ ሐሳብ የእኩልነት ጥያቄ
ሲሆን እኩልነትን ከሁሉ በላይ በማድረጉ
ሥልጣኔ ፣ ትምህርት ፣ ኪነጥበብና ሳይንስ
እኩልነትን ያፋልሳሉ በማለት እስከ መን
ቀፍ ደርሷል ። ኮሚኒዝምንም የተመለከ
ተው በከፍተኛ ደረጃ በማዕከላዊነት የተ
ደራጀና በጋራ ንብረትና በብሔራዊ አንድ
ነት ላይ እንደተመሠረተ ኅብረተሰብ አድ
ርጎ ነው ።

ባበፍና ተከታዮቹ የታዳጊውን የፈረን
ሳይ ወዝአደር ጥቅም ያንፀባረቁ ሲሆንም
የወዝአደሩ አለመበራበትና አለመደራጀት ስለ
መጧው ኅብረተሰብና ተግባራዊ ስለሚ
ሆንበት መንገድ የሰነዘሩት ጥሬ ሐሳብ
የሁኔታውን አለመብሰል የሚገልጽ ነበር ።
የመረጡት የሰው ጥገና የትግል ታክቲክ
ከሕዝቡ እንዲርቁና እንዲሸነፉም አድርጓ
ቸዋል ። ተከታዮቹ በእሥር ቤት የማቀቁ
ሲሆን ባበፍ ግን በፍርድ በሞት ተቀጥቷል ።
(ተምኔታዊ ሶሻሊዝምን ይመለከታል ።)

ባንክ

(Bank)

የገንዘብ አቅርቦትን የሚፈጥርና የሚቆ
ጣጠር ዓቢይ ተቋም ነው ።

ዘመናዊ ባንኮች በአውሮፓ መከሰት
የጀመሩት በ16ኛውና በ17ኛው ምዕት ዓመ
ቶች ውስጥ ነበር ። በወቅቱም የነዚሁ ባን
ኮች ዋነኛ ተበዳሪዎች መንግሥታትና ትላ
ልቅ የሥራ አከሊኮን ማንበሮች ነበሩ ።
ከኢንዱስትሪ አብዮት በኋላ ግን ዘመናዊ
ባንኮች በቁጥር ከማደጋቸውም በላይ ተግባ
ራቸውም እየበፋ ሊመጣ ችሏል ።

በካፒታሊስት ሀገሮች ባንኮች በአበ
ዳሪ ካፒታሊስቶችና በተበዳሪ ካፒታሊስቶች
መካከል ሆነው የብድር ካፒታልን በማንቀሳ
ቀስ የሚሠሩ የካፒታሊስት ተቋሞች ናቸው ።
የካፒታሊስት ባንኮች በካፒታሊስት ኢኮኖሚ
ውስጥ ለጊዜው ነፃ ሆኖ የተቀመጠውን
የካፒታሊስቶች ገንዘብ ፣ የባለመሬቶችን የመ
ሬት ኪራይ ፣ የመንግሥት በጀት ፣ የጡረታ
ገንዘብ ፣ የሕዝባዊ ድርጅቶች ገንዘብና የሌ
ሎች ካፒታሊስት ኅብረተሰብ አባሎችን
የቁጠባ ገንዘብ በመስብሰብ ፣ በማከማቸትና
ወደብድር ካፒታል በመቀየር ለካፒታሊስቶች

በአጭርና በረዥም ጊዜ የብድር ስልቶች አማካይነት የሚያስተላልፉ ድርጅቶች ናቸው። ባንኮች ንብረቶችንና ገንዘብን ከአስቀማጮች ተቀብሎ ከማስቀመጥና ብድርንም በልዩ ልዩ መያዣ ዋስትና መሠረት ከመስጠት በላይ በካፒታሊስት ደምበኞቻቸው መካከል የሚካሄዱ የእርስ በርስ የገንዘብ ክፍያዎች ማከናወንን፣ ገንዘቦች መለወጥን፣ ገንዘብ ማስተላለፍንና ከነዚህ ጋር የተያያዙ ሌሎች ተግባሮችንም ያካሂዳሉ። በባንክ ውስጥ አስቀማጮች ከሚያስቀምጡት ገንዘብ የተወሰነው በአስቀማጮች የቅድሚያ የማውጣት ጥያቄ ሊወጣ ሲችል ሌላው ደግሞ ያለቅድሚያ የማውጣት ጥያቄ በአስቀማጮች ሊወጣ የሚችል ነው። ባንኩ ለአስቀማጮች ወለድ የሚከፍል ሲሆን ከተበዳሪዎችም ይቀበላል። ሆኖም ባንኩ ከተበዳሪዎች የሚቀበለው የወለድ መጣኔ ለአስቀማጮች ከሚሰጠው የወለድ መጣኔ ይበልጣል።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የተለያዩ የሥራ ዘርፎችን የሚያካሂዱ የተለያዩ ባንኮች ይገኛሉ። ከነዚህም መሀከል የማዕከላዊ ባንክና የንግድ ባንክ ከፍተኛ ስፍራን ይይዛሉ። ማዕከላዊ ባንክ ብሔራዊ ገንዘብን፣ የባንክ ኖቶችን የሚያትምና የሚያስራጭ፣ የገንዘብ ፖሊሲ የሚነድፍ፣ የመንግሥት ገንዘብ የሚያስቀምጥና ለመንግሥት የሚያበድር፣ ለሌሎችም ባንኮች ብድር የሚሰጥ የባንኮች ባንክ ነው። የንግድ ባንክ ደግሞ በልዩ ልዩ ሥራዎች ስተሰማሩ ካፒታሊስቶች የረዥምና የአጭር ጊዜ ብድር በመስጠትና የአስቀማጮችን ንብረትና ገንዘብ በማስቀመጥ የሚሠራ ባንክ ነው።

በኢምፒሪያሊዝም ደረጃ የሞኖፖል ባንኮችና የኢንዱስትሪ ሞኖፖሎች በሚያደርጉት መስተጋብር የፋይናንስ ካፒታል ይመሠረታል። በዚህም ሂደት ከፍተኛ ዓለም አቀፍ የሞኖፖል ባንኮች በመመሥረት ልዩ ልዩ የምርት፣ የአገልግሎትና የንግድ ድርጅቶችን በልዩ ልዩ መንገዶች በቁጥጥራቸው ሥር በማዋል ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ ያገኛሉ። በተጨማሪም ከፍተኛ የወለድ መጣኔ በማውጣትና ሥራ ላይ በማዋል ከልዩ ልዩ ሀገሮች ሀብት ወደ ሞኖፖል ባንኮች እንዲዛወር ያደርጋሉ።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ባንኮች የመንግሥት ይዘታዎች ሲሆኑ ለማዕከላዊ

የኢኮኖሚ አመራር አካል የሚያስፈልገውን ልዩ ልዩ ዝርዝር የሒሳብ መረጃዎች አጠናቅረው የሚይዙ፣ የተለያዩ የሶሻሊስት ኢኮኖሚው ዘርፎችና ድርጅቶች በማዕከላዊ ዕቅድ መሠረት ሥራቸውን ማከናወናቸውን የሚቆጣጠሩና ለልዩ ልዩ ከፍተኛ ኢኮኖሚዎችም በዕቅዱ መሠረት ብድር የሚሰጡ ድርጅቶች ናቸው። የሶሻሊስት ባንኮች ከወገሪቱ ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ከፍተኛ፣ ድርጅቶችና ግለሰቦች ላይ ገንዘብ በአደራ መልክ ተቀብለው ጥቅም ላይ እንዲውል ያደርጋሉ። የሶሻሊስት ባንኮች የወለድ መጣኔ በማዕከላዊ ዕቅድ መሠረት ተቀናብሮ የሚወሰን ነው።

ባንክ ትርፍ (የ—)
(Banker's Profit)

ባንክ ለአስቀማጮች ከሚሰጠው ወለድና ከተበዳሪዎች ከሚቀበለው ወለድ የሚያገኘው ልዩነት የባንክ ትርፍ ይባላል።

የካፒታሊስት ባንክ ብድር ሲሰጥ ከተበዳሪዎች የሚቀበለው የወለድ መጣኔ ባንኩ ለአስቀማጮች ከሚሰጠው የወለድ መጣኔ እጅግ ከፍ ያለ ነው። የካፒታሊስት ባንክ በቅድሚያ የራሱን ካፒታል በመያዝና የሌሎችን ካፒታል በአስቀማጭነት በመሰብሰብ ሥራውን ያንቀሳቅሳል። አስቀማጮች ያስቀመጡትን ካፒታልና የራሱን ካፒታል ለተበዳሪዎች በመስጠት ለዚህ አገልግሎትም ወለድ በመጠየቅ ገንዘብ በመሸጥ ከፍተኛ ገቢ ያገኛል። የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቱ ከባንኩ የተበደረውን ካፒታል በምርታማ ሥራ ላይ በማዋል ወዝአደሮችን በመበዝበዝ ከሚያገኘው ትርፍ ውስጥ የተወሰነውን ለአስዳሪው ባንክ በወለድ መልክ ይከፍላል። የባንክ ትርፍ የተረፈ እሴት አንድ ክፍል ነው። የባንኩ ትርፍ በኢንዱስትሪ ከፍላ ኢኮኖሚ ውስጥ ከሚገኝ አማካይ ትርፍ መጣኔ የሚያንሰ አይደለም። የባንክ ትርፍ ምንጭ ወዝአደሩን በመበዝበዝ የሚገኘው ተረፈ እሴት ነው።

የካፒታሊስት ባንክ ትርፍ ለአስቀማጮች ከሚከፍለው ወለድና ከተበዳሪዎች ከሚቀበለው የወለድ መጠን ልዩነት የሚገኝ ቢሆንም በተጨማሪ ባንኩ የገንዘብ ዝውውር ለደንበኞቹ በማድረግ፣

በካፒታሊስቶች መካከል የድህላ ሥራዎች በግዝናወንና በመሳሰሉት ከሚሠራቸውም ተጨማሪ ገቢ ያገኛል። የካፒታሊስት ባንኮች ብድር ለካፒታሊስቶች ብቻ ሳይሆን የፍጆታ ሸቀጦች ለሚገዙ ሠርቶ አደሮችም የአጭር ጊዜ ብድር በመስጠት ከነርሱም ወለድ ያገኛሉ። ዘተጨማሪም የካፒታሊስት ባንኮች ለካፒታሊስት መንግሥት በማበደር ከፍተኛ ትርፍ ይሰበስባሉ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የባንክ ብድር፣ ካፒታል ከአንድ ክፍለ ኢኮኖሚ ወደሌላ ክፍለ ኢኮኖሚ በፍጥነት እንዲሸጋገርና አማካይ ትርፍ እንዲገኝ ያስችላል። የካፒታሊስት ብድር የካፒታልን የዝውውር ጊዜ በማሳጠርና የዝውውር ወጪዎችን በመቀነስ ተረፈ እስከ እንዲጨምር ይረዳል። በተጨማሪም ብድር የካፒታልን መማከልና መስበሰብ በማስከተል እነሱት ካፒታሊስቶች በከፍተኛ ካፒታሊስቶች የሚዋጡበትን ሂደት ያፋጥናል። በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም የባንክ ሞኖፖሎች በመከሰታቸውና የኢንዱስትሪ ካፒታልና የብድር ካፒታል ተዋህደው ፋይናንስ ካፒታልን በመፍጠራቸው ምክንያት የትርፍ ማግኛ መስኮቻቸው ሊሰፉ ችለዋል።

በሶሻሊስት ሥርዓት ባንክ በመንግሥት ቁጥጥር ሥር በመሆኑና መንግሥቱም ለኅብረተሰቡ ጥቅም የቆመ ስለሆነ የሚያስከፍለው የወለድ መጣኔ መጠነኛ ነው። ከዚህም በላይ አንዳንድ ለኅብረተሰቡ ጠቃሚ የሆኑ ድርጅቶች ሥራቸውን ለማስፋፋት ከባንክ ሲበደሩ የሚከፍሉት ወለድ አነስተኛ ሲሆን ለኅብረተሰቡ ጥቅም ለማይሰጡ ድርጅቶች ሥራ ማስፋፊያ የሚሰጠው ብድር መጣኔው ከፍተኛ ይሆናል። ይህም እንዲህ ዓይነት ተቆን ድርጅቶች ለመግታት የሚደረግ ነው።

ከባንክ ወለድ የሚገኘው ትርፍ መልሶ ለሀገሪቱ ጥቅምና ለኅብረተሰቡ የኑሮ ማሻሻያ ይውላል።

(የብድር ካፒታልን ይመለከታል።)

ባንክ ኖት (የ—)

(Bank Note)

ባንክ ለግለሰቦች ወይም ለድርጅቶች የሚሰጠው እንደ ገንዘብ በመሆን የሚያገለግል

ግል የመተማመኛ የብድር ሰነድ ነው። ባንኩ በማንኛውም ጊዜ የባንክ ኖቱን ለሚያቀርብ ግለሰብ ወይም ድርጅት በባንክ ኖቱ ላይ የተጠቀሰውን የገንዘብ መጠን እንደሚከፍል ቃል ይገባል። በዚህም የተነሣ የባንክ ኖት እንደ ገንዘብ የሚያገለግል ሕጋዊ የሆነ የገንዘብ መከፈያ ሰነድ ነው።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ታሪክ የመጀመሪያ ወቅት የሽርፍራፊ ገንዘቦች በሁለንታዊ የዝውውር ማዕከልነት ሲያገለግሉ ቆይተዋል። በዚህ ወቅት ደግሞ በካፒታሊስቶች መካከል በሽርፍራፊ ገንዘብ ምትክ የካፒታሊስቶች የመተማመኛ የብድር ሰነዶች ተተክተው በሥራ ላይ ውለዋል። ከነዚህ በኋላ የተከሰተው ደግሞ የባንክ ኖት ነው። በብዙ የካፒታሊስት ሀገሮችም ውስጥ ቀስ በቀስ የባንክ ኖት ብሔራዊ ገንዘብ በመሆን ሥራ ላይ ውሏል።

በሶሻሊስት ሀገሮች የባንክ ኖት የመንግሥት የብድር ገንዘብ ነው። በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የባንክ ኖቶች መጠንና ስርዓት በማዕከላዊው ዕቅድ ተቀናብሮ የሚካሄድ ነው። የሶሻሊስት የባንክ ኖቶች የመተማመኛ መሠረትም በሶሻሊስት መንግሥት ይዞታ ሥር የሚመረተው ምርት ነው።

ቤከን፣ ፍራንሲስ

(Bacon, Francis)

ከ1561—1626 የኖረ፣ የሙከራዊ ሳይንስና የዘመናዊ ቁስአካላዊ ፍልስፍና መሥራች የሆነ እንግሊዛዊ ፈላስፋ ነው። “ኖሾም አርጋነም” በተባለው ዓቢይ ጽሑፍ ውስጥ ስለሳይንስ ተግባሮችና ስለሳይንሳዊ መስተጋብእ መሠረት የደረሰበትን አዲስ ግንዛቤ አብራርቷል።

የዕውቀት ዓላማ የሰውን ኃይል ማሳደግ ነው። ከሚለው ሐሳብ በመነሣት ቤከን ስለነገሮች ትክክለኛ ዕውቀት የሚኖረን የነሱን እውነተኛ ምክንያት ስናጤን ነው ሲል ተናገሯል። እንደ ቤከን አባባል በወቅቱ የነበረው የእጠናን ዘዴ ሁለት ዓይነት ድክመቶች ነበሩት። ጨርሶ ቀኖኖዊ በመሆን ለልምድና ለሙከራ ቦታ ሳይሰጥ ሁሉን ነገር ከሐሳብ ብቻ ለማፍሰስ መሻቱ ወይም ደግሞ የከረረ የዳሳሽነትን አዝማሚያ በመከተል የተለያዩ

መረጃዎችን በመዘርዘርና በመመዝገብ ብቻ መወሰኑ ነው። ትክክለኛውና ዕውቀት የሚያስገኘው ዘዴ ከነዚህ ድክመቶች የተላቀቀው ነው።

በመጀመሪያ ደረጃ አመለካከት እራሱ ከአንዳንድ መሠረተ ቢሰ እምነቶችና አሳሳች የአስተሳሰብ ልዎዶች መላቀቅ ይኖርበታል። ከዚያም ልዎድን ምክኑያዊ በሆነ መንገድ መገንዘብ ያስፈልጋል። ይህ ዘዴ መከራዊ ሳይንስ የሚባለው ሲሆን የእሱም መሪ ሐሳብ መረጃዎችን በሥርዓት በማገናዘብና በማጠቃለል ማለትም ከጭብጥ በመነሣት በመስተጋብአዊ ሥነ አመከንዮ በመጠቀም ወደንድፈ ሐሳብ መተላለፍ ነው።

በሥነ ነባሪ አመለካከቱ ቤከን ቄስ አካላዊ እቋም በመያዝና የሐሳባዊነትን ስህተቶች በማጋለጥ ነባራዊው ቄስአካል ብቻ እንደሆነ ተናግሯል። ቄስአካል የብናኞች ግጥምጥሞሽ እንደሆነና ተፈጥሮም ብዙ ጠባይ ያላቸው የአካላት ግጥምጥሞሽ ውጤት እንደሆነ ገልጿል። እንቅስቃሴ የቄስአካል ምንነታዊ ጠባይ መሆኑንም ጠቁሟል። እንቅስቃሴ ተናክላታዊ ብቻ እንዳልሆነ ለማስረዳት 19 ዓይነት የእንቅስቃሴ ቅርፆች አሉ ሲል ተናግሯል።

ቤከን የነበረበት ወቅት በእንግሊዝ መጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ከምችት ይካሄድ የነበረበት ወቅት ስለነበር ፍልስፍናው የሚያንፀባርቀው ተሰማሚ የሆነውን የዕውቀት እቅጣጫ ነው። ቤከንን ታዋቂ ያደረገው በተምህሮነት የበላይነት ሥር ሰፍኖ የነበረውን የዕውቀትን አውጠንጣኝነት በመንቀፍ ለተግባር ጠቃሚ የሚሆነውን የዕውቀት ስልት መቀየሉ ነው። ሆኖም ቤከን በቄስአካልነት አቋሙ የጸና አልነበረም። በተለይም በፖለቲካዊ አስተምህሮው ፍጹም ተምኔታዊ ከሆነ አመለካከት ላይ በመውደቅ የተገኘና የገዢ ልዩነት ሳይጠፋ በላይንሰና በቲክናሎጂ አማካይነት ብቻ ትክክለኛ ንብረተሰብ ለመመሥረት ይቻላል ሲል ተናግሯል።

ብሔረሰብ

(Nationality)

በይበልጥ የባሪያ አሳዳሪና የፊውዳል ሥርዓት ዓይነተኛ ገጽታ የሆነ የሰዎች ታሪ

ካዊ ማኅበረሰብ ነው። ብሔረሰብ ከደም አንድነት ይልቅ የተመሠረተው በክልል፣ በቋንቋና በባህል እንደነት ላይ ነው። ብሔረሰብ የነገድ ከፍተኛ ደረጃ የሆነ የብዙ ነገዶች ውህደት ውጤት ነው።

ይህ የክልል፣ የቋንቋና የባህል እንደነት የተወሰነ ቁሳዊ መሠረት አለው። ዋናው ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ የተመሠረተው በግብርና ላይ ሲሆን በመጠኑም ቢሆን እደጥበባዊ ኢኮኖሚን አስፋፍቷል። ሆኖም ብሔረሰብ ዘላቂ ዕድሜ ያለው ማኅበረሰብ አልነበረም። ምክንያቱም በባሪያ አሳዳሪ ሥርዓትና በፊውዳሊዝም ውስጥ ቋሚና ሰፋነት ያላቸው ግንኙነቶችን ለማዳበር ባለመቻሉ ብሔረሰብ ለዕድገት ግፊት ተሰማሚ አልነበረም። በሁለቱም ሥርዓቶች ውስጥ የሸቀጥ ልውውጥ ቢኖርም ልውውጡ ዳብር ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ልዩነቶችን ሊያሸንፍ አልቻለም። የዕድገት ሂደት ከሚጠይቀው አንፃር ሰፊ ያሉ የኢኮኖሚ ግንኙነቶችን በመፍጠር እነዚህን ልዩነቶች የሚያስቀር የብሔረሰብ ከፍተኛ ደረጃ ብሔር ነው።

(ብሔርን ይመለከቷል።)

ብሔረተኝነት

(Nationalism)

ሕዝቦችን በብሔር የሚከፋፍል የአንዱ ብሔር ሕዝብ የሌሎች ብሔሮችን ሕዝቦች በጥላቻ፣ በጥርጣሬና በጠላትነት እንዲመለከት የሚገፋፋ የቡርኻው ርዕዮተዓለም አድጋሪ አዝማሚያ ነው። ብሔረተኝነት ከካፒታሊዝም የሚመነጭና በብሔሮች መካከል ያለውን የተዛባ ግንኙነት የሚያንፀባርቅ ሲሆን በሁለት መሠረታዊ መልኮች ይከሰታል። የመጀመሪያው በአንድ ወቅት በፖለቲካና በኢኮኖሚ የበላይነትን የያዘው ብሔር ወይም ብሔረሰብ ገዢ መደብ በሚያሳየው ትምክህተኝነት ሲንፀባረቅ፣ ሁለተኛው ደግሞ ከዚህ በመነጫ ሁኔታ በጭቁን ብሔሮች ወይም ብሔረሰቦች በዝባዥ መደቦች አካባቢ በሚታይ የጠባብ ብሔረተኝነት አዝማሚያ ይገለጻል። የብሔር ትምክህተኝነትም ሆነ ጠባብ ብሔረተኝነት የበዝባዥ መደቦችን ፍላጎትና ዓላማ የሚያንፀባርቁ፣ የልዩ ልዩ ብሔሮች ወይም ብሔረሰቦች

ቴቂን መደቦችን የዓላማና የትግል አንድነት የሚፃረሩ የአንድ ከስተት ገጽታዎች ናቸው።

ብሔረተኝነት በብሔሮች ምሥረታ ታሪካዊ ሂደት ውስጥ የተወለደና እያደገም የመጣ ከስተት አንደመሆኑ ከብሔር ቋንቋዎች፣ ባህሎች፣ ሥነ ልቦናዊ አመለካከቶችና እምነቶች ጋር በጥብቅ የተሳሰረ ነው። በመሠረቱ የቡርጂዊው ብሔረተኝነት በየአካባቢው የተበታተነ የፊውዳል ግዛቶችን በአንድ የቡርጂ ማዕከላዊ መንግሥት ጥላ ሥር የማሰባሰብ ዓላማ ስለነበረው ንቅናቄው የተራማጅነት ገጽታ ነበረው። በኋላ ግን ከካፒታሊዝም ዕድገት ጋር ቡርጂዚው ተራማጅነቱን ጨርሶ የቴቂን ሕዝቦችን ትግል የሚገታ ኃይል ሆኖ ሲወጣ ከተራማጅ ይልቅ አድጋሪ ገጽታው እየየለ መጥቷል።

ብሔረተኝነት የገዥ መደብን ጥቅም የሁሉም መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች የጋራ ጥቅም አስመስሎ ያቀርባል። በጣም በደረጃ ካፒታሊስት ሀገሮች ብሔረተኝነት ሰፊው ሕዝብ የሞኖፖል ቡርጂዚው ተገዥ እንዲሆን መገፋፈያ፣ ሠራተኛው መደብ ለአብዮታዊ ለውጥ እንዳይታገል ማፈኛና ከዓላማውም ውጭ በሌሎች ሕዝቦች ላይ እንዲዘምት የሥነ ልቦናዊ ትጥቅ መስጫ መሣሪያ ነው። ኢምፔሪያሊዝም ብሔረተኝነትን በማፋፋም ሶሻሊዝምን ለመዋጊያ ዋነኛ መሣሪያው ያደርገዋል። ብሔረተኝነት የሶሻሊስት ሀገሮችንና የኮሚኒስት ንቅናቄን አንድነት አጥብቆ የሚፃረር አንቅስቃሴ ነው።

ሠራተኛው መደብ በወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህ ስለሚመራ ብሔረተኝነትን አይቀበልም። ይሁን እንጂ ቴቂን ሕዝቦች ከኢምፔሪያሊዝምና ከውስጥ አድጋሪ ኃይሎች ጋር የሚያደርጉት የብሔራዊ አርነት ትግል አጠቃላይ ዲሞክራሲያዊ ይዘት ያለው በመሆኑ ይደግፈዋል። በአጠቃላይ ብሔረተኝነት ከሠራተኛው መደብ፣ ከሶሻሊስትና ከብሔራዊ አርነት ኃይሎች፣ ለብሔራዊ ነፃነት፣ አንድነትና ክብር ካላቸው ከፍተኛ የሶሻሊስት አርበኝነትና የሀገር ፍቅር ስሜት ጋር ምንም ግንኙነት የለውም።

(አርበኝነትን ይመለከታል።)

ብሔራዊ ሶሻሊዝም (National Socialism)

ከ1933 እስከ 1945 በጀርመን ውስጥ በሂትለር መሪነት ተቋቁሞ የነበረውና የሁለተኛው ዓለም ጦርነት መንሥኤ የሆነው ፈላጭ ቆራጭ መንግሥት ይከተል የነበረው ርዕዮተዓለማዊና ፖለቲካዊ ሥርዓት ነው። ብሔራዊ ሶሻሊዝም አዲስ የዓለም አመለካከት አለኝ የሚል ሲሆን የአመለካከቱ መሠረት የጀርመን ዘር ከሁሉ በላይ በመሆኑ ዓለምን መግዛት አለበት፤ ይህንንም ተግባራዊ ለማድረግ የጀርመን ዘር በሙሉ ፍጹማዊ በሆነና በሂትለር የበላይ አለቅነት በሚመራ መንግሥት ሥር መሰባሰብ አለበት የሚለው ነው። የዚህ ሥርዓት ግንባር ቀደም ኃይል ብሔራዊ ሶሻሊስት ፓርቲ ሲሆን ፓርቲው የሌሎች ፓርቲዎችን መኖር የማይቀበል፣ በይፋ ፀረ ዲሞክራሲ፣ ፀረ እኩልነት፣ ፀረ ፓርላማና፣ ፀረ ኮሚኒስት ነው። ዋና ተግባሩም ኅብረተሰቡን መቆጣጠርና ርዕዮተዓለሙን ማስራጨት ነው።

የዚህ በዘረኝነት ላይ የተመሠረተ ፋሺስታዊ መንግሥት አስከፊነት የተረጋገጠው የሁለተኛው ዓለም ጦርነት መንሥኤ በመሆኑ ብቻ ሳይሆን የጀርመንን ዘር ጥራት እጠብቃ ለሁ በሚል ሰበብ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩ አይሁዶችን መጨፍጨፋት ነው። በአንደኛው የዓለም ጦርነት የጀርመን መሸነፍ ፈጥሮት የነበረው የብሔር ትምክህተኝነት፣ በአውሮፓ ውስጥ ከ1929 ጀምሮ የተነሣው የካፒታሊዝም ከፍተኛ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ቀውስ ያስከተለው የተሰፋ መቁረጥ ስሜትና የአስተሳሰብ ውዥንብር ለብሔራዊ ሶሻሊዝም መጸነስና ተደማጭነት ማግኘት አመች ሁኔታ ፈጥሯል። በአንፃሩም ሠራተኛው ሕዝብ በደረሰበት ከፍተኛ ውድቀት ተነሣሥቶ ካፒታሊዝምን በመዋጋት ለሶሻሊስት ሥርዓት እንዳይታገል ማለትም የመደብ ትግሉን እንዲዘነጋና የራሱን ድርጅቶች እንዲያፈራርስ በብሔር ትምክህተኝነትና በዘረኝነት በመደለል ለካፒታል ፍጹም ተገዥ ሆኖ የቀውሱን ጊዜ ካስተቀናቃኝ ለማለፍ እንዲችል የፋይናንስ ካፒታል የወጠነው አስከፊና አደገኛ ሥርዓት ነበር።

(ዘረኝነትን፣ ፋሺዝምን ይመለከታል።)

ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ ፡ (National per Capita Income)

የአንድን ሀገር ብሔራዊ ገቢ መጠን በሕዝቡ ጠቅላላ ቁጥር በማካፈል የሚገኝ የገቢ መጠን ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ ይባላል ። ለምሳሌ የአንድ ሀገር የአንድ የተወሰነ ዓመት ጠቅላላ ብሔራዊ ምርት መጠን አሥር ቢሊዮን (10,000,000,000) ብር ነው እን በል ። በዚያው ዓመት የዚህ ሀገር ሕዝብ ጠቅላላ ቁጥር ደግሞ አሥር ሚሊዮን (10,000,000) ነው እንበል ። ስለዚህ በዚያ ዓመት የዚህ ሀገር ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ

$$\frac{10,000,000,000}{10,000,000} = 1,000 \text{ ብር ይሆናል ።}$$

ይህም ማለት በዚያ ዓመት የዚህ ሀገር አማካይ የዓመት ገቢ አንድ ሺህ (1,000) ብር ነበር ማለት ነው ።

ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ የአንድን ሀገር የኑሮ ደረጃ ለመለካት በሥራ ላይ ከሚውሉት መመዘኛዎች አንዱ ነው ። ከዳበሩት ካፒታሊስት ሀገሮች መካከል ከፍተኛ ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ ያላት ሰዊትዘርላንድ ስትሆን ከዕም በተከታታይ ከፍተኛ ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ ካላቸው ሌሎች ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መካከል ስዊድን፣ ጀርመን፣ ፊደራል ሪፐብሊክ፣ ፈረንሳይ፣ አሜሪካ፣ ጃፓንና እንግሊዝ ይገኛሉ ።

ከሶሻሊስት ሀገሮች መካከል ከፍተኛ የነፍስ ወከፍ ገቢ ያላቸው የጀርመን ዲሞክራቲክ ሪፐብሊክ፣ ቼኮዝሎቫኪያ እና ሶቭዬት ኅብረት ይገኛሉ ።

ከአፍሪካ ሀገሮች መካከል ከፍተኛ የነፍስ ወከፍ ገቢ ያላቸው ሊቢያ ቲኒዝያና አይቨሪ ኮስት ናቸው ።

በብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ አማካይነት የአንድን ሀገር የኑሮ ደረጃ መለካት የተለመደ

ቢሆንም ይህ አሠራር መሠረታዊ ችግር ያለው መሆኑን መገንዘብ አስፈላጊ ነው ። ይህንንም ሀብታም ከሆኑት ከአረብና ከአፍሪካ ዘይት አምራች ሀገሮች የገቢ መጠንና የዕድገት ደረጃ ለማየት ይቻላል ። ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ የሕዝብ አማካይ ገቢ እንደመሆኑ መጠን የአንድ ሀገር ብሔራዊ ገቢ በሕዝቡ መካከል አንዴት እንደሚከፋፈል አያመልከትም ፤ በኢምፔሪያሊስት ሀገሮችና ጎሳ ቀርቦ ሆኑ የካፒታሊዝምን የዕድገት ፈለግ በሚከተሉ ሀገሮች ውስጥ ቁጥራቸው አነስተኛ የሆኑ ግለሰቦች የምርት መገልገያዎችን በግል ንብረትነት በመያዝ በየዓመቱ ከሚፈጠረው ብሔራዊ ገቢ ከፍተኛውን ክፍል ይወስዳሉ ። በአንፃሩ በሰፊው ሕዝብ መካከል የሚከፋፈለው የብሔራዊ ገቢ ክፍል አነስተኛ ሆኖ ይገኛል ። ስለዚህ አንድ አሜሪካ ባሉ ከፍተኛ ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ ባላቸው ሀገሮች ውስጥ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎች ገቢ ያቸው እጅግ አነስተኛ በመሆኑ ሥራ አጥም በመሆናቸው በድህነት ሲቆረመዱ ይታያሉ ። በሰዎች መካከል የገቢ ልዩነት በጠበበባቸው ያበልጥም እየጠበበ በመሄድ ላይ በሚገኝባቸው በሶሻሊስት ሀገሮች ግን ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ የኅብረተሰቡን የኑሮ ደረጃ በተሻለ ሁኔታ ለማሳየት ይቻላል ።

ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢን የሚወስኑ የብሔራዊ ገቢ መጠንና የሕዝብ ጠቅላላ ቁጥር እንደመሆናቸው የዕድገቱ መጣኔም የሚወስነው በብሔራዊ ገቢ የዕድገት መጣኔና በጠቅላላ የሕዝብ ቁጥር የዕድገት መጣኔ ነው ። ስለሆነም የብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ ዕድገት ሊያሳይ የሚችለው የብሔራዊ ገቢ ዕድገት መጣኔ ከጠቅላላ የሕዝብ ቁጥር የዕድገት መጣኔ በልጦ ሲገኝ ብቻ ነው ። ስምሳሌ ብሔራዊ ገቢ በ2.5% ቢያድግና የሕዝቡ ቁጥርም እንደዚሁ በ2.5% ቢያድግ የብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ መጠን ምንም ለውጥ ሊያሳይ አይችልም ። ነገር ግን የሕዝቡ ቁጥር በዚያው በ2.5% ዐድጎ ብሔራዊ ገቢ በ6% ቢያድግ ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ በ3.5% ያድጋል ። በአንፃሩም የሕዝቡ ቁጥር መጣኔ ጨምሮ የብሔራዊ ገቢው መጣኔ ግን ካነሰ የነፍስ ወከፍ ገቢው ያንሳል ።

(ብሔራዊ ገቢን ይመለከታል ።)

ብሔራዊ የኦርጋኒት ንቅናቄ

(National Liberation Movement)

አንድን በቅኝ ገዥነት ወይም በሌላ መልክ በተፈጠረ ሁኔታ በባዕድ አገዛዝ ሥር የምትገኝ ሀገር ከባዕድ ኃይል መዳፍ ተላ ቅቃ ብሔራዊ ህገ-መንግሥት ፡ በሙሉ ነፃነትና መብት እራሷን እንድትመራ ለማድረግ የሚታገል ኃይል ነው ።

ብዙውን ጊዜ የዚህ ዓይነቱ ንቅናቄ ነፃ ለመውጣት ከምትታገለው ሀገር ዜጎች መካከል በትምህርትና በንቃታቸው ላቅና በኢኮኖሚ አቋማቸው ጠንክር ባሉ ፡ በአብዛኛው ከተሟ በሆኑ ከፍሎች ይጀመራል ። በመጀመሪያው ደረጃ ላይ እመራሩን የሚይዙትም እነዚሁ ወገኖች ናቸው ።

ነገር ግን በሀገሪቱ ውስጥ ካፒታሊዝም እያደገ ሲሄድና በከተሞች ፡ በኢንዱስትሪ ማዕከሎች ፡ በወደቦችና በመሳሰሉት አካባቢዎች የኢምፔሪያሊዝም እንቅስቃሴ ሲሰፋፋ የሠራተኛው መደብም ያድጋል ። ይህ መደብ በቁጥር እየበዛና እየተደራጀ በመጣ መጠን ደግሞ በንቅናቄው ውስጥ የሚያደርገው ተሳትፎ ይጨምራል ። የዚህ ሂደት ይበልጥ መጠናከር ደግሞ የሠራተኛው መደብ አባላትና ደጋፊዎች የንቅናቄውን እመራር ጭምር እንዲይዙ አመች ሁኔታዎችን ይፈጥራል ። ይልቁንም በንቅናቄው የትግል ሂደት ላይ ተራማጅ ኃይሎች እየተደራጁ ፡ በተለይም ግንባር ቀደም ማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲን ከመሠረቱ የንቅናቄውን ዓላማና የትግል መሥመር በጥሩ ርዕዮተዓለም በመምራት ከባዕድ አገዛዝ ወጥቶ የፖለቲካ ነፃነት ከማግኘት ባሻገር ንቅናቄው እኩልነትና ዲሞክራሲ ለሰፈነበት ኅብረተሰብ መገንባትም እንዲታገል ሰፊ ስልት ይቀይሱለታል ።

ንቅናቄው በዚህ መልክ እየተጠናከረና በዓላማውም የዓይነት ለውጥ እያሳየ በሄደ መጠን በመጀመሪያው ደረጃ የነበረው የኃይል አሰላለፍ ይለወጣል ። ትግሉም ከባዕድ ቅኝ ገዥዎችና ከኢምፔሪያሊስቶች ጋር ብቻ መሆኑ ቀርቶ የነሱ የመደብ ጥቅም ተባባሪ በመሆን አብረዋቸው ከሚሰለፉ የውስጥ አድጋሪዎች ፡ አምስተኛ ረድፈኞችና ከሌሎችም አጋርቻቸው ጋር ይሆናል ። ከዚህም የተነሣ ንቅናቄው በአንድ በኩል እየተጠናከ

ረና ድሎችን እየተገናኝረ ሲሄድ በሌላ በኩል ትግሉ ውስብስብና የረቀቀ እየሆነ ይመጣል ። ይህ ዓይነቱ ለብሔራዊ እርገትና ለግንባር የሚደረግ ትግል በድል ለመውጣትም ንቅናቄው ከሶሻሊስትና ተራማጅ ህገሮች ጋር የትግል አንድነት በመመሥረት ድጋፍ ማግኘቱ ወሳኝ ነው ። እስካሁንም ያለው ሁኔታ ሲታይ በተለይ የሶቭዬት ኅብረት በሶሻሊዝም ግንባታ ከፍተኛ ደረጃ መድረሷና ከሠላተኛው የኢምፔሪያሊስቶች ጦርነት ወዲህ በበርካታ ሀገሮች ውስጥ ሶሻሊዝም እየተስፋፋ መምጣቱ በአፍሪካ ፡ በእስያና በላቲን አሜሪካ ውስጥ በሚገኙ በርካታ ሀገሮች የብሔራዊ ነፃነት ንቅናቄዎች በድል እንዲወጡና ብዙዎቹም በነፃ ማንበራዊ ዕድገት እንዲመዱ ለማድረግ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ።

(ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ፡ ቅኝ አገዛዝ ፡ ዓለምአቀፋዊነትን ይመለከታል ።)

ብሔራዊ ዕዳ

(National Debt)

ብሔራዊ ዕዳ የሚባለው የአንድ ሀገር መንግሥት ያለበት ያልተከፈለ የብድርና የወለድ ዕዳ ነው ። ብሔራዊ ዕዳ የሀገር ውስጥና የውጭ ተብሎ በሁለት ሊከፈል ይችላል ።

በካፒታሊስቱ ሥርዓት ብሔራዊ ዕዳ ለቡርጂው መንግሥት ህልውና አስፈላጊ ነው ። በሰዚህም የካፒታሊስት ሀገሮች ብሔራዊ ዕዳ እጅግ ከፍተኛ የሆነና እያደገ በመሄድ ላይ የሚገኝ ነው ። ለምሳሌ በ1981 የዩናይትድ ስቴትስ ፌዴራል መንግሥት ዕዳ 998 ቢሊዮን ዶላር ነበር ። በብዙ ካፒታሊስት ሀገሮች ብሔራዊ ዕዳ ከብሔራዊ ገቢ ይበልጥ እያደገ ሄዷል ። በዚህ አኳኋን በብሔራዊ ዕዳና በብሔራዊ ገቢ መካከል ያለው ጥምርታ በማደግ ላይ ይገኛል ። ለምሳሌ በዩናይትድ ስቴትስ በ1914 ብሔራዊ ዕዳ የብሔራዊ ገቢውን 3.3% ያህል ነበር ይህ ቁጥር በ1969 ወደ 63% ከፍ ብሏል ። በዚያው ጊዜ በእንግሊዝ ሀገርም ከ31.2% ወደ 126.1% ሊያድግ ችሎ ነበር ። የዚህም መሠረታዊ ምክንያት ኢምፔሪያሊስት

ሀገሮች ለጦር መሣሪያ አሽቅድድምና ለሌሎችም ተግባሮች በሚያወጡት ወጪ ከፍተኛነትና ዕድገት የተነሣ የበጀት ተዛባት እያደገ መሄድ ነው። የቡርዟው መንግሥት በያመቱ የሚያደርገው የዕዳ ክፍያም በበኩሉ ከበጀት ተዛባት ዕድገት ጋር በቅርብ የተያያዘ ነው።

በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ብሔራዊ ዕዳ በአብዛኛው የውጭ ዕዳ ነው። የእነዚህ ሀገሮች የውጭ ዕዳ ከፍተኛነትና በአፋጣኝ እያደገ መምጣት በኢኮኖሚ ዕድገታቸው ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖ በማሳደር ላይ ይገኛል። ለምሳሌ በመልማት ላይ ያሉት ሀገሮች የውጭ ዕዳ በ1975 179 ቢሊዮን ዶላር የነበረው በ1982 ወደ 626 ቢሊዮን ዶላር ከፍ ብሏል። በ1982 ነዳጅ አምራች ያልሆኑ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች የውጭ ዕዳ ከገቢ ንግዳቸው ካገኙት ገቢ 37% ያህሉን ለብድርና ለወለድ ክፍያ ለማዋል ተገድደው ነበር። አሁንም እነዚህ ሀገሮች በ1981 ያደረጉት የብድርና የወለድ ክፍያ ሰዚያው ዓመት ካገኙት የውጭ ብድር 85% ያህል እንደነበር ለማወቅ ተችሏል።

በዚህ አኳኋን በመልማት ላይ ያሉ፣ በተለይም ነዳጅ አምራች ያልሆኑት ሀገሮች ምርቶቻቸውን ለውጭ ገበያ ልከውም ሆነ ከውጭ ተበድረው ከሚያገኙት ከፍተኛ የሆነውንና በማደግ ላይ የሚገኘውን ከፍል ለብድርና ለወለድ ክፍያ ለማዋል ተገድደዋል። ይህም ለኢኮኖሚ ዕድገት ሊውል የሚገባውን ከምችት እንዲመነጭ ያደርጋል።

ብሔራዊ ዕዳ በሶሻሊስት ሀገሮችም ውስጥ የሚገኝ ነው። ሆኖም በዕቅድ በሚመራው የኢኮኖሚ እንቅስቃሴያቸው ውስጥ ወሳኝነት የለውም። የሶሻሊስት ሀገሮች መንግሥታት ብሔራዊ ዕዳን በተለይ በየሀገሮቻቸው ውስጥ የሚገኘውን ለጊዜው በጥቅም ላይ ያልዋለን ገንዘብ እንደመሳሰለ ዘዴ ይገለገሉበታል። ከሕዝቡ የሚገኘውንም ብድር ለሶሻሊስት ሙአለ ንዋይና የሕዝቡን የኑሮ ሁኔታ ለማሻሻል ያውሉታል።

ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት

(National Democratic Revolution)

በአብዮታዊ ሂደት ውስጥ በተወሰነ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚሰኩት የኅብረተ

ሰብ ፖለቲካዊ አደረጃጀት ቅርፅ ነው። ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ነፃነት ለማግኘት ኢምፔሪያሊዝምንና የእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝን ሳያወላውሉ መዋጋት፣ የውስጥ የአድህረት ኃይሎችን በመደምሰስ ኅብረተሰቡን በዕድገት ጎዳና ማራመድ፣ በሰፊው የተዘረጉ ዲሞክራሲያዊ መብቶችና ነፃነቶች መደንገግና ተግባራዊ ማድረግ፣ በመንግሥት ፖሊሲ አቀያየስ ውስጥ የሕዝቡ ተሳትፎ ወሳኝነት ማግኘት፣ እንደ መሬት፣ እንደፋብሪካዎች ያሉትን በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ማድረግ የመሰሉ አብዮታዊ ማኅበራዊ ሰውነቶችን ማካሄድ የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ መንግሥት ዋና ዋና ድርጊቶች ናቸው።

የሂደቱን ብሔራዊነት የሚያረጋገጠው ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ነፃነትን እውን ለማድረግ ከኢምፔሪያሊስት ኃይሎች ጋር የሚያደርገው ቆራጥ ትግል ሲሆን ይህ ትግል ደግሞ የሚከናወነው በሕዝብ ኃይልና ቀጥተኛ ተሳትፎ መሆኑ አብዮቱ ሰፊ ዲሞክራሲያዊ መሠረት እንዳለው ያስረዳል። ሰፊውን ሕዝብ ለትግል የሚያደራጅና የሚያስተምር መሆኑ፣ ከብዙበዛና ከጭቆና ነፃ የሆኑና ለዕድገት አፋጣኝ የሆኑ የምርት ግንኙነቶችን መመሥረቱ ሂደቱን አብዮታዊ ያደርገዋል።

የብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ፖለቲካዊ ባሕርይ ተራማጅ የሆኑ የኅብረተሰብ ክፍሎችና ሀገር ወዳድ የሆኑ ኃይሎች ኢምፔሪያሊዝምንና ፊውዳሊዝምን ለመዋጋት በሚፈጥሩት የጋራ ግንባር ላይ የተመሠረተ ነው። የግንባሩ መመሥረት አብዮታዊ የሆነው የሠራተኛ መደብ ቀጥተኛ ተሳትፎና ግፊት ውጤት ነው። በመሆኑም በግንባሩ ውስጥ የሠራተኛው መደብ ኃይል እያደገ መምጣት፣ በኅብረተሰብ ውስጥ የማርክሳዊ ሌኒኖዊ ርዕዮተዓለም መሠራጨት፣ ሰፊው የገበሬ መደብና ሌሎች ሠርቶ አደር ክፍሎች በሠራተኛው መደብ መሪነት መሰባሰብ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት የካፒታሊዝምን የዕድገት ጎዳና ጨርሶ በመተው ወደ ሶሻሊስት የዕድገት ጎዳና እንዲያመራ የሚያደርግ ወሳኝ ሁኔታ ነው።

(ኢምፔሪያሊዝምን፣ ብሔራዊ የአርነት ጎቱ ናቱን ይመለከታል።)

ብሔራዊ ገቢ

(National Income)

በአንድ ሀገር ወይም ኅብረተሰብ በአንድ በተወሰነ ጊዜ ማለትም በአንድ ዓመት ውስጥ አዲስ የተፈጠረ አጠቃላይ የእሴት መጠን ነው። ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት በአንድ ኅብረተሰብ በአንድ ዓመት ውስጥ የሚመረተው ጠቅላላ ቁሳዊ ምርት መጠን ሲሆን ከዚህ ከጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት በምርቱ ሂደት ውስጥ በሥራ ላይ ከዋሉት የምርት መገልገያዎች አዲስ ወደተመረቱት ቁሳዊ ምርቶች የተላለፈው እሴት ሲቀነስ የሚገኘው ብሔራዊ ገቢ ወይንም ብሔራዊ ምርት ይባላል። በሌላ አነጋገር በአንድ ዓመት ጊዜ በአንድ ኅብረተሰብ የምርት ሂደት ውስጥ አስፈላጊ ሰሆኑ ቁሳዊ ነገሮች የወጣውን ወጪ ከጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት ስንቀንስ ብሔራዊ ገቢን ወይም ብሔራዊ ምርትን እናገኛለን።

ብሔራዊ ገቢ በቁሳዊ መልኩ ሲታይ በአንድ ኅብረተሰብ በአንድ ዓመት ውስጥ አዲስ የተመረቱትን የፍጆታ ዕቃዎችንና የምርት መገልገያዎችን ያጠቃልላል።

ከማርክስ በፊት ስለብሔራዊ ገቢ ልዩ ልዩ አስተሳሰቦች የተሰነዘሩ ቢሆንም ሳይንሳዊነት ይጉድላቸው ነበር። ለመጀመሪያ ጊዜ ብሔራዊ ገቢን ለመተመን መከራ ያደረገው በ17ኛው ምዕት ዓመት የነበረው ዊልያም ፔቲ የተባለው እንግሊዛዊ ኢኮኖሚስት፣ “ፖለቲካል አሪትሚቲክ” በተባለው መጽሐፉ ነበር። በኋላም ፊዚዮከራቶች ለብሔራዊ ገቢ ንድፈ ሐሳብ መዳበር አስተዋጽኦ አድርገዋል። ከእነሱም መካከል ዋነኛው ፍራንሷ ኪኒ የተባለው ፈረንሳዊ ነው። ኪኒ በ1758 ባዘጋጀው የኢኮኖሚ ሠንጠረዥ የማኅበራዊ ምርትን ሂደት ለማሳየት የመጀመሪያውን መከራ አድርጎ ነበር። ሆኖም ፊዚዮከራቶች እርሻን እንደብቸኛ ምርታዊ መስክ የመውሰድ ስህተት በመፈጸማቸው ስለ ማኅበራዊ ምርት እርባታ የተሟላ አስተሳሰብ ለመሰንዘር አልቻሉም። ብሉይ ቡርጂኢኮኖሚስቶቹ ስሚዝና ሪካርዶም ስለ ብሔራዊ ገቢ ሐሳብ ቢሰነዝሩም የማኅበራዊ ምርት እርባታን በትክክል ሊገነዘቡ አልቻሉም ነበር።

ቡርጂኢኮኖሚስቶች ስለብሔራዊ ገቢ ያላቸውን አመለካከት የሚመሠርቱት በካፒታሊስቱ ሥርዓት ብዝበዛ የለም በሚል አስተሳሰብ ላይ ሆኖ የትርፍ ምንጩ ካፒታል፣ እንዲሁም የመሬት ኪራይ ምንጩ መሬት ነው በሚልና ሰሠራተኛው የሥራ ውጤቱ መላ በመላ በምንዳ መልክ ይከፈለዋል። በሚል የተሳሳተ አስተሳሰብ ላይ ነው። በዚህ ዓይነት ቡርጂኢኮኖሚስቶች የብሔራዊ ገቢ ብቸኛ ምንጭ ሠራተኛው መሆኑን በመካድ በካፒታሊስቱ ስልተ ምርት ውስጥ የሚካሄደውን ብዝበዛ ለመሸፈን ሞከረዋል።

በእነዚህ ቡርጂኢኮኖሚስቶች አስተሳሰብ ቁሳዊ ምርትን በማምረት የተሰማሩትና ሌሎችም በአጠቃላይ በአንድ ዓመት ውስጥ የሚያገኟቸው ገቢዎች ድምር ብሔራዊ ገቢ ይባላል። ሆኖም የዚህ ዓይነቱ የብሔራዊ ገቢ አተማመን አንድ ጊዜ በሠራተኛው የተፈጠረው ገቢ ወይንም ምርት ከአንድ ጊዜ በላይ ተመን ውስጥ እንዲገባ ስለሚያደርግ የአንድን ሀገር ብሔራዊ ገቢ ትክክለኛ መጠን በአማካይ ከ20—30% ያለአግባብ ከፍ ያደርገዋል።

ለስብሔራዊ ገቢ አስተሳሰብ ሳይንሳዊ መሠረት የሰጠው ማርክስ ነው። በማርክሳዊ ሌኒኖዊ አስተሳሰብ ብሔራዊ ገቢ የሚፈጠረው ምርታዊ በሆኑ የኢኮኖሚ መስኮች ማለትም በኢንዱስትሪ፣ በእርሻ፣ በሕንፃ ሥራና በመሳሰሉ ቁሳዊ ምርት የሚመረት ባቸው መስኮች ነው። እንደ ትምህርት፣ እንደ ጤና፣ እንደ መንግሥት አስተዳደር፣ እንደ መከላከያ ወዘተ... ያሉ መስኮች ምርታዊ ባለመሆናቸው ለብሔራዊ ገቢ መፈጠር ቀጥተኛ የሆነ አስተዋጽኦ አያደርጉም። እነዚህን ምርታዊ ያልሆኑ መስኮች ለማንቀሳቀስ የሚያስፈልገው ወጪ የሚገኘው በብሔራዊ ገቢ ዳግም ከፍፍል ላይ በተለይም በመንግሥት በጀት አማካይነት ነው። ሆኖም ምርታዊ ባልሆኑ መስኮች በተለይም ማኅበራዊ አስፈላጊነትና ጠቃሚነት ባለው ተግባር ላይ የተሰማሩ ሠራተኞች ብሔራዊ ገቢን በመፍጠር ቀጥተኛ ተሳትፎ ባያደርጉም በተዘዋዋሪ መንገድ ለብሔራዊ ገቢ መፈጠር አስተዋጽኦ የሚያደርጉ መሆኑን መጥቀስ ተገቢ ነው።

ብሔራዊ ገቢ ሊያድግ የሚችለው ምርታዊ በሆኑ መስኮች የተሰማሩ ሠራተኞች

ቁጥር ሲጨምርና በእነዚህ መስኮች ውስጥ የተሰማሩ ሠራተኞች ምርታማነት ሲያድግ ነው። ሆኖም የብሔራዊ ገቢ ማደግ የእንድን ኅብረተሰብ የኑሮ ደረጃ የሚጠበቀውን ያህል ሊያሳድግ የሚችለው ሰፊው ሕዝብ የሥራው ውጤት ተጠቃሚ ለመሆን ሲችል ነው። በእንደ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ልዩ ልዩ መደቦችና ክፍሎች የኑሮ ደረጃ፣ የዓመታዊ ገቢያቸው መጠንና ከብሔራዊ ገቢው የሚያገኙት ድርሻ የሚወሰነው በብሔራዊ ገቢ መጠንና የዕድገት መጣኔ ብቻ ሳይሆን ገቢው በሚከፋፈልበት መርህና ገቢው በሚውልበት ጥቅም ዓይነት ጭምርም መሆኑን መገንዘብ ይጠቅማል።

በካፒታሊስቲ ሥርዓት ከብሔራዊ ገቢ ውስጥ በዛ ያለ መጠን ለቡርሻው መደብና ለተባባሪዎቹ የቅንጦት ፍጆታ ይውላል። በኅብረተሰቡ ውስጥ የሚካሄደው ከምችትም የቡርሻዚውን ትርፍ ለማዳበር እንጂ የሕዝቡን ፍላጎት ለማርካት ታቅዶ የሚከናወን አይደለም። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ብሔራዊ ገቢ ለኅብረተሰቡ ጥቅም እንዲውል ይደረጋል። የሕዝቡን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎት ለማርካት እንዲሁም ሶሻሊስት ምርትን ለማሳደግ ተግባር ይውላል። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ከምችት የሕዝቡን የኑሮ ደረጃ ለማሳደግ አስፈላጊ በመሆኑ በፍጆታና በከምችት መካከል ሚዛናዊ የሆነ ቅንጅት አለ።

በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ የሚገኙት የምርት ግንኙነቶች ከምርት ኃይሎች ዕድገት ደረጃ ጋር የተጣጣሙ ባለመሆናቸው የብሔራዊ ገቢ ዕድገታቸው መጣኔ ውሱን ነው። በሶሻሊስት ሀገሮች ውስጥ የሚገኙት የምርት ግንኙነቶች ግን ለምርት ኃይሎች ዕድገት አመች በመሆናቸው የሶሻሊስት ሀገሮች ብሔራዊ ገቢ የዕድገት መጣኔ ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ጋር ሲነፃፀር ፈጣን ዕድገት በማሳየት ላይ ይገኛል።

(ጠቅላላ ግንባራዊ ምርትን ይመለከታል።)

ብሔራዊ ገቢ ክፍፍልና ዳግም ክፍፍል (የ—)

(Distribution and Re-distribution of National Income)

ብሔራዊ ገቢ በኅብረተሰቡ ልዩ ልዩ መደቦችና ግንባራዊ ክፍሎች መካከል ያለው የክፍፍል ደረጃ ነው። የብሔራዊ ገቢ ክፍፍልና ዳግም ክፍፍል መደባዊ ጠባይ አለው። በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የብሔራዊ ገቢ ክፍፍልና ዳግም ክፍፍል በቅድሚያ የበዝባኙ መደቦችን ጥቅም ለማስከበርና ለማዳበር ይውላል።

በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ወዝ እድሩ የሚፈጥረው ብሔራዊ ገቢ በመጀመሪያ ሙሉ በሙሉ ምርታዊ በሆኑ መስኮች ላይ በተሰማሩ ካፒታሊስቶች እጅ ይገባል። ከዚያም ብሔራዊ ገቢው በመጀመሪያ በእነዚህ ካፒታሊስቶችና ቁሳዊ ምርትን በማምረት ተግባር ላይ በተሰማሩ ወዝእድሮች መካከል ይከፋፈላል። በዚህ ዓይነት ወዝእድሮቹ ምንዳ ሲወስዱ ካፒታሊስቶች ተረፈ እሴት ያገኛሉ። የብሔራዊ ገቢ እንድ ክፍል የሆነው ተረፈ እሴትም በኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶች፣ በንግድ ካፒታሊስቶች፣ በእበዳሪ ካፒታሊስቶችና በካፒታሊስት ባለመሬቶች መካከል ይከፋፈላል።

ብሔራዊ ገቢ በዚህ ዓይነት በካፒታሊስቲ ኅብረተሰብ ሦስት መሠረታዊ መደቦች ማለትም በወዝእድሩ፣ በካፒታሊስቲና በካፒታሊስት ባለመሬቶች መካከል በመጀመሪያ ከተከፋፈለ በኋላ ዳግም ክፍፍል ይከናወናል። በዳግም ክፍፍል እማካይነት ገቢ የሚያገኙት ምርታዊ ባልሆኑ ማለትም ቁሳዊ የሆኑ ዕቃዎች በማይመረቱባቸው መስኮች የተሠማሩ ካፒታሊስቶችና ሠራተኞች ናቸው። ካፒታሊስቶችና የቡርሻው መንግሥት ምርታዊ ባልሆኑ መስኮች ካፒታሊስቶችም በሥራ ላይ ሲያውሉም ትርፍ ያገኛሉ። የእነዚህ ክፍያዎችና ገቢዎች ምንጭም ምርታዊ በሆኑ መስኮች ብቻ የሚፈጠረው ብሔራዊ ገቢ ነው። እንደትምህርት ቤት፣ እንደ ሆስፒታል ያሉ ምርታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች በመጀመሪያ ብሔራዊ ገቢውን በመካከላቸው ለተከፋፈሉት ካፒታሊስቶች፣ ባለመሬቶችና ለወዝ እድሩ መደብ አባላት አገልግሎት በሚያበ

ጭቱበት ወቅት ከፍያ ያገኛሉ ። ይህም ከፍያ ምርታዊ ባልሆኑ መስኮች የተሰማሩ ድርጅቶችን ለማካሄድ፣ በእነዚህ ድርጅቶች ውስጥ ለሚሠሩ ሠራተኞች ደመወዝ ለመክፈልና በድርጅቶቹ ውስጥ ካፒታላቸውን ሥራ ሳይላቸው ካፒታሊስቶች ትርፍ ለማስገኘት ያስችላል ። በበጀት አማካይነትም የቡርጂው መንግሥት የወዝአደሩንና የሌሎችንም መሠረታዊ መደቦች ገቢ በክፈል በቀረጥ መልክ በመሰብሰብ በተለይ የገዥ ምደብ አባላትን ጥቅም ለማዳበርና ለማሰከበር በሚረዳ መልክ ምርታዊ ያልሆኑ መስኮችን ለማካሄድ ይጠቀምበታል ።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የብሔራዊ ገቢ ክፍፍል የሕዝቡን የኑሮ ደረጃ ያለማቋረጥ ለማሳደግና የሶሻሊስት እርባታን ለማዳበር ሲባል በዕቅድ የሚካሄድ ነው ። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የሚፈጠረው ብሔራዊ ገቢ ሁለት ክፍሎች አሉት ። አንደኛው ክፍል አስፈላጊ ምርት ሲሆን ይኸውም ቁሳዊ ምርት በማምረት ተግባር የተሰማሩ ሠራተኞች እንደየሥራቸው መጠንና ችሎታ የሚያገኙት ነው ። ሁለተኛው ክፍል ተረፈ ምርት ሲሆን ይህም የኅብረተሰቡን የማምረት ችሎታ ለማዳበርና የኅብረተሰቡን ልዩ ልዩ አጠቃላይ ፍላጎቶች ለማርካት ወውላል ። የሶሻሊስት መንግሥት በተለይ በበጀት አማካይነት የብሔራዊ ገቢ ዳግም ክፍፍል እንዲካሄድ ያደርጋል ። በዚህ በዳግም ክፍፍል አማካይነትም ምርታዊ ባልሆኑ መስኮች የተሰማሩ ሠራተኞች ደመወዝ እንዲከፈላቸውና በአጠቃላይም የኅብረተሰቡን ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎቶች በዕቅድ በበለጠ ለማሟላት ያስችላል ።

(ብሔራዊ ምርትን ይመለከታል ።)

ብሔር (Nation)

በታሪክ ሂደት ውስጥ የተከሰተ የሰዎች ማኅበረሰብ ነው ። አንድ ብሔር በመጀመሪያ ደረጃ የሚለየው ባሉት የወል ቁሳዊ የኑሮ ሁኔታዎች ነው ። በአንድ መልክአም ድራዊ ክልል ውስጥ መኖር፣ በኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች መተሳሰር፣ በአንድ ቋንቋ መጠቀም፣ በጋራ ታሪካዊ ሂደት ውስጥ የወል

ሥነ ልቡናዊ ገጽታዎችና ባህላዊ አመለካከቶች መከሰት የብሔር መሠረቶች ናቸው ።

ብሔር ስፋትና ቋሚነት ያለው በካፒታሊዝም ሂደት ውስጥ የተገኘ የሰዎች ክፍተኛ ማኅበረሰብ ነው ። የፊውዳሊዝም ክፍፍል መወገድና ግዛቶች በኢኮኖሚያዊ ስንሰለት ተያይዘው አንድ ብሔራዊ ገበያ መፍጠራቸው ለብሔር ጠንካራ መሠረት ሰጥቶታል ። ብሔር እንዲከሰት ለሂደቱ መሪ የሆነው የቡርጂው መደብ ነው ።

ሆኖም ብሔሮች እየተጠናከሩ ሲሄዱ በውስጣቸው የመደቦች ልዩነትና ግጭትም እየጉላ ይመጣል ። የውስጡን ቅሬታ ለማቀዝቀዝ ቡርጂዚው ብሔረተኝነትን በማራመድ በብሔሮች መካከል ጠብና ግጭት እንዲነሣ አድርጓል ። ይህ ሁኔታ ወዝአደሩን በመከፋፈል የእርስ በእርስ ግጭት በመፍጠሩና የወዝአደሩን መደብ ታሪካዊ ሚናና የዓለማዊ አንድነት በማፋለሱ ወዝአደሮችን ሊያዋህድ የሚችል የዓለም አቀፋዊነት መርህ የመደቡ መሪ ሐሳብ ሆኗል ።

የካፒታሊዝም ውድቀት አዲስ የሆነ ሶሻሊስታዊ ሀገር ወዳድነት እንዲከሰት አድርጓል ። ይህ ሀገር ወዳድነት የተመሠረተው የመደብ ልዩነትና ግጭት በሌለበት ኅብረተሰብ ውስጥ በመሆኑ የሚሻው የብሔሮችን አህትማማችነት ነው ። ሶሻሊስታዊ ሀገር ወዳድነት ብሔሮችን በይበልጥ በማቀራረብና በማስማማት ከፍተኛ የሆነና ሰዎችን የአንድ ቤተሰብ አካል የሚያደርግ የኮሚኒስት ማኅበረሰብ እንዲፈጠር የሚገፋፋ አመለካከት ነው ።

(ብሔረተኝነትን፣ ወዝአደራዊ ዓለምአቀፋዊነትን ይመለከታል ።)

ብሔር ትምክህተኝነት (የ—) (National Chauvinism)

ብሔረተኝነት የከረረ አቋም ይዞ የሚገኝበት ሁኔታ የብሔር ትምክህተኝነት ይባላል ። የብሔር ትምክህተኝነት የአንድን ብሔር ጥቅም ከሁሉ በላይ የሚያደርግ ብቻ ሳይሆን ሌሎችን ብሔሮች በጥላቻና በበታችነት የሚያይና አስከፊ ለሆነ ብዝሃና

ጭቆና የሚያዘጋጅ ፡ አንዳንድም ጨርሶ ለመጨፍጨፍ የሚነሳሳ ነው ። የብሔር ትምክህተኝነት አንዱ አዝማሚያ ዘረኝነት ነው ። የብሔር ትምክህተኝነት መደበዊ ምንጭ እንዳለው የሚያጠያይቅ አይደለም ። ብሔሮችን በበላይና በበታች ፡ በገዢና በተገዥ የሚከፋፍል አመለካከት በመሆኑ የከፋ ብዝበዛንና ጭቆናን ለመፈጸም የሚጠቅም ነው ።

(ፀረ አይሁድነትን ፡ ዘረኝነትን ፡ ፋሽዝምን ፡ አፓርታይድን ይመለከታል ።)

ብሔር ጥያቄ (የ—) (National Question)

የብሔሮችን ነፃ መሆንና ነፃ ዕድገት ግንኙነታቸውን የሚመለከት ጥያቄ ነው ። የብሔር ጥያቄ ይዘትና አስፈላጊነት እንደየሁኔታው የሚለዋወጥ በመሆኑ ታሪካዊ አመለካከት የሚያስፈልገው ነው ። በብሔሮች መካከል ዘመን የብሔር ጥያቄ ያተኮረው ፊውዳሊዝምንና የውጭ ኃይል ጨቋኝ አገዛዝን በመታገሉ ላይ ነበር ። በዘመን ኢምፔሪያሊዝም የብሔር ጥያቄ ወደ መንግሥት ጥያቄ በመቀየር በጨቋኝ አገዛዝ ሥር የሚገኙ ሕዝቦችን ነፃ ከማውጣት አጠቃላይ ጥያቄ ጋር በመተሳሰር ወደ አርነት ትግል አድጓል ። በአርነት ትግል ውስጥ በአመዛኙ ተካፋይ የነበረው የገበሬው ክፍል በመሆኑ የብሔር ጥያቄ ከገበሬው ጋር ሊያያዝ ችሏል ። የሶሻሊዝም የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴዎች ዘመን ግለትም የቅኝ አገዛዝ ሥርዓት ውድቀት ዘመን በሩሲያ አብዮት ተጀምሯል ። ባለገበት ዘመን ዓለምን ለመግዛት በመፈለግ እንደናዚ ጀርመንና በኋላም እንደ አሜሪካ ኢምፔሪያሊስት መንግሥት ያሉት መነሣ ግታቸው በዳበሩ የካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ የብሔር ጥያቄ እንደገና እንዲያንሰራራ አድርጎል ።

የሠራተኛው መደብና የኮሚኒስት ፓርቲዎች የኢምፔሪያሊስቶችን የብዝበዛ ዕቅድ ለማክሸፍ በዛ ባሉ ሀገሮች ውስጥ የብሔራዊ ነፃነት እንቅስቃሴን በመደገፍና ዲሞክራሲያዊና ሀገር ወዳድ ኃይሎችን ከነሱ

ነፃ በማሰለፍ የእንቅስቃሴውን አመራር ይዘው ታሪካዊ ኃላፊነታቸውን የመወጣት ግዴታቸውን አስመስክረዋል ። የኢምፔሪያሊዝም ርዕዮተዓለማውያን የብሔር ጥያቄ ሊፈታ የሚችለው ብሔሮችን በመለያየት ነው የሚል አቋም መያዛቸው የሚገልጸው በብሔሮች መካከል አስመጣጣምን በመፍጠር አንዱን ለሌላው ተገዥ ለማድረግ ያላቸውን ፍላጎት ነው ። ሆኖም የሶሻሊስት አመለካከት ለዚህ ጥያቄ ሌላ አብዮታዊ መልስ ስጥቷል ። ይኸውም ካፒታሊዝምንና ብሔራዊ ጭቆናን ጨርሶ በማጥፋት በሕዝቦች መካከል ወንድማማችነትን መፍጠር ነው ። ይህም ተግባራዊ የሚሆነው ከበፊቱ ሥርዓት የተወረሰውን የኢኮኖሚና የባህል ደረጃ ልዩነት በአጭር ጊዜ ውስጥ በማጥፋት የብሔሮች አኩልነት ሲረጋገጥ ነው ። በብሔሮች መካከል ትብብርና ተራድኦ በመፍጠር በተመጣጠነ ሁኔታ ዘመናዊ እንዲሰት ሪዎችን በማቋቋም ፡ የሠለጠነ ሠራተኞችንና ምሁሮችን በማፍራት በቅርፁ ብሔራዊ በይዘቱ ሶሻሊስታዊ የሆነ ባህል መመሥረት ነው ። የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታ የመደብ ልዩነትን የሚያጠፋና ኮሚኒስታዊና ማኅበራዊ ግንኙነቶች በባህል ፡ በሥነ ምግባር ፡ በአኗኗር የጋራ አመለካከቶችን የሚያሳለፍ በመሆናቸው ሥርዓቱ የብሔሮችን እንድንገና በይበልጥ የሚያጠናክር ነው ።

(ብሔርን ፡ ብሔረሰብን ፡ ብሔራዊ የአርነት ንቅናቄን ፡ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ይመለከታል ።)

ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ (Classical Political Economy)

ብሉይ ጥንታዊ ፡ ተዳግዊ ግለት ነው ።

የካፒታሊስት ስልተ ምርት ስጋ በነበረበት ፡ የወዝአደሩ መደብ የሚያካሂደው የመደብ ትግል እየተጠናከረ መምጣት ከመጀመሩ በፊት በ18 ኛው ምዕት ዓመት የተከሰተ የቡርጂኢኮኖሚ አስተምህሮና አመለካከት ነው ።

በካፒታሊስት ምርት ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ የተቀናጀና ሥርዓት የተከተለ ምርምር ያካ

ሄዱት የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሊቃውንት እንደመሆናቸው ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንሳዊ እዝማሚያ ሊይዝ የቻለው በነሱ ሥራ አማካይነት ነው።

ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ካፒታሊዝምን የሚመለከተው እንደ ዘለዓለማዊ ፈርጅ አድርጎ ነው። ይህ የኢኮኖሚ አመለካከት ካፒታሊዝም “ከሰው ተፈጥሮ” ጋር የተጣጣመ (ከቡርሻው መደብ ጥቅም ጋር ግለት ነው) አመለካከት በሆነ ራስ ወዳድነት መርህ የሚመራ ሥርዓት እንደሆነ አድርጎ ያቀርባል። ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የፊውዳሉን መደብ ጥገኝነት በጽኑ የተቃወመ ሲሆን የገንድ ካፒታሊስቲ ጥቅም አራማጆችና ርዕዮተዓለማውያን የነበሩት የሚር ካንቲሊሰቶችን አመለካከት ውድቅ አድርጎታል።

ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ “የኢኮኖሚ ነፃነት” (ሴሌፊር) በሚለው መፈክሩ አማካይነት የካፒታሊስት መንግሥት በቡርሻው መደብ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ውስጥ ጣልቃ እንዳይገባ አስጠንቅቋል።

ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ከቡርሻው አመለካከት ከልል ውስጥ የተወሰነ የኢኮኖሚ አመለካከት ቢሆንም በኢኮኖሚው ዘርፍ ያካሄደው ምርምር የቡርሻው ኅብረተሰብ የኢኮኖሚ ሕይወት ተጨባጭ በሆኑ “የተፈጥሮ” ሕጎች እንደሚመራና በኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ሂደት እነዚህን ሕጎች አለመከተልም ወደ ከፍተኛ ቀውስ እንደሚያመራ አስረድቷል።

ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በእንግሊዝና በፈረንሳይ ውስጥ ሰፍኖ የነበረ የኢኮኖሚ አመለካከት ሲሆን ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ ሊደርስ የቻለው ግን በእንግሊዝ ነው። ከዋናዎቹ የእንግሊዝ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚስቶች መካከል የእሴት የሥራን ንድፈ ሐሳብ በማመንጨትና በለምንዳና በሰከራይ በማጥናት የመጀመሪያ የሆኑት ዊልያም ፒቲ፣ አዳም ሰሚዝና የዚህ ምርምር አሳራጊ የሆነው ዴቪድ ሪካርዶ ይገኙበታል። በፈረንሳይ የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተምህሮን ያራመዱት በፈረንሳይ የዚሁ አስተምህሮ መሥራች የነበረው በዋጊልቤር፣ ፊዘየክራቶቹ ፍራንሷ ኪኒ፣ ቱርጎና በፈረንሳይ ለብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ

ኖሚ አስተምህሮ የመጨረሻ ቅርፁን የለጠው ሲስጥንዲ ነበሩ።

ብሉይውያን የኢኮኖሚ ሊቃውንት ለፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ምርምር የሚጠቅም ሳይንሳዊ ዘዴ ቢቀይሱም አመለካከታቸው ግን ዲበ አካልነትና ኢታሪካዊነት ያጠቃው ነበር። የካፒታሊዝምን የኢኮኖሚ ፈርጆች የተመለከቷቸው የመጠን ለውጥ በማሳየት ብቻ እንደሚቀጥሉ ዘለዓለማዊ ፈርጅ በመቁጠር ነው። ማኅበራዊ የምርት ግንኙነትን የሚገልጹ የኢኮኖሚ ፈርጆች ከታሪክ አንፃር ኃላፊ ጠፈ መሆናቸውን አልተገነዘቡም።

በሌላ በኩል ብሉይውያን ፖለቲካዊ ኢኮኖሚስቶች የእሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብን በመቀመራቸውና የተረፈ እሴትን የተለያዩ ቅርፆች ለመጀመሪያ ጊዜ ለማመልከት በመቻላቸው በኢኮኖሚ ሳይንስ ምርምር ውስጥ ተገቢ የሆነ ከፍተኛ ቦታ ይሰጣቸዋል። ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የማናቸውም ሸቀጥ እሴት ሸቀጡን ለመሥራት በዋለው ሥራ መጠን እንደሚወሰን አሳየ። በዚህ ውስጥ የሰሚዝ አስተዋጽኦ በተለያዩ የምርት መስኮች የሥራ ማኅበራዊ ከፍፍል የእሴት ምንጭ መሆኑን ማስገንዘብ ነው። ሪካርዶ የካፒታሊስትን ስልተ ምርትና በዚህ ስልተ ምርት ውስጥ ያሉትን ዋና ዋና የኢኮኖሚ ፈርጆች ለመገምገም ከእሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብ መነሣት እንደሚያስፈልግ አስገንዝቧል። አዳም ሰሚዝና ዴቪድ ሪካርዶ በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት ውስጥ ከፍተኛ ቦታ የያዘውን የሸቀጥ ባሕርይ በማስመልከት በጠቀሟታ እሴትና በልውውጥ እሴት መካከል ልዩነት እንዳለ አስገንዝበዋል።

ይሁንና ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በግልና በማኅበራዊ ሥራ፣ በተጨማሪም በረቂቅ ሥራ መካከል ያለውን ቅሪት፣ የቅሪት ውጥረት መንግሥቱ ሊገነዘብ አልቻለም። እሴት በአገዝ መልኩ ሊተመን የሚችልበትን ዘዴ ከመግለጽ ሌላ በእሴት አማካይነት የሚንፀባረቀውን የምርት ግንኙነት በሚገባ ለመረዳት አልቻለም። ሰሚዝና ሪካርዶ እሴት በግል ሥራ አንፃር ሊወሰን እንደማይችል ቢገነዘቡም ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ የእሴት መሠረት የመሆኑን ጽንሰ ሐሳብ ሊጨብጡ አልበቁም። የእሴት የሥራ ንድፈ

ሐሳብን በማብራራቱ ረገድ ሪከርዶ ከሰሚዝ ብዙ ገፍቶ ሄዷል ። ማርክስ ይህን በማስመልከት አዳም ሰሚዝ ሳይሆን ዴቪድ ሪከርዶ የሸቀጦች እሴት በሥራ ኃይል እንደሚወሰን በግልጽ ያብራራ ከመሆኑም በላይ ይህ ሕግ ቀደም ሲል የተገለጸውን ሁኔታ የሚፃረር የሚመስለውን የቡርጂ የምርት ግንኙነትም ጭምር እንደሚገዛ አብራርቷል በማለት ገልጿል ። “ፍጹማዊ” እሴትን ከ“አንፃራዊ” እሴት በመለየት ሪከርዶ እሴት በሸቀጦች ውስጥ የተጠራቀመ ሥራ እንደሆነ ፣ ይህም እሴት የተወሰኑ ሸቀጦችን እሴት ከሌሎች ጋር ለማነፃፀር ከሚያገለግለው የልውውጥ እሴት የተለየ እንደሆነ አስገንዝቧል ። በዚህ አንፃር የሪከርዶ አስተዋጽኦ ከፍተኛ ቢሆንም የልውውጥ እሴት የእሴት መልክ እንደሆነ ሊያሳይ አልቻለም ። ማርክስ እንዳለው የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ዋነኛው ድክመት ስለሸቀጦች በተለይም ደግሞ ስለእሴታቸው ባካሄደው ምርምር ውስጥ እሴት የልውውጥ እሴት ሊሆን የሚችልበትን ሁኔታ ከቶውንም ለማግኘት አለመቻሉ ነው ። በተጨማሪም ማርክስ የዚህ አስተምህሮ (ብሉይ ፖለቲካ ኢኮኖሚ) ዋነኛ ተወካይ የሆኑት አዳም ስሚዝና ዴቪድ ሪከርዶ እንኳ የእሴት መልክ ምንም ጠቀሜታ (አስፈላጊነት) እንዲሁም ከሸቀጦች ውስጣዊ ባሕርይ ጋር ምንም ግንኙነት እንደሌለው አድርገው እንደሚመለከቱት ጽፏል ። የእሴትን መልክ የተለያዩ ገጽታዎች ለመገንዘብ ባለመቻላቸው ብሉይውያኑ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚስቶች (ሪከርዶም ጭምር) ስለ ገንዘብ ባሕርይና ተግባርም ሆነ ስለካፒታል ምንነት ትክክለኛ ግንዛቤ ሊኖራቸው አልቻለም ።

የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጠበብቶች ሥራ የእሴት ብቸኛ ምንጭ ነው ከሚለው መነሻ በመነሣት ትርፍ ፣ ወለድና ኪራይም ከሥራ እንደሚመነጩ አመልክተው ምንዳና ትርፍ የእሴት ሁለት ክፍሎች እንደሆኑ በመቁጠር ተረፈ እሴት በሙሉ በትርፍ እንደሚጠቃ ለል አድርገው ነው የተገነዘቡት ። በኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ ታሪክ በምንዳና በትርፍ እንዲሁም በትርፍና በኪራይ መካከል ያለውን ግንኙነት ተቃራኒ የሆነ ግንኙነት እንደሆነ የተገነዘቡት የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጠበብቶች ናቸው ። ብሉይውያኑ ፖለቲካዊ ኢኮኖ

ሚስቶች የኢኮኖሚን ጥቅም በሚመለከት በቡርጂዎው ኅብረተሰብ ውስጥ ቅራኔ እንዳለ ቢገነዘቡም ፣ ቅራኔው በሸቀጦች የዝውውር ሂደት ውስጥ ብቻ እንደሚከሰት በመገመት የተሳሳተ አስተያየት አራምደዋል ። በሥራ ኃይልና በሥራ መካከል ያለውን ልዩነት ካለመገንዘባቸው የተነሣ ሥራን እንደሸቀጥ ፣ ምንዳን እንደ ሥራ እሴት በመመልከት ራሳቸው ከቀመሩት የእሴት ሥራ ንድፈ ሐሳብ ጋር ቅራኔ ውስጥ ለመግባት ተገድደዋል ። በእሴት ሕግ በመጠቀም የካፒታሊስቲ መደብ ትርፍ እንዴት እንደሚሰበሰብ ለመግለጽ አልቻሉም ።

የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት የተረፈ እሴት የተለያዩ ገጽታዎች በሆኑት በትርፍ ፣ በወለድና በኪራይ ላይ ያተኮረ በመሆኑ የተረፈ እሴትን ይዘት ሊገነዘብ አልቻለም ። በመሆኑም የካፒታሊስት ብዝበዛን ይዘትም ሆነ የብዝበዛውን የተለየ ገጽታ አልተገነዘበም ። ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በእርሻው ዘርፍ ከመሬት ምርታማነት እያነሰ መሄድ የተነሣ የልዩነት ኪራይ ይኖራል ቢልም በእርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ የፍጹማዊ ኪራይ መኖርን አይቀበልም ።

የማኅበራዊ ምርት እርባታን በሚመለከት ረገድ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በተለይም የፈረንሳይ ፊዚዮክራቶች መሠረት ጥለዋል ። በዚህ ረገድ ምርታዊ የሆነው ክፍለ ኢኮኖሚ የእርሻው ዘርፍ ብቻ ነው በማለት ጠባብና የተሳሳተ አመለካከት ቢያራምዱም ማርክስ በወቅቱ ለኪኒ የኢኮኖሚ ሠንጠረዥ ከፍተኛ ግምት ሰጥቶት ነበር ።

ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚስቶች በተለይም ስሚዝና ሪከርዶ ካፒታልን ከቁሳዊ ገጽታው እንፃፅሩ ብቻ (ማለትም እንደ ምርት መገልገያ ፣ ገንዘብ ፣ ሸቀጥ ወዘተ...) በመመልከት ካፒታል በዝውውር ቁሳዊ ገጽታውን የሚለዋውጥ ማኅበራዊ የምርት ግንኙነት መሆኑን አልተገነዘቡም ። ካፒታልንም የከፈሉት በነባርና በተዘዋዋሪ ካፒታል ብቻ ነው ። በካፒታሊዝም ስለ ተረፈ እሴት ምርት የተረዱት ነገር ባለመኖሩ ካፒታልን በቋሚና በተለዋዋጭ የመክፈሉን አስፈላጊነት ሊገነዘቡ አልቻሉም ። ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ማኅበራዊ ምርት በሞላ ወደ ትርፍ ፣ ወደምንዳ ፣ ወደወለድና ወደኪራይ ይከፈላል የሚል የተዛባ አመለካከት ስለነበ

ረውም በካፒታሊዝም ስለማግበራዊ ምርት ጌርባታ ትክክለኛ ግንዛቤ ሊኖረው አልቻለም ።

ሪካርዶ በካፒታሊዝም ውስጥ የመደብ ቅራኔ እንዳለ አመልክቷል ። ይሁንና ሪካርዶ በካፒታሊስት ሥርዓት የወዝአደሩን መደብና የሌሎች ሠርቶ አደሮችን ድህነት የተመለከተው ከተፈጥሮ ሕግ ጋር የተያያዘ እንደሆነ አድርጎ ነው ። ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የካፒታሊስት ሥርዓት በውስጡ “ተፈጥሯዊ መመጣጠን” ያለበት ሥርዓት ነው ብሎ ልሊጊያምን፣ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የሚነግው ቀውስ በዚያው በሥርዓቱ ውስጥ ሊፈታ ይችላል የሚል እቋም አለው ። በሌላ በኩል ልብዋንዲ ስለካፒታሊዝም ቅራኔ ቢያትትም በካፒታሊዝም ላይ ያካሄደው ጎስ ከንዑስ ከበርቱ መደብ አመለካከት አንፃር ነው ። ለዚህም ነው ወደኋላ ተመልሶ የአነስተኛ ሽቀጥ ምርት ደጋፊ የሆነው ።

የቡርጂ መደብ የፖለቲካ ሥልጣኑን እያደላደለ ሲሄድና በአንፃሩም ወዝአደሩ የሚካሄደው የመደብ ትግል እየተፋፋመ ሲመጣ በቡርጂ ኢኮኖሚስቶች አማካይነት እንዳንዶቹ የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጃንሰ ሐሳቦች ወደ ግልብነት እንዲለወጡና በካፒታሊስቱ መደብ ጥቅም እንዲከራከሩ ትድርጎ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መልቀቅ ጀመረ ። ይሁንና አሁን በያዝነው ዘመንም እንዳንድ የብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ልመለካከቶች የአዲሱ ብሉይ ኢኮኖሚ አስተምህሮ ተከታዮች በሆኑ የቡርጂ ኢኮኖሚ ልቶች ሥራ ውስጥ ሲንፀባረቁ ይታያሉ ። ከብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በመነሳትና በዚህ አስተምህሮ ውስጥ የነበሩትን ድክመቶች በማረም ማርክስ፣ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን ለወዝአደሩ መደብ ጥቅም ሊያገለግል ይሚችላልበት አኳኋን ሙሉ በሙሉ ሳይንሳዊ ፎር እንዲከተል አድርጎታል ።

(ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን፣ ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን ይመለከታል ።)

ብላንኪ ፡ ሉዊ አጊዩስት
(Blanqui, Louis Auguste)

ከ1805 - 81 የኖረ ፣ ፈረንሳዊ ተምኔ ታዊ ኮሚኒስት ነው ። ብላንኪ በ1830 እና

በ1848 በተካሄዱት አብዮቶች ተሳታፊ የነበረና ግማሽ ዕድሜውን በእስር ቤት ያሳሰፈ ፣ ሁለት ጊዜ የሞት ፍርድ የተፈረደበት ሰው ነበር ።

የብላንኪ አመለካከት በተናከታዊ ቁስ አካልነት ፣ በኢአማኒነትና በተምኔታዊ ሶሻሊዝም ላይ የተመሠረተ ነው ። አጠቃላይ ፍልስፍናዊ አመለካከቱ ቁስአካላዊ ቢሆንም ስለታሪካዊ ዕድገት የሰጠው ትንታኔ ሐሳባዊ ነበር ።

ብላንኪ የነደፋቸው የሴራ ታክቲኮች የተሳሳቱ ከመሆናቸው የተነሣ የሱ ተከታዮች ለወሰዱቸው እርምጃዎች መከሸፍ ምክንያት ሆነዋል ።

አንድ አብዮት በተሳካ ሁኔታ ሊከናወን የሚችለው በአብዮታዊ ፓርቲ በሚመራ ሠርቶ አደር ሕዝብ ሲካሄድ መሆኑን ብላንኪ ሊገነዘብ አልቻለም ። ብላንኪ ባበረከታቸው አብዮታዊ ተግባራት በማርክሲዝም ሌኒኒዝም መሥራቾች ዘንድ ተደናቂነትን ቢያተርፍም በነደፋቸው ታክቲኮች ነቀፋ ደርሶበታል ። ዓቢይ ሥራውም “ከሪቲክ ሶሲያል” በሚል ርዕስ በ1885 የወጣው ጽሑፉ ነው ።

(ብላንኪዝምን ይመለከታል ።)

ብላንኪዝም
(Blanquism)

በአብዮታዊ ትግል ወቅት የብላንኪንና የአሱን ተከታዮች የታክቲክ መርሆች የሚከተልና የሴራ ታክቲክ አራማጆችን አመለካከት የሚያንፀባርቅ በፈረንሳይ የተከሰተ ፖለቲካዊ ፈለግ ነው ።

ያሰውን አገዛዝ በድንገተኛ የትጥቅ አመፅ ለመገርስስ ጎቡእና ተዋረድ ያለው ድርጅት መመሥረት አስፈላጊ እንደሆነ ብላንኪስቶች ያምናሉ ። ለስፊው ሕዝብ የሚደረገውም ፕሮፓጋንዳ ጎቡኡን ድርጅት የሚያጋልጥ ነው በማለት ያወግዛሉ ። ተጨባጭ ሁኔታዎችን ችላ ከማስታቸውም በላይ የአብዮታዊ ሁኔታዎችን መኖርና አለመኖር ከቁጥር አያስገቡም ። ለግባቸው መላ

ካት የሚያደርጉት ትኩረት በሥልጣን ላይ ያለው መንግሥት ሳይጠረጥር ድንገት ማጥቃት በሚለው ታክቲክ ላይ የተመረኮዘ ነው።

የተራመደውን መደብ ሳይዝና ሕዝቡን ለአብዮታዊ እንቅስቃሴ ሳያነሣ በሴራና በፓርቲ ብቻ የትጥቅ አመፅ ማካሄድን ዓላማ አድርጎ የተነሣው ብላንኪዝም በሌሎችም ሀገሮች አብዮታዊ እንቅስቃሴ ላይ ተፅዕኖ የነበረው ሲሆን በተለይ በሩሲያ ለተከሰተው ናርዲዝም ግፊት ሰጥቷል።

በማቆጣቆጥ ላይ የነበረው ወዝአደራዊ እንቅስቃሴ ከቡርሻው ዲሞክራሲያዊ እንቅስቃሴ ራሱን ገና ባልለየበት ወቅት ብቅ ያለው የብላንኪስቶች ታክቲክ የሰፊው ወዝአደር እንቅስቃሴ እያደገ ሲመጣና ማርክሳዊ ፓርቲዎች እያበቡ ሲሄዱ ውድቅ እየሆነ መጥቷል። ይሁንና ወዝአደራዊ ያልሆኑ እንቅስቃሴዎች በእነዚህ ታክቲኮች አልፎ አልፎ ሲጠቀሙ ታይተዋል።

(ብላንኪን፣ ፎኮይዝም፣ ናርዲዝምን ይመለከታል።)

ብዝበዛ

(Exploitation)

የምርት መገልገያዎች በግል በተያዙበት በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የምርት መገልገያዎች ባለቤት የሆነው መደብ የሠራተኛውን ሕዝብ የሥራ ውጤት የሚገናበት ሂደት ብዝበዛ ይባላል። በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት የባሪያው አሳዳሪ መደብ የባሪያውን፣ በፊውዳሉ ሥርዓት ፊውዳሉ የገባሩን፣ በካፒታሊስት ሥርዓት ካፒታሊስቱ የወዝአደሩን የሥራ ፍሬ ይበዘብዛሉ።

በባሪያውና በገባሩ ላይ የሚካሄደው ብዝበዛ ገዥ መደቦች በሃይማኖትና በፖለቲካ ሽፋን ለማድበስበስ ቢሞክሩም ብዝበዛው በግልጽ የሚታይ ነው። በካፒታሊስቱ ሥርዓት ግን ይህ የሃይማኖትና የፖለቲካ ሽፋን ተወግዶ በምትኩ በወዝአደሩ ላይ የሚፈጸመው ብዝበዛ በሥራ ኃይል ሽያጭና ግዥ በነፃ ገበያ ሽፋን በምንዳ ከፍተኛ መልክ የቀረበ ቢሆንም ብዝበዛው የከፋ ነው።

የመደብ ብዝበዛ ሊጠፋ የሚችለው በኢኮኖሚው መስክ የግል ሀብትን በማጥፋት፣

የምርት መገልገያዎችን ወደ ወል ይዞታ በመለወጥ፣ የምርት ኃይሎችን በማዳበር በፖለቲካው መስክ በሠራተኛው መደብ የበላይ ገዥነት አማካይነት የሰሻሊስት ብሎም የኮሚኒስት ኅብረተሰብ ለመገንባት ሲቻል ነው።

(ተረፈ እሴትን፣ ወዝአደርን ይመለከታል።)

ብያኔ

(Judgement)

በነባራዊነት ትክክል ወይም ስህተት ሊሆን የሚችል ስለነገሮች የምንሰጠውን ማረጋገጫ የሚገልጽ ሐሳብ ነው። ለምሳሌ አካላዊ ነገሮች በሙሉ ሰፋት አላቸው፤ ሰው የተፈጥሮ ዕድገት ውጤት ነው፤ ሐሳብ እራሱን የቻለ ነባሪ ነው። ከነዚህ ከተለያዩ ብያኔዎች ውስጥ የመጀመሪያውና ሁለተኛው ትክክል ሲሆኑ የመጨረሻው ግን ስህተት ነው። ትክክል ወይም ስህተት ሊሆኑ ይችላሉ ተብሎ ሊነገርባቸው የማይችሉ ሐሳቦች ለምሳሌ ጥያቄ፣ ትእዛዝ፣ ወዘተ.. ብያኔ አይደሉም። ብያኔዎች ቀላል ወይም ውስብስብ ሊሆኑ ይችላሉ። ውስብስብ ብያኔዎች ቀላል ብያኔዎችን የሚያቅፉ ናቸው። ሳይንሳዊ ሕጎች የብያኔ ውጤት ሲሆኑ ሙሉ ማረጋገጫ ያገኙ ናቸው።

ብያኔ በዕውቀት ሂደት ውስጥ ካለው ከፍተኛ ሚና የተነሣ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ እከራካሪ የሆኑ ፍቶዎች ተሰጥተው ታል። በሐሳባውያን አመለካከት የውጭው ዓለም ዕውቀት የሚገኘው በብያኔ መሆኑ የሚያስረዳው ብያኔ ሰፊው ማለትም ሐሳብ የበላይ ገዥ እንደሆነ ነው። የቁስአካላዊ ሥርዓቶች ትክክለኛ ምንነታቸው የሚገለጸው በሐሳብ ብያኔ በመሆኑ የዕውቀት ምንጭ ሐሳብ ነው ከሚለው ድምዳሜ ላይም ደርሰዋል። በዚህ አባባል የተዘነጋ ነገር ቢኖር ብያኔ ከመሰጠቱ በፊት መረጃዎችና ልምዶች መኖር እንዳለባቸው ነው። ከልባዊ በፊት ብያኔ መስጠት አለመቻሉ የሚያስረዳው ሕውስታዊ መረጃዎች የብያኔ መነሻ መሆናቸውንና ብያኔውም የሚያንፀባርቀው ነባራዊ እውነታን መሆኑን ነው።

(ዕውቀትን፣ ነፃነቱን ይመለከታል።)

ብይት-ወርና

(Alienation)

በተወሰነ ታሪካዊ ሁኔታ ውስጥ ሰዎች ጭላቸው እንቅስቃሴና ጥረት ያገኛቸውን ውጤቶችና (የሥራ ውጤቶች፣ ማኅበራዊ ግንኙነቶች ወዘተ...) ያዳበሯቸውን ጠባዮችና ችግሮች ከነሱ በላይና ውጭ ከሆነ ኃይል የሚመነጨ የተሰጡ አድርገው መተርጉማቸውን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው። በተጨማሪም ጽንሰ ሐሳቡ የአንዳንድ ክስተቶች ገና ግንኙነቶችን ከደንብ ውጭ መሆንና እንዲሁም ሰዎች በሐሳባቸው ውስጥ የእርስ ጭርስ ግንኙነታቸውን በተዛባ ሁኔታ ማን ጭረቃቸውን ይገልጻል።

ጽንሰ ሐሳቡ የግል ንብረትና ጥቅም የበላይ በሆነበት ሥርዓት ውስጥ ሰዎች ጭላቸው እንቅስቃሴ ላፈሯቸው ነገሮች እንግዳ መሆንን፣ በነሱም መገዛትንና የውጭ ተካፋይ አሰመሆንን ለመግለጽ የተነደፈ ሲሆን ሐሳባዊያን ለጽንሰ ሐሳቡ ትክክለኛውን ፍቅር አልሰጡትም ነበር። በተለይም ሃገሉ ለፍጹማዊ ሐሳብ ፍቅር በመስጠት ነባራዊውን ዓለም ባይተዋር የሆነ መንፈስ አድርጎ በመውሰድ የዕድገት ዓላማ ይህን ሁኔታ በዕውቀት አማካይነት ማረም መሆኑን ተናግሯል። ማለትም ሐሳብ ወደ ተፈጥሮ ሲቀየር ለራሱ ባይተዋር ስለሚሆን ምንነቱን መልሶ የሚገናፀፈው ስለ ራሱ በሚያገኘው ዕውቀት ነው። ይህን ዕውቀት የሚቀርፁት ሰዎች ግን በተግባር ወይም በቁሳዊ ነታቸው ከብይት-ወርና አይላቀቁም። ፎየር ባዝ በበኩሉ ሃይማኖት የሰው ምንነት፣ ሐሳባዊነትም የአመክንዮ ብይት-ወርናዎች ናቸው ሲል ተናግሯል። እሱም ቢሆን ብይት-ወርናን ገሊናዊ ሁኔታ ብቻ አድርጎ በመተርጉም የሚወገድበትን ተግባራዊ መንገድ ሊቀይስ አልቻለም።

ማርክስ ስለብይት-ወርና ባደረገው ትንተና የኅብረተሰብ የዕድገት ሂደት የሚያስከትለው ቅሬታ ውጤት መሆኑን አስረድቷል። ብይት-ወርና የሚመጣው ከግል ንብረትና ከተቃራኒ የሥራ ክፍፍል መሆኑንም በግልጽ አሳይቷል። የሥራ ክፍፍል ሰዎችን በቡድንና በመደብ የሚከፋፍል፣ በጥቅምም እኳያ የሚያጣላና አንዱን ሰው የሌላው ጠላት የሚያደርግ

ርግ በመሆኑ ይህ ሰው ከሰው የመጋጨት ሁኔታ ሰው ለራሱ እንግዳ እንዲሆን ያደርገዋል። በዚህም የተነሳ የሚሠራው ነገርም ሆነ የሚያገኘው ውጤት ከሰው ጋር ያለው ማኅበራዊ ግንኙነት ጭምር ከሱ ውጭ በሆነ ኃይል የሚደነገግ ይመስለዋል። የወዝ አደሩ መደብ አምራች ካልሆነው ነገር ግን የምርት መሣሪያ ባለቤት ከሆነው ከቡርጂዚው ጋር ያለው መተሳሰር፣ ወዝአደሩ ከሥራው ጋርና ከሥራው ውጤት ጋር ያለው ግንኙነት፣ የማኅበራዊ ግንኙነት ቁሳዊ ጠባይ መያዝ፣ በኅብረተሰብ ውስጥ አስብአዊ ኃይሎች የበላይ መሆን፣ በአምራቹ ላይ የሚደርሰው አካላዊና ግብረገባዊ ውድቀት ወዘተ... በሥራ ላይ የሚደርሱ የተለያዩ የብይት-ወርና መልኮች መሆናቸውን ማርክስ አስረድቷል። በተጨማሪም የመንግሥት የበላይነትና የሰዎች በሃይማኖታዊና በሐሳባዊ አስተሳሰቦች መገዛት የሥራ ብይት-ወርና ውጤት መሆናቸውን አሳይቷል። ሰዎችን የሚገዙ ሕጎች፣ አስተሳሰቦችና ፖለቲካዊ ሥርዓቶች ከሰው የመነጨ ቢሆኑም በሰዎች የእርስ በእርስ ቅሬታ የተነሳ እነዚህ ነገሮች ከነሱ ቁጥጥር ውጭ እንዴት እንደሚሆኑ አብራርቷል።

ማርክስ የሥራ ብይት-ወርና ለሁሉ ዓይነት ብይት-ወርና (ርዕዮተዓለማዊ፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ) መሠረት መሆኑን በመገንዘብ ነው በተግባር የሚወገድበትን መንገድ ለመቀየስ የቻለው። የግል ንብረት ተወግዶ በሶሻሊስት ሥርዓት መተካት ሰውን ከሰው ጋር የሚያስታርቅ በመሆኑ ሰው የራሱ ሥራ ፍሬ ባለቤት እየሆነ ሲመጣ ከብይት-ወርናም ነፃ ይሆናል።

ብድር ካፒታል (የ—)

(Loan Capital)

ወለድ የሚያስገኝ የገንዘብ ካፒታል የብድር ካፒታል ይባላል። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የብድር ካፒታል አቅራቢዎች የገንዘብ ካፒታሊስቶች ሲሆኑ፣ የብድር ካፒታል ተቀባዮች ደግሞ የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶችና የግንድ ካፒታሊስቶች ናቸው። ብድሩም የአጭርና የረዥም ጊዜ ሊሆን ይችላል።

የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ዕድገት የሚያሳይበትና የተስፋፋ እርባታ የሚከናወንበት ሁኔታ ሲፈጠር ሰብድር ካፒታል ተፈላጊነት አመች ሁኔታ ይፈጠራል። በዚህን ጊዜ ስጊዜው በሥራ ላይ ያልዋለ የገንዘብ ካፒታል ብድር ለሚፈልጉ ካፒታሊስቶች ይተላለፋል። ይህ የሚሆነውም በጊዜው ካላቸው የፋይናንስ ዓቅም በላይ የምርትና የገንዘብ እንቅስቃሴዎቻቸውን ለመጀመርም ሆነ ለማስፋፋት ፍላጎት ያላቸው የኢንዱስትሪና የገንዘብ ካፒታሊስቶች ስለሚኖሩ ነው።

ስጊዜው ሥራ ላይ ያልዋለ የገንዘብ ካፒታል የሚገኘውም በካፒታሊስት እርባታ ሂደት ውስጥ ለነባር ካፒታል ታስቦ በየጊዜው ከሚቀመጠው ገንዘብ፣ አስፈላጊ ለሆኑት ስተዘዋዋሪ ካፒታል አካሎች (ለምሳሌ አላቂ ዕቃዎች፣ ነጻጅ ወዘተ...) መግዣ እንዲሆን ከሚመደበው ተቀማጭ ገንዘብ ለምንዳ ወጪ ሆኖ ምንዳው እስከሚከፈልበት ጊዜ ተቀማጭ ከሆነው ገንዘብ፣ ለካፒታል ክምችት ተብሎ ከተያዘውና የተስፋፋ የካፒታል እርባታ እስከሚጀመርበት ጊዜ ድረስ ተቀማጭ ከሚሆነው ገንዘብ ላይ ነው። በተጨማሪም በባንክ ውስጥ የሚገኝ የግለሰቦችና የሌሎች ድርጅቶች ተቀማጭ ገንዘብ በካፒታሊስቱ ሥርዓት እንደብድር ካፒታል ያገለግላል። ይህንን ስጊዜው ሥራ ላይ ያልዋለ ገንዘብ በብድር ካፒታል መልክ ለካፒታሊስቶች ማበደር ወለድ ያስገኛል። ገንዘቡን የተበደሩት ካፒታሊስቶች ሠራተኛውን በመበዝበዝ ተረፈ እሴት ያገኙበታል፤ ካገኙት ተረፈ እሴት ውስጥም የተወሰነውን መጠን በወለድ መልክ ለብድር ካፒታሊስቱ ከዋናው ጋር ይመልሱለታል።

በሞኖፖል ካፒታሊዝም የብድር ካፒታል በጥቂት ትላልቅ የሞኖፖል ባንኮችና በሌሎች ዓለም አቀፍ የብድርና የፋይናንስ ድርጅቶች ቁጥጥር ሥር ይሆናል። እብዛኛው የብድር ካፒታል በጥቅም ላይ የሚውለው በሞኖፖሊስቶች ነው።

(ባንክን፣ የወለድ መጣኔን፣ የገንዘብ ካፒታልን ይመለከታል።)

ቦሌቪክ
(Bolshevik)

በሁለተኛው የሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌቦር ፓርቲ ጉባኤ 1903 በማዕከላዊ አካሎች ምርጫ ላይ የአብዛኛውን የድጋፍ ድምፅ በማግኘት የፖለቲካ መሥመሩ በአሸናፊነት የወጣውና በሌኒን የተመራው አብዮታዊ ከንፍ ቦሌቪክ ይባላል።

በቀድሞዋ ሩሲያ አንድ ጠንካራ ብሔራዊ ማርክሳዊ ፓርቲ ለመመሥረት የመጀመሪያው ሙከራ የተደረገው በ1898 ሌኒን ሳይቤሪያ ውስጥ በእሥር ላይ በነበረበት ወቅት በሚንስክ ከተማ ዘጠኝ የፖለቲካ ማኅበራት ተወካዮች በተገኙበት አነስተኛ ጉባኤ ነበር። ይህ ሦስት ቀናት የፈጀ ጉባኤ ማዕከላዊ ኮሚቴ ከመምረጡም በላይ አንድ የፓርቲ ጋዜጣ ለማውጣትም ወስኖ ነበር። ሆኖም በወቅቱ ጉባኤው የሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌቦር ፓርቲን መመሥረት ቢያሳውቅም በጊዜው የነበረው የፈላጭ ቆራጭ የቄሳር ጭቆናና አፈና እጅግ የከፋ ስለነበር የማዕከላዊ ኮሚቴው አባላት ሁሉ ተይዘው ታስረዋል። ከዚህም በላይ በወቅቱ በፓርቲው የተቀነባበረ ፕሮግራምና ደንብ እንዲሁም ትክክለኛ የትግል ስትራቴጂና ታክቲክ አልነበረውም። ርዕዮተዓለማዊም ሆነ ድርጅታዊ እንደነቱ የላላና ጠንካራ አመራርም የጎደለው ነበር።

የቦሌቪክ ፓርቲን የመሠረተው ጉባኤ ለንደን ላይ ሲካሄድ ከ1901—03ቱ የኢንዱስትሪ ቀውስ የተነሣ በከተሞች ሠራተኛውና ተማሪው፣ በገጠሩም ገበሬው በከፍተኛ እንቅስቃሴ ላይ ነበር። ሌኒንም ለዚህ ፓርቲ መመሥረት ፕሮግራም ጉዳዩን ሲያመቻች ቆይቷል። በተለይም የ“ኢስክራ” ጋዜጣና (1900—03) “ምን መደረግ አለበት” የሚሰው ታዋቂ ጽሑፉ በተለያዩ ቡድኖች ውስጥ ይሳተፉ የነበሩትን ማርክሳውያን በማስባሰብ ሰብረገድ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል።

በሰንደን ጉባኤ ላይ ሃያ ስድስት የተለያዩ ቡድኖችን የሚወክሉ አርባ ሦስት መልእክተኞች የተገኙ ሲሆን ከነዚህ ውስጥ የኢስክራ ፕሮግራም ደጋፊዎች ሃያ አራት ብቻ ነበሩ። የነሌኒን ተቃዋሚዎች በፕሮግራሙ

ውስጥ የተነሡትን የወዝአደሩን የበላይ ገዥ ነት፡ የራሱን ዕድል በራስ የመወሰን መብት፡ የገበሬውን ጥያቄና የመሳሰሉትን ዓበይት ጉዳዮች በተመለከተ የቀረቡትን መሠረታዊ ሐሳቦች አልተቀበሉም። በሌሊን የቀረበውን የፓርቲውን ደንብም በሚመለከት በነግርቶቭ የሚመራው የሜንሼቪክ ቡድን የፓርቲ አባላትን ተግባራዊ ተሳትፎ ወደጉን በመተውጥር ግራሙን የተቀበለና በገንዘብ የሚረዳ ሁሉ አባል መሆን አለበት በማለት ደካማና ዲሲፕሊን ለሌለው አድርባይ ሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ ቆጂል። በመጨረሻ ግን ግዕዝላዊ ኮሚቴው ሲመሠረትና የኢስክራ አዘጋጆች ሲመረጡ የነሌኒን መሥመር ደጋፊዎች አብዛኛዎቹ በመሆናቸው በልጅቪክ (ብዙሃን) ሲባሉ የነርሱን አቋም የተቃወሙት ደግሞ ሜንሼቪክ (ጎዕሳን) ተብለዋል።

የባልጅቪክ ቡድን መጀመሪያ የሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌበር ፓርቲ (ባልጅቪክ)፡ ከዚያም የሩሲያ ኮሚኒስቶች ፓርቲ (ባልጅቪክ)፡ ቀጥሎም የመላ ጎብረት የባልጅቪኮች ኮሚኒስት ፓርቲ በመባል ሲጠራ ቆይቶ በ1952 ዛሬ የሚጠራበትን የሶቪዬት ጎብረት ኮሚኒስት ፓርቲ የሚለውን ስያሜ አግኝቷል። በአሁኑ ጊዜ በየትም ቦታ በልጅቪክ የሚለው ስም የባልጅቪኮችን ጠንካራ አብዮታዊ አቋም፡ የትግል ወኔና ሰፊ ልምድ የሚያመለክት ነው።

(ሜንሼቪክን፡ ለኒኒዝምን ይመለከቷል)

በም - ባዌርክ፡ አይገን
(Bohm-Bawerk, Eugen)

ከ1851—1914 የኖረ በቬየና፡ በሃይድልበርግ፡ በላይፕዚግና በዩና ዩኒቨርሲቲዎች እየተዘዋወረ ከተማረ በኋላ ፕሮፌሰርና የመንግሥት ባለሥልጣን በመሆን የሠራ አስትሪያዊ ኢኮኖሚስት ነው። በቬየናና በኢንዱስትሪ ዩኒቨርሲቲዎች ውስጥ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ፕሮፌሰር በመሆን ከመሥራቱም በላይ የእስ

ትሪያ የገንዘብ ሚኒስትር በመሆን በተለያዩ ጊዜያት ሠርቷል። ሕገም የአስትሪያ የሳይንስ አካዳሚ ፕሬዝዳንት ሆኖ አገልግሏል።

በም-ባዌርክ በቡርጂ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተሳሰብ ውስጥ “የአስትሪያ አስተምህሮ” የተባለውን ከመሠረቱት አስትሪያዊ ኢኮኖሚስቶች መካከል አንዱ ነው። ሁለት ሌሎች የዚህ አስተምህሮ መሥራቾች ካርል ሜንገር (1840—1921) እና ፍሬደሪክ ፎን ቬዘር (1851—1926) ናቸው። እነዚህ ቡርጂ ኢኮኖሚስቶች የእሴት መሠረት ሥራ ሳይሆን እርካታ ነው በተሰኘ አስተሳሰብ ላይ የተመሠረተውን ገለናጭ የእሴት ንድፈ ሐሳብ በመቀመር ግርክሳዊውን የተረፈ እሴት ንድፈ ሐሳብ ለመፈታተን መከራ ካደረጉት መካከል ዋነኞቹ ናቸው።

በም-ባዌርክ በተለይ ስለ ካፒታልና ስለወሰድ በርካታ መጽሐፎችን የደረሰ ሲሆን ዋና ዓላማው ከፍተኛ ተቀባይነት በማግኘት ላይ የነበረውን ግርክሳዊ ለመግታት እንደነበር ይነገራል። እንደ በምባዌርክ አስተሳሰብ ወደፊት ይገኛል ተብሎ ከሚታመን ሸቀጥ ወይንም ነገር ይልቅ አሁን በእጅ ላይ ላለ ሸቀጥ ወይንም ነገር የበለጠ ግምት እንዲሰጡ ሰዎች ልቡናቸው ይመራቸዋል። ስለሆነም የአንድ ሸቀጥ ወይንም ነገር ባለቤት የሆነ ሰው ይህ ሸቀጥ ወይንም ነገር አሁን ሲሰጠው የሚችለውን እርካታ ለወደፊት ሲል መሥዋዕት ካደረገ ጊዜው ሲደርስ ተጨማሪ ነገር ወይንም ካግግገኘት ይኖር ቦታል። በዚሁ መሠረት ገንዘቡ ለምርትም ሆነ ለሌላ ተግባር እንዲውል የፈቀደ መሥዋዕትነት ከፍሏልና ወለድ ይገባዋል በማለት ወለድ ሠራተኛውን ከመበዝበዝ የሚገኝ ገቢ አለመሆኑን ለማሳመን መከራ አድርጓል።

በም-ባዌርክ ፅረግርክሳዊ አቋሙን በግልጽና በቀጥታ የገለጸበት ጽሑፉ፡ “ካርል ግርክስ ኤንድ ዘ ክሎዝ ኦቭ ሂዝ ሲስተም” የተሰኘው በ1898 የታተመው ነው። በዚህ ጽሑፉ ውስጥ ግርክሳዊ ስርዓቱ ያበቃለታል። ለወደፊትም ዕድል የለውም በማለት የተናገረውን ታሪክ ውድቅ አድርጎታል።

ተለዋዋጭ ካፒታል (Variable Capital)

ተለዋዋጭ ካፒታል የሚባለው ቡርጂዚው የሥራ ኃይል ለመግዛት የሚያወጣው የካፒታል ክፍል ወይም ቡርጂዚው ለወዝላደሩ የሚከፍለው ምንጻ ነው ማለት ነው። ይህን የካፒታል ክፍል ተለዋዋጭ የሚያሰኘውና ዓይነተኛው የሚያደርገው በምርት ከንዋኔ ውስጥ ባልተከፈለበት የወዝላደሩ የሥራ ጊዜ በሚፈጠረው ተረፈ እሴት በመጠን የሚያድግ ወይም የሚለወጥ መሆኑ ነው።

ይህም የሚሆንበት ዋናው ምክንያት በምርት እንቅስቃሴ ውስጥ ከራሱ እሴት በላይ ተረፈ እሴት መፍጠር የሚችለው የሰው የሥራ ኃይል ብቻ በመሆኑ ነው። ወዝላደሩ በሚያፈስሰው የሥራ ኃይል ከሚፈጥረው አዲስ እሴት ውስጥ ከራሱ የሥራ ኃይል እሴት ጋር የሚመጣጠነው በምንጻ መልክ ሲከፈለው፣ ከራሱ የሥራ ኃይል እሴት በላይ የሆነው ተረፈ እሴት ግን በትርፍ መልክ ወደቡርጂዚው ዚስ የሚገባ ነው። የሥራ ኃይል ከላይ እንደተጠቀሰው በምርት ከንዋኔ ወትት በምርት ግክናወኛ መሣሪያዎች ውስጥ የተጠናቀረውን እሴት አዲስ ወደሚመረተው ሸቀጥ ግስተላለፍ ብቻ ሳይሆን ተጨማሪ እሴትም የሚፈጥር ሸቀጥ በመሆኑ በመጠን የሚለወጠው ካፒታል ለሥራ ኃይል መግዣ የወጣው የካፒታል ክፍል ብቻ ነው።

ካፒታልን ለመጀመሪያ ጊዜ በጽሁፍ በተለዋዋጭ ክፍሉ የተመለከተው ካርል ማርክስ ሲሆን በዚህም ዓይነት አከፋፈል ተረፈ እሴት የሚፈጠረው በሁሉም የካፒታል ክፍሎች ላይሆን በተለዋዋጭ ካፒታል ብቻ መሆኑን በግሳየት በቡርጂዚውና በወዝላደሩ መካከል በብዝበዛ ላይ የተመሠረተውን ግንኙነት በግልጽ አሳይቷል።

(ተረፈ እሴትን፣ ጽሁፍ ካፒታልን ይመለከታል።)

ተማልሎአዊነት (Mysticism)

ተማልሎ ከሚለው ቃል የወጣ ሲሆን ትርጉሙ ተግድግል ማለት ነው።

ተማልሎአዊነት በፍልስፍና አግባብ ሃይማኖታዊና ሐሳባዊ የሆነ ንጽረት ዓለምና አስተሳሰብ ነው። ይህ ፍልስፍና ከጥንታዊ የሃይማኖት ማኅበረሰቦች ሥርዓተ አምልኮ የመጣ ነው። የዚህ አስተሳሰብ ዓይነተኛ ባሕርይ ጸሎት በሚደረግበትና መሥዋዕት በሚቀርብበት ወትት ሰው ከእግዚአብሔር ወይም ከአንድ ከሁሉም በላይ ከሆነ ኃይል ጋር ሊገናኝ ይችላል የሚለው ሐሳብ ነው። እንደ ኮንፌሺያንዝምና እንደ አፍላጦኖዊነት የመሳሰሉት ጥንታዊ የሃይማኖት ፍልስፍና አስተምህሮች ተማልሎአዊነትን የሚያንፀባርቁ ናቸው።

ሰው ዓለምን ለመግለጽ በሚያደርገው መከራው አንድ ነጥብ ላይ ሲደርስ ምክትያዊ የዕውቀት ችሎታው ይገታል። ከዚህ በኋላ ግን ስለዓለም ምንም ለማወቅ ስለማይችል፣ ግሰትም ነገሮች ሁሉ ምሥጢር ስለሚሆኑበት ከምክትያዊ ዕውቀቱና ጥረቱ ተገትቶ በመንፈስና በራዕይ ዲበኩሉ ከሆነው ኃይል ጋር ለመገናኘት ይሞክራል የሚል አስተሳሰብ ነው። ስለሆነም ከሃይማኖት ጋር የሚዛመድና የኢታዊነት ባሕርይ ያለው ነው።

(ሃይማኖትን፣ እምነትን፣ ሐሳባዊነትን፣ ኢታዊነትን ይመለከታል።)

ተምህርነት (Scholasticism)

ተምህር ማለት በቃል፣ በጽሑፍ ማጥናት መተገል ማለት ሲሆን ተምህርነትም ከዚህ የወጣ ነው።

ተምህርነት በመካከለኛው ዘመን ለሃይማኖታዊ ንጽረት ዓለም ንድፈሐሳባዊ መሠረት ለመስጠት ይጥር ለነበረው ሐሳባዊ ፍልስፍና የተሰጠ ስያሜ ነው። ጥንቹ ዓለማውም የአፍላጦንንና የአርስባጣሊስን ፍልስፍናዎች

ከሥነ መለኮት ጋር በማጣጣምና በማዋህድ ለሃይማኖት ምክትያዊ መሠረት መስጠት ነው። ሆኖም የሁለንታዊን ምንነት አስመልክቶ በአፍላጣንና በአርሰጣጣሊስ መካከል የነበረው አለመግባባት በተምህርነትም ውስጥ በመንፀባረቁ መከፋፈልን አስከትሏል። ተምህርነት በሦስት ዘመናት የተከፈለ ሲሆን ከ9ኛው እስከ 13ኛው ምዕት ዓመት የነበረው ተምህርነት የመጀመሪያው ነበር። ይህም ዘመን በአዲሱ አፍላጣኝነት የበሳይነት ይመራ ነበር። ከ14ኛው እስከ 15ኛው ምዕት ዓመት ደግሞ የብሉይ ዘመን ሲሆን ይህም ዘመን በአርሰጣጣሊዳውያን ክርስቲያኖች ይመራ ነበር። ይህንንም ፍልስፍና የቀመረው ተግባር አኩዊናስ ነበር። ከ15ኛው እስከ 16ኛው ምዕት ዓመት የነበረው ዘመን ኋላ መጥ ተምህርነት ሲሆን በዚህም ወቅት ዋና ጉዳይ የነበረው በካቶሊክና በፕሮቴስታንት ሥነ መለኮታውያን ይካሄድ የነበረው ከርከር ነው። በ19ኛው ምዕት ዓመት የነበረው አዲስ ተምህርነት ሲሆን የካቶሊክ ፍልስፍናን የተለያዩ አመለካከቶች (ቶሚዝም፣ አውገስጢናዊነት፣ ፍራንሲስካዊነትን ወዘተ...) ለማዋህድ ጥረት የተደረገበት ነው። ፍልስፍናን ተጨባጭነት ከሌለው ከሥነ መለኮት ጋር ለማጣጣም የተደረገው ጥረት አውጠንጥፍትን፣ ጭቅጭቅን ወዘተ... ከማስከተሉ በቀር ሌላ ውጤት ሊያስገኝ ባለመቻሉ ተምህርነት እያደር የታላት ሰንጠቃ፣ ጭቅጭቅ፣ ንትርክ፣ ኢተግባራዊ ዕውቀት የሚል ትርጉም እየያዘ መጥቷል።

(ንጽረተ ዓለምን፣ ሃይማኖትን፣ ቶሚዝምን ይመለከታል።)

ተምኔታዊ ሶሻሊዝም (Utopian Socialism)

በተለያዩ ጊዜያት የወል ንብረትን አስፈላጊነት፣ ለሁሉም የኅብረተሰብ አባል የሥራና የምርት ውጤቶችን በእኩል የማከፋፈልን ግዴታ ያስተማሩ ነገር ግን መርሆቻቸው ምናባዊ ከመሆናቸው የተነሣ በተግባር ሊተረጎሙ ያልቻሉ አስተምህሮችን የሚያጠቃልል የወል መጠሪያ ነው። ተምኔታዊ ሶሻሊስቶች የግል ንብረትን በማውገዝቸው፣ የመጪውን ኅብረተሰብ አምሳላዊ ቅርፅ በመንደራቸው፣ የወል ንብረትን አስ

ፈላጊነት በንድፈ ሐሳባዊ ግንዛቤ በመደገፋቸውና ሌላም ብዙ ጠቃሚ ሐሳቦችን በመስንዘራቸው የግርክሲዝም እንዲሁ ምንጭ ሊሆኑ ችለዋል። ከተምኔታዊ ሶሻሊዝም አራማጆች ውስጥ በይበልጥ የታወቁት ቶማስ ሞር፣ ቶማስ ካምፓኔላ፣ ባበፍ፣ ለንሊሞን፣ ፋርየና ሮበርት አውን ናቸው።

የተምኔታዊ ሶሻሊዝም አመለካከት በጥንት የግሪክና የሮማ ምሁሮች የተሰነዘረ ቢሆንም ዕድገት አግኝቶ እራሱን ለመቻልና ተከታዮች ለማፍራት የበቃው በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ነው። የካፒታሊዝም ቅሪት እያደገ መምጣት ማለትም በውስጡ ተቃራኒ የሆኑ የሀብት ክምችት ግደግና የድህነት መባባስ፣ ቅሪትነትንም የቡርጂየጥና ለውጥ ሊፈታው አለመቻሉ ተምኔታዊ ሶሻሊዝም የግል ንብረትን ለማውገዝና የካፒታሊዝምን አስከፊ ሁኔታ ለማጋለጥ አመች ሁኔታ ፈጥሯል።

ተምኔታዊ ሶሻሊዝም የተለያዩ አዝማሚያዎችን ያቀፈ ቢሆንም በመሠረታዊ የጋራ አመለካከቶች ላይ የተገነባ ነው። እነሱም፡ የካፒታሊዝም አስከፊ ገጽታዎችን በማሳየት በሱ ፋንታ በእኩልነትና በወንድማማችነት ላይ የተመሠረተ ኅብረተሰብን መገንባት፣ የብዝበዛው መንሥኬ የግል ይዘታ ንብረት መሆኑን በማስረዳት የወል ንብረትን አስፈላጊነት ማሳመን፣ በሰብአዊ ፍላጎት በመነሣማት የሰውን ሙሉ ዕድገትና ደስታ መሻትና ይህንንም እውን ለማድረግ የኅብረተሰቡ መለወጥ ወሳኝ መሆኑን ማስገንዘብ፣ በገጠርግ በኩላግ፣ በአእምሮና በጉልበት ሥራ መካከል ያለውን ልዩነት በማጥፋት ሁሉም እንዲሠራና ከፍፍልም በሥራና በፍላጎት መጠን እንዲሆን ማድረግ፣ ለሰው ጠቃሚ እንዲሆን ኅብረተሰቡን ንቁና ግባዊ ለሆነ መንገድ መምራት ማስፈለጉን ማስተማር ናቸው።

ተምኔታዊ ሶሻሊዝም የካፒታሊዝምን ውድቀት ቢፈልግም የትኛው ጋይል ይጥለዋል? በምን ሁኔታ ይወድቃል? በምንስ ይተካል? ለሚሉት ጥያቄዎች ግልጽና ተግባራዊ የሆነ መልስ አላዘጋጀም። በተለይም የካፒታሊዝምን መጥፎ ጎን አሳየ እንጂ በጎ ጎኑንና ታሪካዊ ሚናውን አልተረፋም። እንዲያውም የሰውን እኩልነት ሊመሠርት የፈለገው በሀብት ላይ ሳይሆን ወደ ኋላ በመመለስ ለሁሉም እኩል ድህነትን በመሻት ነው። ካፒ

ታሊዝም በፈጠረው ክፍተኛ የግምረት ችሎታ በመጠቀም ምርትን በይበልጥ ሰማሳደግ አስመሻት የሚያንፀባርቀው ተምኔታዊ ሶሻሊዝም የኅብረተሰብን ነባራዊ የዕድገት ሕግ ጋት አለመገንዘቡን ነው።

ተምኔታዊ ሶሻሊስቶች ኅብረተሰቡን ሊለውጥ የሚችለውን ቁሳዊ ኃይል ባስግጤናቸው ከመደብ ትግልና ከአብዮት ግንዛቤ ላይ ሊደርሱ አልቻሉም። እንዲያውም ብዙዎቹ እራሳቸውን ከኅብረተሰቡ በግጥል ከተጨባጭ ሁኔታ ውጭ አዲሱን ማኅበረሰብ ለመመሥረት ሞክረዋል። ይህ የሚያስረዳው ለውጥ የመደብ ትግል ውጤት ሳይሆን ከአመለካከት መቀየር፣ ከትምህርትና ከአብርሃት የሚገኝ ይመስላቸው እንደነበር ነው።

የተምኔታዊ ሶሻሊዝም ጥሬነት የሚያንፀባርቀው የማኅበራዊ ግንኙነቶችን አስመልክቶ በተለይም የወዝአደሩ መደብ ገና በግደግ ላይ መሆኑንና የራሱን ታሪካዊ ሚና አለመገንዘቡን ነው። የካፒታሊዝም ግደግ የወዝአደሩን ቁጥር እየጨመረ እንዲሄድና እንዲደራጅ ማድረጉ ይህን ሥርዓት የሚተካው ኃያሉ መደብ የወዝአደሩ መደብ መሆኑን አረጋግጧል። በመሆኑም የታሪካዊ ቁስለካልነትን ንድፈ ሐሳብ በመቀመርና ለበላይ ገዥነቱ የወዝአደሩ መደብ መደራጀትና የራሱን ርዕዮተዓለም ማቀናጀት ወሳኝ መሆኑን በማስተማር ማርክስና ኤንግልስ ሶሻሊዝምን ከተምኔታዊነት ወደ ሳይንሳዊነት እንዲያድግ አድርገውታል።

(ታሪካዊ ቁስለካልነትን፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነትን ይመለከታል።)

ተስፋፋ የእሴት መልክ (የ—)

(Extended form of Value)

ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል እየተስፋፋ ሲሄድ የሸቀጥ ምርትና ልውውጥ እየዳበረና እያደገ ይመጣል። በተለያዩ የሥራ ዘርፎች የተሰማሩ አምራቾች የምርት ውጤቶቻቸውን በአጋጣሚ መሆኑ ቀርቶ ቀስ በቀስ በቋሚነት መለዋወጥ ይጀምራሉ። በዚህ የሸቀጥ ልውውጥ ደረጃም አንድ የተወሰነ ሸቀጥ በእካባቢው በብዛት በመመረቁ ወይም በመገኘቱ ታዋቂነቱና ተቀባይነቱ

እየጉላ ይመጣል። በዚህ ጊዜ ይህ ሸቀጥ በዝቅተኛ የልውውጥ ደረጃ እንደታየው በሌላ አንድ ሸቀጥ ተመጣጣኝ የሆነ የእሴት መልክ ብቻ መገለጹ ቀርቶ በዛ ያሉ ሸቀጦችን ተመጣጣኝ በሆነ መንገድ መለወጥ ይጀምራል። ለምሳሌ ሸቀጡን በግ ብንለው አንድ በግ አራት ቁና ገብስ ወይም ሁለት መጥረቢያ ወይም አንድ ጋቢ ወይም ሦስት እንሥራ ይለውጣል ብንል፣ የበጉ እሴት በእነዚህ ሸቀጦች መልክ ይገለጻል ማለት ነው። በዚህ ምሳሌ ላይ እንደተገለጸው በግ ሌሎችን ሸቀጦች የሚለውጠው ወይም ሌሎች ሰዎች ዕቃቸውን በበግ የሚለውጡት በጉ እራሱ በሚሰጠው የጠቀሚታ እሴት ለመጠቀም ነው። በሌላ አገላለጽ አንድ በግ ሌሎችን ሸቀጦች በተወሰነ መጠን ይለውጣል ማለት ነው። ይህ ዓይነቱ የሸቀጦች ልውውጥ የተስፋፋ የእሴት መልክ ይባላል።

ተስፋፋ እርባታ (የ—)

(Extended Reproduction)

በግድግዳ ለካላን የሚካሄደው የግምረት ተግባር ቀደም ሲል ከነበረበት ደረጃ በላይ በግደግ የሚታደሰበት ሂደት ነው። የተስፋፋ እርባታ በካፒታሊዝምም በሶሻሊዝምም ውስጥ የሚታይ ዋነኛው የእርባታ መልክ ነው።

በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው እርባታ በቁሳዊ ምርት መራባት የሚወስን ሳይሆን የካፒታልና የምርት ተግባር መሠረታዊ ዓላማ የሆነውን የተረፈ እሴትን መራባት የሚያጠቃልል ነው። በፎካሊዎች ይህን ትርፍ ለማግኘት ያላቸው ፍላጎትና በመካከላቸውም ያለው ውድድር በየጊዜው ካፒታል እንዲያከማቹ ወይም የተስፋፋ እርባታ እንዲያካሂዱ ይገፋፋቸዋል። በካፒታሊዝም ውስጥ የአምራች ኃይል እርባታ የሚይዘው መልክ ወዝአደሮች መሠረታዊ ፍላጎታቸውን በግ ርካት ለመመሥረት ያላቸውን ችሎታ እያደሉ የሥራ ኃይላቸውን ለቡርሻዚው ለመሸጥ በየጊዜው ዝግጁ ሆነው መገኘታቸው ነው። ባንድ በኩል በፎካሊዎች በካፒታሉ የሥራ ኃይል ገዢ ተረፈ እሴት የማግኘቱ ሂደት በየጊዜው ሲታደስ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ወዝአደሩ በሚያገኘው ምንዳ መሠረታዊ

ፍላጎቱን እያረካ የሥራ ኃይሉን በየጊዜው ለቡርህዚው የመሸጡ ሂደት ሲቀጥል የካፒታሊስታዊ የምርት ግንኙነት መታደስን ወይም መራባትን ያመለክታል ።

የሸቀጥ ምርት ዋጋኛ የምርት መልክ ባሆነበት ሥርዓት ውስጥ እርባታ የምርትና የዝውውር ሂደቶችን በጥምር የሚያመለክት ነው ።

ካርል ማርክስ በካፒታሊዝም ውስጥ የነዚህ ጥምረት የሚኖሩበት ሁኔታ ምን እንደሆነ ለማሳየት የቻለውና ሥርዓቱም በቀውስ የተወጠረ መሆኑን ለማመልከት የበቃው የማምረት ተግባር ባደገ ደረጃ ታድሶ በምርትና በዝውውር ሂደት መካከል አለመጣጣም ሳይፈጠር የእርባታው ተግባር ሊከናወን የሚችለው ምን ምን ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ እንደሆነ በማሳየት ነው ። በዚሁ መሠረት የሚከተሉት ሦስት ሁኔታዎች መሟላት እንዳለባቸው ጠቁሟል ። እነዚህን ሁኔታዎችም ከሌሎች ወሳኝ ካልሆኑ ሁኔታዎች ነጥሉ ለማየት ይቻል ዘንድ በካፒታሊዝም ውስጥ ሁለት መሠረታዊ መደቦች ብቻ እንዳሉ ፣ የቁሳዊ ሀብት ምርት የሚካሄድበት ቅድመ ካፒታሊስት ግንኙነት እንደሌለ ፣ ከምችቱ የሚካሄደው በቀድሞው ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር መሠረት እንደሆነና የተመረተው ሸቀጥ የሚዘዋወረው ባንድ ሀገር ክልል ውስጥ ብቻ እንደሆነ አድርጎ በሚገምት መላምት ላይ የተመሠረተ ነው ። ይህንኑ ትንታኔ በትክክል ማስተዋል ይቻል ዘንድ ጠቅላላ ማህበራዊ ምርት በቁሳዊ መልኩ ሲታይ በምርት መገልገያዎች (ክፍል አንድ) የምርት ዘርፍና በፍጆታ ዕቃዎች (ክፍል ሁለት) የምርት ዘርፍ የሚከፈል መሆኑን በቅድሚያ ማጤኑ ጠቃሚ ይሆናል ።

ለምሳሌ ያህል በ1974 በክፍል አንድና (የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ብቻ የሚመረቱበት) በክፍል ሁለት (የፍጆታ ዕቃዎች ብቻ የሚመረቱበት) የካፒታል አከፋፈል እንደሚከተለው ነበር እንበል ።

የክፍል አንድ ቡርህዚዎች ብር 5,000 ወጪ ቢያደርጉና ከዚህ ውስጥ 4,000 ለቋሚ ካፒታል (ቋክ) ብር 1,000 ደግሞ ለተለዋዋጭ ካፒታል (ተክ) ቢያውሉ ፣ (የተረፈ እሴት መጣኔ 100% ነው ብለን ብንገምት) በዓመቱ መጨረሻ ላይ በክፍል አንድ የሚከተለውን የምርት ሁኔታ እናገኛለን ።

ክፍል አንድ ፤

$$4,000\text{ቋክ}^1 + 1,000\text{-ተክ}^1 + 1,000\text{-ተእ}^1 = 6,000\text{ጠም}^1$$

በተመሳሳይ መንገድ የክፍል ሁለት ቡርህዚዎች 1500 ለቋሚ ካፒታል ፣ 750 ደግሞ ለተለዋዋጭ ካፒታል ቢያውሉና የተረፈ እሴት መጣኔው ያው 100% ነው ብንል 750 ተረፈ እሴት (ተእ) ያገኛሉ ። ዝርዝሩም እንደሚከተለው ይሆናል ።

ክፍል ሁለት ፤

$$1,500\text{ቋክ}^2 + 750\text{-ተክ}^2 + 750\text{-ተእ}^2 = 3,000\text{ጠም}^2$$

ከላይ እንደጠቀስነው በክፍል አንድ ውስጥ የማምረቻ መሣሪያ ብቻ ስለሚመረት በዚያ ክፍል ያሉ ወዝእደሮችና ቡርህዚዎች የሚፈልጉትን የፍጆታ ዕቃ የግዴታ ከክፍል ሁለት ማግኘት ይኖርባቸዋል ። በክፍል ሁለት ውስጥ ደግሞ የፍጆታ ዕቃ ብቻ ስለሚመረት በዚህ ክፍል ያሉ ቡርህዚዎች ለሚቀጥለው ጊዜ ምርት ለማምረት እስካሰቡ ድረስ የምርት መሣሪያ የግዴታ ከክፍል አንድ እግኝተው ያለቀውን መተካት ይኖርባቸዋል ። በዚህ ዓይነት የምርቱ ሁኔታ ሊቀጥል የሚችለው በሁለቱ ክፍሎች መሀከል ልውውጥ ሲካሄድ ብቻ መሆኑ ግልጽ ነው ። ይሁንና የማምረቱ ተግባር ሳይቃወስ በተስፋፋ ደረጃ ሊቀጥል የሚችለው ልውውጡ በምን ዓይነት ሁኔታ ሊካሄድ ሲችል ነው? እስቲ ቀረብ ብለን እንመልከተው ።

የክፍል አንድ ቡርህዚዎች በክፍላቸው ከተመረተው 6,000 ከሚያወጣ የምርት መሣሪያ ውስጥ ለሚቀጥለው ጊዜ ምርት ለመቀጠል የሚያስችላቸውን (ያለቀውን የሚተካ ላቸውን) 4,000 ቋሚ ካፒታል (ቋክ) አስቀድመው ይቀንሳሉ ። በቋሚ ካፒታል መልክ 2,000 ያህል የሚቀረው ሲሆን 1,000 የሚሆነው ለወዝእደሩ ፍጆታ ፣ የሚቀረው 1,000 ለቡርህዚዎች ፍጆታ ይውላል ። ይሁንና በተስፋፋ እርባታ ውስጥ ቡርህዚው ጠቅላላውን ተረፈ እሴት ለራሱ ፍጆታ ስለማያውለው የተወሰነውን ያህል ምርቱን ለማስፋት (ለክምችት) ካዋለ በኋላ የተቀረውን ለፍጆታ ያውላለል ። 50% ለፍጆታ ፣ 50% ለክምችት ያውላል ብንል ከ1000 ውስጥ 500 ለቡርህዚው ፍጆታ (ቡፍ!) 500 ደግሞ ለክምችት ይውላል ማለት ነው ። ለክምችት የሚውለው 500 በቋሚ ካፒታልና በተለዋዋጭ ካፒታል

መካከል መከፋፈል ይኖርበታል ። ፊት እንደ ጠቀስነው ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር ስለ ማይለወጥ ለዚህ ክፍፍል ፊት የነበረውን ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር (4:1) ብንጠቀም ከ500 ውስጥ አራት እጅ ለተጨማሪ ቋሚ ካፒታል (ተቋካ) እንድ እጅ ደግሞ ለተጨማሪ ተለዋዋጭ ካፒታል (ተተካ) ሆኖ እናገኛለን ። በዚህም መሠረት 400 ለተጨማሪ ቋሚ ካፒታል (ተቋካ) 100 ደግሞ ተጨማሪ ወዝእደሮች ለመቅጠር (ተተካ) ይውላል ። የክፍል እንድ ስሌታችንን አጠቃለን ስናየው የሚከተለውን እናገኛለን ።

$$\begin{aligned} \text{ክፍል እንድ} & 1,4,000\text{ቋካ}^1 + 400\text{-ተቋካ}^1 \\ & + 1,000\text{-ተካ}^1 + 100\text{-ተተካ}^1 + 500\text{ቡፍ}^1 \\ & = 6,000 \text{ ጠም}^1 \end{aligned}$$

እንግዲህ በክፍል እንድ ውስጥ ከተመረተው 6,000 ቋካ ውስጥ 4,400 ቋካ (4,400 ቋካ¹ + 400ተቋካ¹) በዚያው ክፍል ውስጥ ሲቀር 1,600 ቋካ ደግሞ ወደ ክፍል ሁለት በመሄድ ለክፍል እንድ ወዝእደሮችና ቡርሻዚዎች ፍጀታ የሚሆን (1,000ተካ¹ + 100ተተካ¹ + 500ቡፍ¹) የፍጀታ ዕቃ መምጣት እለበት ።

ክፍል ሁለት ለምርት የተጠቀመው 1,500 ቋሚ ካፒታል ሲሆን አሁን 1,600 ቋሚ ካፒታል ከክፍል እንድ በፍጀታ ዕቃ ልዋጭ ካገኘ 1,500ውን አርጌውን ቋሚ ካፒታል ለመተካት 100ውን ደግሞ ምርቱን ለማስፋፋት ይጠቀማል ። ግለት ነው ። ይሁንና ቋሚ ካፒታል ከተጨመረ እሱን የሚያንቀሳቅስ ተጨማሪ ወዝእደር መቅጠር አስፈላጊ ይሆናል ። ቀደም ሲል በነበረው የክፍል ሁለት ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር መሠረት ከሄድን ለሁለት እጅ ቋካ እንድ እጅ ተካ ያስፈልጋል (2:1) ይህ ከሆነ ለ100 ተጨማሪ ቋሚ ካፒታል (ተቋካ²) 50 ተጨማሪ ተለዋዋጭ ካፒታል (ተተካ²) ያስፈልጋል ። ግለት ነው ። እንግዲህ አሁን የቀረን የክፍል ሁለት ቡርሻዚ ፍጀታን (ቡፍ²) ማስላት ነው ። በክፍል ሁለት ከተመረተው 3,000 ጠቅላላ ምርት (ጠም²) ላይ የወጣውን ሁሉ ብንቀንስ (1,500ቋካ² + 100ተቋካ² + 750ተካ² + 50ተተካ²) የቡርሻዚውን ፍጀታ ግለትም 600 ቡፍ² እናገኛለን ። አሁን ሁለቱን ክፍሎች ባንድ ላይ ብናስቀምጥ የሚከተለውን እናገኛለን ።

$$\begin{aligned} \text{ክፍል እንድ} & 1,4,000\text{ቋካ}^1 + 400\text{-ተቋካ}^1 \\ & + 1,000\text{-ተካ}^1 + 100\text{-ተተካ}^1 + 500\text{ቡፍ}^1 \\ & = 6,000 \text{ ጠም}^1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ክፍል ሁለት} & 1,500\text{ቋካ}^2 \\ & + 100\text{ቋካ}^2 + 750\text{-ተካ}^2 \\ & + 50\text{-ተተካ}^2 + 600\text{ቡፍ}^2 = 3,000 \text{ ጠም}^2 \\ & \underline{9,000 \text{ ጠም}} \end{aligned}$$

በሁለቱ ክፍሎች መካከል የተደረገውን ልውውጥ በቀስተኛ ከተመለከተው ማየት እንችላለን ። ልውውጡ በዚህ ሁኔታ ከተከናወነ በኋላ ሁኔታው ለሚቀጥለው የምርት ደረጃ ዝግጁ ይሆናል ። አዲሱ ዓመት 1975 ነው ብንል በዚህ ዓመት ክፍል እንድ 4,400 ቋካ ፣ 1,100ተካ ፣ ክፍል ሁለት ደግሞ 1,600ቋካ ፣ 800ተካ ይዘው ይነግሉ ። በሁለቱም ክፍል የተረፈ እሴት መጣኔ ያው 100% ነው ብንል የ1975 የምርት ሁኔታ የሚከተለውን ይሰጠናል ።

$$\begin{aligned} \text{ክፍል እንድ} & 1,4,400\text{ቋካ}^1 + 1,100\text{-ተካ}^1 \\ & + 1,100\text{-ተካ}^1 = 6,600 \text{ ጠም}^1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ክፍል ሁለት} & 1,600\text{ቋካ}^2 \\ & + 800\text{-ተካ}^2 + 800\text{-ተካ}^2 = 3,200 \text{ ጠም}^2 \\ \text{የኢኮኖሚው ጠም} & (6,600 + 3,200) = 9,800 \end{aligned}$$

እንግዲህ እንደምናየው ጠቅላላ የኢኮኖሚው ምርት በ1974 ከነበረው 9,000 አሁን ወደ 9800 ከፍ ብሎ እናገኛለን ። የቋሚ ካፒታል ፣ የተለዋዋጭ ካፒታልና የተረፈ እሴትም መጠን እየጨመረ ሲሄድ እናያለን ። ቀደም ሲል የ1974ን ምርት ለክፍፍል አዘጋጅተን የ1975 ምርት እንደተካሄደ ሁሉ አሁንም የ1975ን በተመሳሳይ መንገድ አዘጋጅተን የ1976 ምርት የሚካሄድበትን የቋካ ፣ የተካ ፣ የተለ እንዲሁም የጠቅላላ ምርቱን መጠን ማሳየትና ቀደም ካለው ዓመት ጋር ማነፃፀር እንችላለን ። ሆኖም ይህን ለእንባቢው እንተዋለን ።

በሁለቱ የኢኮኖሚ ክፍሎች መካከል ልውውጥ ተካሂዶ ሸቀጦች ሁሉ ገበያ እግኝተው አለመናጋት ሳይፈጠር በሚቀጥለው የምርት ደረጃ የማምረቱ ተግባር በተስፋፋ ደረጃ ሲቀጥል የሚችለው ለምሳሌ ቀጥሎ በምንመለከተው ዓይነት ልውውጥ የተካሄደ እንደሆነ ብቻ ነው ። ለመመልከት እንዲቀለን የ1974 የምርት ክፍፍልን ዝርዝር እንደገና እናቀርባለን ።

$$\begin{aligned} \text{ክፍል አንድ } & 1,4,000\text{ቶካ}^1 + 400+\text{ቶካ}^2 \\ & +1,000+\text{ካ}^2 + 100+\text{ተካ}^2 + 500\text{ቡፍ}^1 \\ & = 6,000\text{ ጠም}^1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ክፍል ሁለት } & 1,500\text{ቶካ}^2 + 100+\text{ቶካ}^2 \\ & + 750+\text{ተካ}^2 + 50+\text{ተካ}^2 + 600\text{ቡፍ}^2 \\ & = 3,000\text{ ጠም}^2 \end{aligned}$$

ሀ/ በክፍል ሁለት የተመረተው ምርት ጠቅላላ እሴት በሁለቱ ክፍሎች የተሰማሩ ወዝእደሮች ጠቅላላ ገቢና በሁለቱ ክፍል ያሉ ቡርሂዚዎች ለኢምርታዊ ፍጆታ ከሚያውሉት ጋር እኩል መሆን አለበት።

$$\begin{aligned} 3,000\text{ ጠም}^2 &= 1,000+\text{ካ}^1 + 100+\text{ተካ}^2 \\ &+ 500\text{ቡፍ}^1 + 750+\text{ተካ}^2 + 50+\text{ተካ}^2 \\ &+ 600\text{ቡፍ}^2 \end{aligned}$$

ለ/ በክፍል አንድ የተሰማሩ ወዝእደሮችና የዚሁ ክፍል ቡርሂዚዎች ለፍጆታ ከክፍል ሁለት የሚገዟቸው ሽቀጦች የጋ የክፍል ሁለት ቡርሂዚዎች የተደጥ ጽሟ ካፒታልን ለመተካት፣ እንዲሁም ተጨማሪ ጽሟ ካፒታል ለመግዛት ከሚያውሉት ጋር እኩል መሆን አለበት።

$$\begin{aligned} 1,000+\text{ካ}^1 + 100+\text{ተካ}^1 + 500\text{ቡፍ}^1 \\ = 1,500\text{ቶካ}^2 + 100+\text{ቶካ}^2 \end{aligned}$$

ሐ/ የክፍል አንድ ጠቅላላ ምርት መጠን ሁለቱም ክፍሎች በተስፋፋ ደረጃ ለማምረት ከሚጠቀሙበት ጽሟ ካፒታል ድምር ጋር እኩል መሆን አለበት።

$$\begin{aligned} 6,000\text{ ጠም}^1 &= 4,000\text{ቶካ}^1 + 400+\text{ቶካ}^1 \\ &+ 1,500\text{ቶካ}^2 + 100+\text{ቶካ}^2 \end{aligned}$$

እነዚህ ከላይ ያነግሳቸው ሁኔታዎች ሲግሉ የተስፋፋ እርባታ ሳይኖሩ ይቀጥላል። ይሁንና በካፒታሊስት ጎብረተሰብ ውስጥ ይህ ሚዛን አይጠበቅም። ይልቁኑ ከዚህ ሚዛን መፋለስና ከሚፈጠረው አለመጣጣም የተነሣ በርካታ የሰው ጉልበትና ቁሳዊ ሀብት ሲባከን ይታያል።

በካፒታሊዝም ውስጥ ለካፒታል ክምችት የሚውለው ተረፈ እሴት ዕድገት የገበያው መሠረት ከሆነው የወዝእደሩ ገቢ ማነስ ጋር የተያያዘ በመሆኑ ሁለቱ በአንድ ላይ ማደግ ስለማይችሉ የእርባታው ሂደት የሚኖረው ጋበት ሁኔታ ይፈጠራል። በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው መሠረታዊ ትሬኔ ማለትም በማገበራዊ የእመራረት ሁኔታና በግለሰባዊ የምርት ውጤት ክፍፍል መካከል ያለው

የማይታረት ትሬኔ ከእርባታ ጋር በተያያዘ መንገድ የሚከሰተውም በዚህ ሁኔታ ነው። የካፒታሊስት ሀገሮች ከሀገራቸው ውጭ ገበያ ለማግኘትና ለስተማማኝ የጥሬ ዕቃ ምንጭ እንዲኖራቸው የሚያደርጉት ሩሜ የሚመነጨውም ከዚህ ነው።

የካፒታሊስት የተስፋፋ እርባታ ምንኛው ሕግ በቴክኖሎጂ ዕድገት ላቢያ በውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር ውስጥ የጽሟ ካፒታል ድርሻ ከተለየዋል ካፒታል በበለጠ ፍጥነት የሚያደግ መሆኑ የምርት ግክናወኛ መሣሪያዎች የምርት ዘርፍ ከኢምርታዊ ፍጆታ ዕቃዎች የምርት ዘርፍ በበለጠ ፍጥነት የሚያደግ መሆኑ ነው።

በሶሻሊዝም ያለው የተስፋፋ እርባታ በዕቅድ ላይ የተመሠረተና ቁሳዊ ሀብት ቀደም ሲል ከነበረበት መጠን ባደገ ሁኔታ መታደስን ወይም መራባትን የሚያመለክት ነው። ይህ መራባት በጋራ ገብረትነት ሥር የምርት መገልገያዎችን፣ ከብዝሃነት የተላቀቀውን እምራች ኃይል፣ ጠቅላላ ማገበራዊ ምርትን፣ የሶሻሊስት የምርት ግንኙነትን የሚያጠቃልል ነው።

የሶሻሊስት የተስፋፋ እርባታ በዕቅድ የሚመራና በጋራ የምርት መገልገያዎች ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ በካፒታሊስት የተስፋፋ እርባታ ውስጥ ከሚታየው በኢኮኖሚ ክፍሎች መካከል ካለው ግንኙነት መፋለስ፣ ከገብረት መካከንና ባጠቃላይም ከኢኮኖሚ ቀውስ ነፃ የሆነ ነው። በመሆኑም የሶሻሊስት የተስፋፋ እርባታ የተስተካከለ የሀብት እጠቃቀም እንዲሁም የተሟላ ኢኮኖሚ ያዊና ማገበራዊ ዕድገት የሚያስገኝ ነው።

(እርባታን፣ ቀላል እርባታን ይመለከታል።)

ተረፈ ምርት (Surplus Product)

በቁሳዊ ሀብት ምርት መስክ በተሰማሩ ሠራተኞች ከሚፈጠረው ማገበራዊ ምርት ውስጥ አስፈላጊው ምርት ሲነሣ የሚቀረው ክፍል ነው። ተረፈ ምርትን ለማምረት የሚውለው ጊዜ ትርፍ የሥራ ጊዜ ሲባል፣ በዚህ ጊዜ ውስጥ ሠራተኞች የሚሠሩት ሥራም ተረፈ ሥራ ይባላል።

በእያንዳንዱ ሥርዓተ ማገበር ውስጥ ተረፈ ምርት የተለየ መልክ እለው። የእመ

ራረቱና የከፍፍሉ ሁኔታም እንዲሁ በየሥርዓተ ማኅበሩ ውስጥ ባለው የንብረት ይዘታ ዓይነት የሚወሰን ነው። በጥንታዊ የጋር የሽ ሥርዓተ ማኅበር የሥራ ምርታማነት እጅግ በጣም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ስለነበር ተረፈ ምርት አልፎ አልፎ በአጋጣሚ እንጂ በቋሚነት ሊገኝ አይችልም ነበር። በኅብረተሰብ የዕድገት ታሪክ ውስጥ ተረፈ ምርት በቋሚነት ሊገኝ የቻለው የምርት ኃይሎች ዕድገት የተወሰነ ደረጃ ላይ ደርሶ አንድ ሠራተኛ ሰሱና ሰቤተሰቡ ከሚያስፈልገው በላይ ማምረት በጀመረበት ጊዜ ነው።

የተረፈ ምርት መከሰት ለግል ሀብት መፈጠርና ሰንብረተሰብ በመደብ መከፋፈል ቁሳዊ መሠረት በመሆን ለሰው በሰው መበዝበዝ አመች ሁኔታ ከመፍጠሩም በላይ በጉልበትና በእእምሮ ሥራ መካከል ልዩነት እንዲከሰት ምክንያት ሆኗል። ብዝበዛ በሰፈነባቸው ሥርዓተ ማኅበሮች ሁሉ ተረፈ ምርት ያለምንም ከፍያ በገዥ መደቦች ተወሰደ በተቀላቢነት ኑርአቸውን ለሚያካብቱት የሀብት መሠረት በመሆን ያገለግላል።

በካፒታሊዝም የሥርዓቱ መሠረታዊ ዓላማና ዋነኛውም አንቀሳቃሽ ኃይል የተረፈ እሴት መፈጠርና መካበት እንደመሆኑ ተረፈ ምርት የተረፈ እሴትን ቁሳዊ መልክ በውስጡ በወዝአደሩና በገዥ መደቦች መካከል ያለውን ተፃራሪ ቅራኔ ያመለክታል። በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ተረፈ ምርት (ተረፈ እሴት) ወደተሰያዩ ንዑሳን ከፍሎች ሲከፋፈል፣ የኢንዱስትሪን ትርፍ፣ የንግድን ትርፍ፣ የባንክ ወለድንና የመሬት ኪራይን መልክ ይይዛል። ካፒታሊስቶችና የመሬት ከበርቴዎች ተረፈ ምርትን ለግል ፍጆታና ለካፒታል ከምችት ይጠቀሙበታል። ካፒታሊዝም እያደገ በሄደ መጠን ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ውስጥ የተረፈ ምርት ድርሻ ከፍ ያላል። ይህም በወዝአደሩ መደብ ላይ የሚካሄደው ብዝበዛ እየከፋ መሄዱን ያመለክታል።

በሶሻሊዝም የምርት መገልገያዎች የጋራ ሀብት በመሆናቸውና ብሔራዊ ኢኮኖሚውም በዕቅድ የሚመራ በመሆኑ ተረፈ ምርት ለበዝባዥ መደቦች ሳይሆን ለሠርቶ አደር ሕዝቦችና ለነሱ ብቻ የሚውል ነው። በሶሻሊዝም በተረፈ ምርትና በአስፈላጊ ምርት መካከል ያለው ተፃራሪ ቅራኔ ስለሚጠፋ የተረፈ ምርት ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ

ባሕርይ የዓይነት ለውጥ ያሳያል። በሶሻሊዝም ተረፈ ምርት የአምራቾችን ማኅበራዊ ፍላጎት የሚያረካ ከመሆኑም በላይ የሶሻሊስት ከምችት ምንጭ በመሆንም ያገለግላል። በሶሻሊዝም ተረፈ ምርት የሀገር መከላከያ ወጪን፣ የመንግሥት አስተዳደር ወጪንና በኢኮኖሚው ውስጥ ኢምርታዊ የሆነውን ከፍል ወጪ የሚሸፍን ከመሆኑም በላይ የማኅበራዊ ፍጆታ ምድብም የተወሰነ ከፍል ከዚሁ ተረፈ ምርት የሚወስድ ነው።

በሶሻሊዝም የተረፈ ምርት መመረትና ጥቅም ላይ መዋል የሶሻሊስት ምርት መሠረታዊ ዓላማ ከሆነው የሠራተኛ ሕዝቦችን ፍላጎት ከማርካት ጋር የተቆራኘ በመሆኑ ሠራተኞች ተረፈ ምርትን የሚያመርቱት የራሳቸውንና የኅብረተሰቡን ፍላጎት ለማርካት ካላቸው ፍላጎት በመነሣት ነው። ተረፈ ምርት በሚከፋፈልበት ጊዜ የተወሰነው ከፍል በትርፍ መልክ ለመንግሥት የኢኮኖሚ ተቋሞችና በተጣራ ገቢ መልክ ደግሞ ለአገልግሎትና ለኅብረት ሥራ ማኅበራት ይዳረሳል። ቀሪው ደግሞ የተጣራ ማኅበራዊ ገቢ ሆኖ በማዕከላዊ ደረጃ ሰንብረተሰቡ ግልጋሎት ይውላል።

(አስፈላጊ ምርትን ይመለከታል።)

ተረፈ ሥራ

(Surplus Labour)

በቁሳዊ ምርት ተግባር ላይ የተሰማራ ሠራተኛ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ በሥራ ላይ ከሚያውለው ጉልበቱ መካከል ሰራሱ የሥራ ኃይል መታደስና ለሱና ለቤተሰቡ ኑሮ የሚያስፈልገውን ለማግኘት ከሚሠራው ሥራ በተጨማሪ የሚያከናውነው ነው።

በአስፈላጊ ሥራና በተረፈ ሥራ መካከል ልዩነት የተፈጠረው የምርት ኃይሎች ዕድገት የተወሰነ ደረጃ ላይ ደርሶ አንድ ሠራተኛ ለራሱና ለቤተሰቡ ፍላጎት ማሟያ ከሚሆነው በላይ ለማምረት በቻለበት ጊዜ ነው። በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት የባሪያው ተረፈ ሥራ፣ በፊውዳሉ ሥርዓት የጭስኛው ተረፈ ሥራ ለባሪያ አሳዳሪውና ለፊውዳሉ ተረፈ ምርት አስገኝተዋል።

በካፒታሊስት ሥርዓት ወዝአደሩ በተረፈ ሥራ ጊዜ የሚያከናውነው ሥራ ለካፒታሊስቱ ተረፈ እሴት ያስገኛል ። ወዝአደሩ በተረፈ ሥራው የሚፈጥረውን ተረፈ እሴት ካፒታሊስቱ ለራሱ ሲያደርገው የቻለበትም ምክንያት ካፒታሊስቱ የምርት መገልገያዎቹ ባለቤት በመሆኑ ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት በተረፈ ሥራና በእስፈላጊ ሥራ መካከል ያለው ልዩነት በምንዳ ሥርዓት አማካይነት ይሸፈናል ። ካፒታሊስቱ ለወዝአደሩ የሚሰጠው ምንዳ ወዝአደሩ በእስፈላጊ የሥራ ጊዜው ያከናውነውን እስፈላጊ ሥራ የሚሸፍን ሲሆን ባለው የምርት መገልገያዎች የግል ባለቤትነት በመጠቀም የወዝአደሩ ተረፈ ሥራ ያስገኘውን ተረፈ እሴት ያለምንም ከፍያ ይወስዳል ።

የካፒታሊስት ምርት መሠረታዊ ዓላማ ትርፍን መሰብሰብ እንደመሆኑ ይህን ለማድረግ ካፒታሊስቶች የሥራ ቀን ሰዓትን በማራዘም ፣ የሥራ ዕምቀትን በመጨመርና እስፈላጊ የሥራ ጊዜን በመቀነስ ተረፈ እሴት የሚያገኙበትን የተረፈ ሥራ ጊዜ ይጨምራሉ ። በዚህ መንገድ የተረፈ እሴትን መጣኔም ሆነ የተረፈ እሴትን እክብ በመጨመር ብዝሃነትን ያጠናክራሉ ።

የተረፈ ሥራ ማግበራዊና ኢኮኖሚያዊ ይዘት በሶሻሊዝም የዓይነት ለውጥ ያሳያል። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ተረፈ ሥራ የሠራተኞች ቁሳዊና መንፈሳዊ ፍላጎት የሚሟላበት ፣ የሶሻሊስት ኅብረተሰብ አባላት በመላ የተሟላ ዕድገት የሚያገኙበት ዓይነት ተኛ መሣሪያ ነው ። በሶሻሊዝም በተረፈ ሥራ አማካይነት የሚመረተው ተረፈ ምርት ማግበራዊ ፍጆታን ለመሸፈን የሚያስገልግል ከመሆኑም በላይ ተጨማሪ የምርት መገልገያዎችንና የፍጆታ ዕቃዎችን በማምረት ለተስፋፋ የሶሻሊስት እርባታ ቁሳዊ መሠረት ሆኖ የሚያስገልግል ነው ። ስለዚህ በሶሻሊዝም ተረፈ ሥራ እንደ ካፒታሊዝም ለጥቂት ግለሰቦች ሳይሆን ለመላ ሠራተኞች ጥቅም የሚውል ነው ።

(እስፈላጊ ምርትን ፣ ተረፈ እሴትን ይመለከታል ።)

ተረፈ እሴት (Surplus Value)

ወዝአደሩ በካፒታሊስት ሂደተ ምርት ውስጥ የሥራ ኃይሉን ከምርት መገልገያዎች ጋር በማቀናጀት ከራሱ የሥራ ኃይል እሴት (ምንዳ) በላይ የሚፈጥረው እሴት ተረፈ እሴት ይባላል ። ካፒታሊስቱ ካፒታሉን በየጊዜው እያደለበ የሚሄደው ወዝአደሩን በሕይወት ለማቆየትና ለመሥራት የሚያስችለውን የህል ኃይል እንዲያገኝ ምንዳ በመክፈል ወዝአደሩ የሚፈጥረውን ተረፈ እሴት በማካበት ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የወዝአደሩ የሥራ ጊዜ በሁለት ይከፈላል ። አንደኛው እስፈላጊ የሥራ ጊዜ ይባላል ። በዚህ የሥራ ጊዜ ወዝአደሩ የራሱን የሥራ ኃይል እሴት ይፈጥራል ፤ ማለትም ለራሱና ለቤተሰቡ ሕይወት እስፈላጊ የሆኑትን ቁሳቁሶች ወይም ነገሮች ለመግዛት የሚያስችለውን ምንዳ ለማፍራት ያውለዋል ። ስለዚህ ምንዳ የሚከፈለው ለዚህ የሥራ ጊዜ ነው ።

ሁለተኛው ትርፍ የሥራ ጊዜ የሚባለው ሲሆን በዚህ የሥራ ጊዜ ውስጥ ወዝአደሩ ለካፒታሊስቱ ተረፈ እሴትን ይፈጥራል ።

በዚህ የሥራ ጊዜ ውስጥ ለሚያከናውነው ሥራ ወዝአደሩ ምንም ከፍያ አያገኝም፤ ካፒታሊስቱ የወዝአደሩን የሥራ ኃይል የሚበዘብዘው በዚህ ትርፍ የሥራ ጊዜ ውስጥ ተረፈ እሴትን በማስፈጠር ነው ።

ተረፈ እሴት በሂደተ ምርት ውስጥ በወዝአደሩ የሚፈጠር ቢሆንም የሚከሰተው ወይም ተጨባጭ ገጽታ የሚይዘው ግን በሽቶች ዝውውር ወቅት ማለትም በለውውጥ ሂደት ውስጥ ነው ።

(እሴትን ፣ ብዝሃነትን ፣ ወዝአደሩን ይመለከታል ።)

ተረፈ እሴት መጣኔ (የ—) (Rate of Surplus Value)

በሂደተ ምርት ውስጥ ወዝአደሩ አዲስ የፈጠረውን እሴት በእርሱና በካፒታሊስቱ መካከል እንዴት እንደሚከፋፈል ፣ ተረፈ እሴት በተለዋዋጭ ካፒታሉ ማለትም ከምንዳ

በመቶ (%) ሲነፃፀር ምን ያህል ተዛምዶ እንዳለው የሚያመለክት ነው። ስለዚህም የተረፈ እሴት መጣኔ የብዝሃነውን ደረጃ ግለትም ምዝብራው እስከምን ድረስ እንደሆነ የሚያሳይ አገዛጫ መግለጫ ነው።

የተረፈ እሴት መጣኔ ስሌት በሁለት ዓይነት መንገድ ሊገለጽ ይችላል። ለምሳሌ እንደ ወዝአደር በቀን ስምንት ሰዓት ቢሠራና ከዚህ ውስጥ ሦስቱን ሰዓት የሥራ ኃይሉን እሴት ግለትም ለራሱና ለቤተሰቡ ሕይወት እስፈላጊ ነገሮች ለማግኘት መሥራት ያለበት ቢሆንና የቀረውን 5 ሰዓት ደግሞ ለቡርሻዚው ተረፈ እሴትን ቢፈጥርበት

መጣኔው $\frac{5}{3} \times 100 = 167\%$ ወይም ከአ

ንድ ተኩል በላይ የሥራ ኃይሉን ይበዘበዛል ግለት ነው። በዚህ ምሳሌ መሠረት ወዝአደሩ 167% ወይም 5:3 ጊዜ ያህል የሥራ ኃይሉን ይበዘብዛል ግለት ነው።

ተረፈ እሴት እኩብ (የ—)
(Mass of Surplus Value)

የተረፈ እሴት እኩብ የምንለው ፍጹማዊ የሆነውን አገዛዊ የተረፈ እሴት መጠን ነው። የተረፈ እሴትን መጠን ፍጹማዊና እንፃራዊ በሆነ መንገድ ለመለካት ይቻላል። እንደ ካፒታሊስት በአንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ የሚያገኘው የተረፈ እሴት እኩብ ከጠቅላላው የምርት ውጤት ውስጥ ለምንዳ የሚከፈለው ተቀንሶ የሚገኘው መጠን ነው። ለምሳሌ አንድ ካፒታሊስት በአንድ በተወሰነ ጊዜ ያገኘው ተጨማሪ እሴት ብር 450 ቢሆንና በዚህ ጊዜ ውስጥ ለወዝአደሮች ምንዳ ብር 150 ቢያወጣ የተረፈ እሴቱ እኩብ መጠን ብር 300 ይሆናል። ስለዚህ የተረፈ እሴት እኩብ ካፒታሊስቶች በአንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ትጥር ሠራተኛን በመበ በዝበዝ የሚያገኙት የተረፈ እሴት አገዛዊ መግለጫ ነው።

(የተረፈ እሴት መጣኔን ይመለከታል።)

ተራማጅ
(Progressive)

የርምዶትን ዲያሌክቲካዊ ሕግ የሚከተል፣ የጋራ ብልጽግናን፣ ኢኮኖሚያዊና ግንባራዊ

ፍትህን የሚደግፍና ለዚህም አስተዋጽኦ የሚያደርግ ነው። ለዕድገት የሚሰለፉ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች በዚህ የሚጠቃለሉ ናቸው።
(ርምዶትን ይመለከታል።)

ተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ (የ—)

(Law of the Unity and Struggle of Opposites)

ይህ ሕግ የዲያሌክቲክስ መሠረታዊና ዋናው ሕግ ነው። ዲበአካል ስለቅራኔ ያለውን አስተሳሰብ ስንመለከት የምንረዳው ቅራኔ ነባራዊ ሳይሆን ከሰው ልጅ አስተሳሰብ ስህተት የሚመነጭ እንደሆነው። አንድ ነገር በዚያው በተወሰነ ጊዜ ውስጥ እራሱንና ሌላ ነገር ሊሆን አይችልም በማለት ዲበአካል ነገሮች ከቅራኔ ነፃ እንደሆኑ ለማሳመን ይጥራል። ለምሳሌ ሕይወትንና ሞትን ብንወስድ ከተቃራኒነታቸው የተነሣ ሁለቱ በአንድ ነገር ውስጥ በአንድነት ሊኖሩ አይችሉም። በሕይወት ያለ ነገር ከሞት ውጭ ነው፤ የሞት ደግሞ ሕይወት ያለው አይደለም። ሕይወት ሞትን፣ ሞት ሕይወትን ስለሚቃረንና አንዱ ሌላውን ስለሚሸር በአንድነት ሊታሰቡ አይችሉም። በሕይወት ያለ ነገር በዚያው ጊዜ ከሞት ነፃ ከመሆኑም በላይ ሁኔታው ፈጽሞ የተለየ በመሆኑ ሁለቱን በአንድነት ግብብ ፍች የሌለው አነጋገር ይሆናል። ወይ በሕይወት አለ ወይ ሞቷል እንጂ በዚያው ጊዜ አንድ ነገር ሁለቱንም ሊሆን አይችልም ይላል።

ከልምድ የተነሣ ይህ አባባል ትክክል ቢመስለንም ጠለት ብለን ስንመረምረው ያልተሟላና አላላች ሆኖ እናገኛለን። ሕይወትና ሞት በዚህ ሁኔታ የተለያዩ ከሆኑ እንዴት አንዱ ወደሌላው ይቀየራል? በሕይወት ያለ መሞት ባልተገባው፣ የሞተው ደግሞ በመጀመሪያ በሕይወት ባልኖረ ነበር። በሕይወት ያለ ነገር ሁሉ እያደገና እየተለዋወጠ እንደሚሄድ እናያለን። ይህ እራሱ የሚያስረዳን አዲሱ በአርጌው እየተተካ መሆኑን ስለሆነ አርጌው እየሞተ በአዲሱ ቢተካ የሕይወትና የሞት አንድነት መረጋገጡ አይደለም?

ይህ የሚያሳየው ማንኛውም ተንቀሳቃሽና በሕይወት የሌለ ነገር ሁሉ የተወሰነ ድሜ ባሕርይ እንደሌለውና አንድ ሁኔታ ወደሌላ ሁኔታ እንደሚቀየር ነው። መቀያየር፣ መለዋወጥ ማለት ደግሞ ቅራኔ ማሳየት ነው። አንድ ነገር ተቀየረ ስንል ምንነቱ ተለወጠ ማለታችን በመሆኑ የመለወጡ ሁኔታ የሚያሳየን ነገሩ እራሱን ሽር ሌላ መልክ እንደያዘና ከዚህም የተነሣ እራሱን እንደተቃረነ ነው። የቅራኔዎች አንድነት የተባለውም የቅራኔው ባለቤትና ምንጭ እራሱ ነገሩ በመሆኑ ነው።

ቅራኔዎች አንድነት አላቸው ስንል ሊኖራቸው የሚችለው ግንኙነት የትግል መሆኑ ግልጽ ነው። አዘማሚያዎች አንድ ወይም የማይነጣጠሉ ሆነው ሲቃረኑ የመሻከት፣ የመጋፋት፣ የመታገል ሁኔታን ያስከትላሉ። ከዚህም የተነሣ በነገሩ ውስጥ የመንቀሳቀስና የመለወጥ ኃይል ያመነጫሉ። ሆኖም በአንድነታቸው የተነሣ አንዱ ሌላውን አጥፍቶ ብቻውን ሊኖር አይችልም። በመሆኑም የእርስ በርስ ትግላቸው አንዱ ሌላውን በመግዛትና የበላይነት በመቀዳጀት ይገለጻል። በሞትና በሕይወት መሀል ትግል አለ ሲባል ሕይወት ከሞት ነፃ ይሆናል ማለት ሳይሆን በሕይወት ያለው አንዳይሞት ወይም የበላይነቱን ጠብቆ ለመኖር ይታገላል ማለት ነው። ሆኖም ይህ የበላይነት ዘላለማዊ ሊሆን አይችልም። ምክንያቱም አንዳይሞት የሚያደርገው ትግል በየጊዜው ለውጥ ስለሚያስከትል ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ወደድከመት ማለትም ወደእርጅና ይለወጣል። ጥረቱ ሁሉ የሚያመራው ወደ ራሱ ተቃራኒ ማለትም ወደሞት ነው። ድክመቱ ለተቃራኒው አመቶ ሁኔታ በመፍጠሩ በተራው ደግሞ የተቃራኒው የበላይነት ቀስ በቀስ ይከሰታል።

የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ በትክክል የሚያስረዳን እንቅስቃሴና ዕድገት የሚመነጨት ከነገሮች ውስጣዊ ሁኔታ መሆኑን ነው። ነገሮች የሚንቀሳቀሱት ከተፈጥሮ በላይ በሆነ ኃይል ሳይሆን በራሳቸው ውስጣዊ ቅራኔ በመሆኑ ይህ የእንቅስቃሴ ሕግ ለቁስአካላዊ ፍልስፍና መሠረታዊ ድጋፍና መረጃ ሰጥቶታል። የዓለምን ምንነትና ሁኔታ ለመረዳት መንፈሳዊ ምክንያት መፈለግ አያቸም፤ ዓለም እራሱን በራሱ ታስረዳለችና። ይህ ሕግ ዕድገት የተቃራኒ

ዎች ትግል ውጤት መሆኑን ስለሚያስረዳን የመለዋወጥ፣ የአርጌውን መሞትና በአዲሱ የመተካት ሁኔታዎችን ትክክለኛ ግንዛቤ ይሰጠናል።

ለምሳሌ የወዝአደሩንና የቡርጂዚውን ግንኙነት ብናይ ወዝአደር ካለቡርጂዚያን ቡርጂዚ ካለወዝአደር ሊኖር አይችልም። አንዱ የሥራ ኃይል የሚሸጥ ሌላው ደግሞ የሥራ ኃይል የሚገዛ በመሆኑ ሁለቱ እይነጣጠሉም። ይህ አንድነትም በቅራኔ ላይ የተመሠረተ ነው። ምክንያቱም የወዝአደሩ መኖር ለቡርጂዚው የግል ትርፍ ማግኛው ሲሆን ይህ ትርፍ ደግሞ የሚገኘው ወዝአደሩን በመበዝበዝ ነው። የቡርጂዚው በብዛት የግል ትርፍ የማከማቸት ፍላጎት የወዝአደሩን ቁጥር ከማብዛትም በላይ በዘመናዊ መሣሪያ ማለትም በፋብሪካ ሥራ ውስጥ የወዝአደሩን መደራጀት ያስከትላል። በዚህ ፋብሪካ ሥራ በአንድ በኩል አዲስ ግንኙነት ማለትም የስልተ ምርት በይበልጥ ማጎበራዊ መሆን ሲከሰት በሌላ በኩል ደግሞ የሚመረተው ሀብት እፍኝ ለማይሞሉ ቡርጂዚዎች ጥቅም ይውላል። ከሥር የበቀለው የምርት ማጎበራዊ አሠራርና ከላይ ያለው የግል ጥቅም የበላይነት አለመጣጣም እየከረረ ስለሚሄድ የራሱ የካፒታሊስት ሥርዓት እያደገ መሄድ ለሰሻሊስት ሥርዓት አመቶ ሁኔታ ይፈጥራል። ሰሻሊዝም የትግሉ ዓይነተኛ መፍትሄ መሆኑ የሚያስረዳን የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ ነገሮች ወደከፍተኛ ደረጃ እንዲሸጋገሩ የሚያደርግ መሆኑን ነው።

የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል የተፈጥሮ መሠረታዊ ሕግ ነው። ማንኛውም ነገር በውስጡ ቅራኔ ያዘለ በመሆኑ ምንነቱን የምናስበው በዚህ በቅራኔው አማካይነት ነው። ትልቅ ስንል ትንሽን፣ ላይ ስንል ታችን፣ ቀኝ ስንል ግራን፣ ቀን ስንል ሌሊትን ወዘተ... እናስባለን። ይህ ለማንፃፀር ብቻ የምናደርገው ሳይሆን የነገሩ ባሕርይ የሚወስነው በውስጡ ባዘለው ቅራኔ በመሆኑ ነው። የነገሮች ምንነት የእርስ በእርስ ግንኙነታቸው ውጤት በመሆኑ ማንኛውም ነገር እራሱን ብቻ ሳይሆን ሌላም ነገር ነው። 10 ስንል ይህ ቁጥር ከ2 ይበልጣል ከ20 ደግሞ ያንሳል፤ ትንሽም ትልቅም ነው። 10 ቁጥር በዚህ ባለው ባሕርይ የተወሰነ ስፍራ ይይዛል። የተቃራኒዎች አንድነት ሁኔታዊ፣ ጊዜያዊ፣ ኃላፊና አንፃራዊ ሲሆን ትግላቸው ግን

ፍጹማዊ ነው። የቅራኔዎች አንድነት የሚከሰተው በዘፈቀደ ወይም በአጋጣሚ ሳይሆን በሁኔታዎች ላይ ተመሥርቶ ነው። ይህም ሲባል ተቃራኒዎች ለዘለዓለም ተጣብቀው የሚቀሩ አይደሉም። ወደአዲስ ክስተት የሚለወጡ በመሆናቸው አንድነታቸው ጊዜያዊና ኃላፊ ነው። ፍጹማዊ ነገር ቢኖር ትግሉ ነው። ማለትም ተቃራኒዎች ከተከሰቱ በኋላ ትግል ያካሂዳሉ፤ ይህም ትግል ወደማይቀረው መፍትሔ ማስትም ወደ አዲስ ሁኔታ እንዲሸጋገሩ ያደርጋቸዋል።

(የዲያሌክቲክስ ሕጎችን፣ ዕድገትን፣ ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን፣ ዲበካልን ይመለከታል።)

ተቃርኖ

(Antithesis)

የአንድ ነገር፣ ክስተት ወይም ሐሳብ ሁለት የተያያዙ፣ የማይነጣጠሉና የሚወራረሱ ነገር ግን ተቃራኒ ወይም ተቃዋሚ የሆኑ ክፍሎችን (ለምሳሌ የኤሌክትሪክ ፖስቲቭና ኔጌቲቭ ክፍሎችን፣ የአእምሮና የጉልበት ሥራ፣ የገጠርና የከተማ ልዩነቶችን ወዘተ...) የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው።

በሁለት ተቃራኒ ነገር ግን ውህደት ባላቸው ክፍሎች መሀከል ትግል ይደረጋልና ትግሉ በሚጠይቀው ሁኔታ መሠረት አዲስ ነገር ይፈጠራል። አዲሱም እንዲሁ የራሱ የሆነ ሁለት ተቃራኒዎችን ያቀፈ ቢሆንም ተከቶት በመጣው አንፃር ሲታይ ግን በከፍተኛና በተሻሻለ ደረጃ ላይ የሚገኝ ነው። ይህም ተቃርኖ ነው።

(የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግን ይመለከታል።)

ተባበሩት መንግሥታት ድርጅት

(የ—)

(United Nations Organization)

የዓለምን ሰላምና ፀጥታ ለመጠበቅና ለማጠናከር እንዲሁም በሀገሮች መካከል ኅብረት እንዲፈጠር ለማድረግ የተቋቋመ ዓለም አቀፍ ድርጅት ነው። የድርጅቱ የተጣባሪ መርህና መዋቅር የተዘጋጀው በሁለት

ኛው የዓለም ጦርነት ወቅት ሲሆን ተሳታፊዎቹም በፀረ ሂትለር ኅብረት ውስጥ ዓቢይ ሚና ይጫወቱ የነበሩት ሀገሮች ናቸው። የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት እንዲመሠረት ያበቁት የሶቭዬት ኅብረት፣ የአሜሪካና የእንግሊዝ የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሮች የተሳተፉበት በ1943 የተካሄደው የምስክር ዕቅድ፣ እንዲሁም በ1944 በዱምባርቶን አክስ፣ በ1945 በያልታ፣ በ1945 በሳን ፍራንሲስኮ የተካሄዱት ጉባኤዎች ናቸው። በሰኔ 26/1945 በሳን ፍራንሲስኮ በተደረገው ጉባኤ 50 መንግሥታት የተባበሩት መንግሥታት ድርጅትን ቻርተር በመፈረም የድርጅቱ መሥራች አባላት ሆኑ። ይህን ቻርተር ሶቭዬት ኅብረት፣ አሜሪካ፣ እንግሊዝ፣ ፈረንሳይ፣ ቻይናና ሌሎችም ሀገሮች ካጸደቁት በኋላ ጥቅምት 24፣ 1945 በሥራ ላይ ዋለ።

በቻርተሩ ውስጥ እንደተጠቀሰው የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ዋና ዓላማ ዓለም አቀፍ ሰላምንና ፀጥታን ማስጠበቅ፣ የራሱን ዕድል በራሱ በመወሰንና በእኩልነት በተመሠረተ መርህ ላይ በመመርኮዝ በሀገሮች መካከል የአህትማማችነት ግንኙነቶች ማዳበር፣ ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊ፣ ባህላዊ ወይም ሰብአዊ ችግሮችን በዓለም አቀፍ ትብብር ለመወጣት ጥረት ማድረግና እነዚህ የጋራ ዓላማዎች ግባቸውን እንዲመቱ ሀገሮችን ለማስተባበር በማዕከልነት ማገልገል፣ አባል ሀገሮችን ሁሉ በእኩልነት ደረጃ መመልከት፣ በሀገሮች ዘከል የሚነሡ ግጭቶችን በሰላማዊ መንገድ መፍታት ወዘተ... ናቸው።

ድርጅቱ በቻርተሩ መሠረት የሚወስዳቸውን እርምጃዎች ከማስፈጸም በቀር በማንኛውም ሀገር የውስጥ ጉዳይ ጣልቃ አይገባም። የዓለምን ሰላምና ፀጥታ ለማስከበር በሚያደርገው ጥረት አባል ሀገሮች ብቻ ሳይሆኑ አባል ያልሆኑ ሀገሮችም የመተባበርና ደንቡን የማክበር ግዴታ አለባቸው።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በ50 መሥራች ሀገሮች ቢቋቋምም በፀጥታው ምክር ቤት ድጋፍ የተሰጣቸውና በጠቅላላው ስብሰባ ሁለት ሦስተኛ ድምፅ ያገኙ ሀገሮች በአባልነት ሊመዘገቡ መቻላቸው በቻርተሩ ውስጥ ስለተጠቀሰ የአባላቱ ቁጥር በየጊዜው እየጨመረ መጥቷል።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ስድስት ዓመት አካላት አሉት፤ እነርሱም ጠቅላላ ስብሰባ፣ የፀጥታ ምክር ቤት፣ የኢኮኖሚያዊና የማኅበራዊ ጉዳይ ምክር ቤት፣ የምግብና አስተዳደር ምክር ቤት፣ ዓለም አቀፍ ፍርድ ቤትና የድርጅቱ ጽሕፈት ቤት ናቸው።

በተባበሩት መንግሥታት ቻርተር መሠረት በኢኮኖሚያዊ፣ በማኅበራዊ፣ በባህላዊ፣ በትምህርት፣ በጤናና ከእነዚህ ጋር በተያያዙ መስኮች የሚሠሩ እንደየኔሰኩ፣ እንደ የኒሲኤፍያሉ በርካታ ድርጅቶች ተቋቁመዋል።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ከተመሠረተ ጀምሮ በኢኮኖሚያዊና በማኅበራዊ መስኮች ብዙ እርምጃዎችን ወስዷል። ቅኝ አገዛዝን፣ ዘረኝነትንና የብሔር ጭቆናን በመቃወም ጠቅላላ ስብሰባው ያሳለፋቸው ውሳኔዎች ተጨባጭ ጠቀሜታ ሰጥተዋል። የጦር መሣሪያ ቅንሳንና የዓለምን ፀጥታ በሚመለከት ረገድ ብዙ ጠቃሚ ውሳኔዎችን አሳልፏል።

የዴታንት ተቃዋሚዎች የዓለምን ሰላምና ፀጥታ ለማጠናከር የወጡት ደንቦች እንዳይጸድቁ ከፍተኛ ተፅዕኖ አድርገዋል። እስከ 1950ዎቹ አጋማሽ ድረስ የምዕራብ ሀገሮች የነሱ ጥገኞች በሆኑ ሀገሮች ድምፅ በመተማመን ሶቭዬት ኅብረት የአቶሚክ መሣሪያዎች እንዲታገዱና የጦር መሣሪያ ቅንሳ እንዲደረግ ያቀረበቻቸውን ሐሳቦች ወድቅ ለማድረግ ችለዋል። ኢምፔሪያሊስታዊ ፖሊሲያቸውንም የሚያራምዱ ውሳኔዎች በማሳለፍ በኩል ሊሳካላቸው ችሏል። አሜሪካ በ1950 ኮሪያን ወርራ በነበረችበት ወቅት የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ስንደቅ ዓላማ እንዲውሰበልብ መደረጉ ለዚህ ምሳሌ ነው።

ይሁን እንጂ የዓለም የኃይል ሚዛን ወደ ሶሻሊዝም ማጋደሉ በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ውስጥ ተጨባጭ ለውጦችን አስከትሏል። በዚህም ምክንያት በ1955 ሶሻሊስት ሀገሮች የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት አባል እንዳይሆኑ የምዕራብ ሀገሮች ያቀረቡት ተቃውሞ ወድቅ ሊሆን ችሏል። በተጨማሪም በ1950ዎቹ መገባደጃና በ1960ዎቹ መጀመሪያ ላይ ብዙ የአፍሪካና የእስያ ሀገሮች አባል ለመሆን በመብቃታቸው የዓለምን ሰላምና ፀጥታ

በሚመለከት የሚተላለፉ ውሳኔዎችን ደግፈዋል። የምዕራብ ሀገሮች ግን በእነዚህ ዓመታት ውስጥ በድርጅቱ በመጠቀም ሶሻሊስት ሀገሮችን የሚፃረሩና የነሱን የቅኝ ገዥነት ዓላማ የሚያራምዱ ፖሊሲዎችን ለማስተላለፍ ብዙ ሙከራ አድርገዋል።

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ድክመቶች ቢኖሩበትም በቻርተሩ የተጠቀሱትን መርሆችና ዓላማዎች ተግባራዊ ለማድረግ ብዙ ጥሯል። ዓለም አቀፍ ሰላምና ፀጥታ እንዲጠበቅና አደገኛ የነበሩ ዓለም አቀፍ ውጥረቶች እንዲፈቱ አስተዋጽኦ አድርጓል። የሶሻሊስት ሀገሮችና ሰላም ወዳድ የሆኑ ኃይሎችም የዓለምን ሰላምና ፀጥታ ለማስከበር ከተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ጎን ይቆማሉ።

(የተባበሩት መንግሥታት ፀጥታ ምክር ቤትን ይመለከታል።)

ተባበሩት መንግሥታት ፀጥታ ምክር ቤት (የ-)

(U. N. Security Council)

በመንግሥታት መካከል ሊነሡ የሚችሉትን ዓለም አቀፍ አለመግባባቶችና ወረራዎች ለማስወገድ፣ የዓለምን ሰላምና ደንኝነት ለመጠበቅ የተቋቋመ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅታዊ አካል ነው። ምክር ቤቱ አምስት ቋሚ አባላት (ሶቭዬት ኅብረት፣ ቻይና፣ አሜሪካ፣ እንግሊዝና ፈረንሳይ) እንዲሁም ሌሎች በየሁለት ዓመቱ የሚመረጡ አሥር ሀገሮች በጠቅላላው አሥራ አምስት አባላት አሉት። ምክር ቤቱ የሚያሳልፋቸውን ውሳኔዎች ለመቀበልና በሥራ ለመተርጉም አባል ሀገሮች የስምምነት ውል መግባታቸው በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ቻርተር ላይ ተጠቅሷል።

በሥነ ሥርዓት ጉዳዮች ላይ የፀጥታው ምክር ቤት ውሳኔዎች በዘጠኝ አባላት የሚጸድቁ ሲሆን፣ ከበድ ባሉ ጉዳዮች ላይ ግን ከዘጠኙ ውስጥ የአምስቱም ቋሚ አባላት ስምምነት መኖር አለበት። ይህም ድምፅን በድምፅ የመሻር ሥልጣን በመባል የሚታወቀውና ሶቭዬት ኅብረት፣ አሜሪካና እንግሊዝ በ19

45ቱ የያልታ ሰምምነት የተቀበሉት ነው ። አንድ አከራካሪ ጉዳይ በሰላማዊ መንገድ እንዲያልቅ ወይይት በሚደረግበት ወቅት ጉዳዩ የሚመለከተው ሀገር ድምፅ የመስጠት መብት አይኖረውም ።

ፀጥታው ምክር ቤት ሰላምን የሚያደፈርስ ሁኔታ መኖሩን ሲያረጋግጥ ዓለም አቀፍ ሰላምና ደኅንነት የሚረጋጋበትን ሐሳብ ያቀርባል ወይም አስፈላጊ የሆነውን እርምጃ ይወስዳል ። በዚህም መሠረት አባል ሀገሮች ከኃይል እርምጃ በመለስ ለምሳሌ የኢኮኖሚና የመገናኛ ግንኙነታቸውን እንዲያቋርጡ ወይም ጥቃትና ወረራ ከተፈጸመበት ሀገር ጎን በመቆም ወታደራዊ ድጋፍ እንዲሰጡ ያደርጋል ። ፀጥታው ምክር ቤት እርምጃ እስከሚወስድ አባልሀገሮች በተናጠል ወይም በጋራ ራሳቸውን ከጠላት ሊከላከሉ ይችላሉ ። ፀጥታው ምክር ቤት ሥራዎቹን እንዳስፈላጊነቱ ልዩ ልዩ ኮሚሽኖችንና ኮሚቴዎችን በማቋቋም ያከናውናል ።

በአጠቃላይ የተበበሩት መንግሥታት ድርጅት በተቋቋመበት ዓላማ መሠረት በተለይ ለዓለም ሰላምና መረጋጋት አደገኛ የሆኑ ውጥረቶችን በማቀዝቀዝና ከተቻለም በማስወገድ ረገድ የፀጥታው ምክር ቤት ጠቃሚ አስተዋጽኦ ያለው ቢሆንም በተለይ አብዛኛዎቹ የምክር ቤቱ ቋሚ አባላት የምዕራብ ኃያላን መንግሥት መሆንና እነዚህም ድምፅን በድምፅ በመሻር መብታቸው ተጠቅመው ተፅዕኖ ስለሚያደርጉ ሁኔታው የምክር ቤቱን ዐቅም ውሱን አድርጉታል ። በዚህ ምክንያት ምክር ቤቱ የሚጠቀምበትን ያህል ለማከናወን ባለመቻሉ በተለይ ድምፅን በድምፅ የመሻር ሥልጣን ይዞታን በሚመለከት በተለያዩ ጊዜያት ሐሳቦች ቀርበዋል።

ተናሥኦት (Uprising)

ተገሥኦ ከሚለው ቃል የወጣ ሲሆን ትርጉሙም መነሣት ማመፅ ፣ ማለት ነው።

የተወሰኑ ማኅበራዊ ክፍሎች ወይም መደቦች ያለውን የፖለቲካ ሥልጣን በመቃወም ለመብታቸው መከበር የሚያካሂዱት እንቅስቃሴ ነው ። ተናሥኦት ከትጥቅ ትግል ጋር ሲቀናጅ ወደ አመፅነት የሚሸጋገርና የተጠናከረም ይሆናል ። የተደራጀ ተናሥኦት ሕዝባዊነት ያለውና ከሞላ ጉደልም አብዮ

ታዊ ዓላማዎች ያሉት ቢሆንም ግልጽ የሆነ ግብና የተደራጀ አመራር ሳይኖረው በግብታዊነትና በተበታተነ ሁኔታ የሚካሄድ ተናሥኦትም አለ ። የግብታዊ ተናሥኦት ጠቀሜታ በሚያጋጥመው ቅዋሜና በሂደትም በሚያገኘው አመራር የሚወሰን ቢሆንም በአመዛኙ ውጤታማነቱ አጠራጣሪ ነው ።

ማርክሳውያን የተናሥኦትን ይዘትና ጠቀሜታ የሚያዩት የፖለቲካ ሥልጣን ለመያዝ ከሚደረገው አጠቃላይ የፖለቲካ ትግል ጋር በተያያዘ ሁኔታ ነው ። አድጋሪ መደቦች ሥልጣን ላይ ለመቆየት በኃይል ሲጠቀሙና አብዮታዊ ኃይሎችን በጉልበት ሲማሩን ሲጥክሩ ሕዝባዊ ተናሥኦት በትጥቅ ትግል ጭምር ተጠናክሮ መካሄድ እንደሚያስፈልገውና ሥልጣን በአመፅ እንዲያዝ መታገሉም ግዴታ እንደሚሆን ማርክሳውያን ያምናሉ ። ይህ ዓይነቱ ሕዝባዊ ተናሥኦት ለታለመለት ግብ እንዲበቃ ለማድረግ ግን በተደራጀ መልክ መካሄድና በአብዮታዊ ኃይሎች መመራት አለበት ።

(አመፅን ፣ አብዮትን ይመለከታል ።)

ተናክኦታዊ ቁስኦካልነት (Mechanical Materialism)

ተናክኦ ከሚለው የግፅዝ ቃል የወጣ ሲሆን ትርጉሙም መነካካት ማለት ነው ።

ዓለም የተሠራው ቁሳዊ ከሆኑ ብናኞችና ግንኙነቶች ነው የሚል ፍልስፍና ነው ። ብናኞች ራሳቸውን ችለው የሚኖሩ ሲሆን በአጠቃላይ ግንኙነታቸውና ውስብስብ አወቃቀራቸው ዓለምን ይመሠርታሉ ። ግንኙነቶቹ የሚመነጩት ከተናክኦታዊ እንቅስቃሴ ነው ። ማለትም የብናኞቹ ግንኙነት የሚፈጸመው በውጫዊ ንክኪት ነው ። እንቅስቃሴው ተናክኦታዊ ወይም ከንክኪት የሚመጣ መሆኑ ዓለም ከሐሳብ ወይም ንቁ ከሆነ ፈጣሪ እንዳልመነጨ የሚጠቁም የተናክኦታዊ ቁስኦካልነት መሪ ሐሳብ ነው ። በዚህ ፍልስፍና መሠረት ዓለም በአጠቃላይ ውስብስብ የሆነ ግሽን ነው ።

በተናክኦታዊ ቁስኦካልነት አመለካከት አንድን ነገር መረዳት ማለት እንደት እንደሚሠራ ማወቅ ማለት ነው ። እንደት እንደሚሠራ ለማወቅ የምንችለው ውስጡ ባሉት ብናኞችና ክፍሎች መካከል ያለውን ግጥም

ጥምሽና የእርስ በርስ ንክኪት በማየት ነው። የሰዓትን አሠራር ማወቅ የምንችለው የተለያዩ ዕቃዎች በመነካካት እንዴት እንደሚንቀሳቀሱ ስናይ ነው። ዓለምን የምናውቀው የቁሳዊ ብናኞችን ግጥምጥምሽና ንክኪት በማጤን ነው። በተጨማሪም አንድ ነገር እንዴት እንደሚሠራ ካወቅን ልንጠግነው ልናሻሽለውና ልንለውጠው በሰምንችል ያለን ተናክለታዊ ዕውቀት ለተግባራዊ እንቅስቃሴአችን ጠቃሚ ነው።

ተናክለታዊ ቁስለካልነት በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የተጫወተው ሚና ከፍተኛ ነው። በአንድ በኩል በአመለካከት የሳይንስን በተለይ የተናክለትን ሳይንስና ዕድገት ያገዘና ያበረታታ ሲሆን በሌላ በኩል ሐሳባዊ ፍልስፍናን በመዋጋት ቁስለካልነትን እራምዷል። በሐሳባዊ ፍልስፍና አመለካከት አመጣጥ፣ ምንነትና ለውጥ የሚያንፀባርቁት የሐሳብን ፍላጎት ወይም ግብ ነው። የተናክለታዊ ቁስለካልነት ታላቁ አስተዋጽኦ ማንኛውንም ነገርና ክስተት ከቁስለካል ሁኔታና ሕግ አንፃር ብቻ ለመረዳት መዋከሩ ነው። ቁስለካል እራሱን በራሱ ያስረዳል የሚለውን መርህ በመያዝ መንፈሳዊ ምክንያቶችን ለማስወገድ ጥሯል።

ይህ ፍልስፍና የተስፋፋው በ17ኛውና በ18ኛው ምዕት ዓመት መሆኑ የሚያስረዳው በጊዜው ተራማጅ የነበረውን የቡርሻርዕየተዓለምና ጥቅም የሚያንፀባርቅ መሆኑን ነው። በሐሳባዊነት በተለይም በሃይማኖት የበላይነት ላይ ተመሥርቶ የነበረውን የፊውዳል ርዕየተዓለም ለመገርሰስ ተናክለታዊ ቁስለካልነት አስፈላጊ አመለካከት ነበር። ኅብረተሰብን በሚመለከት ረገድ በጊዜው ተራማጅ የነበሩ ሐሳቦችን አፍልጻል። ተናክለታዊ ቁስለካልነት ሰዎችን እራሳቸውን እንደቻሉ አቶሞች እድርጎ በመውሰድ፣ በትክክል ሊሠራ የሚችል ኅብረተሰብ ሊመሠረት የሚችለው በምን ዓይነት ግንኙነትና መዋቅር ነው የሚለውን ጥያቄ በማንግዛት የኅብረተሰብን ለውጥ አስፈላጊነትን ከማስተማራቸውም በላይ አንዳንዶቹ የተምኔታዊ ሰኛ ሊዝም መሥራቅ ለመሆን በችተዋል።

ሆኖም ተናክለታዊ ቁስለካልነት ዓይነተኛና መሠረታዊ ድክመቶች ነበሩት። ዓለምን የነገሮች ጥርቅም እድርገው በመመልከታቸው ተናክለታዊ ቁስለካልነት የዓለምን

ዋና ጠባይ ማለትም የዕድገትን የማያቋርጥ ሂደት እውንነት ሊመለከቱ አልቻሉም። በእነሱ አመለካከት የአዲስ ነገሮች መፈጠር የዕድገት ሂደት ውጤት ሳይሆን ከዕድል ወይም ከአጋጣሚ የሚገኝ የግጥምጥምሽ ውጤት ነው። የእንቅስቃሴን የተለያዩ ቅርፆች (ኬሚካላዊ፣ ሥነ ሕይወታዊ ወዘተ...) አለማጠናቀቅና እንቅስቃሴን በአጠቃላይ ተናክለታዊ ብቻ እድርገው መውሰዳቸው ሌላው ድክመታቸው ነው። ዓለም ውስብስብ ማሸን ነው የሚለው አመለካከታቸው እንኳን ይህን ማሸን ማን ፈጠረው የሚል ጥያቄ ከማስነሣቱም በላይ የዓለም ማሸንነት የሐሳብን ፈጣሪነት ይጠይቃል ወደሚል ሐሳባዊ ድምደማ የሚወስድ ነው። ውስብስብ የሆኑትን የኅብረተሰብንና የሐሳብን እንቅስቃሴዎች በተናክለታዊ ዘዴ እንረዳለን ማለታቸው ተጨባጭ ያልሆኑና የተሳሳቱ የሥነ ዕውቀትና የፖለቲካ አስተሳሰቦች እንዲናራቸው እድርገታቸዋል።

(ሥነ ግብን፣ ሲያልከቲካዊ ቁስለካልነትን፣ አቶሚዝምን፣ ቁስለካልነትን ይመለከታል።)

ተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ (Floating Surplus Population)

በካፒታሊስት ሀገሮች አንዴ በምርት ተግባር ውስጥ በመሳተፍ፣ በሌላ ጊዜ ደግሞ ከምርት ተግባር ውጭ የሚገኙትን ሰዎች የሚያመለክት የአንፃራዊ ተረፈ ሕዝብ አንዱ መልክ ነው። የተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ ዓይነተኛ ጠባይ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በግንግና በድራት ደረጃ ላይ በሚገኝበት ጊዜ ቁጥሩ የመቀነስ አዝማሚያ ሲኖረው ኢኮኖሚው በቀውስና በዝቅጠት ደረጃ ላይ በሚሆንበት ጊዜ ደግሞ የማደግ አዝማሚያ ያሳያል።

ተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ ጎልቶ የሚታየው በኢንዱስትሪም ሆነ በሌሎች የሥራ መስኮች የተሰማሩ ሠራተኞች በሚገኙባቸው በከተሞችና በኢንዱስትሪዎች አካባቢዎች ሲሆን የምንዳ ደረጃ (አንፃራዊ በሆነ መንገድ) እንዲያቀለቁል ያደርጋል።

ምንም እንኳን ተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ ከላይ እንደተጠቀሰው አንዴ በምርት መስክ ውስጥ የሚገኙትን በሌላ ጊዜ ደግሞ ከምርት መስክ ውጭ የሚሆኑትን ሥራ አጦች

የሚያመለክት ቢሆንም ከምርት መስክ ውጭ በሚቆዩበት ወቅት በሚፈጠሩት የቴክኖሎጂ ዕድገትና የምርት አደረጃጀት ለውጦች ምክንያት አንዳንዶቹ በቀድሞ ሙያቸው ሊሰማሩ የሚችሉበት የምርት መስክም እየጠፋ ስለሚሄድ ሙያየለሽ ይሆናሉ ።

ተዘዋዋሪ ካፒታል
(Circulating Capital)

ባንድ የምርት ሂደት ውስጥ እሴቱን በክፍል ሳይሆን ሙሉ በሙሉ አዲስ ወደሚመረተው ሸቀጥ በማስተላለፍ ሸቀጡ ከተሸጠ በኋላ በገንዘብ መልክ ወደ ቡርዟዚው የሚመለሰው የምርታዊ ካፒታል ክፍል ነው ።

ይህም እንደጥሬ ዕቃዎችና እንደ ነጻጅ የመሳሰሉትን ያጠቃልላል ። ምንም እንኳን የሥራ ኃይል በምርት እንቅስቃሴ ውስጥ እሴቱን እንደጥሬ ዕቃዎች ወደ አዲሱ ሸቀጥ ማስተላለፍ ሳይሆን አዲስ እሴት የሚፈጥር ቢሆንም የተለያዩ የምርታዊ ካፒታል ክፍሎች በካፒታል የመገለባበጥ ፍጥነት ውስጥ ባላቸው አጠቃላይ ባሕርይ እንፃር ሲታይ በተዘዋዋሪ ካፒታል ሥር ካሉት እምብዛም ልዩነት የሌለው በመሆኑ በተዘዋዋሪ ካፒታል ሥር ይመደባል ።

ምርታዊ ካፒታልን በተዘዋዋሪና በነባር ካፒታል መክፈሉ በካፒታል የመገለባበጥ ፍጥነት ውስጥ የተለያዩ የምርታዊ ካፒታል ክፍሎች ያሏቸውን የተለያዩ ባሕርያት ለመገንዘብ ሲረዳ፣ ቀደም ሲል በጠቀሰነው የጋራ ባሕርይ ምክንያት ጥሬ ዕቃንና የሥራ ኃይልን አንድ ላይ ለማስቀመጥ መወሰን ግን የቡርዟዚው ትርፍ ምንጭ የተበዘበዘው የወዝአደሩ የሥራ ጊዜ መሆኑን ስለሚሸፍን አሳሳች ነው ።

(ጳሚ ካፒታልን፣ ተለዋዋጭ ካፒታልን፣ ነባር ካፒታልን ይመለከታል ።)

ተግባር
(Practice)

ሰዎች የህልውናቸው መሠረት የሆነውን ቁሳዊ ሀብት የሚያመርቱበትን ነባራዊ ሂደት፣ መደቦች የሚያከናውኑትን አብዮታዊ

ትግልና ዓለምን ለመለወጥ የሚፈጽሟቸውን ማኅበራዊ ክንዋኔዎች፣ ሳይንሳዊ ምርምርና ጥናትን የሚያመለክት የፍልስፍና ፈርጅ ነው ። ተግባር ሥራን (ምርትን)፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ክንዋኔዎችን እንዲሁም ሳይንሳዊ ምርምርና ጥናትን ያቀፈ ሲሆን መሠረቱ ግን ሥራ ነው ።

ተግባር እያንዳንዱ ግለሰብ በሰሜት እነሣሽነት የሚፈጽማቸውን ክንዋኔዎችና እንቅስቃሴዎች የሚያመለክት ሳይሆን ሰዎች ባህላቸውንና ዕውቀታቸውን የሚፈጥሩበትን አጠቃላይና ዓላማ ያለው ማኅበራዊ እንቅስቃሴን የሚያሳይ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ተግባር ማኅበራዊ በመሆኑ አድራጊው ኅብረተሰብ ነውና በተግባር አማካይነት የሚገኘውም ዕውቀት ማኅበራዊ ነው ።

ተግባር፣ ሰዎች ተፈጥሮንና ኅብረተሰብን የሚለውጡበት ሂደት በመሆኑ ዕውቀትን ይገበያሉ፣ ልምዳቸውን ያዳብራሉ፣ ችሎታቸውንም ያሻሽላሉ ። በዚህም ጊዜ አራሳቸውን ይለውጣሉ ። የዕውቀት መሠረት፣ የዕውቀት ዓላማና የዕውቀት ትክክለኛነት የሚረጋገጠው በተግባር ነውና ተግባር የእውነት መለኪያም ነው ።

ንድፈ ሐሳብ ከተግባር የሚመነጭ፣ መልሶም የተግባር መመሪያ በመሆን የሚያገለግል በመሆኑ ሁለቱም የማይነጣጠሉ ናቸው ።

(ሥራን፣ ንድፈ ሐሳብን ይመለከታል ።)

ተጣራ የማዘዘሪያ ወጪ (የ—)
(Net or Genuine Cost of Circulation)

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የንግድ ዘርፍ ውስጥ የንግድ ካፒታሊስቱ የገዛቸውን ሸቀጦች ወደገንዘብ ለመለወጥ እንዲችሉ የሚያወጣው ወጪ የተጣራ የማዘዘሪያ ወጪ ይባላል ።

የተጣራ የማዘዘሪያ ወጪ የኢሳብ መዝገብ ለመያዝ፣ ሸቀጦችን ለማሻሻጥና ለማስተዋወቅ ወዘተ... የሚወጣ የንግድ ካፒታሊስቱ ወጪ ነው ። የንግድ ካፒታሊስቱ በዚህ ዓይነት የሥራ እንቅስቃሴ እንዲሰማሩ

የሚተገብሩት ሠራተኞች የሥራ ባሕርይ በመሠረቱ ኢምርታዊ ነው። ስለሆነም ለእነዚህ ሠራተኞች የሚደረገው ክፍያ የሚገኘው በምርታዊው መስክ ከተገኘው ተረፈ እሴት ነው። ካፒታሊዝም አሁን በደረሰበት ደረጃ በተለይ በማሻሻጥ ሥራ ላይ ያሰማራቸው ሠራተኞች ቁጥር እጅግ ከፍተኛ ነው። እንዲሁም ለማሻሻሚያና ለማስተዋወቂያ የሚያወጣው ወጪ መጠን በተመሳሳይ እጅግ ከፍ ያለ ነው። ይህንን ሁሉ ወጪ ደግሞ የንግድ ካፒታሊስቱ ሸቀጦችን በሚገዙት ተገልጋይ ሕዝቦች ላይ በመጫን ለራሱ ከፍተኛ ትርፍ ያገኛል።

(የማዘዘሪያ ወጪን ፡ ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪን ይመለከታል።)

ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ (Additional Cost of Circulation)

የንግድ ካፒታሊስቱ ለተገልጋዮች የሚያቀርበው ሸቀጥ ስፍረታ ብቁ እንዲሆን ውዝአደሮች ቀጥሮ ሸቀጡን በማጓጓዝ ፡ በማሸግ ወዘተ... ተጨማሪ ተረፈ እሴት ለማከል የሚያወጣው ወጪ ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ ይባላል።

ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ የሚፈጥሩት ምርታዊ ሥራዎች ናቸው። እነዚህም ለምሳሌ እንዱን ሸቀጥ በወረቀት ፡ በማጥን ፡ በጠርጤ ወዘተ... አሸን የማቅረብ ሥራ ፡ ሸቀጦችን በመጋዘን ውስጥ የማስቀመጥ ሥራ ፡ ሸቀጦችን ከተመረቱበት ስፍራ ወደሚሸጡበት ስፍራ የማድረስ ሥራ ወዘተ... ምርታዊ ሥራዎች ሲሆኑ በዚህ የሥራ ዘርፍ ተሰማርተው የሚሠሩት ወዝአደሮች በምርታዊ ሥራቸው ሸቀጡ ላይ አዲስ እሴት ይጨምሩበታል። በዚህ አዲስ እሴት ዝውውርን በሚመለከት ሸቀጦችን በመጨረሻ መልካቸው ለፍጀታ አመቻችተው ያቀርባሉ። ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ የሚባለውም የንግድ ካፒታሊስቱ ለዚህ ዓይነቱ ሥራ የሚያወጣው ወጪ ነው።

(የማዘዘሪያ ወጪን ፡ የተጣራ የማዘዘሪያ ወጪን ይመለከታል።)

ተጨማሪ ተረፈ እሴት (Extra Surplus Value)

የተወሰኑ ካፒታሊስቶች ለተወሰነ ጊዜ ብቻ ሊያገኙት የሚችሉ የአንፃራዊ ተረፈ እሴት ዓይነት ነው። በተለይ በነፃ ውድድር ካፒታሊዝም ዘመን እያንዳንዱ ካፒታሊስት ከፍተኛ ትርፍ ለማጋበስ ባለው ፍላጎት እዳዲስ መሣሪያዎችን በመሥራት ወይም በመግዛት ድርጅቱን ይበልጥ ዘመናዊና ምርታማ ለማድረግ ይሸቀዳረማል። በዚህ መንገድ እንዳንድ ካፒታሊስቶች ከሌሎች ካፒታሊስቶች ቀድመው አዳዲስ መሣሪያዎችንና የአሠራር ዘዴዎችን በማምረት ተግባር ላይ በማዋል የሥራን ምርታማነት ያሳድጋሉ። እነዚህ ካፒታሊስቶች የሚያስመርቱት የአያንዳንዱ ሸቀጥ እሴትም ሌሎች ካፒታሊስቶች ከሚያስመርቷቸው ተመሳሳይ ሸቀጦች እሴት ዝቅ ያስ ይሆናል። የሸቀጦች ዋጋም የሚወሰነው ባለው አማካይ የአመራረት ሁኔታ እንደመሆኑ ቁጥራቸው የተወሰነ ካፒታሊስቶች ሸቀጦቹን ካላቸው እሴት በላይ በሆነ ዋጋ ይሸጧቸዋል። ሸቀጦቹ በተሸጡበት ማገበራዊ እሴትና ባላቸው እሴት መካከል ያለው ልዩነት ተጨማሪ ተረፈ እሴት ይባላል።

የተሻሻለው የማምረት ቴክኒክ በሌሎች ካፒታሊስቶች ታውቆ በሥራ ላይ ሲውል ተጨማሪ ተረፈ እሴት ማግኘቱ ያከትማል። ለተጨማሪ ተረፈ እሴት የሚደረገው እሸቅ ድምድም ግን ያለማድረግ ይካሄዳል። ይህ እሸቅ ድምድም የቴክኖሎጂ ዕድገት ቢያስገኝም በካፒታሊስቶች መካከል ያለውን ቅሪኔ እያባባሰ የብዙዎችን መዳቀቅና የጥቂቶችን መበልጸግ ብሎም የሞናፖሎችን መፈጠር ያስከትላል። በሌላም በኩል የተሻሻሉ የማምረቻ መሣሪያዎችንና የአመራረት ዘዴዎችን ለመጀመሪያ ጊዜ በሥራ ላይ ያዋሉ ካፒታሊስቶች ተጨማሪ ተረፈ እሴት የማግኛ ጊዜያቸውን ለማራዘም በምሥጢር ስለሚይዙ ስቴክኖሎጂ ዕድገት መስፋፋት ዕንቅፋት መሆኑ ግልጽ ነው።

(አንፃራዊ ተረፈ እሴትን ይመለከታል።)

ተጨባጫዊነት

(Positivism)

ሰውን ከሥነ መለኮት ፡ ከጲስክላና ከመሳሰሉት በጣም ረቂቅ ፡ ጠቃሚ ያልሆኑና ትክክለኛነታቸው በተግባርና በተጨባጭ ከማይረጋገጥ አስተሳሰቦች ማላቀቅ ያስፈልጋል የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና አንድ አዝማሚያ ነው ። ተጨባጫውያን እንደሚሉት ዕውቀት ትክክለኛና ጠቃሚ እንዲሆን ከተፈለገ መከተል ያለብን ሕግ ፡ የአስተሳሰብና የአቀራረብ ዘዴ በተፈጥሮ ሳይንስ ላይ የተመሠረተ መሆን አለበት ።

ሳይንስ የሚያጠናውና በጥናቱም የሚገነዘበው ተጨባጭ ነገሮችን በመሆኑ ፡ ሐሳባዊና ከተጨባጭ ነገሮች ሳይንስ ስልክ ወጥቶ ከልምድ በሚገኙ መረጃዎች በተቀነባበረ መንገድ ሲገለገል ሳይንሳዊ መርህ ይሆናል ይላሉ ። በተጨባጫውያን አመለካከት ዕውቀት ጠቃሚ ፡ ትክክለኛና ተግባራዊም ግልጋሎት የሚሰጠው መነሻው ተጨባጭ እውነታ ሲሆንና የሰው ልጅ ረቂቅና ከዐቅሙ በላይ የሆኑ ጥያቄዎችን ትቶ ግንዛቤውን በተጨባጭ እውነታ ላይ ብቻ ሲወሰን ነው ።

በእነሱ ሐሳብ ዕውቀት ሦስት ደረጃዎችን የሚያልፍ ነው ፡ የመጀመሪያው ደረጃ ነገሮችን በመንፈሳዊ ኃይሎች አማካይነት የምንገነዘብበት በመሆኑ የሥነ መለኮት ደረጃ ይባላል ። ሁለተኛው ከመንፈሳዊው ወደ ረቂቁ የምንተላለፍበት የጲስክላ ደረጃ ነው ። ሦስተኛው የትክክለኛና የብስለት ደረጃ ማለትም የተጨባጫዊነት ደረጃ ሲሆን የዚህም ደረጃ ባሕርይ መንፈሳዊና ረቂቅ አስተሳሰቦችን በመተው ነገሮችን ከተጨባጭ ግንኙነታቸው አንፃር ለመረዳት የምንገነዘብበት ደረጃ ነው ።

ተጨባጫዊነት ከዳሳሽነት የሚለይበት ነጥብ ለዳሳሽነት የዕውቀት ምንጭ ልምድ ሲሆን ተጨባጫዊነት ግን ይህንን አባባል በሙሉ ሳይቃወም ልምድ ሲባል ግን በአጋጣሚ የሚገኘው ሳይሆን ለዕውቀት አመች በሚሆን መንገድ አበጅተን ፡ አቀነባብረንና አስተካክለን የምንቀይሰው ነው ይላል ።

ዕውቀትን ለማግኘት ነገሮችን እንዳሉ መቀበል ሳይሆን ተጨባጭ በሆነ መንገድ መመልከት ያስፈልጋል ። ተጨባጫዊ የምንሆነው ነገሮችን እንድንጠቀምባቸው የሚረዳንን ዘዴ ቀይስንና በርሱም አማካይነት ለዕውቀት ብቁ ወይም አመች ለናደርጋቸው ነው ።

በተጨባጫዊነት ውስጥ ተጨባጭ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ሲታይ ባንድ በኩል ተጨባጭ ነባራዊነት ያለው አይመስልም ። ምክንያቱም ተጨባጭ ሆኖ ተብሎ በኛው የተቀነባበረ ፡ የተስተካከለና በርሱም ብቻ እንድንወሰን የሚጠይቅ በመሆኑ ነው ። በሌላም በኩል ከተጨባጭ ሁኔታ ባሻገር ከዐቅማችን በላይ የሆነ እውነታ እንዳለ አድርጎ የሚገምትም በመሆኑ ተጨባጫዊነት ወደ ኢታዊቂነት ያመራል ።

ተጨባጭ ነባራዊ ከስተት ነውና የምንረዳው በተናጠል ሳይሆን በከስተቶች ሥርዓት ነቱ ነው ። እነዚህ ከስተቶች ደግሞ እኛ የምናበጃቸው ሳይሆኑ ከነባራዊ እውነታ የሚፈልቁና የርሱንም ምንነት የሚገልጹ ናቸው ። ለምሳሌ የመንግሥትን አመጣጥ ፡ አስፈላጊነትና ሚና የምንረዳው ከሌሎች ማኅበራዊ ከስተቶች ነጥብን ሳይሆን ከሚፈጠርበት ስልተ ምርት ጋር በማገናኘብ ነው ። ከነባራዊ ከስተቶች ውጭ ምንም ነገር ሊኖር ባለመቻሉና የከስተቶች ምንነት የሚገለጸው በሥርዓት አማካይነት በመሆኑ ፡ ይህንን ሥርዓት የሚያንፀባርቅ ንድፈ ሐሳብ እንደ አመችነቱ የሚነደፍ ሳይሆን የነባራዊ ከስተቶች ውስጣዊ ሕግጋት የሚያንፀባርቅ ነው ። ነባራዊውን እውነታ ከሰው ዐቅም ውጭ አድርጎ መረዳት ሰው በነባራዊ ሕግጋት የሚገዛ ሳይሆን ለራሱ በሚያመቸውና በሚቀናው ሕግ የሚመራ ነው ማለት ስለሚሆን የእውነትን ፍች ማዛባት ፡ የሕግንም የነባራዊ እውነታ ነፀብራቅነት አለመቀበል ይሆናል ። እንደተጨባጫውያን እውነት ማለት ጠቃሚና አመች የሆነ ነገር ማለት ነው ። ለምሳሌ የኅብረተሰብን በመደብ መከፋፈል ከጠቃሚነት አንፃር የሚተረጉሙ ስለሆነ አመለካከታቸው የገዢ መደብ ደጋፊዎች መሆናቸውን ያረጋግጣል ።

(ዳሳሽነትን ፡ ኢታዊቂነትን ፡ እውነትን ፡ ነባራዊ እውነታን ይመለከታል ።)

ተጨባጭ ሥራ
(Concrete Labour)

ግናቸውንም የተወሰነ ምርት ወይም ገልጋሎት ለማስገኘት ታስቦ ጥቅም ላይ የሚውል የሰው የሥራ ኃይል ተጨባጭ ሥራ ይባላል።

የሰው ልጅ የሥራ ኃይሉን የሚያፈሰሰ ባቸው ተግባሮች ሁሉ በተወሰኑ የምርት ተገብሮችና የምርት መግሪያዎች በመጠቀም የተለያዩ የአሠራር ዘዴዎችን በመተየስ የተወሰኑ ውጤቶችን ለማስገኘት የሚታተሩ ናቸው። ግብርና፣ ሸክላ ሥራ፣ አናጢነት፣ ገንበኝነት ወዘተ... የተለያዩ ውጤቶችን ለማስገኘት የሚታተሩ፣ በተለያዩ የምርት መገልገያዎች የሚከናወኑ ሥራዎች ናቸው። ልምሳሌ ገንበኝነት፣ ልብስ ሰፈነት፣ አንጥረኝነት፣ ሸክላ ሠራነት ወዘተ... እያንዳንዳቸው የተለያዩ ተጨባጭ ሥራዎች ናቸው። ቁጭ ተጨባጭ ሥራ የሚባለው አንድ የተወሰነ የጠቀሚታ እሴት ለማስገኘት ወይም የተወሰነ ገልጋሎት ለመስጠት የሚውል የሰው ሥራ ነው።

ሥራ ሁልጊዜም ቢሆን የተወሰነ ግብ ያለውና ለገብረተሰብ ህልውና አስፈላጊ የሆኑ የጠቀሚታ እሴት ያላቸውን ዕቃዎች ለማምረት የሚውል ስለሆነ ተጨባጭነት ያለው ነገር ነው። ተጨባጭ ሥራ ገብረተሰብ ጭራ አማካይነት መሠረታዊ ፍላጎቶችን ለማሟላት ማምረት ከጀመረበት ጊዜ አን ሥቶ የነበረ ታሪካዊ ፈርጅ እንደመሆኑ ከተለያዩ ሥርዓተ ማኅበራት ባሕርያት ጋር ያልተያያዘ የገብረተሰብ ህልውና መሠረት የሆነ ዘላቂነት ያለው ፈርጅ ነው።

(ረቂቅ ሥራን ይመለከታል።)

ተግራሪና ኢተግራሪ ቅራኔዎች
(Antagonistic and Nonantagonistic Contradictions)

ተግራሪ ቅራኔ የሚገልጸው ጥቅማቸው ጨርሶ ሊጣጣም በማይችል በሁለት መደቦች መካከል ያለውን የግንኙነት ዓይነት ነው። ተግራሪ የተባለበትም ዋና ምክንያት ቅራኔው ጨያው ባለው ማኅበራዊ ሥርዓት ውስጥ ሊፈታ

የማይችል በመሆኑ አይቀራ የሥርዓት ለውጥ ስለሚያስከትል ነው። የተግራሪ ቅራኔ ዓይነትኛ ጠባይ ቅራኔው በየጊዜው እየሰፋና እየከረረ መሄዱና በተወሰነ ደረጃ ላይ ከፍተኛ ግጭትና አመፅ በማስከተል ወደ አብ የታዊ ሁኔታ ማምራቱ ነው።

ኢተግራሪ ቅራኔዎች የሚገልጹት በሁለት መደቦች ወይም የገብረተሰብ ክፍሎች መካከል ያለውን መሠረታዊ ያልሆነ ቅራኔ ሲሆን ግጭታቸውም ወደ ገብረተሰብ ለውጥ የማይወስድ ነው። ማለትም ቅራኔው ቀስ በቀስ የሚፈታ እንጂ አብየትን የሚጠይቅ አይደለም። በወዝአደሩና በአርሶ አደሩ መካከል ያለው ቅራኔ እንደምሳሌ ሊጠቀስ ይችላል። ወዝአደሩና አርሶአደሩ በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ የሚገኙ በመሆናቸው በተለይም በገበያ እካባቢ በሁለቱ መደቦች መካከል ቅራኔ ይታያል። ሆኖም ቅራኔው ሁለቱም ከሚገኙበት ትክክለኛ ሁኔታ አንፃር ማለትም ሁለቱም ተበዝባዥ መደቦች ከመሆናቸው አንፃር ሲታይ መሠረታዊ አይደለም። መሠረታዊ ባለመሆኑ ነው የጋራ ጠላታቸውን በአንድነት ለመዋጋት ከስምምነት ላይ መድረስ የሚችሉት።

(መሠረታዊና ኢመሠረታዊ ቅራኔን ይመለከታል።)

ተፈጥሮ ሕግጋት (የ—)
(Natural Laws)

በተፈጥሮ ውስጥ በሚገኙ ከስተቶችና ሂደቶች መሀከል የሚታዩ ግንኙነቶችን የሚገልጹ ሕግጋት የተፈጥሮ ሕግጋት ይባላሉ። እነዚህ ከስተቶችና ሂደቶች ከሰው ፍላጎትና ገሊና ውጭ ነፃ ህልውና ያላቸው በመሆናቸው ነባራዊ ናቸው። ስለዚህ በእነዚህ ነባራዊ ነገሮች መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚገልጹት ሕግጋትም ነባራዊ ናቸው።

የተፈጥሮ ሕግጋት ሦስት መሠረታዊ ባሕርያት አሏቸው። በመጀመሪያ በተፈጥሮ ውስጥ የሚታዩ ድርጊቶች ተፈጥሮአዊ ምክንያት አላቸው። እነዚህ ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ደግሞ የጭፍንነትና የግብታዊነት ባሕርይ ይታይባቸዋል። ለምሳሌ ዝናብ ሲዘገብ መሬቱ ይርሳል፤ ወንዞች ይሞላሉ፤

ነፋስ ሲነፍስ አቧራ ያሰነሣል ፤ ዛፎችን ያወዛውዛል ፤ ደመናን ያንጉዛል ። በዚህ መልክ ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ተመሳሳይ ባሕርይ ያላቸው ውጤቶችን በማያቋርጥ ሁኔታ ያስገኛሉ ። እነዚህ ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች ሊገለጹ ፣ ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ ሊተነተኑ ይችላሉ ። ያም ሆኖ ግን ማንኛቸውም ተፈጥሮአዊ ምክንያቶች በግብ የሚከናወን እንቅስቃሴ ውጤቶች አይደሉም ።

ሁለተኛው ባሕርያቸው ደግሞ የተፈጥሮ ከስተነት ሳይለዋወጡ እንዳሉ የሚደጋገሙ መሆናቸው ነው ። ፀሐይ ጠዋት ጠዋት በምሥራቅ ትወጣለች ፤ ማታ ማታ ደግሞ በምዕራብ ትጠልቃለች ። ሰዎች ይወለዳሉ ፤ ያድጋሉ ፤ ይሞታሉ ። ብረት ሙቀት ሲያገኝ ይለጠጣል ። በተፈጥሮ ውስጥ ፍጹማዊ ድግግሞሽ ባይኖርም ፤ በተለያዩ ተፈጥሮአዊ ከስተነቶችና ሂደቶች ውስጥ የሚታየውን ድግግሞሽ በቀላሉ ለማየት ይቻላል ። ይህም የተፈጥሮ ከስተነቶች ድግግሞሽ ስለከስተነቶች ለማጥናትና ሕግጋታቸውን ለማወቅ ያስችላል ።

በመጨረሻም የተፈጥሮ ከስተነቶች ፣ በነርሱም መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች የሚገልጹት ሕግጋት የማንንም መደብ ጥቅም ስለማያገፅባቸው የመደብ ጠባይ የላቸውም ።

(ሕግ ፣ ማገበራዊ ሕግጋትን ይመለከታል።)

ተፈጥሮአዊነት (Naturalism)

የኅብረተሰብን ዕድገት መሠረታዊ መንሥኤዎች በአየር ንብረት ሁኔታዎች ፣ በመልክአ ምድር አካባቢዎች ፣ በሥነ ፍጥረትና በሰው ልጆች መካከል ባሉ የቀለም ወይም የዘር ልዩነቶችና በመሳሰሉት ላይ በተመሠረቱ ተፈጥሮአዊ ሕጎች አማካይነት ለመግለጽ የሚጥር ፍልስፍና ነው ። ከዚህም የተነሣ ተፈጥሮአዊነት ከአጠቃላይ የተፈጥሮ ሕጎች ሌላ የማገበራዊ ሕይወትን ዕድገት የሚገዙ የተለዩ ሕጎችን መኖር ይከዳል ።

በእርግጥ ተፈጥሮአዊነት ሁሉም ነገር የሚገዛው በተፈጥሮ ሕጎች ነው ብሎ መናገሩ

መንፈሳዊነትን ለመዋጋት የጠቀመ ቢሆንም የኋላ ኋላ ግን አድጋሪና ሐሳባዊ አቋሙ እየጉላ መጥቷል ። በተለይም ይህ ፍልስፍና ከ19ኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ የትንፀባረቀው በሥነ ውበት አመለካከት ውስጥ ነው ። ይህ አስተምህሮ ሥነ ውበትና የኪነት ውጤቶች ፣ የከስተነቶችና የሁኔታዎች ቀጥተኛ ግልባጭ ውጤቶች ከፖለቲካና ከግብረገብ ውጭ እንደሆኑ ለማሳመን ጥሯል ። በተለይ በአሁኑ ዘመን በሕይወት አካላዊ ገጽታና በተፈጥሮአዊ ስሜቶች እርካታ ላይ በማተኮር በስለላ ታሪኮች ፣ በቀማኞች ፊልሞች ፣ በወሲባዊ ስሜት ቀስቃሽ ሥዕሎች ወዘተ... አማካይነት ስሜትን ለመቀሰቀስ ይሞክራል ። ባጠቃላይ በአሁኑ ጊዜ ከማገበራዊ ትግል መሸሽ ፣ ለሕዝቡ ደስታና ሥቃይ ደንታቢስ መሆን ፣ ብልሹ በሆኑ የሕይወት ገጽታዎች ላይ ማተኮር በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ በተፈጥሮአውያን የሚሰበኩ ሐሳቦች ናቸው ።

በሥነ ምግባር ረገድ ተፈጥሮአዊነት ግብረገባዊ ፋይዳዎች የሚመነጩት ከተፈጥሮአዊ ማለትም ከደስታ ፍላጎት ፣ ሥነ ሕይወታዊ ዝግመተ ለውጥ ከሚያስከትለው የኃይልና የበላይነት ፍላጎት ወዘተ... ነው የሚል ንድፈ ሐሳብ ነው ። ሆኖም በ1940ዎቹና በ1950ዎቹ ውስጥ በተወሰኑ ተፈጥሮአውያን አማካይነት ሥነ ምግባርን አስመልክቶ አንዳንድ ሳይንሳዊ መርሆች ተስንዝረዋል ። እነሱም አንደኛ ፣ ሰናይ የሚለው የግብረገብ ነት ፋይዳ ነባራዊ ነው ፤ ምክንያቱም ከማገበራዊ ሥርዓት ፣ ከስዎች ጥቅምና ፍላጎት ጋር የተያያዘ ነው ። ሁለተኛ ፣ ሰናይ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ይዘት ሊወስንና የተለያዩ ግብረገባዊ ደረጃዎቹም በነባራዊነት ሊረጋገጡ ይችላሉ ፤ ሦስተኛ ፣ ግብረገባዊ ብያኔዎች ነባራዊ ጠቀሜታ አላቸው ፤ ይህም ሊገለጽና ሊረጋገጥ ይችላል ። አራተኛ ፣ በሌሎች ማገበራዊ ሳይንሳዊ መረጃዎች ላይ ከተመሠረቱ የሥነ ምግባርና የግብረገብ መርሆች ሳይንሳዊ ሊሆኑ ይችላሉ የሚሉ ናቸው ።

ሐሳባውያን ስለሥነ ምግባር ያላቸውን አቋም አስመልክተው ተፈጥሮአውያን የሰነዙት ትችትና በንድፈ ሐሳቦቻቸው ውስጥ ያራመዷቸው ሐሳቦች ቁስአካላዊ ሐሳቦችን ያንፀባረቁ በመሆናቸው ተራማጅ ገጽታ አሳይተዋል ። ይሁን እንጂ በተፈጥሮአዊነት

ውስጥ አንዳንድ ቁስአካላዊ አስተሳሰቦች የታቀፉ ቢሆንም ማርክሲዝም አንዳስረዳው ከተፈጥሮአዊ አቋሞች በመነሣት ለሥነ ጥበብም ሆነ ለግብረገብ ፈርጆች ዘላቂ የሆነ ሳይንሳዊ ትንተና ለማድረግ አይቻልም ።

(ዳርዊኒዝምን ይመለከታል ።)

ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ (Natural Economy)

ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ አምራቹ ግለሰብ ለመሸጥና ለመለወጥ ሳይሆን በቀጥታ የራሱን ፍጆታ ብቻ ለማርካት የሚያካሂደው የማምረት ተግባር ነው ። በዚህ ዓይነቱ ሂደት ምርት ውስጥ አምራቹ የማምረቻ መሣሪያዎችን ከማምረት አንሥቶ ለፍጆታ ብቁ የሆኑ የምርት ውጤቶችን እስከማምረት ድረስ ሁሉ ባለው ሂደት ሥራ በመሳተፍ ፍላጎቶቹን ያረካል ።

ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ የማገበራዊ የሥራ ክፍፍል ፣ የማገበራዊ ልውውጥና የግል ሀብት ይዞታ ባልነበረበት የጎብረተሰብ ዕድገት ደረጃ የተከሰተ ሲሆን በባሪያ! አሳዳሪውና በፊውዳሉ ሥርዓተ ማገበሮች ውስጥ ምንም አንኳን የሸቀጦች ልውውጥና የሸቀጦችና የገንዘብ ግንኙነት ይካሄዱ የነበረ ቢሆንም በነዚህ ሥርዓቶች ውስጥም ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ የገኛል ከፍል ሆኖ ቆይቷል ።

በተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ ውስጥ ያለው የምርት ሥራ አንቅስቃሴ ጥንታዊና ልማዳዊ የአሠራር ዘዴዎች የሚታዩበት ፣ የምርት ሥራ ቅልጥፍና እጅግ በዝቅተኛ ደረጃ የሚጓዝበትና በአጠቃላይ ጓላቀር የምርት ሥራ አደረጃጀት የበፊነቱ ነው ። በብዙ የጓላቀር ሀገሮች ውስጥ ዛሬ ገበሬዎች በእርሻና በከብት ርባታ ሥራ ከመሰማራታቸው ሌላ በየቤታቸው ውስጥ ቆዳ በማልፋት ፣ ገመድ በመግመድ ፣ ቅርጫት በመሥራት ፣ እንጨት በመጥረብና ጨርትና ሸክላ በመሥራት ይጠቀማሉ ። ይህ ሁኔታ በጉልህ የተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚን የሥራ ባሕርይ ያሳያል ።

ቱርጎ ፣ ሮቤር ገክ (Turgot, Robert Jacques)

1712—1781 የኖረና ፊዝዮከራቶች በመባል ከሚታወቁት የፈረንሳይ ብሉይ ኢኮኖሚስቶች አንዱ ነበር ። ቱርጎ በሃያ ሦስት ዓመቱ ከፈረንሳይ ዝነኛ ከፍተኛ ኮሌጅ ከሶርቦን በከፍተኛ ማዕረግ በዲግሪ ተመረቀ ። ቱርጎ በሃያ ሁለት ዓመቱ “ሰለወረቀት ገንዘብ” ጥናታዊ ጽሑፍ አቀረበ ። ሆኖም ከፍተኛው የቱርጎ የኢኮኖሚ የምርምር ጽሑፍ በ1776 ያቀረበው “ሬፍሌክሲዮን ሲዩር ላ ሮርማሲዮን ኤ ላ ዲስቲሪቢዩሲዮን ዴ ሪፔሰ” የተባለው ዝነኛው ጽሑፉ ነው ። ቱርጎ በዚህ የምርምር ጽሑፉ በጥልቀት ካብራራቸውና ካቀረባቸው ጽንሰ ሐሳቦች ውስጥ “የተጣራ ምርት” የሚለው ዋነኛው ነው ። ይህ የቱርጎ ሐሳብ በተዘዋዋሪ መንገድ “ተረፈ አሴት” ከሚለው ጽንሰ ሐሳብ የተጣጠነ ነው ። በተጨማሪም ቱርጎ በተለያዩ ጥናታዊ ጽሑፎች ውስጥ ስለ እሴት ፣ ስለ ዋጋና ስለገንዘብ በርካታ ትንተናዎችን አቅርቧል ።

ቱርጎ “የተጣራ ምርት” ወይም “የተጣራ ገቢ” ምንጭ አድርጎ የወሰደው የእርሻን ሥራ ብቻ ነው ። ይህ ሐሳብ መሠረታዊ የሆነው የፊዝዮከራቶች አስተያየት ዋና ድክመት ነው ። ቱርጎ ከእርሻ ክፍለኢኮኖሚ ውጭ የኢንዱስትሪ የግንድ ፣ የብድርና የሌሎች የካፒታል መልኮችን አፋጣጠር በሚመለከት የተወሰኑ ጥናቶችን አድርጓል ። ከእርሻው ክፍለኢኮኖሚ ውጭ ካፒታል የሚመነጨውና የሚሰፋፋው ሰዎች በሚያደርጉት ቁጠባ ፣ የኢኮኖሚ ቁጥጥርና ሌሎች ጥረቶች ነው በማለት ጽፏል ።

የሸቀጦችን ዋጋ በሚመለከት ቱርጎ አንድ ሸቀጥ ለተገልጋዩ በሚሰጠው እርካታ ፣ ሸቀጡ በቀላሉ ሊገኝ በመቻሉና ባለመቻሉ ፣ በሸቀጡ እጥረት ሁኔታና በሻጩና በገዥው መካከል ባሉት የፍላጎቶች ዕምቀት ይወሰናል በማለት አቅርቧል ።

ፊዝዮከራቶች በጥናታቸው ውስጥ በጊዜያቸው የነበረውን ኅብረተሰብ በሦስት በመከፈል “የምርታማ መደብ” (ገበሬዎችን) ፣ የባለንብረት መደብ (የመሬት ባለቤቶችን) እና ሌሎችን በጥቅሉ መካን መደብ ብለው በመስየም ከፋፍለዋቸው ነበር ። ቱርጎ ባደረገ

ገው ጥናት ደግሞ በጥቅሉ በአንድ መደብ ውስጥ ተሰይመው የተቀመጡትን እነዚህን ከምርታዊና ከባለንብረት መደቦች የተለዩትን በሁለት በመከፈል አቀረበ ። አንደኛውን የኢንዱስትሪ ካፒታሊስትና የኢንዱስትሪ ወዝአደር ሲል ሌላኛውን ደግሞ የእርሻ ካፒታሊስትና የእርሻ ወዝአደር በማለት መድሀኒቱ ሞል ።

ቱርክ በፈረንሳይ ውስጥ የንጉሥ ሉዊ አሥራ ስድስተኛ የገንዘብ ሚኒስትር በመሆን ከ1774 እስከ 1776 ሠርቷል ። በሥልጣን ላይ በነበረበት ወቅት የፈረንሳይን መንግሥት የፋይናንስ ሁኔታና የታክስ ሥርዓት ለማቃሰል መመሪያዎችን ነድፎ በተግባር ለማዋል ጥረት አድርጎ ነበር ። ካደረጋቸው ጥረቶች ውስጥ በንግድና በኢንዱስትሪ ላይ የነበረውን የታክስ ጫናና የመንግሥት ወጪ መቀነስ ፣ በእህልና በዱቄት ንግድ ውስጥ የነፃ ንግድ ፖሊሲ ተግባራዊ እንዲሆን ማድረግ ፣ ገበሬዎች በግዳጅ ለመንግሥት ይሰጡት የነበረውን የጉልበት ሥራ ግብር ማስቀረትና የጉልበት ሥራውን በተቀጠሩ ሠራተኞች ማካሄድ ወዘተ... ይገኙ በታል ። ቱርክ በሥልጣን ላይ በነበረበት ወቅት በወሰዳቸው የፖሊሲ እርምጃዎች የተነሣ የቤተመንግሥቱ ታላላቅ ሹማምንትና ፊውዳሎች በተቀነባበረ መንገድ ባካሄዱ በት አሻጥር ሥራውን በያዘ በሁለት ዓመቱ ከሥልጣን እንዲወርድ ተደርጓል ።

(ፈዚየክራሲን ይመለከታል ።)

ቱጃሮች ምስፍና (የ—)

(Oligarchy)

በኢኮኖሚ አቋማቸው የበላይነት ያላቸው ጥቂት ሰዎች የመንግሥት ሥልጣን የሚይዙበት የአገዛዝ ቅርፅ ነው ።

የቱጃሮች ምስፍና የሚለው ቃል ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀሰው በጥንታዊት ግሪክ ጽሑፎች ውስጥ ነው ። ከነዚህም ጽሑፎች መካከል “ፖለቲከስ” (መጽሐፍ 4) በሚል ርዕስ የወጣው የአርሰጣጣሊስ ጽሑፍ በምሳሌነት የሚጠቀስ ነው ።

በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም የኢንዱስትሪና የባንክ ካፒታል ከመዋሃዳቸው የተነሣ ሌላ ዓይነት የቱጃሮች ምስፍና ማለትም የፋይናንስ ምስፍና ሊከሰት ችሏል ።

ታህታይ መዋቅር

(Basis)

(መሠረትን ይመለከታል ።)

ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት

(The Great October Socialist Revolution)

በሌኒን በሚመራው ኮሚኒስት ፓርቲ አማካይነት የሩሲያ ሠራተኛ መደብ ከደሃ አርሶ አደሮች ጋር በመተባበር ጥቅምት 25 ቀን (በአዲሱ አቆጣጠር ጥቅምት 7) 1917 ያካሄደው በታሪክ የመጀመሪያው ድል አድራጊ ሶሻሊስት አብዮት ነው ።

ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት በሩሲያ ተንሰራፍቶ የነበረውን የቡርጂዚኒያ የመሬት ክበርቱ ሥልጣን ገርስሶ የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት የመሠረተና የሶቭጬት መንግሥትን ያቋቋመ ፣ ሩሲያ በኢንዱስትሪ እንድትበለጽግና በእርሻም ሶሻሊስታዊ ለውጥ እንዲደረግ መሠረት የጣሰ ፣ ሕዝቡ በቱርካው ክፍተኛ ደረጃ ላይ እንዲደርስና በህሉንም እንዲያቆጠር ያደረገ ፣ የብሔሮችንና የብሔረሰቦችን ጥያቄዎች ላይ ንሳቂ በሆነ መንገድ በመፍታት ብዙ ብሔሮችና ብሔረሰቦች ተባብረውና ተጋግዘው ለመኖር መቻላቸውን ያስመሰክረ ታላቅ አብዮት ነው ።

ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት የዓለም አቀፍ ኢምፔሪያሊዝምን ቅስም በመስበር የማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ትክክለኛነት ፣ የካፒታሊዝምን ውድቀት አይቀሬነትና የሶሻሊዝምን ድል አድራጊነት ያረጋገጠ ፣ ዓለምን በሁለት ማለትም በሶሻሊዝምና በካፒታሊዝም ጉራ የክፈለና በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ አዲስ ምዕራፍ የክፈተ ነው ።

የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ሐሳቦች በዓለም ዙሪያ እንዲሰራው በማድረግ የዓለምን ታሪካዊ ሂደት በማፋጠን ፣ ጭቁኖች ለነፃነታቸውና ለመብታቸው በጨቋኞች ላይ እንዲነሣሡ በመቀስቀስ በዓለም ላይ የብሩህ ተስፋ ጨረረ እንዲፈነጥቅ አድርጓል ።

የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴዎችን፣ የወዝአ ደሩንና የሌሎችንም አብዮታዊ ኃይሎች ትግል በማስተባበር ለዓለም አብዮታዊ ሽግግር አስተማማኝ መሠረት ጥሏል።

በጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት መሠረቱ የተጣለው የሶሻሊስት ሥርዓት በዘመናችን ከፍተኛ የፖለቲካ ኃይል ለሆነው ለዓለም አቀፍ የኮሚኒስት እንቅስቃሴ ምንጭና ለዓለም አቀፍ ሶሻሊስት ሥርዓት መሠረት የሆነ ዓቢይ ኃይል ነው።

(ሶቭዬትን፣ ፑልቬቪክን ይመለከታል።)

ታሪካዊ ቁስለካልነት

(Historical Materialism)

የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ፍልስፍና እንዲከፍል ሲሆን የሚያጠናው መስክ የኅብረተሰብ ዕድገት ሕግጋትንና የማኅበራዊ ክስተቶችን ሥርዓት ነው።

ሰዎች ፍላጎታቸውን ለማሟላት የሚያከናውኑት የሥራ እንቅስቃሴ፣ የሚፈጥሯቸው ማኅበራዊ ግንኙነቶች የታሪካቸው ምንጭናቸው፣ የሰው ልጅ ታሪክ ከምርት ተግባር የተለየ አይደለም፤ የሰዎች ማኅበራዊ ኑባሬ በቁሳዊ ምርት ላይ የተገነባ ነው፤ የሰዎች ሀልውና በቁሳዊ ምርት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ማኅበራዊ ኅሊናቸውም በምርት ሂደት ይወሰናል።

ታሪካዊ ቁስለካልነት አጠቃላይ የኅብረተሰብ ሳይንስ በመሆኑ ማኅበራዊ ኑባሬን፣ ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊናን፣ ሥርዓተ ማኅበርን፣ ስልተ ምርትን፣ ማኅበራዊ አብዮትንና የመሳሰሉትን ዓባይነት ፈርጆች የሚያቅፍ ነው። የእነርሱንም የዕድገትና የለውጥ አጠቃላይ ሕግጋት ያጠናል፤ ይመረምራል፤ ያቀነባብራል። ሰዎች የሚያመርቱት ቁሳዊ ሀብት ብቻ ሳይሆን አስተሳሰባቸውን፣ ዕውቀታቸውን፣ በእንድቃል ንቃተ ኅሊናቸውንም ጭምር በመሆኑ ታሪካዊ ቁስለካልነት በመሠረትና በላዕላይ መዋቅር መካከል ያለውን ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ያጠናል።

ታሪካዊ ቁስለካልነት ከታሪክ ሳይንስ የተለየ ነው። የታሪክ ሳይንስ በተናጠል የሀገሮችን፣ የሕዝቦችን፣ የግለሰቦችን ወዘተ... ታሪክ

የሚያጠና ነው። ታሪካዊ ቁስለካልነት ግን አጠቃላይ የኅብረተሰብን የዕድገትና የለውጥ ሕግጋት፣ የሥርዓተ ማኅበሮችን ፍርርቅ የሚያጠና ነው። አንድ ኅብረተሰብ በምን የዕድገት ደረጃ ላይ እንደሚገኝ፣ ወዴትስ እንደሚያመራ፣ የኅብረተሰቡ መሠረታዊ መደቦችና ቅራኔዎች ምን እንደሆኑ፣ እንዴትስ ሊፈቱ እንደሚችሉ ለማወቅና ለመገንዘብ በዚህም ግንዛቤ መሠረት እንዲሥርዓት በሌለው እንዴት እንደሚተካ የሚያሳይ ነው።

(ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን፣ መሠረትና ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል።)

ታሪክነት

(Historicism)

የነገሮችንና የክስተቶችን አነሣሥ፣ ዕድገትና ባሕርያቸውን ከሚወስኑት ታሪካዊ ሁኔታዎች ጋር በማዛመድ የሚያጠና የግንዛቤ መርህ ነው።

ማናቸውም ነገር፣ ሰውና አስተሳሰቡም ጭምር የተወሰነ የታሪክ ወቅት ውጤት እንደሆነና ዓይነተኛ ባሕርይም በዚህ ሂደት ውስጥ የሚወሰን፣ የሚለዋወጥና ወደኋላ ወይም ወደቀድሞው ሁኔታም የማይመለስ መሆኑንም ያስረዳል። ለምሳሌ ሰው ከእንስሳ የመጣ ሲሆን ነገር ግን እንደገና ወደ እንስሳ ሳነት ሊመለስ አይችልም። ተሰውጦና ተሻሽሎ የሚመጣው ዓይነት ወደ ቀድሞው ዝቅተኛ የዓይነት ደረጃ ሊመለስ አለመቻሉን መቀበል የዚህ መርህ ዓይነተኛ ባሕርይ ነው።

ታሪክነት ተፈጥሮና ሰው እንደዚሁም አሳቦት በእንቅስቃሴ፣ በለውጥና በዕድገት ላይ እንደተመሠረቱና ይዘታቸውና ቅርፃቸው በደረሱበት የታሪክ ወቅት እንደሚወሰን ስለሚያስረዳ የመደብን፣ የመንግሥትን፣ የመሳሰሉትንና የማናቸውንም ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ምንነትና ባሕርይ ለመገንዘብ ያስችላል። በዚህም፣ ታሪክነት የዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት አንድ ክፍል እንደሆነ እንገንዘባለን።

ታሪክነት ለተፈጥሮ እንቅስቃሴ አጠቃላይ ሳይንሳዊ አመለካከት የሚሰጥ፣ ይህንን እንቅስቃሴና ለውጥ የሚገዙትን ሕግጋት የሚ

ያመለክት እንደመሆኑ ዳርዊኒዝምን ከመሳሰሉ የአዝጋሚ ሰው ልዩ ልዩ አመለካከቶች ጋር ግንኙነት አለው ።

(ዳርዊኒዝምን ፡ አዝጋሚ ሰውጥን ፡ ይመለከታል)

ታሪክ ፍልስፍና (የ—)
(Philosophy of Hisotry)

የታሪክን ፍች ፡ ሕጎችና የዕድገት አዝ ማሟያዎች የሚያጠና የፍልስፍና ክፍል ነው። የታሪክ ፍልስፍና ትኩረት ተስጥቶት ሊዳብር የቻለው በአብራህያን ፈላስፎች ነው ። አብራህያን በታሪክ ግንዛቤያቸው ውስጥ ምክንያታዊ ግንኙነቶችን በማስገባት የርምደት ንድፈ ሐሳብን ቀምረዋል፤ የአካባቢውን ተፅዕኖ በማስገንዘብም ታሪክን ከነበረው ሥነ መለኮታዊ ትርጉም ለማላቀቅ ጥረዋል ። የሂሃል አመለካከት ከመሠረቱ የተዛባ ቢሆንም ታሪክ በዲያሌክቲካዊ ሕጎች የሚገዛ መሆኑን ገልጿል ። ይሁን እንጂ ታሪክ በነባራዊ ሕጎች ላይ ተመሥርቶ ትክክለኛውን ግንዛቤ ያገኘው በማርክስና በኤንግልስ በተቀመረው ታሪካዊ ቁስአካልነት ንድፈ ሐሳብ ነው ።

(ታሪካዊ ቁስአካልነትን ይመለከታል ።)

ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር
(Technical Composition of Capital)

ምን ያህል የምርት መገልገያዎች (ሕንፃዎች ፡ ጥሬ ዕቃዎች ፡ ነዳጅ ፡ ኬሚካሎችና የመሳሰሉት) ከምን ያህል መጠን የሥራ ኃይል ጋር እንደተቀናጁ ወይም ባሉት የምርት ማከናወኛ መሣሪያዎችና እነዚህን ጥቅም ላይ ለማዋል በሚያስፈልገው የሥራ ኃይል መጠን መካከል ያለውን ጥምርታ የሚያመለክት ነው ።

ካፒታል እየተከማቸ በሄደ መጠን ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅርም እያደገ ይሄዳል ። ማለትም በቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር ውስጥ በሳይንስና ቴክኖሎጂ ዕድገት ሳቢያ የተሻሻሉ የምርት መገልገያዎች ሥራ ላይ የሚውሉበት ፍጥነት የምርት መገልገያዎቹን ሰማንቀሳቀሰ ከሚያስፈልገው ሥራ ኃይል መጠን ይበልጥ እያደገ ይሄዳል ። ይህም ዕድገት ወዘለደሩ በነፍስ ወከፍ በሚገለገልባቸው የምርት መገልገያዎች መጠን ይመዘናል ።

ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር የአሴት መልክ ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር ይባላል ። በካፒታሊስት ሥርዓት በረዥም ጊዜ እንፃር ሲታይ በቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር ዕድገት ሳቢያ ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርም እያደገ የሚሄድ በመሆኑ ጥቅም ላይ የሚውለው የሥራ ኃይል መጠን ዕድገት ከጠቅላላ ማኅበራዊ ካፒታሉ ዕድገት አኳያ እየቀነሰ ይሄዳል ። ይህም ለተጠባባቂ የሥራ አጥ ሠራዊት መበራከት ምክንያት ይሆናል ።

(ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርን ይመለከታል ።)

ቴክኖሎጂ አብዮት (የ—)
(Technological Revolution)

በዘመናዊ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ግኝቶች በመጠቀም የምርት ኃይሎችን ዕድገት የማፋጠን ሂደት የቴክኖሎጂ አብዮት በመባል ይታወቃል ። የቴክኖሎጂ አብዮት የምርት ኃይሎች የተፋጠነ ዕድገት እንዲኖራቸው በማያቋርጥ ሁኔታ ቴክኖሎጂ ሳይንሳዊ የአሠራር ስልቶችን በመጠቀም ኢንዱስትሪዎችን በተለይም ከባድ ኢንዱስትሪዎችን የመገንባትና እንደዚሁም በከፍተኛ ምህንድስና በመጠቀም ጠቅላላውን ኢኮኖሚ የመለወጥ ሂደት ነው ።

ለሳይንስና ለቴክኖሎጂ አብዮት መሠረት የጣለው ካፒታሊዝም ነው ። ዘመናዊ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ባስገኛቸው አዳዲስ የማምረቻ መሣሪያዎች በመጠቀም ምርት ከምን ጊዜውም የበለጠ በብዛትና በጥራት እንዲመረት አስችሏል ። ካፒታሊዝም የቴክኖሎጂ አብዮትን በሁሉም የኢኮኖሚ ዘርፎች አይጠቀምበትም ። የቴክኖሎጂ አብዮትን የሚጠቀምበት ከፍተኛ ትርፍ በሚያስገኙለት የኢኮኖሚ ዘርፎች ብቻ ነው ። ምክንያቱም ከትርፍ እንፃር ስለሚመለከተው ነው ።

በካፒታሊዝም የቴክኖሎጂና የሳይንስ ዕድገት ሥር የሰደደ ቅራኔ ያዘለ ነው ። የቴክኖሎጂና የሳይንስ ዕድገት ምርት በከፍተኛ ደረጃ እንዲያድግ የማድረግ አዝማሚያ ሲያሳይ በሌላ በኩል ደግሞ የሕዝቡ የመግዛት ዐቅም ውስጥ እየሆነ እንዲሄድ የማድረግ ዝንባሌ አለው ። የገበያ መጣበብ የምርት መጠን ዕድገትን ሲገታ የሰው ኃይልን በሚቀንሱ ማለትም ዘመናዊ በሆኑ የማም

ረቻ መሣሪያዎች በመጠቀም በብዙ ሠራተኞች ይሠራ የነበረውን ሥራ በጥቂት ሠራተኞች በማሠራት የበለጠ ማምረት ስለሚያስችል አያሌ ወዝአደሮች ከሥራቸው እንዲፈናቀሉና ለሥራ አጥነት እንዲዳረጉ ይገፋፋል ።

የሳይንስና የቴክኖሎጂ አብዮት ኢኮኖሚ ማኅበራዊ እንዲሆን ያደርጋል ። የሞናፖል የበላይነት በሰፊነት ሥርዓት ተፃራሪ ቅራጾች በሰፋትና በተካሄደ ሁኔታ እንዲጻፉ ወደሚያደርግ ሁኔታ ያመራል ፤ ይህ አብዮት ቀደም ብለው የነበሩትን ቅራጾች ግባባስ ብቻ ሳይሆን ሌሎች እዳዲስ ቅራጾችም እንዲፈጠሩ ያደርጋል ። ካፒታሊዝም የዘመናዊ ሳይንስና የቴክኖሎጂ ግኝቶችንና የህብት ምንጮችን በአብዛኛው ለጦር መሣሪያ በማዋል የኅብረተሰቡን ብሔራዊ ፀብት ያባክናል ።

የሳይንስና የቴክኖሎጂ አብዮት የኅብረተሰቡን ችግር በተፋጠነ መንገድ የሚፈታው በኅብረተሰቡ መካከል ልዩነት የሚፈጥረው የግል ህብት ሲጠፋ ብቻ ነው ። ይህ ደግሞ የሚሆነው በሶሻሊዝም ነው ።

የቴክኖሎጂ አብዮት በካፒታሊዝምም ሆነ በሶሻሊዝም በሥራ ላይ ውሏል ። ሆኖም የካፒታሊዝምና የሶሻሊዝም ማኅበራዊ ዕድገት የተለየ እንደመሆኑ ሁሉ የቴክኖሎጂ አብዮትም ዓላማ የተለየ ነው ። በካፒታሊዝም የቴክኖሎጂ አብዮት እያንዳንዱ ካፒታሊስት በተሰማራበት የኢኮኖሚ ዘርፍ ህብቱን ይበልጥ ለማድለብና ብዝበዛውን ይበልጥ ለማጣጠፍ ሲጠቀምበት በሶሻሊዝም ግን ምርት በጥራትና በብዛት በየትኛውም የኢኮኖሚ ዘርፍ እንዲመረት ፣ የሰው ልጅ የኑሮ ሁኔታ እንዲሻሻል ፣ የዕውቀት አድማሱ እንዲሰፋ ፣ ማኅበራዊና ባህላዊ ዕድገቱ እንዲፋጠን ለማድረግ ነው ።

በሶሻሊዝም የቴክኖሎጂ አብዮት በተፋናጀ ዕቅድ የሚመራ ነው ። በመሆኑም ማኅበራዊ ምርት የኅብረተሰቡን መሠረታዊ ፍላጎቶች እንዲያሟላ የኅብረተሰቡ አባላት ጭሎ ሁለገብ የሆነ ዕድገት እንዲኖራቸው ፣ ምርት በተትረፈረፈ እኳኋን ለማምረት ብቻ ሳይሆን የሰውን ልጅ ደኅንነት ለመጠበቅ ፣ ጭታን ለመከላከልና የኅብረተሰቡን ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎት ለማርካት እንዲቻል በቂ

የዕረፍትና የመዝናኛ ጊዜ እንዲኖር ፣ የፈጠራ ችሎታውን እንዲያዳብር የሚረዳ ነው ።

የሶሻሊስት አብዮት አካል የሆነው ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት በሚካሄድበት በሽግግር ወቅት በተለይም ኢኮኖሚያቸውን በእርሻ ላይ በመሠረቱ ሀገሮች ውስጥ የቴክኖሎጂ አብዮት ዝቅተኛ የአመራረትን ዘይቤ አስወግዶ ወደ ከባድ ኢንዱስትሪ ግንባታ ወይም ወደ ከፍተኛ የምርት አደረጃጀት የሚያሸጋገር ፣ ሠራተኛው በተሻሻለ መሣሪያ እንዲጠቀም የሚያደርግ ፣ የሰው ልጅ በተፈጥሮ ላይ ያለውን ቁጥጥር የሚያጠናክር ፣ አነስተኛ የሸቀጥ አመራረትን የሚያስወግድና የሥራ ምርታማነትን በከፍተኛ ደረጃ የሚያሳድግ ነው ።

(የኢንዱስትሪ አብዮትን ይመስክታል ።)

ቴይለርዝም (Taylorism)

በ29ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ በአሜሪካ የማምረቻ ተቋሞች ውስጥ በሥራ ላይ መዋል የጀመረ የምርት አደረጃጀትና የከፍተኛ ዘዴ ነው ። ይህን ዘዴ ለመጀመሪያ ጊዜ አጥንቶ ያቀረበው አሜሪካዊው መሃንዲስ ፍሬደሪክ ቴይለር ቴለር በመሆኑ ዘዴው ቴይለርዝም የተሰኘ መጠሪያ ሊያገኝ ችሏል ።

በዚህ የምርት አደረጃጀትና የከፍተኛ ዘዴ መሠረት የብርቱና የፈጣን ወዝአደሮች የሥራ እንቅስቃሴና እንድን ሥራ ለማከናወን የሚወስድባቸውን ጊዜ ለተወሰነ ወቅት በመመዝገብና በማጥናት የአደረጃጀትና የአከፋፈል ደረጃ ይወሰናል ። ከዚህ በኋላ ወዝአደሮቹ ይህን በአዲስ የተወሰነውን ደረጃ መሠረት በማድረግ እንዲያመርቱ ይደረጋል ። በዚሁ ደረጃ ሰማምረት ያልቻሉት የከፍተኛው መጣኔ ዝቅ እንዲል ይደረጋል ።

ቴይለርዝም በካፒታሊስት ስልተ ምርት ውስጥ ወዝአደሩን ለመበዘበዝ የሚያስችል ዓይነተኛ መሣሪያ ይሁን እንጂ ሳይንሳዊነት ያለው የሥራ አደረጃጀትና የምርታማነት ማሳደጊያ ዘዴም በመሆኑ በሶሻሊዝም ውስጥ ከሠራተኛው እንክብካቤ ጋር በተገናዘበ ሁኔታ የሕዝቡን ፍላጎት ለማርካት ያገለግላል ።

ትላልቅ ኢንዱስትሪዎችና ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች

(Large-Scale Industries and Small-Scale Industries)

ትላልቅ ኢንዱስትሪዎች ቁጥራቸው በርካታ የሆነ ሠራተኞች ባሏቸው በአብዛኛው ዘመናዊ በሆኑ የማምረቻ መሣሪያዎችና የአመራሪት ዘዴዎች የሚጠቀሙ የምርት መገልገያዎችንም ሆነ የፍጆታ ዕቃዎችን የሚያመርቱ ኢንዱስትሪዎች ናቸው።

ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች የሚባሉት ደግሞ ቁጥራቸው አነስተኛ የሆነ ሠራተኞች ያሏቸው፣ በአብዛኛው ዘመናዊ ባልሆኑ የማምረቻ መሣሪያዎችና የማምረት ዘዴዎች የሚጠቀሙ፣ የምርት መገልገያዎችንና የፍጆታ ዕቃዎችን የሚያመርቱ ኢንዱስትሪዎች ናቸው።

በትላልቅ ኢንዱስትሪዎችና በትናንሽ ኢንዱስትሪዎች መካከል ያለው ልዩነት በግልጽና በማያሻማ አኳኋን የተቀመጠ እይደለም። ስምሳሌ እንዳንድ ሀገሮች ቁጥራቸው ከ10 በላይ ያልሆነ ሠራተኞች ያሏቸውን የኢንዱስትሪ ድርጅቶች ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች ይሏቸዋል። ሌሎች ሀገሮች ደግሞ ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች የሚሏቸው በሞተር የሚንቀሳቀሱ ሆነው ከ10 የማይበልጡ ሠራተኞች ያሏቸውን ወይም በሞተር የማይንቀሳቀሱ ሆነው ከ20 የማይበልጡ ሠራተኞች ያሏቸውን የኢንዱስትሪ ድርጅቶች ነው።

ካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈርን በሚከተሉ በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥና በእጦቃላይ በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ በትላልቅ ኢንዱስትሪዎችና በትናንሽ ኢንዱስትሪዎች መካከል የከረረ ቅሪት ይታያል። ካፒታልን የበለጠ በማማከልና በማሰባሰብ ሂደት ትላልቅ ኢንዱስትሪዎች ተመሳሳይ ሸቀጦችን በርካሽና በብዛት በማምረት ትናንሽ ኢንዱስትሪዎችን ከውድድር ውጭ አድርገው ይውጧቸዋል። እንዲከሰትና እንዲዘገም ያደርጓቸዋል። የሶሻሊስትን የዕድገት ፈር በሚከተሉ በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ ግን ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች አስፈላጊው ድጋፍ እየተደረገላቸውና በኅብረት እየተደራጁ ከትላልቅ ኢንዱስትሪዎች ጎን ለጎን በመሰሩ

ፋትና በመጠናከር የከምችት ምንጭና ተፈላጊ የሆኑ የፍጆታ ዕቃዎች አምራች ለመሆን ጳላም ወደ ትላልቅ ኢንዱስትሪዎች ለመሸጋገር የሚያስችላቸው ሁኔታ አለ።

ትረስት (Trust)

ተመሳሳይ ሸቀጦች የሚያመርቱ ድርጅቶች ሙሉ በሙሉ በመዋሃድ የሚፈጥሩት የሞኖፖል ቅርፅ ትረስት ይባላል።

ተመሳሳይ ሸቀጥ የሚያመርቱ የካፒታሊስት አምራች ድርጅቶች ሰማያመርቱት ሸቀጥ ያለውን ገበያ በመከፋፈል፣ የዋጋ ተመን በማውጣት፣ የሚመረተውን ምርት መጠን በመወሰንና በመሳሰሉት ሰምምነቶች መሠረት በመካከላቸው የሚካሄደውን ውድድር ሰማስቀረት በመጀመሪያ እንደየሁኔታው ጥረት ያደርጋሉ፤ ሆኖም ድርጅቱ በተለይ የኢኮኖሚው ሁኔታ ለትርፍ ማከበት በማፍረስ ቀደም ሲል በመካከላቸው ይካሄድ የነበረውን ከፍተኛ ውድድር እንደገና ይጀምራሉ። ድርጅቶቹ ይህ ሁኔታ እንዳይፈጠር በማለት ሙሉ በሙሉ በመዋሃድ ትረስትን ይመሠርታሉ።

አምራች ድርጅቶች ትረስትን በመመሥረት ምርትንም ሆነ ሽያጭና ግዥን በሚመሰክሩ በየግላቸው የነበራቸውን መብት ያጡና እንደ የሞኖፖል ድርጅት ይፈጥራሉ። ድርጅቶቹን በግል ባሰቤትነት ይዘው የነበሩ ካፒታሊስቶችም እዲስ በተፈጠረው ሞኖፖል ውስጥ ባለአክሲዮን ይሆናሉ።

(ካፒታሊስት ሞኖፖሎችን ይመለከታል።)

ትርፍ (Profit)

በካፒታሊዝም ውስጥ ትርፍ የሚለው የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ፈርጅ የተረፈ እሴት የተለወጠ መልክ ወይም በቡርዟው መደብ ምንም ዓይነት ከፍተኛ ሳይደረግበት የተበዘበዘው የወዝአደሩ ትርፍ የሥራ ጊዜ ነው። ትርፍ የተረፈ እሴት የተለወጠ መልክ ነው የሚባለበት ዋናው ምክንያት የተበዘበዘው

የወዝ አደሩ የሥራ ጊዜ ወይንም ተረፈ እሴት በተመረተው ሸቀጥ ዋጋና በቡርሂዚው የካፒታል ወጪዎች መካከል እንዳለ ልዩነት ሆኖ ስለሚታይ ነው ። የሸቀጥ ዋጋ የምርት ወጪ ዋጋና የትርፍ ድምር ነው ። የዚህ ዓይነት አቀራረብ ትርፍ ከሥራ ኃይል ጋር ያለውን ግንኙነት ይሸፍናል ። የምርት ወጪ ዋጋ እንደ ጠቅላላ ካፒታል ወጪ ሲታይ ትርፍ ደግሞ ባልተከፈለ ወይንም በተበዘበዘ የወዝአደሩ የሥራ ጊዜ የሚፈጠር ነው ። ትርፍ የሚከተሉት መልኮች ይኖሩታል ። እነሱም የኢንዱስትሪና የንግድ ትርፍ ፣ ወለድና ኪራይ ናቸው ። የዚህ ሁሉ ምንጩ በኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ ውስጥ የሚፈጠረው ተረፈ እሴት ነው ።

በጥናፖል ካፒታሊዝም ደረጃ ከፍተኛ የጥናፖል ትርፍ የግጥሚያ ዓላማ የካፒታሊስት ሥርዓት ዕድገት መሠረትና ዋነኛው አንቀሳቃሽ ኃይል ነው ። ይህ ከፍተኛ ትርፍን የግጥሚያ ዳላማም በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው መሠረታዊ ቅራኔ እንዲባባስ ያደርጋል ።

በሶሻሊዝም ትርፍ አዲስና በዓይነት የተለየ ማህበራዊ ኢኮኖሚያዊ ትርጉም ያገኛል ። በዚህም መሠረት በሶሻሊዝም ውስጥ ያለው ትርፍ በካፒታሊዝም ውስጥ ካለው ትርፍ በአመራረቱ ፣ በማህበራዊ እርባታ ላይ በሚኖረው ተፅዕኖና በአጠቃቀሙ ይለያል ። በሶሻሊዝም ውስጥ ትርፍን ከካፒታሊስት ሥርዓት የተለየ የሚያደርጉ እራት ዓባይነት ባሕርያት አሉ ። እነርሱም ፡

- 1ኛ/ ትርፍ በሶሻሊዝም በእኩልነትና በመተባበር ላይ የተመሠረተ የሶሻሊስት ምርት ግንኙነት መግለጫ ነው ።
- 2ኛ/ በሶሻሊዝም ውስጥ ትርፍ የሚመረተው ከብዝበዛ ነፃ በሆነ እምራች ኃይል በዕቅድ አማካይነት ነው ።
- 3ኛ/ በሶሻሊዝም ውስጥ ትርፍ ወደ ጥቂቶች ዚስ የሚገባ ሳይሆን ለሰፊው ሕዝብ የጋራ ዕድገትና ብልጽግና የሚውል ነው ።
- 4ኛ/ ትርፍ በሶሻሊዝም ውስጥ በዕቅድ የሚመራ የኢኮኖሚ አስተዳደር መሣሪያና የኢኮኖሚ ቅልጥፍና መለኪያ ነው ።

ትርፍ መጣኔ (የ—) (Rate of Profit)

የትርፍ መጣኔ ተረፈ እሴት ከጠቅላላ ላው የካፒታል ወጪ ጋር ያለው ጥምርታ ከመቶ ሲሰላ የሚገኘው ውጤት ነው ። ይህም ሁኔታ በቀመር ሲገለጽ የሚከተለውን ይመስላል ።

$$\text{የትርፍ መጣኔ} = \frac{\text{ተረፈ እሴት} \times 100}{\text{ቋሚ ካፒታል} + \text{ተለዋዋጭ ካፒታል}}$$

የትርፍ መጣኔ በቡርሂዚው ያገኘው ትርፍ መጀመሪያ ካወጣው ጠቅላላ የካፒታል ወጪ ጋር የሚነፃፀርበት ፈርጅ በመሆኑ ካፒታል ራሱን የሚያስፋፋበት ወይንም የሚያሳድግ በት ደረጃ የሚሰክበት ነው ።

የትርፍ መጣኔው የተረፈ እሴት መጣኔ የተሰወጠ መልክ ነው ። ምክንያቱም በትርፍ መጣኔው ተረፈ እሴት ከጠቅላላ የካፒታል ወጪ ጋር ሲነፃፀር የተረፈ እሴት መጣኔ ደግሞ ያው ተረፈ እሴት ለምንዳ ከፍተኛ ከሆነው ተለዋዋጭ ካፒታል ጋር ብቻ ስለሚነፃፀር ነው ። የትርፍ መጣኔው ከጠቅላላ የካፒታል ወጪ ጋር የሚነፃፀር በመሆኑና በቡርሂዚው ያገኘው ትርፍ ከተለዋዋጭ ካፒታሉ ብቻ የመነጨ ሳይሆን በጠቅላላ ካፒታል ወጪው አማካይነት ያገኘው ስለሚያስመስል በካፒታሊዝም ውስጥ ያለውን ብዝበዛ ይሸፍናል ።

የትርፍ መጣኔን ደረጃ ከሚወስኑት ሁኔታዎች መካከል የብዝበዛው ደረጃ (መጣኔ) እንዴት ነው ። ሌሎች ሁኔታዎች እንዳሉ ሆነው የተረፈ እሴት መጣኔው ካደገ የትርፍ መጣኔውም ያድጋል ። የተረፈ እሴት መጣኔው ካነሰም የትርፍ መጣኔውም ያንሳል ። በተጨማሪም የትርፍ መጣኔው ደረጃ በውስጣዊ የካፒታል ጥንቅሩ ይወስናል ። ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅሩ እነስተኛ ከሆነ የተረፈ እሴት ምንጭ የሆነው ተለዋዋጭ ካፒታል ከፍተኛ ስለሚሆን የትርፍ መጣኔውም እንዲሁ ከፍተኛ ይሆናል ። ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅሩ ከፍተኛ ከሆነ ግን የቋሚ ካፒታል ድርሻ ከፍ ብሎ የተለዋዋጭ ካፒታል ድርሻ ማነስን ስለሚያመለክት የትርፍ መጣኔው ዝቅተኛ ይሆናል ። የካፒታል መገለባበጥ ፍጥነትና በቋሚ ካፒታል ወጪ ላይ የሚደረግ ቁጠ

ባም በትርፍ መጣኔው ደረጃ ላይ ተፅዕኖ አለው ።

በካፒታሊዝም ውስጥ ቡርጂዚው ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት ያለው ጉጉት በየጊዜው የተሻሻሉ የቴክኖሎጂ ውጤቶችን ሥራ ላይ በማዋል የሥራ ምርታማነትን ለማሳደግ ያስችለዋል ። ይህም በተራው በውስጣዊ የካፒታል ጥንቅሩ ውስጥ አንፃራዊ በሆነ መንገድ የተለዋዋጭ ካፒታል ድርሻ እያነሰ እንዲሄድ ያደርጋል ። የተረፈ አሴት ምንጭ ተለዋዋጭ ካፒታል የመሆኑን ያህልም የተለዋዋጭ ካፒታልም እያነሰ መሄድ የትርፍ መጣኔን እያቆለቆለ መሄድ ያስከትላል ። ይህም የትርፍ መጣኔ የማቆልቆል ዝንባሌ ማርክስ ያገኘው አንዱ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ሕግ ነው ። ይሁንና ቡርጂዚዎች ይህንን የማቆልቆል ዝንባሌ የሚቋቋሙባቸው ሁኔታዎች የብዝበዛውን ደረጃ ከፍ ማድረግ ፣ ምንዳን ከሥራ ኃይል አሴት በታች ማውረድ ፣ የቋሚ ካፒታል ዕቃዎችን እሴት ዝቅ ማድረግ ፣ ሸቀጦችን ጓላቀር ወደሆኑ ሀገሮች መላክና ማስመጣት ናቸው ።

የትርፍ መጣኔ እያቆለቆለ የመሄድ ሕግ በካፒታሊስት ምርት ዓላማና ዓላማውን ተግባራዊ ለማድረግ በሚጠቀሙበት ዘዴ መካከል ያለውን ቅሬታ በገሀድ ያሳያል ። ዋንኛው የካፒታሊስት ምርት ዓላማ ተረፈ እሴትን ማምረትና ትርፍን ማሳደግ ነው ። ይህንን ለማድረግ ደግሞ ቡርጂዚዎች በየጊዜው የምርት ኃይሎችን እንዲያሳድጉ ይገደዳሉ ። የዚህ ውጤት ግን በተቃራኒው ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርን በማሳደግ የትርፍ ምንጭ የሆነውን የተለዋዋጭ ካፒታል ድርሻ ስለሚያሳንስ የትርፍ መጣኔው እያቆለቆለ የመሄድ ዝንባሌ እንዲኖረው ያደርጋል ።

(ትርፍን ይመለከታል ።)

ትርፍ ክፍያ

(Profit Sharing)

ካፒታሊስቶች ለወዝአደሩ የሚከፍሉት አንድ ዓይነት የክፍያ መልክ ነው ። በዚህ የክፍያ መልክ መሠረት ለወዝአደሩ

የሚከፈለው ምንዳ ሁለት ክፍል ይኖረዋል ። አንዱ ክፍል በጊዜ ወይም በቁርጥ ሥራ መሠረትነት የሚከፈል መደበኛ ምንዳ ነው ። ሌላው ክፍል ደግሞ ካፒታሊስቱ በዓመቱ መጨረሻ ላይ ከተገኘው ትርፍ ለወዝአደሩ “ይገባዋል” በማለት የሚያደርገው ክፍያ ነው ።

በመሠረቱ የዚህ ዓይነት የክፍያ መልክ ሥራ ላይ የሚውለው የወዝአደሩን ምንዳ ቀደም ሲል በዝቅተኛ ደረጃ ላይ በመወሰን በመሆኑ በዓመቱ መጨረሻ ላይ ወዝአደሩ በትርፍ ክፍያ መልክ የሚቀበለው የራሱን ምንዳ ቀሪ ክፍል ነው ።

የዚህ ዓይነቱ አሠራር መሠረታዊ ዓላማ ሠራተኞች የድርጅቱ ትርፍ ተካፋይ የሆኑ መስጧቸው ከፍተኛ ምርት ለማስገኘት እንዲጥሩና ከመደብ ትግሉም እንዲዘናጉ ማድረግ ነው ።

ትሮትስኪዝም

(Trotskyism)

በስውር ፀረ አብዮተኝነቱ ከታወቀው ከሊዮን ትሮትስኪ ጋር በስም የተያያዘ በሁለት የተሳሳቱ ሐሳቦች ላይ የተገነባ ፀረ አብዮት አቋም ነው ።

አንደኛው ሐሳብ በአንድ ሀገር ውስጥ ብቻ የሚካሄድ የወዝአደሩ አብዮት አይሰምርም የሚል ነው ። ይህም ማለት በአንድ ሀገር የወዝአደሩ አብዮት ድል ለማድረግ የሚችለው በዓለም ውስጥ ተመሳሳይ አብዮቶች ሲካሄዱና እነዚህም አብዮቶች እርስ በርስ ለመደጋገፍ ሲችሉ ብቻ ነው የሚል ነው ።

ሁለተኛው የተሳሳተ ሐሳብ በአንድ ሀገር ውስጥ እንደአጋጣሚ የወዝአደሩ አብዮት ቢካሄድም ከውጭ ተመሳሳይ አብዮቶች ድጋፍ ካላገኘ ሶሻሊስት ግንባታ ሊካሄድ አይችልም የሚል ነው ። ሆኖም እነዚህን የትሮትስኪዝም ሐሳቦች ታሪክ በተጨማሪ ማስረጃ ሽርላቸዋል ። በታሪክ የመጀመሪያው የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት ድልና ከዚህም በኋላ በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ ከፍተኛ የሶሻሊስት ግንባታ መካሄድ ትሮትስኪዝም ለተመሠረተባቸው ነጥቦች አፍራሽ ማስረጃዎች ናቸው ።

ትርትስኪዝም ከላይ ከተጠቀሱት የተሳሳቱ ሐሳቦች በመነሣት የሚያንፀባር ርቃቸው ሌሎች ገጽታዎች አሉት ። እነዚህም የወዝአደሩን የአመራር ሚና አሳንሶ ግድ፣ ገበሬው የወዝአደሩ ዋና አጋር መሆኑን ባለመቀበል አብዮታዊ ሚናውን መካዱና የሶቭዬትን መንግሥትና የኮሚኒስት ፓርቲን አጽም በመፃረር መቆሙ ናቸው ።

ትርትስኪዝም የአንድን ሶቫሊስት ሀገር ጩኦና ብቸኛ የኮሚኒስት ፓርቲ መመሪያ ስቃወማል ። ከዚህ ይልቅ የተለያዩ አመለካከትና ራሱን የቻለ ውስጣዊ ድርጅት ያላቸው ገዢዎች ቡድኖች በፓርቲው ውስጥ እንዲገሩ ይደግፋል ። በዚህም በፓርቲውም ውስጥ በዓለም ኮሚኒስት ገቅናቱ ውስጥ የከፋይነት ሚና ይጫወታል ። ከዚህም በላይ መሪው ፓርቲ የሚከተለውን ጠንካራ ዲሲፕሊን ፣ አንዲሁም በፓርቲው መሪዎችና ጩካባል ጓዶች መካከል የሚታየውን መተማመንና መከባበር ዊፍንነት ነው በማለት እንደደከመት ይቆጥረዋል ።

የትርትስኪዝምን አደገኛነት ከሁለት አቅጣጫ ግየት ይቻላል ። አንደኛው የፀረ አብዮተኛነት አጽመን በማርክሲዝም ቃላት ሸፍኖ ሕሊሚያቀርብ ጎቃተ ጎሊናቸው ያልዳበረ የጎጂተሰብ ክፍሎችን ሊያሳስት መቻሉ ነው ። ውለተኛው ለወዝአደሩ አብዮት ክፍተኛ አስተዋጽኦ ለማድረግ የሚችሉ ሌሎች የጎብረተሰብ ክፍሎችን ከአብዮቱ አንዲርቁ ፣ አብዮቱን እንዲቃወሙ ፣ አለበሳዚያም በፍርሀት ተውጦ በገለልተኛነት እንዲወሰኑና የበኩላቸውን አብዮታዊ አስተዋጽኦ እንዳያደርጉ ግልት ማድረጉ ነው ።

ትንታኔ
(Analysis)

በምርምር ውስጥ የሚገኝ አንድ ነገር የተገነባባቸውን አካሎች በመበታተን የማጥኛና ስለነገሩ ዕውቀት የማግኛ ዘዴ ነው ። እንደን ነገር አንዳለ በደፈናው በማጥናት ሕሊነገሩ አጠቃላይና ትክክለኛ ዕውቀት ለማግኘት ያዳግታል ። ስለሆነም ስለተለያዩ ነገሮች አጠቃላይና ትክክለኛ ፣ የማይፋለሱና ጭርዓት የተዋቀሩ ሐሳቦችን ለመቅረፅ በነገሩ ውስጥ የሚገኙትን አካሎች ባሕርያቸውን ፣ አወቃቀራቸውን ፣ ግንኙነታቸውን ግጥናት ያስፈልጋል ። ለማጥናት ሲባል አንድን ነገር ወደ ተገነባባቸው ክፍሎች መበታተን የዚህን ነገር አወቃቀር ለመመልከት ይረዳል ። ውስብስብን ከስተት ወደ ቀላል አካሎች በመከፋፈል አስፈላጊውን ከማያስፈልገው ክፍል ለይቶ ለማጥናትና ውስብስቡንም ነገር በቀላሉ ለመገንዘብ ይረዳል ። በዕድገት ላይ የሚገኝ ሂደት በተለያዩ ደረጃዎችና በተቃራኒ አዝማሚያዎች አንፃር ለመረዳት ያስችላል ።

የትንታኔ ዓላማ የአንድን ውስብስብ ክስተት ሥርዓት አካላትን በመውሰድ በነዚህ አካላት መሀከል ያሉትን ግንኙነቶች ፣ ባሕርያትና አንቅስቃሴ በማወቅ የአጠቃላይን (አቅርቦታቸው የሚገኘውን) ሥርዓት የዕድገት ሕግጋት መረዳት ነው ። ይህም በመሆኑ ትንታኔ ከአስተዳደር ጋር ተደጋጋፊ ነው ። ሐሳባችን የተደራገደው ስለሆነ ትንታኔ በሐሳብ ውስጥ ብቻ የሚደረግ ከገደብ ሳይሆን ከልምድና ከአውነታ ጋር የተዛመደ ነው ።

ለምሳሌ ስልተ ምርትን ጠንቅቆ ለማወቅ ሁለቱን ክፍሎች ግለትም የምርት ኃይልንና የምርት ግንኙነቶችን ማወቅ አንደሚያስፈልግ የምርት ኃይል ሲባልም የሥራ ማከናወኛነት ፣ የሥራ ተገቢነትንና የሥራ እንደሚያጠቃልል ፣ እነዚህ ደግሞ በተፈቀደው ምን እንደሆኑ ፣ አርስ በርሳቸው ያላቸውን ግንኙነቶች ፣ ሦስቱም የምርት ኃይል ክፍል ቢሆኑም የትኛው ዋጋኛ (ወሳኝ) እንደሆነ መለየት ያስፈልጋል ። ከነዚህ ነጥቦች በመነሣት ስለምርት ኃይሎች አንድ አጠቃላይ ሐሳብ ይመሠረታል ።

በሌላም በኩል የምርት ግንኙነቶች ምን እንደሆኑ ፣ በጎብረት ይዞታው ዓይነት እንደሚወሰኑ ፣ በምርት ፣ በፍጀት ፣ በልውውጥና በክፍፍል መስክ ያሉትን ግንኙነቶች ስለሚያጠቃልል አነኝህንም ግጥናት ያስፈልጋል ። በዚህም ጊዜ የሚገኙትን ሐሳቦች አንድ ላይ በማምጣት ስለምርት ግንኙነቶች ጠቅላላ ያለ ትክክለኛ ሐሳብ ለመመሥረት ይቻላል ። በመመረባቸው ስለምርት ኃይሎችና ስለምርት ግንኙነቶች በጥናት የተገኙትን አጠቃላይ ሐሳቦች አንድ ላይ በመስጠብ ስለ ስልተ ምርት ምንነት ለማወቅ ይቻላል ።

(ለስተዓምርን ይመለከታል ።)

ትንኮሳ

(Provocation)

ግለሰቦችን፣ ቡድኖችን ወይም ድርጅቶችን በተለያዩ መንገዶች በማነጣጠልና በመገፋፋት የማይፈለጉ ውጤቶችን ወደሚያስከትል፣ እንዲያውም ከፍተኛ አደጋ ላይ ሊጥል ወደሚችል ሁኔታ ለመምራት ተንኮላኞች የሚጠቀሙበት መሠረ ዘዴ ነው። የዚህ ዓይነቱን ተንኮል የሚፈጽሙ የእድገት መሣሪያዎች የትንኮሳ ወኪሎች (Agents Provocateurs) ይባላሉ።

ተራማጅ ኃይሎች ገብእ ትግል ሲያካሂዱ አድጋሪ የገዥ መደቦች ከውስጥና ከውጭ ሰላዮችን በልዩ ልዩ ሽፋን በታጋዮች ውስጥ አስርገው በማስገባት መረጃ ከሚያገኙበትና አልፎ ተርፎም በኃይል ጭምር ከሚያጠቁበት ሰልጥ አንዱ በተንኮላኝነት መጠቀም ነው። እነዚህ ተንኮላኞች በታጋይ ድርጅቶች ውስጥ ሰርገው ከገቡ በኋላ ተናግረው በማናገር ወይም እየተነኩሱ ነገሮችን በማውጣት ሐቀኛ ታጋዮችን ያጋፍጣሉ። ከዚህም አልፎ ሲሆንላቸው ከትከከለኛ ታከቲከ ውጭ ግብታዊና ጀብደኛ እርምጃ እንዲወሰድ በመገፋፋት፣ በሚደርሰውም ውድቀት ሕዝቡ እንዲማረር፣ አብዮታዊ ድርጅቶች እንዲወገዙ፣ በዚህም ሳቢያ የአብዮቱ ወገኖች በጠላቶቻቸው በቀላሉ እንዲመቱ ሁኔታዎችን የሚያመቻቹ ናቸው።

አብዮተኞች ምንጊዜም ቢሆን በተለይም ከፍተኛ ምሥጢራዊ ተግባራት በሚያከናውኑበት ወቅቶች ከነዚህ ዓይነቶቹ “አፈ ቅቤና ልቦ ጩቤ” አስመሳዮች መጠንቀቅ የሁልጊዜ ትኩረታቸው ሊሆን ይገባል።

(ሰርጉ ገብን፣ አስመሳይ ተራማጅን ይመልከቷል።)

ትግል

(Struggle)

ተቃራኒ ኃይሎች አንዱ በአንዱ ላይ የበላይነትን ለመቀዳጀት የሚያደርጉት ጥረት ትግል ይባላል። ትግል ከዲያሌክቲክስ ሕግጋት አንዱ በመሆኑ በተፈጥሮ ውስጥ

በተለያዩ መልኮች ይከሰታል። ለምሳሌ ጎጂ ተሐዋሳያን በሰውነታችን ውስጥ ሲገቡ የሰውነታችን ተከላካይ ሕዋሳት ከእነዚህ ጎጂ ተሐዋሳያን ጋር የሞትና የሽረት ትግል ያካሂዳሉ። ተከላካይ ሕዋሳት ከእነሹኑ ሰውነታችን ከበሽታው ይድናል፤ ከተሸነፉ ግን በበሽታው ይጠቃል።

የሰው ልጅ በግለሰብም ሆነ በቤተሰብ፣ እንዲሁም በማኅበረሰብ ደረጃ ኑሮውን ለማሸነፍና ሕይወቱን ለማሻሻል ይታገላል። የዕውቀት አድማሱን ለማስፋትና ተፈጥሮን የመቆጣጠር ችሎታውን ከፍ ለማድረግ ይጥራል። በዓለም አቀፍ ደረጃም ሕዝቦች ሰሰላም፣ ለፍትህ፣ ለብሔራዊና ለማኅበራዊ ነፃነት እነዚህን ከሚፃረሩ ኃይሎች ጋር ይታገላሉ።

ገብረተሰብም የዲያሌክቲክስ ሕግጋት ተገዥ እንደመሆኑ የገንቢና የአፍራሽ ኃይሎች ትግል የሚካሄድበት መድረክ ነው። ገብረተሰብ በመደብ መከፋፈል ከጀመረበት ጊዜ አንሥቶ ተጨቋኝ መደብ ከጨቋኙ መደብ ጋር ለነፃነት፣ ለእኩልነትና ለፍትህ ያላቋረጠ ትግል አካሂዷል። በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት የጀመረው የመደብ ትግል እስከ ፃፒ ታሊስቱ ሥርዓት ድረስ እየከረረ መጥቷል። ወዝሄደሩ ለብዙ ዘመናት በአካባቢው የትግል ልምድ በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ በሚያደርገው ትግል የበላይነቱን ተቀዳጅቶ ወደ ሶሻሊስት ሥርዓት እንዲሸጋገር ያደርገዋል።

የሰው ልጅ ወደ ኮሚኒስት ሥርዓት ሲሸጋገር የመደብ ቅራኔ ስለማይኖር መደባዊ ትግልም አይኖርም። ሆኖም የሰው ልጅ ከተፈጥሮ ጋር የሚያደርገው ትግል ይቀጥላል።

(የመደብ ትግልን፣ የዲያሌክቲክስ ሕግን፣ ዕድገትን ይመለከታል።)

ቶሚዝም

(Thomism)

የካቶሊክ ፍልስፍና ግንባር ቀደም እዚህ ማሚያ ሲሆን ጽንሰ ሐሳቡ የተመሠረተው የካቶሊክ እምነት ተከታይና ሐዋርያ በነበረው በቶሚስ አኩዊናስ ነው።

የፍልስፍናው መሠረተ ሐሳብ የአመክንዮና የራዕይ ምንጩ እግዚአብሔር ነው፤ ስለሆነም አመክንዮና ራዕይ እርስ በርሳቸው የሚሰማሙና የሚጥህዱ ናቸው የሚል ነው። የአመክንዮናና የራዕይን ምን ነት፣ መነሻና መድረሻ ለማረጋገጥ መጥ

ከሩ እነሱን መልሶ ግጥፋት እንደሆነ አድርጎ የሚያቀርብ ፍልስፍና ነው።

የቶሚዝም ፍልስፍና እዝማሚያ ዋና ዓላማ፣ የዘመናዊ ሳይንስን ንድፈ ሐሳብ መሠረት ማዳከም ነው።

(ቶማስ አኩዊናስን ይመለከታል።)

ቻርቲስት እንቅስቃሴ (የ—)

(The Chartist Movement)

በሰንደን ሠራተኞች በ1836 ተመሥርቶ እስከ 1850 የቆየ የመጀመሪያው ሰፊ የሠራተኛው መደብ ፖለቲካዊ እንቅስቃሴ ነው። ቻርቲዝም ሠራተኛው ብቻ ሳይሆን ብዙ የንዑስ ከበርቱው መደብ አብዮታዊ ዲሞክራቶችና የመያ ትምህርት ያላቸው ሠራተኞች ግንባር ተደምረውና የተጫወቱበት እንቅስቃሴ ነበር።

የቻርቲስት እንቅስቃሴ ዝነኞቹ ሰድስት ነጥቦች የሚከተሉት ናቸው። እነሱም፡ ድምፅ ሲሰጥ በምሥጢር እንዲሆን፣ በየአካባቢውና በየምርጫ ጣቢያው እኩል የምርጫ መብት እንዲሰጥ፣ ዓመታዊ የፓርላማ ምርጫ እንዲደረግ፣ ለፓርላማ ተወካዮች ደሞዝ እንዲከፈል፣ ንብረት የመመረጥ መመዘኛ መሆኑ እንዲቀርና የምርጫ መብት ለሁሉም እንዲሆን የሚሉት ናቸው። እነዚህም ሰድስት ነጥቦች በ1837 በእቤቱታ መልክ ለፓርላማ በቀረቡበት ወቅት በእንግሊዝ ለመምረጥ ከሚችሉት ከሰድስት ሚሊዮን ሕዝብ ውስጥ የመምረጥ መብቱ የተከበረለት 850,000 የሚሆነው ብቻ ነበር።

በቻርቲስት እንቅስቃሴ ውስጥ የተሰያዩ ኃይሎች ስለነበሩ የተለያዩ አዝማሚያዎች ቢንፀባረቁበትም ጳላ በቡርኳዚው አድጋሪ እርምጃዎች በመደናገጥ አብዛኞቹ ንዑስ ከበርቱዎች ራሳቸውን ከእንቅስቃሴው አግልለዋል። በተሰደ ሐምሌ 24፣ 1840 በተቋቋመው “ብሔራዊው የቻርተር ማኅበር” አማካይነት የቻርቲስቱ እንቅስቃሴ ከፍተኛ ዕድገት አሳየ። ብሔራዊ የቻርተር ማኅበር በየዓመቱ የሚመረጥ አጠቃላይ ምክር ቤትና የሥራ አስፈጻሚ አካል የነበረው ቻርቲስቶችን የሚያስተባብር አካል ነበር። አባላቱ የአባልነት መዋጮ የሚከፍሉ ሲሆኑ የአባልነት መታወቂያም ነበራቸው። የብሔራዊ የቻርተር ማኅበር ድርጅቶች ወይም አካሎች 400 ሲደርሱ በ1842 የአባላቱ ቁጥር ወደ

40,000 አድጓል። የአባላቱም ተቀዳሚ ዓላማ ሰድስቱን ነጥቦች ተግባራዊ ማድረግ ነበር። በዚህ ጊዜ የቻርቲስት እንቅስቃሴ በግልጽ ወዝአደራዊና መደባዊ ባሕርይ የሚታይበትና ሠራተኛውን ወደ ፖለቲካ ትግሉ ለመሳብ በነበረው ዓላማ መሠረት በተለይ ከሠራተኛው ማኅበራት ጋር የቀረበ ግንኙነት ነበረው። በ1842 ላይ የሕዝብ ጥያቄዎች ለተባሉት ሰድስት ነጥቦች ከመታገልም አልፈው “የሞኖፖሎችንና” ባጠቃላይም የቡርኳዚውን ልዩ መብትና በሕዝቡም ላይ የሚሰነዘረው ጭቆና እንዲጠፋ መጠየቃቸው ይህንኑ የሚያረጋግጥ ነበር።

ለጥያቄዎቻቸው ሕዝባዊ ድጋፍ ሰማ ግንት ቻርቲስቶች ባካሄዱት ከፍተኛ የቅስቀሳ ተግባር በእንዳንድ ስብሰባዎች ላይ ቁጥሩ እስከ 350,000 የሚደርስ ሕዝብ ይገኝ ነበር። ለፓርላማው የቀረቡት እቤቱታዎች የሕዝቡ መሆናቸውን ለማሳመን ከጥያቄዎቹ ጋር የደጋፊዎችን ፈርማ አብረው ያቀርቡ ነበር። የቡርኳዊው ፓርላማ ሰጥቶቹ ምቹ ተገቢውን መልስ ለመስጠት ፈቃደኛ ሳይሆን ሲቀር ሰላማዊ ሰልፍ በማድረግና በአመፅ ለማስፈጸም ይታገሉ ነበር። ለምሳሌ በ1842 ከሦስት ሚሊዮን በላይ የድጋፍ ፈርማ በመያዝ ዓላማቸው ተግባራዊ እንዲሆን ጥረዋል። በቻርቲስቶችና በፓርላማው መካከል ከፍተኛ ግጭት የተደረገውም በዚህን ጊዜ ነበር። ዳሩ ግን እንቅስቃሴው የዊሊንግተን መስፍን ባስሰፈበት 250,000 የቡርኳዊ ጫካኝ አድጋሪ ጦር ሠራዊት ከፋኛ በመመታት ወደ 1,500 የሚደርሱ የእንቅስቃሴው መሪዎችና አባላት ታሠሩ። በዚህም እንቅስቃሴው ከፋኛ ተዳከመ። ቆይቶም በ1848 በምዕራብ አውሮፓ በነበረው አብዮታዊ ሁኔታ አጋጣሚ እንደገና ለማንስራራት ሞክሮ አልተሳካለትም። በመጨረሻም በውስጡ በተሰገሰጉ ንዑስ ከበርቱዎች ሴራና በቡርኳዚው ተፅዕኖ እየተዳከመ ሄዶ በ1850 ላይ ህልውናው ጨርሶ አከተመ።

ችርቻሮ ንግድ (የ—) (Retail Trade)

የአንድ ሀገር የውስጥ ንግድ አንድ አካል ሲሆን ሽቀጦችን በቀጥታ ለሽማቹ ክፍል የሚያቀርብ የንግድ ክፍል ነው። በችርቻሮ ንግድ የተለያዩ የፍጆታ ሽቀጦች ለሽማቹ ይቀርባሉ። የችርቻሮ ንግድ በሽቀጦች የዝውውር ሂደት ውስጥ የሽቀጦች ዝውውር የመጨረሻ ደረጃ ነው። ይህም በመሠረቱ በገንዘብ አግካይነት የሚከናወን ይሆናል።

በችርቻሮ ንግድ የሚቀርቡት ሽቀጦች አጠቃላይ የኢንዱስትሪና የምግብ ውጤቶች ሊሆኑ ይችላሉ።

በአሁኑ ጊዜ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የንግድ ሞኖፖሊስቶች የችርቻሮ ንግድ የስርጭት አውታሮችን በሰፊው በመዘርጋት በልዩ ልዩ ሱቆች፣ በትላልቅ

የገበያ አጻራሾች ወዘተ . . . መልክ ተደራጅተው ትርፍ ይሰበስቡበታል።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የችርቻሮ ንግድ በመንግሥትና በኅብረተሰብ የንግድ ድርጅቶች የተያዘ ሲሆን የኅብረት ይዞታውም በቀጥታ የሽማቹ ኅብረት ሥራ ማኅበር ነው። ዓላማቸውም የሶሻሊስት የምርት ግንኙነቶችን ማጠናከርና ለሕዝቡም የፍጆታ ዕቃዎችን በተመጣጣኝ ዋጋ ማቅረብ ነው።

በሽግግር ወቅት የችርቻሮ ንግድ ድርጅቶች በአብዛኛው በግል ነጋዴዎች ይዞታ ሥር ስለሚገኙ ሰው ሠራሽ እጥረቶችን በመፍጠር፣ ወይም ደግሞ ሽቀጦችን ሕገወጥ በሆነ መንገድ በማስራጨት በሕዝቡ ላይ የኑሮ ውድነትን ያስከትላሉ። ስለዚህ ህም በሽግግር ወቅት የግል ችርቻሮ ንግድ አውታሮችን በከፍተኛ ደረጃ መቆጣጠርና በምትካቸውም መንግሥታዊና የኅብረት ችርቻሮ ንግድ አውታሮችን ማጠናከር እጅግ አስፈላጊ ይሆናል።

ነባራዊ

(Objective)

ከስው ንቃተ ኅሊና ውጭ ያለ ፡ ለህልውናው የሰዎችን ኅሊና የማይሻ ፡ በራሱ ሕግጋት የሚገዛ ፡ ለስው የዕውቀት ምንጭ የሆነ ማናቸውም ነገር ነባራዊ ይባላል ። ጽንሰሐሳቡ የጭብጥ ነገሮች ባሕርይና ግንኙነት ከስው ንቃተ ኅሊና ውጭ የሚኖሩ መሆኑን ያመለክታል ።

የስው ሐሳብና ሰው ስለነገሮች ያለው ዕውቀትና አመለካከት የሚመነጨው ሰው ከነባራዊው ወይም ከቁሳዊው ከስተት ጋር በሚያደርገው የተግባር ግንኙነት ነው ። በዚህም ምክንያት ሰው ስለነገሮች ያለው ዕውቀት የሚረጋገጠው በተግባር ላይ እያዋለው ሲሄድና ዕውቀቱም ተጨባጩን ነገር መለወጥ ሲችል ነው ። በዚህም ሂደት ነባራዊ እውነት ይመሠረታል ። ነባራዊ እውነት መኖሩን መቀበልና ማረጋገጥ ደግሞ የቁስአካላዊ ዕውቀት ንድፈ ሐሳብ መሠረት ነው ።

(ነባራዊ እውነትን ፡ እውነታን ይመለከታል ።)

ነባራዊ ሁኔታ

(Objective Condition)

ነባራዊ ሲባል ነገሮች ፡ ባሕርያቸውና ግንኙነታቸው ከስው ኅሊናና ፍላጎት ውጭ ነፃ ህልውና ያላቸው መሆኑን የሚያሳይ ጽንሰሐሳብ ነው ። ሁኔታ ደግሞ አንድ ነገር ወይም ከስተት በአካባቢው ከሚገኙ ነገሮች ጋር ያለውን ግንኙነትና ከዚህም ግንኙነት ውጭ ሊኖር አለመቻሉን ፡ ነገሮችና ከስተቶች ህልውና የሚያገኙበትና ማደግ የሚጀምሩበት አካባቢ መሆኑን የሚያመለክት የፍልስፍና ፈርጅ ነው ።

ነባራዊ ሁኔታ ለማኅበራዊ ዕድገት ከሚያስፈልጉት ሁለት ሁኔታዎች አንዱ ነው ።

ለቁሳዊ ፡ ለፖለቲካዊና ለእስክራሚያዊ የተፋጠነ ዕድገት ታሪክ አጣጥሎ ምላሽ እንደሚያስፈልጋቸው እድርን የሚያቀርባቸው ተግባሮች ፡ እርምጃዎች ፡ ግዴታዎችና ሁኔታዎች እንዲሁም የተፈጥሮ አካባቢዎች ለነባራዊ ሁኔታ በምሳሌነት ሊጠቀሱ ይችላሉ ።

የማኅበራዊ አብዮት ነባራዊ ሁኔታዎች ስንል ለአብዮት መፈጠርና ማደግ የሚያስፈልጉና ከስዎች ኅሊና ውጭ የሚገኙ ሁኔታዎች ማለት ነው ። እነዚህም በእርግጠኛ ሥርዓት ውስጥ የቀውስ መፈጠርን ፡ የመደብ ቅራኔዎች ማደግና ከፍተኛ ደረጃ ላይ በመድረስ መፍትሔ የሚያስፈልጋቸው ሆኖ መገኘትን ፡ የአብዮታዊ ሁኔታዎች ተሟልተውና በሰለው መገኘትን ፡ የነዚሁም ሁሉ መሠረት የሆነውን በአዲሶቹ የምርት ኃይሎችና በእርግጠኛ የምርት ግንኙነቶች መሃከል ያለውን መሠረታዊ አለመጣጣምና ቅራኔን ይይዛሉ ።

ነባራዊ ሁኔታ ጭቁን መደቦች ስለፈለጉት የሚመጣ ወይም ገዥ መደቦች ስለጠሉት የሚቀር ሳይሆን በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች አለመጣጣም መንሥኤነት የሚፈጠር ተጨባጭ የዕድገት ሁኔታ ነው ።

የማኅበራዊ አብዮት ነባራዊ ሁኔታዎች እርግጠኛ ማኅበራዊ ሥርዓት ከውስጥ ሆነው ቢያናጉትም ብቻቸውን ግን የእርግጠኛ ሥርዓት መፍረስና የአዲሱን ሥርዓት መተካት አያስከትሉም ። ምክንያቱም የእርግጠኛ መፍረስና የአዲሱ መገንባት የሰዎችን ቁና ዓላማ ያለው ተግባራዊ እንቅስቃሴ ውጤት በመሆኑ ነው ። ስለሆነም ነባራዊ ሁኔታዎች የማኅበራዊ አብዮት ቅድመ ሁኔታዎች ሲሆኑ አብዮቱን እውን ለማድረግ ግን የተፈላጊዎቹ ኅሊናዊ ሁኔታዎች መሟላት ግዴታ ነው ።

(አብዮትን ፡ ኅሊናዊ ሁኔታን ፡ ተግባርን ይመለከታል ።)

ነባራዊ ሐሳባዊነት

(Objective Idealism)

ራሱን ጠብቆ በነባራዊነት በመኖር የዓለምን ህልውናና ጠቅላላ ዕድገት የሚገዛ ሐሳብ አለ የሚል የሐሳባዊነት ፍልስፍና ዘርፍ ነው ።

ይህ ፍልስፍና ከጥንት ጀምሮ የነበረና ዛሬም ያለ ሲሆን ከሐሳባዊነትም ፍልስፍና ሁለት ዋና ዋና ዘርፎች መካከል አንደኛው ነው ። ይህን ዘርፍ በማራመድ ከታወቁት ታላላቅ ፈላስፎች መካከል ቀደም ሲል አፍላጠን ፣ በኋላም ደግሞ ሄግል ይገኙበታል ። በተለይ ሄግል ይህን የሐሳባዊነት ፍልስፍና ዘርፍ ብሉይዊ ቅርፁን ሊያስይዘው ችሏል ።

ሐሳባዊነት በአጠቃላይ ከገሊና ቀዳማ ይነት በመነሣት ቁስአካል የገሊና ነፀብራቅ ነው የሚል የፍልስፍና ዘርፍ ነው ። ነባራዊ ሐሳባዊነት በዚህ የሐሳባዊነት አስተምህሮ ላይ በመመርኮዝ ነባራዊውን ዓለም የፈጠረው ገሊና በአፍላጠን “ፍጹማዊ መንፈስ” በሄግል ደግሞ “ፍጹማዊ ሐሳብ” በመባል የተሰየመ ፣ የዕውቀትም ሆነ የእውነታ የመጀመሪያ መንግሥት የሆነውና ፍጹማዊ ጠባይ ያለው ነባራዊ ገሊና ነው ከሚል መሠረተ ሐሳብ ይነሣል ። ከዚህ መሠረተ ሐሳብ በመነሣትም በዓለም ውስጥ ያሉ ነገሮችንና ክስተቶችን በሙሉ የዚህ “ፍጹማዊ ሐሳብ” ውጤቶች ወይም ፍጥረቶች እንደሆኑ አድርጎ ይወስዳቸዋል ። ቁስአካል ራሱን ችሎ በነባራዊነት የሚገኝ የሐሳብ ዕድገት ውጤት ነው በማለት ማንኛውንም ተፈጥሮአዊ ሆነ ማኅበራዊ ነገርና ክስተት ከዚህ አንፃር ለመተንተንና ለመተርጎም ይሞከራል ። ህልውናቸውም ሆነ ዕድገታቸው በዚህ ፍጹማዊ ሐሳብ የሚገዛ እንደሆነ ለማሳመን ይተራል ። ይህ ሐሳባዊነት ነባራዊ የተባለበትም ምክንያት የማንኛውም እውነታ ምንጭ የሆነው ሐሳብ ከስዎች ገሊና ውጭ የሆነና የራሱ ነፃ ህልውና ያለው ነው ብሎ ስለሚያምን ነው ።

ዲያልክቲካዊ ቁስአካልነት እውነታ ነባራዊ እንደሆነና ለህልውናው ሆነ ለዕድገቱ መንግሥት በነገሮችና በክስተቶች ውስጥ የሚገኘው ቅራኔ እንደሆነ በመግለጽ ከቁስ አካል የተነጠለ ገሊና ሊኖር እንደማይችል

ይልቁንም ገሊና እራሱ የነባራዊው እውነታ ሂደት ውጤት እንደሆነ በማሳየት የነባራዊ ሐሳባዊነትን መነሻ መሠረተ ሐሳብ ከገብነት አረጋግጧል ። በተጨማሪም ነባራዊ ሐሳባዊ ነት በመጨረሻ ትንታኔ ላይ ይህችን ዓለም የፈጠረ አንድ መለኮታዊ ኃይል እለ ወደሚለው አስተሳሰብ በመቃረብ ከሥነ መለኮት ጋር እንደሚሄድና የሃይማኖትን ፍልስፍናዊ መሠረት እንደሚያደላድል አሳይቷል ።

(ዲያልክቲካዊ ቁስአካልነትን ፣ ገሊናዊ ሐሳባዊነትን ፣ ሄግሊያኒዝምን ፣ አፍላጠንን ይመለከታል ።)

ነባራዊነት

(Objectivism)

ነባራዊነት የሰው ልጅ ትክክለኛ ዕውቀት ለማግኘት በሚያደርገው ጥረት በማኅበራዊና በፖለቲካዊ ጥያቄዎች ላይ ወገናዊ የሆነ አቋም መውሰድ የለበትም የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና አንድ ገጽታ ነው ። በነባራዊነት አመለካከት ወገናዊነትና ሳይንሳዊነት አብረው አይሄዱም ። ስለሆነም ማንኛውም የኅብረተሰቡንና የተፈጥሮን እንዲሁም በስዎች መካከል ያለውን ግንኙነት በሚመለከት የሚደረገው ጥናት ወገናዊነትን ካሳየ ሳይንሳዊነት የለውም ማለት ነው ።

የነባራዊነት ዓይነተኛ ባሕርይ ሁኔታዎችን ወይም ንድፈ ሐሳባዊ አመለካከትን ከመደብ ወይም ከፓርቲ አመለካከት አንፃር አለማየቱ ነው ። ነባራዊነት ከወገናዊ አመለካከት ውጭ የሆነ እውነት አለ ከሚል እቋም ተነሥቶ በሳይንሳዊ ዕውቀት ላይ የታሪክ ሂደት ተፅዕኖ አያደርግበትም ፣ ሳይንስ ሲነገሮች ወገናዊ የሆኑ መደምደሚያዎች ሊሰጥ አይችልም ይላል ። በነባራዊነት ላይ የተመሠረተ የማኅበራዊ ሳይንስ አመለካከት የመደበኛና የመደብ ትግል ፣ የአድጋሪና የተራማጅ ርዕዮተዓለም ትግል መኖሩን አይቀበልም ። አድጋሪና ተራማጅ ማኅበራዊ ኃይሎች የሚያደርጉት ትግል ለማኅበራዊ ችግሮችና ቅራኔዎች መፍቻ መሆኑን አያምንም ።

ከርዕዮተዓለም ትግል አንፃር ነባራዊ ነት የመደብ መሣሪያ የሆነውን መንግሥት ከመደበኛ በላይ እንደሆነና “ሀገርን” በመወከል ቅራኔዎችን አቻችሎ የሚኖር

ማኅበራዊ ኃይል አድርጎ ይወስደዋል ። ኪነታዊ ሥራዎችንም በሚመለከት “ኪነት ለኪነት ብቻ” የሚለውን አመለካከት በማራመድ ኪነታዊ ሥራዎች የማኅበራዊ ቅሪቴዎችና የኅብረተሰብ ግብረገባዊ ችግሮች ማንፀባረቂያ መሆናቸውን ይክዳል።

የነባራዊነት አመለካከት ከመደብና ከወገናዊነት ውጭ ነገሮችን ስለሚያይ ገዥ መደቦች የመደብ ትግሉን ለማፈን፣ ሕብረተሰብን አድጋሪ ማኅበራዊ ሥርዓቶችን እንዳሉ ለማቆየት፣ ኢሳይያንሳዊ አመለካከቶች እንዳይጋሉ ለመለማድረግ የሚያራምዱት የአድጋሪ ፍልስፍና ጽንሰ ሐሳብ ነው። በዚህም ምክንያት ምንም እንኳን ነባራዊነት ገለልተኛነትን የሚያራምድ መስሎ ቢቀርብም ራሱ ለቡርክና ለራሱ ርዕዮተዓለም ወገናዊ ነው። ነባራዊነት በተጨማሪም ዓለም ከሚታዩ ሁኔታዎች የራቀ አመለካከት በመሆኑም ኢሳይያንሳዊ ነው። ምክንያቱም ግብረተሰብንና ተፈጥሮን ለማወቅ በሰውና በተፈጥሮ እንዲሁም በሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት ለመተርጎም የሚደረግ ጥናት ሁሉ ወገናዊ የሆነ ፍልስፍናዊ መደምደሚያ ከመስጠት የማያልፍ ነው።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ አመለካከት በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ በተለይ ማኅበራዊ እውነታን ለማወቅና ለመተርጎም የሚደረግ ሳይንሳዊ ጥናት በመጨረሻ ወገናዊ የሆነ መደምደሚያ ይስጣል። ማርክሲዝም ሌኒኒዝም የማንኛውም ማኅበራዊ ኃይል ድርጊት ከመደብ አንፃር መታየት እንዳለበትና በሂደቶች ውስጥ ዋናው ተዋናይ ማን እንደሆነ፣ ሚናውስ እስከምን ድረስ እንደሆነ እስካልታወቀ ድረስ የነገሮች ትክክለኛ ግንዛቤ እንደማይኖር ያስተምራል። በመሆኑም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ወገናዊ የሆነ ሳይንስ ነው።

(ነባራዊነትን፣ ወገናዊነትን፣ የቅሪቴዎች አንድነትና ትግል ሕግን ይመለከታል።)

ነባራዊ እውነት

(Objective Truth)

እውነታን በትክክል የሚያንፀባርቅ ዕውቀት፣ ከእውነታ ጋር የሚጣጣምና

የሚስማማ አስተሳሰብ ማለት ነው። የሰው አመለካከት የነባራዊ እውነታ ነፀብራቅ በመሆኑ ትክክል ወይም ስህተት ሊሆን ይችላል። እውነት ግን ትክክለኛ ዕውቀት ማለት ነው። የዕውቀት እውነትነት ይዘቱ በነባራዊ እውነታ የሚወሰንና ዓለምን በተግባር በምንለውጥበት ሂደት ውስጥ እውነታን በማንፀባረቅ የምናገኘው ነው። አንድን ሐሳብ እውነት የምንለው ስለ አንድ ነገር ወይም ስለ እውነታ በአእምሮአችን ውስጥ ያለን ግንዛቤ ከዚሁ ነገር ወይም እውነታ ጋር ስምምነትና ተመሳሳይነት ሲኖረው ነው። በዚህም ጊዜ ያገኘው እውነት ነባራዊ ነው። የሚባለው ስለእርሱ ያለን ግንዛቤ የስሜት፣ የምኞት ወይም የፈጠራ ሳይሆን በእርግጥም ከሐሳባችን ውጭ ስለሚገኘው ነባራዊ እውነታ ምንነት የሚያስረዳን በመሆኑ ነው። ይህም አባባል እውነት ነባራዊ መሆን እንዳለበት ያሳያል። ነባራዊው ዓለም እውነት ወይም ውሸት ሊሆን አይችልም። እውነት ወይም ውሸት ሊሆን የሚችለው እኛ ስለነባራዊው ዓለም ያለን አስተሳሰብ ነው።

ሐሳባዊ ፈላስፎች ሐሳብ እራሱን የቻለ ነባራዊነት እንዳለው አድርገው በመቁጠራቸው የነባራዊ እውነት ዋነኛ መመዘኛ ነጥብ ሐሳብ ከሐሳብ ጋር መስማማቱ ነው ብለው ያምናሉ። ማለትም ሐሳብ ከሐሳብ ጋር ከተቃረነ ሐሳቡ ራሱን የሚያፈርስ ይሆናልና ሐሳቡ ነባራዊነት ሊኖረው አይችልም ይላሉ። ለምሳሌ ትንሽ ክትልቅ ይበልጣል ብንል አባባሉ ራሱን የሚቃረን በመሆኑ የሚያመለክተው ነባራዊ ነገር ወይም ሁኔታ አይኖርም። ትንሹ ትልቁን በልጦ ሊኖር የማይችለው ከአስተሳሰብ ሕግጋት ጋር ስለማይጣጣም ነው። በማለት ሐሳባዊ ፈላስፎች የእውነትን ነባራዊነት መመዘኛ የሚያደርጉት አስተሳሰብ ከሐሳብ ቅሪቴ የመጽዳቱን ነጥብ ነው።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፍልስፍና የእውነት ነባራዊነት የሚወሰነው ሐሳብ ከሐሳብ ጋር በመስማማቱ ብቻ አይደለም። ቁምነገሩ የእውነት ነባራዊነት ምንጩ ከሐሳብ ውጭ ስለሚገኘው ነገር ትክክለኛ ግንዛቤ መሆኑ ነው። ማንኛውም ሐሳብ ከቅሪቴ የጸዳ በመሆኑ ብቻ ነባራዊ እውነት ነው ማለት አይደለም። የፈጠራ ሐሳብ ወይም ምኞት ከቅሪቴ የጸዳ ቢሆንም እንደ እውነት አይወሰድም። ነባራዊ

እውነት የሚያመለክተው የሐሳቡን ይዘት ብቻ ሳይሆን ሐሳቡ የእውነት ትክክለኛ ግንዛቤ መሆኑንም ጭምር ነው። ሐሳባችን የእውነታ ትክክለኛ ግንዛቤ የመሆኑ ጉዳይ የሚረጋገጠው በተግባር በመሆኑ ማርክሲዝም ተግባርን የዕውቀት መሠረት፣ ዓላማና የእውነት መመዘኛ አድርጎ ይወስዳል። ስለእንደ ሰው ማንነት ትክክለኛ መረጃ የምናገኘው በውጭው ስለራሱ በሚነግረንና ስለራሱም ካለው አስተሳሰብ ሳይሆን በተግባሩ እማካይነት እንደመሆኑ የዕውቀትም እውነትነት የሚወሰነው በሐሳብ ሳይሆን በነባራዊነቱ ነው። ይህም ነባራዊነቱ በተግባር የሚገለጽና የሚረጋገጥ ነው።

(ዕውቀትን፣ ተግባርን ይመለከታል።)

ነባራዊ ዕውቀት

(Objective Knowledge)

ይዘቱ በነባራዊ እውነታ የሚወሰን፣ ነባራዊ እውነታን በትክክል የሚያንፀባርቅ ስለሆነም በማሳበራዊ ተግባር ላይ የሚመሠረትና ዓላማውም የተግባር መመሪያ ሆኖ የሚያገለግል ዕውቀት ማለት ነው። ይህም በመሆኑ ይዘቱ በዐዋቂው ግለሰብ የሚይወሰን ዕውቀት ነው። ነባራዊ ዕውቀት ተጨባጭን ሁኔታ የሚያስረጽ፣ ምሥጢሩንም በትክክል ለመመርመር የሚጥር ሲሆን ዓይነተኛ ጠባይም ነገሮችንና ክስተቶችን ከዕድገትና ከእንቅስቃሴያቸው ሕግጋት እንፃር መገንዘብ ነው። የዕውቀትን ነባራዊነት ለመረዳት የሚቻለው ከሰው ሐሳብና ፍላጎት ውጭ የሚገኙ ክስተቶችንና ነገሮችን የሚመለከት በመሆኑ ነው። በእውነታ ውስጥ የሚገኙ ነገሮች ይፍላጉታችን እንደማይመሩ ሁሉ ስለነሱ ትክክለኛ ግንዛቤ ሊኖረን የሚችለውም ፅፍላጉታችን እንፃር ስንመለከታቸው ሳይሆን በሚገዙበት ሕግጋት እንፃር ስናጠናቸው ብቻ ነው። ነባራዊ ዕውቀት የነባራዊ እውነታ ግንዛቤ በመሆኑ ረቂቅ ይዘት ቢኖረውም ከሕዋሳት መረጃዎች ጋር የተያያዘና ከነርሱም የሚጀምር ነው።

ዕውቀት ኅሊናዊ (ኅሊናን ብቻ የሚመለከት) ነው የሚሉ ፈላስፎች ከተከሰቱ ጀምሮ ትክክለኛ ዕውቀት ነባራዊ መሆኑን ማሳየት

እስፊልጓል። ምክንያቱም ዕውቀት እውነት የሚሆነው ለተግባርም የሚያገለግለው በነባራዊነቱ ነው። ዕውቀት ኅሊናዊ ነው ባዮቹ ፈላስፎች ስለዕውቀት ኅሊናዊነት ሲያስረዱ ነገሮችን የምንለያቸው በቀለም፣ በክብደት፣ በሽታ፣ በቅርፅ ወዘተ... ሲሆን እነዚህ የነገሮች ባሕርያት ደግሞ ሐሳብ ወይም ሕውስታ ናቸው። በሐሳባችን ውስጥ ያሉ እንጂ ክኅሊናችን ውጭ ቀለም፣ ክብደት፣ ሽታ ወዘተ... በነባራዊነት የሚገኙ አይደሉም። ስለዚህም ዕውቀት የነዚህ ኅሊናዊ ክስተቶች ግንዛቤ እንጂ የነባራዊ እውነታ ግንዛቤ አይደለም ይላሉ። አባባሉ ነባራዊ እውነታ ከንቃት ኅሊናችን ውጭ የማይገኝና ሊታወቅ የማይቻል፣ የምናውቀውም በሐሳባችን ውስጥ ያሉትን ሁኔታዎች በመሆኑ ዕውቀት ነባራዊነት ሊኖረው አይችልም ከማለት የሚዘል አይደለም።

በማርክሳዊ የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ እንፃር ዕውቀትን ወደ ሐሳብ ብቻ አዙሮ የኅሊና ግንዛቤ ማድረግ የዕውቀትን ምንነት መዘንጋት ነው። ስለእውነታ ያለን አመለካከት በሐሳባችን ውስጥ የሚገኝ ቢሆንም ቁምነገሩ ግን ሐሳቦች እራሳቸውን የቻሉ ሁኔታዎች እንዳለመሆናቸውና የሚያመለክቱትም እራሳቸውን ሳይሆን ከእነርሱ ውጭ የሚገኘውን እውነታ እንደሆነ መረዳቱ ነው። ለምሳሌ ወንበር ስንል ይህ ሐሳብ ነው። ሆኖም በሐሳብነቱ ብቻ የራሱ ህልውና ያለው ሳይሆን ከሐሳባችን ውጭ ያለውን ወንበር የሚያመለክት ነው። ይህም የሚያስረዳን ሐሳብ የሚገልጸው የራሱን የሐሳብ ክስተቶችን ሳይሆን የነዚህ የሐሳብ ክስተቶች ምንጭ ነባራዊው እውነታ መሆኑን ነው። ሐሳብ የነባራዊ እውነታ ነፀብራቅ በመሆኑ የምናውቀው የሐሳብ ሁኔታዎችን ሳይሆን የነባራዊውን እውነታ ምንነት ነው። የዕውቀት ነባራዊነት መሠረቱ የእውነታ ነፀብራቅነቱ ነው። ለምሳሌ ደመና የዝናብ መንሥኤ ነው ስንል ለኅሊናዊ ፈላስፎች ይህ ነባራዊ ዕውቀት አይደለም። በእነርሱ አባባል መንሥኤ ስንል ደመና ወደ ዝናብ እንዴት እንደሚቀየር ሳይሆን ከልምድ የተነሣ የደመናና የዝናብ ሐሳብ በእንጎላችን ውስጥ መያያዣቸውን መግለጻችን ብቻ ነው። ለመንሥኤ ያልነው ነባራዊ ግንኙነትን ሳይሆን በሐሳባችን ውስጥ

ያለውን ግንኙነት ነው። የዚህ አባባል መሠረታዊ ስህተት ሐሳብ በእውነታ ውስጥ የሚገኙ ሁኔታዎችና ሕጎች ነፃብራቅ መሆኑና ምክንያት ሲባል የሁለት ሐሳቦች መያያዝ ከሆነ የሐሳቦች መያያዝ ምክንያት ደግሞ በእውነታ ውስጥ የሚገኙ ክስተቶች መያያዝ ነው። ነባራዊ ዕውቀት የተባለውም የሐሳቦች ግንኙነቶች ከነባራዊው ሁኔታ የሚመነጩ በመሆኑ ነው።

(አንፃራዊና ፍጹሟዊ ዕውነትን ፣ ገሊናዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል።)

ነባር ካፒታል

(Fixed Capital)

በአንድ ሂደት ምርት ውስጥ አሴቱን ሙሉ በሙሉ ሳይሆን በክፈል ወደሚመረተው ሸቀጥ በማስተላለፍ ሸቀጡ ከተሸጠ በኋላ በገንዘብ መልክ ወደ ቡርዟዚው የሚመለሰው የምርታዊ ካፒታል ክፍል ነው።

በነባር ካፒታል ውስጥ የሚጠቃለሉት እንደ ሕንፃዎች፣ እንደ ልዩ ልዩ ማሽኖች፣ እንደ ማንጓዣ ዕቃዎችና የመሳሰሉት ነገሮች ናቸው። እነዚህ ነገሮች እንደ ጊዜ ከተገዙ ወይም ከተሠሩ በኋላ ከሞላ ጉደል ረዘም ላለ ጊዜ በምርት ከገዋኔ ውስጥ የሚቆዩ በመሆናቸው እዚህታቸውን ሙሉ በሙሉ አስተላልፈው የሚጨርሱት ባንድ የምርት ሂደት ውስጥ ሳይሆን ከዚያ በላይ በሆኑ የምርት ሂደቶች ውስጥ ነው።

ለምሳሌ አንድ ለሃያ ዓመት ጊዜ የሚያገለግል ማሽን ብንገዛ ይህ ማሽን በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ወደ አዲሱ ሸቀጥ የሚያስተላልፈው የእሴት መጠን በአማካይ 1/20ኛ ወይም አምስት ከመቶ ያህሉን ብቻ ነው ማለት ነው።

ካፒታልን በነባርና በተዘዋዋሪ ካፒታል ክፍሉ መመልከቱ የሚጠቅመው በካፒታል መገለባበጥ ፍጥነት ላይ የተለያዩ የምርታዊ ካፒታል ክፍሎች ያላቸውን የተለያዩ ሚናዎች ለማጠና የሚያስችል በመሆኑ ነው።

ለምሳሌ ከላይ የጠቀስነው ማሽን እሴት በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ አምስት ከመቶ ያህሉ ብቻ ወደአዲሱ ሸቀጥ ሲተላለፍና

ሙሉ በሙሉ እሴቱን ለማስተላለፍ የ20 ዓመት ጊዜ ሲፈጅበት ጥሬ ዕቃዎች ግን በአንድ የምርት ዕድት ውስጥ እሴታቸውን ሙሉ በሙሉ ወደአዲሱ ሸቀጥ ስለሚያስተላልፉ በካፒታሉ የመገለባበጥ ፍጥነት ውስጥ ተመሳሳይ ቦታ ሊሰጣቸው አይችልም።

በመሆኑም በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የዚህ ዓይነቱ የካፒታል አከፋፈል መሠረት የምርታዊ ካፒታሉ የተለያዩ ክፍሎች እሴታቸውን አዲስ ወደተመረተው ሸቀጥ የሚያስተላልፉበት የተለያዩ ባሕርይ ያላቸው መሆኑ ሲሆን፣ ካፒታልን በቋሚና በተለዋዋጭ ካፒታል የመክፈሉ መሠረት ደግሞ የተለያዩ የካፒታል ክፍሎች በእሴትና በተረፈ እሴት አመራረት ረገድ ያላቸው የተለያዩ ሚናዎች ነው።

የቡርዟ ኢኮኖሚስቶች ግን ካፒታልን በነባርና በተዘዋዋሪ ካፒታል ብቻ የሚከፍሉበት መሠረታዊ ምክንያት የቡርዟዚው ትርፍ ምንጭ ያልተከፈለ የወገአደሩ የሥራ ጊዜ መሆኑን ለመሸፈን ነው።

(ተዘዋዋሪ ካፒታልን ይመለከታል።)

ነገድ

(Tribe)

የጥንታዊ ጋርዮሽ ሥርዓት ዓይነተኛ ባሕርይ የሆነ የማኅበረሰብ ቅርፅ ነው። በዚህ ወቅት በሰዎች መሀከል በወል ሠርቶ የመከፋፈልና የእኩልነት ግንኙነት ቢኖርም እያንዳንዱ ነገድ ከሌላው ነገድ በሚኖርበት አካባቢ፣ በባህሉና በቋንቋው የሚለይ ነበር። አንድ ሰው የአንድ ነገድ አባል መሆኑ ብቻ ከቀሩት የነገዱ አባላት ጋር እኩል የባለቤትነት፣ ከምርቱ የመክፈልና በማኅበራዊ ሕይወት ውስጥ የመሳተፍ መብት ነበረው። የወል ግንኙነት በሸቀጥ ግንኙነት መተካቱ ነገዶች ፈርሰው ወደ ብሔረሰብነት እንዲለወጡ አድርጓቸዋል።

የነገድ አባላት እንደጉሳ አባላት በደምና በሥጋ ዝምድና ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ያላቸው ሳይሆን ግንኙነታቸው በኢኮኖሚያዊ፣ በባህላዊና በአካባቢያዊ አንድነት ላይ የተገነባ ነው። ስለሆነም ነገድ የጉሳ ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ነው። ነገድ የጥንታዊ ጋር

የሽ ሥርዓት ዓይነተኛ ባሕርይ ቢሆንም አሁን ባለንበት ዘመን በአንዳንድ ጎሳ ቀር ሀገሮች ውስጥ የሚታይ ክስተት ነው።

(ጉሳን ፡ ብሔረሰብን ፡ ብሔርን ይመለከታል።)

ነጭ ዋርድዮች (White Guards)

በ1906 በፈላንድ ውስጥ ይካሄድ የነ በረውን አብዮታዊ እንቅስቃሴ ለማፈንና ለማከሸፍ ሲባል የተፈጠረ የቡርሂ ፖሊስ ሠራዊት ነው። አባላቱ ነጭ ዋርድዮች የተባሉበትም ምክንያት መለያ ቸው በከንዳቸው ላይ የሚያደርጉት ነጭ ጨርቅ ስለነበር ነው። በልማድ ነጭ የወግ አጥባቂነትና የፀረ አብዮት ምልክት ሲሆን ቀይ ደግሞ በአንፃሩ የአብዮትና የአብዮተኞች ምልክት ነው።

ከጊዜ በኋላ ግን ነጭ ዋርድዮች የሚለው ስያሜ ከነዚያ የፈላንድ ፀረ አብዮት ፖሊሶች አልፎ በአጠቃላይ አብዮት ለመቀላቀል የተቋቋሙ ብሔረተኛ ወታደራዊ ድርጅቶች ከዚያም አልፎ የግንኛውም ፀረ አብዮተኛ ወይም ግለሰብ መጠሪያ እየሆነ ሄደ።

ለምሳሌ በ1918 እና በ1919 በሶቭየት ኅብረት በተካሄደው የእርስ በርስ ጦርነት ፡ በአድጋሪ የውጭ መንግሥታት እየተረዱ አብዮቱን ለመቀላቀልና የቡርሂዚውንና የመሬት ከበርቱውን ሥርዓት ለመመለስ ከፍተኛ የትጥቅ ትግል ያካሄዱት ነጭ ዋርድዮች ናቸው። በዚህም ትግላቸው ዘብዙ በታዎች ጊዜያዊ ድሎችን በማግኘት ከፍተኛ ሽብር ቢያካሂዱም የሶቭየትን ሥልጣን ለመጣል አልቻሉም። የሩሲያ ሠራተኛ ሕዝብ በሴኒን በተመራው ኮሚኒስት ፓርቲ ግንባር ቀደም መሪነት ታላቅ መሥዋዕትነት የጠየቀ ተጋድሎ በማድረግ ነጭ ዋርድዮችን ድል በመምታትና ከሀገር በማስወጣት ሕዝባዊውን አብዮት ከቅልበሳ አደጋ አድኗል።

(አብዮታዊ ጦርን ፡ ሕዝባዊ ሠራዊትን ይመለከታል።)

ነጽሮት (Contemplation)

አተኩር ግድት ፡ ግስተዋል ፡ መርመር ፡ መልክት ፡

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ነጽሮት የለው ልጅ ዕውቀት የሚደርስበት ከፍተኛ ደረጃ ሆኖ ታይቷል። ሐሳብ ከፍጹሟዊ እውነት ላይ ሲደርስ ከዕውቀት ተደራጊ ጋር ሊጥረው የሚችለው ግንኙነት የነጽሮት ግንኙነት ብቻ ነው። ግለት የዕውቀት ግብ ተግባር እንዳልሆነ ግመልክት ነው። በዚህ አመለካከት እውነትን ማየት ለሰው ልጅ ተገቢ የሆነና እራሱን የቻለ ፋይዳ ነው። ንድፈ ሐሳብንና ተግባርን የሚለያይ በመሆኑ አጽሙ ከሥረ መወረቱ ሐሳባዊ ነው።

ይህን አጽም ግርክሲዝም በጥበት ተዋግ ተታል። ቅድመ ግርክሳዊ ቁሳከካዊያን ጭምር የዕውቀት ግብ የእውነት ነጽሮት ነው ብለው ያምኑ ስለነበር በአጠቃላይ ለተግባር የነበራቸውን ንቅት የሚያንፀባርቅ ነው። አጽሙ የሚገልጸው የተሳሳተ ሥነ ዕውቀትን ነበር። ሰው የሚኖርበትን ዓለም የሚፈጥር ፡ የዕውቀትን ተደራጊዎች የሚተርፉ ፡ እራሱ ተግባር መሆኑን ባለመረዳት በዕውቀትና በተግባር መካከል ያለውን የቅርብ ግንኙነት ለመመልከት አልቻሉም። ግወቅ ግለት እውነትን መመልከት ላይሆን በተግባር እውነታን በመለወጥ ውስጣዊ ሕጎችን ይፋ ግውጣት መሆኑን በማሳየቱ ነው ግር ክሲዝም በሥነ ዕውቀት ውስጥ አዲስ አመለካከትን ሊያመነጭ የቻለው።

(ሥነ ዕውቀትን ፡ ተግባርን ይመለከታል።)

ነፀብራች (Reflection)

የጌያልኮቲካዊ ቁስአካልነት ሥነ ዕውቀት መሠረታዊ ጽንሰ ሐሳብ ነው። የነፀብራች ልቡናዊ ፍቺ ከግንኛውም ቁስአካላዊ የግንፀባረቅ ሁኔታ የተለየ ነው። ልቡናዊ ነፀብራች የሚለየው በእንስሳትና በሰው አንፃር ባራቲ ሕዋሳት ላይ ነገሮች የሚፈጥሩት ተፅዕኖ በአንጎል ውስጥ ወደነገሮች ምስል በመቀየር የነገሮችን ገቢናዊ ጥያቄ በመቅረቡ ነው። እነዚህ ምስሎች የሰውንና የእን

ስላን እንቅስቃሴ በመምራት አካባቢውን ንቁ በሆነ መንገድ እንዲጸሰሱ ይረዷቸዋል። የልባዊ ነፀብራቅ ዋናው መለያ ጠባይ ያለው ነባራዊ ፍቅር ወይም መልክነት ነው። በአንጎላችን ውስጥ የሚቀረፀው የነገሮች ምስል የነገሮች ጎሊናዊ ግልባጭ በመሆኑ ነባራዊነት የለውም። ነባራዊነት ስለሌለውም ነው ከሱ ውጭ ስላለው ነገር የማመልከት፣ የመግለጽ ሚና ሊጫወት የሚችለው። ዋናውን ማለትም ምንጩን አመልካች የሚሆነውም የሐሳብ ግልባጭ በመሆኑ ነው።

የነፀብራቅን ንድፈ ሐሳብ መሠረታዊ የሚያደርገው የዕውቀትንና የኑባረን ምንነት መግለጽና የሐሳባውያንን አጠቃላይ አመለካከት ማረጋገጥ ነው። ነባራዊ ሐሳባውያን ሐሳብ ራሱን ችሎ በነባራዊነት ይኖራል ለማለት የበቁት የሐሳብን ነፀብራቅነት በመካከል ነው። ምክንያቱም ነፀብራቅ ማለት በሐሳብ ውስጥ የተቀረፀ ቅጅ ማለት በመሆኑ ቅጅው ዋናነት እንደሌለው፣ ነገሮችም ከሱ ውጭ በነባራዊነት እንዳሉ የሚገልጽ ነው። ስለዚህም የነፀብራቅ ንድፈ ሐሳብ የቀስአካልን ነባራዊነትና የዕውቀትን ምንጭነት ያረጋግጣል። ጎሊናዊ ሐሳባውያን በበኩላቸው ሐሳብን ጎሊናዊ ብቻ በማድረግ ከውጭ ዓለም ጋር ሊመሳሰል አይችልም ያሉት የሐሳብን ነፀብራቅነት በመካከል ነው። ነፀብራቅ ቅጅ(ኮፒ) እስከሆነ ድረስ ከዋናው ጋር ተመሳሳይነት ይኖረዋል። የተንፀባራቂውና የእንፀባራቂው መመሳሰል የዕውቀትን ነባራዊነት ያረጋግጣል። እንዲሁም ዕውቀት ፍጹማዊ ወይም አንፃራዊ ነው ለሚለው ጥያቄ የነፀብራቅ ንድፈ ሐሳብ ዲያሌክቲካዊ መልስ ይሰጣል። የሚንፀባረቅ ነገር ሁሉ ከፊላዊ ነው፤ ሆኖም ከፊል አካል ማለት በመሆኑ የተንፀባረቀው የነባራዊው አካልና በዚህም የተነሣ ነባራዊነት ያለው ነው። በከፊልነቱም ሊባዛ፣ ሊጻመር ይችላል። በመሆኑም ትክክለኛው መልስ ዕውቀት ፍጹማዊ ወይም አንፃራዊ ነው የሚለው ሳይሆን ዕውቀት በየጊዜው የሚያድግ ታሪካዊ ባሕርይ ያለው መሆኑን የሚያስረዳው ነው።

(አንፃራዊና ፍጹማዊ እውነትን፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን፣ ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን፣ ቁስአካልን፣ ተግባርን፣ እርቅቆትን ይመለከታል።)

ነፃነት

(Freedom)

የሰው ልጅ ከተፈጥሮአዊና ከማኅበራዊ ሕግጋት በመነሣት ፍላጎቱንና ዓላማውን ለማሟላት አስፈላጊውን ርምጃ የመውሰድ ችሎታው ነፃነት ይባላል። ነፃነት ፍጹማዊ ሳይሆን አንፃራዊ፣ ረቂቅ ወይም ሐሳባዊ ሳይሆን ተጨባጭ ነው። በአንድ ታሪካዊ ወቅት ሰዎች የሚኖራቸው ነፃነት በምርት ኃይሎች ዕድገትና ሰዎች ስለተፈጥሮአዊና ማኅበራዊ ተጨባጭ ሕግጋት ባላቸው ግንዛቤ ደረጃ እንዲሁም ባሉበት ኅብረተሰብ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ይዘት ይወሰናል። በሌላ በኩል ነፃነት አንድ ሀገር የግዛት እንደነቱና ብሔራዊ ክብሩ በሌላ ኃይል ተፅዕኖ ሥር ሳይወድቅ ህልውናውን አስከብሮ ራሱን በራሱ መምራቱን ያመለክታል።

ነፃነት የሰውን ልጅ ከዲያሌክቲካዊ ሕግጋት ተገዥነት አያድነውም። ሆኖም የእነዚህን ተጨባጭ ሕግጋት ውስጣዊ ምሥጢር በትክክል በመረዳት ለርሱ ህልውና፣ ደኅንነትና ዕድገት በሚበጅ መንገድ ለመጠቀም ሁኔታው በሚፈቅደው መሠረት ሊወስዱ ከሚችሉት ርምጃዎች የመምረጥ ነፃነት ይኖረዋል።

በመሠረቱ የግለሰቡ ነፃነት የማኅበረሰቡን ነፃነት ያመለክታል። አንድ ግለሰብ ለብቻው ተነጥሎ ማኅበረሰቡ የሌለው ነፃነት ሊኖረው አይችልም። በተፃራሪ መደቦች በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ግን ገዥው መደብ ተገዥውን መደብ ነፃነት በመንግሥትና ለፍላጎቱ ተገዥ በማድረግ ለራሱ ነፃነት ይጠቀምበታል። የጭቁኖች ትግል ዓላማ በዝባዥ መደቦች ከሚያደርሱባቸው ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ተፅዕኖ ነፃ መውጣትና በአጠቃላይም ለሰው ልጅ ደኅንነት የሚበጅ ሥርዓት መመሥረት ነው።

የሰው ልጅ ከጭቆና ተላቅቆ ሙሉ ነፃነቱን የሚያገኘው ተቃራኒ መደቦች ሲጠፉ፣ መሠረታዊ ፍላጎቶቹ ሁሉ ሲሟሉና ኅብረተሰቡ ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ሳይደርስ በሳይንሳዊ ሕግጋት ሊመራ ነው።

ነፃነትና ግዴታ

(Freedom and Necessity)

በሰዎች እንቅስቃሴ ፡ በተፈጥሮና በጎብረተሰብ ነባራዊ ሕጎች መካከል ያለውን ግንኙነት የሚገልጹ የፍልስፍና ፈርጆች ናቸው ። በሐሳባቸውም አመለካከት ነፃነትና ግዴታ ተቃራኒ በመሆናቸው የተለያዩ ነገሮች ናቸው ። ነፃነት የመንፈስን እራሱን በራሱ የመወሰን ችሎታን የሚገልጽ ሲሆን በተለይም የሚያስገነዝበው የሰው ፈቃድ በውጭ ሁኔታዎች ሳይወሰን ነፃ በሆነ መንገድ እራሱን እንደሚመራ ነው ። እንደሐሳባቸውም አባባል የወሳኛዊነት አመለካከት ሰውንና ድርጊቱን ተወሳኝና ተደራጊ ስለሚያደርጋቸው ሰው ለሚሠራው ነገር ሁሉ ኃላፊና ተጠያቂ አይደለም ። በመሆኑም በሐሳባቸውም አመለካከት ሰው ኃላፊና ግብረገባዊ ፍጡር ሲሆን የሚችለው ሙሉና ፍጹማዊ ነፃነት ሲኖረው ብቻ ነው ።

ተናክላታዊ ቁስአካላቸውን የሰጡት አስተያየት የሐሳባቸውንን አመለካከት የሚቃረን ነው ። በነሱ አባባል ሰው የተፈጥሮ አካል በመሆኑ ከተፈጥሮ ሕጎች ውጭ ሊሆን ስለማይችል ድርጊቶቹ በሙሉ የሚወስኑት በውጫዊ ሁኔታዎች ነው ። በእርግጥም ይህ የተናክላታዊ ቁስአካላቸውን አመለካከት የሰውን ድርጊቶች ከሱ ውጭ በሆኑ ኃይሎች የሚወስኑ ማድረግ ሰውን ተገብሮትና ተደራጊ ከማድረግ አላለፈም ነበር ።

የነፃነትና የግዴታ ግንኙነት ጥያቄ ትክክለኛ መልስ ሊያገኝ የሚችለው በዲያሌክቲካዊ አመለካከት ነው ። ስፒኖዛ ነፃነት ግለት የታወቀ ግዴታ ነው በማለት ለመጀመሪያ ጊዜ የሁለቱን ግንኙነት ለመግለጽ ጥክሯል ። በትክክልም መልሱ ማምራት ያለበት ወደነባራዊ ግዴታ ቀዳሚነትና ወደሰው ፈቃድ ተከታይነት ወይም ሁለተኛነት ነው ። ግዴታ በተፈጥሮና በጎብረተሰብ ውስጥ በነባራዊ ሕግ መልክ ይገኛል ። የዚህ ሕግ ዕውቀት ሳይኖረን ሲቀር ግዴታ ጭፍን ሆና ይታየናል ። ለምሳሌ የሰውን ታሪክ ሙነሻ ስናይ ሰዎች የተፈጥሮአዊ ሕጎች ግንዛቤ ስላልነበራቸው ለግዴታ ተገዥ በመሆናቸው ነፃ አልነበሩም ። ሆኖም የሰዎች የሥራ ኃይልና የዕውቀት ደረጃ እየዳበረ ሲሄድ ድርጊቶቻቸው በይበልጥ ገብና ነፃ እየሆኑ መጥተዋል ።

በሌላ በኩል የሰው ነፃነት የሚወሰነው በተፈጥሮ ብቻ አይደለም ፤ በማኅበራዊ ኃይሎችም የሚገዛ ነው ። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ማኅበራዊ ግንኙነቶች ከሰው በላይ በመሆን ሰዎችን ይገዛሉ ። ይህ ሁኔታ ሊቀር የሚችለው ማኅበራዊ ጭፍንን የሚያስወግደው ሰሻሊስት ሥርዓት ሲመሠረት ነው ። የምርት መሣሪያዎች ማኅበራዊ ይዘት ማግኘት በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የሚታየውን የምርት ምስቅልቅልነት ያስወግዳል ፤ በምትኩም ዕቅድ ያለውና ግባዊ የሆነ ሥርዓት ይመሠርታል ። ይህም በመሆኑ የሰው የኑሮ ሁኔታ ለሰዎች ባይተዋርና ግብታዊ መሆኑ ቀርቶ በነሱ ቁጥጥር ሥር ይውላል ። የሰዎች የምርት ኃይልና የዕውቀት ደረጃ እያደገ ሲሄድ የሰዎች ነፃነት እየሰፋ መምጣቱ የሚያስረዳው ነፃነት ታሪካዊና ማኅበራዊ ክስተት መሆኑን ነው ።

(ወሳኛዊነትን ፡ ፈቃዳዊነትን ይመለከታል ።)

ነፃዊነት

(Liberalism)

የተጣጣመ ማኅበራዊ ሕይወትንና የሰው ልጅ ዕድገትን ለመቀዳጀት የሚቻለው ኅብረት በግል ሊያዝና ግለሰቦች በኢኮኖሚያዊና በሌሎች የሕይወት ዘርፎች ውስጥ ለሚያከናውኑት ተግባር በቂ ነፃነትና ዋስትና ሲያገኙ ብቻ ነው የሚል የቡርሻ ርዕዮተዓለማዊ ፡ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ አስተሳሰብ ነው ።

የነፃዊነት አራማጆች የቡርሻውን ፓርላማዊ ሥርዓት ፡ የቡርሻውን የነፃነትና የነፃ ካፒታሊስታዊ ውድድርን ሐሳብ የሚደግፉ ፡ ነፃ ውድድር የሥርዓቱ መሠረት መሆኑንና መግጥሥት በኢኮኖሚው ዘርፍ ጣልቃ መግባቱ ቀውስ የሚያስከትል ነው የሚሉ ናቸው ። የነፃዊነት አስተሳሰብ የሚያንፀባርቀው የቡርሻዚውን ግላዊነት ነው ። ከዚህም በመነሣት የኅብረተሰቡ አጠቃላይ ደኅንነትና ምቹነት የሚገኘው በግለሰቡ ዓላማና እንቅስቃሴ ነው ፤ ግለሰቦች በነፃ ውድድርና እንቅስቃሴ አማካይነት የሚቀዳጁት ድልና የሚያገኙት ውጤት በኅብረተሰብ ደረጃ ሲታይ የጠቅላላው ኅብረተሰብ ዕድገትና ደኅንነት መሠረት ሆኖ ይገኛል የሚል ነው ።

ሆኖም ካፒታሊዝም እያደገ በሄደ ቁጥር የነፃዊነትም ይዘት በዚያው መጠን እየተለወጠና በርካታ መልኮች እየያዘ መጥቷል።

ነፃዊነት በተከሰተበት የመጀመሪያ ወቅት ተራማጅ ቡርጂዚኛ ወደ ቡርጂዚኒት የተለወጠው የመሬት ክበርቱ ትግል ያተኮረው በፊውዳሊዝምና በሃይማኖት ሳቢያ በሚፈጸመው ጭቆና ላይ ነበር። በዚህም ጊዜ ነፃ ዊነት በፊውዳሊዝም ላይ ለሚካሄደው ሁለንታዊ ትግል (ሰዕድግት፣ ለሰላም፣ ለነፃነት፣ ለእኩልነት) አጋዥ ነበር። የነፃዊነት አንጋፋ አራማጆች ተብለው የሚጠሩት የአብርሃት ርዕዮተዓለማውያን በተለይም ወግ አጥባቂ ያልሆነው ከንፍ አገላት የነበሩት ሎክ፣ ሞንተስኪየ፣ ቮልቴርና የቡርጂ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሥራች የነበሩት አዳም ስሚዝና ዴቪድ ሪካርዶ ነበሩ።

ሆኖም በ1830ዎቹ ውስጥ በቡርጂዚዊውና በሠራተኛው መደብ መካከል ያለው ቅሪኔ በመባባሱ፣ ከፈረንሳይ የ1830 አብዮት በኋላና በተለይም በታላቋ ብሪታንያ በ1832 ከተካሄደው የፓርላማ ጥገናዊ ለውጥ በኋላ የቡርጂዚዊው ፀረ ወዝአደርነት አዝማሚያ እያደገና ሥር እየሰደደ መጣ። ነፃዊው ቡርጂዚ በወቅቱ በሚያካሂደው ጥገናዊ ለውጥ አማካይነት የሠርቶአደሩን ሕዝብ የትግል ውጤቶች ከንጉሣዊ የአድጎርት ኃይሎች ጋር ለመደራደር፣ ካፒታሊስታዊ ብዝበዛን ለማድበስ በሰና ለመሸፈን ነፃዊነትን ተጠቅሞበታል። ይህ የነፃዊ ቡርጂዚ አዝማሚያ የቻርቲስት ንቅናቄን፣ ዲሞክራሲያዊ ኃይሎችንና ወዝአደራዊ ንቅናቄዎችን ለማፈን ባደረገው ጥረት ሊከሰት ቻለ። በዚህም ጊዜ ነፃዊነት በተወሰኑ የንዑስ ክበሮችና የሠራተኛ ማኅበራት አባል ሠራተኞች ላይ ከፍተኛ ርዕዮተዓለማዊና ፖለቲካዊ ተፅዕኖ ለማሳደር ችሏል። በዚህም የተነሳ የቡርጂዚዊውን የፓርላማና የነፃ ውድድር ስሜት በማጠናከር ነፃዊነት በአሁኑ ወቅትም ቢሆን የተለያዩ መልኮችን በመያዝ የቡርጂዚዊውን ማኅበራዊና ፖለቲካዊ አስተሳሰቦች እንደ ሁኔታው በማራመድ ላይ ይገኛል።

ነፃ ውድድር
(Free Competition)

በምርት መገልገያዎች የግል ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ በካፒታሊዝም

ዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ወቅት ስፍና የሚገኝ የሸቀጥ ምርት ሥርዓት ነው።

ነፃ ውድድር በግል አምራቶች መካከል ለምርትና ለገበያ የተመቻቸ ሁኔታ ለመፍጠር የተካረረ ትግል የሚካሄድበት ሁኔታ ነው። በዚህ የካፒታሊስት ዕድገት ደረጃ፣ ካፒታሊስቶች ከፍተኛ ትርፍን ለማግኘት በመካከላቸው ከፍተኛ ውድድር ከማካሄዳቸውም በላይ የምርት ሥርዓት አልባነት ስፍና ይታያል።

ነፃ ውድድር የምርት መገልገያ መሣሪያዎች በግል ካፒታል ሥር ከመዋላቸው የመነጨ ሲሆን ማኅበራዊ ምርትን ግብታዊ በሆነ መንገድ የመቆጣጠሪያም ስልት ነው። ነፃ ውድድር እንዳንድ አምራቶች እንዲከሰሩና ሌሎች እንዲከብሩ የሚያደርግ በመሆኑ በካፒታሊስቶች መካከል የሀብት ልዩነት በመፍጠር ለካፒታሊስት የምርት ግንኙነት መዳበር ሁኔታዎችን የሚያመቻች ነው።

በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ወቅት ስፍና ይገኝ በነበረው የነፃ ውድድር ደረጃ ውድድሩ በተለይም ዋጋን በሚመለከት በዋጋ ቅነሳ መልክ ይካሄድ ነበር። ይህ ውድድር የዋጋ ቅነሳው የምርት ወጪውን ሊሸፍን ያልቻለ አምራች ሁሉ እንዲከሰርና ከገበያ እንዲወጣ የሚያደርግ ነው።

በዚህ የካፒታሊዝም ዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ሁለት ዋና ዋና የውድድር ቅርፆች ነበሩ። የመጀመሪያው ዓይነት ውድድር ተመሳሳይ ሸቀጥ በሚያመርቱ መካከል አንዱ ባንዱ ላይ የበላይነትን ለማረጋገጥ የሚካሄድ ሲሆን፣ ሁለተኛው ዓይነት ውድድር ደግሞ ካፒታልን አነስተኛ ትርፍ ከሚገኝበት ከፍተኛ ትርፍ ወደሚገኝበት መስክ በማሸጋገር ከፍተኛ ትርፍ የሚያስገኘውን መስክ ለመያዝ የሚያደርገው ውድድር ነው።

በመሆኑም ውድድር በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ለምርት ኃይሎች ዕድገት ዓይነተኛ ምክንያት ነው። ማናቸውም ካፒታሊስት የምርት ወጪውን በመቀነስ ተፎካካሪውን ከገበያ ለማስወጣት በሚያ

ደርገው ጥረት ዘመናዊ የምርት መሣሪያ ምችንና ቴክኖሎጂን ለማስተዋወቅና አዳዲስ የአመራረት ዘዴዎችን ሥራ ላይ ለማጥል ይገደዳል ። በዚህ ሁኔታም የምርት ኃይሎች ሊያድጉ ይችላሉ ።

ውድድር ለምርት መሰባሰብ ዓይነተኛና ዋነኛ መንሥኤ በመሆኑ በሃይቱ ሞኖ ፖሎችን በመመሥረት ካፒታሊዝም ከነፃ ውድድር ደረጃ ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ እንዲያድግ የሚያደርግ ነው ። በሞኖፖል ደረጃም ቢሆን ውድድር መልኩን ለውጦ ይተርባል እንጂ አይጠፋም ።

(ሌሊፈርን ፡ ሞኖፖል ካፒታሊዝምን ይመለከታል ።)

ነፍሳዊነት

(Animism)

ነፍሱና መንፈስ የሰዎችንና የእንስሳትን ኑሮ ይወሰናሉ ፤ በነገሮችና በክስተቶች ላይም ተፅዕኖ አላቸው የሚል እምነት ነው ። ይህ እስተሳስብ የመነጨው በጥንታዊ ኅብረተሰብ ውስጥ ነው ። በጊዜው ሰዎች እንስሳት ፣ አትክልቶችና ነገሮች ነፍስ አላቸው ብለው ያምኑ ነበር ። የዚህ እስተሳስብ ምክንያት የምርት ኃይሎች በጣም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ መሆናቸውና የሰውም ዕውቀት በዚሁ ደረጃ የተወሰነ መሆኑ ነበር ። ሰዎች ከተፈጥሮ ኃይሎች ጋር ለመታገል በቂ ኃይል ሳይኖራቸው ፈቀር እነዚህ ኃይሎች ባዕድና ምሥጢራዊ ይሆኑባቸዋል ። በተወሰነ የዕድገት ደረጃ ላይም ነፍሳዊነት ለነዚህ ኃይሎች ሰብአዊ መልክ ጭስጠት ከሰው ጋር ሊያመሳሰላቸው የሚጥር አስተሳሰብ ሆኖ ተከስቷል ። የነፍሳዊ ነት ጽንሰ ሐሳቦች ለሃይማኖቶች ጠቃሚ መሠረት ሆነዋል ።

ኑባሬ

(Being)

በፍልስፍና ፍቺው ኑባሬ የሚገልጸው የመኖርን አጠቃላይ ግንዛቤ ነው ። ህልውና የሚገኝበት በሚያሳያቸው ክስተቶች (ቁመት ፣ ቀለም ፣ ጠባይ ወዘተ..) ሲሆን እነዚህ ክስተቶች ተለዋዋጭ ፣ ኃላፊና ግሳዊ ናቸው ።

መኖር ግን እራሱን የቻለ ሁለንታዊ ሁኔታ በመሆኑ ኑባሬ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ የሚገልጸው ኑባሬን በራሱነቱ ብቻ ለመገንዘብ የሚደረገውን ጥረት ነው ። በዚህ አገባቡ ክስተቶች ባሻገር የዓለም መሠረት ምንድነው ከሚለው ጥያቄ ጋር ይያያዛል ።

በመሆኑም የኑባሬ ንድፈ ሐሳብ በቁስ አካላዊና በሐሳባዊ አቀራረቦች የተከፈለ ነው ። ለሐሳባውም ሐሳብ የዓለም መሠረት በመሆኑ ቁስአካልና ክስተቶች ከሱ የተፈጠሩና የሱን ዝቅተኛ ደረጃ የሚገልጹ ናቸው ። ለሁሉ ነገር ምንጭና መሠረት በመሆን ሐሳብ ኑባሬን በኑባሬነቱ የሚገልጽ ነው ። በቁስአካላዊውም አመለካከት ከሐሳብ ውጭ በመሆን ኑባሬነት ያለው ቁስአካል ብቻ ነው ። ቁስአካል በተለያዩ ክስተቶች የሚገለጽ ሲሆን ያለተፈጠረ ፣ ዘለዓለማዊ ፣ የሐሳብና የነገሮች ሁሉ ምንጭና መሠረት በመሆኑ ብቸኛ ኑባሬ ነው ።

ይህ የኑባሬ ፍች ራሱን ችሎ ያለና የራሱ ምክንያት የሆነ የዓለምን አጠቃላይ ግንዛቤ የሚመለከት በመሆኑ የዕውቀት የመጨረሻ ግብ ሆኖ ታይቷል ። የኑባሬን ምንነት አስመልክቶ በቁስአካላዊውም መካከል የሚነሳው ክርክር የፍልስፍናን መሠረታዊ ጥያቄ የሚመለከት ነው ። ቅድመ ማርክሳዊ ቁስአካላዊውም ሐሳብ የራሱ ህልውና የሌለው የኑባሬ ነፃብራቅ መሆኑን የገለጹ ቢሆንም በሐሳብና በኑባሬ (ቁስአካል) መካከል ያለውን ዲያሌክቲካዊ መስተጋብር አልተረዱም ነበር ። በተለይም ሐሳብ ተወሳኝ ተገብሮት ብቻ አለመሆኑንና አምሳላዊ ነፃብራቅ በተግባር ወደ ኑባሬ ሊቀየር ወይንም ሊለወጥ እንደሚችል ማስገንዘቡ አስፈላጊ ነበር ። ለኑባሬ ቅድሚያ በመስጠት ነገር ግን ሰው በንቁ እንቅስቃሴው የራሱ ታሪክ ሠራ መሆኑን በማሳየት ስለሐሳብና ስለኑባሬ ግንኙነት ትክክለኛውን ግንዛቤ ያስተማረ ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ነው ።

(ሥነ ኑባሬን ይመለከታል ።)

ኒቸ ፡ ፍሪድሪሽ ቪልሄልም

(Nietzsche, Friedrich Wilhelm)

1844—1900 የኖረ የፋሺዝም ንድፈ ሐሳብ ቀዳማይ አመቻች የሆነ ፣ በባስል (ስዊዘርላንድ)

የፊልሎጂ ፕሮፌሰር የነበረ፣ ጀርመናዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። ከዕውቀት ሥራዎቹ ውስጥ “ዘስ ስፔክ ዛራቱስትራ”፣ “ቢዮንድ ጉድ ኤንድ ኢቭል”፣ “ዘ ዊል ቱ ፓውር” የተባሉት ይገኙ በታላ = ኒቸ የነበረበት ወቅት ካፒታሊዝም በዕድገቱ ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ የተሸ ጋገረበት በመሆኑ ንጽረት ዓለሙ በአብዮትና በሕዝብ ጥላቻ በጣም የተበከለ ነበር። በዝብዛ “ከማናቸውም ሕይወት ካለው ነገር ጋር የተቆራኘ ነው” በማለት የብዝሃነን ትርጉምና መሠረት ለማድበስበስ ይሞክራል። ጠቅላላ ሐሳቡ የታሪክ ዕድገት ውጤት የሆነውን የአብዮት ማዕበል ለማንተት የሚጥር ነው። ከዚህም አስተሳሰብ በመነሣት የለዘ ብተኛውን ቡርጂ ርዕዮተዓለማዊ መርሆችና መለኪያዎች ለመቀየር በማሰብ ምክንያዊ ፍልስፍናን፣ ልማዳዊ ሥነ ምግባርንና የክር ስቲያን ሃይማኖትን ከጠና በኋላ እነዚህ ሁሉ የትግልን መንፈስ ቢያዳክሙም እያደገ የሚሄደውን አብዮታዊ እንቅስቃሴ ለመምታት የማይችሉ በመሆናቸው በምትካቸው ኢሰብ አዊ በሆኑና ዲሞክራሲያዊ ባሕርይ በሌላቸው መርሆች መጠቀም እንደሚያስፈልግ ሐሳብ አቅርቧል።

በሠራተኛው ሕዝብ ውስጥ የታዛዥነትና የበታችነት መንፈስ እንዲኖር ለማድረግ የባሪያ ሞራሊቲ፣ ገዥዎችን ለማሠልጠን የገዥዎች ሞራሊቲ በማለት የሚጠራቸውን የርዕዮተዓለም መልኮች ማስራጨት አስፈላጊ ነው ይላል። ለሁለተኛው የርዕዮተዓለም መልክ መሠረቱ አድርጎ የሚወሰደው የማያወላውል የሕግና የግብረገብነት ግላዊነት ነው ይላል።

ኒቸ ፍላጎትን ከአመንክዮ ጋር ስለሚያቃርን ፍልስፍናው ፈቃዳዊ ነው። የዕድገት ሁለንታዊ እንቀሳቃሽ ኃይል የኃይል ፍላጎት ነው ብሎ ያምናል። ሕይወት ለኃይል የሚደረግ ትግል ከሆነ አስፈላጊው ነገር የበላይነትን መጉናፀፍ ነው። ጥሩና እውነት ማለት የበላይነትን ለማስጠበቅ የሚረዳ ደንብና ሥርዓት ነው። ስለዚህ የተፈጥሮ የአዝ ጋሚ ለውጥ ሕግ የሚሻው (የሚፈጥረው) ጥቂት ብርቱዎችንና አሸናፊዎችን ለማስገኘት ነው የሚል የሕይወት ፍቺ ስላለው የኒቸን ንድፈ ሐሳብ የፋሺዝምን ንድፈ ሐሳብ ለመቀመር ሌሎች ተጠቅመውበታል።

(ፈቃዳዊነትን ይመለከታል)

ኒውተን፣ ይስሐቅ
(Newton, Isaac)

1642—1727 የኖረ እንግሊዛዊ የፈዝከስ ሊቅና የብሉይ ተናክኦት መሥራች ነበር። የስበትን ሁለንታዊ ሕግ የደነገገና በተናክኦታዊ ቁስአካልነት ዕድገት ላይ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደረገ ነበር። ኒውተን በ1669 የካምብሪጅ ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር በመሆን ያገለገለ ሲሆን፣ ዋና ጽሑፉ “ፌሎሶፊያ ናቱራሊ ፕሪንሲፒያ ማቴማቲካ” (1687) የሚባለው ነበር። በዚህም የቅስቃሴ ሕጎችን (የክላሲካል ሕግ፣ የፍጥነትና የኃይል ምጥነት ሕግና እንዲሁም የአድራጊና ተደራጊ አኩልነት ሕግጋት) አጥንቶ ከአያሌ መደምደሚያዎች ላይ ደርሷል። ለምሳሌ የብሉይ ተናክኦትንና የብሉይ ፊዝክስን መሠረት የጣለ ኒውተን ነው። ፍጹማዊ ቅስቃሴ ከቀስአካላዊ አካሎች ጋር ዝምድና የሌለው ነገር ግን በባዶው ፍጹም ስፍራና ጊዜ ያለው መሆኑን በመርሁ አረጋግጧል። እንዲሁም በተጨማሪ ኒውተን አካሎች በመካከላቸው ያለው የእርስ በርስ ስበት ካላቸው ክብደትና በአንፃሩም በመካከላቸው ካለው ርቀት መጠን ጋር የተመጣጠነ መሆኑን ተገንዝቧል። በመርሁ ውስጥ የኬፕሰርን የጠፈር ዓለማትን ቅስቃሴ ሕግጋት ተቀብሎታል። በጠቅላላው ዩኒቨርሲቲ ውስጥ ባሉ ነገሮች ላይ ሳይንሳዊ ትንታኔ በመሰጠት የስበትን ሁለንታዊ ሕግጋት መሠረት አስይዟል።

ከዚህም ሌላ ኒውተን የአካላዊና የኬሚካላዊ ነገሮችን ግንዛቤ በማቀነባበር የዓለምን አካላዊ አንድነት ለማረጋገጥ ችሏል።

ይሁን እንጂ የኒውተን የስበት ንድፈ ሐሳብ ተቃውሞ ደርሶበት ነበር። ምክንያቱም የስበት ንድፈ ሐሳቡ አንዱ አካል በሌላው አካል ላይ ተፅዕኖ ማሳደሩን ያሳያል እንጂ በመካከላቸው ያሉት የሌሎች አካሎች ስበት ተፅዕኖ እንደሚያደርግ አልተገነዘበምና ነው።

ኒውተን ስለብርሃንና ስለማቴማቲክስም የተገነዘባቸው አዳዲስ ነጥቦች ነበሩት። በፍልስፍናው ረገድ የነባራዊውን እውነታ መኖር በመቀበልና ዓለም ሊታወቅ ይችላል በሚለው አቋም ጸንቶ ነበር። ሆኖም ይህን ተናክኦታዊ አመለካከቱን ከሃይማኖት ጋር እንደማይቃረን አድርጎ ቆጥሮታል።

በኒውተን አስተሳሰብ ኃይልና ስበት የጠፍሮ አካሎችን ተደጋጋሚና መጨረሻ የሌለው ክባዊ እንቅስቃሴ ይገልጻሉ። ይሁን እንጂ በዚህም “ለመጀመሪያው ግፊት” እግዚአብሔር ምክንያት ነው ይላል።

ኒውተን ሥነ መለኮታዊ አመለካከት ፈናቂውም እንዲሁም የክስተቶችን ውስጣዊ ምክንያት ለመተንተን ባይፈቅድም አስተሳሰቡ ለቁስአካልነት ዕድገት አስተዋጽኦ አድርጓል።

ኖሮዲዝም
(Narodism)

በ1860ዎቹ ዓመታት መጨረሻ ላይ በሩሲያ አብዮታዊ ንቅናቄ ውስጥ የተከሰተ የንዑስ ክበርቱ አድኃሪ እንቅስቃሴ ሲሆን ዓላማው ቄሳራዊ ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝን ግጥፋትና መሬትን ለገበሬዎች እኩል ማደላደል ነበር። ይህ የኖሮዲያውያን አቋም በወቅቱ በሩሲያ ውስጥ በብዛት የሚገኘውን ገበሬ ፍላጎት የሚያንፀባርቅ ነበር። ኖሮዲያውያን በዚህ አቋማቸው ራሳቸውን እንደ ሶሻሊስቶች ይቆጥሩ ነበር። ነገር ግን የነርሱ ሶሻሊዝም በግብረተሰብ ዕድገት ነባራዊ ሕጎች ላይ ያልተመሠረተ በመሆኑና የገጠር ኮምዩኖችን የሶሻሊዝም ጥንሰዎች አድርገው ስለሚቆጥሩ ከንዑስ ክበርቱ ተምኒታውያን አልተለዩም።

ኖሮዲያውያን መሬትን ስገበሬው እኩል ማከፋፈል በገጠሩ የሶሻሊስት የምርት ግንኙነትን ለመመሥረት ጥረት አድርገዋል። ኖሮዲያውያን በሩሲያ አብዛኛው ሕዝብ ገበሬ ስለነበር ሶሻሊዝም ሊመሠረት የሚችለው በገጠር ብቻ እንደሆነና የዚህ አብዮትም ዋና ኃይል ሠራተኛው ሳይሆን ገበሬው ነው ይሉ ነበር። ከዚህ የተሳሳተ አመለካከት የተነሡ በመሆናቸው ሰፊውን ሕዝብ በመተው የታጠቁ ጥቂት ግለሰቦች የዘውድ አገዛዝን ሊገረሱሉና ፍትህና እኩልነት የሰፈነበትን ጎበሬተሰብ ሊገነቡ ይችላሉ ብለው ነበር። በዚህም ገበሬውን በቄሳሩ የዘውድ አገዛዝ ላይ በማነሣሣት ዓላማቸውን ከግብጭ ድረስ ወደ ገጠር ገቡ። ነገር ግን በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነት ማጣታቸውንና ሕሳባቸው ውድቅ መሆኑን ሲረዱ “የሕዝብ ፈቃድ” በተሰኘ የሢራ ቡድን አማካይነት በአድኃሪው መንግሥት ላይ ሽብር ማካሄድ ጀመሩ። በዚህ የሽብር ዘመቻቸው በ1881 ቄሳሩን ዳግማዊ እስክንድርን ገድለዋል።

ኖሮዲዝም የተለያዩ ደረጃዎችን በማለፍ ከዲሞክራሲያዊ ንቅናቄነት ወደ ቡርጂሊዝዝም እንቅስቃሴ ለዘበኝነት አዝቅጧል። የኋላ ኋላም ከቄሳሩ መንግሥት ጋር የዕርቅ ፖሊሲ በማውጣት የሀብታም ገበሬዎችን አቋም ይዞ ማርክሲዝምን ተዋግቷል። በመጨረሻም ባለንበት ምዕት ዓመት መግቢያ ላይ የኖሮዲዝም አቋም ሕዝባዊ ሶሻሊስቶችና ሶሻሊስት አብዮታውያን በተሰኙ ቡድኖችና በሌሎች የንዑስ ክበርቱ ፀረ አብዮት ወገኖች ቢሰተጋባም አድኃሪ ዓላማው ሊሳካ አልቻለም።

ንቁ
(Conscious)

ንቁ ሲባል ማናቸውንም ዓላማ ያለውን እንቅስቃሴ የሚመለከት ሲሆን በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ግንዛቤው ሁኔታዎችን ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ የሚገነዘብና ከታሪክ ሂደት ሕግ ጋት አንፃር እንዲለወጡ ተሳትፎ የሚያደርግ ማለት ነው። በዚህ ሁኔታ የተከናወነ ድርጊትም ንቁ ይባላል። ለምሳሌ ንቁ ተሳትፎ።

ንቁ
(Conscious)

ንቁ ሲባል ማናቸውንም ዓላማ ያለውን እንቅስቃሴ የሚመለከት ሲሆን በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ግንዛቤው ሁኔታዎችን ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ የሚገነዘብና ከታሪክ ሂደት ሕግ ጋት አንፃር እንዲለወጡ ተሳትፎ የሚያደርግ ማለት ነው። በዚህ ሁኔታ የተከናወነ ድርጊትም ንቁ ይባላል። ለምሳሌ ንቁ ተሳትፎ።

(ንቃተ ኅሊናን ይመለከታል)

ንቃተ ኅሊና
(Consciousness)

ሰው ብቻ ሊደርስበት የሚችል ነባራዊ ዓለምን የማንፀባረቅ ከፍተኛ ደረጃ ነው። ንቃተ ኅሊና፡ ሰው ስለነባራዊው ዓለምና ስለራሱ ስብእና ግንዛቤ ለማግኘት የሚያስፈልጉትን አካላዊ አዋቂ ሂደቶች በሙሉ ያጠቃልላል። የሰው የሥራ ችሎታ፡ ማኅበራዊ የምርት እንቅስቃሴና ቋንቋ የንቃተ ኅሊና አጠቃላይ ምንጮች ናቸው። በሂደተ ሥራ ውስጥ በሚፈጠሩት ማኅበራዊ ግንኙነቶች አማካይነት ነው ሰው ስለአካባቢው፡ ስለ ነገሮች፡ ስለራሱ ምንነት ግንዛቤ የሚያገኘውና በፍላጎትና በዕቅድ በመመራት ተፈጥሮን የሚቀይረው። ስለሆነም ንቃተ ኅሊና የማኅበራዊ ኑሮ ዕድገት ውጤት ነው።

ረተሰብ ውጭ ሊከሰት ወይም ሊኖር አይችልም ።

ንቃተ ጎሊና የማንፀባረቅ ከፍተኛ ደረጃ ነው የሚባለው ውጭውን ዓለም በሕውስታ በማንፀባረቅ ብቻ ላይወሰን ከዕውቀት ደረጃ ላይ በመድረስ በሕውስታ የሚደርሱንን ምልክቶች ፍች ፣ ሚናና ምንነት ስለሚረዳ ነው ።

ንቃተ ጎሊና ዕውቀት የሚያስገኛቸው የተለያዩ እስተሳሰቦችን ክስው ፍላጎትና ስሜት ጋር በማጣመር የሚገኝ የጎሊና ዓይነት ነው ። ሰው በረቂቅ ሐሳብ ችሎታ ብቻ የማይወሰንና ፍላጎቶችና ስሜቶችም ያሉት በመሆኑ በግንዛቤው ውስጥ እመክንዮአዊ እስተሳሰቡ ከስሜቶችና ከፍላጎቶች ጋር የተዋሃደ ነው ።

ንቃተ ጎሊና ልቡናዊ ብቻም አይደለም ። ንቁ ያልሆኑ ስሜቶች ስላሉ ክልቡና ጋር ሙሉ በሙሉ ማዋሃዱ ትክክል እይሆንም ።

(ልቡናን ፣ ራስንቃተ ጎሊናን ፣ ፍርይድን ይመለከታል።)

ንዑስ ከበርቲ

(Petty Bourgeoisie)

በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ መሠረታዊ መደብ ያልሆነ ነገር ግን የማይናቅ ፖለቲካዊ ሚና ያለው ፣ በሬዎችን ፣ የእደጥበባት ባለሙያዎችን ፣ ትናንሽ ነጋዴዎችን ፣ ትናንሽ ባለግል ንብረቶችን የሚያቅፍ የጎብረተሰብ ክፍል ነው ። ይህ መደብ በኢኮኖሚያዊ እቋሙ በቡርጂዚውና በወዝአደሩ መካከል የሚገኝ ነው ። የግል ንብረት ባለቤት መሆኑ ከቡርጂዚው የሚያቀራርበው ሲሆን እራሱ ሠራተኛና የካፒታል ጭቆና የሚፈጸምበት መሆኑ ደግሞ ከወዝአደሩ ጋር ያመሳስለዋል ።

ይህ ማኅበራዊ ቦታው መደቡን ብዙውን ጊዜ ወላዎይ የሆነ የፖለቲካ አቋም እንዲኖረው ያደርገዋል ።

የንዑስ ከበርቲ ማኅበራዊ ኑሮ ዓይነተኛ ጠባይ ቋሚነትና እርጋታ ማጣቱ ነው ። የካፒታሊዝም እንቅስቃሴና ዕድገት ይህን መደብ በየጊዜው እንዲመሰቃቀል ያደርጋል። የመደቡ አነስተኛው ክፍል ሀብቱን ከፍ በማድረግ ከካፒታሊስቱ ጋር ሲቀላቀል ፣ እመዛኙ ደግሞ በመከሰሩ ወደ ወዝአደሩነት ወይም ወደ ጥገኛ ባለንብረትነት ይለወጣል ። እነ

ስተኛ የምርት ክንውን ከሰፋፊ የምርት ክንውን ጋር መጫካከር ባለመቻሉ የካፒታሊዝም ነፃ ተክክር ሂደት በሚጠይቀው መሠረት የንዑስ ከበርቲው መደብ በየጊዜው የመፍረክ ዕድል ይገጥመዋል ።

ይህ ማለት ግን ካፒታሊዝም የንዑስ ከበርቲውን መደብ ጨርሶ ያጠፋዋል ማለት አይደለም ። በአንድ በኩል መደቡን ማጥፋት ለሱ ጠቃሚ አይደለም ። ምክንያቱም በመካከል ያለ መደብ በመሆኑ ቡርጂዚውና ወዝአደሩ በቀጥታ እንዳይፋጠሙ የሚረዳ ነው ። በሌላ በኩል የካፒታሊዝም ዕድገት ሁሌም የተዛባና ያልተመጣጠነ በመሆኑ የአንዳንድ የምርት ክፍሎች ወደ ኋላ መቅረት ለንዑስ ከበርቲ መደብ መቆየት ምክንያት የሚሆን ነው ።

(መሠረታዊና ሊመሠረታዊ መደቦችን ይመለከታል ።)

ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀት

(Theoretical Knowledge)

ዕውቀት ዐድጎ ምንነቱ ተሟልቶ የምንደርስበት ደረጃ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀት ይባላል ። የዚህ ዕውቀት መነሻው ዳስሳዊ ዕውቀት ቢሆንም የተጨባጩን ግንዛቤ ለማግኘት በተለያዩ ዘዴዎችና ሥነ እመክንዮዎች ይጠቀማል ። ከነዚህም ዋና ዋናዎቹ ረቂቅ እስተሳሰብና በሥነ እመክንዮአዊ ሕጎች በመመራት ማገናዘብና ማዋቅር ናቸው ።

ረቂቅ ሐሳብ የሚገኘው በሕዋሳት የሚደርሱንን መረጃዎች በመለያየት በመልካቸውና በባሕርያቸው ከፋፍለን ስናስቀምጣቸው ነው ። ለምሳሌ አንድን ወንበር ብንወስድ ሕዋሳት የሚያሳዩን በአንድ ጥቅል መልኩ ነው ። ሆኖም በሐሳባችን የወንበሩን መልክ በዓይነት በመከፋፈል ሰፋት ፣ ቁመት ፣ ቦታ ፣ ቀለም ወዘተ... የሚሉ ጽንሰ ሐሳቦችን እናገኛለን ። ለስፋት ረቂቅ ትርጉም የሚሰጠው የምናስበው የአንድ ወንበር ሰፋት ሳይሆን ሁሉን ወይም ማንኛውንም ወንበር የሚመለከት በመሆኑ ነው ። ይህም ማለት ስፋት ካለቁመት ፣ ካለቦታና ካለቀለም የሚታይ ባይሆንም ሐሳብ ስፋት የሚለውን ገንጥሎ ብቻውን ለማሰብ እንደሚችል ነው ። የዚህ እስተሳሰብ ዋና ፍሬ ነገር ከስተቶችን

በመልካቸውና በባሕርያቸው ማስቀመጣችን ሲሆን የምንደርስበት ግንዛቤ ረቂቅ ዕውቀት ተብሎ ይጠራል ።

ሆኖም ልናውቀው የምንፈልገው ተጨባጩን ስለሆነ በረቂቁ ሳንወስን ወደ ተጨባጩ መመለስ ይኖርብናል ። ስለሆነም እነዚህ በባሕርይና በተመሳሳይነታቸው ያስቀመጥናቸው ረቂቅ ሐሳቦች በተጨባጩ መልክ በመመራት እንዴት እንደሚገናኝበትና እንደሚገናኙ ስናመቻች የተጨባጩን ውስጣዊ ምንነት ግንዛቤ እናገኛለን ። በረቂቁ ማለት የሚኖረው መዋቅር የተጨባጩ ውስጣዊ ፍሬ ነገር ወይም ሕግ ሆኖ ይከሰታል ። ከተጨባጩ ወደ ረቂቁ ስንሄድ እንከፋፍላለን ፤ እናጠቃልላለን ፤ ከረቂቁ ወደ ተጨባጩ ስንወርድ እንዳጠቃልለን እናገኛለን ማለትም በሐሳባችን ውስጥ የተጨባጩን ምንነት በሕግ አንፃር እንረዳለን ።

ለምሳሌ በኅብረተሰብ ውስጥ በኑሮ ደረጃ የተለያዩ ደሃና ጌታ የሆኑ ግለሰቦችን እናያለን ። ግለሰቦቹን ወደ ጐን በመተውተመሳሳይ የሆኑትን ባሕርያቸውን እናስቀምጣለን ። ከበርቱው ቀጥታ አያመርትም ፤ እምራች ደሀው ነው ። የማያመርተው በትርፍ ሲተዳደር በጉልበቱ የሚያመርተው ደግሞ በምንዳ እንደሚተዳደር እንረዳለን ። ከዚህ ላይ የሚያመርት ፣ የማያመርት ፣ ትርፍና ምንዳ የሚባሉ አጠቃላይ ጽንሰ ሐሳቦች እናገኛለን ። እነዚህን ሐሳቦች ሊያገናኙ የሚችለው ምንድነው? የማምረቻ መሣሪያዎች ባለቤት መሆን ያለመሆኑ ጉዳይ መሆኑን እንገነዘባለን ። በዚህም የምርት ግንኙነት የሚለውን ጽንሰ ሐሳብ እገኘን ማለት ነው ። ከዚህ ሐሳብ ወደ ተጨባጩ ስንወርድ የምርት ግንኙነት የሚያስከትለው የክፍፍል ልዩነት ወይም የብዝበዛ ሁኔታ እንዴት አንዱን ጌታ ሌላውን ደሃ እንዳደረገው እንረዳለን ። ይህ ዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ያቀፈ ለመሆኑ የምናየው ባለው የማስረዳትና የማብራራት ችሎታ ነው ። ከስተቶችን መመልከት ብቻ ሳይሆን ልምንና እንዴት ለሚሉት ጥያቄዎች መልስ ይሰጣል ። አንድን ዕዓት ስንመለከት ቆጣሪዎቹ ሲንቀሳቀሱ እናያለን ። ለምንና እንዴት ብለን ስንጠይቅ መልሱን ለማግኘት ዕዓቱን ኬፍተን ውስጥ ያሉትን ዕቃዎች ለያይተን እንደገና መግጠም እንዳለብን ሁሉ ተጨባጩን በመገነጣጠልና መልሱም በመግጠም

ዕውቀት ስለነገሮች ፍሬ ነገር ወይም ውስጣዊ ባሕርይ ይረዳል ።

(ጭብጥን ፣ ጽንሰ ሐሳብን ፣ ዳሰላዊ ዕውቀትን ይመለከታል ።)

ንድፈ ሐሳብ
(Theory)

የእውነታን የተለያዩ ክፍሎች ሥርዓት ባለውና በተጠቃለለ ሁኔታ የሚገልጽ ዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ይባላል ። ሥርዓቱ የሚገልጸው የንድፈ ሐሳብን ሥነ አመክንዮአዊ ባሕርይ ሲሆን የተለያዩ ነገሮችንና ክስተቶችን የሚያገናኝብ በመሆኑ ደግሞ የማጠቃለል ጠባይ አለው ። ለምሳሌ ዲያሌክቲካዊ ቁስእካልነት ንድፈ ሐሳብ ነው ። ስንል ነገሮችን ከጠቅላላ ሕጎቻቸው እንፃር የሚመለከትና የተፈጥሮን ፣ የኅብረተሰብንና የዕውቀትን አመጣጥና ምንነት የሚያጠና በመሆኑ ያጠቃልላል ማለታችን ሲሆን የሚመራበት ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ደግሞ የሥርዓቱ መሠረት ነው ። ንድፈ ሐሳብ ከጽንሰ ሐሳብ የሚለየው የተለያዩ ነገሮችን የማገናኘብና የማጠቃለል ባሕርይ ስላለው ነው ። ጽንሰ ሐሳብ በተወሰኑ ነገሮች መካከል ያለውን የወል ጠባይ የሚገልጽ ሲሆን ንድፈ ሐሳብ ደግሞ የተለያዩ ጽንሰ ሐሳቦችን የሚያቅፍና የሚያዋቅር ነው ።

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ስለንድፈ ሐሳብ የተለያዩ አስተሳሰቦች ተስንዝረዋል ። ኃባራዊ ሐሳባውያን ንድፈ ሐሳብ የእውነታ አፈጣጠርና አቀራረብ ቀዳሚና መሪ ሐሳብ ነው በማለት ከሐሳብ ብቻ እንደሚመነጭና የአድራጊነት ተልዕኮም እንዳለው ተናግረዋል ። በኅሊናዊ ሐሳባውያን አመለካከት የንድፈ ሐሳብ የማጠቃለል ችሎታ ከልምድ የመጣ ሲሆንም በረቂቅነቱ ከተጨባጩ የመራቅ አዝማሚያ ስላለው ከተግባር ጋር ብዙውን ጊዜ የማይዛመድ ነው የሚል ነው ። እንደ ነባራዊ ሐሳባውያን አስተሳሰብ ንድፈ ሐሳብ ፍጹም አድራጊ ሲሆን እንደ ኅሊናዊ ሐሳባውያን ኢተግባራዊ አዝማሚያ ያለው ነው ።

ይህ አለመስማማት የሚመነጨው ንድፈ ሐሳብን የእውነታ ነፃብራቅ አድርገው ሁለቱም ባለመመልከታቸው ነው ። ንድፈ

ሐሳብ ፍጹም አድራጊ ሊሆን የማይችልበት ዋናው ምክንያት ነገሮች ከሱ ቀድመው የነበሩ በመሆኑ ሲሆን ተግባራዊ ተልዕኮ የሚኖረውም በአነሱ ላይ ሰው ቁጥጥር እንዲኖረው ስለሚያደርግ ነው። ይህ የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አጽም የሚመነጨው ንድፈ ሐሳብና ተግባር (የሰው ተፈጥሮና ኅብረተሰብን የመቀየር ማህበራዊና ታሪካዊ ሂደት) የማይነጣጠሉ መንፈሳዊና ቁሳዊ ገጽታዎች ናቸው። ከሚለው አመለካከት ነው። ንድፈ ሐሳብ በዘፈቀደ የሚጸነስ ሳይሆን ከሰዎች ተግባራዊ እንቅስቃሴ ጋር የተሳሰረ በመሆኑ በታሪካዊ ሁኔታ በምርት ኃይሎች ዕድገት ደረጃ፣ በሰዎች ፍላጎትና በኅብረተሰቡ ማህበራዊ ሥርዓት የሚወሰን ነው። ንድፈ ሐሳብ በተግባር ግፊት የሚቀረፅ ብቻ ሳይሆን እውነትነቱም የሚለካውና የሚረጋገጠው በተግባር ነው። ተግባር ያረጋገጠው ዕውቀት በመሆኑ ደገሞ ሰዎች በነገሮች ላይ አጠቃላይ የቁጥጥር ችሎታ እንዲኖራቸው ስለሚያደርግ ተግባርን ወደ ጉቄና ብልህ ለዋጭ ኃይል ይለውጠዋል።

(ተግባርን፣ ዕውቀትን፣ ንጉሣዊን ይመለከታል።)

ንጉሣዊ አገዛዝ

(Monarchy)

ይህ ስያሜ የሚመለከተው የትውልድ ሐረግ እየመዘዙና ዝርያቸው ከንጉሣዊ ቤተሰብ በመሆኑ ብቻ የሥርወ መንግሥት ባለቤት በመሆን የጥቂት ቤተሰብ ወገኖች የአንድን ሀገር ርዕሰ ብሔርነትና ርዕሰ መንግሥትነት የሚይዙበትን አገዛዝ ነው። ንጉሣዊ አገዛዝ በባሪያ አሳዳሪውና በፊውዳሉ ሥርዓተ ማኅበሮች የጎላ ቢሆንም በአንዳንድ ካፒታሊስት ሀገሮችም ውስጥ በተለያዩ ገጽታዎችና ለየት ባለ ይዘት ይገኛል።

በሁለቱ ቀደምት ሥርዓቶች ማለትም በባሪያ አሳዳሪውና በፊውዳሉ ውስጥ ንጉሣዊ አገዛዝ ፈላጭ ቆራጭነት፣ ፍጹም አምባገነን ንነትና አስቃቂ ጭቆና የሰፈነበት ነው። ነገር ግን ከካፒታሊዝም ዕድገትና ከዚህ ጋር ከሚዳብሩት የቡርጂዲያዊ ሚዛኑ ላይ ያት መስፋፋት ጋር ንጉሣዊ አገዛዝ ለውጥ እያሳየ ማለትም ወደ ሕገ መንግሥታዊ ንጉሣዊ አገዛዝ እየተቀየረ መጥቷል።

እስከ ሃያኛው ምዕት ዓመት መግቢያ ድረስ በርካታ ሀገሮች በንጉሣዊ አገዛዝ ሥር ነበሩ። ነገር ግን ከመጀመሪያው የዓለም ጦርነት ወዲህ የንጉሣዊ አገዛዝ ይዞታዎች እየመነሱ መጥተዋል። ለዚህም ዋናው ምክንያት የረዥም ዘመን ሂደትና የሰፊ ይዞታ ባለቤት የነበሩት የሩስያ፣ የኦስትሮ ሃንጋሪ፣ የጀርመን፣ የኦቶማንና የመሳሰሉት ንጉሣዊ አገዛዞች መገርሰስ ነው።

ከዚያ ወዲህ በዓለም ላይ ጥቂት እጅግ ኋላቀርና ጨቋኝ የሆኑ ፍጹማዊ የንጉሣዊ አገዛዝ ሥርዓቶች በተወሰኑ ሀገሮች ቆይተዋል። ከነዚህም አንዱ ከስለሞን ዘር ተገኘ በመባል ለዘመናት ተንሰራፍቶ የቆየውና እ. አ.ት. እ. በ1966 ሕዝባዊ አብዮት የተደመሰሰው የኢትዮጵያ ንጉሣዊ አገዛዝ ነበር።

በዳበሩት የምዕራብ አውሮፓ ሀገሮች የቀሩት ንጉሣዊ ይዞታዎች ግን የፍጹማዊነትና የአምባገነንነት ሥልጣን የሌላቸው፣ በአመዛኙም ለብሔራዊ አንድነት፣ ለአርማነትና ለወግ ምልክትነት (ሲምቦል አፍ ትራዲሽን ኤንድ ፎኒቲ) በርዕሰ ብሔርነት የሚቀመጡ ሲሆኑ የመንግሥቱን አመራር የሚይዙት ግን በፓርላማዊ ዲሞክራሲ አሠራር መሠረት በምርጫ የሚሾሙ ጠቅላይ ሚኒስትሮች ናቸው።

(ሥርወ መንግሥትን፣ ሕገ መንግሥትን፣ ሪፑብሊክን ይመለከታል።)

ንግድ ሚዛን (የ—)

(Balance of Trade)

ባንድ በተወሰነ ወቅት ባብዛኛው በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ከአንድ ሀገር ወደውጭ በተላኩት ሸቀጦች ጠቅላላ ዋጋና ወደ አንድ ሀገር ከውጭ በገቡት ሸቀጦች ጠቅላላ ዋጋ መካከል ያለው ገጽጽር የንግድ ሚዛን ይባላል። የዕቃዎች ንግድ ሚዛን በተወሰነ ወቅት ከአንድ ሀገር ወደውጭ በእጅ በእጅ ከፍያና በብድር የተሸጡበትን፣ የሸቀጦች ዋጋ እንዲሁም ወደ አንድ ሀገር ከውጭ በእጅ በእጅ ከፍያና በብድር ተገዝተው የገቡትን ሸቀጦች ዋጋ ይመለከታል። ስለዚህ የዕቃዎች የንግድ ሚዛን ሁለት መልኮች አሉት። እነዚህም የወጪ ንግድና የገቢ ንግድ ናቸው።

የእያንዳንዱ ሀገር የዕቃዎች ንግድ ጠቅላላ የዓለም አቀፍ የዕቃዎችን ንግድ ይፈጥራል። የዓለም አቀፍ የዕቃዎች ንግድ መሠረት በሀገሮች መካከል ያለው የሥራ ክፍፍል ነው።

የአንድ ሀገር የንግድ ሚዛን አቋም ሀገሪቷ በዓለም አቀፍ ገበያ ያላትን የኢኮኖሚ እንድንገጽታ ያመለክታል። የሸቀጦች የገቢ ዋጋና የወጪ ዋጋ በመሠረቱ ሸቀጦችን ከወጪያና ከወደበት የማድረሻ፣ የማጓጓዣና የመድን ወጪዎችንና ለማምረት የወጣባቸውንም ወጪዎች ይይዛል። በተጨማሪም ሸቀጡ የወጪ ንግድ ታከሰንና ሌሎች ተመሳሳይ የደንብ ከፍታ ወጪዎችን ያጠቃልላል።

የካፒታሊስት ሀገሮች የንግድ ሚዛን ዕኔታዎች ግብታዊ የሆኑና የዋጋ ንረትና የገንዘብ ተውስ በየወቅቱ የሚታይባቸው ናቸው። የካፒታሊዝም ያልተመጣጠነ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ዕድገት በካፒታሊስት ኃይሎች መካከል ያለውን የገበያ ሽሚያና የእርስ በርስ ተከክር ከማካረፍም በላይ ጭለም አቀፍ ደረጃም እንዲሁ የንግድ ሚዛን ሁኔታዎችን መመሳቀል ያስከትላል። ጭም እያንዳንዱ ካፒታሊስት ሀገር የራሱን የዕቃዎች ንግድ ሁኔታ የተሻለ ለማድረግ ልዩ ልዩ ዘዴዎችን ሥራ ላይ ያውላል። ከዘዴዎቹ ዋና ዋናዎቹ በገቢ ሸቀጦች ላይ ቀረጥ መጣል፣ የገቢ ኮታ መወሰን፣ ለሀገር ውስጥ አቅራቢዎች ማበረታቻ የቀረጥ ትናሽ ማድረግ፣ ለሀገር ውስጥ አቅራቢዎችና ወደ ውጭ ለሚልኩ ልዩ ልዩ ድጋግዎች መስጠትና አመች የብድር ደንብ መፍጠር ናቸው።

በዳበሩ የካፒታሊስት ሀገሮችና የካፒታሊስቱ ዓለም ጥገኛ በሆኑ ጳላቀር ሀገሮች መካከል ያለው የዕቃዎች ንግድ ግንኙነት የተመሠረተው የዳበሩት የካፒታሊስት ሀገሮች ልዩ ልዩ የኢንዱስትሪ ውጤቶችን ጭንቅረብና ጳላቀር ሀገሮች ደግሞ ጥሬ ዕቃዎችንና ሌሎች የእርሻ ውጤቶችን በመላክ ላይ ነው። ይህ ግንኙነት የዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮችን የበለጠ ሀብታም የሚያደርግና ጳላቀር ሀገሮችን በድህነት የሚያቆይ ነው። ይህ ሁኔታ ጳላቀር ሀገሮችን የተሟላ የኢንዱስትሪ ልማት ለማከናወን አያስችላቸውም።

ውም። በአንፃሩ በሶሻሊስት ሀገሮች ኢኮኖሚው በማዕከላዊ ዕቅድ ስለሚመራ የወጪና የገቢ ንግድ የዚህ ዕቅድ አካል ሆኖ ይንቀሳቀሳል።

(የገንዘብ ክፍያ ሚዛንን ይመለከታል።)

ንግድ ትርፍ (የ—)

(Commercial Profit)

ነጋዴ ሸቀጦችን ከገዛበት ዋጋ በላይ አድርጎ በመሸጡ የሚገኝ ትርፍ ነው። የንግድ ትርፍ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የሸቀጥ ምርት እንቅስቃሴ ውስጥ የሚገኘው የጠቅላላ ተረፈ እሴት አንድ አካል ነው። ጠቅላላው ተረፈ እሴት የሚፈጠረው ደግሞ በምርት ሥራ በተሰማሩ ወዝአደሮች ነው። ከዚህም ጠቅላላ ተረፈ እሴት ውስጥ የተወሰነውን የሚወስደው በንግድ ሥራ የተሰማራው ካፒታሊስት ነው። ይህ ካፒታሊስት የሚወስደው የጠቅላላ ተረፈ እሴት አካል የንግድ ትርፍ ይባላል።

የንግድ ትርፍን አነጻጽሮ በደንብ ያልመረመሩ ሁሉ የንግድ ትርፍ ሸቀጦችን ከአሴታቸው በላይ በመሸጥ ብቻ የተገኘ ገቢ አድርገው ይወስዱታል። ይህ ስህተት ነው። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የሸቀጥ ዝውውር መስክ ከጠቅላላው የሸቀጥ ሂደት ምርት ጋር የተያያዘ ነው። የሸቀጥ የዝውውር ሂደት የሸቀጥ ካፒታል ወደ ገንዘብ ካፒታል የሚለወጥበት ሂደት ነው።

በኢኮኖሚ ውስጥ የተገኘው ተረፈ እሴት በኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶችና በንግድ ካፒታሊስቶች መካከል በአማካይ ትርፍ ሕግ መሠረት ሲከፋፈል የንግድ ትርፍ በመከሰት ለንግድ ካፒታሊስቶች ገቢ ይሆናል። ሁኔታውን በመጠኑም ቢሆን ዘርዘር አድርገን ብንመለከት ጉዳዩ የበለጠ ግልጽ ሊሆን ይችላል። የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶች ያስመረቷቸውን ሸቀጦች ለንግድ ካፒታሊስቶች ከማገበራዊ የማምረቻ ዋጋ በታች ይሸጡላቸዋል። የንግድ ካፒታሊስቶች ደግሞ ለተገልጋዮች ሸቀጦችን በማምረቻ ዋጋቸው ይሸጣሉ። የሁለቱ የመሸጫ ዋጋ ልዩነት የንግድ ካፒታልን ትርፍ ያስገኛል። የንግድ ትርፍ ባጠቃ

ላይ በኢኮኖሚው ውስጥ ካለው ማኅበራዊ ካፒታል አንጻር በአማካይ ትርፍ ስሌት መሠረት በመገናዘብ የሚገኝ ትርፍ ነው። ይህንን ሁኔታ በስሌት ለማብራራት ይቻላል። ለምሳሌ በካፒታሊስት ኢንዱስትሪ የምርት መስክ ብር 900 ካፒታል ወጪ ቢደረግና ይህም ለቋሚ ካፒታል ብር 720፣ ለሠራተኛ ብር 180 ወጪ ቢሆን በ100% የብዝበዛ መጠን የሚገኘው ተረፈ እሴት ብር 180 የሚያወጣ ይሆናል። በዚህ ካፒታል ወጪ የአማካይ ትርፍ መጠኑ ከመቶ፣

$$\frac{\text{ተረፈ እሴት}}{\text{ጠቅላላ ካፒታል ወጪ}} = \frac{180 \times 100}{900} = 20\%$$

ስለዚህ በዚህ ሁኔታ የመቶ ብር ካፒታል ወጪ ብር 20 ትርፍ ሊያስገኝ ይችላል ነበር ማለት ነው። ሆኖም የተመረተውን ሸቀጥ ለመሸጥና ወደ ገንዘብ ካፒታል ለመቀየር ተጨማሪ የካፒታል ወጪ ይጠይቃል፤ ይህ ተጨማሪ የካፒታል ወጪ የንግድ ካፒታል ይባላል። ለምሳሌ በዚህ ሁኔታ የንግድ ካፒታሉ ወጪ ብር 100 ቢሆን ለኢንዱስትሪ ምርት ሥራ ከወጣው ካፒታል ጋር ሲዳመር በጠቅላላ የወጣው ካፒታል ብር 1,000 ይሆናል። ሆኖም በንግድ ካፒታል የሥራ መስክ ውስጥ የሚመረት ተጨማሪ ተረፈ እሴት ባለመኖሩ የተረፈ እሴት መጠን ያው በምርት ሥራ መስክ የተገኘው ብር 180 ነው። ስለዚህ ሁኔታ የአማካይ ትርፍ መጠኑ ከመቶ፣

$$\frac{180 \times 100}{1,000} = 18\% \text{ ይሆናል}$$

ስለዚህ የመቶ ብር የካፒታል ወጪ የሚያስገኘው አማካይ ትርፍ ብር 18 ይሆናል። በዚህ ምሳሌያችን የንግድ ካፒታሊስቱ ያወጣው ካፒታል ብር 100 በመሆኑ የሚያገኘው ትርፍ ብር 18 ይሆናል። ይህ የንግድ ካፒታሊስቱ ትርፍ የንግድ ትርፍ ይባላል።

የንግድ ካፒታሊስቶች የፍጆታ ሸቀጦችን የመሸጫ ዋጋ በጣም ከፍ በማድረግና ከእሴታቸው በላይ እድርገው በመሸጥም ከፍተኛ ትርፍ ያገኛሉ። በተለይም ከአነስተኛ እምራቾች ላይ ሸቀጦችን እጅግ ባነሰ ዋጋ በመግዛትና ሲሸጡ ደግሞ ዋጋውን እጅግ ከፍ በማድረግ የሚያገኙት ትርፍ ስፊ

ነው። በሞኖፖል ካፒታሊዝም ወቅት ደግሞ የንግድ ሞኖፖሊስቶች የሚሸጡትን ሸቀጥና የሚገዙትን ሸቀጥ በሞኖፖል ዋጋዎች በመሸጥ ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ ይሰበስባሉ።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የሶሻሊስት የንግድ ድርጅቶች በማዕከላዊው ዕቅድ ላይ በተመሠረተ አኳኋን የንግድ ሥራን ለማዳበርና በንግድ ሥራ ላይ የተሰማሩትን ሠራተኞች ከፍያ ለመሸፈን በሚያስችል ሚዛናዊ በሆነ የመሸጫ ዋጋ ሸቀጦቻቸውን በማቅረብ የተጠቃሚዎቹን ፍላጎት ያሟላሉ።

(የንግድ ካፒታልን፣ የኢንዱስትሪ ካፒታልን ይመለከታል።)

ንግድ ካፒታል (የ—)

(Commercial Capital)

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ሸቀጦችን በግዥና በሽያጭ መልክ ለማንቀሳቀስ የሚውል ካፒታል ነው። የንግድ ካፒታል የማኅበራዊ ካፒታል አንድ ክፍልና የሸቀጥ ካፒታልን ወደ ገንዘብ ለመለወጥ የሚያስችል ካፒታል ነው። የንግድ ካፒታል እንቅስቃሴ በቀመር መልክ ሲቀርብ 1—ሸ—ገ¹ ይሆናል። ይህ ሲዘረዘር 1—ገንዘብ፣ ሸ—ሸቀጥ፣ ገ¹—ትርፍ የታከለበት ገንዘብ ማለት ነው። ይህ ቀመር የሚገልጸው የንግድ ካፒታሊስቱ በመጀመሪያ ሸቀጦችን ለመግዛት የተወሰነ ገንዘብ ማውጣቱን፣ ከዚያም በኋላ የገዛውን ሸቀጥ ለተገልጋዮች በትርፍ መሸጡን ነው።

የሸቀጥ ካፒታል ወደ ገንዘብ ካፒታል እንዲለወጥ መሠረት የሆነው የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ ነው። የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ በተለያዩ የተግባር መስኮች ሲከናወን ማኅበራዊ ካፒታሉ የተወሰነው ካፒታል ያለማቋረጥ በሸቀጥ ዝውውር መስክ ሸቀጦችን ለሽያጭ በመግዛትና ሸቀጦቹንም መልሶ ለተገልጋዩ በመሸጥ ይንቀሳቀሳል። ይህ የንግድ ካፒታል ነው። ይህንንም ብቻ የሚያከናውኑ የካፒታሊስት ቡድኖች የንግድ ካፒታሊስቶች ናቸው። በንግድ ካፒታል እንቅስቃሴ በቀጥታ ተረፈ እሴት እይፈጠርም። ምክንያቱም እሴት የሚፈጠረው በምርታዊ ሥራ መስክ ብቻ ስለሆነ ነው። ይሁንና

የንግድ ካፒታሊስቶች በልዩ ልዩ የሽያጭ ስልቶች በመጠቀም፣ የሸቀጥ ካፒታል ወደ ገንዘብ ካፒታል የሚለወጥበትን ጊዜ በማፋጠን የትርፍ መጣኔ እንዲያድግና የተረፈ እልት ዕድገትም እንዲኖር ያግዛሉ። ይህም በአጠቃላይ ለካፒታል ክምችትና መግከል አመች ሁኔታን ይፈጥራል።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ባለው የአመራረት ሥርዓት አልበኝነት ምክንያት በምርትና በፍጀታ መካከል ቅራኔ ይፈጠራል። በዚህ ሁኔታም የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶች ያመራቱትን ለንግድ ካፒታሊስቶች በማቅረብ የተመረተው ለተገልጋዮች ተሸጦ ሳያልቅ እንደገና አዲስ ያመርታሉ። የንግድ ካፒታሊስቶች ሸቀጦችን በዱቢና በብድር ለተገልጋዮች በመሸጥ የሸቀጦችን ያለመሸጥ ችግር ሊቀጣጠሩ ይሞክራሉ። ይህ ለተወሰነ እድር ጊዜ ለችግሩ መፍትሔ ቢመስልም ችግሩን ከመደበኛ በቀር ዘላቂነት የለውም። የንግድ ካፒታሊስቶች በዱቢና በብድር ለተገልጋዮች ሸቀጦችን በመሸጥ ሀሰተኛ ፍላጎት በገቢያው ላይ ይፈጥራሉ። በሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ የንግድ ካፒታል ሞኖፖሎች ይከሰታሉ። እነዚህም ሰፊ የገቢያ ሸቀጦችን በቁጥጥራቸው ሥር በግድረግ የተለያዩ የንግድ ካፒታል የገቢያ ማቅረቢያ መዋቅሮችን ይፈጥራሉ። በሚሸጡዋቸው ሸቀጦች ላይም የመሸጫ ዋጋዎችን በሞኖፖል ዋጋ በማቅረብ ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ በቀላሉ ያገኛሉ። በዚህ ሁኔታም በንግድ ሞኖፖል ካፒታሊስቶችና በኢንዱስትሪ ሞኖፖል ካፒታሊስቶች መካከል መቀራረብና መተሳሰር ይፈጠራል።

(የኢንዱስትሪ ካፒታልን ይመለከታል።)

ንጽረተ ዓለም (World Outlook)

ሰዎች ስለሚያከብባቸው ዓለም ያላቸው መለኮታዊ ሥርዓት፣ አስተያየትና ጽንሰ ሐሳብ ንጽረተ ዓለም ይባላል።

ንጽረተ ዓለም ሰፋ ባለ ትርጉሙ ሲታይ ስለሚያከብበው ዓለም ያለውን የአመለካከት ድምር ግለትም ፍልስፍናዊ፣ ግንባራዊ፣

ፖለቲካዊ፣ ሥነ ውበታዊ፣ ሳይንሳዊ ወዘተ... አመለካከቶችን ይይዛል። ሆኖም ጠበብ ባለ እን ባቡ ሲታይ ግን ንጽረተ ዓለም በፍልስፍና አመለካከቶች ይወሰናል። ስለዚህም የንጽረተ ዓለም መሠረታዊና ዋነኛው ጥያቄ የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ ይሆናል። በዚህም ጥያቄ መፍትሔ ላይ በመመሥረት ፍልስፍና በሁለት ዋነኛ ንጽረተ ዓለሞች ግለትም በቁስ አካላዊና በሐሳባዊ ንጽረተ ዓለሞች ይከፈላል። ይኸውም ነገሮችንና ክስተቶችን ቀዳ ማይ፣ ሐሳብን ደጋሪዬ አድርጎ የሚነሣው ንጽረተ ዓለም ቁስአካላዊ ንጽረተ ዓለም ሲሆን ሐሳብን ቀዳማይ አድርጎ የሚነሣው ንጽረተ ዓለም ደግሞ ሐሳባዊ ንጽረተ ዓለም ነው።

በአጠቃላይ ንጽረተ ዓለም የሰዎችን የዕውቀት ዘርፎች ሁሉ የሚያጠቃልል በመሆኑ እጅግ ሰፊ ጽንሰ ሐሳብ ነው። ለምሳሌ ግር ክሳዊ ሌኒኖዊ ንጽረተ ዓለም ፍልስፍናን፣ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚኒኖ ሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን አጠቃሉ የያዘ ሰፊ ጽንሰ ሐሳብ ነው። ሐሳባዊ ንጽረተ ዓለም የዚያኑ ያህል ስፋት ያለው ነው። ንጽረተ ዓለም አጠቃላይ አመለካከት ቢሆንም የማኅበራዊ ኑባሬ ነፃበራት በመሆኑ ነው በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ዞሮ ዞሮ ከቁሳዊ ወይም ከሐሳባዊ ጉራ መውደቁ የማይቀረው።

ንጽረተ ዓለም ሳይንሳዊ ወይም ኢሳይንሳዊ ሊሆን ይችላል። ኢሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም በውስጡ ያቀፋቸው አመለካከቶችና ሐሳቦች የሚመሠረቱት ነገሮችንና ክስተቶችን ከግጥናትና ከመመርመር በመነሣት ሳይሆን በጭፍን ቀናናዊ እምነት ወይም ከተፈጥሮ ውጭና በላይ በሆነ ኃይል እውነታን ለማስረዳት በሚደረግ ሙከራ ላይ ነው። ሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም ግን የሚመሠረተው ነገሮችንና ክስተቶችን በመመርመርና በግጥናት በመሆኑ ተፈጥሮንም የሚያስረዳው ከመለኮታዊ ኃይል ጋር ሳያያይዝ ነው።

ንጽረተ ዓለም ሰዎች ስለሚያከብባቸው እውነታ ያላቸውን አስተሳሰብ የሚገልጽና ለተግባር መመሪያ የሚያገለግል በመሆኑ ተግባራዊ ጠቀሚታ አለው። ንጽረተ ዓለም የማኅበራዊ ኑባሬ ነፃበራት በመሆኑ በአንድ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት የሰው ልጅ ዕውቀት በደረሰበት ደረጃና ባለው ግንባራዊ ሥርዓት ላይ ይመሠረታል። በየሥርዓት

ግንብሩም ውስጥ የገዥው መደብ ንጽረተ ዓለም የበላይነቱን ስፍራ ይዞ ይገኛል። ንጽረተ ዓለም በመደብ በተከፋፈለ ጎብረተሰብ ውስጥ የመደብ ጠባይ አለው። ኢሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም የአድጋሪ መደቦችን ጥቅም የሚጠብቅና ሠራተኞች ለአርነታቸው የሚያደርጉትን ትግል አቅጣጫ በማሳት ግንብ ራዊ ዕድገትን ለማገድ የሚጥር ነው። በአንፃሩም ሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም የተራማጅ

ኃይሎችን ጥቅም የሚገልጽና አጠቃላይ ግንብራዊ እርምጃን ለማፋጠን የሚያገዝ ነው።

ሳይንሳዊ ንጽረተ ዓለም ግርክሳዊ ሌኒናዊ ንጽረተ ዓለም ነው። ይህም ንጽረተ ዓለም ከግንብራዊ ዕድገት ነባራዊ ሕግጋት ጋር የሚገጣጠምና የወዝአደሩንና የተቀረውን ሠርቶ አደር ሕዝብ ጥቅም የሚገልጽ ነው።

(ርዕዮተዓለምን፣ ፍልስፍናን፣ መደባዊ ንጽረትን ይመለከታል።)

አመክንዮ (Reason)

አመክንዮ ምክንያት ስጠ : ምክንያት
አቀረበ ከሚለው የግዕዝ ቃል የመጣ
ነው ።

በፍልስፍና በተለይም በጥንታዊ የግሪክ
ፍልስፍና ውስጥ የነበረው አመለካከት ሰውን
ከእንስሳት የሚለየው የማሰብ ችሎታው ማለትም
ከፉና ደጉንገውነቱንና ስህተቱን ለይቶ
ጭግወቅና በዚህም ዕውቀት በመመራት ተግባሩን
ለጥሩና ለጠቃሚ ነገር የማዋል ችሎታው
የሚመነጨው ከስሜት ግፊት ሳይሆን
ከአመክንዮ ነው የሚል ነበር ።

የሰው ልጅ ዕውቀትና ምርምር እያደገና
እየሰፋ በሄደ ቁጥር በተለይም ሐሳባዊ ፍልስፍና
እየተጠናከረ ሲመጣ አመክንዮ እውነቱንና
ደጉን የመለያ ችሎታ ብቻ መሆኑ ተርቶ
ራሱን እንደቻለ : ነባራዊ ህልውና እንዳለው
ረቂቅ ነገር ሆኖ ከመታየት አልፎ ከሰው
ውጭና የበላይነት ያለው በመሆኑ ከራሱ
የሚፈልቁ የሐሳብ ሕግጋትን እንዳቀፈና
ነባራዊነት እንዳለው የገንዘብ ኃይል ተደርጎ
ተቆጠረ ። ይህም ሐሳባዊ ፍልስፍና ዞር ዞር
“ከእንድ ኃይል” ወይም ከእግዚአብሔር ጋር
እንደሚገናኝ ያሳየናል ። እንደ ዕቃ የራሱ
የሆኑ ባሕርያት ማለትም ቁመት : ጭልክ :
ክብደት : ሰፋት እንዳለው ሁሉ አመክንዮም
ከራሱ የሚፈልቁና ምንነቱን የሚገልጹ
ሐሳቦች ይኖሩታል ፤ እነዚህም ሐሳቦች
መመሪያዎች በመሆናቸው በጊዜና በቦታ
የማይለወጡ : ሁለንታዊና ዘላለማዊ ናቸው
ይላል ። ለምሳሌ ለሁሉም ነገር ምክንያት
ያለው መሆኑን ስለምናውቅ ነው ለማንኛውም
ነገር ምክንያት የምንፈልግለት ።

በሐሳባውያን አመለካከት ተፈጥሮን የሚገኝ
ሕጎችን በማስተዋል : በልምድና በተግባር
የምናገኛቸው ሳይሆን አብረውን የተጠቃሙ
መንፈሳዊ ምክንያት ያላቸው ናቸው ። ይህም
የሚያስረዳን የሰው ልጅ የማሰብ ችሎታው
ለሕይወት አስፈላጊ : በተግባር ላይ የተመረተና
በዕድገት የተገኘ መሆኑን ሐሳባውያን እንደማይቀበሉት
ነው ። ዕውቀት በሰው

ልጅ ጥረት የሚገኝ መሆኑ ቀርቶ ከእንድ ኃይል
የሚገኝ ስጦታ ተደርጎ በመወሰዱ ሰው በራሱ
ጥረትና ተግባር ያፈራውን የዕውቀት ባለቤትነት
ይከፋል ። ነገር ግን በተግባር እንደሚታየው
ሐቁ ዕውቀት ከሰው ተግባር የሚገኝና ከተግባርም
ጋር የሚያድግ መሆኑ ነው ።

(ተግባርን : ዕውቀትን : ምክንያታዊነትን
ይመለከታል ።)

አማተርነት (Amateurishness)

እንደን ሥራ በትርፍ ጊዜ ማከናወንን የሚያመለክት ሲሆን እንዲሁም ሥራውን በሙሉ
ልብ ካለመያዝ የተነሳ በቂ ልምድና ችሎታ
አለማገኘትን ይጠቁማል ። በእብ የታዊ ተግባርም
አማተርነት በጠባብ አመለካከት ውስጥ መገኘትን
: በዚህም ላይ በተመረኮዘ የአሠራር ዘዴም ጠንካራ
አብዮታዊ ድርጅት ለመመሥረት የማይቻል መሆኑን
ባለመገንዘብ ይህንኑ ውሳኔ አስተሳሰብ ወደ
ንድፈ ሐሳብ ደረጃ እሳድጎ የግል ፍላጎት ተገዥ
መሆንን ያጠቃልላል ።

(አብዮተኛን ይመለከታል ።)

አማኒነት (Theism)

እግዚአብሔር ሰብአዊ ባሕርይ ያለውና በአመክንዮና በፈቃድ ችሎታው የዓለምን
ቁሳዊና መንፈሳዊ ኑሮ ሂደት የሚገዛ ነው የሚል
ሃይማኖታዊ ፍልስፍና ነው ። በአማኒነት አስተሳሰብ
በዓለም ውስጥ የሚከሰተው ማንኛውም ነገር የሚመነጨው
በአምላክ ፈቃድ ነው ፤ የተፈጥሮ ሕግ ብለን የምንጠራውም
ሁሉ የሚገልጸው የአምላክን ፈቃድ ነው ። ይህ ፈቃድ
መለኮታዊ በመሆኑ ባለሙሉ ሥልጣን : ቋሚና በጉም ነው ። በፈቃዱም
በጉነት ምክንያት በዓለም ውስጥ ያለ ሰናይ ኃይል
በአኩያን ላይ በመጨረሻ እሸናፊነትን እንደሚቀዳጅ
ሙሉ ተስፋ ያሳድርብናል ይላል ።

አማኒነት የሥነ መለኮትና የእምነታዊነት መሠረታዊ
አስተሳሰብ ነው ። ዓለም የተፈጠመ

ረውና የሚገዛው በዲበተፈጥሮአዊ ፈቃድ ነው የሚሰው አመለካከቱ ከሳይንሳዊ አመለካከት ጋር የሚገረር ነው ። በመሆኑም አማኒነት ለሳይንስ ዕድገትና በኅብረተሰቡ ውስጥ ለሳይንሳዊ አመለካከቶች መሰራጨት ዕንቅፋት የሚሆን ነው ። ሁሉ ነገር የሚወሰነው በአምላክ ነው የሚሰው አስተሳሰቡ ሰዎች በራሳቸው በመተማመን ታግለው ነገሮችን እንዳይለውጡና ያለውንም ሁኔታ እንዲቀበሉ የሚያደርግ በመሆኑ ለመደብ አገዛዝ ጠቃሚ ነው ።

(ኢአማኒነትን ፡ ሁልአምላክነትን ይመለከታል ።)

አማዕክሎሰብነት

(Anthropocentrism)

ሰው የዓለም ማዕከል ፡ የተፈጥሮ የመጨረሻ ዓላማና ግብ ነው የሚል ሃይማኖታዊና ሐሳባዊ አስተሳሰብ ነው ። አማዕክሎሰብነት ከሥነ ግብ ጋር የቅርብ ግንኙነት አለው ። ኮፐርኒክስ በሳይንሳዊ ጥናት መሪነት እንደሌሎች ፕላኔቶች ፀሐይን የምትዞር መሆኗን ማስረጃቱና ዳርዊንም ሰው ከእንስሳ የመጣ መሆኑን ማስገንዘቡ ይህን አስተሳሰብ መሠረተ ቢስ አድርጉታል ።

(ዳርዊኒዝም ፡ ሥነ ግብን ይመለከታል ።)

አማካይ ትርፍ

(Average Profit)

በተለያዩ የኢንዱስትሪ መስኮች በተሰለፉ ቡርጂዚዎች መካከል የሚደረግ ውድድር የተለያዩ ካፒታሊስቶችን የትርፍ መጣኔ ወደ አንድ አማካይ መጣኔ ያስተካክላል ። በዚህ አማካይ መጣኔ ስሌት መሠረት የሚገኘው ጠቅላላ ትርፍ አማካይ ትርፍ ይባላል ።

በተለያዩ የኢንዱስትሪ መስኮች ውስጥ ያለው ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር የመለያየቱን ያህል ሌሎች ሁኔታዎች አንዳሉ ሆነው በተመሳሳይ የብዝሃነት ደረጃ በየመስኩ የሚኖረው የትርፍ መጣኔ መበላሸጡ የግድ ነው ። በካፒታሊዝም ውስጥ የትኛውም ቡርጂዚ የሚሰማራበትን የምርት መስክ የሚወስነው አንቅስቃሴ ብሎ በሚገምተው የትርፍ ደረጃ ሁኔታ ብቻ በመሆኑ የሁሉም ቡርጂዚዎች ዓላማ ዝቅተኛ የትርፍ መጣኔ ካለበት የኢን

ዱስትሪ መስክ ወጥቶ ከፍተኛ የትርፍ መጣኔ ወዳለበት መስክ መስማራት ነው ። በዚህ ሳቢያ ግብታዊ በሆነ መንገድ ካፒታል ከንዱ መስክ ወደ ሌላው መስክ የሚዘዋወርበትና በዚህ ዝውውር የተነሣ በረጅም ጊዜ ሊታይ ቡርጂዚዎች በየመስኩ ያለውን የትርፍ መጣኔ መለያየት በማስወገድ እኩል በሆነ የካፒታል ወጪ ላይ እኩል የሆነ ትርፍ የሚያገኙበት ሁኔታ ይፈጠራል ። ይህም ተመጣጣኝ ትርፍ ከላይ እንደተጠቀሰው አማካይ ትርፍ ይባላል ።

አምላክኛነት

(Deism)

ሰብአዊ ስሜት የሌለው ፡ በሥነ አመከንዮ እውነታነት ገጽታው ብቻ የሚኖር ፡ እግዚአብሔር የማናቸውም ነገርና ከስተት መንሥኤና ምንጭ ነው የሚል እምነት ነው ። ሰዓት አንድ ጊዜ ከተሞላ በኋላ በራሱ እንደሚንቀሳቀስ ሁሉ ዓለምም አንድ ከተፈጠረ በኋላ በራሱ ሕግጋት ይንቀሳቀሳል ፤ እግዚአብሔርም በዚህ ውስጥ ጣልቃ አይገባም የሚል ለመጀመሪያ ጊዜ በእንግሊዝ የተከሰተ አስተሳሰብ ነው ። ይህ አስተሳሰብ ሃይማኖት ገንኖ በነበረበት በፊውዳሊዝም ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ ቄስአካላውያን እምነትን ለመታገል ጥረት በሚያደርጉበት ወቅት የኢአማኒነታቸው ሽፋን በመሆን አገልግሏል ። እንደ ሸልቴር ፡ እንደ ኒውተን ፡ እንደ ሎክ ፡ እንደ ሩሶ ወዘተ... ያሉት ተራማጅ ቡርጂ ፈላስፎች በአምላክኛነት ካባ ሃይማኖታዊ አስተሳሰቦችንና ቤተክርስቲያንን ለመታገል ችለዋል ። ይሁንና በሃሬው በመን አምላክኛነት ኢአማኒነትን ለመቃወም መጠለያ በመሆን ያስገላል ።

አምልኮተ ሸቀጥ

(Fetishism of Commodities)

የግል አምራቾች ለሽያጭ ወይም ለልውውጥ በሚያመርቱበት ጊዜ በአምራቾች መካከል ያለው ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ግንኙነት በሰዎች መካከል ሳይሆን በድርት ውጤቶቻቸው መካከል ያለ ግንኙነት ሆኖ

ይቀርባል ። ከዚህም የተነሣ ሸቀጦች በሰው እእምሮ ውስጥ የተመላኪነት ባሕርይ ይይዛሉ ። ይህን ሁኔታ የሚያንፀባርቀው ግንኙነት አምልኮተ ሸቀጥ ይባላል ።

በእምራች መካከል የሚኖረው የተሳሰረ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት የሚገለጸው የሸቀጦች ልውውጥ በሚከናወንበት ገበያ ውስጥ ነው። በሸቀጥ እምራች የተሠራው ዕቃ ገበያ ውስጥ ከገባ በኋላ ከእምራች ቁጥጥር ውጭ ይሆናል ። በካፒታሊስት ስልተ ምርት የሸቀጦች ልውውጥ በዕቅድ ላይ ተመሥርቶ የሚከናወን ሳይሆን በዘፈቀደ ወይም በግብታዊነት የሚፈጸም በመሆኑ የሸቀጥ እምራች ህልውናም እንዲሁ በሸቀጦች የገበያ ሁኔታ ላይ የሚመሠረት ይሆናል ። በመሆኑም የሸቀጥ እምራች ሕይወት ሙሉ በሙሉ በሸቀጦች ዋጋ ውጣ ውረድና በገበያ ሁኔታ ላይ የሚመሠረትና በዚህም የሚመራ ነው ። ከዚህም የተነሣ በካፒታሊስት ስልተ ምርት ውስጥ ሸቀጦች በተፈጥሮ የተለየ ኃይል ያላቸው ይመስላል ።

በካፒታሊስት ሥርዓት እምራች ሊያገኙባቸው ለማይችሏቸው ሸቀጦች ማጉብደላቸው ፣ የእምራች ህልውና በገበያ ኃይል ላይ መቆመንና ሸቀጥ በሰዎች ላይ ያለውን “መለኮታዊ” ተፅዕኖ የሚያመለክት ነው። ሸቀጦች ሰዎችን የመቆጣጠራቸው ሁኔታ ወይም ይህ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ያለ የሸቀጦች ባሕርይ ለገበያ ብቻ ሊባል ከሚመረቅ ሸቀጦች የሚመነጭ ውስጣዊ ባሕርያቸው ነው ።

እምራች በገበያ ላይ ያላቸው ጥገኝነት አያደገ በሚሄድበት በካፒታሊስት ስልተ ምርት ውስጥ ይኸው አምልኮተ ሸቀጥ እየተሰፋፋ የሚሄድ ሲሆን የግል ሀብት በሚጠፋበትና የእምራች ህልውና በገበያ ላይ በማይመሠረትበት በሶሻሊዝም ግን አምልኮተ ሸቀጥ ይጠፋል ።

አምሳል
(Ideal)

የሰው ንቃተ ኅሊና ከቁስአካል ጋር ያለውን ሥነ ዕውቀታዊ ልዩነት የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ንቃተ ኅሊና (አእምሮ) ቁስ

አካላዊ ዓለምን በምስል ፣ በሐሳብና በጽንሰ ሐሳብ የሚያንፀባርቅ በመሆኑ አምሳል ነው ። አምሳል የሚባለው ይህ የማንፀባርቁ ሁኔታ ነው ። እውነታን ለማንፀባርቅ ቁሳዊ መንሥኤዎችና ዘዴዎች (እንጉል ፣ ሕዋሳት ፣ ጽንዖት ፣ ተግባር ወዘተ...) አስፈላጊ ቢሆኑም ነፀብ ራቁ (ማለትም ሐሳብ ፣ ስሜት ፣ ሕውሰት) ቁሳዊ አይደለም ። በአእምሮ ውስጥ የሚገኙት ነገሮች እራሳቸው ሳይሆኑ የነሱ አምሳሎች ናቸው ። ለምሳሌ የወንበርን ሐሳብ ብንወስድ አእምሮ ውስጥ ያለው ወንበሩ ሳይሆን የሱ አምሳል ማለትም ሐሳቡ ነው ።

እሳቦት አምሳል በመሆኑ ነው የነገሮችን ምንነት በማንፀባርቅ ነባራዊ ሕጎችን ለማጥናትና አዳዲስ ዕቅዶችንም ለማመንጨት የሚችለው ። ሆኖም አእምሮ እውነታን በትክክል ባለማንፀባርቁ ምትሀታዊ የሆኑ ሐሳቦችንና አመለካከቶችን ሊያፈልቅ ይችላል ። ይህን ሁኔታ በማስወገድ ሳይንሳዊ የሆነ ዕውቀት ሊኖረን የሚችለው እሳቦትን በተግባር በየጊዜው ሰንፈትን ነው ።

አምሳል ከሥነ ዕውቀታዊ ፍቺው ጋር የተያያዙ ማገበራዊ ፣ ሥነ ምግባራዊና ሥነ ውበታዊ ፍቾችም አሉት ። በዚህም ጊዜ ጽንሰ ሐሳቡ የሚገልጸው የነገሮችን ፍጹማዊና የመጨረሻ ሞዴል ወይም ዓይነት በሐሳብ ውስጥ መቀረፅን ነው ። ለምሳሌ ፍጹማዊ የሆነ የኅብረተሰብ ሥርዓት በአእምሮአችን ውስጥ ማሰብ አምሳልን ማቀድ ነው ። ምክንያቱም ሐሳቡ የሚገልጸው አንድ መደብ ፍጹም በሆነ መንገድ ይሰማማኛል ብሎ የሚመኘውን ሥርዓት ነው ። ሐሳባዊነት እውንንና አምሳልን ተፃራሪ ነገሮች አድርጎ በማቅረብ አምሳል ከምድራዊና ከቁሳዊ ኑሮ ውጭና የበላይ እንደሆነ ለማሳመን ይጥራል ። ይህ ምድራዊ ኑሮን ለማንጽሸሽ የሚረዳ ከመሆኑም በላይ አምሳልን አርቆ በማስቀመጥ ሰዎች በእምነት እንዲታሉና እንዲጽናኑ የሚጠቅም ነው ።

ማገበራዊ አምሳል ከነባራዊው ሁኔታና ከዕድገቱ ሕግጋት አቅጣጫ ከተቀረፀ እውን ወይም ተግባራዊ ሊሆን ይችላል ። ተምኔታዊ የሚሆነው ምድራዊው ዓለም የተረገመ በመሆኑ ሳይሆን ትክክለኛ ቁሳዊ መሠራቱን ሳያገኝ ሲቀር ነው ። ኮሚኒዝም ከቁሳዊ ዓለም ነባራዊ ሕጎች አንፃር የተቀየሰ በመሆኑ እውን የሚሆን የወዝላደሩ መደብ አምሳል ነው ።

እንዲሁም ሥነ ምግባራዊ አምሳል የሚገልጸው ግብረገባዊ ፍጹማዊነትን ነው ። አምሳሉ የሚያንፀባርቀው ግዴታን በትክክል ለመፈጸምና ሰናይነትን እውን ለማድረግ መከናወን ያለባቸውን ምርጥ ነጥቦች ነው ። በተመሳሳይ ሁኔታ ሥነ ውበታዊ አምሳል የሚገልጸው የአንድን መደብ ወይም የኅብረተሰቡን የውበት ከፍተኛ አመለካከት ነው ።

(ነፀብራትን ይመለከታል ።)

አምስተኛ ረድፍ

(The Fifth Column)

የውስጥ ጠላቶችና አስመሳዮች የሰፊውን ሕዝብ ካባ ደርበው በአብዮታዊ ሐረጎች ሽፋንነት አብዮትንና ሕዝቡን ለመውጋት የሚሰለፉበት ፀረ አብዮት የምሥጢር ድርጅት ነው ።

አምስተኛ ረድፍ የሚለው ቃል ከ1936 እስከ 1939 በተካሄደው የስፓኝ የርስ በርስ ጦርነት ጊዜ ማድሪድ ስትከብብ ፣ ፋሺስቱ ጄኔራል ሞላ በውስጥ አርበኝነት ስለሚያገለግሉት ደጋፊዎቹ ሲናገር “እኛ ማድሪድን በአራት ረድፍ እያጠቃናት ነው ፤ በከተማይቱ መሀል ደግሞ አምስተኛ ረድፍ አለን ” በማለት ከገለጸው የተወሰደ ነው ። በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ጊዜ አምስተኛ ረድፈኞች የፋሺስቱ የጦር ቃል ኪዳን አባል ባልሆኑ ሀገሮች ውስጥ የጀርመን ፣ የኢጣሊያና የጃፓን ወኪሎች በመሆን ሠርተዋል ። በስፓኝ በአንድሬኒን የሚመራው “የማርክሳዊ አንድነት የሠራተኞች ፓርቲ” የተሰኘው የትሮትስካይቶች ድርጅትም የአድጎርት ኃይላት ማዕከል በመሆን አገልግሏል ።

አምስተኛ ረድፈኞች ከሚፈጽሟቸው ደባዎች ጥቂቶቹ ሕዝቡን በልዩ ልዩ ምክንያት በመከፋፈል ማበጣበጥ ፣ የግድያ ተግባር መፈጸም ፣ ንብረት ማውደም ፣ ለጠላት ስለላ ማካሄድ ፣ አድጎርትን መደገፍና ጠላት መግቢያ በር እንዲያገኝ ሁኔታዎችን ማመቻቸት ናቸው ።

አምነስቲ ኢንተርናሽናል

(Amnesty International)

በ1961 በእንግሊዝ ውስጥ በለንደን ከተማ የተቋቋመ ድርጅት ነው ። ከድርጅቱ ሰነዶች

ለመረዳት እንደሚቻለው ዓላማው አድርጎ የተነሣው በየሀገሩ በተለይ በፖለቲካና በሃይማኖት ልዩነቶች ሳቢያ በመንግሥታት ቁጥጥር ሥር የዋሉትን ሰዎች መብት በማስከበር ረገድ እነዚህ ሰዎች እንዲለቀቁ ወይም ደግን ነታቸው እንዲጠበቅ ማድረግ ፣ ሁኔታውን ለዓለም ሕዝብ በማሳወቅ ሕዝቦች ወይም መንግሥታት ግፊት እንዲያደርጉ መቀስቀስ ፣ ኢስብአዊ ድርጊቶች እንዳይፈጸሙባቸውና መብታቸው ተጠብቆና ጉዳያቸው ታይቶ በአፋጣኝ ለፍርድ ቀርበው ውሳኔ እንዲያገኙ ማድረግ የሚሉ ይገኙበታል ።

አምነስቲ ኢንተርናሽናል ዓላማውን ተግባራዊ ለማድረግ በተለያዩ መንገድ የሚረዱትና የሚተባበሩት መቶ ሺህ አባላት ሲኖሩት በብዙ ሀገሮች ውስጥ ቅርንጫፍ አካሎችና ሰባት መቶ የሚደርሱ የአካባቢ ቡድኖች አሉት ። በጥናት ክፍሉ አማካይነት በየሀገሩ የሚገኙትን የፖለቲካ እስረኞች ምዝገባና ግምገማ ያካሂዳል ። በተጨማሪም ድርጅቱ በየወሩ የሚታተም “ኒውስ ሌተር” የተባለ ጋዜጣና በየዓመቱ በተለያዩ ሀገሮች ሰላሉት የፖለቲካ እስረኞች ሁኔታ የሚያሰራጩ “አኑዋል ሪፖርት” የተሰኘውን ጽሑፍ ያወጣል ። በአሁኑ ጊዜ የአምነስቲ ኢንተርናሽናል ዋና ጽሕፈት ቤት በለንደን ይገኛል ። አምነስቲ ኢንተርናሽናል ምንም እንኳን ከማንኛውም ተፅዕኖ ውጭ ለሰብአዊ መብት አታግለሁ ቢልም በተግባር ሲታይ ግን የቡርኻዚዎችን አመለካከትና ዓላማ የሚያራምድ ፣ የአብዮታዊና የተራማጅ መንግሥታትን ስም በማጥደፍ የቡርኻ ዲሞክራሲ አፈቀላጤነቱን ያረጋገጠ ድርጅት መሆኑን ከዕለት ተዕለት ተግባሮቹ ለመገንዘብ ይቻላል ።

አሣቂ

(Comic)

ማኅበራዊ ከስተትየስው ተግባር ከንዋኔ፣ ግብረገባዊና ባህላዊ አመለካከቶች ከነባራዊ የዕድገት ደረጃ ጋር አግባብ ማጣታቸውን በአንፃሩም ተራማጅ የሆኑ ማኅበራዊ አስተሳሰቦችን የሚገልጽ በታሪክ የሚወሰን የሥነ ውበት ፈርጅ ነው ። አሣቂ ብዙ ዓይነት መልኮች አሉት ። በአርጌውና በአዲሱ ፣ በቅርፅና በይዘት ፣ በግብና በአፈጻጸም ፣ በተግ

ባርና በሁኔታ ፡ በሰው እውን ጠባይና ሰው ስለራሱ ባለው አስተሳሰብ መካከል ያለውን አስመጣጣም ሊገልጽ ይችላል ።

አሣቂ ጠባዮችና ሁኔታዎች ሣቅን ፡ ፈዝንና ተቃውሞን ይቀስቅሳሉ ። አሣቂ የሚመነጨው ከተቃራኒ ማኅበራዊ ኑሮ በመሆኑ አመጣጡ ፡ ባሕርይና ተግባሩ ማኅበራዊነቱን ያረጋግጣሉ ። ፊዝ ፡ ቀልድ ወዘተ... የኒስና የእርምት ፍች መያዛቸው የሚገልጸው የሣቅን ማኅበራዊ ሚና ነው ።

ማርክስ ሣቅ ጠፊና ሂሳቀር የሆኑ ነገሮችን ለመዋጋት የሚጠቅም መሣሪያ መሆኑን ተናግሯል ። በኮሚኒስት ኅብረተሰብ ግን ባታ ውስጥም ሣቅና ፊዝ የተለያዩ ቅሪቶችን ፡ አድርባይነትን ፡ ቢርከራቲዝምን ፡ ወዘተ... ለማንቋሸሽና ለማዋረድ ይጠቅማሉ ።

(ሥነ ውበትን ይመለከታል ።)

አስመሳይ አብዮተኛ

(Pseudo-revolutionary)

ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን በማነብነብ ታጋይ የሚመስል ፡ በአብዮት ስም የሚኖሩ የሚገዙት ፡ ነገር ግን ስራሱ ጥቅም እንጂ ለሰፊው ሕዝብ ጥቅም ደንታ የሌለው የፖለቲካ ቁማርተኛ ነው ። አስመሳይ አብዮተኛ በደኅና ጊዜ ከማንም ይበልጥ አብዮተኛ መሰሉ ቢቀርብም በችግር ወቅት አብዮቱን አጋፍጦ ከጠላት ጎን የሚሰለፍና ሕዝባዊውን አብዮት መልሰም የሚወጋ ነው ።

(ሰርነ ገብን ፡ ጽናት አልበኝነትን ይመለከታል ።)

አስተምህሮ

(Doctrine)

አንድ የተወሰነ የዕውቀት ዘርፍ በውስጡ የያዛቸውን መሠረታዊ ሐሳቦች ወይም ትምህርታዊ ይዘቶች ባጭሩ የሚገልጽ ማለትም የመርህ ወይም የእምነት ሥርዓት ወይም ቀናናን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። በፍልስፍና ፡ በሃይማኖት ፡ በፖለቲካ ወዘተ... የዕውቀት ዘርፎች ውስጥ ያሉት ቀናኖች ወይም ጭበጥ ሐሳቦች አስተምህሮ ይባላሉ ። ለምሳሌ “በመጀመሪያ

ቃል ነበረ ፤ ቃል ሥጋ ሆነ” የሚለው ቀናና ሃይማኖታዊ አስተምህሮ ነው ። በሰላም አብሮ መኖር የሚለው ፖሊሲም የአብዮታዊት ኢትዮጵያ የውጭ ፖሊሲ አስተምህሮ ነው ።

በየዕውቀት ዘርፉ የታቀፉት አስተምህሮዎች ሳይንሳዊ ወይም ኢሳይንሳዊ ሊሆኑ ይችላሉ ። ኢሳይንሳዊ አስተምህሮ ከሁኔታዎችና ከተግባር ጋር መዛመድ ስለማይችል ቀናናዊ ነው ። ሳይንሳዊ አስተምህሮ ግን ንድፈ ሐሳብን ከተግባር ጋር ያቀናጀ በመሆኑ ነባራዊ ሁኔታን በትክክል ያንፀባርቃል ።

(ንድፈ ሐሳብን ፡ ቀናናዊነትን ይመለከታል ።)

አስተምሮ

(Synthesis)

ተቃርኖ አንብሮን ሽሮ በተራው ሲሻርና ከሁለቱ የተገኙት ውጤቶች በአንድነት ተጠቃለው ከፍተኛ የሆነ ሐሳብ ወይም ክስተት ሲፈጥሩ አስተምሮ ይባላል ። ይህ ማለት ግን አስተምሮ የአንብሮና የተቃርኖ ድምር ወይም ስምምነት ነው ማለት አይደለም ። የሁለቱን ጠቃሚ ጠባዮች የሚያቅፍ በመሆኑ የነሱ የበላይና ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ነው ። ለምሳሌ ጂያሌክቲካዊ ቁስአካል ነት የሐሳባዊነትና የቁስአካልነት አስተምሮ ነው ሲባል የሁለቱ ቅልቅል ነው ማለት አይደለም ፤ የሁለቱ ቅራኔ የወሰደው ልዩና ከፍተኛ ውጤታቸው እንጂ ።

(አንብሮን ፡ ተቃርኖን ፡ የሽረት ሽረት ሕግን ይመለከታል ።)

አስታራቂነት

(Conciliationism)

በኮሚኒስት ፓርቲ ውስጥ ለፓርቲው ሐቀኛ ፖሊሲ ተቃዋሚነታቸውን በግልጽ ካሳዩ አባላት ጋር ስምምነትና መቻቻል እንዲኖር የሚከራከር ፡ ፀረ ማርክሳዊ አመለካከታቸውንም በቆራጥነት ከመታገል የሚያፈገፍግ አቋም ነው ። የአስታራቂነት አስተሳሰብ የፓርቲ አንድነት እንዲጠበቅ በሚል ሽፋን አፈንጋጮች ፡ እንጀሮችና አድርባዮች ለሚያደርጉት ፀረ ማርክሳዊ እንቅስቃሴ ዕድል ሊሰጥ የሚችል በመሆኑ በጣም አደገኛና በእንጭጩ ሊቀጭ የሚገባው ነው ።

(ለዘብተኝነትን ይመለከታል ።)

አስፈላጊ ምርት

(Necessary Product)

በቁሳዊ ምርት መስክ የተሰማሩ ሠራተኞች ከሚያመርቱት አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ውስጥ ሰራሳቸውና ለቤተሰባቸው ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎት መታደስ የሚያውሉት የምርት ክፍል አስፈላጊ ምርት ይባላል። አስፈላጊ ምርትን ለማምረት የሚውለው ጊዜ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ሲባል በዚህ ጊዜ ውስጥ ሠራተኞች የሚሠሩት ሥራ አስፈላጊ ሥራ ይባላል። አስፈላጊ ምርትን ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ወይም ከተረፈ ምርት ጋር ካለው መጠናዊ ተዛምዶ ወይም ጥምርታ አንፃር መለካት ይቻላል።

በጥንታዊ የጋርዮሽ ሥርዓት ውስጥ የምርት ኃይሎች ጨርሰው ያልዳበሩ ስለነ በሩ ተረፈ ሥራ የሚባል ነገር አልነበረም። ስለዚህም የሚመረተው ምርት በጠቅላላ የአስፈላጊ ምርትን መልክ የሚይዝ ነበር። የምርት ኃይሎች መሻሻልና መዳበር የተረፈ ምርትን መገኘት አስከተለ። ይህም አንዱ መደብ ሌላውን ለመበዝበዝ እንዲችል ነባ ራዊ ሁኔታን ፈጠረ።

ተፃራሪ መደቦች ባሉባቸው ማኅበራዊ ሥርዓቶች ሁሉ በአስፈላጊ ምርትና በተረፈ ምርት መካከል ያለው ግንኙነት ከብዝበዛ ጋር የተቆራኘ ነው። በዝባዥ መደቦች የሚያገኙት ተረፈ ምርት በምርት መስክ ከመስማራት የመነጨ ሳይሆን የምርት መገልገያዎችን በግል ባለቤትነት በመያዛቸው ነው። በባሪያ አሳዳሪውና በፊውዳሉ ሥርዓቶች ውስጥ የአስፈላጊ ምርት መጠን በእነዚህ ሥርዓቶች ውስጥ ባለው ዝቅተኛ በሆነ የሥራ ምርታማነትና የብዝበዛ ግንኙነት የሚወስን ነው።

የካፒታሊስት ምርት ዓይነተኛ ጠባይ ተረፈ እሴትን ማጋበስ እንደሆነ ይታወቃል። ይህን ለማድረግ ደግሞ ካፒታሊስቶች በአብዛኛው የአስፈላጊ ምርትን ድርሻ በመቀነስ የተረፈ ምርትን ድርሻ ለማሳደግ ይጣጣራሉ። በካፒታሊዝም የዕድገት ሂደት ውስጥ ማኅበራዊ ሥራ በሚያሳየው የምርታማነት ዕድገት የተነሣ የአስፈላጊ ምርት ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ድርሻ አንፃራዊ በሆነ መን

ገድ ይቀንሳል። ይህ ሁኔታ በተለይ የሚመስከተው የፍጆታ ዕቃዎችንና እነዚህን ዕቃዎች ሠርቶ የሚያወጣውን ክፍለ ኢኮኖሚ ነው።

ከላይ እንደተጠቀሰው በካፒታሊዝም ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት የአስፈላጊ ምርት ድርሻ አንፃራዊ ቅነሳ ቢያሳይም በዚህ ሥርዓት ውስጥ ይህንን አዝማሚያ የሚከላከሉ ሌሎች ሁኔታዎችም አሉ። ከነሱም መካከል በካፒታሊስት ሀገሮች የወዝአደሩ መደብ ለምንዳ ጭማሪና ሰማኅ በራዊ መብቱ መስፋፋት የሚያደርገው ትግል ዋነኛው ነው። በካፒታሊስት ሥርዓት የሥራ ዕምቀት መጨመርና ይህም የሚያስከትለውን የአካል ድክመትና የአእምሮ ጭንቀት ለማካካስ ካፒታሊስቶች የተወሰነ ወጪ እንዲያደርጉ ያስገድዳቸዋል። ከዚህም በተጨማሪ አሁን ካለው የሳይንስና የቴክኖሎጂ አብዮት አንፃር የሠራተኛውን መደብ የትምህርትና የሙያ ደረጃ ማሻሻል አስፈላጊ በመሆኑ እነዚህ ሁኔታዎች ተጠራቅመው ከአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት የአስፈላጊ ምርት ድርሻ አንዳያቆለቁል ለማድረግ ይረዳሉ።

በሶሻሊዝም የምርት መገልገያዎች በጋራ የተያዙና ማኅበራዊ ምርትም በዕቅድ የሚመረት በመሆኑ በአስፈላጊ ምርትና በተረፈ ምርት መካከል ያለው ቅራኔ ይወገዳል። በሶሻሊዝም የአስፈላጊ ምርት መጠን የሚወስነው የሠራተኛውን መሠረታዊ ፍላጎት ለማሟላት በመቻል ብቻ ሳይሆን የሠራተኞችን የተሟላ አካላዊና ባህላዊ ዕድገት ከማስገኘት አንፃር ነው።

በሶሻሊዝም ከአስፈላጊ ምርት ውስጥ የተወሰነው ክፍል ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ለእያንዳንዱ እንደ ሥራው በሚለው መርህ መሠረት የሚከፋፈል ሲሆን የተቀረው ክፍል ደግሞ በማኅበራዊ ፍጆታ ምድብ በኩል በተጨማሪ ከፍያዎችና አገልግሎቶች መልክ ይከፋፈላል። ስለሆነም በሶሻሊዝም አስፈላጊ ምርት በምግብ፣ በልብስና በመሳሰሉት መልክ ለግል ፍጆታ ሲውል በሌላ በኩል ደግሞ በትምህርት ቤት፣ በመጻሕፍት ቤት፣ በሕክምና ተቋሞችና በሌሎች አገልግሎት ስጭ ተቋሞች መልክ ሰውል ፍጆታ ይውላል።

(ተረፈ ምርትን ይመለከታል።)

አስፈላጊ ሥራ
(Necessary Labour)

በቁሳዊ ምርት ተግባር ላይ የተሰማራ ሠራተኛ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ በሥራ ላይ ከሚያውለው ጉልበቱ መካከል ለራሱ የሥራ ኃይል መታደስና ለሱና ለቤተሰቡ ኑሮ የሚያስፈልገውን ለማግኘት የሚሠራው ሥራ ነው። ይህ ለሱና ለቤተሰቡ ኑሮ አስፈላጊ የሆነውን ነገር ለማግኘት የሚሠራው አስፈላጊ ሥራ የሚወስደው ጊዜ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ በመባል ይታወቃል።

በአንድ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ውስጥ የአስፈላጊ ሥራ ዓይነተኛ ጠባዮች የሚወሰኑት በምርት ኃይሎችና በማኅበራዊ ምርት የዕድገት ደረጃ ነው። ለምሳሌ ጭንታዊ የጋርዮሽ ሥርዓት ዘመን የሥራ ምርታማነት እጅግ በጣም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ስለነበር የሚሠራው ሥራ ውሉ አስፈላጊ ሥራ ነበር። ማለትም በዚያን ጭንታ ተረፈ ምርት የሚባል ነገር ስለአልነበረና የሚመረተውም ምርት ከፍላጎት በላይ ስላልሆነ ተረፈ ሥራ የሚባል ፈርጅ አልተከሰተም ነበር።

የምርት ኃይሎች ዕድገት ባሳዩበትና ጭንታውም ተፃራሪ መደቦች በተከሰቱበት ወቅታ ግን አስፈላጊ ሥራ ከሥራ ጊዜ የተወሰነውን ድርሻ ሊይዝ በቃ። ቀሪው ደግሞ ተረፈ ሥራ የሚባለው ሲሆን የዚህም ውጤት ተፃራሪ መደቦች ባሉበት ሁኔታ ልብዝባዥ መደቦች ግልጋሎት የሚውል ነው። በአስፈላጊ ሥራና በተረፈ ሥራ መካከል ያለው መጣኔ የብዝሃነቱን መጠን ይገልጻል። በዝባዥ መደቦች ባሉበት ሁኔታ ልብዝባዦች ከተመደበው የሥራ ቀን ውስጥ የአስፈላጊ ሥራን ድርሻ በመቀነስና የተረፈ ሥራን ድርሻ በመጨመር፣ በዚህም የሠርቶ አደር ልብዝቦች የኑሮ ደረጃ እንዲያቆሰቁል በማድረግ የኑሱን ገቢ ያሳድጋሉ።

በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት የባሪያው ሥራ በአስፈላጊና በተረፈ ሥራ የተከፋፈለ ሲሆንም ባሪያው ያመረተው ምርት በሙሉ በባሪያ አሳዳሪው ስለሚወስድ ይህ ከፍፍል ይደበቅና ባሪያው የሚሠራው ሥራ ሁሉ ተረፈ ሥራ መስሎ ይታያል።

በፊውዳል ሥርዓት ግን የጭስኛው አስፈላጊ ሥራና ተረፈ ሥራ በግልጽ

የተከፋፈለ ነው። የገበሬው ተረፈ ሥራ የገንዘብና የዓይነት ከፍያ መልክንም የሚገልጽ ነው። ጭስኛው በአስፈላጊ የሥራ ጊዜው በራሱ ማሳሳይ በማረስ ለራሱና ለቤተሰቡ የሚያስፈልገውን ሲያመርት በሳምንት ውስጥ ባለው ቀሪ ጊዜ ደግሞ በተረፈ ሥራ መልክ በፊውዳሉ ማሳሳይ ለፊውዳሉ በነፃ ይሠራል።

በአንፃሩ በካፒታሊስት ሥርዓት የሥራ ኃይሉን ሽጦ በሚተዳደረው ወዝአደር አስፈላጊ ሥራና ተረፈ ሥራ መካከል ያለው ከፍፍል ድብቅ ነው። ምክንያቱም በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው የምንዳ ሥርዓት ለወዝአደሩ የሚከፈለው ምንዳ ለአስፈላጊ ሥራው ብቻ ሳይሆን ለተረፈ ሥራው ጭምር የሚከፈል መስሎ ስለሚታይ ነው። እንደ አውነቱ ከሆነ ግን በካፒታሊዝም ምንዳ የሚሸፍነው አስፈላጊ ሥራን እንጂ ተረፈ ሥራን አይደለም፤ ሊሆንም አይችልም።

በሶሻሊዝም ሥራ በአስፈላጊና በተረፈ ሥራ መከፈሉ ይቀጥላል። ይሁንና የሶሻሊስት ምርት ዓላማ የግል ትርፍ ማስባሰብን የሚፃረር በመሆኑ በማኅበራዊ ምርትና በማኅበራዊ ከፍፍል መካከል መጣጣም ይኖራል። ስለሆነም በአስፈላጊ ሥራና በተረፈ ሥራ መካከል ያለው ቅሪጅ ይወገዳል። የሶሻሊዝም መሠረታዊ የኢኮኖሚ ሕግ እያደገ የሚሄደውን የሕዝቡን ፍላጎት ማርካት እንደመሆኑ በአስፈላጊ ሥራ አማካይነት የሚገኘውና በየጊዜው እያደገ የሚሄደው አስፈላጊ ምርት ለአመረተው ሠራተኛ የግል ፍጆታ ከመዋሉም በላይ በተረፈ ሥራ የሚገኘው ምርትም የሶሻሊስት መንግሥት ለማኅበራዊ አገልግሎትና ለሕዝቡ የኑሮ መሻሻያ ያው ሊዋል።

(አስፈላጊ ምርትን፣ ምንዳን ይመለከቷል።)

አረብ ሊግ
(Arab League)

በአረብ ሀገሮች መካከል ያለውን ግንኙነት ለማጠናከር፣ ፖሊሲያቸውንና ተግባራዊ እርምጃዎቻቸውን ለማቀናጀትና ለጋራ ጥቅም ለማዋል እንዲቻል ታስቦ በነፃ የአረብ ሀገሮች መካከል በመጋቢት 1945 የተመሠረተ

ድርጅት ነው። በዚህም መሠረት ዛሬ የአረብ ሊግ በሰሜንና በምሥራቅ አፍሪካ፣ እንዲሁም በመካከለኛው ምሥራቅ የሚገኙ 21 ሀገሮችን (የፍልስጥኤም ነፃ አውጭ ድርጅትን ጨምሮ) በአባልነት ያቀፈ ነው። የድርጅቱ ጽሕፈት ቤት ቱኒስ ውስጥ ሲሆን፣ ድርጅቱ ለሥራው እንዲያመችው በአንዳንድ ሀገሮች ጽሕፈት ቤቶችና የመረጃ ማዕከሎች አሉት።

የአረብ ሊግ ከተመሠረተበት ወቅት ጀምሮ በቅኝ አገዛዝ ሥር የነበሩ የአረብ ሀገሮች ነፃ እንዲወጡና በአረብ ሀገሮች የኢምፔሪያሊዝምን የአጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ በመቃወምና አባላቱን በፀረ ኢምፔሪያሊስት ዓላማ በማስተባበር አስተዋጽኦ አድርጓል። ከአባል ሀገሮቹ ዝርዝር ለመረዳት እንደሚቻለው የአረብ ሊግ ተራማጅና አድኃሪ መንግሥታትን በአንድ መድረክ ያሰባሰበ በመሆኑ በተለያዩ ዓለም አቀፍ ጥያቄዎች ላይ ተመሳሳይ አቋም እንዳይይዝ አድርጎታል። ለምሳሌ በሳዳት የሚመራው የግብጽ መንግሥት በአሜሪካ ግፊት ከአስራኤል ጋር በተናጠል የካምፕ ዴቪድ ስምምነት ከተፈራረመ ወዲህ በድርጅቱ ውስጥ የታየው መከፋፈል የዚሁ ነፀብራቅ ነው። አድኃሪ የአረብ መንግሥታት በተለያዩ አካባቢዎች በሃይማኖት ስም የሚካሄዱትን ፀረ ሕዝብ እንቅስቃሴዎች እንዲረዳ ድርጅቱን ሲገፋ፣ ተራማጅ የሆኑት ደግሞ የሕዝባዊ እንቅስቃሴዎችን ፀረ ኢምፔሪያሊስት ይዘት ለማጠናከር ትግል ያካሂዳሉ።

አረብ ሶሻሊዝም (Arab Socialism)

ከመደብ አንድነት ይልቅ በአረቦች ወንድማማችነት ላይ የተመሠረተ ሶሻሊስታዊ ይዘት አለኝ የሚል እንቅስቃሴ ነው። ይህ እንቅስቃሴ የተመራው የአውሮፓን ትምህርት በቀመሱ አረብ ምሁራንና ወጣት መኮንኖች ሲሆን ዓላማውም የመደብ ትግል አካሄዶ የሠራተኛውን መደብ ለሥልጣን ማብቃት ሳይሆን መላውን አረብ ከሥልጣኔ ጋር ማስተዋወቅና ጠንካራ የሆነ የአረብ ወንድማማችነትን መመሥረት ነው።

የአረብ ሶሻሊዝም ግንባር ቀደም መሪ የአረብ ሶሻሊስት ፓርቲ ወይም በአዝ ፓርቲ በመባል የሚታወቀው ነው።

የአረብ ሶሻሊዝም ዓላማ ላይ ላዩን ሊታይ የአረብን ዓለም ወንድማማችነት ማስፈን እንደሆነ ቢሰፈፍለትም ለመደብ ትግል ያልቆመ በመሆኑ ሶሻሊስታዊነቱን በተግባር ሊተረጉም አልቻለም።

አረቦን (Bond)

በተወሰነ ገንዘብ የሚገዛ፣ የተወሰነና ቋሚ የሆነ ገቢ ለተወሰነ ጊዜ በወሰድ መልክ ለማስገኘትና ዋናውን ከተወሰነው ጊዜ በኋላ መልሶ ለማግኘት የሚያስችል ሕጋዊ የምስክር ወረቀት አረቦን ይባላል። አረቦን በጋራ አክሲዮን ኩባንያ ወይም በካፒታሊስት መንግሥት አማካይነት ለሽያጭ ይቀርባል። ኩባንያዎች ወይም ካፒታሊስት መንግሥታት አረቦን በመሸጥ ካፒታል ይሰበስባሉ።

አረቦን ሕጋዊ የምስክር ወረቀት በመሆኑ አረቦኑን የሸጠው አካል ሰገዛው ወገን ዋናውን ከነወሰዱ በተወሰነ ጊዜ እንዲመልስ ሕጋዊ ስምምነት ያደረገ መሆኑን ያረጋግጣል።

አረቦን ለተወሰነ ጊዜ ቋሚ የሆነ ገቢ ሊያገኝው የሚያስገኝ እንደመሆኑ ሁሉ የተወሰነው ጊዜ ሲያልቅም አረቦኑን የሸጠው ኩባንያ መልሶ ይገዛዋል።

በአረቦን ገዥዎችና ሻጮች መካከል ያለው ግንኙነት የአበዳሪና የተበዳሪ መልክ አለው። ስለዚህ አረቦን ገዥዎች የኩባንያው የጋራ ባለቤቶች ሳይሆኑ የኩባንያው አበዳሪዎች ናቸው። የሶሻሊስት መንግሥት አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው በአረቦን ሽያጭ አማካይነት ከሕዝብ ገንዘብ ተበድሮ ተጨማሪ ገንዘብ በማግኘት የሰፊውን ሕዝብ ጥቅም ያዳብራል።

(አክሲዮን፣ የጋራ አክሲዮን ኩባንያን ይመለከታል።)

አርስጣጣሊስ

(Aristotle)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ384—322 የኖረ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ቦታ የያዘ ፣ አስተምህሮውም ሁለንተኛና ሥር ሰደድ የሆነ ፣ የቅርፃዊ ሥነ አመክንዮ ሕጎችን የቀመረ ፣ በአጠቃላይ የተሟላና በታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ሚና የተጫወተ ፍልስፍናን የመሠረተ ዕውቅ የግሪክ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። ለብዙ ጊዜ የአፍላጦን ተማሪ የነበረና ከዚያም የትልቁ አስከንድር አስተማሪ በመሆን ያገለገለ ሲሆን ከደረሳቸው ጽሑፎች ውስጥ “ሚታፊዚክስ” ፣ “ኦርጋኒክ” ፣ “ፖለቲከስ” ፣ “ኤቲከስ” የተባሉት ዋና ዋናዎቹ ናቸው ።

ለአርስጣጣሊስ ፍልስፍና መነሻ የሆነው አርስጣጣሊስ በአፍላጦን ፍልስፍና ላይ ያቀረበው ጊስ ነው ። በተለይም አፍላጦን ሁለንተኛ ዊና ግላዊ ባሕርያትን ለይቶ በተለያዩ ሁለት ዓለሞች ውስጥ ይገኛሉ ብሎ የሰነዘረውን አመለካከት አጥብቆ ተቃውሟል። እንደአርስጣጣሊስ አባባል እውነታነት ያለው ተጨባጭ ግላዊ ነው። ሁለንተኛ የሆነው ቤት ወይም ሰው በራሱ እንደማይኖር ሁሉ ማንኛውም ሁለንተኛ የሆነ ነገር ከግላዊ ውጭ የራሱ ህልውና የለውም ። ሁለንተኛነት ያላቸው ግንዛቤዎች ናቸው ፤ እነርሱንም የምንቀርፀው ከግላዊ ባሕርያት ተነሥተን በወል ያላቸውን ጠባይ በማጠን ነው። ይህም ዘዴ አርቅቆት ይባላል። ስለዚህም ዕውቀት የሚነሳው ከሕዋሳት በመሆኑ የሁለንተኛ ግንዛቤዎች መሠረት የተጨባጩ ዓለም ሥርዓትና ከሱም የምናገኘው ልምድ ነው በማለት አርስጣጣሊስ ተናግሯል።

እንዲሁም አርስጣጣሊስ አፍላጦን ስለቅስቃሴ ተለዋዋጭ ጠባይ የሰጠውን አስተያየት ለማረም ሞክሯል። በአርስጣጣሊስ አመለካከት አንድ ነገር ተለዋዋጭ ስለሆነ ታዋቂነት የለውም ማለት አይደለም ። መለዋወጥ ራሱ በሕግ የሚገዛ በመሆኑ አንድ ነገር ተለወጠ ማለት እራሱን ከዳ፣ ደመሰሰ ማለት ሳይሆን አደገ፣ በውስጡ በጽንሰ ደረጃ የነበረው እውን ሆነ ማለት ነው። ይህ የቅስቃሴ ሕግ የሚያሳየን አንድ ነገር የሚለወጠው ወይም ሌላ ነገር የሚያፈልቀው የራሱን ሕይወት ከጨረሰ በኋላ የሚተካው ነገር የሱ ተቃራኒ ሳይሆን ቅጥደው መሆኑን ነው። ከዚህ በመነ

ሣት አንድ ነገር ለተወሰነ ጊዜ የሆነ መልክ ይኖረዋል ፤ በተወሰነ ጊዜ ውስጥም ይለወጣል በማለት አርስጣጣሊስ የቅርፃዊ ሥነ አመክንዮን መሠረታዊ አስተሳሰብ ማለትም የራሱነትን ወይም የቅራኔ አልባነትን መርህ ቀምሯል ። አንድን ነገር በትክክል የምንረዳው ተቃርኖ ሳንጨምርበት እንደሂደቱ አመጣጥ በሥርዓት ስንገልጸው ነው። አንድ ነገር ከትንሽ ወደ ትልቅ ሲቀየር በአንድ ጊዜ ሁለቱንም ነው ብሎ መናገሩ ተቃርኖ ሊሆን ትክክለኛው አነጋገር ግን ለተወሰነ ጊዜ ትንሽ እንደነበርና ከዚያም ወደትልቅነት እንደተሸጋገረ ማለትም ሁለቱን ጠባዮች በጊዜና በቦታ ለይቶ የሚገልጸው ነው።

አርስጣጣሊስ በፖለቲካና በሥነ ምግባር አስተሳሰብም የአፍላጦንን አስተምህሮ አልተቀበለም ነበር ። በተለይም ገብረተሰብንና ሰውን በትክክል ልናጠና የምንችለው መሆን ካለበት ተነሥተን አይደለም ። ምን ጊዜም ቢሆን መነሻችን ተጨባጭ ሁኔታ መሆን አለበት ። በመሆኑም የሥነ ምግባር ዓላማ ስሜትን መጨቆን አይደለም ። የሰው ፍላጎት ደስታን ማግኘት መሆኑን በቅድሚያ ተረድተን የሥነ ምግባር ዓላማ ይህን ደስታ ቋሚ ለማድረግ የሚያስፈልጉትን መንሥኤዎችና ጥበብ ማስተማር ይሆናል ። ደስታ ወጣ ገባ ሳይሆን ቋሚነት የሚኖረው ስሜታችን ፣ ከንዋኔያችንና ፍላጎታችን ከልክ ሳያልፍና ከጉድለት የተጠበቀ ማለትም መካከለኛ ወይም ሚዛናዊ ሲሆን ነው። ለምሳሌ ከብኩንነትና ከስግብግብነት የሚመረጠው በቁጠባ መኖር ነው። ከትእቢትና ራስን ከማንቋሸሽ ጥሩው ትሁት መሆን ነው። ከፍርሃትና ከድፍረት ሚዛናዊው መልካም ጉብዝና ነው። እንደ አርስጣጣሊስ አባባል የውበትም ዋና ሚና በውስጥ መጣጣምና በቅርፅ ጥራት ኃይለኛ ግፊት ያላቸውን ተፈጥሮአዊ ስሜቶቻችንን ማቀዝቀዝና ዲሲፕሊን ማስተማር ነው።

ይህ የደስታ ኑሮ ተግባራዊ ሊሆን የሚችለው አመች በሆነ ማኅበራዊ ሥርዓት ውስጥ ነው። ሰው በተፈጥሮ ማኅበራዊ በመሆኑ ከማኅበር ውጭ ሊኖር ወይም ሊደሰት አይችልም ። አመች ወይም ትክክለኛው ማኅበራዊ ሥርዓት ሲባል መንግሥት መሆን ከነበረበት አንፃር መናገር ሳይሆን ከተከሰቱት

የመንግሥት ዓይነቶች የሚሻለውን በመምረጥ እሱኑ ማሻሻል ማለት ነው ። ለምሳሌ እንደ አርስጣጣሊስ አባባል ባርነትን ለማስቀረት መሞከር ፍጹም ተምኔታዊ የሆነ አመለካከት ነው ። በሰው መካከል ያለውን ተፈጥሮአዊ ልዩነት ስናይ ፣ ደግሞም ከብዙው ውስጥ ጥቂቶቹ ጥበብንና ዕውቀትን ለማሳደግና ሚዛናዊና የደስታ ኑሮ እንዲኖራቸው ለማድረግ ከጉልበት ሥራ ነፃ መሆን እንዳለባቸው ስንመለከት ባሪያ አስፈላጊ መሣሪያ መሆኑን እንረዳለን ። በመሆኑም ቁም ነገሩ የማሳበራዊ ሥርዓትን ፍጹም ጥሩነት መመኘት ሳይሆን ሚዛናዊ ማድረጉ ነው ። ለአርስጣጣሊስ ብዙው የበላይ ገዥ ከሚሆንበት (ዲሞክራሲ) ትንሹ የበላይ ገዥ ከሚሆንበት (ኦሊጋርኪ) ከሁለቱ መጥፎ ገጽታዎች ለመራቅ የሚሻለው የመካከለኛው መደብ እገዛ ሥርዓት ነው ።

አርስጣጣሊስ የአፍላጦንን ተምኔታዊ ነት በመቃወም ከተጨባጩና ከልምድ በመነሣት ስለ ኑባሬ ፣ ስለዕውቀት ፣ ስለ ግብረገብና ስለ ማሳበራዊ ሥርዓት ከተቀነባበረ ዕውቀት ላይ ለመድረስ ሞክሯል ። ነገር ግን ይህ ሳይንሳዊ አዝማሚያ አርስጣጣሊስ በነበረው መሳፍንታዊ አቋም በመበከሉ የወላዎይነት ጠባይ ይዞአል ። በነበረው ቁስእካላዊ አዝማሚያ እስከ መጨረሻው ሳይገፋበት ፣ የቅስቃሴ ምንጭ እግዚአብሔር ነው ብሎ መናገሩ ፣ ስለደስታ ዓለማዊነት ከገለጸ በኋላ የደስታ መጨረሻ አእምሮአዊ ደስታ ነው ብሎ ማሰቡ ፣ ተጨባጩ ለማንኛውም ነገር መነሻና ማመዛዘኛ ነው ካለ በኋላ ስለጉልበት ሥራ ያሳየው ጥላቻና ስለ ባርነት የሰጠው የተዛባ አመለካከት ለወላዎይነቱ ብቁ ማስረጃዎች ናቸው ። ከዚህም የምንረዳው የነበረበት የመደብ ተፅዕኖ ቁስእካላዊ አስተሳሰቡን በማደፍረስ ወደሐሳባዊነት እንዲያደላና ተቃራኒ አመለካከት እንዲኖረው ማድረጉን ነው ። አርስጣጣሊስ የቅርፃዊ ሥነ አመክንዮ ሕጎችን መቀመጥ እጅግ የሚያስመስግነው ቢሆንም ይህንን ሥነ አመክንዮ ግን ፍጹማዊ አድርጎ መውሰዱ ፣ በተለይም የቅራኔን ነባራዊነት በመካድ ቅራኔ ከአስተሳሰብ ስህተት የሚመነጭ ነው ብሎ መናገሩና ማስተማሩ ለዲያሌክቲካዊ አስተሳሰብ መወለድና ማደግ ከፍተኛ መሰናከል ሆኗል ።

አርስጣጣሊስ በተፈጥሮም ሆነ በማንበራዊ ሳይንስ መስኮች ብዙ ምርምሮችን ያካሄደ እንደመሆኑ በኢኮኖሚ ሳይንስ ዘርፍም እንዳንድ ምርምሮችን አድርጓል ። የኢኮኖሚ አመለካከቱም የተመሠረተው የባሪያ አሳዳሪውን ሥርዓት የሸቀጥ ምርት እንደ ዘለዓለማዊና እንደተፈጥሮ ክስተት አድርጎ በመውሰድ ነው ።

ሀብትን በሚመለከት አርስጣጣሊስ በሁለት ከፋፍሎ አቅርቦት ነበር ። ይኸውም አንደኛው የአጠቃላይ የፍጆታ ዕቃዎች እሴት ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ የገንዘብ ወይም የልውውጥ እሴት ጥርቅም ነው ። እንደ አርስጣጣሊስ አመለካከት የመጀመሪያው ዓይነት ሀብት የሚመነጨው ከእርሻና ከእደጥበብ ሲሆን ይህንንም ዓይነት ምርት ፣ ከምርታዊ ሥራ የሚመነጭና የሰውንም ፍላጎት ለማርካት የሚያገለግል በመሆኑ የተፈጥሮ ምርት በማለት ሰይሞት ነበር ። ሁለተኛው ዓይነት ሀብት ከዘውውር የሚመነጭና ለቀጥተኛ ፍጆታ የሚውል ባለመሆኑ ኢተፈጥሮአዊ በማለት ሰይሞታል ።

አርስጣጣሊስ በሀብት ላይ የሚደረገውን ጥናት ኢኮኖሚክስና ክሪማቲስቲክስ በማለት በሁለት ከፍሎታል ። እንደርሱ አመለካከት ኢኮኖሚክስ ማለት ከተፈጥሮ ክስተት ጋር በተያያዘ ሁኔታ ስለፍጆታ ዕቃዎች እሴት ምርት የሚደረግ ጥናት ነው ። አነስተኛ ደረጃ ግንድ ብዙም ትርፍ ስለማያስገኝ ፣ ይህንኑ አስመልክቶ የሚደረገው ጥናት በኢኮኖሚክስ ጥናት ውስጥ ሊጠቃለል እንደሚችል ጽፏል ። በሌላ በኩል ክሪማቲስቲክስ የሚለውን የጥናት ዘርፍ የተመለከተው ገንዘብን ከማከማቸት ጋር የተያያዘውንና ኢተፈጥሮአዊ ክስተት የሚለውን እንደሚመለከት አድርጎ ነው ።

ኢኮኖሚክስንና ክሪማቲስቲክስን የማንፃፅሩ ሁኔታ አርስጣጣሊስን ስለሸቀጠና ስለሸቀጦች ልውውጥ ውስጣዊ ይዘት እንዲመራመር አድርጎት ነበር ። በኢኮኖሚ ሳይንስ ታሪክ ውስጥ በጠቀሟታ እሴትና በልውውጥ እሴት መካከል ያለውን ልዩነት በመገንዘብ ረገድ የመጀመሪያው ሰው ነው ። ለዚህም ነው በብዙ የኢኮኖሚ ሥነ ጽሑፍ ውስጥ አርስጣጣሊስ የኢኮኖሚ ሳይንስ አባት በመባል የሚታወቀው ።

አርበጣጣሊስ ስለ ልውውጥ እሴት ይዘትና መንግሥቱ በመመራመር አንዳንድ አስተሳሰቦች ቢሰነዘርም ፡ የሰው የሥራ ኃይል የዕቃዎች እሴት ፈጣሪ መሆኑን በሚገባ ሊገነዘብ አልቻለም ።

በማርክስ አመለካከት አርበጣጣሊስ የሽቀሮችን ልውውጥ በሚመለከት ያበረከተው አስተዋጽኦ የዕቃዎችን እሴት በሚገልጽበት ጊዜ በዕቃዎቹ ውስጥ ያለውን እኩያዊ ግንኙነት ማግኘቱ ነው ።

ስለገንዘብ አመጣጥና በተለያዩ የኅብረተሰብ ክፍሎች መካከል ከሚደረገው የግድ ልውውጥ አንፃር አንድ የተወሰነ ሸቀጥ የግዴታ የገንዘቡን ሚና እንዲጫወት ስለማስፈለጉ አርበጣጣሊስ ያደረገውን ገለፃ ማርክስ ከፍተኛ ግምት ስጥቶታል ።

ይሁንና አርበጣጣሊስ የገንዘብን ታሪካዊ አመጣጥና አስፈላጊነት በሚመለከት ትክክለኛ ግንዛቤ ስላልነበረው ፡ ገንዘብ ሁለንታዊ የልውውጥ አማካይ ሊሆን የቻለው በመንግሥታት ወይም በሰዎች ስምምነት እንደሆነ አድርጎ ይመለከታል ። አርበጣጣሊስ የገንዘብን ተግባር ሲገልጽ ገንዘብ እንደዝውውር አማካይ ፡ እንደ እሴት መለኪያና እንደተከማች ሀብት የሚያገለግል መሆኑን አብራርቷል ።

(አፍላጣን ፡ ይመለከታል ።)

አርሶ አደር

(Peasantry)

(ገበሬን ይመለከታል ።)

አርቅቆት

(Abstraction)

የአንድን ነገር ጠባዮች ወይንም የነሱን የእርስ በርስ ግንኙነቶች በሐሳብ የሚለያይ የዕውቀት ስልት ነው ። ይህ የመለያየት ሁኔታ ከውሱንና ግላዊ ከሆኑ ከስተቶች ሐሳቦችን አላቆ ወደ አጠቃላይ ግንዛቤዎች እንዲያመሩ ያደርጋል ። ቁስአካል ፡ እንቅስቃሴ ፡ ፋይዳ ፡ ሕይወት ወዘተ ... የምንላቸው አጠቃላይ ጽንሰ ሐሳቦች የሚገኙት ከነገሮች

ግላዊነት ባሻገር አጠቃላይ ሁኔታዎችን በማጤን ነው ።

ማንኛውም ዕውቀት በአርቅቆት ላይ የተመሠረተ ነው ። ምክንያቱም ከረቂቅ ሐሳቦች ላይ ካልደረሰን የአንድን ነገር ባሕርያት ወይም ውስጣዊ ምንነት ልንረዳ አንችልም ። አንድ ነገር ካልተፈታታና ምንነታዊ መልኮቹ ተለያይተው ካልተጤኑ ውስጠ ምሥጢሩ ሊታወቅ አይችልም ። የአርቅቆቱ ዓይነት በተለይም ምን ከምን እንደሚለይ የሚወስነው በስዎች ተግባራዊ ፍላጎት ፡ በግንዛቤ ሂደትና በሚጠናው ነገር ባሕርይ ነው ።

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ስለ አርቅቆት ያለው አመለካከት ሳይንሳዊ ነው ። በተለይም የሐሳባውያን አስተሳሰብ የተመሠረተው የአርቅቆትን ውጤቶች ወደ ባሕርዮት በመለወጥ ማለትም ሐሳብን ነባራዊ በማድረግ መሆኑን ያስረዳል ። ይህን የተሳሳተ አመለካከት በማረም ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ረቂቅ ሐሳቦች በነባራዊነት ያሉ ሳይሆኑ ሰው የነባራዊውን ዓለም ግንዛቤ ለማግኘት ከሚያደርገው ጥረት የሚመነጨና ተጨባጩን የሚያንፀባርቁ መሆናቸውን ያስረዳል ።

(ጭብጥን ፡ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን ፡ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል።)

አርበኝነት

(Patriotism)

አንድ ሰው ለሀገሩ ብልጽግና ፡ ደኅንነት ፡ ነፃነት ወዘተ... ያለው ጥልቅ የፍቅር ስሜትና ቀናኢነት ፡ ይህንንም ለማስከበር ያለው የቆራጥነትና የዘግጁነት መንፈስ ነው ። አርበኝነት ከአንድ ከተወሰነ ኅብረተሰብ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ሁኔታዎች የሚመነጭ ቁሳዊ መሠረት ያለው ነው ።

አርበኝነት በተለያዩ ወቅቶች የተለያየ ይዘት ያለው ከስተት ነው ። አርበኝነት የማኅበራዊ ንቃት ውጤት እንደመሆኑ በተለይ በካፒታሊዝም መባቻ ወቅት ላይ ከብሔሮችና ከብሔራዊ መንግሥታት መከሰትና መጠናከር ጋር እያደገ የመጣ ነው ። ካፒታሊስት ኅብረተሰብ በመደቦች የተከፋፈለ በመሆኑ ቡርጂዚው የሕዝቡን የአርበኝነት ስሜት ለፖ

ለቲካ የበላይነቱና ለኢኮኖሚ ጥቅሙ አውሎታል ።

ሶሻሊስት አርበኝነት ግን የሚያስከብረው የሰፊውን ሕዝብ የፖለቲካና የኢኮኖሚ የበላይነት በመሆኑ ከዚህ አጀግ የላቀና የተለየ ነው ። ሠርቶ አደሩ ሕዝብ ሶሻሊስት አርበኝነትን የሚጉናፀፈው በወዝአደሩ መሪነት ከአድጋሪ ሥርዓት ምዝበራና ጭቆና ጨርሶ ለመላቀቅና አውነተኛ መብቱን ለመጉናፀፍ በሚያደርገው ረዥምና ውስብስብ የሶሻሊስት ጎብረተሰብ ግንባታ ሂደት ውስጥ ነው ። ሶሻሊስት አብዮት አየተጠናከረ ሲሄድ ሠርቶ አደሩ ለሠራተኛው መደብ መንግሥትና ለአዲሱ ሥርዓተ ማኅበር ያለው የአርበኝነት ሰሜትም አየዳበረ ይሄዳል ።

ሶሻሊስት አርበኝነት ከወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት ጋር በቅርብ የተሳሰረ፣ የብሔረተኝነትና የኮስሞፖሊታኒዝም ተፃራሪ የሆነ ነው ።

(ብሔረተኝነትን፣ ኮስሞፖሊታኒዝምን ይመለከታል ።)

አሻንጉሊት

(Puppet)

በውጭ ኃይል ወይም ተፅዕኖ ቁጥጥር ሥር የዋለ ግለሰብ፣ ቡድን፣ ወይም አስተዳደር አሻንጉሊት ይባላል ። በተለይ የሀገራቸውን ነፃነትና የሕዝባቸውን መብት በማስከበር ፈንታ የኢምፔሪያሊዝም መሣሪያ ለሆኑ መሪዎችና የፖለቲካ ሰዎች እንዲሁም መንግሥት አሻንጉሊት የሚለውን ቅጽል መስጠት የተለመደ ነው ።

አሻጥር

(Sabotage)

በማኅበራዊ ግንኙነት ውስጥ ግለሰቦች፣ ቡድኖች ወይም ድርጅቶች ባላቸው ቅሬታ ወይም ጥቅማቸውንና ፍላጎታቸውን ለማሟላት ሲሉ በተለያዩ ሰውር በሆነ መንገድ ሌሎችን ለመጉዳት ወይም ለማጥፋት የሚፈጽሙት ድርጊት አሻጥር ይባላል ። ለምሳሌ በአንድ የማምረቻ ድርጅት ውስጥ የምርትን ሂደት ማደ

ናቀፍ (በሰውር የማምረቻ መሣሪያ መስበር፣ ሰነዶችን ማጥፋት ወዘተ...) አሻጥር ነው ። የተወሰነ ክፍል ወይም መደብ በተለይም የለውጥና የዕድገት ተፃራሪ ወገኖችን ጥቅምና ፍላጎት በመመርኮዝ ተመክሮበትና ተዘክሮበት ሆን ተብሎ የተራማጅ ኃይሎችን አቋምና ተግባር ለማደናቀፍ በአንድ ሀገር የውስጥና የውጭ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ዕድገት ላይ የሚፈጸም የሴራ ተግባር ነው ።

በዚህ መሠረት ፀረ አብዮት ኃይሎች የኢኮኖሚና የማኅበራዊ አገልግሎት ድርጅቶችንና የመገናኛ አውታሮችን በማፈራረስ፣ ሠርቶ አደሩ ሕዝብ ምርቱንና የሥራ ውጤቱን ከፍ አንዳያደርግ፣ የተመረተውም በወቅቱ ተሰብስቦና በአገባቡ ተጠብቆ ለተጠቃሚው ሕዝብ እንዳይደርስ በመቀሰቀስ ለአድጋሪ ዓላማቸው መሳካት በአንድ ሀገር ውስጥ ችግር እንዲባባስ፣ በፖለቲካውም የተረጋጋ ሁኔታ እንዳይኖርና የመንግሥታዊና የሕዝባዊ ድርጅቶችን አቋምና የሥራ ቅልጥፍና በማዳከም አብዮትን ለመቀልበስ የሚፈጽሟቸው ፀረ ሕዝብ አፍራሽ ተግባሮች አሻጥር ናቸው ።

አቅርቦትና ፍላጎት

(Supply and Demand)

አቅርቦትና ፍላጎት የሸቀጥ ምርት የኢኮኖሚ ፈርጆች ናቸው ። አቅርቦት ማለት ለገበያ ቀርቦ ፍላጎትን ሊያሟላ የሚችል የሸቀጦችና የአገልግሎቶች ክምችት ማለት ነው ። አቅርቦት በምርት መጠንና በመገናኛ ዘዴዎች መሟላት ይወሰናል ።

ፍላጎት በመግዛት ኃይል ክልል የሚወሰን ማኅበራዊ ፍላጎት ሲሆን፣ ሽግግር ሕዝብ ዕድገትና አገልግሎት ሲፈልግ አምራች ድርጅቶች ደገሞ የማምረቻ መሣሪያዎችን፣ ጥሬ ዕቃዎችንና የሥራ ኃይልን ይፈልጋሉ ።

አቅርቦትና ፍላጎት ውስብስብ በሆነ ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ተሳስረው በገበያ ላይ የኢኮኖሚ ግንኙነቶች ነፀብራቅ በመሆን በምርትና በፍጆታ መካከል ያለውን ተዛምዶ ይወስናሉ ። የአቅርቦትና የፍላጎት ተፅዕኖ ሸቀጦች በሚሸጡበትና በሚገዙበት ጊዜ የሚከሰት ነው ።

በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል ያለው ግንኙነትና የእያንዳንዳቸው ጠባይ የሚወሰነው በየሥርዓት ማጎበሩ ተጨባጭ የኢኮኖሚ ሕጎች ነው። በካፒታሊስት ሥርዓት በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል ተፃራሪ የሆነ ቅሬታ አለ። ይኸውም ቅሬታ የሚመነጨው በሥርዓቱ ውስጥ በማጎበራዊ አመራረትና በግል የሃብት ክፍፍል መካከል ካለው ቅሬታ ነው። ይህ ሁኔታ የዋጋ ውጣ ውረድን በማበከተል በምርት መጠን ላይ ተፅዕኖ ያደርጋል። እንደ አቅርቦትና እንደ ፍላጎት ወቅታዊ ግንኙነትም የሸቀጦች ዋጋ ከሸቀጦቹ እሴት ወይም (በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ እንደሚሰራው) ከምርት ዋጋ በላይ ሌላ ጊዜ ደግሞ በታች ይሆናል። በዚህ ሁኔታ የእሴት ሕግ ግብታዊ በሆነ መንገድ የካፒታሊስት ምርትን ይቆጣጠራል። በገበያ ውስጥ የአቅርቦትና የፍላጎት ተመጣጣኝነት የሚገኘው በዋጋ ሥርዓት አማካይነት ካፒታልና የሥራ ኃይል ከአንድ ኢኮኖሚ ዘርፍ ወደ ሌላው ብዙ ጊዜ ከዋገቱ በኋላ ነው።

ይሁንና በአጠቃላይ ሲታይ በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ባለው የዋጋ ገረት፣ በሥራ አጥነትና በመግዛት ኃይል ዐቅም ግንባር አንፃር አቅርቦት በአብዛኛው ጊዜ ከፍላጎት በላይ ይሆናል። ይህም አስመጣጠን በየወቅቱ የሚነሳውን “የበላጥ ምርት” ቀውስ ያስከትላል።

ለሻሊዝም የምርት መገልገያዎች የጋራ ባለቤትነት የሰፈነበት በመሆኑ፣ በምርትና በፍጆታ፣ በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል ያለውን ተመጣጣኝነት በዕቅድ ለመጠበቅ ይቻላል። ይህ ማለት ግን አቅርቦትና ፍላጎት ተመጣጣኝ ናቸው ማለት አይደለም። በለሻሊዝም ውስጥ ካሉት የኢኮኖሚ ሕጎች መካከል የሰፊውን ሕዝብ እያደገ የሚሄድ ፍላጎት ማሟላት አንዱ ነው። ከፍላጎትና ከሕዝብ ቁጥር በየጊዜው መጨመር አንፃር የአቅርቦት ጭማሪ አስፈላጊ ሲሆን የሕዝቡ የኑሮ ሁኔታ መሻሻል ደግሞ አዲስ ፍላጎትን ይፈጥራል።

ይሁንና ይህ በዕቅድ ውስጥ ተገናዝቦ በመንግሥት የኢኮኖሚ ፖሊሲ አማካይነት በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል ተመጣጣኝነት እንዲኖር ይደረጋል። በሶሻ

ሊስቱ ኢኮኖሚ የግምረት ኃይልና በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ፍላጎት መካከል ባለው አስመጣጠን የተነሳ በአቅርቦትና በፍላጎት መካከል አለመጣጣም ሊኖር ቢችልም ይህ ሁኔታ በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ እንዳለው ወደሚፃረር ቅሬታ የሚያመራ ሳይሆን በምርት ኃይሎች ዕድገትና የሕዝቡንም ፍላጎት ከዐቅም ጋር በማስተካከል የሚፈታ ነው።

አቋም (Stand)

አንድ ግለሰብ ወይም ቡድን አምናና ተቀብሎ የሚዋጋለት ወይም ባለመቀበል የሚቃወመው መሥመር የዚያ ግለሰብ ወይም ቡድን አቋም ይባላል።

ሚና መለየት፣ የተወሰነ የፖለቲካ መሥመር መያዝ ወይም መከተል ፖለቲካዊ፣ ማጎበራዊና ወታደራዊ ነክ በሆኑ ጉዳዮች ላይ አጥጋቢ የሆነ ውይይት ከተካሄደ በኋላ በብዙ ጎን ድምፅ አሸናፊነት ከአንድ ውሳኔ ላይ መድረስና ውሳኔውን መመሪያ አድርጎ መቀበል አቋም መውሰድ ይባላል።

አባዊ ሥርዓት (Patriarchate)

በኢኮኖሚያዊ፣ በማጎበራዊና በቤተሰብ ኑሮ ረገድ የወንድ የበላይነት የሰፈነበት የጥንት ማጎበረሰብ ሥርዓት ነው።

አባዊ ሥርዓትን ያሰፈነው የጥንት ማጎበረሰብ ኢኮኖሚ እየዳበረ መምጣቱና ምርታማነቱን ከፍ ማድረጉ ነው። ወትሮ ሴቶች ተሰማርተውባቸው የነበሩትን ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ዘርፎች ማለትም ከብት ርባታን፣ እግ አሥግሮትን፣ እርሻን፣ እድንን ወዘተ... ወንዶች እየተረከቡ ሲሄዱ ሴቶች በማጀት ተወሰኑ። ውርስ የአባትን ዝርያ መሥመር እየቆጠረ ይሄድ ጀመር። ሴቶች በባሎቻቸው ቤት ወይም በወንድ አማቶቻቸው አባወራነት ሥር ይኖሩ ነበር። የጥጣው መሪ ወንድ ነበር። አንድ ወንድ ለአንድ ሴት የሚለው የጋብቻ

መርህ ለመጀመሪያ ጊዜ ተግባራዊ የሆነው በዚህ ሥርዓት ነበር ።

በኅብረተሰብ ታሪክ ውስጥ ከመጀመሪያው አንሥቶ ለፍኖ የቆየው ሥርዓት አባዊነት ነው እንጂ ሌላ፤ ዓይነት ሥርዓት ሊኖር አይችልም በማለት የሚያምኑ ብዙ ምሁራንና ፈላስፎች ነበሩ። ሃጪም አሉ ። ከነዚህም ውስጥ የጥንት የግሪክ ፈላስፎች አፍላጦንና አርጣጣሊስ ነበሩ። ነገር ግን ይህ አስተሳሰብ የተሳሳተ መሆኑን በሞርጋን ጽሑፍ ላይ ተመሥርቶ ፍሬደሪክ ኤንግልስ በትክክል አስረድቷል ።

(እግዊ ሥርዓትን ፣ የሴቶች ጥያቄን ይመለከታል ።)

አብርሃት

(Enlightenment)

አብርሃ ከሚለው ፣ የግዕዝ ቃል የመጣ ሲሆን ትርጉሙም ግሳወት ግሰረዳት ግለት ነው ።

የሳይንስን ዕውቀት ፣ የግብረገብንና የፍትህን ሐሳቦች በማሰራጨት የኅብረተሰብን ድክመቶች ለማረም የአስተሳሰብን ፣ የኑሮ ዘዴን ፣ የፖለቲካ አመለካከትን ለመቀየር ይቻላል የሚል ማኅበራዊ ፖለቲካዊ አመለካከት ነው ። የአብርሃት መሠረታዊ እምነት በኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ ኅሊና ወሳኝ ሚና ሊጫወት ይችላል የሚል ሐሳባዊ አመለካከት በመሆኑ ማኅበራዊ ችግሮች ከሰዎች ድንቁርናና ከዕውቀት ማነስ እንደሚመነጩ አድርጎ የሚገምት ነው ። አብራህያን ችግሮችን ሊያስወግድ የሚችል ትምህርት ብቻ ነው የሚል አመለካከት ስለአላቸው የኢኮኖሚን ወላጅነትና ኅብረተሰብን የሚገዙ ነባራዊ ሕጎችን ለመገንዘብ አልቻሉም ።

ፍልስፍናው የተስፋፋው በቡርጂክ አብዮት ፍንዳታ አጥቢያ ሊሆን ሾልቲር ፣ ሩሶ ፣ ሞንተስኪዬ ፣ ሄርደር ፣ ቬለር ፣ ጎቴ ወዘተ... የታወቁ የፍልስፍናው አራማጆች ነበሩ ። አብራህያን የፈውዳልን ርዕዮተዓለም ያዳከሙ ከመሆናቸውም በላይ በቀጥታ ቤተክርስቲያንን ፣ ሃይማኖታዊ ቀናናዎችንና ተምህርትን አስተሳሰቦችን ተዋግተዋል ። ይህ ርዕዮተዓለም በአሁኑም ወቅት ማርክሳዊ

ያልሆነው የምሁራን ክፍል አመለካከት ነው ።

አብዮተኛ

(Revolutionary)

ለሥር ነቀል ለውጥ የቆመ ፣ መመሪያውን ማርክሲዝም ሌኒኒዝም አድርጎ ጭቆናንና ብዝሃነትን በመቃወም የሠርቶ አደሩን አብዮት በቆራጥነት የሚያራምድ ፣ ራሱን ለሠርቶ አደሩ ጥቅምና ደኅንነት የሰጠ ፣ በተሰለፈበት ቦታ ሁሉ ለሠርቶ አደሩ ጥቅም የቆመ ሐቀኛ ታጋይ የሆነ ሰው አብዮተኛ ይባላል ።

(ከሚኒስትን ይመለከታል ።)

አብዮታዊ ሁኔታ

(Revolutionary Conditions)

ለማኅበራዊ አብዮት መምጣት ወሳኝ ሊሆን የሚችል በኢኮኖሚና በፖለቲካ ቀውስ የሚገለጽ የአንድ ሥርዓተ ማኅበር አጠቃላይ ሁኔታ ነው ። ሌኒን እንዳመለከተው አብዮታዊ ሁኔታ የሚታወቅባቸው ዋና ዋና ምልክቶች የገዥ መደቦች እንደቀድሞው በየላይነታቸውን እንደያዙ መቆየት አለመቻልና ተጨቋኝ መደቦች በጥንቱ ሁኔታ ለመኖር አሻፈረኝ ማለት ናቸው ።

አብዮታዊ ሁኔታ ነባራዊና ኅሊናዊ ሁኔታዎችን ያቀፈ ነው ። ነባራዊ ሁኔታ በኢኮኖሚያዊና በማኅበራዊ ቀውስ የሚገለጽ ሲሆን የኅሊናዊ ሁኔታዎችም መሟላት ለአብዮታዊ ሁኔታ መሳካት አስፈላጊ ነው ። ማለትም አንድ አብዮት ግቡን ሊመታ የሚችለው ሁለቱም ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ነው ። ኅሊናዊ ሁኔታ በአጠቃላይ ሲታይ የሚከተሉትን ሁለት ቁምነገሮች ይይዛል ። አንደኛው ሰፊው ሕዝብ በቂ የመደብን ታት በማግኘት የአብዮትን አስፈላጊነት የተገነዘበና ለአብዮትም አስፈላጊውን መሥዋዕት ለመከፈል የቆረጠና የተዘጋጀ ሆኖ መገኘት ነው ። ሁለተኛው ፖለቲካዊ ፣ ርዕዮተዓለማዊና ድርጅታዊ አመራር በመስጠት

ሰፊውን ሕዝብና አብዮታዊ ኃይሎችን አሰባሰቦ በአንድነት እንዲታገሉ ለማድረግ የሚችል፣ አስተማማኝ በሆነ ታክቲክና ስትራቴጂ በመጠቀም ዕቅዱን በተግባር የሚተረጎም የፖለቲካ ድርጅት መኖር ነው።

(ነባራዊ ሁኔታን፣ ኅሊናዊ ሁኔታን ይመለከታል።)

አብዮታዊ ሽግግር

(Revolutionary Transition)

ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም (ኮሚኒዝም) ለማለፍ በሕዝባዊ አመልካችነት በትጥቅ ትግል የሚካሄድ አብዮታዊ እንቅስቃሴ ነው። አብዮታዊ ሽግግር ማፍረስንና መገንባትን ያጣመረ ሂደት ሲሆን ዋና ዋና ገጽታዎቹም ሠርቶ አደሩ በኃይል የፖለቲካ ሥልጣን ከያዘ በኋላ የቀድሞውን ጨቋኝ መንግሥት አውታር ማፈራረስ፣ የማምረቻ መሣሪያዎችን የሕዝብ ማድረግ፣ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ተግባራትን በዕቅድ ለመምራት የሚያስችል መዋቅር መዘርጋት፣ የመደብና የብሔረሰብ ጭቆናዎችን እንዲሁም የሰው በሰው ብዝበዛን ጨርሶ ማሰወገድ፣ ሶሻሊስት ዲሞክራሲን መመሥረትና የባህል አብዮትን ማካሄድ ናቸው።

የአብዮታዊ ሽግግር መነሻው በካፒታሊስቱና በወዘአደሩ መካከል እየከረረ የሚመጣው ተግራሪ ቅራኔ ነው። የካፒታሊስቱ ሥርዓት ራሱን አጠናክሮ ዕድሜውን ለማራዘም እንዲሁም የወዘአደሩን የትግል እንቅስቃሴ ለማፈን ስለሚጥር ወዘአደሩም መላውን ሰፊ ሕዝብ አስተባብሮ የካፒታሊስቱን ሥርዓት ለመገርሰስና ሶሻሊስት ኅብረተሰብ ለመገንባት በፓርቲው አማካይነት በኃይል ለመጠቀም ይገደዳል። የአመፁ የመክረር ደረጃ የሚወስነው የካፒታሊስቱ መደብ በሚወሰደው የተቃወም አጽምና በሚጠቀምባቸው ታክቲኮች ዓይነት፣ በወቅቱ ባለው የኃይል አልላጠፍ እንዲሁም በወቅቱ አጠቃላይ ተጨባጭ ሁኔታዎች ነው። በዚህ አብዮታዊ የሽግግር ወቅት ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን መመሪያው ያደረገ የግንባር ቀደም ፓርቲ አመራር ወሳኝ ነው።

(ሕዝባዊ አመልካችነት፣ ተናሥቶት፣ አብዮት፣ ሰላማዊ ሽግግርን ይመለከታል።)

አብዮታዊ ዲሞክራሲ

(Revolutionary Democracy)

በሠራተኛው መደብ የትግል ታሪክ የመጀመሪያው ወቅት፣ ይህ ጽንሰ ሐሳብ ከከተማው ንዑስ ከበርቴ፣ ከገበሬውና ከተራማጁ ምሁራን መካከል የፖለቲካ ንቃት ያላቸውን ፀረ ፌዴራልና ፀረ ካፒታሊስት የሆነውን ትግል የሚደግፉትን፣ ለዚህም የሚታገሉ ክፍሎችንና እንዲሁም የነዚሁት ፍላጎትና ጥቅም የሚያራምዱ ፓርቲዎችን፣ ድርጅቶችንና ቡድኖችን የሚያጠቃልል ነበር። በአሁኑ ታሪካዊ ወቅት ደግሞ በዕድገት ወደ ኋላ በቀሩና ካፒታሊዝም እምብዛም ባልተሰፋፋባቸውና ባልተጠናከረባቸው ሀገሮች ለብሔራዊና ለማኅበራዊ እርነት የሚታገሉ ኃይሎችን በዚህም ውስጥ ገና ለጋ የሆነውንና በማደግ ላይ የሚገኘውን የሠራተኛ መደብ እንቅስቃሴም የሚያጠቃልል ነው።

አብዮታዊ ዲሞክራሲ በረጅሙ ፀረ ፌዴራልና ፀረ ካፒታሊስት ትግል ውስጥ ለዲሞክራሲና ለማኅበራዊ ለውጥ ሰፊ የትግል ታሪክና ሚና አለው። በዚህም መሠረት በእንግሊዝ፣ በአሜሪካ፣ በፈረንሳይ፣ በጀርመንና በሩሲያ ውስጥ በሠራተኛው እንቅስቃሴና በተለይም በነዚህ ሀገሮች ቡርጂካብዮቶች ወቅት አብዮታዊ ዲሞክራቶች በራሳቸው የፖለቲካ ድርጅቶች በመሰባሰብ ጭምር ከሠርቶ አደሩ ሕዝብ ጎን ቆመው መሥዋዕትነት የተመላው ትግል አካሂደዋል። በተለይ በሩሲያ በ19ኛው ምዕት ዓመት ሁለተኛው አጋማሽ ላይ እንደነሱ ሺጂ. በሊንስኪ፣ ቸርኒሼቭስኪ፣ ኤን. ኤ. ዶብሮሎቪቭ፣ ኤ.አይ. ሄርዘንና ኤን.ፒ. ኦጋራቭ የመሳሰሉት የታወቁ አብዮታዊ ዲሞክራቶች ሲሆኑ አመለካከታቸውም የገበሬ አብዮትና የተምኔታዊ ሶሻሊዝም አስተሳሰቦች ቅይጥ ነበር። በዚህም አስተሳሰባቸው ሩሲያ ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም የምትሸጋገረው በገበሬው አብዮት አማካይነት ገባርነትን በማጥፋትና የገበሬ ኮምዩኖችን በመመሥረት እንደሚሆን ይሰብኩ ነበር። ለዚህም “መሬትና ነፃነት”፣ “የሕዝብ ፈቃድ” ወዘተ... የሚሉ የፖለቲካ ድርጅቶችን በማጽዳት ታግ

ለዋል ። ሸ. አ. ሌኒን እነዚህ አብዮታዊ ዲሞክራቶች በወቅቱ ላደረጉት ትግል ከፍተኛ ግምት በመሰጠት ለራሲያ ማኅበራዊ ዲሞክራቶች ጥርጊያ ጉዳና እንዳዘጋጁ ተናግሯል። ይህ አስተሳሰባቸውም ለማኅበራዊ ሳይንሶች፣ ለሥነ ጽሑፍና ለኪነት መዳበር አስተዋጽኦ ቢያደርግም በአብዮታዊ ንድፈ ሐሳብ ትጥቅ ጉድለትና በጠንካራ ግንባር ቀደም ፓርቲ አመራር አጦት ምክንያት በተቀናጀ ሰትራቴጂና ታክቲክ ሕዝባዊውን ትግል አስተባብረው ሊመሩና ከግብ ሊያደርሱ አልቻሉም።

ባለንበት ታሪካዊ ወቅት እያሌ የአፍሪካ፣ የእስያና የላቲን አሜሪካ ሕዝቦች ራሳቸውን ከኢምፔሪያሊዝም ግልጽና ሰውር ብዝበዛና ጭቆና ነፃ ለማውጣት ከፍተኛ ትግል በማድረግ ላይ ናቸው። ምንም እንኳን በእነዚህ ሀገሮች አብዛኛዎቹ ከዘመናት የኢምፔሪያ ሊዝም ቀጥተኛ ቅኝ አገዛዝ ተላቀው የፖለቲካ ነፃነታቸውን የተገኙበት ቢሆንም ከዓለም አቀፍ የካፒታሊስቲ የኢኮኖሚ ሥርዓት ተፅዕኖ ገና ያልተላቀቁ በመሆናቸው ነፃነታቸው የተሟላ ሊሆን አልቻለም። በመሆኑም እነዚህ ሀገሮች ከብሔራዊ ነፃነት ባሻገር ለማኅበራዊ ነፃነታቸው መታገል ግድ ሆኖባቸዋል። በዚህ መሠረት ብዙ የአፍሪካ፣ የእስያና የላቲን አሜሪካ ሀገሮች ባገኙት የፖለቲካ ነፃነት ብቻ ሳይወሰኑ በሕዝቦቻቸውን ከውስጥ በዝባዥ መደቦችና ቀና ተገናኝተው ከሆነው ከዓለም አቀፍ ኢምፔሪያሊዝም ምዝብራና ጭቆና አላቀው ፍትህ፣ ነፃነት፣ እኩልነት፣ ሰላምና ብልጽግና ወደሰፊነበት ኅብረተሰብ ለማሸጋገር የሞት ሽረት ትግል በማድረግ ላይ ይገኛሉ። ሆኖም እነዚህ ሀገሮች በዕድገት እጅግ ኋላ ቀር በመሆናቸው ሠራተኛው በፖለቲካ ንቃቱና በተደራጀ የትግል ልምዱ ገና ተጠናክሮ ያልወጣ እንደ መሆኑ የፖለቲካ ባህል ደረጃው እጅግ ዝቅተኛ ሆኖ ይገኛል። በዚህም ምክንያት ሠራተኛው በፀረ ቅኝ አገዛዝ ትግሉ እንደ ገበሬው፣ እንደተራማጅ ምሁራኑና እንደ ንዑስ ከበርቱው ከመሰሉት ተራማጅና ፀረ ኢምፔሪያሊስት ኃይሎች ጋር በመሆን ለብሔራዊ ነፃነት በተደረገው ፍልሚያ የበኩሉን አስተዋጽኦ ቢያደርግም ቀድሞ ነቅቶና ተደራጅቶ ታሪካዊ ሚናውን በመገንዘብ ትግሉን በግምባር ቀደምነት ለመምራት አልቻለም።

በዚህ ሁኔታ ውስጥ ትግሉን በማስተባበርና በማደራጀት ግንባር ቀደም አመራር የሰጡት በአብዛኛው ከተለያዩ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች የወጡት ተራማጅ ምሁራን ሊሆኑ ችለዋል። የብሔራዊ አርነት ትግሉ በድል ካበቃና ብሔራዊ ነፃነት ከተገኘም በኋላ በብዙ ሀገሮች ከእነዚህ ግንባር ቀደም አመራር ከሰጡት ኃይሎች መካከል ትግሉን በዚሁ ለመወሰንና ከቀድሞዎቹ ቅኝ ገዥዎች ጋር በመመሳጠር በሥልጣን ላይ ተከፍሰው የግል ጥቅማቸውን ብቻ ለማሳደድ የተነሡና ተግባራዊ ያደረጉ ሲኖሩ፣ በተቀሩት ሀገሮች ደግሞ አብዮታዊ ኃይሎች የበላይነትን በመያዝ ሕዝባዊውን ትግል ከብሔራዊ አርነት ደረጃም አልፎ በሶሻሊስት የዕድገት ፈለግ ለማኅበራዊ ነፃነት ወደሚደረግ የላቀ ትግል ለማሸጋገር ችለዋል። በዚህም ሽግግር የፖለቲካ ሥልጣን በመጨበጥ ግንባር ቀደም ሚና የተጫወቱትና በመጫወትም ላይ ያሉት ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ተቀብለው ተግባራዊ መመሪያቸው ያደረጉ ቁርጠኛ ኮሚኒስቶችና አብዮታዊ ዲሞክራቶች ናቸው።

በዚህ ዓይነት በዘመናችን አብዮታዊ ዲሞክራሲ ከፊል ካፒታሊስትና በአብዛኛው በቅድመ ካፒታሊስት የዕድገት ደረጃ ላይ በሚገኙ ሀገሮች ሥልጣን በመጨበጥ ፀረ ፊውዳል፣ ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ፀረ ካፒታሊስት የሆነውን ትግል በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ድርጅት ግንባር ቀደም መሪነት የሚያራምድ ኃይል ነው። ይህ ኃይል የፖለቲካ ሥልጣኑን የሠርቶ አደሩ ሕዝብ መሣሪያ በማድረግ መሪነትን ቁልፍ የማምረቻ፣ የማከፋፈያና አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ሆነው ለሕዝብ ጥቅም እንዲውሉ ያደርጋል። በገጠርና በከተማ የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራትን በማሰፋፋትና በማጠናከር ለሶሻሊስት የምርት ግንኙነት መሰፈን ይታገላል። በየደረጃው በሚወሰዳቸው እርምጃዎችም የቀድሞውን አድጋሪ መንግሥታዊ ቢሮክራሲ በማዳከም ለአዲስ የፖለቲካ ሥርዓት ግንባታ ይታገላል። የቀድሞውን ሠራዊት በአዲስ መልክ በማደራጀት ለአብዮቲካ ዓላማና ለሰፊው ሕዝብ ጥቅምና ለዕልና የታጠቀ ሕዝባዊ መከላከያ ኃይል ይገነባል። በማርክሲዝም ሌኒኒዝም መርሆች ላይ በመመርኮዝ ሠርቶ አደሩን ሕዝብ በተራማጅና

በአብዮታዊ አስተሳሰቦች እያንፀና እያደራጀ በትግሉ ውስጥ በንቃት በማሳተፍ ለዲሞክራሲያዊ መብቱ መረጋገጥና ለአዲስ ባህል መገንባት ሁኔታዎችን ያመቻቻል ። እንዲሁም የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎች የዓለም አብዮት ሂደት የማይነጣጠሉ አካሎች እንደመሆናቸው ትግሉ በወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህ መሠረት የዘመናችን አብዮታዊ እንቅስቃሴዎች መሪ ኃይል ከሆነው ከሶሻሊስት ሥርዓት ጋር የቀረበና የጠበቀ ግንኙነት እንዲኖረው ያልተቆጠበ ጥረት ያደርጋል ። በዚህ ዓይነት የአብዮታዊ ዲሞክራሲ ሥልጣን በጠንካራ ማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ አመራር ከኅብረተሰቡ አጠቃላይ ዕድገትና በዚህም ውስጥ ከሠራተኛው መደብ አመራር ሚና ማደግ ጋር ወደ ወዝአደሩ የበላይ ገዥነት በማደግ አብዮቱን ቀስ በቀስ ወደ ሶሻሊስት ደረጃ ለማሸጋገርና ሰው በሰው የማይበዘበዝበትን ኅብረተሰብ ለመመሥረት የሚያስችል የሠርቶ አደሩ ሕዝብ የበላይነት ማረጋገጫ መሣሪያ ይሆናል።

(ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈለግን ፣ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ፣ የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴን ይመለከታል ።)

አብዮታዊ ጦር

(Revolutionary Army)

በማርክሲዝም ሌኒኒዝም አስተምህሮ የታነፀ ፣ ለወዝአደሩ ዓላማና ተልዕኮ ፍጹም ተገዥ የሆነ ከሠርቶ አደሩ የተውጣጣ ሠራዊት ነው ።

አብዮታዊ ጦር የሀገርን ህልውናና ነፃነት እንዲሁም ሠርቶ አደሩ ሕዝብ በትግል የተቀናጃቸውን ድሎች ለመጠበቅና ለመንከባከብ የቆመ አብዮታዊ ኃይል ነው ። ይህ ሠራዊት ከብዝሃነትና ከጭቆና ነፃ የሆነውን ሶሻሊስት ሥርዓት ለመገንባት የሚያስችለውን ዲሞክራሲና ሰላም የሰፈነበትን ሁኔታ ለመፍጠር ማናቸውንም መሥዋዕት ለመክፈል የቆመ ነው ።

የዚህ ጦር አባላት እናት ሀገርንና አብዮትን ከውስጥም ሆነ ከውጭ ጥቃት መከላከል

ከል ብቻ ሳይሆን በሀገራቸው በሚካሄደው አዲስ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ግንባታ ውስጥ ንቁ ተሳትፎ ያደርጋሉ ። ለዚህም ብቁ የሚያደርጋቸው የግንባር ቀደም ፓርቲ ወሳኝ አመራር ነው ። ፓርቲውም የሠራዊቱን አባላት በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ርዕዮተዓለም በማነፅና በዘመናዊ ወታደራዊ ሳይንስና መሣሪያ በማስታጠቅ ለቆመለት ዓላማ ግብ መምታት ጥራትና ብቃት ያለው ሕዝባዊ ኃይል መሆኑን ያረጋግጣል ።

(ሕዝባዊ ሠራዊትን ይመለከታል ።)

አብዮት

(Revolution)

እባዩ ከሚለው የግዕዝ ቃል የመጣ ሲሆን ትርጉሙም አሻፈረኝ አለ ፣ እምቢ አለ ማለት ነው ።

በአንድ ነገር ፣ ከስተት ወይም ሂደት ውስጥ ያሉ ቅሪቶች ተካረው ከፍተኛ ደረጃ ላይ ሲደርሱ የሚፈጠር መሠረታዊ ለውጥ ፣ አዲስ ከፍተኛና የተሻለ ነገር ፣ ከስተትና ሂደት ወይም አስተሳሰብና ዕውቀት የሚከሰትበት የዓይነት ለውጥ አብዮት ይባላል ። አብዮት ወደ ከፍተኛ ደረጃ የሚደረግ የዓይነት ለውጥ አንደመሆኑ በአንድ በተወሰነ ከስተት ወይም ሂደት ውስጥ ብቻ ሊታይ ይችላል ። ለምሳሌ የኢንዱስትሪ አብዮት ፣ የፍልስፍና አብዮት ፣ የባህል አብዮት ፣ የፖለቲካ አብዮት በማለት በተጠቀሱት ዘርፎች የታዩትን መሠረታዊ ለውጦች ለመለየት ይቻላል ። ሆኖም እነዚህ ለውጦች በሌሎች ዘርፎች ላይ ተፅዕኖ እንደሚያደርጉ ቢታወቅም የተሟላ ውጤት ለማስገኘት የሚችሉት ግን በኅብረተሰቡ ውስጥ ጠቅላላና መሠረታዊ ለውጥ ሲኖር ብቻ ነው ።

ስለሆነም በአንድ ኅብረተሰብ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊ ፣ ባህላዊ ወዘተ... ዘርፎች ውስጥ የሚታየው መሠረታዊ ለውጥ የኅብረተሰቡን ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ግንኙነቶችና የመደበኛን ዓይነት የሚለውጥ በመሆኑ ማኅበራዊ አብዮት ይባላል ።

አብዮት መሠረታዊ የዓይነት ለውጥ እንደመሆኑ አዲሱ በአርጌው ውስጥ ተጸንሶ

አርጌውንም በማፈራረስ ከርሱም እንዳንድ ደገና ጎኖችን ወርሶ ለዕድገቱ እንደሚያመቸው አድርጎ አሻሽሎ ፣ አደራጅቶና አቀና ጅቶ የራሱ በማድረግ ይጠቀምባቸዋል ። ይህም የቡርጂ ምሁራን እንደሚሉት አብዮት የዕድገት ሂደት የሚቋረጥበት ፣ በሰላም ፈንታ ረብሻና ሁካታ የሚሰፍንበት ሳይሆን ዕድገት በአርጌው ላይ ተመሥርቶ ይበልጥ የሚሻሻልበት ፣ ሂደቱም የሚቀጥልበትና የሚፋጠንበት እንደሆነ ያሳያል ። አብዮት ይመጣ ዘንድ የተወሰኑ ሁኔታዎች መሟላት ያለባቸው መሆኑ ደግሞ አብዮት በሕግ የሚገዛ እንጂ በዘፈቀደ የሚፈጠር ከስተት እንዳልሆነ የሚያሳይ ነው ።

(የዓይነት ለውጥን ፣ ፖለቲካዊ አብዮትን ፣ የባህል አብዮትን ፣ ነባራዊ ሁኔታን ፣ ገሊናዊ ሁኔታን ይመለከታል ።)

አቶሚዝም

(Atomism)

የአቶሚዝም ታሪክ ከቁስአካላዊ ፍልስፍና ታሪክ ጋር በቅርብ የተሳሰረ ነው ። ምክንያቱም ቅድመ ማርክሳዊ ቁስአካላዊያን ንጽረተዓለማቸውን የመሠረቱት በአቶሚዝም ላይ ነው ። አቶም ከግሪክ የመጣ ቃል ሲሆን ፍቺውም የማይሰነጠቅ ፣ የማይከፋፈል ማለት ነው ። በአቶሚውያን አመለካከት አቶም የቁስ እካል ጥንተ ነገር ነው ። በመሆኑም አቶሞች የማይከፋፈሉና አነስተኛ ከመሆናቸው የተነሣ ለሕዋሳት የማይገለጹ ነባራዊ ጥንተ ነገሮች ናቸው ። የሁሉ ነገር ጥንተ ነገር በመሆናቸው አቶሞች እርስ በርሳቸው በዓይነት አይለዩም ። በሕዋሳት ልንደርስባቸው የምንችላቸው ግዙፍ ነገሮች ሁሉ የአቶሞች ግጥምጥሞሽ ውጤት ናቸው ። ነገሮች ሁሉ ከአቶም የተሠሩ በመሆናቸው ዓለም እንድንው ።

ነገሮች በዓይነት የሚለዩት ማለት የተለያዩ ሕውስታዎች የሚሰጡንና በጠባይና በባሕርይ የሚለያዩት በሚያቅኟቸው አቶሞች ብዛትና አደረጃጀት ነው ። ይህም ማለት በአቶሚውያን አመለካከት የዓይነት ልዩነት የሚያንፀባርቀው የመጠን ልዩነት ነው ። እንደአቶሚውያን አስተሳሰብ ባይ እንደአቶም በነባራዊነት የሚኖር ነው ። ይህን ለማለት ያበቃቸው የእንቅስቃሴ ጉዳይ ነው ። አቶሞች ሊለያዩ ወይም ሊዋሀዱ የሚችሉት

መንቀሳቀስ ሲችሉ ነው ። እንቅስቃሴያቸው ደግሞ ሊደረግ የሚችለው ባይ በነባራዊነት ሲኖር ብቻ ነው ።

ለአቶሚውያን ነባራዊው ወይም እውን የሆነው ዓለም የአቶሞች ዓለም በመሆኑ በሕውስታ የምናስተውለው ዓይነታዊ ዓለም ገሊናዊ ነው ። ይህ ማለት ዓለም ታዋቂ አይደለችም ማለት ሳይሆን ነባራዊና ትክክለኛ ዕውቀት ሊኖረን የሚችለው ከሕውስታዊ ዕውቀት አልፈን ከምክትያዊ ግንዛቤ ማለት ከአቶሞች ግንዛቤ ላይ ስንደርስ ነው ።

አቶሚውያን ከጥንት ጀምሮ ያዘነበሉት ወደ ተናክላታዊ አመለካከት ነው ። ቁስአካላዊውያን እንደመሆናቸው ፣ ተናክላታዊ አመለካከት በመያዝ ዓለም በሐሳብና በሥነ ግባዊ አሠራር ተፈጠረች የሚለውን የሐሳባዊውያን አቋም ስመዋጋት ሞክረዋል ። አቶሞች የሚገኙትና የተለያዩ ነገሮችን የሚፈጥሩት በግብ በመመራት ሳይሆን በተናክላታዊ ኃይል ብቻ ነው ። በመሆኑም ማንኛውም ነገር የሚከሰተው በፈቃድ ሳይሆን በግዴታ ነው በሚለው አመለካከታቸው አቶሚውያን አምልኮትን ፣ ሃይማኖትንና ሐሳባዊነትን ተዋግተዋል ።

ተናክላታዊ አመለካከታቸው ቁስአካላዊ ነታቸውን ያረጋገጠ ቢሆንም የድክመታቸው ዋናው ምንጭም ነበር ። በተለይም ተናክላታዊ እንቅስቃሴ ጭፍን ሂደት በመሆኑ የውስብስብ ነገሮችን አመጣጥ ለማስረዳት ባለመቻሉ ከአጋጣሚ የሚገኝ እንደሆነ አድርጎው ለማቅረብ ተገደዋል ። በተጨማሪም የማይከፈል ነው ብለው ያቀረቡት አቶም በሳይንሳዊ ምርምር እራሱ ብዙ ነገሮችን (ፕሮቶን ፣ ኤሌክትሮን ወዘተ...) ያቀፈ ሆኖ መገኘቱ ከቁስአካል ጥንተ ነገር ላይ ደረሰን የሚለው አመለካከታቸው ውድቅ ሆኗል ።

(ተናክላታዊ ቁስአካልነትን ፣ ሥነ ግብን ፣ ዲሞክራሲን ይመለከታል ።)

አናርኮ ሲንዲካሊዝም

(Anarcho-syndicalism)

በአጠቃላይ የፖለቲካ ትግልን የማይቀበል ፣ በሠራተኞች ንቅናቄ ውስጥ የሠራተኞች ማኅበርን እንደብቸኛ ድርጅት አድርጎ የሚመለከት ፣ የሥራ ማቅም አድማን ለሠራተኛው የሚበጅ ብቸኛ የትግል በልት አድ

ርጉ የሚቆጥር ፡ ከወዝአደሩ የበላይነቱንና ከኮሚኒዝም ጋር ተፃራሪ የሆነ የቡርጂኒ ፈለግ ነው ። አናርክ ሲንዲካሊስቶች ሠራተኛው ሥልጣን ሳይዝ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የሚሠራባቸውን ፋብሪካዎች ከነቅ ርንጫፎቻቸው የራሱ በማድረግ አካባቢውን መምራት አለበት ብለው የሚሟገቱና ለሶሻሊዝም ግንባታ የግንባር ቀደም ፓርቲ አመራር እንደማያስፈልግ የሚሰብኩ ናቸው ።

አናርክ ሲንዲካሊስቶች የፕሩድኒዝምና የባኩኒኒዝም አመለካከት ያላቸውና በተለይም በፈረንሳይ፣በስፓኝ፣በኢጣሊያ፣በፖርቱጋልና ጳላም እንደ ቺሊ ፣ እንደ አርጀንቲናና እንደ ሜክሲኮ በመሳሰሉት ሀገሮች በሠራተኛው ውስጥ ከፍተኛ ተደማጭነት ለማግኘት የበቁ ናቸው ። በነዚህ ሀገሮች ለአናርክ ሲንዲካሊዝም መጠናከርና መስፋፋት ምክንያት ከሆኑት ሁኔታዎች መካከል የኢንዱስትሪ ጳላቀርነትና የትናንሽ የእጅ ጥበብ ሥራዎች በብዛት መገኘት ፣ የመምረጥና የመመረጥ መብት እጅግ ውሱን መሆን ፣ በሥልጣን መበለግ ፣ የማኅበራዊ ዲሞክራሲ አድርቦይነት እንዲሁም የካቶሊክ ቤተክህነትና የፊውዳሊዝም የተቀነባበረ አፈናና ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ ዋነኞቹ ናቸው ።

አናርክ ሲንዲካሊስቶች የአዲሱ ኅብረተሰብ እንቀሳቃሽ ፣ አምራችና አከፋፋይ ኃይል የሠራተኛው ማኅበራት ናቸው የሚለውን ዓላማቸውን ከግብ ለማድረስ በቆራጥነት ታግለዋል ። ነገር ግን በዚህ ፈለግ በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ አመራር ለሚገነባ ሶሻሊስት ኅብረተሰብ ቀርቶ ለቡርጂኒው ዲሞክራሲ የሚካሄደውን የተቀነባበረ ትግል እንኳ ለመቀበል ዝግጁ አልነበሩም ። የታወቀው ፈረንሳዊ አናርክ ሲንዲካሊስት ፈርናንድ ፐሎቲየር የፈረንሳይ ሠራተኞች ኮንፌደሬሽን በሚል አጠቃላይ የሠራተኞች ማኅበር አማካይነት ይህንኑ ዓላማ ተግባራዊ ለማድረግ ተነሥቶ ሳይሳካለት ቀርቷል ። በኢጣሊያና በስፓኝ የአናርክ ሲንዲካሊዝም አዝማሚያ ይህንኑ ፈለግ የተከተለ ነበር ።

ማርክስ የአናርክ ሲንዲካሊስቶችን ቆራጥ ባሕርይና የትግል ስሜት ቢያደንቅም ከፊታቸው ያለውን ትንሹን ሥራ ሳያከናውኑ ትልቁን የሚያልሙ ግብዞች ናቸው በማለት ነቅፎአቸዋል ።

አናክሲማንደር (የማሌቱስ)

(Anaximander of Miletus)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ610 — 546 የነበረ ጥንታዊ የግሪክ ቁስአካላዊና የግብታዊ ዲያሌክቲክስ አራማጅ ነው ።

ተፈጥሮን በሚመለከት ያዘጋጀው ጽሑፍ በግሪክ የመጀመሪያው የፍልስፍና ሥራ ሲሆን ዓለሞች ፣ ነገሮች ወዘተ... ሁሉ የመጡት ወይም የተገኙት ወሰንና ባሕርይ አልባ ከሆነ ከእንደ አፒሮን ከሚባል ነገር ነው ። ከዚህ ከአፒሮን የሚመነጨት ነገሮች በእንቅስቃሴ አማካይነት ከሱ በመነጠል ለተወሰነ ጊዜ ግላዊ ባሕርይና ውሱን ህልውና ያገኛሉ ፤ እንደነገሩም ተመልሰው ወደ አፒሮት ይጠቃለላሉ ። ይህም ዑደት ዐቢይ የተፈጥሮ ሕግ ነው ይላል ።

መሬት የዩኒቨርስ እምብርት ናት ፣ የፀሐይ ፣ የጨረቃና የከዋክብት ቀለበቶች ከበዋታል የሚል የሥነ ህዋ (ኮስሞሎጂ) ንድፈሐሳብ አቀነባብሯል ።

ሰው እንደማናቸውም እንስሳ ከአማ የመጣ ነው የሚለውን የእዝጋሚ ለውጥ ንድፈሐሳብ ለመጀመሪያ ጊዜ ያመነጨውም ይኸው ፈላስፋ ነው ።

አናክሲማንደር ቁስአካላዊ ፈላስፋ ነው ቢባልም ዓለምን ወሰንና ባሕርይ ከሌለው ማለትም ሊታወቅ ከማይችል ነገር ትመነጫለች ማለቱ የዓለምን ምንጭ ምሥጢራዊ ስለሚያደርግ የሐሳባዊነት አዝማሚያ ይታያል ።

አናክሲሜኒስ (የማሌቱስ)

(Anaximenes of Miletus)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ588 — 525 የኖረ ጥንታዊ የግሪክ ቁስአካላዊ ፈላስፋና የግብታዊ ዲያሌክቲክስ አራማጅ ነው ።

ነገሮች ሁሉ የመጀመሪያ ከሆነው ከአየር ይገኛሉ ፣ እንደነገሩም ወደዚያው ይመለሳሉ ፣ አየር ከ—እስከ የሌለው ዘለዓለማዊና ተንቀሳቃሽ ነው ፤ በእንደነት ሲከማችና ሲሰባሰብ በመጀመሪያ ደመና ይሆናል ፤ ከዚያ

ወደ ውሃ ይለወጣል ፤ በመጨረሻም ወደ አፈርና ድንጋይ ይቀየራል ፤ ሲረቅ ደግሞ እሳት ይሆናል ። ከዋክብት እሳት ናቸው ፤ ይሁን እንጂ እሩቅ ስለሆኑ መቀታቸው አይሰማንም ። አየር የዓለማት ሁሉ ነፍስና መሠረተ ነገር ነው የሚል አጠቃላይ ንድፈ ሐሳብ ቀምሯል ። ይህ ንድፈ ሐሳብ የቀስአካልን ቀዳማዊነትና ቁስአካልም በማያቋርጥ ዕድገትና ቅስታሴ ላይ ያለ ስለመሆኑ አናክ ሲሚነስ እንደተቀበለ ያሳያል ።

የዓለም ምንጭ አየር ነው በማለት ሊታወቅ ከሚችል ነገር መነሣቱ ቁስአካላዊ ያሰኘዋል ፤ ሆኖም የመጀመሪያው ቁስአካል አየር ነው ማለቱ ስለቁስአካል የነበረው ግን ዛቤ ጮርቃ መሆኑን ያመለክታል ፤ ምክንያቱም አየር ራሱ የተወሰነ የቁስአካል ውጤት እንጂ የመጀመሪያው የዓለም ምንጭ አይደለምና ።

አንብሮ (Thesis)

አንድ ሰው ለሰዎች በማቅረብ በክርክር የሚደግፈው ሐሳብ አንብሮ ይባላል ። አንብሮ ክርክር የሚያስነሣ በመሆኑ የመነሻነት ፍች አለው ። ክርክር መፍጠሩ የሚኖረው ውጤት የመነሻው ሐሳብ መሻሩና በተቃርኖው መተካቱ ነው ። አንብሮ ይህን ከላይ የተጠቀሰውን ፍች ያገኘው በተለይ በዲያሌክቲካዊ አስተሳሰብ ውስጥ ነው ። በዲያሌክቲካዊ አመለካከት አንብሮ የዕድገት መነሻ ማለት ሲሆን የዕድገት ሕግ በሚጠይቀው መሠረት አንብሮ ተሸሮ ወደ ተቃርኖው ይለወጣል ። ለምሳሌ ጥንታዊ ቁስአካልነት አንብሮ ሲሆን የዕድገት ሕግን በመከተል በሐሳባዊነት ይሻራል ማለትም ወደተቃርኖው ይለወጣል ።

(ተቃርኖን ፣ አስተዋጦርን ፣ የዲያሌክቲካስ ሕግን ይመለከታል ።)

አንደበተኛነት (Sophism)

ከክርስቶስ ልደት በፊት በ5ኛው ምዕት ዓመት በጥንታዊት ግሪክ ውስጥ አራሳቸውን ጥበበኛ ፣ ዐዋቂ በማለት የሚጠሩ ፣

ከተማ ለከተማ በመዘዋወር የሀብታም ቤተሰብ ወጣት ልጆችን ጥበብ እናስተምራችሁ እያሉ ከፍተኛ የሚጠይቁ ፣ የተዘዋዋሪ አስተማሪዎችን መከሰትና የነሱንም አጠቃላይ አቋምና አመለካከት የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ከአንደበተኛውያን መካከል ስማቸው የገነነው ፕሮታጎራስ ፣ ጎርጂየስ ፣ ትራዚማክስ በመባል የታወቁት ነበሩ ።

የአንደበተኛውያን ፍልስፍና በአጠቃላይ መንፈሱ የሚያንፀባርቀው ጠርጣሪነትንና አንፃራዊነትን ነበር ። አንደበተኛውያን በዚህ ፍልስፍና በተለይ የሚጠቀሙት ልማዳዊ እምነቶችን ፣ አመለካከቶችንና ፋይዳዎችን ለማንቋሸሽ ነበር ። የሚሰጡት ትምህርት ጠቃሚ ነው የሚሉትም ሰዎችን ከልማዳዊና ኋላቀር ከሆኑ አስተሳሰቦች ነፃ ያደርጋል በማለት ነበር ። በአንፃራዊነታቸውም ሁለንታዊ ወይም ነባራዊ የሆነ አውነት የለም በማለት ያስተምሩ ነበር ። በነሱ አባባል አውነት ፣ ሰናይ ፣ ትክክል ስንል ለግለሰቡ ይጠቅማል ከማለት በስተቀር ሌላ ሁለንታዊ ፍች ልንሰጥ አይገባንም ። በአንፃሩም ስሕተት ፣ ጥፋት የምንላቸው ለግለሰቡ ጎጂ የሆኑትን ነገሮች ነው ። በራሱ ሰናይ ፣ አውነት ፣ ትክክል የሆነ ነገር ባለመኖሩ ጥበብ ማለት የራስን ጥቅም ለይቶ በማወቅ ሰዎችን በማሳመንና በነሱም በመጠቀም በንብረተሰቡ ውስጥ አሸናፊና የበላይ እንዲሆን ማድረግ መቻል ማለት ነው ። ለዚህም ዓላማ ዋናው መሣሪያ የአንደበተኛነትና የክርክር ዘዴ ችሎታ ነው ። ማራኪ የሆነ የአነጋገር ስልት በማወቅና በክርክር ውስጥ በቃላት በመጫወት ወይም ተከራካሪውን ቅራኔ ውስጥ በመክተት ወይም ደግሞ ፍች የሌለው ነገር ግን ውስብስብ የሆነ ረጅም ገለጻ በመስጠት የራስን ጉዳይና ጥቅም አሸናፊ ማድረግ የአንደበተኛውያን ትምህርት ዋና ግብ ነበር ። የፖለቲካ ሥልጣን ለመያዝና በፍርድ ቤት አሸናፊ ለመሆን ትምህርቱ ተወዳጅ የለውም በማለት እራሳቸውን ያዋድዱ ነበር ።

የአንደበተኛነትን መከሰት ምክንያት ለመረዳት የምንችለው የነበረውን ማኅበራዊ ሁኔታ ስንመለከት ነው ። ጊዜው የሚያሳየው የግሪክ ጥንታዊ የመኳንንት ዘር ኃይል መጻክምንና በንግድ አማካይነት ሀብት ያከማችና ሥልጣን በመያዝ አዲስ መኳንንት ለመሆን የሚታገል ከፍል መነሣቱን ነበር ። ይህ የሥር

ዓት ቀውስ ያስከተለው የሥልጣን ሽጫናና የአመለካከት ግጭት ለአንደበታውያን መከሰት አመቺ ሆኗል ። በተለይም የመኳንንቱ ፍጹማዊ አገዛዝ መዳከምና በግሪክ ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት መተካት የፖለቲካ አመራር በምርጫ አንዲሰየም በማድረግ መራጩን ሕዝብ ለመማረክ የአንደበት ችሎታ ተፈላጊ ሊሆን ችሏል ። በሌላ በኩል በንግድ የበለጸገውና ለሥልጣን የሚፎካከረው አዲሱ ክፍል የጥንት መኳንንትን ርዕዮተ ዓለማዊ የበላይነት ለመስበር የነሱን አመለካከትና ማግበራዊ ፋይዳዎችን ማንቋሽሽ ስለነበረበት የአንደበታውያን አንፃራዊነትና ጠርጣሪነት ለዚህ ዓላማ ጠቃሚ ሆኖ ተገኝቷል ።

አንደኛው ኢንተርናሽናል (First International)

የወዝአደሮች ዓለም አቀፋዊ የትግል ድርጅት መጠሪያ ነው ። አንደኛው ኢንተርናሽናል በመስከረም 1864 ሰንደን ከተማ ተመሠረተ ። መሥራቾች በካርል ማርክስና በፍሬደሪክ ኤንግልስ አነሣሽነትና መሪነት የእንግሊዝ ፣ የፈረንሳይ ፣ የጀርመን ፣ የፖላንድ ፣ የኢጣልያና የሌሎችም ሀገሮች የወዝአደር መሪዎችና ታጋይ ኮሚቴዎች ናቸው ።

የዚህ ዓለም አቀፋዊ የወዝአደር ድርጅት ዋና ዓላማ ጭቆናንና ብዝበዛን አጥፍቶ በአኩልነት ፣ በነፃነትና በብልጽግና ላይ የተመሠረተ ዓለም አቀፋዊ መደብ አልባ ኅብረተሰብ መመሥረት ነው ።

የአንደኛው ኢንተርናሽናል ዋና ጽሕፈት ቤት ለንደን ሆኖ በአውሮፓና በሌሎችም ሀገሮች ከተሞች ቅርንጫፎችና ንዑስ ማዕከሎች ነበሩት ።

በየሀገሩና በየስፍራው የሚካሄደውን የወዝአደሩን ትግል ከዋና ጽሕፈት ቤቱ ሆኖ ስትራቴጂና ታክቲክ በመቀየስ አስተባብሮና አቀነባብሮ የሚመራው የኢንተርናሽናሉ ጠቅላይ ምክር ቤት (ጀኔራል ካውንስል) ሲሆን በየጊዜውና በየቦታው ለሚቀጣጠሉት ትግሎች መመሪያ ፣ ምክር ፣ ቁሳዊ ዕርዳታና የሞራል ድጋፍ ይሰጥና ያሰባስብ ነበር ።

በኢንተርናሽናሉ መሪነት የወዝአደሩ ትግል ከግናቸውም ጊዜ የበለጠ ተጠናክሮ ነበር ። የሥራ ሰዓትን በማስቀነስ ፣ ምንዳን በማሻሻልና ዲሞክራሲያዊ መብቶችን በማስከበር አያሌ ድሎች ተገኝተዋል ።

አንደኛው ኢንተርናሽናል አንደ አንድ ግንባር ሆኖ ከቡርጂውና ከአድጋሪ መደቦች ጋር ካደረገው መራራ ትግል ባሻገር በሶሻሊዝምና በፀረ ቡርጂካ ካባ ውስጥ ተሰግሰገው ከነበሩት ሥርዓት አልበኞች (ፕሩዶኒስቶች ፣ ብላንኪስቶች ፣ ባኩኒኒስቶች) ከቀኝና ከ“ግራ” አድርባዮችና ከጀብደኞች ጋር ውስብስብ የርዕዮተዓለም ትግል አካሂዷል ። ከዚህም ትግል ውስጥ ማርክሲዝም ተጠናክሮ በአሸናፊነት ወጥቶአል ።

ኢንተርናሽናሉ ያካሄደው መራራ ትግል በፓሪስ ኮሚቴን በ1871 ከፍተኛ ደረጃ ላይ በመድረስ ተከስቷል ። ከኮሚቴው ሽንፈት በኋላ የአውሮፓ አድጋሪ ገዥ መደቦች በኢንተርናሽናሉ ላይ ከባድ ጦርነት አውጀው በአባላቱ ላይ ሰደት ፣ አሥራትና ግድያ በማፋፋማቸው ፣ በዚህም አውሮፓ ውስጥ ተግባሩን ሊያከናውን ባለመቻሉ ከ1872 በኋላ ዋና ጽሕፈት ቤቱን ወደ ኒውዮርክ አዛውሮ እስከ 1876 ከቆየ በኋላ በገጠመው የአድጋሮት ትግል ፈርሷል ።

አንደኛ ደረጃ ቅራኔ (Primary Contradiction)

ቅራኔዎች በዓይነትና በደረጃ የሚለያዩ አንደመሆናቸው በአንድ ወቅት አንደኛው ቀዳሚ ሆኖና ተካርሮ ሲገኝ ሌላው በሁለተኛ ደረጃ ቀዝቀዝ ብሎና ለጊዜውም ቢሆን ተቻችሎ ሊገኝ ይችላል ። በዚህ መሠረት አንደኛ ወይም ዋነኛ ቅራኔ የሚባለው የዚሁ ቅራኔ መኖርና የዕድገቱም ሂደት ሌሎች ቅራኔዎች የሚገኙበትን ሁኔታ ፣ ግንኙነታቸውንና ዕድገታቸውን የሚወስን ሆኖ መሪ ሚና ሲጫወት ነው ። በትግል ሂደት ውስጥ በአንድ ወቅት ይህን ዓይነቱን ወሳኝ ሚና ለመጫወት የሚችለው ቅራኔ አንደኛ ደረጃ ቅራኔ ይባላል ።

አንዳዊነት (Monism)

የማንኛውም ነገር ምንጭ አንድ ነው የሚል የፍልስፍና ትምህርት ነው ። በዚህ የፍልስፍና ትምህርት ቁስአካላውያን ሆኑ ሐሳባቸው የየራሳቸው የአንዳዊነት አጭም አላቸው ። ከዚህ የተነሣ ቁስአካላውያን ቁስአካልን የዓለም መሠረት ነው ሲሉ ሐሳባቸው ደግሞ በበኩላቸው መንፈስን ወይም ሐሳብን የዓለም መሠረት ያደርጋሉ ። ይሁንና ሳይንሳዊ የሆነው የአንዳዊነት ፍልስፍና ዲያሌክቲካዊ ቁስአካል ነት ነው ። ይህም ፍልስፍና ዓለም በተፈጥሮ ቁስአካል እንደሆነችና ማንኛውም በዓለም ውስጥ የሚገኝ ከሰተት ሁሉ ተንቀሳቃሽ እንዲሁም ልዩ ልዩ የቁስአካል እንቅስቃሴ ቅርፅ እንደሆነ አድርጎ የሚወሰድ ፍልስፍና ነው ።

(ሁለታዊነትን ይመለከታል ።)

አንዱና ብዙው (The One and the Multiple)

የዓለም ምንጭና በዓለም ውስጥ ያሉ ነገሮች ከምንጩ ጋር ያላቸውን ግንኙነት የሚገልጹ ማለትም የዓለምን አንድነትና ልዩነት የሚያንፀባርቁ የፍልስፍና ፈርጆች ናቸው።

ነገሮች በሙሉ የወል ከሆነ አንድ ምንጭ የተገኙ ናቸው የሚለው አመለካከት ከፍልስፍና ጋር አብሮ የተጸነሰ ነው ። ለልባዊ ነገሮች በሙሉ በቅርፅ ፣ በዓይነት ፣ በቁመት ፣ በጠባይ ወዘተ . . . የተለያዩ ቢመስሉም ዓለም የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ፍች የሚኖረው የነገሮች ምንጭ አንድ ሲሆን ነው ። አንዱ ብዙውን እንዴት አመነጨ ወይም ወደ ብዙ እንዴት ተቀየረ የሚለው ጥያቄ የሚወስደን ወደ ቅስቃሴ ነው ። አንዱ ብዙ ሆነ ስንል ተራባ ፣ ልዩ ልዩ ማልኮች ያዘ ማለታችን በመሆኑ ይህ ሊሆን የሚችለው በቅስቃሴና በለውጥ አማካይነት ነው ።

ሐሳባቸውን ስለ አንዱና ስለብዙው ግንኙነት ሲናገሩ ከሚፋለሱ አመለካከት ላይ ይወድቃሉ ። ምክንያቱም ለነሱ የሁሉ ነገር ምንጭ ሐሳብ በመሆኑና ቁስአካልም

ከሐሳብ የተለየ ነው ስለሚሉ በዚህ በሁለታዊነት አጭማቸው የተነሣ የዓለምን አንድነት በትክክል ሊገነዘቡ አይችሉም ። ለጥያቄው የሚሰጡት መልስ የዓለምን መፈጠር በመሆኑ ፈጣሪውንና ተፈጣሪውን በሁለት በተለያዩ ማለትም ተፈጥሮአዊና ዲበ ተፈጥሮአዊ በሆኑ ዓለሞች ውስጥ ለማስቀመጥ ተገደዋል ።

የሁለቱን ግንኙነት በትክክል ሊያጤን የሚችለው የዕድገትን አውግንነት የተቀበለው ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ነው ። በዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት አመለካከት የሁሉም ነገር ምንጭ ቁስአካል ሲሆን ቁስአካልም በማያጃርጥ ቅስቃሴ ውስጥ ይገኛል ። ይህም ማለት አንዱ በማያጃርጥ ሁኔታ ወደ ብዙነትና ወደ ልዩነት ይቀየራል ማለት ነው ። የዓለም ቁሳዊ መሆን የአንድነቱ መሠረት ነው ። የቁስአካል የዕድገት ቅስቃሴ ብዙነትን ያስከትላል ፤ ብዙነትም በደረጃ ወደ ልዩነት ይቀየራል ። አንዱ ነገር ከሌላው ነገር ዕድገት የመነጨ በመሆኑ ዓለምና በውስጡ ያሉ ነገሮች የተፈጠሩ አይደሉም ። በነገሮች መካከል ያለው ይህ የዕድገት ስንሰለት የአንድነታቸውና የልዩነታቸው መሠረት ነው ። የዓይነት ልዩነት የሚገልጸው ነገሮች በዕድገት ደረጃ ውስጥ የያዙትን ቦታ ሲሆን ይህም ቁስአካል በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች አንፃር መዋቀሩን የሚያስረዳ ነው።

(የቅስቃሴ ቅርፆችን ይመለከታል ።)

አንጃ (Faction)

በአንድ ማዕከል ከሚመራ አካል ውስጥ አንድነትን ለማናጋት ራሱን የሚለይ ቡድን አንጃ ይባላል ። አንጃ በከሚኒስት ፓርቲው ውስጥ የመሥመር ልዩነት ሲከሰት የሚፈጠር የአፈንጋሮች ወይም የከፋፋዮች ቡድን ሲሆን ህልውናውም ለፓርቲው አንድነት አደገኛ ነው ። የአንጃ መኖር ማለት በፓርቲው ውስጥ ከአንድ በላይ ማዕከል አንዲኖር ትግል የሚካሄድ መሆኑን የሚያመለክት ሲሆን ይህ ደግሞ በፓርቲው ውስጥ የጋራ ዓላማና አንድነት አለመኖርን ያሳያል ። በፓርቲው ውስጥ የጋራ ማዕከልና የዓላማ አንድነት መታጣት ርዕዮተዓለማዊና ድርጅታዊ አንድነትን የሚያፋልስና የፓርቲውን ህልውና የሚነካ ነው ።

በፓርቲው ውስጥ የጋራ ማዕከልና የዓለማዊ አንድነት መኖር ማለት የሐሳብን ግጭት ያስቀራል ማለት አይደለም ። እንዲያውም ጭምክራሲያዊ ማዕከላዊነት መርህ የሚካሄድ ጊስና የሐሳብ ፍጭት ለፓርቲው ጥራትንና ጥንካሬን የሚያስገኝ መሆኑ ይታመንበታል ። ይህም ሲሆን ሐሳቦች ተፋጭተው ውሳኔ ላይ ከተደረሰ በኋላ ግን የፓርቲው አንድነትና ጥንካሬ ዲሲፕሊን መጠበቅ የማይጠያይቅ በመሆኑ የፓርቲው አባላት በዓላማና በድርጊት አንድነት ይተሳሰራሉ ። የተላለፈውንም ውሳኔ በሙሉ ልባቸውና ኃይላቸው ከሥራ ላይ ያውላሉ ። በጋራ የተደረሰ ባትን ውሳኔ ተግባራዊ አለማድረግና ተቃዋሚ ቡድኖችን መፍጠር ግን አንጀኝነት ነው ።

(ፓርቲን ፡ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን ይመለከታል ።)

አንገብጋቢ ጥያቄ

(Burning Issue)

በአንድ ወቅት ደጋፊዎቹንና ተቃዋሚዎቹን እጅግ የሚያከራክር ከፍተኛ ወቅታዊ ነትና ወሳኝነት ያለው ጉዳይ ነው ። ጥያቄው ሊከናወን የሚችል ፣ ባህላዊ ፣ ፖለቲካዊ ወይም ማህበራዊ ሊሆን ይችላል ። ጥያቄውን አንገብጋቢ ሊያደርገው የሚችለው ወቅታዊነቱ ብቻ ሳይሆን የልዩ ልዩ መደቦችንና የገብረተሰብ ክፍሎችን ስሜት ለመጥቀም ሆነ ለመጉዳት የሚችል በመሆኑም ጭምር ነው ። ለምሳሌ ልአንድ አብዮት በአንድ ወቅት የፖለቲካ ሥልጣን ፣ በሌላ ጊዜ ደግሞ የመሬት ፣ የመከላከያና የደህንነት ወዘተ... ጉዳዮች ወቅታዊና ወሳኝ ሊሆኑ ይችላሉ ። አንድ ወቅቱ የመደብትገልና አጠቃላይ ሁኔታ እያንዳንዱ ጉዳይ ልክብዮቱ ወደፊት መራመድ ፣ መጉተት ወይም መቀልበስ ምክንያት ሊሆን ወይም አስተዋጽኦ ሊያደርግ ስለሚችል ወሳኝነት ይኖረዋል ።

አንፃራዊ ተረፈ እሴት

(Relative Surplus Value)

የወዝአደሩ የቀን የሥራ ሰዓት እንዳለ ሆኖ አስፈላጊ የሥራ ጊዜን በመቀነስ የሚፈጠር ተረፈ እሴት ነው ። የወዝ

አደሩ የትምህርትና የሙያ ደረጃ ሲያድግና ቴክኖሎጂም ሲዳብር ምርታማነቱም ያድጋል ። የሠራተኛው ምርታማነት ማደግም አስፈላጊ የሥራ ጊዜ እንዲቀንስ ያደርጋል ። ለምሳሌ የቀኑ የሥራ ሰዓት ስምንት ሰዓት ሆኖ የመጀመሪያው 4 ሰዓት አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ፣ ቀሪው 4 ሰዓት ደግሞ ትርፍ የሥራ ጊዜ ነበር እንበል ፤ ኋላ ግን የሥራ ምርታማነት በማደጉ ምክንያት አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ከ4 ወደ 3 ሰዓት ቢቀንስ ቀሪው 5 ሰዓት ሠራተኛው በነፃ የሚሠራበት ትርፍ የሥራ ጊዜ ይሆናል ። በዚህም

$$\text{ምክንያት } \frac{4}{4} \times 100 = 100\% \quad \text{የነበረው}$$

$$\text{የተረፈ እሴት መጣኔ ወደ } \frac{5}{3} \times 100 = 167\%$$

ከፍ ይላል ። የወዝአደሩ የመደብ ትግል እየጨመረ መጥቶ የሥራ ሰዓትን ማራዘም ሲያዳግተው ካፒታሊስቱ አንፃራዊ ተረፈ እሴትን በማሳደግ ብዝበዛውን ያጠናክራል ።

የሥራ ምርታማነት ሲያድግ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ሊቀንስ የሚችልበት ምክንያት ሠራተኛው ለራሱና ለቤተሰቡ ህልውና የሚያስፈልጉና በምንዳው ሊገዛቸው የሚችላቸው የፍጆታ ዕቃዎች ከበፊቱ ጋር ሲነፃፀሩ አጠር ባለ ጊዜ ውስጥ ሊመረቱ በመቻላቸው ነው ። ሌላው አንፃራዊ ተረፈ እሴት ማግኛ በሥራ ዕምቀት አስፈላጊ የሥራ ጊዜን አሳጥሮ የተረፈ እሴት መፍጠሪያ ጊዜን ከፍ ማድረግ ነው ።

(ፍጹማዊ ተረፈ እሴትን ፡ ተጨማሪ ተረፈ እሴትን ይመለከታል ።)

አንፃራዊነት

(Relativism)

የነገሮችንና የከስተቶችን አንፃራዊ ባሕርይ ፍጹማዊ አድርጎ የሚያቀርብ ፣ ማንኛውም ዕውቀት አንፃራዊ ብቻ ነው የሚል ሐሳባዊ አስተምህሮ ነው ። ከተፈጥሮ ውስብስብነት ፣ ከዕውቀት በጊዜና በቦታ መወሰን የተነሳ የሰው ልጅ ግንዛቤ ምንጊዜም ቢሆን ከአንፃራዊነት ሊያልፍ አይችልም የሚል አመለካከት ነው ።

አንፃራዊነት በአንድ በኩል ፍጹማዊ አመለካከትን የሚዋጋ በመሆኑ ቀናናዊ ነትን የመታገል ጠንካራ ነን ያለው ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ሁሉም ነገር አንፃራዊ ነው በማለት አራሱን ቀናና አድርጎ ስለሚያቀርብ ድክመት ይታይበታል ። ባጭሩ አንፃራዊነት የሰውን ልጅ ዕውቀት አንፃራዊና ገሊናዊ ስለሚያደርግ የኢታዋቂነትና የገሊናዊ ሐሳባዊነት አንዱ ገጽታ ነው ።

በመሠረቱ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ባጠቃላይ በማያጽርጠው አንቅስቃሴ ውስጥ የግንዛቤን አንፃራዊ መሆን ይቀበላል ። ዳቀ ባበሉ ግን ነባራዊ እውነትን በመከድ ሳይሆን ግናቸውም ዕውቀት በአንድ ታሪካዊ ወቅት የምርት ኃይሎችና ሳይንስ በደረሱበት የዕድገት ደረጃ አንደሚወሰን አድርጎ ነው ። አንፃራዊነት የዕውቀትን ታሪካዊ ባሕርይ ባለ መገንዘብ ዕውቀት እየተሟላና እየዳበረ የሚሄድ መሆኑን አይቀበልም ።

(ገሊናዊ ሐሳባዊነትን ፣ ኢታዋቂነትን ፣ እውነትን ፣ ፍጹማዊና አንፃራዊ እውነትን ይመለከታል ።)

አንፃራዊ ነፃነት

(Relative Independence)

በታሪካዊ ቁስአካልነት ንድፈ ሐሳብ ውስጥ የመሠረትንና የላዕላይ መዋቅርን ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ላዕላይ መዋቅር የሚመነጨውና የሚወሰነው በመሠረቱ ሲሆን አንፃራዊ ነፃነት አለው የሚባለው በበኩሉ በመሠረቱ ላይ ተፅዕኖ ስለሚያደርግ ነው ።

በሐሳባዊ ፍልስፍና መሠረት ታሪክን የሚያንቀሳቅሰውና ግብም የሚሰጠው ኃይል ሐሳብና የእርሱ ዕድገት ነው ። በሐሳባዊያን አባባል የላዕላይ መዋቅር ክፍሎች (መንግሥት ፣ ሕግ ፣ ባህል ፣ ርዕዮተዓለም ወዘተ...) በዕውቀት ዕድገት አማካይነት ጥራትና ትክክለኛነት እያገኙ መሄድ የሰው ልጅ ታሪክ አንዲንቀሳቀስና ወደተሻለ ሁኔታ እንዲያመራ ያደርጉታል ። ለምሳሌ የፍትህ ጽንሰ ሐሳብ ጥራት ማግኘት ገብረተሰብን ወደተሻለ የፍትህ ደረጃ ያራምደዋል ። ማርክሲዝም በመጀመሪያ ደረጃ የተቃወመው ይህን የሐሳብ

መሪነት ነው ። የታሪክ አንቀሳቃሽ ኃይል በቁሳዊ መሠረቱ ውስጥ እንደሚገኝ በማስገንዘብ ላዕላይ መዋቅሩ ከሱ የሚመነጭና በእሱም የሚወሰን መሆኑንም አስተምሯል ።

ሆኖም ይህ አመለካከት ከአንዳንድ ግርክሳዊ ነን ከሚሉ ተከታዮች የተሳሳተ ትርጉም ሊያገኝ ችሏል ። እሱም ወደተናክለታዊ አመለካከት በግዘንበል ላዕላይ መዋቅሩ ምንም ሚና አንደማይጫወትና የራሱ አንቅስቃሴ የሌለው ግትር የመሠረት ተገብሮት አድርጎ የመውሰድ አዝማሚያ ነው ። ይህን አመለካከት ማርክሲዝም ሌኒኒዝም በጥብቅ የሚዋጋው ነው፤ ምክንያቱም ታሪካዊ ቁስአካልነትን ከተጨባጭ ሁኔታ የሚያርቅና የሚያዛባ ነው ። የአንፃራዊ ነፃነት ጽንሰ ሐሳብም የተቀመረው ይህን የተሳሳተ ትርጉም ለማረም እንዲያመች ነው ።

የመሠረት ዋናው ክፍል ግለትም የኢኮኖሚ ግንኙነቶች የታሪክ የመጨረሻ ወሳኝ እንጂ ብቸኛ ወሳኝ ኃይል አይደሉም ። ታሪኩ የብዙ ሁኔታዎችና ኃይሎች (አካባቢ ፣ ተፈጥሮ ፣ ሃብት ፣ የጥርብትናና የዓለም አቀፍ ሁኔታ ፣ የመደበኛ ሁኔታና አሰላለፍ ፣ ባህል ወዘተ...) ውጤት ሲሆን የኢኮኖሚ ግንኙነቶች የላቀና የመጨረሻ ወሳኝ ሚና አላቸው ። ነገር ግን ዲያሌክቲክስ አንደሚያስተምረው ወሳኝ ኃይል ከሚወስነው ኃይል ጋር መስተጋብር ስለሚፈጥር መንግሥት ክራሱ ተገብሮት በተገላቢጦሽ ተፅዕኖ ይደርስበታል ።

እያንዳንዱ የላዕላይ መዋቅር ክፍል (መንግሥት ፣ ሕግ ፣ ወዘተ...) የሚከተላቸው የራሱ ሥነ አመክንዮአዊ አንፃራዊ ሕጎች ያሉት መሆኑና ክፍሎቹም በእርስ በእርስ ውስብስብ ግንኙነቶች እኳያ የተዋቀሩ መሆናቸው የአንፃራዊ ነፃነታቸው አንዱ መንግሥት ነው ። ለምሳሌ ሕግን ብንወስድ ከመሠረቱ የተለየ የዕድገት ሕግ ያለው ከመሆኑም በላይ ከመንግሥት ጋር የተጣመረ ግንኙነት አለው ። እንዲሁም ባህልን ስንመለከት የመሠረት መቀየር የባህልን ለውጥ ወዲያው የሚያስከትል አይደለም ። የላዕላይ መዋቅር ሁኔታ ለመሠረቱ ዕድገት መፋጠን ወይም መጎተት ምክንያት ሊሆን ይችላል ። በተጨማሪም ታሪካዊ ሂደት ምንጊዜም ቢሆን ግላዊ መልክ ያለው የአንድ ሀገር ታሪክ ነው ። ሁሉንታዊ

ነቱ የሚረጋገጠው በኢኮኖሚው ሂደት ወሳኝነት ሲሆን ግላዊነቱ ደግሞ የሚመነጨው የተለያዩ ሁኔታዎች አጠቃላይ ውጤት በመሆኑ ስለሆነ ሁለንታዊነትና ግላዊነት የሚገኘው ከመሠረትና ከላዕላይ መዋቅር ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ነው።

መንግሥትን እንደ ምሳሌ እንውሰድ። የመደብ ትግል ውጤት መሆኑ ግልጽ ሆኖ ሳለ ግላዊ ቅርፅ የሚኖረው የተለየ ተፅዕኖ ከኢኮኖሚው ሁኔታ በቀጥታ ለመንግሥት የማይቻል ነው። መሠረቱ ካፒታሊስታዊ ፍኖ መንግሥቱ ሪፐብሊክ ወይም ንጉሣዊ አገዛዝ ወይም ደግሞ ሕገ መንግሥታዊ ንጉሣዊ አገዛዝ ሊሆን ይችላል። ይህን ፅኑነት ለመረዳት የምንችለው ከመንግሥቱ አንፃራዊ ነፃነት የታሪክ ሕግና ሂደት ነው። ሌላው ሊጠቀስ የሚችለው መንግሥት ኢኮኖሚያዊ የበላይነት ያለውን የመደብ ጥቅም የሚያስከብር ሆኖ ሳለ ይህን ተግባር ለማከናወን ሲል ከገዢው መደብ ለየት ያለ ጥቅም ያለውን የቢሮክራቲን ክፍል መፍጠሩ የመደብ ትግልን ሁኔታ በዚያው አንፃር ውስብስብ እንዳደረገው ነው። በሌላ በኩል መንግሥት የሚያወጣቸው ዕቅዶችና ሕጎች፣ ያለው የአሠራር ዘዴ በቀጥታ በጎብረተሰቡ ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ ላይ የሚፋጠን ወይም የመተት ተገብሮት አላቸው። በተጨማሪም ልክንድ አብዮታዊ መደብ የመንግሥት ሥልጣን ጥያቄ ወሳኝ የሚሆነው በመንግሥት ሥልጣን አግካይነት የኢኮኖሚ ግንኙነቶችን ልዩለወጥ በመቻሉ ስለሆነ ይህ የሚያረጋግጠው መንግሥት የማይናቅ ሚና ሊጫወት እንደሚችል ነው።

ሆኖም መታወቅ ያለበት መንግሥት ኢትዮጵያን ከማሳየት በሻገር የኢኮኖሚ ሁኔታ በሚፈቅደው ውጭ አዲስ ክስተት ወይም ሂደት ሊያመነጭ የማይችል መሆኑ ነው። የመንግሥት አንፃራዊ ነፃነት ወደሙሉ ነፃነት ሊለወጥ አይችልም። በመሠረትና የመንግሥት መካከል ያለው ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት የሚመራው መንግሥት በአንፃራዊ ምክንያቶች ግፊት የሚያደርገው እንቅስቃሴ ዘርፍ የኢኮኖሚውን ወሳኝነት እንዲያጠናክር ይገድረግ ነው። የመንግሥት ፖሊሲ ዕድገትን የሚጎትት ከሆነ የመሠረቱን ቅራኔ ያቀበላል፤ አብዮትን ያመቻቻል፤ ዕድገትን

የሚያፋጥን ከሆነ የኢኮኖሚን ሂደት ወሳኝነት ተቀብሎ እሱኑ ያራምዳል ማለት ነው። እንዲሁም ለምሳሌ የማርክሳዊ ሌኒኖዊ አመለካከት በጎብረተሰቡ ውስጥ መሰራጨት በሚፈጥረው የንቃተ ጎሊና ደረጃና የድርጅታዊ ሥራ ዝንባሌ በኢኮኖሚ ዕድገት ላይ ነተኛ መሣሪያ ነው። በአንፃሩም ሂሳቀር አስተሳሰቦችና ልምዶች ለዕድገት ዕንቅፋት በመሆናቸው የሚያስወግዳቸውን ኃይል እየጋበዙና እያጠናክሩ ነው።

በመሆኑም የአንፃራዊ ነፃነት ዲያሌክቲካዊ ትርጉም በአጠቃላይ እንደሚከተለው ነው። የመሠረት ወሳኝ ሚና በሚፈጥረው ተገብሮት ተፅዕኖ ይደርስበታል። ተፅዕኖው የታሪካዊ ሂደቱን ሳይነተኛ ቅርፅ ወይም መልክ ይፈጥራል። ቅርፁ ከሚኖረው ባሕርይ አኳያ የይዘቱን ማለትም የኢኮኖሚ ግንኙነቱን ወሳኝነት ያመቻቻል፤ ያጠናክራል፤ ልዩ ሁኔታዎችንም ይፈጥራል። ይህ ታሪካዊ ሂደት የላዕላይ መዋቅርና የመሠረት ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ውጤት እንጂ ተናክሎታዊ ተገብሮት አንዳልሆነ ያስረዳል ማለት ነው።

(ታሪካዊ ቁስለካልነትን፣ መሠረትን፣ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከታል።)

አንፃራዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና
(Relative Impoverishment)

አንፃራዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና የሚባለው በካፒታል ክምችት ሳቢያ በወዝአደሩና በቡርሻው መደብ ገቢ መካከል ያለው ልዩነት እየሰፋ መሄዱን ወይንም የወዝአደሩ መደብ የኑሮ ሁኔታ ከቡርሻው መደብ የኑሮ ሁኔታ ጋር ሲነፃፀር እያቆለቆለ መምጣቱን የሚያመለክት ነው።

ለምሳሌ በአንግሊዝ ሀገር በ1891 42.7% የነበረው የወዝአደሩ መደብ የብሔራዊ ገቢ ድርሻ በ1963 ወደ 26% ዝቅሏል፤ በአሜሪካ በ1909 39.3% የነበረው የወዝአደሩ መደብ የብሔራዊ ገቢ ድርሻ በ1965 ወደ 24.4% አሽቆልቆሏል። ከዚህም በላይ ከ1960 እስከ 1968 ባለው ጊዜ ውስጥ የአሜሪካ ሞኖፖል ድርጅቶች የተጣራ ትርፍ የ92% ዕድገት ሲያሳይ በዚህ ጊዜ

ውስጥ የወዝ አደሩ መደብ ምንዳ ያደገው በ11% ብቻ መሆኑ እየሰፋ በመሄድ ላይ ያለውን የገቢ ልዩነት በገሀድ የሚያሳይ ነው ።

በካፒታሊስት ሥርዓት አንፃራዊ ቁርቁዝና ከአንድ የካፒታሊስት ሀገር ጠቅላላ ብሔራዊ ሀብት ውስጥ የወዝአደሩ መደብ ድርሻ እያነሰ በመሄዱም ጭምር ይገለጻል ። ለምሳሌ በአሜሪካ ውስጥ 3% ያህል የሚሆኑት የቡርጂዊው መደብ አባላት 57% የሚሆኑ ነው የሀገሪቱ ሀብት ባለቤቶች ሲሆኑ በእንግሊዝ ሀገርም እንዲሁ 3% የሚሆኑት ቡርጂዊዎች 61% የሚሆነው የሀገሪቱ ሀብት ባለቤቶች መሆናቸው በሁለቱ መደቦች መካከል እየሰፋ በመሄድ ላይ ሳለው የኑሮ ልዩነት ዓይነተኛ ማሰረጃ ነው ።

የካፒታሊስት ከምችት እያደገ በሄደ መጠን የወዝአደሩ መደብ የኑሮና የሥራ ሁኔታ ማሽቆልቆል ከሚከሰትባቸው መልኮች መካከል አንዱ አንፃራዊ ቁርቁዝና ነው ። የዚህ ሁኔታ መፈጠር ደግሞ የወዝ አደሩ መደብ እያቆለቆለ የሚሄደውን የኑሮም ሆነ የሥራ ሁኔታ ለማሻሻል ትግል እንዲያደርግ ስለሚገፋፋው በብዝበዛ ላይ የተመሠረተውን የካፒታሊስት የምርት ግንኙነት በሰሻሊዝም ለመተካት የሚያስችል ነባራዊና ኅሊናዊ ሁኔታ ለመፍጠር ይረዳል።

አንፃራዊ የእሴት መልክ

(Relative Form of Value)

አንድ ሸቀጥ በተወሰነ መጠናዊ ተዛምዶ ወይም ጥምርታ በሌላ ሸቀጥ ሲለወጥ በተነፃፃሪነት ከፊት ለፊቱ የቆመ ሌላ ሸቀጥ መኖሩን የሚያሳይ የእሴት መልክ አንፃራዊ የእሴት መልክ ይባላል ። ለምሳሌ አንድ በግ በአሥር ቁና ገብስ ይለወጣል እንበል ። እዚህ ላይ በጉ የራሱን እሴት በሌላው ሸቀጥ ማለትም በገብሱ ስለሚገልጽ አንፃራዊ የእሴት መልክ አለው እንላለን ። የገብሱ ጠቀሚታ እሴት ደግሞ የበጉን እሴት ለመግለጽ ስለሚውል ገብሱ በእኩያዊ የእሴት መልክነት ይቀርባል ።

በመሠረቱ እነዚህን ሁለት የተለያዩ ሸቀጦች (በግና ገብስ) በተመጣጣኝነት

እስቀምጦ በልውውጥ ሂደት ውስጥ ማሰጥ ባት የተቻለው ሁለቱም እሴትን የሚወክሉና ረቂቅ የሰው ሥራን ያዘሉ በመሆናቸው ነው ። በመሆኑም አንፃራዊ የእሴት መልክ በመለዋወጥ ላይ ያሉ ሸቀጦችን እህዛዊ ተመጣጣኝነት ያሳያል ። አንፃራዊ የእሴት መልክ በሁለት ሸቀጦች መካከል ያለውን የወል ባሕርይ ማለትም ማኅበራዊ ሥራን ያመለክታል ። በተጨማሪም በመወዳደር ላይ ባሉት ሸቀጦች መካከል ሊኖር የሚችለውን የልውውጥ መጠን ማለትም ልውውጡ ስንት በስንት መሆን እንዳለበትም ይወስናል ።

(እኩያዊ የእሴት መልክን ፣ የእሴት ጥንተ መልክን ይመለከታል ።)

አንፃራዊና ፍጹማዊ እውነት

(Relative and Absolute Truth)

የሰው ልጅ ዕውቀት እውነትነት አንፃራዊ ወይስ ፍጹማዊ ነው የሚለውን ጥያቄ የሚመለከት የሥነ ዕውቀት ፈርጅ ነው ። ኅሊናዊ ፈላስፎች ዕውቀት የተወሰነ በመሆኑ ስለነባራዊ እውነታ ጥልቀት ያለው ትክክለኛ ወይም ፍጹማዊ የሆነ ግንዛቤ ሊገኝ እይቻልም ይላሉ ። በነሱ አባባል ዓለምን የምናውቀው በነባራዊነቱ ባለመሆኑ የምናገኘው ዕውቀት በአጠቃላይ አንፃራዊ ነው ። አንፃራዊ ማለት ነገሮችን የምናውቃቸው ሕዋሳት በሚሰጡን ሕውስታዊ መረጃዎች እማካይነትና እነዚህም ሕውስታዎች በኛውስጥ ብቻ የሚገኙ በመሆናቸው የምንደርስበት ዕውቀት ከእኛ ተነጥሎ የማይታደና በኛ የተፈጥሮ አመለካከትና አቀያየሰ የተወሰነ ነው ማለት ነው ። ለምሳሌ ቦታ የሚለውን ጽንሰ ሐሳብ ብንወስድ ግራ ፣ ቀኝ ፣ ታች ፣ ላይ ስንል እነዚህ አቅጣጫዎች ከእኛ አቀማመጥ አንፃር የሚሰየሙ በመሆናቸውና ቦታ ነባራዊ ሳይሆን ነገሮችን ከእኛ አቅጣጫ የምናስቀምጥበት አንፃራዊ አመለካከት ይሆናል ማለት ነው ።

ሌሎች ፈላስፎች ደግሞ የሰው ልጅ ዕውቀት ፍጹምነት ያለው መሆኑን ለማሳየት ጥረዋል ። ፍጹማዊ እውነት ማለት በማያጠራጥር ሁኔታ የነባራዊውን እውነታ ምንነት በሐሳባችን ውስጥ ሙሉ በሙሉ ለመቅረፅ እንደምንችልና ማንኛውም ጥያቄ ረቂቅ ሆኖ

ሕውስታዊ ትክክለኛ መልስ የሚገኝለትና ዕውቀታችንም የተረጋገጠ ይዘት ያለው መሆኑን የሚያሳይ ነው። በእነዚህ ፈላስፎች እመሰክራለን። ትክክለኛ የምርምር ዘዴ ከተቀየሰ በዓለም ውስጥ ከሰው ሐሳብ የተሰወረ ምንም ነገር ሊኖር አይችልም። ምክንያቱም ለእነሱ ሐሳብ የዓለም ፈጣሪ እንደመሆኑ ከሐሳብ የተፈጠረ ከሐሳብ በላይ እንደማይሆንና ሙሉ በሙሉ ሊታወቅ እንደሚችል የሚያምኑ በመሆናቸው ነው። ለምሳሌ አንድ መሐንዲስ የሠራውን ድልድይ ሙሉ በሙሉ እንደሚያውቀው ሁሉ እንዲሁም ራሱ ሐሳብ የፈጠረውን ነገር ፍጹማዊ በሆነ ሁኔታ ያውቀው ነው።

በማርክሳዊ አመለካከት ይህ የቀረበው ምርጫ ማለትም እውነት ፍጹማዊ ነው ወይስ አንፃራዊ የሚለው ተቀባይነት የለውም። እውነት አንፃራዊም ፍጹማዊም ነው። አንፃራዊነቱ የሚመነጨው ከድክመት ወይም ከብልሽት ሳይሆን ታሪካዊና ማኅበራዊ በመሆኑ ነው። ስለ ዓለም ያለን ግንዛቤ በአንድ ታሪካዊ ወቅት የተወሰነ በመሆኑ እውነትንም ባለን መሠረታዊ ፍላጎትና የተግባር ዓይነት ማለትም በምንገኝበት ስልተምርት ይዘት አንፃር እንገነዘባለን። ሆኖም እውነት አንፃራዊ ቢሆንም ፍጹማዊነትም አለው። ምክንያቱም በተወሰነ ጊዜ የምናገኘው እውነት ሳሊናዊ ብቻ ሳይሆን በእርግጥም ነባራዊ ሁኔታን የሚመለከት ነው። ነባራዊን በአንፃራዊነቱ ማወቁ የነባራዊን ሕንድ ገጽታ መረዳታችን መሆኑ ግልጽ ነው። የምናውቀው በከፊል ቢሆንም ይህ ክፍል ጫኛ አንጉል ውስጥ ያለ ብቻ ሳይሆን የሕራሱ የነባራዊው ክፍል በመሆኑ ግንዛቤ ጫካችንን ፍጹማዊ እውነት ያደርገዋል። እውነት አንፃራዊና ፍጹማዊ ነው። ሲባል እናገኝ መሆኑን መግለጽ ይሆናል። የምርት ኃይሎች ባደጉ ቁጥር ዕውቀት አየሰፋና ጥልቀት እያገኘ ይሄል። በአንድ ወቅት ፍጹማዊ የሰለጠነ እውነት በዕድገት ምክንያት እንዲሁ ሆኖ እናገኘዋለን። አንፃራዊ እውነት ሕፃናት ወይም የሚጣል እውነት ሳይሆን ጤሉ በመነሣት እዲስ ዕውቀት ወይም ከፍፍ ፊት ያለ እውነት እንዳገኘንና በድርው ላይ በመደመር ዕውቀት እያከማቸን እንደምንሄድ የሚያስረዳ ነው። እውነት አንፃራዊና ፍጹማዊ ነው። ማለት የዲያሌክቲክስ ሕግ እንደ

ሚያመለክተው ዕውቀት ከትንሽ ወደ ትልቅ ከጠባብ ወደ ሰፊ፣ ከከስተት ወደ ምንነት ይጓዛል። ማለት ነው። ይህ ማለት ግን ትንሽ በትንሽ ፍጹማዊ ከሆነ ዕውቀት ላይ እንደርሳለን ማለት እይደለም። ምክንያቱም ፍጹማዊ ከሆነ ዕድገትን የጨረሰ ስለሚሆን ዕድገት ደግሞ ሁሉን የሚገዛ ሕግ በመሆኑ ይህ አባባል ስህተት ከመሆኑም በላይ ፍች የሌለው እነጋገር ይሆናል። ምንም ጊዜ ወሳኝ የሆነው ታሪካዊ ሂደት በመሆኑ ዕውቀት እያደገና ጥልቀት እያገኘ ይሄል። እንጂ የሚቆምበት ወቅት ከቶ ሊኖርና ሊታሰብ አይችልም። የሰው ፍላጎትና ኃይል እያደገ በሄደ ቁጥር ከዓለም ጋር ያለው ግንኙነት ስለሚለዋወጥ እውነትም በዚህ በማያደርግ ሂደት ውስጥ እንደሚገኝ መረዳት ይኖርብናል።

(እውነትን፣ ዕውቀትን ይመለከታል።)

አኩዊናስ፡ ቶማስ (Aquinas, Thomas)

ከ1225—1274 የኖረ የካቶሊክ ሥነ መለኮት ምሁርና የዶሚኒካን መነኩሴ የነበረ ኢጣሊያዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። ቶማስ አኩዊናስ የኢርሰማጣሊስን አስተሳሰብ የክርስትና ሃይማኖት መግሪያ እድርጉ ለመጠቀም በነበረው ፍላጎት የተሳሳተ ትርጉም ሰጥቶ ወደነባራዊ ሐሳባዊነት ቀይሮታል። ከዚህም የተነሣ በኢርሰማጣሊስ ፍልስፍና ውስጥ የነበሩትን ቁስእካላዊ አመለካከቶች ወደጉን በመተው ሐሳባዊ የሆኑትን ብቻ አስቀርቷል። ለምሳሌ የዓለም አንቅስቃሴ የሚመነጨው “ከማይንቀሳቀሰው የመጀመሪያ አንቀሳቃሽ” ነው። የሚለውን የኢርሰማጣሊስን አመለካከት አጉልቶ ለማሳየት ሞክሯል።

የቶማስ አኩዊናስ አስተሳሰብ መርህ ሃይማኖትንና አመክንዮን ለማጣጣም መሞከር ነው። በአኩዊናስ አባባል የእግዚአብሔር መኖር በአመክንዮ ይረጋገጣል። ማንኛውም ነገር እግዚአብሔር በፈጠረው ተዋረዳዊ ሥርዓት ውስጥ ቦታ አለው ይላል። ለዚህ አባባሉ ግን ማረጋገጫና ምክንያት አይሰጥም። ይህ የቶማስ አኩዊናስ የተዋረድ አስተምህሮ የሚያንፀባርቀው የፈውዳል ዘመን ቤተ ክርስቲያኖችን ውስጣዊ አደረጃጀት ነው።

የቶማስ አኩዊናስ አስተሳሰብ አዲሱ ቶሚዝም (ኒዮ-ቶሚዝም) በመባል የካቶሊክ ቤተክርስቲያን ፍልስፍና መርህ ሆኖ በማገልገል ላይ ይገኛል። አኩዊናስ አስተሳሰቦቹን “ሱማ ኮንትራ ደንትል”፣ “ሱማ ቲዮሎጂክ” በተባሉት ድርሰቶቹ ላይ አስፍሯል።

(ቶሚዝምን ይመለከታል።)

አክሲዮን

(Share)

አክሲዮን በአንድ በተወሰነ የካፒታሊስት ኩባንያ ውስጥ ለኩባንያው የሥራ እንቅስቃሴ አንድ ሰው የተወሰነ ካፒታል ማዋጣቱን የሚገልጽ ሕጋዊ ሰነድ ነው። ባለአክሲዮኑ ኩባንያ ካገኘው ትርፍ ውስጥ የተወሰነ ድርሻ በአክሲዮን ክፍያ መልክ የማግኘት መብት አለው። ማንኛውም የኩባንያውን አክሲዮን የገዛ ሰው ክሌሎች የኩባንያው ባለቤቶች ጋር የጋራ ባለቤት ሆኖ ይቆጠራል፤ በድርጅቱም የባለ አክሲዮኖች ጠቅላላ ስብሰባ ላይ የመካረል መብት አለው።

አክሲዮኖች የሚሸጡትና የሚገዙት በአክሲዮን ገበያ ወይም በባንክ አማካይነት ነው። አክሲዮኖች በጋራ አክሲዮን ኩባንያ፣ በግለሰብ ወይም በካፒታሊስት መንግሥታዊ ኩባንያዎች ሊሸጡ ይችላሉ። የአክሲዮን ባለቤቶች ኩባንያው ሲፈርስ ዕዳው ተከፍሎ የቀረውን ካፒታል በአክሲዮኖቻቸው መጠን ይከፋፈላሉ። ባሁኑ ጊዜ ባለው አሠራር መሠረት የኩባንያውን ዕጣ የገዙ ግለሰቦች ለኩባንያው ዕዳ ያለባቸው ተጠያቂነት በገዙት ዕጣ መጠን የተወሰነ ነው፤ ስለዚህም እንዲህ ያለው ኩባንያ ኃላፊነቱ የተወሰነ ኩባንያ ይባላል።

(የጋራ አክሲዮን ኩባንያን ይመለከታል።)

አክሲዮን ክፍያ (የ—)

(Dividend)

እያንዳንዱ የአክሲዮን ባለቤት አክሲዮን በመግዛት ኩባንያው ከሚያገኘው ዓመታዊ ትርፍ ውስጥ የሚያገኘው ገቢ የአክሲዮን ክፍያ ይባላል።

ለምሳሌ የኩባንያው አንድ አክሲዮን ተመን ብር መቶ ቢሆንና ይህም አክሲዮን በዓመቱ መጨረሻ ላይ ብር 7.00 ቢያስገኝ፤ ይህ ብር 7.00 የአክሲዮን ክፍያ በመባል ይታወቃል።

የአክሲዮን ክፍያ መጠን በመሠረቱ በኩባንያው አመራር አካል የሚወሰን ሆኖ ኩባንያው ከሚያገኘው የትርፍ መጣኔ ያነሰና የካፒታሊስት ባንኮች ከሚሰጡት የወለድ መጣኔ ደግሞ በመጠኑ ክፍያ ያስነው። ኩባንያው ካገኘው ትርፍ ውስጥ ለአክሲዮን ባለቤቶች በአክሲዮን ክፍያ መልክ እንደ አክሲዮን ይዞታቸው ካከፋፈሉ በኋላ የሚቀረውን ትርፍ ለድርጅቱ ማስፋፊያ ያደርገዋል።

(የጋራ አክሲዮን ኩባንያን ይመለከታል።)

አክሲዮን ገበያ (የ—)

(Stock Exchange)

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ አክሲዮኖችና አረቦኖች የሚሸጡበትና የሚገዙበት የንግድ ድርጅት የአክሲዮን ገበያ ይባላል። አክሲዮኖችንና አረቦኖችን ለመግዛትና ለመሸጥ የሚያገለግሉት የንግድ ተቋሞች ሕጋዊ ሰውነት ያላቸው ድርጅቶች ናቸው። የአክሲዮን ገበያ አክሲዮንና አረቦን የሚሸጡትንና የሚገዙትን ሰዎች በማገናኘት አገልግሎት ይሰጣል። አገልግሎቱን ለመስጠት የሚያስችለውን የድርጅት መዋቅር በመዘር ጋትና በደላሎችም አማካይነት በመሥራት ሻጮችንና ገዥዎችን ያገናኛል።

በዘመናዊ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የአክሲዮን ገበያዎች ከመከሰታቸው በፊት ካፒታሊስቶች በታወቁ የገበያ ቦታዎች በመገናኘት የአክሲዮንና የአረቦን ግዥና ሽያጭ ያከናውኑ ነበር። ሳይንሳዊ የሚሆን የካፒታሊስት ሀገር ውስጥ ቢያንስ አንድ የታወቀ ትልቅ የአክሲዮን ገበያ አለ። በካፒታሊስት ሀገሮችም መካከል በዓለም አቀፍ ደረጃ በአክሲዮን ገበያቸው ከታወቁ ከተሞች መካከል ኒውዮርክ፣ ስንደን፣ ፓሪስና አምስተርዳም ይገኛሉ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የአክሲዮን ገበያ ከፍተኛ የካፒታል መሰብሰቢያ፣ ማከማቻና ማግከያ ስልት ቢሆን በዚህ አማካይነት ሰፊ የሙዕላን ጥያቄ ተግባ

ራትን ለማከናወን ይቻላል ። የአክሲዮን ገበያ በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ከፋይናንስ ድርጅቶች ጋር የተሳሰረ ነው ። የካፒታሊስት ኩባንያዎች አክሲዮኖችና አረቦች ሲሸጡና ሲገዙ ፣ የካፒታሊስት መንግሥታት ደግሞ በተለይ አረቦችን በመሸጥ የበጀት እጥረታቸውን ይወጣሉ ።

የአክሲዮኖችና የአረቦች የመሸጫ ዋጋ መጣኔ በአክሲዮን ገበያ ላይ ይወስናል ። የካፒታሊስት ኢኮኖሚ አጠቃላይ ቀውስ በሚገጥመው ወቅት ዋጋው ዝቅ ይላል ፤ በተቃራኒው ደግሞ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በአጠቃላይ በሚስፋፋበትና በሚደራጅበት ወቅት ዋጋው ከፍ ይላል ። ሞኖፖሊስቶችና የፋይናንስ ካፒታሊስቶች እንደ ኢኮኖሚው ሁኔታና አካማኒያ አክሲዮኖችንና አረቦችን በመግዛትና በመሸጥ ከፍተኛ ትርፍ ያገኛሉ ።

በአክሲዮን ገበያ ላይ በካፒታሊስቶች መካከል በሚኖረው ፋክከር የሚያሸንፉት ከፍተኛ የፋይናንስ ካፒታሊስቶች ሲሆኑ እነሱ ተኛ ካፒታሊስቶች ግን ውድድሩን በለማይችሉት ከገበያው ለመውጣት ይገደዳሉ ። በአጭኑ የሞኖፖሊ ካፒታሊዝም ወቅት ከፍተኛ የአክሲዮኖችና የአረቦች ሽያጭና ግዥ የሚከናወነው በሞኖፖሊ ባንኮች አማካይነት ነው ።

አውሮፓ ኢኮኖሚ ማኅበር (የ—)
(European Economic Community—EEC)

የተወሰኑ የምዕራብ አውሮፓ ካፒታሊስት ጭቆች መንግሥታዊ ድርጅት ነው። የተመሠረተው በ1957 በፈረንሳይ ፣ በፈዴራል ጀርመን ፣ በአጣልያ ፣ በቤልጅግ ፣ በኔዘርላንድና በሉክሰምበርግ አባልነት ነበር ። ማኅበሩን ሕጋዊ ያደረገው ስምምነት በሮም ከተማ ትተረጎመ በኋላ ድርጅቱ ይፋ እንቅስቃሴውን በሚቀጥለው ዓመት ጀመረ ። በወቅቱ የማኅበሩ መመሥረት ካፒታሊዝም ከደረሰ ፀት የመንግሥታዊ ሞኖፖሊ ደረጃ ፣ ከካፒታሊስት በከፍተኛ ደረጃ መሰባሰብ እንዲሁም ከአካባቢው የሞኖፖሊ ቡርጂዚያዎች የተጠናከረ መተሳሰር ጋር የተያያዘ ነው ።

ማኅበሩ በተመሠረተበት ወቅት ዓላማዎቹ በአባል ሀገሮች መካከል ንግድን ፣ ካፒታልንና የሰው ኃይልን በሚመለከት ከቁጥጥር ነፃ የሆነ ንቅናቄ እንዲኖር ማድረግ ፣ ከሌሎች ሀገሮች ጋር በሚደረግ ንግድ የጋራ የወጪና የገቢ ንግድ ፖሊሲ መከተል ፣ በአባል ሀገሮች ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ዘርፎች መካከል ያለውን የሥራ ክፍፍል ማቀናበር ፣ በተለይም የጋራ የእርሻ ፖሊሲ በመቀየስ በካፒታሊስት አውሮፓ ውስጥ በቂ የምግብ ምርትና ለአውሮፓ የእርሻ ካፒታሊስቶች አስተማማኝ ገቢ ማስገኘትና የመሳሰሉት መሆናቸው ተገልጾ ነበር ። ይሁንና የሶሻሊስቲክ ዓለም ፣ በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ያሉ ዲሞክራሲያዊ ፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግሎችንና ፀረ ኢምፔሪያሊስት የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎችን በተቀናበረ መንገድ መዋጋት ፣ የኢምፔሪያሊዝምን ዕድሜ ማራዘም ከማኅበሩ ዋና ዋና ዓላማዎች መካከል ጥቂቱ መሆናቸው የሚያጠራጥር አይደለም ።

የማኅበሩ አባል ሀገሮች ቁጥር በየጊዜው እየጨመረ በመሄድ ላይ ነው ። በ1973 እንግሊዝ ፣ ዴንማርክና አየርላንድ አባል ሆነዋል ። ከዚያም ወዲህ ግሪክ የማኅበሩ 10ኛ አባል ሆናለች ። ፖርቱጋልና ስፓኝም የአባልነት ጥያቄ አቅርበው በቅርቡ የማኅበሩ አባላት እንዲሆኑ ተወስኗል ።

የማኅበሩ የአመራር አካላት የማኅበሩ ካውንስል ፣ የማኅበሩ ኮሚሽን ፣ የማኅበሩ ጉባኤ (የአውሮፓ ፓርላማ) እና የማኅበሩ የፍርድ አካል ናቸው ። ከዚህም ሌላ የማኅበሩ የአውሮፓ የመ-አለ ንዋይ ባንክና የአውሮፓ ልማት ፈንድ የተባሉ ተቋሞች አሉት ። የማኅበሩ ጽሕፈት ቤት የሚገኘው በብሩሴልስ ከተማ ነው ።

በማኅበሩ ውስጥ አባል በሆኑት የሞኖፖሊ ካፒታሊስት ሀገሮች መካከል ጉልህ ቅራኔዎች በገሀድ ይታያሉ ። ለምሳሌ የእርሻ ውጤቶችን አምርታ በብዛት በምታቀርበው በፈረንሳይና የእርሻ ውጤቶች ሽማግሌ በሆነችው በፈዴራል ጀርመን መካከል ሥር የሰደደ ቅራኔ ይታያል ። ይህ ቅራኔ በጋራ የእርሻ ፖሊሲ አነዳጭ ፣ በተለይም በእርሻ ምርት ዋጋ ድጉማ ላይ ጉልህ ችግር በማስከተል ተከስቷል ። የዚህ ዓይነቱ ችግር በመሠረቱ እያንዳንዱ አባል ሀገር ከሚገኝበት የተለያየ

የእርሻ ኢኮኖሚ ዕድገት ደረጃ ሊመነጭ የሚችል ነው። በማኅበሩ ውስጥ በጣም አወ ዛጋቢ የሆነ እንደ ሌላ ጉዳይ የአባላት መዋጮ ጉዳይና ከዚሁ ጋር የተያያዘው የበ ጀት አጥረት ችግር ነው።

በዓለም አቀፍ የካፒታሊስት ገበያ ላይ የማኅበሩ ዋና ተፎካካሪዎች አሚሪካና ጃፓን ናቸው። እነዚህ ሦስት ኢምፔሪያሊስት ኃይሎችና ሌሎችም ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ባንድ በኩል በመካከላቸው የተካረረ ትግል ሲካሄድ በሌላ በኩል ደግሞ በእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ አማካይነት በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮችን በጋራ በመበዘበዝ ላይ ይገኛሉ። የአውሮፓ ኢኮኖሚ ማኅበር የአባል ሀገሮች የሞኖፖል ካፒታሊስቶች ኢኮኖሚያዊ ጥቅምና ፍላጎት መጠበቂያ ብቻ ሳይሆን የፖለቲካ ጥቅማቸውና ፍላጎታቸው ማስከበሪያና ማስፋፊያም ጭምር ነው። በመሠረቱ ማኅበሩ የምዕራብ አውሮፓ ኢምፔሪያሊዝም የጋራ ግንባርና የፊት እንድ ዋና የኢኮኖሚ መሠረት ነው።

ኖረውም ራሱን በራሱ የማስተዳደር መብት ያለው ሆኖ ከባድ ጉዳዮች ግን በበላይ ከልል አካል የሚወሰኑ ይሆናሉ።

የአውቶኖሚ ሥርዓት እጠቃቀም እንደየ ሀገሩ ታሪክና እንደጊዜው ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊ፣ ባህላዊ ወዘተ... ተጨባጭ ሁኔታዎች ሊለያይ ይችላል። ሆኖም የአውቶኖሚ ሥርዓት በመሠረቱ በአንድ ከልል ውስጥ የሚኖር ሕዝብ የፍትህና የእኩልነት መብቱ ተጠብቆለት ዕድገቱን ጠብቆ ከአንድ የአውቶኖሚ ደረጃ ወደሚቀጥለው እንዲያድግ የሚያስችለውን አመቺ ሁኔታ የሚፈጥርለት መሆን አለበት። በዕቅዱም አውቶኖሚን ዓይነተኛ የብሔር ጥያቄ መፍቻ ስልት የሚያደርገው ይኸው ዲሞክራሲያዊና የሠርቶ እድፋን ሕዝብ የዓላማ እንድነት የማረጋገጥ መደባዊ ይዘቱ ነው።

(ፈረሸንን፣ ኮንፈረሸንን፣ መንጠልን፣ የብሔር ጥያቄን ይመለከታል።)

አውቶኖሚ (ራስ ገዝነት)

(Autonomy)

በአንድ ከልል ውስጥ ለሚገኝና በኢኮኖሚና በባህል ለተሳሰረ ሕዝብ በሕግ የሚረጋገጥ የራስ በራስ አስተዳደር መብት ነው። አውቶኖሚ እስከ ተወሰነ ደረጃ የሥልጣን ማከፋፈል ስልት ሲሆን ከብሔር ጥያቄ መፍቻ ዘዴዎችም አንዱ ነው።

አውቶኖሚ የተለያየ መልክ አለው። ይህም መልኩ የሚወሰነው መብቱ የሚረጋገጥበት ሕዝብ በደረሰበት የዕድገት ደረጃ ነው። ለምሳሌ በሶቪዬት ኅብረት ውስጥ ሁለት ዓይነት የአውቶኖሚ ቅርፆች ማለትም ፖለቲካዊ አውቶኖሚና አስተዳደራዊ አውቶኖሚ አሉ። ፖለቲካዊ አውቶኖሚ የሚያስገኘው መብት ሰፊ ያል ነው። ፖለቲካዊ አውቶኖሚ ያለው ከልል ራሱን የቻለ ብሔረ መንግሥት ሆኖ የራሱ ሕገ መንግሥት፣ የአስተዳደር፣ ሕግ አውጭና አስፈጻሚ አካሎች እንዲሁም የራሱ የሆነ የዜጎች ደንብ ይኖራታል። አስተዳደራዊ አውቶኖሚ የዚህ ዓይነቱ ደረጃና ሥልጣን ባይ

አውዳሚነት

(Nihilism)

ያለፈውንና አርጌውን፣ አሁንም ያለውን ሁሉ በጥቅሉ የሚቃወም ኢዲያሎክቲካዊና ሐሳባዊ አዝማሚያ ነው። በዚህ አመለካከት መሠረት የሰው ልጅ በዕድገት ሂደቱ ያዘበተው ሥልጣኔና ባህል ሁሉ ፋይዳ የለውም። ይህ አመለካከት በአብዮታዊ ለውጥ ስም ኅብረተሰብ በዘመናት ሂደት ያካበተውን የርዕዮተዓለም፣ የሥነ ምግባርና የባሕርይ መለኪያ በጥቅሉ ይቃወማል። አውዳሚነት የራሱም አብዮታዊ እንቅስቃሴ ከሳይንሳዊ ንድፈ ሐሳብ ጋር ባልተገናዘበበት በ1860ዎቹ “በአብዮታዊ ምሁራን” ዙሪያ የተከሰተ፣ በወቅቱ የነበረውን ግናቸውንም ነገር የሚቃወም አዝማሚያ ነው።

በሌላ በኩል ለውጥ ፈላጊ ዲሞክራቶች አብዮታውያን ጭቆናና ብዝበካን ለማጥፋት የሚያደርጉት ትግል የሰውን ልጅ ባህልና ሥልጣኔ የሚያወድም ነው። በግለትና በዚህም አብዮታውያንን “የጥፋት መልእክተኞች” እንደሆኑ አድርገው በማቅረብ አድጋርያን አብዮታውያንን ለማጥላላት ይሞክራሉ።

ለውጥ አሮጌውን የሚያጠፋ ቢሆንም ካለፈው ለአዲሱ ሥርዓት ጠቃሚ ሊሆኑ የሚችሉትን ይወስዳል ። በአሮጌውና በአዲሱ መካከል ተከታታይነትና ግንኙነት ያለ በመሆኑ የአሮጌውን በጉ ጉኖች ከኋላቀሩና ከማይጠቅመው በጥንቃቄ በመለየት፣ የሰው ልጅ በዕድገት ሂደቱ ያካበተውን በጉ ባህል ለአዲሱ ጠቃሚ እንዲሆን ማድረግ ያስፈልጋል ። የለውጥ የአፍራሽነት ገጽታ በዚህ መልኩ ካልታየ ጎጂ ነው ። ለምሳሌ ካፒታሊዝምን መቃወም ማለት በሥርዓቱ ውስጥ ያሉትን የባህል ክምችቶች በሙሉ መደምሰስ ማለት አይደለም ። እንዲያውም ሥርዓቱ ያዳበረውን የምርት ኃይል፣ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ውጤት ለአዲሱ ሥርዓት መጠቀሚያ ማድረግ ያስፈልጋል ።

አውጠንጣኝ ፍልስፍና (Speculative Philosophy)

በእስከምሮ ውስጥ ሐሳቦችን በማውጣትና በማውረድ ብቻ የዓለምን ዕውቀት አመነጫለሁ የሚል ፍልስፍና ነው ። ግንዛቤው የተመሠረተው በልባዌና በልምድ ላይ አይደለም ። ይህ ፍልስፍና በይዘትም ሆነ በቅርፅ ሐሳባዊ ነው ፤ ምክንያቱም የዓለምን ዕውቀት ከሐሳብ ብቻ አመነጫለሁ ማለቱ የሚገልጸው እውነት በሐሳብ ሕግጋት እንደሚገዛ ማመኑን ነው ። የነባራዊውን ዓለም ነፃ ህልውና ሂደት የማይቀበል በመሆኑ የሚደርስበት ዕውቀት ለተግባር አገልግሎት የሚሰጥ አይደለም ። የእውነታን ምንነት የሚያፈልቀው ከሐሳብ በመሆኑ እውጠንጣኝ ፍልስፍና የሚጠቀመው በምንጫታዊ ሥነ አመክንዮ ነው ። ማርክስ በተለይ የጀርመን ብሉይ ፍልስፍናን እውጠንጣኝ ፍልስፍና ብሎ ሰይሞታል ።

አዝጋሚ ለውጥ (Evolution)

የአንድ ነገር ወይም ከስተት ዓይነት ላይለውጥ፣ አርሱነቱን የሚያመለክቱት ባሕር ያቱ ሳይጠፉ፣ የሰው አእምሮ በቀላሉ ሊገነጃቸው የማይችሉ፣ በአሮጌው ነገርና ከስተት ጠባዮች ክልል ውስጥ ቀስ በቀስ

የሚካሄድ የመጠን ለውጥ አዝጋሚ ለውጥ ይባላል ። ይህ ለረጅም ጊዜ በዝግታ የሚካሄድ ለውጥ አሮጌው እየተረሳና እየተለወጠ በምትኩም የአዲሱ መምጣት ቅድመ ሁኔታዎች የሚዘጋጁበት ሂደት ነው ። አሮጌው በዓይነቱ ገና ሳይለወጥ በውስጡ ግን አንዳንድ ለውጦች የሚታዩበት ነውና እዝጋሚ ለውጥ መቀጠልን፣ አለማቋረጥን የሚያሳይ ነው ።

(እመርታን፣ አብዮትን፣ የመጠን ለውጥን ይመለከታል ።)

አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ (New Economic Policy—N.E.P)

ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም ሽግግር ባደረጉበት በአንድ ወቅት የሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲና መንግሥት ያራመዱት የኢኮኖሚ ፖሊሲ ነው ። “አዲስ” የተባለበት ምክንያት ከ1918 እስከ 1920 በተካሄደው የእርስ በርስ ጦርነት ወቅት የሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲና መንግሥት ይከተሉት ከነበረው የኢኮኖሚ ፖሊሲ ልዩ መሆኑን ለማሳየት ነው ።

አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ተግባራዊ መሆኑ የጀመረው በ1921 10ኛው የኮሚኒስት ፓርቲ ጉባኤ ባሳለፈው ውሳኔ መሠረት ሲሆን ዓላማውም በወቅቱ አጋጥሞ የነበረውን የኢኮኖሚ ቀውስ ማስወገድ፣ በኢኮኖሚው መስክ የሠራተኛውን መደብና የገበሬውን ኅብረት ማጠናከር፣ የሸቀጥና የገንዘብ ግንኙነት በደራበት በቁርጥራጭ መሬት አስተራረስ ላይ በተመሠረተው የእርሻ ክፍለ ኢኮኖሚና በሶሻሊስት ኢንዱስትሪ መካከል ተጣጣሚ ግንኙነት መመሥረት፣ ገበሬዎችን ለሶሻሊስት ግንባታ እንዲሰለፉ ማድረግ፣ የምርት ኃይሎችን እንዲሁም የሠራተኞችንና የገበሬዎችን የኑሮ ሁኔታ ማሻሻል ነው ።

የከረረ የመደብ ትግል ይካሄድ በነበረበት በዚህ ወቅት ለጊዜው ካፒታሊዝም (በአብዛኛው በንግዱና በትናንሽ የማምረቻ መስኮች) እንዲያንሰራ አመች ሁኔታ ተፈጥሮ ነበር ፤ ይሁን እንጂ የካፒታሊዝም ማንሰራራት ከገደቡ እንዳያልፍ ለማድረግ

የሶሻሊስቲ መንግሥት ቁጥጥር ከወትሮው ይበልጥ ጠበቅ እንዲል ተደርጎ ነበር ።

በ1929 በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ የተጀመረው እርሻን በአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር ሥር የማድረግ ሂደት በገጠሩ ይገኙ የነበሩትን የካፒታሊስት ኃይሎችን መደም ሰስ አስከትሏል ። በብዝበዛ ላይ የተሰማሩ ከተሜ በዝባዦችም እንዳልነበሩ ሆነዋል ። በመሆኑም አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ በ1930 አጋማሽ ላይ በሶሻሊዝም ድላማነት ሊደመደም ችሏል ።

ማርክሳውያን ሌኒናውያን አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ሶቭዬት ኅብረት ከ1918—1920 የነበረችበት ልዩ ሁኔታ የፈጠረው ሁኔታ እንደሆነ ከመቀበላቸውም በላይ ለወቅቱ ተስማሚ የሆነ ርምጃ መሆኑንም ያረጋግጣሉ ።

አዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት

(The New International Economic Order)

ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ግንኙነትንና የየሀገሮችን ግንኙነት በአኩልነት መርህ ላይ በአዲስ መልክ ለማዋቀር የቀረበ ፕሮግራም ነው ።

ለአዲሱ ዓለምአቀፍ ሥርዓት የተደረገው ጥሪ በተቀናጀ ፕሮግራም መልክ በተባበሩት መንግሥታት ሸንጉ ላይ የቀረበው በ1974 ነው ። በዚሁ ዓመት የተሰበሰበው ስድስተኛው የተባበሩት መንግሥታት ልዩ ጠቅላላ ጉባኤ ባስተላለፋቸው ውሳኔዎች በቁጥር 3201ና 3202 አማካይነት አዲስ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት ሲመሠረት የሚችልበት መግለጫና የድርጊት ፕሮግራም ተነደፈ ። በዚሁ ዓመት የተሰበሰበው 29ኛው የተባበሩት መንግሥታት ጠቅላላ ጉባኤ የመንግሥታትን የኢኮኖሚ መብቶችና ግዴታዎች ቻርተር አጸደቀ ።

የአዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት የድርጊት ፕሮግራም በመንግሥታት መካከል መኖር የሚገባውን የኢኮኖሚ ግንኙነት በሚመለከት ሦስት ዘርፎችን የያዘ ነው ።

እነሱም ፡ 1ኛ/ በአሁኑ ወቅት በዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮችና በኋላቀር ሀገሮች መካከል ያለው የግንደ፣ የገንዘብና የፋይናንስ ግንኙነት የተዛባና የዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮችን ጥቅም ብቻ የሚያስከብር በመሆኑ ይኸን ሁኔታ መለወጥ አስፈላጊ መሆኑን ፣ 2ኛ/ የኋላቀር ሀገሮችን የኢኮኖሚ ዕድገት ያፋጥናል ተብሎ ሲሰጥ የቆየው “እርዳታ” የእነዚህን ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት ማፋጠን ቀርቶ ጨርሶ በመግታቱ እርዳታው በእርግጥ ለኢኮኖሚ ዕድገት ሲውል የሚችል በትን መንገድ መቀየስ ማስፈለጉንና 3ኛ/ ነፃ መንግሥታት ያለምንም ተፅዕኖ በክልላቸው ሥር ያለውን ማናቸውንም የተፈጥሮ ሀብት ለራሳቸው ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገት በሚያመች መንገድ ሊጠቀሙበት የመቻል መብታቸው እንዲረጋገጥ የሚጠይቁ ናቸው ።

አዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት አጠቃላይ ፕሮግራም በጥሪ ዕቃና በኢንዱስትሪ ውጤቶች መካከል ያለው የተራራቀ የዋጋ ልዩነት ሲስተካከልና ሥርዓት ሊይዝ የሚችልበት የውጭ የኢኮኖሚ ግንኙነት ፣ ግንኙነቱም ለሚመለከታቸው ሀገሮች የጋራ ጥቅም ሊውል የሚችልበትን ፣ ለውጭ ንግድ የሚቀርቡ ጥሪ ዕቃዎች መጠባበቂያ ክምችት (Buffer Stock) የሚያዝበትንና ይህንንም ክምችት ለመያዝና ወጪውን ለመሸፈን የሚያስችል ሥርዓት መዘርጋትን የሚያጠቃልል ነው ።

በአጠቃላይ አዲሱን ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት በሚመለከት በብዙ ዓለም አቀፍ ጉባኤዎች ላይ የተላለፉ ውሳኔዎችና ከዚህም አንፃር ሲካሄድ የቆየው ትግል አሁን ያለው ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት ለኋላ ቀር ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት ፣ ኢኮኖሚያቸውን ለዕድገት አመች በሆነ መንገድ በአዲስ ለማዋቀር አስቸኳይ መፍትሔ የሚሻ ነው ። ረሀብን ፣ ድህነትንና ሌሎች ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ችግሮችን ለመፍታት አመች ሆኖ ባለመገኘቱ ይህን ሁኔታ መለወጥ አስፈላጊ መሆኑን የሚያመለክት ፕሮግራም ነው ።

የአዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት ፕሮግራም መሠረታዊ ድክመት ይህንኑ ጉዳይ በሚመለከት የሚካሄደው ትግል

በዓለምአቀፍ ደረጃ ብቻ አንጂ ከእያንዳንዱ ጋላቀር ሀገር ውስጣዊ ሁኔታ ጋር ማለትም በእያንዳንዱ ጋላቀር ሀገር ውስጥ መከናወን ካለበት ዲሞክራሲያዊና ተራማጅ ለውጥ ጋር መቀናጀት እንደሚገባው አለመገንዘቡ ነው። ፕሮግራሙ በጋላቀር ሀገሮች ውስጥ ያሉትን የችግሮችን መንሥኤዎች በሚገባ አላገናዘበም፤ ስለዚህም በእያንዳንዱ ጋላቀር ሀገር ውስጥ ለማግኘት ዕድገት አስፈላጊ የሆነው መሠረታዊ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ለውጥ ተገቢ ትኩረት አልተሰጠውም።

ባጠቃላይ እኩልነትና ፍትህ የሰፈነ በት አዲስ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት ለመመሥረት የሚደረግ ዓለምአቀፍዊ ጥረት በብሔራዊ ደረጃ እኩልነት የሰፈነበት ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ለመመሥረት ከሚደረግ ትግል፣ በዓለም አቀፍ ደረጃም የሁሉንም ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት በመጉተት ረገድ ከፍተኛ ሚና የሚጫወተው የጦር መሣሪያ አሽቅድምድምንና የጦርነት ዝግጅትን በጥብቅ ከመቃወም፣ ለሰላምና ለማኅበራዊ ዕድገት ለመታገል ከቆመ ፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግል ተነጥሎ ሊታይ አይችልም።

ወደአለው ሥርዓተ ማኅበር በሚደረገው ሽግግር ለአረጀውና ለአፈጀው ሥርዓተ ማኅበር የሚቆም ነው፤ ለምሳሌ የካፒታሊዝም ሥርዓተ ማኅበር የዕድገት ሂደት በአከተመበት በአሁኑ ዘመን ለእኩልነት፣ ለነፃነትና ከብዝበዛ የተላቀቀ ኅብረተሰብ ለመመሥረት አስፈላጊነቱና ተግባራዊነቱ የተረጋገጠለትን ሶኻሊዝምን የሚቃወም ኃይል አድጋሪ ነው።

ከመደብ አንፃር አድጋሪ አቋም፣ ተግባርና አስተሳሰብ የበዝባዦችን ጥቅምና የበላይነት ከመጠበቅ ፍላጎት የሚመነጭ ሲሆን በግለሰብ ደረጃ ደግሞ ከንቃት ዝቅተኝነትና ከትከከለኛ ግንዛቤ ጉድለት ሊመጣ ይችላል፤ ለምሳሌ አንድ ጭቁን ግለሰብ በዝባዦ የገዥ መደብ ባሰረፀበት አጉል ርዕዮተዓለም ለእርሱ የሚበጀውን ለውጥ ባለማጤን አድጋሪ አመለካከት ሊኖረው ወይም አድጋሪ አቋም ሊወሰድና በተቃዋሚነት ሊቆም ይችላል ማለት ነው።

(ተራማጅን ይመለከታል።)

አድራጊ—ተደራጊ

(Subject - Object)

አድራጊ በፍልስፍና ትርጉሙ የዕውቀት ማረፊያ ወይም ባለቤት ማለት ሲሆን ተደራጊ ደግሞ ከፊት ለፊት ያለ ለሐሳብ፣ ለዕውቀት የቀረበ ማለት ነው።

ጽንሰ ሐሳቦች የሚገልጹት የዕውቀትን የማይነጣጠሉ ሁለት ክፍሎች ነው። ያለ ታዋቂው አዋቂው፣ ያለአዋቂው ታዋቂው ሊኖር እንደማይችል ሁሉ የአድራጊና የተደራጊ ግንኙነት የዕውቀት መከሰቻ አስፈላጊ ግንኙነት ነው።

ሁለቱም ክፍሎች የተያያዙና የማይነጣጠሉ ቢሆኑም የተለያዩ ጠባይ አላቸው። አድራጊ ከርሱ ውጭ ያለውን ሁኔታ በጎሊኖው ውስጥ ለራሱ የሚያቀርብና የሚቀርፅ፣ እኔ የሚልና ጎሊኖዊ ነው። ከራሱ ውጭ ለመውጣት የማይችል፣ ከነገሮች ጋር በቀጥታ የማይዋሀድ ነገር ግን የነርሱን ምስል በውስጡ የሚቀርፅና ወደሐሳብ የሚለውጥ ነው። ተደራጊ ግን ከአድራጊ ውጭ የሚገኝ፣ በውጫዊ አቀማመጡ ለግንዛቤ የቀረ

አድጋሪ

(Reactionary)

ምንጩ አድጋሪ የሚለው የግዕዝ ቃል ነው። ትርጓሜውም አቆየ፣ አስቆየ፣ አዘገየ ማለት ነው። ድኅረ ሲል ጳለኛ፣ የጳላ፣ የመጨረሻ፣ ድኅረ ሲል ደግሞ መቆየት፣ መዘግየት፣ ግፈግፈግ፣ ጳላ መቅረት፣ በማናቸውም ነገር የመጨረሻ መሆን ማለት ይሆናል። ከዚህም የወጣው አድጋሪ የሚለው ቃል በነጠላ ትርጉሙ፣ ጳላቀር፣ ጉታች ማለት ነው።

በፋ ባለ ትርጉሙ አድጋሪ በኅብረተሰቡ የዕድገት ሂደት ውስጥ ለውጥን የማይሻ ወይም የሚቃወም ለወጃኝ፣ ለበዝባዦና ለአሮጌ ሥርዓት ሀልውና የሚሟገት፣ የጊዜው ሁኔታ ዕድገትን፣ እርምጃንና ለውጥን ሲጠይቅ ይህ ግን የታሪክ ሂደት በአቋምና በድርጊት ለማቆምና ለመግታት የሚጥር ግለሰብ፣ ቡድን፣ ድርጅት ወይም የፍልስፍና ዘርፍ ማለት ነው። ከእንደ ሥርዓተ ማኅበር ወደተሻለውና ከፍ

በና የግንዛቤም መነሻ ምክንያት የሆነ ነው ። ስለርሱ የሚቀረፅ ግንዛቤ እርሱን የሚያመለክት እንጂ እርሱን የሚተካ ወይም ህልውናውን የሚያሳጣ አይደለም ። ለምሳሌ ሰው (አድራጊው) ወንበርን (ተደራጊውን) የሚያውቀው የወንበሩን ምስል በአእምሮው ውስጥ በመቅረብ እንጂ ከወንበሩ ጋር በመዋሃድ አይደለም ። ወንበሩ ደግሞ ከሰው ውጭ የሚገኝ ሊታወቅ የሚችል ፣ ስለርሱም ለሚቀረፀው ዕውቀት መነሻ ምክንያት ሲሆን በሰዎች እእምሮ ውስጥ የርሱ ምስል መቀረፁ ግን ህልውናውን የሚያሳጣው አይደለም ።

ተደራጊው ከሐሳብ ውጭ የራሱን ህልውና መጠበቁና ነፃ መሆኑ እንዲያውም አድራጊው በተደራጊው ሕግጋት (ዕውቀት) መገዛቱ ፣ ማናቸውም ነገር ከሐሳብ የመነጨና በሐሳብ የሚገዛ ነው ከሚለው ሐሳባዊ አቋም ጋር ይጋጫል ። በመሆኑም ሐሳባዊ ፍልስፍና በተለያዩ ዘዴዎችና አቀራረቦች በመጠቀም ተደራጊውን የአድራጊው ውጫዊ ነፃነት አድርጎ ለማቅረብ ይሞክራል ። የዕውቀትም ተልዕኮ የተደራጊውን የይስሙላ ውጫዊ ህልውና ማለፍ ወይም መሰረዝ ይሆናል ። ተደራጊው ታወቀ ማለት በሐሳብ ሕግጋት አንፃር ተጣርቶ ወደሐሳብ ተመላሽ ሆነ ፣ ወደ ሐሳብ ተለወጠ ፣ ትክክለኛ ወይም እውነተኛ መልኩን አገኘ ማለት ነው ።

በማርክሳዊ ፍልስፍና መሠረት ዕውቀት የተደራጊውን ነፃ ህልውና ከመጠበቁም በላይ ዕውቀት የተደራጊው ነፃነትና በርሱም የሚገዛ መሆኑን ይቀበላል ። ተደራጊው ከአድራጊው ጋር የሚዛመደው በዕውቀት ኃይል ሳይሆን በሰው የሥራ ኃይል ነው ። የሥራ ቁሳዊ ኃይል ተደራጊውን ለሰው ፍላጎት ተስማሚ በሆነ መንገድ ይቀርባል ። ስለዚህም የአድራጊና የተደራጊ ግንኙነት በዕውቀት ላይ ብቻ የተመሠረተ ሳይሆን ግን ኙነቱ በመጀመሪያ ደረጃ ላይ የተግባር ግንኙነት ነው ።

በሁለቱም መካከል ያለው ግንኙነት ዲያሌክቲካዊ በመሆኑ አድራጊው በተደራጊው ላይ የበላይነት የለውም ። የተደራጊው ከአድራጊው ውጭ መኖር አድራጊው ተደራጊውን ፈላጊ ያደርገዋል ። ከዚህም ፍላጎት አንፃር ሲታይ ነው ነገሮች ለአድራጊው

ተደራጊ የሚሆኑት ። አድራጊው በሥራ ኃይል በመጠቀምና በዕውቀት በመረዳት ፍላጎቱን ለማርካት ተስማሚ በሆነ መንገድ ተደራጊውን ይቀይራል ።

አድራጊው ተደራጊውን በዕቅዱ መሠረት እንደሚቀይረው ሁሉ ፣ የዕቅድ በሥራ መተርጎም አድራጊውን የነባራዊ እውነታ ባሕርይ ይሰጠዋል ። ለምሳሌ አንድ አናጢ ወንበር ሲሠራ በአንድ በኩል የወንበሩ ተፈላጊነት የአድራጊውን ውስጣዊ ፍላጎት የሚገልጽ ሲሆን በሌላ በኩል የሚያሰፈልጉትን ጥሬ ዕቃዎች አቅርቦ በሥራ አማካይነት በዕውቀት እየተረዳ ጥሬ ዕቃዎቹን ወደ ወንበርነት ሲቀይር ፍላጎቱን ነባራዊ ያደርገዋል ።

(ዕውቀትን ፣ ተግባርን ፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ፣ ነገረኛዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል ።)

አድራጊታዊነት (Behaviourism)

የሰውንና የእንስሳን ድርጊት ተናክለታዊ በሆነ መንገድ የሚገነዘብ ማለትም ድርጊት የውጭ ግፊቶች በአካሎቻቸው ላይ የሚያሳርፉት ተፅዕኖ አጸፋ ነው ብሎ የሚተረጎም በገበርነት ላይ የተመሠረተ የዘመኑ ሥነ ልቡና አዝማሚያ ነው ። የሰዎች አድራጊነትና ሥነ ልቡናዊ ክስተቶች የሚወሰኑት በአካሉ ልዩ ልዩ ክፍሎች እንቅስቃሴ ነው ይላል ።

የአነሳሡም ምክንያት በ20ኛው ምዕት ዓመት በእንስሳት ሥነ ልቡና ተመራማሪዎች ላይ የምርምርና የሙከራ ጥናት ያሳደረው ከፍተኛ ግፊት ነው ። እንስሳትን ለማጥናት ፓቺሎቭ የተጠቀመበት ዘዴና ያገኘው ጥናታዊ ውጤት የሰዎችን ሥነ ልቡና ለማጥናት ያገለግላል በማለት አድራጊታውያን ነገረናንና አድራጊትን አንድ በማድረግ ተናክለታዊ የሆነ አተረጓጎም ሰጥተዋል ። ይህም ማለት ግንኛውም አድራጎች ሳይታሰብና በውጭ ተፅዕኖ የሚከናወን ተደርጎ በመወሰዱ የሰው አንጉል ያለውን የማሰላሰል ሚና ዝቅ ያደርገዋል ።

አድርባይነት
(Opportunism)

በሠራተኛው መደብ እንቅስቃሴ ውስጥ በንድፈ ሐሳብና በተግባር የሠርቶ አደሩን መሠረታዊ ፍላጎት በጥቂት ጊዜያዊ ጥቅሞች ለቡርሻዚው አሳልፎ የመሸጥና በመራራ ትግል ለሚከፈል መሥዋዕትነት ዝግጁ ያለ መሆን አድኃሪ አዝማሚያ አድርባይነት ይባላል ።

አድርባይነት እርስ በርሳቸው የተያያዙ ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ምንጮች ያሉት ከስተት ነው ። ኢኮኖሚያዊ ምንጩ ከካፒታሊዝም ዕድገት ጋር የተያያዘ ሲሆን ካፒታሊዝም ወደ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ወይም ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ በሚያድግበት ጊዜ ከቅኝ ግዛቶች በሚያጋብስው ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ የሠራተኛውን መደብ መሪዎች በገንዘብ በመደለል በአኗኗራቸው ፣ በገቢያቸውና በአመለካከታቸው ከሠራተኛው የተነጠሉ “የወዝአደር መሳፍንት” በመፍጠር የጥቅሙ ማስከበሪያና የብዝበዛው መሣሪያ ያደርጋቸዋል ።

የአድርባይነት ማኅበራዊ መሠረቱ ሌኒን እንዳለው የሠራተኛው መደብ እንቅስቃሴ በየጊዜው እየሰፋ መሄድ ከተለያዩ መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች በሠራተኛው ድርጅቶች ውስጥ የንዑስ ከበርቴውን ሥነ ልቡናዊ አመለካከቶች ማለትም የወላዎይነት ፣ የትዕግሥት ፣ የሰሸነትና ለድርጅታዊ ዲሲፕሊን ተገዥ የአለመሆን ባሕርዮችን ይዞ መምጣት ነው ።

ከፖለቲካው አኳያ በሥልጣን ላይ ያለው አድኃሪ መንግሥት የሚወስደው አቋም ለአድርባይነት ሌላው መንሥኤ ነው ። ቡርሻዚዎች የእገዛዛቸውን ሥርዓት በመጠጋገን የካፒታሊዝምን ዕድሜ ለማራዘም በሚያደርጉት ጥረት የቡርሻው መንግሥት መደባዊ ይዘት የሌለውና ከመደቦች በላይ በመሆን ለመላ ኅብረተሰብ የጋራ ጥቅምና ደኅንነት እንደቆመ አድርገው ለማቅረብ ይሞከራሉ ። ይህም ሁኔታ በሕዝቡ ዘንድ ካፒታሊዝም መልኩን እየለወጠ ቀስ በቀስ ወደ ሶሻሊዝም የሚሸጋገር የሚያስመስል በመሆኑ ለአድርባይነት መነሻ ይሆናል ።

አድርባይነት በጥቅሉ ፀረ ወዝአደር እቋም ያለው አድኃሪ መሥመር ሲሆን በሁለት መልኮች ይንፀባረቃል ። እነዚህም የቀኝና “የግራ” አድርባይነት ናቸው ። የቀኝ አድርባይነት በቡርሻዚዎች እግር ለመተካት የሚፈልገው የንዑስ ከበርቴው መደብና የሞኖፖል ቡርሻ ቡችሎች የሆኑ ከሃዲ “የወዝአደር መሳፍንት” የሠራተኛውን አብዮታዊ ትግል በአንዳንድ ጥገናዊ ለውጦች ለመግታትና የቡርሻው ፍላጎት ተገዥ እንዲሆን ለማድረግ የሚጥሩበት የአድርባይነት አንዱ ገጽታ ነው ። በሌላ በኩል ደግሞ “የግራ” አድርባይነት ሠራተኛው በአያንዳንዱና በተለየ ታሪካዊ ወቅት መውሰድ ያለበትን ተግባራዊ እርምጃ በሚገባ ሳያጤን በማንኛውም ሁኔታ ቀጥተኛና አስቸኳይ እርምጃ እንዲወስድ ይጋብዛል ። የ“ግራ” አድርባይነት ለረዥም ፣ ውስብስብና መሥዋዕትነት ለሚጠይቅ ትግል ዝግጁ ባለመሆን ፣ ለዚህም ትግል ሰፊውን ሕዝብ ለማንቃትና ለማደራጀት ትዕግሥት በማጣት ፣ ሁሉን ነገር ተጨባጭ ሁኔታው ከሚፈቅደው ውጭ በአጭር ጊዜ ውስጥ ለማከናወን በሰሜት ብቻ ይነሳል ። አብዮታዊ ተግባርንም ግራ ለበስ ሐረጎችን ብቻ በማነብነብ አድርባይነትን እንታገላለን በሚል ከንቱ ቅዠት ፣ በማንኛውም ሁኔታ በሕጋዊ መድረክ ባለመካፈልና ምንም ዓይነት ድርድር ባለመቀበል አመፅን ፣ ያውም የጥቂት ግለሰቦችን ወይም ቡድኖችን ሲራ እንደብቸኛ የትግል ዘዴ በመውሰድ አብዮታዊውን ፓርቲ ከሕዝቡ የሚነጥል ጀብደኛ አቋም ነው ።

የቀኝም ሆነ የ“ግራ” አድርባይነት በስምና በቅርፅ የሚለያዩ ቢሆንም አንድ ዝርያ የሆኑና ለአንድ ሕዝባዊ አብዮት ካላቸው አደገኛነት አንፃር አንዱ ከሌላው ይሻላል የማይባሉ ናቸው ። ሁለቱም የመደብ ትግልንና የሶሻሊስት አብዮትን አስፈላጊነት ፣ የሠራተኛውን መደብ የመሪነት ሚና ፣ የማርክሳዊ ሌኒንናዊ ፓርቲን ርዕዮተዓለማዊና ድርጅታዊ መርሆች የሚከፉና በወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት ቦታ የቡርሻ ብሔረተኝነትን የሚቀበሉ የካፒታሊስቱን ሥርዓት የብዝበዛና የጭቆና ዕድሜ የሚያራዝሙ ናቸው ።

አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር (የ—)
(Service Cooperatives)

በግብርና ሙያ ለተሰማሩ እርሶ አደሮችና የእደ ጥበብ ባለሙያዎች ለኑሮና ለምርት

አገልግሎት ኅብረት ሥራ
ማኅበር (የ—)
(Service Cooperatives)

በግብርና ሙያ ለተሰማሩ እርሶ አደሮችና የእደ ጥበብ ባለሙያዎች ለኑሮና ለምርት

ማስፋፊያ የሚያስፈልጓቸውን ዕቃዎች ፣ ሸቀጣ ሸቀጦች እንዲሁም የገበያ ፣ የብድርና የቁጠባ አገልግሎቶችን ለመስጠት የሚቋቋም ሁለገብ የኅብረት ሥራ ማኅበር ነው ።

በሀገራችን ተጨባጭ ሁኔታ የተቋቋሙት የአገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበራት ዓይነቶች ሁለት ሲሆኑ እነሱም የገበሬዎችና የእደ ጥበብ ባለሙያዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበራት ናቸው ።

የገበሬዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር ቁጥራቸው ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ የቀበሌ ገበሬ ማኅበራት በውስጣቸው ለሚገኙ ገበሬዎች ለኑሮና ለሥራ የሚያስፈልጉ አገልግሎቶችን ለማበርከት የሚያቋቁሙት ድርጅት ነው ። የአገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር አባል የሚሆኑትም የቀበሌ ገበሬ ማኅበራት ናቸው ።

የገበሬዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር በተሻሻለ ዘርፍ ማዳበሪያ ለመጠቀም፣ ልማዳዊ የግብርና አሠራር አዲስ መልክ ይዞ በዘመናዊ መንገድ እንዲራመድ ለማድረግ ፣ ለኑሮ ማሻሻያና ለእርሻ ሥራ ማስፋፊያ ብድር ለማግኘት ፣ ምርትን በተሻሻሉ ጉተራዎች አከማችቶ ለገበያ ለማቅረብ ፣ ለዕለት ኑሮ አስፈላጊ የሆኑትን ሸቀጣ ሸቀጦችና አገልግሎቶች ከብዝሃነት ነፃ በሆነ መንገድ ለማግኘት ፣ ገበሬዎች የመቆጠብ ልምድ እንዲናራቸውና ከሚያገኙት ገቢ ለማጠራቀም እንዲችሉ ለመርዳት የሚያቋቁሙት ድርጅት ነው ። ማኅበሩ ከሥራው እንቅስቃሴ ከሚያገኘው ገቢ በአባል ገበሬ ማኅበር ውስጥ የሚቋቋሙ የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት እየተጠናከሩ የሥራ ይዞታቸው እንዲስፋፋና የአባሎች ቁጥርም እየጨመረ እንዲሄድ የገንዘብና የቁሳቁስ ድጋፍ በመስጠት ፣ አባል የሆኑ የገበሬ ማኅበራትም ወደ አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት እንዲለወጡ በማገዝ ዘፍተኛ አስተዋጽኦ ያበረክታል ።

የእደ ጥበብ ባለሙያዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር ደግሞ የእደ ጥበባት ባለሙያዎች የጥሬ ዕቃ ፣ የማምረቻ መሣሪያ ፣ የገበያ ፣ የብድርና የመሳሰሉትን አገልግሎቶች ከብዝሃነት ነፃ በሆነ መንገድ ለማግኘት እንዲችሉ የሚያቋቁሙት ድርጅት ነው ። የእደ

ጥበባት ባለሙያዎች አገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበር ለአባሎቹ ትምህርት በመስጠትና በማኅበር የመሥራትን ጥቅም በማሳወቅ እባላቱ ወደ እደ ጥበባት ባለሙያዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት እንዲሸጋገሩ ይረዳል ።

(የኅብረት ሥራ ማኅበራትን ይመለከቷል ።)

አንዳችነት

(Parallelism)

ነፍስና ሥጋ ጉን ለጉን ግን በቀጥታ ሳይገናኙ በእኩልነት ይኖራሉ የሚል የሐሳባዊ ፍልስፍና አመለካከት ነው ። ካርቴዥያኒዝም ሐሳብንና ቁስአካልን ለይቶ ካስቀመጠ በኋላ በሁለቱ መካከል ያለውን ግንኙነት ሳይወስን መተዉ ለአንዳችነት መከሰት ምክንያት እንደሆነ ይታመናል ። ነፍስና ሥጋ ጸለንድ በኩል የተለያዩ ሲሆኑ በሌላ በኩል ግን በእንዱ ላይ የሚደርሰው ሁኔታ በሌላው ላይ ይንፀባረቃል ። ችግሩ ሁለቱ የተለያዩ በመሆናቸው በመንሥኤና በተገብሮት ግንዛቤ ይህንን ሁኔታ በቀጥታ ለመግለጽ ያለመቻሉ ነው ።

አንዳችነት የነፍስና የሥጋን ልዩነት በመቀበል በሁለቱ መካከል ምክንያታዊ ግንኙነት የለም ይላል ። በእርግጥ በነፍስ ላይ የሚደርሰው ምንኛውም ሁኔታ በሥጋ እንቅስቃሴ ይተረጎማል ፤ ሆኖም ሁኔታው የሚገኘው አንዱ በሌላው ላይ ባለው ቀጥተኛ ግንኙነት ወይም ንክኪት ሳይሆን ሁለቱም በተናጠል ነገር ግን በተቀነባበረ ሁኔታና በፕሮግራም ስለሚሠሩ ነው ። ሁለት የተለያዩ ሰዓቶች በእኩል ሰዓት ላይ ከተሞሉ ሳይነካኩ የሚያሳዩት ያው ተመሳሳይ ጊዜ እንደሚሆን ሁሉ ነፍስና ሥጋም እንዲሁ በአንድ ዓይነት አሠራር የሚንቀሳቀሱ ናቸው ይላል ። ሥጋ ሲታመም ነፍስ ይሠቃያል ፤ ነፍስ ሲደነግጥ ሥጋ ይንቀጠቀጣል ። እንደ አንዳችነት አባባል ይህ የሚያሳየን ሁለቱ ሳይነካኩ ያንኑ ሁኔታ ካላቸው ጠባይ እንግድ እንደሚገልጹ ነው ።

ከላይ በተገለጸው አመለካከት መሠረት አንዳችነት እንድ ዲበኩሉ ጋይል ወይም ፈጣሪ መጠየቁ አልቀረም ። ምክንያቱም ነፍስና

ሥጋ ሳይነካኩ በፕሮግራም እንዲሠሩ ሊያደርግ የሚችለው አንድ የሆነ ኃይል አቀነባብሮ ማስቀመጥ ስለሚኖርበት አንዳችነት በቀጥታ የሐሳባዊነቱን ባሕርይ ይገልጻል ። አስተሳሰቡም የተዛባ መሆኑ በቀላሉ የሚታይ ነው ። በአንድ በኩል ሥጋን ቀጥተኛ የነፍስ ተገዥ ባለማድረጉ የሥጋን ነፃ ህልውና ሲቀበል በሌላ በኩል ነፍሱን የራሱ ነፃ ህልውና እንዳለው ተደርጎ ሲወሰድ ሁሉም ተመጣጣኝና እኩል ስለሚሆኑ ሞናው ወይም ወሳኙ የትኛው እንደሆነ ለመለየት አይሞክርም ። በመሆኑም አንዳችነት የሰውን ማለትም የነፍስንና የሥጋን አንድነት ማስብደሳቸዋል ። ደግሞም ነፍስና ሥጋ የሚገልጹት ያው አንድ ነገር ከሆነና አንዱ ከሌላው የሚጨምረው ነገር ከሌለ ጠቃሚነት የሌለው ደግሞሽ ይሆናል ።

ይህ ደክመት የሚያሳየው በአንዳችነት ውስጥ የዲያሌክቲካዊ አመለካከት አለመኖርን ነው ። የሥጋ ወሳኝነት በተለይም ነፍስ ውስጥ የሚቀረፁ ሐሳቦችና ስሜቶች የሥጋና የቁሳዊ ኦር ሁኔታ ነፃነት መሆናቸውን ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት ያስተምራል ። ከዚህ ተነሥቶ ነፍስ በሐሳብ መልክ የሚገልጸው ፅኑነት በንቁነቱ ለተግባራዊ እንቅስቃሴ ዓይነተኛ ድጋፍ መሆኑን ለመረዳት ይቻላል ። ነፍስና ሥጋ ሳይነካኩ የሚጓዙ ሳይሆን ነፍስ ወይም ገሊና የሥጋችን ክፍል የሆነው የአገጉላችን እንቅስቃሴ ውጤት መሆኑንና ሥጋም ወሳኝነት እንዳለው እንገነዘባለን ። ነፍስ ደግሞ ሁኔታዎችን በማንፀባረቅ ዕውቀትን በመፍጠር ለተግባር ንቃት ገሊና ይሰጣል ። ለሞጭ ኃይልም ያደርገዋል ።

(መንፈሳዊነትን ፣ ሁለታዊነትን ፣ ሐሳብን ፣ ተግባርን ፣ ንቃት ገሊናን ይመለከታል ።)

አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርትን የማጣራት ችግር

(Problems of Realization of Gross Social Product)

በካፒታሊስቲክ ሥርዓት ካፒታሊስቶች የምርት መገልገያዎችን ገዝተውና ሠራተኞችን ቀጥረው ምርት እንዲመረት ያደርጋሉ ።

ከዚህ በኋላ የተመረተው አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ለልዩ ልዩ ክፍሎች ተሸጦ ጥቅም ላይ መዋል አለበት ። ካፒታሊስቶቹ የማምረት ተግባር እንዲቀጥል ለማድረግ ችሎታና ፍላጎት የሚኖራቸውም ቀደም ሲል ያስመረቱትን ሸቀጥ ወደ ገንዘብ ሊለውጡ ሲችሉ ብቻ ነው ። ይህ የአጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ልዩ ልዩ ክፍሎች በእሴትና በቁሳዊ መልክ የሚተኩበትን ዘዴ ከመሻቱ ማለትም ገዥ አግኝተው ለምርት መገልገያዎችና ለፍጆታ ዕቃዎች ያለውን ፍላጎት ከማሟላታቸውና በአጠቃላይ የማኅበራዊ ምርት እርባታ መካሄዱን ከማረጋገጡ ጋር የተያያዘው ጉዳይ አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርትን የማጣራት ችግር ይባላል ።

በካፒታሊስት ሥርዓት አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርት ሙሉ በሙሉ ገዥ አግኝቶ በጥቅም ላይ እንዳይውል የሚያደርጉ ችግሮችና ከእነዚህም ጋር የተያያዙ ኢኮኖሚያዊ ቀውሶች በየጊዜው ይደርሳሉ ። በካፒታሊስቲክ ሥርዓት እያንዳንዱ ካፒታሊስት ምን መመረት እንዳለበትና በምን ያህል መጠን መመረት እንዳለበት የሚወስነው በዚህ ረገድ ሌሎች ካፒታሊስቶች የወሰኑትን ሳያውቅ ትርፍ ለማግኘት በብሔራዊ ደረጃ ቅንጅት በሌለው ዓላማ በመነሣሣት ብቻ ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓት በብሔራዊ ደረጃ በዕቅድ የሚመራ የምርት አደረጃጀት ባለመኖሩ የኢኮኖሚው እንቅስቃሴ በአጠቃላይ ሥርዓት አልባ ይሆንና የሚመረተው ሸቀጥ መጠን ከገብረተሰቡ ፍላጎት ጋር የማይጣጣም ይሆናል ። ይህም አለመጣጣም በተለይ በሚባባስበት ጊዜ የሚመረቱት ሸቀጦች በወቅቱ ተሸጠው የማምረት ተግባር በተፈለገው ደረጃ እንዳይቀጥል ዕንቅፋት በመሆን የኢኮኖሚ ቀውስ ያስከትላል ።

የምርት መገልገያዎች በሕዝብ በተያዙ በትና የማምረት ዓላማ የሰፊው ሕዝብ ፍላጎት እርካታ በሆነበት በሶሻሊስቲክ ሥርዓት የኢኮኖሚው ልዩ ልዩ ክፍሎች እንቅስቃሴ በብሔራዊ ደረጃ ከሚወጣ ዕቅድ ጋር ተገናዝቦ ስለሚካሄድ በመሠረቱ አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርትን የማጣራት ችግር አይኖርም ።

አጠቃላይ (ሁለንታዊ) የእሴት መልክ

(General or Universal Form of Value)

ቀላል የሸቀጥ ምርት እየተስፋፋ ሲሄድ በልውውጥ ውስጥ የሚገቡ ሸቀጦች እየበዙ ይሄዱና አንድን ሸቀጥ በቀጥታ በሌላ ሸቀጥ ወይም ከአንድ በላይ የሆኑ ሸቀጦችን በመስወጥ ሂደት ውስጥ መስናክል መፈጠር ይጀምራል። ለምሳሌ በተስፋፋ የእሴት መልክ ወቅት አንድ በግ በተወሰነ ጥምርታ መጥረቢያን፣ ጋቢን፣ እንስራን፣ ገብስን ወዘተ... ሊለውጥ ይችላል ነበር። ይህ ዓይነቱ ልውውጥ ሊከናወን የሚችለው ግን የገብሱም፣ የመጥረቢያውም፣ የጋቢውም፣ የእንስራውም ባለቤቶች በግ ይፈልጋሉ በሚል መነሻ ነው። ይሁንና መጥረቢያ ያለው ሰው የሚፈልገው ገብሱን ወይም ጋቢውን እንጂ በጉን ካልሆነ፣ ባለጋቢው የሚፈልገው እንስራውን ወይም ገብሱን እንጂ በጉን ካልሆነ ወዘተ... ልውውጡ ሊከናወን አይችልም ማለት ነው። ወደገበያ የሚገቡ ሸቀጦች ቁጥር እየጨመረ በሄደ መጠን ሸቀጥን በሸቀጥ የመለወጡ ሁኔታ አስቸጋሪ እየሆነ ይመጣል።

ሸቀጥ አምራቾች የሚያመርቱትን ሸቀጥ በገበያ ውስጥ በተፈለገው መጠንና በግንኙነት ውም ጊዜ በሚገኝ ሸቀጥ ለመለወጥ ይገደዳሉ። ከጊዜ በኋላ ይህ ዓይነት ሸቀጥ የሚመረተው በራሱ የሰውን የተወሰነ ፍላጎት ለማርካት ሳይሆን አንድ የጋራ መገበያያሄት ለማገልገል ይሆናል። እንደዚህ ዓይነት ሸቀጥ ቀስ በቀስ የሌሎችን ሸቀጦች እሴት መግለጽ ይጀምራል። ይህም የብዙ ሸቀጦችን እሴት የሚገልጽ መገበያያ አጠቃላይ የእሴት መልክ ይባላል።

የጋራ መገበያያ በመሆን የሚያገለግሉ ሸቀጦች በቀድሞ ጊዜ ከቦታ ቦታ የተለያዩ ነበሩ። አንዳንድ ቦታ የቀንድ ከብቶች ይህንን ሚና ሲጫወቱ ሌላ ስፍራ ደግሞ እህል፣ አሣ፣ ከፀጉር የሚሠራ ልብስ በሀገራችንም አሞሌ ጨው ወዘተ... በተለያዩ ጊዜያት አንድ ሁለንታዊ የመገበያያ ሸቀጥ ወይም የእሴት መልክ ሆነው አገልግለዋል። ለምሳሌ አንድ አሞሌ ጨው አንድ ጋቢ ወይም ሁለት እንስራ ወይም አንድ በግ ይለውጣል ማለት ነው።

አጠቃላይ የእሴት መልክ ቀደም ሲል የተጠቀሰውን የተስፋፋ የእሴት መልክ መተካት በጀመረበት ጊዜ ሸቀጥን በሸቀጥ የመስወጥ ዘዴ አብቅቶ የሸቀጥ ዝውውር አማካይሆኖ በሚያገለግል ሸቀጥ አማካይነት ሁሉንም ሸቀጥ ለመግዛትና ለመሸጥ መቻሉ ይሆናል።

አፍላጣን

(Plato)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ427—347 የኖረ፣ የምዕራባዊ ሐሳባዊ ፍልስፍና መሥራች በመሆን የታወቀ ታላቅ የግሪክ ፈላስፋ ነው። ፍልስፍናው በይዘቱ የተሟላ ከመሆኑም በላይ አፍላጣን በነበረው የጽሑፍና የአቀራረብ ስጦታ በመጠቀም ለፍልስፍናው ማራኪ የሆነ መልክ ሰጥቶታል። የደረሳቸው መጻሕፍት አብዛኛዎቹ በውይይት መልክ የቀረቡ ሲሆን ባቀራረባቸው የቴያትር መልክ የያዙ አሥቂኝ ወይም አስደናቂ(ድራማቲክ) ናቸው። ከነዚህ ውስጥም “ሪፐብሊክ”፣ “ገርጂየስ”፣ “ፓርሚኒደስ”፣ “ሶፊስት”፣ “ቴይቲይቲስ” የተባሉት ይገኙበታል።

አፍላጣንን ወደፍልስፍና እንዲያዘነብል፣ ፍልስፍናንም ተረድቶ ታላቅ አስተዋጽኦ እንዲያደርግ የገፋፋው ሶቅራጥስ ነው። የሶቅራጥስ አስተምህሮ ሊማርከው የቻለው በጊዜው ከነበረው አስተሳሰብ ለየት ባለ ሁኔታ ዕውቀት የእነጋገር ሰልትና የማታለል ዘዴ (አንደበተኛነት) ሳይሆን ለሰው ልጅ ደኅንነትና እውነተኛ ደስታ የሚጠቅም መግሪያ ሊሆን ይችላል የሚል እምነት ስለነበረው ነው። ሶቅራጥስ የጀመረውን የምርምር ዘዴና የቀየሰውን አዲስ የዕውቀት አቅጣጫ ከግብ በማድረስ ሲል አፍላጣን ሊነሣግችሏል። ለተለይም እውነት የግል ነው፤ እውነት ማለት ሰራስ የሚጠቅመውን አመዛዝናና ለይቶ ሌሎችን በማሳመን በመገግሥት ሥልጣን አማካይነት ማስፈጸም ነው የሚል ውን የአንደበተኛውን አስተምህሮ በመቃወም የእውነትን ሁለንታዊ ባሕርይ ለማሳወቅ ጥሯል። በሌላ በኩል ከሱ በፊት የነበሩት ፈላስፎች የእውነታን መሠረትና የዓለምን ታዋቂነት አስመልክቶ የደረሱባቸውን እክራካሪ ሐሳቦች “በማረም” የነገሮችን ምንጭ ቁሳዊ ከሆነ አካል ይልቅ ሐሳባዊ ከሆነ

አካል ዘንድ መፈለጉ ለዓለም ታዋቂነት ትክክለኛ መሠረት ይሰጠዋል በማለት የሐሳባዊነቱን አቅጣጫ አሳይቷል ።

አፍላጦንን ዝነኛ ያደረገው አንዱ አእምሮአዊ ሌላው ቁሳዊ የሆኑ በጠባይ የተሰያዩ ሁለት ዓለሞች እሱ ብሎ መናገሩ ነው ። እኒያምሮአዊው ዓለም የማይሰወጥ ፣ ረቂቅ ፣ ዘለዓለማዊና ሁለንታዊ ሲሆን ቁስአካላዊው ዓለም ግን ተለዋዋጭ ፣ አላቂ ፣ ግላዊና በሕግ የተደረገ ብቻ የሚገለጽ ነው ። አፍላጦን ይህን ለማለት የበቃው የእውነትን ትክክለኛ ጠባይና መሠረት ለመግለጽ መሆኑን ይናገራል ። አንድ ነገር አላፊ ፣ ተለዋዋጭና ግላዊ ከሆነ እውነትነት ሊኖረው አይችልም ። ምክንያቱም እውነት ለሁሉም አንድና ከጊዜና ከቦታ ነፃ የሆነ የማይቀየር ጠባይ ያለው በመሆኑ ነው ። እንደአፍላጦን አባባል በእውነት ማመን አላቂና ተለዋዋጭ ከሆነው ከቁስአካላዊው ዓለም ውጭ ዘለዓለማዊና ቋሚ የሆነ ዓለም አለ ማለት ነው ። የዚህም ዓለም ታዋቂነት ሊረጋገጥ የሚችለው ግላዊ በሆኑ ቁስአካላዊ ነገሮች የተሠራ ሳይሆን ግንዛቤ በቀጥታ ሊግባባቸው በሚችል ሁለንታዊ ሐሳቦች የተገነባ ሲሆን ነው ። ቁስአካላዊው ዓለም እውን በመምሰል ቢያሳስትም ትክክለኛው ሁኔታ ግን የዘለዓለማዊው ዓለም የተለያየ ነፃነቱን ወይም የተዛባ ግልባጭ መሆኑ ነው ። ለምሳሌ ሰው ስንል በሕዋላት አማካይነት የምናየውን በቂ መቶ ፣ በመልክና በሁኔታ የተለያዩ ግለሰቦችን ብቻ ግለታችን አይደለም ። ሰው እኩል ሳይሆን ውልንታዊ የሆነ ፣ ሊዳሰስ የማይችል ፣ ግለሰቦች ከሚያሳዩት ተለዋዋጭና ግላዊ ጠባይ የተላቀቀ ፣ የሰውን ዘለዓለማዊ ቅርፅ በሚገልጽ እኒያምሮአዊ ዓለም ውስጥ የሚመደብ ነባራዊ ሐሳብ ነው ።

እንደ አፍላጦን የዕውቀት ምንጭ ሐሳብ ሲሆን በሱ አባባል እኒያምሮአዊውን ዓለም በቀጥታ ለማወቅ የሚቻለን የሰው ነፍስ ሥጋ ከመልበሱ በፊት ይህን ዓለም የተመለከተ በመሆኑ ነው ። ነፍስ ሥጋ ሲሰብስብ ያየውን ስለሚረሳ ዕውቀት ማለት ማስታወስ ነው ሲልም ተናግሯል ። ለዚህ ማስታወስ ዓይነተኛ ሥነ ምግባር ያስፈልገዋል ። ሥጋ ዊና አላፊ ሰሆኑ ነገሮች ዋጋ አለመስጠት በግላዊ ስሜት ወደ ሁለንታዊ አስተሳሰብ

ለመሸጋገር የሚረዳን በመሆኑ ዲሲፕሊን ፣ ትክክለኛነትና መልካም ጠባይ ለዕውቀት መገኘት አስፈላጊ ናቸው ። ዕውቀትም መልሶ የሚያጠናክረው እነሱ ነው ። በፖለቲካ መስክም ለአፍላጦን ትክክለኛ ወይም እውነት የሆነ መንግሥት ከግላዊ ጥቅም ነፃ በመሆን ለማንም ሳያዳላ በሕግ አማካይነት የኅብረተሰቡን ሁለንታዊ ጥቅም የሚያስከብረው ነው ። ይህም መንግሥት በምድር ሊከሰት የሚችለው ሥልጣንን ለትክክለኛ የመንግሥት ዓላማ ሊያውሉ የሚችሉ ፣ ከግል ጥቅም የተላቀቁ ፣ ለሁለንታዊው ብቻ ቅድሚያ የሚሰጡ ፈላስፎች ገዥ ሲሆኑ ነው በማለት ተናግሯል ።

አፍላጦን የኖረበት ጊዜ የግሪክ የባሪያ አሳዳሪ ሥርዓት ከፍተኛ ቀውስ ውስጥ የገባበት ወቅት በመሆኑ ለዚህ ኅብረተሰብ ችግር መፍትሔ ለማግኘት ለአስመሳዮችና ለአታላዮች ሥልጣን መያዝ መሣሪያ የሆነ ወን የግሪክን ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት በማስወገድ በምትኩ ፍጹማዊ የሆነ ነገር ግን በዕውቀት ላይ የተመሠረተ በሁለንታዊነት የሚገዛ ትክክለኛ መንግሥት መመሥረት ነው በማለት ደጋግሞ ተናግሯል ። ይህ መንግሥት በኅብረተሰቡ ተቀባይነት አግኝቶ እውን እንዲሆን ዋናው መሣሪያ ትምህርት ነው በማለት ለመጀመሪያ ጊዜ የትምህርት ይዘት አሰጣጥና ቁጥጥር የመንግሥት ዋናው ጉዳይ መሆኑን ጠቁሟል ።

ሆኖም ይህ መንግሥት የሚመሠረተው በዲሞክራሲያዊ ምርጫ ሳይሆን በግለሰቦች ተፈጥሮአዊ ችሎታ ላይ መሆኑና በአፍላጦንም አስተሳሰብ ሰዎች በተፈጥሮ በገዥና በተገዥ የተከፋፈሉ መሆናቸው የፍልስፍና ውን መደባዊ ይዘት ያንፀባርቃል ። በሥነ ዕውቀት አመለካከቱ ከተጨባጩ ይልቅ ረቂቁ እውነትነት አሰው ብሎ መናገሩ ፣ ስሜታዊና ሥጋዊ ጥያቄዎችን በዝቅተኛ ደረጃ መመልከቱ ፣ የሰውን ህልውናና ክብር በሐሳብ ውስጥ ብቻ ማስቀመጡ በአጠቃላይ ሲታይ ከጭቆና ሥርዓት የመነጨ አስተሳሰብ መሆኑ ግልጽ ነው ። በአንፃሩም የአፍላጦን አስተሳሰብ ቁስአካላዊ ዓለምን አስመሳይ ዓለም ማድረጉና ለቁስአካላዊ ጥያቄዎች ዝቅተኛ ግምት መስጠቱ ፣ የእኒያምሮ ሥራ የምርት ሥራ የበላይና ገዥ መሆኑን የሚደ

ግፍ በመሆኑ ለመደባዊ አገዛዝ አመቶ አመለካከት የሚሰጥ ነው።

(ሶቅራጥስን፡ አንደበተኛነትን፡ አርስጣጣሊስን ይመለከታል።)

አፍሪካ ሶሻሊዝም (የ—)

(African Socialism)

በአህጉራዊነት ላይ የሚያተኩር በአፍሪካ ልምድ፣ በጋርዮሽ ይዞታ፣ በጉሳ ወይም በነገድ ጎብረተሰብ ላይ ተመሥርቶ ሶሻሊዝምን ለመገንባት የሚደረግ እንቅስቃሴ ነው።

ለዚህ ዓይነቱ እንቅስቃሴ ዋናው ምክንያት የነጭ ወይም የቅኝ ገዥዎች ጥላቻ ነው። ከነፃነት በኋላ ብዙ የአፍሪካ ሀገሮች መሪዎች በቅኝ ገዥዎች ላይ አድርባቸው በነበረው ጥላቻ በመገፋፋት የካፒታሊስቲን ፈለግ ከመከተል ይልቅ ሶሻሊስት መሆንን መርጠዋል። ለየሀገሮቻቸውም ተስማሚ መስሎ በታያቸው መንገድ ሶሻሊዝምን የዕድገት ፈለግ አድርገዋል። በብዙ የአህጉሩ ክፍሎች ሶሻሊዝም የዕድገት ፈለግ ተደርጎ ቢወሰድም ዓላማው በተጨማሪም ግቡን ሊመታ አልቻለም።

ለዚህ አለመሳካት የሚጠቀሱት ምክንያቶች አያሌ ቢሆኑም ሕዝቡን የሚመራ ፓርቲ አለመኖሩ፣ ሕዝቡ ከማርክሳዊ ሌኒኖዊ ርዕዮተዓለም ጋር እንዲተዋወቅ ከማድረግ ይልቅ የሃይማኖትና የጎሳ እምነት እንዲከተል መደረጉ፣ በአመራር ላይ ያሉት ግለሰቦች ለሶሻሊዝም ያላቸው ታማኝነት አፍአዊ ሆኖ መቅረቱ ናቸው።

ሶሻሊዝም በይዘቱ ዓለም አቀፋዊ ሲሆን ንድፈ ሐሳባዊ መመሪያውም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ነው። ከዚህ ውጭ የሚገነባ ሶሻሊዝም በተግባር የማይገለጽ የይስሙላ ሶሻሊዝም ነው። በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ላይ ያልተመሠረተች እንደአፍሪካ ሶሻሊዝም ዓይነቶቹ ግባቸውን መምታት የተሳናቸውም ይህ ሳይንሳዊነት ስለሚጎድላቸው ነው።

አፍሪካ አንድነት ድርጅት (የ—)

(Organization of African Unity)

በግንቦት 1963 በአዲስ አበባ ከተማ በተካሄደው ነፃ የአፍሪካ ሀገሮች ለብሰባ የተቋቋመ አህጉራዊ ድርጅት ነው። የአፍሪካ አንድነት ድርጅት በአሁኑ ጊዜ 51 አባል ሀገሮች ያሉት ሲሆን በአፍሪካውስጥ ያሉ የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴዎችም በተመልካችነት በሥራው እንቅስቃሴ ይሳተፋሉ።

የድርጅቱ ዋና ዓላማዎች የአፍሪካን ሀገሮች አንድነትና ትግል ማጠናከር፣ ተግባራዊነታቸውን በማስተባበር በመካከላቸው ያለውን ትብብር ማዳበር፣ የእያንዳንዱን አባል ሀገር ብሔራዊ ልዕልና የግዛት አንድነት ማስከበርና ነፃነቱን ማስጠበቅ፣ በመላው አፍሪካ የቅኝ ግዛትነት ሥርዓትን መደምሰስና በአባል ሀገሮች መካከል ዓለምአቀፍ ትብብር እንዲጠናከር ማድረግ ናቸው። ለነዚህ ዓላማዎች ግብ መምታትም የድርጅቱ አባል ሀገሮች በውጭ ፖሊሲ፣ በኢኮኖሚ፣ በሳይንስና በቴክኖሎጂ፣ በመከላከያና በደጎንነት፣ በትምህርት፣ በባህልና በጤና ጥበቃ እንቅስቃሴዎቻቸውን ለማስተባበር ተስማምተዋል።

የአፍሪካ አንድነት ድርጅት በአባል ሀገሮች መካከል የእኩልነት መረጋገጥን፣ በአባል ሀገሮች የውስጥ ጉዳይ ጣልቃ አለመግባትን፣ የግዛት አንድነትና ነፃነት ማክበርን፣ ቅራኔዎችን ሰላማዊ በሆነ ውይይት መፍታትን፣ በአፍሪካ የሚገኙትን የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴዎች መርዳትንና የገለልተኝነትን መርህ ማራመድን ያበረታታል።

ድርጅቱ ለነፃነታቸው የሚዋጉትን የአፍሪካ ሕዝቦች ለመርዳት በአቋቋመው የነፃነት ኮሚቴ አማካይነት ብዙ አስተዋጽኦ ከማድረጉም በላይ አባል ሀገሮች ከበጀታቸው አንድ በመቶውን ለዚህ ጉዳይ ለማዋል ቃል ገብተዋል። በአፍሪካ ሀገሮች መካከል የኢኮኖሚ ትብብር ለማጠናከርም በድርጅቱ ስርዓት የአፍሪካ ልማት ባንክና የኢኮኖሚ ዕድገትና ፕላን ተቋም ተመሥርቷል። ድርጅቱ በአባል ሀገሮች መካከል የሚነሡትን ግጭቶችና ቅራኔዎች ለመፍታት

የተለዩ አስታራቂ ኮሚቴዎችን በማቋቋም ብዙ የተሳኩ ድርጊቶችን አከናውኗል ። ድርጅቱ ለነፃነታቸው ይታገሉ የነበሩትን የፖርቱጋል ቅኝ ግዛቶችንና የዚምባብዌ ታጋዮችን በመርዳትም ነፃነታቸውን እንዲቀዳጁ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ። በአሁኑ ጊዜም የናሚቢያ የነፃነት እንቅስቃሴና የደቡብ አፍሪካ ሕዝብ በዘረኝነት ላይ የሚያካሂዱትን ትግል እየረዳ ነው ።

የድርጅቱ ከፍተኛው የአመራር አካል በየዓመቱ የሚሰበሰበው የአባል ሀገሮች መሪዎች ስብሰባ ነው ። እያንዳንዱ አባል ሀገር አንድ ድምፅ ያለው ሲሆን ውሳኔዎች በሁለት ሦስተኛው ከተደገፉ ይጸድቃሉ ። በመሪዎች ስብሰባ መካከል ባለው ጊዜ የድርጅቱ የበላይ አመራር አካል ሆኖ የሚሠራው በዓመት ሁለት ጊዜ የሚሰበሰበው የአባል ሀገሮች የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሮች ስብሰባ ነው ። የመሪዎች ስብሰባ የድርጅቱን ዋና ፀሐፊ ይመርጣል ። ዋና ፀሐፊውም የድርጅቱን የቀን ተቀን የሥራ እንቅስቃሴ የሚያካሂደውን ሴክሪታሪያቱን ይመራል ። በተጨማሪም ድርጅቱ በኢኮኖሚ ፣ በማኅበራዊ ጉዳዮች ፣ በትምህርት ፣ በሳይንስ ፣ በባህል ፣ በጤና ጥበቃና በመከላከያ የተለያዩ ኮሚሽኖች አሉት ። የድርጅቱ ዋና መሥሪያ ቤት በአዲስ አበባ ይገኛል ።

ድርጅቱ እስከ አሁን ብዙ ጠቃሚ ሥራዎች የሠራ ቢሆንም በሥራው ግን በየጊዜው ብዙ እክሎች አጋጥመውታል ። ችግሮቹ የሚመነጨትም አባል ሀገሮች የሚከተሉት ርዕዮተዓለም የተለያዩና የኢምፔሪያሊዝም ጣልቃገብነት ከፍተኛ በመሆኑ በተለያዩ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ችግሮች ላይ ተፃራሪ አቋሞች ስለሚይዙ በአንዳንድ ችግሮች መፍትሔ ፍለጋ ላይ አለመግባባት ይፈጠራል ።

አፍሪካና የእስያ ሕዝቦች አንድነት ድርጅት (የ—)

(Afro-Asian Peoples' Solidarity
Organisation)

የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች ፀረ ኢምፔሪያሊስት የትግል ኅብረት ነው ። ይህ አንድነት የአፍሪካና የእስያን ሕዝቦች ፀረ ቅኝ አገዛዝና ፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግል በማስተባ

በር የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎችን ለማጠናከር በነበረው ዓላማ መሠረት በህንድ ፣ በስሪላንካ ፣ በኢንዶኔዥያ ፣ በፓኪስታንና በቦርማ አሳሳቢነት በ1955 በባንዱንግ የተደረገው ሃያ ዘጠኝ የአፍሪካና የእስያ ሀገሮች ተወካዮች በተገኙበት ስብሰባ ውሳኔ መሠረት በ1957 በካይሮ ተመሠረተ ። በወቅቱ ነፃነታቸውን ያልተቀዳጁት የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦችም በብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎቻቸው አማካይነት በስብሰባው ሊካፈሉ ችለዋል ።

የባንዱንግ ስብሰባ ተካፋዮች ቅኝ አገዛዝን ፣ የዘር መድልዎንና የኢምፔሪያሊስቶችን ፀረ ሰላም ፖሊሲ በማውገዝ ቅኝ አገዛዝን ከአህጉሮቻቸውና በአጠቃላይም ከዓለም ለማጥፋት ለሚደረገው ትግል ቆርጠው መነሣታቸውን በአንድ ድምፅ ገልጹ ። በሀገሮች መካከልም ከተፅዕኖ ነፃ የሆነ በእኩልነትና በመደጋገፍ ላይ የተመሠረተ ግንኙነት እንዲኖር ጠየቁ ።

ይህንኑ ዓላማ ለማጠናከር ሁለተኛው የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች አንድነት ስብሰባ በ1963 በኮናክሪ ተደረገ ። መተዳደሪያ ደንቡንም በመቅረብ የተቀነባበረ ድርጅታዊ ህልውና ያገኘው በዚህ ወቅት በመሆኑ የኮናክሪው ስብሰባ ለድርጅቱ ጥንካሬ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ። በ1965 በአልጄሪያ የተደረገውም ስብሰባ ይህንኑ ፀረ ቅኝ አገዛዝና በተለይም የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች የኢኮኖሚ ችግሮቻቸውን ለማቃለል የሚያደርጉትን የጋራ ትግል አጠናክሯል ። ከዚህም በላይ በ1966 በሀቫና የተደረገው ስብሰባ ከአፍሪካና ከእስያም አልፎ የላቲን አሜሪካን ሕዝቦች ፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግል በአንድ መድረክ ለማስባሰብ ችሏል ።

የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች አንድነት ድርጅት ከተመሠረተ ወዲህ በተለያዩ የዓለም አካባቢዎች የኢምፔሪያሊዝምን ቀጥተኛና ሰውር ቅኝ አገዛዝን ፣ ዘረኝነትንና ጽዮናዊነትን ለማጥፋትና በሕዝቦች መካከል በእኩልነትና በመደጋገፍ ላይ የተመሠረተ የባህልና የኢኮኖሚ ግንኙነቶች እንዲጠናከሩ በሚደረገው ጥረት ያልተቆጠበ የምራልና የቁሳቁስ ድጋፍ በማድረግ የትግል አጋርነቱን ገልጿል ። ከዚህም በላይ በዓለም ሰላምና ዲሞክራሲያዊ ለሆነ አዲስ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ግንኙነት

መመሥረት ከፍተኛ ዓለምአቀፍ ስብሰባዎችን፣ ሴሚናሮችን፣ ሲምፖዚየሞችን አካሂዷል። ከነዚህም ውስጥ ከሚያዝያ 21—23፣ 1974 “በድንበር ዘለል ዓለምአቀፍ ኩባንያዎች ሚናና በኢኮኖሚ ዕድገት ስትራቴጂ” ላይ በአዲስ አበባ የተካሄደው ዓለምአቀፍ ስብሰባ አንዱ ነው።

አፓርታይድ (Apartheid)

የዘር መድልዎንና የነጮችን የበላይነት በመቀበል ነጩን “ከፍተኛ”፣ “ምርጥ”ና “ንኡሕ”፣ ጥቁሩን የበታችና ተዋራጅ አድርጎ የሚቆጥር በደቡብ አፍሪካ በተግባር ላይ ያለ የላዩላት የዘረኝነት ፖሊሲ ነው። የአፓርታይድ ፖሊሲ የተከሰተው አውሮፓውያን አካባቢውን በቅኝ ግዛትነት ከያዙ በት ከ17ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ እን ሥቶ ቢሆንም የዘረኛው መንግሥት ዋና ፖሊሲ የሆነው ግን በዶክተር ማላን የሚመራው ብሔራዊ ፓርቲ ከታወጀ በኋላ ማሳትም ከ1948 አንሥቶ ነው።

አፓርታይድ የነጮች የበላይነት ማስጠበቂያ መሣሪያ ሲሆን ለጥቂሮች ግን ስብአዊነታቸው ተገድ ማግበራዊ ኑሮአቸው እንዲቆረቁዝና ሀላፊነቸው ከፍተኛ አደጋ ላይ እንዲወድቅ የሚደረግበት የላዩላት አድጋሪ ፖሊሲ ነው። የአፓርታይድ ፖሊሲ የነጮችን የበላይነት ለማስጠበቅ የሚከተሉትን ዓላማዎች ተግባራዊ ያደርጋል፡

1. ነጮችንና ጥቂሮችን ለያይቶ ማኖር፣
2. የጥቂሮችን ከስፍራ ወደስፍራ መዘዋወር መቆጣጠር፤
3. የጥቂሮች የተለየ የልማት ስፍራ እየተባለ በሚታወቀው ዕቅዳቸው ጥቂሮችን በተወሰኑ ለምነት በሌላ ላቸው (ባንቱስቃን) ከፍሎች ማስፈር።

በዚህ ፖሊሲ ተግባራዊ መሆን 87% የሚሆነው ለምና ከፍተኛ የተፈጥሮ ሀብት ከምችት ያለው መሬት አራት ሚሊዮን ተኩል ለሚሆኑት ነጮች ሲሰጥ፣ ቁጥራቸው ከ18 ሚሊዮን በላይ የሚሆኑት ጥቂሮች ግን በተቀረው 13% በሆነው፣ ለምነት በሌለውና

ለኑሮ አደገኛ በሆነው አካባቢ ተወስነው ለችግርና ለአልቂት ተዳርገዋል።

ዘረኛውና ፋሺስቱ የደቡብ አፍሪካ መንግሥት በጥቂሮች ላይ ኢስብአዊ ጭፍጨፋና በደል የሚፈጽመው በዓለም አቀፍ ኢምፔሪ ያሊዝም እየታገዘ ነው። የተለያዩ ኢምፔሪ ያሊስት ሀገሮች በተለይም የአሜሪካ፣ የእንግሊዝ፣ የፈረንሳይ፣ የምዕራብ ጀርመን፣ የጃፓን፣ የእስራኤልና የመሳሰሉት ሀገሮች ሞኖፖል ኩባንያዎች ከደቡብ አፍሪካ እጅግ ከፍተኛ የሆነ ትርፍ የሚያጋብሱ በመሆናቸው የደቡብ አፍሪካን መንግሥት እትፈው ደግፈው መያዛቸው ብቻ ሳይሆን የኮከሊየር ጦር መሣሪያ ባለቤት እንዲሆን ወደ ማብቃትም ደርሰዋል።

በ1957 የተባበሩት መንግሥታት ጠቅላላ ጉባኤ የአፓርታይድን ኢስብአዊነትና ለዓለም ሰላም ያለውን ጠንቀኝነት በመገንዘብ ዘረኛው መንግሥት ይህን ፖሊሲውን እንዲተው፣ የሚደግፉትም መንግሥታት ከዚህ ተግባራቸው እንዲቆጠቡ ጠይቋል። ይሁን እንጂ ደቡብ አፍሪካ የተባበሩት መንግሥታትን ውሳኔዎችም ሆነ የዓለም ተራማጅ ኃይሎችን ተደጋጋሚ ውግዘት ከምንም ባለመቁጠር በፋሺስታዊና ዘረኛ ፖሊሲዋ ገፍታበታለች። በዚህም የአፍሪካን ደኅንነት ብቻ ሳይሆን የዓለምን ሰላም ከፍተኛ አደጋ ላይ ጥላለች።

የደቡብ አፍሪካ ሕዝብ ከአፓርታይድ የጭቆና ሥርዓት ለመላቀቅና የመብቱ ባለቤት ለመሆን በአፍሪካን ናሽናል ኮንግራስ አመራር ቆራጥ ትግል እያካሄደ ነው። ይህንንም ትግል የዓለም ተራማጅ ኃይሎች ከላብ በመደገፍ ወደዘላቂ ድል እንዲያመራ አስተዋጽኦ በማድረግ ላይ ይገኛሉ።

(ዘረኝነትን፣ ጽዮናዊነትን ይመለከታል።)

ኢመሠረታዊ ቅራኔዎች (Non-Basic Contradictions)

ኢመሠረታዊ ቅራኔዎች የሚባሉት በከስተቶች ቅስቃሴና ዕድገት ውስጥ የወሰኝነት ሚና የሌላቸው ብዙውን ጊዜ ሁለተኛ ደረጃ በመባል የሚታወቁት ቅራኔዎች ናቸው። ሕይወት ባላቸውና በሌላቸው ነገሮች ውስጥ

ከከስተቱ ውስጣዊ ተቃራኒ ሂደቶች ውጭ ከስተቱ በአካባቢው ካሉ ሌሎች ከስተቶች ጋር የሚኖረው መስተጋብርና ከዚህም የሚመነጭ ቅራኔ አለ ። ይህ ውጫዊ ቅራኔ ግን ተፅዕኖ ከሚኖረው በቀር ለከስተቱ መኖር ወይም አለመኖር ወሳኝ አይደለም ። በኅብረተሰብ ዕድገትም ውስጥ እንዲሁ ወሳኝነት የሌላቸው ከመሠረታዊው ቅራኔ የሚመነጩ ቅራኔዎች አሉ ። እነዚህም በመሠረታዊ ፍላጎታቸው ግጭት በሌላቸው መደቦች መካከል ያሉ ወይም ከዕድገት ልዩነት የተነሣ በአንድ መደብ ውስጥ ባሉ ማኅበራዊ ክፍሎች መካከል ሊኖሩ የሚችሉ ቅራኔዎች ናቸው ።

በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ማኅበር ከባሪያ አሳዳሪውና ከባሪያው ሌላ “ኅፃ” ሰዎች ነበሩ ። እነዚህ ነፃ ሰዎች መጠነኛም ቢሆን ከባሪያው ጋር ቅራኔ ነበራቸው በፊውዳሉም ሥርዓት ከመሬት ከበርቴውና ከገባሩ ጎን የራሳቸው መሬት ኖሯቸው የራሳቸው ጉልበት ተጠቃሚ የሆኑ አራሾች አሉ ። የጠቅላላው ሥርዓት ጫና ያለባቸው ቢሆንም ከገባሩ የተሻሉ በመሆናቸው ገባሩ በበጎ ዓይን አይመለከታቸውም ። በካፒታሊስቱ ሥርዓት በተለይ በመጀመሪያ የዕድገት ደረጃው እንዲሁ ከካፒታሊስቱና ከወዝአደሩ ጎን የራሳቸው የማምረቻ መሣሪያ ባለቤቶችና የጎልበታቸው ተጠቃሚ የሆኑ ንዑስ ከበርቴዎች አሉ ። ካፒታሊዝም እያደገ በሄደ መጠን በአብዛኛው እየተደቀሱ የሚሄዱ ቢሆንም የግል ንብረት ባለቤቶች በመሆናቸው ከወዝአደሩ ጋር ቅራኔ አላቸው ። በዳበረ የካፒታሊስት ኅብረተሰብም እንዲሁ ከዕድገቱ አለመመጣጠን የተነሣ የሚፈጠሩ መለስተኛ ቅራኔዎች አሉ ። ለምሳሌ በገጠርና በከተማ ፣ በወዝአደርና በገበሬ ፣ በአእምሮና በጉልበት ሥራ ወዘተ ... ። እነዚህ መሠረታዊ ያልሆኑ ቅራኔዎች መሠረታዊው ቅራኔ ከተፈታ በኋላ እንኳን ለረጅም ጊዜ የሚኖሩ ሲሆን የሚፈቱበት መንገድ ከመሠረታዊ ቅራኔ የተለየ ነው ። እነዚህ ኢመሠረታዊ ቅራኔዎች በጠቅላላው ሕዝብ ትግልና ግንዳር ቀደሙ ፓርቲ በሚያደርገው ጥረት መሠረታዊ ጥቅማቸው በማይጋጭ ማኅበራዊ ክፍሎች መካከል በሚካሄድ ጎረቤት ግለሰብ ሕግካይነት ይፈታሉ ። መሠረታዊ ቅራኔዎችን ከመፍታት በፊት በእነዚህ መለስተኛና

ጥቃቅን ቅራኔዎች ላይ ማትኮርና ለመፍታትም መሞከር ግን “ከፈረሱ በፊት ጋራ ውን ማስቀደም” ይሆናል ።

(ቅራኔን ፣ መሠረታዊ ቅራኔን ይመለከታል ።)

ኢ.መደባዊ ፍልስፍና

(Non-Class Philosophy)

ኢ.መደባዊ ፍልስፍና የመደብ ጥቅምን የማያንፀባርቅ ፣ መደቦች በሌሉበት ማለትም በከሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ሊኖር የሚችልና ስለተፈጥሮ ፣ ስለኅብረተሰብ ፣ ስለሰው አስተሳሰብና የዕውቀት ሂደት አጠቃላይ ጥያቄዎችን የሚመለከት ፍልስፍና ነው ። ሆኖም በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የመደቦችን ጥቅም የማያንፀባርቅ የፍልስፍና ፈርጅ ሊኖር አይችልም ።

የሐሳባዊ ፍልስፍና ልዩ ልዩ ዘርፎች ኢ.መደባዊ መሰላው ለመታየት ይሞክራሉ ። ሐሳባዊው ደረጃ ፈላስፎች የፍልስፍና አስተሳሰቦች ከመደብ ጥቅም ጋር እንደማይዛመዱ ፣ መንግሥትና ፍልስፍና ከመደብ በላይ እንደሆኑ አስመስለው ያቀርባሉ ። ዳሩ ግን በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ በፍልስፍና የሚታቀፉ አስተሳሰቦች የመደብን ጥቅም የሚያንፀባርቁና መንግሥት በገዥው መደብ ጥቅም የሚመራ በመሆኑ መንግሥትና ፍልስፍና ቀጥተኛና የቅርብ ዝምድና አላቸው ። በመደብ ኅብረተሰብ ውስጥ የዕውቀት (የፍልስፍና) ስርጭት ፣ ይዘትና ተግባራዊነት ከገዥው መደብ ጥቅም ጋር የተያያዘ በመሆኑ ከመንግሥት ቁጥጥር ውጭ ሊሆን አይችልም ።

(መደባዊ ፍልስፍናን ፣ የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄን ፣ የፓርቲ ፍልስፍናን ይመለከታል ።)

ኢ.ምርታዊ ሥራ

(Non-Productive Labour)

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ በቀጥታ ቁሳዊ ሀብትን ለማምረት ያልዋለ ሥራ ኢ.ምርታዊ ሥራ ይባላል ። ኢ.ምርታዊ ሥራ በሕክምና ፣ በአስተዳደር ፣ በሀገር ደገንነትና በመ

ከላከያ ፡ በባህል ፡ በመምህርነት ፡ በንግድ ፡ በባንክ አገልግሎት ፡ በሌሎች አገልግሎት ሰጪ ተቋሞችና በመሳሰሉት መስኮች ይከናወናል ። ሆኖም በተወሰኑ የአገልግሎትና የኢኮኖሚ ዘርፎች ለምሳሌ በሆቴሎች ኢንዱስትሪ ውስጥ ምግብ በማዘጋጀት የተሰማሩት ሠራተኞችና የምርት ውጤቶችን ከምርት ቦታ ወደ ገበያ ቦታ በማጓጓዝ የተሰማሩ የትራንስፖርት ሠራተኞች በምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩ ናቸው ። ኢ.ም.ር.ታ.ዊ. ሥራ ቁሳዊ ሀብት የማይፈጥር የሥራ ዓይነት ቢሆንም እንደየሥርዓተ ማኅበሩ ሁኔታ ለምርት ሥራ መሳካት የሚሰጠው አገልግሎት ጠቃሚነቱና አስፈላጊነቱ የኋላ ነው ። በእንደ ኅብረተሰብ ውስጥ ከሚኖረው የሥራ ክፍፍል አንፃር የተወሰኑ የኅብረተሰቡ አባሎች በምርታዊ ሥራ ላይ ሲሰማሩ ሌሎች ደግሞ በኢ.ም.ር.ታ.ዊ ሥራዎች ላይ ይሰማራሉ።

በኢ.ም.ር.ታ.ዊ ሥራ ላይ የተሰማሩት ሠራተኞች የሚያገኙት ገቢ የሚመነጨው በምርታዊ ሥራ ከተፈጠረው ብሔራዊ ገቢ ነው ። ጠቃሚ ኢ.ም.ር.ታ.ዊ ሥራ ለተሟላ የኢኮኖሚ ዕድገት አስፈላጊ የሆነና ለምርታዊ ሥራ ጠቃሚ የመሠረት ድጋፍ የሚሰጥ የሥራ ዓይነት ነው ። በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ ለኅብረተሰቡ ጠቃሚ ያልሆኑ ኢ.ም.ር.ታ.ዊ የሥራ ዓይነቶች እሉ ። ለምሳሌ የተንዛዛ የሸቀጥ ማስታወቂያ ሥራ ኢ.ም.ር.ታ.ዊ ሥራ ነው ።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ኢ.ም.ር.ታ.ዊ ሥራ በማዕከላዊ ደረጃ የሚደራጅና ለምርታዊ ሥራ ተገቢና ጠቃሚ አገልግሎት የሚሰጥ ነው ። በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ ጠቃሚ ያልሆኑ ኢ.ም.ር.ታ.ዊ ሥራዎች ሊከሰቱ የሚችሉበት ቁሳዊ መሠረት የለም ።

እንደ ኢትዮጵያ ባሉ ቴክኖሎጂ ባልዳ በረባቸው ሀገሮች በኢ.ም.ር.ታ.ዊ ሥራዎች ላይ የተሰማሩት ሠራተኞች ቁጥር መብዛትና በአንፃሩ በምርታዊ ሥራ ላይ የተሰማሩት ሠራተኞች ቁጥር ማነስ የሚመረተውን ቁሳዊ ሀብት ዝቅ ያደርገዋል ። ሆኖም የኅብረተሰቡ የዕድገት ደረጃና የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገት እጅግ ከፍተኛ ከሆነና የሥራ ምርታማነትም በዚሁ መጠን ካደገ ቁጥራቸው እነሰተኛ በሆኑ በምርታዊ ሥራ ላይ በተሰማሩ

ሠራተኞችም እጅግ ከፍተኛ ቁሳዊ ሀብት ሊመረት ይችላል ።

(ምርታዊ ሥራን ይመለከታል ።)

ኢ.ም.ክኑያዊነት (Irrationalism)

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ዓለም ምክኑያዊ ባልሆነና በቀጥታ ሊታወቅ በማይችል ኃይል ይገዛል የሚል አዝማሚያ ኢ.ም.ክኑያዊነት ይባላል ። ቁስካካልነትና ሐሳባዊነት ዓለም በምክኑያዊ ሕግ እንደሚገዛ የሚቀበሉ በመሆናቸው ኢ.ም.ክኑያዊነት የሚቃወሙ ሁለቱንም ነው ። ኢ.ም.ክኑያዊነት ሕግን በደመናሳዊ ወይም ፍጹም ስሜታዊ በሆነ ኃይል ወይም ንቁ ባልሆነ ፈቃድ ወይም ደግሞ በዘር ልዩነትና የበላይነት ወዘተ... በመተካት ሕይወትን አሳዛኝ ወይም ፋይዳቢስ እድርን ለማቅረብ ይሞክራል ። የዕውቀትን ምክኑያዊ ባሕርይ በመከደም ዕውቀትን በጭልታ ፡ በስርፀት ፡ በተማል ሎአዊነት ወዘተ... የሚገኝ በማድረግ ምሥጢራዊ የሆነ ሥነ ዕውቀትን ያራምዳል ። ኢ.ም.ክኑያዊ ፍልስፍና የሚመነጨው ኅብረተሰብ በቀውስ ወይም በጦርነት ውስጥ በሚገኝበት ጊዜ ነው ።

(ህልውናነትን ፡ በርግሰንን ፡ ሾፐንሀወርን ፡ ፋሺዝምን ፡ ጌቶን ይመለከታል ።)

ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም (Imperialism)

ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም ሞኖፖል ካፒታሊዝም ማለት ነው ። ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም የካፒታሊዝም ከፍተኛውና የመጨረሻው ደረጃ እንዲሁም የሶሻሊስት አብዮት ዋዜማ ነው ። በነፃ ውድድር ደረጃ ይገኝ የነበረው ካፒታሊዝም ከ1870ዎቹ በኋላ ቀስ በቀስ ወደ ሞኖፖል ደረጃ እያደገ ሄዶ በ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻና በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ ወደ ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም ደረጃ ተሸጋገረ ።

ታላቁ አብዮታዊ ምሁር ሌኒን በግርክስና በኢንግሊስ ሥራዎች ላይ በመመሥረ

ትና የዘመኑን የካፒታሊስት ሀገሮች ተጨባጭ ሁኔታዎች በማጤን ኢምፔሪያሊዝም የካፒታሊዝም ከፍተኛ ደረጃ በተሰኘው እጅግ በታወቀው ጽሑፉ ስለኢምፔሪያሊዝም ሳይንሳዊ ንድፈ ሐሳብ አበረከተ ሌኒን እንዳመለከተው ኢምፔሪያሊዝም አምስት መሠረታዊ የሆኑ ኢኮኖሚያዊ ገጽታዎች አሉት ። እነሱም ፡

1. የምርትና የካፒታል መሰባሰብ ወደ ከፍተኛ ደረጃ ማደጉ በኢኮኖሚው ውስጥ ወሳኝ ሚና የሚጫወቱ የሞኖፖል ድርጅቶች እንዲፈጠሩ ማድረግ ፤
2. የባንክ ካፒታል ሞኖፖል ከኢንዱስትሪ ካፒታል ሞኖፖል ጋር መዋሃድና በዚህ የፋይናንስ ካፒታል ላይ የተመሠረተ የፋይናንስ አገዛዝ መፈጠር ፤
3. የካፒታል ከብሔራዊ ድንበሩ አልፎ ወደሌሎች ሀገሮች መዘመት ፤
4. ዓለምን በመካከላቸው የሚከፋፈሉ ዓለም አቀፍ የሞኖፖል ድርጅቶች ጎብረት መከሰት ፤
5. ታላላቅ ካፒታሊስት ሀገሮች ዓለምን በመካከላቸው የመቀራመቱን ተግባር መፈጸም ፤ ናቸው ።

ኢምፔሪያሊዝም የካፒታሊዝም ሞኖፖል ደረጃ ነው የሚባለው በዚህ የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ ኢኮኖሚው በሞኖፖል ድርጅቶች ቁጥጥር ሥር ስለሚወድቅ ነው ። በካፒታሊዝም የነፃ ውድድር ደረጃ ተመሳሳይ ሸቀጥ የሚያመርቱ ቁጥራቸው በርካታ የሆኑና እንቅስቃሴያቸው ያልተቀናጀ ትናንሽ አምራች ድርጅቶች በተለያዩ የግል ካፒታሊስቶች ባሰቡትነት የተያዙ ነበሩ ። በመካከላቸው ይካሄድ የነበረው ውድድርም እንግራዊ አኩላነት ነበረው ። በኢምፔሪያሊዝም የዕድገት ደረጃ የምርትና የካፒታል መሰባሰብ የሞኖፖሎችን መፈጠር በማስከተል ሞኖፖሎችም በጎብረተሰቡ ውስጥ ያሉትን ወሳኝ የሆኑ የጎብረተሰቡን የምርት ግልገያዎች የራሳቸው በማድረግ የኢኮኖሚና የፖለቲካ የበላይነት አገኙ ፤ ይህንንም ግልጽ በማድረግ የወዘአደሩ መበዝበዝ እን

ዲባባስ አደረጉት ። ትናንሽና መካከለኛ ሸቀጥ አምራቾችን በቁጥጥራቸው ሥር በማዋል ከፍተኛ ሀብት ማሰባሰብ ጀመሩ ።

በቅድመ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ የኢንዱስትሪ ካፒታል ዋንኛውን ቦታ ይዞ ይገኝ ነበር ። በዚያን ጊዜ ባንክ እንደአቀባባይ በማገልገል ነበር ከጎብረተሰቡ ገንዘብ በመሰባሰብ በአምራችነትና በንግድ መስክ ለተሰማሩ ካፒታሊስቶች የብድርና የመሳሰሉ ግልጋሎቶችን ይሰጥ የነበረው ። በኢምፔሪያሊዝም ደረጃ ግን ትላልቅ ባንኮች በኢንዱስትሪዎች ውስጥ አካሊያን በመግዛት ሥልጣናቸውን እያስፋፉ ሄዱ ፤ አምራች ድርጅቶችም አካሊያኖችን በመግዛት በባንኮች ውስጥ ሰርገው ገቡ ። የዚህም ውጤት የባንክ ካፒታልና የኢንዱስትሪ ካፒታል መዋሃድና የፋይናንስ ካፒታልና የፋይናንስ አገዛዝ መፈጠር ነው ። የኢምፔሪያሊዝም ሞኖፖል ጠባይም የኢንዱስትሪ ካፒታል ሳይሆን የፋይናንስ ካፒታል ነው ። ይህንንም የፋይናንስ ካፒታል በቁጥጥራቸው ሥር ያዋሉ ጥቂት ካፒታሊስቶች የፋይናንስ አገዛዝን መሠረቱ ። በዚህ መሠረት ኢኮኖሚውን በቁጥጥራቸው ሥር ከማድረግ አልፈው የፖለቲካ ሥልጣንም ያዙ ። ከፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣኖችና ሕግ አውጪዎችን የነሱ አፈቀላጤዎች በማድረግ የመንግሥቱን መዋቅር መቆጣጠር ጀመሩ ። አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኙትም አራሳቸው በመንግሥት አስተዳደር ውስጥ ቁልፍና መሪ ቦታዎችን ይይዙ ጀመሩ ።

በኢምፔሪያሊዝም የዕድገት ደረጃ የካፒታል ወደ ውጭ ልክት ከፍተኛ ቦታ ማግኘት የፋይናንስ አገዛዝን ከመመሥረት ጋር አብሮ የሚታይ ነው ። ካፒታልን ወደ ውጭ መላክ በቅድመ ሞኖፖል ደረጃ የነበረ ቢሆንም ዋነኞቹ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ግንኙነቶች ይካሄዱ የነበሩት በሸቀጥ ሸቀጥ ልውውጥ አማካይነት ነበር ። በሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ ግን ምንም እንኳን የውጭ ንግድ ቢደራም ካፒታልን ወደ ውጭ መላክ በዓለምአቀፍ ግንኙነት ከፍተኛውን ቦታ ያዘ ። ካፒታሊዝም እየዳበረ ሲሄድ በዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ “የተትረፈረፈ” ካፒታል እየተከሰተ ይሄ ዳል ። በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ “የተትረፈረፈ” ካፒታል የሚፈጠርበት ምክንያት የካፒታ

ሊዝም ዕድገት ራሱ በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ ካፒታሊስቶች ካፒታላቸውን በሥራ ላይ በማዋል ትርፍ የሚሰበስቡባቸው የኢኮኖሚ መስኮች እየጠበቡና የትርፍ መጣኔም እየቀነሰ መሄዱ ነው። “የተትረፈረፈው” ካፒታልም ለሌሎች ካፒታሊስት ሀገሮች መንግሥታትና ካፒታሊስቶች በወሰድ ብድር ይሰጣል ወይም በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ በቀጥታ በሙአስ ገዋይ መልክ በሥራ ላይ ውሎ ከፍተኛ ትርፍ እንዲያስገኝ ይደረጋል። “የተትረፈረፈ” ካፒታል በተለይ የሚላከውም የካፒታል አጥረት ወደሚታይባቸው፣ ምንጃ ዝቅተኛ ወደሆነባቸው፣ የተፈጥሮ ሀብትና ጥሬ ዕቃዎች ርካሽ ወደሆኑባቸውና ከፍተኛ ትርፍ ሊገኝባቸው ወደሚችሉ ጎረቤት ሀገሮች ነው።

ሞኖፖል ድርጅቶች ከፍተኛ ትርፍ ለመስብሰብ የሚጠቀሙበት መሠረታዊ ዘዴ በሞኖፖል አዳማቸው በመጠቀም ዋጋን በከፍተኛ ደረጃ ወስኖ የምርትን መጠን በመግታት መሆኑ የታወቀ ነው። ስለዚህ ትላልቅ አምራች ድርጅቶች በአንድ በኩል የሀገራቸውን ገበያ በስምምነት በመካከላቸው ይከፋፈላሉ። በሌላ በኩል ደግሞ ሞኖፖል ካፒታሊዝም እየዳበረ ሲሄድ ትላልቅ ሞኖፖል ካፒታሊስቶች የዓለምን ገበያዎች በዚሁ አካሄድ በመካከላቸው ይቀራመቷቸዋል። በእነዚህ ካፒታሊስቶች ግፊትም የካፒታሊስቲ ዓለም ኃያላን መንግሥታት ዓለምን በቅኝ ግዛትነት በመካከላቸው ተከፋፈሉ። ለምሳሌ በ1876፣ ከአፍሪካ አህጉር ጠቅላላ የመሬት መጠን 10.8% ብቻ ነበር በቅኝ አገዛዝ ሥር የነበረው። ይህ ቁጥር በ1900 ወደ 90.4% ሊመጥቅ ቻለ። የካፒታሊስቲ ዓለም ኃያላን መንግሥታት ዓለምን በመካከላቸው የተከፋፈሉበት ምክንያት ካፒታላቸውን በሥራ ላይ የሚያውሉበት የኢኮኖሚ መስክ፣ የጥሬ ዕቃዎች ምንጭ፣ የሸቀጣ ሸቀጦቻቸው ማራገፊያ ገበያ፣ ርካሽ የሥራ ኃይልና ሌሎች ጥቅሞችንም ለማግኘት ነው።

የካፒታሊስቲ ዓለም ኃያላን ሀገሮች በያዝነው ምዕት ዓመት መባቻ ላይ ዓለምን በመካከላቸው ተከፋፍለው ካበቁ በኋላ ከሚያካሄዱት ብዝሃ አልተገቁም፤ ሊገቡም አይችሉም። ካፒታሊዝም በይበልጥ እየዳበረ ሲሄድና ልዩ ልዩ የካፒታሊስት ሀገሮች ኢኮኖሚ በተለያዩ ደረጃ እያደገ፣ በመካከላ

ቸው የነበረው የኃይል ሚዛን እየተቀየረ አንፃራዊ ዕድገት ያሳዩት ሀገሮች ዓለምን ዳግም ለመከፋፈል ያላቸው ፍላጎት እያደገ ሄደ። በኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም ሀገሮች መካከል የተከሰተው የተካረረ ቅራኔ ሁለት የዓለም ጦርነቶች አስነሥቶ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠር የሰው ሕይወትና ከፍተኛ የንብረት ጥፋት አስከትሏል።

ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በቅኝ ግዛቶች ውስጥ የተካሄዱ የአርካንት ገቅናቂዎች የኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ምን መሠረት አናጉት። ቁጥራቸው ከፍተኛ የሆነ ቅኝ ግዛቶች የፖለቲካ ነፃነታቸውን በትግላቸው ተጉናፀፉ። በ1960ዎቹ መጨረሻ ላይ በጥቂት የዓለም ክፍሎች ከሚገኙት በስተቀር የዓለም ሕዝቦች የፖለቲካ ነፃነታቸውን ተቀዳጁ። የቅኝ አገዛዝ ሥርዓትም በዚህ አካሄድ ሊፍረከረከ ቻለ።

ሆኖም ከቅኝ አገዛዝ የተላቀቁት ሕዝቦች ስማዊ የሆነ የፖለቲካ ነፃነት ቢያገኙም የተሟላ ነፃነት ሊጉናፀፉ አልቻሉም። የኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም አንዱ ጠባይ የሆነው እጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ ቀጥታ ቅኝ አገዛዝን በመተካት ቅኝ ግዛት የነበሩትን ወደ እጅ አዙር ቅኝ ግዛትነት እንዲለወጡ አደረገ።

የእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ የሚከሰተው በኢኮኖሚ፣ በፖለቲካ፣ በርዕዮተዓለም፣ በወታደራዊና በመሳሰሉት መስኮች ሲሆን በመሠረቱ ከቅኝ አገዛዝ ጋር አንድ ነው። ልዩ ነቱ የእጅ አዙር ቅኝ ግዛቶች የራሳቸው ባንዲራ፣ ስማዊ መንግሥትና ስማዊ የፖለቲካ ነፃነት ያላቸው መሆናቸው ብቻ ነው።

ታላቁ አብዮታዊ ምሁር ሌኒን ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም በታሪክ ውስጥ ያለውን ስፍራ ሲገልጽ ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም ሞኖፖል ካፒታሊዝም፣ ወይም በመፈራረስ ላይ ያለ ካፒታሊዝም፣ በመሞት ላይ ያለ ካፒታሊዝም ነው ብሏል። ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም እየፈራረሰ በመሄድ ላይ ያለ ካፒታሊዝም መሆኑን የሚገልጹት የምርት ግንኙነቶች የምርት ኃይሎችን ዕድገት አፍነው ከሚይዙበት ደረጃ ላይ መድረሳቸውን ያስረዳል። ኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም በመሞት ላይ ያለ ካፒታሊዝምና የሶሻሊስት አብዮት ዋዜማ ነው። በኢ.ም.ፔ.ሪ.ያ.ሊ.ዝ.ም የዕድገት ደረጃ ውስጥ የሶሻሊስት አብዮት ነባራዊና ገሊናዊ ሁኔታዎች

ይሚላሉ ። ኢምፔሪያሊዝም የሚሞት ካፒታሊዝም ነው ቢባልም በፈቃዱ የታሪክን መድረክ ለቆ የሚጠፋ አይደለም ። ኢምፔሪያሊስቶች የብዝበዛን ሥርዓት ለማቆየት እስከመጨረሻው ከባድ ትግል ያካሂዳሉ ። በአሁኑ ጊዜ እንኳ በዓለም ላይ ታይቶ የማይታወቅ የጦር መሣሪያ ክምችት በማድረግ ዓለም በከፍተኛ የጦርነት ሥጋት ላይ አንድነት ወደቅ አድርገዋል ። ስለዚህ ኢምፔሪያሊዝም ሊደመስስ የሚችለው የዓለም ሠርተኛ አደር ሕዝብ በሚያደርገው አብዮታዊ ትግል ብቻ ነው ። የሶሻሊስቱ ዓለም አየተጠናከረ መሄድም ለዚህ ትግል ፍሬያማነት አንድ ዋና አስተማማኝ ሁኔታ መሆኑ ይታወቃል ።

ኢምፔሪያሊዝም ከተከሰተበት ጊዜ ጀምሮ ሀገራችን ኢትዮጵያን በተፈጥሮ ሀብቷ ፣ በሰፋቷና በሕዝቧ ብዛት እንዲሁም በሰትራቴጂያዊ አቀማመጧ ምክንያት ትኩረት አድርጎባት ቆይቷል ። ኢጣሊያ ፣ ፈረንሳይ ፣ እንግሊዝና አሜሪካ ኢትዮጵያን በቅኝ ግዛትነት ሆነ በእጅ አዙር ቅኝ ግዛትነት በቁጥጥራቸው ሥር ለማዋል በልዩ ልዩ ጊዜያት ያደረጓቸው ጥረቶች ይህንኑ በጥልቅ የሚያሳዩ ናቸው ።

ከኢምፔሪያሊዝም ጋር ባደረገው የረጅም ጊዜ ትግል የኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ ጭቆና መስዋዕትነትን በመከፈል ታላላቅ ድሎችን ለመጉናፀፍ ችሏል ። በዚህ አንፃር ኢስብዮታችን ፍንዳታ በፊት ከተካሄዱ መራራ ትግሎች መካከል ከኢጣሊያ ጋር እንደ ኢትዮጵያ ኦቆጣጠር በ1888 የተካሄደውን የሕድዋን ጦርነትና የማያወላውል ሽንፈት ጭረሰባት ከአርባ ዓመታት በኋላም ያካሄደችበትን ፋሺስታዊ ወረራ መጥቀስ ይበቃል ።

ፋሺስት ኢጣሊያ ከሀገራችን ከተባረረችበት በኢትዮጵያ አቆጣጠር ከ1933 በኋላም እንግሊዝና አሜሪካ ከንጉሣዊ አገዛዙ ጋር ጥብረት በመመሥረት በየተራ የእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝን በሀገራችን ውስጥ በቅንደኝነት ሲያካሂዱ ቆይተዋል ። ይሁንና የኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ ከብዝበዛና ከጭቆና ሙሉ በሙሉ ቆሞላት ባደረገው ትግል እንደ ኢትዮጵያ አቆጣጠር በየካቲት 1966 አብዮታችን ሊፈኝ በችሏል ።

አብዮታችን ፀረ ፊውዳል ብቻ ባይሆን ፀረ ኢምፔሪያሊስት ጭምር በመሆኑ ኢምፔሪያሊዝም በተለይም የአሜሪካ ኢምፔሪያሊዝም የውስጥ ፀረ አብዮተኞችንና የውጭ ወራሪዎችን በማስተባበርና በመርዳት ለጋውን አብዮታችንን በአጭር ለመቅጨት ከፍተኛ ሙከራ አድርጓል ። ከኢምፔሪያሊዝም ጋር የሚደረገው ትግል ወደፊትም የሚቀጥል በመሆኑ ነቅቶ መጠበቅና ከሶሻሊስቱ ዓለምና በአጠቃላይም ከተራማጅ ኃይሎች ጋር ያለንን ግንኙነት ይበልጥ እያጠበቅን ለሶሻሊስት ኅብረተሰብ ምሥረታ የምናደርገውን ጥረት ማጠናከር አማራጭ የማይገኝለት አቋም ነው ።

ኢስብአዊ ጭፍጨፋ (Genocide)

ኢምፔሪያሊስቶችና የአድኅሮት ኃይሎች የኢኮኖሚ ጥቅማቸውንና የፖለቲካ የበላይነታቸውን ለመጠበቅ ሲሉ የአንድን ብሔር ፣ ዘር ፣ ሕዝብ ወይም የሃይማኖት ተከታዮች ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል የሚያጠፋበት ድርጊት ነው ። የዚህ ዓይነቱን ወደር የሌለው ኢስብአዊ ድርጊትና አሰከፊ ወንጀል የጀርመን ፋሺስቶች በሁለተኛው የዓለም ጦርነት (1939—45) ወቅት በኃይል በያዙት ግዛቶች ሕዝቦች ላይ ፈጽመዋል ። የካምፔችያ ፖሊስ ምንግሥትም በሚሊዮን በሚቆጠሩት የራሱ ዜጎች ላይ በወሰደው እርምጃ በግልጽ ታይቷል ። በአሁኑ ጊዜም የዚህ ዓይነቱ ድርጊት የደቡብ አፍሪካ ፋሺስትና ዘረኛ መንግሥት የሀገሬውን ጥቁር ሕዝቦች በሚመለከት የሚያራምደው ፖሊሲ ነው ። ጽዮናዊት እሥራኤልም በፍልሰጥኤም አረብ ሕዝቦች ላይ የምታካሂደው የወረራና የማሳደድ ተግባር ይህንኑ የአድኅሮት ኃይላትን ኢስብአዊ ተግባር የሚያመለክት ነው ።

ኢስከራ (Iskra)

በ1900 ታትሞ የወጣ የሩሲያ ማርክሳዊ ውያን የመጀመሪያ ጎቡእ ጋዜጣ ነው ። ይህም ጋዜጣ ማርክሳዊ ርዕዮተዓለምን ለማስፋፋት ፣ የሠራተኛውን መደብ ትግል ለማ

ፋፋምና በሩሲያ አብዮታዊ ፓርቲን ለመመሥረት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ። የሩሲያ ማኅበራዊ ዲሞክራሲያዊ ሌበር ፓርቲም በሁለተኛው ጉባኤው የፓርቲው ልሳን እንዲሆን ወስኖ ነበር ።

ጋዜጣው ሲጀምር ዓላማው በዚያን ጊዜ በሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቶች ላይ ይታይ የነበረውን ርዕዮተዓለማዊ ውዥንብርን፣ ድርጅታዊ መከፋፈልንና የፖለቲካ አለመብስልን ማሰወጥድ፣ የሩሲያ ማኅበራዊ ዲሞክራቶችን አቋም በጊዜው ከነበሩ አድርባይ ቡድኖች (ለምሳሌ እንደ ኢኮኖሚስቶች ያሉ) ለይቶ ማሳወቅ፣ በሀገሪቱ ውስጥ ለሚካሄደው የወዝእደሮች ግብታዊ እንቅስቃሴ የተቀነባበረ አመራር መስጠት፣ የአካባቢውን ማኅበራዊ ዲሞክራቶች በማርክሳዊ መርሆች ሥር ማሰባሰብ ነበር ።

የመጀመሪያዎቹ የኢስከራ አዘጋጆችም ሌኒን፣ ፕሌክሻኖቭ፣ ማርቶቭ፣ እክስልሮድ፣ ዛሱሊችና ፖትሪሶቭ ነበሩ ። እነዚህ አዘጋጆች ጽሕፈት ቤታቸውን በሚዩኒክ በማድረግ የመጀመሪያውን የኢስከራ እትም በታኅሣሥ 1900 አወጡ ። ጋዜጣው ከ1901 አጋማሽ ጀምሮ በወር እንድ ጊዜ፣ ከ1902 ጀምሮ ደግሞ በወር ሁለት ጊዜ ይታተም ነበር ።

የቄሣሩ የውጭ ሀገር ሰላዮች ስለጋዜጣው መታተም ደርሰውበት ከትትል ሲያደርጉ አዘጋጆቹ ከሀገር ሀገር መሰደድ ተገደው ነበር ። ለምሳሌ በሚያዝያ ወር 1902 ከሚዩኒክ ወደለንደን፣ ከዚያም በ1903 ወደ ጄኔቭ ተዘዋውረዋል ።

ከጊዜ በኋላ በሩሲያ ውስጥ በሞስኮና በሌሎችም ከተሞች ማዕከሎች ተቋቁመው ጋዜጣው ይሰራጭ ጀመር ። የእነዚህ ማዕከሎች ተጨማሪ ተግባር ኢስከራን ብቻ ሳይሆን ሌሎች የፖለቲካ ጽሑፎችን ከውጭ ተቀብሎ ማሰራጨት፣ ለኢስከራ ማዘጋጃ የሚረዳ ገንዘብ መስበሰብ፣ በሩሲያ ውስጥ ስለአለው ሁኔታ ሪፖርት ማጠናቀር፣ ምሥጢራዊ የሰብሰባ ቦታዎችን ማዘጋጀትና ከየአንዳንዱ የአካባቢው ማኅበራዊ ዲሞክራቶችና ወዝእደር ጋር ግንኙነት ማድረግ ነበር ።

ኢስከራ ከ53ኛው አትም በኋላ በፕሌክሻኖቭ አቀነባባሪነት ቀስ በቀስ የሚንገራ

ኮች አቋም ማንፀባረቂያ እየሆነ መጣ ። ሌኒን ይህን ሂደት በመቃወም ከአዘጋጅነቱ በፊቃዱ አስከመሰናበት ደርሷል ። በመጨረሻም 112ኛው እትም ከወጣ በኋላ በ1905 የኢስከራ መታተም አቆመ ።

ኢታዋቂነት
(Agnosticism)

የሰው ልጅ ነባራዊ እውነታን ለመገንዘብ ያለውን ችሎታ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ፣ በጠቅላላ ወይም በክፈል የሚከድ ወይም የሚገድብ ፍልስፍናዊ አቋም ነው ። ኢታዋቂነት ስለነባራዊው ዓለም ኢታመን የሚችል ዕውቀት ለማግኘት አይቻልም ይላል ።

ኢታዋቂነት የዕውቀትን ትክክለኛነትና እውነትነት በማስመልከት የሰው ልጅ ዕውቀት ውስጥ እንደሆነና ከግሊኖችን ውጭ ስለሚገኘው ነባራዊ እውነታ ትክክለኛ ግን ዛቤ ሊኖረን እንደማይችል ለማሰራዳት ይጥራል ። የሰው ሐሳብ ከነባራዊ እውነታ ጋር ቀጥተኛ የሆነ ግንኙነት ስለሌለውና ቢኖረውም እንኳን ግንኙነቱ የሚፈጠረው ነባራዊ እውነታ በግሊኖችን ውስጥ በሚፈጥራቸው ሕውስታዎች አማካይነት ብቻ ነው ። በመሆኑም ዓለም ለእኛ ምን እንደምትመስል እንጂ በእርግጥ በነባራዊነቷ ምን እንደሆነች ለማወቅ አይቻልም ይላል ።

ኢታዋቂነት ሰዎች የሚያውቁት ነባራዊ እውነታን ሳይሆን እውነታ የሚፈጥረውን ሕውስታ ብቻ ነው ይላል ። ይህ በእኛም ሆኖ አቶን ውስጥ የሚገኝ ሕውስታችን ደግሞ ሕውስታ ብቻ በመሆኑ ከነባራዊ እውነታ የተለየ ስለሆነም ከሕውስታችን ውጭ ስለሚገኙ ነገሮች ዕውቀት ምንም ለመናገር ስለማይችል ከነባራዊ እውነታ ጋር ሊዋሀድ አይችልም ይላል ። ለምሳሌ አንድ ዕቃ ከባድ ነው ስንል ከብደቱ ሕውስታ በመሆኑና ሕውስታም ከግሊኖ ውጭ ሊኖር ስለማይችል ከብደት የዕቃውን ነባራዊ ጠባይ የሚገልጽ አይደለም ።

በኢታዋቂነት አመለካከት መሠረት የሰው ልጅ ይህን የመሰለ አነስተኛ ጉዳይ በትክክል ለመገንዘብ ካልቻለ ስለዓለም መጠንና ወሰን፣ ስለዓለም መነሻና መድረሻ፣

በሰነባራዊ እውነታ ምንነትና ስለመሳሰሉት ረቂቅና አጠቃላይ ጥያቄዎች አስተማማኝ መልስ ለመስጠት ችሎታው እንደሌለው ግልጽ ነው።

ኢታዋቂነት በሐሳባዊነትና በቁስአካል ነት መካከል የነበረውንና ያለውን ተቃራኒነትና ትግል ከንቱ በማድረግ እራሱን እንደ ሦስተኛ አማራጭ በማቅረብ በአሸናፊነት ብቅ ለማለት ይጥራል። ኢታዋቂነት የሐሳባዊነትን ፍልስፍና መሠረታዊ ሐሳብ የሚቀናቀን ቢመስልም በወሳዋይ አቋሙ ለአምነት በር ስለሚከፍት በሐሳባዊነት ውስጥ ይመደባል።

ኢታዋቂነት እውነታን ለማወቅ አይቻልም ስለሚል የሳይንስን ዕድገት የሚገታ፣ ሰው ስለእውነታ ከማይፋለስ አስተሳሰብ ላይ አይደርስም ስለሚልም ሰዎች የተፈጥሮና የኅብረተሰብን ዕድገትና እንቅስቃሴ የሚገዙትን ሕግጋት እንዳይረዱ የሚጋርድ ነው። ይሁን እንጂ ተግባርሳይነት ምርምርና የቴክኖሎጂ ዕድገት የኢታዋቂነትን ስህተተኛነት ከጊዜ ወደጊዜ እያጋለጡ መጥተዋል። ሰዎች ነገሮችንና ከስተቶችን ዓላማ ባለው ንቁ እንቅስቃሴያቸው ሊረዱ፣ ሊለውጡና ሊያራቡ ከቻሉ “ነገሮች ሊታወቁ አይችሉም” ስሚል አስተሳሰብ ምንም ቦታ አይኖርም።

(ኅሊናዊ ሐሳባዊነትን፣ ጦርጣሪነትን ይመለከታል።)

ኢትዮጵያ ሠርቶ አደሮች ፓርቲ አደራጅ ኮሚሽን (ኢሠፓአኮ) (የ—) (Commission for Organizing the Party of the Working People of Ethiopia -COPWE)

በኢትዮጵያ ሰፊ ሕዝብ ውስጥ ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ይበልጥ እንዲሰርዕና እንዲሰራጭ፣ የኢትዮጵያ ሠራተኞች ፓርቲ እንዲመሠረት አስፈላጊውን ድርጅታዊና ርዕዮተዓለማዊ ቅድመ ዝግጅት እንዲያደርግ፣ በዚሁም ጊዜ ፓርቲ አከል ተግባር እንዲያከናውን እንደ ኢት. አ. ታኅሣሥ 8፣ 1972 በጊዜያዊ ወታደራዊ አስተዳደር ደርግ የተቋቋመ የፖለቲካ ድርጅት ነው።

ኢሠፓአኮ እንደተቋቋመ ለስድስት ወር ጊዜ አስፈላጊውን ቅድመ ዝግጅት ካጠናቀቀ በኋላ በዚያው ዓመት ሰኔ 9 ቀን የመጀመሪያውን ጉባኤ አደረገ። በዚህ ጉባኤ ላይ የኢሠፓአኮ ማዕከላዊ ኮሚቴ ተሰየመ፤ የመተዳደሪያ ደንብና የድርጊት ፕሮግራም ጸደቀ። ከዚህ በኋላ ኢሠፓአኮ የፓርቲ ማደራጀት ሥራን በሰፊው ተያያዘው መዋቅሮችን በአሥራ አምስቱ ክፍላት ሀገር (በአዲስ አበባ ጭምር) ከዚያም ባውራጃና በወረዳ ደረጃ ዘረጋ። በየመሥሪያ ቤቶችና በየፋብሪካዎች መሠረታዊ ድርጅቶች ተቋቋሙ። ሕዝባዊ ድርጅቶች ማለትም ከነማ፣ መኢሠማና መኢገማ በአዲስ መዋቅር ተጠናክሩ። አካላዊ ማና አካላዊም በሀገር አቀፍ ደረጃ ተደራጁ። ከዚህ በኋላ በታኅሣሥ ወር 1975 የኢሠፓአኮ ሁለተኛ ጉባኤ ተደረገ።

የኢሠፓአኮ ሁለተኛ ጉባኤ የፓርቲውን መዳረሻ ምዕራፍ አበሰረ። ከዚህ በኋላ የነበረው ጊዜ በፊት የተጀመረውን ድርጅታዊ ሥራ መቀጠልና ማጠናከር ሕዝባዊ ድርጅቶችን ማጠናከር፣ የፕሮፓጋንዳና የቅስቀሳውን ሥራ በበለጠ ማፋፋም፣ የሕዝቡን የባህል ደረጃ ከፍ ማድረግ፣ የብሔረሰቦችን የተስተካከለ ልማት ለማስገኘት የብሔረሰቦች ኢንሰይትዩትን ማቋቋም፣ በተለይም የግብርናውን ክፍለ ኢኮኖሚ ሰሻሊነት ፈር ሰማስያዝ፣ ጥረት ማድረግ፣ የአሥር ዓመት መሪ ዕቅድ መንደፍ፣ የእናት ሀገርን ደኅንነት በበለጠ መጠበቅ ወዘተ... ነበር።

የተመሠረተበትን ተልዕኮ በሙሉ ካከናወነ በኋላ እንደ ኢት. አ. በ1977 መጀመሪያ ኢሠፓ ሲመሠረት ህልውናው አከተመ።

ኢንተርናሲየናል—መዝሙር (International—Proletarian hymn)

በኤዠን ፖቲ በ1871 ተደርሶ በ1887 የታተመ፣ በደጊቴ በሙዚቃ የተቀነባበረ ዓለምአቀፍ የወዝአደሮች መዝሙር ነው።

ለመጀመሪያ ጊዜ ለሕዝብ የቀረበው በሊል ሠራተኞች መዝምራን አማካይነት ሰኔ 23፣ 1888 ሲሆን በ1890ዎቹ ዓመታት መጀመሪያ ላይ በሰሜናዊ ፈረንሳይ አጎራባቾች ሀገሮችና በቤልጅግ ሠራተኞች

መደብ አባላት ዘንድ መሰራጨት ጀመረ ። ፓሪስ ውስጥ የሁለተኛው ኢንተርናሽናል የመጀመሪያው ጉባኤ ከተካሄደ በኋላ ከእነዚህ ሀገሮች ክልል አልፎ ለወዝአደሩ አብዮታዊ ትግል ዓለምአቀፍ መዝሙር በመሆን መስማት ጀመረ ። ይህን መዝሙር ለማሰራጨት የፈረንሳይ ሶሻሊስት ጉስለ መዝሙሩን በ1894 ለሁለተኛ ጊዜ እንዲታተም በማድረጉ በእሥራት እንዲቀጣ ተፈርዶ በታል ።

መዝሙሩ በመጀመሪያ ጊዜ በሌሎች ቋንቋዎች የተተረጎመው በ1890ዎቹ ሊሆን የጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት መዝሙሩ በመላው ዓለም እንዲታወቅና በዓለም ቋንቋዎች እንዲተረጎም ረድቷል ።

ሌኒን ይህን መዝሙር በማስመልከት ጥር 13 ፣ 1913 በፕራቭያ ላይ ባወጣው ጽሑፉ የመዝሙሩን ዓለምአቀፋዊ ታሪካዊ ነት በመጥቀስ የደራሲውን የትግል አስተዋጽኦ አድንቋል ።

ኢንተርፕራይዝ (Enterprise)

ትርፍ ለማግኘት የተቋቋመ ሕጋዊ ሰውነት ያለው የኢኮኖሚ ድርጅት ኢንተርፕራይዝ ይባላል ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ኢንተርፕራይዝ አንድ ካፒታሊስት አቋቁሞ የሚያስተዳድረው ድርጅት ሲሆን የድርጅቱም ዓላማ ለባለቤቱ ትርፍ ማስገኘት ነው ። በተጨማሪም በካፒታሊስት መንግሥት ይዘታ ሥር ሆኖ ለትርፍ ማግኛ ሥራ የሚንቀሳቀስ ድርጅትም አለ ።

በሽግግር ወቅት የመንግሥት ኢንተርፕራይዝ ፣ የጎብረት ሥራ ኢንተርፕራይዝ ፣ የግል ኢንተርፕራይዝ የመንግሥትና የግል ኢንተርፕራይዝ ፣ ይኖራል ። በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ኢንተርፕራይዝ የኢኮኖሚው መሠረታዊ አካል ነው ።

የሶሻሊስት መንግሥት ኢንተርፕራይዝ በማዕከላዊው ዕቅድ መሠረትነት ዝርዝር የውስጥ አፈጻጸም ፕሮግራም በማውጣት በትርፍና ኪሣራ የኢኮኖሚ አስተዳደር ስልት በመመራት ከመንግሥት የተመደበለትን ገንዘብና ቁሳዊ ሀብት በመጠቀም ይሠራል ።

ኢንተርፕራይዙ በኢኮኖሚ እንቅስቃሴው ውስጥም አንፃራዊ ነፃነት ስላለው በዚህ በመጠቀም በራሱ አነሣሽነት በሕግ ክልሎች ውስጥ የተፈቀዱለትን ርምጃዎች በመውሰድ ይንቀሳቀሳል ። የሶሻሊስት መንግሥት ኢንተርፕራይዝ ከመንግሥት በተሰጠው ሀብት በመጠቀም የሶሻሊስት ሀብትን ያዳብራል ፤ የሠራተኛውን ገቢም ያሳድጋል ።

ሶሻሊስት ኢንተርፕራይዞች የተለያዩ ምርታዊ ሥራዎችን የሚያከናውኑ ለምሳሌ የጥምረቻ መሣሪያዎችንና የፍጆታ ሽቀጦችን የሚያመርቱ እንዲሁም የንግድ ሥራ የሚያካሂዱና ልዩ ልዩ አገልግሎቶችን የሚሰጡ የኢኮኖሚ ድርጅቶች ናቸው ። ኢንተርፕራይዞች የዳበረ የሸቀጥ ምርት ኢኮኖሚያዊ ድርጅቶች እንደመሆናቸው እርስ በርሳቸውም ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች አሏቸው ። የተለያዩ ኢንተርፕራይዞችንም በማቀናጀትና በማዋሃድም ጠንካራ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴዎች ሊካሄዱ ይችላሉ ።

በሶሻሊስት ሀገሮችም ውስጥ ለምሳሌ በሶቭየት ኅብረት የምርት ድርጅቶች በተሰያዩ ደረጃዎች ይዋቀራሉ ። እንዲህ ያሉ በከፍተኛ ደረጃ ላይ የሚገኙ ድርጅቶች ከምባይን ተብለው ይጠራሉ ።

ኢንተርፕራይዝ ትርፍ (የ—) (Enterprise Profit)

በአንድ የካፒታሊስት የምርት ድርጅት ውስጥ ወዝአደሮችን በመበዘበዝ ከተገኘው ትርፍ የተወሰነው መጠን በወለድ መልክ ለአበዳሪ ካፒታሊስቶች ተከፍሎ የሚቀረው ትርፍ የኢንተርፕራይዝ ትርፍ ይባላል ።

የኢንተርፕራይዝ ትርፍ ከብድር ካፒታል እንቅስቃሴ ጋር የተያያዘ ነው ። የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቱ ካፒታሉን ለማስፋፋትና በተወሰነ የገበያ ወቅት የተፈጠረውን ትርፍ ለማግኘት በሚያስችል ሁኔታ ለመጠቀም ተጨማሪ ካፒታል ያስፈልገዋል ። ይህም ቋሚ ካፒታሉን ለማስፋፋት ፣ አዲስና ዘመናዊ ቴክኖሎጂን ጥቅም ላይ ለማዋልና ለሌሎች ተዘዋዋሪ የካፒታል ወጪዎች የሚያስፈልገውን ካፒታል ከባንክ በብድር መልክ ለማግኘት ያስችለዋል ። በዚህ አኳኋን የሚገኘው ትርፍ ከሁለት ይከፈላል ። እነዚህም

ለኢንዱስትሪ ካፒታሊስቲ የሚገባው የኢን ተርፕቶሪያዊ ትርፍና አበዳሪ ካፒታሊስቲ የሚያገኘው ወለድ ናቸው።

የቡርጂክ አፈቀላጪዎች የኢንተርፕሪ ይዝ ትርፍ ወዝአደሩን በመበዝበዝ የሚገኝ መሆኑን በመደበኛ የካፒታል ባለቤትነት ብቻ በራሱ የሚያስገኘው ትርፍ እድርገው በማቅረብ የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቲ ድርሻ የሚል መጠሪያ ይሰጡታል።

(የብድር ካፒታልን ይመለከታል።)

ኢንዱስትሪ ተጠባባቂ ሠራዊት (የ-) (Industrial Reserve Army)

ካፒታሊስት ክምችት እያደገ በሄደ መጠን በሂደተ ምርት ውስጥ የማምረቻ መሣሪያዎች ድርሻ ከሚያንቀሳቅሰው የሰው ኃይል የበለጠ እንፃራዊ ዕድገት ያሳያል። በዚህም ላቢያ ከጠቅላላ ካፒታሉ ዕድገት አኳያ የተለዋዋጭ ካፒታሉ ድርሻ እያነሰ መሄድ የሥራ ኃይልን ተፈላጊነት እንዲ ቀንስ ስለሚያደርግ በምርት ተግባር ውስጥ ሊሳተፍ ያልቻለ ሥራአጥ የሰው ኃይል የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ ሠራዊት ይባላል።

የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ ሠራዊት የካፒታሊስት ክምችት የማይቀር ውጤት የመሆኑን ያህል ለካፒታሊስት ስልተ ምርት ህልውና አስፈላጊ ሁኔታ ነው። ምክንያቱም የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ ሠራዊት መኖር ቡርጂኪው በምርት ተግባር ላይ የተሰማራው ወዝአደር ለምንዳ መሻሻልና ለመሳሰሉት ኢኮኖሚያዊ ጥቅሞች የሚያደርገውን ትግል ለማዳከም እንዲገለገልበት ስለሚያስችለው ነው። ይህም የምንዳን ደረጃ ዝቅ በማድረግ ቡርጂኪው የሚያገኘው ትርፍ እያደገ እንዲ ጄድና የተሰፋፋ ክምችትም እንዲኖር አመች ውኔታን ይፈጥራል።

የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ ሠራዊት ቁጥር ከፍና ዝቅ ግለት በካፒታሊስት የኢንዱስ ትሪ ዑደት ውስጥ ከሚኖሩት የተለያዩ ደረ ጃዎች ጋር በጥበቅ የተቆራኘ ነው። ይህም ግለት በኢንዱስትሪ ዑደት የመጀመሪያው ውለት ደረጃዎች ግለትም በቀውስና በዝቅጠት ውስጥ ቁጥሩ ከፍ ሲል በሌሎች ሁለቱ

ደረጃዎች ግለትም በገገማና በድራት ደረጃ ዎች ግን ቁጥሩ ዝቅ ይላል። ስለዚህ የኢኮ ኖሚ ሁኔታው በተሻሻለበት ጊዜ የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ ሠራዊት ለካፒታሊስቲ አስፈላጊውን ተጨማሪ የሰው ኃይል ለማስገኘት ያስች ላል። የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ ሠራዊት መፈ ጠር የካፒታሊስት ስልተ ምርት ዓይነተኛና ልዩ ባሕርይ ነው።

ኢንዱስትሪ አብዮት (የ—) (Industrial Revolution)

የኢንዱስትሪ አብዮት በመባል የሚታ ወቀው ከማሸኖች መፈጠርና ሥራ ላይ መዋል ጀምሮ ግሸኖችን በሌሎች ግሸኖች ሠርቶ ግውጣት አስከተቻለበት ድረስ ያለው ጊዜ ሲሆን ይኸውም በምዕራብ አው ሮፓ ከ18ኛው ምዕት ዓመት ሁለተኛ አጋ ማሽ ጀምሮ እስከ 19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ድረስ ያለውን ጊዜ የሚሸፍን ነው። የኢንዱስትሪ አብዮት በቴክኖሎጂ ዘርፍ የተደረገውን ለውጥ ብቻ ሳይሆን በዚህ ወቅት በኢኮኖሚያዊ፣ በማኅበራዊና በፖለ ቲካዊ ዘርፍ ሁሉ የተገኙትን ለውጦች ያጠ ቃልላል።

የኢንዱስትሪ አብዮት ከመካሄዱ በፊ ትና እንዲካሄድም ለማድረግ መጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት መከናወን ነበረ በት። መጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት 1/ ከምርት መገልገያ ባለቤትነታቸው ተፈ ናቅለው ለመኖር የሥራ ኃይላቸውን ለመ ሸጥ የሚገደዱ በዛ ያሉ ሥራ አጦችን በመ ፍጠር 12/ በተወሰኑ ሰዎች እጅ የሀብት ክም ችት እንዲደልብ በማድረግና በዚህም ሀብት በመጠቀም የምርት መገልገያዎችን በግል ባለቤትነት በመያዝ ለሥራ ኃይል ብዝበዛ ሊጠቀሙበት በመቻላቸው ይህ ሁኔታ የካፒታሊስት የምርት ግንኙነትን በማስፋ ፋት ለኢንዱስትሪ አብዮት መከናወን ረድ ቷል። ከዚህም በተጨማሪ በዚሁ ወቅት የዓለም ገበያ በከፍተኛ ደረጃ መስፋፋት፣ የከሰልና የብረት ሀብት መገኘት፣ በእንፋሎት የሚሠራ ምተር መፈጠር፣ የመገናኛ ዘዴዎች መሻሻል ለዚህ አብዮት መካሄድ ቅድመ ሁኔታዎች ነበሩ።

የኢንዱስትሪ አብዮት የተጀመረው በእንግሊዝ ሲሆን በኋላም ወደ ሌሎች የአውሮፓ ሀገሮችና ወደ አሜሪካም ተዛምዷል ። የኢንዱስትሪ አብዮት በመሠረቱ የኢንዱስትሪ ልማትን በአጠቃላይ የሚመስሉት ሲሆን ትኩረት ያደረገው በከባድ ኢንዱስትሪ ላይ ነው ። በእነነሱትኛ ኢንዱስትሪ የካፒታል የመገለበጥ ፍጥነት ከፍተኛ በመሆኑ ትርፍ ተሎ ስለሚያስገኝ የኢንዱስትሪ ልማት የተጀመረው በእነነሱትኛ ኢንዱስትሪ ነበር ። ካፒታሊስቶች በዚህ ሁኔታ ለረዥም ጊዜ ትርፍ ካከበቱ በኋላ ትርፋቸውን ስከባድ ኢንዱስትሪ ግንባታ ማዋል ጀመሩ ።

በኢንዱስትሪ አብዮት ሂደት ከተነሡት መሠረታዊ ቅራኔዎች መካከል ዋነኛው በእንደ በኩል አዳዲስ የማምረቻ መሣሪያዎችን ለማግኘት ባለው ፍላጎትና የካፒታሊዝም የመፈብረክ ደረጃ እንደነዚህ ያሉ የማምረቻ መሣሪያዎችን ሠርቶ ለማውጣት ባለመቻሉ መካከል የተፈጠረው ቅራኔ ነበር ። ይህ ቅራኔ የማምረቻ መሣሪያዎችን ሠርተው ለማውጣት የሚችሉ ሌሎች የማምረቻ መሣሪያዎች ሲፈጠሩ ሲፈታ ችሏል ።

ከመጀመሪያ ደረጃ ወደ ተለፋፋ የማሽን ምርት ደረጃ የተደረገው ሽግግር በቴክኒክ ብቻ ሳይሆን በማኅበራዊ ግንኙነቶችም ላይ ለውጥ አሳይቷል ። በዋና ዋና የኢኮኖሚ ዘርፎች ውስጥ የማሽን ምርት መስፋፋት ለትላልቅ ኢንዱስትሪዎች መስፋፋት አመቺ ሁኔታ ቢፈጥርና የእርሻን ምርታማነት ቢያሳድግም በእርሻና በኢንዱስትሪ መካከል ያለውን የዕድገት ልዩነት ደረጃ ሊያጠበው አልቻለም ።

በኢንዱስትሪ አብዮት አማካይነት ካፒታሊስቱ የተስፋፋ የማሽን ቴክኖሎጂን ለምርት ተግባር ማዋል ሲጀምር የወዝ እደሩን ብዝበዛ ከበፊቱ ይበልጥ እንዲጠናከር ከማድረጉም በላይ ሠራተኛው የማሽኑ ጥገኛ እንዲሆን አድርጎታል ። የካፒታሊስት የማሽን ምርት ዕድገት በአእምሮ ሥራና በጉልበት ሥራ ፣ በገጠርና በከተማ መካከል የነበረውን ልዩነት እያሰፋው መጣ ። የተስፋፋ የማሽን ምርት የሥራ አጡ ሠራዊት እንዲጨምር ከማድረጉም በላይ የካፒታሊስት ሥርዓት መሠረታዊ ቅራኔ የሆነውን ማለትም በማኅበራዊ እመራሪነትና በግል

የሀብት ክፍፍል መካከል ያለውን ቅራኔ ገሃድ በማውጣት ሥርዓቱን በዓለምአቀፍ ደረጃ ቀውስ ውስጥ እንዲገባ አስገድዶታል ።

የኢንዱስትሪ አብዮት በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ያሉት ሁለት መሠረታዊ መደቦች ማለትም ወዝአደሩና ቡርጂዚው የተሟላ ቅርፃቸውን ይዘው እንዲከሰቱ ያደረገ ሂደት ሲሆን በሁለቱ መደቦች መካከል ያለው የመደብ ትግል መካረር የጀመረው ከዚህ ወቅት እንሥቶ ነው ።

ከኢንዱስትሪ አብዮት በኋላ የካፒታሊዝም ቴክኒካዊና ቁሳዊ መሠረቱ በሚገባ በመጠናከሩ በፊውዳሉ ስልተ ምርት ላይ የበላይነቱን ሙሉ በሙሉ ሊያሰፍን ከመቻሉም በላይ የካፒታሊዝም አስከፊ ገጽታዎችም ከዚህ ወቅት በኋላ በጉልህ ሊታዩ ችለዋል ።

(መፈብረክን ፣ የቴክኖሎጂ አብዮትን ፣ የግሽ ምርትን ይመለከታል ።)

ኢንዱስትሪ ካፒታል (የ—)

(Industrial Capital)

በካፒታሊስት የምርት ግንኙነት ውስጥ ቁሳዊ ሀብት በማስመረት ተረፈ እሴት ለማስገኘት የሚውል ካፒታል ነው ። የኢንዱስትሪ ካፒታል የወዝአደሩን የሥራ ኃይልና (ወዝአደሩን በመቅጠር) የምርት መገልገያዎችን በምርታዊ ሥራ እንዲቀናበሩ በማድረግ እሴት በወዝአደሩ ያስመርታል ። ይህ የኢንዱስትሪ ካፒታል ተረፈ እሴት የማስገኘት እንቅስቃሴን ያለማዳረጥ ያከናውናል ። የኢንዱስትሪ ካፒታል ያለማዳረግ በሚያደርገውም እንቅስቃሴ በዚያው ወቅት በሦስት የተለያዩ ቅርፆች ይከሰታል ። እነዚህም የመጀመሪያው የገንዘብ ካፒታል ፣ ሁለተኛው ምርታዊ ካፒታልና ሦስተኛው የሸቀጥ ካፒታል ናቸው ። እነዚህ ሦስት ቅርፆች በተያያዘ መንገድ ያለማዳረግ ይከናወናሉ ። ይህ የተቀናበረ የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ የተረፈ እሴትን መመረትና መገኘት ያስከትላል ።

የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴን በሚከተለው ዓይነት ማመልከት ይቻላል ፡

የሥራ ኃ.

1—ሸ የም.ሥ...ሸ¹—ገ¹
የም.መ.

ገ=የገንዘብ ካፒታል

ሸ=ሸቀጥ

የሥ.ኃ=የሥራ ኃይል

የም.መ.=የምርት መገልገያ

የም.ሥ=የምርት ሥራ ሂደት (ምርታዊ ካፒታል)

ሸ¹ =አዲሱ ሸቀጥ (የሸቀጥ ካፒታል)

ገ¹ =አዲሱ ገንዘብ (የገንዘብ ካፒታል)

ስለዚህም በመጀመሪያው እንቅስቃሴ የገንዘብ ካፒታል ሠራተኛን ለመቅጠርና የምርት መገልገያዎችን ለመግዛት ይውላል። ከዚህ በኋላ ወዘአደሩ የምርት ሥራ ያካሂዳል። በዚህ ወቅት የምርት መገልገያዎች እሴት ወደ አዲሱ ሸቀጥ ሲሸጋገር ሠራተኛው በተወሰነ የሥራ ኃይሉ የራሱን እሴት ከፈጠረ በኋላ በቀረው ደግሞ ተረፈ እሴት ይፈጥራል። ይህ ምርታዊ ካፒታል ነው። አዲሱ ሸቀጥ ለማምረቻ መሣሪያዎች የወጣውን እሴትና ወዘአደሩ ያፈሰሰውን እሴት የያዘ ነው። ወዘአደሩ ያመረተው እሴት ለርሱ ከተከፈለው ምንጭ በላይ ነው። በዚህ ሂደት ውስጥ የሚመረተው ሸቀጥ የሸቀጥ ካፒታል ነው። ሸቀጥ ከተሸጠ በኋላ የሚያስገኘው ገንዘብ የምርት መገልገያዎች ወጪን፣ የምንዳ ወጪንና ትርፍን የያዘ ነው። ይህ የገንዘብ ካፒታል ይባላል። ከዚህ በኋላ የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ እንደገና ይቀጥላል። ይህ ሂደት ያለማቋረጥ የሚቀጥል ሲሆን ምስቴም የኢንዱስትሪ ካፒታል ቅርፆች ባንድ የምርት ከንውን ወቅት ይከሰታሉ።

የኢንዱስትሪ ካፒታል ተረፈ እሴት የግጥሟት እንቅስቃሴ ሂደት በወዘአደሩና በካፒታሊስቱ መደብ መካከል ያለውን ትግል ይወስናል። የካፒታሊስት የምርት ግንኙነት እየዳበረ ሲሄድ እያንዳንዱ የኢንዱስትሪ ካፒታል የተግባር መልክ በተለያዩ ካፒታሊስቶች ይከናወናል። የገንዘብ ካፒታል ወደ ቁጽር ካፒታልና የሸቀጥ ካፒታል ወደ ግድ ካፒታል የመለወጡ ተግባር በአባዳሪ ካፒታሊስቶችና በንግድ ካፒታሊስቶች ይከናወናል። ተረፈ እሴት የሚመረትበት ዘርፍ ግን ምር

ታዊ ካፒታል ነው። ይህንን የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቱ ያደራጃል።

(የንግድ ካፒታል፣ የብድር ካፒታልን ይመለከታል።)

ኢኮኖሚክስ

(Atheism)

ከተፈጥሮ በላይ በሆነ ኃይል ማለትም በአማልክት፣ በመናፍሰትና ከሞት በኋላ ባለ ሕይወት ማመንን የማይቀበል የፍልስፍና አመለካከት ነው። ኢኮኖሚክስ ሃይማኖት እንዴት እንደመጣና ለምን እንደመጣ ከማስረዳቱም በላይ ዩኒቨርሰን በላይንሳዊ መንገድ ከማጥናት የተነሣ የሃይማኖት ቀጥተኛ ችግር ይነቅላል። የሃይማኖትን ማግበራዊ ተግባር በማሳየት ሰበው ልጅ ዕድገት ዕንቅፋት መሆኑንና እንዴትም እንደሚከሰም ያስረዳል።

ኢኮኖሚክስ መከሰት የጀመረው ሳይንሳዊ ዕውቀት እየተስፋፋ በሄደበት ዘመን ነው። የኢኮኖሚክስ ፍልስፍናዊ መሠረት ቁስአካል ነት ነው። ስለዚህም ኢኮኖሚክስ ከሃይማኖት ጋር የሚያደርገው ትግል ከመደብ ትግል ጋር የቅርብ ግንኙነት አለው።

ኢኮኖሚክስ ለመጀመሪያ ጊዜ የተከሰተው በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ነው። በዚህም ጊዜ እንደ ዲሞቅሪጦስ ያሉ ጥንታውያን ፈላስፎች ማንኛውም ከሰብተ በተፈጥሮ ምክንያት የተገኘ መሆኑን ገልጸዋል።

በመካከለኛው ዘመን ወይንም ፊውዳሊዝም በተሰፋፋበት ዘመን ሃይማኖትና ቤተክህነት ጠንካራ ሥልጣን በነበራቸው ጊዜ ለኢኮኖሚክስ አመች ሁኔታ አልተፈጠረም ነበር። የቡርጂዊው ኢኮኖሚክስ ፍልስፍና የሃይማኖትን ምንነትና ሕግጋት ደኅና አድርጎ ለመረዳት ታላቅ አስተዋጽኦ አድርጓል። ይሁንና የቡርጂዊው የኢኮኖሚክስ ፍልስፍና በጥቂት ምሁራን መካከል ከመሰራጨት በስተቀር ወደ ሰፊው ሕዝብ አልደረሰም ነበር።

ኢኮኖሚክስ የመጨረሻውን የማይለወጥ ቅርፁን የያዘው የማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፍልስፍና መሠረት በሆኑት በዲያሌክቲካዊና ታሪካዊ ቁስ አካልነት ፍልስፍና ነው። ከዚህም የተነሣ ይህ ፍልስፍና ለመጀመሪያ ጊዜ የሃይማኖትን

ጉታችነትና አዘናኒነት ከማጋለጡም በላይ በርሱም ላይ ፍጹም ድል አንዴት አንደሚገኝ በተጨማሪም ሁኔታ መፍትሔውን አሳይቷል ።

ማርክሳዊ ኢኦኖሚክስ በሃይማኖት ላይ ፍጹም ድል የሚገኘው በኢኖኒዝም ግን ባታ ሂደት ውስጥ የሃይማኖት ማህበራዊ መሠረት እየተደመሰሰ ሲሄድ መሆኑን ያስተምራል ።

በኢኖኒዝስት ግንባታ ጊዜ ሰው በላይንሳዊ ትምህርት ይታነፃል ፣ ይህም ሰው ከሃይማኖትና ከአለፈው ትውልድ አጉል እምነት ነፃ የሆነና በኢኦኖሚክስ ርዕዮተዓለም የታነፀ ይሆናል ።

(ሃይማኖትን ይመለከታል ።)

ኢኦኮኖሚ ልውውጥ

(Unequal Exchange)

በኢምፔሪያሊስት ሀገሮችና በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች መካከል የሚካሄደው የተዛባ የንግድ ልውውጥ ሂደት ኢኦኮኖሚ ልውውጥ በመባል ይታወቃል ።

በኢምፔሪያሊስት ሀገሮችና በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች መካከል ያለው የውጭ ንግድ ግንኙነት አንድ ዋና ገጽታ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ለካፒታሊስቱ ዓለም ገበያ ምግብና ሌሎች የእርሻ ምርት የሆኑ ጥሬ ዕቃዎችና ማዕድናት አቅራቢ ፣ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ደግሞ በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች የኢንዱስትሪ ምርት አቅራቢ ሆነው መገኘታቸው ነው ። ከዚህ ጋር የተያያዘ የግንኙነቱ አንድ ሌላ ዋና ገጽታ ደግሞ በአጠቃላይ ለረጅሙ ጊዜ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ወደ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የሚልኳቸው ጥሬ ዕቃዎች ዋጋ ፣ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች በመልማት ላይ ወዳሉ ሀገሮች ከሚልኳቸው የኢንዱስትሪ ውጤት ከሆኑ ሸቀጣሸቀጦች ዋጋ ጋር ሲነፃፀር እያሸቀለቀለ መምጣቱ ነው ። ለምሳሌ ከ1978—1981 ባለው ጊዜ ውስጥ ነዳጅ ዘይት ሻዊ ያልሆኑ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ወደ ውጭ የላኳቸው ሸቀጣሸቀጦች አማካይ ዋጋ ከውጭ ከሚያስገቧቸው ሸቀጣሸቀጦች አማካይ ዋጋ ጋር ሲነፃፀር

በ20% ያህል የቀነሰ መሆኑ ይታወቃል ። ይህ ማለት ለምሳሌ አንድ በመልማት ላይ ያለ ሀገር አንድ የእርሻ መኪና ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ለመግዛት በ1978 መቶ ኩንታል ቡና መሸጥ አስፈልጎት አንደሆነ ፣ በ1981 ያንኑ የእርሻ መኪና ለመግዛት መቶ ሃያ ኩንታል ቡና መሸጥ ያስፈልገው ነበር ማለት ነው ።

በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ወደ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የሚልኳቸው ሸቀጦች ዋጋ ማሸቀልቀልና መዋዝንቅ ኢኮኖሚያቸውን ለማዳበር በሚያደርጉት ጥረት ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖ ያደርጋል ። የኢኮኖሚ ዕቅድና ፕሮግራም ነድፎ ተከታታይነት ባለው መንገድ ተግባራዊ ለማድረግ አዳጋች ሁኔታን ይፈጥራል ። የንግድ ሚዛን ተዛቦት (ዴፊሲት) ከዚህም ጋር በተያያዘ መንገድ የውጭ ከፍተኛ ሚዛን ተዛቦት አንዲያድግ ያደርጋል ። ይህንንም ተዛቦት ለመሸፈን መበደር ስለሚኖር ባቸው የውጭ ዕዳቸው በከፍተኛ ደረጃ ንሯል ። የብድርና የወለድ ከፍተኛ በበኩሉ በኢኮኖሚያቸው ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖ እያሳደረ ነው ። አብዛኞቹ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች በዚህ ሁኔታ ነፃ የሆነና የዳበረ ኢኮኖሚ ለመገንባት በማያስችል በተወሰነበት የኢምፔሪያሊዝም የብዝበዛ መረብ ውስጥ ተተብትበው ይገኛሉ ።

በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች በዓለም አቀፍ የንግድ ግንኙነት ውስጥ ኢኮኖሚ የሆነ ልውውጥ ለማስፈን የሚያስችል ፣ በኢኮኖሚ ነትና በጋራ ጥቅም ላይ የተመሠረተ አዲስ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት አንዲመሠረት በየዓለምአቀፍ መድረክ ከመጠየቅ ችል አላሉም ። ይህም ሥርዓት የንግድ ግንኙነትን ብቻ ሳይሆን የቴክኖሎጂ ሽግግርን ፣ የገንዘብና የፋይናንስ ሥርዓትንና ሌሎችንም የኢኮኖሚ የውጭ ግንኙነት መስኮችን የሚያቅፍ ነው ። ጥያቄውን ግን ኢምፔሪያሊስት ኃይሎች ግልጽ በሆነ ምክንያት ሳይቀበሉት ቀርተዋል ። በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች በአንድ በኩል ለረጅሙ ጊዜ ለአዲስ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት እየታገሉ በሌላ በኩል ደግሞ ለአጭሩ ጊዜ የኢኮኖሚ ልማት መርህ ፕሮግራማቸውን ለማንቀሳቀስ የሚያስችሏቸው አንዳንድ ሁኔታዎች አንዲሟሉላቸው አጥብቀው በመጠየቅ ላይ ይገኛሉ ። ከእነዚህም ሁኔታዎች መካከል ከውጭ ንግድ

የሚያገኙት ገቢ እያሸቆለቆለ በመሄዱ የሚያጡትን ገቢ የሚያካክስ ሁኔታ እንዲፈጠር፤ የኢንዱስትሪ ምርቶቻቸውን ለኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ገበያ አቅርበው ተመጣጣኝ ዋጋ የሚያገኙበት ሁኔታ እንዲኖር ፣ ለካፒታሊስቲዎች ገበያ የሚያቀርቧቸው ጥሬ ዕቃዎች ዋጋ በየጊዜው ከውጥቀት ተላቆ የሚረጋጋ በት ዘዴ እንዲቀየስ የሚሉ ይገኙባቸዋል ።

ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈለግ (Non-Capitalist Way of Development)

በዘመኑ ኢምፔሪያሊዝም በኋላቀርነት ሆነ በቅኝ አገዛዝ ጭቆና የተነሣ በካፒታሊዝም የዕድገት ፈለግ ዘልቀው ያልተራመዱና ኢኮኖሚያዊ ፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ የዕድገት ደረጃቸው በቀጥታ ወደ ሶሻሊዝም ለወሰዳቸው የማይችሉ ሀገሮች በአብዮታዊ ሂደት ውስጥ የሚከተሉት ሶሻሊስታዊ ዝንባሌ ያለው የሽግግር ዕድገት ፈለግ ነው ። የሽግግሩ ዓቢይ ሥራ ወደ ሶሻሊዝም ሊያደርሱ የሚችሉትን ቁሳዊና መደባዊ ሁኔታዎችን ማሟላት ነው ።

ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈለግ ለኋላ ቀር ሀገሮች አማራጭ የለሽ የሚሆንበት ዋናው ምክንያት የኢምፔሪያሊዝም ምኖሯዊ አገዛዝ ከሚፈጥረው ሁኔታ ሌላ መውጫ መንገድ ስለሌለ ነው ። ኢምፔሪያሊዝም ኋላቀር ሀገሮችን በጥገኝነት በመያዝ የራሳቸውን ብሔራዊ ኢኮኖሚና ብሔራዊ ገበያ እንዳያዳብሩ ከማድረጉም በላይ አንዳንድ ውሱን የሆኑና ሰውጭ ንግድ ብቻ የሚጠቅሙ ዘመናዊ ከፍሎችን በመክፈት በሀገሮቹ ውስጥ ጨርሶ ያልተመጣጠነ ኢኮኖሚያዊ እንቅስቃሴ እንዲኖር ያደርጋል ። ይህ ሁኔታ ስንኩል የሆነ የመደብ አሰላለፍን ይፈጥራል ። አብዛኛው ሰው በኋላቀር የግብርና ሥራ የሚተዳደርና ከገጠር ውሱን ኑሮ ያልተላቀቀ ሆኖ ይቀራል ። ለኢምፔሪያሊዝም ለማቅረብ የግብርና ጥሬ ዕቃዎችን (ቡና ፣ ጥፕ ወዘተ...) የሚያመርተው የኢኮኖሚ ከፍል በሸቀጥና በገንዘብ ግንኙነቶች ውስጥ የሚገኝና ከኢምፔሪያሊዝም ጋር በቀጥታ ግንኙነት ያለው የገበሬ ንዑስ ከበርቱ መደብን ይፈጥራል ። በቁጥር እነስተኛ የሆነ

በማዕድንና በእነስተኛ የፋብሪካ ሥራዎች የተሰማራ ሙሉ በሙሉ ያልተቀረፀ ነገር ግን ከልማዳዊና ከጎሳዊ ግንኙነቶች በመላቀቁ የመደብ ንጽረትን በቂንጽልም ቢሆን የሚያንፀባርቅ የወዝአደር መደብ ይገኛል ። በትርፍ ከመኖር ፍላጎት ላይ ባለመድረሳቸው ከበፊቱ አመለካከት ያልተላቀቁና ከፋብሪካ ሥራዎችና ከትላልቅ የንግድ ማዕከሎች ጋር ለመወዳደር የሚያገባቸውና በመጥፋት አደጋ ላይ ያሉ የማምረቻ መሣሪያዎች ባለቤትና አራሳቸውም አምራች የሆኑ እንደ አጅ ጥበብ ባለሙያዎችና እንደ ትናንሽ ነጋዴዎች ያሉትን የሚወክል በሙሉ ንዑስ ከበርቱነት ደረጃ ላይ ያልደረሰ ከፍል ይገኛል ። በይዘልጥ በንግድ ፣ በፋይናንስና በአገልግሎት መስክ የተሰማራ ሙሉ ካፒታሊስት ለመሆንና የፖለቲካ ሥልጣን ፍላጎት ያለው ነገር ግን በራሱ ሊቆም የማይችል ፣ የውጪውን ጥቅም ተገን የሚያደርግ ጥገኛና ደካማ የብሔራዊ ቡርሻ መደብ ሌላው ኃይል ነው ። በእስተዳደር ፣ በፖለቲካና በባህል ሥራ ወዘተ... ውስጥ የሚገኝ በትምህርት ደረጃው ከፍ ያለ አስተማሪዎችን ፣ ተማሪዎችንና እነስተኛ የጦር መኮንኖችን የሚወክል ብሔራዊና ዲሞክራሲያዊ ስሜት ያለው የምሁር ከፍል በአንድ በኩል የተሰለፈ ሲሆን በሌላ በኩል ከመንግሥት መዋቅር ጋር በቅርብ የተያያዙና በከፍተኛ የኃላፊነት ቦታ የሚገኙ የኢምፔሪያሊዝም መሣሪያ የሆኑትን የሚያጠቃልል የቢሮክራሲያዊ ምሁራን ከፍል ይገኛል ።

ይህ የመደብ ሁኔታ በተለይ የሚያሳየው ነፃ ብሔራዊ ኢኮኖሚና ፖለቲካዊ አመራር ለማስገኘት ፣ ካፒታሊዝም ነፃ ውድድርን በሞኖፖላዊ አገዛዝ በተካበት ወቅት ብሔራዊ ቡርሻዚ ከጥገኝነት ተላቆ ሀገሩን አስተማማኝ በሆነ የዕድገት ጎዳና ለመምራት የማይችል መሆኑን ነው ። በመሆኑም የብሔራዊ ነፃነት ወይም ከጥገኝነት የመላቀቅ ጥያቄ ቀጥተኛ ፀረ ካፒታሊስት ይዘት እንዲኖረውና የዕድገት ጎዳናው ካፒታሊዝምን በመተው ሶሻሊስታዊ እንዲሆን ታሪካዊው ሁኔታ አስገድዷል ። ይህን ተግባራዊ የሚያደርግ አንዱ ሁኔታ ዘመኑ ኢምፔሪያሊዝም የሶሻሊዝም የሽግግር ዘመን በመሆኑ በተለይም የዳበሩ ሶሻሊስት ሀገሮች መኖር ይህን የዕድገት ፈለግ ለሚከተሉት ሀገሮች አስፈላጊ

የሆነውን ቁሳዊና ቴክኒካዊ እርዳታ ማድረግ መቻሉ ነው።

የዕድገቱ ፈለግ ፖለቲካዊ አመራር የሚመሠረተው ተራማጅ የሆኑ የኅብረተሰቡ ክፍሎች በሚፈጥሩት ፀረ ኢምፔሪያሊስት፣ ፀረ ፌውዳልና ፀረ ቢሮክራሲያዊ ካፒታሊዝም ግንባር ነው። ኅብረተሰቡ ጳላቀር በመሆኑና የጠራ የመደብ ኃይልና አስሳለፍ ስለሌለው እንደ መደብ ብቻውን የመሪነት ደረጃ ሊይዝ አይችልም። ግንባሩ ደህ ገበሬዎችን፣ ብሔራዊ ቡርጂዚን፣ የወዝአደሩን መደብ እንዲሁም ሌሎች የሠርቶ አደር ተራማጅ ክፍሎችን የሚወክል ፖለቲካዊ ሥርዓት ነው። ሆኖም የዚህ ግንባር ማዕከልና አንቀሳቃሽ ኃይል የወዝአደሩ መደብ መሆን ይኖርበታል። ምክንያቱም ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ፀረ አድኅሮት አቋሙ ሊረጋገጥ የሚችለው የሠራተኛው መደብ የሚወክለውን ዘመናዊና ተራድኦአዊ የምርት ግንኙነት የበላይነት ሲቀበል ብቻ በመሆኑ አቅጣጫው የሚቀየሰው፣ ብሔራዊና ሕዝባዊ ይዘትም የሚኖረው ሠራተኛውን መደብ ተቀዳሚው ኃይል ሲያደርግ ብቻ ነው።

የዕድገቱ ፈለግ በኢኮኖሚያዊ ፖሊሲ ሲተረጎም ስፋፊ የማምረቻና የፋይናንስ ክፍሎችን ከግል ይዘታ በማሳቀቅ በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ማድረግን ይጠይቃል። ይህ እርምጃ የሂደቱን ብሔራዊነት የሚያረጋግጥና በዕቅድ የሚመራ ዕድገትን የሚቀይስ ነው። ዕቅዱም በሶሻሊስታዊ መርህ ይክናወናል፤ ማለትም ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገትን አብሮ በማራመድ ተደጋጋሪ ያደርጋቸዋል። ይህ ብዝበዛን የሚያስቀር ብቻ ሳይሆን በተለይ ሰፊውን የገጠር ሕዝብ ክድህነት፣ ክብሽታ፣ ክማይምነት በቶሎ የሚያላቅቅ ይሆናል። የምርት ኃይሎች ዕድገት የሚደገፈው በምርት ግንኙነቶች ከብዝበዛ ነፃ መሆን ብቻ ሳይሆን በተጨማሪ ሁኔታ ላይ በተመሠረቱ በሳይንሳዊና በቴክኒካዊ ምርምሮችና ግኝቶች ጭምር ነው።

አብዛኛውን ሕዝብ ያቀፈውን የግብርና ክፍለ ኢኮኖሚ ሁኔታ የመለወጡ ጉዳይ የሂደቱ ዓቢይ ጥያቄ ነው። የወዝአደሩና የገበሬው እንድነት ሊረጋገጥ፣ ገበሬውም ሶሻሊስታዊ አመለካከት ሊኖረው የሚች

ለው ተራድኦአዊ የምርት ግንኙነት በገጠር ሲመሠረት ነው። በመሆኑም የሂደቱ አፋጣኝ ሥራ የአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት እንዲፈጠሩና በቶሎም እንዲዳብሩ በማድረግ ከግል የሥራ ክንዋኔ አላቆ ገበሬውን ወደ ሠራተኛነት ደረጃ ማሳደግ ነው። በግል ይዘታ የሚንቀሳቀሱ የብሔራዊ ቡርጂዚውና የንዑስ ከበርቴው ኢኮኖሚያዊ ክፍሎች ከኢምፔሪያሊዝም ጋር ያላቸውን ቀጥተኛ ግንኙነት በማቋረጥ ብሔራዊ ገበያና ኢንዱስትሪ እንዲስፋፋ የመንግሥት አጋዥ ኃይል አድርጎ የሚያሠራቸውን መዋቅር መዘርጋት ሌላው ዓቢይ ጉዳይ ነው።

ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈለግ ለመንግሥት የሚሰጠው ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ሚና ከፍተኛ ነው። በግል ሥርዓት ፈንታ መንግሥት ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገትን በዕቅድ የሚመራ ብቻ ሳይሆን ሕዝቡን በማደራጀትና ንቃተ ኅሊናውን በማሳደግ በዲሞክራሲያዊ መርሆች ላይ በተመሠረተ ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ተሳትፎው ተራድኦአዊ ግንኙነትን እንዲያጠናክርና የራስ በራስ አስተዳደር ልምዶችን እንዲያገኝ ያደርጋል። ይህ በመንግሥትና በሕዝብ መካከል የሚታየው ዲሞክራሲያዊ አሠራር የሚያስባስበው ሕዝባዊ ኃይል ለምርት ኃይሎች ፈጣን ዕድገትን የሚስጥ ነው።

ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈለግ ወደ ሶሻሊዝም የሚሸጋገሩትን ቁሳዊ፣ ድርጅታዊና ኅሊናዊ ሁኔታዎችን የሚያሟላ ሂደት በመሆኑ በውስጡ ተቃራኒ አዝማሚያዎችን ያቀፈ ነው። ዘመናዊው ማለትም የወዝአደሩ ክፍል ሶሻሊስታዊ አዝማሚያ ሲኖረው ጳላቀሩ ክፍል በተለይም የገጠሩ ክፍል በኑሮ ደረጃ ዝቅተኛነትና ባለው የግል የአመራርነት ዘዴ የተነሣ ወደ ግላዊነት ማለትም ወደ ካፒታሊስታዊ ግንኙነት የሚያዘነብል ነው። በመሆኑም ሰፊውን የገበሬ ክፍል በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ማነፅ፣ የግል የምርት አሠራርን በማኅበራዊ አሠራር በአስቸኳይ መተካትና በአፋጣኝ የኑሮ ደረጃውን ክፍ ማድረግ አማራጭ የሌለው ፖሊሲ ነው። የዕድገቱ ፈለግም የሚጠይቀው ይህንኑ ጳላቀር የሆነውን ክፍል በዘመናዊ አቅጣጫ የማራመድን ስልት ነው።

ሌላው ወሳኝ ጥያቄ በፖለቲካው መዋቅር ውስጥ ማለትም በግንባሩ ውስጥ የሚካሄደው የማያቋርጥ የመደብ ትግል ሁኔታ ነው። የሀገሩ እጠቃላይ የድህነት ሁኔታ የሸቀጥ ምርት እዝማሚያን በየጊዜው የሚቀሰቅስ በመሆኑ የብሔራዊ ቡርክዚውና የንዑስ ከበርቴው ክፍሎች የፖለቲካ የበላይነትን ለማግኘት የሚያስመኞቻቸውና የሚገፋፋቸውም ይኸው ነው። በመሆኑም እንቅስቃሴያቸውን ለመቆጣጠር ማለትም በአጋዥነታቸው እንዲወሰኑ ለማድረግ የግንባሩ ግራ ከንፍ በተለይም ኮሚኒስታዊ ክፍሉ የማያቋርጥ ፖለቲካዊና ርዕዮተዓለማዊ ትግል ማካሄድ አለበት። ትግሉ ማሰገኘት ያለበት ውጤት ኢንዱስትሪ በማስፋፋት የወዘለደሩን ቁጥር በመጨመር፣ ንቃተ ገለጻውንና ድርጅታዊ ሁኔታውን በማጸበር ሰፊውን ሠርቶ አደር ሕዝብ አሰባስቦ የመሪነቱን ቦታ እንዲይዝ ማድረግ ነው። ይህ የሚያመለክተው በግንባሩ ውስጥ የኮሚኒስቱ ክፍል የአመራር ብስለት ምንኛ ወሳኝ እንደሆነ ነው። የዚህ ክፍል ከሰሚታዊነት፣ ከጀብደኝነትና ከሐሳባዊነት መሳቀቅና በዕቅድና በሳይንሳዊ አመለካከት መመራት የመደብ ትግሉ ወደተፈሰሰበት ማለትም ወደ እስተማማኝ ሶሻሊስታዊ ሥርዓት እንዲጓዝ የሚያደርግ ወሳኝ ሁኔታ ነው።

(ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን፣ የሸግ ግር ወቅትን፣ ኢምፔሪያሊዝምን ይመለከታል።)

ኢኮኖሚያዊ ሕግ (Economic Law)

በማናቸውም ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የሚኖሩ ሰዎችን ኢኮኖሚያዊ ግንኙነቶች (ምርትን፣ ልውውጥን፣ ክፍፍልንና ፍጀታን) የሚወስንና ነባራዊነት ያለው ሕግ ኢኮኖሚያዊ ሕግ ይባላል። ኢኮኖሚያዊ ሕጎች የማኅበራዊ ሕጎች ዋና አካል ናቸው። የእያንዳንዱ ሥርዓተ ማኅበር የምርት ግንኙነት በዚያው ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ ለሚሠራ ኢኮኖሚ ሕግ መሠረት ነው።

ኢኮኖሚያዊ ሕግ ነበራዊ ነው። በሚባል ጭን ዚዜ ሰው እንደፈለገ የሚፈጥረው ሳይሆን ጭላይንስና በቴክኖሎጂ ዕድገት ላይ ተመርክቶ ሰራሱ በሚያመች መንገድ የሚገለገል ጭን ነው ማለት ነው።

ኢኮኖሚያዊ ሕግ በሦስት ይመደባል፡—

1. በአንድ በተወሰነ ሥርዓተ ማኅበር ብቻ ተግባራዊ የሚሆን ኢኮኖሚያዊ ሕግ፤
2. ከአንድ በላይ በሆኑ ሥርዓተ ማኅበሮች ተግባራዊ የሚሆን ኢኮኖሚያዊ ሕግ፤
3. በሁሉም ሥርዓተ ማኅበሮች ተግባራዊ የሚሆን ኢኮኖሚያዊ ሕግ፤

ለምሳሌ የተረፈ እሴት ሕግ የካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ዋንኛ ኢኮኖሚያዊ ሕግ ስለሆነ በካፒታሊስት ሥርዓት ብቻ የሚኖር ኢኮኖሚያዊ ሕግ ነው። በሌላ በኩል ደግሞ በየጊዜው እያደገ የሚሄደውን የሠራተኛውን ሕዝብ ፍላጎት የማሟላት ሕግ የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ዋንኛው ሕግ ነው።

በሁለተኛው ተራ ቁጥር ለተጠቀሰው የኢኮኖሚ ሕግ ዓይነት እንደምሳሌ ሊያገለግል የሚችል የእሴት ሕግ ነው። የእሴት ሕግ የሸቀጥ ምርት ከተጀመረበት ከጥንታዊ የጋርዮሽ ሥርዓት ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ጀምሮ እስከ ሶሻሊስት ኢኮኖሚ ድረስ ያለና ከአንድ በላይ በሆኑ ሥርዓተ ማኅበሮች ውስጥ የሚኖር የኢኮኖሚ ሕግ ነው።

በሦስተኛው ተራ ቁጥር ለተጠቀሰው ኢኮኖሚያዊ ሕግ እንደ ምሳሌ ሊያገለግሉ ከሚችሉት መካከል የሥራ ምርታማነትን በየጊዜው የማሳደግ ሕግና የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች መጣጣም የተሰኙት ይገኙበታል። እነዚህ በሁሉም ሥርዓተ ማኅበሮች ውስጥ ተፈጻሚነት የሚኖራቸው ሕጎች ናቸው። በእያንዳንዱ ሥርዓተ ማኅበር ከላይ የተጠቀሱት ሦስቱም የኢኮኖሚያዊ ሕግ ዓይነቶች ሲኖሩ፣ በሥርዓቱ ውስጥ ያለው ዋንኛው ኢኮኖሚያዊ ሕግ በሌሎች ኢኮኖሚያዊ ሕጎች ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖ ይኖረዋል።

የምርት መገልገያዎች በግል ህብትነት በተያዙበት ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ ኢኮኖሚያዊ ሕግ ቢታወቅም አሠራሩ ግብታዊ ነው። በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ግን ሰዎች ኢኮኖሚያዊ ሕግን በመገንዘብ ሰገብ ረተሰቡ ጥቅም በሚሰጥበት መንገድ በዕቅድ ተግባር ላይ በማዋል ያልተቋረጠ ዕድገት ለማግኘት ያስችላቸዋል።

ኢኮኖሚያዊ ግዕዝ
(Economic Sanction)

ኢኮኖሚያዊ ግዕዝ እንድንሀገር በኢኮኖሚ ብቸኛ ለማድረግ ወይም ከሌሎች ሀገሮች ጋር ያለው የኢኮኖሚ ግንኙነት እንዲቀዝቅዝ መሠረታዊ የሆኑ ጥሬ ዕቃዎችና ሌሎች ምርቶች ለዚህ ሀገር እንዳይደርሱና እንደዚሁም በዚህ ሀገር የተመረቁ ልዩ ልዩ የምርት ውጤቶች የውጭ ገበያ እንዳያገኙ በማድረግ በዚህ ሀገር ላይ የኢኮኖሚ ውድቀት ለማስከተል ሲባል የሚወሰድ እርምጃ ነው። ኢኮኖሚያዊ ግዕዝ ተግባራዊ የሚሆነው ግዕዝ ከተጣለበት ሀገር ጋር ሌሎች ሀገሮች ያላቸውን የንግድ፣ የንግዝብ፣ የብድርና ሌሎች የኢኮኖሚ ግንኙነቶችን በማድረግ ነው። የሚጣለው ግዕዝ የኢኮኖሚውን ልዩ ልዩ ዘርፎች በሙሉ ወይም በከፊል ብቻ የሚነካ ሊሆን ይችላል። ብዙውን ጊዜ በአንድ ሀገር ላይ የፖለቲካ ብቸኝነትን ለመፍጠር ፖለቲካዊ ግዕዝ፣ ለምሳሌ የዲፕሎማቲክ ግንኙነት ማድረግ፣ ከኢኮኖሚያዊ ግዕዝ ጋር እንዲገናኝ ይደረጋል።

አንድ መንግሥት የዓለምአቀፍ ግንኙነት መሠረታዊ መርሆችን በመጣስ ወንጀል ቢፈጽም ግዕዝ ይጣልበታል። ግዕዝ በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት አግካይነት በአጥፊው መንግሥት ላይ የንግድ ግዕዝ፣ የዲፕሎማቲክ ግንኙነት ማድረግ፣ ከተባበሩት መንግሥታት አባልነት መሠረዝና ሌሎች ተመሳሳይ እርምጃዎችን መውሰድ ሊሆን ይችላል። የዓለምን ሰላም ለመጠበቅ በአንድ ሀገር ላይ ግዕዝ ማድረግ ትክክለኛ እርምጃ መሆኑ በተባበሩት መንግሥታት ደንብ ላይ የሰፈረ ነው።

ኃያላን ኢምፔሪያሊስት መንግሥታት ሶሻሊዝምን ለመዋጋት የሶሻሊስት ሀገሮችና እንደዚሁም ሂሳብ ሆኑ ተራማጅ ሀገሮች የሚከተሉትን የሶሻሊስት መሥመር በገድ እንዲለውጡ ለማድረግ በእነዚህ ሀገሮች ላይ የማዕቀብ እርምጃ ሲወሰዱ ቆይተዋል። ዛሬም እየወሰዱ ናቸው። የኢምፔሪያሊስት መንግሥት በሶቭየት ኅብረት ሶሻሊስት ሪፐብሊክ፣ በሕዝባዊት ዲሞክራሲያዊት ኮሪያ ሪፐብሊክና በሌሎችም ሀገሮች ላይ የግዕዝ እርምጃ የወሰደ ሲሆን ይህን ተግባሩን

ዛሬም አላደረገውም የኢምፔሪያሊዝም በአብዮታዊት ኩባ ሕዝብና መንግሥት ላይ በጣለው ግዕዝ የተነሣ የኩባ የምርት ውጤቶች በኢምፔሪያሊዝም ላይ እንዳይሸጡ፣ እንደዚሁም የኢምፔሪያሊዝም የምርት ውጤቶች በተለይም መድኃኒቶችና ልዩ ልዩ መሣሪያዎች ወደ ኩባ እንዳይገቡ አድርጓል። የኢምፔሪያሊዝም በዚህ ወንጀለኛ እርምጃው ተራማጅ ሀገሮችን ለማግለል ታጥቆ ቢነሣም በተግባር እንደታየው ይህ እርምጃ እንዳሰበው ሊሳካለት አልቻለም። በእንግሪዝ የኢምፔሪያሊዝምና ሌሎችም ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በደቡብ አፍሪካ ላይ የጣለውን ግዕዝ በመጣስ በዘረኝነት ላይ የተመሠረተውን ሽብር ፈጣሪ መንግሥት በመደገፍ ላይ ይገኛሉ።

ኢኮኖሚያዊ ትግል
(Economic Struggle)

ከወዝሃደሩ የዕለት ተዕለት ኑሮና ፍላጎት ጋር የተያያዘውና ከቡርጂዚው ጋር የሚካሄደው የመደብ ትግል የመጀመሪያ ምዕራፍና የትግል ትርፅ ነው። ትግሉ የሚያመለክተው ወዝሃደሩ የደሞክራሲያዊ የሥራ ስዓት ትነሳ ወዘተ... በመጠየቅ የኑሮውንና የሥራውን ሁኔታ ለማሻሻል እንደሚጥር ነው። ጥያቄው ምላሽ ሳያገኝ ሊቀር የትግሉ ዋና መሣሪያ የሆነውን የሥራ ግፉም አድማ ያካሂዳል። ትግሉ የሚጠበቀውን ውጤት ሊያስገኝ የሚችለው ወዝሃደሩ የራሳቸውን ድርጅት የመሠረቱ እንደሆነ በመሆኑ ኢኮኖሚያዊ ትግል ለሠራተኛ ማኅበራት መመሥረት ቀጥተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

የኢኮኖሚያዊ ትግል ጠቃሚነት ግልጽ ነው። ሙሉ በሙሉ ባይሆንም በኢኮኖሚያዊ ትግል የተነሣ ወዝሃደሩ የኑሮውን ሁኔታ ለማሻሻል ችሏል። ዋናው ሚና ግን ወዝሃደሩን ለትግል የሚያስባስብና በዚህም ትግል ውስጥ መደባዊ ንቃት ገላፊ እንዲኖረው አመች ሁኔታ መፍጠሩ ነው። ሆኖም የኢኮኖሚያዊ ትግል ውሉንነት የማይካድ ነው። ትግሉ የካፒታሊስት ሥርዓትንና የካፒታሊስት ግንኙነትን ከመሠረቱ የሚያናጋ ባለመሆኑ ለወዝሃደሩ መሠረታዊና ዘላቂ መፍትሔ

አያስገኝም ። ወዝአደሩ ለጉልበቱ ዋጋ መጪ መር ተከራካሪ እንጂ ጉልበት ሻጭ መሆኑን አልቀበልም አላለም ። በመሆኑም ኢኮኖሚያዊ ትግል ምንነቱን ስቶ ወዝአደሩ በጥገና ለውጥ ፍላጎት ላይ አንዳይወስን ትግሉ ወደከፍተኛ ደረጃ ማለትም ወደ ርዕዮተዓለማዊና ፖለቲካዊ ትግል መሸጋገር አለበት ።

(የመደብ ትግልን ፣ ፖለቲካዊ ትግልን ፣ ርዕዮተዓለማዊ ትግልን ይመለከታል ።)

ኢኮኖሚዝም

(Economism)

የወዝአደሩን መደብ ንቅናቄ በኢኮኖሚያዊ የትግል መስክ ብቻ ለመወሰን የሚጥር፣ ወዝአደሩ የፖለቲካ ትግሉን ለነፃው ቡርጂኒዚ መተው አለበት የሚል ፣ የወዝአደሩን ፓርቲና አብዮታዊ ንድፈ ሐሳብ ሚና የማይቀበል ፣ በአንፃሩም የወዝአደሩ መደብ ትግል ግብታዊነት የሰፈነበት እንደሆነ አድርጎ ይሰብክ የነበረ ፣ በ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻና በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ በሩሲያ የተከሰተ የማኅበራዊ ዲሞክራሲ አድርባይ አዝማሚያ ነው ።

ኢኮኖሚዝም የከላሽነት አንድ ገጽታ በመሆኑ የቡርጂኒዚውን ተፅዕኖ በወዝ አደሩ ላይ ለማስፈን በመጣር የወዝአደሩ ፓርቲ እንዳይፈጠር ከፍተኛ ዕንቅፋት ሆኖ ነበር ።

የወዝ አደሩ መደብ የዕለት ተዕለት ግብታዊ ትግል የወዝአደሩን ንቃተ ኅሊና ወደ መደባዊ የንቃተ ኅሊና ደረጃ ሊያሸጋግረው ይችላል ስለሚል የሶሻሊስት ንድፈ ሐሳብ ከሳይንስ ፣ ከታሪክና ከፍልስፍና መመንጨቱን ይከዳል ። ከዚህም በማለፍ አንቂዎች ንቃታቸውን ወደ ወዝአደሩ መደብ ንቃተ ኅሊና ደረጃ ዝቅ ማድረግ አለባቸው እንጂ ወዝአደሩን ወደ ራሳቸው ንቃተ ኅሊና ደረጃ ከፍ ማድረግ የለባቸውም በማለት የፓርቲውን የግንባር ቀደምትነት ሚና የነቃው የመደብ ክፍል የመሆኑን ባሕርይ ያቃልላል ።

ይህ አመለካከት ለረጅም ጊዜ የቆየ ፣ በአሁኑም ወቅት ያለ ነው ። ማርክሳዊ ንጽረተ ንግምን በአጠቃላይ ፣ ማርክሳዊ ቁስአካላዊ የታሪክ ግንዛቤን በተለይ ለማጣመም የሚሹ ጋይሎች ማርክሲዝም ለቁሳዊ

ሕይወት የሚሰጠውን የቀዳሚነትና የወሳኝነት ሚና በተዛባ መንገድ ይተረጉማሉ ። ኢኮኖሚው ወይም መሠረቱ ብቻ ወሳኝ እንደሆነና ኅሊናዊ ሕይወት ወይም ፖለቲካዊና ርዕዮተዓለማዊው አመለካከት ሚና እንደሌላቸው አድርጎ ማርክሲዝም ይተረጉማል በማለት የተዛባ ፍቺ በመስጠት ማርክሲዝም ኢኮኖሚዝም እንደሆነ አድርገው ይወስዳሉ ። የኅብረተሰብ ኅሊናዊ ሕይወት መልኮች በኢኮኖሚያዊ መሠረቱ ላይ ተፅዕኖ የሚያሳድሩና እራሳቸው ግን በመጨረሻው የሚወስኑት በቁሳዊ ሕይወት ነው የሚለውን ማርክሳዊ አስተሳሰብ በማጣመም ነው ማርክሲዝም ኢኮኖሚዝም ነው የሚሉት ።

(የመደብ ንቃተ ኅሊናን ፣ መሠረትና ላዕላይ መዋቅርን ፣ እንፃራዊ ነፃነትን ይመለከታል ።)

ኤንግልስ ፣ ፍሬደሪክ ፤

(Engels, Frederick)

ከ1820 እስከ 1895 የኖረና የወዝአደር መሪ የነበረ ፣ ከማርክስ ጋር በመሆን ማርክሳዊ አስተምህሮን ፣ የሳይንሳዊ ኮሚኒዝምንና የዲያሌክቲካዊና የታሪካዊ ቁስአካላትን ንድፈ ሐሳብ የቀመረ ጀርመናዊ ፈላስፋ ነው ።

ኤንግልስ በወቅቱ የነበረው ማኅበራዊ ግንኙነት እንዲለወጥ በሚደረገው ትግል ውስጥ ለመሳተፍ ከወጣትነት ዕድሜው ጀምሮ ጥረት ያደረገ ነበር ። የወጣት ሄግልያውያን ግራ ከንፍ ቡድን አባል በነበረበት ጊዜ በቬሊንግ አድታሪ ተማልሎታዊ አመለካከት ላይ ጥልቀት ያለው ጊስ አቅርቧል ። በተጨማሪም ሄግል በቀመረው ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስ ውስጥ ቬሊንግ የሰጠው ወግኦ ጥባቂ ማጠቃለያ እርስ በርስ የሚቃረን መሆኑን አስመልክቶ ጊስ ሰንዘሯል ።

እንግሊዝ ውስጥ በነበረበት ወቅት በወዝአደሩ ላይ ስለሚደርሰው የኢኮኖሚ ጭቆናና ወዝአደሩ የፖለቲካ ሥልጣንን ስለመነፈጉ ሰፊ ጥናት ካደረገና ቡርጂኒዚው ሥልጣኑን ለወዝአደሩ በፈቃዱ ይለቃል የሚለውን ተምኔታዊ አመለካከት ይዞ የተነሣውን የቻርቲስትን እንቅስቃሴ ድክመት ከመረመረ

በኋላ “አ ኮንትራቢዩሽን ቱ ዘ ክሪቲክ ኦቭ ፖለቲካል ኢኮኖሚ” (1844) እና “ዘ ኮን ዲሽን ኦቭ ዘ ፆርኪንግ ክላስ ኢን ኢንግላንድ” (1845) በሚሉ ርዕሶች የወዝአደሩን የወደፊት ብሩህ ገጽታና የሚጫወታቸውንም ታሪካዊ ሚናዎች በግልጽ አሳይቷል ። ወዝ አደሩ የሚጨቅን ብቻ ሳይሆን ለአርነቱ የሚታገል መደብ መሆኑንም ለመጀመሪያ ጊዜ ገሀድ ያወጣው ኤንግልስ ነበር ።

ወደ ፓሪስ ሄዶ ከማርክስ ጋር ከተገናኘ በኋላ ወዝአደሩን ከካፒታሊዝም ቀን በር ለማላቀቅ የነበራቸው ሐሳብ ሁለቱንም ያጣመራቸው በመሆኑ “ዘ ሆሊ ፋሚሊ” እና “ዘ ጀርመን አይዲኦሎጂ” የተሰኙትን መጻሕፍት በጋራ ጽፈዋል ። የነዚህም ጽሑፎች ዋና ዓላማ በወቅቱ የበላይነት የነበረውን የሄግልን፣ የፎየርባክንና የነርሱን ተከታዮች ፍልስፍናና የሚገመግምና የሚጎድ ነበር ። በዚህም አጋጣሚ ማርክስና ኤንግልስ የዲያሌክቲካዊና የታሪካዊ ቁስአካልነትን መሠረተ ሐሳብ አስፋፍተዋል ። ከዚህም በላይ የኮሚኒስት ሊግ እንዲመሠረትና በኋላም ወደ ወዝአደሩ አብዮታዊ ፓርቲ ደረጃ ከፍ አንዲል ከፍተኛ ተግባር አከናውነዋል ። ኤንግልስ “ፕሪንሲፕልስ ኦቭ ኮሚኒዝም” በሚል ርዕስ በ1847 የሊጉን ፕሮግራም ጽፏል ። ይህንንም መሠረት በማድረግ ማርክስና ኤንግልስ ኮሚኒስት ማኒፌስቶን በ1848 አዘጋጅተዋል ።

ኤንግልስ የተሳተፈበት የ1848—49 የጀርመን አብዮት ከከሸፈ በኋላ “ፒዛንት ፆር ኢን ጀርመኒ” እና “ሪፑብሊከን ኤንድ ካውንተር ሪፑብሊከን ኢን ጀርመኒ” በሚሉ ርዕሶች ገበሬው የወዝአደሩ አጋር በመሆን ስለሚጫወተው ሚና ሲዘረዝር የቡርጂዚውንም ከሀደት አጋልጧል ።

ሠራተኛው የመጀመሪያውን ኢንተርናሽናል ለመመሥረት ባደረገው እንቅስቃሴ የንዑስ ከበርቱን አድርባይነትና ሥርዓት አልበኝነት አመለካከት ለመዋጋት ባካሄደው ትግል ውስጥ ኤንግልስ ንቁ ተሳታፊ ነበር ።

ማርክስ ካፒታልን በሚጽፍበት ጊዜ የማርክስ ረዳት ከመሆኑም በላይ ማርክስ በዚህ ሥራ ሙሉ በሙሉ ተጠምዶ በነበረበት ወቅት ኤንግልስ ዲያሌክቲካዊና ታሪካዊ ቁስአካልነትን አዳብሯል ። ማርክስ ከሞ

ተም በኋላ የካፒታልን ቅጽ ሁለትና ቅጽ ሦስት በጥንቃቄ መርምሮ አዘጋጅቷል ።

እንደ “ሉድቪግ ፎየርባክ ኤንድ ዘ ኢንድ ኦቭ ክላሲካል ጀርመን ፊሎሶፊ”፣ “አንታይ ዱሪንግ”፣ “ዘ ኦሪጅን ኦቭ ዘ ፋሚሊ”፣ ፕሪይቪት ፕሮፐርቲ ኤንድ ዘ ስቲት” ያሉትና የመሳሰሉት የኤንግልስ ሥራዎች ለማርክሳዊ ፍልስፍና ዕድገት የረዱ ዓበይት ክንውኖች ናቸው ።

የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ሐሳብ ለተፈጥሮ ሳይንስ የተጠቀመበት ኤንግልስ ነበር፤ ለዚህም “ዲያሌክቲክስ ኦቭ ኔቸር”፣ “ሉድቪግ ፎየርባክ” እና “አንታይ ዱሪንግ” የተባሉት ሥራዎቹ በምሳሌነት የሚጠቀሱ ናቸው ።

ኤንግልስ የፍልስፍናን መሠረታዊ ጥያቄዎች የቀመረ፣ ፍልስፍናም መደባዊ ይዘት ያለው መሆኑን የገለጸ፣ የዕውቀትን ንድፈ ሐሳብ ያዳበረና ኢታዋቂነትን ያጋለጠ ነው ።

ኤንግልስ በመሠረትና በላዕላይ መዋቅር መካከል ስላለው ግንኙነትና መስተጋብር የቀረበውን ተናክኦታዊ አመለካከት በመዋጋት ጎብረተሰቡ የሚገኝበት ኢኮኖሚያዊ ሁኔታ የሚጫወተው ወሳኝ ሚና ሐሳቦች ወይም ግለሰቦች ሊኖራቸው የሚችሉውን ተፅዕኖ ሊቀንስ እንደማይችል ያረጋገጠ፣ ስለዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ በርካታ ጥያቄዎችን ያነሳና አስፋፍቶ የገለጸ፣ የታሪካዊ ቁስአካልነትን መሠረታዊ ጥያቄዎች በሚገልጽበት ወቅት ስለታሪካዊ ቁስአካልነት የቀረበውን ግልብ ግንዛቤ ያጋለጠ፣ እስከ ሕይወቱ ፍጻሜ ድረስ በአውሮፓ ውስጥ በነበረው የፖለቲካ ትግል ውስጥ የተሳተፈና ከማርክስ ጋር የወዝአደሩ እንቅስቃሴ መሪ የነበረ ነው ።

ኤፌቆሮስ (Epicurus)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ341 — 270 የኖረ የጥንታዊት ግሪክ ቁስአካላዊና ኢአማኒ ፈላስፋ ነው ።

ኤፌቆሮስ፣ አማልክት በዚህ ዓለም ጉዳይ አይገቡም፤ ቁስአካል ዘለዓለማዊና በራሱ የሚንቀሳቀስ ነው፤ የእንቅስቃሴው

ምንጭ አቶሞች ናቸው፤ የአቶሞች ግጭት ከግብታዊ እንቅስቃሴያቸው የሚመጣ ነው የሚል አጠቃላይ እስተሳሰብ ነበረው።

ይህ ፈላስፋ ሕዋሳት ከነባራዊ እውነታ ጋር የተቆራኙ በመሆናቸው በራሳቸው እውንና የዕውቀት ምንጭ ናቸው፤ ስሕተት የሚመጣው ከሕውሰታ የሚገኙትን መረጃዎች ከመተርጎሙ ላይ ነው፤ በሕዋሳት አማካይነት የሚቀረፁት መረጃዎች መንሥኤ ከነገሮች የሚመነጩ ብናቸው በሰው አካል ላይ ሲያርፉ የሚፈጥሩት የነገሮች ምስል ነው፤ የዕውቀት ዓላማ ሰውን ከድንቁርና፣ ከአምልኮትና አምልኮ ከሚያስከትለው ፍርሃት ነፃ ማውጣት ነው የሚል የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ቀምሯል።

ስቃይ የሌለበትና ፀጥታ የተሞላበት የመንፈስ ደስታ የሰው ሕይወት ከፍተኛ ግብ ነው የሚል የሥነ ምግባር እስተሳሰብም ነበረው። ኤፌቶርስ ቄስአካላዊ ቢሆንም አመለካከቱ ተናክሶታዊ ከመሆኑም በላይ የግላዊ ደስታ ፍላጎቱ ከማሳበራዊ ኑሮ አርቆታል።

እመርታ ፣ (Leap)

እርጌው ዓይነት ሰሚታካው አዲስ ዓይነት ቦታውን ለቆ የሚያልፍበት የመጨረሻ የሽግግር ደረጃ ወይም ቅጽበት እመርታ ይባላል። በእንድ ነገር ውስጥ የሚካሄደው የማያቋርጥና አዝጋሚ የመጠን ሰውጥ ድርጅት ከነበረው ዓይነት ጋር አብሮ ሊሄድና ሊጣጣም ባልቻለበት ወቅት የነበረውን ያረጀና ያፈጀ ዓይነት ሽሮ ወደ አዲሱና ከፍተኛው የዕድገት ደረጃ ይሸጋገራል። ማንኛውም ነገር ወይም ክስተት ጠባባይና ዕድገቱ የሚከናወንበት ሁኔታ እንደመለያየቱ የእመርታውም ቅርፅ ይለያያል። እመርታን በጣም አጠቃላይ በሆነ መንገድ ከሁለት ክፍሎ ለማየት ይቻላል። 1ኛ/ ቅጽበታዊ እመርታ ፣ 2ኛ/ ዝግተኛ እመርታ።

ቅጽበታዊ እመርታ ፈጣን የሆነና እርጌው ዓይነት ወደ አዲስ ዓይነት በቶሎ ወይም በእንደ የሚለወጥበት ሁኔታ ነው። በቄስአካላዊው ዓለም እንዳንድ ንጥረ ነገ

ሮች በተፈጥሮ ኃይል አስገዳጅነት የነበረ ባሕርያቸው ድንገት ወደ ሌላ ሲለወጥ ቅጽበታዊ እመርታ ያሳያሉ። ለምሳሌ በተወሰነ የሙቀት ደረጃ የሁለት የአክሲዪን አቶሞች ወደ እንድ የአዞን እቶም ይለወጣሉ። በኅብረተሰብም ውስጥ ይኸው እመርታ ይከሰታል። ለምሳሌ በቄሳራዊት ሩሲያ የተካሄደው የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮትና በኢትዮጵያ የፈነዳው የየካቲት 66 (እንደ ኢት. አ.) አብዮት እያንዳንዱን ኅብረተሰብ ከሥረመሠረቱ በማናጋት ለብዙ ጊዜ ተንሰራፍተው የነበሩ ሥርዓቶችን በከፍተኛ ፍጥነት እንዲሰወጡ አድርገዋል።

ቅጽበታዊ እመርታ የማይታረቁ ቅራኔዎች ግጭት ውጤት ነው። ለምሳሌ በቡርኳዚውና በወዝአደሩ መካከል የማይታረቅ ዓይነተኛ ቅራኔ አለ። ወዝአደሩ የቡርኳዊውን መደብ ደምሰሶ የበላይነቱን የሚያረጋግጠው በፖለቲካዊ አብዮት ነው። ይህ አብዮት የሚያስከትለው ቅጽበታዊ እመርታ የሶሻሊስት ሥርዓትን ይወልዳል።

ዝግተኛ እመርታ የመጠን ሰውጥ በመጠራቀምና በመደራጀት ነባሩ ዓይነት በእንድ ጊዜ ሳይሆን ቀስ በቀስ ፣ ደረጃ በደረጃና በክፊል እየተሰወጠ በመጨረሻ አዲስ ዓይነት የሚሆንበት ሂደት ነው። ለምሳሌ በኅብረተሰብ ዕድገት ከቅድመ ካፒታሊስት ወይም ከካፒታሊስት ኅብረተሰብ ወደ ሶሻሊስት ኅብረተሰብ ቅጽበታዊ እመርታ ከተደረገ በኋላ ከሶሻሊዝም ወደ ኮሚኒዝም የሚደረገው ለውጥ በዝግተኛ እመርታ ይከናወናል።

የሁለቱ እመርታዎች ሁኔታ እንደነገሩ ጠባባይና ከሌሎቹ ነገሮች ጋር ባለው ግንኙነት ይለያይ እንጂ እንድ ነገር እርጅቶ ወደ አዲስ ዓይነት ሲለወጥ የግድ እመርታ ይኖራል። ኅብረተሰብን በሚመለከት “ቅጽበታዊ እመርታ በመደብ በተከፋፈለ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ውስጥ ግዴታ ሲሆን ተፃራሪ መደቦች በሌሉበት ኅብረተሰብ ግን ዝግተኛ እመርታ ዓይነተኛው የለውጥና የዕድገት ሂደት ነው።

(ለውጥን ፣ የዓይነት ለውጥን ፣ የመጠን ለውጥን ይመለከታል።)

እማዊ ሥርዓት

(Matriarchate)

በጥንታዊ የኅብረተሰብ ዕድገት ውስጥ ለተወሰነ ዘመን ጸንቶ የቆየ የሴት የበላይነት የሰፈነበት ሥርዓት ነው።

የእማዊ ሥርዓት መሠረታዊ ባሕርያት በጉሳ መስል ሥርዓት ውስጥ የመሪነት ቦታ የሴቶች መሆኑ፣ ውርስ የናትን ዘረ ሐረግ ተከትሎ የሚሄድና ባሎችም መኖሪያቸውን በሴት አማቶቻቸው ቤት (መንደር) ማድረግ ያለባቸው መሆኑ ነው። የእማዊነት ሥርዓትን ያስፋ አንዳንድ ሕዝቦች የነበሩ መሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ ያጠና ባህሉን የተባለ የጀርመን ሊቅ ነበር።

(እሳዊ ሥርዓትን ይመለከታል።)

እምነታዊነት

(Fideism)

ዕውቀትን ወደእምነት የሚሰውጥ ወይም ደግሞ ከዕውቀት ይልቅ ለእምነት ከፍተኛ ቦታ የሚሰጥ ማንኛውም አስተምህሮ እምነታዊነት ይባላል። ይህ ጸንሶ ሐሳብ በአጠቃላይ የሐሳባዊ ፍልስፍናን ባሕርይ የሚገልጽ ነው።

ሐሳባዊነት ለሂደተ ዕውቀት መንፈሳዊ ባሕርይና ሰተደራጊው ዲበተፈጥሮአዊ ህልውና ስለሚሰጥ ደረሰኩበት የሚለው ዕውቀት ተጨባጭነት የሌለው፣ በእምነት ላይ የተመሠረተ ነው። በዚህ ፍልስፍና ውስጥ ለሐሳብ የበላይነትና ለመንፈሳዊ ምክንያቶች የሚሰጠው ሚና በእምነት የተደገፈ እንጂ ከተረጋገጠ ዕውቀት የመነጨ አይደለም። ዲበተፈጥሮአዊ የሆነ ነገር ሁሉ ሰሕዋሳት የማይገለጥ ወይም ደግሞ በተግባር ሊረጋገጥ የማይችል በመሆኑ እምነታዊነት የሰውን የዕውቀት ችሎታ የሚበክል ነው።

እሳቤ

(Conception)

ግሳብ ከሚለው ቃል የመጣ ሲሆን ትርጉሙም ተጠንቶ፣ ተሰላስሎ የታወቀ ወይም የተገኘ ዕውቀት ግለት ነው።

እሳቤ የአንድን ነገር ተናጠል ባሕርያት ሳይሆን የነገሩን ምንነትና ባሕርያቱን ባንድነት (በውህደት) እንዲሁም ነገሩ ከሌሎች መሰል ነገሮች ጋር ያለውን ግንኙነት የምንረዳበት የዕውቀት ደረጃ ነው።

እሳቤ የሁኔታዎች፣ የድርጊቶች፣ የነገሮችና የክስተቶች ላር ድንበርና ቅርፅ ነፁብ ራቅ ነው። ሕውስታዊ ዕውቀት ከፍና ጠቅሰል ያለ ሲሆን ከጸንሶ ሐሳብ አንፃር ሲታይ ግን አጠቃላይነቱ መለስተኛ ነው።

(ጸንሶ ሐሳብን፣ ግንዛቤን ይመለከታል።)

እሳቦት

(Thought)

የቁስአካል ልዩ ድርጅት፣ የአንጉል ከፍተኛው ውጤት የሆነ ነባራዊውን ዓለም በጸንሶ ሐሳብ በንድፈ ሐሳብና በብያኔ ወዘተ... የማንፀባረቅ ችሎታ እሳቦት ይባላል። እሳቦት የሚመነጨው ከሰዎች ማኅበራዊ የተግባር እንቅስቃሴ ሲሆን እውነታን ከሰው የሚያገናኝና የእውነታን ውስጣዊ ግንኙነቶች የሚገልጽ ነው። ከአጻናነቱ፣ ከአሠራሩና ከውጤቱ አንፃር ሲታይ እሳቦት አንጉላዊ ብቻ ሳይሆን ማኅበራዊ ውጤት መሆኑን ሰመራዳት ይቻላል። ምክንያቱም እሳቦት የኅብረተሰብ ማኅበራዊ ኑሮ ልዩ ጠባዮች ከሆኑት ከሥራና ከንግግር ተለይቶ ሊታይ አይችልም። አርቅቆት፣ ትንታኔ፣ አስተዋጽኦ፣ ጸንሶ ሐሳብ፣ ብያኔ፣ ንድፈ ሐሳብ ወዘተ... የእሳቦት ዋና ዋና ክንውኖች ናቸው።

የሐሳባዊነት የማያቋርጥ ጥረት እሳቦትን ከቁስአካል መለየት ነው። አንጉልና ማኅበራዊ ኑሮ የእሳቦት ምክንያቶች መሆናቸው ቀርቶ የሱ ውጤትና መሣሪያ እንደሆኑ አድርጎ በመተርጉም ሐሳባዊነት ለእሳቦት ኢቁስአካላዊ ምንጭ ለመስጠት ሞክሯል። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት በተፈጥሮ ዕድገት ላይ በመመሥረት እሳቦት የቁስአካል ከፍተኛው ውጤት መሆኑን ከማሳየቱም በላይ ማኅበራዊ መንሥኤውንና ይዘቱን በግልጽ አብራርቷል።

(ተግባርን፣ ግንዛቤን፣ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ይመለከታል።)

እሴት

(Value)

በሸቀጥ ውስጥ የሚጠናቀረው ሸቀጥ አምራቾች አንድን ምርት ለማምረት የሚያፈሱት ማኅበራዊ ሥራ እሴት ይባላል ። እሴት ምርት በሚመረትበት ወቅት ሁሉ ያለ ዘለዓለማዊ ፈርጅ አይደለም ። በአንድ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት ማለትም ከሸቀጥ መመረት ጋር ብቅ ያለ ታሪካዊ ክስተት ነው ። እሴት የሚፈጠረው ሸቀጥ በሚመረትበት ሂደት ውስጥ ቢሆንም ይፋ የሚወጣው ግን የተመረተው ሸቀጥ ከሌሎች ሸቀጦች ጋር በሚነፃፀርበት በልውውጥ መስክ ላይ ነው ።

ለልውውጥ የሚቀርቡት ሸቀጦች ከሚሰጡት ጠቀሜታ እንፃር የተለያዩ ናቸው ። ቢሆንም አንድ የሚያደርጋቸው ዓይነተኛ ባሕርይም አላቸው ፤ ይኸውም ሸቀጦች ሁሉ የማኅበራዊ ሥራ ውጤት መሆናቸው ፣ ማኅበራዊ ሥራም እሴታቸው መሆኑ ነው ። ሸቀጥን በሸቀጥ በምንለውጥበት ጊዜ የምናስተያየው ወይም የምንለካው በሸቀጦቹ ውስጥ የተጠናቀረውን ይህን እሴት ነው ።

የአንድ ሸቀጥ እሴት የሚለካው በሸቀጡ ውስጥ በፈሰሰው የሥራ ጊዜ ነው ቢባልም የተለያዩ ሸቀጥ አምራቾች አንድ ወይም ተመሳሳይ ሸቀጥ ለማምረት የተለያዩ የሥራ ጊዜ ስለሚወስድባቸው የተመረቱት ሸቀጦች የተለያዩ እሴት ይኖራቸዋል ። ማለት አይደለም ። ምክንያቱም እሴት ማኅበራዊ ሥራን የሚገልጽ በመሆኑ ማኅበራዊ እሴት የግል አምራቾች አንድን ምርት ለማምረት ያፈሰሱትን ሥራ በተናጠል ስለማይመለከት ነው ። እሴት ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ በመሆኑ የሚሰላው በጊዜው የምርት ኃይሎች ወደረሱበት የዕድገት ደረጃና ባለው የአሠራር ልዩነት ችሎታ ላይ በመመርኮዝ አንድ ዓይነት ሸቀጥ የሚያመርቱ አምራቾች ያንን ሸቀጥ ለማምረት በእማካይ በሚወስድባቸው ጊዜ እንፃር ነው ።

የሸቀጦች እሴት በሚተመንበት ወቅት በሸቀጡ ውስጥ የፈሰሰው የሥራ ጠባይ በእሴቱ አተማመን ላይ ተፅዕኖ ያደርጋል ። ምንም ግለት ውስብስብ ሥራ ከቀላል ሥራ ሲለየው በጥቂት ሰዓት ውስጥ የተከናወነ

ነው ውስብስብ ሥራ ብዙ ሰዓት የፈጀቀላል ሥራ ከሚፈጥረው እሴት ሊበልጥ ይችላል ።

እሴት በውስብስብም ሆነ በቀላል ሥራ አማካይነት ይፈጠራል ቢባልም የእሴቱ መጠን የሚለካው ግን ውስብስቡን ሥራ በቀላል ሥራ በመተመን ነው ።

እሴት ከሸቀጥ ግንኙነት ጋር ብቅ ያለ ታሪካዊ ፈርጅ ስለሆነ የሸቀጥና የገንዘብ መኖር አስፈላጊ በማይሆንበት የኮሚኒስት ሥርዓት ህልውናው ያከትማል ።

(የጠቀሜታ እሴትን ፣ የልውውጥ እሴትን ይመለከታል ።)

እሴት ሕግ (የ—)

(Law of Value)

የሸቀጥ ምርት ባለበት ሁሉ ሸቀጦች ማኅበራዊ አስፈላጊነት ባለው የሥራ ጊዜ መጠን መለዋወጣቸውን የሚወስን ኢኮኖሚያዊ ሕግ ነው ። የእሴት ሕግ ከልውውጥ መከሰት ጋር አብሮ የመጣ በመሆኑ ልውውጥ ባለበት ሁሉ ይሠራል ። የሕጉ አሠራር ግን እንደየብረተሰቡ የምርት ግንኙነት ዓይነት ለውጥ ያሳያል ። የግል ሀብትን መመረት ባደረገ የሸቀጥ አመራረት ውስጥ የእሴት ሕግ የሚሠራው ከብረተሰቡ ቁጥጥር ውጭ በመሆን በግብታዊነት ነው ። በካፒታሊስት አመራረት ምን ምን ዓይነት ሸቀጥ በምን ያህል ብዛት መመረት እንዳለበት የሚመራ ማኅበራዊ ዕቅድ የለም ። እንደ አቅርቦትና እንደ ፍላጎት ሁኔታ ዋጋ ከእሴት ወደ ላይም ሆነ ወደታች ስለሚዋዥቅ ይህ ሁኔታ በአመራረቱ ሂደት ውስጥ ግብታዊነትን ያስከትላል ። ስለዚህም በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ያልተመጣጠነ ዕድገት የሚኖረው የሕንጻ ሊንጽሕትሪ ዘርፍና የሌላው ፣ ወይም የአምራቾች የገበያው ግንኙነት ሥርዓት የለሽና ግብታዊ በመሆኑ ጠቅላላውም አመራረት በብረተሰቡ ላይሆን በእሴት ሕግ ተገዥ በመሆኑ ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓት ይህ ሕግ የሚገለጸው በምርት ዋጋ አማካይነት ነው ።

በሶሻሊስት ሥርዓት ማኅበርም ውስጥ የእሴት ሕግ ይሠራል ። ሆኖም በካፒታሊዝም ውስጥ ያለው ዓይነት የወሳኝነት ሚና የለ

ውም ፡ ምክንያቱም በሶሻሊዝም ውስጥ የምርት መገልገያዎች የጋራ ሀብት ፡ የሕዝብ ሀብት ስለሆኑ ከልውውጥ ውጭ በመሆናቸው ነው ።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ የምርት መገልገያዎችና የሥራ ኃይል እስረሜጫት በመንግሥቱ ዕቅድ አውጭ እካላት በዕቅድና በብሔራዊ አከናዊው የተመጣጠነ ዕድገት ሕግ መሠረት የሚካሄድ ነው ። ይሁንና ኅብረተሰብ በዚህ ደረጃ ላይ የፍጆታ ዕቃዎችን በማምረቱና በማከፋፈሉ ረገድ የእሴት ሕግ ተፅዕኖ ይኖረዋል ።

የእሴት ሕግ ከሸቀጥ ምርትና ከልውውጥ ጋር እንደመምጣቱ በኮሚኒስት ኅብረተሰብ የዕድገት ደረጃ ፡ ማለትም የሸቀጥ ምርትና ልውውጥ በሚያከትሙበት ጊዜ አብሮ ያከትማል ።

(የተረፈ እሴት ሕግን ይመለከታል ።)

እሴት መልክ (የ—)

(Form of Value)

እንደ ሸቀጥ ከሌላ ሸቀጥ ጋር ተነፃፅሮ እሴቱ የሚገለጽበት ሁኔታ የእሴት መልክ ይባላል ። ለምሳሌ እንደ ሸቀጥ በገንዘብ ቢሸጥና ቢገዛ ፡ እሴቱ የተገለጸበት መልክ ገንዘብ ነው ። በየዘመኑ የተለያዩ የሸቀጥ ልውውጥ ዓይነቶች ታይተዋል ። እነዚህም የተለያዩ የሸቀጥ ልውውጥ ዓይነቶች ከሸቀጥ ምርት ዕድገትና መስፋፋት ጋር የተለያዩ መልክ እየያዙ መጥተዋል ። በዚህም ሂደት ውስጥ የተለያዩ የእሴት መልኮች ተከስተዋል ። እነዚህም ፡—

- 1/ የእሴት ጥንተ መልክ ፤ 2. የተስፋፋ የእሴት መልክ ፤ 3/ እጠቃላይ (ሁለንታዊ) የእሴት መልክ ፤ 4/ ገንዘባዊ የእሴት መልክ ናቸው ።

እሴት ጥንተ መልክ (የ—)

(Elementary Form of Value)

የእሴት ጥንተ መልክ በኅብረተሰብ የዕድገት ታሪክ ውስጥ ከትርፍ ምርት መከሰትና ከማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል ማቆጣጠር

ጋር ተያይዞ የመጣ የመጀመሪያው የሸቀጥ ልውውጥ ያስከተለው የእሴት ዓይነት ነው ። በዚህ የሸቀጥ ልውውጥ ዓይነት የሥራ ክፍፍል እየተስፋፋ ሲሄድ በተለያዩ የሥራ ዘርፍ የተሰማሩ እምራቾች የምርት ውጤቶቻቸውን በአጋጣሚ መለዋወጥ ይጀምራሉ ። በዚህ ሂደት ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ እንደ ዕቃ በሌላ ዕቃ ያለምንም የልውውጥ አማካይ በቀጥታ ይለወጣል ።

ለምሳሌ እንደ መጥረቢያ ሁለት ቁና ገብስ ከለወጠ የእንደ መጥረቢያ ተመጣጣኝ የሆነው የእሴት መልክ ሁለት ቁና ገብስ ነው ። ማለትም በዚህ ዓይነት የልውውጥ ጥምርታ (ሬሾ) አማካይነት እንደ መጥረቢያ ለመሥራት የፈሰሰው ማኅበራዊ የሥራ ጊዜ ሁለት ቁና ገብስ ለማምረት ከወጣው ማኅበራዊ የሥራ ጊዜ ጋር ተመጣጣኝ ነው ። ማለት ነው ። በመጥረቢያው ውስጥ የተጠናቀረው እሴት ሊተመን የሚችለው በዚህ ዓይነት መንገድ በሌላ ሸቀጥ ውስጥ ከተጠናቀረው እሴት ጋር ሊነፃፀር ሲችል ብቻ ነው ። በዚህ ዓይነት ሸቀጠች ወይም ዕቃዎች እርስ በርሳቸው ሲለዋወጡ እንዲያላውን እሴት ይገልጣል ።

እርስ በርስ ጦርነት (የ—)

(Civil War)

በጉሳ ፡ በሃይማኖት ፡ በመደብና እንዲሁም በተለያዩ የገዢ መደብ ክፍሎች መካከል የሚካሄድ የትጥቅ ትግል ነው ።

የእርስ በርስ ጦርነት ብዙውን ጊዜ የሚከሰተው እድገት ገዢ መደቦች በኅብረተሰቡ ውስጥ ያለውን የመደብ ቅራኔ ለማስታገስ ሲያቅታቸው ወይም “ሕጋዊ” በሆነ መንገድ ሕዝቡን እንደቀድሞው እፍነው በመያዝ መግዛት ሲሳናቸው ነው ። በዚህ ጊዜ በእድገት ሥርዓት ሲበዘበዙና ሲጨቁኑ የነበሩ መደቦች የፖለቲካ ሥልጣን በቁጥጥራቸው ሥር ለማድረግ በገዢ መደቦች ላይ የአመፅ እንቅስቃሴ ማካሄድ ይጀምራሉ ። የገዢ መደቦች በፈቃደኝነት የፖለቲካ ሥልጣናቸውን አሳልፈው ስለማይሰጡ የግዴታ የእርስ በርስ ጦርነት ይከተላል ። በታሪክ እንደ ታየው በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓተ ማኅበር

ውስጥ የባሮች አመፅ በየጊዜው ተካሂዷል ። በፊውዳሊዝም ውስጥም የገበሬ አመቦች በየ ቦታው ታይተዋል ። በካፒታሊዝም ውስጥ ደግሞ ከቡርጂው መደብ ሥልጣን ለመንጠቅና ሶሻሊዝምን ለመገንባት የተሰያዩ የእርስ በርስ ጦርነቶች ተካሂደዋል ።

ማርክሳውያን ሠርቶ አደሩን ሕዝብ ከጭቆና ነፃ ማውጣት ዓላማቸው አድርገው የሚነሡትን የእርስ በርስ ጦርነቶች ያለማወሳወል ይደግፋሉ ። በአንፃሩ ግን የእርስ በርስ ጦርነት በማንኛውም ዓይነት ሁኔታ መካሄድ አለበት የሚሉትን “ግራ” አክራሪዎች በጥብቅ ይቃወማሉ ። ማርክሳውያን ከተቻለ ጭቁን መደቦች የፖለቲካ ሥልጣን ስላማዊ በሆነ መንገድ ከገዥ መደቦች መውሰዳቸውን ይመርጣሉ ። ሆኖም አድጋሪ መደቦች ሥልጣናቸው እንዳይወሰድባቸው ስለሚከላከሉና ቀድመውም መሳሪያቸውን በጭቁናት ላይ ስለሚያነሡ ጭቁን መደቦች ለትጥቅ ትግል የሚያደርጉትን ዝግጅት ይደግፋሉ ። ስለዚህ የትጥቅ ትግልንና የትጥቅ ጥያቄን እንደሁኔታውና እንደየመደብ ትግሉ ደረጃ እንጂ በማንኛውም ጊዜና ቦታ አንድብቸኛና አንድፍጹማዊ የትግል ስልት አድርገው አይመለከቱትም ።

በታሪክ በተደጋጋሚ እንደታየው ከሶሻሊስት አብዮቶችና ከቡርጂ ዲሞክራሲያዊ አብዮቶች ጋር ተያይዘው የእርስ በእርስ ጦርነቶች ተካሂደዋል ። የቀድሞ አድጋሪ ገዥ መደቦች የፖለቲካ ሥልጣናቸውንና የኢኮኖሚ የበላይነታቸውን እንደገና ለማስመለስ ጭግነበራዊው አብዮት ሥልጣኑን በተረከበው መደብ ላይ ጦርነት ይከፍታሉ ። በሥልጣን ላይ ያሉት አብዮታዊ ኃይሎችም የተነጥጣቸውን የፀረ አብዮት እንቅስቃሴ ለመቋቋምና ለመምታት የግዴታ በእርስ በርስ ጦርነት ውስጥ ሰመግባት ይገደዳሉ ። ከታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት በኋላ ጭቆናት ኅብረት የተካሄደው የእርስ በርስ ጦርነትና በኢትዮጵያም ከአብዮቱ ፍንዳታ ውጪ ከፀረ አብዮት ኃይሎች ጋር የተደረገው የጥጥር ትግል ይህንን የሚያረጋግጡ ናቸው ።

እርባታ (Reproduction)

ማንኛውም ኅብረተሰብ አንድ ጊዜ ባመረተው ምርት ብቻ ፍላጎቱን እያረካ ሊኖር አይችልም ። ስለዚህም ምርት በማያቋርጥ አኳኋን መቀጠል አለበት ። ይህም የምርት ተግባር እንደ ነጠላ ክንዋኔ ሳይሆን እንደማያቋርጥ ተደጋጋሚ ሂደት ሲታይ እርባታ ይባላል ። ይህም የቁሳዊ ምርትን፣ የአምራች ኃይሉንና የምርት ግንኙነቱን እርባታ የሚያጠቃልል ነው ።

እያንዳንዱ ኅብረተሰብ የሚገኝበት ተጨባጭ ታሪካዊ ሁኔታ እንደሚለያይ ሁሉ የእርባታው ተግባር ሂደትም እንደዚሁ ይለያያል ። የእርባታ ተግባር በመሠረቱ በሁለት ይከፈላል ። አንደኛው ቀላል እርባታ የሚባለው ሲሆን በዚህ ዓይነት እርባታ የምርቱ ሂደት ቀደም ሲል በነበረበት ደረጃ ሳይሰወጥ ይካሄዳል ። ሁለተኛው ዓይነት እርባታ ደግሞ የተስፋፋ እርባታ የሚባለው ሲሆን የምርቱ ሂደት ቀደም ሲል ከነበረበት ደረጃ በላይ በማደግ የሚታደስበት ነው ።

ቀላል እርባታ በቅድመ ካፒታሊስት ሥርዓቶች ውስጥ ጉልቶ ሲታይ የተስፋፋ እርባታ ደግሞ በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም ውስጥ ያለው እርባታ ዋነኛ መልክ ነው ።

(ቀላል እርባታን፣ የተስፋፋ እርባታን ይመለከታል።)

እርካታ (Complacency)

የካፒታሊስቶችን ኃይል ዝቅ አድርጎ ከመገመት የተነሣ በሠራተኛው ጥያቄ ውስጥ የሚንፀባረቅ የቸልተኝነት አቋም ነው ። በመደብ ትግል ውስጥ ቅንጣት የሆነ ቸልተኝነት ካፒታሊስቶችን እንደሚጠቅምና እያንዳንዱ የሠራተኛ መደብ የተሳካ እርምጃ የካፒታሊስቶችን የአፀፋ መክራ እንደሚያስከትል ካለመገንዘብ የሚመጣ ነው ። የአብዮቱ ኃይል እያደገ ሲሄድ የአብዮቱ ጠላቶች እጃቸውን የሰበሰቡና አንገታቸውንም የደፉ ስለሚመስል ይህን የተሳሳተ ግምት ማስወገድ አስፈላጊ ነው ። በተገኘው ድል ረክቶ

መዝናናትና ለጠላት መግቢያ ቀዳዳ መተው የእብዮታውያን ልምድ ስላልሆነ ምን ጊዜም ቢሆን እብዮቱን ነቅቶ መጠበቅ ዋንኛ ተግባራቸው ነው ።

እንስታዊነት (Feminism)

ለሴቶች ማኅበራዊና ሕጋዊ እኩልነት የቆመ የሚመስል፣ በተግባር ግን የንዑስ ከበርቱውንና የቡርኻውን መደብ ሴቶች ጥቅምና ርዕዮተዓለም የሚያንፀባርቅ እንቅስቃሴ እንስታዊነት ይባላል ። ይህ እንቅስቃሴ በሠራተኛው መደብ ሴቶች ዘንድ ተቀባይ ነት የለውም ።

እንስታዊነት ከካፒታሊዝም መስፋፋት ጋር ከተያያዙ ለዘብተኛ ንቅናቄዎች አንዱ ሲሆን ባላባታዊና ደብተራዊ (ለምሳሌ “የሴት ቦታዋ ማጀቷ”) እመለካከቶችን በመቃወም ጠቃሚ አስተዋጽኦ አድርጓል ። ይሁን እንጂ የመደብ ትግልን ስለማይቀበል ለዘላቂ ድል ለሚደረገው ትግል አደገኛ ነው ። ሴቶች ከድርብ ጭቆና ነፃ ለመውጣት ያላቸው ብቸኛ መንገድ ከተቀሩት ሠርቶ አደሮች ጋር ኃይላቸውን በማስተባበር በእንድነት የሚያደርጉት የተቀነባበረ ትግል ነው ።

እንስታዊነት በእሁኑ ዘመን በካፒታሊስት ሀገሮች የቡርኻውንና የሠራተኛውን መደብ ሴቶች በእንድነት በማጣመርና የሴቶችን ጉዳይ ከአጠቃላይ የመደብ ትግል በመነጠል ይህንን መሠረታዊ ትግል ለማፍናገፍ ይጥራል ። ሴቶችን እንደ አንድ የተለየ መደብ የመቁጠር እዝማሚያ ስህተት ነው ። ለምክንያቱም ሴቶች በየመደቡ የሚገኙ የኅብረተሰብ አባሎች እንጂ ለብቻ ራሱን ችሎ በወጣ መደብ ውስጥ የሚመደቡ አይደሉም ። ስለዚህ የሴቶች የእኩልነትና የነፃነት ጥያቄ የሚፈታው በአጠቃላይ የመደብ ትግል ሂደትና በሶሻሊዝም ብቻ ነው ።

እኩልታነት (Equalitarianism)

በእንድ ኅብረተሰብ ውስጥ የሰዎችን በእቻነት፣ በእኩልነት ሁኔታ ላይ መገኘትን የሚያመለክት ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ይሁን

እንጂ እኩልታነት በተለያዩ የታሪክ ወቅቶችና በተለያዩ መደቦች የተለያዩ ይዘት አለው ። በቡርኻ አስተሳሰብ እኩልታነት በፖለቲካና በኢኮኖሚ ሳይሆን በሕግ ፊት የዜጎች እኩልነት ማለት ነው ። በንዑስ ከበርቱው ንድፈ ሐሳብ ደግሞ እኩልታነት እያንዳንዱ ሰው የግል ባለንብረት የመሆን መብት አለው ከሚል መሠረተ ሐሳብ ይነሣል ። ሁለቱም ጽንሰ ሐሳቦች ለእኩልታነት መሠረት የሆነውን ዋና ጉዳይ ማለትም ከምርት መገልገያዎች ጋር ያለውን ግንኙነት ይዘሉታል ። ስለዚህም የቡርኻው የእኩልታነት ጽንሰ ሐሳብ ለበዝባኝ ገዥ መደቦች ብቻ እንጂ ሠርቶ አደሩን በሚመለከት ረገድ በተግባር ሊውል የማይችል ነው ።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ንድፈ ሐሳብ ግን እኩልታነት በምርት መገልገያዎች የጋራ ይዘታና በበዝባኝ መደቦች መወገድ ላይ የተመሠረተ ነው ። ስለዚህም እውነተኛ እኩልታነት በሶሻሊዝም ድል አድራጊነት የሚመጣ ነው ። በሶሻሊዝምም ቢሆን እኩልታነት በማናቸውም መልኩ ይንፀባረቃል ማለት አይደለም ። ለምሳሌ በዜጎች ሁሉ መካከል ፍጹማዊ የሆነ የደሞዝና የጠቅላላ ኑሮ ደረጃ እኩልነት ይኖራል ማለት አይደለም ። ሶሻሊዝም ከተመሠረተ በኋላ ከአለፈው ሥርዓተ ማኅበር የተወረሰው የእኤምሮና የጉልበት ሥራ ልዩነት ስለሚኖር ለጠቅላላው ኅብረተሰብ ጥቅምና ዕድገት አንዳንዶቹ በዓይነትም በመጠንም የበለጠ ድርሻ ስለሚያበረክቱ የበለጠ ደሞዝና ጥቅም ያገኛሉ ። ስለዚህም በሶሻሊዝም ግንባታ ወቅት እስከተወሰነ ደረጃ ድረስ የደሞዝና የኑሮ ደረጃ ልዩነት ይኖራል ማለት ነው ። የሶሻሊስት ስልተ ምርት ሲዳብር በዚሁ እኳያ በገጠርና በከተማ፣ በጉልበትና በእኤምሮ ሥራ መካከል ያለው ልዩነት እየጠበበ ሊሄድ በመላው ኅብረተሰብ መካከል የገቢ መጠን እየተቀራረበ ወደመስተካከል ያመራል ። ይህ ሂደት ራሱ ከሶሻሊዝም ወደኮሚኒዝም መሸጋገርን ወይም ማደግን የሚያመለክት ነው ። በኮሚኒዝም በደሞዝ እኩል መሆንና አለመሆን ወይም መበላለጥ የመሳሰሉት የኢኮኖሚ ፈርጆችና ማኅበራዊ አስተሳሰቦች እየጠፉ ይሄዳሉ ። እያንዳንዱ የሚችለውን ያህል በሚያበረክትበት፣ እያንዳንዱም የሚፈልገውን ያህል በሚያገኝበት በኮሚኒስት ኅብረተሰብ “ደሞዝ” የሚባል የኢ

ኮኖሚ ፈርጅ እይኖርም ። ያን ጊዜ ማኅበራዊ ተመሳሳይነት ፣ ፍጹማዊ እኩልነት ይፈጠራል ።

እኩያዊ የእሴት መልክ (Equivalent Form of Value)

ለልውውጥ የቀረበ የአንድ ዓይነት ሸቀጥ እሴት የሚገለጥበት ሸቀጥ እኩያዊ የእሴት መልክ ይባላል ። ይህ የእሴት መልክ የሌላ ሸቀጥ እሴት ለመግለጽ የቆመ የእሴት መልክ ነው ማለት ነው ።

ለምሳሌ እንድ በግ አሥር ቁና ገብሰ ይለውጣል እንበል ። በዚህ ምሳሌ ውስጥ የበጉ እሴት የተገለጠው በገብሱ እሴት አማካይነት ነው ። የገብሱ ዋና ተግባር የበጉን እሴት ለመግለጥ መቆሙ ነው ። በመሆኑም ገብሱ እኩያዊ የእሴት መልክ በመሆን ያገለግላል ።

ከላይ በተጠቀሰው ምሳሌ የበጉን የጠቀሟታ እሴት የሚገልጠው ሸቀጥ ማለትም ገብሱ በልውውጡ ውስጥ የሌላውን ሸቀጥ እሴት መልክ በመያዝና በመግለጥ ከጠቀሟታ እሴትነት ወደ ልውውጥ እሴትነት ይለወጣል ።

እኩያዊ የእሴት መልክ የራሱ የሆኑ ሦስት ልዩ ባሕርያት አሉት ። እነሱም ፡

1ኛ/ በሁለት ሸቀጦች መካከል ልውውጥ እንዲካሄድ ከተፈለገ እንድ ዓይነት የጠቀሟታ እሴት ባላቸው ሸቀጦች መካከል (ለምሳሌም አሥር ቁና ጤፍ ባሥር ቁና ጤፍ) ልውውጥ ሊኖር ስለማይችል በእኩያዊ የእሴት መልክነት የሚያገለግለው ሸቀጥ የተለየ የጠቀሟታ እሴት እንዲኖረው ያስፈልጋል ።

2ኛ/ ይህን የእኩያዊ ሚና በሚጫወተው ሸቀጥ ላይ የተወሰነ ያህል ተጨባጭ የሥራ ኃይል የፈሰሰበት ስለሆነና ልውውጥ በሚካሄድበትም ወቅት ይህ ሸቀጥ የሌላው ሸቀጥ እሴት መግለጫ ሆኖ ስለሚያገለግል ተጨባጭ የሆነው ሥራ የአሱ ተቃራኒ የሆነው ረቂቅ ሥራ የሚከሰትበትን ቅርፅ ይይዛል ።

3ኛ/ ለልውውጥ የቀረበው ሸቀጥ በሌላ ሸቀጥ ይለወጣል ከተባለ ሸቀጡ ለንብረተሰቡ ጠቃሚ መሆኑ ታውቆ ተፈላጊነት አግኝቷል ማለት ነው ። ይህን ምርት ለማምረት ሥራ ላይ የዋሰው የግል ሥራም የማኅበራዊ ሥራ አካል በመሆን ተቀባይነት ያገኛል ማለት ነው ። ስለዚህም የእኩያዊ እሴት መልክ ሦስተኛ ልዩ መልኩ የግለሰቦች ሥራ የተቃራኒውን የማኅበራዊ ሥራ መልክ መያዙ ነው ።

እውነት (Truth)

የእውነታ ትክክለኛና በተግባር የተፈተነ ነፀብራቅ ማለት ነው ። እውነት በነባራዊው ዓለም ውስጥ የሚገኙ የክስ ተቶችንና የነገሮችን ዕድገትና ለውጥ ሕግ ጋት ከአንድ ወይም ከበርካታ ገጽታቸው አንፃር የሚያንፀባርቅ ዕውቀት ነው ። እውነት የሚለካው በተግባር ብቻ ሳይሆን በሥነ አመክንዮአዊ ትክክለኛነቱም ነው ። ዕውቀት በተግባር ተመዝኖ እውነታን በትክክል ማንፀባረቁ ሲረጋገጥ የሰው ልጅ በረጅም ጊዜ ባከማቸው ልምድና ዕውቀት ላይ ተመሥርቶ አጠቃላይ የክስተቶችን የወደፊት ዕድገት አዝማሚያና ባሕርይ በሥነ አመክንዮአዊ ሥርዓት ላይ ሲያዋቅር ፣ ማለትም የሐሳቦች መፋለስ ሳይኖር በዲያሌክቲክስ ሕግግት ላይ ሲመሠረትና ሲቀረፅ እውነት ይሆናል ።

ዕውቀት የእውነታ (የማኅበራዊና የተፈጥሮአዊ እውነታ) ነፀብራቅ በመሆኑ የእውነት ይዘት በሚያንፀባርቀው ነባራዊ እውነታ ይወሰናል ። በነባራዊ እውነታ ውስጥ የሚገኙ ነገሮችና ክስተቶች ዓይነት ፣ መጠን ፣ ባሕርይና ግንኙነት የዕድገት ሕግግት ነባራዊ በመሆናቸው የነርሱ ነፀብራቅ የሆነው እውነት ይዘቱ ነባራዊ ነው ። እውነት በሰው የሚፈጠር ሳይሆን ከነባራዊ እውነት በተግባር የሚገኝና ሳይንሳዊ ዕውቀት እያደገ ሲሄድ የሚበለጽግ ነው ።

ዲበአካላውያን እውነትን ዘላለማዊና የማይለዋወጥ ፣ ምንጩም እግዚአብሔር እንደሆነና ከእግዚአብሔርም የሚሰጥ እንደሆነ አድርገው ይመለከቱታል ። እውነት ዘላ

ዓለማዊና የማይለወጥ ተደርጎ ከተወሰደ የዕውቀትን ዕድገት መካድ ከመሆኑም በላይ የትክክለኛነቱ መሠረትና ማረጋገጫ ተግባር መሆኑ ስለሚቀር ምሥጢራዊ ይሆናል ።

ኅሊናዊ ሐሳባዊያን ግን ዕውቀት እንፃ ራዊ እንጂ ፍጹማዊ ሊሆን አይችልም ይላሉ። ለዚህም የሚሰጡት ማስረጃ የሳይንስ ዕድገት በየወቅቱ በርካታ ስህተቶችን ማረሙ እውነት እንፃራዊ እንጂ ነባራዊ ሊሆን እንደማይችል ያሳያል የሚለውን ነጥብ ነው ። ይህ የተሳሳተ የዕውቀት ግንዛቤ የሚመነጨው እንፃ ራዊና ፍጹማዊ ዲያሌክቲክስን ካለመረዳት ነው ። መጀመሪያውኑ ከእምነት ጋር በመያያዙና ከዚህም የተነሣ ስፊ ተቀባይነት በማግኘቱ ብቻ እንደእውነት የተቆጠረ ዕውቀት (ሰምባሌ መሬት ጠፍጣፋ ናት፤ ፀሐይ መሬትን ትዞራለች) በሳይንስና በቴክኖሎጂ የሳይንስ ዕድገት እንደ ዕውቀት ማደግ ተደርጎ ካልተወሰደ የዕውቀት ማደግ እንደ ስህተት ስለሚቆጠር ሁልጊዜ ጥርጣሬን መጋበዝ ወይም ዕውቀት መታመን እንደሌለበት አድርጎ ማቅረብ ይሆናል ። ቁምነገሩ ግን ዕውቀት እንፃራዊ ወይም ፍጹማዊ ብቻ መሆኑ ሳይሆን በእንፃራዊነት ውስጥ ፍጹማዊነት እንዳለና ይህም የዕውቀት ዕድገት ሕግ መሠረት መሆኑን መረዳቱ ነው ።

(እንፃራዊና ፍጹማዊ እውነትን ፡ ኅሊናዊ ሐሳባዊነትን ፡ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ፡ ዕውቀትን ይመለከታል ።)

እውን

(Real)

የአንድ ነገር ልባዊ የሚገልፀው የነገሩን ዓይነት ብቻ ሳይሆን እውን መሆኑን ማለትም ከኛ ሐሳብ ውጭ እውንነትና ቋሚነት እንዳለው ጭምር ነው ። እውን ምናባዊና ኅሊናዊ ብቻ የሆነውን ፡ በራሱ ህልውና ካለውና ነባራዊ ከሆነው ለመለየት የሚጠቅም ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

በሐሳባዊያን ለመለካከት እውን የሚለው ሐሳብ አጨቃጫቂ የሆነ ፍቺ የሚይዝ ነው ። ነባራዊ ሐሳባዊያን ሐሳብ እራሱ ነባራዊ ነው ሲሉ ፡ ኅሊናዊ ሐሳባዊያን ግን የም

ናውቀው ነገሮችን ሳይሆን እነሱ በኅሊናችን ውስጥ የሚፈጥሩትን ኅሊናዊ ክስተት ነው ስለሚሉ እውን የሆነውን ምናባዊና ኅሊናዊ ብቻ ከሆነው ለመለየት የሚያስችግር ነው ።

ሆኖም አንድን ነገር እውን ነው ስንል የምናቀርባቸው ምክንያቶች ወይም መስያ ነጥቦች ባጭሩ የሚከተሉት ናቸው ። 1/ ለተግባር የቀረበና የተግባርን ኃይል የሚጠይቅ መሆኑ ፤ 2/ ስዎች በነገሩ የሚሰማሙበት ማለት ማንበራዊ ምስክርነትን የሚያገኝ መሆኑ ፤ 3/ ነገሩ በተወሰነ ሥነ አመክንዮአዊ ሥርዓት ውስጥ የሚገለጽና በነባራዊ ሕግጋት የሚገዛ መሆኑ ናቸው ። እነዚህ ነጥቦች የሚያመለክቱት የቁስአካልን ጠባዮች በመሆኑ እውን የሚለው ጽንሰ ሐሳብ በመጀመሪያ ደረጃ የሚገልጸው ቁሳዊነትን መሆኑን በቀላል ለመረዳት ይቻላል ።

(እውነታን ፡ ቁስአካልን ይመለከታል ።)

እውን ምንዳ

(Real Wages)

ወዝላደሩ በገንዘብ ምንዳው ሊገዛው የሚችለው የሸቀጦችና የግልጋሎት መጠን ነው ። የእውን ምንዳ ደረጃ ወዝላደሩ በሚያገኘው ስማዊ ምንዳ መጠንና ለወዝላደሩ መሠረታዊ ፍላጎት እርካታ በሚውሉ ሸቀጦች ዋጋ ሁኔታ ላይ የተመሠረተ ነው ።

በካፒታሊዝም ውስጥ በረዥም ጊዜ ክልል ሲታይ እውን ምንዳ ፍጹማዊ በሆነ መንገድ አይሁን እንጂ የመቀነሰ አዝማሚያ ያሳያል ። ይህም አዝማሚያ በካፒታሊስቲና በወዝላደሩ መካከል ያለውን የገቢ ልዩነት እያስፋው ይሄዳል ። የቡርጂው መደብ ምሁራን ግን ይህንን እውነት በመካድ በዘመነ ካፒታሊዝም የሀብት ስርጭት በአጠቃላይ ለኅብረተሰቡ በሚጠቅም መንገድ እየተካሄደ መሆኑን አስመስሰው ለማቅረብ ይጥራሉ ።

በሶሻሊስት ሥርዓት የብሔራዊ ገቢ ስርጭት በአጠቃላይና የሸቀጦች ዋጋ በተለይ በተቀናጀ መንገድ በማዕከላዊ ዕቅድ የሚመሩ በመሆናቸው እያንዳንዱ ሠራተኛ የሚያገኘው ምንዳ ከኢኮኖሚው ዕድገት

ጋር በተመጣጠነ መንገድ አብሮ የሚሄድ ነው ። በመሆኑም በሶሻሊስት ሥርዓት በስማዊ ምንጻፍ በእውን ምንጻፍ መካከል በመሠረቱ ልዩነት አይኖርም ።

(ስማዊ ምንጻፍን ይመለከታል ።)

እውነት
(Realism)

ሁለንታዊ ንድፈ ሐሳቦች የራሳቸው ህልውና ያላቸውና ከግላዊ ነገሮች በፊት የነበሩ ናቸው የሚል በመካከለኛው ዘመን በአውሮፓ ታሪክ ውስጥ የተከሰተ የተምህርነት አዝማሚያ ነው ። ይህ የፍልስፍና አዝማሚያ አፍላጣን ስለንድፈ ሐሳብና ስለነበራዊ ዓለም ፣ ስለሁለንታዊና ስለግላዊ ግንኙነት የሰነዘረውን አመለካከት የሚያራምድ ነበር ። ይህ አመለካከት የሚቃወመው ስማዊነትን ነበር ።

(አፍላጣን ፣ ስማዊነትን ይመለከታል ።)

እደ ጥበብ ባለሙያዎች አምራቾች
ኅብረት ሥራ ማኅበር (የ—)

(Handicraft Producers'
Cooperatives)

ባለሙያዎች በግል የያዙትን የማምረቻ መሣሪያ በክፈል ወይም ሙሉ በሙሉ በፈቃደኝነት የወል ንብረት በማድረግና በእንደ መዋቅር ሥር ሆኖ በማምረት የጋራ ጥቅማቸውን የሚያስከብሩበትና የሚያዳብሩበት የኢኮኖሚ ድርጅት ነው ።

የእደ ጥበብ ባለሙያዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር ዓላማዎች የሚከተሉት ናቸው ፡

1. በባለሙያዎች በግል የተያዙትን የማምረቻ መሣሪያዎች ወደ ወል ንብረትነት በመለወጥና ሙያንና ቁሳቁስን በማስተባበር የካሮታሊዝምን ብዝሃነት ማስቀረት ወይም ይህ ሥርዓት እንዳያቆጣጠር መከላከል ፤

2. ሙሉ በሙሉ በሰው ኃይል ከሚካሄዱትና ኋላቀር ከሆኑት የአመራረት ዘዴዎች ወደተሻሻሉ ቲክኖሎጂዎች በመሸጋገር ምርትን መጨመርና አነስተኛ ኢንዱስትሪዎችን ማስፋት ፤

3. በእደ ጥበባት ባለሙያዎች ላይ የተጣለውን የባህል ተፅዕኖ መዋጋትና የሥራ ክቡርነትን ማረጋገጥ ፤

4. የሶሻሊስት የምርት ግንኙነትን በማዳበር የእደ ጥበብ ባለሙያዎችን ፖለቲካዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ መብቶች ማስከበር ፤

5. ኢኮኖሚውን በማዕከላዊ ዕቅድ ለመምራት የሚያስችል አመች ሁኔታን መፍጠር ፤

በኅብረት ሥራ ማኅበር እንቅስቃሴ ታሪክ ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ የእደ ጥበብ ባለሙያዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር የተቋቋመው በ1871 በፈረንሳይ ሀገር ተካሂዶ በነበረው በፓሪስ ኮሚቴ ወቅት ነበር ።

በዚሁ በፓሪስ ንቅናቄ ምክንያት እንዳንድ ብሔራዊ ቡርጂዚዎች ፋብሪካዎቻቸውን እየዘጉ በመጥፋታቸው ኮሚቴ በእነዚሁ ፋብሪካዎች ውስጥ የሚገኙትን ሠራተኞች በአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር በማደራጀት የምርት እንቅስቃሴ እንዲቀጥል አድርጎ ነበር ። ነገር ግን የኮሚቴ ንቅናቄ በአጭር ጊዜ ውስጥ በመቀጠሉ ተቋቁመው የነበሩትም የኅብረት ሥራ ማኅበራት ዕድሜ እንደዚሁ ሊያጥር ችሏል ።

የመጀመሪያው የሶሻሊስት አብዮት በተካሄደበት ሩሲያ ከ1917—1945 ድረስ ጥቂት የኢንዱስትሪ ኅብረት ሥራ ማኅበራት ተቋቁመው እንደነበር ይታወቃል ።

ከ1945 ወዲህ ግን በምሥራቅ አውሮፓ ሀገሮች የሶሻሊስት ሥርዓት በመስፈን የእደ ጥበብ ባለሙያዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት በሶሻሊስት መርህ መሠረት ሊቋቋሙና ሊስፋፉ ችለዋል ።

በሀገራችን በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ ኢትዮጵያውያን የእደ ጥበብ ባለሙያዎች ለኅብረተሰቡ አስፈላጊ የሆኑ የቤት ውስጥ መገልጸት

ገያ ቁሳቁሶችን፣ ልብሶችን፣ የእርሻና የጦር መሣሪያዎችን እንዲሁም የጌጥ ዕቃዎችን እየሠሩ በማቅረብ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ሲያደርጉ ቆይተዋል። ሆኖም በሀገሪቱ ተንሰራፍቶ የነበረው ክፊል ፈውዳልና ክፊል ካፒታሊስት ሥርዓት በእደ ጥበብ ሙያ ላይ የተሰማሩትን ሁሉ የሚንቅ፣ የሚያራከብና የሚያንኳስስ ስለነበር በማግበር እንዲደራጁ ተገቢውን ድጋፍ ሳያደርግላቸው ቆይቷል። ምንም እንኳን ሥርዓቱ ለይስሙላ የጎብረት ሥራ ማግበር አዋጅ ቢያወጣም የእደ ጥበብ ባለሙያዎች በማግበራት እንዲደራጁ ነባራዊው ሁኔታ አልፈቀደላቸውም። ቁጥራቸው የተመጠነ የጎብረት ሥራ ማግበራት ቢቋቋሙም የሥርዓቱ ነፃብራት ነበሩና ተጠቃሚዎቹ የእደ ጥበብ ባለሙያዎች ሳይሆኑ ሀብታም ነጋዴዎች ብቻ ነበሩ። ከአብዮቱ ፍንዳታ ወዲህ ግን የወጡት አዋጆች በተለይም እንደ ኢት. አ በሐምሌ 1971 የወጣው የእደ ጥበባት አምራቾች ጎብረት ሥራ ማግበር መመሪያ በቀድሞው ሥርዓት ተንቀውና ተረሰተው የነበሩ የእደ ጥበብ ባለሙያዎች ተገቢ ቦታቸውን አግኝተው በየሥራ መስካቸው ዕውቀታቸውን እንዲያዳብሩ፣ በሀገሪቱ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ውስጥም ተሳትፎአቸው እንዲያድግ አመች ሁኔታዎችን ፈጥሯል። በመሆኑም በመመሪያው መሠረት በሽመና፣ በሽከላ ሥራ፣ በቆዳ ሥራ፣ በእንጨት ሥራ፣ በብረታ ብረትና በሌሎችም መስኮች የአምራቾች ጎብረት ሥራ ማግበራት በመቋቋም ላይ ናቸው።

የአምራቾች ጎብረት ሥራ ማግበራት የእደ ጥበብ ባለሙያዎች በተሻሻሉ የቴክኖሎጂ ውጤቶች በመጠቀም ለምርት ዕድገት እንዲታገሉ አመች ሁኔታን ለመፍጠር ከማስቻላቸውም በላይ ቀስ በቀስ እያደጉ ወደ አነስተኛ ኢንዱስትሪዎች በመለወጥና የሶሻሊስት ኢኮኖሚ መሠረት የሆነውን ከባድ ኢንዱስትሪ ለማቋቋም በሚደረገው ጥረት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ይኖራቸዋል። የአምራቾች ጎብረት ሥራ ማግበራት የሚያደርጉት ፈጣን እርምጃ ለገጠሩና ለከተማው ሕዝብ ሰፊ የሥራ ዕድል ይከፍታል።

(የጎብረት ሥራ ማግበራትን ይመለከታል።)

እጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ (Neo-Colonialism)

ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የፖለቲካ ነፃነት ያላቸውን ጎረቤት ሀገሮች የሚበዘብዙበት ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊ፣ ወታደራዊና የመሳሰሉትን በእኩልነት ላይ ያልተመሠረቱ ግንኙነቶችን የሚያጠቃልል ጽንሰ ሐሳብ ነው። እጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ የተከሰተው ቀጥተኛ የሆነው ቅኝ አገዛዝ በአስያ፣ በአፍሪካና በላቲን አሜሪካ እየተደመሰሰ መሄድ እንደጀመረ ነው። በቅኝ አገዛዝ ከሞላ ጉድል መደምሰስ ኢምፔሪያሊስቶች በቅኝ ግዛትነት ይዘዋቸው የነበሩትን የዓለም ከፍሎች ቢያጡም በእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ አግካይነት ዓለምን በመካከላቸው ከፋፍለው አዲስ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ስትራቴጂያዊ የተፅዕኖ ክልሎች ለማግኘት ትግል በማካሄድ ላይ ይገኛሉ።

የእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ ማካሄጃ ዋና መሣሪያ የውጭ ጥናፖል ካፒታል ነው። ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ቀድሞ ቅኝ ግዛቶቻቸው ወደነበሩትና ወደሌሎችም ጎረቤት ሀገሮች የሚልኩት ካፒታል መጠን በቅኝ አገዛዝ ዘመን ከነበረው የበለጠ ሆኗል። ይህም ካፒታል ሁለት ዋና ዋና መልኮች የሚይዝ ሲሆን አነርሱም መንግሥታዊና ግላዊ ካፒታል ናቸው። በተለይ ከሁለተኛው ዓለም ጦርነት በኋላ መንግሥታዊ ካፒታል በመጠን ከማደጉም በላይ የኢምፔሪያሊስት ሀገሮችን ጥቅም በጎረቤት ሀገሮች ውስጥ በማሰከበር ረገድ በሚጓዘው ሚና ከፍተኛውን ስፍራ እየያዘ መጥቷል።

መንግሥታዊ ጥናፖል ካፒታል ወደ ጎረቤት ሀገሮች የሚገባው በእርዳታና በፅድር ሰም ነው። ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ከቀየሱት ዓለምአቀፍ ፖሊሲ አንፃር የእርዳታና የብድር ሚና ጎረቤት ሀገሮችን የካፒታሊስቱ ዓለም ኢኮኖሚ ተቀጥላ አድርጎ ማቆየት፣ የካፒታሊስቱን የዕድገት ፈላግ እንዲከተሉና በተቻለ መጠን ኢምፔሪያሊዝምን የሚደግፍ አቋም እንዲይዙ ግድረግ ነው። ብድሩ የሚሰጠው በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መንግሥታት በቀጥታ ወይም በአነሱ ቁጥጥር ሥር በሚገኙ እንደ ዓለምአቀፍ የገንዘብ ድርጅትና እንደዓለም ባንክ ባሉ ዓለም

አቀፍ ድርጅቶችና እንደአውሮፓ የኢኮኖሚ ማገበረብ ባሉ አህጉር አቀፍ ድርጅቶች እማካይነት ነው ።

ግላዊ ካፒታል ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ወደኋላቀር ሀገሮች በሙአለ ንዋይና በንግድ ብድር ስም ይላካል ። ኢምፔሪያሊስት ሞኖፖሎች በየዓመቱ ወደኋላቀር ሀገሮች ከሚልኩት የካፒታል መጠን እጅግ የበለጠ ገንዘብ በትርፍ፣ በአክሲዮን ከፍተኛ በወለድ መልክ ከኋላቀር ሀገሮች በመበዘበዝ ያወጣሉ ። በውጭ ብድርም እማካይነት የኢምፔሪያሊስት፣ የፋይናንስ ሞኖፖሎችና የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መንግሥታት የኋላቀር ሀገሮችን የውጭ ገበያዎችና የጥሬ ዕቃ ምንጮችን በቁጥጥራቸው ሥር ያውላሉ ። ከዚህም በስተቀር ኢምፔሪያሊስት ሞኖፖሎች በሀገራቸው ውስጥ ብዙ ትርፍ የማያስገኙና አካባቢውን ከፋኛ የሚበክሉ ኢንዱስትሪዎችን ወደእስያ፣ ወደ አፍሪካና ወደ ላቲን አሜሪካ በማዛወር ላይ ይገኛሉ ። በኋላቀር ሀገሮች ውስጥ ለሥራ ኃይል ዝቅተኛ ከፍተኛ በመክፈል በዳበሩ የካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ሲያገኙ ከሚችሉት መጠን እጅግ ከፍተኛ ያለ የትርፍ መጣኔ ያገኛሉ ።

ኋላቀር ሀገሮች ያለባቸው የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች፣ ሞኖፖሎችና ድርጅቶች ብድር በከፍተኛ ደረጃ እያደገ በመሄድ ላይ ነው ። ለምሳሌ በ1982 ኋላቀር ሀገሮች ባጠቃላይ ከ600 ቢሊዮን ዶላር በላይ የሚገመት ብድር እንደነበረባቸውና በዚያው ዓመት ከ110 ቢሊዮን ዶላር በላይ የብድርና የወለድ ክፍያ እንዳደረጉ ታውቋል ። ይህም ከውጭ ንግዳቸው ከሚያገኙት ገቢ ከ20% በላይ ይሆናል ። ብዙ ሀገሮች በየዓመቱ ለመክፈል የተዋዋሉትን ወለድ እንኳ ለመክፈል ተጨማሪ ብድር ለመጠየቅ ስለሚገደዱ የውጭ ብድር ሁኔታ የኋላቀር ሀገሮችን የኢኮኖሚ ዕድገት በማቀጨት አንፃር ብቻ ሳይሆን የሚገኙበትን ዝቅተኛ የፍጆታ ደረጃ እንኳ ለመጠበቅ በማይችሉበት እኳኋን እንዲገኙ እድርገታቸዋል ።

ለዚህ ችግር መባባስ ምክንያት ከሆኑት ውስጥ አንደኛው በኢምፔሪያሊስት ሀገሮችና በኋላቀር ሀገሮች መካከል የሚካሄደው ንግድ በእኩልነት ላይ ያልተመሠረተ መሆኑ፣ ውለተኛው ደግሞ ኋላቀር ሀገሮች ለኢምፔ

ሪያሊስት ሀገሮች ጥሬ ዕቃ አቅራቢዎችና ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የኢንዱስትሪ ሸቀጣ ሸቀጥ ሸማቾች መሆናቸው ነው ። ኋላቀር ሀገሮች ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የሚገዟቸው የኢንዱስትሪ ምርቶች ዋጋ እየናረ ሲሄድ ወደኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የሚልኳቸው የእርሻ ውጤቶችና ጥሬ ዕቃዎች (ከነዳጅ ዘይት በስተቀር) ዋጋ እያሸቆ ለቆለ በመሄድ ላይ ይገኛል ። ይህ ሁኔታ በተለይ ነዳጅ ዘይት ሸማች የሆኑ ኋላቀር ሀገሮችን ከባድ ችግር ላይ ጥሏቸዋል ።

(ኢምፔሪያሊዝምን ይመለከታል ።)

እግዚአብሔር (God)

ፍልስፍና ከማኅበራዊ እምነቶች በመነሣት እንዲሁም የሁሉ ነገር መጨረሻ፣ ምክንያትና ምንጩ ምንድን ነው ለሚለው ዲበአካላዊ ጥያቄ መልስ ለመስጠት ስለ እግዚአብሔር ህልውናና ምንነት ከተለያዩ አመለካከቶች ላይ ደርሷል ።

ጥንታውያን የግሪክ ፈላስፎች እግዚአብሔርን የተመለከቱት የዓለም ሥርዓትና ታዋቂነት መሠረት እንደሆነ አድርገው ነው ። በእፍላጦንና በአርስጣጣሊስ አመለካከት እግዚአብሔር የዓለም ፈጣሪ ከመሆኑ ይልቅ ዓለምን ያደራጀና ዓለምም ከሱ ጋር አብሮ ለሁሌም የሚኖር ነው ። በባሕርዩም እግዚአብሔር መጨረሻ የሌለው ነገር እይደለም ፤ ምክንያቱም ፍጻሜ የሌለው መሆኑና እንዲሁም ዳሚ ወሰንና ቅርፅ ማጣት ለእግዚአብሔር ተለማሚ የሆነ ባሕርይ እይደለም ይላሉ ። በተጨማሪም እግዚአብሔር ስብእናና ግብረገባዊ ጠባዮች ያሉት ኑባሬ እይደለም ፤ በነሱ አመለካከት እግዚአብሔር ስለራሱ እንጂ ስለዓለም ጉጉት የለውም ።

የክርስቲያን ሃይማኖት ከተከስተ በኋላ በፍልስፍና ውስጥ ስለእግዚአብሔር የነበረው አመለካከት ወደ እማኔነት ተለውጧል ፤ ግለትም እግዚአብሔር መጨረሻ የሌለው የዓለም ቀጥተኛና ገቁ ፈጣሪ ሆኖ ተቆጥሯል ። በእማኔያን አመለካከት የእምላክ ዋናው ጠባይ ምሉእ በኩለሄነትና በሁሉም አቅጣጫ ፍጹማዊ መሆን ሲሆን ስብእዊ ባሕርይም አለው ።

ሰብአዊነቱም የሚገለጸው በሚያከናውናቸው ግብረገባዊ (ፍትህ፣ ጥበብ፣ ደግነት ወዘተ...) ድርጊቶች ነው።

እማኒነትን የሚቃወመው ሁልእምላክ ነት ስለ እግዚአብሔር ባሕርይ እዲስ ሐሳብ ስንዝሯል። እንደ ሁልእምላክነት እባባል እግዚአብሔር ንቁና ግባዊ በሆነ ድርጊት ዓለምን ከሱ ውጭ እልፈጠረም። ዓለምና እግዚአብሔር አንድ ናቸው፤ በዓለም ውስጥ የሚታየው ማንኛውም ነገር የእግዚአብሔርን ምንነት የሚገልጽ ነው። በመሆኑም ሁል እምላክነት እግዚአብሔር የሰብአዊነት ባሕርይ የለውም ይላል።

ከቁስአካላዊ እቋም የሚመነጨው ኢአማኒያዊ አመለካከት ግን ማንኛውንም ዲበተፈጥሮአዊ ህልውና እንደማይቀበል ሁሉ የእግዚአብሔርንም መኖር አይቀበልም። በኢአማኒያውያን አመለካከት ተፈጥሮ ራሱን የቻለና ራሱን የሚገልጽ ኑባሬ ነው። ሰው ስለ እግዚአብሔርም ያለው እምነት የሚመነጨው ከዕውቀት ሳይሆን ከፍርሃትና ከድንቁርና ነው። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ለኢአማኒነት ጠንካራ ድጋፍ ከመስጠቱም በላይ የእምነትን ማግበራዊና መደባዊ መሠረት በማጤን ለበዝባዥ መደቦች እንደ መሣሪያ የሚያገለግል መሆኑን አሳይቷል። በመሆኑም ኢአማኒነት ሰዎችን ከሃይማኖት ተፅዕኖ ለማላቅቅና ነፃ ለማድረግ የሚታገል እቋም ሆኗል። በሃይማኖትም ምትክ ሳይንሳዊ አመለካከቶችን በኅብረተሰቡ ውስጥ ለማሰራጨት ይጥራል።

(እማኒነትን፣ ሁልእምላክነትን፣ ኢአማኒነትን፣ ሃይማኖትን፣ ይመለከታል።)

እግዚአብሔር ህልውና

ማረጋገጫዎች (የ—)

(Proofs of the Existence of God)

የእግዚአብሔርን መኖር በእምነት ብቻ የምንቀበለው ሳይሆን ምክንያዊ ድጋፍ አለው በማለት ሐሳባዊያን ያቀነባበሯቸው ማረጋገጫዎች አሉ። እነሱም በሦስት ዓባይት ክፍሎች ይመደባሉ።

የመጀመሪያው ሥነ ኑባሬአዊ ማረጋገጫ የተባለው ሲሆን ይህም የሚገልጸው እግዚአብሔር ማለት ፍጹማዊ ኑባሬ ማለት በመሆኑ ህልውና የግድ እንደሚኖረው ነው። ምክንያቱም ህልውና ሳይኖረው ቢቀር ኖሮ ፍጹማዊ ነው ብሎ ማሰብ ባልተቻለም ነበር። ሁለተኛው እካላዊ ማረጋገጫ ተብሎ የሚታወቀው ነው። በዚህም ማረጋገጫ መሠረት ዓለምን ስንመለከት ዓለም ውስጥና ጨርሶም ላይኖር ይችላል ነበር። ፍጹማዊ ባለመሆኑ ዓለም የራሱ መንሥኤ አይደለም። በመሆኑም ህልውና ያገኘው በራሱ በግዴታ ህልውና ካለው ኃይል ማለትም ከእግዚአብሔር መሆን አለበት። በተጨማሪም ዓለምና በውስጡ ያሉ ነገሮች በግብና በሥርዓት የሚሠሩ በመሆናቸው ጠቢብ የሆነ ኑባሬ የፈጠራቸው መሆኑን መረዳት ይቻላል የሚል ነው። ሦስተኛው ግብረገባዊ ማረጋገጫ ተብሎ የሚታወቀው ነው። ይኸውም በተለይ ግብረገባዊ ግዴታን አስመልክቶ ከሰው በላይ ሆኖ የመጀመሪያ ድንጋጌና የመጨረሻ ፈራጅ ማለትም እግዚአብሔር ከሌለ የሰናይና የእኩይ ልዩነት መሠረተበት ይሆናል የሚል ነው።

እነዚህ ማረጋገጫዎች ተቀባይነት እንደ ሌላቸውና በሥነ አመከንዮአዊ ስህተት ላይ የተመሠረቱ እንደሆኑ ያስረዳው ካንት የተባለው የጀርመን ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። ካንት ከምንነት (ፍጹማዊነት) ህልውናን ማመንጨት አይቻልም በማለት ህልውና ከሐሳብ የሚወጣ ሳይሆን ለሕዋሳት ብቻ የሚገለጥና በነሱ ብቻ የሚረጋገጥ ነው ሲል ተናግሯል። እግዚአብሔር የሚለው ጽንሰ ሐሳብ የሚያመለክተው ዲበአካላዊ ነገር ማለትም ከሕዋሳት ውጭ የሆነን ነገር በመሆኑ መቼም ሊረጋገጥ አይችልም። በሐሳብ ገንዘብ አለኝ ማለትና በገንዘብ እውን መሆን መካከል ከፍተኛ ልዩነት ከመኖሩም በላይ እንዲያህድሁት ከሌላ ሁኔታ በሐሳብ ኃይል ለማመንጨት እንደማይቻል ሁሉ በሥነ አመከንዮአዊ አስተሳሰብ ብቻም የእግዚአብሔርን ህልውና ለማረጋገጥ አይቻልም ሲል ካንት ተናግሯል። ካንት በግልጽ ለማስረዳት የሞከረው እግዚአብሔር የእምነት ጉዳይ እንጂ በዕውቀት የሚደረስበት እንዳልሆነ ነው።

ይህ ካንት የሰጠው የማያዳግም ሒስፍ እግዚአብሔርንና ዕውቀትን በመለያየቱ

ሰው ሰለእግዚአብሔር ህልውናና ምንነት ያለው አስተሳሰብ ሁሉ የሚመነጨው ከእምነት ብቻ መሆኑን በግልጽ ማስረዳቱ ለቁስ አካላዊና ለኢአማኒያዊ ፍልስፍና ከፍተኛ ድጋፍ ሰጥቷል ።

(እግዚአብሔርን፣ ኢአማኒነትን ይመለከታል ።)

እግዳት

(Stagnation)

እግዳት በካፒታሊስት ኢኮኖሚ አጠቃላይ ቀውስ ውስጥ የሙአለ ንዋይ መጠን በዝቅተኛ ደረጃ ላይ የሚገኝበት፣ በወቅቱ በሙአለ ንዋይ መልክ ሥራ ላይ ማዋል ሳይችል ቀርቶ የገንዘብ ካፒታል ከመጠን በላይ የሚጠራቀምበት፣ የሠራተኛው ሕዝብ የገቢ መጠን በዝቅተኛ ደረጃ የሚገኝበትና ከዚህ ጋር በተገናኘ መንገድ የሥራ አጡ ቁጥር በከፍተኛ ደረጃ ጨምሮ የሚገኝበት የኢኮኖሚ ሂደት ነው ።

(ቀውስን ይመለከታል ።)

እግድ ተረፈ ሕዝብ

(Stagnant Surplus Population)

በካፒታሊዝም ውስጥ የሚፈጠረው እንግራዊ የኢንዱስትሪ ተረፈ ሕዝብ አንዱ መልክ ነው ። በዚህ ተረፈ ሕዝብ መልክ ሥር የሚጠቃለሉት ባብዛኛው ቋሚ ባልሆነ ልሳታዊ ሥራ ኑሮአቸውን የሚገፉና እጅግ ዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ ላይ የሚገኙት ናቸው ። እነዚህ ሰዎች ባብዛኛው በራሳቸው ቤት ውስጥ ሆነው ለቡርዚዚዎች ጥቃቅን ሥራዎችን እንደተገኘ የሚያከናውኑና አብዛኛውን ጊዜ ግን ሥራ ፈትተው የሚኖሩ ናቸው ። እግድ ተረፈ ሕዝብ በዝቅተኛ እርከን የሚገኙት ገና ከምርት መስክ የተገለሉትን፣ እንደገናም ሥራ ለማግኘት ያላቸው ዕድል እጅግ የጠበበ በመሆኑ ይበልጡት በምጽዋት እንዲኖሩ የተገደዱትንም ያጠቃልላል ።

የዚህ ዓይነቱ እንግራዊ የኢንዱስትሪ ተረፈ ሕዝብ መልክ ጉልቶ የሚታየው በመለስተኛ የገጠር ከተሞች ውስጥ ነው ።

አውን፣ ሮበት

(Owen, Robert)

ከ1771—1858 የኖረ እንግሊዛዊ ተምኔታዊ ሶሻሊስት ነው ። በእጅ ጥበብ ሙያ ይተዳደር ከነበረ አንድ ደህ ቤተሰብ የተገኘው አውን ራሱን ለመርዳት ገና የአሥር ዓመት ልጅ ሳለ ተቀጥሮ መሥራት ጀመረ ። አሥራ ዘጠኝ ዓመት ሲሆነውም ማንቸስተር ውስጥ የሚገኝ የአንድ ትልቅ ፋብሪካ ሥራ አስኪያጅ ለመሆን በቃ ። ይህ ሁኔታና አጋጣሚ ከሌሎች ተምኔታዊ ሶሻሊስቶች በተሻለ ስለካፒታሊስት ሥርዓት ምንነት እንዲያውቅ የረዳው በመሆኑ የኢንዱስትሪ አብዮት በወዝአደሩ ላይ ያስከተለውን ሁኔታ እንዲጎሳ አስችሎታል ። በሰብአዊ ተግባር ላይ የተሰማራው አውን ለፋብሪካ ሕጎች መሻሻል ሽንጡን ገትሮ ከመከራከሩም በላይ በፋብሪካ ውስጥ የሥራ ሰዓትን በመቀነስ፣ ሙአለ ሕፃናትን በማቋቋም የወዝአደሩን ኑሮ ለማሻሻል ተግባራዊ ጥረት ያደረገ ነው ።

በአውን በተከታታይ ይሰነዘር የነበረው ጊስ በግል ሀብትና የግል ሀብትን ተገቢ በሚያደርገው ሃይማኖት፣ እንዲሁም በቡርዚያ ረብቻ ሥርዓት ላይ ያተኮረ ነበር ።

በአውን አመለካከት ማኅበራዊ ሥርዓት በሰው ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖ ያሳድራል፤ የኅብረተሰብ ችግር ምንጩም ድንቁርና ነው ። በመሆኑም “አዲስ ግብረገብ” (ሶሻሊስት ዓለም) ለመፍጠር አንደኛው ከፍተኛ መሣሪያ ትምህርት ነው ።

ከዚህም አመለካከት በመነሣት አውን በሥነ ትምህርት ላይ እያሌ ሐሳቦችን ሰንዝሯል ። በ1820ም እነዚህን ሐሳቦችን ሶሻሊስት ነው ወደሚለው ሥርዓት ትምህርት ለመቀየር ጥረት ማድረግ ጀምሯል ። የወል ይዘታና የወል ሥራ አንድነት የአእምሮና የጉልበት ሥራ ውህደት፣ ሁለንታዊ (የተሟላ) የግለሰብ ዕድገት፣ የተሟላ እኩልነትና መብት የዚህ ሥርዓት ትምህርት መርሆች ናቸው ።

ሶሻሊስት ትምህርቱ የኢንዱስትሪና የእርሻ ሥራን ያጣመረ ሲሆን ይበልጥ የሚያደላውም ለእርሻው ሥራ ዘርፍ ነው።

አውን መደብ አልባ ኅብረተሰብ የማይ ቀር መሆኑን ቢቀበልም ይህን ኅብረተሰብ አውን የማድረጉ ተልዕኮ የሠራተኛው መደብ መሆኑንና የማኅበራዊ አብዮትን አስፈላጊነት ሳይገነዘብ ቀርቷል። ይልቁንም በኅብረተሰብ ውስጥ ለውጥ የሚመጣው አብራህ

ያን በሆኑ በቡርሂ መንግሥታት ነው ከሚል እምነቱ በመነሣት ለዚህ ተልዕኮ ቡርሂዚዎችን ሲማጸን ይታይ ነበር። አውን የወዝአደሩን ታሪካዊ ሚና ሊገነዘብ ባይችልም ከሠራተኛው መደብ ጋር የጠበቀ ግንኙነት በመመሥረት፣ በሠራተኛና በኅብረት ሥራ ማኅበራት እንቅስቃሴ ውስጥ ተሳትፎ በማድረግ ያካሄደው ትግል የሚደነቅ ነው።

(ተምኔታዊ ሶሻሊዝምን ይመለከታል።)

ዓለም ሂደተ አብዮት (የ—) (World Revolutionary Process)

በጊዜያችን የሚካሄዱትን አብዮታዊ እንቅስቃሴዎች ማለትም ሶሻሊስት አብዮቶችን፣ ብሔራዊ የአርነት እንቅስቃሴዎችን፣ ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ፀረ ፊውዳል የሆኑ ዲሞክራሲያዊ አብዮቶችን፣ ፀረፋሺስትና ፀረፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ ትግሎችንና በአጠቃላይ ለሰላም፣ ለዲሞክራሲና ለማገዝ ራዊ ዕድገት የሚደረጉትን ትግሎች የሚያካትት ሲሆን የዚህ መሪ ኃይል የዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት ነው።

ዓለም የመልሶ ግንባታና የልማት ባንክ (የ—)

(International Bank for Reconstruction and Development - IBRD)

ባጭሩ የዓለም ባንክ በመባል የሚታወቀው የዓለም የመልሶ ግንባታና የልማት ባንክ ዓለም አቀፍ የብድር ድርጅት ነው። ባንኩ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ልዩ አካላት ከሆኑት አንዱ ቢሆንም በሁለቱ ድርጅቶች መካከል በተፈረመ ውል መሠረት የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በዓለም ባንክ እንቅስቃሴ ወይንም ፖሊሲ ውስጥ ጣልቃ አይገባም።

የዓለም ባንክ በ1944 ማለትም ከዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት ጋር ባንድ ወቅት በአሜሪካ ብሪቶን ውድስ በተባለ ስፍራ በተደረገ ዓለም አቀፍ የገንዘብና የፋይናንስ ጉባኤ ተመሠረተ። በጉባኤው ላይ 44 ሀገሮች የተሳተፉ ሲሆን የጉባኤውም ዓላማ በኢኮኖሚ ዝቅጠትና በመርነት ምክንያት ተጎድቶባቸው የነበረውን ዓለም አቀፍ የገንዘብና የፋይናንስ ሥርዓት መልሶ መዘርጋት መሆኑ ተገልጿል። ነበር። አሜሪካና እንግሊዝ በጉባኤው ከተሳተፉት አገራት መካከል አንዱ ነው።

ተፋ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ዋናዎቹ ሲሆኑ ሶቭዬት ግብረት፣ ፖላንድ፣ ሹዝዘሎቫኪያና ዩጎዝላቪያ ተሳትፈው ነበር። ሆኖም ሶቭዬት ግብረት አባል ላለመሆን ወዲያውኑ ስትወሰን፣ ፖላንድና ሹዝዘሎቫኪያም ከጥቂት ዓመታት በኋላ ከድርጅቱ ወጡ።

የዓለም ባንክ አባል ለመሆን የዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት አባል መሆን የሚያገኝ ሲሆን ሶሻሊስት ሀገሮች የገንዘብ ድርጅቱም ሆነ የዓለም ባንኩ አባል ላለመሆን ከሚያቀርቧቸው ዋና ዋና ምክንያቶች መካከል በሁለቱም ድርጅቶች ውስጥ በተለይም ዋና ዋና ውሳኔዎችን በሚመለከት ለአሜሪካ ድምፅን በድምፅ የመሻር መብት የሚሰጥ መሆኑ፣ አባላት የሚጠየቁትን ማንኛውንም የኢኮኖሚ መረጃ በተለይም ያላቸውን የወርቅና የውጭ ምንዛሪ መጠን በየጊዜው የማቅረብ ግዴታ ያለባቸው መሆኑ፣ የወርቅና የውጭ ምንዛሪ መዋጮም በአሜሪካ እንዲቀመጥ ግዴታ መኖሩ፣ እንዲሁም አባል ሀገሮች ከድርጅቶቹ ብድር ለማግኘት ከቡርሻ የኢኮኖሚ አመለካከት የሚመነጨ ግዴታዎችን እንዲያሟሉ መጠየቃቸው ይገኛባቸዋል። ይሁንና አሁንም ቢሆን ጥቂት የሶሻሊስት ሀገሮች የድርጅቱ አባል ናቸው።

ከኋላቀር ሀገሮች መካከል 27 በጉባኤው ላይ የተካፈሉ ቢሆንም በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ተፅዕኖ ሥር ስለነበሩ የጉባኤውን ሂደት ለመወሰን ሙሉ ነፃነት አልነበራቸውም። ቅኝ ግዛቶች የነበሩት ሌሎች የአፍሪካ፣ የእስያና የካሪቢያን ሀገሮች ደግሞ በጉባኤው ላይ ጨርሶ ምንም ዓይነት ቦታ አልተሰጣቸውም ነበር።

የዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅትና የዓለም ባንክ የተግባር ክልል በምሥረታቸው ወቅት ተገልጿል ነበር። በዚያም መሠረት ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት የውጭ ምንዛሪ ዋጋንና ከፍተኛ የሚመለከቱ መመሪያዎች በማውጣትና አባላት መመሪያዎቹን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያገለግላቸውን የአ

ጭር ጊዜ የገንዘብ ብድር በመስጠት የውጭ ምንዛሪ ዋጋ መዋዘት እንዲገታና ዓለም አቀፍ ንግድ እንዲስፋፋ ማድረግ መሆኑ ተገልጿል ። የዓለም ባንክ የተግባር ክልል ደግሞ በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ምክንያት ኢኮኖሚያቸው ለተንኮታኮተባቸው አባል ሀገሮች ኢኮኖሚ መልሶ ግንባታና ለሌሎችም በተለይ በመልማት ላይ ላሉ አባል ሀገሮች የኢኮኖሚ ልማት የሚያገለግል የረጅም ጊዜ ብድር መስጠትና በአባል ሀገሮች ውስጥ የግል የውጭ ካፒታል በሥራ ላይ እንዲውል ለማድረግ የሚያስችል ዋስትና ማስገኘት መሆኑ ተገልጿል ። ሆኖም የሁለቱም ድርጅቶች መሠረታዊ ተግባር ድርጅቶቹን በቁጥጥራቸው ሥር ባዋሉ የኢምፔሪያሊስት ኃይሎች አመለካከት ካፒታሊዝምን ከውድቀት ማዳን፣ የካፒታሊስት ይዘታ በየሀገሩ እንደየሁኔታው እንዲያቆጣጠርና እንዲጠናከር ማድረግ እንዲሁም የሞኖፖል ካፒታል በውጭ ምንዛሪና በውጭ ንግድ ላይ ያለውን የበላይነት ማጠናከር ነው ። የእነዚህ ድርጅቶች የድምፅ አሰጣጥ ሥርዓት በአባላት መዋጮ መጠን ላይ በመመሥረቱ ኢምፔሪያሊስቶች ድርጅቶቹን ለዚሁ ተግባር ለማዋል አልተችገሩም ። ከዓለም ባንክ ጠቅላላ ድምፅ አሜሪካ 20% ያህሉን፣ ተቂት ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ባንድነት ደግሞ አብዛኛውን ድምፅ በመያዛቸው በባንኩ ገዥዎች ቦርድና የሥራ አስፈጻሚ ቦርድ ውስጥ ውሳኔ የመስጠት ሥልጣን በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች እጅ ሊገባችኋል ።

በ1945 ተመሥርቶ በሚቀጥለው ዓመት ሥራውን የጀመረው የዓለም ባንክ የአባል ሀገሮች ቁጥር በ1981 ወደ 139 ደርሶ ነበር ። ባንኩ ሲመሠረት አሥር ቢሊዮን የአሜሪካ ዶላር የነበረው አሁን ወደ አርባ ቢሊዮን አድጓል ። ባንኩ ለአባላቱ የሚያበድረው ገንዘብ ምንጭ የአባላቱ መዋጮ ብቻ አይደለም ። ከዓለም የገንዘብ ገበያ በተለይም ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የካፒታሊስት ድርጅቶችና ግለሰቦች በወለድ ተበድሮ መልሶ ያበድራል ። ከእንቅስቃሴው የሚያገኘው ትርፍም አንድ ሌላ ዋና የገንዘብ ምንጭ ነው ።

የዓለም ባንክ ለአባላት ለሚሰጠው ብድር ወለድ ያስከፍላል ። የወለዱም መጣኔ በጊዜው በገበያ ላይ የሚታየው የወለድ መጣኔና ባንኩ በሚያስከፍለው የአገልግሎት ዋጋ ባንድነት ይወሰናል ። ለምሳሌ በ1981 ባንኩ ለአባላት ያበደረው በ9.6% ወለድ ነበር ። የዋናው ብድርም ሆነ የወለድ ከፍተኛ የሚጀመረው ብድሩ ከተሰጠ ከአምስት ዓመታት በኋላ ሲሆን ብድሩም ተጠናቆ የሚከፈለው እስከ 20 ዓመታት በሚደርስ ረጅም ጊዜ ውስጥ ነው ።

ከዓለም ባንክ ጋር በቅርብ የተቆራኙ ሁለት ዓለም አቀፍ ድርጅቶች አሉ ። እነርሱም ዓለም አቀፍ የልማት ማኅበርና ዓለም አቀፍ የፋይናንስ ኮርፖሬሽን ናቸው ። ዓለም አቀፍ የልማት ማኅበርና የዓለም ባንክ ተመሳሳይ ዓላማ ያላቸው ሲሆኑ ልዩነቱ ዓለም አቀፍ የልማት ማኅበር እጅግ ኋላቀር ለሆኑ ሀገሮች ብቻ ለተበዳሪዎች የበለጠ አመች በሆኑ ሁኔታዎች ብድር የሚሰጥ መሆኑ ነው ። ዓለም አቀፍ የፋይናንስ ኮርፖሬሽን ደግሞ የልማት በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ የሀገር ውስጥና የውጭ ካፒታል የግል የኢኮኖሚ ይዘታን ለማጠናከር እንዲውል መርዳት መሆኑን በይፋ ያሳወቀ ነው ። በእነዚህ በሁለቱ ድርጅቶች ውስጥ አባል ለመሆን በቅድሚያ የዓለም ባንክ አባል መሆን ያቻል ።

በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች በተለይም ሶሻሊስት የዕድገት ፈርን የሚከተሉት ዲሞክራሲያዊ የሆኑና በወቅቱ የዓለም ኢኮኖሚ ሁኔታዎችና ችግሮች ላይ የተመሠረተ እውነትም ዓለም አቀፍ የሆነ አዲስ ዓለም አቀፍ የገንዘብና የፋይናንስ ሥርዓት፣ በአጠቃላይም አዲስ ዓለም አቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት እንዲመሠረት ተደጋጋሚ ጥያቄ ማቅረባቸው አልቀረም ። ሆኖም ያለው ሥርዓት ተቀዳሚ ተጠቃሚ የሆኑት የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች እስካሁን ድረስ ጥያቄውን አልተቀበሉትም ።

(ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅትን ይመለከታል ።)

ዓለም ሠራተኛ ማኅበራት ፌዴሬሽን (የ—)

(World Federation of Trade Unions)

በ1947 በፓሪስ ውስጥ የተመሠረተ ሲሆን ለአመሠራረቱ አመች ሁኔታን የፈጠረው የዓለም አቀፍ የሠራተኞች ማኅበራት ፌዴሬሽን ሁለተኛው የዓለም ጦርነት ሲጀመር እንስቃሴውን በማቋረጡ የሠራተኛውን አንድነት ለማጠናከርና ለማሰባሰብ አለመቻሉና ጭልጥ ያለ አድጋሪ መሥመር መያዙ ነው።

በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ማብቂያ ላይ የተበታተኑትን የሠራተኛውን መደብ ማኅበራት ሊያሰባሰቡ የሚችሉ አንድ ዓለም አቀፍ ድርጅት መመሥረት እንደሚያስፈልግ የአሜሪካ፣ የእንግሊዝና የሶቭዬት ኅብረት የሠራተኛ ማኅበራት ተወካዮች ለንደን ላይ ባደረጉት ስብሰባ ስምምነት ላይ ደረሱ። በዚህ መሠረት በለንደን በ1945 የመጀመሪያው ዓለም አቀፍ የሠራተኛ ማኅበራት ጉባኤ ተካሄደ። ጉባኤው በአዲስ መንፈስ ለሚቋቋመው የሠራተኛ ማኅበራት ፌዴሬሽን ሕገ ማኅበር በማርቀቅ መሠረት ጣለ። ይኸውም አዲስ ድርጅት ዓለም አቀፍ የሠራተኛ ማኅበራት ፌዴሬሽን የሚል ስያሜ ሲሰጠው ዋና መሥሪያ ቤቱም ፕራግ፣ ቼኮዝሎቫኪያ እንዲሆን ተወሰነ። የድርጅቱ ዓባይነት ዓላማዎች፤

1. የሃይማኖት፣ የዘርና የፖለቲካ አስተሳሰብ ልዩነቶችን ሳያደርግ የዓለምን ሠራተኛ ማኅበራት ማስተባበር፣ አንድነታቸውን ማጠናከርና ማበረታታት፤
2. የዓለም ሠራተኞች ለመብታቸውና ለጥቅማቸው እንዲታገሉ በማድረግ የኑርና የሥራ ሁኔታዎች እንዲሻሻሉ መታገል፤
3. ኢምፔሪያሊዝምን፣ ቅኝ አገዛዝን፣ የአጅ አቡር ቅኝ አገዛዝንና የዘር መድልዎን ለማስወገድ ሠራተኛውን በዚህ መሠረት ሰትግል ማሰላፍ፤

4. ሰላም፣ ለጦር መሣሪያ ቅንሳ፣ ለዴታንትና ለዲሞክራሲ በዓለም ላይ መስፈን ለሚደረገው ትግል ሠራተኛውን ማዘጋጀት ናቸው።

ይህ ድርጅት እነዚህን የመሰሉ ክቡር ዓላማዎች በማንገብ ሥራውን በጀመረበት ጊዜ የአሜሪካና የምዕራብ አውሮፓ አድጋሪ የሠራተኛ ማኅበራት የኮሚኒስቶች ተፅዕኖ ያለበት ድርጅት ነው። በማለት አዲስና ሌላ ተቀናቃኝ ድርጅት በመሠርቱም ማኅበሩ እያደገና እየተጠናከረ መጣ። ድርጅቱ በአሁኑ ወቅት ከ190 ሚሊዮን በላይ አባላት ያሏቸው በ81 ህገሮች የሚገኙ 90 ማኅበራትን በአባልነት ያቀፈ ታላቅ ድርጅት ለመሆን በቅቷል። የመላው ኢትዮጵያ ሠራተኞች ማኅበርም (መኢሠማ) የዚህ ድርጅት አባል ነው።

ዓለም ሰላም ምክር ቤት (የ—)

(World Peace Council)

ለፍትሕ፣ ለብሔራዊ ነፃነት፣ ለዴታንት መጠናከርና ለሰላም መስፈን የሚታገል፣ ለዓለም ሰላም የቆሙ ዓለም አቀፍና ብሔራዊ ድርጅቶች እንዲሁም ንቃናቂዎችና የፖለቲካ ፓርቲዎች ተወካዮችን ያቀፈ ዓለም አቀፍ አካል ነው። የዓለም ሰላም ምክር ቤት አባል የሆኑት ብሔራዊ የሰላም ንቅናቄዎች፣ የሙያ፣ የሃይማኖት፣ የፖለቲካ፣ የወጣቶች፣ የሴቶች፣ የልዩ ልዩ ማኅበራዊና የባህል ድርጅቶች በአጠቃላይም በመላው ዓለም ያለውን ሕዝባዊ አስተያየት የሚያስተጋቡ ናቸው። እንደዚሁም ከዓለም ሰላም ምክር ቤት አባላት መካከል የፖለቲካ ፓርቲዎች፣ የሕዝባዊ ድርጅቶች፣ የነፃነት ንቅናቄ መሪዎች፣ የታወቁ የሥነ ጽሑፍ፣ የባህል፣ የሳይንስ፣ የትምህርትና የሥነ ጥበብ ሰዎች ይገኛሉ።

የዓለም ሰላም ምክር ቤት የተጠነሰበው በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ተደምስሳ በነበረችው ርስሎው በተባለችው የፖላንድ ከተማ በ1948 ነበር። ዓለምን ሌላ አዲስ ጦርነት ባሰጋበት በዚህ ወቅት ቆራጥ ሴትና ወንድ ምሁራን የዓለም አቀፍ ምሁራን ጉባኤ አድርገው ሕዝቦች ሁሉ ለሰላም እንዲታገሉ

ጥሪ አደረጉ ። ጥሪያቸውም በ1949 በሚያዝያ ወር በፓሪስና በፕራግ ከተሞች የተደረገውን የመጀመሪያውን “የሰላም ጠባቂዎች የዓለም ጉባኤን” አስገኘ ። በዚህ የዓለም ጉባኤ ላይ ከሰባ ሁለት ሀገሮች የመጡ መልዕክተኞች ተካፋይ ሆነው ነበር ።

በዚህ መሠረት የፓሪስና የፕራግን ስብሰባዎች ተግባር ለመቀጠል ዓለም አቀፍ ኮሚቴ ተቋቋመ ። ዓመቱ ላያልቅ በሰባ ሀገሮች ብሔራዊ የሰላም ኮሚቴዎች ተመሠረቱ ። በአምስቱም አህጉራት ጉባኤዎች ስብሰባዎችና ትዕይንት ሕዝቦች ተደረጉ ።

በ1950 ኅዳር ወር የንቅናቄው ጉባኤ በፖላንድ ዋና ከተማ በዋርዖ ተደረገ ። ከዚህም ጉባኤ “የዓለም ሰላም ምክር ቤት” ተወለደ ።

የዓለም ሰላም ምክር ቤት ሰላምን፣ የሰው ደኅንነትንና ብልጽግናን፣ የሀገሮች ነፃነትን በሚመለከት ረገድ ከተባበሩት መንግሥታት ድርጅትና ከድርጅቱ ቅርንጫፍ መሥሪያ ቤቶች ጋር በቅርብ በመተባበር ይሠራል ። እንደዚሁም የአፍሪካ አንድነት ድርጅት ከቅኝ አገዛዝ፣ ከአፓርታይድና ከዘረኝነት ጋር በሚያደርገው ትግል የዓለም ሰላም ምክር ቤት ከፍተኛ ትብብርና ድጋፍ ያደርጋል ።

ዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት (የ—)
(World Socialist System)

ከካፒታሊዝም ወደሶሻሊዝም ሽግግር በሚደረግበት ባለንበት ታሪካዊ ዘመን ለሰላም፣ ለዲሞክራሲ፣ ለብሔራዊ አርነትና ለሶሻሊዝም የቆመ፣ በአጠቃላይ በዓለም አብዮታዊ እንቅስቃሴ ውስጥ በፀረ ኢምፔሪያሊስትና በፀረ አድጎሮት ትግል ውስጥ የተሰለፉ ሀገሮችን የሚደግፍ ወሳኝ አብዮታዊ ኃይል ነው ።

የዓለም ሠራተኛ መደብና የኮሚኒስት ንቅናቄ ውጤት የሆነው ይህ የዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት በታላቁ የሩሲያ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት የተበሰረና በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች ውስጥ እያለፈ በመምጣት ዛሬ ከመቼውም ጊዜ በበለጠ ስፍቶና ደርጅቶ የሚገኝ ነው ።

ከሁለተኛው የኢምፔሪያሊስት ጦርነት በኋላ ሶሻሊዝም ከሶቭዬት ኅብረት ክልል አልፎ በደቡብና በመካከለኛው አውሮፓና በእስያ ድልን መቀዳጀቱ የሶሻሊስቱን ሥርዓት ራሱን የቻለ ሥርዓት ሆኖ ለመውጣት አስችሎታል ። ይህም ሁኔታ በጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት የተጀመረው የካፒታሊዝም አጠቃላይ ቀውስ እንዲበባስና ሥርዓቱ እንዲፍረከረክ አድርጓል ። በሌላም በኩል የሶሻሊስቱ ሥርዓት በዓለም አቀፍ ደረጃ ተጠናክሮ መውጣት ለብሔራዊ አርነትና ለሌሎች ዲሞክራሲያዊ እንቅስቃሴዎች መፋፋም አመች ሁኔታዎችን በመፍጠሩ የዓለም የኃይል አስላለፍ ሚዛን ወደሶሻሊዝም እንዲያጋድል አድርጓል ።

በ1950ዎቹ መጨረሻና በ1960ዎቹ መጀመሪያ ላይ ሶሻሊዝም እንፃራዊ በሆነ ሰላማዊ ሁኔታ ውስጥ ይበልጥ ሊጠናከር ችሏል ። በዚህ ጊዜ ሕዝቦች ለሰላም፣ ለዲሞክራሲ፣ ለማንበራዊ ዕድገት፣ ለብሔራዊ ነፃነትና ለሶሻሊዝም የሚያደርጉት ትግል በየቦታው መፋፋሙ ለሶሻሊዝም መጠናከር አመች ሁኔታን ፈጥሯል ። በዚህን ወቅት በአሜሪካ ኢምፔሪያሊዝም አፍንጫ ሥር የተካሄደው የኩባ አብዮት ድልን መጐናፀፉ የሶሻሊስት ሀገሮችንና የዓለም ተራማጅ ኃይሎችን የቅርብ ድጋፍና ትብብር የሚገልጽ ነው ። ሶሻሊስትና ሌሎች ተራማጅ ኃይሎች የሚያራምዱት የሰላም ፖሊሲ ዛሬ ባለንበት ዓለም አቀፍ ሁኔታ የመደብ ትግልን የሚያካላሽ ሳይሆን እንዲያውም እንዲጠናከር አመች ሁኔታዎችን የሚፈጥርለት መሆኑን የሚያረጋግጥ ነው ።

በዘመናችን በዓለም አብዮታዊ እንቅስቃሴ ሂደት ውስጥ የሶሻሊስት ሥርዓት ከፍተኛ ዓለም አቀፋዊ ሚና ይጫወታል ። የዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት ባሁኑ ጊዜ የኅብረተሰብን ሚኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ የዕድገት አቅጣጫ በትክክል ያመለክታል ። ሶሻሊዝም በየጊዜው በካፒታሊዝም ላይ የሚገናፀፋቸው ድሎች የዘመኑ ቅሪኔ የሚፈታባቸው ደረጃዎች ሲሆኑ የዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት ኢምፔሪያሊዝምን በመዋጋት የመጀመሪያውን ኃላፊነት የሚሸከም ነው ።

የዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት ለዓለም አብዮታዊ ሂደት መፋጠንና መጠናከር ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊና ርዕዮተ-ዓለማዊ መሠረ

ረት ነው። ሶሻሊስት ሀገሮች በኢኮኖሚ ረገድ በአጭር ጊዜ ውስጥ የደረሱበት ከፍተኛ ዕድገት ለሌሎች ሀገሮች አብዮታዊ አርእያነት ያለው ከመሆኑም በላይ ለተለያዩ አብዮታዊ ኃይሎች የሚያደርጉት ቁሳዊና ዲፕሎማሲያዊ ድጋፍ ፀረ ኢምፔሪያሊስት ኃይሎችን የሚያስተባብርና የሚያጠናክር ነው።

በዓለም አቀፍ ግንኙነትም የሶሻሊስቲ ሥርዓት በመንግሥታት መካከል መልካም ትብብርና ግንኙነት እንዲሰፍን በግድረግ ረገድ ከፍተኛ ሚና አለው። በሰላም አብሮ በመኖር ፖሊሲ መሠረት በሁለቱ ግንባራዊ ሥርዓቶች ግለትም በሶሻሊዝምና በካፒታሊዝም ውስጥ በሚገኙና የተለያዩ የዕድገት ፈለጎችን በሚከተሉ ሀገሮች መካከል በእኩልነት፣ በወንድማማችነትና በጋራ ጥቅሞች ላይ የተመሠረቱ ግንኙነቶች እንዲጠናከሩ በግንባር ቀደምትነት ይታገላል።

ዓለም አቀፍ ጥናታል (International Monopoly)

አንድ ወይንም ከአንድ በላይ የሆኑ የዓለም ካፒታሊስት ኢኮኖሚ መስኮችን ቦታ ጥተሩ ሥር ያዋሉ፣ በውጭ ሀገር ጉብረትን የሚያገባሉትን ድርጅቶች ወይንም የልዩ ልዩ ፀገሮች ካፒታሊስቶች ይዞታ የሆኑ ድርጅቶች ጉብረት ዓለም አቀፍ ጥናታል ወይም እንደ ሌኒን አባባል ልዕሊ ጥናታል በመባል ይታወቃል።

ለዓለም አቀፍ ጥናታሎች መፈጠርና መስፋፋት ኢኮኖሚያዊ መሠረቱ ካፒታሊስት የግምረት ተግባር በከፍተኛ ደረጃ ግንባራ፣ የኢኮኖሚ ሕይወት የበለጠ ዓለም አቀፍ እየሆነ መምጣት ነው። የዓለም አቀፍ ጥናታሎች መመሥረት የጀመሩት ከ1860ዎቹ አስከ 1880ዎቹ ባለው ጊዜ ይሆንም የካፒታሊዝም አንድ ጥናት ገጽታ ልመሆን የቻሉት በያህንድ ያዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ ነው። ለምሳሌ በ19ኛው ያዕት ዓመት መጨረሻ ላይ የነበሩ ዓለም አቀፍ ጥናታሎች 40 ያህል ሲሆኑ በ1910 ቀጥረው ወደ 100፣ በሁለተኛው የዓለም ጦርነት መግቢያ ላይ ደግሞ ወደ 1000 ከፍተኛ ነበር።

በአሁኑ ጊዜ ዓለም አቀፍ ጥናታሎች የጥናታል መሪ ኃይል በመሆን ላይ ይገኛሉ። ጥናታዊ 500 ዓለም አቀፍ ጥናታሎች ከካፒታሊስት ሀገሮች ጠቅላላ ብሔራዊ ምርት ከምስት እጅ አንዱን፣ ከእንዳስትሪ ምርትም ግጥሜ ያህሉን ያመርታሉ። በተጨማሪም ከካፒታሊስቲ ዓለም ጠቅላላ ንግድ 60% ያህሉን በተጥታ በቁጥጥራቸው ሥር ሲያውሉ የዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ወደውጭ ከሚልኩት ካፒታል አጠቃላይ መጠን ደግሞ 90% ያህሉን ይይዛሉ። የአንዳንድ ትላልቅ ዓለም አቀፍ ጥናታሎችን የዓመት ሺያው የበርካታ ሀገሮች ብሔራዊ ገቢ በጠቃላይ እንኳን የግዴመጣጠነው መሆኑ እነዚህ ጥናታሎች ምን ያህል የኢኮኖሚና የፖለቲካ ኃይል አንዳላቸው ያስገነዝባል።

ሁለት ዓይነት ዓለም አቀፍ ጥናታሎች አሉ። አንደኛው ባለብዙ ብሔር ጥናታል የሚባለው ሲሆን በልዩ ልዩ ሀገሮች የካፒታል ጉብረት የሚፈጠር ነው። ሁለተኛው ዓይነት ደግሞ ድንበር ዘለል ጥናታል የሚባል ሲሆን በአንድ ሀገር ካፒታሊስቶች ይዞታና ቁጥጥር ሥር የሚገኝ ሆኖ በእንት ስቃላው ዓለም አቀፍ ይዞታ ያለው ነው።

ከባለብዙ ብሔር ጥናታሎች ጥናታዊ ገጽታዎች መካከል ጥቂቶቹ የአክሲየን ባለብዙ ሀገሮች ውስጥ መሰራጨትና ጥናታዊ ሥራ አስኪያጆች ከልዩ ልዩ ሀገሮች የተውጣጡ መሆናቸው ነው። የእንግሊዝ፣ የኔዘርላንድና የሌሎች ሀገሮች ካፒታል በአንድነት የሚገኝበት የፔላ ኩባንያ ባለብዙ ብሔር ጥናታሎች እንደ ምሳሌነት ሊጠቀስ ይችላል። የባለብዙ ብሔር ጥናታሎች ቁጥር ከድንበር ዘለል ጥናታሎች ቁጥር ጋር ሲነፃፀር ከፍተኛ አይደለም። ከምክንያቶቹ መካከል የየሀገሩ ሕጋዊ መዋቅር መለያየት፣ ለተለያዩ ሀገሮች ቀረጥ የመከፈል ችግርና አንዳንድ መንግሥታት የዚህ ዓይነት ጥናታሎችን መቋቋም የሚቻለው መሆናቸው ይገኛል ታል።

ድንበር ዘለል ጥናታሎች ባሁኑ ጊዜ እጅግ እየዳበሩና እየተስፋፉ በመሄድ ላይ ይገኛሉ። እክሱን፣ ጄኒራል ጥተርስ፣ ጄኒራል ኤልክትሪክ በመባል የሚታወቁት የአሜሪካ ጥናታሎች የድንበር ዘለል ጥናታሎች

ምሳሌዎች ናቸው። የአሜሪካ ካፒታሊስቶች ከድንበር ዘለል ሞኖፖሎች መካከል ግማሽ ያህሉን በዓለቤትነት ይዘው ይገኛሉ። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ግን የሌሎች ካፒታሊስት ሀገሮች በተለይም የምዕራብ አውሮፓ ሀገሮችና የጃፓን ሞኖፖሎች በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚያደርጉትን እንቅስቃሴ በማጠናከር ላይ ይገኛሉ።

ዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ ለማግኘት በርካታ ዘዴዎችን ይጠቀማሉ። ለምሳሌ ለሚሸጧቸው ሸቀጦች ከፍተኛ የሞኖፖል ዋጋ፣ ለሚገዟቸው ጥሬ ዕቃዎች ደግሞ ዝቅተኛ ዋጋ ይተምናሉ። የሸቀጦችን ምርትና ሽያጭ መጠንም ይወስናሉ። የዓለምን ገበያና የጥሬ ዕቃን ምንጮች በመከከላቸው ይከፋፈላሉ። አዳዲስ መሣሪያዎችንና የአሠራር ዘዴዎችን ስርዊት ይቆጣጠራሉ። ለመንግሥት የሚከፍሉት ቀረጥ በተቻለ መጠን ዝቅተኛ እንዲሆን ለማድረግ የማይጠቀሙበት ዘዴ የለም። በዚህ አኳኋን በእነርሱ ሥር ባሉ ድርጅቶች ውስጥ በሚሠሩ እስከ 20 ሚሊዮን በሚገመቱ ሠራተኞች ላይ ብቻ ሳይሆን የሚያስመርቷቸውንና የሚሸጧቸውን ሸቀጦች በሚገዙቱ ከዚህ ቁጥር በብዙ እጥፍ በሚበልጡ ሕዝቦችም ላይ ከፍተኛ ብዝሃነት ያካሂዳሉ።

የዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች ተግባራት በተለይ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮችን በከፋ አደጋ ላይ የሚጥሉ ናቸው። ዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች በመልማት ላይ ላሉ ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገትን ከማምጣት ይልቅ ለኢኮኖሚያቸው መቆርቆዝ ዓይነተኛ ምክንያት ሆነዋል። ለምሳሌ ከ1970-1980 ባለው ጊዜ ውስጥ ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች በመልማት ላይ ወደሚገኙ ሀገሮች ተሸጋግሮ በሥራ ላይ ለዋለ ሙከራ ንዋይ ለእያንዳንዱ የአሜሪካ ዶላር ዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች 2.2 የአሜሪካ ዶላር በመልማት ላይ ካሉ ሀገሮች መከብረው አውጥተዋል። በዚሁ ጊዜ ውስጥ የአሜሪካ ሞኖፖሎች ለእያንዳንዱ ዶላር ሙከራ ንዋይ 4.25 የአሜሪካ ዶላር በመልማት ላይ ካሉ ሀገሮች አሸሽተዋል። አሁንም በዚሁ ጊዜ ውስጥ የአሜሪካ ሞኖፖሎች በውጭ ሀገር በሥራ ላይ ካዋሉት 18% ያህሉን ብቻ በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ በሥራ ላይ ያዋሉ ቢሆን ከነዚህ

ሀገሮች ያገኙት ከጠቅላላ ትርፍ 36% ነው። ወደ አሜሪካ ካላኩት ትርፍ 46% ያህሉ የተገኘው በመልማት ላይ ካሉ ሀገሮች ነው። የአሜሪካ ሞኖፖሎች ራሳቸው በ1981 በይፋ እንዳሳወቁት በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች የሚያገኙት የትርፍ መጣኔ 24.1% ሲሆን በዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ የሚያገኙት ግን 16.6% ነው። በዚህ አኳኋን ዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ውስጥ በሚያካሂዱት እንቅስቃሴ አማካይነት የኢኮኖሚ ዕድገትን የሚያስገኙት ለእነዚህ ሀገሮች ሳይሆን ለራሳቸው ለኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መሆኑን በግልጽ ለማየት ይቻላል።

ዓላማቸው የሞኖፖል ትርፍ ማግኘት የሆነው ዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች የሚያደርጉት እንቅስቃሴ በመልማት ላይ ላሉ ሀገሮች የተመጣጠነ ዕድገት ዕንቅፋት ነው። ዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮችን ብሔራዊ ነፃነት አደጋ ላይ እንደሚጥሉ የታወቀ ነው። በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮችን ሕግጋት በተለይም ሙከራ ንዋይን፣ ቀረጥን፣ ንግድን፣ ቅጥርንና የዋጋ ምደባን ላለማከበር በልዩ ልዩ ዘዴዎች ይጠቀማሉ። በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ በብሔራዊ ጉዳይ ውስጥ ጣልቃ ይገባሉ። መንግሥቶቻቸው በመልማት ላይ ባሉ ሀገሮች ላይ የፖለቲካና የኢኮኖሚ ተፅዕኖአቸውን በማጠናከር ጥቅማቸውን እንዲያዳብሩላቸው ያደርጋሉ። በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች የሞኖፖሎችን ድርጅቶች ወደ መንግሥት ንብረትነት ሲያዛውሩ ካሳ ከፍተኛ በሚመለከት የእነዚህን መንግሥታት ሕግጋት እይቀበሉም። በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች የተፈጥሮ ሀብታቸውን ለመቆጣጠርና ለመንከባከብ ለሚያደርጉት ጥረት ዕንቅፋት ይሆናሉ።

በተለይ ከ2ኛው ዓለም ጦርነት በኋላ የዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች የኢኮኖሚ ኃይል እየዳበረ የመጣ ቢሆንና ሕዝቦች ለተግባራዊ ነፃነትና ለሰላማዊ ሚያደርጉትን ትግል ለማግኘትና የማይሸርቡት ደባ ባይኖርም፣ ፊት ያደርጉት እንደ ነበረው በዓለም ካፒታሊስት የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ውስጥ እንደ ልባቸው ሊፈነወጡ አልቻሉም። የዚህም ዋና ዋና ምክንያቶች የዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት እየዳበረ መምጣት፣ ዓለም አቀፍ የሠራተኛው መደብ ንቅናቄና የብሔራዊ ነፃነት ትግል

መጠናከር ናቸው ። ባሁኑ ጊዜ በአብዮታው ያን ኃይሎችና በዓለም አቀፍ ሞኖፖሎች መካከል ብቻ ሳይሆን በሞኖፖሎች እንዲሁም በሞኖፖሎችና በትናንሽ የካፒታሊስት ድርጅቶች መካከል የከረረ ትግል በመካሄድ ላይ ይገኛል።

ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል (በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም)

*International Division of Labour
(Under Capitalism and Socialism)*

ከአንድ ሀገር ብሔራዊ ድንበር አልፎ በዓለም አቀፍ ደረጃ በማምረት ሆነ በልውውጥ ተግባር በተወሰኑ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴዎች ላይ ትኩረት በማድረግ የሚከናወን የሥራ ድርሻ ነው። ይህም ከምርት ኃይሉ ምን መዳበርና ከኢኮኖሚ ሕይወት ዓለም አቀፋዊ ባሕርይ እያደገ መምጣት ጋር የተያያዘ ነው።

ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል በአነስተኛ ደረጃም ቢሆን በቅድመ ካፒታሊስት ስልተምርት በነበሩ ሥርዓተ ማኅበሮች እንደ ነበረ ይታወቃል። ከካፒታሊስት ስልተምርት በፊት በነበሩት ሥርዓተ ማኅበሮች የነበረው ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል በተለያዩ ሀገሮች ውስጥ በነበረው ተፈጥሮአዊ ሁኔታ ላይ የተመሠረተ ነበር። ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል የዳበረውና የተስፋፋው ከኢንዱስትሪ አብዮት ጀመረ ወዲህ ነው። ኢንዱስትሪ በከፍተኛ ደረጃ እየተስፋፋ ሲመጣ ምርትም በብዛትና በጥራት እያደገ መጣ፤ ከዚህም በላይ ከራሳቸው ሀገር ድንበር አልፈው በሌሎች ሀገሮች ውስጥ ሥራቸውን የሚያስፋኑ ኩባንያዎች መፈጠርን አስከትሏል።

በ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻ የታየው ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል ከምዕራብ አውሮፓ ከሚመጡትና በርካሽ ዋጋ ከሚሸጡት ሸቀጦች ጋር መወዳደር ያልቻሉት በኢኮኖሚ ጎሳ ቀር የሆኑት የአስያ፣ የአፍሪካና የላቲን አሜሪካ ሀገሮች አነስተኛ ኢንዱስትሪዎችን መፈራረስ አስከተለ። በሰዚህም ሕብዛኛዎቹ በኢኮኖሚ ጎሳ ቀር የሆኑ ሀገሮች የእርሻ ምርት ውጤቶችና የኢንዱስትሪ ጥራ

ዕቃ አቅራቢዎች፣ በኢንዱስትሪ የበለጸጉ ሀገሮች ደግሞ የኢንዱስትሪ የምርት ውጤቶች አቅራቢ የመሆኑ ሁኔታ እየጎሳ መጣ። ይህ ዓይነት የሥራ ክፍፍል ምን ጊዜም ቢሆን የኢኮኖሚያዊ ሀገሮች የበላይነትን፣ አዳጊ ሀገሮች ደግሞ የበታችነትን ይዘው እንዲቆዩ የሚያደርግ ነው። ስለሆነም ዛሬ የሚታየው ዓለም አቀፍ የንግድ ልውውጥ በእኩልነት ላይ ያልተመሠረተ ነው። የበለጸጉ ካፒታሊስት ሀገሮች ጥራ ዕቃ አቅራቢ በሆኑ ጎሳ ቀር ሀገሮች ላይ በተለያዩ ዘዴዎች ተፅዕኖ በማድረግ የራሳቸውን ከባድ ኢንዱስትሪ እንዲያቋቁሙ በማድረግ ጥገኛ አድርገዋቸዋል።

የሶሻሊዝም ዕድገት ዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የሥራ ክፍፍል እንዲኖር አስችሏል። ዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የሥራ ክፍፍል በዕቅድ በመመራት፣ እርስ በእርስ በመከባበር፣ የአንድን ሀገር ነፃነት ባለመድፈር በጋራ ጥቅም ላይ በመመሥረት፣ በሶሻሊስት ዓለም አቀፋዊነት፣ በወንድማማችነትና በመረዳዳት መርህ ላይ የተመሠረተ ነው። በዚህ የሥራ ክፍፍል መሠረት በልዩ ልዩ የሶሻሊስት ሀገሮች ጠቅላላ የኢኮኖሚ ዕድገት እየታየና አዳዲስ ኢንዱስትሪዎችም እየተተክሉ ናቸው። እጅግ ጎሳ ቀር የነበሩ ሀገሮች ዛሬ በእርሻ ውጤቶች ላይ የተመሠረቱ ብዙ ኢንዱስትሪዎችን አቋቁመዋል። በማዕድንና ኃይል በማመንጨት ረገድም ብዙ ሠርተዋል።

ዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የሥራ ክፍፍል ኃይልና ሀብትን በመቆጣጠል የኢኮኖሚ ዕድገትን በማፋጠን በሶሻሊስት ሀገሮች የሚገኙትን ሕዝቦች የኑሮ ደረጃ በየጊዜው ከፍተኛ ይደርግ ነው። የሥራ ክፍፍሉም በአብዛኛው በቁሳዊ ምርት፣ በሳይንስና በቴክኖሎጂ መስክ ያተኩራል።

የዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የሥራ ክፍፍል ምና ዓላማ በሶሻሊስት ሀገሮች መካከል ያለውን የኢኮኖሚ ዕድገት ልዩነት ማጥበብና እያንዳንዱ ሀገር የተስተካከለ የኢኮኖሚ ዕድገት እንዲኖረው ማድረግ ነው። ዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የሥራ ክፍፍል የኢኮኖሚ ጥምረት መሠረት ነው። የዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የሥራ ክፍፍል መሠረታዊ ዓላማ እያንዳንዱ ሀገር በኢንዱስትሪ እንዲበለጽግ ማስቻል ነው።

ዓለም አቀፍ ሶሻሊስት የሥራ ከፍፍል ሶሻሊስት ሀገሮች በእኩልነትና በጋራ ጥቅም ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ከሌሎች ሀገሮች ጋር ግድረጋቸውን አይከለክልም። ይህም ሁኔታ በሰላም አብሮ የመኖር መርህን ለማጠናከር አስፈላጊ መሆኑ ይታመንበታል።

(ሶሻሊስት የኢኮኖሚ ጥምረትን ይመለከታል።)

ዓለም አቀፍ የተማሪዎች ኅብረት (International Union of Students)

በነሐሴ 1946 በፕራግ ከተማ የተመሠረተ ዓለም አቀፍ የተማሪዎች ማኅበራት ኅብረት ነው። የድርጅቱ ዓላማዎች የተማሪዎችን መብት ማስከበር፣ ለሰላምና ለዓለም አቀፍ ደኅንነት መታገል፣ ኢምፔሪያሊዝምን፣ ቀጥተኛና የእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝን፣ አድገርትን፣ ፋሺዝምንና ዘረኝነትን መዋጋት፣ ለብሔራዊ ነፃነት፣ ለማኅበራዊ ዕድገትና ለዲሞክራሲያዊ የትምህርት ሥርዓት የሚካሄዱትን እንቅስቃሴዎች ማገዝ ነው። የዚሁ ዓላማ ደጋፊ የሆነው የአብዮታዊት ኢትዮጵያ ወጣቶች ማኅበርም (አኢወማ) የድርጅቱ አባል ነው።

ድርጅቱ የተራማጅ ተማሪዎችን ዓለም አቀፍ የትግል አንድነት በማጠናከር ትልቅ ሚና ተጫውቷል። በየጊዜው ዓለም አቀፍ የወጣቶችና የተማሪዎች ፌስቲቫሎችን ያዘጋጃል። ስለወጣቶች ሁኔታ፣ ለሰላም ስለሚደረገው ትግል፣ ለብሔራዊ ነፃነት ስለሚካሄዱት ትግሎችና ስለ ትምህርት፣ በአጠቃላይም ስለ ማኅበራዊና ኢኮኖሚ ጉዳዮች የሚወያዩ ስብሰባዎችን በመጥራት የዓለም ወጣቶች አጽም እንዲወስዱባቸውና የድጋፍና የእርዳታ ዘመቻዎች እንዲያደርጉ ጥረት ያደርጋል። ድርጅቱ ለተለያዩ የተማሪዎች ማኅበራት የመድኃኒት፣ የትምህርትና የሰላም ርት ዕቃዎች ይሰጣል፤ ለታመሙና ለተቸገሩ ተማሪዎች የሕክምናና የትምህርት ዕድል እንዲያገኙ የገንዘብና የነፃ ትምህርት እርዳታ ያደርጋል።

የድርጅቱ ከፍተኛ የአመራር አካል ጉባኤው ነው። ጉባኤው የድርጅቱን ፕሬዚዳንት፣ ሴክሬታሪያትና ሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ ይመርጣል። የድርጅቱ ዋና ጽሕፈት

ቤት በቼኮዝሎቫኪያ ውስጥ በፕራግ ከተማ ይገኛል።

ዓለም አቀፍ የነፃ ሠራተኛ ማኅበራት ኮንፌደሬሽን

(World Free Trade Union Confederation)

የአሜሪካና የእንግሊዝ ቀኝ ከንፍ የሠራተኛ ማኅበራት መሪዎች ከዓለም የሠራተኛ ማኅበራት ፌዴሬሽን በመገንጠል ያቋቋሙት አድጋሪ ዓለም አቀፍ የሠራተኛ ማኅበራት ድርጅት ነው። ድርጅቱ በ1949 በሰንደን ከተማ የተቋቋመ ሲሆን በአሁኑ ጊዜ በ88 ካርታሊስትና አዳጊ ሀገሮች የሚገኙ ሠራተኛ ማኅበራትን በአባልነት የያዘ ነው።

የድርጅቱ ዓላማ በማኅበራዊ ዲሞክራሲ አድርባይ መሥመር ላይ የተመሠረተ ሲሆን የሠራተኛው ማኅበራትን አንዳንድ መብቶች መጠበቅ፣ ለማኅበራዊ፣ ለኢኮኖሚያዊና ለባህላዊ ጥገናዊ ሰውጦች መታገልና ፀረ ኮሚኒስት እንቅስቃሴዎችን ማካሄድ ከተግባራቱ ዋናዎቹ ናቸው። ድርጅቱ ኔቶን፣ አሜሪካ በተለያዩ ቦታዎች የምታካሂዳቸውን ወረራዎችና የምዕራብ ኃያላን መንግሥታትን የጦረኝነት ፖሊሲ የሚደፍ ነው። ይህ ድርጅት ከአሜሪካው የሰላላ ድርጅት ከሲ.አይ.ኤ. ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት አለው። በሀገራችንም ከአብዮቱ በፊት የሠራተኛውን ማኅበራት እንቅስቃሴ ለማከላለፍ ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል።

ኮንፌደሬሽኑ በአፍሪካ፣ በአስያ፣ በአሜሪካና በአውሮፓ ቅርንጫፎች ያሉት ሲሆን ዋናው ጽሕፈት ቤቱ በበልጅግ ዋና ከተማ በብራሰልስ ይገኛል። ከፍተኛው የአመራር አካሉ ጉባኤው ሲሆን በየዎስቱ ዓመት ይሰበሰባል። ጉባኤው ሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴውንና ዋና ፀሐፊውን ይመርጣል። ሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴውም ፕሬዚዳንቱንና ምክትል ፕሬዚዳንቶችን ይመርጣል። የኮንፌደሬሽኑ የቀን ተቀን ሥራ በሰከፊ ሪታሪያቱ አማካይነት ይከናወናል።

ዓለም አቀፍ ኮሚኒስት ንቅናቄ
(World Communist Movement)

(እንደኛው ኢንተርናሽናልን ፡ ሁለተኛው ኢንተርናሽናልን ፡ ሦስተኛው ኢንተርናሽናልን ይመለከታል ።)

ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት
(International Monetary Fund IMF)

ዓለምአቀፍ የገንዘብ ሥርዓትን የማቀናበር ከፍተኛ ኃላፊነት የተጣለበት የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ልዩ አካላት ከሆኑት አንዱ ነው ። ሆኖም በሁለቱ ድርጅቶች መካከል በተፈረመ ውል መሠረት የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት እንቅስቃሴ ወይንም ፖሊሲ ውስጥ ጣልቃ ሊገባ አይችልም ።

ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት በ1944 ግለትም ከዓለም ባንክ ጋር ባንድ ወቅት በአሜሪካ ብራቶን ውድሰ በተባለ ስፍራ በተደረገ ዓለም አቀፍ የገንዘብና የፋይናንስ ጉባኤ ተመሠረተ ። በጉባኤው ላይ 44 ሀገሮች የተሳተፉ ሲሆን የጉባኤውም ዓላማ በኢኮኖሚ ዝቅጠትና በጦርነት ምክንያት ተንኮታኩቶ የነበረውን የዓለም አቀፍ የገንዘብና የፋይናንስ ሥርዓት መልሶ መዘርጋት መሆኑ ተገልጿ ነበር ። አሜሪካና እንግሊዝ በጉባኤው በግንባር ቀደምትነት ከተሳተፉት ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መካከል የሚገኙ ሲሆን ሶቭዬት ኅብረት ፡ ፖላንድ ፡ ቼኮዝ ሎቫኪያና ዩጎዝላቪያም ተሳትፈው ነበር ። ሆኖም ሶቭዬት ኅብረት አባል ሳለመሆን ወዲያው ሰትወሰን ፡ ፖላንድና ቼኮዝሎቫኪያም ከጥቂት ዓመታት በኋላ ከድርጅቱ ጡ ። ሶቫሊስት ሀገሮች በድርጅቱ ውስጥ ላለመሳተፍ ከሚያቀርቧቸው ዋና ዋና ምክንያቶች መካከል የድምፅ አስጣጡ ሥርዓት ቁተለይ ዋና ዋና ውሳኔዎችን በሚመለከት ለአሜሪካ ድምፅን በድምፅ የመሻር መብት የሚሰጥ መሆኑ ፡ አባላት ማንኛውንም ድር

ጅቱ የሚጠይቃቸውን የኢኮኖሚ መረጃዎች ፡ በተለይም ያላቸውን የወርቅና የውጭ ምንዛሪ መጠን በየጊዜው የማቅረብ ግዴታ ያለባቸው መሆኑ ፡ የወርቅና የውጭ ምንዛሪ መዋጮም በአሜሪካ እንዲቀመጥ ግዴታ መኖሩ እንዲሁም አባል ሀገሮች ከድርጅቱ ብድር ለማግኘት ከቡርሻ የኢኮኖሚ አመለካከት የሚመነጨ ግዴታዎችን እንዲያሟሉ መጠየቃቸው ናቸው ። በአሁኑ ጊዜ ዩጎዝላቪያ ፡ ሪጋና ፡ ሪትናምና ፡ ቻይና ፡ ሕዝባዊት ሪፑብሊክ ከድርጅቱ አባላት መካከል ይገኛሉ ።

ሃያ ሰባት ጳላቀር ሀገሮች በጉባኤው ላይ የተካሄዱ ቢሆንም በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ተፅዕኖ ሥር ስለነበሩ የጉባኤውን ሂደት ለመወሰን ሙሉ ነፃነት አልነበራቸውም ። ቅኝ ግዛት የነበሩት ሌሎች የአፍሪካ ፡ የእስያና የክሪበያን ሀገሮች ደግሞ በጉባኤው ላይ ጨርሰ ምንም ዓይነት ቦታ አልተሰጣቸውም ነበር ።

ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት በ1947 ሥራውን ሲጀምር የአባላቱ ቁጥር 49 እንዲሁም የካፒታሉ መጠን ስምንት ቢሊዮን የአሜሪካ ዶላር ያህል ነበር ። በ1981 የአባላቱ ቁጥር ወደ 141 ከፍ ሲል ፡ ከእነዚህ በመዋጮ ያገኘው ገንዘብ ብቻ ድርጅቱ ሥራውን ሲጀምር ከነበረው ካፒታል ጋር ሲነፃፀር በአሥር እጅ ያህል ሊያድግ ችሏል ።

ድርጅቱ ሲቋቋም በጸደቀው ስምምነት ውስጥ ከተዘረዘሩት ዋና ዋና ዓላማዎች መካከል ዓለም አቀፍ የገንዘብ ነክ ስምምነትና የአጭር ጊዜ የውጭ ምንዛሪ ክፍያ እንዲኖር ፡ የዓለም አቀፍ ንግድ እንዲስፋፋና የተመጣጠነ ዕድገት እንዲያሳይ ፡ የውጭ ምንዛሪ ዋጋ መዋገድ እንዲገታና አባል ሀገሮች የውጭ ምንዛሪ ችግር ሲያጋጥማቸው ችግሩ ከፍተኛ የኢኮኖሚ ቀውስ ከማስከተሉ በፊት መፍትሔ እንዲገኝላት ማድረግ የሚሉ ይገኙበታል ። እነዚህን ዓላማዎች ተግባራዊ ለማድረግ ያስችላሉ በግለትም ድርጅቱ ሁለት ዓባይነት ተግባራትን እንደሚያካሂድ ይገልጻል ። የመጀመሪያው ተግባር የውጭ ምንዛሪ ዋጋንና ክፍያን የሚመለከቱ መመሪያዎችን ማውጣትና የወጡትን መመሪያዎችም አባል ሀገሮች በተግባር መተርጎማቸውን መከታተልና መቆጣጠር ሲሆን ፡ ሁለተኛው

ደግሞ አባል ሀገሮች እነዚህን መመሪያዎች ለመከተል ይችሉ ዘንድ የሚያስፈልጋቸውን የገንዘብ ዕርዳታ መስጠት ነው።

የኮታ(መዋጮ) መጠን በአባል ሀገሮች መካከል ከፍተኛ ልዩነት ያሳያል። በ1981 የአሜሪካ ኮታ ከጠቅላላው 21.2% ነበር። የድርጅቱ አባል የሆኑት 25ቱ የበለጸጉ ካፒታሊስት ሀገሮች በአንድነት ከጠቅላላው ኮታ 65% በመካከላቸው ሲከፋፈሉ 1 የቀሩት 116 አባል ሀገሮች ድርሻ የተረፈው 35% ነበር። የድርጅቱ አባላት የሆኑት 48 የአፍሪካ ሀገሮች (ደቡብ አፍሪካን ሳይጨምር) በአንድነት የነበራቸው ድርሻ ከጠቅላላው 7% ብቻ ነበር። የኢትዮጵያ ድርሻ ከጠቅላላው 0.09% ነበር። እያንዳንዱ አባል ሀገር በድርጅቱ ውስጥ የሚኖረውን የድምፅ ጥንካሬ የሚወስነው የኮታው መጠን በመሆኑ በገንዘብ ድርጅቱ የገዥዎች ቦርድና የሥራ አስፈጻሚ ቦርድ ውስጥ ውሳኔ የመስጠቱ ሥልጣን በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች እጅ እንዲገባ አድርጓል። እጅግ ከፍተኛ ውሳኔዎችን በሚመለከት ከጠቅላላው 85% ድምፅ ግጥሚያን ያስፈልጋል። ከዚህም በላይ ከጠቅላላው ድምፅ ከ20% በላይ ያላት አሜሪካ በተናጠል ወሳኝ ጉዳዮችን በሚመለከት ድምፅን በድምፅ የመሻር መብት ተሰጥቷል።

ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት ለኢኮኖሚ ችግሮች መፍትሔ ይሆናሉ በሚል ሳቢያ ተደራጃፊዎችን የሚያስገባቸው ግዴታዎች የተመሠረቱት በቡርሻ ኢኮኖሚን ያደፈሩ ሐሳቦች ላይ ሲሆን በእነዚህ ጉድፈ ሐሳቦች መሠረት የሚወሰዱ እርምጃዎች የኋላ ቀር ሀገሮችን ችግሮች ሊያቃሉ ይቅርና በቅድሚያ ያንፀባርቃሉ የሚባለውን የበለጸጉ ካፒታሊስት ሀገሮች ሁኔታ እንኳን የግያን ፀባርቁና የእነዚህን ሀገሮች ችግሮች ለመረዳትና ለችግሮቹ መፍትሔ ለማስገኘት የግያን ስህተት መሆናቸው በየጊዜው የሚታይ ነው። ድርጅቱ የሚያቀርባቸው ሐሳቦች ከመንግሥት ቁጥጥር ነፃ የሆነ ገበያ ለችግሮች ሁሉ መፍትሔ ሊያስገኝ ይችላል በሚል አስተሳሰብ ላይ የተመሠረቱ ሲሆን የሀገር ውስጥና የውጭ ካፒታሊስቶች በኢኮኖሚው ውስጥ እንደልብ እንዲፈነድሉ ለማስቻል የታቀዱ ናቸው። ከዚህም አመለካከት በመነሣት በአንድ ሀገር ኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ውስጥ የመንግሥት ተሳትፎ እንዳይዳብርና እንዲመነግን ለማድረግ

ሁልጊዜ ይጥራል። ድርጅቱ በኋላቀር ሀገሮች ለሰፊው ሕዝብ የሚጠቅሙ መሠረታዊ የሆኑ መዋቅራዊ ለውጦችን ለማምጣት የሚደረጉ ብሔራዊ ጥረቶችን በማፈን ካፒታሊስታዊ ግንኙነት እንዲሰፋፋ ያልተቆጠበ ጥረት ያደርጋል። ድርጅቱ የራሱን መመሪያዎች በማስፈጸም በኩል በአባል ሀገሮች መካከል ልዩነት ያደርጋል። ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የድርጅቱን መሠረታዊ መርሆች ባፈረሱበት ጊዜ እንኳን አይቶ እንዳላየ ግለሰብ ከድርጅቱ ታሪክ ለመረዳት እያዳግትም። በአንፃሩ ደግሞ ሰቅሊስት የዕድገት ፈለግ በሚከተሉ ሀገሮች ላይ በተለይ የውጭ ምንዛሪ ችግራቸው ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ ሲገኝ እጅግ አስቸጋሪ ግዴታዎችን በመጫን ሰውር የፖለቲካና የርዕዮተዓለም ዓላማዎችን ተግባራዊ ከማድረግ አይመለስም።

ኋላቀር ሀገሮች በተለይም ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈርን የሚከተሉት ዲሞክራሲያዊ የሆነና እውነትም ዓለም አቀፍ የሆነ አዲስ ዓለም አቀፍ የገንዘብ ሥርዓት፣ በአጠቃላይም አዲስ ዓለም አቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት እንዲመሠረት በየጊዜው ጥያቄ ያቀርባሉ። የዓለም ኢኮኖሚ ሁኔታዎችና ችግሮች ድርጅቱ ሲቋቋም ከነበሩት ጋር ሲነፃፅሩ ከፍተኛ ልዩነት ያላቸው በመሆኑ ዓለም አቀፍ የገንዘብና የፋይናንስ ጉባኤ እንዲጠራና ከነባራዊ ሁኔታው ጋር የሚጣጣም ሥርዓት እንዲፈጠር ተደጋጋሚ ጥያቄ ማቅረባቸው አልቀረም። ሆኖም ያለው ሥርዓት ተቀዳሚ ተጠቃሚ የሆኑት ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች እስካሁን ድረስ ጥያቄውን አልተቀበሉትም።

ዓለም ዲሞክራሲያዊ ወጣቶች ፌዴሬሽን (የ—)

(World Federation of Democratic Youth)

በፖለቲካ፣ በሃይማኖት፣ በዘርና በሀገር ልዩነት ሳያደርግ የዓለም ወጣቶችን የሚያሰባስብ የዓለም አቀፍ ዲሞክራሲያዊ የወጣቶች ድርጅት ነው።

ድርጅቱ በ1945 በላንደን በተካሄደው የዓለም ወጣቶች ስብሰባ ላይ ተመሠረተ። የድርጅቱ ዋና ዓላማዎች ለሰላም መታገል፣

የወጣቶችን መብት ማስከበር ፣ ለሕዝቦች ነፃነት መታገልና ተራማጅ ወጣቶች በፀረ ኢምፔሪያሊስት ፣ በፀረ ቅኝ አገዛዝ ፣ በፀረ ፋሺስትና በፀረ ዘረኝነት አቋም የትግል አንድነት እንዲመሠርቱ ማድረግ ነው ። ድርጅቱ ከመቶ በላይ ከሆኑ ሀገሮች የተወጣው ከ200 የሚበልጡ ማኅበራትን በአባልነት ይዟል ። የአብዮታዊት ኢትዮጵያ ወጣቶች ማኅበርም (አኢወማ) የዚሁ ድርጅት አባል ነው።

የዓለም ዲሞክራሲያዊ ወጣቶች ፌዴሬሽን የወጣቶችን ትግር ፣ የዓለምን ሰላምና የሕዝቦችን የነፃነት ትግሎች በተመለከቱ የተለያዩ ጉዳዮች ላይ ዓለም አቀፍ ስብሰባዎችን በመጥራት ውይይት እንዲደረግባቸው ያደርጋል ። ወቅታዊ በሆኑ ዓለም አቀፍ ጉዳዮች ላይም ኮሚቴዎችን በማቋቋም ለአፍሪካ ፣ ለእስያና ለላቲን አሜሪካ ወጣቶች የመድኃኒት ፣ የባህልና የሰፖርት ዕቃዎች እርዳታና የነፃ ትምህርት ዕድልም ይሰጣል ።

የዓለም ዲሞክራሲያዊ ወጣቶች ፌዴሬሽን ከፍተኛ የአመራር አካል የአባል ድርጅቶች ጠቅላላ ስብሰባ ነው ። ከዚሁ ውጭ የድርጅቱን የቀን ተቀን የሥራ እንቅስቃሴ የሚያካሂዱት የሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴውና በርሱም የሚመደበው ጽሕፈት ቤት ናቸው ። የድርጅቱ ዋና ጽሕፈት ቤት የሚገኘው በቡዳፔስት ከተማ ነው ።

ዓይነት ለውጥ (የ—) (Qualitative Change)

አንድ አካል ወይም ክስተት በውስጡ በሚገኙ ተቃራኒ ኃይላት ትግል የተነሣ የመጠን ለውጥ ሲያደርግ ቆይቶ በእመርታና በቅጽበት አጠቃላይ ለውጥ ለማድረግ ወደ እዲስ ነገር መቀየር ፣ መሠረታዊ ለውጥ ማድረግ ማለት ነው ። የእያንዳንዱ የዓይነት ለውጥ ሂደት (የራሱ መዋቅር) ወደ ከፍተኛው ወደ ውስብስቡ እንዲሁም ወደ ቀላሉና ወደ ዝቅተኛው ሊሆን ይችላል ።

የዓይነት ለውጥ የመጠን ለውጥ ሂደት ውጪት ሲሆን የሚፈጸመው በእመርታ ቂቻ ነው ። ማናቸውም ነገር የዓይነትና የመጠን ቅራኔና አንድነት ያለው በመሆኑ ከመጠን

ጠን ወደ ዓይነት የሚደረገው ሽግግር የዕድገት ሁለንታዊ ባሕርይ ፣ ዕድገትም ከመጠን ወደ ዓይነት የሚደረገው ሽግግር እንደሆነ ያሳያል ። ዕድገት በሕግ የሚገዛ በመሆኑ ከመጠን ወደ ዓይነት የሚደረገውም ሽግግር እንዲሁ በሕግ የሚገዛ ነው ።

አንድ ነገር ወይም ክስተት አንድ ጊዜ መሉ በመሉ የዓይነት ለውጥ ካሳየ ወደ በፊት ዓይነትና መጠን ፈጽሞ ሊመለስ ወይም ሊቀለበስ አይችልም ።

የዓይነት ለውጥ በእመርታና በቅጽበት የሚከናወን ቢሆንም የእመርታውና የቅጽበቱ ባሕርይ ግን እንደሚለወጠው ነገር ባሕርይ የተለያየ ነው ። ኬሚካላዊ ለውጦች እጅግ በጣም ቅጽበታዊ ሲሆኑ ማኅበራዊና ሥነ ሕይወታዊ ለውጦች የሚያሳዩት የዓይነት ለውጥ በእመርታ መሆኑ የግድ ቢሆንም እንደ ኬሚካላዊ ለውጦች ቅጽበታዊ አይደለም ።

የዓይነት ለውጥ ከአንድ ዓይነት ወደ ሌላኛው ዓይነት የሚደረገውን የእመርታ ለውጥ የሚያሳይ በመሆኑ ማቋረጡን ፣ ነገሩ ወይም ክስተቱ በዚያ መልክና ዓይነት ያለው ህልውና ማብቃቱን ያሳያል ። የመጠንና የዓይነት ውህደት መፍረሱን ያመለክታል ።

(የዲያሌክቲክስ ሕጎችን ፣ የመጠን ለውጥን ፣ ከመጠን ወደዓይነት ከዓይነት ወደመጠን ለውጥ ሕግን ይመለከታል ።)

ዕውቀት (Knowledge)

የሰው ልጅ የሚኖርበትን አካባቢና የዓለምን ምንነት ፣ የክስተቶችን አመጣጥና ምክንያት የሚረዳበት ዘዴና ችሎታ ነው ። ዐወቀ ማለት ተረዳ ፣ ተገነዘበ ፣ ሲገባው ቻለ ማለት ሲሆን ይህን ውጤት ለማግኘት ነገሮችን በቅርብና በጥልቀት መመልከትን ፣ ማሰላሰልንና ማገናዘብን ይጠይቃል ። ዕውቀት የሌለው ሰነዮች እንግዳ የሆነ ሁኔታው የተዳፈነበት ሲሆን ዕውቀት የጨበጠ ደግሞ ነገሮች ግልጽ የሆኑለት ፣ ጠልቆ በመግባት ምሥጢራቸውን የተረዳ

ነው፤ ይህም ግለት ዕውቀት ነገሮች እንደ ሚመስሉ ወይም መስለው እንደሚቀርቡ መቀበል ሳይሆን እውነተኛና ውስጣዊ ምን ነታቸውን መገንዘብ ነው። ለምሳሌ ፀሐይ ከመራት ለትታይ እነሱተኛ ብትመስልም በምርምር እንደተገኘው ትክክለኛው ሁኔታ ግን ከዚህ የተለየ ነው። ዕውቀት ሁኔታዎችን እንደሚመስሉ መቀበል ሳይሆን በሚገዙበት ሕግጋት እንፃር የመረዳት ፍላጎት በመሆኑ ነገሮች በእውነት፣ በትክክል ምን እንደሆኑ የሚገልጸውም በሕግጋት አግካይነት ሲጻጸፍ ሲዋቀሩ ነው።

እንደሐሳባዊ ፍልስፍና የዕውቀት ምንጭ የግሰብ ችሎታ ወይም ሐሳብ መሆኑ ይነገራል። የሰው ልጅ በመንፈሳዊ ፍላጎት በመነሣት ባለው የግሰብና የግንኙነት ችሎታ በቀጥታ የነገሮችን ዕውቀት እንደሚገኝበት ተደርጎ ይቀርባል። የሚያውቀው ሐሳብ በመሆኑ የሚታወቀውም በግድ ሐሳባዊ ባሕርይ ያለው መሆኑን ለማሳመን ይሞክራል። ግለትም ከሀዋቂው ሐሳብ ውጭ ያለው ሐሳብ ካልሆነ የሁለቱ መዛመድ፣ እንዲያውም ግወት የግይታሰብ ይሆናል። በግለት ሐሳባዊ ፍልስፍና ዕውቀት ግለት ሐሳብ ሐሳብን ሲያውቅ ነው ይላል። የነገሮች እውነትነት መስለው እንደሚታዩት ግለትም እንደተጨባጭነታቸው ሳይሆን በውስጣቸው የሚገኘውን ሐሳብ መጨበጥ ነውና።

ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት ግን የዕውቀት ምንጩ ሐሳብ ሳይሆን ቁስለካል ነው በሚለው ይመራል። ይህም ግለት የሰው ልጅ የግሰብ ችሎታ አስፈላጊ አይደለም ወይም ዝትተኛ ሚና ይጫወታል። ግለት ሳይሆን ዕውቀት እውነት የሚሆነው (ግላዊ ወይም ጎሴናዊ ብቻ የግይሆነው) ከተጨባጭ ነገሮች ሲመነጭ ብቻ ነው። የዕውቀትን ምክንያትና ሚና በትክክል ለመረዳት የሚቻለውም ምንጩ ተጨባጩ መሆኑን ሰናውቅ ነው። የሰው ልጅ ፍላጎትና ድርጊት ከቁስለካል የሚመነጭና የተያያዘ በመሆኑ ዕውቀት ለሰው ልጅ ጠቃሚ የሚሆነው ሐሳብን

በግወት ሳይሆን ስለተጨባጩ ሁኔታ ትክክለኛ ግልባጭ በሐሳባችን ውስጥ ሲቀረፅ ነው። ሐሳብ የዕውቀት ምንጭ አይደለም፤ የተጨባጩ ውስጣዊ ግንዛቤ እንጂ። ሐሳብ የሚያስረዳው ሐሳብን ሳይሆን ከሐሳብ ውጭ ያለትን ተጨባጭ ሁኔታዎችንና ድርጊቶችን ነው። ይህም ግለት ዕውቀት በመመልከት ብቻ የሚገኝ ወይም ዝም ብሎ ከሰማይ የሚወርድ ሳይሆን የሰውን ልጅ የሐሳብ ችሎታ ግለትም ግመዛዘንን፣ መተንተንን፣ መመራመርን የሚጠይቅ ነው። ምንጩ ቁስለካል ቢሆንም እንደግንኙነት ድርጊት ዕውቀትም መመረት አለበት። ከተጨባጩ ሁኔታ ጋር የተያያዘ በመሆኑ ዕውቀት ግንባራዊ፣ ታሪካዊና አፃጺ ነው። ላለው ስልተምርት አመችና አስፈላጊ የሆነው ዕውቀት ይመረታል፤ ለዚሁ ስልተምርትም ይኸው ዕውቀት መልሶ ያገለግላል።

(ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን፣ ጸሐሳዊ ዕውቀትን፣ አንፃራዊና ፍጹማዊ እውነትን፣ ጭብጥን፣ ተግባርን ይመለከታል።)

ዕድገት

(Development)

ዕድገት የለውጥ ውጤት በተለይም የዓይነት ለውጥ፣ ከዝትተኛው ወደ ከፍተኛው ዓይነት የሚደረግ ሽግግር ግለት ነው። ከዝትተኛው፣ ከቀላሉና ካረጀው የመዋቅር ደረጃ ወደ ከፍተኛው፣ ወደ ውስብስብና ወደ አዲሱ የመዋቅር ደረጃ የሚደረግ ለውጥ ነው።

በግንኙነትም አካል ወይም ከሰተት ውስጥ ባሉት ተቃራኒ ኃይሎች መካከል በሚካሄደው የግያጳርጥ ትግል ምክንያት የአርጌው መደምሰስና የአዲሱ መከሰት የግይቀር ነው። ዲያሌክቲክስ እንደሚያስረዳው በግንኙነትም አካል ወይም ከሰተት በውስጡ በያዛቸው ተቃራኒዎች ትግል ምክንያት እያንዳንዳቸው እንደየራሳቸው ሁኔታ ለውጥና ትስቃሲ ያደርጋሉ። እነዚህ የተቃራኒነትና የአንድነት ባሕርይ ያላቸው ኃይሎች በትግሉ ሂደትና ውጤት ለውጥ ያስገኛሉ። ይህም

ዕድገት ሲሆን በተቃራኒዎቹ ትግል ምክንያት የአካሉን ወይም የክስተቱን ከደረጃ ወደ ደረጃ የመተላለፍ፣ የመኮልመስ፣ የመበልጸገና የተለያዩ ውስብስብ ባሕርያትን ለማሳየት የመቻል ሁኔታን ያመለክታል። ዲያሌክቲካዊ ዕድገት በሕግ የሚመራ ነው። የዕድገት እትጣጫ ወደፊት እንጂ ወደኋላ ባለመሆኑ ሻሪው ክስተት ወይም አካል ከተሻሪው (ከተደምቱ) አካል ወይም ክስተት የተለየ ይሆናል። ለምሳሌ ካፒታሊዝም እየሳበረ ሲሄድ በወቅቱ ባሉት ተቃራኒ ኃይሎች ግለትም በመሄደሩና በቡርጂዚው መካከል ትግል ይካሄዳል። ከጊዜ ወደ ጊዜም ትግል

ኛው ይበልጥ እየከረረ በመሄድ መሄደሩ በቆራጥ ትግሉ የካፒታሊስቲን ኅብረተሰብ የምርት ግንኙነት ያፈራርሳል። በየጊዜው የተደረጉትም የመጠን ለውጦች ተጠራትመው እመርታ በማምጣት የግዴነት ለውጥ ያስከትላሉ። የሚመሠረተው እዲሱ(ሻሪው) የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ከተደመሰሰው ከአርጌው (ከተሻሪው) የካፒታሊስት ኅብረተሰብ የተለየ በዕድገት ደረጃው ከፍ ያለ፣ ከካፒታሊስት ኅብረተሰብ ይበልጥ ውስብስብ የሆነ ነው።

(የዲያሌክቲክስ ሕግን ይመለከታል።)

h

ከላሽነት

(Revisionism)

ግርክሲዝም ሌኒኒዝምን ከሁኔታዎች ጋር በግንኙነብ ማሻሻል፣ ግጦናከርና ማዳ በር ይገባል በሚል ሽፋን የወዝአደሩን ሳይን ሳዊ ርዕዮተዓለም በቡርጂኩ ርዕዮተዓለም ለመተካት የሚሞከር ንድፈ ሐሳብ ነው።

ከላሽነት የተከሰተው በ19ኛው ምዕት ዓመት ማብረያ ላይ ነው። የክስተቱም መነሻ ካፒታሊዝም ወደኢምፔሪያሊዝም እንዲሸጋገር ምክንያት ከሆኑት ከሳይንስና ከፍልስፍና አስተሳሰቦች ጋር ግርክሲዝም መጣጣም አለበት የሚለው ቀኝ ዘመም እንቅስቃሴ ነበር። በዚህ ረገድ የተደረገው መከራ በእርግጥም ግርክሲዝምን ከዘመኑ ተጨባጭ ሁኔታዎች ጋር በማጣጣም ለማዳበርና ለማበልጸግ ሳይሆን ንድፈ ሐሳባዊ መሠረቱንና አብዮታዊ ትምህርቱን ለዋውጦ በቡርጂኩ የፍልስፍናና የኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ ለመተካት ነበር።

የከላሽነትን አስተሳሰብ የቀመረውና ያዳበረው የጀርመን ማኅበራዊ ዲሞክራሲንና የሁለተኛውን ኢተርፕሽናል አድርባይ ክንፍ ይመራ የነበረው በርንስታይን ነው። በርንስታይን የሦስቱን የግርክሲዝም ዘርፎች ማለትም የፍልስፍናን፣ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚንና የሳይንሳዊ ኮሚኒዝምን መሠረተ ሐሳቦች ሽሮ በምትካቸው የቡርጂኩን አስተሳሰብ አስፋፋ።

በርንስታይን ፍልስፍናን በማስመልከት ቁስአካላዊ አጽምን በመሻር የካንትን አስተሳሰብ አስፋፍቷል። በዚህም የከላሽነት አስተሳሰብ የመደበኛን ትግል በማስመልከት የሰነዘረው ጉልቶ ይታያል። ኢኮኖሚንም በማስመልከት በርንስታይን ካፒታሊዝም ቀስ በቀስ በዕቅድ ወደሚመራው የኢኮኖሚ አደረጃጀት ስለሚያመራ በካፒታልና በሠራተኞች መካከል ያለው መሠረታዊ ቅሬታ እየተዳከመ መሄዱ ስለማይቀር የመደብ ቅሬታም እየጠፋ ይሄዳል ብሏል። ከዚህ በመነሣት የወዝአደሩ የበላይነቱን የሚባል ነገር ሊነሣ አይችልም ወደሚለው መደምደሚያ ያመራል።

እንዲያውም በበርንስታይን አስተሳሰብ ካፒታሊዝምና ሶሻሊዝም የኋላ ኋላ ከመጣጣምና ከመዋሃድ ደረጃ ላይ ይደርሳሉ።

በፖለቲካው መስክም በርንስታይን መንግሥት የአንድ መደብ የመጨቆኛ መሣሪያ ሳይሆን መደብ ግዑዝ አካል ነው። ሠራተኛው ትግሉን አፋፍቦ ሥልጣን ለመያዝ የሚችለው በቡርጂኩ ፓርላማ ውስጥ በሚያደርገው ተሳትፎ የበላይነትን ሲያገኝ ነው ይላል።

በሃያኛው ምዕት ዓመት በካፒታሊስቱ ዓለም ላይ በኢኮኖሚውም ሆነ በፖለቲካው ዘርፍ የደረሰው ቀውስ የከላሽነትን አስተሳሰብ ከሰረት በግልጽ አሳይቷል። በተለይም የጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት ድል አድራጊነት የመደበኛ ትግል ውጤት እንደመሆኑ የተነሳራ መደቦች እርቅ ከቶ ሊኖር እንደማይችል አበከሮ አስገንዝቧል።

በሃያኛው ምዕት ዓመት የተከሰተው ሁኔታ የበርንስታይንን ተከታዮች ከለሳ ፍሬ ቢሰነት በግልጽ አሳይቷል። ነገር ግን ከለሳም አብሮ ጠፋ ማለት አይደለም፤ እንዲያውም ባዲስ መልክ እንደገና ተነሥቷል። የዚህ ከለሳ እንቅስቃሴ መሪ ካርል ካውትስኪ ነበር። እነካርል ካውትስኪ በመሠረቱ ግርክሲዝምን የማይከዱ በመምሰል በዘመኑ ግርክሲዝም ማለትም በሌኒኒዝም ላይ ከፍተኛ ቅዋሚ ነበራቸው። በተለይም የመጀመሪያውን የሶሻሊስት መንግሥት ያጽደመውንና የመራውን አዲሱን ዓይነት ሌኒኖዊ ፓርቲ በመቃወም የዚህ ፓርቲ አደረጃጀትና የትግል መርህ ኋላቀር ለነበረችው ለሩሲያ ብቻ አግባብነት ያለው እንጂ ሁለንታዊነት ስለሌለው “መኖኛ ግርክሲዝም” ነው በማለት የሰም ማጥፋት ዘመቻ ጀምረው ነበር። ሆኖም ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ የሶሻሊስቱ ጉራ እያበበ፣ የካፒታሊስቱ ጎራ ደግሞ በሦስተኛው ዙር ቀውስ ውስጥ በመግባቱ የነካርል ካውትስኪ ከለሳ ውድቅ ሆኗል። ከዚያም በኋላ ይህ አሳሳቸና አደገኛ አስተሳሰብ በተለያዩ ገጽታዎች የተ

ከሰተ ሲሆን አሁንም ቢሆን ከላሽነት መልኩንና ታከቲኩን እየለዋወጠ መታየቱ አልቀረም ።

ከባድ ኢንዱስትሪና ቀላል ኢንዱስትሪ

(Heavy Industry & Light Industry)

ከባድ ኢንዱስትሪ ለአንድ ብሔራዊ ኢኮኖሚ ዕድገትና መስፋፋት የቴክኖሎጂ መሠረት የሆኑት የምርት መገልገያዎች የሚመረቱበት የኢንዱስትሪ ክፍል ነው ። ከባድ ኢንዱስትሪ የብረታ ብረትና የኤንጂነሪንግ ኢንዱስትሪን ፣ የኃይል ማመንጫ ኢንዱስትሪን ፣ የነጻጅ ዘይት ፣ የጋዝና የክሰል ኢንዱስትሪዎችን ፣ የኮንስትራክሽን ሥራ ዕቃዎች አምራች ድርጅቶችን ፣ የኬሚካልና የፔትሮኬሚካል ኢንዱስትሪዎችን ፣ የወረቀትና ሌሎች መገልገያዎችን የሚያመርቱ ኢንዱስትሪዎችን ያጠቃልላል ።

ቀላል ኢንዱስትሪ በቀጥታ ለፍጀታ የሚሆኑ የምርት ዓይነቶች የሚመረቱበት የኢንዱስትሪ ክፍል ነው ። ቀላል ኢንዱስትሪ ጨርቃጨርቅን ፣ ጫማን ፣ ምግብን ፣ መጠጥንና ሌሎችንም የፍጀታ ዕቃዎች የሚያመርቱ ኢንዱስትሪዎችን ያጠቃልላል ።

ከባድ ኢንዱስትሪና ቀላል ኢንዱስትሪ በመካከላቸውና ከሌሎችም ክፍላት ኢኮኖሚዎች ጋር የጠበቀና የተወሳሰበ ግንኙነት አላቸው ። ለምሳሌ ከባድ ኢንዱስትሪዎች ለቀላል ኢንዱስትሪዎች የማምረቻ መሣሪያዎችንና ልዩ ልዩ ዕቃዎችን ፣ ለአርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ የማምረቻ መሣሪያዎችንና ልዩ ልዩ ኬሚካሎችን ፣ ለትራንስፖርት ክፍለ ኢኮኖሚ ልዩ ልዩ ማጓጓዣዎችን ፣ ለኮንስትራክሽን ክፍለ ኢኮኖሚ የኮንስትራክሽን መሣሪያዎችንና የኮንስትራክሽን ሥራ ዕቃዎችን ያመርታሉ ። ቀላል ኢንዱስትሪዎችም በበኩላቸው በከባድ ኢንዱስትሪዎች ውስጥና በሌሎችም የኢኮኖሚው ልዩ ልዩ ክፍሎች ውስጥ ተቀጥረው ለሚሠሩ ሠራተኞችና በአጠቃላይ ለሕዝቡ ፍጀታ የሚሆኑ ልዩ ልዩ ዕቃዎችን ያመርታሉ ። ቀላል ኢንዱስትሪዎች የፍጀታ ዕቃዎችን ለማምረትም ከከባድ ኢንዱስትሪዎች የምርት መሣሪያዎችንና ልዩ ልዩ ዕቃዎችን ፣ ከአርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ

ኖሚ በርካታ ጥሬ ዕቃዎችን ፣ ከሌሎች ክፍላት ኢኮኖሚም ልዩ ልዩ ዕቃዎችንና አገልግሎቶችን ያገኛሉ ።

በአንድ ብሔራዊ ኢኮኖሚ ውስጥ በከባድ ኢንዱስትሪና በቀላል ኢንዱስትሪ መካከል ያለው ሚዛን ከፍተኛ ትኩረት ይሻል ። ምክንያቱም በምርት ፣ በከምችትና በፍጀታ መካከል ያለውን ሚዛን በመወሰን ረገድ ከፍተኛ ሚና የሚጫወት በመሆኑ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች በአብዛኛው የኢንዱስትሪ እንቅስቃሴያቸው በቀላል ኢንዱስትሪ ላይ ያተኮረ ነው ። ይህ ሁኔታ በመሠረቱ በቅኝ አገዛዝ ዘመን ሥር የሰደደና አሁንም በአጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ ሥርዓት ሥር ከሚደርስባቸው ተፅዕኖ የሚመነጭ ነው ።

የሶሻሊስትን የዕድገት ፈር የሚከተሉ በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች ለሶሻሊስት ኢኮኖሚ ግንባታ መሠረት ለመጣል ይችሉ ዘንድ ለከባድ ኢንዱስትሪ መስፋፋትና መጠናከር ተገቢውን ትኩረት ለመስጠት ያልተቆጠበ ጥረት በማድረግ ላይ ይገኛሉ ። የጎብረተሰቡን የኑሮ ሁኔታም ደረጃ በደረጃና ተከታታይነት ባለው መንገድ ማሻሻል ያለባቸው መሆኑን ይገነዘባሉ ። ይህንንም ጣምራ ተግባር ለማካሄድ ከኢምፔሪያሊዝም የብዝበዛ ወጥመድ መላቀቅ ፣ ከሶሻሊስቱ ዓለም ጋር ያለውን ግንኙነት ማጠናከርና ያለውን የሰው ኃይልና ቁሳዊ ሀብት ለኢኮኖሚው ግንባታ በአግባቡ ማዋል የሚያስፈልግ መሆኑ እያጠራጥርም ።

ከፊል ቅኝ ግዛት (Semi-Colony)

የአንድ ሀገር ኢኮኖሚ ፣ ፖለቲካና የጦር ኃይል በከፊል በሌላ ሀገር ቁጥጥር ሥር ሲውል ከፊል ቅኝ ግዛት ይባላል ።

ኩላክ (Kulak)

በ1860ዎቹ ዓመታት ውስጥ የሩሲያ ገጠር ጎብረተሰብ በሦስት የተከፈለ ነበር ። እነዚህ ሦስት ክፍሎች ደሀው ገበሬ ፣ መለስተኛው የገጠር ቡርጋዚኒና ከፍተኛው የመሬት

ከበርቱ ነበሩ ። ከእነዚህ ከሦስት ከፍሎች ሁለተኛው ከፍል ግስትም የመስሰተኛው የገጠር ከበርቱ አባላት በሩሲያ ቋንቋ “ኩላክ” ተብለው ይጠሩ ነበር ። ኩላኮች የመደብ ጠባይ ይዘው ይህ ስም የተሰጣቸው በ1890 አካባቢ ነው ። ኩላኮች በባህልና በአኗኗር ዘዴ ከደሃው ገበሬ እምብዛም የሚለዩ አልነበሩም ። ከደሃው ገበሬ የሚለዩበት ነገር ቢኖር በቡርሂክ አመለካከታቸውና መጠነኛ ሀብት የነበራቸው መሆናቸው ነው ።

ኩላኮች አብዛኛው ገበሬ በቅድመ ካፒታሊስት ደረጃ በነበረበት ጊዜ የተሻለ የመሬትም ሆነ የሌላ ንብረት ይዞታ የነበራቸውና በገጠሩ በገበሬው መካከል የካፒታሊስት ጠባቦችን ማንፀባረቅ የጀመሩ ናቸው ። ኩላኮች የከበሩት አራጣ በማበደር፣ የእርሻ ሠራተኞችን ቀጥሮ በማሠራትና ሰሌዎችም አሳልፈው በማከራየት፣ ሰብሎችን በርካሽ ገዝቶ በማከማቸትና ውድ በሚሆኑበት ጊዜ አውጥቶ በከፍተኛ ትርፍ በመሸጥ፣ መሬት በማከራየት፣ የገጠር ሆቴሎችንና መጠጥቢቶችን በመክፈት፣ እነሱትና አንዳስትሪዎችን በማቋቋም፣ የእርሻ ከብቶችንና እነሱት የማምረቻ መሣሪያዎችን ስደህ ገበሬዎች በጉልበት ሥራ በሚከፈል ዋጋ በማከራየት በአጠቃላይ ደህ ገበሬዎችን በመበዝበዝ ነበር ።

ኩላኮች በመደብ መልክ የተከሰቱት በ1861 ገደማ ሲሆን በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ በሩሲያ ውስጥ ከነበረው የካፒታሊስት መደብ በቁጥር ከፍተኛውን ከፍል ይዘዋል ። በጊዜው በገጠር ይገኝ ከነበረው የእርሻ መሬት፣ የእርሻ መሣሪያ እንዲሁም የእርሻና የርቢ ከብት አብዛኛው በኩላኮች እጅ ነበር ። ወደ ገበያ ከሚወጣው ጠቅላላ ሰብል 50% ያህል የሚቀርበው በኩላኮች ነበር ። የቂጣሩ መንግሥትም በገጠሩ ተባባሪና ደጋፊ ኃይል እንዲሆኑት ኩላኮችን ለማጠናከር ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል ።

ታላቁ የጥቅምት አብዮት በሩሲያ መቀጣጠሉ ጥቅማቸውን ስለነካባቸው ኩላኮች አጥብቀው ተቃውመውታል ። በሌላ በኩል ደግሞ በ1918 የሶቭዬት መንግሥት የመሬት ከበርቱዎችን ብዝበዛ ለማስወገድ ትግል ያደርግ በነበረበት ወቅት ኩላኮች ከሰፊው

ደህ ገበሬ ጋር የቆሙ በመምሰል የመኳንንቱን መሬትና ንብረት በመዝረፍ ለጥቅማቸው አውለዋል ። እንዲያውም አንዳንድ ኩላኮች በቀበሌ የሕዝብ ሽንጉዎች ውስጥ እስከመመረጥ ድርሰው ነበር ። ሶሻሊስት አብዮት በገጠርም እየተጠናከረና እየተስፋፋ በመሄዱ ኩላኮች ፀረ አብዮት አቋማቸውን ይፋ በማድረግ በመላ ሀገሪቱ አመፁ ። የገበሬዎችን መደራጀትና የንብረት እርሻዎችን መስፋፋት ከመቃወም አልፈው የፓርቲውን አንቂና አደራጆች ገድለዋል ። ሆኖም በገጠር የተቋቋሙት የደህ ገበሬዎች ኮሚቴዎችና የምግብ አደራጅና አከፋፋይ ቡድኖች ባደረጉት መሥራታትነት የተሞላበት ትግል አድጋሪ ዓላማቸውን አክሸፈዋል ። በመጨረሻም የአብዮቱ ድል አድራጊነት ተረጋግጦ የንብረት እርሻ በገጠሩ በመስፋፋቱና በመጠናከሩ የኩላኮች የመደብ አቋም ተደምስሷል ።

ኪርካጋርድ ስረን
(Kierkegaard, Sören)

ከ1813 — 1855 የኖረ ክርስቲያናዊ ህልውናነትን የመሠረተ ሐሳባዊ የዴንማርክ ፈላስፋ ነው ። በደረሳቸው መጻሕፍት (ፈሎዶክላ ፍራግመንትስ፣ ኮንክሉዲንግ አንሳይንቴሬክ ፖስትስከሪፕተም፣ አይዘር ኦርወዘተ...) ውስጥ የጠራ ህልውና ለመኖር የሚያስፈልገውን አመለካከት በመግለጽ ይህ አመለካከት የክርስቲስን የኑር አርአያነት ለመገንዘብ የሚያስችል መሆኑን ለማስረዳት ሞክሯል ።

ኪርካጋርድ የተነሣው የሄግልን ፍልስፍና ለማፍረስ ነበር ። ሄግል ህልውናን በሥነ አመክንዮአዊ ሥርዓት ውስጥ በማስገባቱ የተሳሳተ አመለካከት ፈጥሮአል በማለት ህልውና በሥነ አመክንዮ የሚመራ ሳይሆን ዋና መሠረቱ እምነት ነው ሲል ተናግሮአል ።

ኪርካጋርድ ህልውናን ከሳይንሳዊ ዕውቀት ውጭ በማድረጉ ብዙ የክርስትና ሃይማኖት ተከታዮችን አፍርቷል ፤ ምክንያቱም ከሄግል ጋር ያነሣው ክርክር በተዘዋዋሪ መንገድ ማርክሳዊ ፍልስፍናን የሚቃረን በመሆኑ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ለመዋጋት የሚጠቅም መሣሪያ ስለሆነ ነው ።
(ህልውናነትን ይመለከታል ።)

ኪነ ጥበብ

(Art)

የግንባራዊ ንቃተ ኅሊና ክፍል የሆነ ፡
እውነታን በምስል የሚያንፀባርቅና ሰዎች ስለ
ዓለም ያላቸውን ሥነ ውበታዊ ግንዛቤ የሚገልጽ
ነው ። ሐሳባውያን ኪነ ጥበብን ምድራዊ ፍች
ግለትም እውነታን የማንፀባረቅ ጠባይ የለውም
በግለት መንፈሳዊና ልቡናዊ ፍች በመስጠት
የግስጽሰትና የግዝናናት ሚና ብቻ እንዳለው
ይናገራሉ ።

ሆኖም የጥንታዊ ኅብረተሰብ ሁኔታ በግልጽ
እንደሚያሳየው በሰዎች ታሪክ ውስጥ ኪነ ጥበብ
ከሥራ ጋር በቅርብ የተያያዘ ነው ። የኅብረተ
ሰብ ዕድገት በሥራና በኪነ ጥበብ መካከል ክፍ
ፍል የፈጠረ ቢሆንም ኪነ ጥበብ ከሰዎች ኑሮ
ጋር ያለውን ግንኙነት ምንጊዜም አላቋረጠም ።
የኪነ ጥበብ ብሔራዊ ይዘት ለዚህ ዓይነተኛ ግስ
ረጃ ነው ።

ኪነ ጥበብ የግንባራዊ ንቃተ ኅሊና አካል
በመሆኑ ከሳይንስ ፡ ከግብረገብ ፡ ከርዕዮተዓለም
ወዘተ... ጋር ተመሳሳይ ጠባዮች አሉት ፤ እንደነ
ሱም በኅብረተሰቡ የመደብ ሁኔታ የሚወሰን ነው ።
ክነሱ የሚለየውም እውነታን በተለየ መልክ ግን
ፀባረቁ ነው ። ኪነ ጥበብ እውነታን የሚያንፀባ
ርቀው በኪነ ጥበባዊ ምስሎች ሲሆን ምስሎቹ
የሚገልጹት የሕውሰታንና የሥነ አመክንዮን ፡
የጭብጥንና የረቂቅን ፡ የግላዊና የሁለንታዊን
ወዘተ... ውህደት ነው ። ለምሳሌ ፍልስፍና
ነገሮችን በጽንሰ ሐሳብና በንድፈ ሐሳብ አግካ
ይነት የሚገልጽ ሲሆን ኪነ ጥበብ የነገሮችን ግን
ዛቤ ሕውሰታዊ በሆነ መገናኛ የሚቀርብ ነው ።

ኪነ ጥበባዊ ምስሎች ለልባዊ በመቅረባቸው
ውበትን እውን በማድረግ በሰዎች ዘንድ ደስታን
ይፈጥራሉ ። አእምሮአዊ ዕድገት ከግስከተላ
ቸውም በላይ በኑሮ ውስጥ ውበት እውን እንዲ
ሆን ከፍተኛ ፍላጎት ይቀሰቅላሉ ። በዚህ
በሥነ ውበታዊ ተግባሩ ኪነ ጥበብ ግንዛቤን የሚ
ያስፋና ከፍተኛ የሆነ ርዕዮተ ዓለማዊና ትምህር
ታዊ ሚና የሚጫወት ነው ። ሥነ ጽሑፍ ፡
ሥዕል ፡ ቅርፃቅጽ ፡ ሙዚቃ ፡ ቲያትርና ሲኒማ
ከኪነ ጥበብ ዓይነቶች ዋና ዋናዎቹ ናቸው ።

(ሥነ ውበትን ፡ ላዕላይ መዋቅርን ይመለከ
ቷል።)

ኬኔ ፡ ፍራንሷ

(Quesnay, François)

ከ1694 - 1774 የኖረ የፈረንሳይ ብሉይ
ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሥራች ነው ።

ኪነ በ1718 ሕክምና ለግጥናት የሚ
ያስችለውን ፈተና ካለፈ በኋላ በ1744 በሕ
ክምና የዶክትሬት ዲግሪውን አግኝቶ የሉዊ
15ኛና የገጉሣውያን ቤተሰቦች ሐኪም
በመሆን አገልግሏል ።

ኪነ አብዛኛውን ጊዜውን የሙያ ሥልጠ
ናው መስክ በሆነው በሕክምና ሥራ ላይ
ያሳለፈ ሲሆን የኢኮኖሚ ምርምሮችን ግካ
ሄድ የጀመረው 60 ዓመት ከሞለው በኋላ
ነው ።

በአጠቃላይ የፈዚዮክራሲያዊ አስተሳሰብ
ተከታዮችና በተለይም የኪነ ትልቁ አስ
ተዋፅኦ የሀብት ምንጭ የልውውጡ መስክ
ሳይሆን የምርት መስክ ነው ግለታ
ቸው ነው ። በኪነ አስተሳሰብ ለከምችት
የሚውለው የተጣራ ምርት ምንጭ ከእርሻው
ግለትም ከመሬት የሚገኝ የተፈጥሮ ፀጋ ነው ።
“የተፈጥሮ ሥልጣን” የሚል ትርጉም ያለው
ፈዚዮክራሲ የሚለው የግሪክ ቃል ለኢኮ
ኖሚ አስተሳሰብ መጠሪያ የሆነውም ለዚህ
ነው ። ኪነ ቁሳዊ ምርት ከሚከናወንባቸው
መስኮች ሁሉ የእርሻውን ክፍለ ኢኮኖሚ
ብቻ የተጣራ ምርት የሚገኝበት አድርጎ
ግዮቱ የአስተሳሰቡ መሠረታዊ ድክመት
ነው ።

በተጨማሪም እንደካርል ግርክስ አባ
ባል ፈዚዮክራቶችን የዘመናዊ ፖለቲካዊ
ኢኮኖሚ መሥራቾች የሚያስኛቸው ሌላው
አስተዋፅኦ በተጥታ “ካፒታል” የሚለ
ውን ቃል ባይጠቀሙም “የዓመት ወጪ”
እና “ቋሚ ወጪ” በግለት በቡርጂው ፖለ
ቲካዊ ኢኮኖሚ ክልል ውስጥ ስለካፒታል
ትንተና በማድረግ ግምባር ቀደም መሆኖ
ቸውም ጭምር ነው ።

የኪነ ሌላው ትልቁ አስተዋጽኦ በ1758
ያሳተመው “ታብሎ ኢኮኖሚክ” የተ
ሰኘ መጽሐፉ ነው ። በዚህ መጽሐፉ

ውስጥ ኪኒ ከእርሻ የሚገኘው ተረፈ ምርት ወይም የተጣራ ምርት በተለያዩ የኅብረተሰቡ መደቦች መካከል እንዴት እንደሚሰራጭና ባጠቃላይ የኢኮኖሚ እርባታ ሂደት እንዴት እንደሚከናወን ለመጀመሪያ ጊዜ ለማሳየት ሞክሯል። በዚህ ጥረቱም ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ ኅብረተሰቡን በሦስት መደቦች ክፍሎ አጥንቷል። እንደኪኒ የመደብ ትንተና የተጣራ ምርት የሚያስገኘው በእርሻ ሥራ የተሰማራው ክፍል በመሆኑ ገበሬውን “አምራች መደብ” ይለዋል። የኢንጽ ስትራው መስክ የተጣራ ምርት ይገኝበታል ብሎ ስለማያምን የእደጥበብ ባለሙያተኞችን ጨምሮ በዚህ ክፍል ኢኮኖሚ የተሰማሩትን “መካን መደብ” ሲላቸው፣ የተጣራ ምርት ተቀባይ የሆኑ ባለሙራቶችን፣ ካህናትንና የመንግሥት ባለሥልጣናትን “ተቀራማች መደብ” ይላቸዋል።

የኪኒ የኢኮኖሚ አስተሳሰብ በጊዜው ከነበረው ሁኔታ አንፃር ሲታይ ተራማጅ አስተሳሰብ ነው። በተለይም በኢኮኖሚ ፖሊሲ ረገድ ታክስ መጣል ያለበት የተጣራ ምርት ተቀባዮች በሆኑት የተቀራማች መደብ አባሎች ላይ መሆን አለበት የሚለው አስተሳሰብ ኪኒም ሆነ ፊዚዮክራቶች ባጠቃላይ ፀረ ፊውዳል አጃም የነበራቸው መሆኑን የሚያሳይ ነው።

ከምፓኔላ ፡ ቶማሶ
(Campanella, Tommaso)

ከ1568—1639 የኖረ ፡ በኢጣሊያ የነፃነት እንቅስቃሴ ውስጥ ንቁ ተሳታፊ የነበረ የተምኔታዊ ሶሻሊዝም አራማጅ ነው። “ሲቲ ኦፍ ዘ ሳን” (የፀሐይ ከተማ) ብሎ በሰየመው ኅብረተሰብ ውስጥ የግል ንብረት ባለሙያ ሰዎች የካፒታል ተገዥ ሳይሆኑ በአኩላነትና በደስታ የሚኖሩበትን ሁኔታ አሳይቷል። ሁሉም ሰው የሚሠራ ሲሆን የሥራ ጊዜ በቀን 4 ሰዓት ብቻ ይሆናል። የዕረፍት ጊዜያቸውን ሰዎች ለአእምሮአዊና ለአካላዊ ዕድገት ያውሉታል። የሥራ ፍሬአቸውን በጋራ ማከማቻ ውስጥ ያስቀምጣሉ፤ የሚፈልጉትንም ከዚያው ይወስዳሉ። የማንበረሰቡ መሬት በዙ ልምድና ዕውቀት ያለው ሳይንቲስት መሆን አለበት ሲል ተናግሯል። ይህ አስተሳሰብ የሚገልጽ

ጸው ኅብረተሰብን ግባዊ በሆነ መንገድ ለመምራትና ለመቆጣጠር በሳይንስ መጠቀም የሚቻል መሆኑን መገንዘብ ነው።
(ተምኔታዊ ሶሻሊዝምን ይመለከታል።)

ካርቴል
(Cartel)

ካርቴል አንድ ዓይነት ምርት የሚያመርቱ ካፒታሊስት ድርጅቶች ገበያን በመካከላቸው በመከፋፈል፣ የዋጋ ተመን በማውጣትና የሚመረተውን ምርት መጠን በመወሰን ረገድ ኅብረት የሚፈጥሩበት አንድ የሞኖፖል ቅርፅ ነው። በእነዚህ መስኮች ስምምነት ከተደረሰ በኋላ እያንዳንዱ የካርቴል አባል ከሌሎቹ የካርቴል አባሎች ነፃ በመሆን ለብቻው መጠኑ የተወሰነለትን ምርት ያመርታል፤ ያመረተውንም ምርት በግሉ ስገቢያ ያቀርባል።

የካርቴል አባል ድርጅቶች በሚያመርቱት ሸቀጥ የመሸጫ ሞኖፖል ዋጋ ላይ ከስምምነት ይደርሳሉ። ገበያውንም በመካከላቸው ይከፋፈላሉ። እያንዳንዱ የካርቴል አባል ድርጅት በተወሰነ የጊዜ ገደብ ውስጥ ምን ያህል ማምረት እንደሚገባውና ምንስ ያህል ስገቢያ ማቅረብ እንደሚኖርበት በስምምነት ይወስናል። እንዲሁም የካርቴል አባል ድርጅቶች የሥራ ኃይል አቀጣጠርን፣ አዲስ የአሠራር ዘዴዎችንና ሂደቶችን፣ የመረጃ ልውውጥን ወዘተ... በሚመለከት ከስምምነት ላይ ይደርሳሉ።

አምራች ድርጅቶች ካርቴል የሚመሠርቱት በመካከላቸው ይካሄድ የነበረው ውድድር መቀጠል ፍሬ በሊሆኖ ሲያገኙ ትና ውድድሩን በመቀጠል ከሚገኘው ትርፍ ይልቅ በመካከላቸው እጃይ በተገለጹት መስኮች ኅብረት መመሥረት የበለጠ ትርፍ ለመስብሰብ የሚያስችላቸው መሆኑን በመረዳት ነው።

(ሞኖፖልን ፣ ሲንዲኬትን ይመለከታል።)

ካርቴዥያኒዝም
(Cartesianism)

ዴካርት የተባለው ታላቁ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ የቀመረው ፍልስፍና ነው።

ይህ ፍልሰፍና ከ17ኛው ምዕት ዓመት እን ሥቶ በእውሮፓ ውስጥ ከፍተኛ ቦታና ተደ ግጭነት ነበረው ። ፍልሰፍናው ሐሳባዊ ቢሆን ም በዘመኑ ተራማጅ የሆነ ሚና ተጫውቷል ።

የካርቲኦግራፊያዊ አስተሳሰብ ሰው ያለው የሐሳብ ችሎታ ትግባራዊ ውጤት እንዲኖረው የሚያስችል የአስተሳሰብ ዘዴ መቀየስ ነው ። ሰው ተፈጥሮን ለመቆጣጠር ሳይንሳዊ የሆነ የአስተሳሰብ ዘዴ እንዲኖረው ያስፈልጋል ። ይህን ሳይንስ ለመመሥረትና ለማሳደግ ፍልሰፍና ስለ ሐሳብና ስለ ቁስለካል ልዩነትና ግንኙነት ጥራት ካለውና ግልጽ ከሆነ ንድፈ ሐሳብ ሳይመድረስ ይኖርበታል ፤ ምክንያቱም የሁለቱ ልዩነት በግልጽ የታወቀ ሲሆን ነው የተፈጥሮን ነባራዊ ሕግጋት ለመገንዘብና ለማጥናት የሚቻለው ። ሳይንስ ሊገነባ የሚችለው ነባራዊ ውና ኅሊናዊው በግልጽ የተለየ ሲሆኑ ብቻ ነው ። ለምሳሌ ይህ ውሃ ሙት ነው ስንል በአባባላችን ውስጥ ነባራዊውና ኅሊናዊው ተለይቶ አልተቀመጠም ። ሙቀት ሕውስታ ነው ፤ ምክንያቱም ሙቀትነቱ ውሃው አራሱ የሚሰማው ሳይሆን በኛ ውስጥ የሚፈጠር ሕውስታ ነው ። ነባራዊው ውሃው ውስጥ የሚገኙት ብናኞች ከፍተኛ እንቅስቃሴ ማድረጋቸው ነው ። የነሱ እንቅስቃሴ ነው ለኛ እንደ ሙቀት የሚሰጣን ።

በመሆኑም በውስጡ ምንም ስሜት ሳንጫምር ቁስለካልን ተናክሎታዊ በሆነ አመለካከት ብቻ ማየት ይኖርብናል ። ቁስለካል ስፋት ፣ ጥልቀት ፣ ትርፅ ያለው ፣ በቦታና በጊዜ የሚወሰን ፣ በሕዋሳት የሚገለጽ ፣ አራሱን ማንቀሳቀስ ሳይችልም ከተገፋ የሚንቀሳቀስ ነገር ነው ። ከዚህ ሌላ በቁስለካል ውስጥ ምንም ነገር የለም ። በሌላ በኩል ሐሳብ አለ ። ሐሳብ የሚጠራጠር ፣ የሚመራመር ፣ የሚገባው ፣ የሚመኝ ፣ የሚሰማው ፣ የሚፈልግ ፣ ራሱን የሚመራና እኔ ግለት የሚችል ነገር ነው ። ይህም ግለት ቁሳዊ ተፈጥሮን ከሕውስታና ከሐሳብ አድራጉት ውጭ አድርገን ማጥናት ይኖርብናል ። ቁስለካል የሚለካ እንጂ በሕውስታ መልክ የምንገነዘበው አይደለም ። ስለዚህም ቁስለካልን በማተማቲከስ አመለካከት ብቻ እንዲታይ በማድረጉ ነው ካርቲኦግራፊያዊ ለተናክሎታዊ

የሕውስታ ሳይንስ መመሥረት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደረገው ።

የካርቲኦግራፊያዊ አመጣጥ ስንመለከት የተጫወተውን ተራማጅ ሚና እንረዳለን ። ንድፈ ሐሳቡ በነበረው አዲስ አመለካከት በእውሮፓ የፈውዳላ ሥርዓት ውስጥ ሰፍኖ የነበረውን የተምህርትን ፍልሰፍና ገርሰሶ በመጣል እያቆጠቆጠ ለሚገኘው የቡርጂ መደብ ተስማሚ አመለካከት ፈጥሯል ። ካርቲኦግራፊያዊ ምንኛውም ቁሳዊ ክስተት የተደበቀ ነፍስ የለውም ፤ እንደግንኛውም ሰው ሠራሽ ማሸን ውስጡ ባሉት ዕቃዎች የእርስ በእርስ ንክኪት የምንፈታው ነው ። ግለቱና ዓለምን እንደ እንድትልትና ውስብስብ ማሸን አድርጎ መመልከቱ የሚገልጸው የካፒታሊስትን የምርት ግንኙነት የማሸን ፍላጎት ነው ። በመሆኑም የሰው ሐሳብ ወደ ማሸን ፈጠራ እንዲያመራ አስፈላጊውን አመለካከት ከካርቲኦግራፊያዊ አግኝቷል ።

የሐሳብንና የቁስለካልን ልዩነት በጥራት ለማስቀመጥ መጥከሩ የካርቲኦግራፊያዊ ጠንካራ ጉን ሲሆን ለይቶ ማገናኘት አስመቻሉ ግን ዋና ድክመቱ ነው ። ለሐሳብ ብቸኛና የተለየ እውነታ በመስጠቱና ቁስለካልን በእግዚአብሔር የተፈጠረ ነገር በማድረጉ የነበረው ሳይንሳዊ ዓላማ ተዛብቶበታል ። እያቆጠቆጠ የሚገኘው የካፒታሊስት ቁሳዊ ተቅምና የሥልጣን ፍላጎት ለካርቲኦግራፊያዊ ውሱንነትና ዝበት ዋና ምክንያት ነው ። ይህም ግለት በአንድ በኩል የሳይንስ መስፋፋት የሚያስገኘው የቴክኖሎጂ ውጤት ለካፒታሊስት የምርት ግንኙነት ዕድገት አስፈላጊ ሲሆን በሌላ በኩል የካፒታሊስቱ መደብ ቀጥታ እምራች ሳይሆን በእለምሮ ሥራ ብቻ የተወሰነ በመሆኑ ለብዝሃነት የሚጠቅመው የምርት መሣሪያዎች ባለቤት መሆኑና ፖለቲካዊ ሥልጣን መፈለጉ ሕጋዊ ወይም ተገቢ ሊሆን ለት የሚችለው በሐሳብ የበላይነት ሲተረጎም ብቻ ነበር ። ይህ ሁኔታ ካርቲኦግራፊያዊ ተቃራኒ የሆኑትን ሳይንስንና ሐሳባዊነትን ንግስታረት ሚና እንዲኖረው በማድረጉ ሐሳብንና ቁስለካልን ለይቶ ከማስቀመጥና ቁስለካልን የሐሳብ ተገዥ ከማድረግ በስተቀር ሌላ ምርጫ የሚሰጠው አልነበረም ። ይህን ትራኒ ተገንዝበው የፍልሰፍናው ተከታይ ነን የሚሉት የፈረንሳይ ቁስለካላውያን መከሰትና የካርቲኦግራፊያዊ ሐሳባዊነት ተሰርዞ ተናክ

አታዊ አመለካከት ብቻ እንዲቀር መደረጉ በእርግጥ የሚያስረዳን ሐሳባዊነትና ሳይንስ አብረው የግይዜዳ መሆናቸውን ነው።

(ሁለታዊነትን፣ ተናክላታዊ ተለካሳነትን ዴካርትን ይመለከታል።)

ካንቪያኒዝም

(Kantianism)

ካንት በተባለው ታላቅ የጀርመን ፈላስፋ የተመሠረተ ሐሳባዊ ፍልስፍና ነው። ለሐሳባዊ ፍልስፍና አዲስና አመቺ የመከራከሪያ ነጥቦች ያስገኘና ከጥላ ጉደል በይዘቱም ሆነ በቅርቡ ሁሉን ነክ ፍልስፍና በመቅረቡ በጊዜውና በአሁኑም ዘመን ብዙ ተከታዮችን ያፈራ ነው።

ይህን ፍልስፍና ያመነጨው በሳይንስና በእምነት መካከል እየሰፋ የመጣው መራራ ቅና ግጭት መፍትሔ ግግኝነት አለበት ከሚለው ሐሳብ ነው። እንደግጥተኝነቱና እንደ ፈዚክስ የመሳሰሉት ሳይንሶች በጠንካራ መሠረት ላይ በመሆናቸው በየጊዜው እያደጉና ተደግፎት እያገኙ የሄዱ ሲሆን ከእያንተ ጋር የቅርብ ግንኙነት ያለው ዲበአካል ተብሎ የሚጠራው የዕውቀት ክፍል ገን የሚመረምራቸው ጉዳዮች የእግዚአብሔርን መኖር አለመኖር፣ የዓለምን መጀመሪያና መጨረሻ፣ የሰውን ልጅ ነፍስ ዘላለማዊነትና የመሳሰሉትን ጥያቄዎች ነው። ሆኖም የሚገኘው ዕውቀት ከሁለንታዊ ስምምነት ላይ ሊያደርስ ካለመቻሉም በላይ በእርስ በርስ ንትርክና ቅራኔ የተነገ ሊያደግ አልቻለም። የጭትጭቱን ምንጭና የዲበአካዊ ዕውቀት አለመሳካት ምክንያት ለግዕጽ በመፈሰት ነው ካንት ስለ ሥነ ዕውቀት፣ ስለ ሥነ ምግባር፣ ስለ ውበት ከዚህም ባለፈው ወጪት ላይ ተመርክዞ ስለታረከ፣ ስለገብረተሰብ ወዘተ... ያርምር ያደረገው።

ዲበአካዊ ዕውቀትን ለግገኝነት የሚቻል መሆን ያለመሆኑ ጉላይ የሚወስነው የሰው ልጅ ከልምድ ውጭ ሊያውቅ ይችላልን በሚለው ጥያቄ መልስ ነው። ምክንያቱም እግዚአብሔርን፣ ነፍሱን፣ የዓለምን መጨረሻ ወዘተ... የሚመለከቱ ጥያቄዎች በሕዋሳት የግንኙነታቸውና በልምድ ለናስተውላቸው የግንኙነታ ለመሆናቸው መልስ ሊያገኙ የሚ

ችሉት የሰው ልጅ ከልምድ ውጭ ለግዕጽ ችሉታ ያለው እንደሆነ ነው። የካንት እድም የሰው ልጅ ከልምድ ውጭ ገንዛቤ ሊኖረው አይችልም የሚል ሲሆን ለዚህም የሚከተሉትን ምክንያቶችና መረጃዎች እቅርቧል።

የዕውቀት መነሻ የሚሆኑን ከኛ ውጭ ያለውን ሁኔታ የሚገልጹ በሕዋሳት ለግካይነት የሚደርሱን መረጃዎች ሲሆኑ እነዚህም መነሻ እንጂ መድረሻ ወይ በቂ ሊሆኑ አይችሉም። እነዚህን መረጃዎች በቦታ፣ በጊዜና በፈርጅ ለይቶ በሕግ አተነባብር ግለትም ለዕውቀት አዘጋጅቶ የሚያተርብ ኃይል በኛ ውስጥ በቅድሚያ መኖር አለበት። እነዚህ ልምድን የሚያተነባብሩ ዕውቀቶችን ካንት ቅድመ ዕውቀቶች ብሎ ሰይሟቸዋል። የሕውሰታ ቅድመ ዕውቀት ቦታና ጊዜ ሲሆን ገንዛቤ ደግሞ 12 ፈርጆች አሉት (መንሥኤ፣ አንድነት፣ ሁለንታዊነት፣ ግንኙነት፣ ገደታ ወዘተ...)

ለምሳሌ ሕውሰታዊ መረጃዎችን ከኛ ውጭ አድርጎ በስፋት፣ በቁመትና በጥልቀት ሕግ የሚያስተምጥልን ቦታ ሲሆን እሱም ከልምድ በፊት በኛ ውስጥ ስለሚገኝ የሕዋሳት ነፃ ቅርፅ ነው። ይህም ግልት ቦታ ገሊናዊነት እንጂ ነባራዊነት የለውም። እንዲሁም ጊዜ ነገሮችን ባለፈው፣ በአሁኑና በመጪው ሕግ ለመደርደር የሚያስችል ነው። በገንዛቤ ደረጃ ደግሞ መንሥኤን በንፅሕድ ለምሳሌ አንፋሉት የውቀት ተገብሮት ነው ስንል በሕዋሳት በእርግጥ የተገለጠው መጀመሪያ ውቅጥ፣ ተጥሎ እንፋሉት ሲሆን እነዚህን ክስተቶች በሕግ እያይዘን አንፋ መንሥኤ ሌላው ተገብሮት ነው ለግለት የሚያበቃን ቅድመ መንሥኤ ገንዛቤ በኛ ውስጥ በመገኘቱ ነው። በመሆኑም መንሥኤ የሰው ልጅ የአስተሳሰብ ሕግ እንጂ ነባራዊነት የለውም።

እነዚህ ቅድመ ዕውቀቶች ቅርፅነት እንጂ ይዘትነት ስለሌላቸው የዕውቀት መነሻና መጋቢ ልምድ መሆን ይኖርበታል። እንደ ካንት እባባል ቅድመ ዕውቀቶች ልምድን የግንኙነት ግንኙነት ብቻ ስላላቸው ከልምድ ውጭ ለንጠቀምባቸው እንችላለን። በእርግጥም ዲበአካል እነዚህን ዕውቀቶች ከልምድ ውጭ ለመጠቀም በመጥከፍ ነው ጭትጭትና ቅራኔ ውስጥ ደጋግሞ የሚወድቀው። ለምሳሌ መንሥኤን በንፅሕድ ገለፃ

መንግሥት አለው ወይም የለውም የሚለው ጥያቄ ከልምድ ውጭ የሚወስደን በመሆኑ መንግሥት የሚለው ፈርጅ ሁለት ተቃራኒ መልሶች ይሰጠዋል ። አንዱ ዓለም መንግሥት አለው ሲል ሌላው የለውም በማለት ክርክር ቢገጥሙም የሁለቱም አቋም በልምድ ሊረጋገጥ ስለማይችል ጥያቄው ሳይንሳዊ መልስ የለውም ። ካንት በእነዚህ ፈርጆች ከልምድ ውጭ የመጠቀም ሁኔታ የሚያሰክትለውን ቅራኔና ጭቅጭቅ የቃሉን የጥንታዊ የግሪክ ፍቺ በመከተል ፡ ዲያሌክቲክስ ብሎ ሰይሞታል ።

ካንት በሥነ ምግባር ሆነ በውበት ጥያቄ ሳይ ይህንን ተመሳሳይ አቋም ማለትም ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን እንፀባርቋል ። ሆኖም የዲበአካል ዕውቀት ከሰው ልጅ ችሎታ በላይ ነው ቢልም በሥነ ምግባር በኩል ለአዎንት ንድፈ ሐሳባዊ ድጋፍ ለመስጠት ሞክሯል ። ይህም ማንኛውም ነፃ ሥነ ምግባራዊ ድርጊት በስሜት ወይም በግዴታ ተገፋፍተን የማናደርገው በመሆኑ የሰውን ፍላጎት ነፃነት የሚገልጽ ነው ። ለምሳሌ አንድ ድህ የወደቀ ገንዘብ አግኝቶ ለመውሰድ ቢጓጓም ከፍርህት ሳይሆን ገንዘቡን ባይነካ ድርጊቱ ነፃ የሕግ ማክበርን ፍላጎት ስለሚያሳይ ፍጹም ነፃ የሆነ ነው ። ጥሩ እንደነሠራ የሚያዘን እራሳችን ውስጥ ያለ ሕግ ደግሞ ፍቺ የሚኖረው ሁሌም የመሻሻልና ዘለዓለማዊ ኑሮን የማግኘት ተስፋ ሲጨመርበት ነው ። ዘላለማዊ ኑሮ በበኩሉ የእግዚአብሔርን መኖር ይጠይቃል ፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር ከሌለ ሥነ ምግባር በሙሉ ፍቺ የሌለው የቂል ሥራ ስለሚሆን ነው ። ሆኖም በካንት አመለካከት ፀሥነ ምግባር በኩል የምንደርስባቸው ግንዛቤዎች ሳይንሳዊ አይደሉም ለሥነ ምግባር አስፈላጊ የሆኑ እምነታዊ መነሻዎች እንጂ ።

የካንት ፍልስፍና በአጠቃላይ መልኩ ሲታይ ፡ እራሱም ካንት እንደገለጠው ዋና ፍላጎቱ ፡ ዕውቀትን በመወሰን ለእምነት ቦታ መስጠት ነው ። ዕውቀት በአጠቃላይ የሚገኘው በኛ ውስጥ በሚገኙ ቅድመ ዕውቀቶች በመሆኑና ታዋቂውን የምናዘጋጀው እኛው በመሆናችን የምናውቀው የነገሮችን ክስተቶች እንጂ እራሳቸውን ነገሮችን አይደለም በማለት ለእምነት ቦታ ይሰጣል ። ዕውቀትን ጎሊናዊና በሰው ልጅ ደረጃ ብቻ ትክክለኛነት እንዳለው በማድረግ ነው ካንት

የቁስአካልነትን ፍልስፍና የመቃወሚያ ስልት የቀረፀው ። በካንት አባባል ቁስአካላዊ ፍልስፍና መንፈሳዊ ጉዳዮችን አስመልክቶ የሚሰነዝራቸው አፍራሽ አስተሳሰቦች ሁሉ ከልምድና ክክስተት ስለሚያስወጡትና ሳይንሳዊነት ስለሌላቸው የቁስአካላውያንም አስተሳሰብ እንደ ሐሳባውያኑ በእምነት ላይ የተመሠረተ ነው ። ስለዚህም መንፈሳዊ እምነቶች ለሥነ ምግባር አስፈላጊ በመሆናቸው በይበልጥ ሊታመንባቸው ይገባል ።

ካንት ሰው ዲበአካላዊ ዕውቀት ላይ አይደርስም ማለቱ በአንድ በኩል ዲበአካላውያንን ያስደነገጠ ቢመስልም በሌላ በኩል ግን እምነታቸውን ካለመንካቱም በላይ ሳይንስ እንዳይደርስበት ዋስትና ሰጥቷቸዋል ። ሆኖም ሐሳባውያን በተለይም ሄግል መንፈሳዊ ጉዳዮች ከላይንስ ውጭ ተደርገው ለእምነት ብቻ መተዋቸውን ሊቀበሉ አልፈለጉም ። ይህ በመሆኑ ነው ሄግል በመጀመሪያ ደረጃ በፍልስፍና ውስጥ የሚታየው ቅራኔና ጭቅጭቅ ራስ በራስ መሻሻር አለመሆኑን ለማስረዳት የተነሣው ። ዲያሌክቲክስን ጭቅጭቅ ሳይሆን ዕድገት እድርጉ በመመልከቱ ነው ሄግል የቅራኔው ሕግ የሰውን ልጅ በመጨረሻ ከፍጹማዊ ዕውቀት ላይ ያደርስዋል ብሎ የተናገረው ። ይህ ማለት የካንት ጎሊናዊ ሐሳባዊነት መከሰት ለሄግል ሐሳባዊ ነባራዊ ዲያሌክቲክስ መወለድ አንዱ ምክንያት ሆኗል ።

በመሠረቱም በፍልስፍናው አጠቃላይ መንፈስ ካንት የገለጠው የቡርኻውን ዓለም ሁኔታ ነበር ። የፈረንሳይ ቡርኻ አብዮት መፈንዳት እጅግ ያስደሰተው መሆኑን ካንት ተናግሯል ። የፈረንሳይ አብዮት ስለ ሰው ልጅ መብትና ክብር የደነገጋቸው ሕጎች ሰው የራሱን ሕግ አውጧል እንጂ ተገዥ እንዳልሆነ የሚገልጽ ነው በማለት ካንት ነገሩን አስፍቶ በማየት የተፈጥሮንና የዕውቀትን ሕጎች ከሰው እንደሚመነጩ ለማስገንዘብ ሞክሯል ። ሰው የተፈጥሮ ተማሪ ሳይሆን ላኛ ነው ብሎ እራሱ ካንት እንደጻፈው የፍልስፍናው መንፈስ የሚገልጠው ተራማጅ የነበረውን የቡርኻ ጥቅም ፣ እንቅስቃሴ ፣ ሥልጣን ድርጅታዊ መርህ ነው ። ማለትም የገዥው መደብ ሐሳቦች ኅብረተሰቡን የሚያደራጁ ናቸውና ነው ።

ነገር ግን በቡርኻዚው የተደራጀው የሕዝብ ኃይል ተፈጥሮን ለመቆጣጠር የሚያ

ፈሰሰው ጉልበት ለአምራቹ ተመላሽ ያለመ ሆኑ ሁኔታ ለካንት ግልጽ ሊሆንለት አልቻለም ። ሰው እራሱ ያወጣቸው ሕግጋት መልሶ እራሱን የሚገዙ መሆናቸው ተመልክቶ ሳለ ሰው ተፈጥሮን ለመቆጣጠር የሚችለው በመጀመሪያ ደረጃ ኅብረተሰቡን መቆጣጠር ሲችል መሆኑን ባለመረዳቱ ሰው የሥራው ፍሬ ተጠቃሚ ሊሆን የሚችለው ከተፈጥሮ ውጭ ነው በማለት ነገሩን ለአምነት ለመተው ተገዷል ። ዓለምን ከውስጥ ልናውቅ እንችልን ብሎ መናገሩ የቡርኪው ዓለም ሁኔታ ምሥጢራዊ ስለሆነበት ነው ። በአንድ በኩል ቡርኪዚው ስለሰው መብትና ክብር የደነገጋቸው ሕግጋት ተግባራዊ ውጤት እንደሚጠብቀው ባለመሆኑ ካንት እምነትን እንዲማጠን አድርጎታል ። የቡርኪዚው ቅራኔ ትክክለኛ ታሪካዊ ፍች ስላልታየው ዲያሌክቲክስን የቅራኔና የጭቅጭቅ ምንጭ ብቻ በማድረግና የዕውቀትን ድንበር በመወሰን ባላጋራዎችን ወይም ተቃራኒዎችን ለማስታረቅ ሞክሯል ። ቅራኔው በራሱ ሕግ ዐድጎ የራሱን መፍትሔ የሚወልድ ሆኖ ስላልታየው ጭቅጭቁ የትም አያደርስም በማለት ነገሮችን ከቅራኔ አግልለን እንድናያቸው የመጣሩ ሁኔታ የሚገልጠው የቡርኪዚውን ውስጣዊ ቅራኔ ነው ። በተለይ የቡርኪው መንግሥት በምርት ግንኙነት ቅራኔ አስገዳጅነት የአስማሚና የአስታራቂ ሚና እንዲጫወት የመደረጉን ሁኔታ ስንመለከት ካንት በዲያሌክቲክስ ላይ የወሰደው አቋም የአስታራቂነትን መንፈስ የሚያገፃግር መሆኑን ልንረዳ እንችላለን ።

(ካንትን ይመለከታል ።)

ካንት ፡ አማኑኤል

(Kant, Immanuel)

ከ1724—1804 የኖረ ፡ በጀርመን ብሉይ ፍልስፍና ውስጥ ጉልህ ስፍራ የነበረው ፡ ታላቅ ጀርመናዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነበር ። ካንት በወጣትነት ዘመኑ ላፕላስ ክተባለው ሳይንቲስት ጋር በሰምድርና በፀሐይ ዙሪያ በሰሚሽክረኩሩ ሌሎች ፕላኔቶች አመጣጥ ሳይንሳዊ መላምት የተለመደ ሳይንቲስት ነው ። በኋለኛ ዘመኑም ዛሬ ካንቪያኒዝም በመባል የሚታወቀውን ሐሳባዊ ፍልስፍና ቀምሯል ። ከጻፋቸው ዋና ዋና መጻሕፍት መካከል “ክሪቲክ ሎጅክ ፒዩር ሪዝን” ፡ “ክሪቲክ

ሎጅክ ፒራክቲካል ሪዝን” ፡ “ክሪቲክ ሎጅክ ጃጅሚንት” ይገኙበታል ።

(ካንቪያኒዝምን ይመለከታል ።)

ካዴት

(Cadet)

በጥቅምት 1905 የተመሠረተው የዘውድ ደጋፊ የሆኑት የለዘብተኛ ቡርኪዚዎች ፓርቲ ሕገ መንግሥታዊ ዲሞክራቲክ ፓርቲ አባል ለሆኑ ሕገ መንግሥታዊ ዲሞክራቶች የተጠሰ መጠሪያ ነው ። ካዴቶች ሕገ መንግሥታዊ የዘውድ አገዛዝን የጠየቁና የወዝኦደሩን የበላይ ገዥነት እስከመጨረሻው የተዋጉ ፀረ አብዮት ኃይሎች ናቸው ።

በ1905 የሩሲያ ቡርኪ ዲሞክራቲክ አብዮት ወቅት ካዴቶች ክቄሳሩ መንግሥት ጋር አብረው አብዮቱን ለመቀልበስ የደሎቱ ናቸው ። በሕዝቡ ፊት ራሳቸውን “የሕዝባዊ ነፃነት” ቡድን በሚል ሰያሚ እያቀረቡ ቆይተው በኋላ ግን በቄሳሩ መንግሥት በተቋቋመው ዱማ (ሽንጉ) ውስጥ ከተቃዋሚ ፓርቲዎች አንዱ ቢሆኑም ለሥልጣን በመቋመጥ በዋና ዋና የውስጥና የውጭ ጉዳዮች ላይ ከአድጋሪው መንግሥትና ከፊውዳሎች ጋር ተመሳሳይ አቋም ወስደዋል ። የገበሬውን የመሬት ጥያቄ በሚመለከት መሬት በግል ይዞታነት እንዲቆይ ለማድረግ ገበሬውን ከጫቋኝ ፊውዳል ባለመሬቶች ጋር የሚያስታርቅና የባለመሬቶችን ጥቅም የሚያስከብር ሕግ ለሸንጉው አቅርበዋል ።

በመጀመሪያው የዓለም ኢምፒሪያሊስት ጦርነት ጊዜ የካዴት መሪዎች የቄሳሩን መንግሥት የውጭ ወረራ ፖሊሲ ደግፈዋል ። ከየካቲት 1917 እስከ ጥቅምት 1917 በነበረው የቡርኪ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ወቅትም ካዴቶች የጊዜያዊው ቡርኪ መንግሥት ቀንደኛ አባላት በመሆን የወዝኦደሩንና የአርሶ አደሩን አብዮታዊ ትግል ተቋውመዋል ። ለፊውዳሎችና ለዋናፖሊስቶች ጥቅም በመቆምም ሩሲያ የኢምፒሪያሊስቲክ ጦርነት እንድትቀጥል በመገፋፋት ከፍተኛ ፀረ ሕዝብና ፀረ አብዮት ተግባር ፈጽመዋል ። ከጥቅምቱ ሶሻሊስት አብዮት ድል በኋላ ደግሞ የአዲሱ የሶቭዬት ሥልጣን ጠንቀኛ ጠላት በመሆን የውስጥና የውጭ ወረ-

ሪዎች ባንሡት የፀረ አብዮት የትጥቅ ትግል ውስጥ በመካፈል አብዮቱን ወግተዋል ።

ካድሬ
(Cadre)

በአጠቃላይ ትርጉሙ ካድሬ በአንድ መንግሥታዊ ተቋም ፣ በፓርቲ ፣ በሙያ ማኅበራትና በሕዝባዊ ድርጅቶች ውስጥ በተወሰነ የሥራ መስክ የተመደበ ፣ ለተመደበበትም ሥራ የሠለጠነና ብቁ የሆነ ሠራተኛ ነው ። እንደ ዚሁም በአንድ ሀገር ጦር ኃይሎች ውስጥ በቋሚ ሥራ ላይ የሚገኙት መኩንኖችና የበታች ሹማምንትም ካድሬዎች ተብለው ይጠራሉ ።

የሶሻሊስት ኅብረተሰብ በመገንባት ሂደት የሚያጋጥሙት ዋነኞቹ ፖለቲካዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ችግሮች መፍትሔ ሊያገኙ የሚችሉት ካድሬዎችን በትክክል ቦታዎች በመመደብና ችሎታቸውን በጥቅም ላይ በማዋል ነው ። ይህ ሲሆን እያንዳንዱ ሠርተ አደር ትምህርቱ ፣ የሥራ ልምዱና ግላዊ ችሎታው በሚፈቅድለት መሠረት ለሶሻሊስት ግንባታው ከፍተኛ ድርሻ ሊያበረክት ይችላል ። ሌኒን እንዳስገነዘበው ማንኛውም ፖሊሲ በተግባር ሊገለጽ የሚችለው የፓርቲ ኃይሎችን በትክክል በማሰግራትና በመመደብ ነው ። ዋነኞቹ የፓርቲ ኃይሎች ደግሞ ካድሬዎች ናቸው ። ካድሬዎች የሚገመገሙትና የሚደለደሉትም በፖለቲካዊና በተግባራዊ ችሎታቸው እንዲሁም በጥሩ ሥነ ምግባራዊ አቋማቸው መሠረት ነው ።

አንድ የኮሚኒስት ፓርቲ ካድሬ ከፍተኛ ብቃትና አርአያነት ይጠበቅበታል ። የኮሚኒስት ፓርቲውን አቋም የሚያጠናክር ፣ ሌሎችን በማስተማርና በመምራት ንቃተ ግሊናቸውን ከፍተኛ የሚያደርግ ፣ በሥራም ኃላፊነት ከፍተኛ ድርሻ የሚወስድ ፣ የፓርቲውን የርዕዮተዓለም ጥራት የሚጠብቅ ፣ የፓርቲውን አባሎች በርዕዮተዓለም የሚያጠናክር ፣ ፓርቲው በዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት እንዲደራጅ ትክክለኛውን የአመራር መሥመር የሚያሳይ ነው ። አንድ ኮሚኒስት ፓርቲ ይህንን በመስሉ ብቁ ካድሬዎች አማካይነት ያድጋል ፣ ይደረጃል ፣ ይጠባባራል ። በትግል

ተፈትነው ከሚወጡት መካከልም አዳዲስ መሪዎች ያገኛል ።

ካፒታሊስታዊ የመሬት ኪራይ
(Capitalist Ground Rent)

በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ ባለመሬቶች የእርሻ ወዝአደር ከፈጠረው ተረፈ እሴት የሚወስዱት ድርሻ ካፒታሊስታዊ የመሬት ኪራይ ይባላል ። በእዚህ ሥርዓት ውስጥ በእርሻው መስክ ያሉ የምርት ግንኙነቶች በፊውዳሉ ሥርዓት ውስጥ ከሚገኙት የተለዩ ናቸው ። በፊውዳሉ ሥርዓት ውስጥ የሚገኙት መሠረታዊ የሆኑት የምርት ግንኙነቶች በፊውዳል ባለመሬቶችና በገባሮች መካከል ያሉት ሲሆኑ በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ ግን እርሻ ትላልቅ ባለመሬቶችን ፣ ከባለመሬቶች ላይ መሬት የሚከራዩ ካፒታሊስቶች ንና የእርሻ ወዝአደሮችን ያጠቃልላል ።

በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ ባለመሬቱ አራሱ በአብዛኛው በእርሻ ተግባር ላይ አይሰማራም ። በእርሻ ተግባር ላይ ገንዘቡን ለማዋል ለፈለገ ካፒታሊስት መሬቱን ያከራየዋል ። ካፒታሊስቱ የእርሻ ወዝአደሮች ቀጥሮ በማሠራት ተረፈ እሴት እንዲፈጠር ያደርጋል ። በዚህ አኳኝን የተፈጠረውን ተረፈ እሴት ካፒታሊስቱ ከሁለት ይከፍላል ። አንደኛውን ከፍል ለራሱ አስቀርቶ ሌላውን ከፍል በመሬት ኪራይ ስም ለባለመሬቱ ይሰጣል ። ካፒታሊስቱ የመሬት ባለቤት ከሆነም የመሬት ኪራይ መክፈል ስለሚቀርስት የተፈጠረውን ተረፈ እሴት በአጠቃላይ ለራሱ ይወስዳል ።

ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት
(Capitalist Commodity Production)

ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት እንደ ቀላል የሸቀጥ ምርት በምርት መገልገያዎች የግል ባለቤትነት ላይ የተመሠረተ ከመሆኑም በላይ ከፍተኛው የሸቀጥ ምርት ዓይነት ነው ።

ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት በግል ይዞታ ላይ የተመሠረተ በመሆኑም ዕድገቱ ግብታዊ ነው ። ቀላል የሸቀጥ ምርትንና ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርትን የሚያመለክት

ላቸው ጠባይ የመኖሩን ያህል የሚያለያዩት ውም ዓይነተኛ የሆነ ጠባይ አለ ። በቀላል የሸቀጥ ምርት ወቅት አምራቹ በራሱ ጉል በትና በራሱ የማምረቻ መሣሪያዎች ምርትን ሲያከናውን ፣ በካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት ወቅት ግን ምርት የሚከናወነው በቅጥር የሥራ ኃይል ብዝበዛ ላይ ተመርኩዞ ነው ። እንደ ቀላል የሸቀጥ ምርት ሳይሆን በካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት ወቅት አምራቹ ከምርት መገልገያ መሣሪያዎች ባለቤትነት የተገለለ ነው ። አምራቹና የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ሊቀናጁ የሚችሉት በሽያጭና በግዥ በገበያ ውስጥ በካፒታሊስቱ አማካይነት ነው ። በካፒታሊስታዊው የሸቀጥ ምርት ወቅት ወደ ሸቀጥነት የሚለወጠው የወዝአደሩ የሥራ ውጤት ብቻ ሳይሆን እራሱ የወዝአደሩ የሥራ ኃይል ጭምር ነው ። ስለሆነም ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት የሰውን የሥራ ኃይል እንደማናቸውም ሸቀጥ በገበያ ውስጥ የሚሸጥና የሚለውጥ የአመራረት ዘይቤ ነው ።

በባሪያ አሳዳሪውና በፊውዳሉ ሥርዓት የገበሬውና የእደ ጥበብ ሠራተኛው ምርት (የሸቀጥ ምርት) ከአጅ ወደ አፍ የነበረው ኢኮኖሚ ጥገኛና በሁለተኛ ደረጃ የሚታይ ሲሆን በካፒታሊስት ሥርዓት ግን የሸቀጥ ምርት የቁሳዊ ሀብት ምርት ሁለንታዊ መልክ ነው ።

የካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት መሠረታዊ ዓላማ ትርፍን ማካበት ሲሆን ፣ የአምራቹም የሥራ ውጤት እንደ አነስተኛ የሸቀጥ ምርት ለአምራቹ ወገን ግልጋሎት የሚውል ሳይሆን ለካፒታሊስቱ መደብ ጥቅም የሚውል ነው ። በሶሻሊስት አብዮት አማካይነት ማናቸውም የምርት መገልገያዎች ወደ መንግሥትና ወደ ኅብረት ይዞታዎች ሲሸጋገሩ የሰው የሥራ ኃይል እንደማናቸውም ሸቀጥ መሸጥና መለወጥ ሲያቆም ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት ቦታውን ለሶሻሊስታዊ የሸቀጥ ምርት ይለቃል ።

(ቀላል የሸቀጥ ምርትን ፣ ሶሻሊስታዊ የሸቀጥ ምርትን ይመለከታል ።)

ካፒታሊስታዊ ዱቤ (Capitalist Credit)

የብድር ካፒታልን እንቅስቃሴና የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶችና የንግድ ካፒታሊስቶች

ስቶች በመካከላቸው የሚያካሂዱትን የዱቤ ንግድ ያጠቃልላል ። የዱቤ ንግድ በመተማመኛ ሰነድ አማካይነት የሚከናወን ነው ። በዚህም ሰነድ ላይ ገዥው ለሻጩ የተወሰነ ገንዘብ በተወሰነ የጊዜ ገደብ እንደሚከፍል ውል የገባ መሆኑን ይገልጻል ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ በባንኮች አማካይነት የብድር ካፒታል ለካፒታሊስቶች ከመቅረቡ የተነሣ በምርት ዘርፍ የተሰማሩት ካፒታሊስቶች እርባታውን በተስፋፋ ሁኔታ ያስማድረጉ ለማከናወን ያስችላቸዋል ። የንግድ ካፒታሊስቶችም ሸቀጠቸውን ባፋጣኝ እንዲያዟቸው ያግዛቸዋል ። በአጠቃላይም የካፒታሊስት ባንኮች በባንክ የተቀመጠውን የቁጠባ ገንዘብ በብድር ካፒታል መልክ በማንቀሳቀስ የካፒታል ክምችታቸውን ያሳድጋሉ ።

በሞኖፖል ካፒታሊዝም ወቅት ሞኖፖል ካፒታሊስቶች የሚፈልጉት የብድር ካፒታል መጠን እጅግ ከፍተኛ ነው ፤ ምክንያቱም በዚህ ደረጃ ቋሚ ንብረቶችን የማስፋፋቱ ተግባር ከፍተኛ የብድር ካፒታል ስለሚጠይቅ ነው ። ይህንንም የብድር ካፒታል የሚያቀርቡት ከፍተኛ የሞኖፖል ባንኮች ናቸው ።

(የብድር ካፒታልን ይመለከታል ።)

ካፒታሊስት ሞኖፖሎች (Capitalist Monopolies)

በግለሰቦች ፣ በቡድኖች ወይም በባለአክሲዮኖች በባለቤትነት የተያዙ ትላልቅ የኢኮኖሚ ኅብረቶች ካፒታሊስት ሞኖፖሎች ይባላሉ ። እነዚህም የሞኖፖል ዋጋ የመመሥረትና የሞኖፖል ትርፍ የማግኘት ዓላማን ተግባራዊ ለማድረግ ኢንዱስትሪዎችን ፣ ገበያዎችንና ከዚያም አልፎ ብሔራዊ ኢኮኖሚን በጠቅላላ በቁጥጥራቸው ሥር ያውላሉ ።

የሞኖፖሎች ታሪካዊ አመጣጥ ከነፃ ውድድር ካፒታሊዝም ወደ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ከተደረገ ሽግግር ጋር የተያያዘ ነው ። በትናንሽ ካፒታሊስቶች መካከል የተካሄደ ውድድር ካፒታልና ምርት በጥቂት ካፒታሊስቶች ባለቤትነት ሥር እንዲሰባሰብ አደረገ ። በ19ኛው ምዕት ዓመት ሁለተኛ አጋማሽና በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ

ሳይ የተከናወኑ ሳይንሳዊና ቴክኒካዊ ግኝቶችና ፈጠራዎች ይህንን የምርት መስበሰብ ሂደት ለማፋጠን ረድተዋል ። ይህ ሁኔታም ካፒታሊስት አምራች ድርጅቶችን በከፍተኛ ደረጃ ማደራጀትን አስከተለ ። በዚያን ጊዜ በተደረሰበት የቴክኖሎጂ ዕድገት ደረጃ አንድን አምራች ድርጅት ለማቋቋምና ለማካሄድ የሚያስፈልገው ዝቅተኛ የካፒታል መጠን አደገ ። ይህም የካፒታል መጠን ትላልቅ ካፒታሊስቶች በግል ካጠራቀሙት ካፒታል የበለጠ ሆኖ ተገኘ ። ይህን ችግር ለመወጣት ካፒታሊስቶች ካፒታላቸውን ማስበሰብ ወይ ንም የሌሎችን ግለሰቦች ካፒታል መበደር ነበረባቸው ። ይህም የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች በአፋጣኝ አንዲዳብሩ ረዳ ። የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች ከዚያን በፊት የነበሩ ቢሆንም በሰፊው በሥራ ላይ የዋሉትና ከፍተኛ ሚና መጫወት የጀመሩት የምርት ኃይሎች ከፍተኛ ዕድገት ማሳየት ከጀመሩ በኋላ ነው ። ይህም የካፒታልና የምርት መስበሰብ ጥቂት ትላልቅ ካፒታሊስት ድርጅቶች በዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ቁልፍ ቦታ እንዲይዙ አድርጓል ።

ሞኖፖሎች በመካከላቸው በአለው የውህደት ደረጃ ልዩ ልዩ ቅርፆች አሏቸው ። ዋና ዋናዎቹም ካርቲል ፣ ሲንዲኬት ፣ ትረስትና ኮንሰርን በመባል ይታወቃሉ ።

የአንድን የኢኮኖሚ ድርጅት የሞኖፖል ነት ደረጃ ከሚወስኑ ዋና ዋና ጉዳዮች መካከል ጥቂቶቹ የሚከተሉት ናቸው ፡ ድርጅቱ ከአጠቃላይ የኢንዱስትሪው ውጤት ከፍተኛ ከፍሉን የሚያመርት መሆኑ ፣ ቁጥራቸው ከፍተኛ የሆነ ሠራተኞች ቀጥሮ ማሠራቱና ከፍተኛ መጠን ባላቸው የምርት መሣሪያዎችና ኃይል መጠቀሙ ናቸው ። በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ የነበሩ ሞኖፖሎች በተወሰኑ ኢንዱስትሪዎች ብቻ በአንዳንድ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ቁልፍ ቦታዎችን ይዘው ነበር ። አሁን ግን ግንኛውም የካፒታሊስቱን ዓለም ከፍለ ኢኮኖሚ በቁጥጥራቸው ሥር እንዲውል አድርገዋል ። በዚያው ልክ የሞኖፖሎች መጠን እያደገ መጥቷል ። በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ በጀርመንና በአሜሪካ አንድ ድርጅት 50 ሠራተኞች ካሉት ትልቅ ይባላል ነበር ። አሁን ግን ትልቅ ድርጅት የሚባለው ከ10,000 ሰዎች በላይ ቀጥሮ

የሚያሠራ ሆኗል ። ካፒታላቸው በቢሊዮን የሚቆጠር ሞኖፖሎች ቁጥራቸው እያደገ ሄዷል ። በያዝነው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ የዚህን ያህል ካፒታል የነበረው የሞኖፖል ድርጅት ዩናይትድ ስቴትስ ስቴል ብቻ ነበር ። በ1950ዎቹ የመጀመሪያ ዓመታት ይህ ቁጥር ወደ አራት ከፍ አለ ። እነዚህም የአሜሪካው ስታንዳርድ አይል (ኤክሰን) ፣ ጄኔራል ሞተርስ ፣ ዩናይትድ ስቴትስ ስቴል እና ሼል ነበሩ ። በ1963 ይህ ቁጥር ወደ 57 ከፍ ሲል በ1974 ደግሞ ወደ 344 ሊያድግ ችሏል ። እነዚህ 344ቱ ሞኖፖሎችም የካፒታሊስት ኩባንያዎች በአጠቃላይ ከሚቀጥሯቸው ሠራተኞች ውስጥ ከሦስት ሁለቱን እጅ የሚይዙና ካፒታላቸውና ትርፋቸውም ከመቶ ሰባ ያህል የሚሆን ነው ።

ሞኖፖሎች የሚቆጣጠሩአቸው የኢኮኖሚ መስኮችም እየበዙ ሄደዋል ። ሞኖፖሎች ከከባድ ኢንዱስትሪ አልፈው ወደ ቀላል ኢንዱስትሪ ፣ ወደ መጓጓዣ ፣ ወደ እርሻና ወደ ንግድ መስኮች ተዛምደዋል ። ለምሳሌ ትላልቅ የገበያ አገራቸውና ሌሎች የንግድ ድርጅቶች በአሜሪካ ፣ በጃፓንና በብዙ የምዕራብ አውሮፓ ሀገሮች በሀገር ውስጥ ንግድ ከፍተኛውን ድርሻ ይዘው ይገኛሉ ።

በካፒታሊስቱ ሥርዓት የሞኖፖሎች መዳበር በአንድ በኩል እነዚሁ ትላልቅ ሞኖፖሎች በአላቸው በዕቅድ የመሥራት አዝማሚያ ፣ በሌላ በኩል በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ በአጠቃላይ በሚታየው ሥርዓት አልባ አመራረት መካከል ያለው ቅሪጅ እንዲከር ያደርገዋል ። ይህም ቅሪጅ በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ ሊፈታ አይችልም ። የሞኖፖሎች መደብር ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም ለሚደረግ ሽግግር ቁሳዊ መሠረት መጣል ብቻ ሳይሆን ሽግግሩን የሚረዱ የአሠራር ዘዴዎችንና መዋቅሮችንም ያስገኛል ።

ካፒታሊዝም (Capitalism)

ካፒታሊዝም ፊውዳሊዝምን ሽሮ የመጣና ባፊውዳሊዝምና የኮሚኒስቱ ሥርዓት ማኅበር የመጀመሪያ ደረጃ በሆነው በሶሻሊዝም መካከል የሚገኝ ሥርዓት ማኅበር ነው ።

የካፒታሊዝም ዋና መለያ በኢኮኖሚ ውስጥ የሸቀጥና የገንዘብ ግንኙነት የበላይ መሆን፤ የምርት መገልገያዎች በግል ባለቤትነት መያዝ፤ የማኅበራዊ ሥራ ክፍፍል መዳበር፤ የምርት ማኅበራዊነት ማደግ፤ ሁለንታዊ በሆነ መንገድ የሥራ ኃይል ወደ ሸቀጥነት መለወጥና በምንዳ ሥራ ላይ በተመሠረተ ግንኙነት የወዝአደሩ መደብ በካፒታሊስቱ መደብ መበዘበዝ ናቸው። የካፒታሊስት ምርት ዋነኛ ዓላማም የወዝአደሩን የሥራ ኃይል በመበዘበዝ ተረፈ አሴት ማስገኘት ነው።

ካፒታሊዝም ሦስት የዕድገት ደረጃዎችን አልፎአል። እነዚህም ቀላል የካፒታሊስት የኅብረት አሠራር፤ የመጀመሪያ ደረጃ የፍብረካ ሥራና የኢንዱስትሪ ወይም የማሽን ምርት ደረጃዎች ናቸው። ቀላል የካፒታሊስት የኅብረት አሠራር የተባለው በአውሮፓ ውስጥ በተለይም በሆላንድና በእንግሊዝ ከአሥራ ስድስተኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ መከናወን የጀመረ ሲሆን በአንድ ካፒታሊስት ቁጥጥር ሥር በተለያዩ ቦታዎች በዛያሉ ሰዎች የተለያዩ የምርት ሥራዎችን የሚያከናውኑበት ሂደት ነው። ይህ ዓይነት የአመራረት ዘዴ የካፒታሊስት አመራረት “ሀ” ብሎ የጀመረበት ነው። ለመጀመሪያዎቹ ካፒታሊስቶች የርካሽ ጉልበት ምንጭ ሆኗቸው የነበረው ይህ ሂደት በኅብረት ይዞታው ላይ ባሰከተለው ለውጥ ብዛት ያላቸው የእደ ጥበብ አምራቾችና ገበሬዎች እየከሰሩ ሄዱ።

የምርት ኃይሎች ዕድገት በተለይም በ16ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ የታየው ዕድገት ቀላል የካፒታሊስት የኅብረት ሥራ ወደ ፍብረካ ደረጃ እንዲሸጋገር ረዳ። በዚህ ደረጃ ቀደም ሲል በተለያዩ ስፍራ ተነጣጥለው የነበሩት ሸቀጥ አምራቾች በአንድ ቦታ ተሰባስበው እንዲያመርቱ በመደረጉ የሸቀጥ ምርትም እየተስፋፋ ሄደ። ይሁንና በ18ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ የአንዳንድ የአውሮፓ ሀገሮች የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ በወቅቱ ከነበረው የካፒታሊዝም የፍብረካ ዕድገት ደረጃና እያደገ ከመጣውም ቴክኒካዊ መሠረት ጋር ሊጣጣም አልቻለም። ስለዚህም የካፒታሊስት የሸቀጥ ምርት ፍብረካ ደረጃ ወደ ማሽን አመራረት ማደጉ አስልላጊ ሆነ። ይህም ሽግግር በ18ኛው

ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ በተጀመረው በኢንዱስትሪ አብዮት አማካይነት ተከናወነ።

የፍብረካ ወይም የማሽን የአመራረት ዘዴ መከሰት ለካፒታሊዝም ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት በመጣል የካፒታሊዝም ስልተምርት የበላይነት እንዲጐናፀፍ አስቻለው። የማሽን አመራረት ከተስፋፋበት ደረጃ ላይ ከመደረሱ በፊትና ወደዚህም ደረጃ ለመድረስ ካፒታሊዝም የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችትን ማከናወን ነበረበት። የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት በይዘቱ እነስተኛ አምራቾች በብዛት ክምርት መገልገያ ባለቤትነታቸው የተነጠሉበትና የሥራ ኃይላቸውን ለካፒታሊስቶች ለመሸጥ የተገደዱበት፤ በሌላ በኩል ሀብት በጥቂቶች እጅ የተከማቸበት ሂደት ነው። በተጨማሪም ቅኝ ግዛቶችን በመበዘበዝ ለካፒታሊዝም መነሻ ሀብት የተካበተበትም የካፒታሊስት ብዝበዛ የዚሁ ሂደት አካል ነው። ይኸው ሂደት የሥራ ኃይል ወደ ሸቀጥነት፤ የምርት መገልገያዎች ከሥራ ኃይል ጋር ተቀናጅተው ወደ ካፒታል መለወጣቸውንና የካፒታሊስት የሸቀጥ ምርት እነስተኛ የሸቀጥ ምርት መተካቱን ያሳያል።

ካፒታሊዝም በዳበረባቸው ሀገሮች ሁሉ መሠረታዊ የሆኑ የካፒታሊዝም የዕድገት ሕግጋት ተመሳሳዮች ሲሆኑ፤ በእያንዳንዱ ሀገር የካፒታሊስት ስልተምርት አጀማመር ግን እንደ ሀገሩ ታሪካዊና ተጨባጭ ሁኔታ የተለያየ ነው። ማለትም ቀደም ሲል የተጠቀሱት ሦስቱ የካፒታሊስት ዕድገት ደረጃዎች የታዩት በእንግሊዝና በሆላንድ ሲሆን በሌሎች የካፒታሊስት ሀገሮች ግን የካፒታሊዝም ዕድገት የተለያዩ ገጽታዎች ነበሩት።

ካፒታሊዝም በሁለት ወቅቶች የተከፈለ ነው። አንደኛው ዝቅተኛው የነፃ ውድድር ወቅት ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ የሞኖፖል ካፒታሊዝም (የኢምፔሪያሊዝም) ወቅት ነው። የመጀመሪያው ወቅት ከ16ኛው ምዕት ዓመት እስከ 19ኛው ምዕት ዓመት፤ ሁለተኛው ከ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻ ጀምሮ እስከ አሁን ድረስ ያለው ነው። በነፃ ውድድር ወቅት በካፒታሊስቶች መካከል ያለው ውድድር ሳይንሰና ቴክኖሎጂ እንዲያድግና ካፒታልም በተወሰኑ ማዕከሎች እንዲሰባሰብ በማድረጉ ሞኖፖሎች እንዲፈጠሩ ሁኔታዎችን አመቻች። በዚህ መሠረት

የደረጃው ሞኖፖል ካፒታሊዝም የገንዘብ ካፒታልና የዚህ ባለቤት የሆኑት የፋይናንስ መሳፍንት የበላይነት የሰፈነበት ወቅት ነው።

ኢምፔሪያሊዝም እሁን በደረሰበት ደረጃ የመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝምን ቅርፅ እየያዘ መጥቷል። መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ከፋይናንስ ቡርጂዚው መንግሥታዊ ቢሮክራሲ ከፍተኛው ክፍል ጋር በጥብቅ የሚተሳሰርበትና የሚዋሃድበት ሁኔታ የተፈጠረበት ነው።

ካፒታሊዝም በተለያዩ ወቅቶች በነፃ ውድድርና በሞኖፖል ካፒታሊዝም የተከፈለ ቢሆንም እነዚህ ሁሉ የካፒታሊስቱ ሥርዓት ማኅበር የዕድገት ደረጃዎች እንጂ ከካፒታሊስት ሥርዓት ውጭ ያሉ ወቅቶች አይደሉም። በእነዚህ በካፒታሊዝም የተለያዩ የዕድገት ወቅቶች የአመራረቱ ሁኔታና እቋም፣ ተረፈ እሴት የማጋበሱ ዘዴ ቢለያይም የካፒታሊስቱ ሥርዓት መሠረታዊና ዓይነተኛ ባሕርያት የሆኑት የሸቀጥ ምርት፣ የምርት መገልገያዎች በግል ባለቤትነት መያዝ፣ የሥራ ኃይል በካፒታል መበዝበዝ አይቀየሩም።

ካፒታሊዝም ፊውዳሊዝምን በመገርስስ የተከሰተ ሥርዓት ማኅበር እንደመሆኑ በወቅቱ የተራማጅነት ሚና ተጫውቶ ነበር። ቅድመ ካፒታሊስት የኢኮኖሚ ግንኙነቶችን በመበጣጠስ በምትኩ የገንዘብ ግንኙነት እንዲስፋፋ፣ ትላልቅና ዘመናዊ ከተሞች እንዲቆረቆሩ፣ የፊውዳል የግዛት መከፋፈል በማዕከላዊ አስተዳደር እንዲተካና ብሔራዊ መንግሥታት እንዲቋቋሙ፣ ከዚያ ቀደም ታይቶ በማይታወቅ ሁኔታ የምርት ኃይሎች በከፍተኛ ደረጃ እንዲያድጉና የምርት ከንዋኔም ማኅበራዊ እንዲሆን አድርጓል።

ይሁን እንጂ ካፒታሊዝም በውስጡ መሠረታዊ የሆኑ ቅራኔዎችን የያዘ ሥርዓት ማኅበር ነው። የሥርዓቱም መሠረታዊ ቅራኔ ማኅበራዊ በሆነ የአመራረት ስልት የሚመረተውንና የሠራተኛው መደብ የሥራ ውጤት የሆነውን ሀብት በግል ከማጋበስ የተነሣ የሚመነጭ ቅራኔ ነው። ይህም ሁኔታ የምርት ሥርዓት አልባነትን፣ ሥራ እጥነትንና የኢኮኖሚ ቅራኔን ያስከትላል። ስለሆነም የካፒታሊዝም መሠረታዊ ቅራኔዎች በየጊዜው እየከረሩ መምጣታቸው የካፒታሊዝምን መዳከምና ሚችነት እንዲሁም ታሪካዊ ውሱንነቱንና በሶሻሊዝም መተካቱ የማይቀር መሆኑን ያስሰራል።

ካፒታሊዝም የአልተመጣጠነ ዕድገት ሕግ (የ—)

(Law of Uneven Development of Capitalism)

በካፒታሊስት ድርጅቶች፣ በኢንዱስትሪዎችና በካፒታሊስት ሀገሮች መካከል የታየውና የሚታየው ያልተመጣጠነ የኢኮኖሚ ዕድገት ነው። ያልተመጣጠነ የኢኮኖሚ ዕድገት በቅድመ ሞኖፖል ጊዜም ቢሆን የነበረ ነው። ሆኖም ካፒታሊዝም ከኢምፔሪያሊዝም የዕድገት ደረጃ ላይ ሲደርስ እመርታዊ የዓይነት ለውጥ እሳየ። የተለያዩ ካፒታሊስት ሀገሮች ባልተጠበቀ ፍጥነት ማደግ ጀመሩ። ዘመናዊ ቴክኖሎጂ ባስገኘው ውጤት በመጠቀም አንዳንድ ዘግይተው የካፒታሊስት ዕድገት የተከተሉ ሀገሮች ተወዳዳሪዎቻቸውን ልቀው እንዲገኙ አስቻላቸው። በዚህ የካፒታሊስት ዕድገት የመሪነቱን ሚና የያዙ ሀገሮች የተቻላቸውን የጥሬ ሀብት ምንጮች፣ ገበያዎችና ካፒታላቸውን የሚያውሉበት ክልል ለመያዝ ይሯሯው ጀመር። ሆኖም ቀደም ያሉት ካፒታሊስት ሀገሮች ዓለምን ተከፋፍለው ስለነበረ ይህ ሁኔታ በቀላሉ ሊሳካቸው አልቻለም። ዓለምን እንደገና መከፋፈል የሚቻለው በወታደራዊ ኃይል ብቻ ነበር። ስለዚህም በየሀገሩ የታየው ያልተመጣጠነ የኢኮኖሚ ዕድገት የኢምፔሪያሊስት ጦርነቶችንና ዓለምን እንደገና የመከፋፈልን ሁኔታ አስከተለ።

የተፅዕኖ ክልል፣ የጥሬ ሀብት ምንጮችና የካፒታል ልክት ይዞታ ከአዲሱ የኃይል ሚዛን ጋር አለመጣጣም በየጊዜው በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መካከል ያለውን የኃይል ሚዛን መለዋወጥን አስከትሏል።

ሞኖፖል ካፒታሊዝም በሰፈነበት ወቅት በካፒታሊስት ሀገሮች መካከል ያልተመጣጠነ ዕድገት መታየት የኢምፔሪያሊዝም የግንኙነት ሰንሰለት በላላበት አካባቢ ግንኙነቱ እንዲበጠስና የሶሻሊስት አብዮት መጀመሪያ በጥቂት ሀገሮች ወይም በአንድ ሀገር ድል እንዲገናኝ የሚያደርግ ተጨባጭ መሠረት ነው።

ያልተመጣጠነ የፖለቲካ ዕድገት ማለት ደግሞ በሁሉም የካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ

የመደብ ቅራኔዎች በአንድ ዓይነት ደረጃ አለመገኘት፤ የወዝአደሩ ፖለቲካዊ ንቃት ጎሊና በሁሉም ሀገሮች በተመሳሳይ መንገድ ዳብሮ አለመገኘት፤ የወዝአደሩ አብዮታዊ ቅራጥነት፤ ወዝአደሩ ሰፊውን ሠርቶ አደር ሕዝብ በዙሪያው አስባስቦ የመምራትና፤ በአብዮታዊ እንቅስቃሴ ወቅት አብዮቱን የሚመራ ማርክሳዊ ሴኒናዊ ፓርቲ የግንባር ቀደም መራነቱን ሚና የመጫወት በሁሉም ሀገሮች በአንድ ጊዜ ነባራዊና ጎሊናዊ ሁኔታዎች በአንድ ጊዜ ተሟልቷው አለመገኘት ነው።

የቅራኔዎች መካረር ማለትም የወዝአደሩ አብዮታዊ እንቅስቃሴ መጉልበት በካፒታሊስት ዕድገት ላይ ብቻ የተመረከዘ አይደለም። በካፒታሊስት ዕድገት ወደፊት ባልገፉ ሀገሮች ውስጥ የመደብ ትግሉ ይበልጥ የዳበረ ሊሆን ይችላል። በሩሲያና በሌሎች ሶሻሊስት አብዮት ድል በተጉናፀፈባቸው ሀገሮች የታየው ሁኔታ ይኸው ነው።

ይሁንና ምንም ያህል የካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ቅራኔዎች ቢካረሩና ይህ ቅራኔ ወዲያውኑ የሥርዓት ለውጥ ባያስከትልም ካፒታሊዝም ከመውደቅ የማይቀር መሆኑን ያመለክታል። ካፒታሊዝም እንዲወድቅ በተለያዩ ሀገሮች በተለያዩ ጊዜያት መሟላት ያለባቸው አብዮታዊ ሁኔታዎች አሉ። ነባራዊና ጎሊናዊ ሁኔታዎች ሊሟሉ የአምፔሪያሊዝም የግንኙነት ሰንሰለት በላላበት በኩል አብዮቱ ይፈነዳል።

ካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ቀውስ (የ—) (Economic Crisis of Capitalism)

በካፒታሊስታዊ የግምረት ሥርዓት “በላጥ” ምርት በመመረቱና ለዚሁ ምርት ተመጣጣኝ የሆነ የመግዛት ኃይል ባለመገኘቱ የሚፈጠረው የኢኮኖሚ ሁኔታ የኢኮኖሚ ቀውስ ይባላል።

በካፒታሊስቱ ሥርዓት ውስጥ ሊታረቁ የማይችሉ ቅራኔዎች ይገኛሉ። የሌሎች ቅራኔዎችና የኢኮኖሚ ቀውስ መሠረት የሆነው ቅራኔም በግምረት ተግባር ማጎበራዊነትና በምርት ከፍፍል ግላዊነት መካከል ያለው ቅራኔ ነው።

ካፒታሊዝም እየዳበረና የምርት ኃይሎች አያደጉ ሲሄዱ የግምረት ተግባር ይበልጥ

ማጎበራዊ እየሆነ ይሄዳል። የትላልቅ አምራች ድርጅቶች መፈጠር የጎብረተሰቡ የምርት ኃይሎች በጥቂቶቹ አጅ እንዲከማቹ ያደርጋል። የማጎበራዊ የሥራ ከፍፍል እየዳበረ መሄድ በአምራች ድርጅቶች መካከል ያለውን ግንኙነት ያስፋፋል፤ ያጠናከራል። የተበጣጠሱ የኢኮኖሚ ከፍሎችም ወደአንድ ማጎበራዊ የግምረት ሂደት ይጠቃለላሉ። ካፒታሊዝም እየዳበረ ሲሄድ ምርት ይበልጣል። የሚመረተው ለገበያ ይሆናል። በአንፃሩ ደግሞ የግልን ፍላጎት በቀጥታ ለማርክት የሚመረት ምርት እየጠፋ፤ የሀገር ውስጥና የውጭ ንግድ እያደገ ይሄዳል። የዓለም ገበያ ይስፋፋል። ሆኖም የካፒታሊስቱ ሥርዓት እስካለ ድረስ የግል ካፒታሊስቶች ምርትን የራሳቸው ንብረት ማድረጋቸውን ይቀጥላሉ። በካፒታሊስቱ ሥርዓት ለሚፈጠረው ቅራኔ መሠረቱ ይኸው ነው።

ይህ በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የሚገኝ መሠረታዊ ቅራኔ ለኢኮኖሚ ቀውስ መሠረታዊ ምክንያት ከመሆኑም በላይ ቀውሱን የሚያባብሱ የሌሎች ቅራኔዎች መንሥኤም ነው። መሠረታዊ ቅራኔው ከሚያስከትላቸው ሌሎች ዋና ዋና ቅራኔዎች መካከል በእያንዳንዱ አምራች ድርጅት የምርት አደረጃጀትና በአጠቃላይ በጎብረተሰቡ ውስጥ ባለው ሥርዓት አልባ የሆነ የግምረት ተግባር መካከል ያለው ቅራኔ ይገኛል። ካፒታሊስቱ እያንዳንዱን አምራች ድርጅት የሚያደራጀውና የሚያካሂደው ላንድ ሰተወሰነ ዓላማ ማለትም ስትርፍ ነው። በዚህ መሠረት ካፒታሊስቱ በአንድ አምራች ድርጅት ውስጥ ያሉ ከፍሎችን እስከተወሰነ ደረጃ ድረስ አስተባብሮ ያካሂዳል። በካፒታሊስቱ ጎብረተሰብ ደረጃ ግን ምንም ዓይነት በዕቅድ የሚመራ የምርት አደረጃጀት የለም፤ ሊኖርም አይችልም። በዚህ ምክንያት የኢኮኖሚው እንቅስቃሴ በአጠቃላይ ሥርዓት አልባ ይሆንና የሚመረተው ሸቀጥ ዓይነትና መጠን ከጎብረተሰቡ ፍላጎት ጋር የማይጣጣም ይሆናል። በአንዳንድ የኢኮኖሚ ከፍሎች ሸማች ከሚፈልጉት በላይ ሲመረት በሌሎች የኢኮኖሚ ከፍሎች ደግሞ ሸማች የሚፈልጉትን ያህል አይመረትም። ይህ አለመጣጣም በተለይ በሚበባስበት ጊዜ የሚመረቱት ሸቀጥ ሸቀጦች በወቅቱ ተሸጠው የግምረቱ ተግባር በተፈለገው ደረጃ እንዳይቀጥል ዕንቅፋት በመሆን የኢኮኖሚ ቀውስ ያስከትላል።

በካፒታሊስቲ ሥርዓት የኢኮኖሚ ቀውስ ከግንባታው የና የና ቅሬታዎች መካከል ያለው ልሳ ቅሬታ በምርትና በፍጆታ መካከል ያለው ነው። ካፒታሊስቲ ትርፍ የግብዓት ፍላጎትን ለማርካት ቴክኖሎጂን ያሻሽላል፤ ለዳዲስና ዘመናዊ የግምገማ መሣሪያዎችን በሥራ ላይ ያውላል፤ ተጨማሪ ሠራተኞችን ይተግራል፤ ምርትንም ያስደጋል። ነገር ግን የካፒታሊስቲ ዓላማ ትርፍ ጥቅስን በመሆኑ የወጪደረ ምንጭ እንዲያደግ፣ ብዙበዛውም እንዲባባስ ያደርጋል። የብዙበዛው መባባስና የሠራተኞች መደህደት የኅብረተሰቡ ሸተኞችን የመጥፋት ኃይል ይቀንሳል። ካፒታሊስቲም ምርቱን ለመሸጥ የበለጠ ችግር እየገጠመው ይሄዳል። ይህም “በላጥ” ምርት የኢኮኖሚ ቀውስን ያስከትላል።

በኢኮኖሚ ቀውስ ምክንያት በተለይ ትናንሽ አምራች ድርጅቶች እየተባከሙና እየተዘጉ ይሄዳሉ። በአገገሩ ደግሞ ጥቂት ካፒታሊስቶች እየተጠናከሩና የኅብረተሰቡን ኢኮኖሚ ይበልጥ በቴክኖሎጂው ሥር እያደረጉ ይመጣሉ። በኢኮኖሚ ቀውስ ምክንያት የግምገማ መሣሪያዎች ከሥራ ውጭ ይሆናሉ። ምርት ከኅብረተሰቡ የግምገማ ችሎታ እጅግ ባነሰ መጠን ይመረታል። ሥራ አጥነት ይበሳጥሳል፤ የሰራው ሕዝብ የኑር ደረጃ ሽም ያሸቀልቱላል።

በካፒታሊስቲ ዓለም በተለይ በልዩ ልዩ ኢንዱስትሪዎች በግሽን ግምገማ ከተስፋፋ ጭነት ጊዜ ጀምሮ የኢኮኖሚ ቀውሶች በየጊዜው ሲፈጠሩ ቆይተዋል። በተለይ በ1847፣ በ1920—21፣ በ1929—33፣ በ1937—38፣ በ1957—58 እና በ1974—75 ደርሰው የነበሩት የኢኮኖሚ ቀውሶች በዓለም አቀፍ ደረጃ ከፍተኛ ጥፋት በግንክተል ረገድ የግጥም ምርት። በካፒታሊስቲ ኅብረተሰብ ውስጥ ከሞላጉደል በየአሥሩ ዓመት አንድ ጊዜ የኢኮኖሚ ቀውስ እንደግምገማ በጥናት ተደርጎታል። ይህ የቀውሶች መደጋገም ካፒታሊስቲካዊ የግምገማ ተገዳርጎ ዑደታዊ እድርጉታል። ይህ የካፒታሊስቲ ኢኮኖሚ እስከ አንድ ቀውስ ወደግብዓታዊ ቀውስ የግምገማ አንቅስቃሴ የኢንዱስትሪ ዑደት በመባል ይታወቃል። አንድ የኢንዱስትሪ ዑደት ለራት ተከታታይ ደረጃዎች ወይም

ምሳሌዎች አሉት። እነርሱም ቀውስ፣ ህትመት፣ ግንግ እና ድረት በመባል ይታወቃሉ።

ምንም እንኳን በርካ ኢኮኖሚያዊ ካፒታሊስቲካዊ የኢኮኖሚ ቁጥጥር በግድረግ የኢኮኖሚ ቀውሶችን ከካፒታሊስት ኅብረተሰብ ለግንባራት ይቻላል ብለው ቢለፍቱም ሐቂ ግን ካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ቀውስ የተጠናወተው መሆኑን መተመሉ ነው። የካፒታሊስቲ ሥርዓት መሠረታዊ ቅሬታዎች ለመፍታት፣ በየጊዜው የግጥምና የኢኮኖሚ ቀውሶች እንዲፈጠሩ ለማድረግና የኅብረተሰቡን የምርት ኃይሎች ያልገደብ በግንባር የሕዝቡን ፍላጎት በአስተማማኝ ለማርካት የግምገማው ጭነት የግጥም ልሳት ሥርዓት በመሥረት መሆኑ ገልጽ ነው።

(ቀውስ፣ ግንግ፣ ህትመት፣ ድረት፣ ይመስላሉ።)

ካፒታል (Capital)

የተካበተ ወይም የተጨራተመ ተረፈ እሴት ወይም እሴትን የግጥም እሴት ነው። በሌላም አገላለጽ ካፒታል ካፒታሊስቶች ጭነት የሥራ ኃይል ላይ የግምገማ ካፒታልን ሕዝቡ የግጥም የኢኮኖሚ ፈርጅ ነው።

ኔርሰ ግርክስ ካፒታል ቁጥጥ ነገር ላይምን ይልቁን ባንድ በተወሰነ የኅብረተሰብ ታሪክ ወትት የግንባራት የተወሰነ ግንባራዊ ምርት ግንኙነት ሲሆን ይህም ግንኙነት የተለየ ግንባራዊ ባሕርይ በግጥም ቁጥጥ መልክ የግንባራ መሆኑን አሳይሏል።

በካፒታሊስቲ ሥርዓት ውስጥ ካፒታል የግንባራዊ ቁጥጥ ገጽታዎች ትግር የሥራ ኃይል፣ ምርት፣ መሳሪያዎችና የገንዘብ ናቸው። እነዚህ ሁሉ በአንድ ወትት በአንድ ላይ ተሰባስበው እስካሁን ድረስ የበርካ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ እንደግምገማ በተናጠለ የካፒታል ቁጥጥ መሄዱ ሆኖ ሊያገለግሉ አይችሉም። እነዚህ ባንድነት ተተያጅ

ተው ሲንቀሳቀሱ ሸቀጥ ይመረታል ። በዚህ ሂደት ውስጥ የወዝአደሩ የሥራ ኃይል ተረፈ እሴትን ይፈጥራል ።

ካፒታል ህልውና ያገኘው የሸቀጥ ምርት ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ በደረሰ በትና የሥራ ኃይል ሸቀጥ በሆነበት ወቅት ነው ። ለካፒታል መከሰት ሁለት መሠረታዊ ነገሮች በቅድሚያ መግዛት ነበረባቸው ። እነሱም 1ኛ/ የምርት መገልገያዎች ተሰበቀሰ በጥቂቶቹ እጅ መከማቸት፣ 2ኛ/ በዚህም ምክንያት የምርት መገልገያ ባለቤትነታቸውን ያጡ ሰዎች ለመኖር ሲሉ የሥራ ኃይላቸውን ለመሸጥ መገደዳቸው ነበር ። ይህም የሆነው የመጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ከምችት እየተባለ በሚታወቀው ታሪካዊ ወቅት ነበር ።

በካፒታሊስት ሂደት ምርት ካፒታሊስቱ በገበያ ውስጥ የገዛቸውን የሥራ ኃይልና የምርት መገልገያዎች እቀናጅቶ ምርት እንዲመረት ያደርጋል ። የተመረተውንም እዲስ ሸቀጥ በገበያ ውስጥ ከሸጠ በኋላ ካፒታሊስቱ ሸቀጡን ለማስመረት ካወጣው መለል ንዋይ በላይ ተጨማሪ ገንዘብ በእሴት መልክ ያገኛል ። ይህን በእጠቃላይ የካፒታል ቀመር ግርክስ 1—II—I' ብሎታል ። ካፒታሊስቱ መጨረሻ ላይ ያገኘው ገንዘብ ምርቱን ለማስመረት ካወጣው ገንዘብ ከፍ ያለ ነው ። ይህ ካፒታሊስቱ ሸቀጡን ለማስመረት ካወጣው ወጪ በላይ ሸቀጡን ሲሸጥ የሚያገኘው ገንዘብ ተረፈ እሴት በመባል የሚታወቅ ሲሆን ይህም በምርት ሂደት ውስጥ ወዝአደሩ የሥራ ኃይሉን እሴት ከሸፈነ በኋላ ባልተከፈለው የሥራ ጊዜ የሚያስገኘው ነው ። ካፒታሊስቱ ወዝአደሩ የፈጠረውን ተረፈ እሴት ይመዘብራል ፤ ለፍጆታው የሚያስፈልገውን ካነሣ በኋላ የተረውን በገንዘብ መልክ ያገኘውን ተረፈ እሴት ተጨማሪ የምርት መገልገያዎችን በመግዛትና ተጨማሪ የሥራ ኃይል በመቅጠር ወይም የተሻሻሉ ማሻሻያዎችን ሥራ ላይ በማዋል ወደ ካፒታል ይለውጠዋል ። በመሆኑም ካፒታል የሚያድገውና የሚጥረው የወዝአደሩ የሥራ ኃይል የሚፈጥረውን ተረፈ እሴት በማካበት ነው ።

ያለወዝአደሩ የሥራ ኃይል ብዝበዛ ካፒታል የሚባል ነገር ሊከሰት አይችልም ።

ካፒታል የትጥር ሥራ መኖርን እንደሚጠይቅ ሁሉ ፤ ቅጥር ሥራም የካፒታልን መኖር ይጠይቃል ። ቅጥር የሥራ ኃይል ደግሞ በሥርዓተ ግንባራ የዕድገት ታሪክ ሁለንታዊ በሆነ መንገድ ሊሰፍን የቻለው በካፒታሊስት ሥርዓተ ግንባር ውስጥ ብቻ ነው ።

ተረፈ እሴትን ማስመረትና በግል ግጋ በስ የካፒታሊስት ምርት ዋነኛ ዓላማ ሲሆን በኢምፔሪያሊዝም የዕድገት ደረጃ ደግሞ የሞኖፖል ትርፍን ግጋበስ የካፒታሊስት ምርት ዋነኛ እንቅስቃሴ ኃይል ነው ።

ካፒታሊስቶች ሁሉም ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት ባላቸው ፍላጎት የተወሰነውን የተረፈ እሴት ከፍል ለከምችት ሰማዋል ስለሚገደቡ ይህ ሁኔታ ወደ ካፒታል መበባበስና መግከል ግለትም ወደ ካፒታሊስት ሞኖፖሎች መፈጠር ያመራል ። በዚህም ሂደት የነፃ ውድድር ካፒታሊዝም ወደ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ያድጋል ።

ግርክስ በካፒታልና በተረፈ እሴት ላይ ያደረገው ትንተና የግርክሳዊ ሴኒዮዊ ካፒታሊስት ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሠረት ነው ። ሴኒን ግርክሳዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን በማዳበርና በኢምፔሪያሊዝም ወቅት የካፒታልን እንቅስቃሴ በማጤን ፋይናንስ ካፒታል የተባለውን ታዋቂ የሆነውን የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ፈርጅ ለመጀመሪያ ጊዜ እስተዋውቋል ።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የምርት መገልገያዎች የሕዝብ ሀብት ስለሆኑ የግጥሚያ መሣሪያዎች፣ ገንዘብም ሆነ የሥራ ኃይል ወደ ካፒታልነት ሊለወጡ አይችሉም ።

(ተረፈ እሴትን፣ ጥግ ካፒታልን፣ ተለዋጥፎ ካፒታልን፣ ነባር ካፒታልን፣ ተዘዋዋሪ ካፒታልን ይመለከታል ።)

ካፒታል መግከል (የ—)
(Centralization of Capital)

ቀደም ሲል የነበረውን የግለሰቦች ካፒታል በጥቂት ካፒታሊስቶች እጅ የማካበት ሂደት ነው ። ይህ ሂደት በሁለት መንገዶች

ይከናወናል ። እንደኛው በካፒታሊስቶች መካከል በሚደረግ ውድድር ሳቢያ የአነስተኛ ካፒታሊስቶች መከሰርና የካፒታል በጥቂት ጠንካራ ካፒታሊስቶች እጅ መካበት ሲሆን ፤ ሁለተኛው ደግሞ ቡርጂዚዎች በጋራ እክሲየን ማኅበር ወይም ኮርፖሬሽን አማካይነት ካፒታላቸውን ግጥሚያቸው ነው ።

የካፒታል መግከል ቀደም ሲል በርካት ባሉ ቡርጂዚዎች እጅ የነበረው ካፒታል በጥቂቶች እጅ መካበት ስለሆነ ድርጊቱ ወዲያ ውኑ የማኅበራዊ ካፒታል ዕድገት አያስገኝም ። ይሁንና የካፒታል መግከል የምርት መሰባሰብን ስለሚያስከትልና ይህም ልዩ ልዩ ጥቅሞችን ስለሚያስገኝ የተረፈ እሴትን መጣኔ ከፍ በማድረግ ለካፒታል ከምችት አመች ሁኔታዎችን ይፈጥራል ። በመሆኑም የካፒታል መግከልና የካፒታል መሰባሰብ ሂደቶች በቅርብ የተያያዙና የተደጋገፉ ሲሆኑ በመካከላቸው ያለው ልዩነት የካፒታል መግከል ካፒታል በጥቂቶች እጅ በመካበት የሚፈጠር ሲሆን የካፒታል መሰባሰብ ግን በተረፈ እሴት ከምችት የሚመጣ መሆኑ ነው ።

የካፒታል መግከል ሂደት የምርት መሰባሰብን የሚያስከትል በመሆኑ የማምረት ተግባር በጥቂት ትላልቅ ተቋሞች ውስጥ እየተሰባሰበ ይሄዳል ። የካፒታሊዝም ከፍተኛው የዕድገት ደረጃ የሆነው የኢምፔሪያሊዝም አንዱ የኢኮኖሚ ባሕርይም በካፒታል መሰባሰብና መግከል ሳቢያ ጥቂት ሞናፖሎች በምርቱም ሆነ በዝውውሩ መሰከየባቸውን ያገኙ መሆናቸው ነው ። የካፒታል መግከል ሂደቱ አፍኝ የማይሞሉ ትላልቅ ሞናፖሊስቶች በመለው ወዝአደር ላይ የሚያካሂዱትን ብዝሃነት እያጠናከሩ እንዲሄዱ ስለሚያደርግ በካፒታሊዝም ውስጥ በቡርጂዛውና በወዝአደሩ መደቦች መካከል ያለው ቅሪት እንዲባባስና የመደብ ትግሉም እየተካሄደ እንዲሄድ ያደርጋል ።

(የካፒታል መሰባሰብን ይመለከታል ።)

ካፒታል መሰባሰብ (የ—)

(Concentration of Capital)

ግለሰብ ካፒታሊስቶች የበዘበዙትን ተረፈ እሴት በማከማቸት ካፒታላቸውን የሚያጠናክሩበት ሂደት የካፒታል መሰባሰብ ይባላል ። በካፒታል መሰባሰብ ሳቢያ የግለሰቦች ካፒታል እያደገ መሄድ ጠቅላላው ማኅበራዊ ካፒታል እንዲያደግ ያደርጋል ።

ትላልቅ የማምረቻ ድርጅቶች ከትናንሾች ጋር ሲነፃፀሩ አመች ሁኔታ ስላላቸው የካፒታል መሰባሰብ የካፒታል ከምችትን ሂደት ያፋጥናል ። የካፒታል መሰባሰብ ፍጥነት መጨመር ደግሞ የትናንሽ የማምረቻ ድርጅት ባለቤቶችን ክስረትና በሌላ መዋጥ እያባባሰው ስለሚሄድ የካፒታል መግከልን ያስከትላል ። እንዲሁም የካፒታል መግከል የካፒታል ከምችት ሂደትን በማፋጠን የካፒታል መሰባሰብን ያስከትላል ። በመሆኑም የካፒታል መሰባሰብና መግከል ሂደቶች እርስ በርሳቸው የተያያዙና የተደጋገፉ ናቸው ።

የካፒታል መሰባሰብ ሂደት በሚከተሉት ሦስት ሁኔታዎች ላይ የተመሠረተ ነው ። እነርሱም ፡

1. ባንድ በተወሰነ ወቅት ያለው የቴክኖሎጂ ደረጃና የተረፈ እሴት መጣኔ እንደተጠበቀ ሆኖ የሚገኘው ጠቅላላ ተረፈ እሴት መጠን የሚወስነው በካፒታሉ መጠን ላይ መሆኑ ፤
2. በቴክኖሎጂ ዕድገት ሳቢያ የተወሰነ የካፒታሊስት የማምረቻ ተቋምን ለማካሄድ የሚያስፈልገው ዝቅተኛ የካፒታል መጠን እያደገ መምጣቱ ፤
3. በቡርጂዚዎች መካከል ያለው ውድድር እየተባባሰ መሄዱና የትርፍ መጣኔ የማሸቆልቆል ዝንባሌ ስላለው ይህንን ሁኔታ ለማካከል የካፒታል ከምችትን ማሳደግ ማስፈለጉ ናቸው ።

የካፒታል መሰባሰብ ሂደት ከምርት መሰባሰብ ጋር በቅርብ የተቆራኘ ነው ። የካፒታል መሰባሰብ በተደረገ መጠን የማምረት ተግባር በጥቂት ትላልቅ የማምረቻ

ተጽዕኖ ውስጥ እየተሰበሰበ ይሄልል። የካፒታሊዝም ክፍተኛው የዕድገት ደረጃ የሆነው የኢምፔሪያሊዝም አንደኛው የኢኮኖሚ ባሕርይ በካፒታል መሰብሰብና መግኘል ላሊያ ጥቂት የኖሯቸው ስምርቱም ሆነ በዝውውሩ መስክ የበላይነት ያገኙ መሆናቸው ነው።

የካፒታል መሰብሰብ ሂደት እፍኝ የግዴታ ትላልቅ የኖሯቢባቶች ዘመላው ወዘለደር ላይ የሚያካሂዱትን ብዝበዛ እያጠናከሩ እንዲሄዱ በሰሚያደርግ በካፒታሊዝም ውስጥ ስለሚኖረው መደብና በወዘለደሩ መደብ መካከል ያለው ቅሬታ እንዲባባስና የመደብ ትግልም እየተሳራረረ እንዲሄድ ያደርጋል።

(የካፒታል መግኘል፣ የተሰፋፋ እርባታን ይመለከታል።)

ካፒታል መገለጠጥ (የ—) (Turn-Over of Capital)

ሥራ ላይ የዋለው ካፒታል ዝውውር እንደ አንድ ነጠላ ከገንዘብ ሳይሆን እንደ ተክታታይ የአድሳትና የድግግሞሽ ሂደት ሲታይ የካፒታል መገለጠጥ ይባላል። በእርባታ ሂደት ካፒታል ስምርትና በዝውውር መስኮች ውስጥ ያልተላለፈ በዚህ አንቅስቃሴው ውስጥ የተለያዩ መልኮች ይኖሩታል።

በዚህ መወረት በቅድሚያ ከገንዘብ ካፒታልነት ወደ ምርት ካፒታልነት፣ ከምርት ካፒታልነት ወደ ሸጥ ካፒታልነት፣ በመወረድ ሻም ወደ ቅድም መልኩ ወደ ገንዘብ ካፒታልነት ይለወጣል። ካፒታል መጀመሪያ ሥራ ላይ ከዋለበት የገንዘብ መልክ ተነሥቶ የተለያዩ መልኮችን ይዞ በኋላ እንደገና ወደ ገንዘብ መልክ ለመመለስ የሚወስድበት ጊዜ የካፒታል መገለጠጫ ጊዜ ይባላል።

የምርትና የዝውውር ሁኔታዎች ከምርት ምርት ስለሚለያዩ የካፒታል መገለጠጫ ጊዜ እንደዚሁ የተለያየ ነው። ለምሳሌ እንደ ኤሌክትሪክ ኃይል ማመንጫ ያሉ ትላልቅ ፐሮጀክቶችን ሠርቶ ካፒታልን በአንድ የመገለጠጥ ሂደት ውስጥ ለግላላፍ በዓመታት ሊቆጠር የሚችል ረጅም ጊዜ

የሚወስድ ሲሆን አንፃሩን ተላላፍ ትናንሽ እንዲሰጥራቸውን በሚመለከት ግን የካፒታል መገለጠጫ ጊዜ ስጥቂት ሳያንታት ወይም ወራት የሚለካ ይሆናል።

ልዩ ልዩ የካፒታል ክፍሎችን በመግባባት ጊዜ አንፃር ለማወሳደር የአንድ ዓመት ጊዜ ወስዶ መጠቀም የተለመደ ነው። ለምሳሌ አንድ የካፒታል ክፍል አንድን የመገለጠጥ ጊዜ በምስት ወራት ሲያጠናቅቅ በአንድ ዓመት ውስጥ አራት የመገለጠጫ ጊዜያትን ያጠናቅቃል። ሌላ የካፒታል ክፍል ደግሞ አንድን የመገለጠጥ ጊዜ በ24 ወራት ሲያጠናቅቅ በአንድ ዓመት ግጥሽ የመግባባት ጊዜን ያጠናቅቃል። በዚህ አኳኋን የመጀመሪያው የካፒታል ክፍል ከውስጥ ኖሮ የካፒታል ክፍል ጋር ሲነጋገር ስለሆነ ገት እጅ በሚበልጥ ፍጥነት ይገለጠማል።

በካፒታል መገለጠጥ ሂደት ውስጥ ውስጥ የምርት ካፒታል ክፍሎች ተመሳሳይ የመገለጠጥ ፍጥነት የላቸውም። ለመሆኑም የተለያዩ የካፒታል ክፍሎች በተረፈ እሴት ምርት ውስጥ ባላቸው ሚና ሳይሆን በካፒታል መገለጠጥ ሂደት ውስጥ በሚኖራቸው የተለያየ ባሕርይ ነፃሪና ተዘግቶሪ ካፒታል ተባለው በውስጥ ይከፈላሉ። በዚህ መወረት በነፃሪ ካፒታል ውስጥ አንድ ሕገ፣ አንድ ግጥራዊ የመሳሰሉት እሴታቸውን በገድ ጊዜ ሳይሆን ተስ በተስ እሴት ወደ ተመራቅቶ ሸጥመች እንደሚያስተላልፉ ሆነው ሊጠቃሉሉ፣ በተዘግቶሪ ካፒታል ሥር ደግሞ እንደ ኃይል፣ እንደ ጥሬ ዕቃ የመሳሰሉት ባንድ ጊዜ ምርት እሴታቸውን ሙሉ ለሙሉ እሴት ወደተመረቁ ሸጥመች የሚያስተላልፉት ይገኙበታል።

ካፒታል ክምችት (የ—) (Accumulation of Capital)

በተስፋፋ የካፒታሊስት እርባታ ወቅት የተረፈ እሴት ወደ ካፒታል መልዕክት የካፒታል ክምችት ይባላል። የካፒታል ክምችት ቁጥጥ ምርትና ካፒታሊስታዊ የምርት ግንኙነት ባንድ ላይ የሚራብዘት ሂደት ነው። ከፍተኛ ትርፍ ለግጥሃት ካፒታሊስቶች ያላቸው ዓላማና በመካከላቸው የሚ

ካሄደው ውድድር ለካፒታል ክምችት መሠረቶች ናቸው።

በካፒታሊስት ሥርዓት ከተመረተው ተረፈ እሴት ውስጥ የተወሰነው ክፍል ለካፒታሊስቱ ሊያርታዊ ፍጆታ ሲውል የቀረው ክፍል ደግሞ በመከማቸት የተሰፋፋ እርባታ ይካሄድበታል። ተረፈ እሴት እንዲከማቸው ወይንም ወደ ካፒታል እንዲተየር የካፒታሊስቱ የግክማቸት ፍላጎት መኖር ብቻውን በቂ አይሆንም። ክምችቱ እውን እንዲሆን በተመረተው ተረፈ ምርት ውስጥ አዲስ የተከማቸውን ካፒታል ሊያስተናግድ የሚችል የምርት መገለገያዎች ምርትና ለተጨማሪ ሠራተኞች አስፈላጊ የሆኑ የፍጆታ ዘተመኑ ሊኖሩ ይገባል።

የቡርዟ ሊኮናሚስቶች የካፒታሊስቱን ትርፍ ከብዝሃነት እንዳልመነጩና ተገቢም እንደሆነ አድርገው ለማቅረብ ሊያሉ ገድረ ሐሳቦችን ሰንዘረዋል። ከነዚህ ገድረ ሐሳቦች ውስጥ ሞንፖውግልብ ፖለቲካዊ ሊኮናሚስቶች የሚያስተጋቡት፣ ካፒታሊስቱ ከፍጆታው ቀንሶ ወይንም ራሱን ከተንደላቀቀ ኑሮ በመቆጠብ ለማጎበራዊና ለኢኮኖሚያዊ ዕድገት ሊውል የሚችል ሀብት በግክማቸቱ ለጠቅላላው ጎብረተሰብ ባለውለታ ነው የሚለው ነው። ሐቁ ግን ካፒታሊስቱ እንዲያከማቸው የሚገፋፋው ወይንም የሚያስገድድው ሰጎብረተሰቡ መልካም ኑሮ ወይንም ዕድገት መመኘቱ ሳይሆን መሠረታዊ የካፒታሊስት ሊኮናሚያዊ ሕግ የሆነውን ትርፍ የማግኘት ዓላማ ነው። ካፒታሊስቱ ካፒታልን በግክማቸት የሚያገኘውን ትርፍ ከፍ በማድረግ በበለጠ ለግክማቸትና የበለጠ የተንደላቀቀ ኑሮ ለመኖር ይችላል። ይልቁንም የክምችቱ መጠን ዕድገት የሚወስነው በቡርዟው መደብ ፍጆታ መቀነስ ሳይሆን የቀኑን የሥራ ሰዓት በማራዘምና አስፈላጊ የሥራ ጊዜን በመቀነስ የብዝሃነቱን ደረጃ ከፍ በማድረግ ነው።

የካፒታል ክምችት ካፒታሊስታዊ የምርት ግንኙነትን የሚያፈባ ከመሆኑም በላይ ብዝሃነቱ ከፍ እንዲልና በወዝእደሩና በቡርዟው መደቦች መካከል ያለው የኑሮ ልዩነት እንዲሰፋ ያደርጋል። ይሁንና የካፒታል ክምችት በእንደ በኩል የምርት ጋይሎችን ዕድገት በማስከተል ብዝሃነት ለሌለበት

ሥርዓት የሥራ ተሳታፊ ቅድመ ሁኔታ ይፈጥራል።

የካፒታል ክምችት ሁለት ገጽታዎች አሉት። አንደኛው የካፒታል መሰባሰብ ሲሆን ሌላው ደግሞ የካፒታል መግከል ነው። የካፒታል መሰባሰብም ሆነ መግከል ለሥራ ምርታማነት ዕድገት አስተዋጽኦ የሚያደርግ የአመራረት ሁኔታን ይፈጥራል። ይህ ሂደት በእንደ በተወሰነ ደረጃ ለሞኖፖሎች መፈጠር ምክንያት ይሆናል።

የካፒታልን ክምችት ከሚያፋጥኑት ምክንያቶች መካከል አንዱ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ዕድገት ነው። በዚህ ዕድገት ሳቢያ ከፍተኛ ክምችት የሚጠይቁ አዳዲስ የኢኮኖሚ መስኮች መከፈትና የምርት ዓይነቶች መበራከት ተጨማሪ የክምችት መስክ ይፈጥራል።

በካፒታሊዝም ውስጥ የካፒታል ክምችት የሚከናወነው ሥርዓት እልባ በሆነና ባልተመጣጠነ መንገድ በመሆኑ የምርት ዕድገትና የገበያ ስፋት እኩል ሊራመዱ ስለማይችሉ የካፒታሊስት ሂደተ ምርት በቀውስ የተወጠረ ይሆናል።

የካፒታሊስት ክምችት ሂደት በካፒታሊዝም ውስጥ ያለውን መሠረታዊ ቅሪት ግላትም በማጎበራዊ አመራረትና ካፒታሊስቱ ምርቱን የግል በማድረግ መካከል ያለውን ቅሪት እንዲባባስ ያደርጋል። ምክንያቱም የካፒታል ክምችት ሂደት በቀጠለ መጠን ባንድ በኩል ከፍተኛ ሀብት በቡርዟው መደብ እጅ እንዲከማቸው በሌላ በኩል የወዝእደሩ መደብ ድርሻ እያቆሰቆሰ እንዲሄድ ስለሚያደርግ የኑሮ ደረጃ ልዩነት እየሰፋ ይሄዳል። ይህም በወዝእደሩና በቡርዟው መደቦች መካከል ያለው ቅሪት እንዲባባስና ብዝሃነት የሰፈነበትን የካፒታሊስት ሥርዓት ግስወገድ የሚያስቅሉ ነባራዊና ገሊናዊ ቅድመ ሁኔታዎች እንዲፈጠሩና እንዲጠናከሩ ያደርጋል። “ካፒታሊዝም ዘላለማዊ ሥርዓት ነው” በማለት የብሉይ ፖለቲካዊ ሊኮናሚ ምሁራን ያስተጋቡትን ገድረ ሐሳብ ፍሬቢስት ካርል ማርክስ ሊያሳይ የቻለውም በዚህ የካፒታሊስት ክምችት ሂደት ታሪካዊ ዝንባሌ ላይ በመመርኮዝ ነው።

ካፒታል ዙረት (የ—)

(Circuit of Capital)

ካፒታል ተከታታይነት ባለው መንገድ ከአንድ ቅርፅ ወደሌላ ቅርፅ በመቀየር በመነሻው ይዞት የነበረውን ቅርፅ እንደገና የሚይዝ በትግል በምርትና በዝውውር መስክ የሚያደርገው እንቅስቃሴ ነው። በዚህ እንቅስቃሴ ካፒታል የገንዘብ ካፒታልን፣ ቀጥሎም የምርታዊ ካፒታልንና የሸቀጥ ካፒታልን ቅርፅ ይይዛል።

የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ የመጀመሪያ ደረጃ የገንዘብ ካፒታል ወደ ምርታዊ ካፒታልነት መለወጥ ነው። ይህም የሚሆነው ካፒታሊስቲ በገንዘቡ የሥራ ኃይል ገና (ወዝአደር በመቅጠሩ) ሌሎች ለምርቱ ተግባር የሚያስፈልጉትን እንደ ማምረቻ መሣሪያዎችና እንደ ጥሬ ዕቃዎች የመሳሰሉትን ሲገዛ ነው። ይህም የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ የመጀመሪያ ደረጃ በሚከተለው ቀመር ሊገለጽ ይችላል።

1-ሸ { የምርት መገልገያዎች
የሥራ ኃይል

በዚህ ደረጃ ከተገዙት ሸቀጦች ውስጥ አንዱ የሆነው የሥራ ኃይል ተረፈ እሴት ወደሚፈጥር እሴት የመለወጥ ወይንም ቀደም ሲል የነበረውን እሴት በተረፈ እሴት የማሳደግ ልዩ ሚና ይጫወታል። በመሆኑም የሥራ ኃይል ግዥ ከምርት መገልገያዎች ባለቤትነት በመገለል የሥራ ኃይሉን ሸጦ እንዲኖር በተገደደው የወዝአደር መደብና የምርት መገልገያዎች ባለቤት በሆነው በቡርዟው መደብ መካከል ያለውን ግንኙነት ያሳያል።

የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ ሁለተኛው ደረጃ የምርታዊ ካፒታል በሂደት ምርት ለማካይነት ወደ ሸቀጥ ካፒታልነት መለወጥ ነው። ቀደም ሲል የነበረው የእሴት መጠን የሚያደገው በዚህ ደረጃ ነው። ይህን ሁለተኛ የኢንዱስትሪ ካፒታል እንቅስቃሴ ደረጃ በሚከተለው ቀመር መግለጽ ይቻላል።

...ም...ሸ

በምርቱ ሂደት ሠራተኛው የምርት መገልገያውን እሴት አዲስ ወደ ተመረተው እሴት ማዛወር ብቻ ሳይሆን አዲስ እሴትም ይፈጥራል። ይህ አዲስ እሴት ለሥራ ኃይል እርባታ የሚሆነውን ተረፈ እሴትን የሚያጠቃልል ነው። ስለዚህ አዲስ የተመረተው ሸቀጥ እሴት ቀደም ሲል በካፒታሊስቲ ከተገዙት ሸቀጦች እሴት አዲስ በተፈጠረው ተረፈ እሴት መጠን ይበልጣል። ስለዚህ ነው ከዚህ በላይ በተገለጸው ቀመር ውስጥ በሸ ምትክ ሸ' የሰፈረው።

ሦስተኛው ደረጃ የሚከተለው የሸቀጥ ካፒታልን በዝውውር መስክ ወደ ገንዘብ ካፒታልነት መለወጥ ነው። በዚህ ደረጃ የሸቀጥ ካፒታሉ እሴት መጠን በሁለተኛው ደረጃ ተረፈ እሴት የተፈጠረ በመሆኑ በአንደኛው የካፒታል እንቅስቃሴ ደረጃ ከነበረው የገንዘብ መጠን የበለጠ ነው። ሦስተኛው የእንቅስቃሴ ደረጃ እንደሚከተለው በቀመር ይገለጻል።

ሸ' —ገ'

ሦስት ገቢራዊ መልኮችን በመውሰድ ካፒታል በሦስት ደረጃዎች ውስጥ የሚያደርገውን እንቅስቃሴ ወይንም ባጭሩ የካፒታልን ዙረት በተጠቃለለ መንገድ በሚከተለው ቀመር መግለጽ ይቻላል።

1-ሸ { የምርት መገልገያዎች ...ም... ሸ' —ገ'
የሥራ ኃይል

የካፒታል ዙረት በአንድ ዑደት የሚያቆም ሳይሆን በተከታታይ የሚታደስና የሚደጋገም ሂደት ነው። ይህ የካፒታል ዙረት ተከታታይ እድሳትና የድግግሞሽ ሂደት የካፒታል መገለበጥ ይባላል። የድግግሞሽ ሂደቱ መኖርም ለማያቋርጥ የተረፈ እሴት መፈጠር አስፈላጊ ነው።

የኢንዱስትሪን ካፒታል እንቅስቃሴ ደረጃ ባለው ጥምረት እኳያ ለመጀመሪያ ጊዜ የተነተነው ካርል ማርክስ ሲሆን ይህም ትንታኔው ለካፒታሊዝም ቀውስ ምክንያት የሆኑ ሁኔታዎችን በግልጽ ለማብራራት አስችሎታል። እነዚህም ሁኔታዎች የኢንዱስትሪ ካፒታል በእንቅስቃሴው ሂደት ውስጥ የሚያልፍባቸው ሦስት ደረጃ

ዎችና የሚወስዳቸው የተለያዩ ቅርፆች የተለያዩ ተግባራትን የሚያከናውኑ ከመሆናቸው በላይ የእነዚህ ደረጃዎች መነጣጠልና ለየብቻ መከናወን ሂደቱን እንዲወሳ ሰብና ቅራኔውም እንዲባባስ ያደርጉታል ።

ኬይንስ ፡ ጆን ሚይናርድ
(Keynes, John Maynard)

ኬይንስ ከ1883 እስከ 1946 የኖረ ፡ “ኬይንሲዝም” የተሰኘውን የቡርሂኒ ኢኮኖሚክስ አስተሳሰብ የመሠረተ እንግሊዛዊ የኢኮኖሚክስ ሊቅ ነው ።

ኬይንስ በካምብሪድ ዩኒቨርሲቲ የሒሳብና የኢኮኖሚክስ ትምህርት ከተከታተለ በኋላ በዚያው ዩኒቨርሲቲ ውስጥ በፕሮፌሰርነት እንዲሁም ከ1915 እስከ 1919 ድረስ በእንግሊዝ መንግሥት ጠቅላይ ግምጃ ቤት ውስጥ በከፍተኛ የኃላፊነት ቦታ የሠራና ከአንደኛው ዓለም ጦርነት በኋላ በፓሪስ ውስጥ በተደረገው የሰላም ጉባኤ ላይ በዚሁ ሥራው የእንግሊዝን መንግሥት ወኪል የተሳተፈ ነው ። በፓሪስ የተደረገውን የሰላም ጉባኤ ተሳትፎ ከተመለሰ በኋላ በጸሐፊው “ዘ ኢኮኖሚክ ኮንሲዲሬሽን ኦፕቪዩሽን” በተሰኘው መጽሐፍ በጦርነቱ አሸናፊ የሆኑ ወገኖች የተከተሉትን የኢኮኖሚክ ፖሊሲ በመርኅቱ ከደረሰው ጉዳት የማገገሙን ሂደት የሚያጨናገፍ ለሌላ ጦርነት መቀስቀስ ሁኔታዎችን የሚያመቻች ነው በማለት መንቀፋ በዓለም ደረጃ ታዋቂነትን እንዲያገኝ ካስቻሉት ሥራዎቹ መካከል አንዱ ነው ። ኬይንስ በ1944 በብሪቶን ውድስ ፡ በአሜሪካ በተካሄደው ዓለም አቀፍ የገንዘብና የፋይናንስ ጉባኤ ላይ የተካፈሉት የእንግሊዝ ልዑካን መሪ በመሆን ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅትና የዓለም ባንክ አሁን ያላቸውን ጠባይ ይዘው እንዲመሠረቱ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ። በተጨማሪም ከ1912 እስከ ዕለተሞቱ ድረስ “ኢኮኖሚክ ጆርናል” የተሰኘው መጽሔት አዘጋጅ በመሆን ሠርቷል ።

ኬይንስ ከጦርነቱ በኋላ በአውሮፓ የካፒታሊዝምን ዕድሜ ግራዝም የሚቻለው በአጠቃላይ የካፒታሊስት ሀገሮችን ኢኮኖሚ ግራጋጋት ሲቻል ብቻ ነው የሚል አምነት ስለ

ነበረው በዚሁ ጭብጥ ሐሳብ ላይ የተመሠረቱ አያሌ ጽሑፎችን በተከታታይ አቅርቧል ። ይሁንና ኬይንስን በዓለም ደረጃ ታዋቂ ያደረገው ዋና ሥራው “ዘ ጅነራል ቲዩሪ ኦፕቪዩሽን ሎይዘንት ኢንድ መኒ” በሚል ርዕስ በ1936 ያወጣው መጽሐፉ ነው ።

“ኬይንሲዝም” የተሰኘው ዘመናዊ የቡርሂኒ ኢኮኖሚክስ አስተሳሰብ መሠረታዊ መርሆችም የተነደፉት በዚሁ መጽሐፍ ውስጥ ነው ። በ1930 ስለዓለም የኢኮኖሚ ቀውስ መነሻ በጸሐፊው በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ኬይንስ የካፒታሊስት መንግሥታት ኢኮኖሚያዊ ተሳትፎ ለካፒታሊዝም ዕድሜ መራዘም እጅግ አስፈላጊ መሆኑን አስተጋብቷል ። አጠቃላይ የካፒታሊስት ኢኮኖሚን እርባታ ሂደት ቀደም ካሉ ቡርሂኒ ኢኮኖሚስቶች በተለየ መንገድ በጥቅሉ ለማየት ከመመከሩም በላይ ቀውስን ለማስወገድ ያስችላሉ ብሎ በሚያምንባቸው አጠቃላይ ፖሊሲዎች ላይ ያተኮረ ጥናት ኬይንስ “አቅርቦት የራሱን ፍላጎት ይፈጥራል” ፤ “ጤኖማ” ያልሆነ የኢኮኖሚ ሁኔታ በራሱ “ይስተካከላል” የሚለውን የብሉይ ፖለቲካ ኢኮኖሚ መሠረተ ሐሳብ በመቃወም ቀውስ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የሚፈጠር ከሰተት መሆኑን ገልጿል ። በኬይንስ አባባል ቀውስ የሚፈጠረው በጠቅላላ ፍላጎትና በጠቅላላ አቅርቦት መካከል በሚፈጠር አለመጣጣም ሲሆን ይህም ሁኔታ በአብዛኛው ከሰዎች ሥነ ልቡናዊ ዝንባሌ ይመነጫል ።

ኬይንስ ሲሥራአጥነት መፈጠርም ይህ ነን ሥነ ልቡናዊ ምክንያት ይሰጣል ። በአርሱ አስተሳሰብ ሥራ እየተፈጠረ ሲሄድ ብሔራዊ ገቢ እየጨመረ ይሄዳል ። ይህም የሰዎችን ፍጆታ ይጨምራል ። ይሁንና የፍጆታው ዕድገት ከገቢው ዕድገት ጋር እኩል ስለማይራመድ ተመጣጣኝ የፍላጎት ዕድገት አይኖርም ። ይህ ደግሞ በተራው የምርት መቀነስን ስለሚያስከትል የምርት መቀነስ በተራው ሥራ አጥነት እንዲባባስ ያደርጋል ብሏል ።

እንደኬይንስ አስተሳሰብ የፍጆታ ዕቃዎችንና የምርት መገልገያዎችን አጠቃላይ ፍላጎት በማሳደግ ከአቅርቦት ጋር እንዲመጣጠንና ሥራ አጥነት ተባብሶ የካፒታሊስቱ ሥርዓት አስጊ ደረጃ ላይ እንዳ

ይደርስ ለማድረግ መንግሥት በኢኮኖሚው ውስጥ በቀጥታ ጣልቃ በመገዳት ለልዩ ልዩ የሥራ መስኮች ወጪ በመመደብ ግንቀሳ ቀስና ስግል መቀላቀል ንጥይ መስፋፋት አመች ሁኔታዎችን መፍጠር ይኖርበታል። ለዚህም በተለይ የመንግሥት በጀትንና የወለድ መጣኔን መንግሥት በመገራገጥ እንዲገሰገል ባቸው ኬይንስ አሳስቧል።

በአጠቃላይ የኬይንስ ፅረ ቀውስ ኢኮኖሚያዊ ፖሊሲዎች በአንድ ወቅት የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ያጋጠመውን ችግር ስግታ ለል ያስቻሉ ቢመስሉም በነባራዊ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ሕጎች ትክክለኛ ግንዛቤ ላይ ያልተመሠረተ በመሆናቸው የቡርጂኢኮኖሚስቶች እንደገመቱት የካፒታሊስት ኢኮኖሚን ለዘለቄታው ከቀውስ ሊያድነው አልቻለም። ከዚህም የተነሣ ዛሬ የኬይንስ የኢኮኖሚ አስተሳሰብ በካፒታሊስቱም ዓለም ተቀባይነቱ ከጊዜ ወደጊዜ እየቀነሰ በመሄድ ላይ ይገኛል።

ክላሎታዊነት (Protectionism)

ከለል=ከለከለ፣ ጋረደ፣ አጠረ፣ ከበበ፣ ግለት ነው። የነፃ ንግድ ፖሊሲን የሚቃወም፣ በአንድ ሀገር የኢኮኖሚ ሕይወት ውስጥ የመንግሥትን ጠንካራ ቁጥጥር ማድረግ የሚደግፍና የሚያበረታታ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ክላሎታዊነት ይባላል። ይህ የኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳብ የጠበቀ የውጭ ንግድ ቁጥጥርን የሚደግፍና መንግሥት ለካፒታሊስት ኢንዱስትሪ ማደግ አስፈላጊውን ሁሉ ማድረግ ያለበት መሆኑን የሚገልጽ ነው።

ክላሎታዊ የኢኮኖሚ ፖሊሲን ይከተሉ በነበሩ ሀገሮች ውስጥ ክላሎታዊነት ብሔራዊ ቡርጂዚው ከውጭ የሚገጥመውን ውድድር በመከላከል ሰብሔራዊ ካፒታሊዝም መዳበር ረድቷል። በተለይም በ19ኛው ምዕት ዓመት መገባደጃ ላይ ክላሎታዊነት በአብዛኛዎቹ የአውሮፓ ሀገሮችና በአሜሪካ ውስጥ በተግባር ላይ ውሎ ነበር።

ከካፒታሊዝም መባቻ ጀምሮ አስከአሁን ድረስ ባልተመጣጠነ ዕድገት ላቢያ በካፒ

ታሊስት ሀገሮች መካከል ውድድር ሲካሄድ ቆይቷል። ይህ ውድድር እያንዳንዱ ካፒታሊስት ሀገር ለካፒታሊስቱ መደብ አመች ሆኖ ሲያገኘው በተለይ ወደ ሀገር ውስጥ በሚያስገባቸው የውጭ ዕቃዎች ላይ ከፍተኛ የቀረጥና የታሪፍ ደንብ በማውጣት በብሔር አቀፍ ደረጃ ለካፒታሊዝም መስፋፋት አመች ሁኔታ ፈጥሮ ነበር። ካርላ ማርክስ ክላሎታዊነት ባስፋብረከዎችን ሰው ሠራሽ በሆነ መንገድ የሚፈጥር፣ ከመካከለኛው (ፊውዳል) ወደ ዘመናዊ ካፒታሊስት ስልተ ምርት ያለውን ሽግግር በኃይል የሚያፋጥን ነው ብሎ ነበር።

የክላሎታዊነት ታሪካዊ አመጣጥ ከላይ የተጠቀሰውን ቢመስልም ዛሬም ቢሆን ግልጋላቱ ያቆመ የኢኮኖሚ መመሪያ አይደለም። በተለያዩ ካፒታሊስት ሀገሮችና ካፒታሊስት ቡድኖች መካከል ስምሴ በአውሮፓ የኢኮኖሚ ግንባር፣ በጃፓንና በአሜሪካ መካከል በሚካሄደው ውድድር የንግድ ሚዛን አለመመጣጠን በሚኖርበት ጊዜ አንዱ ሀገር ወይም ቡድን በሌላው ላይ የንግድ ቁጥጥርን ያጠብቃል።

ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ የአሜሪካ የኢኮኖሚ ኃይል ከአውሮፓ ካፒታሊስት ሀገሮችና ከጃፓን ጋር ሲነፃፀር በጣም ከፍተኛ በነበረበት ወቅት በነፃ ንግድ ፖሊሲ ከፍተኛ ጥቅም ያገኝ ስለነበር ሌሎች በጦርነቱ ምክንያት ተዳክመው የነበሩት የካፒታሊስት ሀገሮች የነፃ ንግድ ፖሊሲን እንዲከተሉ በተለያዩ ተፅዕኖ አግካይነት ያስገድድ ነበር።

በአሁኑ ጊዜ ግን የጃፓን የኢኮኖሚ ዕድገት ከአሜሪካና ከአውሮፓ የጋራ ገበያ ሀገሮች የኢኮኖሚ ዕድገት ጋር ሲነፃፀር ከፍተኛ መሆኑን በአጠቃላይ በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መካከል ያለው የኢኮኖሚ ዕድገት አለመመጣጠን የክላሎታዊነትን ፖሊሲ እንዲስፋፋ እያደረገው ነው።

በሌላ በኩል በአሁኑ ወቅት በዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮችና በኋለኛ ሀገሮች መካከል ያለው ግንኙነት ሲገመገም ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ባላቸው የፋይናንስና የቴክኖሎጂ የበላይነት በመጠቀም የኢንዱስትሪ ውጤቶቻቸውን በገፍ ወደ ኋለቀር ሀገሮች ሲያስገቡ፣ የኋለኛ ሀገሮች የኢንዱስትሪ

ውጤቶች ወደ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ገበያ እንዳይገቡ የተለያዩ ገደብ ሲጣልባቸው ይታያል። ኢምፔሪያሊስቶች ሕዝባዊ ሀገሮች ኢኮኖሚያቸውን ለማዳበር የሚያደርጉትን ጥረት የፋይናንስ፣ የቴክኖሎጂና ዘመናዊ አሠራር ስልትን ስርጭት በማፈን ከሚፈጥሩባቸው መስናክሎችም በተጨማሪ የክላሎታዊነት ፖሊሲን በመከተል የኋለቀር ሀገሮች የኢንዱስትሪ ውጤቶች ወደዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች እንዳይገቡ በማድረግ በዕድገት ወደ ኋላ በቀሩ ሀገሮች ውስጥ የኢንዱስትሪው ከፍለ ኢኮኖሚ እንዳያደግ በማድረግ ላይ ይገኛሉ። ስለዚህ አዲሱን የኢኮኖሚ ሥርዓት ለመመሥረት በሚካሄደው ትግል ኋለቀር ሀገሮች የኢንዱስትሪ ውጤቶቻቸውን አለምንም መስናክል ወደዳበሩ ካፒታሊስት ሀገሮች ገበያዎች ውስጥ ለማስገባት የሚችሉበት ሁኔታ ይፈጠር የሚለው ጥያቄ አንዱ ነው።

በእንደ አዳጊ ሀገር ውስጥ የቀላል ኢንዱስትሪና የአደ ጥበብ ሥራ ውጤቶችን ለማዳበር ከውጭ ወደ ሀገር ውስጥ በሚገቡ ተመሳሳይ ዕቃዎች ላይ መንግሥት ታሪፍ ቢጥል፣ በሀገር ውስጥ ለቀላል ኢንዱስትሪ ማደግ አመች ሁኔታ ሊፈጥር ይችላል።

ክላርክ፡ ጆን ቤይትስ
(Clark, John Bates)

ከ1847—1938 የኖረ አሜሪካዊ የኢኮኖሚክስ ሊቅ ነው። ክላርክ በ1872 በዚያው ሀገር ካሚገኘው ከአምቨርስት ኮሌጅ ከተመረቀ በኋላ ትምህርቱን በሃይድልበርግና በዙሬክ ዩኒቨርሲቲዎች ቀጠለ። ከ1877 ጀምሮ በብዙ የአሜሪካ ኮሌጆችና ዩኒቨርሲቲዎች ያስተማረ ሲሆን በተለይ ከ1895—1923 በኮሎምቢያ ዩኒቨርሲቲ በፕሮፌሰርነት ሠርቷል። ከ1893—1895 ባለው ጊዜም የአሜሪካ የኢኮኖሚክስ ማኅበር ፕሬዚዳንት ሆኖ አገልግሏል።

ክላርክ የቡርጁው ፖለቲካዊ ኢኮኖሚኖና ዋና ዋና ቀናናዎች ከሆኑት መካከል አንዱ የሆነውን የተጨማሪ ምርታማነትን ንድፈ ሕሳብ የቀመረ ነው።

ክላርክ አንድን አሴት ለመፍጠር የሥራ ኃይልና ካፒታል እኩል አስተዋጽኦ ያደርጋሉ። በማለትና ካፒታሊስቱ የሚገኘው ትርፍ የአስተዋጽኦው ውጤት በመሆኑ ተገቢ ነው። በማለት የቡርጁውን ጥቅም አራምዷል። የተጨማሪ ምርታማነት ንድፈ ሕሳብ ሠራተኛውና ካፒታሊስቱ ባለመሬት ከብሔራዊ ገቢ ውስጥ የሚደርሳቸው ድርሻ እንደ አስተዋጽኦዎቻቸው ነው። በማለት ከተጨባጭ ሁኔታው እጅግ የራቀና በካፒታሊስቱ ኅብረተሰብ ውስጥ የሚገኙ ልዩ ልዩ መደቦች ጥቅማቸው የማይጋጭና ቅራኔም በመካከላቸው እንደሌለ አድርጎ ለማቅረብ የሚሞክር አስተሳሰብ ነው።

ክስተታዊነት
(Phenomenalism)

የዕውቀት ቀጥተኛ ተደራጊዎች ሕውስታዎች ብቻ ናቸው የሚል ሐሳባዊ ሥነ ዕውቀት ነው። ይህ አመለካከት በአጠቃላይ የሚያደላው ወደ ኅሊናዊ ሐሳባዊነት ነው። ሕውስታዎችን አልፈን የነሱን ነባራዊ ምንጮች ለመገንዘብ እንችልም የሚል በመሆኑም በኢታዋቂነት ውስጥ የሚመደብ ነው። በአጠቃላይ ክስተታዊነት ዕውቀትንና እውነታን የሚለያይ በመሆኑ ተቀባይ ነት የለውም።

(ኅሊናዊ ሐሳባዊነትን፣ ኢታዋቂነትን፣ ሕውስታዊነትን ይመለከታል።)

ክስተት
(Phenomenon)

በሰው ሕዋሳት በገሀድ ሊዳሰስ፣ ሊሸተት፣ ሊሰማ ወይም ሊታይ የሚችል በዚህም ጊዜ በአእምሮአችን ውስጥ የሚፈጠረውን ምስል የሚያመለክት ነው። ስለሆነም ክስተት ቁሳዊ ወይም ኅሊናዊ ሊሆን ይችላል። ኅብረተሰብ፣ ቤት፣ ሸቀጥ፣ ወዘተ... ቁሳዊ ክስተቶች ሲሆኑ የተለያዩት የማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና መልኮች ፍልስፍና፣ ርዕዮተዓለም ወዘተ... ደግሞ ኅሊናዊ ክስተቶች ናቸው።

ክርስቲያን ሶሻሊዝም

(Christian Socialism)

የክርስትናን ሃይማኖት በሶሻሊዝም ቀለም ለመቀባትና ክርስትናን የሠርቶ አድራሽ ሕዝብ ጥቅም አስከባሪ አድርጎ ለማቅረብ እንዲሁም በኅብረተሰብ ውስጥ ከሚገጥም አደጋ ሊያድን የሚችል ብቸኛ መንገድ ክርስትና ብቻ ነው ብሎ ለመስበክ የሚጥር አስተምህሮ ነው። የክርስቲያን ሶሻሊዝም በታሪክ የተከሰተው በ1800 ዎቹና በ1840 ዎቹ ሲሆን ዓለማውም አብዮታዊ እንቅስቃሴን መዋጋትና ማክሸፍ፣ በአንፃሩም ተፃራሪ መደቦችን ማስማማት ነው።

ክርስቲያን ሶሻሊዝም በአሁኑ ጊዜ ራሱን ከካፒታሊዝምና ከኮሚኒዝም የተለየ አድርጎ ለመቁጠር ይከፈላል፤ ይሁን እንጂ ቆሚሊታሊዝም የሚለው “ክርስቲያን ዲሞክራሲ” ከቡርሂ ማኅበራዊ ግንኙነቶች ውጭ ሊሆን አልቻለም። ክርስቲያን ሶሻሊዝም ከጠጋኝነት ጋር የጠበቀ ግንኙነት ያለው ሲሆን ዛሬም ለሠራተኛው መደብ አመራር መከፋፈል አጥብቆ ሲታገል ይታያል።

ክፍያ ሚዛን (የ—)

(Balance of Payments)

አንድ ሀገር በአንድ በተወሰነ የጊዜ ክልል ውስጥ ለምሳሌ በዓመት ከሀገር ውጭ የሚያገኘው ገቢ በተመሳሳይ ጊዜ ውስጥ ከሀገር ውጭ ከሚያደርገው ክፍያ ጋር ሲነፃፀር የሚያሳይ ሚዛን ነው።

አንድ ሀገር፣ አንድ ድርጅት ወይም አንድ ግለሰብ ወደ ሌላ ሀገር ለግለሰብ ወይም ለድርጅት ሸቀጦችን፣ አገልግሎቶችንና ገንዘብ ሲያስተላልፍ የዚህ ዓይነት የመቀበልና የመስጠት ሁኔታ ይመዘገባል። እነዚህም ገቢዎችና ክፍያዎች ተብለው በሐሳብ ሠንጠረዥ የሚሰፍሩ ናቸው። በዚህ ሠንጠረዥ ውስጥ የሚሰፍሩ የገቢና የወጪ ርዕሶች ንግድን፣ መጓጓዣን፣ የመጓጓዣ መድንን፣ ጉዞን፣ የግለሰብ ወይም የድርጅት ሃብት ዝውውሮችን፣ የሙዚየም ዕቃዎችን፣ የአክሲዮን ክፍያዎችን፣ በመንግሥታት የዲፕሎማቲክ ግንኙነት አማካይነት የሚደረጉ የሀብት

ዝውውሮችን፣ የብድርና የወለድ ክፍያዎችን ወዘተ... ያጠቃልላሉ።

በክፍያዎች ሚዛን ውስጥ ከፍተኛውን ቦታ ይዞ የሚገኘው የንግድ ሚዛን ሲሆን ይኸውም በክፍያ ሚዛን አንድ ሀገር በዓለም ንግድ ውስጥ ያለውን ቦታና የተሳተፎ ሁኔታ የሚያሳይ መሥረርት ነው። አንድ ሀገር በአንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ ከውጭ የሚያገኘው ገቢ በጠቅላላ ወደውጭ ከሚያደርገው ክፍያ በልጦ ሲገኝ የክፍያው ሚዛን ትርፍ አሳየ ወይም ጤናማ ሆነ ይባላል። በአንፃሩ ይህ ሀገር በአንድ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ የሚያደርገው ክፍያ መጠን ከውጭ ከሚያገኘው መጠን በልጦ ሲገኝ የክፍያዎች ሚዛን ተዛብት (ዴፌሲት) አሳየ ይባላል።

ኋላቀር ሀገሮች በመሠረቱ ካፒታል ተቀባዮች እንደመሆናቸው ሁሉ ከውጭ የሚመጣው ካፒታል ምንም እንኳን በመጠኑም ቢሆን በምርታዊ ሥራ ላይ በመዋል ተጨባጭ ጥቅም ሊያስገኝ ቢችልም የዚህ ካፒታል ላኪ ሀገሮች የሚያገኙትን ክፍተኛ ትርፍ መልሰው በማውጣት በኋላ ቀር ሀገሮች ላይ የውጭ ምንዛሪ እጥረትን በመቆጠር ከፍተኛ የኢኮኖሚ ችግር ያስከትላሉ። ይህ ሁኔታ የኋላቀር ሀገሮች የክፍያ ሚዛንን በተዛብት ችግር ውስጥ እንዲወድቅ ከሚያደርጉ ዋና ምክንያቶች አንዱ ነው። የክፍያዎች ሚዛን በየጊዜው ተዛብት የሚያሳይ ከሆነ ሀገሪቷ ወደ ክፍያ ሚዛን ቀውስ ታመራለች ማለት ነው።

አንድ ሀገር በመሠረቱ ያለው የውጭ ምንዛሪ ተዛብት ይዞታ የስድስት ወር ያህል የገቢ ንግድ ክፍያ ሊሸፍን የሚችል ከሆነ የሀገሪቱ የክፍያ ሚዛን አጭም በነ ነው ማለት ይቻላል። ይህ ካልሆነና በተለይም የክፍያ ሚዛናቸው ተዛብት እየተባባሰ ከሄደ በገንዘብና በፋይናንስ ዋናፖል ድርጅቶች ቁጥጥር ሥር ለመውደቅ በር ይከፍታል።

(የንግድ ሚዛንን፣ ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅትን ይመለከታል።)

ኮሙኒዝም

(Commonwealth)

ይህ ጽንሰሐሳብ ካነሣሡ ያንድ ሀገር ዜጎች በእኩልነት የሚሳተፉበት መንግሥትና

መስተዳድር ወይም ሪፐብሊክ እንደሆነ ተደርጎ ተወስዷል። ኮመንዌልዝ የሚለው ቃል “Common Weal” (የጋራ ደህንነት፣ ብልጽግና ወይም አስተዳደር) ከሚለው የተወረሰ ነው። ይህን ቃል ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀመበት የእንግሊዙ ፈላጭ ቅራጭ ገዥ አሊቭር ክሮምዌል ሲሆን የሱ አስተዳደር (ከ1649—1660) ዲሞክራሲያዊ እንጂ ፈላጭቅራጫዊ አለመሆኑን ለማስገንዘብ የሀገሪቱን አስተዳደር “ኮመንዌልዝ” ብሎት ነበር።

ባሁኑ ወቅት ኮመንዌልዝ ቀድሞ በእንግሊዝ ቅኝ ግዛት ሥር የነበሩ ሀገሮች በአኩልነትና በፈቃደኝነት የሚሳተፉበት ዓለም አቀፍ ድርጅት ነው። ኮመንዌልዝ ዘመናዊ ቅርፁን ያገኘው በ1947 ሆኖ፣ ፓኪስታንና ስሪላንካ ነፃነታቸውን ከተቀዳጁ በኋላ ነው። ሦስቱም ሀገሮች (አሁን ፓኪስታን ወጥታለች) ባንድነት በፈቃደኝነት የኮመንዌልዝ አባል ሆኑ። ከዚያ በኋላ ከቀጥተኛ ቀኝ አገዛዝ ነፃ የወጡ ሀገሮች ሁሉ (ከበርማ በስተቀር) የድርጅቱ አባላት ሆኑ። የኮመንዌልዝ አባልነት እንደወትሮው የእንግሊዝን ንጉሥ ወይም ንግሥት የአባል ሀገሩ የክብር መሪ አድርጎ መቀበልን የግዴታ አይጠይቅም። የቀድሞዎቹ (ነጮች) አባል ሀገሮች ግን ማለትም ካናዳ፣ አውስትራሊያና ኒውዚላንድ የእንግሊዝን ንግሥት እስካሁን፣ ድረስ የሀገራቸው ንግሥት አድርገው ይቀበላሉ። የእንግሊዝ ንግሥት የኮመንዌልዝ መሪ ናት።

የኮመንዌልዝ ዓላማ በአባል ሀገሮች መካከል የጋራ ትብብርን ማጠናከር፣ ለታዲያ አባል ሀገሮች የቴክኒክ እርዳታን መስጠት፣ ለዓለም ሰላምና ብልጽግና በጋራ መሥራት የሚል ነው። ኮመንዌልዝን በአሠራሩ ከሌሎች ዓለም አቀፍ ድርጅቶች የተለየ የሚያደርገው ውሳኔን ሲያሳልፍ በድምፅ ብልጫ ሳይሆን በጋራ ስምምነት ነው። በየሁለቱ ዓመት በመሪዎች ደረጃ ከሚደረገው ስብሰባ በኋላ የሚወጣው ሰነድ እንደሌሎች ድርጅቶች ውሳኔ ሳይሆን የጋራ መግለጫ ነው። የኮመንዌልዝ ዋና ጽሕፈት ቤት በለንደን ከተማ የሚገኝ ሲሆን ድርጅቱም የሚመራው በዋና ጸሐፊ ነው። ኮመንዌልዝ በዕድገት ደረጃቸውና በብሔራዊ ጥቅማቸው የተለያዩ ሀገሮችን የሚያቅፍ በመሆኑ ውስጣዊ ቅራኔው ለሰላምና ለጋራ ብልጽግና ቆሚላታለሁ የሚለውን ዓላማ አደብዝዞታል።

ኮሚሳር (Commissar)

በተለያዩ የሥራ ዘርፎች በከፍተኛ የኃላፊነት ቦታ ተመድበው አመራር የሚሰጡ የመንግሥት ባለሥልጣኖች መጠሪያ ነው። በአብዛኛው ጥቅም ላይ የዋለውም በሶቭዬት ኅብረት ነው።

ሕዝባዊ ኮሚሳርያት በመባል የሚታወቀው በሶቭዬት ኅብረት ከፍተኛው የመንግሥት አመራር አካል የተቋቋመው ጥቅምት 26 (በአዲሱ አቆጣጠር ታህሣሥ 8)፣ 1917 በተካሄደው ሁለተኛው የመላው ሩሲያ ጉባዔ ሲሆን፣ ምክር ቤቱ በሌኒን መሪነት የተቋቋመ የመጀመሪያው የሶቭዬት መንግሥት ነበር። ከ1917 አስከ 1946 በሶቭዬት ኅብረት፣ በኅብረት ሪፐብሊኮችና በራስ ገዝ (አውቶኖመስ) ሪፐብሊኮች ጭምር ከፍተኛው የመንግሥት አካል የኮሚሳርያት ምክር ቤት ነበር።

በመጋቢት 1946 የሶቭዬት ኅብረት የሕዝባዊ ኮሚሳርያት ምክር ቤት የሚኒስትሮች ምክር ቤት ተብሎ ሲደራጅ፣ የኅብረት ሪፐብሊኮችና የራስ ገዝ ሪፐብሊኮች ችም ምክር ቤቶች በዚሁ መልክ ተደራጁ።

ኮሚሽን (Commission)

አንድ የተወሰነ ተግባር ለማከናወን የተቋቋመ መንግሥታዊ፣ ዓለምዓቀፋዊ ወይም የሁለትና ከሁለት የሚበልጡ መንግሥታት ተወካይ የሆነ አካል ነው። መንግሥታዊ አካል የሆነ ኮሚሽን ተግባርና ሥልጣን እንደየሀገሩ መንግሥታዊ መዋቅር ይለያያል። ጊዜያዊም ቋሚም ሊሆን ይችላል።

በአንዳንድ ሀገሮች የሚቋቋሙ ኮሚሽኖች እንደሌሎች ሚኒስቴር መሥሪያ ቤቶች ዓይነት ሆነው ኢኮኖሚያዊ፣ ማኅበራዊና ንግዳዊ ወዘተ... ተግባር የሚያከናውኑ ናቸው። በሀገራችንም በዚህ ዓይነት የተቋቋሙ በርከት ያሉ የኮሚሽን መሥሪያ ቤቶች ይገኛሉ።

በሌሎች ሀገሮች ኮሚሽኖች በተለይ የመንግሥት ደንቦች አፈጻጸምን የሚቆጣጠሩ፣ የመንግሥታዊ አካሎችን አሠራር በቋሚነት ወይም በዘላቂነት የሚመረምሩና የሚያጣሩ ናቸው። በሀገራችን በፊውዶቡርጂው

አገዛዝ ዘመን በሥልጣን የባለጉትን ፣ በተሰይሞ በወሎው የረሃብ ዕልቂት ተጠያቂ የሆኑትን ባለሥልጣናት ጉዳይ ለማጣራት ተቋቁሞ የነበረው መርማሪ ኮሚሽን ለዚህ ዓይነት ኮሚሽን አንድ ምሳሌ ነው ።

በዓለም አቀፍ ደረጃ በተሰይሞ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ለተወሰኑ የሥራ ዘርፎች የተቋቋሙ ኮሚሽኖች ያሉት (ለምሳሌ የተባበሩት መንግሥታት ዓለም አቀፍ የሕግ ኮሚሽን) ሲሆን በየጊዜው ለሚፈጠሩ ጉዳዮች ጠቅላላው ጉባኤ በሚሰጠው ውክልና ጊዜያዊም ሆነ ቋሚ ኮሚሽኖችን ሊያቋቁም ይችላል ።

እንደዚሁም ሁለትና ከሁለት የሚበልጡ ሀገሮች በቋሚነትም ሆነ በጊዜያዊነት የጋራ ጉዳዮቸውን በሚመለከት ረገድ የሚያቋቁሙት ኮሚሽን የጋራ ኮሚሽን ይባላል ። ኢትዮጵያ ከጉሪቤትና ከሌሎችም ወዳጅ ሀገሮች ጋር የጋራ ኮሚሽን አቋቁማለች ።

ኮሚኒስት

(Communist)

ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን የትግል መሣሪያውና መመሪያው በማድረግ ማንኛውንም ዓይነት ጭቆና ብዝበዛ እንዲሁም ፀረ ማርክሲዊ ርዕዮት በመቃወም ፣ ሰው በሰው የማይበዘበዝበትን መደብ አልባ የኮሚኒስት ሥርዓተ ማኅበር ለመመሥረት በቆራጥነት የሚታገል አብዮተኛ ነው ። ፍጹማዊ እኩልነትና ነፃነት የሰፈነበት አዲስ ሥርዓተ ማኅበር ለመመሥረት በሚደረገው ትግል አንድ ኮሚኒስት በፓርቲው መሪነት ሰፊውን ሕዝብ በማንቃት ፣ በማደራጀትና ኃይሉን አሰባሰብና አቀናጅቶ በመምራት በግንባር ቀደምትነት የሚያጋ ፣ ሕዝቡን እያስተማረ ከሕዝቡ የሚማር ፣ ምንጊዜም ለሠራተኛው ሕዝብ መብት ፣ ነፃነትና እኩልነት እንዲሁም ለሰላም የቆመና ለዚህም ሁሉ በሚደረገው ትግል ራሱን ለመሥዋዕትነት ያቀረበ ነው ። ኮሚኒስት ለእናት ሀገሩ ነፃነትና አንድነት በግንባር ቀደምትነት የተሰለፈ አርበኛ የመሆኑን ያህል በዓላማው በሀገር ድንበር ባይወሰን ለመላው ሠራተኛ ሕዝብ አርነት የቆመ ዓለም አቀፍ ታጋይ ነው ።

(ኮሚኒዝም ፣ ፓርቲን ይመለከታል ።)

ኮሚኒስት ሊግ

(Communist League)

በ1847 በካርል ማርክስና በፍሬደሪክ ኤንግልስ መሪነት በላንደን ከተማ ከተለያዩ ሀገሮች ተሰደው በመጡ ታጋይ ምሁራንና ሠራተኞች የተመሠረተ የኮሚኒስቶች ማኅበር ነው ። ኮሚኒስት ሊግ ከመቋቋሙ በፊት ሠራተኛው መደብ ከቡርጂዚው ፓርያደረገው ትግል የተበታተነ ነበር ። ሠራተኛው በተበታተነ ትግል ከብዝሃነትና ከጭቆና ሊላቀቅ ያለመቻሉን እየተረዳና የትግሉንም ዓለም አቀፋዊ ይዘት እየተገነዘበ በመምጣቱ ኃይሉን ለማቀናጀት የተለያዩ የሙያና ፖለቲካ ነክ ማኅበሮችን በማቋቋም መታገል ጀመረ ። ከነዚህም ውስጥ በፈረንሳይ “የፍትህ ሊግ” ፣ በእንግሊዝ “የኮሚኒስት የግንኙነት ኮሚቴ” ፣ በቤልጅግ “የዲሞክራቲክ ኅብረት” ፣ ጥቂተኛ ናቸው ። ሆኖም እነዚህም ድርጅቶች ቢሆኑ ሳይንሳዊ ርዕዮተ ዓለም ያልወሰጡና የጠራ ድርጅታዊ አመራር ያላገኙ በመሆናቸው የሠራተኛውን መደብ ትግል ለድል የሚያበቁት አልነበሩም ። ማርክስና ኤንግልስ ግን የሠራተኛው አብዮታዊ ትግል በካፒታል ላይ ድልን ለመጉናፀፍ የሚችለው በጠራ ሳይንሳዊ ርዕዮተ ዓለም ሲመራና ጠንካራ ድርጅታዊ አመራር ሲቀዳጅ ብቻ መሆኑን ከመጀመሪያው ተገንዝበው ነበር ። ኮሚኒስት ሊግ የመጀመሪያው የወዝአደሩ ፓርቲ ጥንሰብ ሲሆን በመተዳሪያ ደንቡ ላይ በግልጽ እንደተመለከተው ዓላማው የቡርጂዝውን አገዛዝ በመገር ሰስና የወዝአደሩን አገዛዝ በመተካት በመደብ ቅራኔዎች ላይ የተመሠረተውን አሮጌ ሥርዓተ ማኅበር በማጥፋት መደብ አልባና የግል ሀብት የሌለበትን አዲስ ኅብረተሰብ መመሥረት ነው ።

የኮሚኒስት ሊግ አባላት ከፈረንሳይ ፣ ከጀርመን ፣ ከእጣሊያ ፣ ከስዊትዘርላንድ ፣ ከሩሲያና ከሌሎችም የአውሮፓ ሀገሮች የተሰደዱ ምሁራንና ሠራተኞች ነበሩ ። ይህ ድርጅት በጭቅቱ በሠራተኛው ላይ ቡርጂዚው ከሚያደርገው ከፍተኛ ተፅዕኖ የተነሣ ይንቀሳቀሰ

የነበረው በጎቡእ ነበር ። ኮሚኒስት ሊግ ሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን ጥቅረው ያደረገ፣ በአሠራሩ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን የተከተለ፣ የራሱ ደንብና ፕሮግራም የነበረው ነው ።

ኮሚኒስት ሊግ ከ1848—1850 በመላ አውሮፓ በተቀጣጠለው የቡርጂዲዮክራሲያዊ አብዮት ወቅት የሠራተኛውን አብዮታዊ ትግል ለማስተባበርና ለመምራት ያደረገው ጥረት በሙሉ ባይሳካም ያደረገው አስተዋጽኦ በቀላሉ የሚገመት አልነበረም ። ኮሚኒስት ሊግ ከትግል ልምድ ማነስ፣ በውስጡ በተከሰቱት የቀኝና የግራ አዝማሚያዎች፣ እንዲሁም በቡርጂዲዲው በተቀናጀ ዘመቻ ሳቢያ በ1852 ሊፈርስ ችሏል ።

ኮሚኒስት ማኒፌስቶ
(Communist Manifesto)

የመጀመሪያው ዓለም አቀፍ ኮሚኒስት ድርጅት በ1847 ከጎዳር 29 እስከ ታህሣሥ 8 ድረስ በእንደን ባደረገው ሁለተኛ ጠቅላላ ጉባኤው የድርጅቱን ፕሮግራም እንዲያረት ኃላፊነቱን ለማርክስ በሰጠው መሠረት ከፍሬደሪክ ኤንግልስ ጋር በመሆን የነደፉትና በየካቲት 1848 የወጣ የመጀመሪያው የኮሚኒስት ፓርቲ ፕሮግራም ነው ።

ኮሚኒስት ማኒፌስቶ በይዘቱ መሠረታዊ የሳይንሳዊ ኮሚኒዝም መርሆች የሠፈሩበት ሰነድ ነው ። “ቡርጂዚኒና ወዝአደሮች” በሚሰው የመጀመሪያ ምዕራፉ ክጥንታዊው የጋርኮሽ ሥርዓተ ማኅበር በቀር ኅብረተሰብ በመደብ ከተከፋፈለበት ጊዜ ጀምሮ እስከዛሬ ያለው የኅብረተሰብ ታሪክ የመደብ ትግል ታሪክ ነው ከሚለው ሳይንሳዊ ግንዛቤ በመነሣት ማርክስና ኤንግልስ የካፒታሊዝም ጦዳዊነትና የአዲስ ማኅበራዊ ሥርዓት ግለትም የኮሚኒዝም መመሥረት የማይቀር መሆኑን አረጋግጠዋል ። በዚሁ ክፍል ወዝአደሩን አርጌውን ሥርዓት በማንከታከት አዲሱ ኅብረተሰብ የሚገነባና ለመላው ጦርቶ አደር ሕዝብ የቀመ መሪ ኃይል መሆኑን በግልጽ አመልክተዋል ።

“ወዝአደሮችና ኮሚኒስቶች” በሚለው ሁለተኛ ምዕራፍ ደግሞ ማርክስና ኤንግልስ የሠራተኛው መደብ አካልና ግንባር ቀደም ኃይል የሆነውን የኮሚኒስት ፓርቲን ታሪካዊ ሚና በግልጽ አሳይተዋል ። በዚህም የኮሚኒስቶች የአጭር ጊዜ ዓላማ የወዝአደሩን መደባዊ አቋም ማጠናከር፣ የቡርጂዚውን የበላይነት መገርሰስና ወዝአደሩ የፖለቲካ ሥልጣን እንዲይዝ ማድረግ መሆኑን አስረድተዋል ። በተጨማሪም የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት ጽንሰ ሐሳብ በማንሣት ኮሚኒስቶች ከቤተሰብና ከንብረት ጋር ስለሚኖራቸው ግንኙነትና እናት ሀገርን አስመልክቶ ሊኖራቸው ስለሚገባው አቋም በማብራራት ወዝአደሩ ሥልጣን ሲጨብጥ መወሰድ ስለሚገባው የኢኮኖሚ ርምጃ ዘርዝረዋል ።

“የሶሻሊስትና የኮሚኒስት ጽሑፎች” በሚለው ሦስተኛ ምዕራፍ አንጋፋዎቹ የወዝአደር መሪዎች በሶሻሊዝም ስም ቡርጂዚውና ንዑስ ከበርቱው በሚያራምዷቸው የተሳሳቱ አዝማሚያዎች ላይ ጠንካራ ትችት በማቅረብና በማውገዝ በተምኔታዊ ሶሻሊዝምና በኮሚኒዝም ላይ ያላቸውን አቋም ግልጽ አድርገዋል ። የመጽሐፉ የመጨረሻ ክፍል በሆነው “አሁን ባሉ የተለያዩ የተቃውሞ ፓርቲዎች ላይ የኮሚኒስቶች አቋም” በተሰኘው ርዕስ ሥርም እንደዚሁ የተቃውሞ ፓርቲዎችን አስመልክቶ ኮሚኒስቶች ሊከተሉት ስለሚገባው ታክቲክ ትክክለኛውን መንገድ ቀይሰዋል ። ኮሚኒስት ማኒፌስቶ በመደምደሚያው ላይ ቀድሞ “ሰዎች ሁሉ ወንድማማች ናቸው” የሚለውንና መደባዊ ይዘት የሌለውን የተምኔታዊ ሶሻሊስቶችን መፈክር “የሁሉም ሀገር ሠራተኞች ተባበሩ” በሚለው አብዮታዊ ጥሪ በመተካት ለወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መሠረት ጥሏል ።

ባጠቃላይ ማርክስዝም ለመጀመሪያ ጊዜ በተቀናባበረና በተዋሀደ መልክ የሠፈረው በኮሚኒስት ማኒፌስቶ ውስጥ ሲሆን ሠራተኛው መደብ ለሶሻሊዝም በሚያደርገው ረዥምና ውስብስብ ትግል ሊከተለው ስለሚገባው ስትራቴጂና ታክቲክ እንዲሁም ሊወሰዱ ስለሚገባቸው እርምጃዎች መሠረቱ የተጣለው በዚሁ ሰነድ ነው ። በዚህ

ሆም ሠራተኛው መደብ በፓርቲው መሪነት ካፒታሊዝምን የሚያጠፋበትንና ፍትህ ፣ ነፃነት ፣ እኩልነትና ብልጽግና የስፈነበት የኮሚኒስት ኅብረተሰብ የሚገነባበትን መንገድ በግልጽ ያመለከተ መመሪያ ነው ። በውስጡም የሠፈሩት ሳይንሳዊ መርሆች ለእያሌ ዓመታት በተግባር የተፈተኑና ዛሬም ለዓለም አቀፉ የሠራተኛው መደብና የኮሚኒስት ንቅናቄ ሳይንሳዊ የተግባር መመሪያነታቸው የተረጋገጠላቸው ናቸው ።

ኮሚኒስት ክፍፍል መርህ (የ—)

(Principle of Communist Distribution)

የኮሚኒስት ክፍፍል መርህ “ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ለእያንዳንዱ እንደፍላጎቱ” የሚል ነው ። ወደዚህ የኮሚኒስት ክፍፍል መርህ ለመድረስ በተቀዳሚ የምርት ኃይሎች እጅግ ከፍተኛ የሆነ የዕድገት ደረጃ ላይ መድረስና የኅብረተሰቡን ቁሳዊና ባህላዊ ፍላጎት ለማሟላት የሚያስችል የተትረፈረፈ ምርት መኖር አለበት ። ይህ ወቅት ሥራ እንደ ችሎታ መሥራት በግዳጅና የተወሰነ ጥቅምን ለማግኘት ሳይሆን እንደባህል የሚወሰድና የኅብረተሰቡ አባሎች ሥራን መሥራት የሕይወት ተቀዳሚ ፍላጎት እንደሆነ አድርገው የሚቆጥሩበት የዕድገት ደረጃ ነው ።

“ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ለእያንዳንዱ እንደ ፍላጎቱ” የሚለው መርህ ተፈጻሚነት የሚኖረው በኮሚኒስት የዕድገት ደረጃ ቢሆንም ከሶሻሊስት የክፍፍል መርህ ጋር ጎን ለጎን በመሄድ ቀስ በቀስ ሥራ ላይ የሚውል ነው ። ይህም የሚሆነው ከሶሻሊዝም ወደ ኮሚኒዝም በሚደረገው ዕድገት እብዛኛው ቁሳዊና ባህላዊ ሀብት ለኅብረተሰቡ እባላት የሚከፋፈለው በሥራ መጠንና ጥራት ብቻ ሳይሆን ከዚህም ባሻገር እንደ ቤት ፣ እንደ ሕክምና ፣ እንደ ትምህርት ፣ እንደ ሕፃናት መንከባከቢያ ተቋሞችና እንደ መዝናኛ በመሳሰሉት በነፃ የመጠቀም መብት በመኖሩ ነው ።

(የሶሻሊስት ክፍፍል መርህን ይመለከታል ።)

ኮሚኒዝም

(Communism)

የሶሻሊዝም ከፍተኛው ደረጃ ፣ የምርት ማከናወኛዎች በሙሉ በሕዝብ ይዞታ ሥር የሚገኙበት ፣ የኅብረተሰቡ እባላት በሙሉ ማሳበራዊ እኩልነት የሚቀዳጁበት መደብ እልባ ማሳበራዊ ሥርዓት ነው ። በታሪክ ከታዩት ዋና ዋና ማሳበራዊ ሥርዓቶች ውስጥ በጣም ያደገና የዳበረ ፣ ከማሳበራዊ ቅራኔዎች በተለይም ከተፃራሪ ቅራኔዎች ነፃ የሆነ ፣ በሰዎች መሀከል የሚፈጠሩት ግንኙነቶች ከብዝሃነትና ከዊቅና የተላቀቁበት ፣ በትብብርና በጋራ ጥቅም ላይ የሚመሠረት ሥርዓተ ማሳበር ነው ።

እንደ ሶሻሊዝም የኅብረት ይዞታ በመንግሥትና በኅብረት እርሻ የተከፋፈለ ሳይሆን ኅብረት በሙሉ በሕዝብ ይዞታ ሥር የሚገኝበት በመሆኑ በሠራተኛው መደብ ፣ በኅብረት አራጅና በምሁሩ መሀከል ያሉት ማሳበራዊ ክፍፍሎች የሚያከትሙበት ነው ። ይህ የኅብረተሰቡ ክፍፍል የሚከሰምበት ምክንያት የምርት ኃይሎች በጣም ከፍተኛ ደረጃ ላይ በመድረሳቸውና ሥራም የፍጆታ መለኪያነቱ እብቅቶ “ከእያንዳንዱ እንደ ችሎታው ለእያንዳንዱ እንደ ፍላጎቱ” የሚለው መርህ ተግባራዊ ስለሚሆን ነው ። እያንዳንዱ ዜጋ ከፍተኛና የተሟላ ዕውቀት የቀሰመና የአእምሮአዊ ችሎታው የዳበረ በመሆኑ የኅብረተሰቡ የምርት ደረጃ ከዕለት ፍጆታ በማሰፍ ማናቸውንም የሰው ፍላጎት በተሟላ መንገድ የሚያረክ ነው ። የምርት ኃይሎች ከፍተኛ ደረጃ ላይ ከመድረሳቸው የተነሣ በሶሻሊዝም የነበሩት የሸቀጥና የገንዘብ ግንኙነቶች ጠፍተው ማሳበራዊ ሀብት በቀጥታ እንዲከፋፈል ይደረጋል ።

ኮሚኒዝም የዳበሩ የምርት ኃይሎች የሚገኙበት ሳይንስ ፣ ቴክኖሎጂ ፣ ባህልና ኮሚኒስታዊ የራስ በራስ እስተዳደር የሚስፍንበት በመሆኑ ከፍተኛ ማሳበራዊ ሥርዓት ነው ። ሥራ የደስታ ምንጭ በመሆኑ እያንዳንዱ ለሁሉም ፣ ሁሉም ለእያንዳንዱ ጥቅምና ዕድገት በሚሰጠው በከፍተኛ ፍላጎት ፣ በንቁ ተሳትፎና ሥነ ምግባር ሁሉም ያመርታል ። ሥራም የሕይወት ዋነኛና ከፍተኛ መርህ ይሆናል ። እያንዳንዱ ዜጋ ነፃና ንቁ እምራች

የሚሆንበት ፡ ችሎታውንም ለሕዝቡ ከፍተኛ ግልጋሎት የሚያውልበት ሥርዓት ነው ።

የካፒታሊስቲ ሥርዓት በግል ይዞታ ላይ የተዋቀረ በመሆኑ የአምራቹ የሥራ ውጤት የሆኑት የማምረቻ መሣሪያዎች መልኩው በአምራቹ ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖና ቁጥጥር ያሳድራሉ ። አምራቹ የማሽኑ ተቀጥላ በመሆኑ ስብእናውን እንዲያጣ ከመደረጉም በላይ ከማሽኑ ፍጥነት ጋር እኩል እንዲንቀሳቀስ ስለሚገደድ የማሽኑ ተገዥ ነው ። በኮሚኒዝም ፡ ውስጥ ግን ማሽኑ አምራቹን የሚታዘዝ ፡ በአምራቹ ቁጥጥር ሥር የሚሆንና አርሱንም የሚያገለግል በመሆኑ አምራቹ ከፍተኛ ስብእናን ይኑናፀፋል ። የማምረት ብቃቱም የዳበረ በመሆኑ በሥራ ላይ የሚያሳልፈው ጊዜ ስለሚያንስ የመዝናኛ ጊዜው ከፍተኛ ይሆናል ። ይህም ችሎታውንና ልምዱን ፡ እእምሮታዊ ደረጃውን ይበልጥ ለማዳበር በቂ ዕድል ይከፍትለታል ።

ከላይ የተዘረዘሩት በኢኮኖሚ ዘርፍ የሚታዩ ለውጦች በላዕላይ መዋቅሩም ውስጥ ለውጥ ያስከትላሉ ። በኮሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ፖለቲካዊና ሕጋዊ ተቋሞች እንዲሁም ከነርሱ ጋር ተዛምደው የሚገኙት ፖለቲካዊና ርዕዮተዓለማዊ ክስተቶች ይከሰማሉ ። በዚህ ጊዜ ሰዎች አንድ ወጥነትና ተቀባይነት ባላቸው በኮሚኒስታዊ የሥነ ምግባርና የአኗኗር ደንቦችና መርሆች ይመራሉ ። መግሥትና ፓርቲም ታሪካዊ ተልዕኮአቸውን በመፈጸማቸውና አስፈላጊ የሚያደርጓቸው ማኅበራዊና ታሪካዊ የመደብ ሁኔታዎች በመጥፋታቸው ይከሰማሉ ።

ኮሚኒዝም የጉልበትንና የእእምሮን ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል ፡ በገጠርና በከተማ መሀከል ያሉትን ልዩነቶች ያጠፋል ። በብሔሮችም መሀከል የሚታዩ ልዩነቶች እየጠፉ ስለሚሄዱ የልዩ ልዩ ሀገሮች ብሔራዊ ወሰን የሚጠፋበት ፡ እያንዳንዱ ግለሰብም የዳበረና የተሟላ ስብእና የሚያገኝበት ፡ መንፈሳዊ ሀብትን ከሥነ ምግባራዊ ጥራት ጋር ያቀናጀ በመሆኑ በኅብረተሰቡና በግለሰቡ መሀከል የተጣጣሙ ግንኙነቶች የሚፈጠርበት ሥርዓት ነው ። በተጨማሪም ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍልና ክርሱም ጋር ተዛምደው የሚገኙት መደቦች በመከሰማቸው የኮሚኒስት ሥርዓት የዕድገት መሠረት በስው (በኅብ

ረተሰብ) እና በተፈጥሮ መሀከል ያለውን ቅራኔ ለመፍታት የሚደረገው በዕቅድ ላይ የተመሠረተ ትግል ይሆናል ።

(ሶሻሊዝምን ይመለከታል ።)

ኮሚንፎርም
(Cominform)

የኮሚኒስቶችና የሠራተኞች ፓርቲዎች የመረጃ ቢሮ በመባል ይታወቃል ። ድርጅቱ ከ1947 -1956 የብዙዎች የኮሚኒስትና የሠራተኛ ፓርቲዎች ማዕከል በመሆን አገልግሏል ። ዓላማውም በኮሚኒስት ፓርቲዎች መካከል የልምድ ልውውጥን ማደራጀትና አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝም እንቅስቃሴያቸውን ማቀናጀት ነበር ።

የመረጃ ቢሮው የተቋቋመውም በ1947 መስከረም ወር መጨረሻ በፖላንድ ውስጥ በተደረገው የኮሚኒስቶችና የሠራተኞች ፓርቲዎች ስብሰባ ነበር ። ከ1948 -1949 በተከታታይ በተለያዩ ሀገሮች ባካሄዳቸው ስብሰባዎች ስለመረጃ ልውውጥንና የፓርቲዎችን እንቅስቃሴ ስለማቀናጀት ፡ ሰላምን ስለመጠበቅና በጦርነት ቆስቋሾች ላይ ትግልን ስለማካሄድ እንዲሁም ስለሠራተኛው መደብ ኅብረትና የኮሚኒስትና የሠራተኛ ፓርቲዎች ተግባራትን በሚመለከት ብዙ ውሳኔዎችን አስተላልፏል ።

ጽሕፈት ቤቱ (ከ1947-48) በቤልግሬድ ፡ ቀጥሎም በቡካራስት (ከ1947-1956) ነበር ። በሚያዝያ ወር 1956 እንቅስቃሴውን አቆመ ።

(ሦስተኛው ኢንተርናሽናልን ይመለከታል ።)

ኮሚዩናርድ
(Communard)

በ1871 በፓሪስ ተቋቁሞ ለነበረው ለፓሪስ ኮሚዩን መሪዎችና ተከታዮች የተሰጠ መጠሪያ ነው ። የሠራተኛው ትክክለኛ አመፅ በሆነው በፓሪስ ኮሚዩን ንቅናቄ የተካፈሉት የፈረንሳይ ዜጎች ብቻ ሳይሆኑ የአንደኛው ኢንተርናሽናል መሪዎችና የብዙ የአውሮፓ

ሀገሮች ሠራተኞች ነበሩ ። የፓሪስ ኮሚቴን ከወደቀ በኋላ በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ ኮሚቴዎች ተይዘው ታሥረዋል ። ብዙዎችም በአድጋሪው የቡርጂ መንግሥት የሞት ቅጣት ተፈጽሞባቸዋል ። የቀሩት በልዩ ልዩ የአውሮፓ ሀገሮችና በሌሎችም የዓለም አካባቢዎች በስደት ተንከራትተዋል ።

(የፓሪስ ኮሚቴን ፡ አንደኛው ኢንተርናሽናልን ይመለከታል ።)

ኮምሶሞል

(Komsomol)

የሶቭዬት ኅብረት ሴኒናዊ የወጣት ኮሚኒስቶች ድርጅት ነው ። በሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲ መመሪያና ዓላማ ሥር ፡ በመላው ሶቭዬት ኅብረት ውስጥ ያሉትን ወጣቶች የሚያስባስበው ይህ ድርጅት በሌኒን አነሣሽነትና በወጣት ሠርቶ አደሮች ቀስቃሽነት ጥቅምት 29 ቀን 1918 በተደረገው የመጀመሪያው ጉባኤ ተመሠረተ ። በሐምሌ ወር 1926 ለሶቭዬት ኅብረት ወጣቶች በማኅበር መደራጀት ከፍተኛ ጥረት ያደረገውን የቪላዲሚር ኢሊዪች ሌኒንን ስም በመውረስ የመላው ሌኒኒስት የወጣት ኮሚኒስቶች ሊግ (ኮምሶሞል) ተባለ ።

ኮምሶሞል የሶቭዬት ኅብረት ወጣቶች ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን የሚያጠኑበት ፡ ንድፈ ሐሳብን ከተግባር የሚያዋህዱበትና በአጠቃላይ በኮሚኒስታዊ ሥነ ምግባር የሚታነፁበት ድርጅት ሲሆን ፡ አባል ለመሆን የሚችሉትም ዕድሜያቸው ከ14-28 ዓመት የሆናቸው ወጣቶች ናቸው ።

የኮምሶሞል አባል የሚሆን ማንኛውም የሶቭዬት ኅብረት ወጣት የሩሲያ የወጣት ኮሚኒስት ሊግ ፌዴሬሽን ስድስተኛው ጠቅላላ ጉባኤ ያስተላለፈውን መግለጫ (ማኒፌስቶ) የተቀበለ መሆን አለበት ። በማኒፌስቶው ውስጥ የሰፈረው ዓላማ በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ ሠራተኛውን በጠቅላላው ከወጣቱ ግንባር ቀደም መሪ ከኮምሶሞል ጋር በአንድ ፍላጎትና በጽኑ ቆራጥነት ማስተባበር ፡ መኖር ፡ መሥራት ፡ መማርና በሌኒኒስት መሥመር በመታገል የሌኒንን መመሪያዎች በሥራ ማዋል ነው ።

በዚህ መሠረት ኮምሶሞል በማንኛውም ጉዳይ የኮሚኒስት ፓርቲው ተቀዳሚ ደጋፊና የፓርቲው የወደፊት አባላት መሠልጠኛና መገኛ ነው ።

የኮምሶሞል አሠራር እንደፓርቲ ሁሉ የዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን መርህ የተከተለ ሲሆን በድርጅታዊ መዋቅር የመጪረሻው የበላይ አካል ጠቅላላው ጉባኤ ነው ።

ኮምሶሞል አብዮታዊና ኮሚኒስታዊ ተግባሩን በሶቭዬት ኅብረት ውስጥ ብቻ ሳይወስን ከሶቭሊስትና ከካፒታሊስት ሀገሮች ታጋይ ወጣቶች ጋር የቅርብ ግንኙነት በመፍጠር በፀረ ኢምፒሪያሊስት ፡ በፀረ ቅኝ አገዛዝና በፀረ ዘረኝነት አቋም ለጭቁን ሕዝቦች አርነት ይታገላል ። ከዓለም የወጣት ዲሞክራሲያዊ ኅብረትና ከዓለም አቀፍ የተማሪዎች ፌዴሬሽን ጋር የትግል አንድነት በመመሥረት ዓለም አቀፍ ግዴታውን በመወጣት ላይ ይገኛል ።

ኮስሞፖሊታኒዝም

(Cosmopolitanism)

ብሔራዊ ባህልንና ልምዶችን ፡ ሀገር ወዳድነትን ፡ የመንግሥታዊና የብሔራዊ ልዕልናን አስፈላጊነት የማይቀበልና የዓለምን መንግሥት ወይም ዜግነት የሚሰበክ አድጋሪ የቡርጂ ርዕዮተዓለም ገጽታ ነው ።

በታሪክ እንደታየው የኮስሞፖሊታኒዝም ባሕርይ በተለያየ መልኩ ሲንፀባረቅ ቆይቷል ። በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ውስጥ በጥንታዊት ግሪክ የትልቁ እስከንድርን መንግሥትና ከዚያ በኋላ የሮማን ግዛት አፄ በማመልከት መላው የዓለም ሕዝብ በአንድ ተመሳሳይ በሆነ ሕግ መገዛት አለበት የሚል ይዘት ነበረው ። በፊውዳሊዝም ወቅት ደግሞ የነበረውን የፊውዳል ከፍፍል አስወግዶ የዓለም መንግሥትና ዜግነት የመፍጠር ዓላማ ይዞ ተነሥቷል ። የቡርጂ ኮስሞፖሊታኒዝም ደግሞ ከካፒታል ባሕርይ ጋር የተያያዘና ቡርጂዚውም የበለጠ ትርፍ ለማግኘት ካለው ዓላማ የመነጨ ነው ። የቡርጂ ኮስሞፖሊታኒዝም የጨቋኝ ብሔርን ተፅዕኖ የሚያወግዝ ሳይሆን እንዲያውም ከጨቋኝነት ፍላጎት የሚመነጭ ነው ። በኢምፔሪ

ያሊዝም ወቅት ካፒታል የበለጠ ዓለም አቀፋዊ ባሕርይ እየያዘ ስለሚሄድ የኮሰምፖሊታኒዝም አስተሳሰብም ይህንኑ ተጨባጭ ሁኔታ ያንፀባርቃል ።

በአሁኑ ጊዜ የኮሰምፖሊታኒዝም አስተሳሰብ ለሰው ልጅ ደኅንነት ቆመናል የሚሉ ሰላም አክራሪዎችም እያራመዱት ነው ። አንድ የዓለም መንግሥት ወይም በዓለም አቀፍ ደረጃ የተቋቋመ ፌደሬሽን ይመሥረት ከሚል ዓላማ በመነሣት የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ወደዓለም መንግሥትነት ይለወጥ ይላሉ ። ዛሬ በዓለም የተለለያዩ ሥርዓተ ማኅበሮች የሚከተሉ መንግሥታት እያሉና ለብሔራዊና ለማኅበራዊ ነፃነት በየበታው ሕዝቦች በመታገል ላይ እያሉ አንድ የዓለም መንግሥት ይቋቋም የሚለው ሐሳብ ተምኔታዊ ነው ።

ወዝአደራዊ ዓለምአቀፋዊነትና የቡርሻ ኮሰምፖሊታኒዝም ተፃራሪ ናቸው ። ኮሰምፖሊታኒዝም የሀገሮችን ማኅበራዊና ፖለቲካዊ ሁኔታ ሳያጤን የግድ መዋሃድ አለባቸው ሲል ማርክሲዝም ግን ይህ ሊሆን የሚችለው የኮሚኒስት ሥርዓት ማለትም ጭቆናና ብዝበዛ የሌለበት ሥርዓት በመላው ዓለም ቀስ በቀስ ሲመሠረት ነው በማለት ያስተምራል ።

(ወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነትን ይመለከታል።)

ኮርፖሬሽን

(Corporation)

የተወሰኑ ግለሰቦች ወይም ቡድኖች በአንድ ላይ በመሆንና በአንድ ስም ሥር በመደራጀት ከአንድ በላይ የሆኑ የኢኮኖሚ ድርጅቶችን የሥራ አንቅስቃሴ የሚመሩበትና ከሥራ አንቅስቃሴውም አንፃር የሚገኘውን ጥቅም በተወሰነ ደንብ መሠረት የሚከፋፈሉበት ሕጋዊ ሰውነት ያለው ድርጅት ነው ። ከዚህም የተነሣ ለመከሰስና ለመከሰስ ፣ ንብረት ለመያዝ ፣ ለመበደር ፣ ለማበደርና ለመዋሰን ይችላል ። በአንድ ኮርፖሬሽን ሥር ያሉ ድርጅቶች ያላቸውን ካፒታልና የሰው ኃይል በማቀናበር ሰፋፊ ሙከራ ንዋዮችን ሥራ ላይ በማዋል የተለያዩና የተያያዙ የኢኮኖሚ የሥራ አንቅስቃሴዎችን

ያከናውናሉ ። ለምሳሌ አንድ ኮርፖሬሽን የንግድ ፣ የምርትና የአገልግሎት ሥራ እንቅስቃሴዎችን በማቀናጀት ሊያከናውን ይችላል ።

በአውሮፓ ውስጥ በመካከለኛው ዘመን ኮርፖሬሽኖች የነጋዴዎችና የአደግተበብ ባለሙያዎች ድርጅት በመሆን አገልግለዋል ። በዚህ ሁኔታም በተለይ በወቅቱ ለምርጥሊያዊ የንግድ ሥራ ጠቃሚ መሣሪያ ነበሩ ። በካፒታሊዝም በተለይም በምርጥሊያ ካፒታሊዝም ወቅት ኮርፖሬሽኖች በጋራ አክሲዮን ማኅበር መልክ በመዋቀር ለካፒታሊስት ኢኮኖሚ መዳበር ፣ ለካፒታል መማከልና መከማቸት ከፍተኛ መሣሪያ ሆነዋል ። በአሁኑ ጊዜም ድንበር ዘለል ኩባንያዎችና ባለብዙ ብሔር ኩባንያዎች በኮርፖሬሽን መልክ ተደራጅተው ከፍተኛ የትርፍ ማጋበስ አንቅስቃሴ በካፒታሊስቱ ዓለም ውስጥ በማካሄድ ላይ ይገኛሉ ። እነዚህ ኮርፖሬሽኖች ትልቅ የካፒታል ይዘታ ፣ የብዙ የምርትና የአገልግሎት ድርጅቶች ባለቤትነት ስላላቸው እነዚህን የጥቅም ማግኛ አውታሮች በመዘርጋት በተለይ የካፒታሊስት የዕድገት ጉዳዩን በሚከተሉ ጋላቀር ሀገሮች ውስጥ ከፍተኛ ትርፍ በየቀኑ ያገኛሉ ። የኢኮኖሚ ጥቅምቻቸውንም ለማስከበር ልዩ ልዩ የፖለቲካ ተፅዕኖዎች ያደርጋሉ ።

በሀገራችን ኮርፖሬሽኖች በመባል የሚታወቁት ተቋሞች በሥራቸው የተወሰኑ የምርትና የአገልግሎት ሰጪ ድርጅቶችን በአንድ ላይ በማቀፍ የተመሠረቱ ተቋሞች ናቸው ። በዚህም ሁኔታ በአንድ ኮርፖሬሽን ሥር የታቀፉት ድርጅቶች በውስጣቸው አንድ ዓይነት የሥራ አመራርና ቅልጥፍና አንዲኖራቸው ከማስቻሉም በላይ በተቀራራቢ የምርትና የአገልግሎት ሥራ መስኮች የተሰማሩትና በአንድ ኮርፖሬሽን ሥር የተዋቀሩት ድርጅቶች በጋራ የሚያስፈልጋቸውን ጥሬ ዕቃ እንዲያገኙ ፣ የገበያ ቅንጅት እንዲኖራቸውና በአንድ ወጥ ማዕከላዊ አመራር ሥር እንዲተዳደሩ ያስችላል ። በተጨማሪም የዚህ ዓይነቱ አወቃቀር ለምርታማነት ዕድገት ተስማሚ ሁኔታን የሚፈጥር ከመሆኑም በላይ ለማዕከላዊ ዕቅድ አፈጻጸም ለሚደረግ ክትትልና ቁጥጥር አመች ነው ።

በሶቫሊስት ሀገሮች ውስጥ ኮርፖሬሽኖች ኢንተርፕራይዝ በመባል ይጠራሉ ።

እነዚህም ሕጋዊ ሰውነት ያላቸው የመንግሥትና የኅብረት ኢንተርፕራይዞች ናቸው። የመንግሥት ኢንተርፕራይዞች የሰሻሊስት መንግሥት የሚያቀርብላቸውን የቁሳዊና የፋይናንስ ንብረት ምርታማና ትርፋማ በሆነ መንገድ ሥራ ላይ እንዲያውሉ ግዴታ ያለባቸው ድርጅቶች ናቸው። የመንግሥትም ሆኑ የኅብረት ይዞታ ኢንተርፕራይዞች እርስ በርሳቸው ሕጋዊ ውልና ስምምነት የማድረግ መብት ያላቸው ሲሆን፣ ግዴታቸውንም የማሟላት ኃላፊነት አለባቸው።

(የኅብረት ሥራ ማገበራትን ይመለከታል።)

ኮርፖሬት መንግሥት (የ—) (Corporate State)

ከአንደኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በአጠቃላይ በካፒታሊዝም ቀውስ መካከል ያደገ እጅግ ፋሺስታዊና አድጓሪ የሆነ የቡርጂዊው የበላይ ገዥነት አንዱ መልክ ነው። ቀደም ያለ ምንጩ ግን የኢንዱስትሪ አብዮትን ለመግታት ሲባል ከሃይማኖት ወገኖችና ከወግ አጥባቂዎች የታየ ዝንባሌ መሆኑ ይታመናል። በሮማው ሊቀ ጳጳስ በሊዮ አሥራ ሦስተኛ በ1891ና በፒዩስ አሥራ አንደኛ በ1931 የወጡት ሃይማኖታዊ መመሪያዎች ይህንኑ ይጠቁማሉ።

የኮርፖሬት መንግሥት የሠራተኛና የሙያ ማገበራትን በማፈረርስ ሕዝቡን ካፒታሊስቶች፣ ሠርቶ አደሮች፣ የቢሮ ሠራተኞች ወዘተ... በሚባሉ ኮርፖሬሽኖች ይከፋፍላል። እንደዚሁም በሕዝብ የሚሰየመውን ፖርላማ በመበተን “የኮርፖሬት ውክልና” በሚል ይተካዋል። የዚህም ውጤት ሠርቶ አደሩ የሲቪል መብቱን ማጣት ሲሆን በኮርፖሬሽኖች መሣሪያነት በሞኖፖሎች የሚፈጸምበት ብዝበዛ ከወትሮው የከፋ ይሆናል። ፋሺስት ኢጣሊያና የሳላዛር ፖርቱጋል ኮርፖሬት መንግሥታት መሆናቸው ታውጆ ነበር። የጀርመን ብሔራዊ ሰሻሊዝም ሌላው ኮርፖሬት መንግሥት ነበር።

የኮርፖሬት መንግሥት ዋና ዓላማ በፋሺስት መንግሥት ሥርና በኮርፖሬት መዋቅር ውስጥ “የመደበኛ ሽርክና ወይም

የጥቅም ስምምነት” ያለ በማስመሰል የሞኖፖል ካፒታል የበላይ ገዥነትን በመሸፋፈን ማስገባት ነው። ከዚህ ጋር ካፒታል በጉልበት ላይ ያለውን ፍጹም ተቆጣጣሪነት ማጠናከር ነው። ይህንንም ከኮርፖሬት መንግሥት ደንቦች በቀላሉ መገንዘብ ይቻላል። ለምሳሌ በ1927 በወጣው የፋሺስት ኢጣሊያ ቻርተር ውስጥ “የላዊ የምርት ድርጅት ተግባር ብሔራዊ ጉዳይ ስለሆነ የሥራ ድርጅት ባለቤት የምርትን አቅጣጫ በሚመለከት ከመንግሥት መመሪያ የመቀበል ኃላፊነት አለበት። ተቀጣሪው በንቁ ተሳትፎ ከድርጅቱ ጋር መተባበር ሲኖርበት ድርጅቱን የመምራት ሙሉ ኃላፊነት ያለው አሠራር ነው” የሚል አንቀጽ ይገኛበታል።

በሌላ አገላለጽ በኮርፖሬት መንግሥት አሠራር ወይም ካፒታሊስቱ ሠርቶ አደሩን በሙሉ በቁጥጥሩ ሥር እውሎ እንደፈለገ የሚበዘብዝበት ሕጋዊ ሥልጣንና መሣሪያ አለው ማለት ነው። ስለዚህም ነው ኮርፖሬት መንግሥት የሞኖፖል ካፒታል የበላይ ገዥነት የመጨረሻው አስከፊ ገጽታ ነው የሚባለው።

(ፋሺዝምን፣ መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝምን ይመለከታል።)

ኮንሰርን (Concern)

በልዩ ልዩ የኢኮኖሚ መስኮች የተሰማሩ የካፒታሊስት ድርጅቶች በከፍተኛ ደረጃ ኅብረት በመፍጠር የሚመሠርቱት የሞኖፖል ቅርፅ ነው። የኮንሰርን አመሠራረት ልዩ ልዩ ገጽታ ሊኖረው ይችላል። አንደኛው አንድን ሸቀጥ በማምረት አልፎም በማሰራጨት ሂደት ውስጥ በልዩ ልዩ ደረጃዎች ማለትም በመጀመሪያ ደረጃ የሚያስፈልጉ ጥሬ ዕቃዎችን ከማምረት ጀምሮ ለፍጀታ ዝግጁ የሆነውን የሸቀጥ ዓይነት እስከማምረትና ለፍጀታ እስከ ማቅረብ ድረስ ባሉ ደረጃዎች የተሰማሩ የኢኮኖሚ ድርጅቶች ኅብረት ሊፈጥሩ ይችላሉ። ለምሳሌ በነዳጅ ማውጣት በነዳጅ ማጣራት ስው ሠራሽ

ጉማ፡ ፕላስቲክና ማዳበሪያ እንዲሁም ሌሎች ከነዳጅ ማጣራት ጋር የተያያዙ የምርት ዓይነቶችን በማምረትና በማሰራጨት ተግባር የተሰማሩ ድርጅቶች በማበር ኮንሰርን ሊመሠርቱ ይችላሉ። ሁለተኛ በምርት ሂደት ውስጥ ቀጥተኛ ግንኙነት የሌላቸውን ወይንም ቀጥተኛ ግንኙነት ያላቸውንና የሌላቸውን ሸቀጦች የሚያመርቱና ግልጋሎቶችን የሚሰጡ ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ድርጅቶች እንደዚሁ ኅብረት በመፍጠር ኮንሰርን የሚመሠርቱበት ሁኔታ አለ። ለምሳሌ በልዩ ልዩ የኢንዱስትሪ ክፍሎች በባንክ፣ በመድን፣ በንግድና በመገናኛ የተሰማሩ ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ድርጅቶችን ያቀፈ ኮንሰርን ለመመሥረት ይቻላል።

ኮንሰርን በመጀመሪያ ጊዜ የተመሠረተው ከአንደኛው የዓለም ጦርነት በኋላ ጀርመን ውስጥ ነው። ጓላም በሌሎች ሀገሮች በብረታ ብረት ኢንዱስትሪዎች፣ ድንጋይ ከሰልንና ነዳጅን በሚያመርቱ ኢንዱስትሪዎችና በሌሎችም ኢንዱስትሪዎች የምርት መሰባሰብ እያደገ ከመምጣቱ ጋር ኮንሰርንም እየዳበረ መጣ። ባሁኑ ጊዜ የአንድ ኮንሰርን አባል ድርጅቶች የሚሰማሩባቸው የኢኮኖሚ መዕከች እጅግ በርካታ ሊሆኑ ከመቻላቸውም በላይ ኮንሰርን በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ዋነኛው የሞኖፖል ቅርፅ ሊሆን ትችላል።

አንድ ወይንም ጥቂት ትላልቅ የፋይናንስ ካፒታሊስቶች የኮንሰርን አመራርን ይይዙና አባል ድርጅቶችን በቁጥጥራቸው ሥር ያደርጓቸዋል። አንዳንዴም በልዩ ልዩ አባል ድርጅቶች ውስጥ ባለው የአክሲዮን መጠን አማካይነት ድርጅቶችን በቁጥጥሩ ሥር ለማዋል ለየት ያለ ኩባንያ (ሆልዲንግ ካምፓኒ) ተቋቁሞ እነዚሁ ጥቂት ትላልቅ የፋይናንስ ካፒታሊስቶች በዚሁ ኩባንያ አማካይነት የኮንሰርኑን እንቅስቃሴ ይመራሉ። ያም ሆነ ይህ በኮንሰርን አማካይነት አንድ ትልቅ ካፒታሊስት ወይንም ቁጥራቸው ጥቂት የሆኑ ትላልቅ ካፒታሊስቶች በክፍል ብቻ በባለቤትነት ከያዙት ካፒታል በብዙ እጥፍ የሚበልጥ ካፒታል በቁጥጥራቸው ሥር ያውላሉ።

ኮንሰርን ልዩ ልዩ ሸቀጦችን በሰፋትና በተቀነባበረ መንገድ ማምረትን፣ አዳዲስ

ቴክኖሎጂዎችን በሥራ ላይ ማዋልን፣ አዳዲስ የምርት ዓይነቶችን አምርቶ በገበያ ላይ ማሰራጨትንና የመሳሰሉትን በመሥራት ለካፒታሊስቶች ትርፍ ለመስብሰብ አመች ሁኔታን ይፈጥራል።

ኮንት ፡ አጉስት
(Comte, Auguste)

ከ1798-1857 የኖረ ፡ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ ሲሆን የተጨባጭነት ፍልስፍና መሥራች በመሆን የታወቀ ነው። ይህንን ፍልስፍና በሚመለከት “ፖዘቲቭ ፊሎዝፊ” በሚል ርዕስ አምስት ተከታታይ መጻሕፍት ደርሷል።

ኮንት ከተፈጥሮ ጥናት ይልቅ ለሰው ልጅ በይበልጥ ጠቃሚነት ያለው የኅብረተሰብ ጥናት መሆኑን የሚያምን ሰልክበር ካሉት ሳይንሶች የበላይ አድርጎ የሚመለከተው ሥነ ኅብረተሰብን ነበር። ፍልስፍናንም የሳይንሶች ውጤት አጠቃላይ ጥናት በማለት ሰይሞታል።

በሕይወቱ መጨረሻ አካባቢ ኮንት “የሰው ልጅ ሃይማኖት” የሚል የሰው ዘር የሚመለከበት አዲስ ሃይማኖት ለመመሥረትና ለማሰራጨት ጥሮ ነበር።

(ተጨባጭነትን ይመለከታል።)

ኮንዲያክ ፡ ኤትየን ቦኖ ደ
(Condillac, Etienne Bonnot de)

ከ1715-1780 የኖረ ፡ የካቶሊክን ቤተክርስቲያን በቅስና ያገለገለ፣በኋላም በአጠቃላይ ዕውቀት ባደረገው በርካታ ምርምር ሃይማኖትን ከሚቃወሙ መደምደሚያዎች ላይ የደረሰ ፈረንሳዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው።

የዕውቀትን ንድፈ ሐሳብ በሚመለከት የሉክ ተከታይ ነበር፤ ነገር ግን በሕዋሳት ከሚገኘው ዕውቀት በተጨማሪ ነፃ ብራት የዕውቀት ምንጭ መሆኑን አይቀበልም። በሰው ሕውስታና በውጫዊ ነገሮች መካከል ያለውን ግንኙነት ባለመረዳቱና፣ የነገሮችን መኖር ከዐዋቂው ኅሊና ግንዛቤ አንፃር ብቻ በመመልከቱ የኅሊናዊ ሐሳባዊ ነትን አመለካከት አራምዷል።

ኮንፌዴራሽን እንደሚታወቀው ሕውሳታዎች በውጭ ነገሮች ይፈጠራሉ፤ ነገር ግን በአንዚህ ሕውሳቶችና በሕውሳት ፈጣሪ ውጭ ነገሮች መካከል የጋራ የሆነ ባሕርይ የለም። በኮንፌዴራሽን አስተሳሰብ አእምሮን ከውጭ ዓለም የሚያገናኘው ሕውሳታ ብቻ እንደመሆኑ የአእምሮ ተደራጊ ሕውሳታዎች ጠቅላላ ድምር ነባራዊው ዓለም አይደለም። የኮንፌዴራሽን ሕውሳታዊነት በ18ኛው ምዕት ዓመት ለነበረው የፈረንሳይ ቄስአካልነት ሰፊ አስተዋጽኦ ነበረው። ከዋና ዋና ድርሰቶቹ መካከል “ለ ትሬቲ ደ ሲስተም”፣ (1749) “ለ ትሬቲ ደ ሳን ሳሊዎን” (1754) የተባሉት ይገኙበታል።

(ሉክን፣ ሕዋሳታዊነትን ይመለከታል)

ኮንፋሺያኒዝም (Confucianism)

በኮንፌሽስ (ከክርስቶስ ልደት በፊት 551-479) ተቀምጦ በጥንታዊት ቻይና ውስጥ ከነበሩት በርካታ የፍልስፍና አዝማሚያዎች አንዱ የነበረና በፊውዳል ቻይናም ለረጅም ጊዜ የመሪነቱን ቦታ ይዞ የቆየ ሐሳባዊ አስተሳሰብ ነው።

በኮንፌሺያኒዝም አስተሳሰብ መሠረት የሰው ዕድል (ዕጣ) በፈጣሪ የሚወሰን ሲሆን ሰዎች በሙሉ “ጨዋ” ወይም “ተራ” ናቸው፤ ወጣቱ ለአዛውንቱ ወይም ለአንጋፋዎቹ፣ የበታች ለበላይ መገዛትና አራሱን አሳልፎ መስጠት አለበት። ከዕውቅ ተከታዮቹ ውስጥ አንዱ ሚንግ ዙ ሲሆን በርሱም አስተሳሰብ መሠረት በኅብረተሰብ ውስጥ ማኅበራዊ እኩልነት ያለመኖሩ ጉዳይ “በፈጣሪ ፈቃድ” የተነሣ ነው የሚል ነው። ሌላው ዕውቅ ተከታይ ደግሞ ሁሉን ዙ ሲሆን በርሱም አመለካከት መንግሥት ሰማይ የተፈጥሮ አካል እንጂ የራሱ ኅሊና የለውም የሚል ቄስአካላዊ አስተምህሮ ለመቅረፅ ሞክሯል። በእርሱም አስተሳሰብ የነገሮችን ሕግጋት ያወቀ ሰው የራሱን ጥቅም

ለማስከበር በአንዚህ ሕግጋት መጠቀም ይኖርበታል።

በጠቃላይ ሊታይ የኮንፌሺያኒዝም ዋና ሐሳብ በፈጣሪ ፈቃድ ስም የበዝባኹ መደቦችን ጥቅም ማስከበርና ኅብረተሰብን ለአገዛዝ እንዲያመች ማድረግ ነው።

ኮንፌዴሬሽን (Confederation)

ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ መንግሥታት እርስ በርስ ለመረዳዳትና የጋራ መከላከያ ለመፍጠር የሚመሠርቱት ኅብረት ነው። በኮንፌዴሬሽን እያንዳንዱ አባል መንግሥት በራሱ የውስጥ ሆነ የውጭ ፖሊሲ ላይ የማዘዝ ሥልጣን አለው። በዚህም ኮንፌዴሬሽን የፖለቲካ አስተዳደር አንድነት በመፍጠር ከሚመሠረተው ፈደሬሽን ይለያል። ፈደሬሽን የጠበቀ የፖለቲካ አንድነት ያለውና በውስጡ ባሉት አባል መንግሥታት ላይ ቀጥተኛ የሆነ ሥልጣን ሲኖረው ኮንፌዴሬሽን ግን የዚህ ዓይነት ሥልጣን የለውም።

በታሪክ በተለያዩ አካባቢዎችና ጊዜያት ኮንፌዴሬሽኖች ተመሥርተዋል። ለምሳሌ ከ1778 ጀምሮ አሜሪካ (ዩ.ኤስ.ኤ) ፌዴሬሽን አስከፊነቱን በትኩረት አስከ1787 ድረስ በኮንፌዴሬሽን ስትተዳደር ቆይታለች። በጀርመንም ከ1815 እስከ 1866 የጀርመን ኮንፌዴሬሽን ተመሥርቶ ነበር። ኔዘርላንድም እንዲሁ ከ1580 እስከ 1795 በኮንፌዴሬሽን ሥር ነበረች። ስዊትዘርላንድ ግን ምንም እንኳን ዛሬም ኮንፌዴሬሽን ብትባልም ወደ ፈደሬሽን የምትጠጋ ናት። በኮንፌዴሬሽን የተጠቃለሉ መንግሥታት የሚተባበሩና የጋራ መከላከያ በመፍጠር እርስ በርስ የማይዋጉ ቢሆንም እያንዳንዳቸው ነፃ ሕጋዊ ህልውናና ዓለም አቀፋዊ ተወውቆ አሳቸው። ኮንፌዴሬሽን ከፌዴራላዊ ግንኙነት የሚለይበት አንዱም መንገድ ይህ ነው።

(ፌዴሬሽንን ይመለከታል።)

ወለድ

(Interest)

አንድ ሰው የተወሰነ ገንዘብ ለተወሰነ ጊዜ ተበድሮ በመጠቀሙ የሚያደርገው ክፍያ ሊሆን በካፒታሊስት ሥርዓት ለበዳሪው ካፒታሊስት የሚያገኘው የተረፈ እሴት አካል ነው። የገንዘብ ካፒታል እንቅስቃሴ በብድር መልክ ሲከናወን ለባለካፒታሉ በተወሰነ ጊዜ ከወለድ ጋር ይመለስልታል። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ተበዳሪው ካፒታሊስት የገንዘብ ካፒታሉን ወደ ምርታዊ ካፒታል በመቀየር ከሚያገኘው ተረፈ እሴት ውስጥ በገንዘቡ ከመጠቀሙ የተነሣ የተወሰነውን መጠን ለአበዳሪው ካፒታሊስት ከወለድ ጋር በመመለስ ይከፍላል። ስለዚህም ወለድ የገንዘብ ካፒታል የመሸጫ ዋጋ ሆኖ ይቀርባል።

ወለዱ የሚሰላው ለብድር ከተሰጠው የገንዘብ ካፒታል አንፃር ከመቶ እጅ ነው። ለምሳሌ በመቶ ብር በአንድ ዓመት ውስጥ ለመጠቀም ብር 6.00 ከተከፈለ ወለዱ ስድስት በመቶ (6%) ይባላል። ስለዚህም ወለዱ በዓመት ከመቶ ሒሳብ ተሰልቶ በወር፣ በሦስት ወር፣ በመንፈቅ ወይም ከዚህ በላይና በታች በሆነ ጊዜ ሊከፈል ይችላል። በካፒታሊስት ሀገሮች መንግሥት የሞኖፖሊስቶች መሣሪያ በመሆን የወለድ መጣኔውን እንደ አመችነቱ ከፍና ዝቅ ያደርገዋል። በካፒታሊዝም የወለድ መጣኔ በአማካይ ትርፍ አካባቢ የሚዋኹት ይሆናል። ይህም በየጊዜው ከሚኖረው የብድር ካፒታል የአቅርቦትና የፍላጎት ሁኔታዎች ጋር የተያያዘ ነው። በካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር ብድር የአጭር ወይም የረዥም ጊዜ ሊሆን ይችላል።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ወለድ አምራች ድርጅቶች ያሰገኙት የተረፈ ምርት አካል የሆነ ለባንኮች ወይም ለአስቀማጫች የሚደረግ ክፍያ ነው። ወለድ የሚከፍሉት የሶሻሊስት የምርት ድርጅቶች ብቻ ሳይሆኑ ማንኛውም የሶሻሊስት ሀገር ዜጋ ከአበዳሪ ድርጅቶች ገንዘብ ተበድሮ ወለድ ይከፍላል።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚም ገንዘብን በባንክ በማስቀመጥ ወለድ ይገኛል። በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የወለድ መጣኔ በማዕከላዊ ደረጃ በመንግሥት የሚወሰን ነው።

የሶሻሊስት ባንኮች ተበዳሪዎችን የሚጠይቁት ወለድ ባጠቃላይ የኢኮኖሚውን ልዩ ልዩ ዘርፎች እንቅስቃሴ ለማቀናበርና የሥራ ቅልጥፍናን ለማሳደግ፣ ብኩንነትን ለመቆጣጠር የሚረዳ ነው።

ወለድ መጣኔ (የ—)

(Rate of Interest)

የብድር ካፒታልን በማግበር የሚገኘው ዓመታዊ ገቢና የተሰጠው ጠቅላላ የብድር ካፒታል ጥምርታ ነው። ለምሳሌ አንድ መቶ ሺ ብር ካፒታል በብድር መልክ ቢሰጥና ይህንንም ብድር በመስጠት የሚገኘው ዓመታዊ የወለድ ገቢ አምስት ሺ ብር ቢሆን የወለድ መጣኔው አምስት በመቶ ይሆናል ማለት ነው። ይህም በስሌት ሲሠራ፡—

$$\frac{5,000}{100,000} \times 100 = 5\% \text{ ይሆናል።}$$

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የወለድ መጣኔው የሚወሰነው በተወሰነ የገበያ ወቅት የገንዘብ ካፒታል በገበያው ውስጥ ባለበት የአቅርቦትና የፍላጎት ሁኔታና ከዚሁም ጋር በተያያዘ መንገድ በወቅቱ ባለው የአማካይ ትርፍ መጣኔው ነው። ለምሳሌ በተወሰነ የገበያ ወቅት ብዙ ነፃ የገንዘብ ካፒታል ካለና ለብድር ካፒታል ደግሞ ያለው ፍላጎት አነስተኛ ከሆነ የወለድ መጣኔው ዝቅተኛ ይሆናል። በተቃራኒው ደግሞ በተወሰነ የገበያ ወቅት ለብድር ካፒታል ያለው ፍላጎት ከፍተኛ ከሆነና አቅርቦቱ አነስተኛ ከሆነ የወለድ መጣኔው ከፍተኛ ይሆናል።

የወለድ መጣኔ በተለይ የሚያደገው በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ድራት ወቅት ነው።

ካፒታሊስቶች ሥራቸውንና ድርጅታቸውን በማስፋፋት በወቅቱ በገበያ ላይ ያለውን ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት በሚያስችል ሁኔታ ለመጠቀም ተጨማሪ የገንዘብ ካፒታል ይፈልጋሉ ። ይህንን ተጨማሪ የገንዘብ ካፒታል ለማግኘት የሚፈልጉ ካፒታሊስቶች በሚኖሩበት ወቅት እንዳንድ ካፒታሊስቶች ደግሞ በወቅቱ ስጊዜው ሥራ ላይ የማያውሉት የገንዘብ ካፒታል ይኖራቸዋል ። ለመሣሪያዎች ማደሻና መተኪያ የሚውለው ለደመወዝ ክፍያ የሚቀመጠው ስጊዜው ካፒታሊስቱ በትርፍ መልክ እግኝቶ ያስቀመጠው ገንዘብ ፣ በምርታዊ ሥራ ላይ ያልዋለ የገንዘብ ካፒታል ነው ። ይህን ሥራ ላይ ያልዋለ የገንዘብ ካፒታል ብድር የሚፈልጉ ካፒታሊስቶች ይበደሩታል ።

የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በድራት ወቅት ውስጥ ሲገባ ለገንዘብ ካፒታል የሚኖረው ፍላጎት ከፍ ስለሚል የወሰድ መጣኔውም ከፍ ይላል ። ይህን መጣኔው በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የቀውስ ወቅትም ቢሆን ያድጋል ። ምክንያቱም ካፒታሊስቶች ከኪሣራ አደጋ ለመዳን በሚያደርጉት ጥረት የገንዘብ ካፒታል ለመበደር ከፍተኛ ፍላጎት ስለሚኖራቸው ነው ። ሆኖም ከቀውስ ወቅት በኋላና የምርት ሁኔታ በዝቅጠት ደረጃ ላይ ሲከሰት የወለድ መጣኔው ዝቅ ይላል ። አጠቃላይ የወለድ መጣኔ የማቆልቆል አዝማሚያ ያሳያል ። ይህም ከአማካይ ትርፍ መጣኔ በአጠቃላይ የመቀነስ ዝንባሌ ጋር የተያያዘ ነው ።

የካፒታሊስት ኢኮኖሚ የብድር ሥርዓት እየተስፋፋ ሲሄድና አበዳሪ ካፒታሊስቶችም እየበዙ ሲሄዱ የቡርዟ ኅብረተሰብን ልዩ ልዩ መደቦች ገቢና በቁጠባ መልክ የተጠራቀመ ገንዘብ አበዳሪ ካፒታሊስቶች በባንኮቻቸው ውስጥ ስብስበው ወደ ብድር ካፒታል በመቀየር ከፍተኛ ጥቅም ያገኙበታል ። በአንዳንድ የካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ያሉ ከፍተኛ የሞኖፖል ባንኮች ከሚያበድሯቸው ሌሎች ሀገሮች ከፍተኛ ወሰድ በመጠየቅ ከፍተኛ ብዝበዛ ያካሂዳሉ ።

በሶሻሊስት ሀገሮች ውስጥ ባንኮች በመንግሥት ይዞታ ሥር ስለሆኑ የወሰድ መጣኔ ያቸው በማዕከላዊ መንግሥት የሚወሰን ነው። ከዚህም በላይ የባንኮች የወሰድ መጣኔ በማዕከላዊ ዕቅድ ተቀናብሮ የሚቀርብ ፣ የኢኮኖ

ሚውን ውጤታማነት ፣ ቅልጥፍና ምርታማነት ለማሳደግ የሚረዳ የመቆጣጠሪያ ስልት ሆኖ ያገለግላል ። የሶሻሊስት ሀገሮች ስኋላቀር ሀገሮች ለሚያበድሩት ካፒታል የሚጠይቁት የወለድ መጣኔ ዝቅተኛ ሲሆን በአብዛኛው የልማት ዕቅዶችን ለማስፈጸም የሚውል ነው ።

(ወለድን ይመለከታል ።)

ወላንድ

በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ኩታገጠም በሆኑ ወልባዎች መካከል ስሚፈጠር ውህደት የተሰጠ ስያሜ ነው ።

የአምራች ኅብረት ሥራ ማኅበራት የቴክኖሎጂ ደረጃ አድጎ የማምረት ኃይላቸው ሲስፋና በተወሰኑ የሥራ መስኮች ላይ ማተኮር አስፈላጊ እየሆነ ሲመጣ ያለውን የሰው ኃይልና ቁሳቁስ ሙሉ በሙሉ ጥቅም ላይ ማዋል እንዲቻል በወልባ ደረጃ የተቋቋሙት ማኅበራት ይዋሃዳሉ ። በዚህም ጊዜ የእያንዳንዱ ማኅበር የሕግ ሰውነት ተሰርዞ በውህደቱ ስተፈጠረው አዲስ አካል የሕግ ሰውነት ይሰጣል ።

እያንዳንዱ አምራች የኅብረት ሥራ ማኅበር የነበረው የማምረቻ መሣሪያና ንብረት በአንድ ማዕከላዊ አስተዳደርና አመራር ሥር ይውላል ። አንድ ወላንድ በአማካኝ ይ 4,000 ሄክታር ይዞታና 2,500 አባላት ይኖሩታል ። ወላንድ በተጨማሪም የአገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበራትንም ተግባራት ያከናውናል ። ወላንድ በስፋትና በቴክኖሎጂ አጠቃቀም ከፍተኛ ስለሚሆን በሥሩ ልዩ ልዩ የቴክኒክ ክፍሎች ፣ የሒሳብና የአስተዳደር ሠራተኞች ይኖሩታል ።

(ወልባን ይመለከታል ።)

ወልባ

በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ከፍተኛ የአምራች ኅብረት ሥራ ማኅበርን ለማመልከት የተሰየመ ቃል ነው ።

በወልባ ደረጃ በግል ይዞታ ሥር የነበሩት የእርሻ እንስሳትና መሣሪያዎች የጋራ ኅብረት ሲሆኑ ለእያንዳንዱ አባል ቤተሰብ

ለንድህ ሕግ ብቻ የሚሆን ክእንድ ሺ ካሬ ሜትር የማይበልጥ መሬት ይሰጣል ። በዚህ ደረጃ የማህበሩ አባላት ከማህበሩ ገቢ የሚያገኙት ድርሻ የሚመሠረተው በሚያበረክቱት የሥራ መጠንና ጥራት ስለሆነ “ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ፣ ለእያንዳንዱ እንደሥራው” የሚለው የሶሻሊስት የክፍፍል መርህ በሥራ ይተረጎማል ።

ወልባ በሚቋቋምበት ጊዜ አባላት ከሚኖራቸው ክእንድ ሺ ካሬ ሜትር ባልበለጠ የግል ይዞታ ላይ የንድ አትከልት መትከልና ጥቂት እንስሳት ማርባት ይችላሉ ። ይህ ንጉም ማድረግ የሚችለው የማህበሩን ደኅንነት የማይባረር መሆኑን ማህበሩ አረጋግጦ ሲፈቅድ ብቻ ነው ።

(ማልባን ፣ ወላንድን ይመለከታል ።)

ወሳኛዊነት

(Determinism)

የፈቃድ ድርጊቶች ፣ የተፈጥሮና የሥነ ልቦና ሂደቶች ፣ ማህበራዊ ክንዋኔዎች ፍጹም መንሥኤያዊ በሆኑ ግንኙነቶች የሚወሰኑ ናቸው የሚል አስተምህሮ ነው ። ይህም ማለት ማንኛውም ነገር መንሥኤ አለው ማለት ብቻ ሳይሆን የነገሮች እመጣጥና ምንነት ሙሉ በሙሉ የተወሰነ በመሆኑ ጨርሶ ሌላ ሊሆን አይችልም የሚል አመለካከት ነው ። ፍልስፍናው የመነጨው ከጥንት አቶማውያን ሲሆን በተፈጥሮ ላይ ንስ ዕድገት አማካይነትም በ17ኛውና በ18ኛው ምዕት ዓመት ቁስአካላውያን ዘንድ ተቀባይነት አግኝቶ ነበር ።

ለወሳኛዊነት መነሻ የሆነውና በኋላም የከረረ አቋም እንዲይዝ ያደረገው ከሐሳባዊነት ጋር የነበረው ግጭት ነው ። ሐሳባውያን ዓለምና በውስጡ ያሉ ነገሮች ዲቦ አካላዊና ግባዊ ከሆነ ፈቃድ እንደሚመነጨና የሰውንም ፈቃድ ባለሙሉ ሥልጣን አድርገው በማቅረባቸው ቁስአካላውያን ይህን አመለካከት ለመዋጋት ዓለምም ከፈቃድ እንዳልመነጨ ለማስረዳት ወደ ወሳኛዊነት አምርተዋል ። በተጨማሪም ተፈጥሮአዊ ሳይንስ ማንኛውም ክስተት ቁሳዊ መንሥኤ አለው በሚለው መሰማት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ የወሳኛዊነትን ፍጹማዊነትና ሁለንታዊነት እንዳረጋገጠ ተደርጎ ተወስዷል ።

ወሳኛዊነት የተመሠረተው በተናከሉታዊ ቁስአካልነት ላይ መሆኑ ግልጽ ነው ። መንሥኤ የተባለው ከተናከሉታዊ ግንኙነት የሚመጣውን በመሆኑ ወሳኛዊነት ዓለም የሚሠራው እንደሚሆን ነው የሚለውን አመለካከት የሚደግፍ ነው ። ይህ የከረረ አቋም ለዕድልና ለአጋጣሚ ምንም ቦታ አይሰጥም ። ውስብስብ ሥርዓቶችም የሚገዙት በውስብስብ ሕጎች በመሆኑ ተናከሉታዊ ወሳኛዊነት ሥርዓቶችን እስመልክቶ ግንዛቤ ሊሰጥ አይችልም ። እንዲያውም እዋጋዋለሁ ያለውን ሐሳባዊነት በከረረ አቋሙ በተዘዋዋሪ ማጠናከር ይሆናል ። ምክንያቱም ሁሉም ነገር በፍጹማዊ ሁኔታ የተወሰነ ከሆነ የሰዎች እንቅስቃሴና ፈቃድ ምንም ቦታ ላይ ኖረውና ሰው ሙሉ በሙሉ ተገዥና ተገብሮት ሊሆን ነው ማለት ነው ።

ስለዚህ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት የመንሥኤን ነባራዊነት የሚቀበል ቢሆንም ፍጹማዊ ግዴታ አድርጎ አይወስደውም ። የነገሮች ውስጣዊ ምንነት የሚወሰነው በተናከሉት ብቻ ሳይሆን በቅራኔ ሕግ ነው ። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ይህ የቅራኔ ሕግ ለውስብስብ ሥርዓቶች መከሰት ምክንያት መሆኑን የሚያስረዳ ከመሆኑም በላይ ለአጋጣሚና ለዕድልም ቦታ ይሰጣል ።

(ተናከሉታዊ ቁስአካልነትን ፣ ግዴታና አጋጣሚን ፣ ፈቃዳዊነትን ይመለከታል ።)

ወረቀት ገንዘብ (የ—)

(Paper Money)

የወርቅ ገንዘብን በመወከል የሚያገለግል ፣ የወርቅ ገንዘብ የሚኖረውን የዝውውርና የከፍያ ተግባር ለማሟላት የሚያስችል የእሴት የገንዘብ ምልክት የሆነ ፣ በመንግሥት የሚተታምና በሕግ አስገዳጅነት በሽቀጦች ዝውውርና በከፍያ ተግባር ላይ የሚውል ልዩ ሰነድ ነው ።

የወረቀት ገንዘብ ቀደም ሲል ሸቀጦችን ለማዘዋወር ያገለግሉ ከነበሩት ከነሐስ ፣ ከብርና በተለይም ከወርቅ ሽርፍራፊዎች የመነጨና ወርቅን በመወከል የሚሠራ ነው ። የሸቀጥ ምርት ተስፋፋቶ ንግድ ከሀገር አቀፍ ደረጃ በማስፍ የተለያዩ ሀገሮችን ማገናኘት በጀመረበት ጊዜ የተለያዩ ሽርፍራፊዎች በብዛት በመዘዋወራቸው እያረጁና እየተበሉ

ሊሄዱ እስከታችው እየቀነሰ መጣ ። ከዚህም በተጨማሪ ወርቅ የራሱ የልውውጥ እሴት ብቻ ሳይሆን የጠቀሜታ እሴት ያለው ሸቀጥ በመሆኑ ከዝውውር እየወጣ ለጌጣ ጌጥ ሥራና ለመሳሰሉት እንዲያገለግል በመደረጉ በዝውውር አማካይነት ማገልገል ያለበትን መጠን ቀነሰ ፤ ይህም በሸቀጦች ጤናማ ዝውውር ላይ ቀውስ እያስከተለ መጣ ። ከዚህም የተነሣ በራሱ የጠቀሜታ እሴት ሳይኖረው ወርቅን በመወከል ብቻ ለልውውጥ የሚያገለግል ሌላ ነገር አስፈላጊ ሆነ ፤ ይህም ሁኔታ የወረቀት ገንዘብ መፈጠርን አስከተለ ።

በአንድ ወቅት የሚሰራጨው የወረቀት ገንዘብ ከእርግጠኛው ገንዘብ (ወርቅ) በላይ ከሆነ የወረቀት ገንዘቡ የመግዛት ኃይል ይቀንሳል ። በአጠቃላይ በአንድ ሀገር ውስጥ ያለው የወረቀት ገንዘብ መጠን የፈለገውን ያህል ቢሆን እውነተኛ እሴቱ በዚያን ወቅት የሸቀጦችን ዝውውር ለማከናወን ከሚያስፈልገው እርግጠኛ ገንዘብ (ወርቅ) ጋር ተመጣጣኝ ይሆናል ።

የወረቀት ገንዘብ በጥቅም ላይ መዋል የጀመረው በ17ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻ ላይ በሶሜን እሜሪካ ሊሆን በኋላም ከካፒታሊዝም መዳበር ጋር በአውሮፓ ውስጥ በሥራ ላይ ሊውል ችሏል ።

ካፒታሊዝም እያደገ ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ ላይ በደረሰበት ጊዜ ኢምፔሪያሊስት መንግሥታት ጦርነት ለማካሄድ በኢኮኖሚ ቀውስ ጊዜና በሌሎችም ምክንያቶች የወረቀት ገንዘብ ከሚወከለው እርግጠኛ ገንዘብ በላይ በብዛት እንዲሰራጭ ያደርጋሉ ። ይህም ሁኔታ የወረቀት ገንዘብን የመግዛት ኃይል በመቀነስ ከፍተኛ የሆነ የዋጋ ጎረት ያስከትላል ።

የወረቀት ገንዘብ በሶሻሊስት ሀገሮች ያለው ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ባሕርይ በካፒታሊስት ሀገሮች ካለው ባሕርይ የተለየ ነው ። የሶሻሊስት መንግሥት የወረቀትን ገንዘብ የሚጠቀምበት በምርትና በዝውውር ሂደት የሶሻሊስት ይዞታን ለማጠናከር ነው ። የሶሻሊስት ኢኮኖሚ በዕቅድ የሚመራ ኢኮኖሚ እንደመሆኑ የምርቱ መጠንና ምርቱን ለማዘዋወር የሚያስፈልገው የገንዘብ መጠን በዕቅድ የሚተመን ይሆናል ። የሶሻሊስት መንግሥት ተፈጥሮ ባስከተለው ችግር ወይም

እናት ሀገርን ከወራሪ ለመከላከል በሚደረገው ትግል አስፈላጊ ሆኖ ካልተገኘ በስተቀር እንደ ካፒታሊስት መንግሥት ሸቀጦችን ለማዘዋወር ከሚያስፈልገው በላይ የወረቀት ገንዘብ እያተመ እያወጣም ።

በኢትዮጵያ ውስጥ የወረቀት ገንዘብ ለመጀመሪያ ጊዜ በሥራ ላይ የዋለው ካፒታሊዝም መግባት በጀመረበት እካባቢ በአጼ ምኒልክ ዘመን መንግሥት ነው ።

(ገንዘብን ፡ የዋጋ ጎረትን ይመለከታል ።)

ወዝአደሩ የበላይ ገዥነት (የ—)

(Dictatorship of the Proletariat)

ካፒታሊስት ወይም ከፊል ካፒታሊስት የብዝሃ ሥርዓት በሶሻሊስት እብዮት ከተደመሰሰና የቡርጂው መንግሥታዊ መዋቅር ከተገረሰሰ በኋላ የሚመሠረት የወዝአደሩ መደብ መንግሥታዊ ሥልጣን ነው ። ይህ መንግሥታዊ ሥልጣን በወዝአደሩ ፓርቲ መሪነትና በወዝአደሩና በገበሬው መደቦች ጎብረት ላይ የተመሠረተ እንደመሆኑ ጠንካራ ሕዝባዊ መሠረት አለው ።

የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ግንባር ቀደም በሆነው በወዝአደሩ መደብና በሠርቶ አደሩ ሕዝብ መካከል የሚፈጠር የተለየና የላቀ መደባዊ ጎብረት ሊሆን ጎብረቱ ካፒታልን የሚገረር፣ የቡርጂዚውንና የአድኅሮትን ጥቃትና ደባ በሚገባ በመቋቋም ሶሻሊዝምን ለመገንባት ቅርጽ የሚነሣ ኃይል ነው ። የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት በሠርቶ አደሩ ሕዝብ ፍላጎትና ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ህልውና የሚያገኝ በመሆኑ ሕዝባዊ ሥልጣን የሚረጋገጥበት ነው ።

የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የሶሻሊስት እብዮት ዓይነተኛ ውጤት ብቻ ሳይሆን ዋና ይዘቱና የድሉም ዋስትና ነው ። በመሆኑም ጽንሰ ሐሳቡ በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ንድፈ ሐሳብ ውስጥ ቁልፍ ቦታን ይዟል ። ከተግባሮቹ መካከል አድጋሪ ኃይሎች አንዱ ያንሰራፋ ነቅቶ መጠበቅና ከተነሡም መደምሰስ ፣ የውጭ ወራሪ ኃይሎችን ሴራና ወረራ ማከሸፍ ፣ የእብዮቱን ድሎች መንከባከብና

መጠበቅ ፡ በወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህ መሠረትም የጭቁን ሕዝቦችን የትግል አንድነት ማጠናከር ፡ ሠርቶ አደሩን ሕዝብ በጎብረት እንቅስቃሴ በፓርቲው መሪነት በሶሻሊስት ኢኮኖሚና የባህል ግንባታ በንቃት ማስተፍ ዋና ዋናዎቹ ናቸው ። በዚህም የፓርቲው ዓላማና ፖሊሲ ማስፈጸሚያ መሣሪያነቱን ያረጋግጣል ።

የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት በተለያዩ ሀገሮች በተለያዩ ቅርፆች ተከስቷል ። በ1871 በፈረንሳይ ለአጭር ጊዜ የታየው የፓሪስ ኮሚቴን የዚህ ሥልጣን ጥንሰስ ሲሆን የርሱን ልምድ በመውሰድና በማዳበር በታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት ማግስት በሩሲያ የተመሠረተው የሶቭዬት ሥልጣን የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የወሰደው አዲስ ቅርፅ ነበር ። ቆይቶም ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በምሥራቅ አውሮፓና በደቡብ ምሥራቅ እስያ የተመሠረቱት የሕዝባዊ ዲሞክራሲ መንግሥታት የዚሁ ሥልጣን ለየት ያለ ቅርፅ ናቸው ። ምንም እንኳ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የተለያዩ ቅርፅ የወሰደና ለወደፊትም ሊወሰድ የሚችል ቢሆንም ፡ በይዘቱ ወዝአደራዊ የሆነና በዓላማውም ብዝበዛና ጭቆናን አጥፍቶ ፍትህ ፡ ሰላምና ብልጽግና የሰፈነበትን ሶሻሊስት ከዚያም ከሚኒስት ኅብረተሰብ መንግሥት ነው ።

የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የዚህ አዲስ ኅብረተሰብ ግንባታ መሣሪያ እንጂ በራሱ ግብ አይደለም ። የኮሚኒስት ኅብረተሰብ የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ሶሻሊዝም ተገንብቶ ወደ ኮሚኒዝም ሽግግር ሲደረግ ይህ ሥልጣን እየከሰመ ስለሚሄድ ታሪካዊ ተልዕኮውና አስፈላጊነቱ ያበቃል ። ኅብረተሰቡ ራሱን በራሱ የሚያስተዳድርበትም አዲስ ሁኔታ ይዳብራል ።

(ሶሻሊስት አብዮትን ፡ ፓርቲን ይመለከታል ።)

ወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት (Proletarian Internationalism)

የሁሉም ሀገር ወዝአደሮችና ሠርቶ አደሮች ለነፃነት ፡ ለእኩልነትና የሰው በሰው መበዝበዝ ለሌለበት ሥርዓት ከካፒታሊዝምና ከኢምፔሪያሊዝም ጋር በሚያደርጉት

ትግል በአንድነት የሚያሰልፋቸውና የሚያስተሳስቧቸው የሠራተኛው መደብ መርህ ነው ። ይህም መርህ የሁሉም ሀገር ሠርቶ አደሮች የጋራ ጥቅምና የጋራ ኃላፊነት ያለባቸው ፡ የማይነጣጠሉ የአንድ መደብ አካል ናቸው ከሚለው አመለካከት የመነጨ ነው ። ካፒታል ብሔራዊ ድንበር ጥሶ በዓለም አቀፍ ደረጃ የተዘረጋ ኃይል ሲሆን ከአርሱ ጋር የሚደረገውን ትግል ለማጠናከር የሠርቶ አደሮች ዓለም አቀፍ የትግል አንድነት አስፈላጊ ሆነ ።

ዓለም አቀፋዊነት ሳይንሳዊ በሆነ መልኩ ከመከሰቱ በፊት በግብታዊው የወዝአደሩ እንቅስቃሴ ውስጥ የትግል አንድነት ስሜት ይታይ የነበረ ቢሆንም ሳይንሳዊ ይዘት ይዞ የወጣው በኮሚኒስት ንቅናቄ ነው ። በ1847 የኮሚኒስት ሊግ ፕሮግራም በወጣ ጊዜ “የሁሉም ሀገር ሠራተኞች ተባበሩ” የሚለው መደባዊ ይዘት ያለው የመጀመሪያው ዓለም አቀፋዊ መርህ ወጣ ።

በቡርሻው ብሔረተኝነት አንፃር ለተበዘበዘ መደብ ነፃነትና ለጭቁን ሕዝቦች ብሔራዊ አርነት በሚደረገው ትግልና የሁሉም ሀገር ሠርቶ አደሮች በአንድ የኢኮኖሚ ሥርዓት እንዲዋሃዱ ለማዘጋጀት የወዝአደሩ መደብ ዓለም አቀፋዊ አንድነት በመርህና በተግባር የሚገለጽበት ነው ።

በሠርቶ አደር ሕዝቦች መካከል ያለ ዓለም አቀፋዊነት የቀለምና የዘር ልዩነትን ሁሉ የሚያጠፋ ነው ። ለምሳሌ በካፒታሊስት ሀገሮች “ከሠለጠኑት ነጭ ሠርቶ አደሮችና” በቅኝ ግዛት ጭቁን ሕዝቦች መካከል መኖር ስላለበት ዓለም አቀፋዊነት ማርክስ ሲያስረዳ ለጥቁር ቆዳ ነፃ መውጣት የማይታገል ነጭ ሠራተኛ ራሱ ነፃ ሊሆን እንደግዴታ አብራርቷል ።

እያንዳንዱ የአብዮታዊ ንቅናቄ ኃይል ወይም የአንድ ሀገር ሠርቶ አደር ሕዝብ የካፒታልን አገዛዝ አሽቀንጥሮ የሠራተኛውን ሕዝብ ሥልጣን መመሥረቱ የካፒታልን ዓለም አቀፍ የኃይል ጥንሰት ማሰላሰል ስለሆነ ከፊል ዓለም አቀፍ ግዴታውን በቅድሚያ እንደተወጣው ቢቆጠርም ፡ ከዚህ አልፎ ተርፎ የሌሎች ሀገሮች ሠርቶ አደሮች ከካፒታል ጋር በሚያካሂዱት ትግል የተቻለውን ሁሉ ድጋፍ መስጠት የዓለም አቀፋዊነት ግዴታው ነው ።

በአንድ ሀገር ወይም ቀበሌና አካባቢ የሚገኙ ብዙ ብሔረሰቦች የሚፈጥሩት በእኩልነትና በጋራ ብልጽግና ላይ የተመሠረተ አንድነት የዓለም አቀፋዊነት ሌላው ገጽታ ነው።

ይህ የዓለም አቀፋዊነት ገጽታ ሌሎችን ለመርዳት ከበገ ፈቃድ መንፈስ የመነጨ ሳይሆን የአንድ ሀገር ብሔራዊ ነፃነትና ተራማጅ እንቅስቃሴ የዘለቁታ ህልውና ሊረጋገጥ የሚችለው የሁሉም ሀገር ሠርቶ አደሮች በኢምፔሪያሊዝምና በካፒታሊዝም ላይ የማያዳግም የመጨረሻ ድል ሲቀዳጁ ብቻ ስለሆነ ነው። ስለዚህም የኢያንዳንዱ ሀገር ተራማጅ ንቅናቄ ወይም ኃይል የራሱን ቀጥተኛ ፍላጎት እያሟላ በተጨማሪ በዓለም ላይ የሚካሄዱትን ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ፀረ ካፒታሊስት ትግሎች በተቻለው መጠን መርዳትና የሶሻሊስት ማኅበረሰቦችን ዕድገትና ኅብረት ማጠናከር አለበት።

የዓለም አቀፋዊነት መርህ በከፍተኛ ደረጃ በተግባር የዋለበት የመጀመሪያው ታሪካዊ ወቅት የፓሪስ ኮሚቴ ነበር። በፓሪስ ኮሚቴ እንቅስቃሴ የተለያዩ ሀገሮች ተወላጆች ተካፋይ ሆነው ነበር። ኮሚቴው ወድቆ ከጭፍጨፋ የተረፉት መሪዎች በየቦታው ሲሰደዱ የአንደኛው ኢንተርናሽናል አባላት ከፍተኛ ሞራላዊና ቁሳዊ እርዳታ አድርገውላቸዋል። እንደዚሁም በጥቅምቱ አብዮት ማግሥት የኢምፔሪያሊስት ኃይሎች በመጀመሪያዋ ሶሻሊስት ሀገር (በሶቭዬት ኅብረት) ላይ የወረራ ጦርነት በከፈቱበት ወቅት በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ የሌሎች ሀገሮች ወዝአደሮች “ከሶቭዬት ኅብረት ላይ እጃችሁን እንሠ” የሚል መፈክር በማንግት ከሶቭዬት ኅብረት ቀይ ጦር ጎን ተሰልፈው ተዋግተዋል።

በ1936 በእስፓኝ የእርስ በእርስ ጦርነት ወቅት የብዙ ሀገሮች ኮሚኒስቶች ከሪፑብሊካኖች ጉን ተሰልፈው ፋሺስቶችን በመዋጋት ዓለም አቀፍ ግዴታቸውን ፈጽመዋል።

የምሥራቅ አውሮፓ ሀገሮች ከፋሺዝም ጭቆናና ጭፍጨፋ ነፃ እንዲወጡ ሶቭዬት ኅብረት የከፈለችው ከፍተኛ መሥዋዕት፣ ከጦርነቱ በኋላም ሶቭዬት ኅብረትና ሌሎች ሶሻሊስት ሀገሮች ለአፍሪካ፣ ለእስያና ለላ

ቲን አሜሪካ የአርነት ንቅናቄዎች ያደረጉትና የሚያደርጉት እርዳታ በዚሁ ዓለም አቀፋዊነት መርህ ላይ የተመሠረተ ነው።

እንዲሁም ኢምፔሪያሊዝምና የአካባቢው አድጋሪ ኃይላት በአብዮታዊት ኢትዮጵያ ላይ ወረራ በከፈቱበት ወቅት ሶቭዬት ኅብረት፣ ኩባና ሌሎችም ሶሻሊስት ሀገሮች ከሰፊው የኢትዮጵያ ሕዝብ ጎን ተሰልፈው በሕይወትና በቁሳቁስ ያደረጉት ድጋፍ በዓለም አቀፋዊነት መርህ ላይ የተመሠረተ ነበር።

ኢትዮጵያ በበኩልዋ በተለይ ለአፍሪካና ለሌሎችም የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎች የተቻላትን ድጋፍ በመስጠት የዓለም አቀፋዊነት ግዴታዋን በመፈጸም ላይ ትግኛለች።

ወዝአደራ
(Proletariat)

ፕሮሌታሪየት (ወዝአደራ) ፕሮሌታሪየስ ከሚል የላቲን ቃል የመጣና በዚህ ትርጉሙም በጥንታዊት ሮማ ምንም ኅብረት ሌላ ላቸውና የነበረውን መንግሥት ለሚያገለግሉ፣ ልጆች ለመውለድ ብቻ ይጠቅማሉ ተብለው ለሚገመቱ ምዝብር የኅብረተሰብ ክፍሎች የተሰጠ ስያሜ ነበር። ዛሬ ግን ወዝአደራ ማለት የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ባለቤት ያልሆነ፣ ስህልውናውም ሲል የሥራ ኃይሉን ስካፒታሊስቱ በመሸጥ በዘመናዊ ፋብሪካዎችና ኢንዱስትሪዎች ውስጥ የሚሠራ የካፒታሊስት ኅብረተሰብ ክፍል ነው።

ምንም እንኳ ቀደም ሲል ከፊል ጊዜ ያቸውን በእርሻና በሌላም ሥራ፣ ከፊል ጊዜያቸውን ደግሞ ጉልበታቸውን ለከበርቱዎች በመሸጥ የሚተዳደሩና ተለማማጅ ሠራተኞች፣ ተዘዋዋሪ ሠራተኞችና ሌሎችም በተለያዩ ስሞች የሚታወቁ ሠራተኞች ቢኖሩም፣ እነዚህ ሁሉ እንደትከከለኛው ትርጉም ከሆነ ወዝአደሮች አልነበሩም። ወዝአደራ በመደብነት የተከሰተው ከአሥራ ስምንተኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ጀምሮ ከፍተኛ የላይንስና ቴክኖሎጂ ዕድገት በታየበት ማለትም በኢን

ዱስትሪ አብዮት ወቅት ነው። ይህም ሁኔታ ወዝአደሩ ከዘመናዊ የግምረኛ መሣሪያዎች (ማሽን) ጋር በቀጥታ በተያያዘ አመራረት ጉልበትን ለቡርጂዚው እንደሸቀጠ በመሸጥ ለአስከፊ ብዝሃነት የተዳገረበት ነበር። ለወዝአደሩ መደብ አባላት መበራከት ምንጭ የሆኑትም ካፒታል ከከተማ አልፎ ወደገጠር ሲገባ በመሬት ከበርቱዎች ተዕዕና ከመሬታቸው በገና የተፈናቀሉት ገባሮችና በከተሞችም ከከፍተኛዎቹ ካፒታሊስቶች ጋር መወዳደር ባለመቻላቸው እየከሰሩ ወደ ወዝአደርነት የተለወጡት ቀድሞ በግል ያመርቱ የነበሩ ንዑስ ከበርቱዎች ናቸው።

ወዝአደር በካፒታሊስቲ ሥርዓት ዋነኛው አምራች ኃይል ቢሆንም የምርት መገልገያዎች ባለቤት ባለመሆኑ በአነስተኛ ምንጻ የሚበዘበዝ፣ በዚህም ምክንያት በቡርጂው ሥርዓት ውስጥ ከቡርጂዚው ጋር በማይታረቅ ቅሬታ ተፋጥሞ ያለ ነው። ወዝአደሩ የቡርጂው ሥርዓት እንዲፈርስ በካፒታሊስቲ መደብ ላይ በቆራጥነት የሚነሣ፣ በሥራ ጠባዩና በአስከፊ የኑሮ ሁኔታው ሳቢያ አብዮታዊ በመሆኑ በተደራጀ ሁኔታ ካፒታሊዝምን ደምስሶ ብዝሃነትና ጭቆና የሌለበትን ኮሚኒስት ኅብረተሰብ የመገንባት ታሪካዊ ተልዕኮ ያለው መደብ ነው።

የወዝአደሩ መደብ በዘመናዊ ኢንዱስትሪዎችና ፋብሪካዎች ውስጥ በመሥራት የኅብረተሰቡ ህልውናና ዕድገት መሠረት የሆነውን ምርት የሚያመርት፣ በዘመናዊ የግምረኛ ዘዴና ጥበብ የተካነ፣ ከሥራ ሁኔታውም የተነሣ በአንድ ላይ የተሰባሰበና የራሱ የሆነ ጠንካራ ዲሲፕሊን ያለው ነው። ዘመናዊ ኢንዱስትሪ እየተስፋፋና ሌሎች መደቦች ህልውናቸውን እያጡ ሲሄዱ የወዝአደሩ መደብ ግን እያደገና እየሰፋ የሚሄድ በመሆኑ አስከመጨረሻው ለግል ሀብት መጥፋት ሊቆም የሚችል ዘላቂ መደብ ነው። ሆኖም የወዝአደሩ መደብ ለሶሻሊዝም፣ ብሎም ለኮሚኒዝም አስከመጨረሻው ሊታገል የሚችለው በጠንካራ ኮሚኒስት ፓርቲ ሲመራ ብቻ ነው።

(ወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነትን፣ የመጀመሪያ ደረጃ ካፒታል ክምችትን ይመለከታል።)

ወዝአደር መሳፍንት (የ—) (Labour Aristocrats)

በሠራተኛ ማኅበራት፣ በተለይ በአመራሩ ላይ ሆነው የቡርጂውን ርዕዮተ ዓለምና ፖለቲካ በማሰራጨት የሠራተኛውን መደብ አብዮታዊ ተልዕኮ ለማዘናጋትና የቡርጂዚው ተከታይ ለማድረግ የሚጥሩ፣ ድርጅቱን የመደብ እርቅ መስበኪያና የራሳቸው ጥቅም ማስጠበቂያ የሚያደርጉ ናቸው። የወዝአደር መሳፍንት ከሞናፖሎች በሚያገኙት ጥቅም የሠራተኛውን መሠረታዊ ዓላማ ለመሸጥ፣ ሠራተኛውን በጥቅም በመደለል ለመደባዊ ዓላማውና ለሶሻሊዝም የሚያደርገውን ትግል በጊዜያዊና በጥገናዊ ለውጥ ለመተካትና የቡርጂውን አገዛዝ ለማሰንበት ይጥራሉ። የወዝአደር መሳፍንት ከሠራተኛው መደብ የወጡ ቢሆኑም በጥቅም ተገዝተው በአመለካከታቸውና በአኗኗራቸው ከመነጨበት መደብ የተነጠሉና ተስፋቸውንና ህልውናቸውን ከሞናፖሊስቶች ጋር ያስተሳሰሩ ወገኖች ናቸው።

የወዝአደር መሳፍንት ህልውና ኢኮኖሚያዊ መሠረት ሞናፖል ካፒታሊዝም ነው። ካፒታሊዝም ከነፃ ውድድር ደረጃ አልፎ ወደ ሞናፖል ወይም ወደ ኢምፔሪያሊዝም ዕድገት በተሸጋገረበት ወቅት ካፒታል ከአንድ ሀገር ደንበር አልፎ በዓለም አቀፍ ደረጃ ተዕዕና ማድረግ ጀመረ። በዚህ መሠረት ሞናፖል ካፒታሊስቶች ካለፈው ምዕት ዓመት ሁለተኛ አጋማሽ መጨረሻ ጀምሮ ለኢንዱስትሪዎቻቸው ጥሬ ዕቃ በገና ለማግኘት፣ ለሸቀጦቻቸው ሰፊ ገበያ ለማመቻቸትና የሌሎች የዓለም አካባቢ ሕዝቦችን ጉልበት በርካሽ ጥጋ ለመበዝበዝ በነበራቸው ዓላማ መሠረት ሕዝቦችን በቅኝ ግዛት ሥር በማዋል ከፍተኛ ትርፍ ለማካበት ችለዋል። ከቅኝ ግዛቶች ብዝሃነት የተገኘው ከፍተኛ የሞናፖል ትርፍ የቅኝ ግዛት ሕዝቦችን ማስመዝበሩ ብቻ ሳይሆን የራሳቸው የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ወዝአደሮች በሚያደርጉት ፀረ ካፒታል ትግል ላይ ከፍተኛ ተዕዕና አድርጓል። ሞናፖሊስቶች ባካበቱት ትርፍ በመጠቀም በሠራተኛ ማኅበራት ውስጥ የወዝአደር መሪዎችን፣ የመያ ትምህርት ያላቸውንና ነቃ ያሉትን ሠራተኞች በጥቅም በመደለል በሠራተኛው ትግል ላይ

ለጊዜውም ቢሆን አፍራሽ ተፅዕኖ አሳድረዋል። እነዚህን የመሰሉ የሠራተኛ ማገበራት መሪዎችም ለጥቅም በመገዛት በሞኖፖሊስ ቶች ላይ የሚደረገውን ዲሞክራሲያዊና አብዮታዊ ትግል በማጠናከር ፈንታ ከኢምፔሪያሊስቶች ጋር በመመሳጠር የቡርጂው ብሔረተኝነት፣ ትምክህተኝነትና ፀረ ሶሻሊስት አፈቀላጤ በመሆን አገልግለዋል።

ወገናዊነት

(Partisanship)

በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የተወሰኑ መደቦችን ጥቅምና ፍላጎት ማን ፀባረቅና ለዚያም መቆምን የሚያመለክት ነው። በፍልስፍና ወገናዊነት ማለት ከሁለቱም ከቅስለካልነትና ከሐሳባዊነት የእንደኛው ተከታይ ወይም ደጋፊ መሆን ነው። በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መስክ ወገናዊነት ለወዝረድ መደባዊ ጥቅም መቆምን ያሳያል። በአጠቃላይ ይህ መደባዊ ወገናዊነት በየትኛውም የኅብረተሰቡ ቁሳዊና መንፈሳዊ ሕይወት ውስጥ የሚንፀባረቅ ነው።

ቡርጂ ምሁራን የሚከተሉት ፍልስፍና፣ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ወዘተ... የመደቦችን ሁሉ ጥቅምና ፍላጎት የሚያፀባርቅ አድርገው ያቀርቡ። በተግባር ግን የቡርጂዚውን ጥቅምና ፍላጎት ሲያራምዱ ይታያሉ።

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ቅስለካልነትና ሐሳባዊነት ሁለት በተፃራሪነት የቆሙ ፊናዎች ሆነው ቆይተዋል። ባለንበት በአሁኑም ዘመን የሚካሄደው ርዕዮተዓለማዊ ትግል ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም የሚደረገውን ታሪካዊ ሽግግር የሚያንፀባርቅ ነው። ቡርጂዚው በፀረ ኮሚኒስት ፕሮፓጋንዳ ሶሻሊዝምንና ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ያጥላል። በቡርጂው ሥርዓት ውስጥ ያሉትን ተፃራሪ ቅራጾች እድበስብሶ ለማቅረብ ሌት ተቀን ከፍተኛ ጥረት ያደርጋል። ወዳሬ የሆነው የካፒታሊስቱ ሥርዓት ለሰው ልጅ ነፃነት፣ እኩልነትና ብልጽግና የቆመ ብቸኛው መድኃኒት እንደሆነም ይሰብካል። የቡርጂው መንግሥት ለሁሉም መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች ጥቅም

እኩል እንደቆመና የካፒታሊስቶች ፍላጎት የመላው የሰው ልጅ ፍላጎት እንደሆነ እስመሰሉ ለማቅረብ በሚነሳው ውዥንብር ሕዝቡን ያወናብዳል። ይሁን እንጂ በሚገባ ሲጤን በዚህ ሁሉ የቡርጂው ርዕዮተዓለም መደባዊ ወገናዊነት እንዳለውና አድልዎ እንደሚያደርግ በግልጽ ይታያል።

ማርክሳውያን ግን በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ገለልተኛ ወይንም ከመደብ በላይ መሆን የማይችል መሆኑን ይገልጻሉ። ወገናዊነታቸው ለወዝረድ መደብ መሆኑንም በይፋ ይናገራሉ።

ማርክሲዝም ምን ጊዜም ከዚህ ወገናዊነት በመነሣት ዲያሌክቲካዊና ታሪካዊ ቅስለካልነት ሠራተኛው መደብ ካፒታሊዝምን ገርሶ በመጣል ለኮሚኒዝም በሚያደርገው ትግል ሳይንሳዊ የትግል መሣሪያው እንደሆነ ያረጋግጣል። ማርክሳዊ ሌኒኒዊ ፍልስፍና ንድፈ ሐሳብንና ተግባርን በሚገባ የሚያዋህድና እውነታን በትክክል የሚያንፀባርቅ፣ ሐሳባዊነትን፣ ዲበአካላዊ አመለካከትን፣ ከላሽነትንና ቀናናዊነትን ያሰርገራሊ የሚዋጋና የሠራተኛው መደብና የምዝብር ሕዝቦች መደባዊ ወገናዊነት በሁሉም መስክ የሚገለጽበት አጠቃላይ አመለካከት ነው።

ማርክሳውያን ወገናዊነታቸውን ለወዝረድ መደብ የሚያደርጉት ይህን መደብ እንዲሁ ለመደገፍ ፈልገው ሳይሆን የታሪክ ሂደትን በማጤንና እውነታን በትክክል ሊያንፀባርቅ የሚችል ርዕዮተዓለሙም ሳይንሳዊና ተራማጅ የሆነ ይህ መደብ መሆኑን በመገንዘብ ነው። ዛሬ ካሉት መደቦች ሁሉ ጥቅምና ፍላጎቱ ከኅብረተሰቡ ዕድገትና ደገንነት ጋር የሚገጥም የወዝረድ መደብ ብቻ ነው። ምክንያቱም የተቀሩት መደቦች ከዘመናዊ ኢንዱስትሪ ዕድገት ጋር እየተፈረካከሱ ሲሄዱ እየተጠናከረ የሚሄደው ይህ መደብ በመሆኑ ነው።

ቡርጂዚው በነፃ ውድድር ካፒታሊዝም ጊዜ አድጋሪ የፊውዳል ሥርዓትን በመዋጋትና የምርት ኃይሎችን በማሳደግ በጊዜው የተራማጅነት ሚና ቢጫወትም ዛሬ ካፒታሊዝም በሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ በሚገኝበት ወቅት የምርት ኃይሎችን ዕድ

ገት የሚገታ፣ የገብረተሰቡን ዕድገትና እርምጃ የሚያደናቅፍ ሚና በመጫወት ላይ ይገኛል። ስለሆነም የቡርጂዊው ርዕዮተ ዓለም አድጋሪና ትታች ሊሆን በችሏል። ወዝላ ደሩ ግን ዕድገቱና ፍላጎቱ ከምርት ጋይሎች ዕድገት ጋር የተያያዘ በመሆኑ አመለካከቱ ላይንሳዊ ነው። የግርክሳውያን ወገናዊነት ልዩ ባሕርይም ይህ ሳይንሳዊነትና ተራማጅነት ነው።

ወግ አጥባቂ ወይም ቡርጂዊ ሶሻሊዝም (Conservative or Bourgeois Socialism)

የሚታዩትን ማኅበራዊ ጉብዓልና ምቹና ችግሮች አሻሽለው የቡርጂዊውን ጥበብ ረተሰብ ህልውና ለማቆየት የሚመኙ የቡርጂዊው ክፍሎች ማለትም ሊኮኖሚስቶች፣ ለሠራተኛው ከገፈራቸውን የሚመጡ ሰብአውያን፣ በጉ አድራጊዎች ወዘተ... የሚሰብኩት ሶሻሊዝም ነው። የቡርጂዊ ሶሻሊስቶች ከዘመናዊ ገብረተሰብ የሚገኘውን ጥቅም ይፈልጋሉ። ግን ይህ ገብረተሰብ በቡርጂዊው ላይ ሊያመጣ የሚችለውን አደጋ ይፈራሉ። ለጊዜው ያለው የገብረተሰብ አጭም ያለምንም ተቀናቃኝ አንዲኖር ይመኛሉ፤ እነሱ ከላይ የተፈናጠጠበት ዓለም ውብ እንደሆነና ወዝ ደሩም ያለውን ጥላቻና ትግል አስወግዶ ወደዛ ውብ ዓለም ለመግባት እንዲጣጣር ይሰብካሉ።

ሁለተኛው የተሻለና ግን ዘዴ የሚያገኝው የቡርጂዊ ሶሻሊዝም ደግሞ ለወዝላ ደሩ የሚጠቅመው የፖለቲካ ሥልጣን ሳይሆን ለኑሮ የሚያስፈልጉት ቀላላዊ ሁኔታዎችና የኢኮኖሚ ግንኙነቶች መለወጥ ነው በማለት ሠራተኛው ለአብዮታዊ አንቅስቃሴ ያለውን በሚት ለመሰለብ የሚጥር ነው። ለኑሮ የሚያስፈልጉ የቀላላዊ ሁኔታዎች መለወጥ ማለትም የቡርጂዊው የምርት ግንኙነት በአብዮታዊ ትግል መደምሰስን ሳይሆን የካፒታልና የጉልበት ግንኙነት ሳይቃወስ የሚገኘውን የአስተዳደር መሻሻልን መሻት ማለት ነው። የቡርጂዊው ሶሻሊዝም የሚሰጠው ትርጉም ሌላ ሳይሆን በርግዚው ቡርጂዊ የሆነው ለወዝላደሩ ጥቅም ሲል ነው የሚል ይሆናል።

ወጣት አጥፊነት (የ—) (Juvenile Delinquency)

ከ15 ዓመት የበለጠ ዕድሜ ኑሮዎቹው ነገር ግን አካለ መጠን ያልደረሱ ወይም በብዙ ሀገሮች እንደተደነገገው አሥራ በምንት ዓመት ያልሞላቸው ወጣቶች የሚፈጽሙት ወንጀል የወጣት አጥፊነት ይባላል። የወጣት አጥፊነት በዕድሜ እነስተኛ ወይም ከአሥራ አምስት ዓመት በታች የሆኑ ለላጊ ሕፃናት ከሚፈጽሙት ጥፋት በተለየ ደረጃ የሚታይ ነው። ታዲሂ ሕፃናት ለማኅበራዊ ኑሮ አደገኛ የሆነ ተግባር ሊፈጽሙ ቢችሉም በጋላፊነት አይጠየቁም።

ብዝበዛ በሰፊነት ገብረተሰብ ውስጥ ለወጣት አጥፊነት ዋናው ምክንያት የገብረተሰብ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ መዋቅር ነው። በቡርጂዊ ገብረተሰብ ውስጥ ወጣቶችን የሚያስጨንቁና ተስፋ የሚያስቆርጡ ማኅበራዊ ክስተቶች የተለመዱና የግያደርጡ በመሆናቸው የወጣት አጥፊነትም እየጨመረ ይሄዳል። ሥራ አጥነት፣ በወደፊት ኑሮ ለሰመተግመን ወዘተ... የወጣቱን ሕይወት የሚያጨልሙ ሁኔታዎች ናቸው። የዕዕ ሱስ ሻነት፣ ቀግር፣ ሰርቆት፣ ውንብድናና ሌላውም የወጣት አጥፊነት እየበረከተ የሄደውም በቡርጂዊው ሥርዓት ነው። በሶሻሊስት ሥርዓት ግን የወጣቱ የወደፊት ዕድል ዋስትና ያለው በመሆኑና ለተደላደለ የወደፊት ኑሮ ውም እስፈላጊው ዝግጅት ስለሚደረግለት ከጭንቀትና ከተስፋ መቁረጥ ነፃ ይሆናል። ስለዚህም ወደ አጥፊነት ለሚመሩ ሁኔታዎች አይጋለጥም። ይህም ሲባል ወጣት አጥፊዎች አይገኙም ማለት አይደለም። አልፎ አልፎ በወጣቶች በተናጠል የሚፈጸሙ ጥፋቶች ያጋጥማሉ። ይህም ሆኖ ወጣት አጥፊነት እንደገብረተሰብ መሠረታዊ ችግር የሚቆጠር አይደለም።

ወጪ ንግድ (Export Trade)

አንድ ሀገር ሸቀጦችን ወደ ሌሎች ሀገሮች በመላክ የሚያደርገው የንግድ አንቅስቃሴ ወጪ ንግድ ይባላል።

አንድ ሀገር በመሠረቱ ከፍጆታ በላይ የሆነን ሸተጥ ወይም በሀገር ውስጥ ዝብያ

ሸቀጡ የሚያስገኘው ገቢ በውጭ ገበያዎች ከሚያስገኘው ገቢ ያነሰ ከሆነ ወይም በሌሎች ምክንያቶች ሸቀጦችን ወደ ውጭ ይልካል ። ወደ ውጭ የሚላኩ ሸቀጦችም የውጭ ምንዛሪን ያስገኛሉ ።

የካፒታሊስት ሀገሮች በሀገራቸው ገበያ ውስጥ ሊጣሩ ያልቻሉትን ሸቀጦቻቸውን ወደ ጎረቤት ሀገሮች ይልካሉ ። በተለይም ሞናኖራ ካፒታሊስቶች ጎረቤት ሀገሮችን የዕቃዎቻቸው ግራገሬያ በማድረግ ፣ ሸቀጦቹንም በሞናኖራ ዋጋ በማትረብ ከፍተኛ ትርፍ ያጋብሳሉ ። በእንግሩ እነዚህ ኢምፒሪያሊስት ሀገሮች ጎረቤት ሀገሮች በወጪ ንግድ አማካይነት የሚልካቸው ሸቀጦች በልዩ ልዩ ተፅዕኖዎች እንዳይገቡ የግንጃ እርምጃዎችን ይወስዳሉ ፤ እንዲገቡ ከፈቀዱም በዝቅተኛ ዋጋ እንዲሸጡ ያደርጋሉ ።

ጎረቤት ሀገሮች ለልማታቸው የሚያስፈልጓቸውን ሸቀጦች ለመግዛት የሚያስችላቸውን የውጭ ምንዛሪ የሚያገኙት በመሠረቱ በወጪ ንግድ አማካይነት ከሚያገኙት ገቢ በመሆኑ የሚልካቸው ሸቀጦች ዋጋ ዝቅተኛ እየሆነ መሄድ የኢኮኖሚ ዕድገታቸውን ይገታዋል ። የነዚህም ሀገሮች የወጪ ንግድ እንቅስቃሴ ገበያቸው ውሱን በሆነ በጥሪ ዕቃነት በሚያገለግሉ ጥቂት የእርሻና የማዕድን ውጤቶች ላይ በመሆኑ ችግራቸው ይበልጥ ይበባሳል ።

የሞናኖራ ካፒታሊስት መንግሥታት ወደ ውጭ ሸቀጦችን ለሚልኩ የሞናኖራ ድርጅቶች ልዩ ልዩ ድገትዎችን ያደርጋሉ ። ለምሳሌ ድርጅቶቹ ዕቃዎችን በመላካቸው የተነሣ ከልዩ ልዩ የውስጥ ቀረጦች ክፍያ ነፃ እንዲሆኑ ያደርጋሉ ፤ ወይም ዝቅተኛ ክፍያ ብቻ እንዲያደርጉ ይወስናሉ ። ከዚህም ሌላ የወጪ ንግድ ለማዳበር በተጻጸሙ አስመጪና ላኪ ባንኮች አማካይነት ወደ ውጭ ለሚልኩ ነጋዴዎች ብድር በመስጠትና ተያዥ በመሆን እንዲሁም የውጭ ሀገር ድርጅቶች ወይም መንግሥታት ከላኪው ሀገር ዕቃዎችን እንዲገዙ ለማስቻል የወጪ ንግድ ብድር በመስጠት ይረዳሉ ።

(የውጭ ንግድን ይመለከታል ።)

ወጪና የገቢ ማወዳደሪያ ሒሳብ (የ—)

(Cost Accounting)

ኢኮኖሚን ለማንቀሳቀስ ልዩ ልዩ እምራችና አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች ምርት ለማምረት ወይም አገልግሎት ለመስጠት የሚያወጡትን ወጪና ሊያገኙ የሚችሉትን ገቢ በቅድሚያ የሚገመግሙበት የሒሳብ ስልት ነው ። ዓላማውም በዝቅተኛ ወጪ ከፍተኛ ውጤት ማስገኘት ሲሆን እያንዳንዱ እምራችና አገልግሎት ሰጪ ድርጅት የተወሰነለትን ገቢ መምታቱን የሚቆጣጠርበት ዘዴ ነው ።

እነዚህ ድርጅቶች ራሳቸውን በራሳቸው የሚያስተዳድሩ ፣ ባላቸው ሥልጣን ሠራተኞችን የሚቀጥሩ ፣ የሚያሳድጉና የሙያ ማሻሻያ ፕሮግራሞችን የሚሰጡ ፣ የራሳቸውን የገቢና የወጪ ሒሳብም የሚይዙ ናቸው ። ይህ ሥልጣን ያላቸው ሥራ አስኪያጆች በማምረት ሂደት ውስጥ ለሚከሰቱ ችግሮች የተቀላጠፈ ውሳኔ ለመስጠት እንዲያስችላቸው ያላቸውን ንብረትና ገንዘብ ያለውጣ ውረድ ለማንቀሳቀስ ይችላሉ ። ይህም አሠራር በተቻለ መጠን በአነስተኛ ወጪ የዕቅድ ግብን ለመምታት ያስችላቸዋል ።

በሸሻሊዝም የወጪና የገቢ ማወዳደሪያ ሒሳብ ዓላማ በአነስተኛ ወጪ ከፍተኛ ውጤት አስገኝቶ የኅብረተሰቡን ፍላጎት በይበልጥ ማርካት ነው ። በእንግሩ በካፒታሊስት ሥርዓት የወጪና የገቢ ማወዳደሪያ ሒሳብ የሚያገለግለው ዋጋን በማናርና ወጪን በመቀነስ በተለይም የሥራ ዕምቀትን በመጨመርና ለሥራ እካባቢ ደኅንነት የሚወጡ ወጪዎችን ቀንሶ ትርፍ በማካበት የካፒታሊስቱን የግል ጥቅም ማዳበር ነው ።

ዋርሶ ቃል ኪዳን ድርጅት (የ—)

(Warsaw Pact)

በአውሮፓ ሰላምንና ደኅንነትን ለማረጋገጥ በአልባንያ ፣ (እስከ 1968) በቡልጋሪያ ፣ በሀንጋሪ ፣ በጀርመን ዲሞክራቲክ ሪፑብሊክ ፣ በፖላንድ ፣ በሩማንያ ፣ በሶቭዬት ኅብረትና በቼኮዝሎቫኪያ መካከል ግንቦት 14 ቀን 1955

በዋርሶ ከተማ የተደረገ የወዳጅነት ፡ የትብብርና የመረዳዳት ስምምነት ነው ።

የዋርሶ ቃል ኪዳን ድርጅትን ማቋቋም ያስፈለገበት ምክንያት የምዕራብ አውሮፓ ሀገሮች በ1949 የሰሜን አትላንቲክ ቃልኪዳን ድርጅት ኔቶን በማቋቋም በሶቫኒት ሀገሮች ስላምና ደኅንነት ላይ አስጊ ሁኔታ መፍጠራቸውና በ1954 ምዕራብ ጀርመን አባል እንድትሆን መፍቀዳቸው ነው ።

የዋርሶ ቃልኪዳን ድርጅት የአባል ሀገሮቹን ደኅንነት ለመጠበቅና በአውሮፓ ስላም ለማስፈን አስፈላጊውን እርምጃ ሁሉ ይወስዳል ። በመሆኑም አባል ሀገሮች በዓለም አቀፍ ግንኙነታቸው በጦር ኃይል እንደማያስፈራሩና ወረራ እንደማይፈጽሙ ወስነዋል ፤ ይሁን እንጂ በአንዳቸው ላይ በጦር መሣሪያ አማካይነት ጥቃት ቢደርስ ሁሉም በአስቸኳይ አግባብ ባለው መንገድ በጦር ኃይልም ጭምር የመርዳት ቃልኪዳን ገብተዋል ። ስምምነቱ የእያንዳንዱ አባል ሀገር ብሔራዊ ነፃነት እንዲጠበቅና አንዱ በሌላው ሀገር የውስጥ ጉዳይ ጣልቃ እንዳይገባ ይከለክላል ። በዓለም አቀፍ ጉዳዮችም ላይ የአባል ሀገሮችን ጥቅም የሚነኩ ከሆነ የጋራ ምክክር ይደረጋል ።

የዋርሶ ቃልኪዳን ድርጅት በመጀመሪያ የተቋቋመው ለ20 ዓመት ጊዜ ሆኖ ከዚሁ ጊዜ በኋላ ግን አንድ ሀገር ከድርጅቱ ለመውጣት በጽሑፍ ካላሳወቀ በስተቀር ለ10 ዓመት በቀጥታ እየታደሰ እንደሚሄድ በውሉ ላይ ተጠቅሷል ። በተጨማሪም የአውሮፓ ሀገሮች ሁሉ በሚፈርሙት ስምምነት መሠረት የአውሮፓን ሀገሮች ደኅንነት ለማስጠበቅ የሚቻልበት ሁኔታ ከተፈጠረ ድርጅቱ ወዲያው የሚፈርስ እንደሆነ ስምምነቱ ያመለክታል ።

ዋነኛና መለስተኛ ባሕርያት
(Primary and Secondary Qualities)

የነገሮችን ባሕርያት ከነባራዊነት ወይም ከገሊናዊነት አንፃር ለመለየት ይጠቅማሉ ተብለው የተወሰዱ ፈርጆች ናቸው ። በዚህ አመለካከት መሠረት ዋነኛ ባሕርያት የሚባሉት ከቁስአካል በሐሳብ እንኳን ልንለያቸው የማንችል ባሕርያት ናቸው ። ለምሳሌ ቅርፅ ፣ ስፋት ፣ ቅስቃሴ ከቁስአካል ሊለዩ

አይችሉም ። ስፋት የሌለው ነገር ቁሳዊ ሊሆን አይችልም ። በመሆኑም ቅርፅ ፣ ስፋት ፣ ቅስቃሴ ፣ መጠን ወዘተ... ከቁስአካል ሊገኙ ጠሉ ስለማይችሉ የሱ ዋነኛ ማለትም ነባራዊ ጠባዮች ናቸው ። መለስተኛ ባሕርያት የተባሉት የቁስአካል ነባራዊ ባሕርያት ሳይሆኑ ነገር ግን በሱ አማካይነት በተለይም በሕዋሳት ሥር ላይ ባላቸው ተገብሮት በሐሳባችን ውስጥ የሚፈጠሩ ሕውስታዎች ናቸው ። የእነዚህ ዓይነቶቹ እውነት ጎሊናዊ ብቻ ነው ለምሳሌ ቀለም ፣ ሽታ ፣ ድምፅ ፣ መቀት ወዘተ... የቁስአካል መለስተኛ ዓይነቶች ናቸው ። መቀትን ብንወስድ ሕውስታ እንጂ አራሱ ሞቃቱ ነገር የሚሰማው ነባራዊ ጠባይ ነው ለማለት አይቻልም ።

የቁስአካል ባሕርያትን ነባራዊና ጎሊናዊ በማለት ለመክፈል የሚጥር ይህ አመለካከት የተዛባ አስተሳሰብን የሚያንፀባርቅ ነው ። የቁስአካል ዓይነት ሆኖ ነባራዊ አይደለም ብሎ መናገር የቁስአካልን ዋና ባሕርይ ማለትም ነባራዊነቱን ማዛባት ይሆናል ። ውስብስቡን የንቃተ ጎሊናን የማንፀባረቅ ችሎታን በትክክል መገንዘብ ከማስፈለጉም በላይ ችሎታው አራሱ ቁሳዊ መሠረት እንዳለው መገንዘብ ያሻል ። ይህ ቁሳዊ መሠረት ያለውን የዕድገት ደረጃ የማንፀባረቁን ጠባይ ውስብስብ ያደርገዋል ። ቁስአካል ነባራዊ ያልሆኑ ዓይነቶች አሉት የሚለው አመለካከት በርክሌይና ሂዩም ለተባሉት ሐሳባውያን ፈላስፎች የቁስአካልን መኖር ለመክድ ጠቅሟቸዋል ። ቀለም ጎሊናዊ ከሆነ ቀለም ስለሌለው ስፋት ለማሰብ ስለማይቻል ስፋት እራሱ ጎሊናዊ ነው በማለት በርክሌይ የቁስአካልን ዓይነቶች ሁሉ ጎሊናዊ በማድረግ ቁስአካል ሀልውና የለውም ለማለት በቅቷል ።

(ተናክለታዊ ቁስአካልነትን ይመለከታል ።)

ዋጋ
(Price)

የሸቀጦች እሴት የገንዘብ መልክ ወይም ገንዘባዊ መግለጫ ነው ። ስለዚህም የዋጋ የመጨመር ወይም የመቀነስ ሂደት የሚሸከረው በሸቀጦች እሴት አካባቢ ነው ። የአንድ ሸቀጥ አቅርቦት ሲጨምር የዚያ

ሸቀጥ ጥጋ ከሸቀጡ እሴት ሸቅ ሲል ፡
ለሸቀጡ ያለው ፍላጎት ሳይለወጥ የሸቀጡ
አቅርቦት ሲቀነስ ደግሞ የዚያ ሸቀጥ ጥጋ
ከዚያ ሸቀጥ እሴት ከፍ ይላል ። የአንድ
ሸቀጥ እሴትና ጥጋ እኩል ሊሆን የሚችለው
በገበያ ላይ የዚሁ ሸቀጥ አቅርቦትና ፍላጎት
ተመጣጣኝ በሚሆንበት ጊዜ ብቻ ነው ።

የሸቀጥ ጥጋ (በብር)	የሸቀጥ አቅርቦት	የሸቀጥ ፍላጎት
10	500	100
9	400	200
8	300	300
7	200	400
6	100	500

በዚህ ሠንጠረዥ መሠረት የሸቀጡ አቅር
ቦትና ፍላጎት እኩል ሆኖ የሚታየው የሸ
ቀጡ ጥጋ ብር 8 ሲሆን ነው ። ይህም ጥጋ
የሚያሳየው ያን የተወሰነ ሸቀጥ ለማምረት
የፈለሰው የሰው የሥራ ኃይል በገንዘብ ሲመ
ነዘር ስምንት ብር መሆኑንና ይህም ስምንት
ብር የሸቀጡ ትክክለኛ እሴት መሆኑን ነው ።
የሸቀጡ አቅርቦት ከሸቀጡ ፍላጎት በታች
ወይም በላይ ሲሆን ጥጋው ከእሴቱ ሸቅና ከፍ
ሲል ይታያል ።

በካፒታሊዝም የነፃ ውድድር ደረጃ
ተመሳሳይ የሆኑ ሸቀጦችን የሚያመርቱ ብዙ
ካፒታሊስቶች በመኖራቸውና እያንዳንዱ ካፒ
ታሊስት በተናጠል ለገበያ የሚያቀርበው
ሸቀጥ አነስተኛ በመሆኑ ጥጋን የሚወስነው
ገበያው ነው ። ማለትም በዚህ ደረጃ የግናቸ
ውም ወደ ገበያ የሚቀርብ ሸቀጥ ጥጋ የሚ
ወስነው ሸቀጡ ገበያ ውስጥ በተረፈበት
መጠንና (አቅርቦት) ለዚያ ሸቀጥ በገበያ
ውስጥ ዓለው ፍላጎት አንፃር ነው ማለት
ነው ። በካፒታሊዝም የነፃ ውድድር ደረጃ
ሻጮች ለተወሰነ የሸቀጥ መጠን የሚጠይቁት
ጥጋ በዚያ በተወሰነ ገበያና በተወሰነ ጊዜ
በማቸች ለመክፈል ከሚፈልጉት ጥጋ ጋር
እኩል የመሆን አዝማሚያ ያሳያል ።

ካፒታሊዝም ከነፃ ውድድር ደረጃ
አልፎ ወደ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ በሚ
ሸጋገርበት ጊዜ ለገበያ የሚቀርቡ ሸቀጦችን
የሚያመርቱ ጥቂት ሞኖፖሊስቶች ብቻ በመ
ሆናቸው የሸቀጦች ጥጋ የሚወስነው እንደ
ዝቅተኛው የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ በገ

በያው ሳይሆን በጥቂት ሞኖፖሊስቶች ይሆ
ናል ። በመሆኑም በሞኖፖል ካፒታሊዝም
ደረጃ ሞኖፖሊስቶች የሸቀጦችን ጥጋ በየጊ
ዜው በማናር የሞኖፖል ትርፍ እያካበቱ
የሠርቱ አደር ሕዝቦችን ብዝበዛ በከፍተኛ
ደረጃ ያባብሱታል ።

በሶሻሊዝም የሸቀጥና የገንዘብ ግንኙ
ነት በመኖሩ ለልውውጥ የሚመረቱ ሸቀ
ጦች ሁሉ ጥጋ ይኖራቸዋል ። ይሁንና በሶ
ሻሊዝም የማይሸጡና የማይለወጡ እንደተፈ
ጥሮ ሃብት ፣ የማይንቀሳቀስ ንብረት (እንደ
ፋብሪካ ፣ እንደ ኃይል ማመገሚያ ወዘተ...) ፣
እንደሥራ ኃይል ያሉ ነገሮች የገበያ ጥጋ
አይኖራቸውም ። በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ
ጥጋ የምርትና የፍጆታ መጠንን እንዲሁም
የሕዝቡን የመግዛት ዕቅድ መሠረት በማድረግ
በዕቅድ አውጭ አካላት የሚወሰን ነው ።

የሶሻሊስት አምራች ድርጅቶች በትር
ፍና በዚግራ ስሌት መሠረት የሚያመርቱ
እንደመሆናቸው ጥጋ ለዕቅድ አውጭ አካ
ላት በምርትና በፍጆታ መካከል ያለውን ግን
ኙነትና የግንኙነቱንም አዝማሚያ የሚጠቁ
ግቸው መሣሪያ ስለሆነ የዕቅዱን ትክክለኛ
መሆንና አለመሆን እንዲያውቁ ይረዳቸዋል ።

በዳበረ ሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ
የግል ንግድ ባለመኖሩ የሚመረቱ ሸቀጦች
በሙሉ የሚከፋፈሉት በመንግሥት ፣ በኅብ
ረት አከፋፋይ ድርጅቶችና በሕዝብ የሸግ
ቶች ማክበራት ነው ። ይህም በመሆኑ ዘመ
ንግሥት የዕቅድ አውጭ አካላት የተወሰነው
የሸቀጦች ጥጋ የሚጣሰበት ሁኔታ የልም ።
በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ጥጋ እንደካፒ
ታሊስቱ ኢኮኖሚ ለካፒታሊስቱ ትርፍ መካ
በት ሲባል በየጊዜው የማያደግ ከሠራተኛው
ሕዝብ ገቢ መጨመር ጋር ሁልጊዜም የማይ
ጨምርና ለረዥም ጊዜ የተረጋጋ በመሆኑ
የኑር ሁኔታ መሻሻልን ያሳክታል ።

ንግድ በሀገር አቀፍ ደረጃ ብቻ ሳይሆን
በዓለም አቀፍ ደረጃም የተሰፋፋ እንደመሆኑ
ከሀገር አቀፍ ጥጋ የተለየ የዓለም ጥጋም
አለ ። በተለይ ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት
በኋላ የዓለም ገበያ ሲባል የዓለም አቀፍ የካ
ፒታሊስትንና የሶሻሊስትን ገበያ የሚመለከት
በመሆኑ በሁለቱ የዓለም ገበያዎች ውስጥ
የጥጋ ይዘት የተለየ መሆኑን መገንዘብ ያስ
ፈልጋል ። የዓለም የካፒታሊስት ገበያ ከፍ

ተኛ ፋክከር የሚካሄድበት ፡ ያልተረጋጋና በግብታዊነት የሚንቀሳቀስ ከመሆኑም በላይ የሸቀጦች ዋጋ በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የሚወሰን በመሆኑ የዓለም የካፒታሊስት ገበያ ዋጋ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ባልተመጣጠነ ንግድ ሳቢያ ጓላቀር ሀገሮችን የሚበዘብዙበት ዓይነተኛ መሣሪያ ነው ። በአንፃሩ የዓለም የሶሻሊስት ገበያን በሚመለከት ዋጋ የሚተመነው የኢኮኖሚ ልውውጥና የጋራ ጥቅም መርህን መሠረት በማድረግ ነው ።

ዋጋ በኮሚኒዝም ደረጃ ከሸቀጥና ከገንዘብ ግንኙነት መከሰም ጋር አብሮ የሚከሰም ታሪካዊ የሆነ የኢኮኖሚ ፈርጅ ነው ።

(እሴትን ፡ አቅርቦትን ፡ ፍላጎትን ይመለከታል ።)

ዋጋ ርግቦት (የ—)

(Deflation)

በገበያ ውስጥ ካሉ ሸቀጦችና አገልግሎቶች አንፃር በዝውውር ውስጥ ያለ ገንዘብ መጠን እንሰ ሲገኝ ወይም በአንዳንድ የኢኮኖሚ ሁኔታዎች ምክንያት ሰዎች ገንዘባቸውን ከማውጣትና ዕቃ ከመግዛት በመቆጣጠላቸው የገንዘብ የዝውውር መጣኔ በሚቀንስበት ወቅት አጠቃላይ የዋጋ ደረጃ መቀነስ ይታያል ። እንዲህ ዓይነት አጠቃላይ የዋጋ ደረጃ መቀነስ ሲታይ የዋጋ ርግቦት አለ ይባላል ። ይህ ሁኔታ በካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ውስጥ ሲደርስ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ይቀንሳል ፤ ሥራ አጥነት ይጨምራል ፤ ብሔራዊ ገቢ ያንሳል ፤ የሠራተኛው ምንዳም ይቀንሳል ።

የዋጋ ርግቦት ብዙውን ጊዜ ከገንዘብ ፖሊሲ ለውጥ ጋር የተያያዘ ነው ። በተለይም ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በካፒታሊስት ሀገሮች ከመጠን በላይ የበዛውን የወረቀት ገንዘብ በመቀነስ የዋጋ ንረትን ዕድገት ለመቆጣጠር አልፎ አልፎ በተግባር ላይ ለማዋል የተሞከረ ፖሊሲ ነው ። ይህን ፖሊሲ የካፒታሊስት መንግሥታት ተግባር ላይ ያዋሉት የወሰድ መጠንን በመጨመርና የዱቤ መጠንን በመወሰን ፣ የዱቤ አስጣጥን ለመቆጣጠር ፣ ታክስ በመጨመር ለማግባባትና ባህላዊ ጉዳዮች የሚወጣውን ወጪ

በመቀነስ ፣ የምንዳና የደመወዝ ጭግሪን በማቆምና ተመሳሳይ እርምጃዎችን በመውሰድ ነው ።

ይህ ዓይነት እርምጃ ደግሞ የኢኮኖሚ ዕድገት መጠንን በመቀነስ የሠርቶ አደር ሕዝቦች የኑሮ ሁኔታ እያቆለቆለ እንዲሄድ የሚያደርግ በመሆኑ በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ያለውን የመደብ ትግል በይበልጥ እንዲካሄድ ያደርገዋል ።

(የዋጋ ንረትን ይመለከታል ።)

ዋጋ ንረት (የ—)

(Inflation)

የተመረቁና በገበያ ላይ የወጡ ሸቀጦችን ለማዘዋወር አስፈላጊ ከሆነው በላይ የወረቀት ገንዘብም ሆነ የዱቤ ገንዘብ መጠን በመጨመሩ ምክንያት የሚከተለው አጠቃላይ የሸቀጦች ዋጋ ማሻቀብ ነው ። ይህ ሁኔታ ሲፈጠር የወረቀት ገንዘብ የመግዛት ኃይል ይቀንሳል ።

የዋጋ ንረት ከወረቀት ገንዘብ በፊት የተለያዩ መሀለቆች እንደዝውውር አማካይ ሆነው ያገለግሉ በነበረበት ጊዜ ሁሉ የነበረ ክስተት ነው ። ይሁን እንጂ ቃሉ በኢኮኖሚያዊ ጽንሰ ሐሳብነት መጠቀስ የጀመረው በ19ኛው ምዕት ዓመት ሁለተኛ አጋማሽ ላይ ሲሆን በስፋት በተግባር ላይ መዋል የጀመረው ግን በ20ኛው ምዕት ዓመት ነው ።

ከወረቀት ገንዘብ በፊት የዋጋ ንረት ይከሰት የነበረው መንግሥት መሀለቆችን በብዛት ሠርቶ ሲያወጣ ወይም ሕገወጥ በሆነ መንገድ የተሠሩ ሙሉ እሴት የሌላቸው መሀለቆች በዝውውር ላይ ሲውሉ ወይም የይስሙላ እሴት ባላቸው የነሐስ መሀለቆች ምትክ የመዳብ መሀለቆች ሲተኩ ነበር ። ይህ ሁኔታ የመሀለቆች የመግዛት ኃይል እንዲቀንስ ፣ ከእውን ገቢ አንፃር ሲታይ የገንዘብ እሴት እንዲያቆለቁል ከማድረጉም በላይ በከተማና በገጠር መካከል ድካሄድ የነበረውን የሸቀጥ ልውውጥ በመግታት በተለይም ከገጠር የእርሻ ውጤት ወደ ከተማ እንዳይገባ በማድረግ ቀውስ ይፈጥር ነበር ። ከዚህም ሁኔታ ለመውጣት መንግሥት ከዝ

ውውር ውስጥ ትርፍ የሆኑ የመዳብ መሀለቆችን ስማውጣት ወይም የመሀለቆችን የይስ ሙላ አሴት ለመቀነስ ይገደድ ነበር ።

ከወረቀት ገንዘብ መከሰት በኋላ በመሀለቆች አማካይነት ይከሰት የነበረው ንረት ወደ ወረቀት ገንዘብ ንረት ተሸጋገረ ። በ18ኛውና በ19ኛው ምዕት ዓመት ይህ የዋጋ ንረት ሁኔታ በተለያዩ የካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ተከሰቶ ነበር ።

ከካፒታሊዝም መዳበርና ከካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ቀውስ እየተካረረ መምጣት ጋር በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የዋጋ ንረት ቋሚና ሁለንታዊ ጠባይ እየያዘ መጣ ። ካፒታሊዝም አሁን በደረሰበት የመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ የኢኮኖሚ ቀውስ የሚከሰትበት ዓይነተኛው መልክ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ በመሄድ ላይ በሚገኝ የዋጋ ንረት ነው ። ይህም ሁኔታ አንድ ሀገር ከወጪ ንግድ የሚገኘውን ገቢ በመቀነስ የውጭ ምንዛሪ መጠኑን የሚያሳንስ ከመሆኑም በላይ በዚያ ሀገር ውስጥ አጠቃላይ የሆነ የኑሮን ውድነት ያስከትላል ።

የዋጋ ንረት በሚታይበት ወቅት የሠራተኞች ምንዳ ከሸቀጦች ዋጋ ጋር ሲነፃፀር አነስተኛ የሚሆንበት ፣ እውን ምንዳ የሚተንሰበትና በምንዳ የሚተዳደሩ የጎብረተሰብ ክፍሎችና የአነስተኛ ሸቀጥ አምራቾች የኑሮ ሁኔታ እየከበደ የሚሄድበት ወቅት ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓት የዋጋ ንረት ዓይነተኛ የሆነ የመበዝበዣ መሣሪያ የሚሆነው ዋጋ የሚጨመረው በእያንዳንዱ ካፒታሊስት ሳይሆን የገንዘብ መጠንን በሚቆጣጠረው በቡርዟው መንግሥት አማካይነት አጠቃላዩን የካፒታሊስት መደብ በሚጠቅምበት መንገድ ስለሆነ ቀጥተኛ ሳይሆን በተዘዋዋሪ መንገድ የሠራተኛው መደብና ሌሎችም ሠርቶ አደሮች የሚበዘበዙበት ዘዴ ነው ። የዋጋ ንረት እየባሰ ሲሄድ የአንድን ሀገር አጠቃላይ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የሚያናጋና በመደበኛ መካከል የሚካሄደውን ትግል ወደ ከፍተኛ ደረጃ የሚያደርስ ነው ።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ በዝውውር ውስጥ የሚሰራጨው የወረቀት ገንዘብ መጠን በዝውውር ውስጥ ከሚገኙ ሸቀጦች ጋር እንዲጣጣም ስለሚደረግ የዋጋ ንረት ቀውስ ሊኖር አይችልም ። በሶሻሊዝም የሸቀጦች

ዋጋ በመንግሥት የሚተመን በመሆኑ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ የሚመረተውም ሸቀጥ እንደዚሁ በዕቅድ የሚወሰን ስለሆነ ሸቀጦችን ለማዘዋወር የሚያስፈልገውን የወረቀት ገንዘብ መጠን ለመተመንና ለመቆጣጠር ሁኔታው እመች ነው ። ሆኖም በጦርነት ጊዜ ፣ ዕቅድን በሚገባ ባለማሟላት ወይም በዕቅድ ነጻፊው አካል በሚፈጸሙ አንዳንድ ስህተቶች ምክንያት በዝውውር ሂደት ውስጥ አስፈላጊ ከሆነው በላይ የወረቀት ገንዘብ ሊጠራቀም ይችላል ። ይህ ሁኔታ በሚያጋጥምበት ጊዜ ወዲያውኑ የገንዘብ ፖሊሲ ለውጥ በማድረግና የአጭር ጊዜ ዕቅድን ከብሔራዊ ኢኮኖሚው ሁኔታ አንፃር በማስተካከል ስማስወገድ ይቻላል ።

እንደ ካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ሳይሆን የሶሻሊስት ኢኮኖሚ የወረቀት ገንዘብን መረጋጋት የሚያረጋግጡ አጠቃላዩን ብሔራዊ ኢኮኖሚ የፋይናንስ ዕቅድ በማውጣት ሂደት ውስጥ የኢኮኖሚው በገንዘብና በቁሳዊ ጎኖች መካከል ያለውን ተመጣጣኝነት በመጠበቅ ነው ።

ውል
(Treaty)

በዓለም አቀፍ ሕግ መሠረት ሁለት ወይም ከሁለት የሚበልጡ መንግሥታት የተስማሙበትን ነገር ለማድረግ ወይም ላለ ግድረግ ግዴታ የሚገቡት ስምምነት ነው ።

ውል የተለያዩ ቅርፅ ሊኖረው ይችላል ። የተስመደው የውል ዓይነት ሁለት ወይም ከሁለት የበለጡ መንግሥታትን ግዴታ የሚያስገባው ኮንትራት የተሰኘው ነው ። ይህም የተወሰነ ዓላማና ዕቅድ ይኖረዋል ፤ የሚጸናበት የጊዜ ገደብም አለው ። የጋራ መግለጫና የመልእክት ልውውጥ መልክ ሊኖረው ይችላል ።

በተባበሩት መንግሥታት ድርጅትና በቅርንጫፍ መሥሪያ ቤቶች ፣ በላዩ ላዩ ዓለም አቀፍ ድርጅቶችና ማኅበራት እንዲሁም በመንግሥታት በብዙ ሺ የሚቆጠሩ ውሎች ተፈጽመዋል ።

ውል በሁለት ወይም ከሁለት በበለጡ መንግሥታት መካከል በሙሉ ፈቃደኝነትና

ስምምነት የሚያረግ ነው ይባል አንዷ በአንዱ ወገን ተፅዕኖ የሚፈጸምበትም ጊዜ አለ ። ለምሳሌ የጃፓን መንግሥት በ1951 የፈረመው የሰላም ውል የጃፓን መልዕክተኞች አስቀድመው የተደራደሩበትና የተሰማሙበት አልነበረም ። የአሜሪካ መንግሥት ውሉን በግሉ ነድፎ በማቅረብ የጃፓን መንግሥት እንዲቀበለው ጠየቀ ። እንደዚሁም በ1951 በመሰከሪያ ወር የተጠራው የሳንፍራንሲስኮው ጉባኤ አስቀድሞ የተዘጋጀውን ውል ያሳንዳች ለውጥና ውይይት መንግሥታት በይፋ እንዲፈርሙበት የተጠራ ነበር ። ሶቭዬት ኅብረት ፣ ሌሎች ሶቭሊስት ሀገሮችና ህንድ በዚህ ሁኔታ አንፈርም ብለዋል ።

በኢምፔሪያሊስት መንግሥታትና በአዳጊ ሀገሮች መካከል የሚደረጉት ውሎች አብዛኛውን ጊዜ ለኢምፔሪያሊስቱ ኢኮኖሚያዊና ወታደራዊ ጥቅሞች የሚያደሉ ናቸው ። ምክንያቱም የኢምፔሪያሊዝም ህልውና በብዝበዛ ላይ የተመሠረተ ስለሆነ እኩል ተጠቃሚነትን ሊቀበል ስለማይችል ነው ።

በውሎች ላይ የቋንቋ ጉዳይ ከፍተኛ ጥምት የሚሰጠውና ብዙ ጊዜም ችግር የፈጠረ ነው ። የተባበሩት መንግሥታት ድርጅትን በሚመለከት ረገድ በይፋ የታወቁት አምስት ቋንቋዎች እንግሊዝኛ ፣ ፈረንሳይኛ ፣ እስፓንኛ ፣ ሩሲኛና ቻይንኛ ናቸው ።

በሁለት መንግሥታት መካከል የሚደረጉ ውሎች አብዛኛውን ጊዜ የሚጻፉት በሁለት ቅጅ ፣ ግለትም በእያንዳንዱ መንግሥት መደበኛ ቋንቋ ሲሆን የሁለቱ መንግሥታት እንደራሴዎች በሁለቱም ላይ ይፈርማሉ ። ስለሌላው ቋንቋ ትክክለኛ ትርጓሜ የተለየ አስተያየት እንዳይፈጠር ለመጠንቀቅም በዓለም የታወቀ ሦስተኛ ቋንቋ ፣ አብዛኛውን ጊዜ እንግሊዝኛን ወይም ፈረንሳይንኛን መጪ መር የተሰመደ ነው ።

ውልንና ቋንቋን በሚመለከት በሀገራችን ጥሩ ምሳሌ ሆኖ ዘወትር የሚጠቀሰው የውጫል ውል ነው ። የዚህ ውል አንዱ አንቀጽ በአግርኛውና በጣሊያንኛው የተለያየ ትርጉም ይዞ መገኘት መሠረታዊው ምክንያት ባይሆንም ለአድዋው ጦርነት መቀሰቀስ ለበብ ሆኗል ።

ውስብስብ ሥራ (Complex or Skilled Labour)

ውስብስብ ሥራ ለአንድ የተወሰነ የሙያ ዘርፍ ሥልጠናና ልምድን የሚጠይቅ ሥራ ነው ።

ሥልጠናና የሥራ ልምድን ለመቅሰም ወይም ለማግኘት የሚደረገው ወጭ የሥራ ኃይሉን እሴት ከፍ ያደርገዋል ። የሥራውንም ውስብስብነት ያመለክታል ። ለምሳሌ ግን በኛ ፣ ቀያሽና መሐንዲስ የሚሠሩት ውስብስብ ሥራ ቢሆንም ውስብስብነቱ የተለያየ ደረጃ ይኖረዋል ። በተለያየ ደረጃ ላይ ውስብስብ ሥራ የሚሠሩ ሰዎች የሚያስገኙት እሴት ቀላል ሥራ የሚሠሩ ሰዎች ከሚያገኙት እሴት ከፍተኛ ስለሚሆን የሚያስገኙትም ከፍተኛ ቀላል ሥራ ከሚሠሩ ሠራተኞች ለዚያው መጠን ከፍ ይላል ።

(ቀላል ሥራን ይመለከታል ።)

ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር (Organic Composition of Capital)

በቋሚ ካፒታልና በተለዋዋጭ ካፒታል መካከል ያለው ጥምርታ እሴታዊ ጥንቅቅ በቴክኒካዊ ጥንቅቅ እስከተወሰነና የዚህንም ቴክኒካዊ ለውጥ አስከላሳየ ድረስ ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር ይባላል ።

ካፒታል በተከማቸ መጠን የካፒታል ጥንቅቅ እየተለወጠ ይሄዳል ። ይህንን ለውጥ በአካላዊ መልኩ ስንመለከት ምን ያህል ሕንጻዎች ፣ ግሽኖች ፣ ጥሬ ዕቃዎች ፣ ነጻጅና የመሳሰሉት ከምን ያህል የሥራ ኃይል ጋር እንደተተናጸ ወይም ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅቅን ሲያሳየን ፣ በእሴት መልኩ ደግሞ ቀደም ሲል እንደተጠቀሰው በምርት ማለገያዎች እሴትና (በቋሚ ካፒታል) በሥራ ኃይል እሴት (በተለዋዋጭ ካፒታል) መካከል ያለውን ቅንጅት የሚያሳይ ነው ።

በውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርና በቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር መካከል የጠበቀ ግንኙነት አለ ። ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅቅ ባደገ መጠን ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅቅም

እንዲሁ እየተሰወጠ ይሄል። በቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር ዕድገት ላቢያ ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር የሚያሳየው የዕድገት ለውጥ መጠን የሚወስነው በምርት መገልገያዎች እሴትና በስጣዊ ምንጭ ለውጥ አኳያ ነው።

ከሪፕሮ ጊዜ አንፃር ሲታይ የካፒታል ክምችት እያደገ በሄደ መጠን ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርም እያደገ ይሄል። በመሆኑም ጥቅም ላይ የሚውለው የሥራ ጋይል መጠን ዕድገት ከጠቅላላ ማህበራዊ ካፒታል ዕድገት አኳያ ሲታይ እየቀነሰ ስለሚመጣ ለተጠባባቂ ሥራ አጥ ሠራዊት መበራከት ምክንያት ይሆናል። በተጨማሪም የካፒታል ክምችቱ አነስተኛ አምራቾችን በማፈናቀል የሥራ ጋይል አቅርቦቱ መጠን እንዲያድግ ስለሚያደርግ የሥራ አጥ ሠራዊቱ ቁጥር እንዲጨምርና ሁኔታው እንዲባባስ ምክንያት ይሆናል።

(የካፒታል ክምችትን፣ ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅርን ይመለከታል።)

ውስጣዊና ውጫዊ ቅራኔዎች
(Internal & External contradictions)

ውስጣዊ ቅራኔ የሚያመለክተው በአንድ ነገር ውስጥ ያሉትን የሁለት ተቃራኒ ስዝ ማሟያዎች ግንኙነትና ትግል ሲሆን ውጫዊ ቅራኔ ደግሞ የሚገልጸው ነገሩ ከአካባቢው ጋር ያለውን ግንኙነት ነው። ወሳኝ ሚና የሚጫወተው ግለሰብ የነገሩን ምንነትና የመጨረሻ ውጤት የሚወስነው ውስጣዊ ቅራኔ ነው። ነገሩ የሚደርስበት ለውጥና ዕድገት ከውስጥ አንቀሳቃሽ ጋይል የሚመነው እንጂ በውጭ ተፅዕኖ የሚደረጉ ባለ መሆናቸው ውስጣዊ ቅራኔ ዋናውን ቦታ ይይዛል።

ሆኖም አንድ ነገር ከፊሉ ጋር ብቻ የሚገናኝ ባለመሆኑና ከአካባቢው ነገሮች ጋር የተለያዩ ግንኙነቶች ስላሉት ዕድገቱ ከውጭ ተፅዕኖ ነፃ ሊሆን አይችልም። ይህም ሲባል የውጭ ተፅዕኖ ነገሩን እንዳመቸው ይሰውጠዋል ግለሰብ አይደለም። ምክንያቱም ግንኛውም የውጭ ቅራኔ ተፅዕኖ ሊያደርግ የሚችለው የነገሩ ውስጣዊ

ቅራኔ በሚፈትድለት መንገድ ብቻ ነው። በመሆኑም የውጭ ቅራኔ የነገሩን ዕድገት ሊያፋጥን ወይም ሊጎትት ይችላል እንጂ እስከ መጨረሻው ሊገታው ወይም ወደ ሌላ ሁኔታ ሊቀይረው አይችልም።

ለምሳሌ ኅብረተሰብን እንወሰድ። የኅብረተሰቡ የውስጥ የመደብ ቅራኔ ውስጣዊው ቅራኔ ነው። ከሚያካብበው ተፈጥሮ ወይም ከጎረቤት ሀገር ጋር ያለው ግንኙነት ውጫዊ ቅራኔ ነው። የአካባቢው ሁኔታ ለምሳሌ ያለው የተፈጥሮ ሀብት የኅብረተሰቡን ዕድገት ሊያፋጥን ወይም ሊጎትት ይችላል። እንዲሁም ከጎረቤት ሀገር ጋር ያለው ጥፋ ወይም መጥሮ ግንኙነት በዕድገቱ ላይ ተፅዕኖ ይኖረዋል። ሆኖም በመጨረሻ ዕድገቱን የሚወስነው ግለሰብ አትጣጫውን የሚቀይሰውና ውጤቱን የሚያስገኘው በውስጡ ያለው የመደብ ቅራኔ ሂደት ነው።

ውበት
(Beauty)

ሰው የሥነ ጥበብ ሥራዎችን ሆነ እውነታን ባመመለከት የሚያገኘውን ቅድስታዊ ደስታ የሚገልጽ የሥነ ውበት ፈቃድ ነው። ውበት ሕውስታዊ በሆነ መንገድ በየመስኩ የሚያንፀባርቀው የሰውን ነፃ ፈጠራና የገገዛቤ ችሎታ ነው።

በሐሳባዊው ያን አመለካከት የውበት ጠባይና ህልውና መንፈሳዊ ነው ግለሰብ ውበት የሐሳብ ወይም የገታተ ላሊና ብቸኛ ንብረት ነው። በቅድመ ማርክሳዊ ቁስአካላዊው ያን አስተሳሰብ ውበት ነባራዊነት ያለው ቢሆንም ከነገሮች የተለያዩ ክፍሎች አካላዊ መጣጣም የሚነፃ በማድረግ በተፈጥሮአዊ ባሕርይ ብቻ የሚወሰን አድርገው ተርጉሞ ውታል።

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካላዊነት ውበትን የማህበራዊ ታሪክ ተግባር ውጤት አድርጎ ይገነዘባል። ውበት የሚከሰተው ሰው በማህበራዊ ኑሮ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት ውስጥ በመፍጠር ችሎታው ሙሉ በሙሉ ሲጠቀም ነው። የሚፈጠረው ደስታም የሚገልጸው ሰው የሕውስታዊ ሃላም ተደራጊዎች ባለቤት መሆኑንና አካላዊና አእምሮአዊ ችሎታዎች

በመጣጣም አብረው መሥራታቸውን ነው ። ውበትን የመፍጠር ኃይል ሙሉ በሙሉ የሚከሰተው በሥነ ጥበባዊ ሥራዎች ውስጥ ነው ።

ውበት በጥበብነት ውስጥ የሚጫወተው የግንዛቤና የትምህርት ሚና ከፍተኛ ነው ። ተራማጅ ሚና ያለውም እውነታ የሚያንፀባርቀው ውበትን ነው ። የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታ ፣ ባለው አብዮታዊ ግብና በሚጠይቀው ቆራጥ ትግል ከመቼውም ይበልጥ የውበትን ስሜት የሚያፈልቅ ሁኔታ ነው ።

(ሥነ ውበትን ይመለከታል።)

ውክሥብር
(Confusion)

በጥሬ ትርጉሙ ግራ መጋባት ፣ ትርምስ ምስ ፣ ግልጽ ያልሆነ ተጨባጭነት የሌለው ፣ ሊታመን የማይቻል ፣ የተምታታና አደናጋሪ ድርጊት ፣ ሁኔታ ወይም የወረ ስርጭት ነው ። የሰዎችን እምነት ለማዳከም ፣ ቆራጥነታቸውን ለማሳሳት ፣ ምራላቸውን ለማሳሸቅ ጠላት በወራና በአሉባልታ የሚያካሂደው ሥነ ልቡናዊ ዘመቻ ነው ።

በኢትዮጵያ አብዮት መጀመሪያ ዓመታት ላይ የአብዮቱ ጠላቶች በውስጥና በውጭ ሴቶችን በማፋፋም አብዮቱን በከፍተኛ ፈተና ላይ በጣሉበት ወቅት የውክሥብር ንዛታን ጠላት በሰፊው ይጠቀምበት የነበረ ዘመቻ ነበር ። ውክሥብር የመንዛት ዓላማውም ሰፊው ሕዝብ በሀገሪቱ ውስጥ ሕግና ሥርዓት እንደሌለ አድርጎ እንዲቀጥርና በአብዮቱ ላይ እምነት እንዳይኖረው ለማድረግና ዘዚህም ሁኔታ በመጠቀም ሰአብዮት ቅል በሳ ሁኔታዎችን ለማመቻቸት ነበር ።

ውክሥብር ሰፀረ አብዮት ቅስቀሳ እንዲያመች አድርጎ ነገሮችን በማጋነን ፣ በማዛባትና ያልሆነውን እንደሆነ አድርጎ በማውራትና በማስወራት በሰፊው ሕዝብ አእምሮ ውስጥ ጭንቀት ለመፍጠር ፣ ለማወናበድ ፣ በዚህም የአብዮቱን ሠፈር አዳክሞ ለመበታተን ፀረ አብዮተኞች የሚያካሂዱት የሐሳብ ጦርነት በመሆኑ የአብዮቱ ወገኖች ሕዝቡ ለዚህ ለጠላት የግወናበጃ ዘዴ እንዳይንበረ ከከ በተቀናጀ ፕሮፓጋንዳና ቅስቀሳ ሥራ

የማስተማርና ትክክለኛውን ነገር በማሳወቅ በሐቀኛው መሥመር የመምራት ክፍተኛ ኃላፊነት አለባቸው ።

ውጭ ምንዛሪ (የ—)
(Foreign Exchange)

የተለያዩ የወረቀት ገንዘቦች ባላቸው ሀገሮች መካከል የሚካሄድ የከፍያ ሥርዓት የውጭ ምንዛሪ ይባላል ። የውጭ ምንዛሪ በአንድ ሀገር ባንኮች ውስጥ የሚገኙትን የውጭ ገንዘቦች ወይም ለባንኩ ከውጭ ሀገሮች ገቢ የሚሆኑትን ገንዘቦች እንዲሁም የወርቅን ክምችት ያጠቃልላል ። በሀገሮች መካከል በንግድ ፣ በሙአሰ ንዋይና በመሳሰሉት የተነሣ የሚኖሩት የከፍያ ግንኙነቶች የሚከናወኑት በውጭ ምንዛሪ ሥርዓት ነው ። በውጭ ምንዛሪ አማካይነት መንግሥታትና ድርጅቶች ዕዳቸውንና ሌላ የከፍያ ግዴታቸውን በብሔራዊ ባንኮች ወደሌላ ሀገር በማስተላለፍ ይወጣሉ ።

ኋላቀር ሀገሮች ከውጭ የሚያስመጧቸው የልማትና የፍጆታ ዕቃዎች ፣ እንዲሁም ሰተሊዩ አገልግሎቶች የሚያከናውኗቸው ከፍያዎች መጠን እነርሱ ወደውጭ ከሚልኳቸው የእርሻ ፣ የማዕድን ወዘተ... ውጤቶች ከሚያስገኙት ገቢ ጋር ስለማይመጣጠን በየጊዜው የውጭ ምንዛሪ ጉድለት ያጋጥማቸዋል ። የሶቫሊስቱን የዕድገት ፈላጊ የሚከተሉ ሀገሮች የውጭ ምንዛሪ አቋማቸው ጤናማ እንዲሆን በየጊዜው የተለያዩ እርምጃዎችን ይወስዳሉ ። የካሊታሊስት የዕድገት ጉዳናን የሚከተሉት ኋላቀር ሀገሮች ግን ኢኮኖሚያቸው ከዳበሩ ካሊታሊስት ሀገሮች ጋር በጥበቅ የተሳሰረ በመሆኑ ከተፅዕኖ ነፃ የሆኑ እርምጃዎችን ለመውሰድ ባለመቻላቸው ለውጭ ምንዛሪ አቋማቸው መዛባት ዘላቂ መፍትሔ ለማግኘት አይችሉም ።

(የንግድ ሚዛን ፣ የከፍያ ሚዛን ይመለከታል።)

ውጭ ንግድ (የ—)
(Foreign Trade)

የውጭ ንግድ አንድ ሀገር ከሌሎች ሀገሮች የሚያስገባውን ሸቀጥና አገልግሎት እንዲሁም ወደሌሎች ሀገሮች የሚልከውን

ሸቀጥና አገልግሎት የሚይዝ ሥርዓት ነው። የውጭ ንግድ መሠረት በሀገሮች መካከል ያለው የሥራ ክፍፍል ነው። በቅድመ ካፒታሊስት ኅብረተሰቦች የዕድገት ታሪክ ውስጥ የውጭ ንግድ ለምርት ዕድገትና ለገንዘብ ሸቀጥ ግንኙነቶች መዳበር ከፍተኛ አስተዋጽኦ አበርክቷል። ይህ ሁኔታም በአንድ ሀገር ውስጥ በሚከናወኑ የምርት የሥራ ዘርፎች ውስጥ፣ በዓለም ደረጃም በሀገሮች መካከል የሥራ ክፍፍል አንዲዳብር ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል።

የካፒታሊስትን ስልተ ምርት ማዳበርና ማሳደግ ካስቻሉት ሁኔታዎች ውስጥ ዋነኛው የውጭ ንግድ ነበር። የውጭ ንግድ መዳበርና የዓለም ገበያ መፈጠር ለካፒታሊስት ኢኮኖሚ ማደግና መዳበር እመች ሁኔታን ፈጥሮአል። የካፒታሊስት ስልተ ምርት ከዳበረ በኋላ የውጭ ንግድን በከፍተኛ ደረጃ አስፋፍቷል። የካፒታሊስት ስልተ ምርት በዘመናዊ የማሺን ምርት ያመረታቸው ሸቀጦች ከሀገር ውስጥ የገበያ ፍላጎት በማለፍ የውጭ ገበያዎችን መፈለግ ግዴታ በመሆኑ ይኸ ሁኔታ የውጭ ንግድን መስፋፋት አስከትሏል።

የካፒታሊስት ሀገሮች በየሀገሮቻቸው እንፃራዊ የሆነ በላጥ ምርት ይገጥማቸዋል። ይህንንም ችግር የሚፈቱት በውጭ ገበያ አማካይነት ነው። በውጭ ገበያነት ከሚያገለግሉትም መካከል የኋላቀር ሀገሮችም ይገኙባቸዋል። በእነዚህ የኋላቀር ሀገሮች ገበያ ለመጠቀም ካፒታሊስቶች ከፍተኛ ሽሚያ ያካሂዳሉ። የዚህ ሽሚያ ዋናው ምክንያት በሀገራቸው ከሚሸጡት ዋጋ በላይ በኋላቀር ሀገሮች ገበያ ላይ ሸቀጦችን አቅርበው በውድ በመሸጥ ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት መቻላቸው ነው።

አንድ መንግሥት ከውጭ በሚገቡ ሸቀጦች ላይ የገቢ ቀረጥ በመጣል ገቢ ያገኛል። በተጨማሪም አንዳንድ ጊዜ የሀገር ውስጥ ምርቶች በሀገር ውስጥ ገበያ ላይ ከውጭ በሚገቡ ሸቀጦች የሚደርስባቸውን ፋክክር ለመቋቋም የሚያስችል የገቢ ቀረጥ ይጥላል። አንድ ሀገር ወደውጭ በሚልካቸው ሸቀጦችና አገልግሎቶች የውጭ ምንዛሪ የሚያገኝ ሲሆን፣ ወደሀገር ውስጥ ለሚያስገባቸው ሸቀጦችና አገልግሎቶች ደግሞ የውጭ ምንዛሪ ይከፍልባቸዋል።

(የንግድ ሚዛንን፣ የሥራ ክፍፍልን ይመለከታል)

H

ዘረኝነት

(Racism)

ከቀለም ወይም ከዝርያ ልዩነት የተነሳ አራስን የተሻለ አድርጎ በመገመት ሌላውን መናት፣ መጨቆን፣ የበታች አድርጎ ማየትና ሲቻልም ማሰገበር ማለት ነው። የዚህ ዓይነት የዘረኝነት ተግባርም በአንድ ሀገር ውስጥ ባሉ ልዩ ልዩ ጉሳዎች፣ ነገዶች ወይም ዝርያዎች መካከል ወይም ደግሞ በዘር፣ በቀለም፣ በመሳሰሉትና በተለያዩ ምክንያቶች ላይ ተመርኩዞ ልዩነቶችን በመፍጠር የአንድ ሀገር ሕዝብ በሌላው ሀገር ሕዝብ ላይ ሊፈጽመው የሚችል ነው። ይሁን እንጂ ዘረኝነት በተለይ በቀለማቸው በተለያዩ ክፍሎች (ለምሳሌ በጥቁርና በነጭ ሕዝቦች) መካከል ሲፈጸም የጉላና የከረረም ሆኖ ይገኛል። በቋንቋና በባህል ልዩነት ምክንያትም የዘረኝነት ድርጊት የሚፈጸምባቸው ሁኔታዎች ብዙ ናቸው።

ዘረኝነትን አንደመመሪያቸው አድርገው የሚጠቀሙ ወገኖች ወይም መንግሥታት ለድርጊታቸው የተለያዩ ምክንያቶች ቢሰጡም መሠረታዊ ዓላማቸው የተወሰኑ ክፍሎችን የኢኮኖሚ መብት ማሳጣት፣ የራሳቸውን ቁሳዊ ጥቅምና ማሳበራዊ ክብር ከፍ ማድረግ ነው። ለዚህም እንዲያመቻቸው አንደዝቅተኛ ዘር የሚቆጥሯቸውን ክፍሎች የሥራ ኃይል በርካሽ ዋጋ ለመበዝበዝና በአጠቃላይም ማሳበራዊና ባህላዊ አቋማቸውን በተዋራጅ ደረጃ ለመገደብ የሚያስችላቸውን ሥርዓትና ሕግ ያወጣሉ።

በታሪክ ሂደት የዘረኝነት ምክንያቶችና የአፈጻጸም ገጽታዎች በተለያዩ መልኮች ተከስተዋል። በተለይም አንዱ ሕዝብ ከሌላው ጋር ጦርነት አየገጠመ ድልን ሲቀዳጅ ተሸናፊውን ወገን አገልጋይና ተገዥ የማድረግ ሁኔታ ሲሰፋፋ ይህም በተወሰኑ ሕዝቦች ላይ ሲደጋገም አንዱ ዘር ታላቅና ተከባሪ፣ ሌላው ደግሞ ተዋራጅና የበታች የመሆን ሁኔታ የቋሚነት ባሕርይ ሲሰጠው ይታያል።

በዘመናዊ ዕድገትም ላይ አንዱ ዘር የሌላውን መሠረታዊ ጥቅም የሚሻማ መስሎ ሲገኝ በዘር ልዩነት አስታኮ መቃወምና አንዱን ወገን በሌላው ላይ ማነሣሣት የብዝበዛ ሥርዓት አቀንቃኞች መመሪያ ሆኖ ተከሰቷል። መሠረቱ ኢኮኖሚያዊ የሆነውን ይህን የዘረኝነት አቋም ትክክለኛ ለማሰመስል ዘረኞች ከሚጠቀሙባቸው ሰውር ዘዴዎች መካከል ሊጨቁኑት የሚፈልጉትን ወገን የትምህርት ዝቅተኝነት፣ የዕድገት ኋላ ቀርነትና የመሳሰሉትን አንደምክንያት በመስጠት “እናሠለጥናቸዋለን”፣ “ራሳቸውን ለማስተዳደር አይችሉም” ወይም ይህ መስክና ሁኔታ ለነሱ አይገባም እያሉ በትምክህተኝነት በሌላው ላይ ገና መገኘትን አንደመብት ማቅረብ ዋና ዋናዎቹ ስልቶቻቸው ናቸው።

ምንም እንኳ አንድ ሕዝብ ወይም የኅብረተሰብ ክፍል የራሱን ባህልና አኗኗር ከሌላው የተሻለ አድርጎ መገመትና መከራራት ቀደም ሲልም የነበሩ አዝማሚያዎች ቢሆኑም በተለይ የዘረኝነት ባሕርያት ከባሪያ አገዛዝና ከቅኝ ግዛት መስፋፋት ጋር ያደጉ የአውሮፓ፣ በኋላም የዩናይትድ ስቴትስ “አቅኝ” ነን ባይ ነጮች የፈጠሯቸው ጠንቆች ናቸው። ይህንንም ሐቅ ለመገንዘብ ቀደም ያሉት የቅኝ ግዛት አስፋፊዎች ሲገኙ፣ ፖርቱጋልና ሆላንድ፣ በኋላም ፈረንሳይና አንግሊዝ በአፍሪካ፣ በአስያፍ በላቲን አሜሪካ የፈጸሙትን፣ በኋላም አሜሪካን እናቀናለን በሚል ሰበብ የሀገሪቱን ቀይ ህንዶች የጨጨፉበትን፣ ከአፍሪካ ጥቁሮችን በማጋዝ ለባርነት የዳረጉበትን የዩናይትድ ስቴትስ ነጮችንና፣ ጀርመኖች አይሁድን የጨጨፉበትን የናዚ የዘረኝነት ታሪክ ማውሳቱ ይበቃል።

በአሁኑ ጊዜም የዚሁ የዘረኝነት ጠንቅ በተለይ በደቡብ አፍሪካ የአፓርታይድ ሥርዓት ይፋ ይሁን አግኝቶ በመቀጠል ላይ ሲሆን በዩናይትድ ስቴትስም ውስጥ ቢሆን ገና ሙሉ በሙሉ አልተወገደም። በሌሎችም የምዕራብ አውሮፓ ሀገሮች ውስጥ አንዲሁ

በተለያዩ ሰውር መንገዶች እየተገለጸ ድር ጊቱ ከሚፈጸምባቸው ጥቁሮች ፡ ሀንዶችና ሌሎችም ከፍሎች ቅዋሚን በማስከተል ላይ ነው ። ዘረኝነት በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ሕግ የተወገዘና እንዲወገድም አያሌ ውሳኔዎች የተላለፉበት ጉዳይ ነው ። ይሁን እንጂ በተለይ እንደ ደቡብ አፍሪካ ፋሺስት የነጭ ትምክህተኞች ያሉ አምባገነኖች የዓለምን ሕዝብ አስተያየት በመናቅ የዘረኝነት ጭቆናቸውን እንደቀጠሉ ናቸው ።

(ፋሺዝም ፡ ብሔራዊ ሶሻሊዝም ፡ የብሔር ትምክህተኝነትን ይመለከታል ።)

ዝቅጠት

(Depression)

በካፒታሊስት የማምረት ሥርዓት ውስጥ አንድ የኢኮኖሚ ቀውስ ከጀመረበት ጊዜ አንሥቶ የሚቀጥለው የኢኮኖሚ ቀውስ እስከሚጀምርበት ጊዜ ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ከሚገኙ አራት ልዩ ልዩ የኢንዱስትሪ ዑደት ደረጃዎች መካከል ከቀውስ ቀጥሎ የሚመጣው ደረጃ ዝቅጠት ይባላል ። በዝቅጠት ጊዜ የኢንዱስትሪ ምርት ሳይንቀሳ ቀስና ሳያድግም በአነስተኛ ደረጃ ተወለፍ ይቆያል ። በልላ አነጋገር በዚህ ደረጃ የቀውሱ መባባስ ያቆማል ። የሸቀጣ ሸቀጦች ዋጋ

በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል ። የንግድ እንቅስቃሴ በዝቅተኛ ደረጃ ይካሄዳል ። ሥራ አጥነት በመጀመሪያው ግለትም በቀውሱ ደረጃ እንደነበረው ተስፋፍቶና ምንዳም በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል ። በመጋዘን ውስጥ ተከማችቶ የነበረው ሸቀጥ በከፊል እንዲወድም ይደረጋል ። ከፊሉም በቅናሽ ዋጋ ይሸጣል ። ለብድር ካፒታል ያለው ፍላጎት አነስተኛ በመሆኑ የብድር ወለድ መጣኔ ይቀንሳል ።

ካፒታሊስታዊ የማምረት ተግባር በዚህ አኳኋን ይቆይና ቀስ በቀስ ካፒታሊስቶች በመካከላቸው ባለው ውድድር ገበያንና የጥሪ ዕቃን ምንጮች በቁጥጥራቸው ሥር ለማዋል ይጥራሉ ፤ ፋብሪካዎቻቸውንም ማደስ ይጀምራሉ ። ካፒታሊስቶች አዳዲስ የአመራረት ቴክኒኮችንና ዘዴዎችን በሥራ ላይ በማዋልና ወጪአቸውን በመቀነስ የሸቀጦች ዋጋ ዝቅተኛም ቢሆን ትርፋቸውን ያሳድጋሉ ። በዚህ አኳኋን ቀስ በቀስ የምርትን መጠን ለማሳደግ ሲባል ለቋሚ ካፒታል ያለው ፍላጎት እያደገ ይሄዳል ። ወደሚቀጥለው የኢንዱስትሪ ዑደት ደረጃ ግለትም ወደ ግንግ ለሚደረገው ሽግግርም ቅድመ ሁኔታዎች ቀስ በቀስ እየተሟሉ ይሄዳሉ ።

(የኢኮኖሚ ቀውስን ፡ ግንግን ይመለከታል።)

ዩሮ ኮሚኒዝም

(Euro-Communism)

የዳበሩ ካፒታሊስት ኅብረተሰቦችን በዲሞክራሲያዊ፣ በፓርላማዊና በሕገ መንግሥታዊ የትግል ስልቶች ተጠቅሞ ወደ ሶሻሊዝም ማሸጋገር የሚያስችል የሶሻሊዝም ስትራቴጂና የዘመናችን አብዮታዊ ንቅናቄዎች አቅጣጫ ነው በማለት እንደገና የምዕራብ አውሮፓ ኮሚኒስት ፓርቲዎች የሚያራምዱት የፖለቲካ መሥመር ነው።

ይህ ንቅናቄ በሠራተኛው መደብ ትግልና በዓለም የፖለቲካ ሂደት ውስጥ በፕሮግራምና በድርጅት ቅርፆች መታየት የጀመረው ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ቢሆንም በአዝማሚያነት የተከሰተው ካፒታሊዝም ከነፃ ውድድር ወጥቶ በሞኖፖል ደረጃ በተጠናከረበትና በአገኘውም አገገራዊ የተረጋጋ የሰላም ወቅት ተጠቅሞ ባካበተው ሀብት ሕዝባዊ ትግሎችን በተለያዩ ስልቶችና አቅጣጫዎች ወደግፊን ደረጃ ማምራት ከጀመረበት ጊዜ ወዲህ ነው።

ምንም እንኳን የዚህ ንቅናቄ መሪዎች ከወቅቱ የካፒታሊስት ሀገሮች ኢኮኖሚያዊ፣ መንግሥታዊና ማኅበራዊ መዋቅሮች ዕድገት ጋር የሚጣጣም አብዮታዊ ታክቲክና ስትራቴጂ 'የዲሞክራሲያዊ ሶሻሊዝም መንገድ' ነው በማለት ለማሳመን ቢሞክሩም ርዕዮተ ዓለማዊ አቋማቸውና ማኅበራዊ ተግባሮቻቸው ካፒታሊዝምን በአብዮታዊ መንገድ መለወጥ ቀርቶ ለጥገናዊ ሰውነትም የሚያበቁ አይደሉም። የመደብ ትግልን፣ በተለይም የሶሻሊስት አብዮትን፣ የአብዮታዊ አመፅ አስፈላጊነትን፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነትንና የካፒታሊስቱን መንግሥት እንደ ማንኛውም ጨቋኝ መደብ አስከ መሣሪያ ትጥቅ በሚደርስ ትግል የመደምሰስ አስፈላጊነትን ይቃወማሉ። ሶሻሊዝም በዲሞክራሲያዊ ዘዴዎች ማለትም በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ በሚወሰዱ ማኅበራዊ፣ ባህ

ላዊና ትምህርታዊ እርምጃዎች ቀስ በቀስ ህልውና ያገኛል ይላሉ። ሰለውጡም ቡርጂዚውን በሚወክሉ ተቋሞች የመጠቀምን አስፈላጊነት ይሰብካሉ።

ከካፒታሊዝም ወደ ኮሚኒዝም ለሚደረገው የሽግግር ወቅት የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የታሪክ እውነታ በመሆኑ የሚገረሩት አድጋርያንም ሆኑ በተለያዩ ዘዴዎች ሊያለዝቡት የሚፈልጉ የኮሚኒስት ፓርቲዎች ጉባኤዎችም እንኳ ሊያስቀሩት አይችሉም። የቡርጂዚውን የበላይ ገዥነት በወዝአደሩ የበላይ ገዥነት መተካት አማራጭ የሌለው ሲሆን የመሀል መንገድ ፍለጋ አቋም መያዝ ሶሻሊዝምን መከድ ነው።

“በዲሞክራሲያዊ ሶሻሊዝም” ንድፈ ሐሳባቸው መሠረት ዩሮ ኮሚኒስቶች ከካፒታሊዝም ወደ ኮሚኒዝም የሚደረገው ሽግግር የካፒታሊዝምንና የሶሻሊዝምን ሥርዓቶች አብሮ መሄድና የኢኮኖሚያቸው መቀላቀልን ያስከትላል። ስለዚህ ዩሮ ኮሚኒስቶች ካፒታሊዝምን በአብዮታዊ መንገድ የመለወጡን አስፈላጊነት በመተው የመደብ ትግልን በርዕዮተ ዓለም ደረጃ ማለትም በሐሳቦች ትግል ብቻ ይወስኑታል። ነባሩ የካፒታሊዝም ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት በአብዮታዊ እርምጃ እንዳይናድ የሚጥሩ ናቸው።

ዩሮ ኮሚኒስቶች በወዝአደሩ አብዮት፣ በዲሞክራሲ፣ በመንግሥት፣ በመደብ ኃይሎች ሚና፣ በሶሻሊዝምና በመሳሰሉት ወሳኝ የለውጥ ጥያቄዎች ላይ ብቻ ሳይሆን በወዝ አደራዊ ዓለምአቀፋዊነት መርህ ላይም የተዛባ አቋም አላቸው። የሞኖፖል ቡርጂ መንግሥት ዓለምን በራሱ የተፅዕኖ ክልሎች አደላድሎ ሕዝባዊ አብዮትንና የነፃነት ንቅናቄዎችን ህልውና በሚፈታተንበት ለሰላም፣ ለማኅበራዊ ዕድገትና ለሕዝቦች እውነተኛ ነፃነት የዓለም አብዮታዊ ኃይሎች ኅብረት አስፈላጊነቱ ከማንኛውም ጊዜ ይበልጥ በጎሳበት የታሪክ ወቅት ላይ የተለያዩ ሀገሮችን የሶሻሊዝም ሞዴሎች እያሉ የአብዮታውያንን አንድነት ለማናጋት ይሞክራሉ።

ከዚህም ሌላ የ'ሶቭዬት ሞዴል'፣ የ'ሶቭዬት ቢሮክራሲ'፣ የ'ሶቭዬት ጣልቃ ገብነት' ወዘተ... የሚሉ ፀረ ሶቭዬት ዘመቻዎችን ያስፋፋሉ ።

የኒቨርስ

(Universe)

ዓለማትን (ፕላኔቶች) ፣ ሀዋን ፣ ከዋክ ብትንና ሌሎችንም ቁጥር ሰፍር የሌላቸውን ነገሮች ሁሉ የሚያጠቃልል ነው ። ዳር ድንበር ፣ መነሻና መድረሻ የሌለው ዘለዓለማዊ የሆነና ተፈጥሮን አጠቃሎ ያቀፈ ነው ። ከየኒቨርስ ውጭ የሆነ ምንም ነገር የለም ።

ይስሙላ ካፒታል (የ—)

(Fictitious Capital)

እንደ አክሲዮንና እንደ አረቢን ያሉ የካፒታል ባለቤትነትን የሚገልጹ ሕጋዊ የምስክር ወረቀቶች ዋጋ የይስሙላ ካፒታል ይባላል ። ይህ ዋጋ ባንድ በኩል በምርትና በልውውጥ ሂደት ውስጥ ባለ ቁሳዊ ሀብት ፣ (ማለትም እውን ካፒታል) ላይ ቢመሠረትም መውጣት መውረዱ የእውን ካፒታልን የመጠን ለውጥ ላይከተለ ይችላል ። ለምሳሌ የአክሲዮን ገበያ በሚደራበት ጊዜ የኅብረተሰብ ቁሳዊ ሀብት መጠን ሳይወጣ ሳይወርድ ይህን ሀብት የሚወክለው የአክሲዮኖች ዋጋ ይንራል ። ይኸው ገበያ በወደቀበት ጊዜ ደግሞ አሁንም የኅብረተሰቡ ሀብት ሳይለወጥ አክሲዮኖች ዋጋ ያጣሉ ። የይስሙላ ካፒታል ጽንሰ ሐሳብ ይህን በምርትና በልውውጥ ሂደት በሚንቀሳቀስ ቁሳዊ ሀብትና በአክሲዮን ገበያ ባለው ተመኑ መክከል ያለውን ተቃርኖ ይገልጻል ።

ይዘትና ቅርፅ

(Content and Form)

ይዘት አንድ ነገር በውስጡ የያዛቸውን ወይም ያቀፋቸውን ነገሮች የሚያሳይ ሲሆን ፣ ቅርፅ ደግሞ የአንድን ነገር መልክ ፣ ገጽታና ቁመና የሚያመለክት ነው ።

በግርክሳዊ ሌኒናዊ ግንዛቤያቸው ይዘትና ቅርፅ የቁሳዊ ነገሮችን ወይም ክስተቶችን ዕድገት ፣ ውህደትና ውስጣዊ ግንኙነቶች ለማሳየት የሚረዱ የፍልስፍና ፈርጆች ናቸው ። ይዘት አንድ ነገር ወይም ክስተት የተገነባባቸውን ጠቅላላ አካሎች ፣ የባሕርያቱን አንድነትና የእነርሱንም ውስጣዊ ሂደቶች ፣ ግንኙነቶችና ቅራኔዎች ፣ ከዚህም የተነሣ የሚፈጠሩትን የዕድገት እዝማሚያዎች የሚያሳይ ፈርጅ ነው ።

ቅርፅ የይዘት አደረጃጀት ነው ። የይዘትን ውጫዊ መልክ ፣ የይዘትን አካሎች የተወሰነ እርጋታና ዓይነት የሚያሳይ ነው ። ይዘት ካለው አደረጃጀትና አወቃቀር አንፃር ሲታይ ቅርፅ ይሆናል ። ቅርፅ የይዘቱ ውጫዊ መልኩ እንጂ ለይዘቱ ባዕድ ሆኖ ከውጭ የሚሰጠው ሽፋን አይደለም ።

ይዘትና ቅርፅ ተቃራኒዎች ቢሆኑም ውህደት አላቸው ። ይዘት ያለቅርፅ እንዲሁም ቅርፅ ደግሞ ያለ ይዘት ሊኖሩ አይችሉም ። ይዘትና ቅርፅ ውህደት ያላቸው የአንድ ነገር ሁለት ተቃራኒ ነፍች ቢሆኑም ይዘት ቀጻማይነትና ወሳኝነት አለው ። ምክንያቱም ይዘት ከሌለ ቅርፅ ሊኖር አለመቻሉ ብቻ ሳይሆን ቅርፁ በይዘቱ ዓይነት የሚወሰን በመሆኑም ጭምርና የይዘት ለውጥ የቅርፅ ለውጥንም ስለሚፈጥር ነው ።

ይዘት አንድ ነገር የተገነባባቸውን አካሎችና ባሕርያት ያቀፈ በመሆኑና በእነዚህም መሀከል መስተጋብር ስለሚኖር ይዘት ሁልጊዜ በእንቅስቃሴ ፣ በለውጥና በዕድገት ላይ ይገኛል ። ቅርፅ አንድ ይዘት ለውጥ እስኪያሳይ ድረስ የማይለወጥ በመሆኑ የረጋ ቢሆንም ቅርፅ በይዘት ላይ ተፅዕኖ ያሳድራል ።

የይዘትና የቅርፅ ዕድገት የአሮጌው ቅርፅ መፍረስንና የይዘት መለወጥን የሚያመለክት ነው ። የይዘትና የቅርፅ ውህደት አንፃራዊና ጊዜያዊ ነው ። ይህ ውህደት በይዘትና በቅርፅ መሀከል በሚካሄደው ትግልና ለውጥ የሚፈርስ ነው ።

በይዘትና በቅርፅ መሀከል ያለው ቅራኔ የሚመነጨው ሁለቱም በዕድገት ውስጥ ካላቸው የተለያዩ ሚና የተነሣ ነው ። ይዘት የአንድ ነገር የዕድገት መሠረት

ሲሆን ቅርፅ ግን የአንድ ነገር የህልውና መግለጫ ስልት ነው። ይዘት የራሱ እንቅስቃሴ ያለው ሲሆን ቅርፅ በይዘቱ ላይ የሚመሠረት ነው። ይዘት ወሰን የለሽ ዕድገት የማድረግ ውስጣዊ ባሕርይ ሲኖረው ቅርፅ ግን ይህንን የይዘት ዕድገት የመገደብ እዝ ማረፊያ አለው። ይዘት በዕድገት ላይ የወሰነ ነት ሚና ቢኖረውም ቅርፅ ዕድገትን የማፋጠን ወይም የመጎተት ሚና ለመጫወት ስለሚችል አንፃራዊ ነፃነት አለው። ይህ አንፃራዊ ነፃነት ጉልቶ የሚታየው በቅርፁ የአርጅና ወቅት ነው። ቅርፅ ከይዘት አኩል ካላደገ በተለይ ከይዘት አንፃር ወደኋላ ከቀረ የይዘቱን ዕድገት ሊጎትት ይችላል። ለምሳሌ የምርት ግንኙነቶች (የአንድ ስልተ ምርት ቅርፅ) ከምርት ኃይሎች አንፃር ኋላቀር ከሆኑ የምርት ኃይሎችን (የስልተ ምርት ይዘት) ዕድገት ለመጎተት፣ ከምርት ኃይሎች ጋር ከተጣጣሙ ደግሞ ዕድገትን ለማፋጠን ይችላሉ። በስልተ ምርት አንፃር ሲታይ ይዘትና ቅርፅ (በምርት ግንኙነቶችና በምርት ኃይሎች አማካይነት) በምሳሌው ውስጥ በተመለከተው ሁኔታ ይጠቀሱ እንጂ ሥርዓተ ማኅበሮችን በሚመለከት ግን ሁኔታው የተለየ መልክ አለው። ሥርዓተ ማኅበሮች እርስ በርሳቸው የሚለያዩት በስልተ ምርቶቻቸው በመሆኑና የምርት ኃይሎችም ማኅበራዊ ባሕርይ በምርት ግንኙነቶች የሚገለጹ በመሆኑ የምርት ግንኙነቶች ይዘት ይሆናሉ። ስለሆነም ማኅበራዊ ሥርዓቶችን የምንገልጻቸው በምርት ኃይሎች ዕድገት ደረጃ ሳይሆን በምርት ግንኙነቶች በመሆኑ የምርት ግንኙነቶች የሥርዓተ ማኅበራት መለያና ይዘት ናቸው። አንድ ይዘት የተለያዩ ቅርፆችን ሊይዝ ይችላል፤ ለምሳሌ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት መንግሥት (ይዘት) በሶቭዬት መልክ (ሶቭዬት ኅብረት) ወይም በሕዝባዊ ዲሞክራሲ መልክ (በምሥራቅ አውሮፓ ሶቭዩስት ህገሮች)። እንዲሁም አንድ ቅርፅ በርካታ ይዘቶችን ሊገልጽ ይችላል። የተለያዩ ባሕርያት ያሏቸውን የተፈጥሮ ከስተቶችን በአንድ ቀመር መግለጽ ይችላል ለማለት ነው።

የቅርፅ ለውጥ የሚከሰተው የይዘት ለውጥ ሲኖር ነው። ይሁን እንጂ የቅርፅ ለውጥ ወይም መፍረስ በአንድ ጊዜ የሚፈጸም ሳይሆን በይዘትና በቅርፅ መሀከል ያለው ቅሬታ የመካረር ሂደት ውጤት ነው። ከዚህም በተጨማሪ ከይዘት ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት የሌላቸው ውጫዊ ሁኔታዎችና ግንኙነቶች በቅርፅ ላይ ተፅዕኖ በማሳደር ለጊዜው እንዳይለወጥ ሊያደርጉ ይችላሉ። ቅርፅ የረጋ በሚሆን በት ደረጃ ላይ ለይዘት ዕድገት አመቺ ሁኔታን ሊፈጥር ከተወሰነ ወቅት በኋላ ግን የይዘትን ዕድገት የሚያደናቅፍ ይሆናል። የቅርፅ ከይዘት ጋር አለመጣጣም በተለይም የቅርፅ ከይዘት ወደኋላ ቀርቶ መገኘት በሁለቱ መሀከል ሊኖሩ ከሚችሉት የቅሬታ ገጽታዎች አንዱ ነው። በይዘትና በቅርፅ መሀከል ያለው ቅሬታ መፍትሔ ይዘትና ቅርፅ ባላቸው ባሕርይ፣ የዕድገት ደረጃና ሁኔታ ላይ የሚመሠረት ነው። ይህ ቅሬታ መፍትሔ ሊያገኝ የሚችለው ቅርፅ በይዘት ውስጥ ከሚታዩ ለውጦች ጋር ተጣጥሞ ሲለወጥ፣ የይዘት ለውጥ ከአዲሱ ቅርፅ ጋር ተጣጥሞ ሲገኝ፣ አሮጌው ቅርፅ ሙሉ በሙሉ ሲፈርስ እንዲሁም አሮጌው ቅርፅ የአዲሱ ይዘት ተገዥ ሲሆን ነው። ከአንድ ዓይነት ወደ ሌላ ዓይነት ሽግግር በሚደረግበት ጊዜ አሮጌው ቅርፅ ሲፈርስ ወይም ሊለወጥ ይችላል። ይሁን እንጂ ወደ ተሻሻለው ቅርፅ ለሚደረገው ሽግግር አስፈላጊ የሆኑት ቅድመ ሁኔታዎችና አካሎች በአሮጌው ቅርፅ ውስጥ ተሟልተው እስካልተገኙ ድረስ አሮጌው ቅርፅ ሙሉ በሙሉ ሲፈርስ እንደማይችል ሁሉ አዲሱም ቅርፅ በአንድ ጊዜ የበላይነትን ሊይዝ ወይም ዕድገትን ሊያፋጥን አይችልም። አሮጌው ቅርፅ ቀስ በቀስ እየጠፋ ሲሄድ አዲሱም ቅርፅ ቀስ በቀስ ዕድገትን የሚያፋጥንና የበላይነትን የሚይዝ ይሆናል።

(ለውጥን፣ የዓይነት ለውጥን፣ አዝጋሚ ለውጥን፣ የመጠን ለውጥን ይመለከታል።)

ደመነፍስ

(Instinct)

እንስሶች ከአካባቢያቸው ጋር በመስማማት ሂደት ውስጥ ባገኙባቸው ሥነ ሕይወታዊ የህልውና ቅርፆች አማካይነት የሚያደርጉት ንቁ ያልሆነ ከንዋኔ ደመነፍስ ይባላል ። ደመነፍስ ከእንስሶች ጋር አብሮ የሚፈጠርና በዘር የሚተላለፍ ችሎታ ነው ። ንቁ ከንዋኔ በግብና በዕውቀት የሚመራና ተፈጥሮን የመቀየር አዝማሚያ ያለው በመሆኑ ከደመነፍስ ይለያል ። ሰው በእንስሳነቱ ደመነፍሳዊ እንቅስቃሴዎች ይኖራል ። ሆኖም የማንፀባረቅና የማሰብ ችሎታ ሰላላው ደመነፍሳዊ ከንዋኔዎቹ አነስተኛ ናቸው ። ሰው ከልምድ የሚማርና የተለያዩ ከንዋኔዎችን ከገብረተሰብ የሚቀስም በመሆኑ በሰው ዘንድ ደመነፍስ ወሳኝ ሚና የለውም ።

እንዳንድ ሐሳባውያን ደመነፍስ ግንዛቤ አዊ ሚና አለው በማለት ተናግረዋል ። በተለይም ምርምርና ምክኑያዊ አስተሳሰብ ሊደርስ ባቸው የማይችሉት ዲበክሳዊ ጥያቄዎች ደመነፍስ በሚፈጥረው ስሜታዊ ግምት መልስ ሊያገኙ ይችላሉ ይላሉ ። ይህ አመለካከት ሳይንሳዊ ያልሆነና ዕውቀትን ምሥጢራዊና ሊረጋገጥ የማይችል በማድረግ ወደ ጭፍን እምነት የሚለውጥ በመሆኑ ተቀባይነት ሊኖረው አይችልም ።

ደምሳሽነት

(Liquidationism)

ከሩሲያ ቡርሻ ዲሞክራሲያዊ አብዮት መከሸፍ በኋላ በሚንቬርስ ማኅበራዊ ዲሞክራቶች መካከል የተከሰተና ለሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌቦር ፓርቲ መፍረከረከና ሰሕዝባዊው አብዮት መቀልበስ ሁኔታዎችን ለማመቻቸት የተነሣ አፍራሽ አዝማሚያ ነው ። ወቅቱ ሚንቬርስ በአብዮቱ ጊዜያዊ ሽንፈት ተስፋ በመቁረጥና በአድጋሮት ኃይላት የበቀል እርምጃ በመደናገጥ በጎብኝ ይንቀሳቀስ የነበረው

ፓርቲ ከእንግዲህ ወዲያ ለሠራተኛው ነፃነት ዕድገት ታሪካዊ አስፈላጊነት የለውም በማለት ሊበትነት የተነሡበት ነበር ።

የፓርቲውን ህልውናና በአጠቃላይም አብዮቱን በመፃረር የተነሡት ሚንቬርስ ሠራተኛው በዘውድ አገዛዝ ላይ የሚያካሂደውን ትግል እንዲተው ጥሪ ማቅረባቸውና በአድጋሪው መንግሥት ቁጥጥር ሥር የሆነ ሌላ የፖለቲካ ድርጅት ለማቋቋም የተነሡ የቡርሻ አፈቀላጤዎች መሆናቸው በተግባር ተረጋግጧል ። በሌንኒኮች ግን እነዚህን በቆራጥነት በመታገል ከሃዲነታቸውን አጋልጠዋል ። በመጨረሻም በ1912 በፕራግ በተደደረገው የፓርቲው ስብሰባ ደምሳሾች ከፓርቲው እንዲባረሩ ተደርጓል ።

ደብተራዊነት

(Clericalism)

በልዩ ልዩ የማኅበራዊ ኑሮ ዘርፎች ላይ የሃይማኖትን ተፅዕኖ ለማጠናከር የሚሞከር ማኅበራዊና ፖለቲካዊ አዝማሚያ ደብተራዊነት ይባላል ። ዋናው ዓላማ ሠራተኛው መደብ የከሚኒስትን ርዕዮተዓለም እንደ ትግል መሣሪያው አድርጎ እንዳይዝ መከላከልና የቡርሻውን የበላይነት ማጠናከር ነው ። ደብተራዊነት በፈረንሳይ፣ በእጣልያ፣ በጀርመን ፌደራል ሪፑብሊክ፣ በኦስትሪያ፣ በስፓኝና በብዙ የላቲን አሜሪካ ሀገሮች ከባድ ተፅዕኖ አለው ። በዘመናችን ይህ እምነት እየተጠናከረ የሄደው ካፒታሊዝም በቀድሞው የኢኮኖሚና የፖለቲካ ኃይሉ ለመራመድ ካለመቻሉ የተነሣ የቤተክህነት መሪዎች ከሞናፖል ቡርሻዚዎች ጋር በመስማማት ለካፒታሊዝም የሃይማኖት ሽፋን እየሰጡ በተዘዋዋሪ መልክ ለማጠናከር ከሚያደርጉት ክንቱ መከራ የተነሣ ነው ። ይህን አጉል እምነት ንቃተ ጎሊኖቸው ዝቅ ያለ የነዚህ ሃይማኖት ተከታዮች የሚከተሉት ሲሆን የሃይማኖትም ድርጅቶች የመብቶቻቸው መከታ እንደሚሆንላቸው አድርገው አንዲያዩት ለማሳመን ይሞክራሉ ። ከዚህም የተነሣ ደብተ

ራዊነት የሠራተኛውን ማኅበር ፡ የወጣቶችን ፡ የቤቶችንና የሌሎችን ሕዝባዊ ድርጅቶች በመቦርቦርና በመቆጣጠር ፡ አንዳንዴም እነዚህንና የራሱንም ፓርቲ ጭምር በመፍጠር የቤተክርስቲያንን ተዕዕኖ እያጠናከረ የሠራተኛውን መደብ የመታገያ ድርጅት ያዳክማል ። በነዚህም ድርጅቶች አማካይነት የቤተክህነት ሰዎች የካፒታሊስትን የብዝበዛ ሥርዓት ተገቢነት ለማሳመን በመሞከር ጐታች የሆነውን “ማኅበራዊ ሰላም” ብለው የሚጠሩትን አጉል የመደቦች እርቅ እምነት ይሰብካሉ ። ሰለዚህም ለእውነተኛ የሕዝቦች ሰላም ፡ ለዲሞክራሲ ፡ ለማኅበራዊ ዕድገትና ለሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም መታገል ማለት የደብተራዊነትን አድኃሪ ጠባይ ማጋለጥ ማለት ነው ።

ዲሞቅሪጦስ (የአብደራው)

(Democritus of Abdera)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ460—370 የኖረ ጥንታዊ የግሪክ ቁስአካላዊ ፈላስፋ ነው ።

ዓለም ከአቶምና ከአልቦ ማለትም ከባዶ የተገነባች ነች ፤ አቶሞች አንድ ወጥ የሆኑ ፤ የማይከፋፈሉ ፤ የማይሰነጠቁ የመጨረሻው አነስተኛና ለሕዋሳት የተሰወሩ ነገሮች ሲሆኑ በባዶ ውስጥ ያለማቋረጥ ይንቀሳቀሳሉ የሚለው የአቶሚዝም ንድፈ ሐሳብ ቀማሪ ነው ። ነገሮች የሚለዩት በአላቸው የአቶሞች አወቃቀርና አደረጃጀት (በፋት ፡ መጠን ፡ አቀማመጥ ፡ ዓይነት ወዘተ) ነው ። ይህም ማለት የዓይነት ልዩነት የሚገኘው ከመጠን ልዩነት ነው ፤ ለምሳሌ ዛፍና ሰው የሚለዩት በአቶሞች አደረጃጀት ነው ። ይህ የአቶሞች መገናኘት አጋጣሚ ሲሆን ከተደራጁ በኋላ ግን የሚገዙት በግዴታ ሕግ ይሆናል ።

የዕውቀት ንድፈ ሐሳቡ ፡ ነገሮችን የምናውቀው በሕዋሳትና በማሰብ ነው ፤ ሕዋሳት የዕውቀት የመጀመሪያው ደረጃ ሲሆኑ ማሰብ ደግሞ የዓለምን ዓይነተኛ ባሕርይ ማለትም አቶምንና አልቦን ለማወቅ የሚያስችለን ከፍተኛው ደረጃ ነው የሚል ነው ።

ዲሞቅሪጦስ ሰዎችን ከአምልኮና አምልኮ ከሚያሰክትለው ፍርሐት ለማላቀቅ የጣረ ሲሆን በፖለቲካ አስተሳሰቡም የባሪያ አሳዳሪውን ሥርዓት ተቃዋሚ ነበር ።

ማርክስ ዲሞቅሪጦስ ሰፊ ዕውቀት የነበረው መሆኑን ሲገልጽ ፡ ሌኒን ደግሞ የጥንታዊት ግሪክ ከፍተኛና የግብታዊ ቁስአካልነት ገላጭ ነው ብሏል ።

ዲሞቅሪጦስ የአቶምን ጽንሰ ሐሳብ መቀመጥ ባንድ በኩል ዓለምን ከተለየ ከስተት ሳይሆን ሁለንታዊነት ካለው ነገር ማመንጨቱ ጥሩ መከራ ሲሆን በሌላ በኩል ከቁስአካል የተገኘውን አቶምን የቁስ አካል ምንጭ ማድረጉ የሚፋለስ አመለካከት ነው ። ከስተቶችን ደግሞ ያጋጣሚ ውጤት ማድረጉ አመለካከቱ ተናክሎታዊ መሆኑን ያሳያል ። በተፈጥሮ ውስጥ የዕድገት አዝማሚያ መኖሩ ማለትም ከቀላል ወደ ውስብስብ የመሄዱ ሁኔታ አጋጣሚ ብቻ ሳይሆን የዕድገትን ሕግ የተከተለ ነው ።

(አቶሚዝምን ይመለከታል ።)

ዲሞክራሲ

(Democracy)

ጥቂቶች ለብዙኃኑ ተገዥ የሚሆኑበትና ለሁሉም እኩል መብትና ነፃነት እስጣለሁ የሚል የፖለቲካ ሥርዓት ቅርፅ ነው ። ሆኖም ይህ የዲሞክራሲ አጠቃላይ ፍች በተለያዩ ስልተ ምርቶች ውስጥ በተለያዩ ተግባራት ተተርጉሟል ።

ለመጀመሪያ ጊዜ የፖለቲካ ሥርዓት ዲሞክራሲያዊ ቅርፅ ያገኘው በግሪክ የባሪያ አሳዳሪ ሥርዓት ውስጥ ነበር ። በዚህ ጊዜ ዲሞክራሲ የነበረው ፍች ከባርነት ነፃ የሆኑትን የፖለቲካ መብታቸውን ማስከበር ስለነበር ፡ ነፃ የሆኑትን በባርነት ሥር ካሉት የሚለይ ሥርዓት ነበር ። በግሪኮች አባባል ነፃ ማለት ከጉልበት ሥራ ነፃ የሆነ ማለት ስለነበረ ፡ ዲሞክራሲ የፖለቲካ መብቶችን ነፃ ለሆነው ክፍል ብቻ መስጠቱ የሚገልጸው የመደብ ይዘት እንደነበረውና በባርነት ሥር ላሉት የፖለቲካ መብት በመንፈግ ሙሉ በሙሉ ለነፃው መደብ ተገዥ ያደርጋቸው እንደነበር ነው ። ሆኖም ከመኳንንታዊና ከንጉሣዊ አገዛዝ የሚለይበት ነጥብ ነበረው ። ነፃ

የሆነው መደብ የራሱን የፖለቲካ ሥልጣን የሚመሠርተው በምርጫ ስለነበርና ይህም የመጠየቅ፣ የመንቀፍ፣ ከሥልጣን የሚውረድ ወዘተ... መብት ስለሚሰጠው ከፍጹማዊ አገዛዝ ይለየው ነበር። በዚህ መልኩ ነው ሥርዓቱ የዲሞክራሲ ቅርፅ የነበረው።

ቡርጂዚው የፊውዳሊዝምን ፍጹማዊና ንጉሣዊ አገዛዝ ለመቃወምና ለማሸነፍ የዲሞክራሲ መርሆችን በማስተጋባት ብዙኃኑን በሥራ ለማለባለብ ችሏል። መርሆቹ የሚጠይቁት የፖለቲካ መብቶች (የመምረጥ፣ የንግግር ነፃነት፣ የመደራጀት ወዘተ...) ለፊውዳል ሥርዓት ፍጹም ተፃራሪ ነበር። የቡርጂዚው ዲሞክራሲያዊ ጥያቄ ኢኮኖሚያዊ መሠረት የነበረው በመሆኑ ለቡርጂዛው አገዛዝ አመቺ የፖለቲካ ቅርፅ ነበር። የግል ሃብት የበላይ ሆኖ ሊዳብርና ወዝአደሩ ነፃ ሆኖ ጉልበቱን ለገበያ ሊያቀርብ የሚችለው ማንኛውንም ነገር መሸጥና መለወጥ ሲችል በመሆኑ የቡርጂዛው ዲሞክራሲ የሚገልጸው የግል ንብረት ባለሙሉ ሥልጣን መሆንን ነበር።

ሆኖም ሥርዓቱ በውስጣዊ ቅራኔ ላይ የተመሠረተ ነበር። በአንድ በኩል ለሕዝቡ የንግግር፣ የመስብሰብ፣ የመምረጥ ወዘተ... መብት የሰጠ ቢሆንም በሌላ በኩል በዕለት ተዕለት ኑሮ ውስጥ የማይገባ በመሆኑ በተለይም ኢኮኖሚያዊ ልዩነቶችንና የብዝበዛን ሥርዓት ከማጥፋት ይልቅ የግል ሃብት ክምችትን የሚያዳብር በመሆኑ ለብዙኃኑ የሚሰጠው መብት ቅርፃዊ ብቻ ነበር። ቅርፃዊም ቢሆን የሰውን የመብት እኩልነት ማወጃ፣ ለዎች በመደራጀት ጥቅማቸውን በጋራ እንዲያስከብሩ መፍቀዱ ወዘተ... በሠራተኛውና በቡርጂዚው መካከል የሚካሄደውን የመደብ ትግል የሚያከርክርና ርዕዮተ ዓለማዊ ብሰለት የሚሰጥ ነበር።

እነዚህ የፖለቲካ መብቶች ቅርፃዊ ብቻ ሳይሆኑ በኢኮኖሚያዊ፣ በማኅበራዊና በመንፈሳዊ ይዘት እንዲተረጎሙ ለማድረግ ነው የሠራተኛውና የሶሻሊስት እንቅስቃሴ ዲሞክራሲያዊ ጥያቄዎችን በማንሣት ከቡርጂዚው ጋር በተራው የሚታገለው። ለእነዚህ በቡርጂዚው በቅርፃዊነት ብቻ ቀጭቶ ላስቀራቸው ዲሞክራሲያዊ መብቶች ይዘት የመስጠቱ ጉዳይ በቀጥታ የሚያመራው ወደ ሶሻ

ሊስት ንብረተኛ ጥያቄ ነው። በዚህ ጊዜ ዲሞክራሲ ማለት አባባሉ አራሱ በትክክል እንደሚገልጸው የብዙኃኑ ጥቅምና ፍላጎት የበላይ የሆነበትና የበላይነቱን ለማግኘት ሆነ ለማስከበር ሠራተኛው ሕዝብ በዲሞክራሲያዊ መብቶች በመጠቀም (ድርጅት፣ ምርጫ፣ ጥበቃ፣ ሕጋዊ ይዘት...) በዝባዥ መደቦችን የሚጨቁንበትና የሚያጠፋበት የፖለቲካ ሥርዓት ማለት ነው። የሠራተኛው መደብ በዚህ በፖለቲካ የበላይነት እየተጠቀመ መደቦችን ሲያጠፋ ዲሞክራሲም አብሮ ይከሰማል። ምክንያቱም የፖለቲካ ሥልጣን የሚያንፀባርቀው የመደቦችን ትግል እስኪሆን ድረስ የመደቦች መጥፋት በንብረተኛው ውስጥ በገዥና በተገዥ መካከል ያለውን ክፍፍል ስለሚያጠፋ በምትኩ ራሱን በራሱ የማስተዳደር ሥርዓት ይመሠረታል።

(ሶሻሊዝምን ይመለከታል።)

ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት
(Democratic Centralism)

የኮሚኒስት ፓርቲ አባላት ከፖለቲካ ውሳኔ ላይ እንዴት እንደሚደርሱ፣ የደረሱበትን ውሳኔ እንዴት በሥራ ላይ እንደሚያውሉ፣ በአባላት መካከል ያለው የሥራ ግንኙነት ምን እንደሆነ እንዲሁም በከፍተኛና በዝቅተኛ አካላት መካከል ያለው የኃላፊነት ድርሻ ምን እንደሚመስል የሚገልጽ ድርጅታዊ መርህ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት ይባላል። ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት የጋራ ኮሚኒስታዊ ግብ ያላቸው አባላት ሁሉ በፈቃደኝነትና በንቃት የሚከተሉት ድርጅታዊ አሠራር ነው። በዚህም መሠረት ፓርቲው ከቆመለት መሠረታዊ ዓላማና ከሚፈጽመው ሕዝባዊ ተግባር የሚመነጭ ሲሆን ከቡርጂ ፓርቲዎች ቢሮክራሲያዊ የተፅዕኖ አሠራር ፍጹም የተለየ ነው።

ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት የሁለት ጽንሰ ሐሳቦች ማለትም የዲሞክራሲና የማዕከላዊነት ዲያሌክቲካዊ ውህደት ነው። ዲሞክራሲ የፓርቲው አባላት እንድትን ባለው ድርጅታዊ አሠራር ኃይላቸውንና ዕውቀታቸውን በማስተባበር የትግል ተላትፎ እንዲያደርጉ ስፊ መብትና ነፃነት ይሰጣቸዋል። በዚህ መሠረት በአብዮታዊ ፓርቲ አሠራር

ውስጥ ዲሞክራሲ የሚከተሉትን ሁኔታዎች ያሟላል ፡

1. እያንዳንዱ አባል የፓርቲውን የፖለቲካ መሥመር ፣ ዕቅድና ግብ የማወቅ ፣ በማንኛውም የድርጅቱ ጉዳይ ላይ የመወያየት ፣ ድምፅ የመስጠትና ጊስ የማቅረብ መብት አለው ።
2. በየትኛውም ደረጃ የፓርቲው አመራር በጉብረት የተያዘ መሆን አለበት ። ይህም የግለሰብ አምባገነንነትን ከመከላከሉም ሌላ አባላቱ ጉዳዮችን በተለያዩ አቅጣጫዎች በማየትና ሰፊ ውይይት በማድረግ ከትከክለኛ ውሳኔዎች ላይ እንዲደርሱ ይረዳል ።
3. ከላይ እስከታች በየደረጃው የሚገኙ የፓርቲ መሪዎች በቀጥታ በአባላቱ ወይም በተወካዮቻቸው አማካይነት በድምፅ ብልጫ ይመረጣሉ ። አባላቱ በነዚህ የፓርቲ መሪዎች ላይ ጊስ ለመሰንዘር ፣ ካስፈለገም በደንቡ መሠረት ከሥልጣናቸው እንዲነሡ ለማድረግ መብት አላቸው ።
4. የበታች የፓርቲ አካላት ከፓርቲው ዓላማና ክልል ሳይወጡ በአካባቢ ጥያቄዎችና ችግሮች ላይ ውሳኔ የመስጠትና መፍትሔ የመሻት መብት አላቸው ።

ማዕከላዊነት ደግሞ በፓርቲ ሕይወት ውስጥ አብዮታዊ ሥነ ሥርዓትን ፣ የዓላማና የድርጅት አንድነትን በማጠናከር የሠራተኛውን መደብና የመላውን ሠርቶ አደር ሕዝብ መብትና ፍላጎት ለማረጋገጥ የሚያስፈልገውን አመራር ለመስጠት የሚያስችል ነው ። ይህም በሚከተሉት መንገዶች ይገለጻል ፡

1. የሠራተኛው መደብ ጠንካራ ኃይል ሲሆን የሚችለው በድርጅቱ ቁሳዊ አንድነት ላይ በተመሠረተ ማርክሳዊ ሌኒኒዊ ርዕዮተዓለማዊ አን

ድነት በመሆኑ ፓርቲው አንድ ርዕዮተ ዓለም ፣ አንድ መሪ ማዕከል ፣ አንድ ፕሮግራምና አንድ ደንብ ብቻ ይኖረዋል ።

2. የበታች አካላት ለበላይ አካላት ውሳኔ ፣ ትዕዛዝና መመሪያ ተገዥ ይሆናሉ ፤ ይህንንም በጠነከረ ዲሲፕሊን በሥራ ይተረጉማሉ ፤ ለራሳቸውም ሆነ ለበላይ የፓርቲ አካላት ስለ ውጤቱ በየጊዜው ሪፖርት ያቀርባሉ ።
3. በየደረጃው በሚገኙ የፓርቲ አካላት ውስጥ ማንኛውም አባል የተቃወመውንም ጨምሮ ፣ በአብዛኛው የተደገፈውን ውሳኔ ተቀብሎ ያለአንዳች ማወላወልና ቅሬታ ሥራ ላይ ያውላል ። ሆኖም ተቃውሞ ያለው አባል ውሳኔው እንደጸና ሆኖ የሚጠበቅበትን ግዴታ ሳያቋርጥ ቅሬታውንና በውሳኔው ላይ የታየውን ድክመት እንዴት መታረምና መሻሻል እንዳለበት በመጠቀም ለሚመለከተው የበላይ አካል ለማሳሰብና ውሳኔው እንደገና እንዲታይ ለመጠየቅ ይችላል ።
4. በድምፅ ብልጫ የተላለፈውን ውሳኔ ሥራ ላይ ለማዋል አካሎች ሁሉ ኃላፊነት አለባቸው ።

ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት በፓርቲ አሠራር የውይይት ነፃነት እንዲኖርና በአብዛኞቹ የተደገፈ የፖለቲካ አቋምና ውሳኔ በትክክል ሥራ ላይ እንዲውል የሚያስችል መሣሪያ ነው ። ዲሞክራሲ ያለ ማዕከላዊነት ገደብ የሌለው ነፃነት በመሆኑ አንጀገኝነት እንዲሰፍንና ድርጅቱ ተዘረከርከ ውሳኔዎቹ በተግባር እንዳይተረጉሙ የሚያደርግ ይሆናል ። ማዕከላዊነት ደግሞ ያለ ዲሞክራሲ የሥራ ማነቆ ሊፈጥር ፣ ሲብስም የግለሰብ ወይም የጥቂት ሰዎችን አምባገነንነት ሊያስከትል ይችላል ። ስለሆነም ዲሞክራሲና ማዕከላዊነት አንድ ማርክሳዊ ሌኒኒዊ ፓርቲ ሥራውን በተቀላጠፈ መልክና ሥርዓት ባለው አኳኋን እንዲያከናውን ያስችሉታል ።

ዲሲፕሊን

(Discipline)

ኅብረተሰብ የሚከተላቸውን ልምድና ወግ ወይም ለመመሪያዎች ፣ ለውሳኔዎችና ለትዕዛዝ ራስን በማስገዛት እንድ ሰው የሚያሳየው ሥነ ምግባር ዲሲፕሊን ይባላል። ሰዎች በማኅበር ሲኖሩ የሚችሉት ፣ የሚመሩበትንም ሥርዓት የሚያከብሩት ዲሲፕሊን ሲኖራቸው ብቻ ነው። ይሁን እንጂ የዲሲፕሊን ባሕርይና የማስከበርያውም መሣሪያና ዘዴ የሚወስነው ባለው የምርት ግንኙነት ነው።

የሠራተኛው መደብ ታሪካዊ ሚናውን መጫወት ሲጀምር አብዮታዊ ዲሲፕሊን ተከስተ ። ይህም ኋላ በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ስታየው ለከፍተኛውና ለአዲሱ ዓይነት ዲሲፕሊን መቅድም ሆኗል። የሠራተኛው መደብ ተደራጅቶ የመደብ ጠላቱን ሊቋቋምና ድል ሊመታ የቻለው የርዕዮተዓለም ትጥቃቸው የተጠናከረ ፣ ድርጅታቸው አስተማማኝ ደረጃ ላይ የደረሰ ፣ በዲሲፕሊን የታነፁ ፣ በንቃትና በፈቃደኝነት የሚያገለግሉ የፓርቲ አባላትን በማስባሰቡ ነው።

የምርት መገልገያዎችና ምርትም የጋራ በሆነበት ፣ ሠራተኛውም ለኅብረተሰቡ የጋራ ጥቅም በተሰለፈበት በዘመነ ሶሻሊዝምና ኮሚኒዝም ዲሲፕሊን በመተማመን ፣ በንዳዊነት ፣ በመከባበር ፣ በነፃነትና በራስ ፍላጎት ላይ የተመሠረተ ነው። ለዚህ ዲሲፕሊን መስፈን ምክንያት የሆነው የሶሻሊስት የምርት ግንኙነት ሲሆን ሥር ሊሰድ የሚችለውም የጥንቱ የብዝበዛ ሥርዓት ያስከተለውን ልምድና ወግ በጥብቅ በመዋጋት የሠርቶ አደሩ ሶሻሊስታዊ ግንዛቤ ሲያድግ ነው። በሶሻሊስት ሥርዓተ ማኅበር ውስጥ የሥራ ፣ የውትድርና ፣ የትምህርት ፣ የሙያ ማኅበር ፣ የፓርቲ ወዘተ... ዲሲፕሊን አለ። ከነዚህም ሁሉ የሚበልጠው ግን እንድ ሰው ለፓርቲው ራሱን በማስገዛት የሚኖረው ዲሲፕሊን ነው። ወደ ኮሚኒዝም ለመሸጋገር የሚያስፈልገውን ንቃትና ድርጅት ለማዳበር የሚቻለውም ለፓርቲ ዲሲፕሊን ራስን ፍጹም ተገዥ በማድረግ ነው።

(የፓርቲ ደንብን ፣ የፓርቲ ፕሮግራምን ፣ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን ይመለከታል)

ዲበ አካል

(Metaphysics)

ዲበ በላይ ወይም ባሻገር ማለት ሲሆን አካል ደግሞ የሚዳሰስ የሚጨበጥ ማለት ነው። ስለዚህ ዲበ አካል ማለት ከቆሳዊ ነገሮች ባሻገር የሚገኙ የረቂቅ ነገሮች ጥናት ማለት ነው።

ዲበ አካል የሚለው ጽንሰ ሐሳብ በአገልግሎት ላይ መዋል የጀመረው ከክርስቶስ ልደት በፊት ከአንደኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ ሲሆን አገባቡም የእርስጣሊስን የፍልስፍና ፈርጅ እንደሚያመለከት ሆኖ ነበር። እርስጣሊስ “የመጀመሪያው ፍልስፍና” ብሎ የጠራውና በኋላ ግን ዲበ አካል ተብሎ የተሰየመው የፍልስፍና ፈርጅ የማናቸውም ህልውና ያለው ነገር ከፍተኛ መርህ ጥናት ሲሆን በሕዋሶቻችን እርዳታ ልንደርስ ባቸው የማንችላቸውን ነገር ግን በማስላስል ላይ በተመሠረተ ትንታኔ ልናውቃቸው የምንችላቸውንና ለሳይንስ ጠቃሚ የሆኑ ነገሮችን የሚመለከት ነው። ዲበ አካል በዚህ ትርጉሙ ለረጅም ጊዜ በፍልስፍና ውስጥ ሲያገለግል ቆይቷል።

በመካከለኛው ዘመን ጽንሰ ሐሳቡ በሃይማኖታዊ ፍልስፍና ተውጦ ከቆየ በኋላ በግምት ከአሥራ ስድስተኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ ሥነ ኑባሬ ከሚለው ጽንሰ ሐሳብ ጋር እንደ እንደሆነ ተደርጎ ይተረጎም ነበር። በአሥራ ስባተኛው ምዕት ዓመት ውስጥ ከተፈጥሮና ከኅብረተሰብ ሳይንሶች ጋር የቅርብ ግንኙነት ኖሮት ከቆየ በኋላ በአሥራ ስምንተኛው ምዕት ዓመት ላይ ግን ኙነቱ ተቋርጧል።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ አመለካከት ዲበ አካል ነገሮችንና ክስተቶችን ዝንተኃለማዊ ፣ የማይለወጡና እርስ በርሳቸው ያልተያያዙ አድርጎ የሚያቀርብ ፣ በተፈጥሮና በኅብረተሰብ ውስጥ የሚታዩ ለውጦችና ዕድገቶች ምንጫቸው ውስጣዊ ቅሪቴ መሆኑን የማይገነዘብና የዕውቀትንም ሂደት በተዛባና ባልተመጣጠነ መልክ የሚመለከት ፀረ ዲያሌክቲካዊ የአጠናን ፣ የምርምርና የአስተሳሰብ ዘዴ ነው።

ይህም በመሆኑ ነው ዲበ አካል ዕድገትን የመጠን መጨመር ወይም መቀነስ፣ እንቅስቃሴን በስፍራና በጊዜ ውስጥ የሚታይ ለውጥ፣ የተፈጥሮ ክስተቶችን የድግግ ሞሽና የዑደት እንቅስቃሴ አድርጎ የሚወስደው።

የዲበ አካል ባሕርይና ፍች ሊመነጭ የቻለው በጥንት ጊዜና በተሃድሶ ዕውቀት ዘመን ሳይንሳዊ ዕውቀት እያደገና ጥልቀት እያገኘ በመምጣቱ ተፈጥሮን በየፈርጁ እየለያዩ የሚያጠኑ ሳይንሶች በመፈጠራቸውና እያንዳንዱ ሳይንስ ልዩ ልዩዎቹን የተፈጥሮ ዘርፎች በተናጠል እንደሚይገናኙ አድርጎ ማጥናትና መግለጽ በመጀመሩ ነው። በሌላም በኩል ከካርታሊዝም መከሰትና ማደግ ጀምሮ የፈዚክስና የሜካኒክስ ሳይንሶች ይበልጥ ሊያድጉ በመቻላቸው ባመዛኙ ሳይንቲስቶች ራሳቸው ፈላስፎች ስለነበሩ በነዚህ የፈዚክስና የሜካኒክስ ሕግጋት ማግባራዊ ሕይወትንና ክስተቶችን ለመግለጽ ሙከራ ይደረግም ስለነበር ነው።

የዲበ አካል ፀረ ዲያሌክቲክስ ገጽታን ለመጀመሪያ ጊዜ ያሳየው ሄግል ቢሆንም ለዚህ ገለጻው በቂ ትንታኔና መሠረት አልሰጠውም ነበር።

(ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ይመለከታል።)

ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ (Dialectical Logic)

ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ በሰው አእምሮ ውስጥ የሚከሰቱትን የነባራዊውን ዓለም የዕድገትና የለውጥ ነፃብራቅ ቅርፆችንና ሕግጋትን እንዲሁም የእውነትን ግንዛቤ የሚዝቱትን ሕግጋት የሚያጠና ሳይንስ ነው።

ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ በጥንታዊ ፍልስፍና ውስጥ ባለዳበረ መልኩ በተለይም በሄራቅሊጦስ ፍልስፍና ውስጥ የተቀረፀ ቢሆንም ሳይንሳዊነት ያገኘው ግን የማርክሳዊ ፍልስፍና ክፍል ሆኖ ከወጣበት ጊዜ አንሥቶ ነው። ከዚህ በፊት ግን በየዘመኑ የነበሩ ዕውቅ ፈላስፎች አዳባሪ ሐሳቦች በመሰንዘር ለዕድገቱ አስተዋጽኦ አድርገዋል።

ከነዚህም ውስጥ ከፍተኛውን ቦታ የሚይዘው ሄግል ነው። የሄግል ፍልስፍና ሐሳባዊ ቢሆንም ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮን ሰፋትና ጥልቀት ባለው መንገድ ሥርዓት በማስያዝ ረገድ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ሳይንሳዊ መሠረት ከመያዙ በፊት ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ለረጅም ጊዜ የአሳቦት ሕግጋትና መልኮች ብቸኛ አስተምህሮ በመሆን አገልግሏል። ሆኖም ከ17ኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ የተፈጥሮ ሳይንሶችና የፍልስፍና ዕድገት የፈጠሩ ዋቸውን ሁኔታዎች ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ለመግለጽ ባለመቻሉ የተሻሉ አጠቃላይ የአሳቦትና የግንዛቤ መርሆችና ዘዴዎች መፈጠር አስፈላጊ እየሆነ በመምጣቱ ለማርክሳዊ ዲያሌክቲክስ መከሰት አንዱ ምክንያት ሆኗል።

የማርክሳዊ ሥነ አመክንዮ አስተምህሮ ሰፊና ጠቃሚ የሆኑትን የሰውን ልጅ የዕውቀት ዕድገት ውጤቶች በመውረስና በመለወጥ ኅብር ወዳለው የሳይንስነት ደረጃ ከፍ አድርጓቸዋል። ስለሆነም ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ የሰው አሳቦት ታሪክና የኅብረተሰብ ዕድገት አጠቃላይ ዕውቀት ነው። ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ከቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ጠቃሚ ሐሳቦችን በመውሰድ ነባሬንና የነባሬን ነፃብራቅ ያዋህድ ነው።

ዓለም በማያቋርጥ የዕድገትና የለውጥ ሂደት ላይ የምትገኝ በመሆኗ የአሳቦት ቅርፆች እንዲሁም ጽንሰ ሐሳቦችና ፈርጆችም በዕድገት መርሆች ላይ የተመሠረቱ ናቸው። ስለሆነም የዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ዓይነተኛ ተግባር ቅስቃሴን፣ ዕድገትን፣ የከሰተ ቶችን ውስጣዊ ቅሪጅና ከአንዱ ደረጃ ወደ ሌላው የሚደረገውን ሽግግር ጥራት ባለው መንገድ መግለጽ ነው።

ከዲያሌክቲክስ አንፃር ሲታይ የግንዛቤ ሕግጋት አሳቦት ከውጫዊ ወደ ውስጣዊው፣ ከከሰተቱ ወደ ፍሬ ነገሩ፣ ከረቂቁ ወደ ተጨባጩና ከእንፃራዊው ወደ ፍጹማዊው እውነት ከዚህም በተገላበጠሽ የሚያደርገውን ዕድገት የሚገዙ ናቸው። ዲያሌክቲካዊ ትንታኔን ንጥረ ሐሳብን፣ መስተጋብእንና ምንጩታን እንዲሁም ዳሰሳዊ ግንዛቤን ከንድፈ ሐሳባዊ ግንዛቤ በመለየትና እያንዳንዳቸውን ከሌላው ጋር

ሳይለያይ በጥምረታቸው ይገነዘባቸዋል ። ለዚህም ነው ዲያሌክቲክስ የግንዛቤ አጠቃላይ ሥነ አመክንዮአዊ መሠረት ነው የሚባለው።

(ትርጓሜ ሥነ አመክንዮን፣ ሥነ አመክንዮን፣ መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮን፣ ምንጩታዊ ሥነ አመክንዮን ይመለከቷል።)

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት

(Dialectical Materialism)

የማርክሲዝም ፍልስፍና መሠረትና ሳይንሳዊ ንጽረት ዓለም ነው ። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት በማርክስና በኤንግልስ ከተመሠረተ በኋላ በሌኒንና በሌሎች ማርክሳውያን ሊዳብር ችሎአል ። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት የተከሰተው በ1840ዎቹ ሲሆን አመሠራረቱ ከሳይንሳዊ ዕውቀትና ከሠራተኛው መደብ አብዮታዊ ንቅናቄ ጋር የተሳሰረ ነው ። የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት መከሰት በሰዎች የአስተሳሰብና የፍልስፍና ታሪክ ውስጥ አብዮታዊ ለውጥ ፈጠረ ። ይህ በፍልስፍና ውስጥ የታየው አብዮት በሰው ልጅ አስተሳሰብ ውስጥ ተራማጅና ክፍተኛ የሆኑትን ሐሳቦች ከነበሩባቸው ድክመቶች አላቆ አዲስ ዓይነት አመለካከትን ፈጥሯል ። ከዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት በፊት ፍልስፍና ሲዳብር የቻለው በቁስአካላዊ ፍልስፍናና በሐሳባዊ ፍልስፍና መካከል በነበረው ቅራኔና ትግል ነው ። ሆኖም ማርክስና ኤንግልስ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን በቀመሩበት ጊዜ የቀደምት ቁስአካላዊያንን አስተሳሰቦችና የሐሳባዊውያንን ዲያሌክቲክስ እንዳሳ ተቀብለው በመገጣጠም አልተገለገሉበትም ። ከዘመኑ የተፈጥሮ ሳይንስ ግኝቶችና ክሰዎች ታሪካዊ ልምድ በመነሣት ቁስአካላዊነት ሳይንሳዊና የማያወላውል ሊሆን የሚችለው ዲያሌክቲካዊ ሲሆን ብቻ እንደሆነና ዲያሌክቲክስም በተራው ሳይንሳዊ ሊሆን የሚችለው ቁስአካላዊ ሲሆን ብቻ እንደሆነ አረጋገጡ ።

የቀድሞ ቁስአካላዊ ፍልስፍና ዓለምን በመግለጽ ሳይ ብቻ ተወስኖ የቆየ ሲሆን ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ግን የተፈጥሮን፣ የንብረተሰብንና የሰውን አስተሳሰብ ሂደት ከማጥናቱም በላይ በአብዮታዊ መንገድና በተግባር ዓለምን ለመቀየር የሚታገል

ፍልስፍና ነው ። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት መደብ አልባ ንብረተሰብን (የኮሚኒስት ንብረተሰብን) ገንቢ ለሆነው ሰውዝአደሩ መደብ የፍልስፍና መሠረት ነው ። ይህም በመሆኑ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ለኮሚኒስት ፓርቲዎች ፕሮግራሞች እስትራቴጂ፣ ታክቲካችና እንቅስቃሴዎች ፍልስፍናዊ መሠረት ነው ።

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት የራሱ የሆነ የጥናት መስክ ያለው ንጽረተዓለም ነው ። የጥናቱም መስክ ንብረተሰብን፣ ተፈጥሮንና የሰውን ዕውቀት ሂደት የሚገዙትን አጠቃላይ ሕግጋትን፣ የነባራዊ እውነታን መሠረትና የራሱም በገሊናችን ውስጥ የመንፀባረቅ መርሆችን ያጠቃልላል ። ዓለም ቁሳዊ አካል ነች፣ በዓለም ውስጥ ከቁስ አካል፣ ከዕድገቱና ከእንቅስቃሴው ሌላ ምንም ነገር የለም የሚለው መርህ የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ዋነኛ መርህ ነው ። ተፈጥሮ እያደገ በመምጣት ሕይወትንና የሚያስብ ቁስአካልን (ሰውን) ለማስገኘት የቻለው በራሱ ዕድገትና የዕድገት ሕግጋት እንጂ በማንኛውም መለኮታዊ ኃይል ፈጠራ አይደለም ።

(ተናክላታዊ ቁስአካልነትን፣ ቁስአካልን፣ ዲያሌክቲክስን ይመለከቷል ።)

ዲያሌክቲክስ

(Dialectics)

በጥንታዊት ግሪክ የቁም ትርጉሙ በጥያቄና መልስ የሚደረግ የክርክር ስልት፣ በክርክር ውስጥ ከተቃራኒው ሰው ሐሳብ ውስጥ ቅራኔን በማውጣት ከትክክለኛው አስተሳሰብ ላይ የመድረስ ጥበብ ማለት ሲሆን በማርክሳዊ ሌኒኒዊ ፍችው የተፈጥሮን፣ የንብረተሰብንና የአስተሳሰብን ዕድገት የሚገዙትን አጠቃላይ ሕግጋት የሚያጠና ሳይንስ ነው ። ዲያሌክቲክስ ረጅም ታሪክ ያለውና በተለያዩ ወቅቶችም የተለያዩ ትርጉሞች የነበሩት ነው ።

ከሶቅራጥስ በፊት የነበሩት ጥንታውያን ፈላስፎች ዲያሌክቲክስ በሚለው ቃል ባይጠቀሙም ማናቸውም ሀልውና ያለው ነገር በሙሉ እንደሚለወጥና ዓለምም በሂደት ላይ እንዳላች፣ የማናቸውም ነገር ባሕርያት ወደ ተቃራኒዎቻቸው እንደሚለወጡ ይቀበሉ

ነበር ። ዲያሌክቲክስ የሚለውም ቃል በአገልግሎት ላይ መዋል በጀመረበት ጊዜ የነበረው ትርጉም በክርክር ጊዜ በጥያቄና በመልስ አማካይነት እውነትን የማውጣት ጥበብ ሊሆን የቻለው ማናቸውም ነገር ቅሬታያዘል፣ ነጠላና ጣምራዊነት ያለው፣ ዘለዓለማዊና ተሸጋጋሪ፣ የማይለወጥና ተለዋዋጭ፣ በዕረፍትና በቅስቃሴ ላይ እንደሚገኝ ተደርጎ በመወሰዱ ነበር ።

በፊውዳል ኅብረተሰብ ፍልስፍና ውስጥ ደግሞ ዲያሌክቲክስ የማይፋለሱ የእስተሳሰበች ሥርዓት (ሥነ አመክንዮ) ተደርጎ ይተረጎም ነበር ። ዲበ አካል አይሉ በነበረበት በመጀመሪያው የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ ላይ የነበሩ አንዳንድ ፈላስፎች ዲያሌክቲክስን “የተቃራኒዎች ግንኙነት” አድርገው ተርጉመውት ነበር ።

በቅድመ ማርክሳዊ ዲያሌክቲክስ የዕድገት ሂደት ውስጥ ዲያሌክቲክስን የእውነታ ግንዛቤ ከፍተኛ ደረጃ ብቻ ሳይሆን የተግባር መሠረትም አድርጎ የተጠቀመበት የጀርመን ሐሳባዊ ፈላስፋ ሄግል ነበር ። በሄግል ፍልስፍና ውስጥ ማናቸውም ነገር ቅሬታን እንደያዘና በዕድገትም ወደ ራሱ ሽረት እንደሚያመራ፣ ይህም የውሳጣዊ ቅሬታው ውጤት እንደሆነ ተገልጿል ነበር ። ይሁን እንጂ ይህ ትንታኔ በፍጹማዊ ሐሳባዊነት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ አመለካከቱ የተዛባና ራሱን የሚቃረን ነበር ።

ዲያሌክቲክስ ከሐሳባዊ ይዘቱ ተላቆ በማርክስና በኤንግልስ አማካይነት በማርክሳዊ ሌኒኖዊ የታሪክ ሂደትና በዕውቀት ዕድገት በቁስ አካላዊ ግንዛቤ ላይና በተፈጥሮ፣ በኅብረተሰብና በዕውቀት ውስጥ በሚካሄዱ ተጨባጭ ለውጦች ትንታኔ ላይ በመመሥረት ሳይንሳዊ ሊሆን ቻለል ። ዲያሌክቲክስ የእውነታን የዕድገት ሕግጋት ከግንዛቤ ሂደት ሕግጋት ጋር ያዋህዳል ። ስለሆነም ቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ የተባፈና የሥነ ዕውቀት አስተምህሮ ነው።

ቅሬታ የቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ መሠረታዊ ፈርጅ ነው፤ የምክንያቱም ቅሬታ የማናቸውንም ነገር አንቀሳቃሽ ኃይልና የዕድገትን ምግጥ የሚያሳይ በመሆኑ ነው። ቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ ተፈጥሮና ኅብረተሰብን የምናጠናበት የፍልስፍና ዘዴ ነው።

ዲያሌክቲክስ ማናቸውም ነገር በአንቅስቃሴ ላይ ያለ መሆኑንና ይህም እንቅስቃሴ ከዝቅተኛ ወደ ከፍተኛ፣ ከቀላል ወደ ውስብስብ፣ ከመጠን ወደ ዓይነት፣ ከአሮጌ ወደ አዲስ ሽግግር መኖሩን ያሳያል ። ዲያሌክቲክስ የቅስቃሴ ሕግ ጥናት በመሆኑ የማኅበራዊ ዕድገት ታሪካዊ ሁኔታዎችን የምንረዳበት፣ በአሮጌው ቅርጾች (መልኮች) እና በአዲሱ ይዘት መካከል ያለውን ግንኙነትና ልዩነት ተረድተን ኅብረተሰብን የምንለውጥበት ሳይንስ ነው።

(ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስን፣ ዲያሌክቲካዊ ቁስ አካልነትን፣ የዲያሌክቲክስ ሕግን ይመለከታል።)

ዲያሌክቲክስ ሕግ (የ—) (Law of Dialectics)

የተፈጥሮ፣ የኅብረተሰብና የሐሳብን አንቅስቃሴና ዕድገት የሚያጠና ሕግ ነው። የእንቅስቃሴ መነሻ ምክንያት የቅሬታዎች አንድነትና ትግል መሆኑና ይህም ትግል በሚጠይቀው መፍትሔ ነገሮች ከትንሽ ወደ ትልቅ፣ ከቀላል ወደ ውስብስብ፣ ከመጠን ወደ ዓይነት እንደሚሸጋገሩና በሽግግሩም አሮጌው በአዲሱ እየተሻረ አንድሆነ ያሳያል ። በሂደት ውስጥ በተወሰነ ደረጃ ላይ በዓይነታቸው አዲስና ከፍተኛ የሆኑ ክስተቶች እንደሚፈጠሩ የሚያስረዱ የእንቅስቃሴና የዕድገትን አጠቃላይ ሕጎች የሚያጠና ሳይንስ ነው።

ሕግ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ የሚያመለክተው የነገሮች እንቅስቃሴና ለውጥ በዘፈቀደ ወይም በአጋጣሚ የሚደረግ ሳይሆን በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ ብቻ የሚከናወን መሆኑን ነው። ሕግ ግዴታን ያዘል ነው፤ ማንኛውም ነገር ደግሞ በቅሬታ መከፋፈሉና የቅሬታው ትግል ወደ ከፍተኛው የዕድገት ደረጃ ማምራቱ ሕግ ነው።

ዲበ አካላዊ የሕግ ግንዛቤ ግን ነገሮች ሳይለዋወጡ በመመላለስና በመደጋገም አዝማሚያ ላይ ብቻ እንደሆኑ አድርጎ መረዳት ነው። በእርግጥም አንድ ነገር ሳይለዋወጥ በአንድ ሁኔታ ብቻ የሚደጋገም ከሆነ ሁልጊዜ የሚሰጠው ውጤት ተመሳሳይ ነው።

ብሎ ለመናገር ይቻላል ። ነገር ግን ይህ ሁኔታ ደግግሞሽን ብቻ የሚያመለክት አይደለም ። የዲያሌክቲክስ ሕግ የሚያስረዳን አዲስና ክፍተኛ ክስተቶች በሂደት ውስጥ የመፈጠራቸው ጉዳይ የማይቀር ግዴታ መሆኑንም ጭምር ነው ። የነገሮች መደጋገም በተወሰነ ጊዜና ቦታ የሚታይ ቢሆንም በአጠቃላይ የነገሮችን ውስጣዊ አንድነት ስንመለከት የቅራኔዎች ትግል እውነታን በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች የሚያስከክድና የሚያስተሳስር መሆኑን የዲያሌክቲክስ ሕጎች አረጋግጠዋል ።

(ሕግ፡ ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት፡ የዲያሌክቲክስ ሕጎችን ይመለከታል ።)

ዲያሌክቲክስ ሕጎች (የ—)

(Dialectical Laws)

የዲያሌክቲክስ ሕጎች የቁስለካልን የዕድገት አቅጣጫና በነገሮች ሁለንታዊ ባሕርይ መካከል ያለውን ግንኙነት የሚገልጹ የግሳዊ ሴኒናዊ ፍልስፍና መሠረታዊ ሕጎች ናቸው ። ዕውቀትን ጨምሮ ግንኛውም ነባሬ በቅስቃሴ፣ በለውጥና በዕድገት ላይ ያስ ነው ። በዚህ የቅስቃሴ፣ የለውጥና የዕድገት ሂደት ግንኛውም ክስተት በራሱና በተናጠል የሚኖር ሳይሆን ከሌሎች ነገሮችና ክስተቶች ጋር ግንኙነት፣ ደግግፍና መስተጋብር አለው ። የዲያሌክቲክስ ሕጎች የክስተቶችን ዕድገትና ግንኙነት የሚገዙ ሁለንታዊ ሕጎች ናቸው ። ሁለንታዊ ሕጎች የምንላቸው በግናቸውም ቦታና ጊዜ የተፈጥሮን፣ የኅብረተሰብንና የዕውቀትን ዕድገት፣ ቅስቃሴና ለውጥ የሚገዙና የሚመሩ አጠቃላይ ሕጎች በመሆናቸው ነው ። የቁስለካዊ ዲያሌክቲክስ መሠረታዊ ሕጎች ሦስት ናቸው፡ እነሱም፡—

አንደኛ፡ የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ፡ በግንኛውም ግንባራዊና ተፈጥሮአዊ ነባሬ ውስጥ የእርስ በእርስ ግንኙነትና መስተጋብር ያላቸው በአንድነትና በልዩነት የሚኖሩ ሁለት ባሕርያት መኖራቸውን የሚገልጽ ሕግ ነው ።

የተቃራኒ ባሕርያት አንድነት ጊዜያዊ ሲሆን ትግላቸው ግን ፍጹማዊ ነው ።

ሁለተኛ፡ የዓይነትና የመጠን ለውጥ ሕግ፡ ግንኛውም ክስተት በዕድገት ሂደቱ ከመጠን ወደ ዓይነት ወይንም ከዓይነት ወደ መጠን ሽግግር የሚያደርግ መሆኑን የሚያመለክት ሕግ ነው ። በዚህ ሕግ መሠረት የአንድ ነገር መጠን የሰው ጥበብ በቀስ ተከማችቶ የክስተቱን ዓይነታዊ ለውጥ ያስከትላል፤ ይህም አርጌው በአዲሱ መተካቱን ያሳያል ።

ሦስተኛ፡ የሽረት ሽረት ሕግ፡ በዕድገት ሂደት አርጌውን አዲሱ እየሻረው፣ በአርጌው ፍርስራሽ ላይ አዲሱ ግደጉን የሚገልጽ ሕግ ነው ። በዚህ ሕግ መሠረት አርጌውን አዲሱ ይሸረዋል፤ አዲሱ አርጌውን ሲሸረው ግን ለአዲሱ ተስማሚ ያልሆኑትን ባሕርያት ብቻ እያጠፋ ለአዲሱ ዕድገት ጠቃሚ የሆኑ ባሕርያትን ከአርጌው እየወሰደ ያዳብራቸዋል፤ ወደላቀና ለአዲሱ ሁኔታ ተስማሚ ወደሆነ ደረጃም ከፍተኛ ያደርጋቸዋል ። አንዳንድ ጊዜም ታዳጊው ክስተት አርጌው ያለፈባቸውን ሁኔታዎች ቢያን ፀባርትም ከበፊቱ በላቀና በተሻለ መልኩ ነው ።

(የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ፡ የሽረት ሽረት ሕግን ይመለከታል።)

ዲደሮ፡ ደኔ
(Diderot, Denis)

ከ1713 — 1784 የኖረ፣ የፈረንሳይ ቁስለካላዊና አብራሂ ፈላስፋ ነው ። ዲደሮን በይበልጥ ታዋቂ ያደረገው በ1751 ለመጽ

መሪያ ጊዜ ለታተመው “ኢንሳይክሎፒዲያ” በአዘጋጅነትና በበላይ ተቆጣጣሪነት ያደረገው አስተዋጽኦ ነው።

በጸፋቸው መጻሕፍት ውስጥ (ፓንሴ ፊሎዞፊክ፣ አንትረትየ አንትር ዳላምቤር ኤ ዲደር፣ ለሬቭ ደ ዳላምቤር) ቁስአካላዊ አመለካከቱን ደጋግሞ ገልጿል። በተለይም ከሃይማኖት የሚመነጨ አመለካከቶችን በመቃወም ጽፏል። ሰውንና እንስሳን የሚለየው የቁስ አካል አደረጃጀት መሆኑንና ተፈጥሮም በማያቋርጥ እንቅስቃሴና ለውጥ ላይ እንደሚገኝ ተናግሯል።

የማኅበራዊ ክስተቶችን ምክንያት ሲያሰራም ተቃራኒ የሆኑ ሐሳቦችን ያቀረበ በመሆኑ ቁስአካላዊ አመለካከቱ የጠራ አልነበረም። ስለእንቅስቃሴ፣ ስለማኅበራዊ ሆነ ስለተፈጥሮ ክስተቶች የነበረው ግንዛቤ ተናክሎታዊና ዲበ አካላዊ መሆኑ የአመለካከቱን ውሳኔነት ያሳያል።

ዳሰሳዊ ዕውቀት

(Empirical Knowledge)

የመጀመሪያና መነሻ የሚሆነን ከልምድ የምናገኘው ዕውቀት ነው። ይህ ዕውቀት የሚገኘው በቀጥታ ሕዋሳት በሚሰጡን መረጃዎች ቢሆንም ከመደጋገም የተነሣ እነዚህ መረጃዎች መለስተኛና አጠቃላይ መልክ በማግኘታቸው በቃላት አማካይነት የነገሮችን ሂደት መግለጽ ይቻላል። ለምሳሌ ደመና ስናይ ዝናብ እንደሚያስከትል እንጠብቃለን። ይህ ሊሆን የሚችለው ደመና በተደጋጋሚ ዝናብ እንደሚያስከትል በመረዳታችን ነው። ዳሰሳዊ ዕውቀት የሚባለውም የደረሰንበት አጠቃላይ ግንዛቤ አንዴ በየነው ብቻ ሳይሆን በተወሰነ ሥርዓት ከክስተቶች መደጋገም የተነሣ የምናገኘው በመሆኑ ነው። ዳሰሳዊ ዕውቀት ጥልቀት የሌለው መሆኑ ግልጽ ነው። ነገሮች እንደሚመስሉና እንደሚከታተሉ እንረዳለን እንጂ ለምን እንዲህ ሆኑ የሚለውን ጥያቄ ይህ ዕውቀት ሊመልስ አይችልም። የነገሮች ፍሬ ነገር ምክንያትና ውስጣዊ መስተጋብር ለሕዋሳት የማይገለጹ በመሆናቸው አንዱ ክስተት ሌላ ክስተት እንደሚያስከትል በልምድ እንናገራለን እንጂ ጠልቀን ምክንያቱን አልተረዳንም። ለምሳሌ

በኅብረተሰብ ውስጥ በኑሮ ደረጃ የተለያዩ ግለሰቦች እናያለን። በልምድም የከበርቴ ልጅ ከበርቴ እንደሚሆን፣ የደህው ደግሞ ደህ ሆኖ እንደሚቀር ለመናገር እንችላለን። ለምን እንዲህ ሆነ ለሚለው ጥያቄ ግን ባየነውና በለመድነው ብቻ ልንመልስ አንችልም። ምክንያቱን ለማግኘት ወደ መደብ፣ ወደ ምርት ግንኙነትና ወደመሳሰሉት ጽንሰ ሐሳቦች መሸጋገር ይኖርብናል።

ይህንን በማየት ይመስላል ሐሳባዊ ፈላስፎች ዕውቀት ከሐሳብ እንጂ ከሕዋሳት አይመጣም ያሉት። ሆኖም ይህ አባባል የሚዘነጋው ተጨባጭ ሁኔታ በሕዋሳት አማካይነት እንደሚገለጽልንና የደረሱን መረጃዎች የዕውቀት መነሻና መድረሻ መሆናቸውን ነው። ዕውቀት ከሕውስታዊ መረጃዎች ካልተነሣና በነሱም ሳይካልተመረከ፣ ደግሞም እነሱ የሚያሳዩትን ክስተቶች ካሳብራራ ምንነታቸውንና ምክንያታቸውን ካልገለጸ ተጨባጭ ዕውቀት መሆኑ ይቀራል። ተፈጥሮንና ማኅበራዊ ኑሮን ለመቆጣጠር መሣሪያ ሊሆንም አይችልም።

(ዳሳሽነት፣ ጽንሰ ሐሳብ፣ ምክንያዊነትን ይመለከታል።)

ዳሳሽነት

(Empiricism)

ሥነ ዕውቀትን በሚመለከት በአንድ ጉኑ ወደ ተናክሎታዊ ቁስአካልነት የሚያደላ በሌላው ጉኑ ደግሞ በኅሊኛዊ ሐሳባዊነት ውስጥ የሚጠቃለል በአጠቃላይ አስተሳሰቡ ግን ምክንያዊነትን የሚቃወም የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ነው።

ከምክንያዊነት የሚለየው ዋና ነጥብ የዕውቀት ምንጭ አመክንዮ ሳይሆን ልምድ ነው የሚለው አቋሙ ነው። የአስተሳሰቡን ፍሬ ነገር ለመረዳት ዳሳሽነት ስለ ሐሳብ ያለውን ግንዛቤ በቅድሚያ መረዳት ያስፈልጋል። ሐሳብ በተፈጥሮ የሚያገኘው ጽንሰ ሐሳብ የለውም። ምክንያዊነት እንደሚለው ሳይሆን ማንኛውም ጽንሰ ሐሳብ የሚገኘው ከልባዊና ከልምድ ነው። ሐሳብን በመጀመሪያ ደረጃ ምንም ያልተጻፈበት ነጭ ወረቀት አድርገን መውሰድ ይኖርብናል። ምክንያቱም ሰው ሲወለድ ምንም ዕውቀት ይዞ አይመ

ጣም ፣ የሚያገኘው ዕውቀት ሁሉ የሚመጣው ከልምድ ብቻ ነው ።

አንዴት ልምድ የዕውቀት ምንጭ ይሆናል ፣ በመጀመሪያ በሕዋሳት እማካይነት ስለአካባቢ መረጃዎች እናገኛለን ። ቀለምን ፣ ክብደትን ፣ ስፋትን ፣ እንቅስቃሴን ፣ በታን ፣ ጊዜን ወዘተ... በሚመለከት ሐሳቦች በአእምሮአችን ውስጥ ይቀረጻሉ ። ሆኖም እነዚህ መረጃዎች በመረጃነታቸው ብቻ ዕውቀት አይሰጡንም ፤ ዕውቀት የሚገኘው ክሕግጋት አንፃር ነገሮችን ስናያይዝ ነውና ። በመሆኑም አንድን ነገር ለመጀመሪያ ጊዜ ብቻ ስናየው ምንም ዓይነት ዕውቀት ሊሰጠን አይችልም ። ነገር ግን ሁኔታው ሲደጋገም ጽንሰ ሐሳቦች በእእምሮአችን ውስጥ እንዲቀረቡ ምክንያት ይሆናል ። ከመረጃ ወደ ጽንሰ ሐሳብ የምንሸጋገረው በልምድ ይሆናል ማለት ነው ። ለምሳሌ ለመጀመሪያ ጊዜ እሳት ብናይ እሳት ውሃን ወደ እንፋሎት ይቀይራል ብለን ለመናገር አንችልም ። ነገር ግን በተደጋጋሚ ውሃ እሳት ሲነካው ወደ እንፋሎት መቀየሩን ስንመለከት አንዱ የሌላው መንሥኤ መሆኑን እንረዳለን ። መንሥኤ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ምክንያታዊነት እንደሚለው በተፈጥሮ የሚገኝ ሳይሆን ሁኔታዎች በተደጋጋሚ የሚከታተሉ በመሆናቸው ይህንኑ ለመግለጽ ክልምድ የምናገኘው ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ስለዚህም ማንኛውም ጽንሰ ሐሳብ የሚመጣው ከልምድ ነው ።

ከልምድ የምናገኘው ዕውቀት ደግሞ ምንም ጊዜ ትክክለኛ ነው ፤ ምክንያቱም ይህን ዕውቀት እኛ የፈጠርነው ሳይሆን ክተጨባጩ ያገኘነው ዕውቀት በመሆኑ ነው ። በአእምሮአችን ውስጥ የሚገኙት ሕውስታዎችና ጽንሰ ሐሳቦች የተፈጥሮ ሁኔታና ሥርዓት ግልባጭ በመሆናቸው ከልምድ የሚገኘው ዕውቀት በግድ ተጨባጭነት ይኖረዋል ። የማንኛውንም ጽንሰ ሐሳብ ትክክለኛነት ለማረጋገጥ ከየትኛው ተጨባጭ መረጃና ልምድ እንዳገኘነው ምን ጊዜም መጠየቅ እንችላለን ። ከልምድ የልመነጩ ሐሳብ ካለን ይህ ሐሳብ ፈጠራ መሆኑን በቀላሉ እንረዳለን ።

ዳሳለኝነት እንዳቀራረቡ ተቀባይነት ያለው ይመስላል ። ነገር ግን ጠጋ ብለን ስናይ በውስጡ ያዘለው መላምትና አስተሳሰብ የተዛባ

ነው ። በመጀመሪያ ደረጃ ዳሳለኝነት ስለ ነባራዊ እውነታና ስለ ዕውቀት ነባራዊነት ትክክለኛ አቋም ሊወሰድ አይፈልግም ፤ ሊወሰድም አይችልም ። የዕውቀት ምንጭ ልምድ ነው ስንል መታየት ያለበት ይህ ልምድ ነገረኛዊ መሆኑ ነው ። የዕውቀት ምንጭ ነባራዊ ወይም ቁስእካል ሳይሆን ነባራዊው በኛ አእምሮ ውስጥ የሚፈጥረው የሐሳብ ክስተት ነው ። እነዚህ ሐሳቦች ነባራዊውን ይመስላሉ ወይ ለሚለው ጥያቄ ዳሳለኝነት መልስ ለመስጠት አይፈልግም ። ለዚህ የሚሰጠው ምክንያት ሐሳብ ሊመስል የሚችለው ሌላን ሐሳብ በመሆኑ ከሐሳባችን ውጭ ወጥተን ሞዴሉን ማለትም ምንጩን በሐሳባችን ውስጥ ካሉት ክስተቶች ጋር ለማወዳደር አንችልም የሚል ነው ። ክብደት ፣ ቀለም ፣ ስፋት ወዘተ... ስንል እነዚህ ነገሮች የኛ ሐሳብ ናቸው ፤ ከኛ ውጭ በነባራዊነት በዚህ ሁኔታ ፣ በዚህ መልክና ይዘት አሉ ለማለት አይቻልም ። በመሆኑም ዳሳለኝነት የሚያመራው ወደ ኢታዋቂነት መሆኑን እንረዳለን ።

የዳሳለኝነት ሁለተኛው ድክመት ግዴታን ያለመቀበሉ ነው ። በእርግጥ እሳት የእንፋሎት መንሥኤ ነው ወይ ለሚለው ጥያቄ ዳሳለኝነት መልስ የለውም ። ምክንያቱም ዕውቀት በልምድ ብቻ የተገኘ እስከ ሆነ ድረስ በግዴታ ግንዛቤ ሲተረጎም አይችልም ። ልምድ ነገሮች እስካሁን ወይንም በአጋጣሚ እንዲህ ናቸው ለማለት ያስችላል እንጂ በግድ እንዲህ ይሆናል ለማለት አያመችም ። ዳሳለኝነት እንደሚለው ነገሮችን በግዴታ ለማገናኘት የማይቻለው መንሥኤና ተገብሮት ሁሌም የተለያዩ ክስተቶች በመሆናቸው ነው ። እሳት እንፋሎትን በግድ ያስከትላል ለማለት የሚቻለው ሁለቱ በቅርፅና በይዘት ተመሳሳይነት ቢኖራቸው ነበር ። ስለዚህ በልምድ ብቻ አንዱ የሌላው መንሥኤ ነው ብለን እንናገራለን እንጂ ሁለቱንም የሚያገናኝ ግዴታ ለኛ የማይፈታ ምሥጢር ነው ። መንሥኤ የምንለው በልምድ የእሳት ሐሳብና የእንፋሎት ሐሳብ በአእምሮአችን ውስጥ መተሳሰራቸውን እንጂ ነባራዊ ግንኙነቶችን የሚያመለክት ሆኖ አይደለም ። መንሥኤ የሐሳቦች መያያዝ በመሆኑ ነው እሳትንና ውሃን ስናይ ክልምድ እንፋሎት የምንጠብቀው ። ከሐሳባችን ውጭ ግን አንዱ

እንዴት ወደሌላው እንደሚቀየር ስለማናውቅ ሕግጋት (የተፈጥሮ) የምንለው የሐሳቦችን ግጥምጥምሽ ብቻ ነው ።

ነባራዊው ሐሳብ ነው ወይስ ቁስ አካል በሚለው ጥያቄ ላይ ግልጽ አቋም ባለመውሰዱ ዳሳሽነት ለእምነት ቦታ የሚተው መሆኑ ገሃድ ነው ። ስለዚህም በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ ይመደባል ። ስለነባራዊው ምንነት አላውቅም ማለት ከኋላ ሆኖ ሐሳባዊነትን መደገፍ መሆኑ ግልጽ ነው ። ይህ ንድፈ ሐሳብ ከገዥው መደብ ጋር ያለውን የውስጥ ስምምነትም መረዳት ይቻላል ። ዕውቀት ከልምድ ነው የሚመጣው ማለትና ከልምድ ውጭ ምንም መናገር አይቻልም ማለት ንብረተኝነትን በሚመለከት በገዥና በተገዥ መከፋፈሉ ከልምድ የምናየው በመሆኑ መቀበል ይኖርብናል ማለት ነው ። ከዚህ ውጭ ሌላ የምናስበው ነገር ሊኖር አይችልምና ሁኔታዎችን የመለወጥ ወይም ያለውን አለመቀበል ከዳሳሽነት የማይዛመድ አመለካከት ነው ። ዳሳሽነት ለንድፈ ሐሳብ የሚሰጠው አነስተኛ ግምት የሚያስረዳን ነገሮችን አርቆ የመመልከት ፍላጎት እንደሌለው ነው ። በመሆኑም ከልምድ ብቻ ለመማር የሚደረገው ጥረት ውሱን የሆነ አስተሳሰብን ያስከትላል ፤ ከጥገና ለውጥ ውጭ ሁኔታዎችን ለመለወጥ አያደፋፍርም ። ሰውን ፣ ንብረተኝነትንና ተፈጥሮን ከልምድ ብቻ ነው የምናውቃቸው ማለት አሁን ባላቸው ሁኔታ ብቻ እንድንወሰን በማድረግ የነገሮችን ውስጣዊ ምንነት በተለይም እንቅስቃሴያቸውንና አዲስ ሁኔታ የመፍጠር ኃይላቸውን እንድንዘነጋ የሚገፋፋ ሥነ ዕውቀት ነው ።

(ምክኑያዊነትን ፣ ሂደትን ፣ በርከሌይን ፣ ኢታዊቲን ፣ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን ይመለከታል ።)

ዳርዊኒዝም
(Darwinism)

የሕያውን ዓለም ታሪካዊ ዕድገት ወይም የሥነ ሕይወትን ዝግመተ ለውጥ ንድፈ ሐሳብ ባፈለቀውና የሰው ልጅ ከሰው መስል እንስሳት የተገኘ ለመሆኑ ሳይንሳዊ ማረጋገጫ ባቀረበው እንግሊዛዊ

የተፈጥሮ ሳይንቲስት በቻርለስ ዳርዊን ስም የተሰየመ አስተምህሮ ነው ።

የዳርዊን የሥነ ፍጥረት ንድፈ ሐሳብ ባጠቃላይ “ተፈጥሮአዊ ማጣሪያ” እና “ለህልውና መታገል” በሚሉ ጽንሰ ሐሳቦች ላይ የተመሠረተ ነው ። ዳርዊኒዝም ማንኛውንም ተፈጥሮአዊ ሆነ ማኅበራዊ ነገርና ከስተት ከእነዚህ ጽንሰ ሐሳቦች አንፃር ለመመርመር የሚደረገውን ጥረት የሚገልጽ አስተምህሮ ነው ። አስተምህሮው የሰውን ልጅ የተፈጥሮ ዕድገት ከፍተኛ ውጤት አድርጎ በመውሰድ ባሕርያቱንና ጣባያቱን ከተፈጥሮአዊ ምንጭ አንፃር ለመተንተን የሚሻ ነው ። ዳርዊኒዝም በሰውና በተፈጥሮ አንድነት ላይ ትኩረት የሚሰጥ የቅድመ ማርክሳዊ ቁስአካልነትን ዓይነተኛ ባሕርይ የሚገልጽ ንድፈ ሐሳብ ነው ።

ዳርዊኒዝም የሰው ልጅ ከእንስሳት የመጣ መሆኑን ቢገልጽም የሰውን ልጅ ከእንስሳው ዓለም ሊለየው ያስቻለውን ማኅበራዊ መንግሥት አላመለከተም ። በዚህ ሽግግር ውስጥ በተለይ ሥራ የነበረውን ሚናና በኋላም ሥራ ተፈጥሮንም ሆነ ሰውን ራሱን ለመለወጥ የሚኖረውን ቦታ አልገለጸም ።

(ዳርዊን ፣ ይመለከታል ።)

ዳርዊን ፣ ቻርለስ ሮበርት
(Darwin, Charles Robert)

ከ1809—1882 የኖረ ፣ በካምብሪጅ ዩኒቨርሲቲ የተማረ እንግሊዛዊ የተፈጥሮ ሳይንስ ሊቀ ነው ።

ዳርዊን ከ1831—1836 በዓለም ዙሪያ በመርከብ በመጓዝ በጂኦሎጂ ፣ በፕላንቶሎጂ ፣ በአንትሮፖሎጂና በኢትዮሎጂ ብዙ ምርምሮችን አካሂዷል ። በወቅቱ የነበሩትን የተፈጥሮ ሳይንስ ግኝቶች ከራሱ የጥናት ውጤቶች ጋር በማጣመር የዝግመተ ለውጥን ንድፈ ሐሳብ ቀምሯል ። “ዘ ኦርጅን ኦቭ ስፒሽ ባይ ሚንስ ኦቭ ኖቼራል ስሌክሽን ኦር ዘ ፕሪዘርቼሽን ኦቭ ፌቨርድ ሪሰስ ኢን ዘ ስትራግል ፎር ሳይፍ” (1859) በተሰኘው ጽሑፉ ስለዝግመተ ለውጥ ንድፈ ሐሳብ መሠረታዊ አስተሳሰቦችን አስፍሯል ። “እንዲሁም “ዘ ቫሬየሽን ኦቭ አኒማል ኤንድ ፕላንትስ አንደር ዶሜስቲኬሽን” በሚለው

በ1868 በወጣው ጽሑፍ በሰው ሠራሽ ማጣሪያ የለማዳ እንሰሳትንና የዕለታችንን አመጣጥ በሰፊው ገልጿል። “ከ ዲሞክራሲ አባል ሆኑ” በተሰኘው በ1871 በወጣው ጽሑፍ የሰው ልጅ ከእንሰሳት እንዴት እንደመጣ ሳይንሳዊ ማብራሪያ አቅርቧል፤ ይሁን እንጂ የሰው ልጅ ከእንሰሳት የሚሰይበት ማኅበራዊ ምክንያት ሥራው፣ ቋንቋውና አኗኗሩ መሆኑን በመግለጽ የተሟላ ሳይንሳዊ መደምደሚያ የሰጠው ኤንግልስ ነው።

ዳርዊን ቁስለካላዊ አመለካከት የነበረው፣ ግብታዊ ዲያሌክቲክስን የሚያራምድና አላማኒ ነበር። ይህ አቋሙ ከአንዳንድ የቡርጂክ አስተሳሰቦች የጸዳ ሳይሆንም ሥራው በሥነ ሕይወት መስክ ለሳይንሳዊ ምርምር በርከፍቷል። በተጨማሪም በሐሳባዊነት፣ በሥነ መለኮትና በዲበ አካል ላይ ለሚደረገው ትግል አስተዋጽኦ ከማበርከቱም በላይ የተፈጥሮ ሳይንስ በዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነት ላይ እንዲመሠረት ረድቷል።

(ዳርዊኒዝም፣ ማኅበራዊ ዳርዊኒዝምን ይመለከታል።)

ዳበረ ሶሻሊዝም (የ—) (Developed Socialism)

ከአንድ የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ደረጃ ወደ ሌላው የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ደረጃ የሚደረገው ሽግግር በቁላዊ ምርት፣ በኢኮኖሚ ሥርዓትና በማኅበራዊ ፖለቲካዊ ሥርዓት ከሚታየው የለውጥ ዕድገት ጋር የተያያዘ ነው። በመሆኑም የዳበረ ሶሻሊዝም ዕድገት ውስብስብ ነው። በዚህ እንፃራዊ በሆነ መንገድ ሲታይ ረጅም ጊዜ በሚወሰደው የዳበረ ሶሻሊዝም ግንባታ ወቅት የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ዕድገት ዋስትና የተረጋገጠ ይሆናል። የኮሚኒዝም ቁላዊና ቴኒክ ካዊ መሠረትም ይጣላል።

የዳበረ ሶሻሊስት ኅብረተሰብ የሚታወቅባቸው ባሕርያት ሶሻሊዝም በሚያጉናፅፋቸው ሰፊ ጥቅሞች መሠረት የሳይንስና የቴክኖሎጂ ግኝቶች ከሶሻሊስት ኢኮኖሚ ሥርዓት ጋር በማያቋርጥ ሁኔታ እንዲቀናጁ መደረጉ ነው። አንዳንድ የዳበረ

የሶሻሊዝም ገፅታዎች ከመጀመሪያው የሚታዩ ሲሆኑ ሌሎቹ ቀስ በቀስ ብቅ ብቅ የሚሉ ናቸው።

ከዳበረ ሶሻሊዝም ጋር የተያያዙ ብዙ ሂደቶች አሉ። በኢኮኖሚው መስክ ማኅበራዊ ምርት በከፍተኛ ደረጃ ያድጋል፤ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ግኝቶች በምርት ሥራ ላይ ይውላሉ፤ ከፍ ወደእስ የተሰፋፋ አርባታም ሽግግር ይደረጋል። በማኅበራዊ ይዘታና በጠቅላላ የምርት ግንኙነት በኩልም ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ይታያል። ብሔራዊ ገቢ የኅብረተሰቡን የኑሮ ደረጃ ለማሳደግና የያንዳንዱ ግለሰብ ዕድገት ከፍ እንዲል ለማድረግ በሚያስችል ሁኔታ ይመደባል።

በማኅበራዊ ፖለቲካ በኩል የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ወደ መላው ሕዝብ መንግሥትነት ይለወጣል፤ የብሔሮችና የብሔረሰቦች የተሟላ እኩልነት ይሰፍናል፤ ማኅበራዊ ዲሞክራሲ በከፍተኛ ደረጃ ያድጋል፤ ሠራተኛው ሕዝብ በኢንዱስትሪና በሕዝብ ጉዳዮች ላይ በሰፊው ይሳተፋል።

በባህል ረገድም የማርክሲዝም ሌኒኒዝም ርዕዮተዓለም የበላይነት ሙሉ በሙሉ ይረጋገጣል፤ ከፍተኛ የትምህርት ደረጃ ሰውሉም ዜጎች ይሰጣል፤ ባህልና ሥነ-ምግባር ያብባሉ።

ሶሻሊዝም አያደገና እየዳበረ በሄደ መጠን ወደ ከፍተኛው ማለትም ወደ ኮሚኒዝም ደረጃ ለመሸጋገር የሚያስፈልጉ ቅድመ ሁኔታዎች ቅርፅ ይይዛሉ።

(ሶሻሊዝም፣ ኮሚኒዝምን ይመለከታል።)

ዴሞክራሲ (Détente)

በካፒታሊስትና በሶሻሊስት ሀገሮች መካከል በልዩ ልዩ መስክ ግንኙነትንና ትብብርን ለማጠናከር፣ መንግሥታዊ ግንኙነትን ለማስለለስና ውጥረትን ለማርገብ በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚደረግ ጥረት ነው።

የዴሞክራሲ ፖሊሲ በ1960ዎቹ መጨረሻ ገደማ የተጀመረ በሁለቱም ስልተ ምርት ጉራዎች የሚገኙ ሀገሮች ምንም እንኳን መሠረታዊ ቅራኔ ያላቸውና አንዱ ሌላውን ለማ

ዳከምና ለማሸነፍ መጣሩ የማይቀር ቢሆንም፤ አሁን ባለንበት የኒውክሌር ዘመን በቀጥታ መጋፈጥ ለማንም የማይበጅና አልቂት የሚፈጥር መሆኑን በመገንዘብ በተለያዩ መንገዶች በመቻቻል ትብብራቸውን እንዲያጠናክሩ፤ በዚህም ሳቢያ ከመተማመን ደረጃ ላይ ሲደርሱ የጦር መሣሪያ ቅንጣት እንዲያደርጉ የሚያበረታታ የፖለቲካ ፈር ነው። ፖሊሲው ተግባራዊ እንዲሆን ተቀዳሚ አስተዋጽኦ ያደረጉት የቀዝቃዛው ጦርነት ፖለቲካ በሕዝቦች ግንኙነት ላይ ያስከተለውን ጉዳት የተገነዘቡ የሶሻሊስትና የካፒታሊስት ሀገሮች ተራማጅ ኃይሎች ናቸው። የዴሞክራሲ ፖሊሲ በሥራ ላይ መዋል ሕዝቦች የቀረበ ግንኙነትን እንዲመሠርቱና እንዲያዳብሩ፤ በመካከላቸው በእኩልነትና በመከባበር ላይ የተመሠረተ ግንኙነት እንዲኖርና የብሔራዊ አርነት ኃይሎች እንዲጠናከሩ እገዛ አድርጓል። ዴሞክራሲ በዓላማው ከሌኒኒዊው በሰላም አብሮ የመኖር መርህ ጋር ተመሳሳይ ነው።

(በሰላም አብሮ የመኖር መርህን ይመለከታል።)

ዴካርት፡ ረኔ
(Descartes, René)

ከ1596—1650 የኖረ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ታላቅ እስተዋጽኦ ያደረገ፤ በማቴማቲክስና በፊዚክስ ግኝቶችን ያበረከተ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። የዴካርት ፍልስፍና የተመራበት መሠረታዊ ሐሳብ ሁለታዊነት ሲሆን ይህም ፍልስፍና የተገለጸው “ዲስኩር ደ ላ ሜቶድ” “ሌ ሜዲታሲዮን” “ፕረንሲፕ ደ ላ ፊሎሶፊ” በተባሉት ዓበይት ጽሑፎች ውስጥ ነው።

(ካርቴዚያኒዝም ይመለከታል።)

ድምፅን በድምፅ የመሻር ሥልጣን
(Veto Power)

ድምፅን በድምፅ የመጣል ወይም ውድቅ የማድረግ መብት ነው። ይህ ቃል በሰፊው የሚሠራበት በተባበሩት መንግሥታት የፀጥታው ምክር ቤት ውስጥ ሲሆን የሚጠቀሙበትም የድርጅቱ ቋሚ አባላት ማለትም ሶቭ

ዬት ጎብረት፣ አሜሪካ፣ ፈረንሳይ፣ እንግሊዝና ቻይና ናቸው። እነዚህ ቋሚ አባላት እያንዳንዳቸው ድምፅን በድምፅ የመሻር መብታቸውን የሚጠቀሙበት የፀጥታውን ምክር ቤት ሥነ ሥርዓት የሚመለከቱ ባልሆኑ ጉዳዮች ማለትም ከበድ ባሉ ጉዳዮች ላይ ውሳኔ እንዳይሰጥ ለማገድ በሚፈልጉበት ጊዜ ነው።

በተባበሩት መንግሥታት ቻርተር ላይ እንደሰፈረው ድርጅቱ በሁሉም አባላት የእኩልነት መርህ ላይ የተመሠረተ ነው ቢባልም በቋሚ መቀመጫዎች ድልድል እምስቱ ሀገሮች ልዩ መብት አግኝተዋል። እነዚህ ሀገሮች ይህን ልዩ መብት ሊያጡ የሚችሉት ቻርተሩ ሲሻሻል ብቻ ነው። ይህም ራሱ የፀጥታውን ምክር ቤት ስምምነት መጠየቁ አይቀርም።

(የተባበሩት መንግሥታት ፀጥታ ምክር ቤትን ይመለከታል።)

ድራት
(Boom)

በካፒታሊስታዊ የማምረት ሥርዓት ውስጥ አንድ የኢኮኖሚ ቀውስ ከጀመረበት ጊዜ አንሥቶ የሚቀጥለው የኢኮኖሚ ቀውስ እስከሚጀምርበት ጊዜ ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ከሚገኙ አራት ልዩ ልዩ የኢንዱስትሪ ዑደት ደረጃዎች መካከል የመጨረሻው ድራት ይባላል። በዚህ ደረጃ ቀውሱ ከመጀመሩ በፊት ተደርሶበት ከነበረው የበለጠ ምርት ይመረታል። ካፒታሊስቶች ትርፍ ለማካበት በሚያደርጉት መሯሯጥ ምርት በከፍተኛ ደረጃ እንዲያድግ ያደርጋሉ። ለንግድና ለብድር ካፒታል ያለው ፍላጎት ያድጋል። ሸቀጣ ሸቀጦች በብዛት ተመርተው ገበያውን ያጥለቀልቁታል።

ሆኖም የሸቀጣ ሸቀጦች ምርት ከሠራተኛው ሕዝብ የመግዛት ኃይል ጋር የማይመጣጠን ከፍተኛ ዕድገት ማሳየቱን እንደገና ይጀምራል። የበላጥ ምርት መጠን እያደገ ሄዶ በመጋዘን ውስጥ ይከማቻል። ጎሳም በዚሁ ደረጃ ሸማች አጥተው በገበያ ውስጥ የተከማቹ የሸቀጣ ሸቀጦች መጠን ከፍተኛ መሆኑ ግልጽ እየሆነ ይመጣል። ከዚህ በኋላ

ካፒታሊስቶች በመካከላቸው የሚያደርጉትን ውድድር ያከናወኑ የሸቀጣ ሸቀጦች ዋጋ እንዲቀንስ ያደርጋሉ። ይህም ወደሚቀጥለው ቀውስ ያመራል። በዚህ አኳኋን የኢንዱስትሪ ዑደት እንደገና ይጀምራል።

(የኢኮኖሚ ቀውስን፣ ግንግን፣ ቀውስን ይመለከታል።)

ድርድር

(Compromise)

አንድ ወገን ወይም አንድ የፖለቲካ ቡድን ከሌላ ወገን ወይም የፖለቲካ ቡድን ጋር በተጨባጭ ሁኔታዎች አስገዳጅነት ካሉት ጥቅሞች ወይም ከሚታገልላቸው ጥያቄዎች አንዳንዶቹን በመተው የሚያደርገው ስምምነት ነው። ኮሚኒስቶች በምንም ዓይነት በመሠረታዊ ዓላማ ወይም ጥያቄ ላይ አይደራደሩም። ይህን የሚያደርጉ ጠጋኞች ናቸው።

መርህን አሳልፎ የማይስጥ ድርድር ተገቢና ሊቀርም የማይችል ነው። ይህም ሲሆን መደራደር የሚቻለው አንድን የተወሰነ ክፍል ወይም ክልል የሚመለከቱ ጥያቄዎችን ወይም ከወቅቱ አጣጣሪ ጥያቄዎች አንዳንዶቹን በመተው ነው። ኮሚኒስቶች የዚህ ዓይነት ድርድር ከገለልተኛ ወገኖችና ከጠላት ኃይሎችም ጋር የሚያደርጉት በተጨባጭ ሁኔታዎች አስገዳጅነት ሲሆን ግባቸውም የሠራተኛውን ንቅናቄና ሰሻሊ ስት ዓላማቸውን ለመጠበቅና ለማጠናከር ነው።

ድርድር ለማድረግ የሚያስገድድ ሁኔታ ሲደርስ በምንም ዓይነት መንገድ በአድርባይ ከህደት መርህ እንዳይሸጥ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግና ንቅናቄ መጠበቅ ያስፈልጋል። ስለዚህ በተጨባጭ ሁኔታዎች አስገዳጅነት በሚደረጉ ድርድሮችና በአድርባይነት የሠራተኛውን መደብና የመላውን ሠርቶ እደርሳለሁ መሠረታዊ ዓላማና ፍላጎት በጥቅም በመሸጥ በሚደረጉ ድርድሮች መካከል ያለውን ልዩነት በአንክሮ ማጤን ይገባል።

ድርጅት

(Organization)

ስዎች አንድ የጋራ ዓላማን ወይም ተግባርን ከግብ ለማድረስ በተወሰነ ደንብና ፕሮግራም ዕውቀታቸውን፣ ጉልበታቸውን፣ ገንዘብና ሌላውንም ቁሳዊ ሀብታቸውን መልክና ሥርዓት ባለው መንገድ በማስተባበርና በማቀናጀት በአንድ ላይ ተሰባስበው የሚመሠረቱት ማኅበር ወይም ኅብረት ነው። በዚህ መሠረት ድርጅት ከአጠቃላይ የመዋቅር ይዘት የተነሣ በውስጡ ያሉት አካሎችና ግለሰቦች ግንኙነታቸውን የሚያስተባብሩበትንና የሚያቀናጁበትን ውስጣዊ ሥርዓትና ግንኙነትም ይበልጥ እየዳበረና እያደገ ወደ ላቀ ደረጃ የሚሸጋገርበትን አጠቃላይ ሂደት ያመለክታል።

የድርጅት ጽንሰ ሐሳብ ሥነ ሕይወታዊ ቅንብሮችን፣ ማኅበራዊ ቅንጅቶችንና ቴክኒካዊ አቋሞችን ያጠቃልላል። በመሠረቱ ሁለት ዓበይት ነገሮችን ያቀፈ ሲሆን እነሱም መዋቅርና ሥርዓት ናቸው። በድርጅት ውስጥ ሥርዓት የውስጣዊ ሕግጋትን ተጨባጭ ባሕርይ፣ የውስጣዊ አካላቱን መዋቅራዊ ውህደትና መስተጋብር እንዲሁም የዓላማንና የተግባርን መጣጣም ያረጋግጣል። የሥነ ሕይወት ቅንብርን በሚመለከት ረገድ ሕዋስ እንደመጀመሪያው ደረጃ ድርጅታዊ ቅንብር ሆኖ ሊቆጠር ይችላል። ስፋ ባለትርጓሜው ማኅበራዊ ድርጅት የግለሰቦችና የማኅበራዊ ቡድኖች ተግባር የሚመራበትንና የሚታዘዝበትን ሁኔታ ያመለክታል። በስዎች መካከል ያለውን ግንኙነት በየዘርፉና በየደረጃው የሚያቅፉት የማኅበራዊ ድርጅቶች ቅንጅታዊ አሠራር ወይም ስልት የግለሰብ ተግባር ወይም ክንውን በማኅበራዊ ሥርዓት ቁጥጥር የሚደረግበት መሆኑን ያረጋግጣል።

ቤተሰብ ቀላሉና አነስተኛው ማኅበራዊ ድርጅት ነው። ማለት ይቻላል። በዚህ አጠቃላይ መግለጫ ሥርዓትና ማሻሻያውንም ዓይነት ማኅበራዊና ቴክኒካዊ ድርጅት ማስቀመጥ

ይቻላል ። ለምሳሌ ፋብሪካዎች ፣ ትምህርት ቤቶች ፣ ሐኪም ቤቶች ፣ ወታደራዊ ክፍሎች ፣ መንግሥታዊ መሥሪያ ቤቶች ፣ የፖለቲካ ፓርቲዎች ፣ መንግሥት ፣ ነፃ አውጭ ግንባሮች ፣ የኅብረት ሥራ ማኅበራት ፣ የሙያ ማኅበራት ወዘተ... ለተለያዩ ዓላማዎች የተመሠረቱና የሚመሠረቱ ድርጅቶች ናቸው ። የድርጅቱ መዋቅርና ሥርዓትም እንደዓላማውና እንደ ተግባሩ ይለያያል ።

ደሚኒየን

(Dominion)

ራሱን በራሱ የሚያስተዳድርና ነፃ የሆነ የእንግሊዝ ኮሙንዌልዝ አባል ሀገር መጠሪያ ነው ። ሆኖም ይህ ስያሜ የቀድሞውን የእንግሊዝን ተፅዕኖ የሚያንፀባርቅ ሆኖ በመታየቱ—ከጥቅም ውጭ እየሆነ መጥቷል ። ከራሷ ከእንግሊዝ ሌላ በርካታ የኮሙንዌልዝ አባል ሀገሮች ቢኖሩም አብዛኛዎቹ በዚህ ስም አይጠሩም ።

ጀምስ ፡ ዊሊያም

(James, William)

ከ1842—1910 የኖረ ፡ የገቢራዊነት ፍልስፍና ዋንኛ አራማጅ ፡ የሥነ ልቡና ሊቅና ቁስአካልነትን አጥብቆ የተቃወመ አሜሪካዊ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው ። ጀምስ ዲቦ አካላዊ የአጠናን ዘዴን የተቃወመ ቢሆንም በምትኩ ያንፀባረቀው ኢምክትያዊነትን ነበር ። እኔ ምርን ሲያጠና ፈቃድና ስሜት ወሳኝ ኃይል እንደሆኑ በመቁጠር ነው ።

ጀምስ የገቢራዊነትን መርህ ከጠቀሟታ አንፃር በመመልከትና የእውነት መለኪያ ጠቀሟታ እንደሆነ አድርጎ በመቁጠር ማንኛውንም ነገር ጠቃሚ ሆኖ እስከአገኘ ነው ድረስ ያለአመክንዮና ያለማረጋገጫ ልንቀበለው እንችላለን ይላል ። ይህም አመለካከት ዕውቀትን ከነባራዊነት በመነጠል ወደ ተራ እምነት ዝቅ ለማድረግ በመሞከሩ ለሃይማኖት ድጋፍ ስጥል ። በነበረው የዳስ ሽነት አቋም የተነሣ እውነታን ወደ ገሊናዊ ክስተት ዝቅ አድርጓል ። ቁስአካልና መንፈስ የምንላቸው የልምድ ሁለት ገጽታዎች ናቸው በማለት ገለልተኛ የሆነ የአንዳዊነት አቋም ለመያዝ ሞክሯል ።

ጀምስ እነዚህን አመለካከቶችን “ፕሪንስፕል ኦቭ ሳይኮሎጂ”፣ “ከ ቫራይቲስ ኦቭ ሪሊጅየስ ኤክስፔርየንስ” እና “ፕራግማቲክም” በተሰኙት ሥራዎቹ አንፀባርቋል ።

(ገቢራዊነትን ይመለከታል ።)

ጀርመን ወይም “እውነተኛው” ሶሻሊዝም (የ—)

(German or “True” Socialism)

ወገናዊነትንና ፀረ ቡርጂ ትግልን ይገልጽ የነበረው የፈረንሳይ ሶሻሊስታዊና ኮሚኒስታዊ ሥነ ጽሑፍ በጊዜው በነበሩ የጀርመን ፈላስፎች ከፋኛ ተኮላሽቶ የጀርመን

ወይም “እውነተኛው” ሶሻሊዝም የሚለውን ስያሜ በመያዝ የአድጋርያንን ጥቅም የሚያንፀባርቅ አመለካከት ነው ። የፈረንሳይ ሶሻሊስትና ኮሚኒስት ሥነ ጽሑፍ የተጀመረው ቡርጂዚው ሥልጣን ይዞ በተደላደለበት ወቅት ሲሆን ዓላማውም የቡርጂዚውን ሥልጣን በመቃወም የሚደረገውን ትግል ማስተጋባት ነበር ። ይህ ሥነ ጽሑፍ ወደ ጀርመን የተሻገረው ገና የጀርመን ቡርጂዚ ከፊውዳሉ ፍጹማዊነት ጋር መጫከር እንደጀመረ ነበር ።

የጀርመን ፈላስፎች የፈረንሳይንና የጀርመንን ማገበራዊ ሁኔታ ልዩነት ሳይገነዘቡ ይህን ሥነ ጽሑፍ የሙጥኝ በማለታቸው ተግባራዊ እንዳይሆን አድርገውታል ። ፈላስፎቹ ከጥንታዊ የፍልስፍና አመለካከታቸው ሳይላቀቁ የትግል መግለጫ የነበረውን አዲስን ሥነ ጽሑፍ ፍሬ ከርስኪ ከሆኑ መንፈሳዊ አስተሳሰቦች ጋር አዋሃዱት ፤ አንዳንድ ሐረጎችንም በማውጣት የራሳቸውን አስተሳሰብ አክሉበት ። የወዝአደሩን ፍላጎት ሳይሆን ከየትኛውም መደብ የሌለ በፍልስፍና ጭጋግ ውስጥ የታያቸውን በቅዠት የፈጠሩትን ሰው እንደሚወክል አድርገው አቀረቡት ። ይህ የተኮላሽ አመለካከት ለጀርመኖች የሰውን “እውነተኛ” ፍላጎት የሚያንፀባርቅ ስለመሰላቸው “እውነተኛው” ሶሻሊዝም ይህ ብቻ ነው ብለው አስፋፉት ።

“እውነተኛው” ሶሻሊዝም የቡርጂዚውን ንቅናቄ ለሚፃረሩ የፊውዳል ፈላጭ ቆራጮችና ግብዝ ንዑስ ከበርቴዎች መሣሪያ በመሆን አገለገለ ። ንዑስ ከበርቴው የቡርጂዚውን ጭቆና የሚቃወምና የወዝአደሩንም አምባገነንነት የሚፈራ በመሆኑ የጀርመን ሶሻሊዝም ከነዚህ ከሁለቱ አደጋዎች የሚያድነው መስሎ ስለታየው አስፋፋው ። ፍልስፍናውም በበኩሉ የግብዝ ንዑስ ከበርቴ ጠንካራ ወኪል መሆኑን ኮሚኒዝምን በተጥታ እንደሚቃወምና ለመደብ ትግሉም ያለውን የግያወላውል ጥላቻ በማወጅ አስመሰከረ ።

ጀርመን ብሉይ ፍልስፍና (የ—)

(The German Classical Philosophy)

ከ18ኛው እስከ 19ኛው ምዕት ዓመት የመጀመሪያ አጋማሽ ድረስ በጀርመን ተስፋ ፍተና ገንና የነበረው ፍልስፍና የጀርመን ብሉይ ፍልስፍና በመባል ይታወቃል ። በካንት ፣ በፊትት ፣ በሼሊንግና በሄግል የተገነባውና የተስፋፋው የዚህ ፍልስፍና ክፍል ሐሳባዊ ፍልስፍና ሲሆን ይህም ጎሳ የዊውንና ነባራዊውን የሐሳባዊ ፍልስፍና ክፍሎች ያጠቃልላል ። ይህን ሐሳባዊ ፍልስፍና ከክፍተኛ ደረጃ ያደረሰው ሄግል ሲሆን እርሱም በወቅቱ ገንና የነበረውን ተናክታዊና ዲበ አካላዊ ቁስአካላዊ ፍልስፍናን በመታገልና በዲያሌክቲክስ የምርምርና የአስተሳሰብ ዘዴ በመጠቀም ዲያሌክቲክስ እንዲያድግ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ። ሆኖም የሄግል ዲያሌክቲክስ ፍጹም ሐሳባዊ ነበር ።

በዚህ ዘመን ውስጥ በእንግሊዝ የኢን ፋስትሪ አብዮት መካሄድ ፣ የሳይንሳዊ ዕውቀት መዳበርና የካፒታሊዝም ማደግ ለቁስ አካላዊ ፍልስፍና ዕድገት እመች ሁኔታዎችን ፈጥሮአል ። በፈረንሳይ ውስጥ ደግሞ የአብራህያን ፍልስፍና ለፈረንሳይ የቡርጂካብዮት ርዕዮተዓለማዊ መሠረት ጥሎ ለቡርጂው አብዮት መካሄድና ለካፒታሊዝም ማደግ አስተዋጽኦ አበርክቷል ። ይህም ለቁስአካላዊ ፍልስፍና ዕድገት የሚረዱ ሁኔታዎችን ፈጥሮአል ። በጀርመን ውስጥ ግን ፊውዳሊዝም ተጠናክሮ ጀርመን ተከፋፋ የነበረችበትና ቡርጂዚውም ደካማ የነበረበት ወቅት ነበር ። ካርል ማርክስ እንዳለው በዚህ ወቅት በፈረንሳይና በእንግሊዝ ውስጥ ተግባራዊ ትግልና ለውጥ ሲካሄድ የጀርመን ፈላስፎች በሌላ ሁኔታ ተመስጠውና በሐሳብ ክልል ውስጥ ተወስነው በአውጠንጣኝ ፍልስፍና የተጠመዱበት ጊዜ ነበር ። ይህም የወቅቱን የጀርመንን ፍልስፍና ሐሳባዊና ለቁስ አካላዊ ፍልስፍና ዕድገት ከፍተኛ ዕንቅፋት እንዲሆን አድርጓል ።

ሌላው በብሉይ የጀርመን ፍልስፍና ሥር የሚጠቃለለው የፎርሞባሽ ቁስአካላዊ ፍልስፍና ነው ። ፎርሞባሽ ሐሳባዊ ፍልስፍናን ባጠቃላይ ፣ የሄግልን ሐሳባዊ ፍልስፍና

ፍና በተለይ በመታገል ቁስአካላዊ ፍልስፍናን ከሐሳባዊነት በማሳቀጥ እንዲያንሰራራና እንዲጠናከር አድርጓል ። ይህም ሆኖ የፎርሞባሽ ቁስአካላዊነት የዲበ አካላዊነት ደካማ ጉንነበረው ።

ማርክስና ኤንግልስ የፎርሞባሽን ቁስ አካላዊና የሄግልን ዲያሌክቲክስ ከድካመታቸውና ከስህተታቸው በማጽዳት ሳይንሳዊውን የቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስን ፍልስፍና አቀነበቡ ። ስለሆነም ብሉይ የጀርመን ፍልስፍና ለማርክሳዊ ፍልስፍና እውን መሆን ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል ።

(ካንትን ፣ ፊትትን ፣ ሼሊንግን ፣ ሄግልን ፣ ፎርሞባሽን ይመለከታል ።)

ጀብደኝነት

(Adventurism)

ተጨባጭ ሁኔታዎች በሚገባ ሳይጤኑ እስፈላጊ ያልሆኑ ችኩል እርምጃዎችን የመውሰድ ወይም በውል ያልተጠኑ የጋይል እርምጃዎች እንዲወሰዱ የመገፋፋት ለፍራሽ አዝማሚያ ነው ። በተለይ በመደብ ትግል ሂደት ውስጥ ጀብደኝነት በዘፈቀደና በሰሜት ብቻ በመዋጥ የሚወሰድ እድም በመሆኑ እጅግ አደገኛ ከመሆኑም በላይ የተስተዋለንና የተቀነባበረን አብዮታዊ የትግል ስልት ይገረራል ።

ጀብደኝነት የሰፊውን ሕዝብ የቅርብና የሩቅ ጊዜ ግቦች በትክክል ያገናዘበ ባለመሆኑ በረጅም የትግል ሂደት ውስጥ ሊገኝ የሚችለውን ድል በፍላጎት ብቻ በመገፋፋት ዛሬውኑ ለማከናወን ያልማል ። በዚህም ሰፊውን ሕዝብ ጭምር ወቅቱና ሁኔታው ባልፈቀደው ፍልሚያ ውስጥ በመዝፈቅ ለጥፋት የሚዳርግና አብዮታዊ እንቅስቃሴንም በአድጋርያን የሚያስመታ በመሆኑ ኮሚኒስቶች በጽኑ ይታገሉታል ።

(ፎኮይዝምን ፣ አድርባይነትን ይመለከታል ።)

ጁንታ

(Junta)

አብዮታዊ ሁኔታ ሳይኖር በግብታዊም ሆነ በተደራጀ የሕዝብ አመፅ ሳይደገፉ በሥ

ልጣን ጥማት በመቀስቀስ ፡ ጥቂት ግለሰቦች እብዛኛውን ጊዜ በወታደራዊ ኃይል መፈን ቅሶ እገዛዝ በማከላከል ሥልጣን የሚይዝ ቡድን ጁንታ ይባላል ። ጁንታው ሥልጣን ሲይዝ ክሚወስዳቸው እርምጃዎች ውስጥ ፡ ነባሩን ሕገ መንግሥት ማገድ ፡ የቀድሞ እገዛዝ መሪዎችን ማስወገድና በልዩ ፍርድ ቤት ማቅረብ ወዘተ... ዋነኞቹ ናቸው ። በነዚህና በሌሎችም ድንጋጌዎች የሥልጣኑን ዕድሜ ያራዝማል ፤ ተቃዋሚዎቹን ያጠፋል ።

የጁንታ አባሎች ሥልጣን እንደያዙ ተቀባይነት ለማግኘት በወቅቱ አንገብጋቢ የሆኑትን የሠርቶ አደሩን ሕዝብ ጥያቄዎች ቀድመው በማንግዛት መፈክሮችን ያስተጋባሉ ። አንዳንድ ሰጊዜው ጠቃሚ መሰለው የሚታዩ እርምጃዎችንም ይወስዳሉ ። ነገር ግን እብዛኛውን ጊዜ የነገሩ መደብ አባሎችና የቡር ሂው መደብ አቀንቃቾች በመሆናቸው በዘለቄታው ለሕዝብ ጥቅም የቆሙ አይደሉም ። ይልቁንም “ሕግንና ሥርዓትን ለማሰክበር” በሚል ሽፋን የሠራተኛውን መደብ እንቅስቃሴ ያፍናሉ ። መሪዎቹንም የከሚኒስት ወኪሎች በማለት ያስሯቸዋል ፤ ይገኛቸዋል ።

ጁንታዎች እብዛኛውን ጊዜ የሥልጣን ዕድሜያቸውን ለማራዘም ከሁሉ በፊት የብሔራዊ የሞራልና የባህል ፋይዳዎች እንዲከበሩ በሚል ሽፋን ብሔረተኝነትን ይቀስቅሳሉ ። የነብረተሰቡን በመደብ መከፋፈል በመካድም ሁሉንም ዜጎች በእነዚህ ፋይዳዎች ዙሪያ በአንድ ሁልአቀፍ በሆነ ድርጅታዊ መዋቅር ለማሰባሰብና ለመምራት ፡ ሕዝቡም በታዛዥነትና በጭፍን እንዲከተላቸው ለማድረግ ይጥራሉ ። ይህ ሁኔታ አየገፋ ሄዶ በሚሰፋፋበት ጊዜና በሁለገብ ባሕርይው አምባገነን ሊሆን ወደ ፋሺዝም ያመራል ።

(ፋሺዝም ፡ አብዮታዊ ሁኔታን ፡ ሕዝባዊ አመጣጥ ይመለከታል ።)

ጀጆንስ ፡ ዊልያም ስታንሊ

(Jevons, William Stanley)

ከ1835-1882 የኖረ እንግሊዛዊ ቡርሂኒኢኮኖሚስት ፡ ስታንስቲሺያንና ፈላስፋ

ነበር ። ጀጆንስ በማንቼስተርና (1866—76) በለንደን (1876—80) የሥነ አመክንዮ ፡ የፍልስፍናና የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ፕሮፌሰር ሆኖ ሠርቷል ።

ጀጆንስ በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት ውስጥ የማቲማቲክስ ዘዴን በስፋት መጠቀም ከጀመሩት ቡርሂኒኢኮኖሚስቶች መካከል አንዱ ነው ።

ጀጆንስ ከጽሑፎቹ ውስጥ በበለጠ የታወቀለት በ1871 የታተመው “ዘ ቲየሪ ኦፕ ፖለቲካል ኢኮኖሚ” የተሰኘው መጽሐፍ ነው ። የተጨማሪ እርካታ ንድፈ ሐሳብ በመባል በቡርሂኒኢኮኖሚክስ የታወቀው ንድፈ ሐሳብ መሥራች ከሆኑት ኢኮኖሚስቶች አንዱ የሆነው ጀጆንስ ፡ የፍላጎትን ጥናት በተጨማሪ የእርካታ ማሸቆልቆል ሕግ ላይ በመመሥረትና እሴትን በተጨማሪ እርካታ ንድፈ ሐሳብ ለማስረዳት በመመከር ማርክሳዊውን የእሴት ሥራ ንድፈ ሐሳብ የሚቃረን ኢሳይንሳዊና የቡርሂኒኒ ርዕዮተዓለም እንፀባራቂ የሆነ አስተሳሰብ ሰንዘሯል ። ኤንግልስም ከጀጆንስ ጠባብ አስተሳሰብ በመነሣት ይህንኑ የቡርሂኒኒ ንድፈ ሐሳብ “የበሰበሰና ግልብ” ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በማለት ገልጾታል ።

ጅምላ ንግድ (የ—)

(Wholesale Trade)

የአንድ ሀገር የውስጥ ንግድ አንድ አካል ሲሆን ሸቀጦች ከአምራች ድርጅቶች ወደችርቻሮ ድርጅቶች የሚተላለፉበት ወይም የማምረቻ ዕቃዎች ከተመረቱበት ስፍራ ለምርት ሥራ ወደሚጠቀሙባቸው የኢንዱስትሪ ድርጅቶች የሚዟዟሩበት የንግድ ክፍል ነው ። ለምሳሌ ስኳር አምራች ድርጅት ስኳሩን ለጅምላ ነጋዴ ያቀርባል ፤ ጅምላ ነጋዴው ደግሞ ስኳሩን ለቸርቻሪዎች (የችርቻሮ ድርጅቶች) ያቀርባል ፤ ወይም ደግሞ የጅምላ ነጋዴው ስኳሩን ለኢንዱስትሪ ሥራ ለሚጠቀሙበት ለምሳሌ ለሰላሳ መጠጥ አምራች ድርጅቶች ሊያቀርብ ይችላል ።

የጅምላ ንግድ የሸቀጦች ዝውውር የመጀመሪያ ደረጃ ነው። ይህም ሸቀጦች ከምርት መስክ ወደ ዝውውር መስክ የሚተላለፉበት ደረጃ ነው። በጅምላ ንግድ እንቅስቃሴ ውስጥ የማምረቻ ዕቃዎች የጅምላ ንግድና የፍጀታ ሸቀጦች የጅምላ ንግድ ይገኛሉ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የጅምላ ንግድ በመሠረቱ በኢንዱስትሪ ካፒታሊስቱና በንግድ ካፒታሊስቱ መካከል ያለ ንግድ ነው። በተጨማሪም በንግድ ካፒታሊስቶች መካከል የሚካሄድ ንግድ ነው። ምንም እንኳን የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቱ ዓላማ የተመረተውን ሸቀጥ በዝውውር መልክ ወደገንዘብ መለወጥን ቢጨምርም ሸቀጦች እስኪሸጡ ድረስ መጠበቁ የምርት ሂደት መቋረጥን ስለሚያስከትልና የካፒታል መገላበጥን ፍጥነት ስለሚቀንስ ሸቀጦችን ወደገንዘብ የመለወጡን ሥራ ለንግድ ቡርሻዚው ማስተላለፍን ይመርጣል። ይህም የሥራ ክፍፍል የኢንዱስትሪ ቡርሻዚው የተወሰነውን ተረፈ እሴት ለንግድ ቡርሻዚው እንዲያካፍል ስለሚያስገድድው የጅምላ ንግድ የመሸጫ ዋጋ ከችርቻሮ ንግድ መሸጫ ዋጋ እንዲያንስ ያደርጋል።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የጅምላ ንግድ የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶች በማምረቱ ተግባር ላይ በማትኮር የሥራ ክፍፍል እንዲያዳብሩ ሰማድረግ ያስችላል። የምርት ድርጅቶች ያመረቷቸውም ውጤቶች ጥቅም ላይ ወደሚውሉባቸው የኢኮኖሚ ክፍሎች በፍጥነት እንዲተላለፉ፣ ትርፍም በፍጥነት እንዲገኝና የእርባታው ሂደት እንዲቀላጠፍ ይረዳል። በዚህም አኳኋን የብዝሃነቱን ሁኔታ በማጠናከር የካፒታሊስቶችን ገቢ ለማሳደግ ይረዳል።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የጅምላ ንግድ ድርጅቶች በመንግሥት ይዞታ ሥር የሚገኙ ሲሆን ዓላማቸውም የሶሻሊስት የምርት ግንኙነትን ማጠናከር ነው። በተለይ

ይም በከፍላተ ኢኮኖሚ መካከል ያለውን የተቀነባበረ መተሳሰር የሚያጠናክሩ፣ የርስ በርስ ዕድገታቸውን በማቀላጠፍ እንፃር የሚሠሩ፣ በማዕከላዊው ዕቅድ መሠረት የጥሬ ዕቃና የኢንዱስትሪ መሣሪያዎችን ለምርት ድርጅቶች የሚያቀርቡ እንዲሁም የፍጀታ ሸቀጦችን ወደችርቻሮ ድርጅቶች የሚያደርሱ ተቋሞች ናቸው። የሶሻሊስት ጅምላ ንግድ ድርጅቶች የመሸጫ ዋጋ በምርት ውጤቶች ላይ የወጣውን ማኅበራዊ እስፈላጊ የሥራ ጊዜና የድርጅቱንም ውጤታማነት የሚያንፀባርቅ ዋጋ ነው።

በሽግግር ወቅት ያለው የኢኮኖሚ ይዞታ ቅይጥ እንደመሆኑ የጅምላ ንግዱም በመንግሥት፣ በኅብረት ሥራ ማኅበራትና በግል ይዞታዎች ሥር ያለ ነው። በተለይም ከፍተኛ የጅምላ ንግድ ድርጅቶች ቀደም ሲል በውጭ ካፒታሊስቶች የተቋቋሙና ከፍተኛም የሆኑ የራሳቸው የውስጥ አውታሮች የነበሯቸው ስለሆኑ እነዚህ በመንግሥት ይዞታ ሥር ሲመጡ እዲስ የውስጥ አደረጃጀት መሠረት ስልት እንዲከተሉ ይደረጋል። በእዲሱ ስልት በቅልጥፍና መንቀሳቀስ እስከሚለምዱ ድረስ ብዙ ዝርዝር ችግሮች ሊከሰቱ ይችላሉ። ከዚህም ሌላ በሽግግር ወቅት የተወሰኑ የጅምላ ንግድ ድርጅቶች በግል ይዞታ ሥር ስለሚሆኑ ከግል ይዞታው ክፍለ ኢኮኖሚ ጋር ሌሎች ልዩ ልዩ ዘርፎች በተቀነባበረ መንገድ በመመሳጠር ልዩ ልዩ አሻጥሮችን ይፈጽማሉ። ሆኖም እነዚህን ሁኔታዎች በሽግግር ወቅት በተቀነባበሩ ልዩ ልዩ አብዮታዊ እርምጃዎች አማካይነት መቆጣጠር አስፈላጊ ነው። ከዚህም ውስጥ በተለይ መንግሥታዊና ሕዝባዊ የጅምላ ንግድ ድርጅቶችን ማጠናከርና ማስፋፋት እንዲሁም ጥበቅ የዋጋ ቁጥጥርና ከትትል ማድረግ ዋናዎቹ እርምጃዎች ናቸው። በዚህ አኳኋን የመንግሥትና የኅብረት የጅምላ ንግድ ተቋሞች እየተጠናከሩ በመሄድ የግል ካፒታልን ከጅምላ ንግድ ቀስ በቀስ በማስወጣት የንግዱ ዘርፍ ሙሉ በሙሉ ሶሻሊስታዊ ፈር የሚይዝበት ሁኔታ ሊመቻች ይችላል።

7

ገለልተኛ ሀገሮች ንቅናቄ (የ—) (Non-Aligned Movement)

የገለልተኝነት መርህ አንድ ሀገር ከተለያዩ የጦር ጉራዎች ከአንዱም ጋር በአጋርነት ላለመሰለፍና የሀገሩንም የየብስ፣ የጠፈር ወይም የባህር ክልል ለተፋላጊዎች መጠቀሚያ ላለማድረግ በመወሰን በአጠቃላይ ከዚህም ከዚያም አልሆንም በሚል አቋምና ለዓለም ሰላም መረጋጋት ይጠቅማል ከሚል የውጭ ፖሊሲ የመነጨ ነው። ይህ የገለልተኝነት መርህ በዓለም አቀፍ ፖለቲካ ውስጥ እያደገ የመጣው ከሁለተኛው የኢምፔሪያሊስቶች ጦርነት ወዲህ ነው። በተለይም በርካታ የአፍሪካ፣ የእስያና የላቲን አሜሪካ ሀገሮች አርነታቸውን ሲያገኙ የፖለቲካ ነፃነታቸውን ከማወጅ ጋር በውጭ ፖሊሲአቸው ረገድ የገለልተኝነትን መርህ በመከተላቸው መርሁ ይበልጥ እየታወቀና የሚጠቀሙበትም ሀገሮች ቁጥር እየበዛ ሄዷል። ይህንንም መርህ የሚከተሉት ሀገሮች ገለልተኛ ሀገሮች በመባል ይታወቃሉ።

የዚህ መርህ ሕጋዊ መሠረት እያንዳንዱ ሀገር ተገቢ መስሎ ሲያገኘው የዚህ መርህ ተከታይ መሆኑን ማወጁ ብቻ ነው። በዚህ መልክ የአፍሪካ፣ የእስያ፣ የላቲን አሜሪካና በርካታ ያሉ የአውሮፓ ሀገሮች የገለልተኝነት መርህ ተከታይ ናቸው።

ምንም እንኳን ገለልተኝነት አቋም የረዥም ጊዜ ጥረት የተደረገ ቢሆንም ፖሊሲው ተሰሚነት ያገኘው “ቀዝቃዛው ጦርነት” በተፋፋመበትና የሁለቱ ኃያላን ጉራዎች መካረር የጦርነት ሥጋትን ባጠናክረበት ወቅት ነው። ይህንን የተገንዘቡ የአፍሪካና የእስያ ሀገሮች በ1955 ባንዱንግ (ኢንዶኔዥያ) ውስጥ ያደረጉት ስብሰባ እንደጥንሰሰ ሆኖ ሃያ አምስት ሀገሮች በ1961 የመጀመሪያውን የገለልተኛ ሀገሮች ጉባኤ በቤልግሬል አደረጉ። የጉባኤውም ትኩረት የሰላም መስፈን ስለነበር የሰላም ልውካን ወደዋሽንግተንና ወደ ሞስኮ በመላክ ይህንኑ አቋሙን

አሳውቋል፤ እነሱም ለሰላም እንዲጥሩ ጥሪ አድርጓል።

ከዚያም ሁለተኛው የገለልተኛ ሀገሮች መሪዎች ጉባኤ በ1964 በካይሮ፣ ሦስተኛው በ1970 በሉሳካ፣ አራተኛው ጉባኤ በ1973 በአልጀርስ፣ አምስተኛው በ1976 በኮሎምቦ፣ ስድስተኛው በ1979 በሃኻና እንዲሁም ሰባተኛው በ1983 በኒውዴልሂ ተደርጓል። በነዚህም የመሪዎች ስብሰባ መካከል በውጭ ጉዳይ ሚኒስትሮች፣ በንቅናቄው አስተባባሪ ቢሮና በሌሎችም የልማት ዘርፎች ክፍተኛ ተጠሪዎቻቸው ስብሰባዎች ተደርገው በተለያዩ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ጉዳዮች ላይ ውይይቶች ተካሂደዋል፤ ውሳኔዎችም ተላልፈዋል። በተለይ የሁሉም ትኩረት ያመዘነው በፀረ ቅኝ አገዛዝና በፀረ ኢምፔሪያሊስት ትግሎች መጠናከር፣ በዓለም ሰላም፣ በሕዝቦች ደንገንነትና በሰላም አብሮ የመኖር ፖሊሲ ላይ ሲሆን ለነዚህም መከበር በጦር መሣሪያ ቅንሳና አካባቢዎችን የሰላም ቀጣና በማድረግ ረገድ ሰፊ ጥረት እንዲደረግ በማሳሰብ ላይ ነበር።

ምንም እንኳን ገለልተኛ ሀገሮች በነዚህ ህጻና በመሳሰሉት አጠቃላይ ፀረ ኢምፔሪያሊስት ጉዳዮች ላይ የጋራ አቋም ቢኖራቸውም በንቅናቄው ውስጥ ሶሻሊስት የሆኑ፣ የሶሻሊዝምን ዕድገት ጉዳና የሚከተሉ፣ እንዲሁም ከካፒታሊስቱ ዓለም ጋር የቅርብ ግንኙነትና ተሳስቦት ያላቸው በፊውዳሊዝም ሥር የሚገኙ ሀገሮችም ጭምር ስለሚገኙ አልፎ አልፎ ውዝግብና ቅራኔም በመካከላቸው ይታያል። ኢምፔሪያሊስቶችም በዚህ ቀዳሳ በመጠቀም አባላቱን ለመከፋፈልና ንቅናቄውን ለማዳከም ይሞክራሉ። የሆነው ሆኖ በንቅናቄው ውስጥ ካሉት የአፍሪካ፣ የእስያና የላቲን አሜሪካ ሀገሮች ብዙዎቹ የተራማጅነት አቋማቸውን እያጠናከሩ ከመምጣታቸው ጋር የሶሻሊስቱ ጉራ ስንቅናቄው የሚሰጠውም ድጋፍ እየጨመረ በመሄዱ፣ ፀረ ኢምፔሪያሊስት አቋሙ እየጉላ በተለይም ብዙበዛ የሌለበትና በራስ በመተማመንና በርስ በርስ መረዳዳት ላይ የተመሠረተ አዲስ የፖለቲካና

የኢኮኖሚ ሥርዓት እንዲሁም ሰላም በዓለም እንዲሰፍን የሚያደርገው ትግል እየተጠና ከረ መጥቷል ።

ገለልተኛ ማድረግ

(Neutralize)

በትግል ወቅት የተሰባሰበና የተጠናከረ ጠላትን በአንድ ጊዜ ደራርቦ መምታት አዳጋች ስለሚሆን ለጊዜው ቀንደኛ ያልሆኑትን ጠላቶች ከሌሎች ዋና ጠላቶች ነጥሎቻቸውን እድርጎ ለመምታት የሚያገለግል የትግል ስልት ነው ። ይህም ሊሆን የሚችለው በጠላት ሠፈር ያለውን ውስጣዊ ቅራኔ አጥንቶ እንዲባባስ በማድረግ ነው ። ጠላትም በበኩሉ ተመሳሳይ ዘዴ በመጠቀም የአብዮቱን ሠፈር ለማዳከምና ለመበታተን ሌት ተቀን የሚጥር እንደመሆኑ የውስጥ ጥንካሬን እያረጋገጡ ጠላትን በዚህ መንገድ ማዳከም አስፈላጊና ተገቢ ነው ።

ገበሬ

(Peasantry)

በግል ወይም በኅብረት ሥራ ማኅበር በተያዙ የምርት መገልገያ መሣሪያዎች በመጠቀም የእርሻ ምርት የሚያመርቱ አባላትን ያቀፈ ማኅበራዊ ክፍል ነው ። ገበሬ በመደብነት የተከሰተው ጥንታዊ የጋርዮሽ ሥርዓት በመፈራረስ ላይ በነበረበት ወቅት ሲሆን የሚጠፋውም የማኅበራዊ ምርት አደረጃጀት ከፍተኛ ደረጃ ላይ በሚደርስበት፣ በኢንዱስትሪና በእርሻ ሥራ መካከል ያለው ልዩነት በሚወገድበት በኮሚኒስት ሥርዓት ማኅበር ነው ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ያልተመጣጠነ ዕድገት ሳቢያ ሦስት ዓይነት የገበሬ ክፍሎች ሊኖሩ ይችላሉ ። እነሱም ወዝአደርና ደሃ ገበሬዎች (በካፒታሊስቶችና በትላልቅ የመሬት ከበርቴዎች የሚበዘበዙ የእርሻ ወዝአደሮችና ደሀ ገበሬዎች) መካከለኛ ገበሬዎችና ሀብታም ገበሬዎች ናቸው ። ገበሬዎቹ በሠርቶ አደርነታቸው፣ ሠራተኛው መደብ የሞኖፖሎችን የበላይነት በመቃወምና ለሶሻሊዝም በሚያደርገው ትግል የቅርብ አጋር ናቸው ። በታዳጊ ሀገሮች ገበሬዎች

ከፍተኛውን የኅብረተሰብ ክፍል የሚያጠቃሉ በመሆናቸው የብሔራዊ አርነት እንቅስቃሴ ዋና ኃይል ናቸው ።

በሶሻሊስት ሥርዓት ገበሬው ከግል ሸቀጥ አምራችነት ማሸናች፣ የኤሌክትሪክ ኃይልና ኬሚካሎች በስፋት ጥቅም ላይ ወደሚውሉበት በጋራ በሚተዳደር ሕዝባዊ ይዘታ ወደአለው የእርሻ አምራችነት ይቀየራል ። ገበሬው በአኗኗሩና በሥራው ወደ ሠራተኛው መደብ የአኗኗሩና የአሠራር ሁኔታ ይበልጥ እየተጠጋ፣ የኋላ ኋላም እንድ ወጥ በሆነው የኮሚኒስት ኅብረተሰብ ውስጥ ከሠራተኛውና ከምሁሩ ጋር ይዋሀዳል ።

(ፈውዳሊዝምን፣ የሠራተኛው መደብና የአርሶ አደሩ ኅብረትን፣ ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈላገን ይመለከታል ።)

ገበሬዎች አምራች ኅብረት

ሥራ ማኅበር (የ—)

(Peasant Producers' Co-operatives)

ገበሬዎች በግል የያዙትን የማምረቻ መሣሪያ በፈቃደኝነት በከፊል ወይም ሙሉ በሙሉ የወል ንብረት በማድረግ የጋራ ጥቅማቸውን የሚያስከብሩበትና የሚያዳብሩበት የኢኮኖሚ ድርጅት ነው ።

የገበሬዎች አምራች ኅብረት ሥራ ማኅበር ዓላማዎች የሚከተሉት ናቸው ፡—

1. በግል የተያዙትን የማምረቻ መሣሪያዎች ወደ ወል ንብረትነት በመለወጥ የካፒታሊዝምን ብዝበዛ ማስቀረት፤ ይህ ሥርዓት እንዳያቆጣጠር መከላከል፤
2. ዘመናዊ የእርሻ ቴክኖሎጂን በመጠቀም ከአነስተኛና የተበጣጠሰ እርሻ ወደ ሰፋፊ እርሻ በመሸጋገር ምርትን ማሳደግ፤
3. የተናቂ ሙያዎች እንዲዳብሩና ወደ እነሱተኛ ኢንዱስትሪ እንዲለወጡ ማድረግ፤
4. በገጠር የሶሻሊስትን ሥርዓት በመመሥረትና በማስፋፋት የአርሶ አደሩን ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ መብቶች ማስከበር፤
5. ኢኮኖሚውን በዕቅድ ለመምራት እንዲቻል አመች ሁኔታን መፍጠር፤

የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት ከ1917 ታላቁ የጥቅምት ሰሻሊ ስት አብዮት በኋላ በመጀመሪያ በሶቭዬት ኅብረት፣ ከዚያም በሌሎች ሰሻሊስት ሀገሮች በሌኒናዊ የኅብረት ሥራ መርህ መሠረት እንደየሀገሩ ተጨባጭ ሁኔታ ተቋቁመዋል።

በሀገራችንም ታሪካዊውን የመሬት አዋጅ መሠረት በማድረግ በገጠር ሰሻሊዝ ምን ለመገንባት እንዲያስችል በኢትዮጵያ አቆጣጠር በሰኔ 1971 የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር መመሪያ ወጥቷል። በመመሪያውም መሠረት በገጠር የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት በመቋቋም ላይ ይገኛሉ።

የኢሠፓአኮ ማዕከላዊ ኮሚቴ ሁለተኛ መደበኛ ስብሰባ ሀገራችን የተያያዘችውን ታሪካዊ የግንባታ ምዕራፍ ለማራመድ የሽግግር ወቅት ኢኮኖሚ ሕግጋትና የሀገሪቱ ኢኮኖሚ በሚገኙበት ተጨባጭ ሁኔታ ላይ በመመሥረት የልማት ስትራቴጂውን በአምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበር ላይ መሥርቷል።

የእርሻው ክፍለ ኢኮኖሚ የሕዝቡን የምግብ ፍላጎት ለማርካት፣ ለኢንዱስትሪ የሚያስፈልጉ ጥሬ ዕቃዎችን ለማምረትና ለኢንዱስትሪ የምርት ውጤቶች ገበያ ለመፍጠር፣ የውጭ ምንዛሪ ለማስገኘት፣ በአጠቃላይ ለሰሻሊዝም ግንባታ አስፈላጊውን ክምችት በማቅረብ ረገድ የሚጠበቅበትን በሚገባ ማሟላት እንዲችል የገበሬዎች አምራቾች ኅብረት ሥራ ማኅበራት መስፋፋትና መጠናከር ወላጅነት አለው።

(የኅብረት ሥራ ማኅበራትን፣ ማልባን፣ ወልባን፣ ወላገድን ይመለከታል።)

ገቢራዊነት

(Pragmatism)

ገብረ (አደረገ ሳ) ከሚለው የግዕዝ ቃል የመጣ ሲሆን ገቢራዊነት አንድን ነገር ለማመስገን ሆነ ለመንቀፍ የተግባሩን ውጤት ግወቅ ያሻል። ከንድፈ ሐሳብ ይልቅ በአመዛኙ በተግባር ውጤት ላይ ማትኮር ያስፈልጋል የሚል አስተምህሮ ነው።

ዕውቀት ከተግባር ግዴታ ይመነጫል የሚልና የዕውቀትን ትክክለኛነት ወይም እውነትነት የሚያረጋግጥ ተግባር እንደሆነ አድርጎ ለመውሰድ የሚሞክር ሐሳባዊ ፍልስ

ፍና ነው። እውነትንና ጥቅምን እንድ አድርጎ የሚወስድ፣ እውነት ማለት ጥቅም (ጠቀሜታ)፣ ጥቅም ማለት ደግሞ እውነት እንደሆነ የሚሰበክ፣ ዕውቀትን አስመልክቶ በአዲስ መልክ የቀረበ፣ ዳሳሽነትንና ምክኑያዊነትን ለማስታረት የሚጥር ንድፈ ሐሳብ ነው።

ይህ ንድፈ ሐሳብ በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ መጨረሻ ላይ ከአሜሪካ ተነሥቶ ወደ አውሮፓ ተሰራጭቷል። እንደገቢራዊነት አባባል ፍልስፍና ውጤት በሌላቸው ንትርኮች ላይ ሲያተኩር ሳይንስ ግን በተጨማሪም ሁኔታዎችና በተግባር በመመራት ጠቃሚ ውጤቶችንና ሁለንታዊ ያስተሳሰብ ዘዴን ፈጥሮአል።

ስለሆነም ፍልስፍና በእውጠንጥናት ላይ ብቻ ሳይወሰን እንደሳይንስ ውጤት ለማስገኘት በተግባር በመመራት የትክክለኛ ዕውቀት መመዘኛ መርህ ተግባር መሆኑን መቀበል ይኖርበታል።

በገቢራዊነት አመለካከት የእውነት መለኪያ ተግባር ነው። ማንኛውም ሐሳብና እርምጃ ለተግባር ጠቃሚ ከሆነ እውነት ነው፤ ከብዙ ተቃራኒ ሐሳቦች ውስጥ ነጥር የሚወጣውና የበላይ የሚሆነው ሐሳብ ከፍተኛ ተግባራዊ ግልጋሎት ያለው ሐሳብ ብቻ ነው። ለምሳሌ በፍልስፍና ውስጥ ሰው በተፈጥሮ ነፃ ነው ወይስ አይደለም ለሚለው ጥያቄ እንዲክፍል ሰው ነፃነት ከሌለው ለሚያስበውና ለሚሠራው ተጠያቂና ኃላፊ ሊሆን አይችልም በማለት ሰው ነፃ ነው ሲል ተቃራኒው ክፍል ደግሞ ሰው የተፈጥሮ አካል በመሆኑ እንደተፈጥሮ በግዴታ ስለሚገዛ ነፃ ሊሆን አይችልም ይላል። በገቢራዊነት አስተሳሰብ ይህ ክርክር ሊነግ የቻለው የጥያቄው መልስ ለተግባር የሚሰጠውን ጥቅም ወይም ጉዳት ባለማጠን ነው። ሰው ነፃ ካልሆነ ለተግባር አይገፋፋም። ስለዚህ እውነት ሰውን ሊያበረታታ የሚችለው፣ ከብርና ኃላፊነት የሚሰጠውና ለተግባርም የቆመ ኃይል መሆን ስለሚገባው ሰው ነፃ ነው የሚለው አቋም ለተግባር ጠቃሚ ነውና እውነትነት አለው ይላል።

ገቢራዊነት የእውነት መመዘኛ ተግባር ነው ማለቱ ትክክል ቢመስልም፣ ሐሳብ ከነባራዊ ሁኔታ ጋር ምን ዓይነት ግንኙነት እንዳለው ማለትም ዕውቀት እውነት የሚሆነው ከነባራዊ ሁኔታ ጋር ሲጣጣም ነው የሚለውን መሠረታዊ ሐሳብ ከቶም አይቀበል

ውም ፡ ለምሳሌ ግንኛውም እምነት (በገቢ ራዊነት አስተሳሰብ ጥንቅቅና ጨምሮ) አስከታመነበት ድረስ የሚያበረታታና የሚያጽናና ስለሚሆን እንደ እውነት ሊቆጠር ነው ፡ ይህ ግን ስሕተት ነው ፤ ምክንያቱም እምነት (ሃይማኖት) አማኝን በማጽናናቱና በማበረታታቱ ብቻ እውነት ሊሆን አይችልምና ነው ፡ ይህንን በግጤን ነው ሌኒን ገቢ ራዊነትን ሲጌሰ አንድ ንድፈ ሐሳብ እውነት የሚሆነው በጠቃሚነቱ ሳይሆን ጠቃሚ የሚሆነው በመጀመሪያ ደረጃ እውነት በመሆኑ ነው ያለው ፡

ገቢ ራዊነት የንድፈ ሐሳብን አሰፈላጊነትና ወሳኝነት የተረፈ አይመስለም ፡ በፍልስፍና ውስጥ የሚታዩት ቅራጾችና ክርክሮች ከአስተሳሰብ ስህተት የመጡ ሳይሆኑ የመደቦችን ግጭት የሚያንፀባርቁ በመሆናቸው የቀረበው የእውነት መመዘኛ የአስታራቂነትን ጥረት የሚያሳይ እንጂ እውነቱ የየትኛው ክፍል እንደሆነ አያመለክትም ፡ ዓላማው ግን ግልጽ ነው ፤ እውነተኛው ሐሳብ ለመደቦች በእኩል የሚበጀውና የሚጠቅመው ሐሳብ ነው መባሉ መደቦችን ለማስታረቅ ቅራጹን አድበሰብሰ ልቅ በሆነ አስተሳሰብ ትግሉን ለማቆም የሚደረግ ጥረት ነው ፡ በማርክሳዊ ሌኒናዊ ፍልስፍና ግን ንድፈ ሐሳብ ወሳኝነት የሚያገኘው በማስታረቅ ሳይሆን እንደተሳሳተ ቢላቸው ነገሮችን ፡ ሁኔታዎችን ፡ አስተሳሰቦችን በትክክል በቅራጹ መሥመር ቆርጦና ለይቶ ሲያሰቀምጥ ፡ ለሁሉ ሳይሆን ለእውነቱ ግለትም ለተገቢው መደብ ሲሰለፍ ነው ፡ ንድፈ ሐሳብ ለእውነት መከሰት መሣሪያ ሊሆን የሚችለው በማስማማት ሳይሆን ወደ ወሳኝ ትግል ሲያራምድ ነው ፡ እውነት የሚመዘነው በተግባር ነው ከተባለ ፡ ቅራጹንና ትግልን ከተግባር ለይቶ እውነትን አስታራቂ ማድረግ እንደማይቻል ተግባር ራሱ ስለሚያስተምረን የገቢ ራዊነት የተሳሳተ አጭም እራሱ በተቀበለው መመሪያ ይጋለጣል ፡ የገቢ ራዊነት የእውነት መለኪያ ማኅበራዊ ፖለቲካዊ ግንዛቤ በዝባዥ ሥርዓቶች እንዲቆዩ ወይም እንዲጠናከሩ የሚወስዱትን ፖለቲካዊ እርምጃ ሙሉ በሙሉ የሚደግፍ ነው ፡

(ነፃነትና ግዴታን ይመለከታል ፡)

ገቢ ንግድ (Import Trade)

አንድ ሀገር ከሌላ ሀገር ወይም ሀገሮች በንግድ መልክ ዕቃዎችን የማስገባቱ አንቅስቃሴ ገቢ ንግድ ተብሎ ይጠራል ፡ ከውጭ ለሚገቡትም ዕቃዎች የሚደረገው ክፍያ አብዛኛውን ጊዜ በውጭ ምንዛሪ አማካይነት የሚከናወን ሲሆን አልፎ አልፎም በዓይነት ለውጥ ሊደረግ ይችላል ፡ ሸቀጦች የአንድን ሀገር ብሔራዊ ክልል አልፈው በሚገቡበት ጊዜ የገቢ ቀረጥ ይከፈላቸዋል ፡

በሚርከንቲሊዝም ዘመን የውጭ ንግድን በሚመለከት ረገድ መንግሥታት ይከተሉት የነበረው ፖሊሲ ከውጭ ወደሀገር ውስጥ የሚገቡ ሸቀጦችን በዝቅተኛ መጠን መወሰንና ከሀገር ውስጥ ወደውጭ የሚላኩትን ሸቀጦች ደግሞ በከፍተኛ መጠን ማካሄድ ነበር ፤ የዚህም ዓላማ በገቢ ንግድ አማካይነት ለሚገቡት ዕቃዎች የሚከፈለውን ወርቅና ብር ግዳንና በአንፃሩም ከሌላ ሀገር በውጭ ንግድ አማካይነት ወርቅና ብር ማከማቸት ነበር ፡ የካፒታሊዝም የነፃ ንግድ ደረጃ መርህ በገቢ ሸቀጦችና በወጪ ሸቀጦች ላይ ምንም ዓይነት እገዳ አይደረግም የሚል ነው ፡ በምኖሯል ካፒታሊዝም ወቅት ግን በተለይ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ቀውስ በሚባባሰበት ጊዜ ካፒታሊስት ሀገሮች የገቢ ንግድን የመገደብ ክፍተኛ አዝማሚያ ይታይባቸዋል ፡

ኋላቀር ሀገሮች በገቢ ንግድ አማካይነት ለልማትና ለፍጆታ የሚያስፈልጓቸውን ሸቀጦች ያስገባሉ ፡ ሆኖም እነዚህ ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የሚገዟቸው የኢንዱስትሪ ውጤቶች የጋ በየጊዜው እየናረ በመሄድ ላይ በመሆኑ ክፍያውን ለማከናወን ከፍተኛ ችግር ላይ ወድቀዋል ፡ በተለይም ይህ ችግር የካፒታሊስትን የዕድገት ጉዳና በሚከተሉ ሀገሮች ላይ በጣም ጉልቶ ይታያል ፡

ሶሻሊስት ሀገሮች ገቢ ንግዳቸውን በግዕዝላዊ ዕቅድና በመንግሥት ይዞታ አማካይነት በመምራት ለጠቅላላ ዕድገታቸው በሚጠቅሙና የሶሻሊስት ሀገሮችን የጋራ ብልጽግናና መተሳሰብን በሚያሳብር መንገድ እንዲከናወን ያደርጋሉ ፡

አብዮታዊት ኢትዮጵያ በቅድመ አብዮት ከኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ጋር በጥብቅ ተሳስሮ የነበረውንና በእኩልነት ላይ ያልተመሠረተውን ገቢ ንግድ ደረጃ በደረጃ ለማሳቀቅና ለልማቷ በሚረዳ መንገድ ለማካሄድ ከፍተኛ ጥረት በማድረግ ላይ ትገኛለች ።

ገንዘባዊ የእሴት መልክ (Money Form of Value)

ገንዘባዊ የእሴት መልክ እስከተከሰተ በት ጊዜ ድረስ የነበረው የሥራ ክፍፍል በክብት ርቢና በእርሻ መካከል የተከናወነው የመጀመሪያውና ዋነኛው ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል ነበር ። ገንዘባዊ የእሴት መልክ የተከሰተው እደ ጥበብ ከእርሻ ተገንጥሎ ከወጣበት ከሁለተኛው ክፍተኛ ማኅበራዊ የሥራ ክፍፍል በኋላ ነው ። ከክብት ርቢና ከእርሻ ይልቅ የእደ ጥበብ ሥራ ራሱን የቻለ የሥራ ዘርፍ ሆኖ መከሰቱ ለገበያ የሚቀርቡ ሸቀጦችን መጠን ከመጨመሩም በላይ የገበያውን ክልል እያሰፋው ሲሄድ ችሏል ።

ቀደም ሲል እነሱ ባሉ ገበያዎች እንደ ጋራ መገበያያ (ሁለንታዊ እኩያ) ሲያገለግሉ የነበሩ ሸቀጦች ገበያው እየሰፋና እየተራራቀ በሄደ ጊዜ (በአንድ ቦታ የተለመደ ሸቀጥ ራቅ ባለ ቦታ ላይ ለመድረስ ስለሚችል) የተለያዩ የልውውጥ አማካኞች በመሆን በተደጋጋፊነት ወይም በተወዳዳሪነት ተከሰቱ ። ይሁንና በሸቀጥ ምርት ማደግ ምክንያት ንግድ ከአካባቢው አልፎ ሰፊ ያለ አካባቢን ፣ ከዚያም አልፎ የተወሰኑ ሀገሮችን ማገናኘት በጀመረበት ጊዜ ፣ በዛ ያሉ እንደየአካባቢው የተለያዩ የጋራ መገበያያዎች ለዚህ ጉዳይ ሊያገለግሉ አልቻሉም ። በመሆኑም ለገበያ የቀረቡ ሸቀጦችን ዋጋ የሚገልጽ በሁሉም አካባቢ ተቀባይነት ያለው እንደ የጋራ መገበያያ መኖር አስፈላጊ ሆነ ። ለዚህም ተግባር የከበሩ ማዕድናት ተሰማሚ ሆነው በመገኘታቸው እንደ ከብት ፣ እንደ ዓሣ ፣ ከፀጉር የተሠሩ ልብሶችና አሞሌ ጨው የመሳሰሉትን መተካት ጀመሩ ።

እነዚህም የከበሩ ማዕድናት ብረት ፣ ነሐስ ፣ መዳብ ፣ ብርና ወርቅ ናቸው ። ከእነዚህም ውስጥ ወርቅ ቀስ በቀስ ገንዘብ ወይም የጋራ መገበያያ ሆኖ ወጣ ። ወርቅም እራሱ ባለው የልውውጥ እሴት አማካይነት የሌሎች

ሸቀጦችን የልውውጥ እሴት የሚገልጽ የተለየ ሸቀጥ ሆነ ። ለዚህ ተግባር የተመረጠ በትም ምክንያት ፣

ሀ. በሁሉም ሀገር የሚገኝ ወርቅ ተመሳሳይ በመሆኑ ፣

ለ. በተፈለገ መጠን (እንደ ምንዛሪ) ሊከፋፈል በመቻሉ ፣

ሐ. ከሌሎች ጋር ሲነፃፀር ለብዙ ጊዜ ሳይዘግና እሴቱን ሳይቀንስ ሊቆይ በመቻሉ ፣

መ. አነሳተኛ በሆነ የወርቅ መጠን ውስጥ ከፍተኛ የሥራ ጊዜ የፈሰሰ በት በመሆኑ ፣

ሠ. ትንሽ የወርቅ መጠን እያሌ ሸቀጦችን ለመለወጥ በመቻሉ ነው ።

ወርቅ ባለው ልዩ ባሕርይ የልውውጥ እሴት ብቻ ሳይሆን የጠቀሚታ እሴትም ያለው በመሆኑ ሰዎች ወርቅን ከዝውውር በብዛት ማስወጣት ስለጀመሩና በገበያ ላይ ሸቀጦችን ለመለወጥ የሚችለው የወርቅ መጠን እያነሰ በአንፃሩም ለገበያ የሚቀርበው ሸቀጥ በመብዛቱ በሸቀጦች የዝውውር ሂደት ላይ ከፍተኛ መሰናከል ተፈጠረ ። በመሆኑም ሸቀጦችን ለማዘዋወር እንደአማካይ ሆኖ የሚያገለግለው ገንዘብ የልውውጥ እሴት ብቻ እንጂ በራሱ የጠቀሚታ እሴት የሌለው እንዲሆን አስፈለገ ። በዚህም ምክንያት የወረቀት ገንዘብ የወርቅን ዝውውር ደረጃ በደረጃ እየተካ መጣ ።

አንድ ሀገር የወረቀት ገንዘብ የሚያትመው በተወሰነ ወቅት ካለው ጠቅላላ የምርት ውጤት ጋር በማዛመድ ነው ። የገንዘቡን መጠንና የምርቱን ውጤት ለማጣጣም በሚደረገው ጥረት ለአንድ ሀገር ወሳኝ መሠረታዊ ሁኔታ በአንድ በተወሰነ ወቅት አጠቃላይ ምርትን ለማሳደግና ለፍጆታ የሚያስፈልጉትን ሸቀጦች ከዓለም ገበያ ለማስመጣት ባለው የመግዛት ኃይል ነው ። ይህም የመግዛት ኃይል የሚገለጸው እንደ ሀገር ባለው የወርቅ ወይም የውጭ ምንዛሪ ክምችት ነው ፤ ስለዚህ አንድ ሀገር እንደየሁኔታው የሚያትመው የወረቀት ገንዘብ መጠን ሀገሩ ሊኖረው በሚችለው የወርቅ መጠን ወይም በከፍተኛ ደረጃ ወርቅን ሊወክሉ ከሚችሉ የውጭ ምንዛሪ ማለትም የአሜሪካ ዶላር ፣ የእንግሊዝ ፓውንድ ፣ የጀርመን ማርክ ፣ የጃፓን ዩን ወዘተ... ጋር በማነፃፀር ነው ።

ገንዘብ

(Money)

ገንዘብ የሌሎች ሸቀጦች ሁለንታዊ እኩያ በመሆን እሴታቸው የሚገለጽበት፣ እንደ ሁለንታዊ ወይም አጠቃላይ የሸቀጦች የዝውውር ማዕከል(መሣሪያ) በመሆን የሚያገለግል የተለየ ሸቀጥ ነው።

ከገንዘብ መከሰት በፊት ሸቀጥ በሸቀጥ ይሰወጥ ነበር። የሸቀጥ ምርት እየተስፋፋና የሸቀጦችም ልውውጥ እየዳበረ ሲሄድ፣ የአንድ ሸቀጥ እሴት በሌላ ሸቀጥ የጠቀሟታ እሴት የሚገለጽበት ሁኔታ ተፈጠረ። ይህም የእሴት ጥንተ መልክ የሚባለው ነው። በኋላም አንድ ሸቀጥ ከአንድ በላይ የሆኑ ሸቀጦችን በተናጠል የሚለውጥበት ደረጃ ሲደርስ የእሴት ጥንተ መልክ ወደ ተስፋፋ የእሴት መልክ አደገ።

የሸቀጥ ምርት እያደገና የሥራ ክፍፍል እየተስፋፋ ሲሄድ፣ በብዛት የሚለዋወጠው አንድ ሸቀጥ የልውውጥ አማካይ በመሆን ማገልገል ጀመረ። በዚህ ሁኔታ ግብታዊ በሆነ መንገድ የተስፋፋ የእሴት መልክ ቀስ በቀስ ወደ ሁለንታዊ ወይም አጠቃላይ የእሴት መልክ ተለወጠ። የሁለንታዊ እኩያ ሚና ከአንድ ከተለየ ሸቀጥ ጋር ሲያያዝ፣ ይህም ሸቀጥ ሌሎች ሸቀጦችን በማንኛውም ስፍራና ጊዜ ሊሰውጥ ሲችል፣ ይህ ሸቀጥ ገንዘብ ይሆናል፤ የእሴት መልኩም የገንዘብ የእሴት መልክ ይባላል።

ገንዘብ እራሱ ሸቀጥ ነው። ይሁንና ከሌሎች ሸቀጦች የሚለየው ባሕርይ የሁሉም ሸቀጦች እሴት የሚለወጥበት ሁለንታዊ እኩያ መሆኑ ነው። ገንዘብ ሸቀጥ እንደመሆኑ ማሳበራዊ ሥራ የፈሰሰበትና በሸቀጥ አምራቾች መካከል ያለው የኢኮኖሚ መተሳሰር ማሳበራዊ ግንኙነት የሚገለጽበት ነው።

የሸቀጥ ምርት እየዳበረና እየስፋ ሲሄድ በዚያው ልክ ገንዘብ የሚያሟላቸው ተግባሮች እየሰፉ ሄደዋል። በዳበረ የሸቀጥ ምርት ውስጥ ገንዘብ እንደ እሴት መለኪያ፣ እንደ ዝውውር አማካይ፣ እንደ ከምችት መሣሪያ፣ እንደ ከፍያ መሣሪያና እንደ ዓለም አቀፍ የልውውጥ መሣሪያ በመሆን ያገለግላል።

1. ገንዘብ እንደ እሴት መለኪያ

(Money as a measure of value)

ገንዘብ ከሚያሟላቸው ተግባሮች አንዱ እንደ እሴት መለኪያ በመሆን ማገልገሉ ሲሆን ይህም ሁለንታዊ የእኩያነት ሚናው የሚገለጽበት ነው። ገንዘብ የሁሉንም ሸቀጦች ዋጋ ሊገልጽ የሚችል በመሆኑ የየአንዳንዱን ሸቀጥ እሴት ለመለካት ያስችላል። ስለዚህም ገንዘብ ይህን ተግባር እንዲያሟላ ሊፈለግ የግዴታ በጥሬ ገንዘብ መልክ በእጅ መገኘቱ አስፈላጊ አይሆንም። ለምሳሌ አንድ ሰው በዚሁ ምንም ገንዘብ ሳይዝ ወደ ሱት በመሄድ የሸቀጦችን ዋጋ ጠይቆ ሊረዳ ይችላል። ባለሱቱም የሸቀጦችን ዋጋ የሚተምነው ከመሸጡ በፊት ነው። እንግዲህ እዚህ ላይ ገንዘብ በጥሬ ገንዘብ መልክ በቦታው ባይገኝም የተፈለገውን ሸቀጥ እሴት በመግለጽ በመለኪያነት ሲያገለግል ይታያል።

የገንዘብ እንደ እሴት መለኪያ ሆኖ ማገልገል በርካት ያሉ ተግባራዊ ጥቅሞች አሉት። በተለያዩ የኢኮኖሚ ስሌቶች ለምሳሌ ባጀት በማዘጋጀት፣ በሐራዊ ገቢን በመቀመር፣ ያንድን ፋብሪካ ሆነ ድርጅት ንብረት በመገመት ወዘተ... ሁለንታዊ እኩያነቱ ለመዝገብ አያያዝ ምቹ ያደርገዋል።

ይህን የእሴት መለኪያነት ተግባሩን ሲያሟላ ገንዘብ በቦታው መገኘት የለበትም ቢባልም ራሱ እሴት ሳይኖረው ይህን ተግባር ሊያሟላ ይችላል ማለት አይደለም። ራሱ ክብደት የሌለው ነገር ለክብደት መለኪያነት ማገልገል እንደማይችል ሁሉ እሴት የሌለው ነገርም የእሴት መለኪያ ሊሆን አይችልም። ስለሆነም ይህን ተግባር ሊያሟላ የሚችል ሸቀጥ ራሱ እሴት ያለው መሆን ይኖርበታል። ይህም ደግሞ ሄዶ ሄዶ መጨረሻ ላይ በወርቅ መገለጡ ግዴታ ይሆናል። አንድ ጫማ ሃምሳ ብር ያወጣል ብንል ይህ ሃምሳ ብር የተወሰነ ያህል ወርቅ ተክቶ ያለ በመሆኑ የጫማው እሴት በወርቅ እሴት ተገለጠ ማለት ነው።

2. ገንዘብ እንደ ዝውውር አማካይ

(Money as a medium of circulation)

ገንዘብ ከመምጣቱ በፊት ሸቀጥ በሸቀጥ (ሸ—ሸ) በቀጥታ ይሰወጥ ነበር። ለም

ሳሌ እንድ ኮርቻ በአምስት ቁና ጤፍ ይለ ወጣል ። ገንዘብ ከተከሰተ በኋላ ግን ሸቀጦች በገንዘብ አማካይነት መለወጥ ጀመሩ ። በም ሳሌ እችን መሠረት ኮርቻው በሃያ ብር ይሸ ጥና በሃያ ብሩ ጤፍ ይገዛል እንበል ። እንደ ምናየው በዚህ ዝውውር ውስጥ ገንዘብ የሸ ቀጥ ዝውውር አማካይ (ሸ—ገ—ሸ) በመ ሆን ያገለግላል ። ይህንንም ተግባር ለማሟላት የገንዘብ በቦታው መገኘት አስፈላጊ ይሆናል ።

በሸቀጥ ዝውውሩ ወቅት የልውውጡ ሂደት ሁለት የተለያዩ መልኮችን እንደሚይዝ እናያለን ። መጀመሪያ ኮርቻ በገንዘብ (ሸ—ገ) ይለወጣል ። ይህም ሽያጭ ነው ። ከዚያ ገን ዘብ በጤፍ ይለወጣል ። (ገ—ሸ) ይህ ደግሞ ግዥ ነው ። ሽያጭና ግዥ በተለያዩ ቦታና ጊዜ ሊፈጸሙ ይችላሉ ። ኮርቻውን እንድ ሰው ገበያ አውጥቶ መሸጡ በዚያው ቀን ፣ ከዚ ያው ገበያ ጤፍ መግዛቱን እያስከትልም ። ከወር ወይንም ከዓመት በኋላ ከሌላ ቦታ ሊገዛም ይችላል ማለት ነው ። ቀደም ሲል ግን ሸቀጥ በሸቀጥ (ሸ—ሸ) ይለወጥ በነበረ ጊዜ ሽያጭና ግዥ የግዴታ ባንድ ቦታ ፣ ባንድ ወቅት መካሄድ ነበረባቸው ። የገንዘብ መምጣትና ብሎም የሽያጭና የግዥ ሁለት የተለያዩ ድርጊቶች ሆኖ መውጣት የኢኮኖሚ ቀውስ መንሥኤ ሊሆን ችሏል ። ምክንያ ቴም እንድ ባለሸቀጥ ሸቀጡን ከሸጠ በኋላ በገንዘቡ ሌላ ሸቀጥ ካልገዛ ሌላ ባለሸቀጥ ሸቀጡን መሸጥ ያቅተዋል ፤ ሊሸጥ አለመ ችሉም ደግሞ ከሌላ ሦስተኛ ሰው ሸቀጥ መግዛት እንዳይችል ያደርገዋል ። ሁኔታው እንዲህ እያለ ስለሚቀጥል በገበያ ላይ በር ከት ያሉ ሸቀጦች ሳይሸጡ ሊቀሩ ይችላሉ ። ቀላል የሸቀጥ ምርት በስፈነበት ኢኮኖሚ ውስጥ ይህ ዓይነቱ ችግር ጎልቶ አይታይም ። የተስፋፋ እርባታ ስለማይካሄድ በቀላል የሸቀጥ ምርት ኢኮኖሚ ውስጥ ቀውስ ሊኖር አይችልም ። ቀውሱ የሚታየው ሁኔ ታዎች ተሟልተው በሚቀርቡበት በዳበረ የካፒታሊስት የሸቀጥ ምርት ውስጥ ነው ።

ቀደም ሲል ያነሣውን ምሳሌ ብናይ ሽያጭና ግዥ ከተፈጸመ በኋላ ኮርቻና ጤፍ ከዝውውሩ መስክ ሲወጡ ገንዘብ ግን ሌላ ሽያጭና ግዥን በአማካይነት ማገልገሉን ይቀጥላል ። ገንዘብ በተደጋጋሚ ጥቅም ላይ በመዋል የሚያገለግል ከሆነ የሸቀጥ ዝውው ርን ለማካሄድ ምን ያህል ገንዘብ ያስፈልጋል

ብሎ መጠየቅ ይቻላል ። ዝርዝሩን ብንተው ወላጅ ነጥቦችን እንደሚከተለው መግለጽ ይቻላል ፡

የገንዘብ መጠን = $\frac{\text{የሸቀጦች ጠቅላላ ዋጋ}}{\text{የገንዘብ የዝውውር ፍጥነት}}$

ከላይ ባቀረብነው እኩለት መሠረት የሸቀጦች መጠን ወይንም ዋጋቸው (ወይ ንም ሁለቱም) እየጨመረ ከሄደ ለዝውውር አማካይነት የሚያስፈልገውም ገንዘብ መጠን እየጨመረ የሚሄድ ሲሆን የገንዘብ የዝው ውር ፍጥነት መጨመር ግን የሚያስፈልገ ውን የገንዘብ መጠን እነስተኛ ያደርገዋል ።

3. ገንዘብ እንደ ክምችት መሣሪያ (Money as a means of hoarding)

የገንዘብ መከሰት ሽያጭና ግዥ በሁለት የተለያዩ ድርጊቶች እንዲከፈሉ ማድረጉን ቀደም ሲል ተመልክተናል ። ሸቀጥ ተሸጦ ከበቃ በኋላ ግዥ ሳይከተል ከቀረ ወይንም ዝውውሩ ከተገታ ገንዘቡ እንደክምችት መሣሪያ ሆኖ ማገልገል ይይዛል ። እዚህ ላይ ለግዥ የታቀደና ለጊዜው ግን በእጅ ላይ ያለ ገንዘብ ለምሳሌ ወጪውን ለወር ለማ ብቃቃት ሲል ከደመወዙ የተወሰነውን በዚሱ የሚይዘው ሠራተኛ ገንዘብ እንደ ክምችት ሊቆጠር የማይችል ነው ።

ገንዘብ ካለ በስማይ መንገድ አለ እን ዲሉ በተፈለገበት ጊዜና ቦታ ገንዘብን ወደ ሸቀጥ መለወጥ የሚችል መሆኑ የገንዘብን በእጅ መገኘት ጥቅም ጉልህ አደረገው ። ይሁንና ሳይሸጡ ለመግዛት ቀደም ሲል ሸጦ ሳይገዙ መቀመጥ አስፈላጊ ይሆናል ። የሸቀጥ ምርት እየተስፋፋ ሄዶ ገንዘብም ከፍተኛ ኃይልና ግምት እያገኘ ሲሄድ ሸጠው ግዥን ሳያስከትሉ ገንዘብ ማከማቸትን እንደ ግባቸውና እንደ ህልውናቸው መሠረት አድ ርገው የሚያዩ ሰዎች በረከቱ ። ገንዘብን ከዝውውር አውጥቶ በማሰር እያደረጉ መቅ በር ወይንም መደበኛ ሥራቸው ሆነ ። እን ዲህ ላሉ ሰዎች ብዙ መሥራት ፣ ንፋግነትና ፍቅረ ንዋይ መሠረታዊ መርሆቸው ሲሆን ማርከስ እንደሚለው ፖለቲካዊ ኢኮኖሚያ ቸው ሲጠቃለል የተቻለውን ያህል እየሸጡ ግዥን በዚያው ልክ ማሳነስ ነው ።

ካፒታሊዝም እያደገ መጥቶ የሃብት መበርከትም የሥራ ኃይልን ገዝቶ የሥራ ኃይልን በመበዝበዝ ላይ የተመሠረተ ሲሆን ይህ ዓይነት ጥንታዊ ሃብት የማከማቸት ዘዴ ለካፒታሊስታዊ ዓይነት ከምችት ቦታውን ለቀቀ = ካፒታሊስታዊ ከምችት የተመሠረተው ገንዘብን በመቅበር ላይ ሳይሆን በየጊዜው የበለጠ ትርፍን ለማግኘት ገንዘብን ሥራ ላይ ተሉ ተሉ በማዋል፣ በማያቅም የዝውውር ሂደት ውስጥ በማስገባት ነው። ይህም ሂደት ገንዘብ—ሸቀጥ—ገንዘብ (ገ—ሸ—ገ) በሚለው ቀመር ይገለጣል።

ካፒታሊስቶች በወቅቱ የማይጠቀሙበትን ገንዘብ በባንክ ያናራሉ። ባንክም የእነዚህን ካፒታሊስቶችና የሌሎችንም የሚያጠራቅሙ ሰዎች ገንዘብ በማስባሰብ ለሚጠቀሙበት ሰዎች በማበደር ወደ ዝውውር ያስገባዋል።

ገንዘብ እንደ ከምችት መሣሪያ ሆኖ ሲያገለግል ለዚህ ተግባር ጥቅም ላይ ሊውል የሚችለው ወርቅ ብቻ ነው። የወረቀት ገንዘብ ለዚህ ተግባር ቢውል የዋጋ ንረት ባለበት ሁኔታ የመግዛት ዐቅሙ ስለሚወድቅ ጉዳት ያስከትላል።

4. ገንዘብ እንደ ክፍያ መሣሪያ
(Money as a means of payment)

ግዥ (ገ—ሸ) ሽያጭን (ሸ—ገ) ቀድሞ በሚመጣበት ጊዜ ገንዘብ እንደ ክፍያ መሣሪያ ሆኖ ያገለግላል። ለምሳሌ እንደ ገበሬ እዝመራው ገና ሳይሰበሰብ ልብስ መግዛት ቢፈልግና ገንዘብ በእጁ ባይኖረው ያለው ምርጫ ከነጋዴው ጋር በመስማማት በብድር መግዛት ይሆናል። በገንዘብ ስፍራም ወደፊት የሚከፍልበትን ጊዜና ባለዕዳነቱን የሚገልጽ ደረሰኝ ስጥቶ ልብሱን ይወስዳል። እዚህ ላይ ነጋዴው አበዳሪ፣ ገበሬው ተበዳሪ በመሆን ውሉ የሚካሄድ ሲሆን ገበሬው ልብሱን ሲገዛ ምንም የሚከፍለው ገንዘብ እይናረውም። ስለዚህም ገንዘብ እንደ ክፍያ መሣሪያ እንጂ እንደ ዝውውር አማካይ ሆኖ አላገለገለም። ገበሬው ገና ወደፊት እዝመራው ሲሰበሰብ እህሉን ሸጦ ቀደም ሲል ለገዛው ሸቀጥ ክፍያውን ይፈጽማል ማለት ነው። ግዥ ሽያጭን ቀደም ስንልም ይህን ለማመልከት ነው።

በክፍያ መሣሪያነቱ ገንዘብ ከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሰው በዓበረ ካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ነው። በካፒታሊዝም ሥር የብድር ግንኙነትና የባንክ አገልግሎት እያደገ መምጣት አዲስ የዝውውር መሣሪያ ማለትም የደረሰኝ ወይንም የብድር ገንዘብ መስፋፋትን አስከተለ። በመሆኑም በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ገንዘብ ከዝውውር አማካይነቱ ይልቅ የክፍያ መሣሪያነቱ እየጨመረ ይሄዳል። አንደኛው ወርቅ አማካይ ሆኖ ሲያገለግል የሚታየው በችርቻሮ ንግድ ውስጥ ሲሆን በጅምላ ንግድና በሀገሮች መካከል በሚካሄድ ዓለምአቀፍ ንግድ ግን ገንዘብ በመሠረቱ የሚያገለግለው እንደ ክፍያ መሣሪያ በመሆን ነው።

የባንክ አገልግሎት መስፋፋት እንደጅክ፣ እንደድራፍት፣ እንደባንክ ኖት፣ እንደ ተስፋ ስነድ ያሉ የብድር ገንዘቦችን ተግባራዊ በማድረግ የገንዘብን በክፍያ መሣሪያነት ማገልገል ለሳድጎታል።

5. ገንዘብ እንደ ዓለም አቀፍ የልውውጥ መሣሪያ

(Money as a universal means of payment or an international means of purchase)

የሸቀጥ ልውውጥ እያደገ ሂደቱን በር በማለፍ በሀገሮች መካከል የሸቀጥ ልውውጥንና የገንዘብንም በዓለም ገበያ ላይ ማገልገል አስከተለ።

በዓለም ገበያ ላይ በሚካሄድ የሸቀጥ ልውውጥ ገንዘብ በመሠረቱ እንደ ዝውውር አማካይ ሳይሆን እንደ ክፍያ መሣሪያ ሆኖ ያገለግላል። የዚህ ምክንያት ግልጽ ነው። በሀገሮች መካከል ያለ ክፍያ የሚፈጸመው በጥሬ ገንዘብ ሳይሆን በባንኮች አማካይነት በሚካሄድ የደረሰኝ ልውውጥ ነው። ለምሳሌ ኢትዮጵያ 5 ሚሊዮን ብር የሚያወጣ ቡና ወደ ጀርመን ልካ 6 ሚሊዮን ብር የሚያወጣ ማሽን ብታሰመጣ ያለባት አንድ ሚሊዮን ብር የሚከፈለው በጥሬ ገንዘብ ሳይሆን በባንክ በኩል በሚፈጸም የባለ ዕዳነት (የመተግመጥ ሰነድ) ደረሰኝ ይሆናል። ቀሪውን የአንድ ሚሊዮን ብር ዕዳ የምታወራርደው ተጨማሪ ስዕዳው ተመጣጣኝ የሚሆን ቡና ወይም ሌላ ሸቀጥ በመላክ ነው። ይህንና

እንዲህ ባለ የጋራ ልውውጥ ዕዳን ማወራረድ ሳይቻል ከቀረ ወርቅን ከሀገር ወደ ሀገር በማዛወር ዕዳን መከፈል አስፈላጊ ይሆናል ። ይህ ሲሆን ገንዘብ እንደ ዓለም አቀፍ የልውውጥ መሣሪያ አገለገለ ይባላል ። ይሁንና ሰላማዊ ግንኙነት በመንግሥታት መካከል ባለበት ጊዜ ይህ ሁኔታ አይደርሰም ። ጦርነት ሲኖር ፣ በዓለም ደረጃ ከፍተኛ ውጥረት ሲታይ ፣ በመንግሥታት መካከል መደበኛ ሰላማዊ ግንኙነት ሲቃወስ ወዘተ... ብቻ ሸቀጦችን በጥሬ ገንዘብ መግዛት አስፈላጊ ሆኖ ይገኛል ።

በዓለም አቀፍ የልውውጥ መሣሪያነት ገንዘብ በወርቅ ጥፍጥፍ መልኩ ቢቀርብም የአንድ ሀገር የወረቀት ገንዘብም የዚህ ምትክ በመሆን በዓለም አቀፍ ንግድ (ልውውጥ) ውስጥ ሊያገለግል ይችላል ። ይሁንና ገንዘብ ይህን ዓይነት ሚና ሊጫወት የሚችለው የገንዘቡ ምንጭ የሆነው ሀገር በዓለም የኢኮኖሚ ግንኙነት ውስጥ ከፍተኛ ወይንም መሪ ቦታ ይዞ የሚገኝ ሊሆን ነው ። ብሔራዊ ገንዘብ በዓለም አቀፍ ደረጃ ሊያገለግል የሚችለው የዚያ ሀገር ብሔራዊ ባንክ ወይንም መንግሥት የወረቀትን ገንዘብ በወርቅ ለመለወጥ ለመጣ ሰው በወቅቱ ባለው የልውውጥ መጠን መሠረት ለመለወጥ ፈቃደኛ ሆኖ ሊገኝ ብቻ ነው ። ይህ ሲሆን የዚያ ሀገር ገንዘብ ጠንካራ ገንዘብ በመባል ይታወቃል ። ከአንደኛው የዓለም ጦርነት በፊት የአንግሊዝ ፓውንድ ስተርሊንግ ይህን ዓይነቱን የዓለም ገንዘብነት ሚና ይጫወት ነበር ። ከዚያ በኋላ የአሜሪካ ዶላር ሊተካው በቅቷል ። ይሁንና ከ1971 ወዲህ አሜሪካ ዶላርን በወርቅ መለወጥ አቁማለች ። ይህም የዓለም ካፒታሊስት ሥርዓት ከፍተኛ የገንዘብ ቀውስ ውስጥ ጽንዳላ ከማስረዳቱም በላይ ምንም ቢሆን ሁለንታዊ ገንዘብ ሆኖ ማገልገል የሚችል ወርቅ ብቻ ለመሆኑ ጥሩ ማረጋገጫ ነው ።

ከታሪክ አንፃር ሊታይ ገንዘብ ከካፒታል ይቀድማል ። ግብታዊ በሆነ የገበያ እንቅስቃሴ ውስጥ የገንዘብ ኢኮኖሚ መስፋፋት የአነስተኛ የሸቀጥ ምርት መዳከምንና የካፒታሊስት የሸቀጥ ምርት መዳበርን አስከተለ ። በካፒታሊስት ሥርዓት የገንዘብ ተግባራት የካፒታል ተግባራት በመሆን ያገለግላሉ ። በመሆኑም በካፒታሊስት ሥርዓት

ውስጥ ገንዘብና የገንዘብ ተግባራት በዚህ ሥርዓት ውስጥ ያሉትን ተፃራሪ ቅራኔዎች ይገልጻሉ ።

የሸቀጥ ምርት ባለበት ኢኮኖሚ ውስጥ ገንዘብ የግዴታ ስለሚኖር የሸቀጥ ምርት ባለበት የሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥም ገንዘብ አለ ። ይሁንና በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ገንዘብ የሚኖረው ጠባይ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ካለው ጠባይ የተለየ ነው ። ይኸውም በመጀመሪያ ደረጃ በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የአምራች ህልውና በገበያ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ገንዘብ በሰዎች ላይ “መለኮታዊ” ተዕዕኖ አለው ፤ ማለትም ገንዘብ እንደ “ፈጣሪ” ወይም እንደ ሌላ ኃይል ጣዖት ይመለከዳል ። የሶሻሊስት ኢኮኖሚ በምርት መገልገያዎች ማኅበራዊነት ላይ የተገነባ ፣ የኢኮኖሚ ግንኙነቱ በዕቅድ የሚመራና የሠራተኛውን ሕዝብ መሠረታዊ ጥቅም የሚያንጸባርቅ በመሆኑ ገንዘብ በዕቅድ በሚመራው ኢኮኖሚ ውስጥ እንደ መሣሪያ ሆኖ ከማገልገል ውጭ እንደ ካፒታሊስት ኢኮኖሚ የ“ተመላኪነት” ኃይል የለውም ፤ ሊኖረውም አይችልም ።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ገንዘብ የሸቀጦች ሁሉ ሁለንታዊ እኩያ በመሆን ምን ያህል ማኅበራዊ የሥራ ኃይል እንደፈሰሰ የሚቆጣጠር ኢኮኖሚውን በዕቅድ ለመምራትና ለማደራጀት የሚያገለግል ብሔራዊ ምርት ከሶሻሊስት ኢኮኖሚያዊ ሕጎች ጋር በተጣጣመ ሁኔታ መከፋፈሉን የሚያረጋግጥ መሣሪያ ነው ።

(የወረቀት ገንዘብን ይመለከታል ።)

ገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ (የ—) (Devaluation)

የአንድ ሀገር ገንዘብ በአኩያነት የሚለወጥበትን የወርቅ ወይንም የሌላ ሀገር ገንዘብ የምንዛሪ መጠን ይፋ በሆነ መንገድ መቀነስ የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ ይባላል ።

ለምሳሌ አንድ የኢትዮጵያ ብር በአንድ ወቅት 5 ግሪይንስ ወርቅ የሚወክል ቢሆንና አሁን ግን 4 ግሪይንስ ወርቅ እንዲወክል ቢደረግ ፣ ወይም አንድ የኢትዮጵያ ብር በ0.48 የአሜሪካ ግንቲም ሲለወጥ

ቆይታ አሁን በ0.40 የአሜሪካ ጥንቲያ እንዳለወጥ ቢደረግ በእትዮጵያ ብር ላይ የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ ተደረገ ይባላል ።

የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ የካፒታሊስት ሥርዓት አጠቃላይ ቀውስ አንደኛው ገጽታ ነው ። የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ የገንዘብ እሴት መቀነሱን ከማመልከቱም በላይ ለረዥም ጊዜ የቆየ የክፍያ ሚዛን ኪዳራ እንዳለ የሚያመለክት ነው ። የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ የአንድን ሀገር የውጭ ንግድ የሚያስፋፋ ነው ቢባልም የዚያን ሀገር የውጭ ዕዳ የሚጨምርና ከውጭ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገቡ ዕቃዎችን ዋጋ እንዲወደድ የሚያደርግ ነው ። በመሆኑም የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ የካፒታሊዝምን የፖለቲካና የኢኮኖሚ ቅራኔ በይበልጥ እንዲፋፋም ያደርገዋል ። የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ በመሠረቱ የዋጋ መናርንና የቀረጥ መጨመርን ስለሚያስከትል የኑሮ ውድነት አየተባባሰ እንዲሄድ በማድረግ ሠርቶ አደሮችን የሚጉዳ በመሆኑ በካፒታሊስት ሥርዓት ለመደብ ትግሉ መፋፋም ዓይነተኛ ምክንያት ነው ።

የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ በንግዱና በብድሩ ዘርፍ እምፔሪያሊስት ሀገሮች ጎሳቱ ሀገሮችን የሚበዘብዙበት አንደኛው ዘዴ ነው ። የውጭ ንግዳቸውን ከዓለም አቀፍ የካፒታሊስት ገበያ ጋር ያቆራኝ ጎሳቱ ሀገሮች በእምፔሪያሊስቶች ቁጥጥር ሥር በሚገኙ የዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅቶች አስገዳጅነት አልፎ አልፎ የገንዘባቸውን የምንዛሪ ዋጋ እንዲቀንሱ ይገደዳሉ ። የገንዘባቸውን የምንዛሪ ዋጋ እንዲቀንሱ የሚገደዱ ጎሳቱ ሀገሮች ከውጭ የሚገቡአቸው ሸቀጦች ዋጋ ስለሚገር በነዚህ ሀገሮች ውስጥ የኑሮ ውድነት ይባባሳል ። ጎሳቱ ሀገሮች የገንዘባቸውን የምንዛሪ ዋጋ ከቀነሱ ወደውጭ የሚልካቸው ሸቀጦች መጠን ይጨምራል ቢባልም ለውጭ ገበያ የሚያቀርቧቸው ሸቀጦች በአካላቸው ተመሳሳይ በመሆናቸውና አንዱ ጎሳቱ ሀገር የሌላውን ጎሳቱ ሀገር ገበያ በመጋፋት የሚያድግ በመሆኑ ችግራቸውን ለማሻሻል የሚያስችል እርምጃ ሊሆን አይችልም ። የገንዘቡን የምንዛሪ ዋጋ የሚቀንስ ጎሳቱ ሀገር ከውጭ ምንዛሪ ጋር ሲነፃፀር የገንዘቡ ዋጋ ስለሚቀንስ ብድሩን በውጭ ምንዛሪ ለመክፈል መጠኑ የበላ የሀገር ውስጥ ገንዘብ ያስፈል

ገዋል ። ስለዚህ የገንዘብን የምንዛሪ ዋጋ መቀነስ የጎሳቱ ሀገሮችን የውጭ ዕዳ በማሳደግ እነዚህን ሀገሮች ለበለጠ የእምፔሪያሊስት ብዝበላ የሚዳርግ ይሆናል ።

ገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ጭምራ (የ—) (Revaluation)

ይፋ በሆነ መንገድ የአንድ ሀገር ገንዘብ በእኩያነት የሚለወጥበትን የወርቅ ወይንም የሌላ ሀገር ገንዘብ የምንዛሪ መጠን መጨመር ወይም በአንድ ሀገር ውስጥ ቀደም ሲል የለውውጥ እሴቱን ቀንሶ የነበረን ገንዘብ ወደ ቀድሞ ቦታው መመለስ የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ጭምራ ይባላል ።

የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ጭምራ የሚያስከትለው የኢኮኖሚ ተፅዕኖ የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ በኢኮኖሚው ላይ ከሚያደርሰው ተፅዕኖ ጋር ተቃራኒ ነው ። አንድ ሀገር ገንዘቡ ከሌሎች ሀገሮች ጋር የሚለወጥበትን የምንዛሪ መጣኔ ሲጨምር ወደውጭ የሚልካቸው ዕቃዎች ይወደዳሉ ። በመሆኑም በዓለም ገበያ ላይ ያለው ድርሻ ይቀንሳል ። ይህም በመሆኑ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገቡ የውጭ ዕቃዎችና አገልግሎቶች ዋጋ ስለሚቀንስ የገቢ ንግድ ይጨምራል ።

የገንዘቡን ምንዛሪ ዋጋ በጨመረ ሀገር ውስጥ ያሉ የውጭ ካፒታሊስቶች በልዋጭ የሚያገኙት የሀገር ውስጥ ገንዘብ እነስተኛ ስለሚሆን የውጭ ሙከራ ንዋይን መጠንና ከውጭ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገቡ ተፈሰሶችን ቁጥር ይቀንሳል ። በአንፃሩም የገንዘቡን ምንዛሪ ዋጋ የጨመረ ሀገር ካፒታሊስት ወደውጭ ሲልክ በልዋጭ የሚያገኘው የውጭ ፅፃር ገንዘብ መጠን ስለሚጨምር አትራፊ ይሆናል ። የሀገራው ሰዎች በተፈሰሰነት ወደውጭ ሲሄዱ ገንዘባቸው ከሌሎች ሀገሮች ገንዘብ ጋር ሲነፃፀር በላ ብሎ ስለሚመነዘር የውጭ ተራዝምን ያስፋፋል ።

የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ጭምራ የካፒታሊስት መንግሥታት የዋጋ ንረትን ለመግታት የሚጠቀሙበት አንደኛው ዘዴ ነው ። ከውጭ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገባውን የሙከራ ንዋይ መጠን መቀነስ በዝውውር ውስጥ ያለውን የወረቀት ገንዘብ መጠን ለመቀነስ ያስችላል ። በሌላ በኩል ደግሞ የገንዘብ ምን

ዛሬ ዋጋ ጭመራ ወደ ሀገር ውስጥ ለሚገቡ ዕቃዎች የሚወጣውን ወጪ ስለሚያሳገስ (ከውጭ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገቡ ዕቃዎች በሀገር ውስጥ ገንዘብ ሲገዙ ዋጋቸው ስለሚያንስ) የሀገር ውስጥ የዋጋ ደረጃን ለመቀነስ ይረዳል ። በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች መካከል ከሚካሄደው ንግድ አንፃር የአንዱ የንግድ ሚዛን ብልጫ የማሳየቱ ሂደት ረዘም ላለ ጊዜ ሲቀጥል ሌላው ኢምፔሪያሊስት ሀገር ይህን ሁኔታ ለመከላከል በንግድ ሚዛኑ ብልጫ ያሳየው ሀገር የገንዘቡን ምን ዛሬ ዋጋ እንዲጨምር የተለያየ ተፅዕኖ ያሳድርበታል ።

ጊልድ

(Guild)

ጊልድ እየተባሉ የሚጠሩት በአሥራ ሁለተኛው ምዕት ዓመት መቋቋም የጀመሩና የእደ ጥበብ ባለሙያዎችንና የነጋዴዎችን ጥቅም ለማስከበርና መያቸውን ለማዳበር በተለይ በአውሮፓ ሀገሮች የተከሰቱ የመረዳጃ ማኅበር መልክ ያላቸው ድርጅቶች ነበሩ ። በአሥራ አራተኛው ምዕት ዓመት በአውሮፓ ውስጥ እነዚህ ድርጅቶች እጅግ ተሰፋፍተውና ተጠናክረው በያንዳንዱ የሙያ ዘርፍ ተደራጅተው ነበር ።

የእደ ጥበብ ባለሙያዎች ከግብርና እየተላቀቁ በከተሞች አካባቢ እንዲሰባሰቡ አመች ሁኔታ የተፈጠረው ፊውዳሊዝም እያረጀና በአንፃሩ ንግድና እነስተኛ ኢንዱስትሪ እየተስፋፋ በመሄዳቸው ነበር ። በከተሞች ውስጥ የሚገኙት የእደ ጥበብ ባለሙያዎች ጊልድ የሚባሉትን ድርጅቶች የፈጠሩት ከፊውዳሊስት የሚደርስባቸውን በደልና በተጨማሪም በየጊዜው ወደከተማ የሚጉርፉትን የገጠር የእደ ጥበብ ባለሙያዎችን ውድድር ለመቋቋም ነበር ። በደንቡ መሠረት አንድ ጊልድ የሚያቅፈው አንድ ዓይነት ሙያ ያላቸውን ሰዎች ሲሆን የእነዚህ ድርጅቶች ሽያጭ፣ የሥራ ጊዜ፣ የሥልጠና ጊዜ፣ የተቀጣሪ፣ የእደ ጥበብ ባለሙያዎችና የረዳቶች ቁጥር፣ የገበያ ዋጋ፣ የመዋጮ ክፍያ በደንብ የተወሰኑ ነበሩ ። በአጠቃላይ የድርጅቱ ዋና ተግባር የምርት ሂደት እንቅስቃሴን መቆጣጠር ነበር ። እነዚህ ድርጅቶች በመጀመሪያ ዘመናቸው የእደ ጥበብ ሙያ ውጤቶች በመጠ

ንና በዓይነት እንዲዳብሩ አስችለው ነበር ። ሆኖም የሸቀጥ ምርትና ልውውጥ እየተስፋፋ ሲመጣ ጊልዶች ለምርት ኃይሎች ዕድገት ዕንቅፋት በመሆናቸው ቀስ በቀስ እየከሰሙ በፋብሪካ ያሠራር ዘዴ ተተክተዋል ። ከእደ ጥበብ ባለሙያዎች በተጨማሪ ነጋዴዎችም በጊልድ ተደራጅተው እንደነበረ የታወቀ ነው ።

ጊልድ ሶሻሊዝም

(Guild Socialism)

ከመጀመሪያው የዓለም ጦርነት በፊት በእንግሊዝ የሙያ ማኅበራት ውስጥ የተከሰተ ጠጋኝ ዝንባሌ ነው ። ጊልድ ሶሻሊስቶች፣ የመንግሥትን መደባዊ ጠባይ በመካድ በአሉት የሙያ ማኅበራት መሠረትነት የአምራችን የኅብረት ሥራ ማኅበራት አደራጅቶና በፈደራሽን አዋህዶ ኢንዱስትሪያዊ አመራርንና አስተዳደርን እንዲተኩ በማድረግ ያለመደብ ትግል ብዝበዛን ለማጥፋት፣ ቀስ በቀስም የሶሻሊስት ኅብረተሰብን ለመገንባት ይቻላል በማለት በሠራተኛው መካከል ውዥንብር የነዙ፣ ከጥቅምቱ የሶሻሊስት አብዮት (በሩሲያ) በኋላም ፕሮፓጋንዳቸውን ለማስፋፋት የመደብ ትግሉንና የወዝአደሩን የበላይ ነገሩን በንድፈ ሐሳባቸው ውድቅ ለማድረግ ከፍተኛ ጥረት ያደረጉ ናቸው ። ሆኖም በ1920ዎቹ ጊልድ ሶሻሊዝም በእንግሊዝ ወዝአደር ዘንድ የነበረውን ተቀባይነት አጥቷል ። የላይንሳዊ ሶሻሊዝም ንድፈ ሐሳብ 'በሩሲያ በተግባር' መተርጎም የጊልድ ሶሻሊዝምን ተምኔታዊነት አረጋግጧል ።

ጊዜ ምንዳ (የ—)

(Time Wages)

የተወሰነ የሥራ ጊዜን መሠረት በማድረግ ለወዝአደሩ ከፍያ የሚደረግበት አንድ ዓይነት የምንዳ መልክ ነው ። ይህም ዓይነት ከፍያ በሰዓት፣ በቀን፣ በሳምንት፣ በወር ወዘተ... ሊወሰን ይችላል ።

ካፒታሊስቱ በዚህ የምንዳ አከፋፈል ዘዴ ብዝበዛውን በሁለት መንገዶች ሊያሳድግ ይችላል ። ይኸውም አንደኛው የወዝ አደሩን ምንዳ ሳይጨምር የቀኑን የሥራ

ሰዓት በግራዘም ሲሆን ሌላው ደግሞ የሥራ ዕምቀትን ከፍ በማድረግ ነው ።

የጊዜ ምንዳን ከቁርጥ ሥራ ምንዳ የተለየ የሚያደርገው ከፍተኛው ከምርታማነትና ከሥራ ዕምቀት ጋር ቀጥተኛ የሆነ ግንኙነት የሌለው መሆኑና ይህ ደግሞ የወዝ አደሩን የማምረት ፍላጎት የሚቀንስ መሆኑ ነው ። በመሆኑም ቡርጂዚያዊ ከጊዜ ምንዳ ይልቅ ወደ ቁርጥ ሥራ ምንዳ አዘንብሰው ቢቆዩም ዛሬ በተደረሰበት የቴክኖሎጂ ዕድገት ደረጃ አንድን ሠራተኛ በከፍተኛ የሥራ ዕምቀትና በተወሰነ የምርታማነት ደረጃ ግሠራት የሚያስችሉ መሣሪያዎች በመሠራታቸው የጊዜ ምንዳ እንደገና በተስፋፋ ሁኔታ እየተሠራበት ነው ።

(የቁርጥ ሥራ ምንዳን ፡ የሥራ ዕምቀትን ይመለከታል ።)

ጋራ አመራር (የ—)
(Collective Leadership)

በአንድ ግርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ ውስጥ በየደረጃው በአባላት የሚመረጡት የአመራር አካላት ማንኛውንም ውሳኔ በጋራ በመወያየት ፡ በመመከከርና በመተማመን የሚያሳልፉት የአሠራር መርህ የጋራ አመራር ይባላል ። የፓርቲው አመራር በግለሰቦች ፈቃድና ትእዛዝ ሳይሆን በአባላቱ የጋራ አስተሳሰብና የተስተዋለ ውሳኔ አሰጣጥ መርህ ላይ የተመሠረተ ነው ። ይህም የሚሆንበት ምክንያት በተለያዩ ደረጃ የፓርቲውን የአመራር ኃላፊነት የሚረከቡት የፓርቲው አባላት በዲሞክራሲያዊ ምርጫ የመጡና ሰድርጅታቸው ዓላማ ተግባራዊነት የወል ኃላፊነትና ተጠያቂነትም ያላቸው በመሆኑ ነው ። ስለዚህ ፓርቲው ከጋራ ዓላማውና ከተግባሩ ለሚያፈነግጥ ግለሰባዊ ወይም ቡድናዊ ውሳኔ በታየለውም ።

በፓርቲው ውስጥ የጋራ አመራር መርህ መኖር ፓርቲው ዲሞክራሲያዊ ባሕርይን ይዞ እንዲያድግ የሚረዳ ፡ ህልውናው በአምባገነን ግለሰቦች ወይም በአንጀኞች ተፅዕኖ ሥር እንዳይወድቅ ለማድረግና በአባላቱ ገንቢ ጊዮችና አስተያየቶች በመጠቀም ለችግሮች የማያዳግሙ መፍትሔዎች

ለመስጠት የሚያስችል ነው ። የጋራ አመራር የከሚኒስቶችን ኃይል ፡ ዕውቀትና ልምድ ለማሰባሰብ ፡ ድርጅታዊ ሥራን ለማቀላጠፍና አጥጋቢ ውጤት ለማስገኘት ሰፊ ዕድል ይሰጣል ። በተጨማሪም የተለያዩ ጉዳዮች ከአንድ አቅጣጫ ብቻ እንዳይታዩና የፓርቲው የበላይ አካላት ከሠርቶ አደሩ ሕዝብ እንዳይነጠሉ ይረዳል ። በፓርቲው ውስጥ በአንድ ዓላማ ጥላ ሥር የተሰባሰቡ ኮሚኒስቶች እርስ በርስ ሊማግሩ የሚችሉበትም አሠራር ነው ።

የጋራ አመራር መኖር እያንዳንዱ የፓርቲ አባል በተሰጠው ሥራ የሚኖረውን የኃላፊነት ድርሻ የሚሸር አይሆንም ። እያንዳንዱ የፓርቲ አባል በግል የተሰጠውን ሥራ በሚገባ ማከናወኑ ወይም አለማከናወኑ በግለሰቡ ላይ የተጣለና በሱም ትግልና ጥረት የሚፈጸም መሆን አለበት ። ስለሆነም የጋራ አመራር እያንዳንዱ አባል በተሰጠው የተወሰነ የሥራ ድርሻ ከመጠየቅ የሚያድነው ሳይሆን ከዚሁ ኃላፊነት ጋር የተያያዘ ይሆናል ። ስለዚህ የጋራ አመራር የመሪዎችንና የግለሰብ አባላትን ችሎታ ፡ ልዩ ተስጥኦ ፡ ታታሪነትና የሥራ ስሜት የሚጫን ሳይሆን እንዲያውም ለግለሰብ አባላት ተሳትፎና የትግል ልምድ መዳበር ሰፊ ዕድል የሚሰጥ ነው ።

(ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን ይመለከታል።)

ጋራ አክሲዮን ኩባንያ(የ—)
(Joint Stock Company)

ቁጥራቸው በዛ ያሉ ካፒታሊስቶች ካፒታላቸውን በማሰባሰብ የሚያቋቁሙት የጋራ ድርጅት ነው ።

የጋራ አክሲዮን ኩባንያ መከሰት የጀመረው በ16ኛውና በ17ኛው ምዕት ዓመት ውስጥ ነበር ፤ ከመጀመሪያዎቹም ውስጥ “ብሪቲሽ ኢስት ኢንድያ” ኩባንያና “ደች ኢስት ኢንድያ” ኩባንያ በምሳሌነት ሊጠቀሱ ይችላሉ ።

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የካፒታሊስቶች ለመስፋፋት መፈለግና የያዙት ካፒታል ደግሞ የፍላጎታቸውን የህል በቂ ሆኖ አለመገኘት ፡ እንዲሁም ካፒታሊስቶች ለመ

በደር ቢፈልጉም የብድሩ መጠን እንዳራምቶ ሊያበድሩ ከሚችሉት መጠን በላይ ሲሆን የግ ስፋሬያ ካፒታሉን እጥረት ለመቆጣጠር ካፒታ ሊስተካከል የሚችል ካፒታል (በአክሲዮን አግካይነት) እስከሰበሰበ ይሠራሉ ።

የጋራ አክሲዮን ኩባንያ ካፒታል ለመ ሰብስብ ከአክሲዮን ሽያጭ ላላ አረቦን በመ ሸጥ ይከናወናል ። የጋራ አክሲዮን ኩባንያ የያዘው ካፒታል የጋራ አክሲዮን ካፒታል ይባላል ። ኩባንያውን በባለቤትነት የሚይ ዙት የአክሲዮን ባለቤቶች ናቸው ።

የኩባንያው የአክሲዮን ባለቤቶች በየ ዓመቱ አጠቃላይ ስብሰባ እያደረጉ የተለ ያዩ የኩባንያውን የአመራር አካላት ይሰይ ግሉ ። በኩባንያው ጠቅላላ ጉባኤ ላይ አንድ አባል ድምፅ የሚሰጠው እንደያዘው አክሲ ዮን መጠን ነው ። ጥቂት ትላልቅ ካፒታሊ ስቶች በኩባንያው ውስጥ በቀላሉ ከፍተኛ ድምፅ ለማግኘት የሚያስችላቸውን አክሲዮን ስለሚገዙ የኩባንያውን አመራር የሚይዙት እነዚህ ትላልቅ ካፒታሊስቶች ናቸው ። የኩ ባንያውን አመራር በመያዝ የሚያስችሉት የአክሲዮን ቁጥሮች የመቆጣጠሪያ አክሲዮን ይባላሉ ። ይህንና የጋራ አክሲዮን ኩባንያውን የዕለት ተዕለት ተግባራት የሚያዘናውን ተቀጣሪ ሥራ አስኪያጆች ናቸው ።

በጋራ አክሲዮን ኩባንያ አግካይነት ትላልቅ ካፒታሊስቶች በእነነስተኛ ካፒታሊ ስቶች ካፒታልና በሠርቶ አደሮች ተቀማጭ ገንዘብ በመጠቀም ትርፋቸውን ያደልባሉ ።

(አክሲዮን ፣ አረቦን ይመለከታል ።)

ጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት (የ—)

(Council for Mutual Economic Assistance CMEA)

የጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት የሰላሊስት መንግሥታት የኢኮኖሚ ድርጅት ሲሆን የተመሠረተውም በ1949 የቡልጋ ሪያ ፣ የቼኮስሎቫኪያ ፣ የሀንጋሪ ፣ የፖላንድ ፣ የሩማንያና የሶቭየት ጥብረት ተወካዮች ባደረጉት ስብሰባ ውሳኔ መሠረት ነው ። በየካቲት 1949 የድርጅቱ አባል የነበረችው አልባንያ በ1961 ከድርጅቱ በፈቃዱ ወጥታ

ለች ። ደርመን ዲሞክራቲክ ሪፑብሊክ በ1950 ፣ ሞንጉሊያ በ1962 ፣ ኩባ በ1972 ፣ ቪትናም በ1978 የድርጅቱ አባል ሀገሮች ሆነዋል ።

ድርጅቱ የተመሠረተባቸው ዓላማዎች የሰላሊስት ሀገሮች ሕዝቦችን ይበልጥ ጥቀ ራረብ ፣ የቅርብ የኢኮኖሚና የፖለቲካ ትብብ ሮች ግድረግ ፣ ሰላምን ማረጋገጥና ለሰላ ሊዘምና ለኮሚኒዝም ግንባታ አመች ሁኔታ ዎችን መፍጠር ናቸው ። በእነዚህ ዓላማዎች አግካይነትም ያልዳበሩ የድርጅቱን አባል ሀገሮች የኢንፍሊዮን ዕድገት ለማፋጠንና ባጠቃላይም በአባል ሀገሮች መካከል ፈጣን የኢኮኖሚና የቴክኖሎጂ ዕድገት ለማስገኘት ነው ።

የጋራ የኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት አባል ሀገሮች የኢኮኖሚ ፣ የሳይንስና የቴክኖ ሎጂ ትብብር የተመሠረተው በሰላሊስታዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህና በፈቃድነት ላይ ነው ። በተጨማሪም የአባል ሀገሮችን ብሔ ሬዊ ነፃነትና ብሔራዊ ልዕልና በማክበር ፣ በአባል ሀገሮች የውስጥ ጉዳይ ጣልቃ ባለ መግባት ፣ ሙሉ እኩልነትን ፣ የጋራ ጥቅምና ጓዳዊ ትብብርን ማካሄድ በሚሉት መርሆች ላይ የተገነባ ነው ። እነዚህን ሁሉ መርሆች ተግባራዊ በማድረግ በአባላት መካከል ያል ተቋረጠ የሥራ ምርታማነት ዕድገት በማድ ረግ የኑሮ ደረጃ ለማሳደግ ከፍተኛ ትግል ያደርጋል ።

የአባል ሀገሮችን ብሔራዊ ዕቅዶች በማ ስተባበርና በአጠቃላይ የትብብር ዕቅድ በመን ደፍ ፣ የተፈጥሮን ሀብት በአግባቡ በመጠቀም የምርት ጋይሎችን ዕድገት ማስገኘትና የአ ባል ሀገሮችን በተለያዩ የኢኮኖሚ መስኮች የማተኮር ተግባር ማራመድ የድርጅቱ የዕድ ገት ስልቶች ናቸው ። በእነዚህም ስልቶች ልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ፣ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ችግሮች በየጊዜው መፍትሔ ያገኛሉ ። የዚህ የተቀናባበረ ሂደት ውጤት በሰላሊስት ዓለም አቀፍ የሥራ ክፍፍል መሠረትነት የሚከሰት የሰላሊስት ኢኮኖሚ ውህደት ነው ። በጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት አባል ሀገ ሮች መካከል የሥራ ክፍፍል በትንብር የሚ ካሄድ ነው ። በድርጅቱ ውስጥ የሚደረጉ ግንኙነቶችም ውሳኔዎችና የሥራ ሐሳቦች በአ ባል መንግሥታት ስምምነት ብቻ ይከናወ ናሉ ።

የጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤትን ዓላማዎችና መመሪያዎች ለመቀበልና የድር ጅቱንም ገደታዎች ለማግኘት ፈቃደኛ የሆነ ግንኙ ሀገር የድርጅቱ አባል መሆን ይችላል ። የድርጅቱ አባል ያልሆኑ ሀገሮች ከድርጅቱ ጋር የተለያዩ ስምምነቶችን በማድረግ በልዩ ልዩ ደረጃዎች ሊካፈሉ ይችላሉ ። በዚህ መሠረት ዩጋንዳቬያና ሕዝባዊት ኮፊያ ከ1964 ጀምሮ ፣ ፊንላንድ ከ1975 ጀምሮ ባደረጓቸው የትብብር ውሎች የተነሣ በልዩ ልዩ ደረጃዎች ከድርጅቱ ጋር ይሠራሉ ። እንደ ኢትዮጵያ ያሉ አንዳንድ የሰባ ሊበት ዕድገት ፈር የሚከተሉ ታዳጊ ሀገሮች በምክር ቤቱ ጉባኤ በተመልካችነት ይላቱ ፋሉ ፤ ለዕድገታቸውም ልዩ ድጋፍ ያገኛሉ ።

የምክር ቤቱ የበላይ አካል ጉባኤው ሲሆን የዕለት ተዕለት ሥራውንም የሚመራው የሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴው ነው ። ምክር ቤቱ ልዩ ልዩ ቋሚ ኮሚቴዎችና ኮሚሽኖች አሉት ። እነዚህ ለምሳሌ አንደኛውና ትብብር ኮሚቴ ፣ አንደኛውና የቴክኖሎጂ ትብብር ኮሚቴ ፣ አንደኛውና የቴክኒክ አቅርቦት ኮሚቴ ያሉት ሲሆኑ ወደ ሃያ የሚጠጉ ቋሚ ኮሚሽኖችም አሉት ። ምክር ቤቱ ከፍተኛ የጥናትና የምርምር ተቋማት አሉት ። የምክር ቤቱ ጽሕፈት ቤት የሚገኘው በጥበብ ነው ።

የጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤትን አንቅስቃሴዎች ከታሪክ አንፃር ከፍሎ ለማየት ይቻላል ። በዚህም መሠረት ከ1949—58 ያለው የምሥረታ ወቅት ሲሆን ይህም በአባል ሀገሮች መካከል የውጭ ንግድ ፣ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ትብብሮችን ለማጠናከር እርምጃዎች የተወሰዱበት ወቅት ነበር ። ከ1958—62 ያለው ደግሞ በአባላት መካከል ኢኮኖሚያዊ የሥራ ክፍፍል መሠረት የተጣለበት እንዲሁም ከ1962—69 ያለው የአባል ሀገሮች የኢኮኖሚ ፣ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ትብብሮች ይበልጥ ተጠናክረው የተካሄዱበት ወቅት ነበር ። ከዚያ ወዲህ ደግሞ ያለው በአባል ሀገሮች መካከል የረዥም ጊዜ የልማት ዕቅዶች ትብብርና ትንጅት እየፋበረ የመጣበት ወቅት ነው ። የጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት ከኋላቀርነት ለመላቀቅ ከፍተኛ ትግል ለሚያደርጉ ሀገሮች ከፍተኛ የቴክኒክ ፣ የቴላቂስና የኢኮኖሚ ድጋፍ ይሰጣል ።

ግለሰብ (Individual)

ከሰው ልጅ ዘር አንዱን በተናጠል ስንወስደው ግለሰብ ይባላል ። ይህም ግለሰብ ተፈጥሯዊና ማኅበራዊ ባሕርያት አሉት ። ተፈጥሯዊ ባሕርይ ሕይወት ያለው መሆኑ ሲሆን ማኅበራዊ ባሕርይ ደግሞ ግለሰቡ የማኅበረሰብ አካል ፣ የማኅበራዊ ግንኙነት ውጤት መሆኑ ነው ። የማኅበረሰቡ አካል እንደመሆኑም የሰውን አጠቃላይ ባሕርያት ይይዛል ። በሌላም በኩል እያንዳንዱ ግለሰብ የራሱ የሆኑ ልዩ ባሕርያት አሉት ።

በማርክሳዊ ሌኒኖዊ አመለካከት ግለሰብ የማኅበራዊ ግንኙነቶች ድምር ውጤት ነው ። ይህም ማለት ግለሰብ መታየት ያለበት ከሚገኝበት ታሪካዊ ወቅትና ማኅበራዊ ሥርዓት አኳያ ነው ። አንድን ግለሰብ ከሌሎች የሚለዩት ሥነ ልቡናዊ ባሕርያት ስሜቱ ፣ ችሎታውና አመለካከቱ የሚቀረፁት ከቤተሰብ ጀምሮ እስከ ኅብረተሰብ ባለው ማኅበራዊ ግንኙነት አንፃር ነው ። ለምሳሌ የግል ሀብትና ግላዊ ውድድር በሰፊነት ሥርዓት ንብረት አከማችነት ፣ ግለኝነት ፣ ራስ ወዳድነት ፣ በግለሰቡ ባሕርያት ውስጥ ጉልተው ይታያሉ ። እነዚህ የግለሰቡ ሥነ ልቡናዊ አመለካከቶች ሊለወጡ የሚችሉት ከሶሻሊስት ማኅበራዊ ግንኙነት ለውጥ ጋር ተከትሎ በሚመጣው የርዕዮተ ዓለም ትምህርት ነው ።

በጋራ ሀብት ላይ በተመሠረተው ሶሻሊዝም ውስጥ የግለሰቡ አመለካከት ጋር የሻዊ ነው ። ሶሻሊዝም የግለሰቡ አመለካከት በመተባበርና በመረዳዳት ላይ እንዲመሠረት ሰፊ መድረክ ይከፍታል ። በግን ባታው ሂደትም ውስጥ በአእምሮው የበሰለ ፣ በሥነ ምግባሩ የጠራ ፣ በአካል የፋበረ ግለሰብ ይፈጠራል ። ይህም ግለሰብ ከግለሰብነትና ከሰግብግብነት ነፃ የሆነና “ለውለሰው ወንድሙ ፣ ጓደኛውና ጓዱም ነው” የሚለውን መርህ የሕይወቱ ጣመሪያ የሚያደርግ ነው ።

(ሰውን ይመለከታል ።)

ግለሰብና ኅብረተሰብ

(Individual and Society)

በግለሰብና በኅብረተሰብ መካከል ያለውን ታሪካዊ ግንኙነት በትክክል የገለጸው ማርክ ሲዝም ነው። ሐሳባውን ግለሰብ ራሱን ችሎ እንደተፈጠረ ነገር አድርገው ሰለሟው ሰዱ ማኅበራዊ ኑሮን የሚመለከቱት ተጨማሪ ወይም ቅጥያ አድርገው ነው። በነሱ አመለካከት ኅብረተሰብ በግለሰብ ውስጥ ተፈጥሮ አዊ መሠረት ሰለሌለው ቅድሚያና ከፍተኛ ፋይዳ የሚሰጠው የሰው ግላዊ ባሕርይ ነው። ይህ የሐሳባውን አመለካከት ጨርሶ በታሪክ የተደገፈ አይደለም። ታሪክ የሚያስተምረው በተለይም ጥንታዊ ማኅበረሰቦችን አስመልክቶ እንደሚለው ግለሰቡ ከኅብረተሰቡ የተለየ ነገር እንደሌለውና ከሱም ጋር እንድንደገፍ በረ ነው። ግለሰቡ ከማኅበረሰቡ አራሱን ለይቶ ማየት የጀመረው ኅብረተሰቡ እያደገና ውስብስብ እየሆነ ሲሄድ ነው። በተለይም ካፒታሊዝም ለግላዊነት ኢኮኖሚያዊ መሠረት (የግል ንብረት) በመስጠቱ ግላዊነት ከፍተኛ ደረጃ ላይ ከመድረሱም በላይ ግለሰቡንና ኅብረተሰቡን ተግራሪ ኃይሎች አድርጎ አስልፏቸዋል።

የጋራን ጥቅምና የግለሰብን ጥቅም ተደጋጋሚ በማድረግ የተስተካከለ ግንኙነት እንዲኖራቸው ሊያደርግ የሚችለው የኮሚኒስት ሥርዓት ነው። የግለሰቡ ጥቅም ሊረካ የሚችለው በወል ጥቅም ማደግ፣ የወል ጥቅም ማደግ የሚችለው በግለሰቡ ንቁ ተሳትፎ መሆኑን በማስተማርና በተራድኦ ላይ የተመሠረተ የምርት ግንኙነት በመቀየስ ከሚኒዝም በሁለቱ መካከል የጥቅምና የፍላጎት አንድነት በመፍጠር ተደጋጋሚ ኃይሎች ያደርጋቸዋል።

(ግለኝነትን ይመለከታል።)

ግለሰብ ንብረት-በሶሻሊዝም (የ--)

(Personal Property under Socialism)

በሶሻሊዝም ውስጥ ግለሰቦች በሠሩት መጠን ያገኙት ገቢ፣ ከገቢያቸው ያደረጉት ቁጠባና በፍጆታ ዕቃዎች ላይ ያላቸው ባለቤትነት ነው።

በሶሻሊዝም የግለሰብ ንብረት መሠረታዊ ምንጭ በመንግሥት ይዞታ ሥርዓቱ ድርጅቶች ሠራተኞች የሚያገኙት ደመወዝ፣ የኅብረት ሥራ ማኅበራት አባል የሆኑ ዜጎች በአባልነታቸው የሚያገኙት ድርሻ ነው። በተጨማሪም ከአነስተኛ የግለሰብ የጓሮ እርሻ የሚገኘውም ገቢ፣ ለማኅበራዊ ፍጆታ ከሚውለው ገንዘብ ውስጥ ለአዛውንቶች መጠሪያ የሚመደበው፣ እንዲሁም በድጉማና በሰጦታ መልክ የሚሰጠው ገንዘብ የግለሰብ ንብረት ተጨማሪ ምንጭ በመሆን ያገለግላል።

በሶሻሊዝም የምርት መገልገያዎች በማኅበራዊ ንብረትነት የተያዙ በመሆናቸው የግለሰብን ንብረት እንድንደገፍ ሌላውን ለመበዝበዝ ሊጠቀምበት አይችልም።

በሶሻሊዝም ውስጥ የግለሰብ ንብረት እያንዳንዱ ባበረከተው የሥራ ድርሻ መጠንና ዓይነት ላይ የተመሠረተ መሆኑ ሠራተኛው በትጋት እንዲሠራ የሚያበረታታና ማኅበራዊ ጥቅምና የግለሰብ ጥቅም መጣጣም የሚገለጽበት ፈርጅ እንዲሆን አድርጎታል።

የግለሰብ ንብረት የምርት ኃይሎች በሚገኙበት የዕድገት ደረጃ፣ ሶሻሊዝም እንደሚገነባበት ተጨባጭና ታሪካዊ፣ ብሔራዊና ባህላዊ ሁኔታዎች ደረጃና ልዩነት የሚለዋወጥ ታሪካዊ ፈርጅ ነው።

በሶሻሊስት ሀገሮች ውስጥ የግለሰብ ንብረት በሕግ የሚከበር ወይንም የተደገፈ ነው። ለምሳሌ በሶቭዬት ኅብረት ሕገ መንግሥት ውስጥ የግለሰብ ንብረት እንደአንድ መሠረታዊ የሶቭዬት ዜጎች መብት ተደንግጓል። በዚህም መሠረት እያንዳንዱ ዜጋ የግለሰብ ንብረቱን ለመሸጥ፣ ለመለወጥ፣ ለማዋሰን ለሌላ ሰው ለመስጠት የመቻል መብቱ የተጠበቀ ነው።

በሌላ በኩል የፍጆታ እምላኪነት ባሕርይንና በሶቭዬት ዜጎች መካከል ያለውን የኑሮ ልዩነት ለማጥበብ እንዲቻል እንዳንድ ገደቦችም በሕጉ ውስጥ እንዲጠቃለሉ ተደርጓል። ለምሳሌ የአንድ ግለሰብ ንብረት ሊሆን የሚችለው መኖሪያ ቤት ሰፋትና የኅብረት ሥራ ማኅበር አባል የሆነ ገበሬ ሊኖረው የሚችለው የጋማም ሆነ የቀንድ ከብት ከፍተኛው ቁጥር በሕግ የተደነገገ ነው።

ግለሻነት

(Individualism)

ግለሰብ የሕይወት መሠረትና አንቀሳቃሽ ኃይል በመሆኑ የኅብረተሰቡ የበላይና ባለሙሉ መብት ነው የሚል ሐሳባዊ አስተምህሮ ነው። ይህ አመለካከት የተመሠረተው ግለሻነት የሰው ተፈጥሮአዊ ባሕርይ ነው በሚለው ብያኔ ላይ ነው።

የግለሻነት መደባዊ ትርጉም ግልጽ ነው። ኅብረተሰቡን በግል ጥቅሞች ለማስገዛት ማለትም የግል ንብረትን ሕጋዊ አድርጎ ለማቅረብ ሰው በተፈጥሮ ግለኛ ነው የሚለው አመለካከት አስፈላጊ ነው። የግል ንብረት የበላይነት በበኩሉ አስተሳሰብን እየለወጠ ሲመጣ ግለሻነት የሰው የተፈጥሮ ባሕርይ ነው የሚለውን እምነት ይፈጥራል። የኃይልን የበላይነት የሚሻ፣ በሰዎች መካከል ተፈጥሮአዊ ልዩነት አለ የሚሉ ነፃዊና ኅሊናዊ አመለካከቶችን የሚከተሉ ፈላስፎች የግለሻነት አራማጆች ናቸው።

በአንፃሩም አመለካከቱ የሚዘነጋው ጭቆናና ብዝበዛ ባለበት ሥርዓት ውስጥ የግለሰቡ ችሎታና ስጦታ ሙሉ በሙሉ ሥራ ላይ ሊውልና ሊዳብር እንደማይችል ነው። ግለሰቡን ማሰደግ ማለት ግለሻነት እንደሚለው ከኅብረተሰቡ ጋር ማጋጨት ሳይሆን ተራድ አካዊ ግንኙነቶችን በመመሥረት የግለሰቡ ዕድገት ማኅበራዊ ድጋፍ እንዲያገኝ ማድረግ ነው።

(ግለሰብና ኅብረተሰብን ይመለከታል።)

ግላዊ ካፒታል

(Individual Capital)

እያንዳንዱ ካፒታሊስት ግለሰብ ወይም ድርጅት በተናጠል ያለው ካፒታል ግላዊ ካፒታል ይባላል። በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የኅብረተሰብ ምርት የሚካሄደው በግለሰብ ካፒታሊስቶችና ድርጅቶች መካከል ተከፋፍሎ ነው። እያንዳንዱ ካፒታሊስት ድርጅት በአንድ ካፒታሊስት ወይም ቁጥራቸው በተወሰነ ካፒታሊስቶች በግል በመያዝ ከሌሎች ካፒታሊስት ድርጅቶች ነፃ ሆኖ ይሠራል። ጠቅላላ የኅብረተሰቡ ካፒታል

በዚህ ዓይነት በግለሰብ ካፒታሊስቶች እጅ ተከፋፍሎና ተይዞ ይገኛል። እነዚህም ካፒታሊስት ድርጅቶች ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት ባላቸው ዓላማ ላይ ተመሥርተው በዚህ ዓይነት የምርት እንቅስቃሴውን ሲያካሂዱ እንቅስቃሴያቸው ያልተቀናጀ ከመሆኑም በላይ ኢኮኖሚው በአጠቃላይ በዕቅድ ስለማይመራ በየጊዜው ለሚከሰቱ ልዩ ልዩ ቀውሶች የተጋለጠ ነው። የሚመረቱትም የምርት ዓይነቶች በዓይነትና በብዛት እንፃር ሲታዩ ከኅብረተሰቡ ፍላጎት ጋር የሚጣጣሙ አይደሉም።

(ግንባራዊ ካፒታልን ይመለከታል።)

ግልብ ቁስአካልነት

(Vulgar Materialism)

ለወጉ ያህል በቁስ አካል ቀዳማይነት ላይ የተመሠረተ፣ ነገር ግን መሠረታዊ የሆኑትን የቁስአካላዊ ፍልስፍና መርሆችን በጥልቀት ሳይሆን ላይ ላዩን ብቻ የተረዳ፣ በአሥራ ዘጠነኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ በጀርመን ውስጥ የታየ የፍልስፍና አዝማሚያ ነው። ይህ የፍልስፍና አዝማሚያ ከተፈጥሮ ሳይንሶች ዕድገት ጋር የቅርብ ግንኙነት ስለነበረውና የእነርሱንም አዳዲስ ግኝቶች በመጠቀም የሐሳባውያንና የነዚህም ቀደምት የሆኑትን የሃይማኖታዊያንን ንጽረተዓለም በአጠቃላይ፣ በተለይም ደግሞ የጀርመን ሐሳባውያንን ንጽረተዓለም ቁንጽል በነበረው የቁስአካልነት ግንዛቤው መሣሪያነት ይታገል ነበር።

ግልብ ቁስአካልነት የፍልስፍናን ሚና በመካድ ለፍልስፍና ነክ ጥያቄዎች በሳይንስ የምርመራ ውጤቶች አማካይነት መፍትሔ ለመሻት ይጥር ነበር። ግልብ ቁስአካልነት እንደ ዲበ አካላዊ ቁስአካልነት ኅሊናና አስተሳሰብ በአካሎቻችን ውስጥ የሚከናወኑት የነርቮች እንቅስቃሴ ውጤቶች ናቸው ይላል። በአመጋገባችንና በአካባቢው ጠባይ ላይ የተመሠረቱ እንደሆኑም አድርጎ ይወስዳቸዋል። ከቁስ አካል ጋር እንድ እንደሆኑ አድርጎ በመውሰዱ “የአዋት ከረጢት እምትን እንደሚያመነጭ ሁሉ አእምሮአችን ደግሞ ሐሳብን ያመነጫል” በማለት ሐሳብ ከቁስአካል ጋር ተመሳሳይ ነው ይላል።

ግርክሊዝም ገን ሐሳብ ከቁስለካል ባይነጠልም ሐሳባችን “በእለምርአችን ውስጥ የሚገኝ የእውነታ ምስል እንጂ ቁስለካል አይደለም” በግለት በገሊናዊ ክስ ተቶችና በቁስለካል መሆኑ ያለውን ገንኙ ነትና ልዩነት ያሳያል ።

(ገሊናን ይመለከታል ።)

ግልብ እውነት

(Naïve Realism)

ነገሮች ከሰዎች ገሊና ውጭ ይኖራሉ የሚልና በግንኛውም ሰው አመለካከት ውስጥ የሚገኝ ግብታዊ ቁስለካዊ አመለካከት ነው ። ይህ አመለካከት ስለነገሮችን ድረ ሐሳባዊና ሳይንሳዊ ግንዛቤ አይሰጥም ። በተለይም ስለሐሳብና ስለቁስለካል ልዩነት አይመራመርም ። በመሆኑም እንደነበርክሎይና እንደነግሮች ያሉት ረሳሰፎች ለግልብ እውን ነት ገሊናዊ ሐሳባዊ ትርጓሜ በመሰጠት ገሊናዊውንና ነባራዊውን ወደሚያጥህደው ሕውስታዊነት አምርተዋል ።

(ሕውስታዊነትን፣ በርክሎይን ይመለከታል ።)

ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ

(Vulgar Political Economy)

ኢሳይንሳዊ የሆኑ የቡርጂኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳቦች የተጠራተሙበት አመለካከት ሲሆን የኢኮኖሚ ሂደቶችን ውስጣዊ ይዘት ሳይሆን በውጫዊ እይታቸው ላይ የሚያተኩር ለካፒታሊስት ሥርዓት ቆይታ የቆመና የሚታገል የቡርጂኢኮኖሚ አመለካከት ነው ።

ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የተከሰተው በኢንፍሊዮን ስብዩት አግካቢነት ወሃለደሩ መደባዊ ገታት ገሊናው መዳበር በጀመረበትና የቡርጂኢኮኖሚ መደብ ከተራግጅነት ወደ ለድግሪነት በተተየረበት ወቅት ነው ።

ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጧሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን የተካ የኢኮኖሚ አመለካከት ነው ። በኢኮኖሚ አመለካከት ረገድ የግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ገና መውጣት

በቡርጂኢኮኖሚ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ውስጥ ተወስ መጀመሩን አመለክተ ።

የግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ዕድገት በአራት ዋና ዋና ደረጃዎች የተከፋፈለ ነው ። እነሱም ፡

1ኛ/ በርበርት ግልተሰና በጆን ባቲስት ሲይ አግካቢነት በ19ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ ከጠላይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የተለየና እራሱን የቻለ አመለካከት በመሆን መከሰቱ ፤

2ኛ/ ከ1830ዎቹ ጀምሮ እስከ 1870ዎቹ ዓመታት ባለው ጊዜ ውስጥ በሚል ፣ በናሳው ሲኒዩር ፣ በፍሬደሪክ ባስቲያት ፣ በቨር ሂልደርባንድና በኪሪ አግካቢነት መሰፋፋትና የበላይነትን የያዘ የኢኮኖሚ አመለካከት በመሆን መቻሉ ፤

3ኛ/ በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም በተለይም ደግሞ ከ1870ዎቹ ጀምሮ እስከ 1920ዎቹ ዓመታት ድረስ የገሊናዊና የሥነ ልቦናዊ አመለካከት አራማጅ በነበሩት በነቦም ባፔርክ ፣ በነክላዊሬድ ግርሻል ፣ በነክላርክ ፣ በነቨሞለር እና በነስተልዝግን አግካቢነት ዕድገቱን መቆጠሉ ፤

4ኛ/ በትርበም ካፒታሊዝም አጠቃላይ ተወስ ውስጥ ከገባ ጀምሮ በፅኑነት ፣ በሀይክ ፣ በሚዝስና በመስሎቻቸው አግካቢነት የመጨረሻ የዕድገት ደረጃው ላይ መድረሱ ናቸው ።

ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ከጠላይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ኢሳይንሳዊ የሆኑ አመለካከቶችን በመምረጥ “ሥርዓት” ባለው መንገድ ለግትረብ በመጥከር ለጠላይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አስተምህሮ መፍረስ ምክንያት ሆነ ። ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በመጀመሪያዎቹ ሁለቱ የዕድገት ደረጃዎች በካፒታሊዝም ውስጥ ያለውን ብዝሃነት ለመሸፈን ፣ ተያይዞትና ሳይንሳዊ ሶሻሊዝምን ለመዋጋት በግሉብ የኢኮኖሚ ግንኙነቶች ዋናነት በውስጣዊ ይዘት ሳይሆን በውጫዊ እይታ ላይ እንዲያተኩር አድርጓል ።

ለምሳሌ የእሴት የሥራ ንድፈሐሳብን በመሻር ፣ በመጀመሪያ እሴትን በምርት ወጪ ንድፈ ሐሳብ ፣ በኋላም በገሊናዊ የእሴት ንድፈ ሐሳብ ተከታታይ ። በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም የወራተኛው እንትሲታሌ መጠናከርና

የሳይንሳዊ ሶቫሊዝም መስፋፋት ባስከተለው ገፈት ካፒታሊዝምን ከውድቀት ለማፍን ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አፋዲስ ዘዴዎችን መተየስ ጀመረ ። በዚህም መሠረት የኢኮኖሚ ሂደት የሚመራባቸውን ሕጎች ከኢኮኖሚ ጥናት ውጭ አደረገ ።

የዘመናችን ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በዛ ያሉ የቡርጂኒ ኢኮኖሚ ንድፈ ሐሳቦች ይገኙበታል ። እነዚህ ሁሉ አመለካከቶች ዞር ዞር ለካፒታሊስት ሥርዓት ሀላ ውና መጠበቅና መጠናከር የቆሙ ናቸው ።

በአሁኑ ወቅት ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የኢኮኖሚ ግንኙነቶችን በሚመለከት የተዋህደ ንድፈ ሐሳብ ባይኖረውም እንዳንድ አጠቃላይ የሆኑ መለያ ጠባዮች አሉት ። በመጀመሪያ ደረጃ ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ግንባራዊና ታሪካዊ ክስተቶች ነባራዊና ተጨባጭ የሆኑ ጠባዮች ያላቸውና በተወሰኑ ሕጎችም የሚመሩ መሆናቸውን አይተበልም ። በአንፃሩ በግንባራዊ እንቅስቃሴ ውስጥ ለተ ጨባጭ ሕጎች ሳይሆን ለገሊናዊ ሁኔታዎችና አመለካከቶች ትድግያ ይሰጣል ። በመሆኑም የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት ተጨባጭ በሆኑ የግንባራዊ ኢኮኖሚያዊ ሕጎች ላይ ሳይሆን “በበቂ መጠን በማይገኙ ሀብቶች አጠቃቀም” ላይ ፣ “ለኑር አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን በማግኘት ዘዴ” ብቻ እንዲያተኩር ያደርጋል ።

ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ካፒታሊዝም አላፈና ጠፈ የሆነ ሥርዓተ ግንባር መሆኑን አይቀበልም ። በእሴት የሥራ ንድፈ ሐሳብ ምትክ በልውውጥ ሂደት የሸቀጦች እሴት የሚለካው ጠቀሜታ በሚል ገሊናዊ በሆነ የእሴት ንድፈ ሐሳብ ወይም እሴትን ሳይሆን ጥጋ የሚመሠረተው በአቅርቦትና በኖላጉት መጣጣም ነው በሚል ተከቶታል ።

የካፒታልን ግንባራዊ ሚናም በሚመለከት የግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት የተዛባ ነው ። በመጀመሪያ ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ካፒታልን ግንባራዊ ግንኙነት ሳይሆን ከግንባራዊ ግንኙነት ውጭ ስብቻው እንደቆመ የምርት ማገልገያ ፣ ሸቀጥና ገንዘብ እንደሆነ አድርጎ ያቀርባል ። ለዚህም ነው በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የገቢ ምግብ ሥራ ፣ መሬትና ካፒታል ናቸው የሚለው አሳይንሳዊ አመለካከት የመነጨው ። በዚህ አሳይንሳዊ አመለካከት መሠረት ኪራይ

ከመሬት እንደሚመነጭ ፣ ወለድ ከካፒታል ፣ ምንዳ ከሥራ የሚገኝ በመሆኑ እያንዳንዱ ምርትን ለማምረት አስፈላጊ የሆነው ነገር ሁሉ የሚገባውን ያገኛል ። ግለትም የግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ወዘአደሩ ሥራ ሠርቶ ምንዳ እንደሚያገኝ ሁሉ ካፒታሊስቱ ደግሞ ካፒታሉን ለግል ፍጆታው ከማል ይልቅ ለምርት ሥራ በማጥሉ ትርፍ ግለጥኑ ተገቢ ነው ። ይህ በመሆኑ ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በካፒታሊዝም ውስጥ ብዙበዛ ለሚባል ነገር ቦታ አይኖረውም ይላል ።

የካፒታሊስቱን ሥርዓት በየጊዜው ወደ ቀውስ የሚዘፍቀው የበላጥ ምርት ቀውስ በግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አመለካከት ጨርሶ በታ እንደሌለው ወይም በሥርዓቱ ውስጥ ሊታረም የሚችል እንደሆነ አድርጎ ያቀርባል ።

(ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን ይመለከታል ።)

ግልግል
(Arbitration)

ሠራተኞችን በካፒታሊስቱ መንግሥት እግር ብረት የሚቀፈድድ ግለትም ዘለዓለም የምንዳ ባርች ሆነው እንዲቀሩ ለማድረግ የሚጥር ጠንቀኛ የፀረ ሠራተኛ መደብ አቋም ነው ። ግልግል “መንግሥት አስታራቂ ነው ፣ መንግሥት ከካፒታሊስቱ ወይም ከሠራተኛው ጉን የተሰለፈ ሳይሆን ገለልተኛ ነው” ለሚለው የተሳሳተ አባባል ጥሩ ምሳሌ የሚሆን ነው ።

በካፒታሊስት ሀገሮች ሠራተኞችንና አሠሪዎችን ለመገላገል (ማስማማት) ሲባል የኢንዱስትሪ ኮሚሽን ወይም ሕጋዊ ሥርዓት ያለው የፍርድ ቤት ተቋም ይመሠረታል ። በተግባር የሚያከናውነው ግን የሥራ ግቆም አድማን መከላከል ፣ ሠራተኞች ዝትተኛ የኑር ደረጃን እንዲቀበሉ በሕግ ግስገደድ ፣ ሆን ተብሎ ሠራተኞችን በጥቅም መከፋፈል ፣ በሠራተኛው ግንባራት ውስጣዊ ጉዳይ ጣልቃ መግባትና የመሳሰሉት ናቸው ።

የመደብ ትብብርን የሚሰብኩ ጠጋኞች የግልግል ጽኑ ደጋፊዎች ናቸው ። እንደእውነቱ ከሆነ ግን ከግልግል ጋር የተቆ

ራሻ የሠራተኛ ማኅበር የካፒታሊስቶችን የመደብ ፖሊሲ በሥራ ላይ እንደሚያውል ተወካይ ወይም መሣሪያ ይቆጠራል ። ምክንያቱም ሠራተኛው አልፎ አልፎ የሚያስገኘውም መጠነኛ ጥቅም ቢሆን በማኅበሩ ተጠናክሮ ሲገኝ ብቻ ነው

(የመደብ ፅብረትን ይመለከታል ።)

“ግራ” ከንፍ ኮሚኒዝም (“Left” Wing Communism)

ብስለት ከማጣት የተነሣ ስህተቶችን የሚፈጽም ፣ በኮሚኒስት እንቅስቃሴ ውስጥ የሚከሰት አዝማሚያ ነው ። “ግራ” ከንፍ ኮሚኒዝም የአብዮት ሕጎችን የማይረዳ ፣ ተጨባጭ ሁኔታዎችን የማይመለከት ፣ ችኩልና በሰሜት ኃይል ብቻ የሚንቀሳቀስ ነው ። አብዮታዊ ሁኔታዎች ባልበስሉበት ወቅት የአመፅ ጥሪ ማስተላለፍ ፣ በፓርቲ] ውስጥ መኖር ያለበትን ጠንካራ ዲሲፕሊን አለመቀበል ፣ የቡርጂ ፖለቲካዊ ሥርዓት በሚፈቅዳቸው ዲሞክራሲያዊ መድረኮች ለመጠቀም አለመፈለግ፣ ሁኔታዎች የሚጠይቁትን አንዳንድ ድርድሮች ለማድረግ ፈቃደኛ አለመሆን ወዘተ... የ“ግራ” ከንፍ ኮሚኒዝም ገጽታዎች ናቸው ።

“ግራ” ከንፍ ኮሚኒዝም የትግልን ስልት የማይረዳና ከተጨባጩ ውጭ የሚቆም በመሆኑ ለአብዮታዊ እንቅስቃሴ አደገኛ ሁኔታ የሚፈጥር ፣ በአንፃሩም አብዮቱን በማስጠቃት ተሸናፊ የሚያደርግ አዝማሚያ ነው ።

(አድርባይነትን ፣ ጽንፋዊነትን ይመለከታል ።)

ግብ (Purpose)

በአለምሮ ውስጥ የታተመና ሰው በተግባር ሊያከናውነው የተነሣባቸው ማንኛውም ነገር ግብ ይባላል ። በሐሳባው ያን አመለካከት የግብ በአሳቦት ውስጥ በቅድሚያ መቀ

ረፅ የሚገልጸው የሐሳብን የበላይነትና አድራጊነት ነው ። ከዚህም በመነሣት ሐሳባው ያን ዓለምና በዓለም ውስጥ ያሉ ነገሮች በሙሉ ታቅደው የተሠሩ ናቸው በማለት ሐሳብን ፈጣሪ አድርጎ ለማቅረብ ሞክረዋል ።

ሆኖም የግብ ትክክለኛ ትርጉም ሐሳባው ያን እንደሚሉት አይደለም ። ግብ የሚጸነሰው በሐሳብ ውስጥ ቢሆንም መንሥኤውና ምንጩ ነባራዊው እውነታ ነው ። ግብ ከተጨባጭ ሁኔታ ካልተነሣ በራሱ ሐሳባዊ ኃይል ብቻ ተግባራዊ ሊሆን አይችልም ። ይህ የሚያስረዳው ነባራዊው ሁኔታ ቀዳሚ መሆኑንና ግብ ተፈጻሚ ሊሆን የሚችለውም ተጨባጩ በትክክል የተገመገመ እንደሆነ ነው ።

(ሥነ ግብን ይመለከታል ።)

ግብታዊነት (Spontaneity)

ነገሮችን በጥልቀት ሳያጤኑ የሁኔታዎችንም ውጤት ሳያመዛዝኑ በነሲብ የሚፈጸም ኦድራጉት ነው ። ሆኖም ግብታዊነት ፈጽሞ ግንዛቤ የሌለው ነው ማለት አይደለም ። የግብታዊው ተግባር ፈጻሚ ተግባሩን አላቀደውም ፣ ሂደቱን አልተቆጣጠረውም ፣ የሚያስከትለውንም ውጤት አልተገነዘበውም ፣ ቢገነዘበውም ግንዛቤው ያጋጣሚ በመሆኑ የተሟላ አይደለም ማለት ነው ። በማርክሲዝም ሌኒኒዝም ፍልስፍና ግን ግብታዊነት ራሱን የቻለ ያንድ ግለሰብ ፣ ቡድን ወይም መደብ ማኅበራዊ ተግባር ሆኖ ከዚህም የሚመነጭን ማኅበራዊ ሂደትና ባሕርይ ይጠቁማል ።

በግንዛቤ ላይ የተመሠረተ ተግባር መደባዊ ባሕርይ እንዳለው ሁሉ ግብታዊነትም የመደብ ባሕርይ አለው ። አብዛኛውን ጊዜ አብዮታዊ እንቅስቃሴዎችና ሕዝባዊ አመፆች የሚነሡት በግብታዊነት ሲሆን መሠረታቸው የፍትህና የእኩልነት አለመኖርና ይህንንም ሁኔታ በአብዮታዊ እንቅስቃሴ የመለወጥ ምኞት ነው ። ይህ ሁኔታ ሕዝቡን ለማደራጀትና ለፓርቲ አመራር መንገድ ጠራጊ ነው ። ስለዚህ ነው ሌኒን ግብታዊነት የግ

ገዛቤ ጸንሰ ነው ያለው ። ይሁን እንጂ ግብታዊነት በአደረጃጀቱ የተመሰቃቀለ ፣ ታክቲክ አልባና ለፀረ አብዮተኞች ቅልበሳ አመች ሁኔታ የሚፈጥር ነው ። ስለዚህ የሠራተኛው ፓርቲ በግብታዊነት የተነሣውን ሕዝብ በፖለቲካና በርዕዮተዓለም በማንቃትና በማደራጀት የግንዛቤውን ደረጃ ከፍ ግድረግ ይኖርበታል ። ስለሆነም የኮሚኒስቶች ተግባር ግብታዊነትን መዋጋት ይሆናል ።

ግብታዊነት በአብዛኛው የቅድመ ሶሻሊዝም ሥርዓት ማኅበሮች ዓይነተኛ ባሕርይ ነው ። በተለይም በካፒታሊዝም ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ሕይወት በዕቅድ የሚመራ አለመሆኑና የምርት ሥርዓት አልበኝነት መኖር ለማኅበራዊ ሕይወት በግለኝነት መበታተንና ለግብታዊ አሠራር መስፈን አመች ሁኔታን ፈጥሯል ። በአንፃሩም ደግሞ በሶሻሊዝም የማዕከላዊ ዕቅድና የጠንካራ የፓርቲ አመራር መኖር ለሕዝባዊ ዲሲፕሊንና ለታቀደ ሕይወት መዳበር መሠረት ነው ።

ግብታዊ ዲያሌክቲክስ (Spontaneous Dialectics)

ተፈጥሮ በሕሳብ ላይ ያለው ተፅዕኖ ለሰዎች ግልጽ ሳይሆንላቸውና አራሳቸውም ሳያውቁት በዲያሌክቲክስ አስተሳሰብ መጠቀማቸውን የሚገልጽ የቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ የአስተሳሰብና የምርምር ዕድገት ዝቅተኛ ደረጃ ነው ። ይህም የሰዎች አስተሳሰብ ከተሟላ የግንዛቤ ደረጃ ላይ ባለመድረሱና ሥርዓት ባለው ሁኔታ ባለመገለጹ ግብታዊ ዲያሌክቲክስ ከተሳሳቱ አመለካከቶች (ለምሳሌ ዲበ አካላዊ አመለካከት) ጋር በመደባለቁ የተጣራና የተጠናከረ አልነበረም ። በእርግጥም የተፈጥሮ ዕድገት ዲያሌክቲካዊ እንደመሆኑ ሰዎች ስለተፈጥሮ የሚኖራቸው አስተሳሰብ ምንም ጊዜ ቢሆን ከዲያሌክቲካዊ አስተሳሰብ ሙሉ በሙሉ ነፃ ሊሆን አይችልም ።

የግብታዊ ዲያሌክቲክስ መኖር ራሱ የዲያሌክቲክስን ሕግ የሚገልጽ ነው ። ነገሮችና ክስተቶች ከትንሽ ወደ ትልት ፣ ከቀላል ወደ ውስብስብ ፣ ከዝቅተኛ ወደ ከፍተኛ እንደሚያድኑ ሁሉ ሕሳብም ዕድገቱን በግብታዊ ዲያሌክቲክስ በመጀመር የዕ

ድገት ሕግን እየተከተለ ከሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስ ደረጃ ላይ ይደርሳል ። ይህ ዕድገት ግን እራሱ በራሱ የሚመጣ ሳይሆን የተወሰነ ሳይንሳዊ ዕውቀትን ፣ የነገሮችን ውስጣዊ ግንኙነትና የዕድገትን ውስብስብ ጎዳና መረዳትን ይጠይቃል ። የካፒታሊዝም ማደግ ፣ የምርት ኃይሎች መሻሻልና የምርት ዕድገት ከፍተኛ የአስተሳሰብ ዘዴን የሚጠይቅ በመሆኑና ግብታዊ ዲያሌክቲክስም ለዚህ የሚረዳ ሆኖ ባለመገኘቱ ግብታዊ የነበረው ዲያሌክቲክስ ሳይንሳዊ መሠረት አግኝቶ ወደ ቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ ደረጃ ተሸጋግርክል ።

(ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን ይመለከታል ።)

ግንባር (Front)

ለጋራ ዓላማ በእንደ አመራር ሥር በመጠቃለል የሚታገሉ የተለያዩ ኃይሎች የሚሰባሰቡበት የፖለቲካ መድረክ ነው ።

በዓለም ሠራተኞች እንቅስቃሴ ታሪክ ውስጥ በግንባር እየተደራጁ ዲሞክራሲያዊ ትግል ማካሄድ የተለመደ ነበር ። የግንባሩ አባል ድርጅቶች በተወሰነ ፕሮግራም ላይ የዓላማ እንድነት ይፈጥሩና ባንድ አመራር ሥር ሆነው ትግላቸውን አካሂደው ግባቸውን ከመቼ በኋላ የነብረቱ ውል ያከትግል ፤ ግንባሩም ይበተናል ። በዚህ አገባቡ ግንባር ጊዜያዊ ቡድን ነው ።

የብሔራዊ እርነት ኃይሎች ተከስተው ፀረ ቅኝ አገዛዝ ትግል ከጀመሩ በኋላ “ግንባር” የተረጋጋና ሳይንሳዊ መለኪያዎች ያሉት ፈርጅ ለመሆን በቃ ። የግንባር ድርጅቱ ከፍ ያለ ዘለቂታም ያለው ሆነ ። በግንባሩ ሥር የሚሰባሰበው ለብሔራዊ እርነት የቆመው ሰፊው ሕዝብ ነው ። ዓይነተኛ ዓላማው ፖለቲካዊ ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ እርነትን መቀዳጀት ስለሆነ የግንባሩ አባላት ሁሉ ባንድ ዘላቂ ፕሮግራም ይተሳሰራሉ ። በፖለቲካ ነፃነት ትግል ውስጥ ግንባሩ እንድ ወጥ የሚሆንበት ሁኔታ ሲፈጠር ይችላል ።

(ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮትን ይመለከታል ።)

ግንባር ቀደም

(Vanguard)

በሠራተኛው መደብ አንቅስቃሴ ውስጥ መሪ ኃይል የሆነው የሠራተኛው መደብ ፓርቲ ግንባር ቀደም ይባላል ። አንድ ግንባር ቀደም ኃይል እውነተኛ ግንባር ቀደም የሚሆነው ብዙኀኑን አንቅፋና አደራጅቶ መምራትና ማራመድ ሲችል ብቻ ነው። ይህ የግንባር ቀደምትነት ሚና ባለተማማኝ ሁኔታ ሊሳካ የሚችለው ፓርቲው በሳይንሳዊ ንድፈ ሐሳብ ሲመራ ብቻ ነው።

(ፓርቲን ይመለከታል ።)

ግንዛቤ

(Cognition)

ከተግባር ጋር በተሳበረ ሁኔታና የኅብረተሰብ የዕድገት ሕጎች በሚወሰኑት አንፃር እውነታን በሰው እሳቦት ውስጥ መቅረፅና ማንፀባረቅ ግንዛቤ ይባላል ። የግንዛቤ ዋና ግብ ከነባራዊ እውነታ ላይ መድረስ ነው።

ግንዛቤ ውስብስብ የሆነን ዲያሌክቲካዊ ሂደት የሚያሳይ በተለያዩ መልኮች የሚከሰትና የራሱ የዕድገት ደረጃ ያለው ነው። በልምድና በተግባር ላይ በመመሥረት ግንዛቤ የሚጀምረው ከሕውስታና ከልባዊ ነው። ሰው አካባቢውን ሊቃኝ የሚችለው ስለ ነገሮች ሕውስታ ሲኖረው በመሆኑ የሕውስታ ሚና ከፍተኛ ነው። በሕውስታና በልባዊ ሰው ነገሮችን (ቀለምን፣ ሽታን፣ ከብደትን ወዘተ...) ይለያል። በእለምሮ ውስጥ በሚፈጠረው የነገሮች ምስል አማካይነትም ግንኙነቶችን ነፃ በሆነና በረጋ መንፈስ ይመለከታል። ሆኖም የሕውስታ አስፈላጊነት ከፍተኛ ቢሆንም ወደ ነገሮች ምንነትና የእውነታ ሕጎች በሕውስታ ብቻ ለመድረስ አይቻልም።

የግንዛቤ ዋና ሚና የሚታየው እነዚህን ሕውስታዊ መረጃዎች በሰው የግንዛቤ ከፍተኛ መሣሪያዎች (እርቅቆት፣ ምክኑያዊ አስተሳሰብ ወዘተ...) አማካይነት በጽንሰ ሐሳብ፣ በብያሄና በድምጽ መልክ ሲጠቃለል ነው። በዚህ በማጠቃለል ሂደት ውስጥ ቋንቋ፣ ምንጫታና መስተጋብእ ከፍ ያለ ሚና ይጫወታሉ።

ግንዛቤ የሚሰጠው ገሊናዊ ሐሳቦችን በመሆኑ የእነዚህ ሐሳቦች ከእውነታ ጋር የመዛመድ ጥያቄ መነጣቱ አይቀርም። ይህ ጥያቄ መልስ የሚያገኘው በንድፈ ሐሳባዊ እውጠንጥናት ሳይሆን በማኅበራዊ ታሪካዊ ሂደት ውስጥ ነው። የግንዛቤ እውነትነት የሚረጋገጠው ማኅበራዊ ተግባር በግንዛቤው አማካይነት በቀጥታም ሆነ በተዘጋጃ ተፈጥሮአዊና ማኅበራዊ ኃይሎችን መቆጣጠር ሲችል ነው።

(እርቅቆትን፣ ሕውስታን፣ ዕውቀትን ይመለከታል።)

ግዛተ አፄ

(Empire)

በንጉሠ ነገሥት የሚመራ ንጉሣዊ አገዛዝ የተመሠረተበት መንግሥት ነው። ግዛተ አፄ አብዛኛውን ጊዜ በጣም ሰፊ ግዛት ሲሆን ሌሎችን ሕዝቦችና መንግሥታት በመውረር ከራሱ ሀገር ጋር ቀላቅሎ የሚገዛ ነው። አንዳንድ ግዛተ አፄዎች በሥራቸው የሚተዳደሩ ብዙ የንጉሦች ግዛቶች ይኖሯቸዋል።

ከክርስቶስ ልደት በፊት በአንደኛው ምዕት ዓመት መገባደጃ ላይ እውግስጦስ ቄሳር ሥልጣን ከያዘ በኋላ የሮማ ግዛተ አፄ ትመሠረተ። ሌሎችም ግዛተ አፄዎች በአንዳንድ ሀገሮች ተቋቁመው ነበር። ሩሲያ በ1721 ከነገሠው ከቀዳማዊ ጴጥሮስ ጀምሮ የዘውድ አገዛዙ እስከተገረሰበት እስከ 1917 ድረስ ግዛተ አፄ ነበረች።

ግዛተ አፄ የሚለው ቃል ብዙ ትኝ ግዛቶች ለነበሯቸው ሀገሮችም የተሰጠ መጠሪያ ነው። ለምሳሌ የእንግሊዝ ግዛተ አፄ ታላቋ ብሪታንያንና ትኝ ግዛቶቿን የሚያጠቃልል ነበር።

ግዴታና አጋጣሚ

(Necessity and Chance)

በቁስአካላዊው ዓለም ውስጥ የሚገኙ ሁለት ዓይነት ነባራዊ ግንኙነቶችን የሚገልጹ የፍልስፍና ፈረጆች ናቸው።

ግዴታ ከክስተቶች ውስጣዊ ፍሬ ነገር (ባሕርይ) የሚመነጭና ደግሞላቸውን ፣ ሥርዓትና አወቃቀራቸውን የሚያመለክት ነው ። ግዴታ ከነገሮችና ከክስተቶች ምንነትና ውስጣዊ ባሕርይ የሚመነጭ እንጂ ውጫዊ ገጽታቸው እይደለም ። ግዴታ በአንድ ሁኔታ ውስጥ ሊገኝ የግይቻል ፣ መሆን (መፈጸም) ያለበት ፣ ጽሁፍ ጽኑ ነው ።

አጋጣሚ የዕድል ጉዳይን ፣ በአንድ ሁኔታ ውስጥ ሊሆን ወይም ላይሆን የሚችልን ግንኙነት የሚያመለክት ነው ። አጋጣሚ ከነገሮች ወይም ከክስተቶች ውስጣዊ ባሕርይ ወይም ምንነት (ፍሬ ነገር) የሚመነጭ ላይሆን የሌሎች ውጫዊ ክስተቶች ተፅዕኖ ውጤት ነው ። አጋጣሚ ከክስተቶች ውስጣዊ ባሕርይ የሚያመነጭ በመሆኑ ውጫዊ ፣ ጽሁፍ ያልሆነ ፣ ተለዋዋጭና ጊዜያዊ ነው ። ተፈጻሚነት ላይናረውና ሊገኝ የሚችል የግንኙነት መልክ ነው ።

ዲበ አካል በግዴታና በአጋጣሚ መሀከል ያለውን ሁለንታዊ ግንኙነት እይቀበልም ። በአንድ በኩል እንዳንድ ዲበ አካላዊ ፈላስፎች የግዴታን መኖር በመካድ አንዳንድ ክስተቶችን ወደ አጋጣሚ ደረጃ ሄድ ሲያደርጉ ሌሎች ደግሞ የአጋጣሚ መኖርን በመካድ ግናቸውንም ነገር ከግዴታ የሚመነጭ እንደሆነ አድርገው ይወስዳሉ ። ሁለቱም በሆኑ የአጋጣሚንና የግዴታን ግንኙነት አንድ ገጽታ ብቻ በግጋነንና ወሳኝም እንደሆነ አድርገው በመውሰዳቸው የተሳሳቱ ናቸው ።

የግዴታን ሚና የሚከደው አመለካከት የክስተቶችን እንቅስቃሴ ወይም የዕድገትን አዝግጦሪ ወይም አቅጣጫ ፣ ሰው ያለውን የመገንዘብና ለርሱም እንደሚጠቅሙት አድርጎ የመለወጥን ችሎታ የሚከድ ነው ። በሌላው ሰው ስለተፈጥሮና ስለጥበብና ስለእንቅስቃሴና ዕድገት ሕግጋት ለማወቅ እንደማይችል የሚያስመስል ፣ የአጋጣሚና የዕድል ተገዥ የሚያደርግ ነው ። የአጋጣሚ ነገር ሊመጣ ወይም ላይመጣ ስለሚችል ስለተፈጥሮና ስለግንባራዊ ክስተቶች ምንነት ፣ አነጣሥ ፣ ዕድገትና እንቅስቃሴ ፣ እነዚህንም ክስተቶች የሚገዙትን ሕግጋት ለማወቅ እንደማይችል አድርጎ ስለሚያተርብ ደግሞ የላይንሳዊ ዕውቀትን ዕድገት ከመከዳም

በላይ ሰውን የአምልኮ ተገዥ ያደርጋል ። ምክንያቱም ግናቸውም ነገር በአጋጣሚ እንደተነሣ ተደርጎ የሚከሰት ከሆነ እንዴትና መቼ ሊመጣ እንደሚችል ለግዴታ ፣ በትድሚያ ለማየትና ጉዳቱን ለመቀነስ የሚረዱ ፀኒታዎችን ለመፍጠር ስለማይችል ግብታዊነትንና አምልኮን ይፈጥራል ።

በሌላም በኩል ቢሆን የአጋጣሚን ሚና የሚከደው አመለካከት ግናቸውንም ነገር ወይም ክስተትና ድርጊት ግዴታ አድርጎ የሚያተርብ በመሆኑ የሰውን ሚና ሽቅ የሚያደርግ ነው ። ግናቸውም ክስተት በግዴታ መሆን ወይም መፈጸም ያለበት ከሆነ ሰው ሁኔታውን ሊለውጥ ወይም እንዳይሆን ለማድረግ እይቻልምና “በትድሚያ እንዲሆኑ የተወሰኑ ነገሮች” ተገዥ እንዲመስል ያደርገዋል ። የድርጊቶች ተፈጻሚነት የግዴታ ከሆነ ሰው ሊለውጣቸው ስለማይችል ሊያደርሱበት የሚችሉትን ጉዳት ሊያስተርሳት የሚችል ሌላ ውጫዊ ኃይል እንዲፈልግ ወይም እንዲግጠን ያስገድደዋልና ለአምልኮ በር የሚከፍት የተሳሳተ የግዴታና የአጋጣሚ ግንዛቤ ነው ።

ዲያልክቲካዊ ቁስለካልነት ግን በግዴታና በአጋጣሚ መሀከል ያለውን ሁለንታዊ ግንኙነት በትክክል ስለሚገነዘብ ለተጠቀሱት ዓይነት ችግሮች ሳይንሳዊ መፍትሔ ይሰጣል ። ምክንያቱም ክስተቶች ሁለንታዊ በሆኑ ውስጣዊ ግንኙነቶች የተያያዙ በመሆናቸው እያንዳንዱ ክስተት ከሌሎች ክስተቶች ጋር በሚያስፈልጉ ወይም በማያስፈልጉ ግንኙነቶች ተያይዞ ሊገኝ ይችላል ማለት ነው ። በሌላውም በአንድ ወይም በበርካታ ክስተቶች እንዲሁም በየአንዳንዱ ሂደት ውስጥ ከሚገኙት በርካታ ባሕርያት ውስጥ አስፈላጊ (የግዴታ) ወይም የማያስፈልጉ (አጋጣሚ) ባሕርያትን (ግንኙነቶችን) ለይቶ ለማውጣት ይቻላል ። በሂደቶች ውስጥ ግዴታ እንደዋነኛው አቅጣጫና የዕድገት አዝግጦሪ የሚከሰት ቢሆንም ይህ የዕድገት እዚግጦሪና አቅጣጫ ግን በበርካታ አጋጣሚ ሁኔታዎች ውስጥ የሚያልፍ ነው ።

ግዴታና አጋጣሚ ዲያልክቲካዊ ተቃርኖ ቢኖራቸውም ጣምራ ህልውና ያላቸው በመሆናቸው አንዱ ካለሌላው ሊኖር የሚችል እይደለም ። እያንዳንዱ ድርጊት የራሱ ምክንያት

ንያት ያለው በመሆኑ የሁለንታዊ መንግሥትና ተገብሮት ግንኙነት አንድ ክፍል ነው። ግዴታ ይህን ግንኙነት የሚገልጽ በመሆኑ ከሁለንታዊው የማይገነጠል፣ እንዲሁም ፍጹማዊና ሁለንታዊ ግንኙነቶችን የሚያቅፍ ነው። እያንዳንዱ ክስተት የሚከሰተው በውስጣዊ ግዴታ የተነሣ ሲሆን ይህ ክስተት ግን ህልው እንዲሆን ከሚረዱት በርካታ ውጫዊ ሁኔታዎች ጋር የተዛመደ ነው። ከነዚህ በርካታና ውጫዊ ሁኔታዎች ውስጥ አንዱ ወይም ሁለቱ በቀጥታ ከድርጊቱ ጋር መዛመዳቸው ግን የአጋጣሚ ጉዳይ ነው። ለምሳሌ የአንድ ሰው መሞት ግዴታ ሲሆን በመርነት፣ በመኪና፣ በኤሌክትሪክ ወይም በሌላ አደጋ በመጠጥ፣ በቆንጣን ወይም በበሽታ መሞቱ የአጋጣሚ ጉዳይ ቢሆንም በአንዱ ወይም በሌላው መሞቱ ምክንያት እስከሆነ ድረስ የግዴታ ውጤት ነው። ይህም ግለት አንድ ድርጊት አጋጣሚ ቢሆንም አጋጣሚው ግን ምክንያት ያለው ነው። ከላይ በተጠቀሰው ምሳሌ ላይ እንደተመለከተው ሰውየው በአንዱ ሁኔታ መሞቱ አጋጣሚ ቢሆንም በአንዱ ሁኔታ የተነሣ የሰውየው መሞት ግን የሞቱ ምክንያት ነው። ይህ ነጥብ አጋጣሚ ምክንያት አንዳለው ብቻ ሳይሆን አጋጣሚው ምክንያት በመሆን ወደ ግዴታ የሚለወጥ እንደሆነ ያሳያል። ግዴታም የራሱን ዕድል (አጋጣሚ) ይፈጥራል።

(መንግሥትና ተገብሮትን፣ ይሁንታና እውነታን፣ ፈርጃችን ይመለከታል።)

ግገማ

(Recovery)

በካፒታሊስታዊ የማምረት ሥርዓት ውስጥ አንድ የኢኮኖሚ ቀውስ ከጀመረበት ጊዜ አንገሥተ የሚቀጥለው የኢኮኖሚ ቀውስ እስከሚጀምርበት ጊዜ ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ከሚገኙ አራት ልዩ ልዩ የኢንዱስትሪ ዑደት ደረጃዎች መካከል ሦስተኛው ግገማ ይባላል። ግገማ የሚመጣው ከዝቅጠት ቀጥሎ ነው። ምርት በሚያገግምበት በዚህ ደረጃ በቀውሱ ጊዜ ከሰረው ከመዘጋት የዳኑ ድርጅቶች በዝቅጠት ደረጃ የጀመሩትን ጽሟ ካፒታል የማደሱን ተገባር ይቀጥላሉ፤ ምርታቸውንም ማሳደግ ይጀምራሉ። ምርት

ትና ዝውውርም ቀስ በቀስ በማደግ ቀውስ ከመጀመሩ በፊት ከነበሩበት ደረጃ ላይ ይደርሳሉ። ንግድ ይሰፋፋል፤ የሸተጣ ሸተጦች ጥጋ ክፍ ይላል፤ ሥራ አጥነትም ቀስ በቀስ ይቀንሳል። ካፒታሊስቶችም ከፍተኛ ትርፍ ያጋብሳሉ። የካፒታሊስት ምርት በዚህ አኳኋን መጠኑ እያደገ ሄዶ ቀውሱ ከመጀመሩ በፊት የደረሰበትን ከፍተኛ ደረጃ መብለጥ ሲጀምር ግገማ ወደ አራተኛው ደረጃ ማለትም ወደ ድራት የሚያደርገውን ሽግግር ይጀምራል።
(ቀውስን፣ ድራትን ይመለከታል።)

ጉታ ፕሮግራም (የ—)

(Gotha Programme)

በ1875 የጀርመን ሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ ያጸደቀው የኅብረት ፕሮግራም ነው። በዚህ ፕሮግራም መሠረት የሶሻል ዲሞክራቲክ የሠራተኞች ፓርቲና የጀርመን ሠራተኞች ጠቅላላ ግንባር “የጀርመን ሶሻሊስት ሠራተኛ ፓርቲ” ለመመሥረት ተባበሩ። የኅብረቱ ዓላማ የሠራተኛውን መደብ ነፃ ለማውጣትና በጀርመን ምድር ሶሻሊዝምን ለማስፈን ነበር።

የሶሻል ዲሞክራቲክ የሠራተኛ ፓርቲ ለኅብረቱ መመሥረት ከፍተኛ ጉጉት ስለነበረው ወትሮ የማያምንባቸውንም እንዳንድ መርሆች ለመቀበል ተገደደ። በኅብረቱ ፕሮግራም መሠረት ከሠራተኛው መደብ ውጭ የሆኑ መደቦች ሁሉ (ገበሬውም ቁምር) የአድጋርያን ጥርትዎች ናቸው። ምንም እንኳ ሠራተኛውን ነፃ ማውጣትና ሶሻሊዝምን ማስፈን የፕሮግራሙ ዓላማ ቢሆንም ይህን ግብ ሊያስመታ የሚችለው ቁልፍ ነጥብ ማለትም የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት መርህ ፈጽሞ አልተነሣም። ወዝአደሩን ለድል ባለቤትነት የሚያበቁት ትግሎች ሁሉ በፕሮግራሙ ውስጥ ምንም ትኩረት ስላልተሰጣቸው የአድርባዮች ተፅዕኖ በጉልህ ታየ። በተለይም ምንዳን በሚመሰክት የሶሻል ዲሞክራቲክ ሠራተኛ ፓርቲ የነበረውን ማርክሳዊ እጽዎ ሽር የተሳሳተውን የላሳልን መርህ ተቀበለ። በመሆኑም ማርክስ “ከራቲክ እፍ ዘ ጉታ ፕሮግራም” በተሰኘው መጽሐፍ የፕሮግራሙን ጉድለቶች ሁሉ ግልጽ አድርጎ አሳይቷል።

የጀርመን ሶሻል ዲሞክራቲክ ፓርቲ በ1891 በኦርቶዶክስ ክተማ ባደረገው ጉብኤ ላይ የዚህን ፕሮግራም ጉድለቶች በግግሩ ላት ከፍተኛ አርምጃ አላይቷል። ይሁን እንጂ አሁንም ቢሆን በሠራተኛው መደብ ትግል ውስጥ ዋነኛውን ቦታ የያዘው፣ ግለትም የወዘለደሩ የበላይ ገዥነት ጥያቄ በኦርቶዶክስ ፕሮግራም ውስጥ ትኩረት አላገኘም።

(ላላሊዝምን ይመለከታል።)

ዓድ

(Comrade)

ለሶሻሊዝምና ለኮሚኒዝም ድል አድራጊነት በሚደረገው የመደብ ትግል በግንባር

ቀደምትነት ሰፊውን ሕዝብ በመምራት በመሥዋዕትነት የታገሉና የሚታገሉ ተራግጾች ጋይሎች፣ ታጋይ አብዮታውያንና የሰፊው ሕዝብ ወዳጆች አርሰበርሰ የሚጠራቁበት የትግል አንድነትን የሚገልጽ የወል ስም ነው። በመሆኑም የትግል አጋርነትን፣ የሰፊው ሕዝብ ቤዛነትን፣ ሰብአዊ አኩልነትንና አንድነትን የሚጠቁም ጽንሰ ሐሳብ ነው።

ቃሉ ግንም ሰው ተነሥቶ በራሱ የሚካነው ወይም የሚሞካሸበት ተራ ስም ሳይሆን ለሕዝባዊ ዓላማ በቁርጠኝነት መታገልንና መሥዋዕት ለመሆን ዝግጁ መሆንን የሚያመለክት ጥልቅ ትርጉምና መልዕክት ያለው ክቡርና ታላቅ መጠሪያ ነው።

(ተራግጾች፣ ኮሚኒስትን ይመለከታል።)

ጠርጣሪነት (Scepticism)

በሕዋሳት አግካይነት ከምናገኛቸው መረጃዎች አንሥቶ እስከ ከፍተኛው ረቂቅ ዕውቀት ድረስ ያሉትን በሙሉ ያለአንዳች ልዩነት አጠራጣሪና ሊታመኑ የግይቶሉ መሆናቸውን ለማሰገን ዘብ የሚጥር የሐሳባዊ ፍልስፍና ገጽታ ነው። በሕዋሳት አግካይነት በአካምፎኦችን ውስጥ የሚቀረፁ ሐሳቦች ከኛ ውጭ በሚገኙ ነገሮች የተፈጠሩ በመሆናቸው እነዚህ ሐሳቦች የሚያንፀባርቋቸውን ነገሮች ይመስላሉ ለማለት አይቻልም የሚል አጭ አለው። ስለእውነታ ነባራዊ ዕውቀት ለማግኘት የሚችል መሆኑን የሚጠራጠር እንዲያውም የግይቶበል በመሆኑ ጠርጣሪነት ከኢታዋቂነት ጋር ተመሳሳይነት አለው። አጠቃላይ ተቀባይነት ያለውንና በተግባር ሲረጋገጥ የሚችልን ዕውቀት ለማግኘት መቻልን መጠራጠር የጠርጣሪነት ሁለንታዊ ባሕርይ ነው። ጠርጣሪነት ዋና ባላንጣ አድርጎ የሚመለከተው ቀናናዊነትን በመሆኑ የዕውቀትን እውነትነት አጠራጣሪ መሆን ለማሳየት የሚጥር ከፍልስፍና መጸነስ ጀምሮ የነበረ አጭ ነው።

ጠርጣሪነት በንብረተሰብ ዕድገት ውስጥ ተስፋፍቶ የሚገኘው አርጌዎቹ ግሳበራዊ አስተሳሰቦች ለመውደቅ በሚገነዳገዱበትና አዲሶቹ አስተሳሰቦች ደግሞ ገና ተጠናክረው በማይገኙበት ወቅት ነው። የአንደበተኞችን ፈለግ በመከተል የመጀመሪያዎቹ ጠርጣሪዎች ዕውቀት አንፃራዊ እንደሆነ፣ የዕውቀትን ትክክለኛነት በፍጹም ለማረጋገጥ እንደማይቻልና ዕውቀትም በተለያዩ ሁኔታዎች እንደሚወሰን ይገምቱ ነበር። ለምሳሌ አንድን ጠረጴዛ ስንመለከት የተወሰነ ቁመት፣ ስፋት ወዘተ... ያለው ይመስለናል፤ ሆኖም ያንኑ ጠረጴዛ ራቅ ካለ ቦታ ሆነን ብንመለከት ቁመቱና ስፋቱ ተቀይሮ (አንስ) እናገኘዋለን። ጠረጴዛው ያው ሆኖ ይህን የመስለ ልዩነት መገንዘባችን በሕዋሶቻችን አግካ

ይነት የምናገኘው መረጃ አጠራጣሪ መሆኑን ያሳያል። በአካምፎኦችን ውስጥ የሚገኘው ሐሳብ ብቻ በመሆኑ የሐሳብ ምንጭ ተስክካል ወይም ሐሳብ ነው ለማለት አይቻልም። ስለዚህ መሆን ያለበትና ትክክለኛው አጭ እውነትን ዉብጫለሁ ማለት ሳይሆን ዕውቀታችን አጠራጣሪ መሆኑን ተረድተን ዕውቀት የዓለምን ምሥጢር እንዲፈታልን ከመጠየቅ ይልቅ ለተግባር እንደሁኔታው በመጠቀም ያለጠብና ያለ ከርክር በመስማማት የይመስለኛል አጭ ይዞ ለመኖር መጥከር ያሻል ይላል።

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ የጠርጣሪነትን ሚና ከሁለት አቅጣጫዎች ግየት ያስፈልጋል። የዕውቀት እርግጠኛ አለመሆን አመለካከቱ አፍራሽ ነውና በንብረተሰቡ ውስጥ በተወሰነ ጊዜ ታምናባቸው ለአገዛዝ ይጠቅማሉ የተባሉ ሐሳቦችን በተለይም በሃይማኖት መሠረታዊ እምነት (በእግዚአብሔር መኖር፣ በነፍስ ዘለዓለማዊነት ወዘተ...) ላይ ጥርጣራ የሚያሳድር በመሆኑ የገዥውን መደብ ርዕዮተዓለማዊ አመለካከት ያናጋል። ለዎች እውነትን ወይም ትክክለኛውን ዕውቀት ለማግኘት እንዲጥሩ ስለሚያደርግ ለምርምር በር ይከፍታል። ስለሆነም የዚህ ፍልስፍና ተከታዮች በተለያዩ ጊዜያት የገዥው መደብ ጥቃት ደርሶባቸዋል። ሆኖም ጠርጣሪነት መሆን የሆነ ፍልስፍና ነው። ነገሮችን በጥርጣራ ደረጃ ላይ ብቻ ከማስቀመጥ (መወሰን) በስተቀር አፍራሽ የሆነውን ትራኒኒፕላስ በማውጣት ስለማይታገል፣ ነገሮችን እንዳሉ የመቀበል ወይም የገዥ መደቦችን ጥቅም ያለመቃወምን አዝማሚያ ማስተላለፍ አይቀርም። ምክንያቱም ስለነገሮች ምንም ትክክለኛ ዕውቀት ለማግኘት አይቻልም ማለቱ ጠርጣሪነት ነገሮችን ለመለወጥ የሚረዳ የማያቀርበው የተለየና ተቃዋሚ አመለካከትና እውነት ስለሌለው ነው፤ አርጌውን አፍሮሶ አዲስ ሥርዓት ለመገንባት የሚያስችል ሐሳብ ሊወልድ ስለማይችል ነው።

በሁለተኛ ደረጃ ጠርጣሪነት በሕዋሳት መረጃ ላይ የሚፈጥረው ጥርጣራ ደካማ በመሆኑ ተቀባይነት አያገኝም። በሌላ

በኩል ሐሳባዊ ፍልስፍናን ለመዋጋት የሚረዳ ትክክለኛ ዘዴ የለውም ። ዕውቀት ምንም ጊዜ አርግጠኛ ሲሆን ባለመቻሉ ማናቸውንም ነገር መጠራጠር ያስፈልጋል ማለት ብቻ ሐሳባዊ ፍልስፍናን ለማዳከም በቂ አይደለም ። የሐሳባዊ ፍልስፍና ዋና ድክመት በተጨማሪም ሁኔታ ላይ አለመመሥረቱ ሲሆን አትን ለመዋጋት ዋናው ዘዴ የተጨማሪውን ሁኔታ ነባራዊነት አጥብቆ በመረዳትና በዚህ ሁኔታ ላይ የተመሠረተ አመለካከት በመቅረብ ሐሳባዊነትን መታገል ነው ። ስለሆነም ሁለንታዊ ጥርጣሬ እራሱ ጠርጣሪነትን ከሐሳባዊ ፍልስፍና የተለየ አያደርገውም ።

(ኢታዊቂነትን ፣ አንገራዊና ፍጹማዊ ዕውነትን ይመለከታል ።)

ጠቀሜታ እሴት (የ—)

(Use Value)

ማናቸውም የሰው ጉልበት የፈሰሰበት ምርት አንድን የተወሰነ የሰው ፍላጎት የሚያረካ መሆን ይኖርበታል ። ለዎች የሰውን ፍላጎት ለማርካት ለማይጠቅሙ ነገሮች ጉልበታቸውን በከንቱ አያባክኑም ። ስለዚህ የሰው ጉልበት ውጤት ምንጊዜም የሰዎችን ፍላጎት ለማርካት የሚውል ነው ። (የሥራ ኃይል ውጤት ያልሆኑ የጠቀሜታ እሴት ያላቸው እያሌ ነገሮች አሉ ። ለምሳሌ አየር፣ ውሀ፣ የፀሐይ ፋርጎን፣ ወፍ ዘራሽ ተክል ወዘተ...) ።

የአንድ ምርት ወይም የሥራ ኃይል ውጤት የሰውን ፍላጎት የማርካት ኃይል ወይም የማርካት ባሕርይ የጠቀሜታ እሴት ይባላል ። ማናቸውም የጠቀሜታ እሴት የሚከሰተው በፍጆታ ሂደት ውስጥ ነው ። ለምሳሌ የአርሳስ የጠቀሜታ እሴት የሚገለጸው ለጽሑፍ አገልግሎት ስንጠቀምበት ይሆናል ። እንዲሁም የአንድ ማረሻ የጠቀሜታ እሴት የሚገለጸው ሲታረስበት ነው ። የጠቀሜታ እሴት የሰውን ፍላጎት ለማርካት በሚውልበት መልኩ ሲታይ በሁለት መሠረታዊ ክፍሎች ይከፈላል ።

1. የፍጆታ ዕቃዎች ፡— እነዚህ ማናቸውንም የሰዎችን ፍላጎት በቀጥታ ለማርካት የሚጠቅሙ ነገሮችን

የሚያጠቃልሉ ሲሆኑ በጣም ጠቃሚ ሲታዩ ከሆኑት ከምግብ፣ ከልብስ፣ ከመጠለያና ከመሳሰሉት አንሥቶ ለቅንጦት እስከሚፈለጉ እስከ ጊጣ ጌጥ፣ እስከ ሽቶ፣ ወዘተ... ድረስ ያሉትን የሚያጠቃልሉ ናቸው ።

2. የምርት መገልገያዎች ፡— በቀጥታ ሳይሆን በተዘዋዋሪ መንገድ የሰውን ፍላጎት ለማርካት የሚያስፈልጉትን ነገሮች ለማምረት የምንጠቀምባቸው የማምረቻ መሣሪያዎች፣ ጥሬ ዕቃዎች፣ የማምረቻ ሕንፃዎችና የመሳሰሉትን ያጠቃልላሉ ።

የሰው ልጅ መሠረታዊ ፍላጎቱን ለማርካት የሚጠቀምባቸው ነገሮች በብዛትም በዓይነትም ከሳይንስና ከቴክኖሎጂ ዕድገት ጋር እያደጉ መጥተዋል ። እንደሚታወቀው የሰው ልጅ በብረት መጠቀም የጀመረው ከተወሰነ የዕድገት ደረጃ ላይ ሲደርስ ነው ። በተመሳሳይ መልኩ ሰው በታሪኩ ውስጥ በክስል ፣ በነዳጅ መጠቀም የጀመረው ከጥቂት መቶ ዓመታት ወዲህ ነው ። ከሳይንስና ከቴክኖሎጂ ዕድገት ጋርም ባብዙ ነገሮች የጠቀሜታ እሴት እየሰፋ መጥቷል ። ለምሳሌ በአንድ ወቅት ለኃይል ምንጭነት (ለማገዶ ነት)ና ለቤት መሥሪያነት ብቻ ይጠቅም የነበረው እንጩት ዛሬ ወደ 30ሺ የሚጠጉ የተለያዩ የጠቀሜታ እሴት ያላቸውን ነገሮች ለማምረት እንደሚጠቅም ታውቋል ። በሌላ በኩል የሥራ ኃይል ውጤት የሰዎችን ፍላጎት የማርካት ባሕርይ ከማናቸውም ሥርዓተ ማኅበር ጋር ያልተያያዘ በመሆኑ የጠቀሜታ እሴት በማናቸውም ዕድገት ደረጃ የሚኖር ክስተት ነው ።

ጠቃሚያዊነት

(Utilitarianism)

የማንኛውም ግብረገብ ትክክለኛነት መመዘኛው የሚሰጠው ጥቅም ነው የሚል የቡርሻ ሥነ ምግባራዊ ንድፈ ሐሳብ ነው ። ይህም ንድፈ ሐሳብ በያንዳንዱ ግለሰብ ጊዜ ያዊና ግላዊ ፍላጎት መሟላት ላይ የተመሠረተና የማንኛውም ተግባር ትክክለኛነት ወይም ስህተተኛነት በሚያስከትለው የደስታ ወይም የሥቃይ መሆን አንድ ሐሳብ ስሌት ሁሉ ሊተመን ይችላል የሚል ነው ።

እንደጠቃሚያዊነት አመለካከት ሕግና መንግሥት መደበዊ መሠረትና ይዘት የላቸውም ስለዚህም ሕግና መንግሥት ሰመላው ኅብረተሰብ እንደቆመ በመቁጠር መኖራቸውን ጠቃሚ አድርጎ ይቀበላል ። ይህ አመለካከት በግላዊ አስተሳሰብ ላይ የተመሠረተና የነገሮችን ውስጠ ባሕርይ ጠልቆ የማይመራ መር ነው ። ነገሮችን ከጠቀሜታቸው እንግዳ የማየት መርህ እያደርገን ገቢራዊነት ለተባለው የቡርጂ ፍልስፍና መነሻ ሆኗል ።

(ገቢራዊነትን ፣ ተጨባጭነትን ፣ ዊሊያም ጀምስን ይመለከታል ።)

ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት (Gross Social Product)

በአንድ ኅብረተሰብ ወይንም ሀገር በአንድ በተወሰነ የጊዜ ክልል ፣ በአንድ ዓመት ውስጥ የሚመረቱትን ቁሳዊ ምርቶች የሚያጠቃልል ነው ። ይህም ማለት ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት የሚመለከተው በአንድ ኅብረተሰብ በአንድ ዓመት ውስጥ ቁሳዊ ምርቶችን በማምረት ተግባር ላይ የተሰማሩ እምራች ድርጅቶች ሁሉ በሚያደርጉት የማምረት እንቅስቃሴ አማካይነት የሚመረቱ ጠቅላላ ቁሳዊ ምርቶችን ነው ።

በአንድ ኅብረተሰብ ውስጥ ልዩ ልዩ ቁሳዊ ምርቶች ያለማቋረጥ ለፍጆታ የሚውሉ ስለሆኑ የማምረት ሂደት ያለማቋረጥ ከዓመት ወደ ዓመት መካሄድ አለበት ። የማምረት ሂደት ያለማቋረጥ ካልተካሄደ የኅብረተሰቡ ህልውና ሊቀጥል አይችልም ። ስለዚህ የማንኛውም ኅብረተሰብ ህልውና መሠረት ቁሳዊ ሀብትን ያለማቋረጥ ማምረት ነው ።

ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት የሚመረተው ምርታዊ በሆኑ እንደ ኢንዱስትሪ ፣ እንደ እርሻ ፣ እንደ ሕንጻ ሥራ በመሳሰሉ መስኮች በመሆኑ ሊያድግ የሚችለውም በእነዚህ መስኮች ቁሳዊ ነገሮችን በማምረት የተሰማሩ ሠራተኞች ቁጥር ሲጨምርና ምርታማነታቸውም ሲያድግ ነው ።

ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርትን በቁሳዊና በእሴት መልኩ ማየት ይቻላል ። ከቁሳዊ

መልኩ እንግዳ ሲታይ ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት በሁለት ይከፈላል ። እንደኛው ክፍል እንደምግብና እንደ ልብስ ያሉ የሰውን ፍላጎት በቀጥታ ለማርካት የሚችሉትን የፍጆታ ምርቶች ያጠቃልላል ። ሁለተኛው ክፍል ደግሞ እንደ ሞፈርና እንደ እርሻ መኪና ያሉ የሰውን ፍላጎት በቀጥታ ሳይሆን በተዘዋዋሪ መንገድ ማሰትም የፍጆታ ዕቃዎችን ለማምረት በማስቻል ሲያረኩ የሚችሉ ቁሳዊ የምርት ዓይነቶችን ፣ የምርት መገልገያዎችን ይመለከታል ።

ከእሴት እንግዳ ሲታይ ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት እንደገና በሁለት ይከፈላል ። እነዚህም እንደማምረቻ መሣሪያዎችና እንደ ጥሬ ዕቃዎች ያሉ የምርት መገልገያዎችን ለማምረት ተግባር በመዋላቸው አዲስ ወደተመረቱት ዕቃዎች የሚለወጠው የእሴታቸው መጠንና በሠራተኛው አማካይነት በሥራ ሂደት ውስጥ አዲስ የተፈጠረው እሴት መጠን ናቸው ። በምርት ሂደት ውስጥ ወደተመረቱት ዕቃዎች የሚተላለፈው የምርት መገልገያዎች እሴት መጠን በሥራ ላይ የዋሉትን የምርት መገልገያዎች በዓመቱ መጀመሪያ እንደነበሩ አድርጎ ለማደስ ከሚያስችለው የእሴት መጠን ጋር አንድ ሲሆን አዲስ የተፈጠረው እሴት ደግሞ ብሔራዊ ምርት ወይንም ብሔራዊ ገቢ እየተባለ የሚጠራው ነው ።

በካፒታሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የሚመረተው ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት ከእሴት እንግዳ ሲታይ በሦስት ይከፈላል ። እንደኛ አዲስ ወደተመረቱት ሸቀጦች የሚሰወጠው በማምረት ተግባር ላይ የዋሉ የምርት መገልገያዎች እሴት መጠን የሆነው ቋሚ ካፒታል ፣ ሁለተኛ ተለዋዋጭ ካፒታልና ሦስተኛ ተረፈ እሴት ናቸው ። ተለዋዋጭ ካፒታልና ተረፈ እሴት በማምረት ሂደት ውስጥ አዲስ የተፈጠረው እሴት መጠን ነው ። ተለዋዋጭ ካፒታል ካፒታሊስቶች በኅብረተሰቡ ደረጃ ለሥራ ጋይል መግዣ ያወጡ ወይንም ሰሠራተኞች ምንጻ ከፍያ ያዋሉት እሴት መጠን ነው ። ተረፈ እሴት የተመረቱት ሸቀጦች በሚሸጡበት ጊዜ የትርፍን ቅርፅ ይዞ ወደ ካፒታሊስቶች ኪስ የሚገባው የጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት ክፍል ነው ።

በሶሻሊስት ኅብረተሰብ ውስጥ የሚመረተው ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት ከእሴት

አንፃር ሲታይ የሚያጠቃልለው አዲስ ወደ ተመራቱት ሸቀጦች የሚለወጠውን በማምረት ተግባር ላይ የዋሉ የምርት መገልገያዎችን እሴት መጠንና በሥራ አግካይነት አዲስ የተፈጠረውን እሴት መጠን ነው። አዲስ የተፈጠረው እሴት እንደገና በአስፈላጊ ምርትና በተረፈ ምርት ይከፈላል። አስፈላጊ ምርት ቁሳዊ ምርትን በማምረት ተግባር ላይ ለተሰማሩ ሠራተኞች ግላዊ ፍጆታ ሲውል ተረፈ ምርት ደግሞ በመንግሥትና በጎብረት ይዘታዎች ሥር በመዋል ለከምችትና የጎብረተሰቡን ሌሎች ፍላጎቶች ለማሟላት ይውላል።

(በሐራዊ ገቢን ይመለከታል።)

ጠጋኝነት

(Reformism)

የመደብ ትግልን፣ የሶሻሊስት አብዮትን፣ የወዝአደሩን የበላይ ገዢነትን አስፈላጊነት የሚከድ ላካፒታሊዝም ቀስ በቀስ ወደ ሶሻሊዝም ተለውጦ ሁሉም የሚተሳሰብበት፣ ወንድማማችነት፣ ብልጽግናና ሰላም የሚሰፍንበት ጎብረተሰብ ይፈጠራል። የሚልና ሠራተኛው ለመሠረታዊ ጥቅሙና ለመጨረሻ ግቡ የሚያደርገውን አብዮታዊ ትግል የሚያዳክም የፖለቲካ መሥመር ነው። የጠጋኝነት ማኅበራዊ መሠረት የ“ሠራተኛው መሳፍንት”ና የዚሁ ንድፈ ሐሳብ አራማጅ የሆኑ ምሁራን ሲሆኑ ኢኮኖሚያዊ ምንጩ ደግሞ ኢምፔሪያሊዝም ነው።

ከሚኒስቶች ለጥገናዊ ለውጥ የሚደረገውን ትግል እንደአስፈላጊነቱ ይደግፋሉ። ይህ ድጋፋቸው ግን የጥገናዊ ለውጥን ውጤት እንደመጨረሻው ግባቸው አድርገው በመውሰድ ሳይሆን ይህ በሚፈጥረው አመች ሁኔታ በመጠቀም በሠራተኛው እንቅስቃሴ ውስጥ ሶሻሊስት አስተሳሰብን ለማሰራጨትና ለውጡ የሠራተኛውን ድርጅቶች በማጠናከር በካፒታሊዝም ላይ የሚካሄደውን የመደብ ትግል ለማፋፋም ነው።

ጣልቃገብነት

(Interventionism)

አንድ ሀገር ወይም ብዙ ሀገሮች ከራሳቸው ጥቅም አንፃር በመመልከት በአንድ

ሀገር የውስጥ ጉዳይ በፖለቲካ፣ በኢኮኖሚና በወታደራዊ ኃይል ያለሀገሪቱ ፍላጎት የሚፈጽሙትን ድርጊት የሚገልጽ ነው።

ዓለም አቀፍ ሕግ ጣልቃገብነትን አጥብቆ ይቃወማል። አንድ ሀገር ወይም ብዙ ሀገሮች በአንድ ሀገር የውስጥ ጉዳይ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ጣልቃ የመግባት መብት የላቸውም። በአንድ ሀገር የፖለቲካ ነፃነት ሆነ የግዛት አንድነት ላይ የሚሰነዘር ጣልቃግብት የዓለም አቀፍ ሕግን መጣስ ነው።

ጣልቃገብነትን በማስመልከት ብዙ ዓለም አቀፍ ውሳኔዎችና ስምምነቶች ተደርገዋል። በተባበሩት መንግሥታት ጅርተርም ውስጥ የተከለከለ ጉዳይ ነው። ማንኛውም በሀገሮች መካከል የሚነሳው አለመግባባት መፈታት ያለበት በሰላማዊ መንገድ ነው።

ምንም እንኳን ጣልቃገብነት በተባበሩት መንግሥታት አባል ሀገሮች ዘንድ የተወገዘና በጅርተርም ውስጥ የሰፈረ ቢሆንም ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች በተለይም የዩናይትድ ስቴትስ መንግሥት በሌሎች ሀገሮች የውስጥ ጉዳይ ጣልቃ መግባቱን አላቆመም። ኢምፔሪያሊስቶች ሰውር ዓላማቸውን ለማራመድ በፊደሉ፣ በቴሌቪዥንና በመሳሰሉ የዜና ማሰራጨ መሣሪያዎች የፕሮፓጋንዳ ዘመቻ ያካሂዳሉ፤ ከዚህም አልፎ ሰላዮችን በየሀገሩ እያሰማሩ ሽብር ፈጣሪዎችንና ፀረ ሕዝብ ኃይሎችን ያደራጃሉ፤ የገንዘብና የቁሳቁስ ዕርዳታ ይሰጣሉ፤ እንዲያም ሲል በቀጥታ በወታደራዊ ኃይል በመጠቀም ወረራ ይፈጽማሉ።

ጥምር መንግሥት

(Coalition Government)

በቡርዟው ዲሞክራሲ ሥርዓት ያንድን መንግሥት የአስተዳደር ሥልጣን ይዞ ለግቆየት ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ፓርቲዎች የሚፈጥሩት የትብብር መንግሥት ነው።

በቡርዟው ዲሞክራሲ ወግ ጠቅላላ የፓርላማ ምርጫ በሚደረግበት ጊዜ ልዩ ልዩ ፓርቲዎች የየራሳቸውን ፕሮግራም ይዘው ለምርጫ ይቀርባሉ። ከምርጫው ጠቅላላ

ድምፅ ከማግኘት በላይ ያገኘ ፓርቲ አሸናፊ ሆኖ አስተዳደሩን ይረከባል ። ያሸናፊው ፓርቲ መሪ እንደ ሁኔታው ፕሬዚዳንት ወይም ጠቅላይ ሚኒስትር ይሆናል ። የተሸነፉት ፓርቲዎች በተቃዋሚነት ከአሸናፊው ፓርቲ ጋር በፓርላማ ውስጥ የተወሰኑ መቀመጫዎች ይጽዛሉ ።

ነገር ግን የምርጫው ውጤት ለየትኛውም ፓርቲ ፍጹም የበላይነትን የሚያቀዳጅ ካልሆነ ማለትም ከምርጫው ድምፅ ጠቅላላ የምር ገንዘብን ካላገኘ በስተቀር አሸናፊው ፓርቲ በሥልጣን የመቆየቱ ጉዳይ አጠራጣሪ ይሆናል ። በተለያዩ ምክንያቶች አንድ የሕግ ረቂቅ ለክርክር ብሎም ለውሳኔ በሚቀርብበት ወቅት በሥልጣን ላይ ያለው ፓርቲ በቂ ድጋፍ በማጣት በተቃዋሚዎቹ ሊሸነፍ ይችላል ። ይህን የመሰለ ውድቀት ደጋግሞ የደረሰ በት ፓርቲ በሥልጣን ላይ ሊቆይና ፕሮግራሙንም ተግባራዊ ሊያደርግ አይችልም ።

መጠነኛ የድምፅ ብልጫ ያገኘው ፓርቲ ተቀዋሚዎቹን በሚገባ ለማሸነፍና ፕሮግራሙን ተግባራዊ ለማድረግ ሲል ሊግባባው የሚችለውን አንዱን የተቃዋሚ ፓርቲ ለትብብር ይጋብዘዋል ። ሁለቱም ፓርቲዎች ፕሮግራማቸውን አቻቸው ሳንድነት ወይም ከእነርሱ ውጭ ሌሎችንም በመጨመር ጥምር መንግሥት ይፈጥራሉ ። ጥምር መንግሥት የሚፈጠረው የስምምነት ቢሆንም ይህ ስም ምነት ተባባሪዎች ፓርቲዎች በቂ ድጋፍ ለማግኘት በየፊናቸው መራጮቻቸውን ከማስባስብና ከማስተባበር አያግዳቸውም ።

ጥምጥማዊ (ሙሻዙራዊ) ዕድገት (Spiral Development)

በምስል የሚገልጸው የሽረት ሽረት ሕግ የሚያስገኘውን የዕድገት ዓይነትና ውጤት ነው ። የዕድገት ሂደት የክስተቶችን ወደኋላ የመመለስን ስሜት ይፈጥራል ። ማለትም የበታች ወይም በፊት የነበረው በከፍተኛው ወይም በአዲሱ ውስጥ ይደጋገማል ማለት ነው ። ይህ ሂደት በጥምጥማዊ (ሙሻዙራዊ) የለውጥ ቅርፅ ይገለጻል ።

የክስተቶች መደጋገም የሚታየው በከፍተኛ ደረጃ ላይ በመሆኑ ይህ የመደጋገም ሁኔታ በራሱ ላይ እየተሸከከረና እየሰፋ ወደ ላይ የሚወጣ የዕድገት ቅርፅ ያስከትላል ።

ለምሳሌ የነብረተስብ ዕድገት ከመደብ አልባ ነብረተስብ ተነሥቶ ወደ ኮሚኒዝም ማለትም ወደ መደብ አልባ ሥርዓት መጓዙ ወደ ኋላ የመመለስን ስሜት ይፈጥራል ። ይሁን እንጂ መደብ ሻሪ ሆኖ እራሱ በተራውተሽሮ ኮሚኒዝም ማለትም መደብ አልባ ሥርዓት ሲወለድ ይህ ሥርዓት ከቀድሞው ጋር አንድ አይደለም ። የመደብ አልባነት መደገም የሚፈጸመው አዲስና ልዩ በሆነ መሠረት ላይ በመሆኑ ሂደቱ የሚገልጸው የኮሚኒስት ሥርዓት የነብረተስብ ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ መሆኑን ነው ። አንድን የአትክልት ዘር ለማሻሻል ከተፈለገ ፍሬው ተዘርቶ ወደ አትክልት ተለውጦና አስፈላጊው እንክብካቤ ተደርጎለት እንደገና ወደ ዘር ማለትም ወደ ፍሬ መለወጥ እንዳለበት ሁሉ የነብረተስብ ዕድገትም የተለያዩ ለውጦችና አዲስ ሁኔታዎች ሊያከማች የሚችለው በጥምጥማዊ የዕድገት ሂደት ነው ።

(የሽረት ሽረት ሕግን ይመለከታል ።)

ጥብቅ ሀገር (Protectorate)

በራሱ የውስጥ ጉዳይ የራሱ ቁጥጥር ያለው ነገር ግን በሌላ ጥብቅነት ሥር ያለና አብዛኛውን ጊዜ የውጭ ግንኙነቱ በሌላ ሀገር ማለትም በጠባቂው ሀገር የሚካሄድ ግዛት ነው ። ጥብቅ ሀገር እንደባለሞግዚት ሀገሮች ተቀባይነት ያገኘ መሪዎች ሲኖሩት በቡድን የሚኖሩ ነገዶችን ያቀፈ ሳይሆን ጠበቅ ያለ አንድነት ያለው ሀገር ነው ። የጥብቅ ሀገር ሥልጣን የሚወሰነው ከጠባቂው መንግሥት ጋር ባለው ውል መሠረት ነው ። ለምሳሌ በደቡብ ምዕራብ ፓሲፊክ ውቅያኖስ የምትገኘውና ብዙ ትናንሽ ደሴቶች ያሏት ቶንጋ በ1970 ነፃነቷን እስከ ተገናኝፈችበት ጊዜ ድረስ ለስባ ዓመታት ያህል ራሷን ያስተዳደረች ብትሆንም የእንግሊዝ ጥብቅ ሀገር ነበረች ።

ጥናት ክበብ (የ—) (Study Circle)

በፖለቲካ አሠራር መዋቅር ሥር የመነሻ ነቁጥ በመሆን ስለማርክሳዊ ሌኒኖዊ አስተ

ምሀር ፡ ስለሀገር አቀፍና ዓለም አቀፍ ወቅታዊ ሁኔታዎች ፡ ስለጎብረተሰብ የመደብ ትግል ታሪክ ወዘተ... በተወሰነ ቁጥር ተመድቦ ሳይንሳዊ ጥናትና ምርምር የሚካሄድበት ቡድን ነው ።

ይህ የጥናት ክበብ የቡድኑ አባላት እርስ በርስ ለመተዋወቅ ፡ ለመግባባት ፡ በከሚ ኒስታዊ ሥነ ምግባር ለመካን ፡ ንቃተ ኅሊናን ለማዳበር ፡ ፖለቲካዊ የአሠራር ዘዴን ለመማርና ተግባራዊ ተሳትፎን ለማዳበር የትግል ዝግጅት የሚያደርጉበት ዓይነተኛ መድረክ ነው ።

ጥገኛ ሀገር
(Client State)

በለም ነፃ የሆነ ፡ ነገር ግን ይነስም ይብዛ በውጭ ካፒታል ጣልቃ ገብነት በኢ ምፔሪያሊስት የፖለቲካ ተፅዕኖ ሥር የወደቀ ሀገር ነው ። ጥገኛ ሀገር የራሱ መንግሥት ያለው ቢሆንም በፖለቲካ ፡ በኢኮኖሚ ፡ በመከላከያና በመሳሰሉት የውጭ ተፅዕኖ ለላለበት ፖሊሲዎችን የሚቀይሰው የራሱን ሕዝብ ፍላጎትና ጥቅም በመከተል ሳይሆን ከኢ ምፔሪያሊስቶች ዓላማ አንፃር ነው ። ስለሆነም ይህ ዓይነቱ ሀገር ሙሉ ነፃነት አለው ለማለት አያስደፍርም ።

ጦረኝነት
(Militarism)

ኢምፔሪያሊስቶችና ሌሎች አድጋሪ መንግሥታት በዲፕሎማሲና በሌሎች ተቀባይነት ባላቸው ዓለም አቀፍ ግንኙነቶች ፍላጎታቸውን ማሳካት ሲሳናቸው መስሎቻቸውን በግስተባበር ሌሎች ሕዝቦችን ለመግዛትና ለመበዝበዝ የሚስተሉት የኃይል ፖሊሲ ጦረኝነት ይባላል ።

ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት ድል ከተገናኘፈ በኋላ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ሕዝባዊውን ትግል በኃይል ለማፈንና በጦር ኃይል አብዮቱን ለመቀልበስ ጥረው ነበር ። ሁለተኛው የዓለም ጦርነት ከመፈን ዳቱ በፊትም ጦረኝነት በፋሺስት ጀርመንና

በኢጣሊያ እንዲሁም በጃፓን አማካይነት ተከስቶ ነበር ። ከጦርነቱም ፍጻሜ በኋላ ኢምፔሪያሊስት ኃይሎች የወዘአደሩን እንቅስቃሴ በየአካባቢው ለማፈን ሲሉ “ኔቶ ፡ ሴንተ” እንዲሁም “ሲያቶ” ወዘተ... የተባሉ የጦር ድርጅቶች አቋቁመው በየአቅጣጫው በፈጸሙት የጠብ አሜሪካና የጭቁን ሕዝቦች ትግል አፈና የኮሪያ ፡ የቬትናምና ሌሎች ብዙ የእልቂት ጦርነቶችን በታዳጊው ዓለም ላይ አካሂደዋል ።

የኢምፔሪያሊስቶች የኑክሊየር ጦር መሣሪያ ከምችትና የጦረኝነት ግፊት የዓለምን ሕዝብ በአስጊ ሁኔታ ላይ ጥልል ። ይሁን እንጂ የዓለም ሠርቶ አደሮች ኃይላቸውን በግስተባበር የሰላም ዋነኛ ኃይል የሆነውን ሶሻሊዝምን እያጠፍከሩ ለሰላምና ለሰው ልጅ ደኅንነት የሚያደርጉትን ትግል አላቋረጡም ።

ጦር መሣሪያ ቅንሳ (የ—)
(Disarmament)

የጦር መሣሪያዎችን በገፍ የማምረት የማከማቸትና የመሸጥ እሽቅድምድም ከሚያደርሰው አስከፊ የጦርነት አደጋ ለመዳን የጦር መሣሪያን ምርት ለመቀነስ ፡ ጨርሶም ለማቆም አርምጃዎች እንዲወሰዱ ከፍተኛ ጥረት የሚደረግበት አንዱ የትግል ገጽታ ነው ።

የጦር መሣሪያዎች እንደማንኛውም ሽቀጥ በገፍ እየተመረቱ ለገበያ እንዲቀርቡ መደረጉ በዓለም ላይ ሰላም እንዳይሰፍን ፡ ውጥረትና የሕዝቦች እርስ በርስ መተላለቅ እንዲባባስ አድርጓል ። በተለይም ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት ወዲህ የተሠሩት የኑክሊየር መሣሪያዎች ፡ የኬሚካልና የባክቴሪየሎች መርዛመርዞች ፡ የኒውትሮን ቦምብና የመሳሰሉት እንዲሁም እነዚህን የሚያወነጭ አህጉር ለአህጉር አቋርጭ ሮኬቶች በብዛት እየተመረቱ መውጣታቸው የሰውን ልጅ ሕይወት ከከፍተኛ ስጋትና አደጋ ላይ ጥሎታል ።

የጦር መሣሪያዎችን በገፍ ማምረት ፡ ማሰራጨትና መጠቀም የሚያስከትለውን አስከፊ እልቂት ለመገመት የጦር መሣሪያ

ቅንሳ እንዲደረግ በመንግሥታት ደረጃ ከ1918 ጀምሮ ሙከራ ሲደረግ ቆይቷል ። በዚህ መሠረት ከተደረጉት ጥረቶች በጣም የታወቀው ከ1933 እስከ 1935 የተካሄደው የጄኔቭ የጦር መሣሪያ ቅንሳ ጉባኤ ነው ። ይህ ጉባኤ በቀድሞው የመንግሥታት ማኅበር (ሊግ ኦፍ ኔሽንስ) አማካይነት የተደረገ ሲሆን ስድሳ ሦስት አባልና አባል ያልሆኑ ሀገሮች ተሳትፈውበታል ። የጉባኤው ዓላማ የጦር መሣሪያ እንዲገታ መንግሥታትን ዓለም አቀፍ ግዴታ ውስጥ ማስገባት ቢሆንም ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ባንድነት ሆነው የራሳቸው የመሣሪያ ከምችት እንዲያድግ፣ ተወዳዳሪዎቻቸው (በተለይም ጀርመን) ግን ፈጽሞ እንዳያመርቁ የሚከለክል ውሳኔ በማሳለፋቸው ከጉባኤው የተፈለገው ውጤት ሊገኝ አልቻለም ። በጊዜው ተቀባይነት ባያገኝም የሶቭየት መንግሥት አንድ የውሳኔ ረቂቅ ለመንግሥታቱ ጉባኤ አቅርቦ ነበር ። ይህ በሶቭየት መንግሥት የቀረበው ረቂቅ ሐሳብ አባል መንግሥታት ሁሉ ጠቅላላ የጦር መሣሪያ ቅንሳ እንዲያደርጉና ሠራዊታቸውንም እንደዐቅማቸው እንዲቀንሱ የሚጠይቅ ነበር ።

ከሁለተኛው ዓለም ጦርነት በኋላም ጥረቱ ቀጥሎ በተባበሩት መንግሥታት ቻርተር አንቀጽ 26 መሠረት የፀጥታው ምክር ቤት የጦር መሣሪያዎችን አመራረት፣ ከምችትና ስርጭት ለመቆጣጠር የሚያስችል ድንጋጌ እንዲያወጣ ሥልጣን ተሰጥቷል ። በዚህም መሠረት ለምሳሌ በ1946 ማኅበሩ የኑክሌየር ኃይል ለጥፋት እንዳይውል የሚቆጣጠር የአቶሚክ ኃይል ኮሚሽን አቋቁሟል ። በ1968 ደግሞ የኑክሌየር መሣሪያ ባለቤት የሆኑ አምስት ሀገሮች (ሶቭየት ኅብረት፣ አሜሪካ፣ እንግሊዝ፣ ፈረንሳይና ቻይና) ‘የኑክሌየር መሣሪያ ስርጭት መግቻ ውል’ ተፈራርመዋል ። ይህም ውል የኑክሌየር መሣሪያ አመራረት ጥበብ ከነዚህ ሀገሮች ውጭ እንዳይሰራጭ የሚከለክልና ጥበቡም የሌላቸው ሀገሮች ከሌሎች ለማግኘት እንዳይሞክሩ የሚያግድ ነበር ።

ለጦር መሣሪያ ቅንሳ የሚደረገው ትግል ለዓለም ሰላምና ለሰው ልጆች ደኅንነት በቆሙ ሶቭሊስትና ሰላም ወዳድ ኃይሎችና ይህንኑ ዓላማ በሚፃረሩ፣ በጦረኝነት ፖሊሲ

አቸው ዓለምን በቁጥጥራቸው ሥር አድርገው ለመበዝበዝ በሚሹ የኢምፔሪያሊስትና የአድጎሮት ኃይላት መካከል ትግሉ ተካርሮ ይገኛል ። በዚህም በተለይ ሶቭየት ኅብረት አሜሪካ ዓለምን ወደ አጠቃላይ የኑክሌየር ጦርነት ለማምራት የምታደርገውን ጥረት ለማከሸፍና በሕዝቦች መካከል መተማመንና አብሮ በሰላም መኖር እንዲጠናከር ያልተቆጠበ ጥረት በማድረግ ላይ ትገኛለች ። ይህ ንንም የተቀሩት ሶቭሊስት ሀገሮች፣ የዓለም ተራማጅና ሰላም ወዳድ ኃይሎች ሁሉ ከልብ ይደግፋታል ።

ጦርነት (War)

የአንድን መደብ ዓላማ ወይም ፖሊሲ ለማስፈጸም በትጥቅ አማካይነት የሚካሄድ የፖለቲካ ትግል ከፍተኛ ደረጃ ነው ። ለጦርነት መንሥኤው የግል ሀብት በኅብረተሰቡ ውስጥ የበላይነትን መያዝ ነው ።

የቡርጂ ፈላስፎች ጦርነት ከስውልጅ ተፈጥሮአዊ ባሕርይ ጋር እንደተያያዘና ዘለዓለማዊ እንደሆነ አድርገው ይሰብካሉ ። ይህ ግን ፍጹም የተሳሳተ አመለካከት ነው ። የጦርነት መሠረቱ የግል ሀብት በመሆኑና ኅብረተሰቡ ደግሞ በተፃራሪ መደቦች እስከተከፈለ ድረስ ጦርነት የማይቀር ነው ። ነገር ግን በሁሉም ሀገሮች የሶቭሊስት አብዮት ተካሂዶ በዓለም አቀፍ ደረጃ የግል ሀብት፣ ከዚያም መደቦች ሲጠፉ ጦርነትም አብሮ ያከትማል ።

ጦርነቶች በመነሻቸውና በዓላማቸው ስለሚለያዩ ሕጋዊ አለያም ሕገወጥ ተብለው ይታወቃሉ ። ለብሔራዊ ነፃነት ማለትም ሕዝቦችን ከቅኝ አገዛዝ፣ አንድን ሀገር ከውጭ ወራሪዎች ለማዳን፣ ጭቁኖችን ከብዝሃነት ለማላቀቅ፣ ሕዝባዊ አብዮትን ከግብ ለማድረስ የሚደረጉ ጦርነቶች ሁሉ ሕጋዊ ጦርነቶች ናቸው ። በዝባዥ መደቦች በሠራተኛው ሕዝብ፣ በአብዮታዊና ዲሞክራሲያዊ እንቅስቃሴዎች፣ በሶቭሊስትና በዕድገት ኋላ ቀር በሆኑ ሀገሮች ላይ የሚከፍቷቸውና በዓለም ላይ ለኢኮኖሚና ለፖለቲካ የበላይነት የሚያካሂዷቸው ጦርነቶች ሁሉ ሕገወጥ ጦርነቶች ናቸው ።

ጦርነት ምን ጊዜም በሰፊው ሕዝብ ዘንድ የተጠላ ነው፤ የሰላም ኃይሎች በተደራጀ መልክ የጦርነት ፖሊሲ የሚያራምዱትን ኢምፔሪያሊስት ኃይሎች ለመቋቋም የቻሉት ከታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት ወዲህ ነው። ሶሻሊዝም በአጭር ጊዜ ውስጥ በኢኮኖሚም ሆነ በመከላከያ ረገድ ጉልብቶ ራሱን የቻለ የዓለም ሥርዓት ሆኖ መውጣቱ የሰላም ኃይሎችን ከመቼውም ጊዜ በይበልጥ በማስተባበሩና በማጠናከሩ ጦርነት ምንጊዜም ሊቀር የማይችል ነው የሚለውን የጦርነት ናፋቂዎችን አድጋሪ አስተሳሰብ ውድቅ አድርጎታል። የኮሚኒዝም ታሪካዊ ተልዕኮም ጦርነትን ከገጸ ምድር ፍጹም አስወግዶ ፍትህና አኩልነት በሰፊነበት ኅብረተሰብ ውስጥ ዘላቂ ሰላምን ማረጋገጥ ነው።

ጦርነት ኮሚዩኒዝም (የ—) (War Communism)

ከ1918—1921 በሶቭዬት አብዮት ውስጥ በከፍተኛ የመንግሥት ቁጥጥርና ክትትል በሥራ ላይ የዋሉ አጣዳፊ የኢኮ

ኖሚ አርምጃዎች የተወሰዱበት የኢኮኖሚ አመራር ነው። በወቅቱ በጦርነት ላይ በነበረችው ሶቭዬት ኅብረት ውስጥ ኢንዱስትሪዎች በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ውለው የሚያሰራጩትን ጥሬ ዕቃዎች ከመንግሥት በነፃ እያገኙ ምርቶቻቸውንም ለመንግሥት ማስረከብና ወዝአደሮችም ያለከፍያ መሥራት ነበረባቸው። በአንፃሩ ምግብና የሚያሰራጩትን ቀላል የሸቀጥ ዕቃዎች በነፃ ለማግኘት የሚችሉበት ሁኔታም ነበር።

በአነዚህ የኢኮኖሚ አርምጃዎች አዲሱ የሶቭዬት መንግሥት በአብዮቱ መጀመሪያ ላይ ከደረሰበት የውስጥ ፀረ አብዮት ደባና የውጭ ኢምፔሪያሊስቶች ከባባና ወረራ እንዲሁም ከዚህ የተነሣ የነበረበትን ከባድ የኢኮኖሚ ችግር ለመቋቋም ችሏል። ሀገሪቱ ከዚህ እጅግ ውስብስብና አስቸጋሪ ሁኔታ በድል አድራጊነት ከወጣች በኋላ ግን ለተወሰኑ ዓመታት አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ የሚባለው ይህንን የጦርነት ኢኮኖሚ አመራር ሲተካ፣ በዘላቂታው ደግሞ በሶሻሊስት ዕቅድ ላይ የተመሠረተ ጠንካራ የኢኮኖሚ ግንባታ ሥራ ላይ ውሏል።

(አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲን ይመለከታል።)

ጭልታ

(Intuition)

በቅድመ ማርከሳዊ ፍልስፍና ውስጥ ጭልታ ከሥነ አመክንዮአዊ ግንዛቤ በፊት ጠይም ውጭ የሚመጣና በእውነት ላይ በቀ ጭታና በድንገት የሚደርስ ችሎታ ሆኖ ተይቷል። በተጨማሪም ጭልታ ባለው ተጥቶኝነትና ገላጭነት ማረጋገጫ እንደማያ ስፈልገው ሆኖ ተቆጥሯል። በአንዳንድ ቅድመ ማርከሳዊ ፈላስፎች አመለካከት በጭልታ የተገኘውን ዕውቀት ምንጩታዊ ሥነ አመክንዮ የሚዘረዝርና የሚያዳብር ነው። የዘመኑ ሐሳባዊ ፍልስፍና ጭልታን የሚመለከተው እንደተማልሎታዊ የዕውቀት ችሎታ ሲሆን የሚገኘውም ዕውቀት ከሥነ አመክንዮና ከተግባር ጋር እንደማይጣጣም ይናገራል። አመለካከቱ የሚገልጸው ሐሳባዊ ነትን ከሳይንስ በላይ በማድረግ ምሥጢራዊ ዕውቀት እንደሆነ ለማሳመን የሚደረገውን ጥረት ነው።

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ማንኛውም ዲበ ምክንያዊና ተማልሎታዊ ነኝ የሚልን ዕውቀት የሚቃወም በመሆኑ ጭልታን እንደተለየ የዕውቀት ደረጃ አድርጎ አይወስደውም። በሳይንሳዊና በሥነ ውበታዊ ግንዛቤ ውስጥ ያለውን የአጋኝነት ሚና በማሳየት ከሥነ አመክንዮና ከተግባር ሕጎች ውጭ እንዳልሆነም ያስረዳል። ጭልታ በድንገት የሚገኝ ዕውቀት መሰሉ የታየው ከኋላ በመሆን እንደመሠረተ የሚያስላግበውን የልምድንና የዕውቀትን ክምችት ካለግሰ ተዋል የተነሣ ነው። የጭልታ ውጤቶች በራሳቸው እውነትነት ያላቸው ሳይሆኑ እንደ ማንኛውም ዕውቀት በሥነ አመክንዮና በተግባር መፈተን ይኖርባቸዋል።

(ጭልታዊነትን ይመለከታል)

ጭልታዊነት

(Intuitionism)

የግንዛቤ ብቸኛና አስተማማኝ ምንጭ ሊሆን የሚችለው ስለነገሮች በድንገት የም

ናገኘው ብልጭታ ወይም ቅጽበታዊ መረጃ ነው የሚል የሐሳብና የእውነትን ምንነትና ከየት መጥነት ሳያገናዝቡና ሳይመረምሩ በቀ ጥታ እንዳለ መቀበልን የሚያስተምር የሐሳባዊ ፍልስፍና መሥመር ነው። ጭልታም የሚፈጠረው አድራጊውና ተደራጊው ሲዋሀዱ፣ በመሀከላቸውም ያለው ቅራኔ ሲፈታ ነው። ጭልታዊነት ከምክንያዊ ዕውቀት ጋር የሚቃረንና ከተማልሎታዊነት ጋር በቅርብ የሚመሳሰል ነው። በተናከክታዊ አጠናን ዘዴ ላይ የተመሠረተ፣ የሰዎች ገጠመኝ ከእውስታ ክልል ሊያልፍ አይችልም የሚልና ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን የሚቃወም ነው። ጭልታንና አእምሮን ተቃራኒ እንደሆኑ አድርጎ የሚወስድ ፀረ አእምሮታዊ ነው። ሆኖም ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ጭልታዊነትን መቃወሙ ለጭልታ ስፍራ አይሰጥም ማለት አይቻልም። ምክንያቱም ጭልታ በድንገት የሚገኝ ሳይሆን ከተጠራቀመ ልምድና ከሥነ አመክንዮአዊ አስተሳሰብ ጥረት የሚመነጭ በመሆኑ ነው። በግንዛቤ ሃደትም ውስጥ የተወሰነ ሚና የሚጫወት እንጂ ጭልታዊነት እንደሚሰው የዕውቀት ብቸኛ ምንጭ አይደለም።

(አመክንዮን ሥነ አመክንዮን ይመለከታል።)

ጭብጥ

(Concrete)

የቃሉ አገባብ እንደሚገልጸው ከኛ ሐሳብ ውጭ በመገኘቱ ተቋጥሮና ተሳስሮ የሚቀርብልን ማንኛውም ነገር ነው። በእንግራም ጽንሰ ሐሳብ የሚገልጸው የዕውቀትን ሚናና ዘዴ ነው። ምክንያቱም ማወቅ ማለት የጭብጡን ውስጠ ሁኔታ መረዳት ስለሚሆን ዕውቀት የተቋጠረውን መፍታት ይኖርበታል።

ጭብጥ ይህን ማርከሳዊ ፍች ከማግኘቱ በፊት በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ የተዛባ ትርጉም ተሰጥቶት ነበር። ነባራዊ ሐሳባዊ ያን ጭብጥንና ረቂቅ ሐሳብን በማወዳደር

የጭብጥ መቋጠር ፣ ሽፍንና ግላዊ መሆን ፣ የረቂቅ ሐሳብ ደግሞ ለግንዛቤ ግልጽ መሆንና ሁለንታዊነትንና ቅርፃዊ ጥራትን ማሳየቱን በመመልከት ጭብጥ ከሐሳብ የተገነጠለና የሱም የደረቀና የተሸማቀቀ ቁራጭ አድርገው ተርጉመውታል ። ሳሊናዊ ሐሳባውያን በበኩላቸው የረቂቅ ሐሳብን ደብዛዛነትና ቅርፃዊነት ፣ የጭብጥን ይዘትነት ፣ ደማቅነትና ግላዊነት ፣ ለሕዋሳት ያለውን ተገላጭነት በመመልከት ረቂቁን ደብዛዛ ጭብጥ ወይም የጭብጥ ቅጅ በማድረግ ጭብጥን የዕውቀት መነሻ አድርገውታል ። ሆኖም ረቂቅ ሐሳብን (ግንዛቤን) የጭብጥ ደብዛዛ ቅጅ ብቻ በማድረጋቸው ከጭብጥ የሚነሳው ዕውቀት ነገሮችን ጠልቆ ማየት ባለመቻሉ ግንዛቤያችን ስለነገሮች ውስጣዊ ዕውቀት ሊኖረው አይችልም የሚል የኢታዋቂነትን አመለካከት አንፀባርቀዋል ።

ማርክሲዝም ስለጭብጥ የሰጠው አመለካከት ከላይ የተጠቀሱትን የሐሳባውያን የፍች አተረጓጎም ስህተት ከማረም የመነጨ ነው ። ከሐሳብ ውጭ የሚኖረው ቁስአካላዊ ነገር ሁሉ በተቋጠረና ድፍን በሆነ መልኩ ለሐሳብ የሚቀርብ በመሆኑ ጭብጥ ነው ። ይህ ማለት ግን ጭብጥ ለሁሌም ተደፍኖ የሚቀር ኢታዋቂ ነገር ነው ማለት አይደለም ። ጭብጥ የዕውቀት መነሻ እንደመሆኑ የዕውቀት የመጀመሪያ ተግባር ጭብጡን መፍታት ፣ በተለያዩ ክፍሎች ፣ ጠባዮች አንፃር መከፋፈል ይሆናል ። ይህ የሐሳብ አድራጎት ረቂቅ ሆኑ ሐሳቦችን ይሰጠናል ። እነዚህ ከጭብጡ ያመነጨናቸው ረቂቅ ሐሳቦች ነባራዊ ሐሳባውያን እንደሚሉት የራሳቸው ህልውና ያላቸው አይደሉም ። ጭብጡም የነዚህ ሐሳቦች

የተቆሳሰፈ ሁኔታ አይደለም ። ከትንተናና ከአርቅቆት የሚገኙ አጠቃላይ ሐሳቦች ናቸው ። በመሆኑም የጭብጡን ዕውቀት ለማግኘት ሐሳቦችን የማጣመር ተግባርን ማከናወን ይኖርበታል ። ከውጭ ያለው ጭብጥ በሐሳባችን ውስጥ ቅጅውን እስከሚያገኝ ድረስ የተለያዩትን ሐሳቦች ማሰባሰብ ፣ አንዱን ሐሳብ ከሌላው ማሳካት ያስፈልጋል ። በሐሳብ የተበታተነውን እንደገና በሐሳብ መገጣጠም ከቻልን ለዚህ ሥራ የጠቀመን መሪ ሐሳብ የጭብጡ ውስጣዊ መዋቅር ዕውቀት መሆኑን እንረዳለን ። ይህ በሐሳባችን ውስጥ የምናደርገው የሐሳቦች መዋቅር የውስጣዊ ጭብጥ ቅጅ የሐሳብ ጭብጥ ነው ።

ለምሳሌ የውሀን ምንነት ዕውቀት እንዴት እንደምናገኝ እንመልከት ። ውሀ ለሕዋሳት ሲገለጽ ድፍን በሆነ መልኩ የሚቀርብ ነው ። ይህ የመነሻ ጭብጥ ነው ። በተለያዩ የትንተና ዘዴዎች በመጠቀም ውሀ ከሚያቅፋቸው ንጥረ ነገሮች ላይ እንደርሳለን ። ከሚያሳዩት ጠባይ አንፃር እነዚህን ንጥረ ነገሮች እከሲጂንና ሀይድሮጅን ብለን እንሰይማቸዋለን ። የምናሰባቸው ከግላዊ ነገር ጋር በማያያዝ ሳይሆን ከአጠቃላይ መለያ ባሕርያቸው አንፃር በመሆኑ ረቂቅ ሐሳቦች ወይም ጽንሰ ሐሳቦች ናቸው ። የሚቀረው ዋናው ጥያቄ በምን አኳኋን ፣ በምን ዓይነት መስተጋብር ሁለቱ ተዋህደው ውሀን እንደሚፈጥሩ ነው ። ለውሀ መከሰት ምክንያት የሆነው ሁለት ሀይድሮጂን አቶም ከአንድ እከሲጂን አቶም ጋር መዋቀር መቻሉ ነው የሚለው መሪ ሐሳብ ወይም ሕግ የሚገልጽልን ጭብጥ የሆነውን የውሀን ውስጣዊ መዋቅር ነው ።

(ዕውቀትን ፣ አርቅቆትን ይመለከቷል ።)

ጸ

ጸለምት መቶዎች

(Black Hundreds)

እስከንድር ኢቫኖቪች ዱበሮቪን የተባለ ሰው ከሌሎች ተባባሪዎቹ ጋር ሆኖ በ1905 የመሠረተውና የሩሲያን አድጋሪ አገዛዝ በበለጠ የማጠናከር ዓላማ የነበረው የአድጋርያን ድርጅት ነው። የጸለምት መቶዎች ዓይነተኛ ዓላማ የሩሲያ የዘውድ አገዛዝ በበለጠ ተጠናክሮ እንዲኖር፣ የሩሲያ አርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የቀድሞ ልዩ መብትና ሥልጣን እንዲመለስላት የሚጠይቅ፣ በመጨረሻም በቄሳሩ ግዛት ውስጥ በነበሩት ልዩ ልዩ ሕዝቦች ላይ የሩሲያ ብሔር የበላይነት እንደነበረ እንዲቀጥል ማድረግ ነበር። ይህ ድርጅት ግልጽ ፀረ አይሁዳዊ አቋም የነበረው ከመሆኑም በላይ በልዩ ልዩ አጋጣሚ በአይሁድ ላይ አስቃቂ የሆነ ጭፍጨፋና የዝርፊያ ተግባር ፈጽሟል። በዚህ አቋሙ እስከ 1910 ድረስ በአንድ ወጥነት የአድጋርያን ተግባሩን ሲያከናውን ከቆየ በኋላ ተበታትኖ በልዩ ልዩ የዘውድ ናፋቂ ድርጅቶች ቅርፅ አዲስ ህልውና አግኝቶ እስከ 1917 ድረስ ቆይቷል።

ከታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት ድል በኋላ ግን ድርጅቱ እየተዳከመ በመሄድ ፈጽሞ ህልውናው ሲያከትም ችሏል። ከአብዮቱም ድል በኋላ ጸለምት መቶዎች ወደ አሜሪካ ተሰደው በመሄድ ለተወሰነ ጊዜ የተሰመደ ፀረ አይሁዳዊ ተግባራቸውን ሲያካሂዱ ቆይተዋል። ጸለምት መቶዎች “የሩሲያው ማኅበር” በሚል መጠሪያም ይታወቁ ነበር። ከዚህ ጋር ድርጅቱ ሩስኮይ ዝናሚያ (የሩሲያ ሰንደቅ) በሚል የሚታወቅና በራሱ በእስክንድር ኢቫኖቪች አዘጋጅነት የሚወጣ ልሳን ነበረው።

ጽናት አልበኝነት

(Philistinism)

በሶሻሊዝም “የማመን”ና ለሶሻሊዝም መምጣት “ተስፋ የማድረግ” ነገር ግን

በመደብ ጦርነቶች ወቅት ገና ከመጀመሪያው ከትግሉ ሜዳ የመፈርጠጥ፣ ሆኖ በቡነትና የፍርሀት ተገዥ የመሆን አዝማሚያ ነው። “ጽናት አልባ ወደ ትንኮሳ የሚያመራና “የሰላም ጊዜ ጓደኛ” በመሆን በትግል ወቅት የሚከዳ ነው። ይከተል የነበረውን መርህ የሚከዳ ብቻ ሳይሆን ወደፊት የአብዮታዊ ሶሻሊዝም ተከታይ ተብሎ እንዳይጠራ የአድጋርያን ኃይሎች መሣሪያ በመሆንም ያገለግላል።

ጽናት አልበኝነት የቡርጂዚውን ለዘብ ተኛ ዝንባሌም ሊያንፀባርቅ ይችላል። ለምሳሌ “ዘ ኒው ስቴትስማን ኤንድ ኔሽን” የሚባለውና ሌሎች በአሜሪካና በእንግሊዝ የሚታተሙ ተመሳሳይ መጽሔት አሳታሚዎች ሶሻሊስት ነን ብለው በይፋ ባይናገሩም የኅብረተሰቡን የዕድገት አርማ ያነገቡ መሆናቸውን ይለፍፋሉ። ነገር ግን ጽናት አልባና አድጋሪ እንደመሆናቸው በማንኛውም ፈታኝ ወቅት ከትግሉ በመሸሽ ለካፒታሊዝም ያጉብድዳሉ። ከዚያም አልፈው ኮሚኒስቶችንና የሠራተኛውን ዲሞክራሲያዊ ንቅናቄ በመቃወም የትንኮሳ ተግባር እስከ መፈጸም ይደርሳሉ።

ጽንሰ ሐሳብ

(Concept)

ነገሮችን በተናጠል፣ በልዩነታቸውና በግላዊነታቸው ብቻ ሳንመለከት በአጠቃላይ ሁኔታቸውና በተመሳሳይነታቸው ሊጤኑ የሚገኝ ግንዛቤ ወይም ሐሳብ ነው። ለምሳሌ ሰው ሰንል ይህ አንድ ጽንሰ ሐሳብ ነው። ምክንያቱም የናሰበው የተለየ ግለሰብ ሳይሆን ሴት ወንድ ሳይል ቁመት፣ መልክ፣ ዜጋ፣ ወዘተ... ሳይለይ አጠቃላይ ትርጉምና ተመሳሳይ ባሕርይ የሚገልጽ በመሆኑ ነው። ይህም የሚያስረዳው ጽንሰ ሐሳብ ረቂቅ መሆኑንና በሕዋሳት መረጃዎች ብቻ የተወሰነ አለመሆኑን ነው።

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ጽንሰ ሐሳብ ነባራዊነት አለው ወይስ የለውም የሚሰው

ጥያቄ ብዙ ክርክር አስነሥቷል ። አንደኛው ክፍል ነባራዊነት ያለው ተጨባጭ ማለትም በሕዋሳት አማካይነት የምንገነዘበው ብቻ ነው ይልቅ ጽንሰ ሐሳብ ረቂቅ በመሆኑ ለሰያሜ ብቻ እንደሚያገለግል አድርጎ ይመለከተዋል ። ተቃራኒው ክፍል ደግሞ ዋና ነባራዊነት ያለው ጽንሰ ሐሳብ እንደሆነና ልዩነትና ግላዊነት በሁለተኛ ደረጃ የሚታዩና ከጽንሰ ሐሳብ የሚመነጨ ጊዜያዊ ክስተቶች እንደሆኑ ለማሳመን ይሞክራል ። እነዚህ አባባሎች የተለያዩ ቢመስሉም አንደኛው ገሊናዊ ፣ ሁለተኛው ነባራዊ ሐሳባዊ በመሆናቸው በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ ይጠቃለላሉ ።

በማርክሳዊ አመለካከት ተጨባጭ ነባራዊነት ቢኖረውም ጽንሰ ሐሳብ ደግሞ ሰያሜ ብቻ አይደለም ። የጽንሰ ሐሳብን አመጣጥ ለንመለከት የዲያሌክቲክስ አስተሳሰብም እንደሚያስረዳው ነገሮች በተናጠል መታየት እንደሌለባቸውና ልዩነትም ደግሞ አንድነት እንደሆነ ለመረዳት ይቻላል ። ግለሰቡ ለምሳሌ በቀለ ሰው ነው ስንል ግለሰቡ (በቀለ) ሁለንታዊነት (ሰው) እንዳለው እንገነዘባለን ። ይህ ማለት ሁለንታዊነት ወይም ጽንሰ ሐሳብ ከግላዊነት ተገንጥሎ ብቻውን በረቂቅነት ይኖራል ማለት አይደለም ። ጽንሰ ሐሳብ ግን ዛቤ እንደመሆኑ ከሕዋሳት መረጃዎች ባሻገር ነገሮችን በማገናዘብና በማወዳደር የነባራዊ እውነታን ውስጣዊ ግንኙነቶች ለመረዳት የሚያስችል ነው ። ሰው ስንል ልዩነት ነው (ከእውረ ይለያል) ፤ ልዩነት ደግሞ ሁለንታዊነት ነው ፤ ማለትም በሕርይ ነው ። ሁለቱን አጣምሮ ማየት ነገሮችን ከሕግጋት እንገር መገንዘብ ይሆናል ። ግላዊ ካልሆነ ነዋሪነት የለውም ፤ ሁለንታዊ ካልሆነ ደግሞ ሕግ የለውም ፤ ምክንያቱም ሕግ ማለት ለሁሉ የሚሠራ ነውና ።

(ሰማዊነትን ፣ እውነትን ፣ ንፋድ ሐሳባዊ ዕውቀትን ይመለከታል ።)

ጽንፋዊነት
(Extremism)

በፖለቲካዊ ፣ በኢኮኖሚያዊና በማኅበራዊ ጥያቄዎች ላይ ያልተገናዘበና የከረረ አቋም መያዝ ማለት ነው ። ጽንፋዊነት

አንድን ጥያቄ በሚመለከት የጉዳዩን ታሪካዊ አመጣጥ ፣ የወቅቱን ተጨባጭ ሁኔታና የወደፊቱን አቅጣጫ ካለማጤንና ሳይንሳዊ መፍትሔ ለመሸት ካለመቻል የሚመነጭ ነው ። ጽንፋዊነት በቀኝ ወይም በግራ አክራሪነት ዝንባሌ ሊከሰት ቢችልም አብዮታዊ እንቅስቃሴን ወደኋላ በመጥቀስ ፣ አለያም ትግሉ የሚካሄድበት ተጨባጭ ሁኔታ ላይ ፈቅድ ጀብደኛ አቋም በመውሰድ ሕዝባዊውን ትግል ለውድቀት የሚዳርግ ፀረ አብዮት አቋም ነው ።

(ጀብደኛነትን ፣ አድርባይነትን ፣ “ግራክንፍ” ኮሚኒዝምን ይመለከታል ።)

ጽዮናዊነት
(Zionism)

አይሁዳውያን የሚያራምዱት አድጋሪና ብሔረተኛ ንቅናቄ ነው ። አጀማመሩም በተለያዩ ሀገሮችና የዓለም ክፍሎች ተበታትነው የነበሩትን አይሁዳውያን የባህልና የሃይማኖት አንድነት ስሜት የሚያንፀባርቅ ነበር ።

ኋላ ግን ከአሥራ ዘመናት ምዕት ዓመት መግቢያ ጀምሮ የተከሰተውን ፀረ አይሁድነት በመቋቋም ምክንያት የፖለቲካ ቅርፅ አግኝቶ የጎሳ ንቅናቄ እየሆነ መጥቷል ።

ጽዮናዊነት በፖለቲካ ዓላማውና ይዘቱ ተጠናክሮ የወጣው በሀንጋሪ በተወለደውና በቪየና ውስጥ ይኖር በነበረው አይሁዳዊ ጋዜጠኛ በቲዮዶር ሂርዝል (1864—1904) ነው ። ከ1894—1906 በነበረው ወቅት ድሬ ዶፊውስ የተባለ አይሁዳዊ ወታደራዊ መኰንን በፈረንሳይ ሀገር የሀገሪቱን ወታደራዊ ምሥጢር ለጀርመኖች አሳልፈህ ሰጥቷል በመባል በሀሰት ተከሶ ይነገሳታል ። ምንም እንኳ ሂርዝል ከሚኖርበት ጎብረተሰብ ጋር የተዋሀደ ቢሆንም በወቅቱ አይሁዳዊነትን ፀረ አይሁድነትና በተለይም በድራፊውስ ሁኔታ ስሜቱክፋኛስለተነካ አይሁዳውያን የራሳቸውን ሀገርና ብሔራዊ መንግሥት ካላቋቋሙ በስተቀር በዓለም ላይ ለህልውናቸው ምንም ዋስትና የላቸውም የሚል ጽሑፍ በጋዜጣ ከመጻፉ በላይ የጽዮናውያንን ጉባኤ በመጥራትና ሌሎችንም በማስተባበር ለዚህ ዓላማ መታገል ጀመረ ። ኋላም ቺይም ዊይዝማንና

ተከታዮቹ የዚህ ዓይነቱ የአይሁድ መንግሥት በየትም ቦታ ላይሆን በፍልስጥኤም ውስጥ ብቻ ሊመሠረት የሚችል መሆኑን በማመን ለዓላማው መሰከት ጥረት ማድረግ በመጀመራቸው ንቅናቄው እየሰፋና እየተጠናከረ ሄደ ።

ከአንደኛው የዓለም ጦርነት በኋላ የጽዮናዊነት ስሜት በአይሁዳውያን ዘንድ በጣም በመጠናከሩ በፍልስጥኤም መሬት ላይ መስፈርና በዚያም የአይሁድ መንግሥት መመሥረት ቁርጠኛ ዓላማቸው ሆነ ። በዚያን ጊዜ በተለይ በ1917 በተደረገው የባልፎር ስምምነት የአንግሊዝ ቅኝ ገዥዎች ከአይሁዳውያን ጉን በመቆምና ከፍተኛ ድጋፍ በመስጠት አይሁዳውያን በተለያዩ ሀገሮች የደረሰባቸውን መከራና ሥቃይ ምክንያት በማድረግ በፍልስጥኤም መሬት ላይ እንዲሰፍሩ ተደረገ። ይህም ሁኔታ ለጽዮናዊነት የፖለቲካ ዕድገት ወሳኝ እርምጃ ነበር ። እርግጥ በአፈጻጸም ስልት ረገድ በጽዮናውያን መካከል ሙሉ በሙሉ አንድ ዓይነት አመለካከት አልነበረም። የፍልስጥኤምን አረብ ሕዝብና አይሁዳውያን ያቀፈ መንግሥት እንዲመሠረት የደገፉ ተራማጅ ኃይሎችም ይገኙበት ነበር ። ነገር ግን በሚቀጥሉት ዓመታት የጽዮናዊነት ዓላማ ተገባራዊነት ከአረብ ሕዝቦችና በተለይም ከፍልስጥኤም ሕዝብ መንግሥታዊ ህልውና ማግኘትና የራሱን ዕድል በራስ ከመ

ወሰን ጥያቄ ጋር ፍጹም የሚጋጭ መሆኑ በግልጽ ታየ ።

በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ወቅት በተለይ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩ አይሁዳውያን በፋሺዝም በግፍ መጨፍጨፍ ፣ ለአይሁዳውያን በፍልስጥኤም መሬት ላይ መስፈርና የራሳቸውን መንግሥት መመሥረት ከፍተኛ ተቀባይነት ከማስገኘቱም በላይ አጣጥሞ ተግባርም ሆነ ። ብዙም ሳይቆይ ከጦርነቱ በኋላ በኢምፔሪያሊዝም ከፍተኛ ድጋፍ በአስራኤል መንግሥት መቋቋም (1948) የጽዮናዊነት ዓላማ ተግባራዊ ሊሆን ችለ ። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ የፍልስጥኤም ሕዝብ ሕጋዊ የህልውና መብቱን በማጣት ለሰደት ፣ ለአስከፊ ጭቆናና ለጭፍጨፋ ተዳርጓል ። በአካባቢው የሚገኙ ጉረቤት የሆኑ የአረብ ሀገሮችም መሬታቸውን የተነጠቁ ከመሆናቸውም በላይ በየጊዜው የዕብራት ወረራና ጭፍጨፋ ይካሄድባቸዋል ። ሆኖም የዓለም ኮሚኒስትና ተራማጅ ኃይሎች ሁሉ ይህን በዓለም አቀፍ ኢምፔሪያሊዝም ድጋፍና አስተባባሪነት የሚካሄደውን የጽዮናዊነት ፍጹም አድኃሪ ፣ ብሔረተኛና ዘረኛ ፖሊሲ ያወግዛሉ ፤ የፍልስጥኤምን ሕዝብ ሕጋዊ መብት ለማረጋገጥ በሚደረገውም ትግል የየበኩላቸውን አስተዋጽኦ ያደርጋሉ ።

(ዘረኝነትን ፣ ብሔረተኝነትን ይመለከታል ።)

ፀረ አብዮት

(Anti-Revolution)

የፖለቲካ ሥልጣናቸውን ከመነጠቃቸው የተነሣ የአብዮትን ሂደት በምንም መልክ ይሁን ለመግታት ፡ ለማደናቀፍ ፡ ለመቀልበስና ቀድሞ የነበረውን የብዝበዛ ሥርዓት ለመመለስ አዲሱን ማኅበራዊ ሥርዓት በሚታገሉት መደቦችና የአድጎሮት ኃይሎች የሚካሄድ ግልጽ ወይም ሰውር ድርጊትና ደባ ነው ። ይዘም ፀረ አብዮት ድርጊት ዓላማው የወደቀውን ሥልጣን መልሶ ለማቋቋምና ብዝበዛውን ለመዘርጋት ቢሆንም እንደሁኔታው ከኢኮኖሚና ከፖለቲካ አሻቆር አስከ ግልጽ የመሣሪያ ትግል ቅርፅ ሊይዝ ይችላል ። ቡርጂዚውም ሆነ የቡርጂዊው አፈቀላጤዎች ማለትም የ“ግራ” እና የቀኝ አድርባዮች ሁሉ የሕዝባዊ አብዮት መሳካት ጥቅማቸውን የሚነካና ሥልጣናቸውን የሚፃረር በመሆኑ ፀረ አብዮት ድርጊት የሚፈጽሙ ናቸው ።

(አድጋሪን ፡ ይመለከቷል ።)

ፀረ አይሁድነት

(Anti-Semitism)

እውነተኛ መንሥራው የካፒታሊስት ብዝበዛ የሆነውን የሠራተኞች ቁጣና አመፅ ወደ ሌላ አቅጣጫ ለመለወጥና ትክክለኛ ምክንያቱን ለማድበስበስ የታቀደ አይሁድን ክፋኛ የማጥላላትና የማናናቅ የፖለቲካ አስተምህሮ ነው ። ቀድሞ በሃይማኖት ሳቢያ የተመሠረተው ፀረ አይሁድነት ከ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ጀምሮ ንጹዛ የአርያን ዘርና የኖርዲክ ዘር ከሚሉ አድጋሪና ዘረኛ ንድፈ ሐሳቦች ጋር በተያያዘ መንገድ ይበልጥ በዘር ጥላቻ ላይ የተመሠረተ ሆነ ።

በተለይ የናዚ ፋሺስቶች በጀርመን ለደረሰው ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ችግሮች ሁሉ አይሁድን ተጠያቂ በማድረግ ፀረ አይሁድነትን ዓይነተኛ የትግል መሣሪያቸው

አድርገው ተጠቅመውበታል ። በዚህም አይሁድ በተፈጥሮ ዝቅተኛና ወንጀለኛ እንደሆኑ ተቆጠሩ ። የዚግነት መብታቸውንም በማጣት ከሥራቸውና ከኑሮአቸው ተፈናቅለው ተሰደዱ ፤ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩትም እየተጋዙ በግፍ ተጨፈጨፉ ። እስከ ዛሬም ኢምፔሪያሊስቶችና አድጎሮት በአይሁድና አይሁድ ባልሆኑ ሠራተኞችና ሕዝቦች መካከል ቅራኔን በመፍጠር በመካከላቸው መደባዊ የትግል አንድነት እንዳይኖር በማድረግ ሠርቶ አደሩን የሚከፋፍሉበት አንዱ ዘዴ ፀረ አይሁድነት ነው ።

ፀረ ኮሚኒዝም

(Anti-Communism)

የሞኖፖል ካፒታልን ጥቅም የሚያንፀባርቅ በኮሚኒስት ንድፈ ሐሳብና ተግባር ላይ የተነሣ የኢምፔሪያሊዝም ፖሊሲና ርዕዮተ ዓለማዊ አቋም ነው ። የማኅበራዊ ዕድገት ጠላቶች ሁሉ ማለትም የፋይናንስ መሳፍንት፣ ወታደራዊ ቡድኖች፣ ፋሺስቶች፣ ቅኝ ጎዥዎች፣ የመሬት ከበርቱዎች በአጠቃላይ ኢምፔሪያሊዝምና ግብረአበሮቹ ይህን መፈክር በማንገብ ግንባር ፈጥረዋል ።

የፀረ ኮሚኒዝም ዋና ይዘት ማኅበራዊ አብዮቶችን በተለያዩ ስልቶች ለመቀልበስ መጣር ሲሆን ፣ ለዚህ ዓላማ መሳካት የሶሻሊስትን ሥርዓት ማጥላላት ፣ የማርክሲዝም ሌኒኒዝም አስተምህሮ ትክክል እንዳልሆነና በተምኔት ላይ እንደተመሠረተ አድርጎ ለማሳየት መዋከር ፣ የኮሚኒስት ፓርቲዎች ፖሊሲዎች ተጨባጭነት እንደሌላቸውና ለጠብ አጫሪነት እንደሚያገለግሉ አድርጎ ማቅረብ ዓቢይ ታክቲካ ነው ። ኢምፔሪያሊስቶች “የኮሚኒዝምን አደጋ መከላከል” በሚል የተሳሳተ መፈክር ሥር የኮሚኒስቶች አስተሳሰብና ፖሊሲ በሕዝብ ዘንድ ተቀባይነት እንዳያገኝ ለማድረግ ፣ የሠራተኛውን መደብ እንቅስቃሴ ለመበታተን ፣ የዴሞክራሲ ሂደት ለማደናቀፍና የጦር መሣሪያ እሸቅድድምን ተገቢ አድርጎ

ለማቅረብ ይጥራሉ፤ በኮሚኒስቶች ላይ ብቻ ሳይሆን በሶሻሊዝም፣ በዲሞክራሲና በማኅበራዊ ዕድገት ላይ ከፍተኛ ዘመቻ ያካሂዳሉ፤ ማንኛውንም ተራማጅና አብዮታዊ የሆነ ኃይል ሁሉ ያሳድዳሉ፤ ይጨፈጭፋሉ።

ፀረ ኮሚኒስት ፕሮፓጋንዳ በብሔራዊ ፖሊሲ ደረጃ የታቀደና በማንኛውም የሕዝብ መገናኛ ዘዴ የሚሰራጭ ነው። ይህ አቋም ርዕዮተዓለማዊ ትግልን የሚያንፀባርቅ ብቻ ሳይሆን ኮሚኒስቶችን፣ ሠራተኞችንና የብሔራዊ አርኝት እንቅስቃሴዎችን ለማፈን የታቀደ መንግሥታዊ መሣሪያ ነው።

የለየለት አድኃሪ፣ ጦረኛና የፋሺዝም ደጋፊ ከሆነው አክራሪ ፀረኮሚኒዝም የተለየ ለዘብተኛ ፀረ ኮሚኒዝም አቋም የያዙ አንዳንድ የቡርጂ ርዕዮተዓለም ደጋፊዎች ተከስተዋል።

ተዋል። እነዚህ ለዘብተኛ ፀረኮሚኒዝም አቋም ያላቸው የቡርጂ ርዕዮተዓለማዊያን የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መሥራቾች ለማኅበራዊ ንድፈ ሐሳብ ዕድገት ያደረጉትን ሳይንሳዊ አስተዋጽኦ ቢቀበሉም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ለዳበረው የቡርጂ ኅብረተሰብ አያገለግልም በማለት የኮሚኒስት ርዕዮተዓለምን ለማዛባት ይጥራሉ። ይህ የቡርጂውን ርዕዮተዓለም ዝቅጠት የሚያመለክተው ፀረ ኮሚኒዝም አቋማቸው በርዕዮተዓለማዊና በፖለቲካዊ ቀውስ ውስጥ እንዲገቡና ለመንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም እንዲያገቡበድዱ መንሥኤ ሆኗል። ፀረ ኮሚኒዝምና ፀረ ሶቭዬትነት የዘመኑ የቡርጂ ፖለቲካና ርዕዮተዓለም አክራሪ ቀኝ ክንፍ የሚከተለው የሳይንሳዊ ኮሚኒዝምን ንድፈ ሐሳብና ተግባር ለማዛባት ሆነ ተብሎ የታቀደ የአድኅሮት መግለጫ ነው።

ፈረንሳይ ቁስአካልነት ፡ የ18ኛው ምዕት ዓመት (የ—)

(French Materialism af 18th
Century)

ከ17ኛው ምዕት ዓመት ቁስአካልነት በጥልቀትም ሆነ በአጠናን ዘዴ የተሻለና ብሔራዊ ክልልን አልፎ አስተዋጽኦ በማድረግ ቁስአካልነትን ከከፍተኛ ደረጃ ላይ ያደረሰ ፍልስፍና ነው። የእንግሊዝ የ17ኛው ምዕት ዓመት ቁስአካልነት የሚያንፀባርቀው የቡርጂዚውንና የፊውዳል መኳንንቱን ስምምነት ነበር። የፈረንሳይ ቁስአካልነት ግን የሚገልጸው የተራማጅ ቡርጂዉን አመለካከት ስለነበር በኅብረተሰቡ ውስጥ በያለገጠ ጠልቆ ለመግባት ችሏል። የፍልስፍናው ቀማሪዎችም የላቲን ቋንቋን በመተውና በፈረንሳይኛ ቋንቋ በመጠቀም መዝገብ ቃላት፣ ኢንሳይክሎፒዲያና መጣጥፎች በማዘጋጀት ሐሳባቸውን ለማስራጨት ሞከረዋል። የዴካርትን ሐሳባዊ አዝማሚያ ወደ ጐን በመተውና ተናክላታዊ አመለካከቱን ብቻ በማዳበር ዕውቀት ከልምድ መገኘቱንና ፖለቲካና ትምህርት በኅብረተሰቡ ውስጥ ያላቸውን ወሳኝ ሚና አስተምረዋል። ከዚህም ጥናት በመነሣት ጠቃሚ የሆኑ የፖለቲካ ንድፈ ሐሳቦችን ቀምረዋል። ሃይማኖትን በይፋ በመዋጋት ኢአማኒትን አሰራጭተዋል። ደ ላሜትሪ፣ ሄልቬትየስ፣ ዲደሮና ሆልባኽ የዚህ ፍልስፍና ታዋቂ አራማጆች ናቸው።

(ካርቲየር፣ ዶክትሪንን ይመለከታል።)

ፈርጆች

(Categories)

በተፈጥሮ ፣ በኅብረተሰብና በዕውቀት የሚገኙ ክስተቶች የሚያሳዩዋቸውን አጠቃላይና መሠረታዊ ባሕርያት ፣ ገጽታዎችና ግንኙነቶች የሚያንፀባርቁ ጽንሰ ሐሳቦች ናቸው። ፈርጆች የሚቀረፁት በማኅበራዊ

ተግባር ላይ ተመሥርቶ በሚያደገው የዕውቀት ታሪካዊ ሂደት ውስጥ ነው። በመሆኑም ሰው ስለአካባቢው የጠለቀ ዕውቀት እንዲያገኝ ይረዳሉ።

የፈርጆች ጽንሰ ሐሳብ ከፍልስፍና ዕድገት ጋር እያደገና እየዳበረ የመጣ ነው። ለምሳሌ ጥንታውያን ፈላስፎች በዓለም ያሉ ክስተቶች ሁሉ “መነሻ ንጥረ ነገሮች” ከሚሏቸው እንደ ውሀ ፣ እንደአየር ፣ እንደ መሬት ፣ እንደአሳት ፣ ከመሳሰሉት የመነጨ ናቸው። በማለት የክስተቶችን ባሕርያት ሁሉ ከነዚህ ንጥረ ነገሮች ባሕርያት እንፃር ለማብራራት ሞከረዋል።

በፍልስፍና ዕድገት ውስጥ የተከሰቱ አመለካከቶችን መነሻ በማድረግ ስለፈርጆች ዲያሌክቲካዊና ቁስአካላዊ መሠረት የጣለው ማርክሲዝም ነው። በዚህም መሠረት ፈርጆች የሰው ልጅ ድምር ዕውቀት መግለጫ ፣ የክስተቶች ሁሉ ልዩነትና እንድነት መገንዘብ ቢያ፣ የዕድገታቸውም ሕግ መረጃ ሆነዋል። የፍልስፍና ፈርጆች የሰው ልጅ ስለ ቁስአካላዊው ዓለም ያለው ግንዛቤ ከደረሰበት የዕድገት ደረጃ ተነሥተን ክስተቶችን ሁሉ በተናጠል ወይም እንደተመሳሳይነታቸው በቡድን እየመደብን ከአጠቃላይ ባሕርይና ግንኙነታቸው እንፃር ለመመርመርና ስለቁስ አካላዊው ዓለም ያለን ግንዛቤ በሕዋሳቶቻችን እማካይነት ከምናገኘው ሕውስታዊ መረጃ ወደ ረቂቅ ማሰላሰል ፣ ስለነገሮች ካለን የተናጠል ዕውቀት ወደ ሁለንታዊ ዕውቀት የሚደረግ የውስብስብ ሂደት ውጤት ናቸው። ስለዚህ ጽንሰ ሐሳቦችንና ፈርጆችን መቅረፅ የረቂቅ አስተሳሰብ ዓይነትና ባሕርይ ነው። ይህም በመሆኑ ፈርጆች የነባራዊውን ዓለም ሕግጋት ለመገንዘብ በሚደረገው ጥረት ውስጥ ከፍተኛ ሚና ይጫወታሉ። የማናቸውም ነገር ፍሬ ነገርና የዕድገት ሕግጋት ግን በውጫዊ ገጽታ ብቻ የማይገለጹ በመሆናቸው በሕውስታዎቻችን ብቻ ልንደርስባቸው እንችልም። ከዚህም የተነሣ ከነገሩ ውጫዊ ገጽታ በማለፍና ፍሬ ነገሩን ለመጨበጥ ፈርጆች ስለሚረዱን ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን

ለመቅረፅና የሳይንሶችን ሕግጋት ለመረዳት እንችላለን ።

ሁለንታዊ የዕድገት ሕግጋት በፈርጆች አማካይነት የሚገለጹ ስለሆኑ ሕግጋትን ለመረዳት ፈርጆችን መገንዘብ ፣ ፈርጆችን ጠንቅቆ ለማወቅ ሕግጋትን መረዳት ያስፈልጋል ። ይህም የሚያሳየን ፈርጆች በእውነታና በአስተሳሰብ ውስጥ የሚገኙ ክስተቶችን ጠንቅቆ ለማወቅ በሚደረግ የአጠናን ዘዴ ጠቀሜታ እንዳላቸው ነው ።

ፈርጆች የማይለወጡ አይደሉም ፤ ሰዎችም እንዳላቸው አይፈጥሯቸውም ። በእውነታ ውስጥ የሚገኙ ነገሮችና ክስተቶች እንደሚያድጉ ሁሉ ፈርጆችም እየዳበሩ ይሄዳሉ ። ይህም በአስተሳሰብና በህልውና መካከል ያለውን ግንኙነት እንዲሁም የፈርጆችንና የዕውቀትን ዲያሌክቲክስ ያሳያል ።

እያንዳንዱ ፈርጅ የነባራዊ እውነታን የተወሰነ ዘርፍ የሚያንፀባርቅ ሲሆን ፈርጆች በድምሩ ወይም በጥቅሉ የተፈጥሮን ዘለዓለማዊ የዕድገትና የቅስቃሴ ሕግጋት እስከተወሰነ ድረጃ ይገልጻሉ ።

ፈርጆች በነባራዊ እውነታና በዕውቀት ዕድገት ሕግጋት መሠረት እንዳቸው ከሌላቸው የሚመነጩ ፣ የተያያዙና ሥርዓት ያላቸው ናቸው ።

(ስፍራና ጊዜን ፣ ይዘትንና ቅርፅን ፣ መን ሥሌትና ተገቢነትን ፣ ገደብንና አጋጣሚን ይመለከታል ።)

ፈቃዳዊነት (Voluntarism)

ፈቃድን የዓለም መሠረት በማድረግ ፈቃድ ከተፈጥሮና ከነባራዊነት ነባራዊ ሕጎች በላይ ነው የሚልና የሰው ፈቃድ የእካባቢው ሁኔታ ተገዥ መሆኑን የሚክድ የሐሳባዊ ፍልስፍና እዝማሚያ ነው ። ፈቃዳዊነት በተለያዩ መልኮች የሚገለጽ ቢሆንም መሠረታዊ አስተሳሰቡ የተገነባው በፈቃድ የበላይነትና ቀዳሚነት ላይ ነው ።

እንደ ፈቃዳውያን አባባል በዓለም ውስጥ ያሉ ነገሮችን ፣ ክስተቶችን ፣ የሚፈ

ጽሙ ሁኔታዎችንም የምንረዳው የአንድ የተደበቀ ፈቃድ ውጤት መሆናቸውን ስንቀበል ነው ። በነሱ እነጋገር ቁስአካል በጭፍን ተናክሎታዊ ሕጎች የሚገዛ በመሆኑ የነገሮች ምንጭና መሠረት ሊሆን አይችልም ። የዓለም መሠረት ሐሳብ ነው የሚለውንም (የሐሳባውያን) እመለካከት አይቀበሉትም ፤ ምክንያቱም ሐሳብ እራሱ የፈቃድ ውጤት ከመሆኑም በላይ ነገሮችን የመገንዘብ ችሎታ እንጂ የመወሰን ፣ የማመንጨት ፣ የመፈጸም ኃይል የለውም ብለው ስለሚያምኑ ነው ።

ፈቃዳዊነት ወደ ምሥጢራዊነት የሚያመራ ከመሆኑም በላይ የፍልስፍናው መንፈስ ብዙውን ጊዜ የሚገልጸው የኃይልን አምልኮ ነው ። ፈቃድን ከሁሉ በላይ ለማድረግ የሚያሳየው ጥረት የሚያመራው ወደ ኢምክትያዊ አስተሳሰብ ነው ። ሰውን ለማይታወቅ ኃይል ተገዥ ከማድረግም እያመልጥም ፤ ምክንያቱም ፈቃድ በነገሮች ላይ ተፅዕኖ ሊኖረው የሚችለው ከነባራዊ ሕጎች በላይ በመሆን ሳይሆን ሕጎችን ዐውቆ ችሎታውን እመዛዝና በዚያው መሠረት ሲንቀሳቀስ ነው ። ከፈቀድኩ ሁሉ ይቻለኛል ማለት የነገሮች ተገዥ ያደርጋል እንጂ በነሱ ላይ ቁጥጥር ለማድረግ እያስችልም ። ቸፕንህወርና ኒቸየዚህ ፍልስፍና እራማጅ ከሆኑት ውስጥ ዋናዎቹ ናቸው ።

ፈቃድ (Will)

ወደ ንቁና አስቀድሞ ወደ ተወሰነ ከንዋኔ የተመራ ተግባርና አንድ ነገር መሆን አለበት ወይም መደረግ አለበት የሚል ግምት ወይም ውሳኔ ነው ። ባጭሩ ፈቃድ የተወሰነ ከንዋኔ ወይም ከንዋኔዎችን ለማካሄድ ሰዎች የሚኖራቸውን ንቁና ቁርጠኛ ውሳኔን የሚገልጽ ጽንሰ ሐሳብ ነው ።

ሐሳባውያን ፈቃድ ከነባራዊው ዓለም የተገነጠለና በነባራዊ ግዴታ ላይ ያልተመሠረተ እንደሆነ በመቁጠር የሰዎችን እንቅስቃሴና ባሕርይ ሐሳባዊ በሆነ መንገድ ለመግለጽ ነፃ ፈቃድ የሚለውን አስተሳሰብ ያራምዳሉ ። ሐቁ ግን የማናቸውም ፈቃድ ወይም ንቁና

አስቀድሞ የተወጠነ ዓላማ ያለው የሰው ልጅ ከንዋኔ ምንጭ ነባራዊው ዓለም መሆኑ ነው። ነባራዊው ዓለም ከግለሰቡ ውስጣዊ ሁኔታዎች ማለትም ፍላጎት፣ ጥቅም፣ ምኞት ዕውቀት ወዘተ... አኳያ ሲታይ ግለሰቡ የተለያዩ ዓላማዎችን እንዲወጥንና እንዲወስን፣ በዚህ ኛው ወይም በዚያኛው መንገድ እንዲያከናውን ያስገድደዋል። ለሰዚህም ከነባራዊው ግዴታ ተነጥሎ በሐሳባዊ ምኞት ብቻ የሚመረጥ ፈቃድ ነፃ ሊሆን አይችልም፤ ፈቃድ ነፃ ሊሆን የሚችለው ግን በነባራዊ ግዴታ መሠረት በትክክል የተመረጠ ሲሆን ብቻ ነው።

ባጠቃላይ ነፃነት ማለት ግዴታን መገንዘብ፣ ከግዴታ ውጭ መኖር አለመቻልን ግወቅ ማለት ነው። ግዴታ እስከአልታወቀና ከዚሁ ጋር እስካልተገናዘበ ድረስ ደግሞ ነፃነት አርባና የለውም። ነፃነት ከተፈጥሮ አዊ ሕግጋት ነፃ በመሆን በቅዠት ላይ የተመሠረተ ሳይሆን እነዚህን ሕግጋት በማወቅና ዕውቀቱ በተቀናበረ መንገድ ወደ ተወሰነ አቅጣጫ ማምራት እንዲችል በሚከፍተው ዕድል ላይ የተመሠረተ ነው። ይህም ልናያቸው በማንችላቸው ሁለት የሕግ ክፍሎች ማለትም ከውጫዊ የተፈጥሮ ሕግጋት አኳያም ሆነ የሰዎችን አካላዊ ወይም መንፈሳዊ ህልውና ከሚገዙት ሕግጋት አኳያ ተፈጻሚነት ያለው ነው። ለሰዚህም ፍሬደሪክ ኤንግልስ እንዳለው ነፃነት ማለት በአድራጊው ዕውቀት ላይ ተመሥርቶ ውሳኔዎችን ለመወሰን መቻል ማለት ነው።

የፈቃድ ምንነት ጉልቶ የሚታየው አንድ ግለሰብ አስቀድሞ የወጠነውን ዓላማ ጻር ለማድረስ የተወሰኑ ውስጣዊና ውጫዊ ዕንቅፋቶችን አሸንፎ ለመውጣት ሲታገል ነው። የፈቃድ የመጀመሪያው ደረጃ ዓላማን የመቀየሱና የመረዳቱ ጉዳይ ነው። ለከንዋኔው የሚደረገው ውሳኔ፣ ይህንንም ሥራ ላይ ለማዋል አመች የሆኑትን ዘዴዎች መመረጡ ሁለተኛውን ደረጃ ይይዛል። አንድ ከንዋኔ የፈቃድ ከንዋኔ ነው ተብሎ ሊገለጽ የሚችለው ከውሳኔ የመነጨ እስከሆነ ድረስ ብቻ ነው። ፈቃድን የመፈጸም ኃይል የተፈጥሮ ስጦታ አይደለም። ዓላማን የመምረጥ ዐቅምና ችሎታ፣ ትክክለኛ ውሳኔዎችን መወሰንና ተግባራዊ ማድረግ እንዲሁም አንድን የተጀመረ ተግባር አጠናቆ መፈጸም የዕውቀት፣

የልምድ፣ የትምህርትና እራሱን የማስተማር ውጤት ናቸው። ለምሳሌ ታሪክ የሰዎች ከንዋኔ ውጤት ቢሆንም ሰዎች ግን ታሪክን የሚሠሩት በዘፈቀደ ሳይሆን በምርት ኃይሎችና በምርት ግንኙነቶች መሀል ያለውን ቅሪት ተገንዝበው ቁሳዊ ሁኔታቸው የሚፈቅድላቸውን ችሎታ ሲመርጡ ነው።

(ዕውቀትን፣ ተግባርን፣ አብዮትን ይመለከታል።)

ፈጠራ

(Creativity)

አዲስ ቁስአካላዊ እሴቶችንና መንፈሳዊ ፋይዳዎችን የመፍጠር ችሎታንና እንቅስቃሴን ያመለክታል። ፈጠራ በሂደት ሥራ ውስጥ የተገኘና በተፈጥሮአዊ ክስተቶች ላይ ሰው ዕውቀቱን አክሎ የተለያዩ ሰብአዊ ፍላጎቶችን የሚያሟሉ አዳዲስ ነገሮችን የማመን ጨቱ ችሎታ ነው። ሐሳባውያን የፈጠራ ሥራን ምንጭ ዲበ አካላዊ ወይም ደመናዊ ላዊ ወዘተ... አድርገው ይመለከቱታል። ነገር ግን በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ትክክለኛ አመለካከት የፈጠራ ሥራ የሰው ጠቅላላ አእምሮአዊና ቁሳዊ ኃይሎች ማለትም ምናቡ፣ ልምዱ፣ የችሎታ ደረጃውና ሥራው ተዳምረው አዲስ እውነታ ለመፍጠር የሚሳተፉበት ሂደት ነው። ይህም በልምድና በተግባር የሚገኝና የሚጻብር ነው።

(ሥራን፣ ለሻሊስታዊ የሥራ ውድድርን ይመለከታል።)

ፋሪየ፣ ፍራንሷ ማሪ ሻርል

(Fourier, François Marie Charles)

ከ1772—1837 የኖረ፣ ከአንድ ፈረንሳዊ ነጋዴ ቤተሰብ የተወለደ ተምኔታዊ ሰሻሊስት ነው። ፋሪየ የፈረንሳይ አብዮት ርዕዮተዓለማውያን በሚሉትና በተጨማሪ እውነታ መካከል ያለውን ቅሪት፣ በፀብታ ሞትና በድሆች መካከል ያለውን ተፃራሪነት፣ የአብዛኛው ሕዝብ ሞራል መውደቅን ይፋ በማውጣት በቡርጂው ኅብረተሰብ ላይ ጥልቀት ያለው ጌሰ የሰነዘረ ምሁር ነው።

ቆሚለታለሁ የሚለውን የሰሻሊስት ሥርዓት ትክክለኛ አድርጎ ለማቅረብ የተጠቀመው ሰብእናን ለመቅረብ አካባቢና ትምህርት ወሳኝ ሚና ይጫወታሉ በሚለው በፈረንሳይ ቄስአካላውያን በኩረ ሐሳብ ነው ።

በፉሪየ አመለካከት የለው ባሕርያት በሙሉ እንከን የለሽ ናቸው ። ስህተት የለው ባሕርይ አይደለም ፤ የስህተት ምንጩ ሰው የሚኖርበት ኅብረተሰብ ነው ። የሰውን ፍላጎት ማፈን ተገቢም አስፈላጊም አይደለም ፤ ይልቁንም የሰው ፍላጎት በተሻለ ሁኔታ የሚረካበትንና የሚያድግበትን ኅብረተሰብ መፍጠር አስፈላጊ ነው ። በአእምሮና በጉልበት ሥራ ፣ በከተማና በገጠር መካከል ያለው ቅራኔ መፈታት ምርታማነትን ይጨምራል ፤ ህብት እንዲትረፈረፍ ያደርጋል ። ከፍፍልም በሥራና በችሎታ መጠን ይሆናል ።

ፉሪየ ስለመጪው ኅብረተሰብ የሰነዘራቸው ሐሳቦች ከፍተኛ ግምት የሚሰጣቸው ናቸው ። ይሁን እንጂ የወዝአደሩን ታሪካዊ ተልዕኮና ማኅበራዊ አብዮትን በሚመለከት ትክክለኛ ግንዛቤ ማጣቱ በሌሎቹ ተምኔታውያን ሰሻሊስቶች ላይ የታየው ድክመት የሱም ድክመት መሆኑን ያሳያል ።

(ተምኔታዊ ሰሻሊዝምን ይመለከታል ።)

ፊቸት ፡ ዮሐን ጎቲሊብ

(Fichte, Johann Gottlieb)

1762—1814 የኖረ ፡ ከካንት ቀጥሎ የተነሣ የጀርመን ብሉይ ሐሳባዊ ፍልስፍና መሪ ነበር ። የጀርመንን መዋህድ የሚደግፍና የፈውዳላዊ ስሪትና በርሱም ላይ ተመሥርቶ ይገኝ የነበረው ጥቅምና ማዕረግ እንዲጠፋ የታገለ ፡ “ተግባራዊ” የሆነ ፍልስፍናን ፣ ሥነ ምግባርን ፣ መንግሥትንና ሕጋዊ ሥርዓትን በጣም የሚደግፍ ፈላስፋ ነበር ። ሆኖም ፊቸት “ተግባርን” የተረዳው የሥነ ምግባራዊ ክዋኔ ብቻ እንደሆነ አድርጎ ሲሆን “ተግባራዊ” ፍልስፍና በሥራ ሊገለጽ የሚችለው የሳይንሳዊ ዕውቀት ሥርዓት በቅድሚያ ሲመቻችለት ነው ብሎ ያምን ነበር ። ዓለምን የፈጠረው

ግላዊ ያልሆነ ነገር ግን ፍጹማዊነት ያለው እንደ ኃይል ነው ፤ የሰው እኔ የመነጨው ከፍጹማዊው እኔ ሲሆን የሰው እኔ ግን ውሱንና ከተፈጥሮ ጋር የሚታገል ነው ይላል ።

አእምሮአችን እውነትን ለማስተዋል የሚችለው የምክንያዊ ዕውቀት እንዲከፍል በሆነው በአእምሮታዊ ጭልታ አማካይነት ነው ። ምክንያዊ ዕውቀት የተመሠረተው በእንብሮ ፣ በተቃርኖና በአስተዳምሮ ሥነ አመክንዮአዊ ሂደት ላይ ነው ። ይህም የሚገልጸው በእኔና እኔ ባልሆነ ማለትም በሰዎችና በተፈጥሮ መካከል ያለውን ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት ነው ። በሥነ ምግባርም ረገድ የፊቸት አስተሳሰብ ነፃነት ምክንያት አልባ የሆነ ከንዋኔ ሳይሆን ሰዎች ስለ ግዴታ (ስለ አስገዳጅ ሁኔታዎች) በላቸው ሐሳብ ላይ ተመሥርተው የሚፈጽሙት ድርጊት ነው ይላል ። ለሰዎች የሚሰጠው የነፃነት መጠን በግለሰቡ ጥበብ የሚወስን ሳይሆን ግለሰቡ በሚገኝበት ታሪካዊ ወቅት የሚወስን ነው ብሎም ያምናል ። በወቅቱ በጀርመን ውስጥ ፈውዳሊዝም የተንሰራፋ ስለነበር ካፒታሊስታዊ ዕድገት ይበጃል ብሎ ያስበው “ዝግ የነጋዴዎች” መንግሥት ሲመሠረት እንደሆነ ማለትም የጀርመን ቡርጂዚኪ ኢንዱስትሪን ያሳድግ ዘንድ መንግሥት ኢኮኖሚውን ከውጭ ተፎካካሪዎች ዝግ ሲያደርግና ሲከላከል ነው የሚል ነበር ። በዚህ ተምኔታዊ መንግሥት ውስጥ እንዳንድ አድኃሪ ገጽታዎች (ጠባብ የጀርመን ብሔር የበላይነት ስሜት) ቢታይበትም በጀርመን ውስጥ የሚርከንቲሊዝምን ማቆጣጠር የሚያግዝ ነበር ።

የፊቸት አስተሳሰብ ከመሠረቱ ሐሳባዊ ቢሆንም ከላይ እንደተጠቀሰው ለካፒታሊዝም ዕድገት በወቅቱ የቆመ በመሆኑና ትክክለኛው መንግሥት የሚጠፋና የሚከሰም መንግሥት ነው በማለቱ ተራማጅ ነበር ። ለዚህም ነው አንጋፋዎቹ የማርክሲዝም ሌኒኒዝም መሥራቾች የፊቸትን አስተምህሮ አድኃሪና ተራማጅ ገጽታዎች በጥልቀት ካጠኑ በኋላ እርሱ የሰጠውን አስተዋጽኦ በማድነቅ በተለይም ኤንግልስ ከጀርመን ፈላስፎች መካከል ኮሚኒስቶች ሰፊቸት ታላቅ ክብር ይሰጣሉ ያለው ።

ፊውዳሊዝም
(Feudalism)

ፊውድ ግለት ሰፋፊ የመሬት ይዞታ ግለት ሲሆን ፊውዳሊዝም ሰፋፊ መሬቶች የምርት ዋነኛ መሠረቶች የሆኑበትና በግል የተያዙበት ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ግለት ነው።

የጥንታዊ ጋርዮሽ ወይም የባሪያ አሳዳሪ ሥርዓቶች ተንኮታኩተው ከወደቁ በኋላ የሚመጣና ከሞላ ጉደል በሀገሮች ውስጥ ሁሉ የታየ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ነው። ፊውዳሊዝም ከባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ቀጥሎ ሁለተኛው ኅብረተሰብ በመደብ የተከፋፈለበት የታሪክ የዕድገት ደረጃ ነው። የፊውዳሊዝም ሥርዓት መሠረታዊ መደቦች የመሬት ባለቤቱና ገበሬው ሲሆኑ የገዥው መደብ በልዩ ልዩ ማኅበራዊ ክፍሎች (ሰሻል አስቴት) የተከፋፈለና ዝቅተኛ የአስቴት ክፍል በከፍተኛው ክፍል ሥልጣንና ኃይል ሥር የሚወድቅበት ሥርዓት ነው። በዚህ ሥርዓት ውስጥ ከሚገኙት ከፍተኛ ፊውዳሎች ውስጥ ቤተክህነት አንዷ ናት።

የፊውዳሊዝም ሥርዓት የምርት ግንኙነት የሚመሠረተው የማምረቻ መሣሪያዎች በተሰደም መሬት በአብዛኛው በፊውዳሊዝም መደብ በሚያዝበትና ገበሬው የፊውዳሊዝም መደብ ጥገኛ እንዲሆን በሚያደርገው የክፍል የማምረቻ መሣሪያዎች ባለቤትነት ላይ ነው። ከዚህ ይዞታ የተነሣ ገበሬው ለፊውዳሊዝም መደብ እንዲሠራና ማናቸውንም የጉል በት አገልግሎት እንዲሰጥ የሚያደርግ ሥርዓት ነው። ለፊውዳሊዝም መደብ በጉልበትና በሌላም መልክ መስጠት ያለበትን ኪራይ ከክፍለ በኋላ ገበሬው የራሱን አነስተኛ መሬት ስለሚያርስና የምርቱም ተጠቃሚ ስለሚሆን ለማምረቻ የሚገልግልባቸውን መሣሪያዎች የማሻሻል ፍላጎት ይኖረዋል። ስለሆነም በፊውዳሊዝም ሥርዓት ውስጥ የምርት ኃይሎች የሚያደጉት ጥገኛ በሆነውና (የቤት ዕቃዎች፣ አነስተኛ መሣሪያዎች) በሥራው ላይ የተወሰነ ቁሳዊ ጥቅም ባለው የገበሬው ጉልበት (ሥራ) አማካይነት ነው።

የፊውዳሊዝም ስልተ ምርት ዓይነተኛ ባሕርይና የብዝበዛ መልክ የመሬት ኪራይ ሲሆን ይህም የመሬት ኪራይ የጉልበት፣ የዓይነትና

የገንዘብ መልኮች አሉት። የመሬት ኪራይ በአብዛኛው ጊዜ ጭሰኛው በትርፍ ጉልበት የሚያስገኘውን ምርት ብቻ ሳይሆን በአጠቃላይ ላጊ ጉልበት ከሚያፈራው ምርት የተወሰነ መጠንንም ጭምር ያጠቃልላል።

ፊውዳሊዝም ገጠና በከተማው ላይ ተዕዕኖ የሚያሳድርበትና የሚበዙበት ሊኮኖሚው ተፈጥሮአዊ ግለትም ምርቱ ሰፍኖታ እንጂ ለገበያ የማይመረትበት ግን በራዊ ሥርዓት ነው። ቴክኖሎጂ የጉላ ዕድገት የማያሳይበት፣ የአካባቢዎች (ግንባራ ሰቦች) ተበታትኖና ተነጣጥሎ መገኘት፣ የመገናኛና የመጓጓዣ አገልግሎቶች አልመሰረቱት፣ ከወግ፣ ከልማድና ከሃይማኖት ከፍተኛ ጫናና ጥበቅ ቁጥጥር የተነሣ የምርት ኃይሎች ዕድገት ዝቅተኛ የሆነበት ሥርዓት ነው። የምርት ዋነኛ መሠረት ሰፋፊ የመሬት ይዞታ የሆነበትና በርካታ ብጥሰጣሪ መሬቶች ግን በገበሬው የሚያዙበት፣ ገበሬውም በፊውዳሊዝም መደብ ኢኮኖሚያዊ ጥገኝነት ሥር የሚገኝበትና የርሱም ሥልጣን ታዛዥ የሆነ በት ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት ነው። በዚህ ሥርዓት ማኅበር የከተማው ነጋዴ በግልጽ ተደራጅቶ ሥራውን ቢያከናውንም የፊውዳሊዝም መደብ አባላት ስለትገጠት የፍጆታ ዕቃዎች ከፍተኛ ገንዘብ ስለሚያወጡ ለማምረቻ መሣሪያዎች መሻሻል የሚያደርጉት ጥረት በጣም ዝቅተኛ ነው።

የፊውዳሊዝም ሥርዓት ላዕላይ መዋትር ልዩ የሚያደርጉት የራሱ የሆኑ ባሕርያት አሉት፤ እነዚህም የፊውዳሊዝም መንግሥት ቅርፅ ፍጹማዊ ንጉሠ ነገሥታዊ አገዛዝ መሆን፣ በኅብረተሰቡ ጎሊናዊ ሕይወት ውስጥ ደግሞ ሃይማኖታዊ ርዕዮተዓለም የበላይነትን መያዝና በአጠቃላይ ሲታይ የኅብረተሰቡ ማኅበራዊ አስተሳሰብ ዕድገት ሃይማኖታዊ መልክ መያዝ ናቸው። እያንዳንዱ ፊውዳሊዝም ሰፋፊ መሬቱን ከሌሎች ለመከላከል፣ ለፍረው የሚገኙትን አራሾች ረገጦ ግብር ለማስከፈልና ለመበዝበዝ የሚያስችለው የራሱ ወታደራዊ ኃይል አለው። በዚህ ዓይነት ከላይ እስከታች የተዋረረው የፊውዳሊዝም ሥርዓት ቁጥጥር ንጉሠ ነገሥቱ እንደመሆኑ ሃይማኖትም ከላይ እስከታች ድረስ በተዋረድ ከሥርዓቱ ጋር ተዋትር ይገኛል። ዝቅተኛው እስቴት በከፍተኛው ሥር እንዳለ ሁሉ ንጉሠ

ነገሥቱም በእግዚአብሔር የተመረጠና የእግዚአብሔር የበቃች እንደሆነ ይሰበካል ።

እንደግንኛውም በመደብ የተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውሉ የፊውዳሉ ኅብረተሰብ ታሪክ በመደብ ትግል ላይ የተመሠረተ ነው ። የኅብረው መደብ በገጠር ውስጥ ተበቃትኖ የሚኖር እንደመሆኑ ትራኒውና ትግሉ ጉልቶ አይታይም ፤ ለግሥትና ለባርም አስቸጋሪ ነው ። ነገር ግን በከተማ ውስጥ በግልጽ ተደራጅቶ የሚገኘው የከተማ ነጋዴ የተሰባሰበ በመሆኑና ይህም ኃይል ስለሚሰጠው የፊውዳሉ ሥርዓት ትራኒ ጉልቶ የሚታየው በከተማ ውስጥ በፊውዳሉና ወደ ቡርሻ ዚነት በሚለወጠው ነጋዴ መሀል ነው ። የኅብረው አመፅ የይግናታዊ ሽፋን በይዝም የፊውዳሉን ሥርዓት በግናታት ውድቀቱን አፋጥኗል ። ከዚህም የተነሣ የፊውዳሉ ሥርዓት በካርታሊስቲክ ግለሰቦች በሦስተኛ ወና በመፈረሻው የመደብ ኅብረተሰብ ተጥቅ ።

(የቡርሻ እብዮትን ፣ ካርታሊዝምን ይመለከታል ።)

ፊውዳላዊ የመሬት ኪራይ

(Feudal Ground Rent)

የፊውዳሉ ሥርዓት የገዥ መደብ አባላት መሬትን በግል ንብረትነት በመያዝ ከግዳርያቸው የሚወስዱት ክፍያ ፊውዳላዊ የመሬት ኪራይ ይባላል ። ፊውዳላዊ የመሬት ኪራይ ገባርቶ የሚፈጥሩትን ተረፈ ምርት ሙሉ ሙሉ ያጠቃልላል ። ፊውዳላዊ የመሬት ኪራይ የሚይዘው ቅርፅ የጉል በት ሥራ ፣ የምርት ክፍያ ወይንም የገንዘብ ክፍያ ሊሆን ይችላል ። በተለይ በፊውዳሉ ዘመን የመጀመሪያ ክፍል ላይ በቅጥታ በጉልበት መልክ የተደረገ ብዝበዛ ዋናው የኪራይ ዓይነት ነበር ። በዚህ የብዝበዛ ዓይነት መመሪት ገባሩ በሳምንት ለተወሰኑ ቀናት በፊውዳላ ገዥው እንዲሠራ ይገደድ ነበር ። የፊውዳሉ ሥርዓት እያደገ ሲሄድ በምርት ዓይነት የሚደረግ ብዝበዛ አየተጠናከረ በጉልበት ሥራ መልክ ከሚደረገው ብዝበዛ ጋር ጉን ለጉን ፣ እያደርፍ አየተካው መሄድ ጀመረ ። በዚህ የክፍያ ቅርፅ አግካይነት ገባሩ የራሱ ይዞታ በሆነው መሬት ላይ ያፈራውን

እህል ፣ ከብት ፣ ዶር ፣ ሌሎች የእርሻ ምርት ዓይነቶች እንዲሁም ልዩ ልዩ የእደ የበባት ምርቶች ለፊውዳላ ገዥው ለመስጠት ይገደድ ነበር ። በተለይ በፊውዳሉ ዘመን መጨረሻ ክፍል የሸቀጥ ምርትና የገንዘብ ልውውጥ እያደገ በመሄዱ የፊውዳላ ገዥዎች በዓይነት ይቀበሉት የነበረውን ክፍያ በይበልጥ በገንዘብ መልክ ይተበሉ ጀመር ። የሸቀጥ ምርትና የገንዘብ ልውውጥ መስፋፋት የፊውዳላ ገዥዎች ለሀብት የነበራቸውን ጥም በግባባ ላል የፊውዳሉ ሥርዓት ብዝበዛ እየከፋ እንዲጀድ አድርጉታል ።

ፊውዳል ሶሻሊዝም

(Feudal Socialism)

በክፈላ ሕዝብና ትካዜን ፣ በክፈላ ሰሩ ብና ዘለፋን ያዘለ ፣ በክፈላ ያለፈውን ዘመን (የፊውዳሉን) ጥሩነትና የመጪውን ዘመን አስፈሪነት የሚያስተጋባ በቡርሻው ሥልጣን መያዝ የተቆጠረ መሳፍንት የቲም መውጫ ልፈፋ ነው ። የሕዝብን ድጋፍ ለግጥነት ሲል ለይስሙላ የመሳፍንቱን የትም ችላ በግለሰብና ለተባዛዊነት የሠራተኛ መደብ ተቆርቋሪ በመሆኑና በቡርሻውን ኅብረተሰብ የተቃወመና የነቀፈ አስተሳሰብ ነው ። መሳፍንቱ በቡርሻዚውን በፖለቲካ ትግል እንደ ግይዳታመት ስለተረፉ ዘመቻቸውን በሥነ ጽሑፍ ጦርነት ብቻ እንዲወስኑ በመገደባቸው በቡርሻዚው ላይ መራራ ፣ መሰሪና አጥንት ስብረው የሚገቡ ጌቶችን ለንዝረዋል ። ሆኖም የፊውዳል ሶሻሊዝም የታሪክን ግልጋል ያልተገነዘበ በመሆኑ መሣቂያ መሳለቂያና ውድቅ ሆኗል ።

ፊዝዮክራሲ

(Physiocracy)

በ18ኛው ምዕተ ዓመት በፈረንሳይ ውስጥ ተጠናቅሮ የቀረበ የብሉይ ፖለቲካዊ አኮኖሚ አካል ነው ። ፊዝዮክራሲ የግሪክ ቃል ሲሆን ትርጉሙም የተፈጥሮ ኃይል ግለት ነው ። በፊዝዮክራሲ ጥናት

ውስጥ በይበልጥ የሚታወቁት መሥራቾ ፍራንዲ ኪኒና የሱ ዋና ተከታይና አካባቢው ርቢር ገዝ ቲርጎ ናቸው።

ፊዝዮክራሲ የተባለው የኢኮኖሚ አስተሳሰብ ሀብት የሚመነጨው ከልውውጥ ወይም ከንግድ ነው። የሚለውን የሚርካንቲ ሊዝም አስተያየት በመቃወም ሀብት የሚፈጠረውና ለከምችት የሚሆን የተጣራ ገቢ የሚገኘው በምርት መስክ ነው። የሚል አስተሳሰብ የሚያራምድ ነው። ሆኖም የተጣራ ገቢ ወይም የሀብት ምንጭ ማንኛውም የምርት ተግባር ሳይሆን የእርሻ ሥራ ብቻ ነው በማለትና ይህም ሀብት ከተፈጥሮ የተገኘ (ከመሬት) ጸጋ ነው። በማለት የቀረበ አስተያየት ነው። ይህንን የኢኮኖሚ አስተያየት የመሠረተውና በተቀናበረ መንገድ ያቀረበው ፈረንሳዊው ፍራንዲ ኪኒ ነበር።

ኪኒ እርባታ የሚለውን ቃል ለመጀመሪያ ጊዜ በጥናቱ ውስጥ ተጠቅሞ ያቀረበ ሊቅ ነበር። የኪኒ ዋናው የኢኮኖሚ ጥናት በ1758 ያቀረበው “ኢኮኖሚክ ቲብል” የተባለው ነው። በዚህ ሠንጠረዥ ውስጥ ከእርሻ ሥራ የሚገኘውን እሴት በኪኒ አጠራር የተጣራ ገቢ ተብሎ የተሰየመው ተረፈ እሴት እንዴት በየጎብረተሰቡ መደቦች መካከል እንደሚሰራጭና በየዓመቱም የእርባታው ሁኔታ እንዴት እንደሚካሄድ በማሳየት ቀርቧል።

በኪኒ አመለካከት የተጣራ ገቢ ከእርሻ ምርት ላይ ልዩ ልዩ የምርት ወጪዎችና የገበሬው ፍጆታዎች ተቀንሰውለት የሚቀረውና ገበሬው ለባለመሬቱ ለንጉሡና ለቤተክህነት በገንዘብ ወይም በዓይነት መልክ የሚሰጠው ድርሻ ነው። በሠንጠረዥ ውስጥ ኪኒ እርባታው በቀላል እርባታ እንደሚካሄድ አድርጎ አቅርቧል። ሠንጠረዥ በመሠረቱ የእርባታና የዝውውር ሂደትን የሚያሳይ ከመሆኑም በላይ የጠቅላላውን ብሔራዊ ኢኮኖሚ እርባታና ስርዓት ሂደት ሥርዓት ባለው መንገድ ለማቅረብ ለመጀመሪያ ጊዜ የተደረገ ሙከራ ነው። ይህ ዘዴም ብሔራዊ ገቢን ስማስላት ጠቀሜታ አለው። በተጨማሪም ሠንጠረዥ የእርባታ ሂደት ያለማቋረጥ እንዴት እንደሚከናወን ያሳያል። ኪኒ እርባታ የሚለውን ቃል ለመጀመሪያ ጊዜ በጥናቱ ውስጥ ተጠቅሞ ያቀረበ ሊቅ ነበር። ካርል ማርክስ ኪኒ የጠቅላላ ማኅበራዊ

ሀብትን የአመራረትና የእርባታን ሂደት በሠጠረዥ በማቅረቡ ከፍተኛ ግምት ለጥታል

ኪኒ በወቅቱ የፈረንሳይን ጎብረተሰብ በሦስት መደቦች በመከፈል ገብረዎችን ምርታማ መደብ፣ ባለመሬቶችን ደግሞ የባለንብረት መደብ፣ የእደ ጥበብ ሠራተኞችን፣ ካፒታሊስቶችንና ወዘአደሮችን ደግሞ በአንድ ላይ መካን መደብ በማለት ሰይሟቸዋል። ከዚህም ሌላ ኪኒ ስለ ተዘዋዋሪ ካፒታልና ስለ ጽሟ ካፒታል በተዘዋዋሪ መንገድ በመናገር የካፒታልን የተለያዩ ክፍሎች ለመግለጽ ለመጀመሪያ ጊዜ ሙከራ ያደረገተመራማሪ ነበር።

የፊዝዮክራሲ ተከታይና አካባቢ የነበረው ርቢር ገዝ ቲርጎ በርካታ የኢኮኖሚ ምርምሮችን አድርጓል። ካደረጋቸውም ውስጥ ስለገንዘብ፣ ስለ ወረቀት ገንዘብ፣ ስለእርሻ ሀብት አፈጣጠርና ክፍፍል ስለ ሸቀጦች ዋጋና ስለ ካፒታል ልዩ ልዩ መልኮች ይገኙበታል።

የፊዝዮክራሲ አስተያየት ዋና ዋና ድክመቶች ምርታማ ሥራን የእርሻ ሥራ ብቻ አድርጎ ግዩቱ፣ የእርሻ ሀብት የተፈጥሮ ጸጋ ውጤት ነው ማለቱ፣ ሌሎች ምርታማ ተግባሮች ሀብት እንደማይፈጥሩ አድርጎ መመልከቱና የተጣራ ምርት እርሻ እንደሆነ አድርጎ ማቅረቡ ናቸው።

ፊዝዮክራቶች ከእንግሊዝ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሥራቾች አንፃር ሲታዩ አመለካከታቸው በተወሰነ ደረጃ ከጳላ ቀርነት ያልተላቀቀ በመሆኑና የካፒታሊዝም ፅድገት በፈረንሳይ ውስጥ በወቅቱ ከእንግሊዝ ሁኔታ ጋር ሲወዳደር በዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ ስለነበር አመለካከታቸው የእርሻን ሥራና የእርሻን ሁኔታ በማጋነንና በማዳነቅ ላይ ሊያተኩርና ስለ ኢንዱስትሪ የነበራቸው ግምት ደግሞ እጅግ ዝቅተኛ ሊሆን ችሏል።

(ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን ይመለከታል።)

ፋሺዝም
(Fascism)

አንድ ራሱን የቻለ ማኅበራዊ ሥርዓት ሳይሆን በካፒታሊዝም አጠቃላይ ቀውስ ወቅት የሚከሰት፣ የካፒታሊዝም ውድቀትና ቀውስ ውጤት የሆነ ፍጹም አድጋሪ የፖለቲካ አዝማሚያ ወይንም ንቅናቄ ነው።

ይህም ሁኔታ ከሚከሰትባቸው ገጽታዎች ውስጥ ሽብር ፈጠራ፣ ፀረ ፓርላማዊ ዲሞክራሲነት፣ ጭፍን ፀረ ኮሚኒስትነት፣ ብሔራዊና ማኅበራዊ ትምክህተኝነት ሊሆኑ የተለያዩ ነፃ ሕዝባዊ ድርጅቶችን በተሰይሞ ሠራተኛው መደብ የሚደራጅባቸውን ማኅበራትና ተቋሞችን ማፍረስ ወይም ማፈን ዋና ተግባሩ ነው።

በማኅበራዊ ይዘቱ ፋሺዝም ውጥንቅጥ ይዘት የሚኖረው በሆንም በአብዛኛው ንዑስ ከበርቱውን፣ በዘኔውንና በኑሮ ቀውስ የተነሣ ተስፋ የቆረጠውን የሠራተኛውን መደብ ክፍል የሚጨምር ነው። የፋይናንስ ምንጩ ትላልቅ ባለኢንዱስትሪዎች፣ የመሬት ከበርቱዎችና የገንዘብ ድርጅቶች ባለቤቶች፣ በአጠቃላይም የሠራተኛውን መነሣት የሚቃወሙና ማንኛውንም አብዮታዊ የሠራተኛ መደብ እንቅስቃሴ ለማፈን የሚጥሩ ወገኖች ናቸው። በመሆኑም ኮሚንተርን በትክክል እንደገለጸው ፋሺዝም ግልጽና የሰየለት አድጋሪ፣ ትምክህተኛና ኢምፔሪያሊስት የሆነ የፋይናንስ ካፒታል ፈላጭ ቆራጭ አገዛዝ ነው።

ፋሺዝም የካፒታሊዝም፣ የኢምፔሪያሊዝምና የአድጋሪት ኃይሎች በሂደት ከሚያጋጥሟቸው ታሪካዊ ሁኔታዎች የሚመነጭ አንደመሆኑ በተሰይሞ፡

- የካፒታሊስት ግንኙነት ተረጋግቶ መቀጠል ሊያቅተውና ቀውስ ሲደርስበት፤
- ከከተሞች ዕድገት ጋር በነዚሁ ውስጥ ከሚኖሩት ምሁራን፣ ንዑስ ከበርቱዎችና በመጠኑም ከሠራተኛው መደብ መካከል በተለያዩ ምክንያቶች የአቋም መናወጥ ደርሶባቸው በተወሰነ መደባዊ አመለካከት ከመጽናት ይልቅ የመዋዠቅ ሁኔታ ሲዛመት፤
- እንዲሁም የገጠሩ ንዑስ ከበርቱ ክፍል ባለበት የኑሮ ሁኔታ በመበሳጨት የተቃውሞ አዝማሚያ ሲይዝና፣ ነገር ግን ይህ አዝማሚያ ከትክክለኛ መደባዊ አመራር እጦት የተነሣ በውዥንብር ሁኔታ ውስጥ ሊሆን የሚፈጠር የዘቀጠ የካፒታሊዝም አስከፊ ውጤት ነው።

በኅብረተሰቡ ውስጥ የካፒታሊስቱ ቀውስ በሚፈጠርበት ጊዜ ፋሺስቶች ለዚህ ቀውስ መፍትሔ የሚያስገኙ መስሎ ለመታየት እንዳንድ ፀረ ካፒታሊስት ሐረጎችን ይወረውራሉ፤ ስሕዝቡ መረጋጋትና ለችግሩ መፍትሔ የሚሆኑ መሠረታዊ ለውጦች እንደሚያደርጉም ሆነው ይቀርባሉ። ሥልጣን ከያዙ በኋላም እንዳንድ ቁልፍ የማምረቻ ተቋሞችን ለሕዝብ ጥቅም በሚል ሽፋን በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ያውላሉ። ኃይላቸውን ካጠናከሩ በኋላ ግን ፍጹም ፀረ ሠርቶ አደር የሆነና ትላልቅ ካፒታሊስቶችን ይበልጥ የሚያደንድን የትብብር ሁኔታ በመፍጠር የሕዝባዊ ዲሞክራሲ መሠረቶችን ሁሉ ያጠፋሉ። በተለይ ለሠራተኛው መደብ ትግል የሚያግዙ ሁኔታዎችን ሁሉ ይደመስሳሉ።

የፋሺስት መንግሥት ሕዝባዊ ድጋፍ ለማግኘትና ለአምባገነንነት ርምጃ የኢኮኖሚ ምንጩን ለማጠናከር ሲል እንዳንድ ቁልፍ የማምረቻ ተቋሞችን በይዝም ከሞኖፖሊስቶች ጋር በመመሳጠርና በመደጋገፍ ስለሚሠራ የግል ንብረትን አያጠፋም። እንዲያውም የካፒታሊስት ሥርዓትን የኃይል መሠረት ይበልጥ በተሰባሰበና በተካበተ ሁኔታ እንዲቀጥል በማድረጉ የሠርቶ አደሩን ኢኮኖሚ ጥቅምና ሕዝባዊ የፖለቲካ ትግሉን ይበልጥ የሚፃረር ሁኔታ ይፈጥራል። በተለይም ወዘአደሩን አፋኝ በሆኑ ሕጎችና ተቆጣጣሪዎች አማካይነት በማስገደድ እንዲሠራ ያደርጋል። ሥራ ማቆምንና አድማ መምታትን ፈጽሞ ስለሚከለክልና የሠራተኛ ማኅበራትንም በሙሉ ቁጥጥር ሥር ስለሚያውል ሠራተኛው ብብቱን የሚገልጽባቸው መድረኮች የሉትም፤ መብቱን የሚያስከብርበት ኃይልም አይኖረውም። በአጠቃላይ የፋሺዝም ዋነኛ ዓላማ የሠራተኛውን መደብ ትግል መቅጨት፣ በተለይም የዚህ ትግል ግንባር ቀደም የሆኑትን ኮሚኒስቶችና ድርጅታቸውን ማጥፋት ነው።

በአጠቃላይ ፋሺዝም የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ሥርዓት መናጋትና የእንዳንድ ኅሊናዊ ሁኔታዎች መቃወስ የሚፈጥሩት አንደመሆኑ በርፕሊኒዎች ከዚህ ማጥ ለመውጣት በከተሞችና በገጠሮች በሚገኙ በመካከለኛ ቡርጂዚዎችና በንዑስ ከበርቱዊ የወላዎይነት ባሕርይ ንቃተ ኅሊናቸው

ዝቅተኛ በሆኑ ወገኖች በመጠቀም ፡ በብሔራዊ ስሜት ፡ በዘር ትምክህተኝነትና በመሳሰሉት አድጋሪ ስልቶች ውዥምብር በመፍጠር የወዝአደሩንና የድሀ ገበሬዎችን መደባዊ ንቅናቄ የሚመቱበት ሥልጣን ነው ።

ከሀገራቸውም አልፈው በእጉራባች ሀገሮችና በዓለም አቀፍ ደረጃም ላይቀር የትምክህተኝነት ወረራ ያደርጋሉ ፤ ለዚህም የሁለተኛውን የኢምፔሪያሊስቶች ጦርነት ቀስቃሽ በመሆን የዓለምን ሕዝብ ለእልቂት ያበቁትን ፋሽስቶች ማለትም የኢጣልያኑን ሞሶሊን ፣ የጀርመኑን ሂትለርንና የጃፓኑን ቶጆን መጥቀስ ይበቃል ። ፋሽስቶች የሠርቶ አደሩን አመፅ ለማፈን ሕዝቦችን ለመውረር እንዲረዳቸው የጦር ኃይልና የሰላላ ድርጅት ያስፋፋሉ ፤ መመሪያቸውም በማስፈራራትና በሌላው ላይ ኃይል በመሆን ላይ የተመሠረተ ነው ። በሥልጣን መበለግ ፣ መሠረታዊ የሆኑ ማህበራዊ መብቶችን መድረርና በአጠቃላይ የነጭ ሽብር አገዛዝን ማስፈን የፋሺዝም ባሕርያት ናቸው ። ፋሺስታዊ አገዛዝን ለመቋቋምና ለመደምሰስ ሰፊ ፀረ ፋሺስት ግንባር መፍጠር አስፈላጊ ነው ።

(ብሔራዊ ሶሻሊዝምን ፣ የኮርፖሬት መንግሥትን ይመለከታል ።)

ፋይናንስ ምስፍና (የ—)
(Financial Oligarchy)

ቁጥራቸው እጅግ አነስተኛ የሆነ ትላልቅ የፋይናንስ ካፒታሊስቶች በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ውስጥ ኢኮኖሚውንና ፖለቲካውን በቁጥጥራቸው ሥር በማዋል የሚመሠርቱት አገዛዝ የፋይናንስ ምስፍና ይባላል ።

የፋይናንስ ምስፍና አባላት በልዩ ልዩ የኢኮኖሚ ፣ የፖለቲካና የቤተሰብ ግንኙነት የተሳሰሩ ናቸው ። እነዚህ በአንድነት የፋይናንስ ሞኖፖል ቡድን በመባል የሚታወቁ ቁጥራቸው አነስተኛ የሆነ ትላልቅ የፋይናንስ ካፒታሊስቶች የኢንዱስትሪ ፣ የባንኮች ፣ የብድር ፣ የመድን የመጓጓዣ ፣ የንግድና የመሳሰሉትን ሞኖፖል ኩባኒያዎች በግል ወይንም በጋራ በቁጥጥራቸው ሥር ያውላሉ ።

የፋይናንስ ሞኖፖል ቡድን በኢኮኖሚው ላይ የበላይነት እንዲኖረው ለማድረግ የሚጠቀምበት አንድ ዋና ዘዴ በኢንድትሪያ ወይም መሪ ወይም አናት ኩባንያ ውስጥ የመቆጣጠሪያ አክሲዮን ይዞ ኩባንያውን በቁጥጥሩ ሥር ማድረግና ይህ ኩባንያ ደግሞ በበኩሉ ሌሎች ኩባንያዎችን እንዲሁ በቁጥጥሩ ሥር እንዲያውል ማድረግ ነው ። በአንድ ኩባንያ ውስጥ አክሲዮኖች በብዙ ባለአክሲዮኖች መካከል ሲከፋፈሉ ከጠቅላላው 10% (አሥር ከመቶ) ያህል እንኳ አክሲዮን ያለው ባለአክሲዮን ኩባንያውን በቁጥጥሩ ሥር ለማዋል ይችላል ። በዚህ በመቆጣጠሪያ አክሲዮን አማካይነት አንድ ወይንም የተወሰኑ የፋይናንስ ካፒታሊስቶች ኩባንያውን በቁጥጥራቸው ሥር ያውሉታል ።

ይህ ኩባንያ ደግሞ በበኩሉ ከሌሎች የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች የመቆጣጠሪያ አክሲዮን በመግዛት ተቀጥላው ያደርጋቸዋል ። አሁንም ደግሞ እነዚህ የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች በበኩላቸው በሌሎች እነሰ ባሉ የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎች ውስጥ የመቆጣጠሪያ አክሲዮን ይገዛሉ ። በዚህ ዓይነት የተሳሰሩት ቁጥራቸው በርካታ የሆነ ኩባንያዎች ካፒታልም ከዋናው መሪ ኩባንያ ካፒታል እጅግ የሚበልጥ ይሆናል ። በዚህም እኳንን ጥቂት ትላልቅ የፋይናንስ ካፒታሊስቶች መጠኑ እጅግ ከፍተኛና ንብረትነቱ የሌሎች የሆነ ካፒታል በቁጥጥራቸው ሥር በማዋል ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ ያገኛሉ ።

በኩባንያዎቹ የቁጥጥር አክሲዮን ባለቤት ከመሆን ሌላ የፋይናንስ ሞኖፖል ቡድን ኢኮኖሚውን በቁጥጥሩ ሥር ለማዋል የሚጠቀምበት አንድ ዋና ዘዴ የብዙ የጋራ አክሲዮን ኩባንያዎችን የዲሬክተሮች ቦርዶች በቁጥጥሩ ሥር ማዋል ነው ። የፋይናንስ ሞኖፖሊስቶችና ወኪሎቻቸው ቁጥራቸው በርካታ በሆነ የኢንዱስትሪ ፣ የባንክና የንግድ ሞኖፖሎች የዲሬክተሮች ቦርዶች አባላት በመሆን የሞኖፖሎቹ እንቅስቃሴዎች ከጥቅማቸው መዳበር ጋር የተጣጣሙ መሆናቸውን ያረጋግጣሉ ።

ባሁኑ ጊዜ የፋይናንስ ምስፍና የኢምፔሪያሊስት ሀገሮችን ኢኮኖሚ በቁጥጥሩ

ሥር አውሎት ይገኛል ። ለምሳሌ በአሜሪካ ከአጠቃላይ የአክሲዮን መጠን ከመቶ እጅ ሰባ ሁለቱን በግል ባለቤትነት ይዞ የሚገኘው ከአጠቃላይ ሕዝብ ከመቶ አንዱ ብቻ ነው ። በግል ከተያዘው ከጠቅላላው የሀገሪቱ ሀብትም ከመቶ 53ቱን ይዘው የሚገኙት የግል ሀብት ባለቤት ከሆኑት ውስጥ ከመቶ አምስቱ ብቻ ናቸው ።

የፋይናንስ ምስፍና አባላት በግል ባለቤትነት የያዙትም ንብረት ከጊዜ ወደ ጊዜ ከፍተኛ ዕድገት በማሳየት ላይ ይገኛል ። ለምሳሌ አሁንም በአሜሪካ ውስጥ በ1920ዎች ዓመታት የርስቻይልድ ቤተሰብ አባላት ንብረት 660 ሚሊዮን ዶላር እንደደረሰ ይነገራል ፤ በአሁኑ ጊዜ ወደ 4 ቢሊዮን እንደደረሰ ይገመታል ። በዚያው ጊዜ ውስጥ የፎርድ ቤተሰብ አባላት የግል ንብረት ከ660 ሚሊዮን ወደ 3.8 ቢሊዮን ዶላር ፣ የሚሉን ቤተሰብ አባላት ከ450 ሚሊዮን ወደ 4.6 ቢሊዮን ዶላር ፣ እንዲሁም የዱ. ፓ. ቤተሰብ አባላት የግል ንብረት ከ239 ሚሊዮን ወደ 5 ቢሊዮን ዶላር ሊያድግ ችሏል ።

የፋይናንስ ምስፍና አባላት በቁጥጥራቸው ሥር የሚያውሉት የካፒታል መጠን በግል ሀብትነት ከያዙት ሀብት በብዙ እጥፍ በልዩ ይገኛል ። ለምሳሌ ሚሉን ስ ከ50 ቢሊዮን ዶላር የበለጠ ካፒታል በቁጥጥሩ ሥር ሊያውል ችሏል ። አሁንም በአሜሪካ ለምሳሌ ሞርጋን የተሰኘው የሞኖፖል ድርጅት ከ250 ቢሊዮን ዶላር ፣ የሮክፊለር ቤተሰብ ከ160 ቢሊዮን ዶላር እንዲሁም የአሜሪካ ባንክ ከ170 ቢሊዮን ዶላር በላይ የሆነ የካፒታል መጠን በሥራቸው በሚገኙ ኩባንያዎች አማካይነት በቁጥጥራቸው ሥር ሊያውሉ ችለዋል ። በፋይናንስ ምስፍና አባላት መካከል በተካበተ የግል ሀብት መጠንም ሆነ በቁጥጥራቸው ሥር በሚገኝ ካፒታል መጠን ረገድ አልፎ አልፎ መሸጋሸግ ቢኖርም የሚታየው አጠቃላይ ሁኔታ ሀብትና የፖለቲካ ሥልጣን በጥቂት ሰዎች እጅ እየተሰባሰበ መምጣቱ ነው ።

(የፋይናንስ ካፒታልን ይመለከታል)

ፋይናንስ ካፒታል (Finance Capital)

በባንክ ሞኖፖሎች ካፒታልና በኢንዱስትሪ ሞኖፖሎች ካፒታል ጥምረት ምክንያት የሚፈጠረው ካፒታል የፋይናንስ ካፒታል ይባላል ። ስለዚህ የፋይናንስ ካፒታል የባንክ ካፒታል ወይም የኢንዱስትሪ ካፒታል ሳይሆን በዘመነ ኢምፔሪያሊዝም የተፈጠረ አዲስ ዓይነት ካፒታል ነው ።

የፋይናንስ ካፒታል ታሪካዊ አመጣጥ እንደሚከተለው ነው ። በ20ኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ በእንግሊድ በኢንዱስትሪ በላቦራ ካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ የባንክ ካፒታል መሰባሰብ ከፍተኛ ደረጃ ላይ በመድረሱ የካፒታሊስት ብድርን በቁጥጥሩ ሥር አዋለ ። ስለዚህ ለባንክ ካፒታል በሞኖፖል መያዝም የኢንዱስትሪ ምርት መሰባሰብና በሞኖፖል መካሄድ ቁሳዊ መሠረት ጣሰሰት ። ትላልቅ የኢንዱስትሪ አምራች ድርጅቶች ትናንሽ ባንኮች ሊሰጡ የማይችሉት መጠኑ ከፍተኛ የሆነና አብዛኛውን ጊዜም የረጅም ጊዜ ብድር ፈላጊ ሆኑ ። ይህም ትናንሽ ባንኮች ንብረት እንዲፈጥሩና ካፒታላቸው እንዲማከል አደረጉ ። በዚህ ዓይነት እየተሰባሰበና እየተማከለ የመጣው ካፒታል የባንክ ሞኖፖሎችን መፈጠር አስከተለ ።

የባንክ ሞኖፖሎች መፈጠር በበኩሉ በባንኮችና በኢንዱስትሪ ሞኖፖሎች መካከል የግንኙነት ሰውጥ አመጣ ። የባንክ ሞኖፖሎች ለኢንዱስትሪ ሞኖፖሎች ብድር ከመስጠት አልፈው በአክሲዮን ግዥ አማካይነት የኢንዱስትሪ ድርጅቶችን በክፈል በባለቤትነት መያዝ ጀመሩ ። የኢንዱስትሪ ካፒታሊስቶችም በበኩላቸው በትላልቅ ባንኮች ውስጥ ባለአክሲዮን በመሆን ከባንኮቹ ጋር ያላቸው ግንኙነት ይበልጥ እንዲጠናከር አደረጉ ። በዚህ ዓይነት የባንክ ካፒታልና የኢንዱስትሪ ካፒታል ትላልቅ ባለቤቶች ጥቅም የተሳሰረ ሆነ ። የኢንዱስትሪና የባንክ ሞኖፖሎች ጥምረትም በዚህ አኳኋን ተጀመረ ። የዚህም ውጤት በማንኛውም የኢኮኖሚ መስክ ላይ ተፅዕኖ ለማሳደር የቻለውና ማንኛውንም የኢኮኖሚ መስክ ከጥቅሙ ጋር እንዲተሳሰር ያደረገው አዲስ ዓይነት ካፒታል ፣ የፋይናንስ ካፒታል መከሰት ሆነ ።

የፋይናንስ ካፒታሊስቶች በሌሎች ድርጅቶች ውስጥ የመቆጣጠሪያ አክሲዮን በመግዛት በቁጥጥራቸው ሥር የሚገኘው የካፒታል መጠን እንዲያድግ በኢኮኖሚው ላይ ያላቸውም ቁጥጥር እንዲጠናከር ያደርጋሉ ።

ከያዝነው ምዕት ዓመት ሁለተኛ አጋጣሽ መጀመሪያ አካባቢ ወዲህ ደግሞ የፋይናንስ ካፒታል አዳዲስና በልዩ ልዩ መስክ የተሰማሩ የፋይናንስ ድርጅቶችን በማጽዳትና በማደራጀት ዕድገቱን ሊያፋጥን ችሏል ። ከነዚህም መካከል የባንክና የኢንዱስትሪ ካፒታል በአንድነት የሚያጽቁሟቸውንና የሚያጠናክሯቸውን ለምሳሌ የመድን ኩባንያዎችን፣ የቁጠባ ባንኮችን፣ የሙአለንዎይ ኩባንያዎችንና የመሳሰሉትን ለመጥቀስ ይቻላል ። በእነዚህ ድርጅቶች አማካይነትም ሞኖፖሊስቶች የካፒታል ከምችት ምንጮችን በማበራከት የንብረተሰቡን ልዩ ልዩ ክፍሎች ተቀማጭ ገንዘብ በቁጥጥራቸው ሥር በማዋል የበለጠ ለመበልጸግና በካፒታሊስት ሀገሮች ኢኮኖሚና ፖለቲካ ላይ ያላቸውን ቁጥጥር ለማጠናከር ችለዋል ። በደንበር ዘለል ኩባንያዎችም አማካይነት የፋይናንስ ካፒታል ወደኋላቀር ሀገሮች እየተዛመተ ከፍተኛ ብዝሃነት ያካሂዳል ፤ የፖለቲካ ተፅዕኖም ያሳድራል ።

(የፋይናንስ ምስፍናን ይመለከታል ።)

ፋይዳ

(Value)

ነገሮች፣ ክስተቶች፣ ሐሳቦች፣ ደንቦች፣ ሕጎች ወዘተ... ለሰዎች የሚሰጡት ጠቀሜታ፣ ያላቸው ጥሩነትና ተፈላጊነት፣ የሚፈጥሩት ብያኔ በአጠቃላይ ፋይዳ ይባላል ። በሐሳባው ያን አመለካከት ፋይዳዎችና ሳይንሳዊ ብያኔዎች በዓይነት የተለያዩ ናቸው ። ሳይንሳዊ ብያኔዎች ተጨባጭና ነባራዊ ሲሆኑ ፋይዳ ግን የሚገልጸው መሆን ያለበትን ነው ። ለምሳሌ መሬት ፀሐይን ትዞራለች የሚለው ሳይንሳዊ ብያኔ ነው ፤ ትክክለኛው ንብረተሰብ መደብ አልባ የሆነው ንብረተሰብ ነው የሚለው ግን ንብረተሰብ መሆን ያለበትን የሚገልጽ ብያኔ በመሆኑ ፋይዳ ነው ።

ሁለቱን መለያየት ለግንዛቤ ጠቃሚ ነው ቢባልም ፋይዳ ተጨባጭ መሠረት

የለውም ወደሚለው ሐሳባዊ አመለካከት እንዳያመራ መጠንቀቅ ይገባል ። ፋይዳ እውን መሆን ያለበት መሆኑ የሚገልጸው የሰው የተግባር ውጤት መሆኑን እንጂ ከሌላ መንፈሳዊ ዓለም የሚመጣ መሆኑን አይደለም ። ሐሳባው ያን ለመከድ የሚሞክሩት ፋይዳ የሰው ቁሳዊ እንቅስቃሴ ውጤትና ቁሳዊ ምንጭ ያለው መሆኑን ነው ። ሰው በራሱ ጥረት የሚያመነጨውን ነገር እንደ ስጦታ መቁጠሩ የሚገልጸው ባይተዋር የሆነን አመለካከት ነው ። በመሆኑም መሆን ያለበት ነገር የሚፈልቀው እውን ከሆነው መሆን ይኖርበታል ። ይህ ካልሆነ ደግሞ መሆን ያለበት ለእውነታ ባይተዋር ስለሚሆን ምናባዊ ወይም ተምኔታዊ ብቻ ይሆናል ።

ግርክሲዝም ለስተሳሰብ፣ ሕግ፣ ሥነ-ውበት፣ ሥነ-ምግባር፣ ወዘተ... የሳዕላይ መዋቅር ክፍል መሆናቸውንና የሚመነጨትም ከቁሳዊ መሠረት መሆኑን በማሳየት ሳይንሳዊ የሆነ የፋይዳ አጠናን ዘዴ ቀይሷል ። ነገሮች የፋይዳ መልክ የሚይዙት የምርት ግንኙነት በሚጠይቀው አመለካከት እንፃር መሆኑ ፋይዳዎች የመደብ ይዘት እንዳላቸው ያስረዳል ። ሰናይና እኩይ፣ እውነት፣ ፍትህ፣ ጂኖክራሲ ወዘተ... ብለን የምንጠራቸው ፋይዳዎች የሚያንፀባርቁት የመደቦችን የትግል ኅሊናዊ ሁኔታ ነው ። የፋይዳዎች ታሪካዊነት የሚገልጸው ተለዋዋጭ መሆናቸውን ብቻ ሳይሆን እያደጉና እየሰፉ ማለትም ወደ ሁለንታዊነት እየተሰወጡ እንደሚሄዱ ነው ። ለምሳሌ ነፃነት በመደብ ጥቅም ክልል የተወሰነ ሲሆን የገዥውን መደብ መብት ብቻ የሚገልጽ ይሆናል ። መሠረቱ ደግሞ እየሰፋ ሲሄድና ከመደብ ይዘቱ ሲላቀቅ ሁለንታዊ በሆነ መንገድ በኮሚኒስት ሥርዓት ውስጥ ይከሰታል ። ይህ ሁለንታዊነት የሚያረጋግጠው የእውንንና የመሆን ያለበትን ማለትም የአምሳልን ውህደት ይሆናል ።

(ሥነ ፋይዳን፣ አምሳልን ይመለከታል ።)

ፌ.ቢ.ያን ሶሻሊዝም

(Fabian Socialism)

ከመሠረታዊና ሥር ነቀል ለውጥ ይልቅ ለአዝጋሚና ለጥገናዊ ለውጥ የቆመ፣ ግርክሲ

ዝም ሌኒኒዝምን አጥብቆ የሚፈራ የንዑስ ከበርቱ ሶሻሊዝም ነው። ይህ አድጋሪ ዝንባሌ በተለይ በአንግሊካ ከፍተኛ ተቀባይነትን ከማግኘቱም በላይ ብዙ ተከታዮችንም ያፈራ ነው።

የዚህ አዝማሚያ አራማጆች ወጣት ምሁራን ሲሆኑ ከነዚህም መሀል እንደ ሲድኒ፣ እንደ ግራህም ዋላስና እንደ ጆርጅ በርናንድ ሾው ያሉት በግንባር ቀደምትነት የሚጠቀሱ ናቸው። አዝጋሚ ለውጥ “በላብረተስብ ውስጥ መካሄዱ የማይቀር ነው” በሚል እምነት ፈቢያውያን በሕዝባዊ ድርጅቶች ተሰባስቦ መታገልን አጥብቀው ይቃወማሉ፤ ከዚህ ይልቅ በሥልጣን ላይ ላሉት ሰዎች ያላስለሰ ምክር በመስጠት ኅብረተሰብን ለመለወጥ ትናንሽ የምሁራን ቡድኖች ማቋቋምን ይመርጣሉ። ከዚህም በመነሣት ባለሥልጣኖች ለኅብረተሰብ መልካሙን እንዲያደርጉ ምክር የሚሰነዝሩበትን “ፈቢያን ኤሌይስ” የተሰኘ ልሳናቸውን በ1889 ማውጣትና ማሰራጨት ጀመሩ። ፈቢያን ሶሻሊዝም ከመሠረታዊ ለውጥ ይልቅ ለጥገናዊ ለውጥ፣ ከመደብ ትግል ይልቅ ለድርድር ያንበደደ በመሆኑ ለኅብረተሰቡ ነፃነት የሚጠቅም ሆኖ አልተገኘም።

(ጠጋኝነትን ይመለከታል።)

ፌዴሬሽን (Federation)

ሁለት ወይንም ከሁለት በላይ የሆኑ ሀገሮች በወል የሚመሠርቱት የፖለቲካና የአስተዳደር አንድነት ነው። በፌዴሬሽን ውል የገባው እያንዳንዱ ወገን ስጋራው የፖለቲካ አንድነት ሲል በውጭ ጉዳይ፣ በመከላከያና በሌሎችም ዋና ዋና ጉዳዮች ሥልጣንን ከራሱ አሳልፎ ለጋራ ተቋሙ ይሰጣል። ነገር ግን በግዛቱ ከልል የፌዴሬሽን ዓላማ በማይፃረር ሁኔታ በውስጥ ጉዳይ ላይ የተወሰነ ሥልጣን ይኖረዋል።

በፌዴሬሽን የሚዋሃዱትን ወገኖች የሥልጣን ከልል የሚወስን የፌዴራል ሕገ መንግሥት አለ። ከዚሁ ጋር የፌዴራሉ መንግሥት

ሥት በየጊዜው የሚያወጣቸው ሕጎችና የሚያሳልፋቸው ውሳኔዎች ሕገ መንግሥቱ በሚፈቅደው መሠረት መሆናቸውን የሚያረጋግጥና በዚህ ላይ ሊነሡ የሚችሉትን ውዝግቦች የሚፈታ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይኖራል። ፍርድ ቤቱ በሕገ መንግሥቱ ውስጥ የሠፈሩትን አጠቃላይ ሕጎችና በነዚሁ ላይ ተመሥርተው የሚወጡትን ሌሎች ሕጎች የማብራራትና የመተርጉም ሥልጣን አለው። ሕገ መንግሥቱም እንዲሻሻል ከተፈሰነ ተፈጻሚነት የሚያገኘው የተወሰኑ የፌዴሬሽኑ አባል ወገኖች ሲሰማሙበት ብቻ ይሆናል። የፌዴሬሽን ሕገ መንግሥት ከአንድ ወጥ መንግሥት የሚለየው በአንድ ወጥ መንግሥት ሕግ የሚያወጣ አንድ ሕግ አውጭ አካል ብቻ መኖሩ ነው።

በታሪክ እንደታየው በተለያዩ ሀገሮችና ጊዜያት የፌዴሬሽን አቋም ያላቸው መንግሥታት ተመሥርተዋል። ከነዚህም ውስጥ የሶቭዬት ሶሻሊስት ፌዴሬሽን፣ የዩናይትድ ስቴትስ፣ የአርጀንቲና፣ የብራዚል፣ የሚክሲኮ፣ የካናዳ፣ የማሌዥያ፣ የአውስትራሊያና የቬኑዙዌላ ፌዴራላዊ መንግሥታት ጥቂቶቹ ናቸው። ነገር ግን ብዙ ሀገሮች የፌዴሬሽን መንግሥታዊ አቋም ያላቸው ቢሆኑም ዓላማና ይዘታቸው ተመሳሳይ አይደለም። ስምሳሌ የአሜሪካ (ዩ. ኤስ. ኤ) ሕገ መንግሥት በፌዴሬሽን ውል መሠረት የተገናኙ ወገኖች በግላቸው ከሌሎች መንግሥታት ጋር ስምምነት እንዳያደርጉ ይከለክላል። የሶቭዬት ኅብረት ሕገ መንግሥት ግን ይህን አስከተወሰነ ደረጃ ይፈቅዳል። በተግባር ይህን መብት መጠቀሙ አስፈላጊ ሆኖ ባይገኝም የኅብረት ሪፐብሊኮች የራሳቸው ወታደራዊ ኃይል ጭምር ሊኖራቸው እንደሚችል ይጠቅሳል። እንደዩክሬንና ቤሎሩሲያ ያሉት የኅብረት ሪፑብሊኮች ደግሞ በተባበሩት መንግሥት ጉባኤዎች ላይ ጭምር የራሳቸውን ተወካዮች የመላክ መብት አላቸው።

በካፒታሊስት ሀገሮች መካከል የሚመሠረት የፌዴሬሽን መንግሥታዊ ተቋም ተልዕኮ የተለያዩ ግዛቶችን ወይም ሀገሮችን ባንድ ላይ በማምጣት ለካፒታል ብዝበዛ ሰፊ የጥሬ ሀብት፣ የሰው ጉልበት ምንጭና የሸቀጥ ማራገፊያ ገበያ በመፍጠር ካፒታል

ሊዝም እንዲጠናከርና እንዲሰፋፋ ማድረግ ነው። ይህም የቡርጂዊውን የበላይነት የሚያጠናክር ይሆናል። በአንፃሩ የሶሻሊስት ፈጆ ሬሽን ብዙ ብሔሮችንና ብሔረሰቦችን በወዝ አደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህ መሠረት መደባዊ አንድነታቸውን በማጠናከር ካፒታሊዝምንና ኢምፒሪያሊዝምን በመደምሰስ ሰው በሰው የማይበዘበዝበትን ጠንካራ ሶሻሊስት ሥርዓት ብሎም ኮሚኒስት ኅብረተሰብን ለመገንባት የሚያስችል ሁኔታን የሚፈጥር ነው። በሶሻሊስት ሥርዓት የፈጆ ሬሽን መንግሥታዊ አቋም የሚያስፈልገው ብዙ ብሔሮች ባሉባቸው ሀገሮች ውስጥ የብሔርን ጥያቄ በሳይንሳዊ መንገድ ለመፍታት ነው።

(የብሔር ጥያቄን ይመለከታል።)

ፍልስፍና

(Philosophy)

የኑባሬንና (የተፈጥሮ ፣ የኅብረተሰብ...) የሐሳብን ግንኙነት የሚያጠና የዕውቀት ፈርጅ ነው። የአጠናኑ መርህና ዘዴ የሚገዛው ቀዳማይ ሐሳብ ወይም ቁስአካል በሚለው ጥያቄ ነው። ስዚህ ጥያቄ ከሚሰጠው መልስ አንፃር ፍልስፍና ተቃራኒ በሆኑ ሐሳባዊና ቁስአካላዊ አመለካከቶች ይከፈላል። የቅራኔው አንድነት ሂደት የፍልስፍና የዕድገት ታሪክ መሠረት ነው።

የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ ሲተነተን ሥነ ዕውቀታዊና ማኅበራዊ ምንጮች እንዳሉት እንረዳለን። የዓለም ታዋቂነት ሊረጋገጥ የሚችለው ዕውቀት በቁስአካል ወይም በሐሳብ ቀዳሚነት ላይ ሲመሠረት ነው የሚለው ጥያቄ በአእምሮና በጉልበት ሥራ መካከል ያለውን ፋክክር የሚያንፀባርቅ በመሆኑ ፍልስፍና መደበኛ ለበላይነት የሚያደርጉትን ትግል የሚገልጽ ነው። ፍልስፍና በባሪያ አሳዳሪው ሥርዓት ውስጥ መወለዱ የሚያረጋግጠው ማኅበራዊ ምንጭ ያለው መሆኑን ነው።

ዓለም ታዋቂ ናት አይደለችም የሚለው ጥያቄ እራሱ ብዙ ጥያቄዎችን ያቀፈ ነው። የአውነት መመዘኛ ፣ የትክክለኛ ሐሳብ ሕግ ጋት ፣ የዕውቀት ምንጭ ወሰንና የአጠቃቀም ስልት ወዘተ... ምንድን ናቸው በሚሉ ንዑስ ጥያቄዎች የሚዘረዘር ነው። ሰጥ

ያቂዎቹ ትክክለኛ መልስ ሊገኝ የሚችለው በቁስአካል ወይም በሐሳብ ቀዳሚነት ላይ ስንመሠረት ነው የሚለው አቋም አከራካሪ ሊሆን የሚችለው የሰዎች ህልውና ፣ ጥቅምና ክብር በነዚህ ጥያቄዎች ስለሚመዘኑ ነው።

ሐሳባዊነት እንደሚለው ከሆነ ሁለቱ ማለትም ዕውቀትና ዓለም ከሐሳብ የመነጨ ሲሆን ነው ዕውቀት ለሰው ጠቃሚ ፣ ዓለምም ታዋቂ ሊሆኑ የሚችሉት ። ምክንያቱም የኑባሬ በሐሳብ ሕግጋት መገዛት ሐሳብን የበላይና ሁሉን ገዥ ያደርገዋል። የዚህ አመለካከት መደባዊ ፍች ግልጽ ነው። ፍልስፍናው ከቁሳዊ ምርት ነፃ የሆነው መደብ ገዥ ፣ አስተዳዳሪና መሪ መሆኑን ትክክለኛ ከማድረጉም በላይ ለአገዛዙ ንድፈ ሐሳባዊ ድጋፍና ሥነ አመክንዮአዊ አመለካከት በመስጠት በጥቅሙም አንፃር እውነትንና ስህተትን ፣ ሰናይንና አክብራን (ሥነ ምግባር) ውብንና ጥፋን ፣ (ሥነ ውበት) ለይቶ እንዲያነግግ ያደርገዋል። በአንፃሩም ይህን አመለካከት የሚቃወም ፣ ለሰው ልጅ ደኅንነት ፣ ክብርና አንድነት የሚበጀው በቁስአካል ቀዳማይነት ላይ የተመሠረተ ዕውቀት ነው የሚል ከተጨባጭ ሁኔታ በመነሣት ለብዙ-ገኑ ማለትም ለአምራቹ ነፃ መውጣት የሚታገል ከኢሳይንሳዊ አመለካከት ለመላቀቅ በቁስአካላዊው ህልውና ተጠቃሚ ለመሆን አስፈላጊውን ሥነ አመክንዮአዊ ፣ ሥነ ዕውቀታዊ ፣ ሥነ ምግባራዊና ሥነ ውበታዊ አመለካከቶች የሚቀርፅ ቁስአካላዊ ፍልስፍና ይከሰታል። በሁለቱ መካከል ገለልተኛ ወይም አስታራቂ በመምስል ዓለም ታዋቂ አይደለችም እያለ ኅብረተሰቡን ጥርጣሬ ውስጥ በመከተት የሁለቱን ቅራኔ ለማድበስበስ የሚጥር ፣ በሰው ለሐሳባዊነት ወገናዊ የሆነ የኢታዋቂነት ፍልስፍናዊ አመለካከትም በትግሉ ውስጥ ይሰለፋል። የፍልስፍና ታሪክና ዕድገት የተመሠረተው በነዚህ በተቃራኒ አመለካከቶች ግጭትና እርስበርስ መወሳሰን ነው።

ፍልስፍና የሚያቅፋቸው የጥናት መስኮች ሁሉ (ሥነ ዕውቀት ፣ ሥነ ምግባር ፣ ሥነ-ውበት ፣ ፖለቲካዊ ፍልስፍና ፣ ሥነ አመክንዮ ፣ ወዘተ...) አጠቃላይ ግንዛቤን የሚጠይቁ ናቸው። ይህ አጠቃላይ ባሕርይ የሚገልጸው ፍልስፍና በሰው ልጅ ባህላዊ ታሪክ ውስጥ የሚጫወተውን ሚና ነው። ፍልስፍና አጠቃላይ በመሆኑ የተለያዩ ዕውቀቶችንና ልም

ዶችን አንድ መልክ በመስጠትና መርሆች በማቀነባበር የተዋቀረ አመለካከት የሚያስ ገኝ የዕውቀት ክፍል ነው። የማግባራዊ ጎሊና ፈርጅ መሆኑም በዚህ አጠቃላይ ሚናው ይረጋገጣል። በማስባስብና በማዋቀር ከፍተኛ አካሉን አንጥሮ አወጣ፤ መሪ አደረገ ከሚለው አጠቃላይ ፍች አንፃር ሲታይ ፍልስፍና ለሰዎች ከተወሰነ ሁኔታ አንፃር የተዋቀረ አመለካከት ስለሚሰጥና ልዩነት ወደ ዳበረ አንድነት ስለሚቀየር ይህም የንቃተ ጎሊናን ዕድገት የሚያመለክት በመሆኑ ለጎሊና ዕድ ገት የሚያደርገው አስተዋጽኦ ከፍተኛ መሆኑን አንረዳለን።

ይህ የዳበረ ማለትም የተዋቀረና ውስ ብስብስ የሆነ ንቃተ ጎሊና ከፍተኛ ደረጃ ሊደርስ የሚችለው ከመደባዊ ውሱን አመለካከት ሲላቀቅ ነው። በመሆኑም ከቁስ አካላዊ ሁኔታ በመነሣት ብዙ-ጎኑን እቅፎ ጭቆናንና ብዝበዛን በማስወገድ አንዱ ከሌላው የሚነጥቅ ሳይሆን በነፃ ተራድኦ ሥርዓት ላይ የተመሠረተ ዕድገት አንዲስፍን የሚታ ገለው ማርከሳዊ ሌኒናዊ ፍልስፍና ታሪካዊ የበላይነት ይኖረዋል። ማርከሳዊ ሌኒናዊ ፍልስፍና የፍልስፍናን የሩቅ ዓላማ ማለትም በእንደነት የተዋቀረና የዳበረ ንቃተ ጎሊና ማስገኘቱን በተግባር እውን የሚያደርግ በመሆኑ የሐሳባዊና የቁስአካላዊ ፍልስፍናን ቅራኔ የሚፈታ የትግላቸው ከፍተኛና በዓይነትም የተለየ ውጤት ነው።

(ዲያሌክቲካዊ ቁስአካላዊነትን፣ ጎሊናዊ ሐሳባዊነትን፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን ይመለከታል።)

ፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ (የ—)

(Fundamental question of philosophy)

ጥያቄው የሚመለከተው በአሳቦትና በቁስአካል መካከል ያለውን ግንኙነት ነው። ከሁለቱ ቀዳማይ የትኛው ነው የሚለውን ጥያቄ የሚመረምር ሲሆን ከጥያቄው ጋር የተያያዘውን የሰው ዕውቀት ነባራዊ መሆን አለመሆኑንም አብሮ ይመለከታል። ጥያቄው መሠረታዊ የተባለበት ምክንያት በፍልስፍና ውስጥ ያሉትን ሁለት ተቃራኒ እዝማሚያዎች በግልጽ የሚያስቀምጥና የማንኛውንም ፍልስፍናዊ ጥያቄ አመለካከትና አቋም የሚገልጸው ከዚህ አንፃር በመሆኑ ነው።

በሐሳባዊውን አመለካከት ቀዳሚው ሐሳብ ሲሆን ቁስአካል በሐሳብ የተፈጠረና በሱም የሚገዛ ነው። ሆኖም በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ ጎሊናዊ ሐሳባዊውን የሰው ዕውቀት ነባራዊ አይደለም የሚል አቋም አላቸው። በቁስአካላዊውን አመለካከት ቁስአካል ቀዳሚ ሲሆን ሐሳብ የሱ ውጤት ነው። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካል ነት አሳቦትን የቁስአካል ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ በማድረግ የውጭው ዓለም ነፃብራቅ አንደሆነ ያስረዳል። አሳቦትም በነባራዊው ዓለም ላይ ያለውን ተፅዕኖ በማጤን ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ስለአሳቦትና ስለነባራ ግንኙነት የሚሰጠው የተሟላ ማለትም ዲያሌክቲካዊ መልስ ነው።

(ፍልስፍናን፣ ተግባርን፣ ገድፈ ሐሳብን፣ ነፃብራቅን ይመለከታል።)

ፍልስፍና ታሪክ (የ—)

(History of philosophy)

የፍልስፍናን አመጣጥ፣ የዕድገቱን ሕጎችና ዋና ዋና ምዕራፎች እንዲሁም በአዝማሚያዎች መካከል የሚካሄደውን ትግል የሚያጠና የፍልስፍና ክፍል ነው። ይህ የዕውቀት ክፍል የተመሠረተው በተለያዩ ፍልስፍናዊ ሥርዓቶች መካከል የጠበቀ የውስጥ ሥነ አመከንዮአዊ ግንኙነቶች እንዳሉና የፍልስፍና ዕድገትም ከአጠቃላይ የጎብረተሰብና የዕውቀት ዕድገት ጋር ግንኙነት እንዳለው ከተከሰተ በኋላ ነው። በዚህ ሐሳብ እስከ መጨረሻው ገፍቶ የፍልስፍና ታሪክ ሥርዓት እንዳለው ያስረዳው ሂግል ነው። በሂግል አመለካከት እውነት በታሪክ ሕደት ብቻ የሚገለጽ ሳይሆን እራሱ የታሪክ ውጤት ነው። በመሆኑም ማንኛውንም ግላዊ የፍልስፍና ሥርዓት ወይም አመለካከት ከፈላዊና ውሱን ነው። እውነት ማለት የእነዚህ ግላዊ ፍልስፍናዎች አጠቃላይ ሥርዓት ሲሆን የነሱ ውጤት የሆነው አዲሱና አጠቃላይ ፍልስፍና የፍልስፍና ከፍተኛ ደረጃ ነው። ይህ ሂግሊያዊ የፍልስፍና ታሪክ የሚያገፃግርቀው ዲያሌክቲካዊ አመለካከትን በሆንዎ በሂግል አስተሳሰብ ዕድገቱ የሚገልጸው የሐሳብን ዕድገትና ታሪክ ብቻ በመሆኑ የአስተሳሰቡ ቁሳዊ መሠረት ማጣት ፍልስፍናውን የተዛባ አድርጎታል።

የፍልስፍና ታሪክ ትክክለኛ መሠረት ያገኘው በዲያሌክቲካዊ ቁስአካላዊ አመለካከት ነው። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት

ፍልስፍናን የማገበራዊ ንቃተገሊና ክፍል አድርጎ በመመልከትና በመሠረትና በላዕላይ መዋቅር መካከል ያለውን ዲያሌክቲካዊ ግንኙነት በማጤን የፍልስፍና ታሪክ ከገብረተ ሰብና ከዕውቀት ታሪክ ጋር የተያያዘበትን ተጨባጭ ሕግ አስገንዝቧል። በተለይም የፍልስፍና ታሪክ መሠረታዊ ሕግ በቁስአካልነትና በሐሳባዊነት መካከል የሚካሄደው ትግል መሆኑን በማሳየት ፍልስፍናዊ አመለካከቶች ከየት እንደሚመነጩ፣ የየትኛውን ማገበራዊ ኃይል ጥቅም እንደሚያንፀባርቁና በማንፃብላዊ ይዘታቸው እንዴት እርስ በርስ እንደሚወሳሰቡ ለማስረጃት በመቻሉ ሥነ አመክንዮአዊ የሆነ የፍልስፍና ታሪክ አቀነባብሯል።

(ፍልስፍናን ይመለከቷል።)

ፍሮይድ ፡ ዚግመንድ
(Freud, Sigmund)

ከ1856 — 1939 የኖረ ፣ የአእምሮ ሕመምን መንሥኤ ምልክቶችና የሕክምና ሂደት በማጥናት የሳይኮአናሊስቱን ንድፈ ሐሳብና ዘዴ የቀመረ አስተራያዊ የሥነ አእምሮ ሊቅ ነው። ከዕውቀት ሥራዎቹ መካከልም “ጀኔራል ኢንትርቲክሽን ቱ ሳይኮአናሊስት”፣ “ሳይኮፓቲክ ለቫ ኤቭሪዴይ ሳይና”፣ “ሲቪሊዜሽን ኤንድ ኢትስ ዲስኮንቴንትስ” የሚባሉት ይገኙባቸዋል።

ፍሮይድ ባደረገው የሥነ አእምሮ ጥናት ከሱ በፊት የነበሩት ግልብ ቁስአካላውያን የአእምሮአዊ ክንዋኔን ለውጦች ከአካላዊ መንሥኤዎች አንፃር ለመግለጽ ያደረጓቸውን ሙከራዎች ሙሉ በሙሉ ውድቅ በማድረግ ከቁስአካላዊ አመለካከት የራቀ ገሊናዊ ንድፈ ሐሳብ ቀምሯል። በፍሮይድ አስተሳሰብ መሠረት አእምሮአዊ ክንዋኔ ከቁሳዊ ሁኔታዎችና እነሱም ከሚፈጥሯቸው መንሥኤዎች የተለየና ከቁሳዊ ሂደቶች ጉን ለጉን በመሆን የራሱ የሆነ ነፃ ህልውና ያለው ነው። እንቅስቃሴውም የሚገኘው ከንቁው ባሻገር ባሉ በማይታወቁ ዘላለማዊ ልቡናዊ ኃይሎች አማካይነት ነው ተብሎ ይታመናል።

ፍሮይድ በሰው ልጅ መንፈስ ውስጥ ጥረቱ ሁሉ ደስታን መቀዳጀት በሚሻው ንቁ ባልሆነው ከሁሉም በላይ ደግሞ ወሲባዊ በሆነው አእምሮና የእውነታ ሕግ መካከል የከረረ ግጭት አለ ይላል። ከዚህም በመነሣት ፍሮይድ ግንኛውንም አእምሮአዊ ሁኔታ፣ የሰዎች ክንዋኔዎችና ታሪካዊ ትርዕይቶች እንዲሁም ማገበራዊ ክስተቶች ንቁ ያልሆነው ወሲባዊ የሆነው አእምሮ ግፊት ውጤት አድርጎ ይተነትናቸዋል። በትንታኔውም መሠረት የማይታወቀው፣ ንቁ ያልሆነው ወሲባዊ አእምሮ የግብረገብ፣ የሥነጥበብ፣ የሳይንስ፣ የሃይማኖት፣ የመንግሥት፣ የሕግ፣ የጦርነቶች ወዘተ... ባጠቃላይ የሰው ልጅ ታሪክ መንሥኤ ነው ብሎ ይናገራል።

ፍሮይድ ተደም ሲል በተጠቀሰው “ሲቪሊዜሽን ኤንድ ኢትስ ዲስኮንቴንትስ” በተባለው ጽሑፉ የዘመኑን ሥልጣኔ ጉዞ በሁለት መሠረታዊ የሰዎች ደመናፋዊ ሕይወት ተንትኖታል። ይኸውም በአንድ በኩል ሰው የመውደድና የመተባበር ግፊት ያለው ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ የግጥቃትና የግጥፋት ግፊት አለው የሚል ሆኖ ባጠቃላይ የሥልጣኔ ህልውና በመጀመሪያው ግፊት ላይ የተመሠረተ ይሁን እንጂ የሥልጣኔ እርምጃ የሁለቱ ግጭት ውጤት እንደሆነ ያስረዳል። ከዚህም በመነሣት የግል ንብረት መጥፋት ግላዊና ማገበራዊ ቅሬታን በለማምጣት ፍቅርና መተባበር ብቻውን ሊኖር አይችልም በማለት ጦርነት ከቸውኑ ሊቀር እንደማይችል ለማሳመን ይሞክራል። ባጠቃላይ የፍሮይድ የሳይኮአናሊስት ንድፈ ሐሳብና ዘዴ ነባራዊ ቁስአካላዊ መሠረት የለውም። ይሁንና በጊዜው ከፍተኛ ተቀባይነት ነበረው። ለዚህም ዋና ምክንያቱ የፍሮይድ ተከታዮች ወዝሊደሩ የግል ንብረትን በማጥፋት ፍቅርና ወንድማማችነት የሰፈነበት የኮሚኒስት ሥርዓት ለመመሥረት የሚያካሂደውን አብዮታዊ ትግል በመቃወም ያለውን አድጋሪ ስሜት ለማቆየት ካላቸው ፍላጎት የተነሣ ማርክሳዊውን ፍልስፍና ከመሠረቱ ያኖጋ ስለመሰላቸው ነው። ሆኖም የፍሮይድ አስተሳሰብ በተለይም በሥነ አእምሮ መለክ የነበረው ተቀባይነት እያደር እያቆለቆለ መጥቷል። ይሁን እንጂ

ዛሬም ቢሆን የፍሮይድ አስተሳሰብ በካፒታሊስቲ ኅብረተሰብ ውስጥ በተለያዩ የባህል መስኮች በተለይም በሥነ ጥበብ ሥራዎች ንድፈ ሐሳብ እንፃር ከፍተኛ ተቀባይነት አለው።

ፍንገጣ

(Deviation)

በኮሚኒስት ፓርቲ ውስጥ ከማርክሳዊ ሌኒኖዊ መሥመር ለምሳሌ ወደ ማገበራዊ ዲሞክራሲ አቅጣጫ ማዘንበል ፍንገጣ ይባላል። ሆኖ ተብሎ ይሁን ሳይታሰብ ከአብዮታዊ መሥመር ለመውጣት የሚደረግ ማንኛውም የፍንገጣ እዝማሚያ አብዮታዊውን ትግል የሚያዳክምና ድርጅቱን የሚያናጋ ነው። ስለዚህም አንድ ኮሚኒስት ፓርቲ አብዮቱንና ህልውናውን ለመጠበቅ በማንኛውም መልኩ የሚከሰትን ፍንገጣ ይዋጋል።

ፍንገጣ ሁለት መልኮች አሉት። አንደኛው የ“ግራ” ፍንገጣ ሲሆን ይህም በአንድ ወቅት የመደብ ኃይል እስላላፍን በሚገባ ባለማጤን የሚመጣ ነው። በሠራተኛው መደብና በጭቁን ሕዝቦች ኃይል ላይ እምነት ስለሌለው ሕዝቡን ለማደራጀትና ትግሉን ለመምራት አይችልም። የ“ግራ” ፍንገጣ በፖሊሲ ረገድ ጀብደኝነትን ስለሚከተል አብዮታዊ ሁኔታው ከሚፈቅደው ውጭ ሠራተኛውን ሕዝብ ለግብታዊ የትጥቅ አመፅ በማነሣሣት በቡርጂዚው የሚያሰጩ ጭፍና አብዮታዊውን እንቅስቃሴ የሚያስመታ ነው።

ሁለተኛው የፍንገጣ መልክ የተኝ ፍንገጣ ሲሆን ለካፒታሊስቲ ሥርዓት ጥብቅና የሚቆም፣ የመደብ ትግሉን የሚያቀዝቅዝ፣ ፓርቲውን ለካፒታሊስቶች ሴራ አጋልጦ የሚሰጥና ወደ ዝቅጠት የሚያመራ በአጠቃላይም ለካፒታሊዝም ህልውና መቆጣል ሁኔታዎችን የሚያመቻች ነው። ለምሳሌ በአሜሪካ (ዩ.ኤስ.ኤ.) በ1933 የጀመረው የብርድደረስት የተኝ ፍንገጣ በ1944 በፓርቲው መፍረክረክ አከትሟል። በሶቭዬት ኅብረትም ከ1928—33 የተኝ አፈንጋሎች ፓርቲው ፈጣን የኢንዱስትሪ ግንባታን

በማስፋፋት ሶቫኪዝምን ለመገንባትና የህብታም ገበሬዎችን(ኩላክ) መደብ ለማስወገድ ያወጣውን ፖሊሲ በመቃወም ለህብታም ገበሬዎች ጥብቅና ቆመው ነበር። ነገር ግን በሐቀኛ የፓርቲው አባላት በተደረገ መራራትግል የፓርቲው ፖሊሲ ከመቀልበስ ድኗል።

(“ግራ” ከንፍ ኮሚኒዝምን፣ አድርባይነትን፣ ይመለከታል።)

ፍጆታ

(Consumption)

በተመረተ ምርት ወይም በተዘጋጀ አገልግሎት በመጠቀም የተወሰነ ፍላጎትን የማርክት ድርጊት ፍጆታ ይባላል። ለምሳሌ ዳቦ መብላት፣ ልብስ መልበስ፣ ሽቶ መቀባት በኤሌክትሪክ ኃይል መጠቀምና የመሳሰሉት ድርጊቶች ፍጆታ ናቸው። ፍጆታ በመሠረቱ ሁለት ዓይነት ነው። ማለት ይቻላል። አንደኛው ዓይነት ምርታዊ ፍጆታ ሲሆን ይህም የማምረቻ መሣሪያዎችን፣ ጥሬ ዕቃዎችን የሥራ ኃይልንና ሌላ የኃይል ምንጭን በመጠቀም የተለያዩ ፍላጎቶችን የሚያረኩ ሌሎች ምርቶችን ለማምረት የሚደረግ ፍጆታ ነው። ሁለተኛው ዓይነት ደግሞ ኢምርታዊ ፍጆታ ወይም ቀጥተኛ ፍጆታ ነው። ይህም የተመረተን ምርት ለፍላጎት ማርክያ መጠቀም ነው። ለምሳሌ በስንዴ ዱቄት ተጠቅሞ ዳቦ መጋገር ምርታዊ ፍጆታ ሲሆን ዳቦ መብላት ግን ኢምርታዊ ፍጆታ ነው። ሁለቱ የፍጆታ ዓይነቶች እንደ ሂደት ቢታዩ በምርታዊ ፍጆታ የሚመረትን ምርት በኢምርታዊ ፍጆታ ጥቅም ላይ በማዋል ሊከሰት የማያቋርጥ የምርት እንቅስቃሴ አካል ናቸው።

ፍጆታ በኅብረተሰቡ ውስጥ የሚከናወን ነው የእርባታ ከንዋኔ ማጠቃለያ ደረጃ እንደ መሆኑ መጠን ከምርት፣ ከከፍፍልና ከልውውጥ ጋር በጥብቅ የተቆራኘ ነው። በተለይ ምርትና ፍጆታ በየትኛውም ስልተ ምርት ውስጥ ቢሆን የማይነጣጠሉ አካሎች ናቸው። ምክንያቱም የተመረተ ነገር ከሌለ ለፍጆታ ሊውል የሚችል ነገር የለም። ፍጆታም ከሌለ ምርት ትርጉም የለሽ ድርጊት ይሆናል። በመሆኑም ምርት መነሻ ሲሆን ፍጆታ መድ

ረሻ ፡ ለውውጥና ከፍፍል ደግሞ በመካከል ሆነው ሁለቱን የሚያገናኙ ድልድዮች ናቸው። ይሁንና ምርትና ፍጆታ ካለውውጥና ካለከፍፍል በድልድይነት ላይገናኙ የሚችሉበትም ሁኔታ እንዳለ መታወቅ አለበት ። ለምሳሌ አንድ ገበሬ ያመረተውን እህል ለራሱ ሲጠቀም ምርትና ፍጆታ በቀጥታ ይገናኛሉ። ገበሬው ለባለመሬቱ እርቦ የሚሰፍርና ባለመሬቱ እህሉን የሚጠቀምበት ሲሆን ግን ምርቱ ለፍጆታ የዋለው በከፍፍል አገናኝነት ነው። እንዲሁም ገበሬው ያመረተውን እህል ለጨው ለውጦ በጨዉ ሲጠቀምበት ጨው ለፍጆታ የዋለው በልውውጥ በኩል አልፎ መሆኑ ይታያል። ካላይ በምሳሌ እንዳየነው በማኅበራዊ አመራረት ፍጆታ ከምርት ፡ ከልውውጥና ከከፍፍል ጋር የተላሰረ ድርጊት በመሆኑ ትኩረቱ የምርት ግንኙነትን ማጥናት በሆነው በፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንስ ውስጥ ፍጆታም ይጠቃለላል።

በየትኛውም ኅብረተሰብ ውስጥ ያለው አጠቃላይ የፍጆታ ደረጃ የሚወሰነው በዚያው ኅብረተሰብ ውስጥ የምርት ኃይሎች ባሉበት የዕድገት ደረጃ ሲሆን በኅብረተሰቡ ውስጥ ያሉት የተለያዩ የኅብረተሰቡ አባላት የፍጆታ ደረጃ የሚወሰነው ደግሞ በዚያው ኅብረተሰብ ውስጥ ባለው የምርት ግንኙነት በሚወሰነው የሀብትና የገቢ ድልድል ነው። በሌላ በኩል ደግሞ የአንድ ኅብረተሰብ የኢኮኖሚ ዕድገት መጣኔ የሚለካው ከተመረተው ምርት ውስጥ ለቀጥታ ፍጆታ በሚውለውና ለምርታዊ ፍጆታ ወይም ለክምችት በሚውለው መጠን መካከል ባለው ግንኙነት ነው። ለምርታዊ ፍጆታ የሚውለው ክፍል ከፍተኛ ሲሆን ፈጣን የኢኮኖሚ ዕድገትን ይጠቁማል። ለምሳሌ የአንድ ሀገር ዓመታዊ የከምችት መጠን ከተመረተው ብሔራዊ ገቢ ውስጥ 25% ብቻ ቢሆን የመጀመሪያው ሀገር ካለበት ደረጃ ወደከፍተኛ ደረጃ ለመሸጋገር የያዘውን የኢኮኖሚ ዕድገት ሂደት የሚያፋጥን ይሆናል። ከዚህ አንፃር የኋለኛ ሀገሮችን ሁኔታ ስንመለከት እጅግ ዝቅተኛ ደረጃ ላይ በሚገኙ የምርት ኃይሎች ላይ የተመሠረተ ከእጅ ወደ እፍ የሆነ ኢኮኖሚያቸው ከፍጆታ አልፎ ጠቀም ያለ ክምችት ስለማያስገኝላቸው ዕድገታቸውን ለማራመድ ይቸገራሉ። በዚህም ላይ ኢምፔሪያሊዝም በተለያዩ መልኮች ይበልጡኑ ገቢያቸውን የሚነጥቃቸው

በመሆኑ ለማደግ ያላቸውን ዕድል ጨርሶ ያዳከመዋል።

(ግምረትን ፡ ከፍፍልን ፡ ለውውጥን ይመለከታል።)

ፍጆታ ምድብ (የ—) (Consumption Fund)

የብሔራዊ ገቢ አንድ ክፍል ነው። የአንድ ሀገር ብሔራዊ ገቢ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ የተመረቱትን ጠቅላላ የፍጆታ ዕቃዎችንና እንደዚሁም ብሔራዊ ምርትን ለማሳደግና ለማስፋፋት ተግባር የሚውሉትን የምርት ውጤቶች የሚያጠቃልል ነው። የፍጆታ ምድብ የኅብረተሰቡን ፍላጎቶች ማለትም የምግብ ፡ የልብስ ፡ የጫማ ፡ የቤት ውስጥ ዕቃዎች ፡ ለባህላዊ ግልጋሎት የሚውሉ ዕቃዎችና እጠቃላይ የኅብረተሰቡን ፍላጎት ለማርካት የሚያስፈልጉ ጉዳዮችን ለማሟላት የሚመደብ የብሔራዊ ገቢ አንድ ክፍል ነው።

ለፍጆታ የሚውለው ሀብት በቁሳዊ ምርት ለተሰማሩት ሠራተኞች እንደሥራቸው መጠንና ጥራት የሚከፋፈልና ለሕዝባዊ ፍጆታ የሚውል ተብሎ በሁለት ይከፈላል። ሕዝባዊ ፍጆታ በተለይም በሶሻሊዝም ለማኅበራዊና ለባህላዊ ፍላጎቶች (ለትምህርት ፡ ለሳይንስ ፡ ለጤና ፡ ለኪነ ጥበብ) ለማኅበራዊ አገልግሎቶች (ለጡረታ ፡ ለቤተሰብ መደገሚያ ወዘተ...) ለመንግሥት እስተዳደርና ለመከላከያ ኃይል የሚውለውን ሁሉ ያጠቃልላል። በመሆኑም የፍጆታ ምድብ የግልን ፍላጎት ለማርካት የሚመረተውን ምርትና ከጠቅላላው ተረፈ ምርት ውስጥ ለልዩ ልዩ ማኅበራዊ ፡ ባህላዊና ሌሎች ሕዝባዊ ፍላጎቶች የሚውለውን የሚያጠቃልል ነው።

በካፒታሊስቲ ሥርዓት ለሠርቶ አደሩ ሕዝብ ፍጆታ የሚውለው የብሔራዊ ገቢ ክፍል ውስን የሆነና አንፃራዊ በሆነ መንገድ እያሸቆለቆለ በመሄድ ላይ የሚገኝ ነው። በአንፃሩ ለገዢው መደብ አባላት የግል ፍጆታና ለጦር መሣሪያ እሸቶች ደም የሚውለው የብሔራዊ ገቢ ክፍል ፈጣን ዕድገት በማሳየት ላይ ይገኛል።

በሰሻሊዝም የፍጆታ ምድብ በተለይም የማሳበራዊ ፍጆታ ምድብ ክፍል በዓይነትም ሆነ በመጠን እጅግ እየተስፋፋ በመሄድ የሕዝቡ የኑሮ ሁኔታ ያለማቋረጥ በማደግ ላይ ይገኛል። ብሔራዊ ምርት በከፍተኛ መጣኔ እያደገ መሄዱን ሲቀጥል ለፍጆታ የሚመደበው የሀብት መጠን እንደዚሁ ይጨምራል። ከፍተኛ ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት በተጣለበት በከሚኒስት ሥር ዓት ውስጥ የፍጆታ ምድብ በከፍተኛ ደረጃ ዓድጎ የኅብረተሰቡን አባላት ፍላጎት ሙሉ በሙሉ የሚያሟላ ይሆናል።

(ብሔራዊ ገቢን ይመለከታል።)

ፍጹማዊ ሐሳብ (Absolute Idea)

በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ እንደገና ወሰን የሌለው ዘላለማዊና የራሱ መሠረት የሆነ፣ ሙሉ በሙሉ እራሱን አሟልቶ የሚገኝ የዓለም መሠረትና ፈጣሪ የሆነ፣ ከሰዎች አእምሮ ውጭ በነባራዊነት ይኖራል ተብሎ የሚገመተውን ሐሳብ የሚገልጽ ነው። ይህ የፍጹማዊ ሐሳብ ትርጉም የነባራዊ ሐሳባዊነትን መሠረተ ሐሳብ በያጠቃልልን ለፍልስፍናው መነሻ ፍሬ ሐሳብ መግለጫ ያደረገውን ሄግል ነው። ባጠቃላይ በዚህ ሐሳባዊ ፈላስፋ እስተሳሰብ የዕድገት መሠረትና ምንጭ ነባራዊው ዓለም ላይሆነ ፍጹማዊ ሐሳብ በውስጡ በያዛቸው ሁለት ተቃራኒ ኃይሎች መካከል የሚካሄደው ትግል ነው። የተፈጥሮም ሆነ የኅብረተሰብ ዕድገት ታሪክ የፍጹማዊ ሐሳብ ዕድገት ነፃብራቅ ነው።

ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ከጊዜና ከዕፍራውጭ የሚገኝ ነገር ሊኖር እንደማይችል ያስረዳል። ሐሳብ ራሱን የቻለ በራሱ መሠረትነት የሚኖር ላይሆን የቁስእካል ነፃብራቅ እንደሆነ በመግለጽ ማርክሲዝም የሄግልን ፍጹማዊ ሐሳብ ኢሳይንሳዊነት አረጋግጧል። ማርክሲዝም ከዚህም በተጨማሪ የፍጹማዊና የእንግራዊ ዕውቀትን ዲያሌክቲክስ

በማብሰር ሁል አቀፍና ዘላለማዊ የሆነ፣ ዕውቀት ሊኖር እንደማይችል ይገልጻል።

(ፍፁማዊና እንግራዊ እውነትን፣ ነባራዊ ሐሳባዊነትን፣ ሄግሊያኒዝምን፣ ሄግልን ይመለከታል።)

ፍጹማዊ ተረፈ እሴት (Absolute Surplus Value)

የካፒታሊስቶች መሠረታዊ ፍላጎት ተረፈ እሴትን በማሳደግ ሀብትና ካፒታል ማድላብ ነው። ለዚህም በተለያዩ ዘዴዎች ይጠቀማሉ። ካፒታሊስቶች ብዝሃነቸውን ለማባባስ ከሚጠቀሙባቸው ዘዴዎች አንዱ የወዝአደሩን የቀን የሥራ ሰዓት ማራዘም ነው። ለምሳሌ ወዝአደሩ በቀን ስምንት ሰዓት ይሠራል እንበል። ከዚህ ውስጥ 4 ሰዓት አስፈላጊ የሥራ ጊዜ፣ ቀሪው 4 ሰዓት ደግሞ ትርፍ የሥራ ጊዜ ቢሆንና የሥራው ሰዓት ወደ አሥር ሰዓት ከፍ እንዲል በደረግ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ ሳይለወጥ የሠራተኛው ትርፍ የሥራ ጊዜ ወደ 6 ሰዓት ከፍ ይላል። በዚህ እኳኋን 100% የነበረው የተረፈ እሴት መጣኔ በዚህ የሥራ ሰዓት መራዘም ወደ 150% ከፍ ይላል። የብዝሃነቱም ደረጃ በዚህ መጠን ያድጋል። በዚህ መልክ የሚገኝ ተረፈ እሴት ፍጹማዊ ተረፈ እሴት ይባላል።

ፍጹማዊ ተረፈ እሴት በቀጥታ በወዝአደሩ የሥራ ሰዓት መራዘም ብቻ ሳይሆን በሥራ ጊዜ ዕረፍት በማሳጣት፣ ሥራን በማፋጠንና በሌሎች ልዩ ልዩ ድብቅ መንገዶች ሊፈጠር ይችላል።

በተለይ በመጀመሪያው የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ ላይ ሠራተኛው ፍጹማዊ ተረፈ እሴትን እንዲፈጥር ማድረግ ካፒታሊስቱ ካፒታሉን የሚያደልብበት ዘዴ ነበር። ነገር ግን የወዝአደሩ መደብ አባላት በቁጥርም በድርጅትም እየተጠናከሩና ንቃተ ኅሊናቸውም እየዳበረ ሲሄድ ካፒታሊስቱ የሥራ ሰዓትን በማራዘም ዘዴ ብዝሃነቱን ለማባባስ እንዲችል እየሆነበት መጣ። ካፒታሊስቱ ብዝሃነቱን በማባባስ ተረፈ እሴቱን ለማሳደግ አስፈላጊ የሥራ ጊዜን እንደመቀነስ ባሉ ዘዴዎች ላይ ማተኮር ጀመረ።

(እንግራዊ ተረፈ እሴትን ይመለከታል።)

ፍጹማዊነት (Absolutism)

ፍጹማዊነት በማንኛውም መስክ ምንም እዲስ ነገር እንደማይገኝና ሁሉንም ነገር እንደአለቀለት ነገር አድርጎ የሚያቀርብ ወግ አጥባቂ አስተምህሮ ነው ። ለምሳሌ ከታሪክ አንፃር ታሪክ አልቋል፣ ወደፊት በዚህ በኩል አዲስ ነገር አይኖርም የሚል አቋም አለው ። ከዕውቀት ገደብ ሐሳብም አኳያ ፍጹማዊነት የአድራጊና የተደራጊን ፍጹም ተመሳሳይነት የሚያራምድ አስተሳሰብ ነው ። የነገሮች የተሟላና የመጨረሻ ዕውቀት ሊገኝ ይችላል በማለት የዕውቀትን አንፃራዊ ገጽታ ይከዳል ።

በአርግጥ ያለቀላቸውና የተሟሉ ፍጹማዊ ዕውቀቶች ተብለው ሊጠቀሱ የሚችሉ ዕውቀቶች ይኖራሉ ። ለምሳሌም በኢትዮጵያ አቆጣጣር የካቲት 25 ቀን 1967 ኢትዮጵያ ውስጥ በአዋጅ የገጠር መሬት የሕዝብ መደረጉ በሁኔታዎች ሊስተካከል የማይችል፣ የተሟላና ያለቀለት ፍጹማዊ ዕውቀት ነው ። ይሁንና ይህ እውነትን ያዘለ ፍጹማዊ ዕውቀት የሚያመለክተው በጠቅላላ በዓለም ውስጥ የተደረገውን፣ ወደፊትም የሚሆነውን፣ ያለውን ሁሉ ላይሆን አንድ የተወሰነ ገጽታን ብቻ በመሆኑ ከዚህ አጠቃላይነት አኳያ ሲታይ አንፃራዊ ነው ።

በመሠረቱ በመርህ ደረጃ በዓለም ውስጥ ያለውን ማንኛውንም ነገር ለማወቅ ይቻላል፤ ከእውነታ አኳያ ይህ ችሎታ ፍጹሚ በሌለው ሂደት ይተረጎማል ። ስለዚህም የነገሮችን ዙሪያ ገባ የሆነ ዕውቀት ማግኘት ተግባራዊነት የሌለው ሲሆን የዕውቀት መገኘት በዲያሌክቲክስ ምንጊዜም ከአንፃራዊ ወደ ፍጹማዊ ዕውቀት የሚደረግ የማያቋርጥ ሂደት ነው ።

(አድራጊና ተደራጊ፣ አንፃራዊና ፍጹማዊ እውነትን ይመለከታል ።)

ፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና (Absolute Impoverishment)

ፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና የሚባለው በካፒታሊስት ክምችት ሳቢያ የወዝ አደሩ መደብ የኑሮና የሥራ ሁኔታ እንዲሁም ማንበራዊ አቋሙ ፍጹማዊ በሆነ መንገድ እያቆለቆለ የሚሄድ መሆኑን የሚያመለክት ነው ።

ፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና እንደ ማንኛውም በካፒታሊዝም ውስጥ እንደሚከናወን ሂደት ባልተመጣጠነ መንገድ የሚከሰት እንጂ በተከታታይ የሚታይ ሳይሆን ይችላል ። የወዝአደሩ መደብ የኑሮና የሥራ ሁኔታ ዕለት በዕለት ሊታይ እንዳንዴ ከፍ፣ እንዳንዴ ዝቅ ቢልም በረጅም ሂደቱ ሊታይ ግን እያሸቆለቆለ የሚሄድበት ሁኔታ ነው ። ካርል ማርክስ የወዝአደሩ መደብ ፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና የመጀመሪያው ሁኔታ በካፒታል ክምችት ሳቢያ የኢንዱስትሪ ተጠባቂ ሠራዊት መፈጠር ነው ይላል ።

በካፒታሊዝም ውስጥ የፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና ዓይነተኛ መለኪያ በሥራ ኃይል እሴትና በእውን ምንጻ መካከል ያለው ልዩነት እየሰፋ መሄዱ ነው ። የፍጆታ ዕቃዎችን በሚያመርቱ የኢንዱስትሪ መስኮች የሚገኘው የሥራ ምርታማነት ዕድገት የሥራ ኃይል እሴትን የመቀነስ አዝማሚያ ቢኖረውም በሳይንስና በቴክኖሎጂ ዕድገትና በቁሳዊ የኑሮ ሁኔታ ማደግ ምክንያት እያደገ በመጣው ፍላጎት ሳቢያ የሥራ ኃይል እሴት ባጠቃላይ የሚያድግበት ሁኔታ ይፈጠራል ። ለምሳሌ በዳበሩ የካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ የወዝአደሩ መደብ አባላት በሚኖሩባቸው ቤቶች ውስጥ እንደማቀዝቀዣ፣ እንደ በመኖሪያ ምድጃና፣ እንደ ቴሌቪዥን የመሳሰሉት መኖራቸው የወቅቱ የኅብረተሰቡ የዕድገት ደረጃ የሚጠይቀው ሆኗል ። በዚህ መሠረት የወዝአደሩ የኑሮ ሁኔታ መለወጥ ከላይ እንደተጠቀሰው የሥራ ኃይል እሴት እንዲያድግ ያደርጋል ። ከዚህ አንፃር የወዝአደሩ መደብ የሚያገኘው እውን ምንጻ ዕድገት ከሥራ ኃይል እሴት ዕድገት ጋር አኩል ሊራመድ ስለማይችል በወዝአደሩ መደብ ኑሮ ላይ ፍጹም በሆነ መንገድ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝ ናን ያስከትላል ።

ፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ እያደገ በመጣ ጠንቀኛ የሥራ ሁኔታ መበርከት ጭምርም ይገለጻል ። በካፒታሊስት ሀገሮች የምርት መገልገያ መሣሪያ ባለቤት የሆነው የቡርጂወ መደብ ያለውን ዓላማ ተግባራዊ ለማድረግ ከሚጠቀምባቸው ዘዴዎች መካከል አንዱ ወጪውን መቀነስ መሆኑ የታወቀ ነው ። በመሆኑም እንደኢንዱስትሪው ጠባይ አመች የሥራ ሁኔታ ለመፍጠር የሚያስችሉ የእደጋ መከላከያ ጥንቃቄዎችን መውሰድ ተጨማሪ ወጪዎችን ስለሚያስከትልባቸው ወዝእደሩን ለጠንቀኛ የሥራ ሁኔታ ማጋለጡን ይመርጣሉ ። በዚህ ሳቢያ ዛሬ በካፒታሊስቱ ዓለም የተወሰኑ የበሽታ ዓይነቶች (ከመታፈን፣ ከጭንቀት፣ ዕረፍት ከማጣት የሚመጡ) የወዝእደሩን መደብ አባላት በይበልጥ የሚያጠቁ መሆናቸው ተረጋግጧል ።

የወዝእደሩን መደብ ፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና ከሚያባብሱት ምክንያቶች ውስጥ እንደ ቤት ኪራይ፣ እንደ ታክስ፣ እንደ የትምህርትና የጤና ወጪዎች ማደግም ይገኙ በታል ።

የካፒታሊስት ከምችት እያደገ በሄደ መጠን የወዝእደሩ መደብ የኑሮና የሥራ ሁኔታ ፍጹማዊና እንፃራዊ በሆነ መንገድ እያቆለቆለ የሚሄድ መሆኑ ወዝእደሩን ለበለጠ ትግል የሚያዘጋጅና በብዝበዛ ላይ የተመሠረተውን ካፒታሊስታዊ የምርት ግንኙነት በሶሻሊዝም ለመተካት የሚያስችል ነባራዊና ኅሊናዊ ሁኔታዎችን የሚፈጥር ነው ። የካፒታሊስት ከምችት ታሪካዊ ዝንባሌም ይኸው መሆኑን በመረዳት ነው ካርል ማርክስ ቀደምት የቡርጂ ምሁራን “ካፒታሊዝም ዘላለማዊ ሥርዓት ነው” ሲሉ ያስተጋቡትን መፈክር በመሻር ካፒታሊዝም በሶሻሊዝም መተካቱ የታሪክ ግዴታ መሆኑን ያስተማረው ።

ፍጹማዊ ኪራይ (Absolute Rent)

በካፒታሊስት ኅብረተሰብ የእርሻ ሠራተኞች ከሚፈጥሩት ተረፈ እሴት ውስጥ መሬትን በሞኖፖል በግል ባለቤትነት ለያዙ

ባለመሬቶች የመሬት ኪራይ ይከፈላል ። በለምነቱ እጅግ ዝቅተኛ ለሆነው ማሳና ለሌሎችም ማሳዎች የሚከፈል መደበኛ የሆነ የመሬት ኪራይ ፍጹማዊ ኪራይ ይባላል ።

በካፒታሊስቱ ሥርዓት ለፍጹማዊ ኪራይ መኖር ምክንያት የመሬት በሞኖፖል ባለቤትነት መያዝ ነው ። ይህ የመሬት በሞኖፖል መያዝ ውድድርን በመግታት ካፒታሊስቶች ካፒታሊዎችውን ከኢንዱስትሪ ወደ እርሻ እንዲያዛውሩ ያደርጋል ። በዚህም ምክንያት ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር በኢንዱስትሪው ዘርፍ ከፍተኛ በእርሻው ዘርፍ ዝቅ ያለ ይሆናል ። ይህም ካፒታሊስቱ እንደገና የተወሰነ የካፒታል መጠን በኢንዱስትሪ መስክ በሥራ ላይ ከሚያውለው ይልቅ በእርሻ ላይ ቢያውለው የበለጠ ተረፈ እሴት ሊፈጠርለት ይችላል ማለት ነው ። ካፒታል ከኢንዱስትሪ ወደ እርሻ ለመዛወር ቢችል ኖሮ በእርሻው መስክ የሚፈጠረው ተጨማሪ ተረፈ እሴት በኢንዱስትሪና በእርሻ መስኮች መካከል በተከፋፈለ ነበር ። ይህ እንዳይሆን ግን የመሬት በሞኖፖል ባለቤትነት መያዝ ያግደዋል ። ባለመሬቱም ይህን ተጨማሪ ተረፈ እሴት በፍጹማዊ ኪራይ መልክ መሬቱን ከተከራየው ካፒታሊስት ይወስዳል ።

ፍጹማዊ ኪራይ በካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ የእርሻን ምርቶች የዋጋ ውድነት ከሚያስከትሉ ምክንያቶች አንዱ በመሆን የሰፊውን ሕዝብ የኑሮ ደረጃ ያቆረቁዛል ።

በሶሻሊስት ሥርዓት ውስጥ መሬት ከትላልቅ ባለመሬቶች ተነጥቆ በሰፊው እርሶ እደር እጅ ስለሚሆን ፍጹማዊ ኪራይ ይጠፋል ። የፍጹማዊ ኪራይ መጥፋትም ሰፊውን እርሶ እደር የመሬት በሞኖፖል መያዝ ከሚያስነሳው ቅሪት ያላቅቀዋል ። የእርሻ ምርት ዋጋም ዝቅ እንዲል በማድረግ የሰፊውን ሕዝብ የኑሮ ደረጃ ያሳድጋል ።

(የልዩነት ኪራይን ይመለከታል ።)

ፎርዲዝም (Fordism)

በ1914 አሜሪካ ውስጥ ሥራ ላይ የዋለ የሥራ እደረጃጀትና የክፍያ ዘዴ ነው ። ይህ ዘዴ መጠሪያውን ያገኘው ዘዴውን ለመጀ

መሪያ ጊዜ በፋብሪካ ውስጥ ሥራ ላይ ካዋለው ከአሜሪካዊው ዲታ ክሄንሪ ፎርድ ነው ።

በዚህ የሥራ አደረጃጀትና ክፍያ ዘዴ መሠረት በአንጓንዥ ቀበቶ (ኮንቬየር ቤልት) አማካይነት የተወሰነ ዕቃ በተወሰነ ፍጥነት በተወሰነ ወዘአደሮች ፊት ቀርቦ እንዲከናወን ይደረጋል ። ክፍያውም በዚህ መሠረት ይከናወናል ። የአንጓንዥን ቀበቶ ፍጥነት እንደተፈለገ መጨመር ስለሚቻል ካፒታሊስቲ በዚህ ዘዴ ተጠቅሞ የሥራ ዕምቀትን በመጨመር ብዝበዛውን ለማሳደግ ይችላል ።

ብዝበዛና ምዝበራ በተወገደበት ፣ የምርታማነት ዓላማና ግብ የሳብረተሰቡን መሠረታዊ ፍላጎት መሟላት ቅድሚያ በሰጠበት በሰሻሊስት ሥርዓት ውስጥ ግን ይህ ዘዴ ጎጂ የመበዘበዣ ስልት መሆኑ ቀርቶ ሠርቶ አደሩ ሕዝብ የተትረፈረፈ ምርት ለማምረት የሚጠቀምበት መሣሪያ በመሆን ያገለግላል ።

ፎኮይዝም

(Focoism)

ያለሰፊው ሕዝብ ተሳትፎ በጥቂት ሰዎች ተዋጊነት ብቻ “አብዮት” ለማካሄድ የሚደረግ የትጥቅ ትግል ፎኮይዝም ይባላል ። ፎኮይስቶች ፣ አብዮታዊ ሁኔታ ከተጨባጩ የኢኮኖሚና የፖለቲካ አቋም ጋር ግንኙነት እንደሌለው በመቁጠር ጥቂት ሰዎች የትጥቅ ትግል ከአካሄዱ ሥርነቀል የሳብረተሰብ ለውጥ ሊያመጡ ይችላሉ ብለው ያምናሉ ። ስለዚህም የአንድን ሀገር ተጨባጭ ሁኔታ በሳይንሳዊ መንገድ ከመተንተናቸው በፊት ለትጥቅ ትግል ይጣደፋሉ ። የትጥቅን ትግል በጥቂት የነሱ “ጀግና ጦረኛ” ብቻ የሚከናወን ስለሚያደርጉት ሕዝቡን ለማደራጀቱና ለማንቃቱ ተግባር ትኩረት አይሰጡትም ። አብዮታዊ ፓርቲ ሊፈጠር የሚችለው ጥቂት ተዋጊዎቻቸው የደፊጣ ውጊያ ካፋፋው በኋላ እንጂ ከዚያ በፊት ሊሆን አይችልም በማለት ፎኮይስቶች የፓርቲን ሚና ይዘነጋሉ ። ፎኮይስቶች ከሕዝቡ ይልቅ በጥቂት ተዋጊዎች ላይ ስለሚተማመኑ ዓላማቸው ዘላቂነትና ተፈጻሚነት የለውም ።

(ጀብደንነትን ፣ ይመለከቷል ።)

ፎየርባክ ፡ ሉድቪግ

(Feuerbach, Ludwig)

ከ1804 — 1872 የኖረ ፣ በ19ኛው ምዕት ዓመት በጀርመን ፍልስፍና ውስጥ ገና የነበረውን ሐሳባዊ አመለካከት በጽኑ በመታገል ለቁስአካልነት ፍልስፍና ዕድገት ታላቅ አስተዋጽኦ ያደረገና በአስተምህሮውም የማርክስንና የኤንግልስን ሰሜት የሳብኢአማኒ ጀርመናዊ ፈላስፋ ነው ። ፎየርባክ ከጻፋቸው ዋና ዋና ጽሑፎቹ መካከል ጥቂቶቹ «ሱርክሪቲክ ዴር ሂግሊሽን ፊሎሶፊ» «ዳዝ ቤዝን ዴስ ክሬስትንቱምዝ» የተባሉት ናቸው ።

የፎየርባክ ፍልስፍና እነሣሥ ሂግል ስለሰው ልጅ ምንነት አስመልክቶ በሰነዘረው ሐሳባዊ ግንዛቤ ላይ በሰጠው ጊስ ላይ የተመሠረተ ነው ። በሃይማኖት ላይ ባካሄደው ትግል የተነሣም አመለካከቱን በጊዜው ከነበረው የወጣት ሂግልያውያን ሐሳብ ወደቁስአካልነት ሊያሸጋግረው ችሏል ። የቁስአካላዊነቱም ዓይነተኛ ጠባይ ሰውን ከፍተኛው የተፈጥሮ ውጤት አድርጎ በመውሰድ የሰውን የተለዩ ባሕርያት በተፈጥሮአዊ ምንጫቸው መግለጹ ነበር ።

ፎየርባክ ለቁስአካላዊ ፍልስፍና ካደረጋቸው አስተዋጽኦዎች አንዱ በሐሳባዊነትና በሃይማኖት መካከል ያለውን ግንኙነት ማጋለጡ ነው ። ፍልስፍና በሐሳብ ደረጃ ባሉ ጉዳዮች ላይ ብቻ ሳይወሰን ተፈጥሮንና ሰውንም ማጥናት እንዳለበት ገልጿል ። በሱ አስተሳሰብ ተፈጥሮ ከሰው ገሊና ውጭ በነባራዊነት የሚገኝ ቀዳሚ እውነታ ነው ፤ ሰውም የተፈጥሮ አካልና የረጅም ዘመን የዕድገት ውጤቱ ሲሆን ንቃተ ገሊናም የተፈጥሮ ነፀብራቅ እንጂ ቀዳሚ አይደለም ። በዕውቀት ንድፈ ሐሳብም በኩል ነባራዊ እውነታ ሊታወቅ የሚችልና ሰው በሕዋሳቱ አማካይነት የሚገነዘበው ነገር መሆኑን በመግለጽ ኢታዋቂነትን በጽኑ በመቃወም የዳሳሽነትንና የሕውሰታዊነትን አመለካከቶች አራምዷል ። በዚህም ጥረቱ እሳቤ በግንዛቤ ውስጥ ያለውን ሚና ሳይክድ ተደራጊ ውን ከአድራጊው እንቅስቃሴ ጋር አያይዞ ለመመርመር በመሞከር የሰውን ልጅ ዕው

ቀትና ንቃተ ኅሊና ማኅበራዊ ጠባይ ገልጿል። ሆኖም ግን ፎየርባኸ የሰውን ምንነትና በዓለም ውስጥ ያለውን ስፍራ በትክክል ባለመረዳቱ ምንነቱን ከተፈጥሮ አኳያ በማየት ብቻ ሊወሰን በቅቷል። ይኸውም ፎየርባኸ ሰውን እንደ ንጹህ ሥነ ሕይወታዊ ኦባሬ ማለትም እንደእንስሳ ከመቁጠሩ የተነሣ የነጠረ ቁስአካላዊ መሥመር ሊከተል አልቻለም ነበር።

ባጠቃላይ ፎየርባኸ ምንም እንኳን ተፈጥሮን በቅስቃሴና በዕድገት ውስጥ እንደምትገኝ አድርጎ ለመረዳት ቢጥርም ፍልስፍናው ከቅድመ ማርክሳዊ ዲበ አካላዊ ቁስ አካልነት አውጠንጣኝ ባሕርይ ጨርሶ ሊላቀቅ አልቻለም። የቅራኔዎች አንድነት በሰ

ዎች አስተሳሰብ ውስጥ ብቻ እንጂ በነባራዊው ዓለም ውስጥ ሊኖር አይችልም በሚል እምነት የሄግልን ፍልስፍና ጠንካራ ጐን ማለትም ዲያሌክቲክስን ከፍልስፍናው ጋር አጠቃሉ በማውገዝ በተፈጥሮ ውስጥ ያለውን ቅራኔ ለመረዳት አልቻለም ነበር። በመሆኑም በታሪክ ግንዛቤው ሙሉ በሙሉ በሐሳባዊ አመለካከት ውስጥ በመዘፈቁ የኅብረተሰብን ዕድገት ከዚሁ አኳያ ለመመልከት ሞክሯል። በርሱ አስተሳሰብ ዋነኛው የኅብረተሰብ ዕድገት አንቀሳቃሽ ኃይል ግብረገብነትና በሰዎች መካከል ያሉ ግብረገባዊ ግንኙነቶች ናቸው። ከዚህም አልፎ እነዚህ ግንኙነቶች ራሳቸው በኢኮኖሚ ግንኙነቶች ላይ ማለትም በምርት ግንኙነቶች ላይ የሚመሠረቱ መሆናቸውን ለመረዳት ተስኖታል።

T

ፓሪስ ኮሚቴን (Paris Commune)

ከመጋቢት 18 እስከ ግንቦት 28፣ 1871 በፈረንሳይ በተለይም በፓሪስ ለሰባ ሁለት ቀናት በሥልጣን ላይ የቆየ በሠራተኛው መደብ የትግል ታሪክ ውስጥ የመጀመሪያው የሠራተኛው መንግሥት ነው። የፓሪስ ኮሚቴንን የፓሪስ ሠራተኞችና የሰፊው ሕዝብ አብዮታዊ እንቅስቃሴ ያስገኘው የሶሻሊስት አብዮት ጥንሰስ ነው። ኮምዩኒዝም የወዘለደሩ የበላይ ገዥነት ጅምር ነው።

በሐምሌ 1870 በፈረንሳይና በጀርመን መካከል በተቀሰቀሰው ጦርነት ፈረንሳይ ተሸንፋ ሣልሳዊ ናፖሊዮን ተማረከ። አልሳስና ሎሬን የተባሉት ሁለት የፈረንሳይ ግዛቶችም በጀርመኖች በመያዛቸው ሁለተኛው የፈረንሳይ ግዛተ አፄ ፈረስ። በሉዊ ናፖሊዮን መንግሥት ቦታ ለጊዜው የሠራተኛውና የሰፊው ሕዝብ ድጋፍ የነበረውና በአድልፍ ቲየር የሚመራው የለዘብተኛ ቡርጂ መንግሥት ሥልጣን ያዘ። የጀርመን ጦር ፓሪስን ለመውረር ዝግጅት በማድረግ ላይ መሆኑን በመመልከት በአብዛኛው ከሠራተኛው የተወጣጡት የፓሪስ ብሔራዊ ጦር አባሎች ከየካቲት 15፣ 1871 ጀምሮ ሃያ አምስት አባላት ያሉት አንድ ማዕከላዊ ኮሚቴ በማቋቋም ፓሪስን መቆጣጠር ጀምረው ነበር። በዚህ ኮሚቴ የሚመራው የፓሪስ ብሔራዊ ጦር የቡርጂው መንግሥት የፓሪስን ሠራተኛና ሕዝብ አመፅ በመፍራት ከተማይቱን ለጀርመኖች አሳልፎ ለመስጠት የሚያደርገውን ሴራ ለማክሸፍ ሲጠባበቅ የካቲት 26 1871 የቲየር መንግሥት እንደተፈራው ፓሪስን ለጀርመን ጦር አሳልፎ ለመስጠት ከቢስማርክ ጋር ውል አደረገ። ይህንን በመቃወም በመላ ፓሪስ ከፍተኛ አመፅ ተነሣ። የቲየር መንግሥት በዚህ በመደናገጥ ብሔራዊ ጦሩን ለማንበርከና የሠራተውን አመፅ ጨርሶ ለመደምሰስ መጋቢት 18፣ 1871 ጦሩን በሕዝቡ ላይ ባዘመተበት ወቅት በተደረገው ጦርነት መላው የፓሪስ

ሕዝብ ለብሔራዊ ጦሩ ማዕከላዊ ኮሚቴ ሙሉ ድጋፍ በመስጠቱና ከጉኑም ቆሞ በመዋጋቱ ሙከራውን አከሸፈ። የዚህ ሕዝባዊ አመፅ ውጤትም የቲየር መንግሥት ጦር ድል መመታት፣ የቡርጂው መንግሥት ሸሽቶ ሸርሳይ መግባትና በምትኩ የፓሪስ ኮሚቴን ህልውና ማግኘት ነበር።

የብሔራዊ ጦር ማዕከላዊ ኮሚቴ ጊዜያዊ መንግሥት በመሆን ከአድጋርያን የሚሰነዘሩትን ጥቃቶችም በመቋቋም በአጭር ጊዜ ውስጥ ሥልጣን ለሕዝብ ለማስረከብ ቅድመ ሁኔታዎችን ማመቻቸት ጀመረ። በዚህም መሠረት መጋቢት 26 ተን በተደረገው ጠቅላላ ምርጫ አብዮታዊ ኃይሎች የበላይነት በማግኘት አሸነፉ። ዘጠና ሁለት አባላት ያሉት የፓሪስ ኮሚቴን ተቋቁሞ የአዲሱ አስተዳደር አሥራ ዘጠኝ አባላትን በያዘ የሥራ አስፈጻሚ ኮሚቴ ይመራ ጀመር። በፓሪስ ጠቅላላ ምርጫ ምንም እንኳ የቡርጂ ወኪሎችና እንደ ብላንኪስቶች፣ የጃኮቢን ተከታዮችና ፕሮዶኒስቶች የመሳሰሉ የንዑስ ከበርቴው የቀኝና “የግራ” አፈንጋጮች በኮሚቴው ውስጥ መግባታቸው ባይቀርም፣ አመራሩ አብዮታዊ ኃይሎች የበላይነትን የያዙበት ስለነበር በጣም አጭር በሆነ ጊዜ ውስጥ አያሌ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ እርምጃዎችን ሊወስዱ ችለዋል።

የፓሪስ ኮሚቴን በሠራተኛው መደብ መሪነት፣ በሠራተኛውና በከተማው ንዑስ ከበርቴ አብዮታዊ ኅብረት ላይ የተመሠረተ ሕዝባዊ ሥልጣን ነበር። በውስጡም የተለያዩ ኃይሎች በመስግሰጋቸው ብዙም ሳይቆይ በሚወስዱት እርምጃዎች ላይ ልዩነቶች እየጉሉ ሄዱ። በንድ በኩል በቁጥራቸው በዛ የሚሉት ብላንኪስቶችና የጃኮቢን ተከታዮች፣ በሌላ በኩል ደግሞ የፕሮዶኒስ ተከታዮች ሆነው ሥልጣንን በተግባር በመተርጎም ረገድ ባለው ገደብና ማዕከላዊነት እንዲሁም ከፅረ አብዮተኞች ጋር በሚደረገው ትግል በሁለት ወገኖች መካከል ጠቡ እየከረረ ሄደ። የኮሚቴ አባላት

የነበሩት ቡርጂ ሪፐብሊካኖች የሠራተኛ ወገኑ የሕዝቡን ሁኔታ ስለፈሩ ከኮሚቴ በመውጣት ቨርሳይ ከነበረውና ፓሪስን ከከበበው የጠላት ጦር ጋር ተደባለቁ ። የአድገሮት ኃይል ተጠናክሮ ፓሪስን መከበብ ሲጀምር የኮሚቴው መውደቅ የማይቀር መሆኑን ሲገነዘቡ ወላዎቹ ንዑስ ከበርቱዎች በብዛት ከኮሚቴው ወጡ ። የፓሪስ ሠራተኞችና ሰፊው ሕዝብ ግን በቆራጥ አብዮታውያን መሪነት እስከመጨረሻው የኮሚቴ ህልውና ተዋድቀዋል ። በዚህም ጦርነት ከ30,000 እስከ 40,000 የሚደርሱ ከምዩናርዶች(የፓሪስ ኮሚቴን ጀግኖች) ደጋፊዎቻቸው እንደ ቅጠል ረግፈዋል ። በብዙ ሺ የሚቆጠሩ ሌሎች ደግሞ በግፍ ታስረዋል ፤ ከሀገርም ተሰደዋል ። በዚህም የፓሪስ ኮሚቴን በአድጋርያን በትርክፋኛ ተመትቶ በተመሠረተ በ72ኛው ቀን ህልውናው አከተመ ።

ለፓሪስ ኮሚቴ መውደቅ መሠረታዊው ምክንያት በአጠቃላይ ለሶሻሊስት አብዮት የነበራዊና የጎሰናዊ ሁኔታዎች በስሰውና ተሟልተው አለመገኘት ሲሆን ይህም በተለያዩ መልክ ተንፀባርቋል ። በሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም የሚመራ ጠንካራ ፓርቲ ባለመኖሩ በፓሪስ ኮሚቴና ጾታዊ ዘንድ አንድ ዓይነት አመለካከትና የፖለቲካ ግብ አልነበረም ። ስለዚህ ለቡርጂ ሪፐብሊክና ለሶሻሊዝም በሚደረጉ ትግሎች መካከል ያሉትን ልዩነቶች ማጤን ባለመቻላቸው ከባድ ስህተት ላይ ወድቀዋል ። ከሥልጣን የወረደውን የአድጋሪ መንግሥት ጦር እስከ መጨረሻው ተከታትለው አልደመሰሱም ። ከፓሪስ ውጭም ከገበሬው ጋር ግንኙነት አልፈጠሩም ። ባንኮችን ባለመውረሳቸው የቡርጂዚውን የገንዘብ ምንጭ ሊያደርቁ አልቻሉም ።

በአንፃሩ ደግሞ ኮሚቴው ድንቅ እርምጃዎችን ወስዷል ። በፖለቲካው ረገድ የአሮጌውን መንግሥታዊ አውታር በማፈራረስ የሠራተኛውን የበላይ ገዥነት መሥርቷል ። የቡርጂውን ቋሚ ጦር አፍርሶ በሕዝባዊ ጦር ተክቷል ። የመንግሥት ባለሥልጣኖች በሕዝብ እንዲመረጡ በማድረግ በወዝአደራዊ ሕግ አውጪና የጋራ አመራር መርህ መሠረት ኮሚቴው ሕግ አውጪና አስፈጻሚ ሆኗል ። በማኅበራዊና በኢኮኖሚያዊ

ረገድም የምርት መገልገያዎች ለገብረተሰቡ የጋራ ጥቅምና ዕድገት እንዲውሉ ጥረት አድርጓል ። የሕዝቡን ኑሮ ለማስተካከልና በሥራ አጥነትና በደመወዘተኝነት መካከል የነበረውን ከፍተኛ ልዩነት ለማስወገድ እርምጃዎችን ወስዷል ። ጦርነቱ በፈጠረው ችግር ምክንያት ቀደም ሲል ያልተከፈሉትን የብድርና የኪራይ ዕዳዎች ሰርዟል ። ያለአግባብ የተወሰዱ ንብረቶችም እንዲመለሱ አድርጓል ። የትምህርት ተቋማትን ከሃይማኖት ተፅዕኖ ለማላቀቅ መንግሥትንና ቤተክህነትን ለይቷል ። የዘር ፣ የቋንቋና የቀለም ልዩነትን የሚያስወግድ ሕግ አውጥቷል ። ነፃ የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርት ለሁሉም አውጇል ። የተለያዩ ክበቦች ፣ የሙያ ማኅበራትና የኢንተርናሽናላዊ ማኅበር ቅርንጫፍ በከፍተኛ ደረጃ እንዲደራጁና እንዲጠናክሩ ጥረት አድርጓል ።

ፓሪስ ኮሚቴን በአጭሩ ቢቀጭም ለዓለም አቀፉ የሠራተኛና የኮሚኒስት እንቅስቃሴ ሰፊ ልምድና ትምህርት ሰጥቷል ። ሠራተኛው መደብ ሥልጣን በመያዝ ብቻ ሳይሆን የተቀሩትንም የተጨቆኑ ወገኖች ሁሉ ነፃ የማውጣት ታሪካዊ ኃላፊነት የተጣለበት ፣ ሶሻሊዝምን ከዚያም ኮሚኒዝምን መገንባት የሚችል አብዮታዊ መደብ እርሱ ብቻ መሆኑን አረጋግጧል ። ለአድጋርያን ጊዜና ፋታ ሳይሆን አስከመጨረሻው ተከታትሎ መደምሰስና ዲሞክራሲያዊ አብዮትንና ሶሻሊስት አብዮትን በቅጡ መሰየት ፣ ጊዜያዊና ዘላቂ ወዳጅን በሚገባ ማጤን የወዝአደሩን የበላይ ገዥነት ለማረጋገጥ እጅግ የሚያስፈልግ መሆኑና ለዚህ ሁሉ አብዮታዊ ተግባር መቃናት በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ርዕዮተዓለም የሚመራ የአብዮታዊ ፓርቲ አስፈላጊነት አማራጭ የሌለው መሆኑን ከፓሪስ ኮሚቴ አነሳሥ ፣ ከወሰዳቸው እርምጃዎችና ከውድቀቱ ከተገኙ ልምዶች ዋነኞቹ ናቸው ።

ፓርቲ

(Party)

የመደብ ዓላማቸውን በፖለቲካ ፣ በኢኮኖሚና በማኅበራዊ መስክ በፕሮግራም ያስተሳሰሩና ለእንቅስቃሴያቸው ርዕዮተዓለማዊ መሠረት በመስጠት ለበላይነት የሚታገሉ የአንድ መደብ ግንባር ቀደም አባላትን ያቀፈ የፖለቲካ ድርጅት ፓርቲ ይባላል ።

የፖለቲካ ድርጅት ወይም ፓርቲ የተከሰተው በቡርጂዊው ሥርዓት ውስጥ ነው። በካፒታሊስት ህገሮች ሁለቱን መሠረታዊ መደቦች ማስተም በቡርጂዊውንና ወዝአደሩን የሚወክሉ ፓርቲዎች አሉ። የሁለቱ መደቦች ተፃራሪነት ጉልህ ማስረጃ ነው። የቡርጂዊው መደብ በፓርቲው ተደራጅቶ የፊውዳሉን ሥርዓት ለመገርሰስ ባደረገው ትግል “ነፃነት፣ አኩልነት፣ ወንድማማችነት” በሚለው መፈክር ሥር ለጊዜውም ቢሆን ሠርቶ አደሩን ሕዝብ (ሠራተኛውን፣ ገበሬውን፣ ተራማጅ ንዑስ ከበርቱውን ወዘተ...) በዙሪያው ለማስለፍና ፊውዳሊዝምን ለመዋጋት በመቻሉ ለተወሰነ ወቅት ተራማጅ ሚና ተጫውቷል። በሠርቶ አደሩም ሕዝብ ትብብርና ድጋፍ ፊውዳሊዝምን ጥሎ የራሱን የበላይ ገዥነት ከመሠረተና እርሱም በተራው የመጨቆኛ ሥርዓትን ካጠናከረ በኋላ ግን የነዚህን መደቦችና የሌሎችንም ጭቁን የኅብረተሰብ ክፍሎች ዲሞክራሲያዊ ጥያቄዎች ለመመለስ አልቻለም። እንዲያውም ለመብታቸው መከበር የሚያደርጉትን ተራማጅ እንቅስቃሴ ሁሉ ጨርሶ ለመደምሰስ ፊት ሲፈት ይዋጋቸው ጀመር። በዚህም በተለይ የሠራተኛው መደብ በትግል ካገኘው ልምድ እውነተኛ ነፃነቱና ሙሉ መብቱ ሊረጋገጥ የሚችለው በራሱ የፖለቲካ ድርጅት ተደራጅቶ ለመታገል ሲችል ብቻ እንደሆነ ለመገንዘብ ችሏል።

በ1847 በእንጋዳዎቹ የወዝአደር ምሁራንና መሪዎች፣ በካርል ማርክስና በፍሬደሪክ ኤንግልስ ግንባር ቀደም መሪነት በለንደን የተቋቋመው ኮሚኒስት ሊግ የመጀመሪያው የወዝአደር ፓርቲ ጥንሰስ ነው። ይህም ዓለም አቀፋዊ ድርጅት የኮሚኒስት ማኒፌስቶ የተሰኘውን ሳይንሳዊ ፕሮግራምና በዚሁ ላይ በመመርኮዝ የተዘጋጀውን መተዳደሪያ ደንብ በማውጣት ለካፒታሊዝም መደምሰስና ለኮሚኒዝም በዓለም መስፈን መታገል የጀመረ አብዮታዊ ድርጅት ነው። በኋላም የተፈጠሩት አንደኛው ኢንተርናሽናልና ሁለተኛው ኢንተርናሽናል የራሱን ፈለግ በመከተል ታግለዋል። ይሁን እንጂ በሁለተኛው ኢንተርናሽናል ውስጥ በቡርጂዊው በጥቅም የተሃዙ ፓርቲዎች ለተወሰነ ጊዜም ቢሆን በዓለም አቀፉ የሠራተኛና የኮሚኒስት ንቅናቄ ላይ ከፍተኛ ጉዳት አድርሰዋል።

የሠራተኛው መደብ አብዮታዊ ትግል ጥራትና ጥንካሬ እያገኘ በመሄዱ ምክንያት አዲሱ ዓይነት ፓርቲ ህልውና አገኘ። ይህም ሠራተኛውን የቡርጂዊው መሣሪያ ለማድረግ ከተነሡት አድርባይና ከላሽ የቀድሞ ፓርቲዎች ጋር ባደረገው ከፍተኛ የርዕዮተዓለም ትግል በነሐኒን የተመሠረተውና ማርክሲዝም ሌኒኒዝምን ተግባራዊ መመሪያው ያደረገ ፓርቲ ነው። ሌኒኖዊው አዲሱ ዓይነት ፓርቲ መጀመሪያ በቦልሼቪክ ፓርቲ መልክ ቢከሰትም ኋላ በተለያዩ ህገሮች የተለያዩ ቅርፅ እየያዘ መጥቷል። ሆኖም ሁሉም ማርክሲዝም ሌኒኒዝም መመሪያቸው በማድረግ በርግጥ ለሶሻሊዝም ከዚያም ለኮሚኒዝም ዓላማ ለመታገል ቆርጠው የተነሡ በመሆናቸው በዓላማና በይዘት አንድ ናቸው።

አዲሱን ዓይነት ፓርቲ ከቡርጂዊውና ከአድርባይ ፓርቲዎች ልዩ የሚያደርገው ለሠራተኛው መደብና ለመላው ሠርቶ አደር ሕዝብ ጥቅምና ዓላማ የቆመ መሆኑ፣ አባላቱም የሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም ትጥቅ ያላቸው የሠራተኛው መደብ ግንባር ቀደም ተዋጊዎች መሆናቸው ነው። የዚህ ፓርቲ መሠረታዊ ዓላማ ሠራተኛው መደብ ታሪካዊ ተልዕኮውን በሚገባ እንዲወጣ ማስቻል ሲሆን ይኸውም በአጋር ኃይሎች ትብብርና ድጋፍ በዝባዣን ሥርዓት በመገርሰስና በወዝአደሩ የበላይ ገዥነት መሣሪያነትም ሰው በሰው የማይበዘበዘበትን ሶሻሊስት ብሎም ኮሚኒስት ሥርዓት መገንባት ነው።

(የፓርቲ ጉባኤን፣ ማዕከላዊ ኮሚቴን፣ ፖለቲካ ቢሮን፣ አንደኛው ኢንተርናሽናልን፣ ሁለተኛው ኢንተርናሽናልን ይመለከታል።)

ፓርቲ መሠረታዊ ድርጅት (የ—) (Party Primary Organization)

በኢንዱስትሪ፣ በፋብሪካ፣ በመንግሥት እርሻ፣ በኅብረት ሥራ ማኅበራት፣ በመንግሥት መሥሪያ ቤቶች በሕዝባዊ ድርጅቶች፣ በትምህርት ቤቶች ወዘተ... የሚቋቋም የፓርቲ መሠረታዊ አካል ነው። የፓርቲው አባላት በርዕዮተዓለምና በድርጅት የሚተሳሰሩበትና በኮሚኒስት ሥነ ምግባር የሚታነጹበት የመጀመሪያ አካል ነው። የሌኒኖዊ ፓርቲ ዋና የአባልነት መርህ ከሆኑት አንዱ የአባላት ከፓርቲው ድርጅታዊ አካላት በአንዱ መሳተፍ ሲሆን

ይህ መርህ በተጨማሪ የሚተረጎመውና አባላት ለፓርቲው ዓላማ መቆጣጠሩን የሚያረጋግጡበት መድረክ መሠረታዊ ድርጅት ነው ።

መሠረታዊ ድርጅት ፓርቲውን ከሕዝብ ጋር የሚያገናኝ ነው ። ፓርቲው በፕሮግራሙ ውስጥ የሚያሰፍራቸውን ዓላማዎች፣ የሚያወጣቸውን መመሪያዎችና የሚያሳልፋቸውን ውሳኔዎች ለሕዝብ የሚያስረዳበትና ሕዝቡም አብሮ ተሰልፎ ከግቡ እንዲያደርሳቸው የሚያደርገው በመሠረታዊ ድርጅቱ አማካይነት ነው ። በዚህም ምክንያት መሠረታዊ ድርጅት የሕዝቡን ፍላጎት፣ ስለፓርቲው ያለውን ሐሳብና በአጠቃላይም በግንባታው ሂደት ውስጥ ያለውን ተጨባጭ ሁኔታ በመከታተልና የሕዝቡን ችግሮች በመፍታት ረገድ ከፍተኛ ሚና የሚጫወት ነው ። መሠረታዊ ድርጅት በሰሻሊስት ኅብረተሰብ ግንባታ ኮሚቴዎች በግንባር ቀደምትነት ገቂ ተሳትፎ የሚያደረጉበት፣ በፖለቲካና በርዕዮተዓለም ነጥረው የሚወጡበትና ለፓርቲው ዓላማና ፖሊሲ በትክክል በተግባር መተርጎም የተቀናጀ አመራር የሚሰጡበት መድረክ ነው ። መሠረታዊ ድርጅት የሕዝቡ የሥራና የኑሮ ሁኔታ እንዲሻሻል፣ ንቃተ ኅሊናው እንዲዳብርና ለሥራ ያለው አክብሮትና ፍቅር እየጨመረ እንዲሄድ ለማድረግ ያልተቆጠበ ጥረት ያደርጋል ።

የፓርቲ መሠረታዊ ድርጅት ለፓርቲው አባላትና ለሚፈለገውም አዳዲስ ትግል በጥራትና በብቃት ማን እንደሚመጥን በቅርብ ስለሚያውቅ ፓርቲው አዳዲስ አባላትን የሚመለምለውና ታጋዮችን አስተምሮና አንቅቶ ለፓርቲው ተግባር የሚያስፈልገው በመሠረታዊ ድርጅት በኩል ነው ። ለፓርቲው ጉባኤ ተወካዮች የሚመረጡትና መሪ አካላትም ተጨምቀው ከውስጡ የሚወጡት ከታች ጀምሮ በየደረጃው በሚከናወነው ምርጫ ስለሆነ በዲሞክራሲያዊነት መርህ መሠረት ኮሚቴዎች መሪ አካላትን ለማቋቋም በሚያደርጉትም ምርጫ መሠረታዊ ድርጅት ከፍተኛ ድርሻ አለው ።

መሠረታዊ ድርጅት ኮሚቴዎች በጋራ የፓርቲውን መሥመር ለማብራራትና ለማራመድ የሚችሉበት፣ እያንዳንዱ አባል

በፓርቲው ፕሮግራም፣ ውሳኔዎች፣ መመሪያዎችና ዕቅዶች ላይ ተወያይቶ አስተያየቱን የሚሰጥበት፣ በተግባር ለመግለጽ አቋም የሚወስድበት፣ በኋላና በግለሷስ የሚታረም በትና የሚጠናከርበት መድረክ ነው ። የዚህ ዓይነቱ ከፓርቲው ፕሮግራምና ደንብ ክልል ሳይወጣ የሚደረግ ዲሞክራሲያዊ ውይይት ደግሞ የፓርቲው መሥመር ከኅብረተሰቡ ዕድገትና ፍላጎት ጋር የተገናዘበ መሆኑን ለማረጋገጥ ዋስትና ነው ።

ፓርቲ ማዕከላዊ ኮሚቴ (የ—)
(Party Central Committee)

የፓርቲ ጉባኤ የሚመርጠው አካል ከጉባኤው ቀጥሎ የሚገኝ፣ በጉባኤዎች መካከል ባለው ጊዜ ውስጥ የፓርቲውን ሥራ የሚያካሂድ ከፍተኛው የአመራር አካል ነው ። ማዕከላዊ ኮሚቴ ኃላፊነቱና ተጠሪነቱ ለፓርቲው ጠቅላላ ጉባኤ ነው ።

ማዕከላዊ ኮሚቴው በፓርቲው ደንብ ውስጥ የተመለከቱትንና በጉባኤው የሚሰጡትን ተግባራት ያስፈጽማል ። እነዚህንም ተግባራት የሚያስፈጽመው በሚመርጣቸው ሁለት ከፍተኛ የአመራር አካላት ማለትም በፖለቲካ ቢሮውና በሴክሬታሪያቱ አማካይነት ነው ። ኮሚቴው እንደፓርቲው ዕድገትና የሥራ ሁኔታ የርዕዮተዓለም፣ የድርጅት፣ የውጭ ግንኙነት ወዘተ... ክርፎችን የያዘ ነው ። በእነዚህም አማካይነት በጉባኤው የተላለፉትን ውሳኔዎችና መመሪያዎች ማስፈጸም ዋነኛ ተግባሮቹ ናቸው ።

ማዕከላዊ ኮሚቴው የፓርቲውን አንድነት የማጠናከር ከፍተኛ ኃላፊነት አለበት ። ለዚህ ድርጅታዊ አንድነት መሠረቱ የማዕከላዊ ኮሚቴው አባላት የዓላማ አንድነት፣ የተግባራዊ እንቅስቃሴ ቅንጅትና የአመራሩ አስኳል ጥራትና ብቃት ነው ። ስለዚህ በማዕከላዊ ኮሚቴው ውስጥ እንዲያገለግሉ የሚመረጡት ግለሰቦች በርዕዮተዓለም ብሰለታቸው የላቁና በትግል ልምድ የደረጁ ብቻ ሳይሆኑ በሚመደቡበት የሥራ ዘርፍም በቂ የሙያ ችሎታ ያላቸው ቆራጥ ታጋዮች መሆን ይገባቸዋል ።

(ፓርቲን፣ የፓርቲ ፖለቲካ ቢሮን ይመለከታል ።)

ፓርቲ ደንብ (የ—)

(Party Statute)

ለእንድ የተወሰነ ዓላማ የሚቋቋም ፓርቲ ለአባልነት የሚያበቁትን መመዘኛ ነጥቦች፣ የአባላትን መብትና ግዴታ የፓርቲውን ድርጅታዊ መዋቅርና ውስጣዊ አመራር፣ በፓርቲው የውስጥ ሕይወት ሊኖር የሚገባውን የአባላት ዲሲፕሊን እንዲሁም አባላት ፓርቲውን የሚረዱበትን ሁኔታ የሚገልጽ መሠረታዊ የፓርቲ ስነድ ነው።

የፓርቲ ደንብ የፓርቲው ፕሮግራም በአባላቱ የነቃ ተሳትፎ በተግባር የሚገለጽበት መመሪያ ነው። በፓርቲ ፕሮግራም ውስጥ የተተሰሙት ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊና ማንበራዊ ዓላማዎች በተግባር ሊተረጉሙ የሚችሉት አባላት በደንቡ ውስጥ በተጠቀሱት ድርጅታዊ መርሆች መሠረት በሚያደርጉት ግንባር ቀደም እንቅስቃሴና ለሠርቶ አደሩ ሕዝብ በሚሰጡት የተቀናጀ ጠንካራ ድርጅታዊ አመራር ነው። የፓርቲው ድርጅታዊ እንድነትም የሚረጋገጠው በዚህ በፓርቲው ተግባራዊ እንድነት ነው።

የፓርቲው ደንብ አባላት በማንኛውም ጊዜና ቦታ በድርጅታዊ አሠራራቸው የዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን መርህ በጥብቅ እንዲያከብሩና በሥራ እንዲተረጉሙ ይጠይቃል። የደንቡ አለመኖር ወይም መጣስ በፓርቲው ውስጥ ውዥንብር የሚፈጥርና የፓርቲውን ማዕከላዊ አመራር፣ ድርጅታዊ እንድነትና ዲሲፕሊን የሚያናጋ ይሆናል።

የፓርቲው ደንብ እንዲሻሻል ሁኔታዎች ካስገደዱ ሊሻሻል የሚችለው በፓርቲው ጠቅላላ ጉባኤ ነው። በፓርቲው ደንብ ላይ የሚደረጉት ማሻሻያዎችና ተጨማሪ ሐሰቦች በፓርቲው ድርጅታዊ ቅርፅና አሠራር ላይ ተፅዕኖ ሲኖራቸውም መሠረታዊ ድርጅታዊ መርሆችን የሚያጠናክሩና የሚያዳብሩ እንጂ የሚፋረሩና የሚለዋውጡ አይደሉም።

(ዲሲፕሊንን፣ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን ይመለከታል።)

ፓርቲ ጉባኤ (የ—)

(Congress)

እንደአስፈላጊነቱ የሚሰበሰብና አጠቃላይ መመሪያዎችን የሚያወጣ ከፍተኛው የፓርቲ አካል ጉባኤ ይባላል። የፓርቲ ጉባኤ በተለያዩ ደረጃ ከሚገኙ የፓርቲው ድርጅታዊ አካላት የተውጣጡ የፓርቲ አባሎች የሚሳተፉበት በመሆኑ ቁጥራቸው በርከት ያለ ተወካዮችን የሚይዝ ነው። በዚህም ምክንያት የሚሰበሰበው ረዘም ባለ ወቅት ሲሆን በጉባኤው ላይ እንዲሳተፉ የሚላኩት ተወካዮች እንደየሁኔታው ከመሠረታዊ ድርጅቶች ጀምሮ በየደረጃው እየተመረጡና እየተጠቃለሉ የሚመጡ ናቸው። በጉባኤው ላይ የሚገኙ ተወካዮች የጉባኤውን አጀንዳ ያጸድቃሉ፣ አጠቃላይ ሪፖርት ያዳምጣሉ፣ ውሳኔዎች ያስተላልፋሉ፣ የፓርቲውን ደንብ ያሻሽላሉ፣ የአመራር አካላት አባላትንም ይመርጣሉ።

በፓርቲ ጉባኤ ላይ የስትራቴጂና የታክቲክ ጥያቄዎች ተመርምረው ይወሰናሉ። ድርጅታዊና ርዕዮተዓለማዊ ተግባሮች ይቀየሳሉ። የግንባታ ዕቅድ ይጸድቃል። የጉባኤውን ውሳኔና መመሪያ በተግባር እንዲተረጉም የሚያደርጉት ማዕከላዊ ኮሚቴው፣ ፖለቲካ ቢሮውና የፓርቲው ሴክራታሪያት ይሆናሉ። እነዚህ የአመራር አካላት በሚሰጡአቸው መመሪያዎች፣ በሚቀይሷቸው ዕቅዶችና በሚያወጧቸው ፕሮግራሞች በየደረጃው ያሉት የፓርቲው አባላትና ፓርቲው የመንግሥት ሥልጣን በያዘበት ለፍራ የመንግሥት አካሎችና ሕዝባዊ ድርጅቶች የጉባኤውን ውሳኔዎች ተግባራዊ ያደርጋሉ።

(ፓርቲን፣ የፓርቲ ማዕከላዊ ኮሚቴን ይመለከታል።)

ፓርቲ ፍልስፍና (የ—)

(Party Philosophy)

የፓርቲ ፍልስፍና የመደብ ፍልስፍና ሌላው አባባል ወይም አጠራር ነው። ፓርቲ መደብን የሚወክል፣ ለእንድ መደብ የቆመ የመደቡ የፖለቲካ ድርጅት እንደመሆኑ ከቆመለት መደብ የተለየ ፍልስፍና ሊኖረው አይችልም።

(መደባዊ ፍልስፍናን፣ ወገናዊነትን ይመለከታል።)

ፓርቲ ፕሮግራም (የ—)
(Party Programme)

አንድ የፖለቲካ ፓርቲ በሚመራበት ርዕዮተ ዓለም መሠረት ለአጭርና ለረጅም ጊዜ ዕቅዱ ግብ መምታት የሚነድፈውና የሚያወጣው የትግልና የተግባር መመሪያ ፕሮግራም ይባላል። ለአንድ ማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ ድርጅታዊ ደንብና ፕሮግራም ዋነኞቹ ሰነዶች ናቸው።

ፕሮግራም አንድ ማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ በሚያራምደው ርዕዮተዓለም ላይ ተመሥርቶ የሚነደፍ እንደመሆኑ የኅብረተሰብን ዕድገት ሕግጋት የሚያሳይ፣ ሶሻሊዝም የማይቀር ሂደት መሆኑን፣ የሥርዓቱን ጠቀሜታ ባሕርይና የኃይሎቹን ምንነት የሚያስረዳ ነው።

በአጠቃላይ አንድ የማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ ፕሮግራም ድርጅቱ ለአዲሱ ኅብረተሰብ የሚቀይሰውን የረዥም ጊዜ ትልምና የትግሉንም ስትራቴጂ በመንደፍ፣ ዲሞክራሲያዊ ሶሻሊስት የትግል ፈርጆች በተቀናጀ ዕቅድ የሚከናወኑበትን ሁኔታ የሚያመለክት መሠረታዊ ሰነድ ነው።

አንድን ማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ ፕሮግራም የሚያሻሽለውም ሆነ የሚያጸድቀው የፓርቲው ጠቅላላ ጉባኤ ነው። ለአንድ ፓርቲ ዋነኛ መመሪያው አንድ ወጥ ፕሮግራም ብቻ ስለሆነ ፕሮግራሙ ለፓርቲው የዓላማና የተግባር አንድነትም መሠረት ነው።

(ፓርቲን፣ ለትራቴጂና ታክቲክን፣ የፓርቲ ደንብን ይመለከታል።)

ፓን አፍሪካኒዝም
(Pan-Africanism)

በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ የተከሰተ፣ የአፍሪካዊነትን ስሜትና ክብር ለማስጠበቅ፣ በአፍሪካ ዜግነት ላይ ተመሥርቶ ለአህጉሩ ተወላጆች ነፃነትና መብት ለመሟገት የቆመ አመለካከት ነው። ይኸው አስተሳሰብ በአሜሪካና በካሪቢያን ሀገሮች በነበሩ ጥቂት ግለሰቦች ከተወጠነ በኋላ በተለያዩ የዓለም ክፍሎች ውስጥ የነበሩ የአፍ

ሪካ ዝርያ ያላቸው ጥቁር ምሁራንን ድጋፍ አያገኘ የንቅናቄነት ባሕርይ ሊይዝ ችሏል። የፓን አፍሪካኒዝም አስተሳሰብ በ19ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻ ላይ አፍሪካ ውስጥ ሥር መስደድ ጀምሮ በተለይም በሃያኛው ምዕት ዓመት መጀመሪያ ላይ ጥቁር ሕዝቦች ለአርነታቸውና ለአህጉራዊ አንድነታቸው ያካሂዱት የነበረው ትግል ማንቀሳቀሻና ማስተባበሪያ ዓርማ ለመሆን በቅቷል።

ቀደም ሲል በዩናይትድ ስቴትስና በዊስት ኢንዲያን የነበሩ ጥቁር ምሁራን ለአፍሪካ አንድነት ያደርጉት የነበረውን ትግል ፈላጊ በመከተል የፓን አፍሪካኒዝምን አስተሳሰብ በአፍሪካ ካስፋፉትና ድርጅታዊ መሠረትም ከሰጡት አንዱ የኒያላንድ (የአሁኗ ማላዊ) ዜጋ የነበረው የብብቲስት ሚሊዮኖዊ ዮሴፍ ቡዝ አንደነበር ይነገራል። ዮሴፍ ቡዝ በ1897 ባቋቋመው የአፍሪካ ክርስቲያን አንድነት በተሰኘውና ሃይማኖታዊ ገጽታ በነበረው ድርጅት አማካይነት የአፍሪካዊነትን መንፈስ በማጠናከር ጥቁሮችን በአህጉራዊ ንቃተ ኅሊና ለመቀስቀስ አስተዋጽኦ አድርጓል።

የፓን አፍሪካኒዝምን መንፈስና የትግል ዓላማውንም በተለይ በዓለም አቀፍ ደረጃ በማዛመት ከፍተኛ ሚና ከተጫወቱት ጥቁር አሜሪካውያን መካከል የታወቀው የማኅበራዊ ኑሮ ተመራማሪ ምሁር ዱ ዪ በማንባር ቀደምትነት የሚታወስ ነው። ዱ ዪ ለአፍሪካ ጥቁሮች አንድነት፣ ነፃነትና መብት መከራከር ከመጀመሩ በፊት የአሜሪካ ጥቁሮችን በማስተባበር የዘር ልዩነትን የሚታገሉ በትን ብሔራዊ የጥቁር ሕዝቦች መብት አስከባሪ ማኅበር የመሠረተ ነበር። ለዚህም ድርጅቱ ጥረት መላካት “ካራይሲስ” የተሰኘ ልሳን በማቋቋም ዋና አዘጋጅ ሆኖ ከፍተኛ ዘመቻ አካሂዷል። በኋላም በዚሁ ጋዜጣ በመጠቀም የአፍሪካ ሕዝቦች ከቅኝ አገዛዝ ቀንበር ነፃ እንዲወጡና በየአህጉሩ የሚገኙት ጥቁሮችም ለዚሁ ዓላማ እንዲነግሡ ከፍተኛ ቅስቀሳ አድርጓል።

የዱ ዪና የሌሎችም ታጋዮች ጥረት እየተጠናከረ በመሄድ የአፍሪካ ብሔራዊ ስሜት ያላቸው ምሁራንን ለማስባሰብ በመቻሉ በ1900 ለንደን ላይ የመጀመሪያውን የፓን አፍሪካ ጠቅላላ ጉባኤ ሰማካሄድ አስችሏል። የትሪኒዳድ ጠበቃ በሆኑት ሲልቪስተር ዊል

ያምስ አዘጋጅነት የተሰበሰበው ጉባኤ የመጀመሪያው እንደመሆኑ ለአፍሪካውያን አንድነት ያስገኘው ቀጥተኛ ውጤት የተወሰነ ቢሆንም ጥቁር ምሁራን ሰፊ ውይይት በማካሄድ ያደረጉት የሐሳብ ልውውጥ ከአንዳንድ የጋራ አመለካከት ላይ ለመድረስ ረድቷቸዋል።

ከዚያ በኋላ በዱ ቧ የተዘጋጁ አራት የፓን አፍሪካኒዝም ጉባኤዎች ተካሂደዋል። ሁለተኛው ጉባኤ ፓሪስ ከተማ የተሰበሰበው ከአንድኛው የኢምፔሪያሊስቶች ጦርነት በኋላ በ1919 ኃያላን መንግሥታት ቨርሳይ ላይ የሰላም ውል በተፈራረሙበት ወቅት ነበር። ምንም እንኳን ኃያላን መንግሥታት ጉባኤው በራሳቸው ስብሰባ ሰሞን እንዳይደረግ ቢቃወሙም ጥቁሮች በወቅቱ ጉባኤያቸውን እካሂደው በአጋጣሚው በመጠቀም መልዕክታቸውን ለኃያላን መንግሥታቱ ተወካዮች ጭምር ለማስተላለፍ ችለዋል። በጉባኤው ላይ ከተለያዩ ሀገሮች የተወከሉ 57 ጥቁሮች ተሳትፈዋል። በውሳኔአቸውም የዓለም አቀፍ ሕጎች የአፍሪካውያንን መብት እንዲያስከብሩና አፍሪካውያን በየሀገሮቻቸው መንግሥታዊ መዋቅሮች ውስጥ ሥልጣን እንዲሰጣቸው ጠይቀዋል።

በ1921 በለንደንና በብራስልስ፣ በ1923 በለንደንና በሊዝቦን እንዲሁም በ1927 በኒዮርክ በተካሄዱት የፓን አፍሪካኒዝም ጉባኤዎችም ላይ ተመሳሳይ ውሳኔዎች የተላለፉ ሲሆን በተለይም ለአፍሪካውያን ራሱን በራስ የማስተዳደር መብት እንዲሰጣቸው የሰፈረው ጥያቄ የጐላ ነበር።

ከነዚህና ከመሳሰሉት ቡድኖች ሌላ አንዳንድ ግለሰቦችም ለፓን አፍሪካኒዝም ስሜት መዳበር ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርገዋል። ለምሳሌ ማርክስ ጋርቪይ የተባለው የጃማይካ ተወላጅ በ1920 የጥቁሮች ፓርላማ የተሰኘ ድርጅት አቋቁሞ ጥቁሮችን በማሰባሰብ “ወደ አፍሪካ እንመለስ” በሚል መልክ ሥር ብዙ ታግሏል።

ወቅቱ ቅኝ ገዢዎችና ተባባሪዎቻቸው ካፒታሊስት ሀገሮች የነበሩበት እንደ መሆኑ የጥቁሮች ድምፅ ተሰሚነት ዝቅተኛ የነበረበት ለጥቁር መብት እንታገላለን ከሚሉትም መካከል ብዙዎቹ የርዕዮተዓለም ጥራት የጐደላቸውና በአቋም ቆራጥ ያልነበሩበት፣ ብዙ

ዎቹም ከአፍሪካ ነባራዊ እውነታ ርቀው በስሜት ብቻ የሚታገሉበት ስለነበር ውጤቱ የሚያመረቃ እንዳልነበር ግልጽ ነው። ሆኖም እነዚያ የ1920ዎቹ ጥረቶች ከሶሻሊዝም በሰብዬት ገብረት መመሥረት ጋር ከሁለተኛው የኢምፔሪያሊስቶች ጦርነት በኋላ ለተፋፋመው የፀረ ቅኝ አገዛዝ፣ ፀረ ኢምፔሪያሊስትና የአፍሪካ አንድነት ትግል እርሾ በመሆን ከፍተኛ የአስተሳሰብ አስተዋጽኦ አንዳደረጉ እሙን ነው።

በዚሁ መሠረት ቀደም ሲል በአውሮፓ የተቋቋሙ የአፍሪካውያን ተማሪዎች ማኅበራትና የፖለቲካ ድርጅቶች በ1944 ተዋህደው የፈጠሩት ፌዴሬሽን በ1945 በአንግሊዝ ሀገር ማንቸስተር ውስጥ ጉባኤ አድርጓል። በዚህም ስብሰባ ላይ የፓን አፍሪካኒዝም ዓላማዎች ተጠናክረው ከመቅረባቸውም በላይ በኋላ ወደ አፍሪካ ተመልሰው ከፍተኛ የነፃነት ተጋድሎ ያደረጉና የሀገር መሪ ለመሆንም የበቁ ታጋዮች ተሳትፈዋል። ከነዚህም መካከል የጋናው ዶክተር ክዋሚንክሩማህ፣ ዶክተር ኩሮንኪ ቴይለርና ጆ. አፔያ፣ ከናይጄሪያ ኤስ. ኤል አኪንታላና እ. ኤች. ዴቪስ፣ እንዲሁም ኬንያዊው ጆም ኬንታያ ይገኙባቸዋል። አንጋፋው የፓን አፍሪካኒዝም ጉባኤዎች አዘጋጅ ዱ ቧም ነበሩበት።

ከማንቸስተር ጉባኤ በኋላ የፓን አፍሪካኒዝም አመራር በአፍሪካውያን እጅ ከመግባቱ ሌላ አፍሪካ ሙሉ ነፃነት እንድትቀዳጅ የሚለው ጥያቄም ተጠናክሮ ቀረበ። ዘመቻውም በየአህጉሩ ባሉት ጥቁሮች በተለይም በየትምህርት ቤቶች ባሉ አፍሪካውያን ተማሪዎችና ምሁራን ዘንድ ይበልጥ አስተጋባ። ይኸው ሁኔታ በአፍሪካ ውስጥ ይካሄደው

ሄዱ ከነበሩት የአርነት ትግሎች ጋር በመተጋዘዝና በሶሻሊዝም መዳበር ምክንያት በዓለም ውስጥ በመጠናከር ላይ የነበረውን ፀረ ኢምፔሪያሊዝም ሂደት በመደገፉ በ1960ዎቹ የአፍሪካ ሕዝቦች ነፃነት በተከታታይ ከሞላ ጐደል እውን ሊሆን በቃ። የዛሬው የአፍሪካ አንድነት ድርጅትም ከዚሁ ከፓን አፍሪካኒዝም ዓላማ በመነሣት የተገነባ የአህጉሩ የአንድነት መድረክ ነው።

ፔቲ፡ ዊልያም

(Petty, William)

h1623—1687 የኖረ፡ እንግሊዝዊ ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚስት ነው። ፔቲ በወጣትነት ዘመኑ ወደ ፈረንሳይና ወደ ሆላንድ በመሄድ በሆላንድ ውስጥ በአንድ የአጅ ሥራ ሱት ውስጥ ተቀጥሮ ሠርቷል። በፓሪስ በነበረበትም ጊዜ የታወቀው ፈላስፋ የቶማስ ሆብስ ልዩ ፀሐፊ ሆኖ አገልግሏል። በነዚህ ሀገሮችም ውስጥ በከፍተኛ የትምህርት ተቋማት ውስጥ የሕክምና ትምህርት ተከታትሏል። በሰንደን ከተማም በጄስፔት ኮሌጅ ውስጥ ተምሯል። በኋላም በ1649 በአክስፎርድ ዩኒቨርሲቲ በሕክምና የዶክትሬት ዲግሪ በማግኘት በዚህ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ የኢኮኖሚ ፕሮፌሰር በመሆን ሠርቷል።

ዊልያም ፔቲ በእንግሊዝ ለብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሀላውና ማግኘት ዋናውን ጥርጊያ ጉዳዩ የከፈተ የመጀመሪያው የኢኮኖሚ ተመራማሪ ነበር። ከዚህም የተነሣ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሥራቾች አባት እየተባለ ይጠራል።

ፔቲ የተለያዩ በርካታ የኢኮኖሚ ጥናቶችን አቅርቧል። ሰፊ ጥናት ካደረገባቸው ርዕሶች ውስጥ ስለ እሴት፣ ስለምንጻ፣ ስለኪራይ፣ ስለወለድ፣ ስለገንዘብና ስለሥራ ክፍፍልና ስለስታቲስቲክስ ይገኛሉ። የዊልያም ፔቲ የመጀመሪያውና ትልቁ የኢኮኖሚ የምርምር ጽሑፍ በ1662 ያቀረበው “እ ትሪትስ ኦቭ ታክስ ኤንድ ኮንትሪቢዩሽን” የተሰኘው ነበር። በዚህ ጥናት ውስጥ ፔቲ ከፍተኛ ትኩረት የሰጠው ለእሴት ሥራ ንድፈሐሳብ ነው። በተጨማሪም በዚህ ጥናቱ ውስጥ ፔቲ ያደረገው ትንተና ለ “ረቂቅ ሥራ” ጽንሰ ሐሳብ ተቀናብሮ መመንጫት አስተዋጽኦ አድርጓል። ይህንን የዊልያም ፔቲን ጥናት ካርላ ማርክስ ከመረመረ በኋላ በዚህ የጥናት ጽሑፍ ውስጥ ፔቲ የሸቀጦችን እሴት በውስጣቸው ባለው የሥራ መጠን ይወስናቸዋል። በማለት አድናቆቱን ገልጿል። ስለዚህም ዊልያም ፔቲ የ “እሴትን የሥራ ንድፈሐሳብ” ያገኘው የመጀመሪያው ሰው በመባል ይታወቃል።

ፔቲ በዚህ ጥናቱ ውስጥ ያቀረበው ሌላ ዋና ነጥብ ደግሞ የወዝአደሩ ምንጻ የሚወሰነው ወዝአደሩ ራሱንና ቤተሰቡን ለማቆያ በሚያስፈልገው ዝቅተኛ ወጪ ነው

ማለቱ ነው። በዚህ ትንተናው ውስጥ በወዝአደሩ ሥራ የሚፈጠረው እሴት ከሚከፈለው የበለጠ መሆኑን ገልጿል። በዚህ ጽሑፍ ውስጥ ፔቲ የመንግሥትን የገቢ ምንጮችና የወጪ መልኮች በሚመለከትም ትንታኔ አቅርቧል።

ዊልያም ፔቲ ስለዋጋ ባቀረበው ሌላ ጥናት ውስጥ “የተፈጥሮ ዋጋ” የ “ገበያ ዋጋ” አንዳንዴም “የፖለቲካ ዋጋ” የተሰኙ ጽንሰ ሐሳቦችን ጠቅሷል።

የዊልያም ፔቲ ሌላው ትልቁ ጥናታዊ ጽሑፍ በ1672 ተደርሶ በ1690 ታትሞ የወጣው “ፖለቲካል አርቲሜቲክ” የተሰኘው ጽሑፍ ነበረ። በዚህ ጽሑፍ ውስጥ የመንግሥታዊ ስታቲስቲክስ አገልግሎት ሰጪ ድርጅትን ስለማቋቋም ጉዳይና መረጃዎች የሚሰበሰቡባቸውንና የሚጠናቀሩባቸውን ዘዴዎች በሚመለከት ለመጀመሪያ ጊዜ ጥናት አቅርቧል። በዚህም የተነሣ ዊልያም ፔቲ የስታቲስቲክስ ሳይንስ መሥራቾችና አባት ተብሎ ይጠራል።

ዊልያም ፔቲ በዚህ ጥናት አጠንክሮ ካቀረበው ጉዳይ ውስጥ የአንድን ሀገር ብሔራዊ ገቢና ብሔራዊ ሀብት የማስላትን አስፈላጊነትና ጥቅም በሚመለከት ያቀረበው ይገኛል። የእንግሊዝንም ብሔራዊ ሀብት ለማስላት ለመጀመሪያ ጊዜ በ1664 ሙከራ ያደረገ ተመራማሪ ነበር። ሌላው የዊልያም ፔቲ የኢኮኖሚ ጥናት አስተያየት በኢኮኖሚ ውስጥ ተጨባጭ የኢኮኖሚ ሕጎች መኖራቸውን በሚመለከት ያቀረበውና እነዚህንም ተጨባጭ የኢኮኖሚ ሕጎች ከተፈጥሮ ሕጎች ጋር ለማወዳደር ያደረገው ሙከራ ነው።

ፕሩዶን፡ ፒየር ጆሴፍ
(Proudhon, Pierre-Joseph)

h1809—1865 የኖረ ፡ የፈረንሳይ ንዑስ ከበርቲ ሶሻሊዝምና የሥርዓት አልባኝነት አመለካከት መሥራች ነው።

ፕሩዶን ሊታወቅ የቻለው በ1840 በጸፈው “ኬስ ከ ላ ፕሮፕሪቶቴ?” በተሰኘው መጽሐፍ አማካይነት ነው። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የክፍታሊስት የሀብት ክምችትን በመገምገም “ግብረት ማለት ስርቆት ነው” ከሚል መደ

ምደሚያ ላይ ደረሰ። በ1846 በጻፈውና ማርክስ ከፍተኛ ጊስ ባካሄደበት “ላ ፊሎሶፊ፣ ደ፣ ላ፣ ሚዚር” በተሰኘው መጽሐፉ፣ ፕሩዶን ኮሚኒዝምን በመቃወም የካፒታሊስት ኅብረተሰብን ለመለወጥ የሚቻለው ሰላማዊ በሆነ መንገድ በካፒታሊስት ምርት የብድርና የልውውጥ መስክ ውስጥ እንዳንድ ለውጦችን በማምጣት ነው የሚል አስተሳሰብ አራምዶ ነበር። ማርክስ “ፖሽርቲ ኦቭ ፊሎሶፊ” በተሰኘው ዝነኛ ጽሁፉ ይህን የፕሩዶንን ንዑስ ከበርቱ አዊ አመለካከት አሳይንሳዊነት በሚገባ አሳይቷል።

ፕሩዶን የተከማቸን የካፒታሊስት ንብረት “ሰርቶት” ብሎ ቢጠራና የቡርጂዊውን መደብ ቢፃረርም፣ ለንዑስ ከበርቱው መደብ ጥቅም በራስ ጉልበት ለተገኘው አነስተኛ የሀብት ይዞታ የቆመ እንደመሆኑ ያራምድ የነበረው አመለካከት ካፒታሊዝም በአብዮታዊ መንገድ ከሥረ መሠረቱ መገርሰስ አለበት የሚለውን ማርክሳዊ አመለካከት የሚፃረርና በጥገናዊ ለውጥ ላይ የተመሠረተ ነው። ፕሩዶን የብዝሃ ምንጭ ምን እንደሆነ ሊገነዘብ ባለመቻሉ በካፒታሊስት ሥርዓት ብዝሃ የሚመነጨው ከምርት ሂደት ሳይሆን ባለተመጣጠነ ንግድ ሳቢያ ከልውውጥ መስክ ነው ብሎ ያምን ነበር። በመሆኑም እንደ ፕሩዶን አመለካከት በካፒታሊስት ንብረተሰብ ውስጥ ብዝሃ ሊጠፋ የሚችለው በሸቀጦች ዝውውር ሂደት (በንግድ መስክ) አንዳንድ ኢኮኖሚያዊ ለውጦችን በማድረግ፣ ሸቀጦችን አለገንዘብ በመለዋወጥና ወለድን በማጥፋት ነው። ይህ ከተደረገ በፕሩዶን አመለካከት የግል ሀብት ሳይጠፋ ሠርቶ አደሮች በሙሉ ወደ ነጻ አምራችነት ይቀየራሉ፤ ሸቀጦችና አገልግሎቶችን በእኩያዊ ልውውጥ መሠረት በመለዋወጥ የጋራ ትብብር ይመሠርታሉ፤ ብዝሃም ይጠፋል።

ከዚህ የንዑስ ከበርቱ ተምኔታዊ ንድፈ ሐሳብ በመነሣት ፕሩዶን ሰላማዊ በሆነ መንገድ፣ በወዝአደራ መደብና በቡርጂዚው መካከል ኅብረት በመፍጠር “ማንበራዊ አብዮት” ለማካሄድ እንደሚቻል ለፈፈ። ፕሩዶን የፖለቲካ ትግል ማካሄድን ጨርሶ የሚቃወም ከመሆኑም በላይ በኅብረተሰብ ውስጥ ለመደቦች ከፍፍሎሽና ለመደብ ጭቆና ምንጭ የግል ሀብት ሳይሆን መንግሥት እንደሆነ አድርጎ ይመለከት ነበር። ለዚህም ነው

በአንዳንድ ጽሑፎቹ ውስጥ “መንግሥትን ስለማጥፋት” አስፈላጊነት በመጻፍ ለሥርዓት አልበኝነት መሠረት ሊጥል የቻለው።

ፕሩዶን በኅብረተሰብ ውስጥ ማንበራዊ ቅራኔ ሊወገድ የሚችለው በተፃራሪ መደቦችና በማንበራዊ ክፍሎች መካከል ተመጣጣኝነት ሊኖር ነው። በማለት ያምናል። እንደፕሩዶን አስተሳሰብ ማንበራዊ ለውጥን ለማሳገጥ የሚቻለው የመደብ ትግልን በማካሄድ የብዝሃ ምንጭ የሆነውን የግል ሀብት በማጥፋት ሳይሆን፣ በሰው ሰብእና ውስጥ የሥነ ምግባር ፍጹምነትን በማሳገጥና የእኩልነትና የፍትህ አስተሳሰብን እውን በማድረግ ነው።

ፕሩዶን ወደ መጨረሻው ስለመንግሥት መጥፋት ቀደም ሲል የነበረውን አመለካከት ለወጥ በማድረግ ማዕከላዊ መንግሥታት ወደ ትናንሽ መንግሥታት እንዲከፋፈሉና በነዚህም ትናንሽ መንግሥታት መካከል ፈደራላዊ ግንኙነት እንዲመሠረት በማለት ካፒታሊዝም ጠንካራ ብሔራዊ መንግሥታትን የመፍጠሩን ሂደት ተቃውሟል። የካፒታሊዝም መስፋፋት የግዴታ የተከማቸ ሀብትን መፍጠሩ የታሪክ ሂደት በግድ ያስከተለው መሆኑን በመገንዘብ ወደ ጎሳ ፕሩዶን ትላልቅ ኢንዱስትሪና የባቡር ሐዲድ ወደ ወዝአደሮችና ወደ ካፒታሊስቶች የጋራ ንብረትነት እንዲቀየሩ የሚል አስተሳሰብ ቢያራምድም፣ አነስተኛ ኢንዱስትሪዎችንና የእርሻ የምርት መገልገያ መሣሪያዎችን በግል መያዝ ያስፈልጋል። በሚል አመለካከቱ ግን እስከ መጨረሻው ጸንቶ ቆይቷል።

(ሥርዓት አልበኝነትን ይመለከታል።)

ፕሮፓጋንዳ

(Propaganda)

ጠለት ያለ ርዕዮተዓለማዊ ይዘትና የስር ጭት ስልት ያለው፣ በአንድ በተወሰነ ጉዳይ ላይ ለጥቂት ወይም በዛ ላሉ ሰዎች ብዙ ሐሳቦች የሚተላለፉበት ስልት ነው። የኮሚኒስት ፕሮፓጋንዳ ስሜትን በሚማርክ ቋንቋ ውሸትን እውነት አስመስሎ በማትረብ ሠርቶ አደሩን ለአድጋሪ ዓላማው ከሚያ

ሰልፈው የቡርኪው ፕሮፓጋንዳ በይዘትም ሆነ በአቀራረቡ ፍጹም የተለየ ነው።

የማርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ ፕሮፓጋንዳ ዓላማ የማርክሲዝም ሌኒንዝም አስተሳሰብ ቸንና የፓርቲ ፖሊሲን በሠርቶ አደሩ ሕዝብ መካከል በማሰራጨት፣ በተጨማሪም ነገሮች ላይ ተመርኩዞ ሳይንሳዊ ትንታኔ በማድረግና በትክክል በማሳመን ላይ የተመሠረተ ነው። በዚህ መሠረት የኮሚኒስት ፕሮፓጋንዳ ፓርቲው የሠራተኛውን መደብና የሠርቶ አደሩን ሕዝብ መሠረታዊ ጥቅምና ፍላጎት ተጨባጭ ለማድረግ በሚያደርገው ትግል ሕዝቡን በአብዮታዊ አስተሳሰብ የሚያንጽ በት ዓይነተኛ የፖለቲካ መሣሪያ ነው።

የፕሮፓጋንዳ ሥራ ጥራትና ውጤት የሚወሰነው ፓርቲው በሚከተለው መሥመር፣ ፕሮፓጋንዳው በሚካሄድበት ተጨባጭ ሁኔታና ሥራውን በሚመሩና በሚያካሂዱ የፓርቲ ካደራዎች (ፕሮፓጋንዲስቶች) ንድፈ ሐሳባዊ ግንዛቤና ብስለት ነው።

ሠራተኛው መደብ ለሥልጣን ባልበቃ በት ሁኔታ የፓርቲ ፕሮፓጋንዳ ዋና ተግባር ሠርቶ አደሩ ሕዝብ አድጋሪውን ሥርዓት በመደምሰስ ለአዲሱ ኅብረተሰብ መታገል እንዳለበት ራሱ ከሚደርስበት ብዝበዛና ጭቆና ተገንዝቦ ለትግል እንዲነሣ ማድረግ ነው። በውስጥ የርስ በርስ ጦርነትና የውጭ ወረራም ባለበት ጊዜ የፕሮፓጋንዳው ሥራ የሚያተኩረው የሕዝቡን ሞራል በመጠበቅ፣ ፖለቲካዊ፣ ብሔራዊና ወታደራዊ እንድንትን በማጠናከር፣ የውስጥና የውጭ ጠላቶችን በማጋለጥና በመዋጋት ላይ ይሆናል። ፓርቲው በገቡእ ለመታገል በሚገደድበት ጊዜ የፕሮፓጋንዳውም ሥራ ውስጥ ለውስጥ በሕዝቡ መካከል በፓርቲው ጋዜጣና በሌሎችም ሁኔታው በፈቀደው ዘዴ ይካሄዳል። አብዮታዊው ትግል ድልን ተነሳሪው ፓርቲው ሥልጣን ሲጨብጥ አዳዲስ ሁኔታዎችና ተግባሮች ከፊቱ ስለሚደቀኑ የአብዮቱን ድሎች ለመጠበቅ፣ ለማጠናከርና የበለጠም ለማስፋት የፓርቲው ፕሮፓጋንዳ በይዘቱ፣ በስፋቱና በአቀራረብ ዘዴው ከአብዮቱ ዕድገት፣ ከሕዝቡ ፍላጎትና የጎቃት ደረጃ ጋር እየተሻሻለና እየዳበረ ይሄዳል። በዳበረ የሶሻሊስት ኅብረተሰብም ቢሆን ለኮሚኒዝም ቁሳዊና ቴክኒካዊ መሠረት ለመጣል በሚደረገው

የተወሳሰበ ሂደት ፕሮፓጋንዳ ሠርቶአደሩን ሕዝብ በኮሚኒስት አስተሳሰብና የኑሮ ዘይቤ በማነጽ፣ የተለያዩ የኮሚኒዝም ግቦችን በሚገባ በማስረዳትና በማሳወቅ በግንባታው በንቃት እንዲሳተፍ በማድረግ ከፍተኛ ሚና ይጫወታል።

በፕሮፓጋንዳ ሥራ ላይ የሚሰማሩት ካደራዎች ለሶሻሊዝም ፍጹም ታማኝና ቆራጥ ታጋይ ሊሆኑ ይገባል። ለዚህ ታላቅ ዓላማ ብቁ ሆነው እንዲገኙም የሚለጣቸው የርዕዮተ ዓለም ትምህርት ይዘት፣ ስፋትና ጥልቀት እንዲኖረው ማድረግና በተግባር በማዋሉም ረገድ የአጠቃቀሙን ስልትና ዘዴ በሚገባ ከወቅቱ ሁኔታ ጋር አገናዝቦ ማስጨበጥ እጅግ አስፈላጊ ነው። የፓርቲ ትምህርት በየጊዜው ከአብዮቱ ዕድገት ጋር እየታደሰና እየዳበረ ካልሄደ ጠቃሚነት ስለማይኖረው በፕሮፓጋንዳ ሥራ ላይ የተሰማሩትን የፓርቲ አባሎች ሳያቋርጡ ማሠልጠንና በተግባራዊ ነገሮችና ችግሮችም እየተከታተሉ ማጠናከር የፓርቲው የማያቋርጥ ተግባር ይሆናል።

ፖለቲካ (Politics)

“ፖለቲካ” ከሚለው የግሪክ ቃል የመጣ ሲሆን ይህም የጥንታዊት ግሪክ ትናንሽ መንግሥታዊ ተቋሞች መጠሪያ ነበር። ፖለቲካ የኅብረተሰብ አደረጃጀትን፣ የመንግሥት ይዘትን፣ ዓይነትን፣ ቅርፅንና ተግባርን፣ መደቦችና የኅብረተሰቡ ክፍሎች መሠረታዊ ጥቅማቸውን ለማስጠበቅ የሚያደርጉትን ትግል፣ በመንግሥታት መካከል የሚፈጠሩትን ግንኙነቶች ማለትም የውጭ ግንኙነት ፖሊሲንም በሚመለከት የተወሰነ መደብ የሚኖረውን ንድፈ ሐሳባዊ ግንዛቤና ከዚሁ የሚመነጨውን ተግባራዊ እንቅስቃሴ ያጠቃልላል። ፖለቲካና ፖለቲካዊ ትግል በኅብረተሰብ ታሪክ የተከሰተው ከመንግሥት ህልውና ማግኘት ጋር ነው።

በመደቦች መካከል የሚፈጠሩት ፖለቲካዊ ግንኙነቶች የሚመነጨት በኅብረተሰቡ ሕይወት ውስጥ መደቦች ካላቸው የኢኮኖሚ አቋምና ከዚህም የተነሣ በኅብረተሰቡ ውስጥ በሚጫወቱት ሚና ነው።

በዚህ ውስጥ የፖለቲካ አስተሳሰቦችና ተቋሞች የኅብረተሰቡ የኢኮኖሚ መሠረት ነጸብራቅ የሆነው የሳዕዳይ መዋቅሩ አካል ናቸው። ፖለቲካ ከፍተኛው የኢኮኖሚ መሠረት መግለጫ ነው፤ ይህ ማለት ግን ፖለቲካው በኢኮኖሚው ላይ ምንም ተፅዕኖ የማያደርግና፣ የኢኮኖሚው ነጸብራቅ ብቻ የሆነ ነው ማለት አይደለም። ፖለቲካ ታላቅ የኅብረተሰብ ለውጥ መሣሪያ የመሆኑን ያህል፣ መልሶ በኢኮኖሚው መሠረታዊ ባሕርይ ላይ የራሱን ተፅዕኖ ያደርጋል።

የቡርዟው ፖለቲካ የኅብረተሰብን አብዮታዊ ዕድገት ይፃረራል። የሠራተኛው መደብ ፖለቲካ ግን ለኮሚኒስቶች ዓላማና በአጠቃላይም ለማኅበራዊ ዕድገት ለሚያስፈልገው ድርጅታዊ አሠራር ሁሉ መሪ ኃይል ነው። የዚህ ዓይነት ፖለቲካ በሳይንሳዊ የኅብረተሰብ ዕድገት ሕግጋት ላይ የተገነባ፣ የሠርቶ አደሩን ሕዝብ ፍላጎቶች የሚያንፀባርቅ በተጨማሪም ለመረጋገጣቸውም ዋስትና የሚሰጥ ነው። የሠራተኛውን መደብ ፖለቲካም የሚመራው የሠራተኛው መደብ ፓርቲ ነው።

(ፓርቲን፣ መንግሥትን ይመለከታል።)

ፖለቲካ መስመር (የ—)

(Political Line)

አንድ ዓይነት ርዕዮተዓለም ያላቸው የፖለቲካ ድርጅቶች አንግበው የተነሡትን ዓላማ ከግቡ ለማድረስ የሚከተሉት የትግል ፈር ወይም የሚወስዱት አቋም ነው። በአንድ ሕዝባዊ ሂደት ትግል ውስጥ ፖለቲካዊ መስመር በንድፈ ሐሳብ፣ በፕሮፓጋንዳና ቅስቀሳ ሥራ ብቻ ሳይሆን በዕለት ተዕለት ተግባራዊ እንቅስቃሴም ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖ ስለሚያደርግ በአብዮቱ ሂደት ላይ ወሳኝ ሚና ይኖረዋል። ከዚህም የተነሣ አንድ ርዕዮተዓለም በሚከተሉና ለአንድ ዓላማ በተሰለፉ ኃይሎች መካከል በስትራቴጂና በታክቲክ ልዩነት ምክንያት የሚፈጠሩ የተለያዩ የትግል አቅጣጫዎች የአብዮትን ዕድል የሚወስኑ በመሆናቸው በአንድ ላይ ለብዙ ጊዜ ሊጓዙ አይችሉም። በመሆኑም ሐቀኛ አብዮታውን ትክክለኛው ፖለቲካዊ መስመራቸው በአሸናፊነት እንዲወጣ ወደ ተሳሳተ

አቅጣጫ የሚወስደውን የፖለቲካ አቅጣጫ ወይም ወደዚያ የሚመራ አዝማሚያን በጽኑ ሊታገሉት ይገባል።

ፖለቲካ ሥልጣን (የ—)

(Political Power)

አንድ መደብ ጥቅሙን ለማስከበርና የበላይነቱን ለማረጋገጥ የሚመሠርተው መንግሥታዊ ሥልጣን ነው። በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ በመደበኛ መካከል የሚደረገው ትግል ዓላማ በቅድሚያ የፖለቲካ ሥልጣን መጨበጥ ነው። ለፖለቲካ ሥልጣን የሚደረገው ትግል ኅብረተሰብ በመደብ ከተከፋፈለ በት ጊዜ ጀምሮ የተከሰተ ቢሆንም ውስብስብ የሆነውና የፓርቲ አመራርን የጠየቀው በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ነው። ሌሎች ገዥ መደቦች በፖለቲካ ሥልጣናቸው የተጠቀሙት ጭቆናንና ብዝበዛን ለማስፈን ሲሆን ወዝአደሩ ግን በፖለቲካ ሥልጣን የሚጠቀመው የጨቋኙንና የብዝበዛን ሥርዓት ለማፈራረስ፣ የማምረቻ መሣሪያዎችን የሕዝብ ለማድረግ፣ የሰው በሰው ብዝበዛን ለማስወገድና ፍትህ፣ እኩልነትና ሰላም የሰፈነበትን ኅብረተሰብ ለመመሥረት ነው። ምዝብርና ጭቁን መደቦች ፖለቲካዊ ሥልጣን በእጃቸው አስከፊነት ድረስ ሙሉ መብታቸው ሊከበር አይችልም። የፖለቲካዊ ሥልጣን ጥያቄ የማንኛውም አብዮት ዓቢይ ጥያቄ የሚሆነውም በዚሁ ምክንያት ነው።

ፖለቲካ ቢሮ

(Political Bureau)

በማዕከላዊ ኮሚቴው መደበኛ ሰብሰባዎች መካከል ባለው ጊዜ የፓርቲውን ተግባር የሚመራ፣ ውሳኔዎችንና መመሪያዎችን የሚያስፈጽም በተለይም የፓርቲውን የዕለት ተዕለት ተግባሮች የሚያከናውን አካል ነው። ፖለቲካ ቢሮው በተለይ የሚያተኩረው በዋና ዋና ብሔራዊና ዓለምአቀፍ ጉዳዮች ላይ ነው። አባላቱም በፓርቲው መዋቅር ውስጥ በቋሚነት የሚሠሩ ብቻ ሳይሆኑ፣ በከፍተኛ የመንግሥት ኃላፊ

ነት በታዎች ላይ የሚገኙ የፓርቲ አባላትም ሊሆኑ ይችላሉ ። ፖለቲካ ቢሮው ተጠሪነቱ ለግዕዝላዊ ኮሚቴው ነው ።

(ፓርቲ፡ የፓርቲ ግዕዝላዊ ኮሚቴ፡ የፓርቲ ጉባኤን ይመለከታል ።)

ፖለቲካዊ የሥራ ግቆም አድማ

(Political Mass Strike)

ጠቅላላው ወይም አብዛኛው ሠራተኛ ከካፒታሊስት መደብና የካፒታሊስቱን መደብ ከሚወክለው መንግሥት ጋር ለሚያካሂደው ፖለቲካዊ ትግል አንደመግሪያ አድርጎ የሚወስደው የሥራ ግቆም ርምጃ ነው ። ፖለቲካዊ የሥራ ግቆም አድማ አውን ሊሆን የሚችለው በሀገሪቱ ውስጥ ከፍተኛ ቀውስ ተፈጥሮ ልዩ ልዩ መደቦችን ተሳታፊ ሲያደርጋቸውና የካፒታሊስቱ መንግሥት የተፈጠረውን ትርምጃና አስቸጋሪ ሁኔታ ሊቋቋመው በግይቶልበት ወቅት በየቦታው ሠራተኞችና ሌሎችም መደቦች ተቃውሞአቸውን ሥራ በግቆም ሲገልጹ ነው ። ሠራተኛው ኮሚኒስት ፓርቲ ባለበት ሁኔታ በፓርቲው መሪ ነት የሥራ ግቆም አድማውን ፖለቲካዊ ትርፅና ይዘት በግስያዝ በካፒታሊስቱ ሥርዓት ላይ የግጥቃት ርምጃ ይወስዳል ። የኢንፋስትሪና የመገናኛ መግሪያ ሠራተኞች በሥራ ግቆም አድማው ተካፋይ መሆን ትግሉን የበለጠ ያከረዋል ። ይህ ኃይለኛ የትግል ተፅዕኖ የመካከለኛውን መደብ ዝቅተኛ ከፍ ልና ጓላ ቀር የሆኑትን የሠራተኛውን መደብ ከፍሎች አንኳን ሳይቀር የትግሉ ተሳታፊ ያደርጋቸዋል ።

(ፖለቲካዊ አብዮት፡ ተናሥኦት፡ አመልካች ይመለከታል ።)

ፖለቲካዊ ትግል

(Political Struggle)

ከኢኮኖሚያዊና ከሪዕዮተኛላማዊ ትግል ሂደት የሚመነጭና አይቀሬ የሆነ የወዝአደሩ ከፍተኛው የትግል ደረጃ ነው ። በዚህ ትግል ውስጥ ወዝአደሩ የሚታገለው የግል አሠራርን ሳይሆን በአጠቃላይ የቡርጂውን መደብና የእሱ ደጋፊ የሆነውን የካፒታሊስት መንግሥት ነው ። ይህ ትግል ወሳኝና ማህጸን ሆኖ የሚችለው ወዝአደሩ ትክክለኛ መደባዊ ንቃት ገሊና ኖርት የመደብ ጥቅሙን ለይቶ ሲያውቅና ሥልጣን በመያዝ ጥቅሙን ለያስከብር የተዘጋጀ ሲሆን ነው ። ይህ ሁኔታም በትክክል የሚፈጸመው ለወዝአደሩ የቆመ ፓርቲ ትግሉን ሲመራ ነው ።

የትግሉ ግብ የካፒታሊስትን ሥርዓትና ግንኙነቶች መደምሰስና የመንግሥት ሥልጣን መያዝ ነው ። ይህም ግለት ግንባራዊና ኢኮኖሚያዊ ቅሬታዎች የመፈረሻውን መሠረታዊ መፍትሔ ሊያገኙ የሚችሉት በፖለቲካዊ ትግል አግካይነት ነው ።

አንደተጨባጩ ሁኔታና አንደ ትግሉ ስልት ፖለቲካዊ ትግል ብዙ መልኮች ሊይዝ ይችላል ። ትዕይንት ሕዝብ፡ ፓርላማዊ ምርጫ ወዘተ... የትግሉ የተለያዩ መልኮች ሲሆኑ የትጥቅ ትግል ግን የዚህ ትግል ከፍተኛው ደረጃ ነው ።

(የመደብ ትግል፡ ኢኮኖሚያዊ ትግል፡ ርዕዮተኛላማዊ ትግል፡ አብዮትን ይመለከታል ።)

ፖለቲካዊ አብዮት

(Political Revolution)

ፖለቲካዊ አብዮት የመንግሥት ሥልጣን ከአንድ ገዥ መደብ ወደ ሌላ ተራማጅ መደብ የሚሸጋገርበት ነው ። ይህ ፖለቲካዊ ሥልጣን ተራማጁ መደብ በገብረተሰብ ልዩ ልዩ ግንባራዊ ሕይወት ዘርፎች ውስጥ መሠረታዊ ለውጥ የሚያመጣበት ወይም ለግምጣት የሚታገልበት ነው ። ፖለቲካዊ አብዮት የመንግሥት ሥልጣን ከአንድ መደብ ወደ ሌላው መደብ የሚሸጋገርበት ቢሆንም ግንኛውም ፖለቲካዊ ሥልጣን ከአንድ መደብ ወደ ሌላው መሸጋገሩ ግን ፖለቲካዊ አብዮት አያሰኘውም ። ምክንያቱም አንድ አድጋሪ መደብ ከአንድ ተራማጅ መደብ ፖለቲካዊ ሥልጣን ቢነጥቅ ድርጊቱ ፀረ አብዮት አንጂ አብዮት አይደለምና ነው ።

የቡርጂው መደብ የምርት ግንኙነት በፊውዳሉ ሥርዓት ውስጥ ተጽንሶ ለግደግ ስለሚችል፡ ቡርጂዚው የፖለቲካ የበላይነት ባይኖረውም በኢኮኖሚው እያደገና እየተጠና

ከረ ፡ የሸቀጥ ምርቱን እያስፋፋ ይሄዳል ። ስለሆነም ቡርሻዚው በፖለቲካዊ አብዮት ሥልጣን የሚይዘው ኢኮኖሚው ካደገ በኋላ በመሆኑ ዋናው ተግባሩ ኢኮኖሚውንና ፖለቲካውን ማጣጣም ይሆናል ። የወዝአደሩ መደብ ግን የሶሻሊስት የምርት ግንኙነትን በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ሊመሠርት ስለማይችል የካፒታሊስቱን ሥርዓት የምርት ግንኙነቶችና ቡርሻዚውን ለመደምሰስ በግድ በመጀመሪያ የፖለቲካ ሥልጣን መጨበጥ ይኖርበታል ። ስለዚህም ለወዝአደሩ በፖለቲካዊ አብዮት አማካይነት ሥልጣን መጨበጥ የመጨረሻ ግቡ ሳይሆን ታሪካዊ ተልዕኮውን ለመወጣት የሚረዳውን ሁኔታ የሚያዘጋጅ በት መሣሪያ ነው ።

(ማገበራዊ አብዮትን ፡ የቡርሻ አብዮትን ፡ ሶሻሊስት አብዮትን ይመለከታል ።)

ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ (Political Economy)

በሂደተ ምርት ውስጥ በሰዎች መካከል የሚፈጠረውን የኢኮኖሚ ግንኙነት ማለትም ምርትን ፡ ክፍፍልን ፡ ልውውጥንና ፍጀታን የሚገዙ ማገበራዊ ሕጎችን የሚያጠና ሳይንስ ነው ።

ሰዎች ፍላጎቶቻቸውን ለማርካት የሚያመርቱበትና የሚሰዋወጡበት ሁኔታ ከሀገር ሀገር ብቻ ሳይሆን በአንድ ሀገርም ውስጥ ከዘመን ዘመን የሚለያይ እንደመሆኑ በሁሉም ሀገሮች ውስጥ በማናቸውም ታሪካዊ ወቅት አንድ ዓይነት የሆነ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሊኖር አይችልም ። በደንጋይና በግርድፍ ብረት የሚያመርቱት ኅብረተሰቦችና በእንፋሎት ኃይል የሚጠቀሙት ኅብረተሰቦች ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በጣም የተለያየ የተራራቀ ነው ። ኅብረተሰብ በየደረሰባቸው የዕድገት ደረጃዎች የሚከሰቱትን የአመራረትና የክፍፍል ሁኔታዎች ከሚገዙት አጠቃላይ ሕጎች ላይ ለመድረስ የእያንዳንዱን ደረጃ የአመራረትና የአከፋፈል ሁኔታ በጥልቀት ማጥናትን ይጠይቃል ። በዚህ ዓይነት ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ተለዋዋጭ የሆኑ ታሪካዊ ክስተቶችን የሚያጠና ቢሆንም በሌላ በኩል ለአንድ ሰተወሰነ የአመራረትና የአከፋፈል ስልት የሚሠሩትን

ሕጎች ተመሳሳይ የአመራረትና የአከፋፈል ሁኔታ በተከሰተባቸው በማናቸውም ሀገር ችግር ታሪካዊ ወቅቶች ገዥነት ይኖራቸዋል ።

ለዚህ ሳይንስ መጠሪያ ስሙን የሰጠው አንቷን ደሞክራትየን የተባለ ፈረንሳዊ በ1615 “ትሬቲ ደ. ለ ኢኮኖሚ ፖለቲካ” በተሰኘው መጽሐፍ ውስጥ ሲሆን እርሱም በቃሉ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀመው ቀደም ሲል በጥንታዊት ግሪክ ተለምዶ የነበረውን “ኤክስፖሞስ” የተባለውን ቃል “ፖሊቲያ” ከሚለው ጋር በማቀናጀት ነው ። ኤክስፖሞስ የተባለው ቃል በጥንታዊት ግሪክ ፈላስፎች አጠቃቀም ኤኮስ (ቤት) ፖሞስ (ሕግ) ከሚሉት ሁለት የግሪክ ቃላት ቅንጅት የቤተሰብ አኗኗር የማይጀመንት ሕግ ለማለት ያህል የተቀረፀ ሲሆን አንቷን ደሞክራትየን በዚህ ቃል ላይ ፖሊቲያ (መንግሥት) የተሰኘውን ቃል የጨመረው እርሱ በመጽሐፉ ውስጥ ያሰፈረው መልእክት በጣባቡ ስለቤተሰብ አኗኗር ሕግ የሚመለከት ሳይሆን በሰፊው የመንግሥትን ወይንም የሀገርን ኢኮኖሚ የሚመለከት መሆኑን ለማሳየት ነው ።

ሰሳይንሱ ስሙን የሰጠው አንቷን ደሞክራትየን ይሁን እንጂ ጥናቱ የተመሠረተው የምርት ግንኙነት አንደኛው ዘርፍ በሆነው በልውውጥ ላይ ብቻ በመሆኑ ከርሱ ይልቅ በሳይንሱ መሥራችነት ጥረት በማድረጋቸው የሚታወቁት እንግሊዛውያን ሰርዊልያም ፔቲ ፡ አዳም ስሚዝና ዴቪድ ሪኮርዶ ናቸው ።

የእነዚህ እንግሊዛውያን ጥናት ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የሚል መጠሪያ አግኝቶ የማርክሳዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ አንዱ ምንጭ ሲሆን ጥናታቸው የተከናወነው ግን የቡርሻው መደብ በተራማጅ መደብነት በታሪክ በተከሰተበትና ፡ለዕድገቱ ዕንቅፋት የሆነውን የፊውዳሉን ስልተ ምርት ለማጥፋት ትንቅንቅ በአካሄደበት በወዝአደሩና በቡርሻዚው መካከል ያለው የመደብ ትግል ጉልቶ ባልወጣበት ወቅት ነበር ። እነዚህ ምሁራን ምንም እንኳን አያሌ ጠቃሚና ሰሳይንሱ መዳበር የረዱ ግኝቶችን ቢያበረክቱም ግኝቶቻቸው በሚወክሉት የቡርሻው መደብ ጥቅም እንግር ላይ ብቻ የሚያተኩሩ በመሆናቸው የካፒታሊዝምን በሌላ ሥርዓት ተተኪ መሆን ሊገነዘቡ አልቻሉም ።

የወዝአደሩ መደብ ታላቅ መሪዎችና አስተማሪዎች የሆኑት ካርል ማርክስና ፍሬደሪክ ኤንግልስ ካፒታሊስት ስልተ ምርትን በጠለቀና ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ በማጥናታቸው ሀ/የእሴትን ንድፈ ሐሳብ ከነበረበት ድካሙት ሁሉ አጽድቶ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መሠረት በማድረግ ለ/ የሥራ ኃይል የሚሸጥበትንና የሚገዛበትን ታሪካዊ ሁኔታ አብራርቶ በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ የብዝሃነት ምግጭ በማሳየት ለ/ በአማካይ ትርፍ ንድፈ ሐሳብም ላይ በመመርኮዝ የቡርጂው መደብ ባንድነት እንዴት ከወዝአደሩ መደብ ጋር ተገራሪ የኢኮኖሚ ጥቅም እንዳለው በመተንተን ለ/ የካፒታሊስት ሥርዓትም በቀውስ የተወጠረ ሥርዓት መሆኑን በማሳየትና ሠ/ በመጨረሻም በካፒታሊስት ክምችት ሕግ ላይ በመመርኮዝ ካፒታሊዝም ዘለዓለማዊ ሥርዓት ሳይሆን የግድ በሶሻሊዝም የሚተካ መሆኑን በመግለጽ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን በሳይንሳዊ መሠረት ላይ ከመገንባታቸውም በላይ የሰው ልጅ የዕድገት ጉዞ ወደ ሶሻሊዝም መሆኑን አረጋግጠዋል። ይህ የማርክስናዊ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥናት የሰፈረበት መጽሐፍ (የካርል ማርክስ ካፒታል) ከወጣ ከግማሽ ምዕት ዓመት በኋላም ታላቁ የወዝአደሩ መምህር ቭላዲሚር ኢሊዪች ሌኒን “ኢምፔሪያሊዝም የካፒታሊዝም ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ” በተሰኘው መጽሐፉ አዲሱን የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ በተጨማሪም በመመርመር ሳይንሱን በበለጠ አዳብሯል።

ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ከመደብ በላይ ያለ ወይንም ሁሉንም መደብ በእኩል የሚያገለግል ሳይሆን ወገናዊ ሳይንስ ነው። ምክንያቱም የካፒታሊስት ስልተ ምርትን ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ በመመርመር ይህ ሥርዓት በግድ በሶሻሊዝም ይተካል የሚለው የማርክስና ሌኒን የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ መደምደሚያ ከወዝአደሩ ጥቅም ጋር የተቆራኘና የቡርጂውን መደብ ጥቅም የሚገረር ሲሆን የቡርጂው ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ደግሞ በመሠረቱ የቡርጂውን መደብ ጥቅም የሚያስከብር መሣሪያ በመሆኑ ነው። እንዲያውም ማርክስናዊ ሌኒን የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ከተመሠረተ ወዲህ በምዕራቡ ዓለም ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ በሚለው ቃል ምትክ ኢኮኖሚክስ የተባለው መጠሪያ ይበልጥ ጉልቶ ይታያል።

ኢኮኖሚክስ በመሠረቱ እንደ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የምርት አደረጃጀትን፣ የሸቀጥ ሽያጭንና የመሳሰሉትን የኢኮኖሚ ሳይንሶች ያቀፈ ሲሆን ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን በዚህ ቃል የመተካቱ ዓላማ ግን ዝርዝር ነገሮችን በማጥላት መሠረታዊ የፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ጥያቄ የሆኑትን የኢኮኖሚ ግንኙነቶች ለማድበበስና ለመሸፈን ሲባል የተሰየመ ነው።

ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ማርክሲዝም ሌኒኒዝም ከተገነባባቸው ሦስቱ ክፍሎች አንዱ ነው። የተቀሩት ሁለቱ የማርክስናዊ ሌኒንናዊ ፍልስፍናና የሳይንሳዊ ኮሚኒዝም ንድፈ ሐሳቦች ናቸው። ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ የማንኛውም ኅብረተሰብ የዕድገት መሠረት የሆነውን ነባራዊ የኢኮኖሚ ግንኙነት የሚያጠና ሳይንስ እንደመሆኑ የኅብረተሰብን ዕድገት ሳይንሳዊ በሆነ መንገድ ለመረዳት ከማስቻሉም በላይ ብዝሃነትና ጭቆናን አስወግደው እኩልነት የሰፈነበት የኮሚኒስት ሥርዓት ለመገንባት ለሚታገሉ የኮሚኒስትና የሠራተኛ ፓርቲዎች ተግባራዊ እንቅስቃሴ ዓይነተኛ መሣሪያ ነው። በሌላ በኩል የሶሻሊስት ኅብረተሰብ መመሥረትና የሶሻሊስት የኢኮኖሚ ሕጎች መከሰት ለሶሻሊስት ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ ሳይንስ መኖር ምክንያት ሆኗል። የሶሻሊስት ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን ሳይንስ ዓይነተኛ የሚያደርገው የኢኮኖሚያዊ ሕጎችን ነባራዊነት በመቀበል የሰው ልጅ ለራሱ ሊጠቅሙት በሚችሉበት መንገድ በሚገነባባቸው የኅብረተሰብ ጥናት ላይ የተመረከዘ መሆኑ ነው።

(ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን፣ ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚን ይመለከታል።)

ፖፑሊዝም (Populism)

ፖፑሊዝም በ19ኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ላይ በአሜሪካና በአውሮፓ ምዕራን አካባቢ ማቆጣቆጥ የጀመረ ለሕዝብ ቆሚ ያለሁ የሚል አዝማሚያ ነው። አስተሳሰቡ የንድፈ ሐሳብ ጥራትና የፕሮግራም ጥንካሬ የሳይሰው ፣ ይበልጠንም ግብታዊነት የሚያጠቃው ስለነበር ዘላቂ ውጤት አላሰገኘም። ቢሆንም ብልጭ ድርግም ባለ ሂደቱ አንዳንድ ሁኔታዎችን ትቶ አልፏል።

ከ1920 ጀምሮ በፈረንሳይ ድምፃቸውን ያሰሙ የነበሩ የፖፑሊዝም ተከታዮች በፈረንሳይ ከተሞችና በገጠርም የሚኖሩ ድሆች አስቃቂ ሁኔታ በግልጽ ታውቆ አኗኗራቸው እንዲሻሻል ብዙ ወትወተዋል። በዚህ ረገድ በተለይ በመምህራን፣ በደራሲያንና በመሳሰሉት ወገኖች ይሰነዘር የነበረው ትችት ከፍተኛ ነበር።

ቀደም ሲልም በተመሳሳይ አመለካከት በአሜሪካ የተስፋፋው የፖፑሊዝም ሁኔታ ይኸው ነበር። በተለይም በ19ኛው ምዕተ ዓመት መጨረሻ ላይ ተከታዮቹ ፖፑሊስት ፓርቲ በሚል ስም ተደራጅተው ለፕሬዝዳንትነት ዕጩ እስከማቅረብና አንድ ሚሊዮን የሚሆን ድምፅ እስከ ማግኘትም ድረስ ያዩ። በፕሮግራማቸውም ውስጥ የሕዝባዊነት ባሕርይ ያላቸው ጥያቄዎችን ያቀረቡ ሲሆን ከነዚህም ውስጥ የኮርፖሬሽኖች ትርፍ መሬት ተወርሶ ለሰፋሪዎች እንዲሰጥ፣ የባቡር መሥመሮች፣ የቴሌግራፍና የቴሌፎን ተቋሞችና የመሳሰሉት በመንግሥት ቁጥጥር ሥር እንዲውሉ፣ የሥራ ጊዜ በቀን 8 ሰዓት እንዲሆን የሚሉና የመሳሰሉት ይገኙባቸዋል።

ነገር ግን እነዚህም ሆኑ ሌሎች ፖፑሊስቶች ለድሃው ሕዝብ አዛኝና ተቆርቋሪ መስለው ቢቀርቡም የጦራ ንድፈ ሐሳብ፣ የተወሰነ የፖለቲካ መሥመርና ተግባራዊ የለውጥ ፕሮግራም ይዘው ስላልተነሡ፣ ተከታዮቻቸውም የመደብ አንድነት የሌላቸው በመሆናቸው ውጤታማ ሊሆኑ አልቻሉም።

ፖፑሊዝም በተለይ በሶቭዬት ኅብረት የፖለቲካ ታሪክ ውስጥ ሰፊ ቦታ ያለው አዝማሚያ ሆኖ ለረዥም ጊዜ ቆይቷል። በሩሲያ ፖፑሊዝም የምሁራን ርዕዮተ ዓለምና ንቅናቄ ሆኖ ፀረ ፊውዳል በሆነውና ተምኔታዊነት በሚያጠቃው አስተሳሰብ የገባርነትን ሥርዓትና የካፒታሊስቲን የዕድገት ጉዳና በመቃወም ለአርሶ አደሩ ዲሞክራሲያዊ መብት ብዙ ትግል አካሂዷል። በዚህ ሂደት ከ1860 በኋላ በነበሩት የመጀመሪያዎቹ የለውጥ ዓመታት የሩሲያ ፖፑሊዝም የቡርጂዲዎክራሲና የለዘብተኝነት አዝማሚያ የጉላበት ሲሆን ከ1880 በኋላ ግን አቋሙን ጠንክሮ በማድረግ አርሶ አደሩን በአመፅ ለማነሣሣት

ጭምር በመታገል በተለይ እስከ 1895 በወቅቱ የቡርጂዲዎክራሲያዊ ንቅናቄ ውስጥ ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል።

የሩሲያ ፖፑሊዝም ንድፈ ሐሳብ መሠረት ዋነኛው የትግል ኃይል አርሶ አደሩ እንደሆነ በመቁጠር ሠራተኛውን እንደተቀጥላ የሚመለከት፣ ትኩረቱንም በገጠሩ አብዮት ላይ የሚያደርግ ነበር። በፖፑሊዝም አመለካከት ህገሪቱ ዕድገቷን መምራት ያልባት ካፒታሊስት ባልሆነ ፈለግ ሲሆን ለዚህም እውን መሆን የአርሶ አደሩን የጋርዮሽ (የኮሚዩን) አኗኗር በማቆየትና በዚህም በመጠቀም ኅብረተሰቡን ወደ ሶሻሊዝም የጋርዮሽ ኑሮ መለወጥ ይቻላል የሚለውን አስተሳሰብ የሚያራምድ ነበር። ይህንን መሥመር ተግባራዊ ለማድረግ መወሰድ ካለባቸው ሥር ነቀል ርምጃዎች ውስጥ የመሬት ክበር ቴኒትን ማጥፋት፣ መሬትን ለአራሹ ማከፋፈልና ዲሞክራሲያዊ ሕዝባዊ መንግሥት ማቋቋም ዋነኞቹ ነበሩ።

በተለይም በመጨረሻዎቹ የቡርጂዲዎክራሲያዊ አብዮት ዓመታት የቀድሞውን ለዘብተኛ ፖፑሊዝም በ “አብዮታዊ” ፖፑሊዝም የቀየሩት የኖርድኒክ ንቅናቄ ወገኖች ከላይ በተመለከቱት ጥያቄዎቻቸው አማካይነት ለትግሉ የሚያስፈልገውን ስትራቴጂና ታክቲክ ከመቀየላቸው በላይ ንቅናቄውን ፕሮግራም ባለው መሠረት ላይ አጠናክረው ቆራጭ ፈላጊውን የቁሳር መንግሥት ተጋፍጠዋል። ይሁን እንጂ በታክቲኩ የፖለቲካ ሴረኝነት የጉላበትና በተለይም የሽብር ፈጣሪነት ባሕርይ ያጠቃው፣ የርዕዮተ ዓለምና የመደብ አሰላለፍ ጥራትም ያነሰው ስለነበር ፖፑሊዝም ዘላቂነት ሊኖረው አልቻለም።

ይልቁንም ከ1880 በኋላ ካፒታሊዝም በሩሲያ ውስጥ እየተስፋፋ ሲሄድ የሠራተኛው ንቅናቄም አደገ። ማርክሳዊ አስተሳሰብም ሥር እየሰደደ በመጣ መጠን የትግሉ ይዘት ይበልጥ በወዝአደራዊ ርዕዮተ ዓለምና በሠራተኛው መደብ አመራር ተጠናክረ። ከዚህም የተነሣ ፖፑሊዝም ምንም እንኳን ከማርክሳዊ አስተሳሰብም አንዳንድ አመለካከቶችን በጥራዝነጠቅነት ያከለ በሆነም የጀብደኝነት እንጂ የተደራጀ የመደብ ትግል መሠረት ስላልነበረው የሩሲያን ሰፊ ሕዝብ

ነፃ ለማውጣት በነበረው ትግል ውስጥ ይዞት የነበረውን የመሪነት ሚና ለአብዮታዊ ማኅበራዊ ዲሞክራሲ ኃይሎች ለመልቀቅ ተገደደ። የአብዮቱም ግንባር ቀደም ኃይል በግርክሳዊ ሌኒኖዊ ፓርቲ የሚመራው ሠራተኛው መደብ ሆነ።

በተለይም የወዝአደሩ አብዮት በተፋፋ መበት ወቅት ፖፑሊስቶች ከአብዮታዊ ሁኔታዎች ይበልጥ እየራቁ፣ በቁሳሩና በኋላም በቡርጂው አገዛዝና በሕዝቡ መካከል የነ

በረውን መሠረታዊ ቅራኔ በመሸፈን ለአንዳንድ የጥገና ለውጦች ብቻ መከራከርን፣ እያደርግ በፍጹም አድርባይነት ከሕዝባዊ አቋም ግፈግፈግን ተያያዙት። በዚህም ንዑስ ከበርቴና ተምኔታዊ አቋማቸው የደረሱበትን ዝቅጠት በመገንዘብ ቀደም ሲል ፕሌካኖቭ፣ በኋላም ሌኒን ከፍተኛ ጊዜ አቅርበውባቸዋል። አፍራሽና አድጋሪ አቋማቸውንም በመታገል አሸንፈዋቸዋል።

(ናርዲዝምን ይመለከታል።)

ግውጫ

1. አማርኛ — እንግሊዝኛ

ሀ

ሁለተኛው ኢንተርናሽናል	<i>Second International</i>	1
ሁለተኛ ደረጃ ቅሬታ	<i>Secondary Contradiction</i>	2
ሁለታዊነት	<i>Dualism</i>	3
ሁለንታዊ	<i>Universal</i>	3
ሁልአምላክነት	<i>Pantheism</i>	4
ሁሰርል ፡ ኤድመንድ	<i>Husserl, Edmund</i>	4
ሂንዱኢዝም	<i>Hinduism</i>	4
ሂዩም ፡ ዴቪድ	<i>Hume, David</i>	5
ሂደት	<i>Process</i>	6
ሃይማኖት	<i>Religion</i>	7
ሄልቪትዩስ ፡ ክሎድ አድርዩን	<i>Helvetius, Claude Adrien</i>	8
ሄራቅሊጦስ — (ዩኤፊሶኑ)	<i>Heracitus of Ephesus</i>	8
ሄግልያኒዝም	<i>Hegelianism</i>	9
ሄግል ፡ ጊዮርግ ሺልሄልም ፍሪድሪክ	<i>Hegel, George Wilhelm Friedric</i>	10
ሀልወናነት	<i>Existentialism</i>	10
ሆልባህ ፡ ፓውል ፡ ሃንሪ ዲትሪክ	<i>Holbach, Paul Henri Dietrich</i>	12
ሆብስ ፡ ቶማስ	<i>Hobbes, Thomas</i>	12
ሆ ቺ ሚን	<i>Ho Chi minh</i>	13

ሐ

ሐሳብ ግትር	<i>Die - Hard</i>	15
ሐሳባዊነት	<i>Idealism</i>	15
ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስ	<i>Idealist Dialectics</i>	16
ሐሳብ	<i>Idea</i>	16
የሐሳቦች ግጥምጥሞሽ	<i>Association of Ideas</i>	17
ሐሳዊ መሲህ	<i>Demagogue</i>	17

ሕሡም	<i>Ugly</i>	17
ሕውስታ	<i>Sensation</i>	18
ሕውስታዊነት	<i>Sensationalism</i>	18
ሕዝባዊ ሠራዊት	<i>People's Militia</i>	18
ሕዝባዊ ቁጥጥር	<i>People's Control</i>	19
ሕዝባዊ ለመፅ	<i>Insurrection</i>	19
“ሕዝባዊ” ካፒታሊዝም	<i>“People's” Capitalism</i>	20
ሕዝባዊ ውሳኔ (ውሳኔ ሕዝብ)	<i>Referendum</i>	21
ሕዝባዊ ዲሞክራሲ	<i>People's Democracy</i>	21
ሕዝባዊ ድርጅት	<i>Mass Organization</i>	22
ሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኮሚቴ	<i>People's Defence Committee</i>	22
ሕይወታዊነት	<i>Vitalism</i>	23
ሕገ መንግሥት	<i>Constitution</i>	23
ሕጋዊ መድረክ	<i>Legal Forum</i>	24
ሕጋዊ ማርክሲዝም	<i>Legal Marxism</i>	24
ሕጋዊ ንቃተ ገሊና	<i>Legal Consciousness</i>	25
ሕግ	<i>Law</i>	25

ገ

ጂስና ግለጂስ	<i>Criticism and Self-Criticism</i>	27
ታብር	<i>“Habr”</i>	28
በኃይል ማቀላቀል	<i>Annexation</i>	28
ገሊና	<i>Conscience</i>	28
ገሊናዊ	<i>Subjective</i>	28
ገሊናዊ ሁኔታ	<i>Subjective Condition</i>	29
ገሊናዊ ሐሳባዊነት	<i>Subjective Idealism</i>	29
የጎሩያን ምስፍና	<i>Aristocracy</i>	30
ገቡእ	<i>Clandestine</i>	31
ገብረት ሥራ ማኅበር (የ—)	<i>Co-operative</i>	31

ለ

ለውጥ	<i>Change</i>	33
ለዘብተኝነት	<i>Liberalism</i>	33
ሉዓላዊነት	<i>Sovereignty</i>	34
ላ ሜትሪ ፡ ገፉሊዮ ለፍሯ ደ	<i>La Mettrie, Julien Offroy de</i>	34
ላሳሊዝም	<i>Lassallism</i>	35
ላዕላይ መዋቅር	<i>Superstructure</i>	35
ላይብኒትዝ ፡ ጉትፍሪድ ቪልሄልም	<i>Leibniz, Gottfried Wilhelm</i>	36
ሌሌፌር	<i>Laissez-Faire</i>	37
ሌኒኒዝም	<i>Leninism</i>	38
ሌኒኖዊ የፓርቲ ሕይወት ድንጋጌዎች	<i>Leninist Standards of Party Life</i>	39
ሌኒን ፡ ቭላድሚር ኢሊች	<i>Lenin, Vladimir Ilyich</i>	39
ልምድ	<i>Experience</i>	40
ልሳን	<i>Organ</i>	40
ልቡና	<i>Psyche</i>	40
ልባዌ	<i>Perception</i>	41
ልብወለዳዊነት	<i>Romanticism</i>	41
ልውውጥ	<i>Exchange</i>	41
ልውውጥ እሴት (የ—)	<i>Exchange Value</i>	42
ልዩነት ኪራይ (የ—)	<i>Differential Rent</i>	43
ልዩና ሁለንታዊ	<i>Particular and Universal</i>	44
ሎክ ፡ ጆን	<i>Locke, John</i>	45

መ

መላምት	<i>Hypothesis</i>	36
መልማት ላይ ያሉ ሀገሮች (በ—)	<i>Developing Countries</i>	46
መሠረተ ልማት	<i>Infrastructure</i>	47
መሠረታዊ ቅራኔ	<i>Basic Contradiction</i>	48
መሠረታዊና ኢመሠረታዊ መደቦች	<i>Basic and Non-Basic Classes</i>	49

መሠረታዊ ፍላጎቶች	<i>Basic Necessities</i>	49
መሠረት (ታህታይ መዋቅር)		50
መሠረትና ላዕላይ መዋቅር	<i>Basis and Superstructure</i>	50
መስተጋብር	<i>Interaction</i>	51
መስተጋብላዊ ሥነ አመክንዮ	<i>Inductive Logic</i>	52
መሪር	<i>Tragic</i>	53
መሬት ከበርቱ (የ—)	<i>Landlord</i>	53
መብትና ግዴታ	<i>Right and Duty</i>	53
መንሥኤና ሁኔታ	<i>Cause and Condition</i>	54
መንሥኤና ተገብሮት	<i>Cause and Effect</i>	55
መን ፣ ቶማስ	<i>Mum, Thomas</i>	55
መንደርደሪያና ክትያ	<i>Ground and Consequence</i>	56
መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም	<i>State Monopoly Capitalism</i>	56
መንግሥታዊ ሶሻሊዝም	<i>State Socialism</i>	58
መንግሥታዊ ካፒታሊዝም	<i>State Capitalism</i>	58
መንግሥታዊ ዲማ	<i>State Duma</i>	60
መንግሥት	<i>State</i>	60
መንግሥት በጀት (በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም) (የ—)	<i>State Budget (Under capitalism and Socialism)</i>	61
መንፈሳዊነት	<i>Spiritualism</i>	62
መካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎች	<i>Middle Strata</i>	63
መዋቅራዊነት	<i>Structuralism</i>	63
መደባዊ ንጽረት	<i>Class Outlook</i>	64
መደባዊ ፍልስፍና	<i>Class Philosophy</i>	65
መደብ	<i>Class</i>	65
መደብ ትግል (የ—)	<i>Class Struggle</i>	66
መደብ ንቃተ ገሊና (የ—)	<i>Class Consciousness</i>	67
መደብ ዕብረት (የ—)	<i>Class Collaboration</i>	67
መድልዎ	<i>Segregation</i>	67
መጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት	<i>Primitive Accumulation of Capital</i>	68
መገንጠል	<i>Secession</i>	69

መጠን ለውጥ (የ—)	<i>Quantitative Change</i>	70
ከመጠን ወደ ዓይነት ከዓይነት ወደ መጠን ለውጥ ሕግ	<i>The Law of Transformation of Quantity into Quality and Vice Versa</i>	70
መፈብረክ	<i>Manufacture</i>	71
መፈንቅለ አገዛዝ	<i>Coup d'Etat</i>	72
መፈክር	<i>Slogan</i>	72
መዘለንዋይ	<i>Investment</i>	73
መክራዊ ሳይንስ	<i>Experimental Science</i>	73
መያ ማኅበራት	<i>Professional Associations</i>	73
ሚል ፣ ጆምስ	<i>Mill, James</i>	74
ሚል ፣ ጆን ስትዋርት	<i>Mill, John Stuart</i>	74
ሚና	<i>Role</i>	74
ማኅበራዊ ሕግጋት	<i>Social Laws</i>	75
ማኅበራዊ ምርት ክፍል አንድና ክፍል ሁለት	<i>Department I and Department II of Social Production</i>	76
ማኅበራዊ ትምክህተኝነት	<i>Social Chauvinism</i>	76
ማኅበራዊ ኑባሬ	<i>Social Being</i>	76
ማኅበራዊ ንቃተኝነት	<i>Social Consciousness</i>	77
ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ	<i>Socially Necessary Labour Time</i>	78
ማኅበራዊ አብዮት	<i>Social Revolution</i>	78
ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት	<i>Socio-Economic Formation(Social System)</i>	79
ማኅበራዊ ካፒታል	<i>Social Capital</i>	80
ማኅበራዊ ዲሞክራሲ	<i>Social Democracy</i>	81
ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም	<i>Social Darwinism</i>	82
ማልባ	<i>“Malbo”</i>	82
ማልተስ ፣ ቶማስ ሮበርት	<i>Malthus, Thomas Robert</i>	83
ማመዛዘን ሥርዓት — በዕቅድ (የ—)	<i>System of Balance in Planning</i>	84
ማምረት	<i>Production</i>	84
ማምረቻ መሳሪያዎች (የ—)	<i>Instruments of Production</i>	85

ማምረቻ ወጪ (የ—)	<i>Cost Price of Production</i>	85
ማርሻል ፡ አልፍሬድ	<i>Marshall, Alfred</i>	86
ማርክሲዝም	<i>Marxism</i>	86
ማርክሲዝም ሌኒኒዝም	<i>Marxism-Leninism</i>	86
ማርክስ ፡ ካርል	<i>Marx, Karl</i>	87
ማሽን ምርት (የ—)	<i>Machine Production</i>	88
ማኦ ትሴ-ቱንግ	<i>Mao Tse-tung</i>	88
ማዕቀብ	<i>Sanction</i>	89
ማኪያቪሊ ፡ ኒኮሎ ፡ ዲ ፡ ቤርናርዶ	<i>Machiavelli, Niccolo di Bernardo</i>	89
ማዚሊሪያ ወጪ (የ—)	<i>Cost of Circulation</i>	90
ሜርካንቲሊዝም	<i>Mercantilism</i>	90
ሜንሸቪኮች	<i>Mensheviks</i>	91
ሜይ ደይ	<i>May Day</i>	91
ምሁራን	<i>Intelligentsia</i>	92
ምርታዊ ሥራ	<i>Productive Labour</i>	93
ምርት ኃይሎች (የ—)	<i>Productive Forces</i>	93
ምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲክስ (የ—)	<i>Dialectics of Productive Forces and Relations of Production</i>	94
ምርት መገልገያዎች (የ—)	<i>Means of Production</i>	95
ምርት ሥርዓት አልባነት (የ—)	<i>Anarchy of Production</i>	95
ምርት ግንኙነት (የ—)	<i>Relations of Production</i>	96
ምትሃት	<i>Illusion</i>	97
ምናብ	<i>Imagination</i>	98
ምንነትና አይታ	<i>Essence and Appearance</i>	98
ምንዳ	<i>Wages</i>	99
ምንዳ ደረጃ አወሳሰን ሥርዓት በሶሻ ሊስት ሀገሮች (የ—)	<i>Grading System of Wages in Socialist Countries</i>	99
ምንጪታዊ ሥነ አመክንዮ	<i>Deductive Logic</i>	100
ምክነያ	<i>Rationalization</i>	101
ምክኒያዊነት	<i>Rutionalism</i>	101
ሞር ፡ ቶማስ	<i>More, Thomas</i>	102

ሞንትሰኪየ ፡ ሻርል ደ	<i>Montesquieu, Charles de</i>	102
ሞኖፖል ትርፍ (የ—)	<i>Monopoly Profit</i>	103
ሞንራቲየ ፡ አንቷን ደ	<i>Montchretien, Antoine de</i>	103

ሠ

ሠራተኛ ማኅበር (የ—)	<i>Trade Union</i>	105
ሠራተኛው መደብና የአርሶአደሩ ኅብረት (የ—)	<i>The Alliance of the Working Class and the Peasantry</i>	106
ሠርቶ አደር	<i>Working People</i>	106
ሥራ	<i>Labour</i>	107
ሥራ ኃይል (የ—)	<i>Labour Power</i>	107
ሥራ ኃይል የልውውጥ እቤት (የ—)	<i>Exchange Value of Labour Power</i>	108
ሥራ ኃይል የጠቀሜታ እቤት (የ—)	<i>Use Value of Labour Power</i>	109
ሥራ መገልገያዎች (የ—)	<i>Means of Labour</i>	109
ሥራ ማቆም እድገት (የ—)	<i>Strike</i>	109
ሥራ ማከናወኛዎች (የ—)	<i>Instruments of Labour</i>	110
ሥራ ምርታማነት (የ—)	<i>Productivity of Labour</i>	110
ሥራ ተገብሮች (የ—)	<i>Objects of Labour</i>	111
ሥራ አጥነት	<i>Unemployment</i>	111
ሥራ እምቀት (የ—)	<i>Intensity of Labour</i>	112
ሥራ ክፍፍል (የ—)	<i>Division of Labour</i>	113
ሥርዓት	<i>System</i>	114
ሥርዓት አልበኝነት	<i>Anarchism</i>	114
ሥርወ መንግሥት	<i>Dynasty</i>	115
ሥነ ልቡናዊ ዘይቤ	<i>Psychological Make-up</i>	115
ሥነ መለኮት	<i>Theology</i>	115
ሥነ ምግባር	<i>Ethics</i>	116
ሥነ ተረት	<i>Mythology</i>	117

ሥነ ኑባሬ	<i>Onthology</i>	117
ሥነ አመክንዮ	<i>Logic</i>	117
ሥነ ዕውቀት	<i>Epistemology</i>	118
ሥነ ክስተት	<i>Phenomenology</i>	119
ሥነ ውበት	<i>Aesthetics</i>	120
ሥነ ግብ	<i>Teleology</i>	121
ሥነ ፋይዳ	<i>Axiology</i>	122
የሰተኛው ኢንተርናሽናል	<i>The Third International</i>	122
የሰቱ ጣምራ ጠላቶች	<i>The Triad Enemies</i>	124

ሰ

ሰላግዊ ሰልፍ	<i>Demonstration</i>	125
ሰላግዊ ሽግግር	<i>Peaceful Transition</i>	125
ሰላም አብሮ የመኖር መርህ (በ—)	<i>Peaceful Co-existence</i>	126
ሰላም አከራሪነት	<i>Pacifism</i>	126
ሰላም ውል (የ—)	<i>Non-Aggression Pact or Peace Treaty</i>	127
ሰላም ፕሮግራም (የ)	<i>Peace Programme</i>	127
ሰሜን አትላንቲክ ቃል ኪዳን ድርጅት (የ—)	<i>North Atlantic Treaty Organization (NATO)</i>	128
ሰርጉ ገብ	<i>Infiltrator</i>	128
ሰብእነት	<i>Personalism</i>	129
ሰብአዊ መብት	<i>Human Rights</i>	129
ሰብአዊነት	<i>Humanism</i>	130
ሰናይና እኩይ	<i>The Good and the Evil</i>	131
ሰን ሲሞን ፡ ክሉድ አንሬ	<i>Saint-Simon, Claude Henri</i>	132
ሰው	<i>Man</i>	133
ሰውኛነት	<i>Anthropomorphism</i>	133
ሱቦትኒክ	<i>Subbotnik</i>	134
ሲሰሞንዲ ፡ ሲሰሞንድ ደ	<i>Sismondi, Sismonde de</i>	134

ሲኒየር ፡ ናሳው ዊሊያም	<i>Senior, Nassau William</i>	135
ሲንዲካሊዝም	<i>Syndicalism</i>	136
ሲንዲኬት	<i>Syndicate</i>	136
ሳርትር ፡ ገን ፖል	<i>Sartre, Jean Paul</i>	136
ሳንሱር	<i>Censorship</i>	136
ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም	<i>Scientific Ideology</i>	137
ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም	<i>Scientific Communism</i>	137
ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስ	<i>Scientific Dialectics</i>	137
ሳይንስነት	<i>Scientism</i>	138
ሴቶች ቀን (ዩ-)	<i>Women's Day (International Working Women's Day)</i>	138
ሴቶች ዓለምአቀፍ ዲሞክራቲክ ፌዴሬሽን (ዩ-) Women's International Democratic Federation		139
ሴቶች ጥያቄ (ዩ-)	<i>Women's Question</i>	139
ሴይ ፡ ገን ባቲስት	<i>Say, Jean Baptiste</i>	140
ስልተምርት	<i>Mode of Production</i>	140
ስሚዝ ፡ አዳም	<i>Smith, Adam</i>	141
ስማዊ ምንጃ	<i>Nominal Wages</i>	142
ስማዊነት	<i>Nominalism</i>	143
ስታሊን ፡ ጆሴፍ	<i>Stalin, Joseph</i>	143
ስታቫኖቪዝም	<i>Stakhanovism</i>	144
ስትራቴጂና ታክቲክ	<i>Strategy and Tactic</i>	144
ስትራቴጂያዊ የጦር መዛሪያ ቅንሳ ድርድር (ሰልት)	<i>Strategic Arms Limitation Talks (SALT)</i>	145
ስቶይሲዝም	<i>Stoicism</i>	145
ስፍራና ጊዜ	<i>Space and Time</i>	146
ስፒኖዛ ፡ ባሩክ	<i>Spinoza, Baruch</i>	147
ስፓርታኪስት (ስፓርታሊስት)	<i>Spartakist (Spartacist)</i>	148
ስፔንሰር ፡ ሄርበርት	<i>Spencer, Herbert</i>	149
ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድር	<i>Socialist Emulation</i>	149
ሶሻሊስት የሸቀጥ ምርት	<i>Socialist Commodity Production</i>	150

ሶሻሊስት የእኗድር ዘይቤ	<i>Socialist Way of Life</i>	151
ሶሻሊስት ሰብአዊነት	<i>Socialist Humanism</i>	151
ሶሻሊስት ንብረት	<i>Socialist Property</i>	152
ሶሻሊስት አብዮታውያን	<i>Socialist Revolutionaries</i>	153
ሶሻሊስት አብዮት	<i>Socialist Revolution</i>	153
ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል	<i>Socialist International</i>	154
ሶሻሊስት የኢኮኖሚ ዕቅድ	<i>Socialist Economic Planning</i>	155
ሶሻሊስት የኢኮኖሚ ጥፋት	<i>Socialist Economic Integration</i>	156
ሶሻሊስት አውገነት	<i>Socialist realism</i>	156
ሶሻሊስት ክምችት	<i>Socialist Accumulation</i>	157
ሶሻሊስት የክፍፍል መርህ (የ—)	<i>Principle of Socialist Distribution</i>	158
ሶሻሊዝም	<i>Socialism</i>	158
ሶቅራጥስ	<i>Socrates</i>	160
ሶቭዬት	<i>Soviet</i>	160
ሶቭዬት ኅብረት ኮሚኒስት ፓርቲ (የ—)	<i>Communist Party of the Soviet Union</i>	162

ረ

ረቂቅ ሥራ	<i>Abstract Labour</i>	164
ሩሶ : ገን ገክ	<i>Rousseau, Jean-Jacques</i>	164
ሪካርዶ : ዴቪድ	<i>Ricardo, David</i>	165
ሪፐብሊክ	<i>Republic</i>	166
ራስን ቃተ ገሊና	<i>Self-Consciousness</i>	167
ራሳዊነት	<i>Solipsism</i>	167
ራስን መቻል	<i>Self-Reliance</i>	167
ራስንገዝነት	<i>Autonomy</i>	168
ርምዶት	<i>Progress</i>	168
ርዕዮተዓለማዊ ትግል	<i>Ideological Struggle</i>	169
ርዕዮተዓለም	<i>Ideology</i>	169

ሸ

ሸማቾች ጎብረት ሥራ ማኅበር (የ—)	<i>Consumers' Co-operatives</i>	171
ሸቀጥ	<i>Commodity</i>	172
ሸቀጥ በሸቀጥ ለውጥ (የ—)	<i>Barter</i>	172
ሼሊንግ ፣ ፍሪድሪክ ሼልሄልም	<i>Schelling, Friedrich Wilhelm</i>	173
ሽምቅ ውጊያ	<i>Guerrilla Warfare</i>	174
ሽረት ሽረት ሕግ (የ—)	<i>Law of Negation of the Negation</i>	174
ሽብር	<i>Terror</i>	175
ሽግግር ወቅት (የ—)	<i>Transition Period</i>	175
ሽፍን ተረፈ ሕዝብ	<i>Latent Surplus Population</i>	177
ሾፐንሀውር ፣ አርተር	<i>Schopenhauer, Arthur</i>	178

ቀ

ቀላል ሥራ	<i>Simple (Unskilled) Labour</i>	179
ቀላል የሸቀጥ ምርት	<i>Simple Commodity Production</i>	179
ቀላል እርባታ	<i>Simple Reproduction</i>	179
ቀላል የካፒታሊስት ትብብር	<i>Simple Capitalist Co-operation</i>	181
ቀናናዊነት	<i>Dogmatism</i>	181
ቀውስ	<i>Crisis</i>	182
ቀዝቃዛ ጦርነት	<i>Cold War</i>	183
ቀያጭነት	<i>Eclecticism</i>	183
ቀይ ጦር	<i>Red Army</i>	183
ቁስአካል	<i>Matter</i>	184
ቁስአካልነት	<i>Materialism</i>	185
ቁርጥ ሥራ ምንዳ (የ—)	<i>Piece—Wages</i>	186
ቅስቀሳ	<i>Agitation</i>	186
ቅስቃሴ (እንቅስቃሴ)	<i>Motion</i>	187
ቅስቃሴ ቅርፆች (የ—)	<i>Forms of Motion</i>	188

ትራኔ	<i>Contradiction</i>	188
ትራኔ ሕግ (የ—)	<i>Law of Contradiction</i>	189
ትራኔዎች ልዩነትና ሁለንታዊነት (የ—)	<i>Particularity and Universality of Contradictions</i>	190
ትርጉዊ ሥነ አመከንዮ	<i>Formal Logic</i>	190
ትርጉዊነት	<i>Formalism</i>	191
ትኝ አገዛዝ	<i>Colonialism</i>	191
ትኝ ግዛት	<i>Colony</i>	191
ቋሚ ካፒታል	<i>Constant Capital</i>	192
ቋንቋ	<i>Language</i>	192

በ

በርክሌይ ፡ ጆርጅ	<i>Berkeley, George</i>	193
በርግሰን ፡ አንሪ	<i>Bergson, Henri</i>	194
ቡርጂዚ	<i>Bourgeoisie</i>	195
ቡርጂ ኦብዮት (የ—)	<i>Bourgeois Revolution</i>	196
ቡንድ	<i>Bund</i>	197
ቡዋጊልበር ፡ ቲየር	<i>Boisguillebert, Plerre</i>	198
ቢሮክራሲ	<i>Bureaucracy</i>	199
ባህላዊ ብሔራዊ ራስገዝነት	<i>Cultural-National Autonomy</i>	200
ባህል	<i>Culture</i>	200
ባህል ኦብዮት (የ—)	<i>Cultural Revolution</i>	201
ባህርዮት	<i>Substance</i>	201
ባለሞግዚት ግዛቶች	<i>Trusteeship Territories</i>	202
ቫለራ ፡ ሌዮ	<i>Walras, Leon</i>	202
ባበፍ ፡ ግራኩስ	<i>Babeuf, Gracchus</i>	203
ባንክ	<i>Bank</i>	203
ባንክ ትርፍ (የ—)	<i>Banker's Profit</i>	204
ባንክ ኖት (የ—)	<i>Bank - Note</i>	205

ቤክን ፡ ፍራንሲስ	<i>Bacon, Francis</i>	205
ብሔረሰብ	<i>Nationality</i>	206
ብሔረተኝነት	<i>Nationalism</i>	206
ብሔራዊ ሶሻሊዝም	<i>National Socialism</i>	207
ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ	<i>National Per Capita Income</i>	208
ብሔራዊ የአርነት ንቅናቄ	<i>National Liberation Movement</i>	209
ብሔራዊ ዕዳ	<i>National Debt</i>	209
ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት	<i>National Democratic Revolution</i>	210
ብሔራዊ ገቢ	<i>National Income</i>	211
ብሔራዊ ገቢ ከፍፍልና ዳገም ከፍፍል (የ—)	<i>Distribution and Redistribution of National Income</i>	212
ብሔር	<i>Nation</i>	213
ብሔር ትምክህተኝነት (የ—)	<i>National Chauvinism</i>	213
ብሔር ጥያቄ (የ—)	<i>National Question</i>	214
ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ	<i>Classical Political Economy</i>	214
ብላንኪ ፡ ሉዊ ኦጊዩስት	<i>Blanqui, Louis Auguste</i>	217
ብላንኪዝም	<i>Blanquism</i>	217
ብዝበዛ	<i>Exploitation</i>	218
ብያሄ	<i>Judgement</i>	218
ብይትወርና	<i>Alienation</i>	219
ብድር ካፒታል (የ—)	<i>Loan Capital</i>	219
ቦልሼቪክ	<i>Bolshevik</i>	220
ቦም-ባዌርክ ፡ ኦይገን	<i>Böhm-Bawerk, Eugen</i>	221

†

ተለዋዋጭ ካፒታል	<i>Variable Capital</i>	222
ተግለሉአዊነት	<i>Mysticism</i>	222
ተምህርነት	<i>Scholasticism</i>	222
ተምኔታዊ ሶሻሊዝም	<i>Utopian Socialism</i>	223

ተስፋፋ የእሴት መልክ (የ—)	<i>Extended Form of Value</i>	224
ተስፋፋ እርባታ (የ—)	<i>Extended Reproduction</i>	224
ተረፈ ምርት	<i>Surplus Production</i>	227
ተረፈ ሥራ	<i>Surplus Labour</i>	228
ተረፈ እሴት	<i>Surplus Value</i>	229
ተረፈ እሴት መጣኔ (የ—)	<i>Rate of Surplus Value</i>	229
ተረፈ እሴት እክብ (የ—)	<i>Mass of Surplus Value</i>	230
ተራማጅ	<i>Progressive</i>	230
ተቃራኒዎች እንድነትና ትግል ሕግ (የ—)	<i>The Law of the Unity and Struggle of Opposites</i>	230
ተቃርኖ	<i>Antithesis</i>	232
ተባበሩት መንግሥታት ድርጅት (የ—)	<i>United Nations Organization</i>	232
ተባበሩት መንግሥታት ፀጥታ ምክር ቤት (የ—)	<i>United Nations Security Council</i>	233
ተናሥሎት	<i>Uprising</i>	234
ተናክሎታዊ ቁስለካልነት	<i>Mechanical Materialism</i>	234
ተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ	<i>Floating Surplus Population</i>	235
ተዘዋዋሪ ካፒታል	<i>Circulating Capital</i>	236
ተግባር	<i>Practice</i>	236
ተጣራ የማዟዟሪያ ወጪ (የ—)	<i>Net or Genuine Cost of Circulation</i>	236
ተጨማሪ የማዟዟሪያ ወጪ	<i>Additional Cost of Circulation</i>	237
ተጨማሪ ተረፈ እሴት	<i>Extra Surplus Value</i>	237
ተጨባጭነት	<i>Positivism</i>	238
ተጨባጭ ሥራ	<i>Concrete Labour</i>	239
ተግራሪና ኢተግራሪ ቅራኔዎች	<i>Antagonistic and Non-Antagonistic Contradictions</i>	239
ተፈጥሮ ሕጎች (የ—)	<i>Natural Laws</i>	239
ተፈጥሮአዊነት	<i>Naturalism</i>	240
ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ	<i>Natural Economy</i>	241
ቱርጎት ሮቢር ገርክ	<i>Turgot, Robert Jacques</i>	241
ቱጃሮች ምስፍና (የ—)	<i>Oligarchy</i>	242
ታህታይ መዋቅር	<i>Basis</i>	242
ታላቁ የጥቅምት ሶጃሊስት አብዮት	<i>The Great October Socialist Revolution</i>	242

ታሪካዊ ቁስላካልነት	<i>Historical Materialism</i>	243
ታሪክነት	<i>Historicism</i>	243
ታሪክ ፍልስፍና (የ—)	<i>Philosophy of History</i>	244
ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር	<i>Technical Composition of Capital</i>	244
ቴክኖሎጂ ልብዮት (የ—)	<i>Technological Revolution</i>	244
ቴይለሪዝም	<i>Taylorism</i>	245
ትላልቅ ኢንዱስትሪዎችና ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች	<i>Large-Scale Industries and Small Scale Industries</i>	246
ትረስት	<i>Trust</i>	246
ትርፍ	<i>Profit</i>	246
ትርፍ መጣኔ(የ—)	<i>Rate of Profit</i>	247
ትርፍ ክፍያ	<i>Profit Sharing</i>	248
ትሮትስኪዝም	<i>Trotskyism</i>	248
ትንታኔ	<i>Analysis</i>	249
ትንኮሳ	<i>Provocation</i>	250
ትግል	<i>Struggle</i>	250
ቶሚዝም	<i>Thomism</i>	250

ቸ

ቻርቲስት ንቅናቄ (የ—)	<i>Chartist Movement</i>	252
ቸርቻሮ ንግድ (የ—)	<i>Retail Trade</i>	253

ኃ

ነባራዊ	<i>Objective</i>	254
ነባራዊ ሁኔታ	<i>Objective Condition</i>	254
ነባራዊ ሐሳባዊነት	<i>Objective Idealism</i>	255
ነባራዊነት	<i>Objectivism</i>	255
ነባራዊ እውነት	<i>Objective Truth</i>	256

ነባራዊ ዕውቀት	<i>Objective Knowledge</i>	257
ነባር ካፒታል	<i>Fixed Capital</i>	258
ነገድ	<i>Tribe</i>	258
ነጭ ዋርድጦች	<i>White Guards</i>	259
ነጽሮት	<i>Contemplation</i>	259
ነፀብራት	<i>Reflection</i>	259
ነፃነት	<i>Freedom</i>	260
ነፃነትና ግዴታ	<i>Freedom and Necessity</i>	261
ነፃዊነት	<i>Liberalism</i>	261
ነፃ ውድድር	<i>Free Competition</i>	262
ነፍሳዊነት	<i>Animism</i>	263
ነባሪ	<i>Being</i>	263
ኒቸ፡ ኖሪድሪሽ ቪልሄልም	<i>Nietzsche, Friedrich Wilhelm</i>	263
ኒውተን፡ ዶስሐት	<i>Newton, Isaac</i>	264
ናርዲዝም	<i>Narodism</i>	265
ንቁ	<i>Conscious</i>	265
ንቃተግሊና	<i>Consciousness</i>	265
ንዑስ ከበርቴ	<i>Petty Bourgeoisie</i>	266
ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀት	<i>Theoretical Knowledge</i>	266
ንድፈ ሐሳብ	<i>Theory</i>	267
ንጉሣዊ አገዛዝ	<i>Monarchy</i>	268
ንግድ ሚዛን (የ—)	<i>Balance of Trade</i>	268
ንግድ ትርፍ (የ—)	<i>Commercial Profit</i>	269
ንግድ ካፒታል (የ—)	<i>Commercial Capital</i>	270
ንጽረተ ዓለም	<i>World Outlook</i>	271

ኦ

አመከንዮ	<i>Reason</i>	273
አማተርነት	<i>Amaterishness</i>	273
አማኒነት	<i>Theism</i>	273

አግዕስኡሰብነት	<i>Antropocentrism</i>	274
አማካይ ትርፍ	<i>Average Profit</i>	274
አምላክኛነት	<i>Deism</i>	274
አምልኮተ ሸቀጥ	<i>Fetishism of Commodities</i>	274
አምሳል	<i>Ideal</i>	275
አምስተኛ ረድፍ	<i>Fifth Column</i>	276
አምነስቲ ኢንተርናሽናል	<i>Amnesty International</i>	276
አሣቂ	<i>Comic</i>	276
አስመሳይ አብዮተኛ	<i>Pseudo-Revolutionary</i>	277
አስተምህሮ	<i>Doctrine</i>	277
አስተፃፆር	<i>Synthesis</i>	277
አስታራቂነት	<i>Conciliationism</i>	277
አስፈላጊ ምርት	<i>Necessary Product</i>	278
አስፈላጊ ሥራ	<i>Necessary Labour</i>	279
አረብ ሊግ	<i>Arab League</i>	279
አረብ ሶሻሊዝም	<i>Arab Socialism</i>	280
አረቦን	<i>Bond</i>	280
አርስጣጣሊስ	<i>Aristotle</i>	281
አርሶ አደር	<i>Peasantry</i>	283
አርቅቆት	<i>Abstraction</i>	283
አርበኝነት	<i>Patriotism</i>	283
አሻንጉሊት	<i>Puppet</i>	284
አሻጥር	<i>Sabotage</i>	284
አቅርቦትና ፍላጎት	<i>Supply and Demand</i>	284
አቋም	<i>Stand</i>	285
አባዊ ሥርዓት	<i>Patriarchate</i>	285
አብርሃን	<i>Enlightenment</i>	286
አብዮተኛ	<i>Revolutionary</i>	286
አብዮታዊ ሁኔታ	<i>Revolutionary Conditions</i>	286

አብዮታዊ ሽግግር	<i>Revolutionary Transition</i>	287
አብዮታዊ ዲሞክራሲ	<i>Revolutionary Democracy</i>	287
አብዮታዊ ጦር	<i>Revolutionary Army</i>	289
አብዮት	<i>Revolution</i>	289
አቶሚዝም	<i>Atomism</i>	290
አናርኮ ሲንዲካሊዝም	<i>Anarcho-Syndicalism</i>	290
አናክሊግንዶር (የግሌቲሱ)	<i>Anaximander of Miletus</i>	291
አናክሊሚኒስ (የግሌቲሱ)	<i>Anaximenes of Miletus</i>	291
አንብሮ	<i>Thesis</i>	292
አንደበተኛነት	<i>Sophism</i>	292
አንደኛው ኢንተርናሽናል	<i>First International</i>	293
አንደኛ ደረጃ ቅሪቴ	<i>Primary Contradiction</i>	293
አንዳዊነት	<i>Monism</i>	294
አንዱና ብዙው	<i>The One and the Multiple</i>	294
አንጃ	<i>Faction</i>	294
አንገብጋቢ ጥያቄ	<i>Burning Issue</i>	295
አንፃራዊ ተረፈ አሴት	<i>Relative Surplus Value</i>	295
አንፃራዊነት	<i>Relativism</i>	295
አንፃራዊ ነፃነት	<i>Relative Independence</i>	296
አንፃራዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና	<i>Relative Impoverishment</i>	297
አንፃራዊ የአሴት መልክ	<i>Relative Form of Value</i>	298
አንፃራዊና ፍጹማዊ እውነት	<i>Relative and Absolute Truth</i>	298
አኩዊናስ፣ ቶማስ	<i>Aquinas, Thomas</i>	299
አክሲዮን	<i>Share</i>	300
አክሲዮን ክፍያ (የ—)	<i>Dividend</i>	300
አክሲዮን ገበያ (የ—)	<i>Stock Exchange</i>	300
አውሮፓ ኢኮኖሚ ማኅበር (የ—)	<i>European Economic Community (EEC)</i>	301
አውቶኖሚ (ራስ ገዝነት)	<i>Autonomy</i>	302
አውዳሚነት	<i>Nihilism</i>	302
አውጠንጣኝ ፍልስፍና	<i>Speculative Philosophy</i>	303

አዝጋሚ ለውጥ	<i>Evolution</i>	303
አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ	<i>The New Economic Policy (NEP)</i>	303
አዲሱ ዓለም አቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት	<i>The New International Economic Order</i>	304
አድኃሪ	<i>Reactionary</i>	305
አድራጊ — ተደራጊ	<i>Subject-Object</i>	305
አድራጉታዊነት	<i>Behaviourism</i>	306
አድርባይነት	<i>Opportunism</i>	307
አገልግሎት ገብረት ሥራ ማኅበር (የ—)	<i>Service Co-operatives</i>	307
አጓዳኝነት	<i>Parallelism</i>	308
አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርትን የማጣራት ችግር	<i>Problems of Realization of Gross Social Product</i>	309
አጠቃላይ (ሁለንታዊ) የአሴት መልክ	<i>General (Universal) Form of Value</i>	310
አፍላጦን	<i>Plato</i>	310
አፍሪካ ሶሻሊዝም (የ—)	<i>African Socialism</i>	312
አፍሪካ አንድነት ድርጅት (የ—)	<i>Organization Of African Unity (OAU)</i>	312
አፍሪካና አስያ ሕዝቦች አንድነት ድርጅት (የ—)	<i>Afro-Asian Peoples Solidarity Organization</i>	313
አፓርታይድ	<i>Apartheid</i>	314
ኢመሠረታዊ ቅራኔ	<i>Non basic Contradictions</i>	314
ኢመደባዊ ፍልስፍና	<i>Non-Class Philosophy</i>	315
ኢምርታዊ ሥራ	<i>Non-Productive Labour</i>	315
ኢምክኑያዊነት	<i>Irrationalism</i>	316
ኢምፔሪያሊዝም	<i>Imperialism</i>	316
ኢስብአዊ ጭፍጨፋ	<i>Genocide</i>	319
ኢስክራ	<i>Iskra</i>	319
ኢታዋቂነት	<i>Agnosticism</i>	320
ኢትዮጵያ ሠርቶ አደሮች ፓርቲ አደራጅ ኮሚሽን (የ—)	<i>Commission for Organizing The Party of the Working People of Ethiopia (COPWE)</i>	321
ኢንተርናሽኖናል (መዝሙር)	<i>International (Proletarian Hymn)</i>	321

ኢንተርፕራይዝ	<i>Enterprise</i>	232
ኢንተርፕራይዝ ትርፍ (የ—)	<i>Enterprise Profit</i>	322
ኢንዱስትሪ ተጠባባቂ ሠራዊት (የ—)	<i>Industrial Reserve Army</i>	323
ኢንዱስትሪ አብዮት (የ—)	<i>Industrial Revolution</i>	323
ኢንዱስትሪ ካፒታል (የ—)	<i>Industrial Capital</i>	324
ኢአማኒነት	<i>Atheism</i>	325
ኢአኩያዊ ልውውጥ	<i>Unequal Exchange</i>	326
ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈለግ	<i>Non-Capitalist Way of Development</i>	327
ኢኮኖሚያዊ ሕግ	<i>Economic Law</i>	329
ኢኮኖሚያዊ ማዕቀብ	<i>Economic Sanction</i>	330
ኢኮኖሚያዊ ትግል	<i>Economic Struggle</i>	330
ኢኮኖሚዝም	<i>Economism</i>	331
ኤንግልስ ፣ ፍሬደሪክ	<i>Engels, Frederick</i>	331
ኤፒሩሮስ	<i>Epicurus</i>	332
እመርታ	<i>Leap</i>	333
እማዊ ሥርዓት	<i>Matriarcate</i>	334
እምነታዊነት	<i>Fideism</i>	334
እሳቤ	<i>Conception</i>	334
እሳቦት	<i>Thought</i>	334
እሴት	<i>Value</i>	335
እሴት ሕግ (የ—)	<i>Law of Value</i>	335
እሴት መልክ (የ—)	<i>Form of Value</i>	336
እሴት ጥንተ መልክ (የ—)	<i>Elementary Form of Value</i>	336
እርስ በርስ ጦርነት (የ—)	<i>Civil War</i>	336
እርባታ	<i>Reproduction</i>	337
እርካታ	<i>Complacency</i>	337
እንስታዊነት	<i>Feminism</i>	338
እኩልታኝነት	<i>Equalitarianism</i>	338
እኩያዊ የእሴት መልክ	<i>Equivalent Form of Value</i>	339

እውነት	<i>Truth</i>	339
እውን	<i>Real</i>	340
እውን ምንዳ	<i>Real Wages</i>	340
እውንነት	<i>Realism</i>	341
እደጥበብ ባለሙያዎች እምራቾች የኅብረት ሥራ ማኅበር (የ—)	<i>Handicraft Producers' Co-Operatives</i>	341
እጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ	<i>Neo-Colonialism</i>	342
እግዚአብሔር	<i>God</i>	343
እግዚአብሔር ህልውና ማረጋገጫዎች(የ—)	<i>Proofs of the existence of God</i>	344
እግዳት	<i>Stagnation</i>	345
እግድ ተረፈ ሕዝብ	<i>Stagnant Surplus Population</i>	345
አውን : ሮበርት	<i>Owen, Robert</i>	345

O

ዓለም ሂደተ አብዮት (የ—)	<i>World Revolutionary Process</i>	347
ዓለም የመልሶ ግንባታና የልማት ባንክ (የ—)	<i>International Bank for Reconstruction and Development</i>	347
ዓለም ሠራተኞች ማኅበር ፌዴሬሽን (የ—)	<i>World Federation of Trade Unions</i>	349
ዓለም ሰላም ምክር ቤት (የ—)	<i>World Peace Council</i>	349
ዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት (የ—)	<i>World Socialist System</i>	350
ዓለምአቀፍ ሞኖፖል	<i>International Monopoly</i>	351
ዓለምአቀፍ የሥራ ክፍፍል (በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም)	<i>International Division of Labour (under Capitalism and Socialism)</i>	353
ዓለምአቀፍ ተማሪዎች ኅብረት (የ—)	<i>International Union of Students</i>	354
ዓለምአቀፍ የነፃ ሠራተኞች ማኅበራት ኮንፌዴሬሽን	<i>World Free Trade Union Confedera- tion</i>	354
ዓለምአቀፍ ኮሚኒስት ንቅናቄ	<i>World Communist Movement</i>	355
ዓለምአቀፍ የገንዘብ ድርጅት	<i>International Monetary Fund (IMF)</i>	355
ዓለም ዲሞክራሲያዊ ወጣቶች ፌዴሬ ሽን (የ—)	<i>World Federation of Democratic Youth</i>	356
ዓይነት ለውጥ (የ—)	<i>Qualitative Change</i>	357
ዕውቀት	<i>Knowledge</i>	357
ዕድገት	<i>Development</i>	358

h

ከላሽነት	<i>Revisionism</i>	360
ከባድ ኢንዱስትሪና ቀላል ኢንዱስትሪ	<i>Heavy Industry and Light Industry</i>	361
ከፊል ቅኝ ግዛት	<i>Semi-Colony</i>	361
ኩላክ	<i>Kulak</i>	361
ኪርክጋርድ ፡ ሰሪን	<i>Kierkegard, Sören</i>	362
ኪነ ጥበብ	<i>Art</i>	363
ኬኔ ፡ ፍራንዲ	<i>Quesnay, François</i>	363
ካምፓኔላ ፡ ተማሶ	<i>Campanella, Tommaso</i>	364
ካርቱል	<i>Cartel</i>	364
ካርቴዢያኒዝም	<i>Cartesianism</i>	364
ካንቪያኒዝም	<i>Kantianism</i>	366
ካንት ፡ ኦማኑኤል	<i>Kant, Immanuel</i>	368
ካዴት	<i>Cadet</i>	368
ካድሬ	<i>Cadre</i>	369
ካፒታሊስታዊ የመሬት ኪራያ	<i>Capitalist Ground Rent</i>	369
ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት	<i>Capitalist Commodity Production</i>	369
ካፒታሊስታዊ ዱቤ	<i>Capitalist Credit</i>	370
ካፒታሊስት ሞኖፖሎች	<i>Capitalist Monopolies</i>	370
ካፒታሊዝም	<i>Capitalism</i>	371
ካፒታሊዝም ያልተመጣጠነ የዕድገት ሕግ (የ—)	<i>Law of Uneven Development of Capitalism</i>	373
ካፒታሊዝም ኢኮኖሚያዊ ቀውስ (የ—)	<i>Economic Crisis of Capitalism</i>	374
ካፒታል	<i>Capital</i>	375
ካፒታል መማከል (የ—)	<i>Centralization of Capital</i>	376
ካፒታል መበባበል (የ—)	<i>Concentration of Capital</i>	377
ካፒታል መገለበጥ (የ—)	<i>Turn-over of Capital</i>	378
ካፒታል ክምችት (የ—)	<i>Accumulation of Capital</i>	378
ካፒታል ዙረት (የ—)	<i>Circuit of Capital</i>	380

ኬይንስ ፡ ጆን ሚይናርድ	<i>Keyness, John Maynard</i>	381
ክላሎታዊነት	<i>Protectionism</i>	382
ክላርክ ፡ ጆን ቤትስ	<i>Clark, John Bates</i>	383
ክስተታዊነት	<i>Phenomenalism</i>	383
ክስተት	<i>Phenomenon</i>	383
ክርስቲያን ሶሻሊዝም	<i>Christian Socialism</i>	384
ክፍያ ሚዛን (የ—)	<i>Balance of Payments</i>	384
ኮሙንዌልዝ	<i>Commonwealth</i>	385
ኮሚሳር	<i>Commissar</i>	385
ኮሚሽን	<i>Commission</i>	385
ኮሚኒስት	<i>Communist</i>	386
ኮሚኒስት ሊግ	<i>Communist League</i>	386
ኮሚኒስት ማገፈስቶ	<i>Communist Manifesto</i>	387
ኮሚኒስት ክፍፍል መርህ (የ—)	<i>Principle of Communist Distribution</i>	388
ኮሚኒዝም	<i>Communism</i>	388
ኮሚንፎርም	<i>Cominform</i>	389
ኮሚዩናርድ	<i>Communard</i>	389
ኮምሶሞል	<i>Komsomol</i>	390
ኮስሞፖሊታኒዝም	<i>Cosmopolitanism</i>	390
ኮርፖሬሽን	<i>Corporation</i>	391
ኮርፖሬት መንግሥት (የ—)	<i>Corporate State</i>	392
ኮንሰርን	<i>Concern</i>	392
ኮንት ፡ ኦገስት	<i>Comt. August</i>	393
ኮንዲያክ ፡ ኤትየን ቦኖ ዶ	<i>Condillac, Etienne Bonnit de</i>	393
ኮንፋሺያኒዝም	<i>Confucianism</i>	394
ኮንፌዴሬሽን	<i>Confederation</i>	394
በ		
ወለድ	<i>Interest</i>	395
ወለድ መጣኔ (የ—)	<i>Rate of Interest</i>	395

ወላንድ	<i>Weland</i>	396
ወልባ	<i>Welba</i>	396
ወሳኛዊነት	<i>Determinism</i>	397
ወረቀት ገንዘብ (የ—)	<i>Paper Money</i>	397
ወዝኦደሩ የበላይ ገዥነት (የ—)	<i>Dictatorship of the Proletariat</i>	398
ወዝኦደራዊ ዓለምአቀፋዊነት	<i>Proletarian Internationalism</i>	399
ወዝኦደር	<i>Proletariat</i>	400
ወዝኦደር መሣፍንት (የ—)	<i>Labour Aristocrats</i>	401
ወገናዊነት	<i>Partisanship</i>	402
ወግአጥባቂ (ቡርጂ) ሶሻሊዝም	<i>Conservative or Bourgeois Socialism</i>	403
ወጣት አጥፊነት (የ—)	<i>Juvenile Delinquency</i>	403
ወጪ ገገድ	<i>Export Trade</i>	403
ወጪና የገቢ ማወዳደሪያ ሒሳብ (የ—)	<i>Cost Accounting</i>	404
ዋርሶ ታልኪያን ድርጅት (የ—)	<i>Warsaw Pact</i>	404
ዋንኛና መለስተኛ ባሕርያት	<i>Primary and Secondary Qualities</i>	405
ዋጋ	<i>Price</i>	405
ዋጋ ርግቦት (የ—)	<i>Deflation</i>	407
ዋጋ ንረት (የ—)	<i>Inflation</i>	407
ውል	<i>Treaty</i>	408
ውስብስብ ሥራ	<i>Complex or skilled Labour</i>	409
ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር	<i>Organic Composition of Capital</i>	409
ውስጣዊና ውጫዊ ቅራኔዎች	<i>Internal and External Contradictions</i>	410
ውበት	<i>Beauty</i>	410
ውዥንብር	<i>Confusion</i>	411
ውጪ ምንዛሪ (የ—)	<i>Foreign Exchange</i>	411
ውጪ ገገድ (የ—)	<i>Foreign Trade</i>	411

H

ዘረኝነት	<i>Racism</i>	413
ዝቅጠት	<i>Depression</i>	414

P

ዩሮ — ኮሚኒዝም	<i>Euro-Communism</i>	415
ዩኒቨርስ	<i>Universe</i>	416
ዩስሙላ ካፒታል (የ—)	<i>Fictitious Capital</i>	416
ይዘትና ቅርፅ	<i>Content and Form</i>	416

R

ደመነፍስ	<i>Instinct</i>	418
ደምሳሽነት	<i>Liquidationism</i>	418
ደብተራዊነት	<i>Clericalism</i>	418
ዲሞቅራሲ (የአብደራው)	<i>Democritus of Abdera</i>	419
ዲሞክራሲ	<i>Democracy</i>	419
ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት	<i>Democratic Centralism</i>	420
ዲሲፕሊን	<i>Discipline</i>	422
ዲበክካል	<i>Metaphysics</i>	422
ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ	<i>Dialectical Logic</i>	423
ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት	<i>Dialectical Materialism</i>	424

ዲያሌክቲክስ	<i>Dialectics</i>	424
ዲያሌክቲክስ ሕግ (የ—)	<i>Law of Dialectics</i>	425
ዲያሌክቲክስ ሕጎች (የ—)	<i>Dialectical Laws</i>	426
ዲደሮ፣ ዶኒ	<i>Diderot, Denis</i>	426
ዳሰሳዊ ዕውቀት	<i>Empirical Knowledge</i>	427
ዳሳሽነት	<i>Empiricism</i>	427
ዳርዊኒዝም	<i>Darwinism</i>	429
ዳርዊን፣ ቻርለስ ሮበርት	<i>Darwin, Charles Robert</i>	429
ዳበረ ሶሻሊዝም (የ—)	<i>Developed Socialism</i>	430
ዴታንት	<i>Détente</i>	430
ዴካርት፣ ረኔ	<i>Descartes, Rene</i>	431
ድምፅን በድምፅ የመሻር ሥልጣን	<i>Veto Power</i>	431
ድራት	<i>Boom</i>	431
ድርድር	<i>Compromise</i>	432
ድርጅት	<i>Organization</i>	432
ደሚገዩን	<i>Dominion</i>	433

ጀ

ጀምስ፣ ዊልያም	<i>James, William</i>	434
ጀርመን ወይም እውነተኛው ሶሻሊዝም (የ—)	<i>German or "True" Socialism</i>	434
ጀርመን ብሉይ ፍልስፍና (የ—)	<i>The German Classical Philosophy</i>	435
ጀብደኝነት	<i>Adventurism</i>	435
ጁንታ	<i>Junta</i>	435
ጀቮንስ፣ ዊልያም ስታንሊ	<i>Jevons, William Stanley</i>	436
ጅምላ ንግድ	<i>Wholesale Trade</i>	436

ገ

ገለልተኛ ሀገሮች ንቅናቄ (የ—)	<i>Non-Aligned Movement</i>	438
ገለልተኛ ማድረግ	<i>Neutralize</i>	439

ገበሬ	<i>Peasantry</i>	439
ገበሬዎች አምራች ገብረት ሥራ ማገበር (የ—)	<i>Peasants Producers' Co-operatives</i>	439
ገበሬዊነት	<i>Pragmatism</i>	440
ገቢ ንግድ	<i>Import Trade</i>	441
ገንዘባዊ የአሴት መልክ	<i>Money Form of Value</i>	442
ገንዘብ	<i>Money</i>	443
ገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ትኑሣ (የ—)	<i>Devaluation</i>	446
ገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ጭመራ (የ—)	<i>Revaluation</i>	447
ጌልድ	<i>Guild</i>	448
ጌልድ ሶሻሊዝም	<i>Guild Socialism</i>	448
ጊዜ ምንዳ (የ—)	<i>Time Wages</i>	448
ጋራ አመራር (የ—)	<i>Collective Leadership</i>	449
ጋራ አክሲዮን ኩባንያ (የ—)	<i>Joint-Stock Company</i>	449
ጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት (የ—)	<i>Council for Mutual Economic Assistance (CMEA)</i>	450
ገለሰብ	<i>Individual</i>	451
ገለሰብና ገብረተሰብ	<i>Individual and Society</i>	452
ገለሰብ ገብረት በሶሻሊዝም (የ—)	<i>Personal Property Under Socialism</i>	452
ገለኝነት	<i>Individualism</i>	453
ገላዊ ካፒታል	<i>Individual Capital</i>	453
ገልብ ቁስአካልነት	<i>Vulgar Materialism</i>	453
ገልብ እውግነት	<i>Näive Realism</i>	454
ገልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ	<i>Vulgar Political Economy</i>	454
ገልገል	<i>Arbitration</i>	455
“ገራ” ከንፍ ኮሚኒዝም	<i>“Left” Wing Communism</i>	456
ገብ	<i>Purpose</i>	456
ገብታዊነት	<i>Spontaneity</i>	456
ገብታዊ ዲያሌክቲክስ	<i>Spontaneous Dialectics</i>	457
ገንባር	<i>Front</i>	457

ገንባር ቀደም	<i>Vanguard</i>	458
ገንዛቤ	<i>Cognition</i>	458
ገዛተ አጼ	<i>Empire</i>	458
ገደታና አጋጣሚ	<i>Necessity and Chance</i>	458
ገገማ	<i>Recovery</i>	460
ጉታ ፕሮግራም (የ—)	<i>Gotha Programme</i>	460
ጓድ	<i>Comrade</i>	461

ጠ

ጠርጣሪነት	<i>Skepticism</i>	462
ጠቀሜታ አሴት (የ—)	<i>Use Value</i>	463
ጠቃሚያዊነት	<i>Utilitarianism</i>	463
ጠቅላላ ማህበራዊ ምርት	<i>Grass Social Product</i>	464
ጠጋኝነት	<i>Reformism</i>	465
ጣልቃገብነት	<i>Interventionism</i>	465
ጥምር መንግሥት	<i>Coalition Government</i>	465
ጥምጥማዊ (መሻዙራዊ) ዕድገት	<i>Spiral Development</i>	466
ጥብቅ ሀገር	<i>Protectorate</i>	466
ጥናት ክበብ (የ—)	<i>Study Circle</i>	466
ጥገኛ ሀገር	<i>Client State</i>	467
ጦረኝነት	<i>Militarism</i>	467
ጦር መሣሪያ ቅንሳ (የ—)	<i>Disarmament</i>	467
ጦርነት	<i>War</i>	468
ጦርነት ኮሚኒዝም (የ—)	<i>War Communism</i>	469

ጪ

ጭልታ	<i>Intuition</i>	470
ጭልታዊነት	<i>Intuitionism</i>	470
ጭብጥ	<i>Concrete</i>	470

ጸ

ጸለምት መቶዎች	<i>Black Hundreds</i>	472
ጽናት አልበኝነት	<i>Philistinism</i>	472
ጽንሰ ሐሳብ	<i>Concept</i>	472
ጽንፋዊነት	<i>Extremism</i>	473
ጽዮናዊነት	<i>Zionism</i>	473

ፀ

ፀረ አብዮት	<i>Anti—Revolution</i>	475
ፀረ አይሁድነት	<i>Anti-Semitism</i>	475
ፀረ ኮሚኒዝም	<i>Anti—Communism</i>	475

ፈ

ፈረንሳይ ቁስአካልነት (የ—) (18ኛው ምዕተ ዓመት)	<i>French Materialism (18th Century—)</i>	477
ፈርጆች	<i>Categories</i>	477
ፈቃዳዊነት	<i>Voluntarism</i>	478
ፈቃድ	<i>Will</i>	478
ፈጠራ	<i>Creativity</i>	479
ፋሪየ ፡ ፍራንሲ-ማሪ-ሻርል	<i>Fourier, François-morie-charles</i>	479
ፊክተ ፡ የሐን ጉቲሊብ	<i>Fichte, Johann Gottlieb</i>	480
ፊውዳሊዝም	<i>Feudalism</i>	481
ፊውዳላዊ የመሬት ኪራይ	<i>Feudal Ground Rent</i>	482
ፊውዳል ሶሻሊዝም	<i>Feudal Socialism</i>	482
ፊዚዮክራሲ	<i>Physiocracy</i>	482
ፋሺዝም	<i>Fascism</i>	483
ፋይናንስ ምስፍና (የ—)	<i>Financial Oligarchy</i>	485

ፋይናንስ ካፒታል	<i>Finance Capital</i>	486
ፋይዳ	<i>Value</i>	487
ፈቢያን ሶሻሊዝም	<i>Fabian Socialism</i>	487
ፈዴሬሽን	<i>Federation</i>	488
ፍልስፍና	<i>Philosophy</i>	489
ፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ (የ—)	<i>Fundamental Question of Philosophy</i>	490
ፍልስፍና ታሪክ (የ—)	<i>History of Philosophy</i>	490
ፍሮይድ ፡ ዚግመንድ	<i>Freud, Sigmund</i>	491
ፍንገጣ	<i>Deviation</i>	492
ፍጆታ	<i>Consumption</i>	492
ፍጆታ ምድብ (የ—)	<i>Consumption Fund</i>	493
ፍጹማዊ ሐሳብ	<i>Absolute Idea</i>	494
ፍጹማዊ ተረፈ እሴት	<i>Absolute Surplus Value</i>	494
ፍጹማዊነት	<i>Absolutism</i>	495
ፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና	<i>Absolute Impoverishment</i>	495
ፍጹማዊ ኪራይ	<i>Absolute Rent</i>	496
ፎርዲዝም	<i>Fordism</i>	496
ፎኮይዝም	<i>Focoism</i>	497
ፎየርባው ፡ ሉድዊግ	<i>Fouerbach, Ludwig</i>	497

T

ፓሪስ ኮሚዩን	<i>Paris Commune</i>	499
ፓርቲ	<i>Party</i>	500
ፓርቲ መሠረታዊ ድርጅት (የ—)	<i>Party Primary Organization</i>	501
ፓርቲ ማዕከላዊ ኮሚቴ (የ—)	<i>Party Central Committee</i>	502
ፓርቲ ደንብ (የ—)	<i>Party statute</i>	503
ፓርቲ ጉባኤ (የ—)	<i>Party Congress</i>	503
ፓርቲ ፍልስፍና (የ—)	<i>Party Philosophy</i>	503

ፓርቲ ፕሮግራም (የ—)	<i>Party Programme</i>	504
ፓን አፍሪካኒዝም	<i>Pan-Africanism</i>	504
ፔቲ፣ ዊሊያም	<i>Petty, William</i>	506
ፕሩዶን፣ ፒየር ጆዴፍ	<i>Proudhon, Pierre Joseph</i>	506
ፕሮፓጋንዳ	<i>Propaganda</i>	507
ፖለቲካ	<i>Politics</i>	508
ፖለቲካዊ መስመር (የ—)	<i>Political Line</i>	509
ፖለቲካዊ ሥልጣን (የ—)	<i>Political Power</i>	509
ፖለቲካ ቢሮ	<i>Political Bureau</i>	509
ፖለቲካዊ የሥራ ግፋት አድግ	<i>Political Mass Strike</i>	510
ፖለቲካዊ ትግል	<i>Political Struggle</i>	510
ፖለቲካዊ አብዮት	<i>Political Revolution</i>	510
ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ	<i>Political Economy</i>	511
ፖፑሊዝም	<i>Populism</i>	512

II. እንግሊዝኛ — አማርኛ

A

<i>Absolute Idea</i>	ፍጹማዊ ሐሳብ	494
<i>Absolute Impoverishment</i>	ፍጹማዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና	495
<i>Absolute Rent</i>	ፍጹማዊ ኪራይ	496
<i>Absolute Surplus Value</i>	ፍጹማዊ ተረፈ አሴት	494
<i>Absolutism</i>	ፍጹማዊነት	495
<i>Abstraction</i>	አርቅቆት	283
<i>Abstract Labour</i>	ረቂቅ ሥራ	164
<i>Accumulation of Capital</i>	የካፒታል ክምችት	378
<i>Additional Cost of Circulation</i>	ተጨማሪ የማዘዘሪያ ወጪ	237
<i>Adventurism</i>	ጀብደኝነት	435
<i>Aesthetics</i>	ሥነ ውበት	120
<i>African Socialism</i>	የአፍሪካ ሶሻሊዝም	312
<i>Afro-Asian Peoples Solidarity Organization</i>	የአፍሪካና የእስያ ሕዝቦች አንድነት ድርጅት	313
<i>Agitation</i>	ትስቀሳ	186
<i>Agnosticism</i>	ኢታዋቂነት	320
<i>Alienation</i>	ብይትውርና	219
<i>Alliance of the Working Class and the Peasantry</i>	የሠራተኛው መደብና የእርሶ አደሩ ኅብረት	106
<i>Amateurishness</i>	አማተርነት	273
<i>Amnesty International</i>	አምነስቲ ኢንተርናሽናል	276
<i>Analysis</i>	ትንታኔ	249
<i>Anarchism</i>	ሥርዓት አልበኝነት	114
<i>Anarchy of Production</i>	የምርት ሥርዓት አልባነት	95
<i>Anarcho-Syndicalism</i>	አናርኮ ሲንዲካሊዝም	290
<i>Anaximander of Miletus</i>	አናክሲማንደር የማሌቲሶ	291
<i>Anaximenes of Miletus</i>	አናክሲሚኒስ የማሌቲሶ	291

<i>Animism</i>	ነፍሳዊነት	263
<i>Annexion</i>	በኃይል መቀላቀል	28
<i>Antagonistic and Non Antagonistic Contradictions</i>	ተግራሪና ኢተግራሪ ቅራኔዎች	239
<i>Anti-Communism</i>	ፀረ ኮሚኒዝም	475
<i>Anti-Revolution</i>	ፀረ አብዮት	475
<i>Anti-Semitism</i>	ፀረ አይሁድነት	475
<i>Antithesis</i>	ተቃርኖ	232
<i>Anthropacentrism</i>	አማክሎስብነት	274
<i>Anthropomorphism</i>	ሰውኛነት	133
<i>Apartheid</i>	አፓርታይድ	314
<i>Aquinas, Thomas</i>	አኩዊናስ ፡ ቶማስ	299
<i>Arab League</i>	አረብ ሊግ	279
<i>Arab Socialism</i>	አረብ ሶሻሊዝም	280
<i>Arbitration</i>	ግልግል	455
<i>Aristocracy</i>	የጎሩያን ምስፍና	30
<i>Aristotle</i>	አርስቶጣሊስ	281
<i>Art</i>	ኪነጥበብ	363
<i>Association of Ideas</i>	የሐሳቦች ግጥምጥምሽ	17
<i>Atheism</i>	ኢአማኒነት	325
<i>Atomism</i>	አቶሚዝም	290
<i>Autonomy</i>	አውቶኖሚ (ራስገዝነት)	302
<i>Average Profit</i>	አማካይ ትርፍ	274
<i>Axiology</i>	ሥነ ፋይዳ	122

B

<i>Babeuf, Gracchus</i>	ባበፍ ፡ ግራኩስ	203
<i>Bacon, Francis</i>	ቤክን ፡ ፍራንሲስ	205
<i>Balance of Payments</i>	የከፍያ ሚዛን	384
<i>Balance of Trade</i>	የንግድ ሚዛን	268

<i>Bank</i>	ባንክ	203
<i>Bank Note</i>	የባንክ ኖት	205
<i>Bankers' Profit</i>	የባንክ ትርፍ	204
<i>Barter</i>	የሸቀጥ በሸቀጥ ለውጥ	172
<i>Basic Contradiction</i>	መሠረታዊ ቅራኔ	48
<i>Basic Needs (Necessities)</i>	መሠረታዊ ፍላጎቶች	49
<i>Basic and Non-Basic Classes</i>	መሠረታዊና ኢመሠረታዊ መደቦች	49
<i>Basis</i>	መሠረት	50
<i>Basis and Superstructure</i>	ታህታይና ላዕላይ መዋቅር	50
<i>Beauty</i>	ውበት	410
<i>Behaviourism</i>	አድራጎታዊነት	306
<i>Being</i>	ኮባሬ	263
<i>Bergson, Henri</i>	በርግሰን ፡ አንሪ	194
<i>Berkeley, George</i>	በርክሌይ ፡ ጆርጅ	193
<i>Black Hundreds</i>	ጸለምት መቶዎች	472
<i>Blanqui, Louis Auguste</i>	ብላንኪ ፡ ሉዊ ኦጊዩስት	217
<i>Blanquism</i>	ብላንኪዝም	217
<i>Böhm-Bawerk, Eugen</i>	ቦም-ባዌርክ ፡ ኦይግን	221
<i>Boisguillebert, Pierre</i>	ቡዋጊሊቤር ፡ ፒየር	198
<i>Bolshevik</i>	ቦልሽቪክ	220
<i>Bond</i>	አረቦን	280
<i>Boom</i>	ድራት	431
<i>Bourgeoisie</i>	ቡርጂዚ	195
<i>Bourgeois Revolution</i>	የቡርጂ አብዮት	196
<i>Bund</i>	ቡንድ	197
<i>Bureaucracy</i>	ቢሮክራሲ	199
<i>Burning Issue</i>	አንገብጋቢ ጥያቄ	295

C

<i>Cadet</i>	ካዶት	368
<i>Cadre</i>	ካድሬ	369
<i>Campanella, Tommaso</i>	ካምፓኔላ ፡ ተግሶ	364
<i>Capital</i>	ካፒታል	375
<i>Capitalism</i>	ካፒታሊዝም	371
<i>Capitalist Commodity Production</i>	ካፒታሊስታዊ የሸቀጥ ምርት	369
<i>Capitalist Credit</i>	ካፒታሊስታዊ ዱቤ	370
<i>Capitalist Ground Rent</i>	ካፒታሊስታዊ የመሬት ኪራይ	369
<i>Capitalist Monopolies</i>	ካፒታሊስት ሞኖፖሎች	370
<i>Cartel</i>	ካርቲል	364
<i>Cartesianism</i>	ካርቲዥያኒዝም	364
<i>Categories</i>	ፈርጆች	477
<i>Cause and Condition</i>	መንስኤና ሁኔታ	54
<i>Cause and Effect</i>	መንስኤና ተገብሮት	55
<i>Censorship</i>	ባንሱር	136
<i>Centralization of Capital</i>	የካፒታል መግከል	376
<i>Change</i>	ለውጥ	33
<i>Chartist Movement</i>	የቻርተስት ንቅናቄ	252
<i>Christian Socialism</i>	ክርስቲያን ሶሻሊዝም	384
<i>Circulating Capital</i>	ተዘዋዋሪ ካፒታል	236
<i>Circuit of Capital</i>	የካፒታል ዙረት	380
<i>Civil War</i>	የእርስ በእርስ ጦርነት	336
<i>Clandestine</i>	ጎብዕ	31
<i>Clark, John Bates</i>	ክላርክ ፡ ጆን ቤትስ	383
<i>Class</i>	መደብ	65
<i>Class Collaboration</i>	የመደብ ዕብረት	67
<i>Class Consciousness</i>	የመደብ ንቃት ገሊና	67
<i>Class Outlook</i>	መደባዊ ንጽረት	64
<i>Class Philosophy</i>	መደባዊ ፍልስፍና	65

<i>Class Struggle</i>	የመደብ ትግል	66
<i>Classical political Economy</i>	ብሉይ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ	214
<i>Clericalism</i>	ደብተራዊነት	418
<i>Client State</i>	ጥገኛ ሀገር	467
<i>Coalition Government</i>	ጥምር መንግሥት	465
<i>Cognition</i>	ግንዛቤ	458
<i>Cold War</i>	ቀዝቃዛ ጦርነት	183
<i>Collective Leadership</i>	የጋራ አመራር	449
<i>Colonialism</i>	ቅኝ አገዛዝ	191
<i>Colony</i>	ቅኝ ግዛት	191
<i>Comic</i>	አሳቂ	276
<i>Cominform</i>	ኮሚንፎርም	389
<i>Commercial Capital</i>	የንግድ ካፒታል	270
<i>Commercial Profit</i>	የንግድ ትርፍ	269
<i>Commissar</i>	ኮሚሳር	385
<i>Commission</i>	ኮሚሽን	385
<i>Commission for Organizing</i>		
<i>The Party of the Working</i>	የኢትዮጵያ ሠራተኞች ፓርቲ	
<i>People of Ethiopia (COPWE)</i>	አደራጅ ኮሚሽን (ኢ.ሠ.ፓ.አኮ)	321
<i>Commodity</i>	ሸቀጥ	172
<i>Commonwealth</i>	ኮመንዌልዝ	385
<i>Communard</i>	ኮሚዩናርድ	389
<i>Communism</i>	ኮሚኒዝም	388
<i>Communist</i>	ኮሚኒስት	386
<i>Communist League</i>	ኮሚኒስት ሊግ	386
<i>Communist Manifesto</i>	ኮሚኒስት ማኒፌስቶ	387
<i>Communist Party of the Soviet</i>	የሶቪየት ኅብረት ኮሚኒስት	
<i>Union</i>	ፓርቲ	162
<i>Complacency</i>	እርካታ	337
<i>Complex or Skilled Labour</i>	ውስብስብ ሥራ	409

<i>Compromise</i>	ድርድር	432
<i>Comrade</i>	ጓድ	461
<i>Comte, Auguste</i>	ኮንት ፡ አገስት	393
<i>Concentration of Capital</i>	የካፒታል መሰባሰብ	377
<i>Concept</i>	ጽንሰ ሐሳብ	471
<i>Conception</i>	አሳቤ	334
<i>Concern</i>	ኮንሰርን	392
<i>Conciliationism</i>	አስታራቂነት	277
<i>Concrete</i>	ጭብጥ	470
<i>Concrete Labour</i>	ተጨባጭ ሥራ	239
<i>Condillae, Etienne Bonnot de</i>	ኮንድያክ ፡ ኤትየን ቦኖ ደ	393
<i>Confederation</i>	ኮንፌዴሬሽን	394
<i>Confucianism</i>	ኮንፌሽያኒዝም	394
<i>Confusion</i>	ውዥንብር	411
<i>Conscience</i>	ኅሊና	28
<i>Conscious</i>	ንቁ	265
<i>Consciousness</i>	ንቃተኅሊና	265
<i>Conservative or Bourgeois</i>	ወግአጥባቂ ወይም ቡርጂ	
<i>Socialism</i>	ሶሻሊዝም	403
<i>Constant Capital</i>	ጳሚ ካፒታል	192
<i>Constitution</i>	ሕገ መንግሥት	23
<i>Consumers' Co-operatives</i>	የሽግጁት ኅብረት ሥራ ማኅበር	171
<i>Consumption</i>	ፍጆታ	492
<i>Consumption Fund</i>	የፍጆታ ምድብ	493
<i>Contemplation</i>	ነጽርት	259
<i>Content and Form</i>	ይዘትና ቅርፅ	416
<i>Contradiction</i>	ቅራኔ	188
<i>Co-operatives</i>	የኅብረት ሥራ ማኅበራት	31
<i>Corporate State</i>	የኮርፖሬት መንግሥት	392
<i>Corporation</i>	ኮርፖሬሽን	391

<i>Cosmopolitanism</i>	ኮስሞፖሊታኒዝም	390
<i>Cost Accounting</i>	የወጪና የገቢ ማወዳደሪያ ሒሳብ	404
<i>Cost of Circulation</i>	የማዘዘሪያ ወጪ	90
<i>Cost of Production</i>	የማምረቻ ወጪ	85
<i>Council for Mutual Economic Assistance (CMEA)</i>	የጋራ ኢኮኖሚ ተራድኦ ምክር ቤት	450
<i>Coup d'Etat</i>	መፈንቅለ አገዛዝ	72
<i>Creativity</i>	ፈጠራ	479
<i>Crisis</i>	ቀውስ	182
<i>Criticism and Self Criticism</i>	ኒስና ግለኒስ	27
<i>Cultural National Autonomy</i>	ባህላዊ ብሔራዊ ራስገዝነት	200
<i>Cultural Revolution</i>	ባህል አብዮት	201
<i>Culture</i>	ባህል	200

D

<i>Darwin, Charles Robert</i>	ዳርዊን ፣ ቻርለስ ሮበርት	429
<i>Darwinism</i>	ዳርዊኒዝም	429
<i>Deductive Logic</i>	ምንጨታዊ ሥነ አመክንዮ	100
<i>Deflation</i>	የዋጋ ርግብት	407
<i>Deism</i>	አምላክኛነት	274
<i>Demagogue</i>	ሐሳዊ መሢህ	17
<i>Democracy</i>	ዲሞክራሲ	419
<i>Democratic Centralism</i>	ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት	420
<i>Democritus of Abdera</i>	ዲሞቅሪጦስ ፣ የአብደራው	419
<i>Demonstration</i>	ሰላማዊ ሰልፍ	125
<i>Department I and Department II of Social Production</i>	ማኅበራዊ ምርት ክፍል አንድና ክፍል ሁለት	76
<i>Depression</i>	ዝቅጠት	414
<i>Descartes, Rene'</i>	ዴካርት ፣ ረኔ	431

<i>Detente</i>	ዴ. ታንት	430
<i>Determinism</i>	ወላኛዊነት	397
<i>Devaluation</i>	የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ቅነሳ	446
<i>Developed Socialism</i>	የዳበረ ሶሻሊዝም	430
<i>Developing Countries</i>	በመልማት ላይ ያሉ ሀገሮች	46
<i>Development</i>	ዕድገት	358
<i>Deviation</i>	ፍንገጣ	492
<i>Dialectical Logic</i>	ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ	423
<i>Dialectical Materialism</i>	ዲያሌክቲካዊ ቁስሉካልነት	424
<i>Dialectical Laws</i>	የዲያሌክቲካስ ሕጎች	426
<i>Dialectics</i>	ዲያሌክቲክስ	424
<i>Dialectics of Productive Forces and Relations of Production</i>	የምርት ኃይሎችና የምርት ግንኙነቶች ዲያሌክቲክስ	94
<i>Dictatorship of the Proletariat</i>	የወገአደሩ የበላይ ገዥነት	398
<i>Diderot, Denis</i>	ዲደሮ ፣ ደኔ	426
<i>Die-hard</i>	ሐሳበ ግትር	15
<i>Differential Rent</i>	የልዩነት ኪራይ	43
<i>Disarmament</i>	የጦር መሣሪያ ቅነሳ	467
<i>Discipline</i>	ዲሲፕሊን	422
<i>Distribution and Redistribution of National Income</i>	የብሔራዊ ገቢ ክፍፍልና ዳግም ክፍፍል	212
<i>Dividend</i>	የአክሲዮን ክፍያ	300
<i>Division of Labour</i>	የሥራ ክፍፍል	114
<i>Doctrine</i>	አስተምህሮ	277
<i>Dogmatism</i>	ቀናናዊነት	181
<i>Dominion</i>	ዶሚኒዮን	433
<i>Dualism</i>	ሁለታዊነት	3
<i>Dynasty</i>	ሥርወ መንግሥት	115

E

<i>Ecclecticism</i>	ቀያጭነት	183
<i>Economic Crisis of Capitalism</i>	የካፒታሊዝም ኢኮኖሚያዊ ተውስ	374
<i>Economic Laws</i>	ኢኮኖሚያዊ ሕጎች	329
<i>Economic Sanction</i>	ኢኮኖሚያዊ ግዕቀብ	330
<i>Economic Struggle</i>	ኢኮኖሚያዊ ትግል	330
<i>Economism</i>	ኢኮኖሚዝም	331
<i>Elementary</i>		
<i>Form of Value</i>	የአሴት ጥገተ መልክ	336
<i>Empire</i>	ግዛተ አጼ	458
<i>Empirical Knowledge</i>	ዳሳሳዊ ዕውቀት	427
<i>Empiricism</i>	ዳሳሽነት	427
<i>Engels, Frederick</i>	ኤንግልስ፣ ፍሬደሪክ	331
<i>Enlightenment</i>	አብርሃን	286
<i>Enterprise</i>	ኢንተርፕራይዝ	322
<i>Enterprise profit</i>	የኢንተርፕራይዝ ትርፍ	322
<i>Epicurus</i>	ኢፒቶሮ	332
<i>Epistemology</i>	ሥነ ዕውቀት	118
<i>Equalitarianism</i>	አኩልታነት	338
<i>Equivalent Form of Value</i>	አኩያዊ የአሴት መልክ	339
<i>Essence and Appearance</i>	ምንነትና እይታ	98
<i>Ethics</i>	ሥነ ምግባር	116
<i>Euro-Communism</i>	ዩሮ ኮሚኒዝም	415
<i>European Economic Community</i>	የአውሮፓ ኢኮኖሚ ግንባር	301
<i>Evolution</i>	አዝጋሚ ለውጥ	303
<i>Exchange</i>	ለውውጥ	41
<i>Exchange Value</i>	የለውውጥ አሴት	42
<i>Exchange Value of Labour</i>	የሥራ ኃይል የለውውጥ	
<i>Power</i>	አሴት	108

<i>Existentialism</i>	ሀልውናነት	10
<i>Experience</i>	ልምድ	40
<i>Experimental Science</i>	ሙከራዊ ሳይንስ	73
<i>Exploitation</i>	ብዝበዛ	218
<i>Export Trade</i>	ወጪ ንግድ	403
<i>Extended Form of Value</i>	የተስፋፋ የእቤት መልክ	224
<i>Extended Reproduction</i>	የተስፋፋ እርባታ	224
<i>Extra Surplus Value</i>	ተጨማሪ ተረፈ እቤት	237
<i>Extremism</i>	ጽንፋዊነት	473

F

<i>Fabian Socialism</i>	ፈቢያን ሶሻሊዝም	487
<i>Faction</i>	አንጃ	294
<i>Fascism</i>	ፋሺዝም	483
<i>Federation</i>	ፌደሬሽን	488
<i>Feminism</i>	እንስታዊነት	338
<i>Fetishism of Commodities</i>	አምልኮተ ሸቀጥ	274
<i>Feudal Ground Rent</i>	ፊውዳላዊ የመሬት ኪራይ	482
<i>Feudalism</i>	ፊውዳሊዝም	481
<i>Feudal Socialism</i>	ፊውዳል ሶሻሊዝም	482
<i>Fictitious Capital</i>	የይስሙላ ካፒታል	416
<i>Fideism</i>	እምነታዊነት	334
<i>Fifth Column</i>	አምስተኛ ረድፍ	276
<i>Finance Capital</i>	ፋይናንስ ካፒታል	486
<i>Finance Oligarchy</i>	የፋይናንስ ምስፍና	485
<i>Fichte, Johann Gattlieb</i>	ፊክት ፡ ዮሐን ጎትሊብ	480
<i>First International</i>	አንደኛው ኢንተርናሽናል	293
<i>Fixed Capital</i>	ነባር ካፒታል	258
<i>Floating Surplus Population</i>	ተንገዋላይ ተረፈ ሕዝብ	235

<i>Focoism</i>	ፎኮይዝም	497
<i>Fordism</i>	ፎርዲዝም	496
<i>Foreign Exchange</i>	የውጭ ምንዛሪ	411
<i>Foreign Trade</i>	የውጭ ንግድ	411
<i>Formalism</i>	ቅርፃዊነት	191
<i>Formal Logic</i>	ቅርፃዊ ሥነ አመከንዮ	190
<i>Form of Value</i>	የእሴት መልክ	336
<i>Forms of Motion</i>	የቅስቃሴ ቅርጾች	188
<i>Fouerbach, Ludwing</i>	ፎየርባህ ፡ ሎድቪግ	497
<i>Fourier, François-Marie-Charles</i>	ፋርየ ፡ ፍራንሷ ማሪ ቫርል	479
<i>Free Competition</i>	ነፃ ውድድር	262
<i>Freedom</i>	ነፃነት	260
<i>Freedom and Necessity</i>	ነፃነትና ግዴታ	261
<i>French Materialism of 18th Century</i>	የፈረንሳይ ቁስላካልነት (የ18ኛው ምዕት ዓመት)	477
<i>Front</i>	ግንባር	457
<i>Freud, Sigmund</i>	ፍሮይድ ፡ ዚግመንድ	491
<i>Fundamental Question of Philosophy</i>	የፍልስፍና መሠረታዊ ጥያቄ	490

G

<i>General (Universal) Form of value</i>	አጠቃላይ (ሁለንታዊ) የእሴት መልክ	310
<i>Genocide</i>	ኢስብላዊ ጭፍጨፋ	319
<i>German Classical Philosophy</i>	የጀርመን ብሉይ ፍልስፍና	435
<i>German or «True» Socialism</i>	የጀርመን ወይም “እውነተኛው” ሶሻሊዝም	434
<i>God</i>	እግዚአብሔር	343
<i>Good and Evil</i>	ሰናይና እኩይ	131
<i>Gotha Programme</i>	የጎታ ፕሮግራም	460

<i>Grading system of Wages in Socialist Countries</i>	የምንዳ ደረጃ አወሳሰን ሥርዓት በሶሻሊስት ሀገሮች	99
<i>Great October Socialist Revolution</i>	ታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት	242
<i>Gross Social Product</i>	ጠቅላላ ማኅበራዊ ምርት	464
<i>Ground and Consequence</i>	መንደርደሪያና ክትያ	56
<i>Guerrilla Warfare</i>	ሽምቅ ውጊያ	174
<i>Guild</i>	ጌልድ	448
<i>Guild Socialism</i>	ጌልድ ሶሻሊዝም	448

H

<i>Handicraft Producers' Co-operatives</i>	የዕደጥበብ አምራቾች የኅብረት ሥራ ማኅበራት	341
<i>Heavy Industry and Light Industry</i>	ከባድ ኢንዱስትሪና ቀላል ኢንዱስትሪ	361
<i>Hegel, George Wilhelm</i>	ኔግል ፡ ጊዮርግ ቬልሄልም	10
<i>Hegelianism</i>	ኔግሊያኒዝም	9
<i>Helvetius, Claude Adrien</i>	ሄልቬትዩስ ፡ ክሎድ አደርዮን	8
<i>Heraclitus of Ephesus</i>	ሄራቅሊጦስ ፡ የኤፈሶኑ	8
<i>Hinduism</i>	ሂንዱዲዝም	4
<i>Historical Materialism</i>	ታሪካዊ ቁስአካልነት	243
<i>Historicism</i>	ታሪካዊነት	243
<i>History of philosophy</i>	የፍልስፍና ታሪክ	490
<i>Hobbes, Thomas</i>	ሆብስ ፡ ቶማስ	12
<i>Ho chi minh</i>	ሆቺሚን	13
<i>Holbach, Paul Heneri Dietrich</i>	ሆልባክ ፡ ፓውል ሃንሪ ዴትሪሽ	12
<i>Humanism</i>	ሰብአዊነት	130
<i>Human Rights</i>	ሰብአዊ መብት	129

<i>Hume, David</i>	ሂዩም ፡ ዴቪድ	5
<i>Husserl, Edmund</i>	ሁስርል ፡ ኤድመንድ	4
<i>Hypothesis</i>	መላምት	46

I

<i>Idea</i>	ሐሳብ	16
<i>Ideal</i>	አምሳል	275
<i>Idealism</i>	ሐሳባዊነት	15
<i>Idealist Dialectics</i>	ሐሳባዊ ዲያሌክቲክስ	16
<i>Ideological Struggle</i>	ርዕዮተዓለማዊ ትግል	169
<i>Ideology</i>	ርዕዮተዓለም	169
<i>Illusion</i>	ምትሀት	97
<i>Imagination</i>	ምናብ	98
<i>Imperialism</i>	ኢምፔሪያሊዝም	316
<i>Import Trade</i>	ገቢ ንግድ	441
<i>Individual</i>	ግለሰብ	451
<i>Individual and Society</i>	ግለሰብና ኅብረተሰብ	452
<i>Individual Capital</i>	ግላዊ ካፒታል	453
<i>Individualism</i>	ግለኝነት	453
<i>Inductive Logic</i>	መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮ	52
<i>Industrial Capital</i>	የኢንዱስትሪ ካፒታል	324
<i>Industrial Reserve</i>	የኢንዱስትሪ ተጠባባቂ	
<i>Army</i>	ሠራዊት	323
<i>Industrial Revolution</i>	የኢንዱስትሪ አብዮት	323
<i>Infiltrator</i>	ሰርገገብ	128
<i>Inflation</i>	የዋጋ ንረት	407
<i>Infrastructure</i>	መሠረተ ልማት	47
<i>Instinct</i>	ደመነፍስ	418

<i>Instruments of Labour</i>	የሥራ ማከናወኛዎች	110
<i>Instruments of Production</i>	የማምረቻ መሣሪያዎች	85
<i>Insurrection</i>	ሕዝባዊ አመጽ	19
<i>Intelligentsia</i>	ምሁራን	92
<i>Intensity of Labour</i>	የሥራ ዕምቀት	112
<i>Interaction</i>	መስተጋብር	51
<i>Interest</i>	ወለድ	395
<i>Internal and External Contradictions</i>	ውስጣዊና ውጫዊ ቅራኔዎች	410
<i>Internationale (proletarian Hymn)</i>	ኢንተርናሲየናል (መዝሙር)	321
<i>International Bank for Reconstruction and Development</i>	የዓለም የመልሶ ግንባታና የልማት ባንክ	347
<i>International Division of Labour (Under Capitalism and socialism)</i>	ዓለምአቀፍ የሥራ ክፍፍል (በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም)	353
<i>International Monetary Fund (IMF)</i>	ዓለምአቀፍ የገንዘብ ድርጅት	355
<i>International Monopoly</i>	ዓለምአቀፍ ሞኖፖል	351
<i>International Union of Students</i>	ዓለምአቀፍ የተማሪዎች ኅብረት	354
<i>Interventionism</i>	ጣልቃገብነት	465
<i>Intuition</i>	ጭልታ	470
<i>Intuitionism</i>	ጭልታዊነት	470
<i>Investment</i>	መ-አለንዎይ	73
<i>Irrationalism</i>	ኢምክኑያዊነት	316
<i>Iskra</i>	ኢስክራ	319

J

<i>James, William</i>	ጀምስ ዊልያም	434
<i>Jevons, William Stanley</i>	ጀቮንስ ፣ ዊልያም ስታንሊ	436
<i>Joint- Stock Company</i>	የጋራ አከሲየን ኩባንያ	449
<i>Judgement</i>	ብያኔ	218

<i>Junta</i>	ጽንታ	435
<i>Juvenile Delinquency</i>	የወጣት አጥፊነት	403

K

<i>Kantianism</i>	ካንቪያኒዝም	366
<i>Kant, Immanuel</i>	ካንት ፡ አማኑኤል	368
<i>Keynes, John Maynard</i>	ኬይንስ ፡ ጆን ሚይናርድ	381
<i>Kierkegaard, Sören</i>	ኪርክጋርድ ፡ ሰረን	362
<i>Knowledge</i>	ዕውቀት	357
<i>Komsomol</i>	ኮምሶሞል	390
<i>Kulak</i>	ኩላክ	361

L

<i>Labour</i>	ሥራ	107
<i>Labour Aristocrats</i>	የወዝአደር መሳፍንት	401
<i>Labour Power</i>	የሥራ ኃይል	107
<i>Laissez-Fair</i>	ሌሌዲር	37
<i>La Mettrie, Julien Offroy de</i>	ላ ሚትሪ ፡ ገፑሊየ አፍሯ ደ	34
<i>Landlord</i>	የመሬት ክበርቱ	53
<i>Language</i>	ቋንቋ	192
<i>Large Scale Industries and Small Scale Industries</i>	ትላልቅ ኢንዱስትሪዎችና ትናንሽ ኢንዱስትሪዎች	246
<i>Lassalism</i>	ላላሊዝም	35
<i>Latent Surplus Populatipn</i>	ሽፍን ተረፈ ሕዝብ	177
<i>Law</i>	ሕግ	25
<i>Law of Contradiction</i>	የቅራኔ ሕግ	189
<i>Law of Dialectics</i>	የዲያሌክቲክስ ሕግ	426

<i>Law of Negation of the Negation</i>	የሽረት ሽረት ሕግ	174
<i>Law of Transformation of Quantity into quality and Vice Versa</i>	ከመጠን ወደ ዓይነት ከዓይነት ወደ መጠን ለውጥ ሕግ	70
<i>Law of Uneven Development of Capitalism</i>	የካፒታሊዝም ያልተመጣጠነ ዕድገት ሕግ	373
<i>Law of the Unity and Struggle of Opposites</i>	የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ	230
<i>Law of Value</i>	የእሴት ሕግ	335
<i>Leap</i>	እመርታ	333
<i>«Left» Wing Communism</i>	“ግራ” ከንፍ ኮሚኒዝም	456
<i>Legal Consciousness</i>	ሕጋዊ ንቃተኅሊና	25
<i>Legal Forum</i>	ሕጋዊ መድረክ	24
<i>Legal Marxism</i>	ሕጋዊ ማርክሲዝም	24
<i>Leibniz, Gottfried Wilhelm</i>	ላይቭኒትዝ ፡ ጐትፍሪድ ቪልሄልም	36
<i>Lenin, Vladimir Ilyich</i>	ሌኒን ፡ ቭላድሚር ኢሊች	39
<i>Leninism</i>	ሌኒኒዝም	38
<i>Leninist Standards of Party Life</i>	ሌኒናዊ የፓርቲ ሕይወት ድንጋጌዎች	39
<i>Liberalism</i>	ለዘብተኝነት	33
<i>Liberalism</i>	ነፃዊነት	261
<i>Liquidationism</i>	ደምሳሽነት	418
<i>Loan Capital</i>	የብድር ካፒታል	219
<i>Locke, John</i>	ሎክ ፡ ጆን	45
<i>Logic</i>	ሥነ አመክንዮ	117

M

<i>Machiavelli, Niccolo di Bernardo</i>	ማኪያቪሊ ፡ ኒኮሎ ዲ ቢርናርዶ	89
<i>Machine Production</i>	የማሽን ምርት	88
<i>Malthus, Thomas Robert</i>	ማልተስ ፡ ቶማስ ሮበርት	83

<i>Man</i>	ሰው	133
<i>Manufacture</i>	መፈብረክ	71
<i>Mao Tse-tung</i>	ማኦ ትሴ-ቲንግ	88
<i>Marshall, Alfred</i>	ማርሻል ፡ አልፍሬድ	86
<i>Marxism</i>	ማርክሲዝም	86
<i>Marx, Karl</i>	ማርክስ ፡ ካርል	87
<i>Marxism-Leninism</i>	ማርክሲዝም ሌኒኒዝም	86
<i>Mass Organization</i>	ሕዝባዊ ድርጅት	22
<i>Mass of Surplus Value</i>	የተረፈ እሴት እክብ	230
<i>Materialism</i>	ቁስአካልነት	185
<i>Matriarchate</i>	እማዊ ሥርዓት	334
<i>Matter</i>	ቁስአካል	184
<i>May Day</i>	ሜይ ያይ	91
<i>Means of Labour</i>	የሥራ መገልገያዎች	109
<i>Means of Production</i>	የምርት መገልገያዎች	95
<i>Mechanical Materialism</i>	ተናክላታዊ ቁስአካልነት	234
<i>Mensheviks</i>	ሜንሸቪኮች	91
<i>Mercantilism</i>	ሜርካንቲሊዝም	90
<i>Metaphysics</i>	ዲበአካል	422
<i>Middle Strata</i>	መካከለኛ የኅብረተሰብ ክፍሎች	63
<i>Militarism</i>	ጦረኝነት	467
<i>Mill, James</i>	ሚል ፡ ጄምስ	74
<i>Mill, John Stuart</i>	ሚል ፡ ጆን ስቲዋርት	74
<i>Mode of Production</i>	ስልተ ምርት	140
<i>Monarchy</i>	ንጉሣዊ አገዛዝ	268
<i>Maney</i>	ገንዘብ	443
<i>Maney form of Value</i>	ገንዘባዊ የእሴት መልክ	442
<i>Monism</i>	አንዳዊነት	294
<i>Monopoly Profit</i>	የሞኖፖል ትርፍ	103
<i>Montchretien, Antoine de</i>	ሞክሬቲየን ፡ አንቲን ዶ	103

<i>Montesquieu, Charles de</i>	ሞንታስኪየ ፡ ቫርል ዶ	102
<i>More, Thomas</i>	ሞር ፡ ቶማስ	102
<i>Motion</i>	ቅስቃሴ	187
<i>Mun, Thomas</i>	ሙን ፡ ቶማስ	55
<i>Mysticism</i>	ተማልሎታዊነት	222
<i>Mythology</i>	ሥነ ተረት	117

N

<i>Naïve Realism</i>	ግልብ እውንነት	454
<i>Naradism</i>	ናሮዲዝም	265
<i>Nation</i>	ብሔር	213
<i>National Chauvinism</i>	የብሔር ትምክህተኝነት	213
<i>National Debt</i>	ብሔራዊ ዕዳ	209
<i>National Democratic Revolution</i>	ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት	210
<i>National Income</i>	ብሔራዊ ገቢ	211
<i>Nationalism</i>	ብሔረተኝነት	206
<i>Nationality</i>	ብሔረሰብ	206
<i>National Liberation Movement</i>	የብሔራዊ አርነት ንቅናቄ	209
<i>National Per capita Income</i>	ብሔራዊ ነፍስ ወከፍ ገቢ	208
<i>National Question</i>	የብሔር ጥያቄ	214
<i>National Socialism</i>	ብሔራዊ ሶሻሊዝም	207
<i>Natural Economy</i>	ተፈጥሮአዊ ኢኮኖሚ	241
<i>Naturalism</i>	ተፈጥሮአዊነት	240
<i>Natural Laws</i>	የተፈጥሮ ሕግጋት	239
<i>Necessary Labour</i>	አስፈላጊ ሥራ	279
<i>Necessary Product</i>	አስፈላጊ ምርት	278
<i>Necessity and chance</i>	ግዴታና አጋጣሚ	458
<i>Neo-Colonialism</i>	የኢጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ	342
<i>Net or Genuine Cost of Circulation</i>	የተጣራ የማይደራ ወጪ	236

<i>Neutralize (To-)</i>	ገለልተኛ ማድረግ	439
<i>New Economic Policy</i>	አዲሱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ	303
<i>New International Economic Order</i>	አዲሱ ዓለምአቀፍ የኢኮኖሚ ሥርዓት	304
<i>Newton, Isaac</i>	ኒውተን ፣ ይስሐቅ	264
<i>Nietzsche, Friedrich Wilhelm</i>	ኒቸ ፣ ፍሬድሪሽ ቪልሄልም	263
<i>Nihilism</i>	አውዳሚነት	302
<i>Nominalism</i>	ሰማዊነት	143
<i>Nominal Wages</i>	ሰማዊ ምንዳ	142
<i>Non-Aggression pact or peace Treaty</i>	የስላም ውል	127
<i>Non-Aligned Movement</i>	የገለልተኛ ሀገሮች ንቅናቄ	438
<i>Non-Basic Contradiction</i>	ኢመሠረታዊ ቅሬታ	314
<i>Non-Capitalist Way of Development</i>	ኢካፒታሊስታዊ የዕድገት ፈለግ	327
<i>Non-Class Philosophy</i>	ኢመደባዊ ፍልስፍና	315
<i>Non-Productive Labour</i>	ኢምርታዊ ሥራ	315
<i>North Atlantic Treaty Organization (NATO)</i>	የሰሜን አትላንቲክ ቃልኪዳን ድርጅት (ናቶ)	128

O

<i>Objective</i>	ነባራዊ	254
<i>Objective Condition</i>	ነባራዊ ሁኔታ	254
<i>Objective Idealism</i>	ነባራዊ ሐሳባዊነት	255
<i>Objective Knowledge</i>	ነባራዊ ዕውቀት	257
<i>Objective Truth</i>	ነባራዊ እውነት	256
<i>Objectivism</i>	ነባራዊነት	255
<i>Objects of Labour</i>	የሥራ ተገብሮች	111
<i>Oligarchy</i>	የቴጃሮች ምስፍና	242
<i>One and the Multiple (The-)</i>	አንዱና ብዙው	294
<i>Ontology</i>	ሥነ ንባሬ	117
<i>Opportunism</i>	አድርባይነት	307

<i>Organ</i>	ልሳን	40
<i>Organic Composition of Capital</i>	ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር	409
<i>Organization</i>	ድርጅት	432
<i>Organization of African Unity</i>	የአፍሪካ አንድነት ድርጅት	312
<i>Own, Robert</i>	አውን ፣ ሮበርት	345

P

<i>Pacificism</i>	ሰላም አክራሪነት	126
<i>Pan-Africanism</i>	ፓን አፍሪካኒዝም	504
<i>Pantheism</i>	ሁልአምላክነት	4
<i>Paper Money</i>	የወረቀት ገንዘብ	397
<i>Parallelism</i>	አንዳኝነት	308
<i>Paris Commune</i>	ፓሪስ ኮሚዩን	499
<i>Particular and Universal</i>	ልዩና ሁለንታዊ	44
<i>Particularity and Universality of Contradictions (The-)</i>	የቅራኔዎች ልዩነትና ሁለንታዊነት	190
<i>Partisanship</i>	ወገናዊነት	402
<i>Party</i>	ፓርቲ	500
<i>Party Central Committee</i>	የፓርቲ ማዕከላዊ ኩሚቴ	502
<i>Party Congress</i>	የፓርቲ ጉባዔ	503
<i>Party Philosophy</i>	የፓርቲ ፍልስፍና	503
<i>Party Primary Organization</i>	የፓርቲ መሠረታዊ ድርጅት	501
<i>Party Programme</i>	የፓርቲ ፕሮግራም	504
<i>Party Statute</i>	የፓርቲ ደንብ	503
<i>Patriarchate</i>	አባዊ ሥርዓት	285
<i>Patriotism</i>	አርበኝነት	283
<i>Peaceful Co-existence</i>	በሰላም አብሮ የመኖር መርህ	126
<i>Peaceful Transition</i>	ሰላማዊ ሽግግር	125

<i>Peace Programme</i>	የሰላም ፕሮግራም	127
<i>Peasantry</i>	አርሶ አደር	283
<i>Peasantry</i>	ገበሬ	439
<i>Peasants Producers' Cooperative Association</i>	የገበሬዎች አምራች የኅብረት ሥራ ግንባር	439
<i>"People's" Capitalism</i>	"ሕዝባዊ" ካፒታሊዝም	20
<i>Peoples, Control</i>	ሕዝባዊ ቁጥጥር	19
<i>Peoples' Defence Committee</i>	የሕዝብ ደኅንነት ጥበቃ ኩሚቴ	22
<i>Peoples' Democracy</i>	ሕዝባዊ ዲሞክራሲ	21
<i>Peoples' Militia</i>	ሕዝባዊ ሠራዊት	18
<i>Perception</i>	ልባዊ	41
<i>Personalism</i>	ሰብነት	129
<i>Personal Property</i>	የግለሰብ ንብረት	
<i>Under Socialism</i>	በሶሻሊዝም	452
<i>Petty Bourgeoisie</i>	ንዑስ ከበርቴ	266
<i>Petty, William</i>	ፔቲ : ዊልያም	506
<i>Phenomenalism</i>	ክስተታዊነት	383
<i>Phenomenology</i>	ሥነ ክስተት	119
<i>Phenomenon</i>	ክስተት	383
<i>Philistinism</i>	ጽናት አልባነት	472
<i>Philosophy</i>	ፍልስፍና	489
<i>Philosophy of History</i>	የታሪክ ፍልስፍና	244
<i>Physiocracy</i>	ፊዚዮክራሲ	482
<i>Piece Wages</i>	ቁርጥ ሥራ ምንጻ	186
<i>Plato</i>	አፍላጦን	310
<i>Political Bureau</i>	ፖለቲካ ቢሮ	509
<i>Political Economy</i>	ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ	511
<i>Political Line</i>	ፖለቲካዊ መሥመር	509
<i>Political Mass Strike</i>	ፖለቲካዊ የሥራ ማቆም አድማ	510

<i>Political Power</i>	ፖለቲካዊ ሥልጣን	509
<i>Political Revolution</i>	ፖለቲካዊ አብዮት	510
<i>Political Struggle</i>	ፖለቲካዊ ትግል	510
<i>Politics</i>	ፖለቲካ	508
<i>Populism</i>	ፖፑሊዝም	512
<i>Positivism</i>	ተጨባጭዊነት	238
<i>Practice</i>	ተግባር	236
<i>Pragmatism</i>	ገቢራዊነት	440
<i>Price</i>	ዋጋ	405
<i>Primary Contradiction</i>	አንደኛ ደረጃ ቅራኔ	293
<i>Primary and Secondary Qualities</i>	ዋንኛና መለኮተኛ ባሕርያት	405
<i>Primitive Accumulation of Capital</i>	መጀመሪያ ደረጃ የካፒታል ክምችት	68
<i>Principles of Communist Distribution</i>	የኮሚኒስት ክፍፍል መርህ	388
<i>Principles of Socialist Distribution</i>	የሶሻሊስት ክፍፍል መርህ	158
<i>Problems of Realization of Gross Social Product</i>	አጠቃላይ ማኅበራዊ ምርትን የማጣራት ችግር	309
<i>Process</i>	ሂደት	6
<i>Production</i>	ማምረት	84
<i>Productive Labour</i>	ምርታዊ ሥራ	93
<i>Productive Forces</i>	የምርት ኃይሎች	93
<i>Productivity of Labour</i>	የሥራ ምርታማነት	110
<i>Professional Associations</i>	የሙያ ማኅበራት	73
<i>Profit</i>	ትርፍ	246
<i>Profit sharing</i>	የትርፍ ክፍያ	248
<i>Progress</i>	ርምዶት	168

<i>Progressive</i>	ተራማጅ	230
<i>Proletarian Internationalism</i>	ወዝአደራዊ ዓለምአቀፋዊነት	399
<i>Proletariat</i>	ወዝአደር	400
<i>Proofs of the existence of God</i>	የአግዚአብሔር ሕልውና ግረጋገጫዎች	344
<i>Propaganda</i>	ፕሮፓጋንዳ	507
<i>Protected State</i>	ጥበቅ ሀገር	466
<i>Protectionism</i>	ከላሎታዊነት	382
<i>Proudhon, Pierre Joseph</i>	ፕሩዶን ፡ ፒየር ጆሴፍ	506
<i>Provocation</i>	ትንኮሳ	250
<i>Pseudo-Revolutionary</i>	አስመሳይ አብዮተኛ	277
<i>Psyche</i>	ልቡና	40
<i>Psychological Make-up</i>	ሥነ ልቡናዊ ዘይቤ	115
<i>Puppet</i>	አሻንጉሊት	284
<i>Purpose</i>	ግብ	456

Q

<i>Qualitative Change</i>	የዓይነት ለውጥ	357
<i>Quantitative Change</i>	የመጠን ለውጥ	70
<i>Quesnay François</i>	ኬኔ ፡ ፍራንዖዛ	363

R

<i>Racism</i>	ዘረኝነት	413
<i>Rate of Interest</i>	የወለድ መጣኔ	395
<i>Rate Of Profit</i>	የትርፍ መጣኔ	247
<i>Rate Of Surplus Value</i>	የተረፈ ክፍት መጣኔ	229
<i>Rationalism</i>	ምክኑያዊነት	101

<i>Rationalization</i>	ምክንያ	101
<i>Reactionary</i>	እድጋሪ	305
<i>Real</i>	እውን	340
<i>Realism</i>	እውንነት	341
<i>Real Wages</i>	እውን ምንጃ	340
<i>Reason</i>	እመከንዮ	273
<i>Recovery</i>	ግንግ	460
<i>Red Army</i>	ቀይ ጦር	183
<i>Referendum</i>	ሕዝባዊ ውሳኔ	21
<i>Reflection</i>	ነፀብራት	259
<i>Reformism</i>	ጠጋኝነት	465
<i>Relation Of Production</i>	የምርት ግንኙነት	96
<i>Relative and Absolute</i>	አንፃራዊና ፍፁማዊ	
<i>Truth</i>	እውነት	298
<i>Relative form of Value</i>	አንፃራዊ የእቤት መልክ	298
<i>Relative Impoverishment</i>	አንፃራዊ የኑሮ ሁኔታ ቁርቁዝና	297
<i>Relative Independence</i>	አንፃራዊ ነፃነት	296
<i>Relative Surplus Value</i>	አንፃራዊ ተረፈ እቤት	295
<i>Relativism</i>	አንፃራዊነት	295
<i>Religion</i>	ሃይማኖት	7
<i>Reproduction</i>	እርባታ	337
<i>Republic</i>	ሪፐብሊክ	166
<i>Retail Trade</i>	የችርቻሮ ገንድ	253
<i>Revaluation</i>	የገንዘብ ምንዛሪ ዋጋ ጭመራ	447
<i>Revisionism</i>	ክላሽነት	360
<i>Revolution</i>	አብዮት	289
<i>Revolutionary</i>	አብዮተኛ	286
<i>Revolutionary Army</i>	አብዮታዊ ጦር	289
<i>Revolutionary Conditions</i>	አብዮታዊ ሁኔታ	286
<i>Revolutionary Democracy</i>	አብዮታዊ ዲሞክራሲ	287
<i>Revolutionary Transition</i>	አብዮታዊ ሽግግር	287

<i>Ricarda, David</i>	ሪካርዶ ፡ ደቪድ	165
<i>Right and Duty</i>	መብትና ግዴታ	53
<i>Romanticism</i>	ልብወለዳዊነት	41
<i>Role</i>	ሚና	74
<i>Rousseau, Jean Jacques</i>	ሩሶ ፤ ገን ገክ	164

S

<i>Sabotage</i>	ሻጥር	284
<i>Saint-Simon, Cluade Henri</i>	ሰን ሲሞን ፡ ክሎድ አንሪ	132
<i>Sanction</i>	ማዕተብ	89
<i>Sartre, Jean Paul</i>	ሳርትር ፡ ገን ፖል	136
<i>Say, Jean Baptiste</i>	ሴይ ፡ ገን ባቲስት	140
<i>Schelling, Friedrich</i>	ሺሊንግ ፡ ፍሬደሪሽ	
<i>Welhelm</i>	ቪል ሄልም	173
<i>Scholasticism</i>	ተምህርነት	222
<i>Schopenhaur, Arthur</i>	ሾፐንሀውር ፡ አርተር	178
<i>Scientific Communism</i>	ሳይንሳዊ ኮሚኒዝም	137
<i>Scientific Dialectics</i>	ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስ	137
<i>Scientific Ideology</i>	ሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም	137
<i>Scientism</i>	ሳይንስነት	138
<i>Secession</i>	መገንጠል	69
<i>Second International</i>	ሁለተኛው ኢንተርናሽናል	1
<i>Secondary Contradiction</i>	ሁለተኛ ደረጃ ቅራኔ	2
<i>Segregation</i>	መድልዎ	67
<i>Self-consciousness</i>	ራስ ንቃተ ገሊና	167
<i>Self-Reliance</i>	ራስን መቻል	167
<i>Semi-Colony</i>	ከፊል ቅኝ ግዛት	361

<i>Senior, Nassaw William</i>	ሲኒየር ፡ ናላው ዊልያም	135
<i>Sensation</i>	ሕውስታ	18
<i>Sensationalism</i>	ሕውስታዊነት	18
<i>Service Co-operatives</i>	የአገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበራት	307
<i>Share</i>	አክሊዮን	300
<i>Simple Capitalist Co-operation</i>	ቀላል የካፒታሊስት ትብብር	181
<i>Simple Commodity Production</i>	ቀላል የሸቀጥ ምርት	179
<i>Simple (unskilled) Labour</i>	ቀላል ሥራ	179
<i>Simple Reproduction</i>	ቀላል አርባታ	179
<i>Sismondi, Sismonde de</i>	ሲስሞንዲ ፡ ሲሞንድ ደ	134
<i>Skepticism</i>	ጠርጣሪነት	462
<i>Slogan</i>	መፈክር	72
<i>Smith, Adam</i>	ስሚዝ ፡ አዳም	141
<i>Social Being</i>	ማኅበራዊ ኑባሬ	76
<i>Social Capital</i>	ማኅበራዊ ካፒታል	80
<i>Social Chauvinism</i>	ማኅበራዊ ትምክህተኝነት	76
<i>Social Consciousness</i>	ማኅበራዊ ንቃተ ኅሊና	77
<i>Social Darwinism</i>	ማኅበራዊ ዳርዊኒዝም	82
<i>Social Democracy</i>	ማኅበራዊ ዲሞክራሲ	81
<i>Socialism</i>	ሶሻሊዝም	158
<i>Social Laws</i>	ማኅበራዊ ሕግጋት	75
<i>Social Revolution</i>	ማኅበራዊ አብዮት	78
<i>Socialist Accumulation</i>	ሶሻሊስት ክምችት	157
<i>Socialist Commodity Production</i>	ሶሻሊስት የሸቀጥ ምርት	150
<i>Socialist Economic Planning</i>	ሶሻሊስት ዕቅድ	155
<i>Socialist Economic Integration</i>	ሶሻሊስት የኢኮኖሚ ጥምረት	156
<i>Socialist Emulation</i>	ሶሻሊስታዊ የሥራ ውድድር	149
<i>Socialist Humanism</i>	ሶሻሊስት ሰብአዊነት	151
<i>Socialist International</i>	ሶሻሊስት ኢንተርናሽናል	154

<i>Socialist Property</i>	ሶሻሊስት ንብረት	152
<i>Socialist Realism</i>	ሶሻሊስት እውንነት	156
<i>Socialist Revolution</i>	ሶሻሊስት አብዮት	153
<i>Socialist Revolutionaries</i>	ሶሻሊስት አብዮታውያን	153
<i>Socialist Way of Life</i>	ሶሻሊስት የአኗኗር ዘዴ	151
<i>Socially Necessary Labour Time</i>	ማኅበራዊ አስፈላጊ የሥራ ጊዜ	78
<i>Socio-Economic Formation</i> (Social System)	ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት	79
<i>Socrates</i>	ሶክራጥስ	160
<i>Solipsism</i>	ራሳዊነት	167
<i>Sophism</i>	አንደበተኛነት	292
<i>Soviet</i>	ሶቭዬት	160
<i>Sovereignty</i>	ሉዓላዊነት	34
<i>Space and Time</i>	ስፍራና ጊዜ	146
<i>Spartakist (Spartacist)</i>	ስፓርታኪስት	148
<i>Speculative Philosophy</i>	አውጠንጣኝ ፍልስፍና	303
<i>Spencer, Herbert</i>	ስፔንሰር ፡ ሄርበርት	149
<i>Spinoza, Baruch</i>	ስፒኖዛ ፡ ባሩክ	147
<i>Spiral Development</i>	ጥምጥማዊ (ሙሻዙራዊ) ዕድገት	466
<i>Spiritualism</i>	መንፈሳዊነት	62
<i>Spontaneity</i>	ግብታዊነት	456
<i>Spontaneous Dialectics</i>	ግብታዊ ዲያሌክቲክስ	457
<i>Stagnant Surplus Population</i>	እግድ ተረፈ ሕዝብ	345
<i>Stagnation</i>	እግዳት	345
<i>Stakhanovism</i>	ስታክቮቪዝም	144
<i>Stalin, Joseph</i>	ስታሊን ፡ ጆሴፍ	143
<i>Stand</i>	አጽም	285
<i>State</i>	መንግሥት	60
<i>State Budget (Under Capitalism</i> <i>and Socialism)</i>	የመንግሥት በጀት (በካፒታሊዝምና በሶሻሊዝም)	61

<i>State Capitalism</i>	መንግሥታዊ ካፒታሊዝም	58
<i>State Duma</i>	መንግሥታዊ ዱማ	60
<i>State Monopoly Capitalism</i>	መንግሥታዊ ሞኖፖል ካፒታሊዝም	56
<i>State Socialism</i>	መንግሥታዊ ሶሻሊዝም	58
<i>Stock-exchange</i>	የአክሲዮን ገበያ	300
<i>Stoicism</i>	ስቶይሲዝም	145
<i>Strategic Arms Limitation Talks (SALT)</i>	ስትራቴጂያዊ የጦር መሣሪያ ቅንብ ድርድር (ሶልት)	145
<i>Strategy and Tactics</i>	ስትራቴጂና ታክቲክ	144
<i>Strike</i>	የሥራ ማቆም አድማ	109
<i>Structuralism</i>	መዋቅራዊነት	63
<i>Struggle</i>	ትግል	250
<i>Study circle</i>	የጥናት ክበብ	466
<i>Subbotnik</i>	ሱቦትኒክ	134
<i>Substance</i>	ባህርዮት	201
<i>Subjective</i>	ገሊናዊ	28
<i>Subjective Condition</i>	ገሊናዊ ሁኔታ	29
<i>Subjective Idealism</i>	ገሊናዊ ሐሳባዊነት	29
<i>Subject- Object</i>	አድራጊ ተደራጊ	305
<i>Superstructure</i>	ላዕላይ መዋቅር	35
<i>Supply and Demand</i>	አቅርቦትና ፍላጎት	284
<i>Surplus Labour</i>	ተረፈ ሥራ	228
<i>Surplus Product</i>	ተረፈ ምርት	227
<i>Surplus Value</i>	ተረፈ እሴት	229
<i>Syndicalism</i>	ሲንዲካሊዝም	136
<i>Syndicate</i>	ሲንዲኬት	136
<i>Synthesis</i>	አስተፃምር	277
<i>System</i>	ሥርዓት	114
<i>System Of Balance in Planning</i>	የማመዛዘን ሥርዓት በዕቅድ	84

T

<i>Taylorism</i>	ቴይለሪዝም	245
<i>Technical Composition</i>	ቴክኒካዊ የካፒታል	
<i>of Capital</i>	ጥንቅር	244
<i>Technological Revolution</i>	ቴክኖሎጂ አብዮት (የ-)	244
<i>Teleology</i>	ሥነ ግብ	121
<i>Terror</i>	ሽብር	175
<i>Theism</i>	አማኒነት	273
<i>Theology</i>	ሥነ መለኮት	115
<i>Theoretical Knowledge</i>	ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀት	266
<i>Theory</i>	ንድፈ ሐሳብ	267
<i>Thesis</i>	አንብሮ	292
<i>Third International (The)</i>	ሦስተኛው ኢንተርናሽናል	122
<i>Thamism</i>	ቶሚዝም	250
<i>Thought</i>	እርባት	334
<i>Time Woges</i>	የጊዜ ምንዳ	448
<i>Trade Union</i>	የሠራተኛ ማኅበር	105
<i>Triad Enemies</i>	ሶስቱ ጣምራ ጠላቶች	124
<i>Tragic</i>	መሪር	53
<i>Transition Period</i>	የሽግግር ወቅት	175
<i>Treaty</i>	ውል	408
<i>Tribe</i>	ነገድ	258
<i>Tratskyism</i>	ትሮትስኪዝም	248
<i>Trust</i>	ትረስት	246
<i>Trusteeship Territories</i>	ባለሞግዚት ግዛቶች	202
<i>Truth</i>	እውነት	339
<i>Turgot, Robert Jacques</i>	ቱርጎ ተ ሮቤር ገርክ	241
<i>Turnover of Capital</i>	የካፒታል መገለባበጥ	378

U

<i>Ugly</i>	ሕሥም	17
<i>Unemployment</i>	ሥራ አጥነት	111
<i>Unequal Exchange</i>	እኩልነት ያልተከበረው ልውውጥ	326
<i>United Nations Organization</i>	የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት	232
<i>United Nations Security Council</i>	የተባበሩት መንግሥታት የፀጥታ ምክር ቤት	233
<i>Universal</i>	ሁለንታዊ	3
<i>Universe</i>	የኒቨርስ	416
<i>Uprising</i>	ተናሥኦት	234
<i>Use Value</i>	የጠቀሜታ እሴት	463
<i>Use Value of Labour Power</i>	የሥራ ኃይል የጠቀሜታ እሴት	109
<i>Utilitarianism</i>	ጠቃሚያዊነት	463
<i>Utopian Socialism</i>	ተምኔታዊ ሶሻሊዝም	223

V

<i>Value</i>	እሴት	335
<i>Value</i>	ፋይዳ	487
<i>Vanguard</i>	ግንባር ቀደም	458
<i>Variable Capital</i>	ተለዋዋጭ ካፒታል	222
<i>Veto Power</i>	ድምፅን በድምፅ የመሻር ሥልጣን	431
<i>Vitalism</i>	ሕይወታዊነት	23
<i>Voluntorism</i>	ፈቃዳዊነት	478
<i>Vulgar Materialism</i>	ግልብ ቁስአካልነት	453
<i>Vulgar Political Economy</i>	ግልብ ፖለቲካዊ ኢኮኖሚ	454

W

<i>wages</i>	ምንዳ	99
<i>Walras, Leon</i>	ቫልራ ፣ ሌዮ	202

<i>War</i>	ጦርነት	468
<i>Wor Communism</i>	የጦርነት ኮሚኒዝም	469
<i>Warsaw Pact</i>	የዋርሶ ቃልሲዳን ድርጅት	404
<i>White Guards</i>	ነጭ ዋርድዮች	259
<i>Wholesale Trade</i>	ጅምላ ንግድ	436
<i>Will</i>	ፈቃድ	478
<i>Women's Day(International Working Women's Day)</i>	የሴቶች ቀን (ዓለምአቀፍ የሠራተኛ ሴቶች ቀን)	138
<i>Women's International Democratic Federation</i>	የሴቶች ዓለምአቀፍ ዲሞክራቲክ ፌዴሬሽን	139
<i>Women's Question</i>	የሴቶች ጥያቄ	139
<i>Working People</i>	ሠርቶ አደር	106
<i>World Communist Movement</i>	ዓለም አቀፍ ኮሚኒስት ንቅናቄ	355
<i>World Federation of Democratic Youth</i>	የዓለም ዲሞክራሲያዊ ወጣቶች ፌዴሬሽን	356
<i>World Federation of Trade Unions</i>	የዓለም ሠራተኛ ማኅበራት ፌዴሬሽን	349
<i>World Free Trade Unions Confederation</i>	ዓለምአቀፍ የነፃ ሠራተኞች ማኅበራት ኮንፌዴሬሽን	354
<i>World Outlook</i>	ንጽረተ ዓለም	271
<i>World Peace Council</i>	የዓለም ሰላም ምክር ቤት	349
<i>World Revolutionary Process</i>	የዓለም ሂደተ አብዮት	347
<i>World Socialist System</i>	የዓለም ሶሻሊስት ሥርዓት	350

Z

<i>Zionism</i>	ጽዮናዊነት	473
----------------	--------	-----

ዋቢ መጻሕፍት

ይህ መዝገበ ቃላት የተዘጋጀው በይበልጥ በኢትዮጵያ አብዮት ተጨባጭ ሁኔታዎች ላይ በመመርኮዝ ስለሆነ አዘጋጅ ኮሚቴው የጥናቱ መሠረት አድርጎ የተጠቀመባቸው ምንጮች የኢሠጋጉን ማዕከላዊ ኮሚቴ ሠነዶችና በኢትዮጵያ ሠራተኞች ፓርቲ ምሥረታ ወቅትና ከዚያም በኋላ የወጡትን ልዩ ልዩ ጽሑፎች ነው። በተጨማሪም ቀጥሎ በተመለከቱት መጻሕፍት ብዙ ተጠቅሟል።

1. ኪዳነ ወልድ ክፍሌ፣ መጽሐፈ ሰዋስው ወግስ ወመዝገበ ቃላት ሐዲስ፤
አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፣ 1948፣ አዲስ አበባ።
2. ደስታ ተክለ ወልድ፣ አዲስ የአማርኛ መዝገበ ቃላት፤
አርቲስቲክ ማተሚያ ቤት፣ 1962፣ አዲስ አበባ።
3. Frolov, I. ed., A Dictionary of Philosophy, Progress Publishers, Moscow, 1980.
4. Fundamentals of Marxist Leninist Philosophy, Progress Publishers, Moscow, 1974.
5. Great Soviet Encyclopedia. Mac Millan, INC, New York, Collier Mac. Millan Publishers, London, 1981.
6. Kozlov, ed., Political Economy of Capitalism, Progress Publishers, Moscow, 1977
7. Kozlov, ed., Political Economy of socialism, Progress Publishers, Moscow, 1977
8. Philosophisches Worterbuch, Vol. 1-2 VEB Bibliographisches Institut, Leipzig, 1977.
9. Rumyantsev. A.M. Political Economy, Progress Publishers, Moscow, 1983.
10. Szentes, Tomas, The Political Economy of Underdevelopment, Akademia Kiado, Budapest, 1976.
11. Foster, Z. William, History of the Three Internationals, International Publishers, New York, 1955.